

Bundel van de Politieke Avond van 5 februari 2020

Agenda bijlagen

Raadskamerindeling 5 februari 2020

1.RZ

18.45 uur - 20.45 uur: Visie Nieuwe Haven

Fase: informatief

Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 5 februari 2020, informatieve behandeling

Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven"

Bijlage 1 - Visie op de Nieuwe Haven

Bijlage 2 - Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties van 2000 tot heden

Bijlage 3 - Brief aan de eigenaren van woonboten naar aanleiding van het besluit van het college van B&W

Bijlage 4 - Ligging woonboten (luchtfoto's)

Bijlage 5 - Begrotingswijziging

Brief inzake "Raadsvoorstel Visie Nieuwe Haven inzake Spaander Gemeente Arnhem" d.d. 27-01-20

Link naar '2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven'

Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven voor de rondetafelgesprekken t.b.v. de Visie Nieuwe Haven

Bijlage 1 - 2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem

Bijlage 2 - 2020-02-03-arnhemspeil-awn-reactie-op-inbreng-college-en-ambtenaren-gemeente-arnhem-voor-de-rondetafelgesprekken-tav-de-visie-nieuwe-haven

Bijlage 3 - 2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem

Schriftelijke inspraakreactie van W. Verberck

'Inspraakreactie hr. Jan Fransen' - 1

'Inspraakreactie hr. Jan Fransen' - 2

'Inspraakreactie hr. Jan Fransen' - 3

Schriftelijke inspraakreactie van mw. M. Spaander

Schriftelijke inspraakreactie van dhr. J. Spaander

Behandelresultaat 5 februari 2020, informatieve behandeling

2.RS

18.45 uur - 20.45 uur: Agenderingsverzoek Olympuskwartier

Locatie: Rijnstroom

Behandeladvies 5 februari 2020

Agenderingsverzoek - Raadsbrief "Structuurontwerp Openbare Ruimte Olympuskwartier" van de fractie Arnhem Centraal

Raadsbrief "Structuurontwerp Openbare Ruimte Olympuskwartier", d.d. 08-10-2019

Bijlage - Structuurontwerp Openbare Ruimte Olympus Kwartier, 16 augustus 2019 (Rob Aben)

Aangenomen motie "Leeftijdsbestendige wijken" (17M04) van de fracties Arnhem Centraal, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en PvdA

Raadsbrief "Blik op Zuid", d.d. 10-10-2019

Bijlage - Notitie 'Blik op Arnhem Zuid'

Aangenomen amendement "Onderzoek aantrekkelijk Arnhem Zuid" (17A46) van de fracties Arnhem Centraal, PvdA en PvdD

Aangenomen amendement "Cultureel meer evenwichtig tussen Noord en Zuid" (18A27) van de fractie Arnhem Centraal

Projectplan "Laat Zuid Bruisen", maart 2018

Kronenburg "Investeringsperspectief", bijeenkomst 28 mei

Behandelresultaat 5 februari 2020

3.LF 18.45 uur - 19.45 uur: Concept onderzoeksplan 2020-2022

Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 5 februari 2020

Behandelresultaat 5 februari 2020

Presentatie - Wat zijn we van plan in 2020-2022

Tabel - Ten behoeve van Onderzoeksplan Rekenkamer 2020 - 2022

4.LF 19.45 uur - 20.45 uur: Initiatiefvoorstel "Arnhems preventieplan mondzorg voor kinderen"

Fase: meningsvormend (1) (vervolg)

Locatie: Landgoed/Festival

Behandeladvies 5 februari 2020, 2e meningsvormende (1) behandeling

Initiatiefvoorstel "Arnhems preventieplan mondzorg voor kinderen" van de fracties SP en PvdA

Schriftelijke reactie van de heer Trentelman, algemeen directeur JTV mondzorg voor kids

Schriftelijke reactie van de GGD Hart van Brabant, referentie JTV mondzorg voor kids

Raadsbrief "Preventieve mondzorg", d.d. 14-01-2020

brief van mondzorgvoorkids.nl (dhr. Trentelman) in reactie op het advies van het college van b&w

Schriftelijke inspraakbijdrage van mw. J. Bezem

Behandelresultaat 22 januari 2020, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Kamerbrief "Mondzorg Jeugdigen", d.d. 03-02-2020

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 19-02-2020

5 20.45 uur - 21.00 uur: Pauze

6.RZ 21.00 uur - 23.15 uur: Bomenplan Arnhem

Fase: meningsvormend (2)

Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 5 februari 2020, meningsvormende (2) behandeling

amendement "Ecologische kwaliteit in de kadernota bomen" (20A07) van de fractie Partij voor de Dieren

amendement "Baas in eigen tuin" (20A08) van de fracties VVD, D66, Arnhem Centraal en Arnhemse Ouderen Partij

amendement "Redactionele wijzigingen" (20A11) van de fractie ChristenUnie

amendement "Behoud gezonde bomen gaat voor zichtlijnen" (20A13) van de fractie Partij voor de Dieren

amendement "Allergie is soms ernstige hinder" (20A14) van de fracties D66 en Arnhemse Ouderen Partij

amendement "Meetbare doelen" (20A15) van de fracties D66, Partij voor de Dieren en Arnhemse Ouderen Partij

amendement "Lanen zichtbaar bij nieuwe aanplant" (20A16) van de fracties D66 en Arnhemse Ouderen Partij

amendement "Geen dubbele regels ecologie" (20A17) van de fracties D66 en Arnhemse Ouderen Partij

amendement "Duurzame energie is ook waardevol" (20A18) van de fracties D66 en Arnhemse Ouderen Partij

amendement "Ambitieuze doelen" (20A19) van de fracties GroenLinks en PvdA

motie "Communicatie Bomen Stad" (20M14) van de fractie Arnhem Centraal

motie "Betrokkenheid bewoners bij bomen" (20M18) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

motie "Moratorium kan (nog) niet worden opgeheven" (20M19) van de fracties Partij voor de Dieren en Arnhemse Ouderen Partij

motie "Boom weg dan snel weer een nieuwe (20M29)" van de fractie PvdA

motie "Een diversiteit aan bomen" (20M30) van de fracties PvdA en GroenLinks

motie "Meer bomen voor het zelfde geld" (20M31) van de fracties PvdA en D66

motie "Handhaving Bomenplan" (20M32) van de fracties GroenLinks en PvdA

motie "Teken voor elke kap" (20M33) van de fractie SP

motie "Minimaal 10.000 extra bomen in Arnhem" (20M34) van de fractie SP

motie "Van pachtgrond naar (voedsel)bos" (20M35) van de fractie Partij voor de Dieren

Beantwoording technische vragen inzake "Bomenplan Arnhem"

Raadsvoorstel "Bomenplan Arnhem"

Bijlage 1 - Bomenplan 2019

Bijlage 2 - Evaluatie deregulering kapvergunning 1 Verschil boomaantal buurten Arnhem

Bijlage 3 - Evaluatie deregulering kapvergunning 2 Verschil kroonoppervlakte buurten Arnhem

Brief van Arnhemse Bomenbond "Verzoek wijzigen Bomenplan Arnhem", d.d. 03-11-2019

Zienswijzenrapport "Bomenplan Arnhem"

Schriftelijke inspraakbijdrage dhr. S. de Nie

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. H. van den Bos

Schriftelijke inspraakbijdrage van mw. A. Ferwerda

Schriftelijke inspraakbijdrage dhr. M. Bosch

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. S. Fonk

Schriftelijke inspraakbijdrage van mw. T. Chabot

Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. F. van den Berg

Behandelresultaat 11 december 2019, informatieve behandeling

Schriftelijke reactie mw. T. Chabot op Bomenplan Arnhem

Schriftelijke reactie dhr. A. Meijssen op Bomenplan Arnhem

Schriftelijke reactie dhr. E. Wiessenberg op Bomenplan Arnhem

Behandelresultaat 15 januari 2020, meningsvormende (1) behandeling

Behandelresultaat 22 januari 2020, 2e meningsvormende (1) behandeling

Onderzoek Cobra - Verschil in aantal bomen en kroonbedekking (2006-2018)

Behandelresultaat 5 februari 2020, meningsvormende (2) behandeling

7.RS

21.00 uur - 23.15 uur: Instemmen visie schulddienstverlening

Fase: meningsvormend (2)

Locatie: Rijnstroom

Behandeladvies 5 februari 2020, meningsvormende (2) behandeling

amendement "De eigen rol van vrijwilligers in de schulddienstverlening" (20A01) van de fractie ChristenUnie

amendement "Gezinnen met kinderen in de basisschoolleeftijd" (20A09) van de fractie ChristenUnie

amendement "Lobby voor uitbreiden toegang tot WSNP" (20A10) van de fractie D66

amendement "Toegankelijkheid als waarde" (20A12) van de fracties GroenLinks en D66

motie "Aanpak malafide incassobureaus" (20M10) van de fractie ChristenUnie

motie "Professionele beschermingsbewindvoerder" (20M11) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij

motie "Preventie - bijna 18 jaar - voorbereiden op financiële zelfstandigheid" (20M20) van de fractie D66

motie "Maak schulden inzichtelijk zodat het schuldhulptraject zsm kan worden opgestart" (20M21) van de fractie D66

motie "Help Arnhemse inwoners met de toegang tot de wettelijke schuldsanering (Wsnp)" (20M22) van de fractie D66

motie "Niet terugvorderen bestuurlijke boete als onderdeel minnelijke schuldregeling" (20M23) van de fractie D66

motie "Laagdrempelige schulddienstverlening. Zoek mensen met schulden op!" (20M24) van de fractie D66

motie "Maak schulden voor vrouwen in de vrouwenopvang niet erger" (20M25) van de fractie D66

motie "Kansen en perspectief voor jongeren met schulden!" (20M26) van de fractie D66

motie "Fonds met inleg van particuliere organisaties" (20M27) van de fracties PvdA en Arnhemse Ouderen Partij

motie "Aandacht schept beweging" (20M28) van de fracties PVDA, CDA en Arnhemse Ouderen Partij

motie "Mensen met een bijstandsuitkering die schulden hebben zijn gebaat bij een integrale aanpak" (20M36) van de fractie D66

motie "Geen stress geen schuld" (20M37) van de fractie D66

Schriftelijke inspraakbijdrage van Stichting Leergeld d.d. 04-12-2019Raadsvoorstel "Visie schulddienstverlening"Bijlage 1 - Zij aan zij: schuldenvrij, de visie schulddienstverleningBijlage 2 - Overzicht SDV oorzaken uitval en type vragen van de Sociale WijkteamsAangenomen motie "Geen definitieve aanbesteding schuldhulpdienstverlening zonder integrale visie" (19M78) van de fracties D66 en CDAAangenomen motie vreemd aan de agenda "Meer schulden voorkomen" (19M19) van de fracties D66, GroenLinks, PvdA, Partij voor de Dieren, DENK Verenigd Arnhem, SP, VVD en CDAAangenomen motie "Ruimer Baan voor de Vroeg Eropaf methode" (19M77) van de fracties VVD, D66, GroenLinks, PvdA en ChristenUnieRekenkamer Arnhem - Bestuurlijke nota "De Schuldenva" d.d. 9 mei 2019Rekenkamer Arnhem - Evaluatie schulddienstverlening in Arnhem - rapport van bevindingen d.d. 29 maart 2019Raadsbrief "Uitvoering amendement Schulden Voorkomen (17A50)", d.d. 08-01-2019Aangenomen amendement "Schulden voorkomen" (17A50) van de fracties PvdA, GroenLinks en Arnhem CentraalRaadsbrief "Rol gemeente als schuldeiser", d.d. 24-04-2018Raadsbrief "Vervolgonderzoek Nationale Ombudsman naar toegang schulddienstverlening", d.d. 30-10-2018Bijlage 1 - Brief van Nationale Ombudsman aan college van B&WBijlage 2 - Rapport 'Een open deur Het vervolg'Raadsbrief "Opties zelf uitvoeren beschermingsbewind", d.d. 18-09-2018Raadsbrief "Toegang schulddienstverlening", d.d. 06-03-2018Raadsbrief "Onderzoek uitvoering schulddienstverlening sociale wijkteams", d.d. 22-03-2016Eindrapport "Wijkteams Arnhem, een onderzoek naar de activiteiten van wijkcoaches voor inwoners met financiële problemen"Raadsvoorstel "Doorontwikkeling armoedeagenda en schulddienstverlening", d.d. 27-06-2016Beleidsnota doorontwikkeling Armoedeagenda en Schulddienstverlening, gemeente Arnhem d.d. 22-03-2016Behandelresultaat 4 december 2019, informatieve & meningsvormende (1) behandelingMemo van wethouder Louwers "Informatie naar aanleiding van raadsbespreking van de Visie Schulddienstverlening", d.d. 11-12-2019Bijlage 1 bij memo naar aanleiding van bespreking Visie Schulddienstverlening op 4 december 2019Schriftelijke bijdrage van dhr. Mulder aan bespreking visie schulddienstverlening gemeenteraad ArnhemBehandelresultaat 11 december 2019, 2e informatieve & meningsvormende (1) behandelingBehandelresultaat 15 januari 2020, 3e meningsvormende (1) behandelingRaadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 19-02-2020

8.LF 21.00 uur - 22.00 uur: Zienswijzebrief Begroting en Kaders 2021 VGGM

*Fase: meningsvormend (1)**Locatie: Landgoed/Festival*Behandeladvies 5 februari 2020, meningsvormende (1) behandelingRaadsvoorstel "Zienswijzebrief Begroting en Kaders 2021 VGGM"Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief VGGMBijlage 2 - Begroting en Kaders 2021 VGGMBijlage 3 - Concept ZienswijzebriefRaadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 19-02-2020

Raadskamerindeling Politieke Avond

5 februari 2020

Raadszaal	Rijnstroom	Landgoed/Festival
18.45 uur - 20.45 uur (120) Visie Nieuwe Haven (i)	18.45 uur - 20.45 uur (120) Agenderingsverzoek Olympuskwartier	18.45 uur - 19.45 uur (60) Concept onderzoeksplan 2020-2022
		Landgoed/Festival
		19.45 uur - 20.45 uur (60) Initiatiefvoorstel "Arnhems preventieplan mondzorg voor kinderen" (m1)
20.45 uur - 21.00 uur: Pauze:		
Raadszaal	Rijnstroom	Landgoed/Festival
21.00 - 23.15 uur (135) Bomenplan Arnhem (m2)	21.00 - 23.15 uur (135) Zij aan zij: schuldenvrij, de Arnhemse visie op schulddienstverlening (m2)	21.00 uur - 22.00 uur (60) Zienswijzebrief Begroting en Kaders 2021 VGGM (m1)

Titel/onderwerp: **Visie Nieuwe Haven**

Raadsadviseur: B. Kranenburg

Telefoonnr: 3775956 bas.kranenburg@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Thor Smits
Portefeuillehouder:	J. van Dellen	Telefoonnr:	3773448
		E-mailadres:	Thor.smits@arnhem.nl
Doel activiteit	Informatief		
Toelichting	De bespreking van het onderwerp stelt de raadskamer in staat om het door het college gevoerde beleid te controleren. Inleiding Momenteel kent de Nieuwe Haven allerlei verschillende gebruikers: vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Dit gebruik gaat niet altijd goed samen, daarom is in 2018 besloten een visie te ontwikkelen met verschillende gebruiksscenario's. Voorstel In het voorstel geeft het college aan de economische mogelijkheden van het gebied optimaal te willen benutten. Daarbij is geen goed woon- en leefklimaat mogelijk. Conclusie is dan ook dat de aanwezige woningen (woonboten) moeten verdwijnen. Dat kan alleen gerealiseerd worden door bestaande ligplaatsen elders in Arnhem te kopen dan wel om de huidige eigenaren financieel schadeloos te stellen. De eigenaren zelf denken hier wisselend over, maar een meerderheid lijkt te kunnen leven met een goede uitkoopregeling. De watersportverenigingen Jason en Miguel Pro kunnen wel in de Nieuwe Haven blijven, wel moeten er mogelijk aanvullende veiligheidsmaatregelen genomen worden. Kantttekeningen De uiteindelijke kosten zijn pas bekend als taxatie heeft plaatsgevonden. Dat is nog niet het geval. Voor 2020 is voldoende financiële ruimte aanwezig binnen de Algemene reserve. Belangstellenden zijn in de gelegenheid om aanwezig te zijn en desgewenst in te spreken.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende (1) fase		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	De behandeling op 5 februari bestaat uit een ronde tafelgesprek. De insprekers zullen zichzelf kort introduceren, waarna de raadskamer met hen in gesprek kan gaan over het voorstel. De behandeling vindt plaats in één termijn, hierbij is een afwisseling van het stellen van informatieve vragen en het uitwisselen van gedachten toegestaan. Interrupties zijn toegestaan.		
Bijlagen			
Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven"			
Bijlage 1 - Visie op de Nieuwe Haven			
Bijlage 2 - Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties van 2000 tot heden			
Bijlage 3 - Brief aan de eigenaren van woonboten naar aanleiding van het besluit van het college van B&W			
Bijlage 4 - Ligging woonboten (luchtfoto's)			
Bijlage 5 - Begrotingswijziging			

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer

424102

Onderwerp: Visie Nieuwe Haven

Voorstel

1. De Visie Nieuwe Haven vast te stellen;
2. Te kiezen voor het scenario economische ontwikkeling zoals beschreven in de visie;
3. Zich voor te nemen het gebruik van de Nieuwe Haven als ligplaats voor woonboten te doen beëindigen;
4. Eigenaren van woonboten financieel schadeloos te stellen voor het verlies van hun woning en hiertoe op basis van vrijwilligheid een aanbod te doen, vooruitlopend op een formele beëindiging van de ligplaats door middel van intrekken van ligplaatsvergunning en een planologische regeling in het bestemmingsplan;
5. De kosten van de schadeloosstelling te dekken door voor de verwachte kosten in 2020 € 1,15 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken en de resterende opgave voor 2021 en verder mee te nemen in de Perspectiefnota 2020;
6. Bijgevoegde wijziging van de begroting vast te stellen, waarmee in 2020 € 1,15 miljoen budget beschikbaar wordt gesteld voor de schadeloosstelling door een onttrekking uit de algemene reserve.

Inleiding

De Nieuwe Haven in Arnhem wordt gebruikt door diverse doelgroepen, zoals vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Deze vormen van gebruik kunnen met elkaar conflicteren. In september 2018 heeft het college daarom besloten een visie op te stellen, waarin verschillende gebruiksscenario's voor de Nieuwe Haven tegen elkaar worden afgewogen. Die visie ligt nu voor.

De Nieuwe Haven en de aangrenzende bedrijventerreinen zijn van grote economische betekenis voor Arnhem. Voor het college staat voorop dat de economische mogelijkheden van dit gebied nu en in de toekomst optimaal benut moeten kunnen worden. Uit de weging van de scenario's in de visie blijkt dat er door de industriële bedrijvigheid geen goed woon- en leefklimaat kan bestaan in het gebied. Activiteiten die nu en in de toekomst mogelijk zijn op een bedrijventerrein met milieucategorie 4, zoals het geval is op Kleefse Waard, zijn vanwege veiligheid en overlast niet toegestaan in de nabijheid van woningen.

Dat er in het gebied wel woningen aanwezig zijn (in de vorm van woonboten) is in strijd met een goede ruimtelijke ordening. De gemeente mag een situatie die in strijd is met een goede ruimtelijke ordening niet laten bestaan. De ligplaatsen voor woonboten kunnen niet worden gehandhaafd en dienen definitief

te worden beëindigd. Het betreft 15 woonboten (13 aan de Nieuwe Havenweg, 1 aan de landtong, en 1 aan de Westervoortsedijk).

De ligplaatsen zijn al geruime tijd geleden als onwenselijk verklaard door de gemeenteraad. Maar de woonboten zijn wel in bezit van een huurovereenkomst, een ligplaatsvergunning en een omgevingsvergunning voor de activiteiten bouwen en strijdig gebruik. Naar huidige stand van het recht liggen de schepen er dus geheel legaal en kan alleen nog uit een bepaling in de ligplaatsvergunning en het gegeven dat de ligplaatsen nog niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, worden afgeleid dat de ligplaatsen als ongewenst worden beschouwd.

De eigenaren van deze boten is altijd voorgehouden dat zij moeten verplaatsen naar een andere locatie wanneer die beschikbaar en gereed is. Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd. De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren.

Voor de woonboten waarvoor geen andere ligplaats beschikbaar is, of waarvan de eigenaar geen andere ligplaats wil, blijft alleen de oplossing over van financiële schadeloosstelling van de eigenaar.

Omdat de aspecten geluid en externe veiligheid van de huidige en toekomstige bedrijvigheid op zichzelf al voldoende zijn voor de conclusie dat er geen sprake kan zijn van een goed woon- en leefklimaat in de haven, is het niet nodig de vraag te beantwoorden of de nautische veiligheid (dat is de veiligheid van verkeer op het water) een te groot risico is om wonen in de haven toe te staan. Dit is onderzocht in het kader van de visie, maar deze vraag is moeilijk objectief en sluitend te beantwoorden. Er wordt onder bewoners en andere gebruikers van de haven dan ook zeer verschillend over gedacht. Als het zekere voor het onzekere genomen zou worden (het voorzorgsbeginsel), zou de conclusie zijn dat de haven nautisch te onveilig is om in te wonen.

Voor de watersportverenigingen Jason en Miguel Pro ligt het vraagstuk van de nautische veiligheid anders dan voor de woonboten, onder meer omdat de veiligheid voor sporters en recreanten verbeterd kan worden door het aanpassen van gedrag. Hoewel met de kennis van nu een volledig veilige haven moeilijk te realiseren lijkt, geldt voor Miguel Pro en Jason dat zij voorlopig in de Nieuwe Haven kunnen blijven. Er wordt samen met Jason en Miguel Pro verder ingezoomd op de veiligheidssituatie en er wordt gezamenlijk onderzocht of er haalbare aanvullende maatregelen te nemen zijn, passend bij de koers van de haven.

Beoogd effect

Het opheffen van strijdige functies in de Nieuwe Haven om de volledige economische mogelijkheden van de haven en aanliggende bedrijventerreinen te kunnen benutten.

Argumenten

2.1 *Het hebben van industriegebied is belangrijk voor de werkgelegenheid in Arnhem*

Bedrijven in industriegebieden vervullen een belangrijke rol in de werkgelegenheid van Arnhem, zowel in omvang als in type werkgelegenheid. Ze zorgen voor een gevarieerd aanbod en helpen bij het versterken van de werkgelegenheid.

2.2 *Er is ruimte nodig in Arnhem voor bedrijven die alleen op een industrieterrein gevestigd kunnen zijn*

Het aantal terreinen in de regio waar bedrijven in de zwaardere milieu-categorieën hun activiteiten kunnen uitvoeren neemt af. Dit komt onder meer door transformatie van bedrijventerreinen naar woon- of woon-werkgebieden en de toename van afwijkende functies op bedrijventerreinen die beperkingen opleggen aan de milieuruimte in de omgeving. Verdere afname van het areaal aan reguliere industrieterreinen in Arnhem is niet wenselijk.

2.3 *Behoefte aan watergebonden bedrijvigheid neemt toe*

De schaalvergroting van containerschepen en binnenvaart zal toenemen. Dit leidt er veelal toe dat havens in het achterland worden aangedaan door grotere binnenvaartschepen. Dit werkt op haar beurt weer door naar vestigingseisen van watergebonden bedrijven waaronder langere kades en een voorkeur voor dieper vaarwater en meer diepgang voor de kades. Ze vormen een belangrijke vestigingseis voor watergebonden bedrijven.

2.4 *Het gebied voorziet in de regionale behoefte*

Uit het onderzoek door bureau Ecorys blijkt dat er in de regio Arnhem-Nijmegen op dit moment niet in de regionale behoefte aan watergebonden terreinen kan worden voorzien. In de regio Arnhem-Nijmegen is de locatie Koningspleij-Noord in combinatie met de kade van de Nieuwe Haven de meest geschikte locatie voor watergebonden en waterverbonden bedrijven in de regio.

3.1 *In de Nieuwe Haven is geen sprake van een goed woon- en leefklimaat*

Een goede ruimtelijke ordening beoogt onder andere het voorkomen van voorzienbare hinder en gevaar door milieubelastende activiteiten. Voor een scala aan milieubelastende activiteiten, opslagen en installaties zijn hiervoor richtafstanden aangegeven. De industrieterreinen in de directe omgeving van de woonboten zijn grotendeels bestemd voor zwaardere industrie, namelijk bedrijven tot en met categorie 4.2. Voor deze bedrijven geldt een maximale richtafstand van 200 m tot de functie wonen, in dit geval de woonboten. De woonboten in het plangebied liggen op zeer korte afstand (25 meter) van een bedrijventerrein bestemd voor zwaardere industrie en dus ruim binnen de richtafstand.

Daarnaast liggen de woonboten binnen de geluidscontour van de industrieterreinen in en nabij het plangebied. De geluidsbelasting ter plaatse van de woonboten is te hoog.

3.2 *De mogelijkheden van bestaande en toekomstige bedrijven worden beperkt door de woonboten*

De geluidsbelasting van de ligplaatsen is te hoog. Omdat het niet mogelijk is maatregelen bij de woonboten zelf te treffen, kan dit betekenen dat bedrijven maatregelen moeten treffen. Dit zal betekenen dat bepaalde werkzaamheden niet meer kunnen worden uitgevoerd, waardoor bedrijven belemmerd worden in hun werkzaamheden. Daarnaast wordt het voor nieuwe bedrijven in een hogere milieucategorie onmogelijk om zich te vestigen in de haven omdat door de aanwezigheid van ligplaatsen de milieuruimte erg beperkt is.

Er liggen geen ligplaatsen voor woonboten binnen de bestaande externe veiligheidscontour, maar op het moment dat bedrijven in de toekomst vergunning aanvragen voor bedrijvigheid met een externe veiligheidscontour, zullen zij door de aanwezigheid van ligplaatsen beperkt worden in hun mogelijkheden die ze op grond van het bestemmingsplan hebben.

3.3 *Jurisprudentie bevestigt dat de huidige situatie in strijd is met een goede ruimtelijke ordening*

De Rechtbank Arnhem heeft in een uitspraak uit 2009 over het plaatsen van een 'drijvende accommodatie ten behoeve van de 24-uursopvang van drugsverslaafden (De Boei) in de Nieuwe Haven', onder meer gesteld dat bij het bepalen van de hinder van bedrijven niet de bestaande situatie maar de planologisch maximaal mogelijke situatie als uitgangspunt geldt. Bedrijven in de categorie IV kunnen zich feitelijk niet in de directe nabijheid van De Boei vestigen doordat de functie van De Boei als wonen beschouwd wordt. De aanwezigheid van De Boei zal leiden tot een weigering van de voor die bedrijven benodigde milieuvergunning en frustreert daarmee de ter plaatse bestaande planologische mogelijkheden. Dit is in strijd met een goede ruimtelijke ordening.

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBARN:2009:BH0531>

3.4 *Dezelfde conclusie is eerder ook al getrokken voor 'reguliere' woningen in de nabijheid*

Al in 2006, toen sprake was van een nieuw bestemmingsplan voor Kleefse Waard, is vastgesteld dat aangrenzende woningen moeten wijken vanwege de nabijheid van (planologische mogelijkheden voor) zware categorieën industriële bedrijvigheid. Het ging daarbij om de voormalige dienstwoningen van AKZO aan de Westervoortsedijk en de Industriestraat. Sindsdien loopt er een minnelijk traject voor aankoop (en sloop) van die woningen. Tot formele onteigening is het niet gekomen. Er resteert nog één woning om aan te kopen.

4.1 *Omdat er geen alternatieve ligplaatsen zijn is financiële schadeloosstelling het enige alternatief*

Ondanks de vaststelling in 2014 dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, is er 'met de stofkam' nog eens gezocht naar mogelijke ligplaatsen. Daarbij zijn alle eerder geopperde mogelijkheden nog een keer tegen het licht gehouden. Daarnaast heeft de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven twaalf oplossingen naar voren gebracht, waaronder uitkoop. Ook deze zijn onderzocht. Ook is in het kader van het opstellen van een visie op de Nieuwe Haven nagegaan of het mogelijk is de woonboten in de haven een andere plek te geven. Hieruit blijkt dat er geen alternatieve locaties zijn in de Nieuwe Haven (inclusief de voormalige AKZO-haven die bovendien geen eigendom is van de gemeente). Conclusie is, net als in 2014, dat er binnen de gemeente geen mogelijkheden zijn om nieuwe ligplaatsen voor woonboten te creëren.

Voor een overzicht van de zoektocht naar de ligplaatsen wordt verwezen naar de bijlage.

De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt - tegen bijkomende kosten - af te voeren. Dit gaat hoogstens om een enkele plek. De kosten (en daarmee dus ook de waarde na verplaatsing) lopen sterk uiteen per locatie. Een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder is aanzienlijk meer waard dan een plek aan de Westervoortsedijk. Uit oogpunt van rechtsgelijkheid kan van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders (in feite een vorm van schadeloosstelling) alleen sprake zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Dat is het geval aan de Westervoortsedijk, die immers zeer nabij de Nieuwe Haven ligt. Daarom is recent een gewenste (formeel bestemde) ligplaats aan de Westervoortsedijk die op de markt kwam, verworven door de gemeente. De verwachting is dat hier twee woonboten uit de Nieuwe Haven definitief herplaatst kunnen worden.

Het staat eigenaren overigens vrij om de te ontvangen financiële schadeloosstelling *zelf* in te zetten voor een ligplaats ergens anders in Arnhem of daarbuiten, als die beschikbaar is.

4.2 Volledige schadeloosstelling is redelijk omdat de ligplaatsen legaal zijn

De eigenaren van de boten hebben een huurovereenkomst met de gemeente, een ligplaatsvergunning en een omgevingsvergunning voor de activiteiten bouwen en strijdig gebruik (van rechtswege - dus zonder nadere afweging - afgegeven ten gevolge van de Wet verduidelijking voorschriften woonboten). Bij een herziening van het bestemmingsplan zal de verleende omgevingsvergunning in beginsel geïncorporeerd moeten worden (d.w.z. dat de bestemming 'water' omgezet zal moeten worden naar bestemming 'wonen'; om die reden is dan ook een expliciete planologische regeling nodig om het huidige gebruik voor wonen te beëindigen).

De schepen liggen er dus legaal en er kan alleen nog uit een bepaling in de ligplaatsvergunning en het gegeven dat de ligplaatsen nog niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, worden afgeleid dat de ligplaatsen als ongewenst worden beschouwd.

Voor de voorgeschiedenis van de juridische situatie van de ligplaatsen wordt verwezen naar de bijlage.

4.3 De eigenaren kunnen in meerderheid met deze oplossing leven

Om een goed beeld te krijgen van de situatie en de wensen van woonbooteigenaren zijn er individuele gesprekken gevoerd met op één na alle eigenaren. Het beeld is gemêleerd. Maar alle eigenaren zijn het er over eens dat er definitief duidelijkheid moet komen over hun positie: blijven, verplaatsen of schadeloosstelling. De meerderheid wil bij voorkeur de ligplaats in de Nieuwe Haven behouden, maar vindt een eerlijke uitkoopregeling een aanvaardbaar alternatief. De meeste eigenaren zien verplaatsing ook niet (meer) als een reële optie, hoewel een betere ligplaats door een aantal niet afgewezen zou worden. Voor een aantal eigenaren heeft uitkoop zelfs de voorkeur boven verplaatsen of blijven liggen. Een kleine minderheid wil wel hoe dan ook een andere plek of wil juist hoe dan ook op de huidige plek blijven en ziet uitkoop niet als optie.

5.1 Bedrag is pas definitief te begroten als er een formele taxatie heeft plaatsgevonden

Voor een formele taxatie moet het te taxeren object zelf bezocht worden. Dat kan alleen met medewerking van de eigenaar en dat is pas aan de orde na een besluit van de raad over schadeloosstelling. Er is voor een eerste raming van te verwachten kosten bureau-onderzoek gedaan. Hierbij is uitgegaan van aannames. Zo is de staat van onderhoud of isolatie en energiebesparende maatregelen niet meegenomen. Na dit raadsbesluit zal een formele taxatie met onder meer een bouwkundige keuring worden uitgevoerd en wordt de algehele staat van de te taxeren woonboot in kaart gebracht. Op basis van de taxaties kan de resterende opgave in beeld worden gebracht voor de perspectiefnota 2020.

5.2 Voor 2020 wordt een budget van € 1,15 miljoen als voldoende beschouwd

De kosten zullen naar verwachting over meerdere jaren uitgespreid worden. Een klein aantal bewoners zal direct willen verkopen, een aantal zal er om uiteenlopende redenen geen haast mee willen maken en een aantal zal het laten aankomen op intrekking van de vergunning of onteigening en hiertegen in beroep gaan. Na het voeren van gesprekken met eigenaren naar aanleiding van dit besluit, zal een inschatting gemaakt kunnen worden van de jaarschijven ten behoeve van de perspectiefnota 2020.

Kanttekeningen en risico's

3.1 Voor Jason en Miguel Pro is een goed woon- en leefklimaat niet van belang, maar veiligheid wel

Voor Miguel Pro en Jason geldt dat zij voorlopig in de Nieuwe Haven kunnen blijven. In de onderzoeken naar de veiligheid in de Nieuwe Haven is geconcludeerd dat nautisch gezien niet gesproken kan worden van een veilige situatie. Als gevolg daarvan is onderzocht of en zo ja, welke maatregelen genomen kunnen worden om deze situatie te verbeteren. Hieruit blijkt dat de meest effectieve maatregelen zijn het scheiden van activiteiten en meer ruimte creëren ter plaatse van de invaart. De effectieve maatregelen die op korte termijn zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermipalen en het blijven voorlichten van gebruikers.

De gemeente heeft deze maatregelen inmiddels gedeeltelijk uitgevoerd: de woonboot aan de Westervoortsedijk is binnen de palen gelegd en de gemeente geeft voorlichting aan de reders, kapiteins en eigenaren van bezoekende schepen over de situatie in de haven. Ook de betreffende verenigingen zelf geven aan dat het maken en handhaven van afspraken over gedrag en veiligheidsvoorschriften een effectief middel is. Met deze maatregelen is het risico in dit gedeelte van de haven voor het moment binnen redelijke grenzen gebracht, maar niet weggenomen. Daarom wordt samen met de verenigingen verder onderzocht of er haalbare aanvullende maatregelen te nemen zijn.

5.1 Clausule in overeenkomst aankoop ligplaatsen voormalige ASM-haven

In 2012 heeft de gemeenteraad besloten tot een algemene vrijwillige uitkoopregeling voor alle woonbooteigenaren in Arnhem, maar die was in het bijzonder gericht op de woonboten die op last van de rechter kort daarvoor de ASM-haven in Stadsblokken moesten verlaten. In de koopovereenkomst is destijds opgenomen dat als een andere houder van een ligplaatsvergunning

voor de ASM-haven een hoger bedrag betaald krijgt, de koopprijs verhoogd wordt met het verschil tussen dit hogere bedrag en de koopprijs.

Bij het opstellen van de uitkoopregeling heeft de gemeente Arnhem altijd beoogd alle bewoners van de Stadsblokkenweg hetzelfde uitkoopbedrag te bieden. Deze clausule is uitsluitend bedoeld voor bewoners van de voormalige ASM-haven in deze specifieke situatie tijdens de termijn van de uitkoopregeling. Het is nooit de bedoeling geweest deze clausule langer dan de termijn van de uitkoopregeling in stand te houden.

De inschatting is dan ook dat een aanspraak op deze clausule geen kans van slagen heeft bij een rechter, maar niet uit te sluiten valt dat er toch een beroep op wordt gedaan.

Financiën

Voor een deel van de kosten (€ 1,15 miljoen) is al ruimte aanwezig binnen de algemene reserve. Met bijgaande begrotingswijziging wordt een budget van € 1,15 miljoen begroot. Voor 2020 wordt dit budget als voldoende beschouwd.

In het weerstandsvermogen van de gemeente Arnhem is vanwege de conflicterende gebruiksvormen in de Nieuwe Haven een risico opgenomen (omvang destijds ingeschat op € 2,5 miljoen en kans 90%). Zodra het bedrag voor de totale schadeloosstelling in de begroting wordt opgenomen kan het risico komen te vervallen. Het bedrag dat ter dekking van dit risico in de algemene reserve wordt aangehouden, te weten € 1,15 miljoen, kan vrijvallen zonder dat de weerstandsfactor wijzigt.

Toelichting begrotingswijziging (bijlage):

Exploitatiebegroting (bedragen x € 1.000)	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Lasten Compensatie woonschepen nieuwe haven (S11)	1.150	0	0	0
	1.150			
Baten	0	0	0	0
	0	0	0	0
Mutaties reserves Onttrekking Algemene reserve (S0)	1.150	0	0	0
	1.150	0	0	0
Totaal Resultaat	0	0	0	0

Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting 2020	Meerjarenraming		
		2021	2022	2023
Totaal Investerings	0	0	0	0

Op basis van de taxaties kan de resterende opgave voor 2021 en verder in beeld worden gebracht voor de komende perspectiefnota. Er kan dan ook een inschatting gemaakt worden van de verdere jaarschijven, na gesprekken met eigenaren en de eerste overeenkomsten in 2020.

Uitvoering

Stap 1: Vrijwillige uitkoopregeling

Er zal maximaal worden ingezet op een vrijwillige uitkoopregeling. Vrijwilligheid heeft de voorkeur boven formele procedures voor intrekking en/of onteigening, omdat er zo snel duidelijkheid is voor bewoners. Voor dit minnelijke traject wordt ruim de tijd genomen, om de bewoners voldoende rust te gunnen om een voor hun juiste beslissing te nemen.

Na dit raadsbesluit zullen de bewoners worden uitgenodigd voor een individueel gesprek met de projectleider en de vastgoedmanager. Naar verwachting zal dit daags na de beslissing van de raad zijn beslag krijgen. In het gesprek wordt de beslissing toegelicht en wordt een informatieve brief overhandigd waarin alles wordt toegelicht. In deze brief komen de volgende zaken aan de orde:

- Er zijn geen alternatieve ligplaatsen beschikbaar binnen de gemeente Arnhem. Wel bestaat er de mogelijkheid voor een tweetal (hiervoor geschikte) woonarken te verplaatsen naar de Westervoortsedijk. Met geïnteresseerde bewoners zal deze mogelijkheid worden besproken. Indien er meer dan twee bewoners interesse tonen, wordt de stadsnotaris gevraagd te loten.
- De vrijwillige uitkoopregeling is een volledige schadeloosstelling en bestaat uit:
 - Vermogensschade; dit betekent de verkoopwaarde van de woonboot en de ligplaats, of, als de bewoner ervoor kiest zelf de woonboot te verkopen, de waarde van de ligplaats;
 - Vergoeding voor eenmalige bijkomende schade (bijvoorbeeld verhuiskosten).
- De vermogensschade zal door een onafhankelijk taxateur worden bepaald aan de hand van een formele taxatie. De bewoners worden door deze taxateur benaderd voor een taxatieafpraak. De taxatie zal in concept naar de bewoner en de gemeente Arnhem worden gezonden met het verzoek hierop binnen een termijn van vier weken te reageren. Het definitieve rapport is voor de gemeente Arnhem maatgevend om in gesprek te gaan met de bewoner. Er volgt een aanbieding tot aankoop van de ligplaats en woonboot, dan wel alleen een aanbieding voor de aankoop van de ligplaats. Immers, het staat de eigenaar vrij de woonboot, zonder ligplaatsvergunning van de gemeente Arnhem, aan de markt aan te bieden.
- Als de bewoner instemt met de vrijwillige uitkoopregeling worden nadere afspraken gemaakt over de uitbetaling van de vergoeding in de vorm van een vaststellingsovereenkomst. De regeling biedt de ruimte een deel van het bedrag als voorschot te ontvangen, bijvoorbeeld als verhuisvergoeding, bankgarantie bij aankoop van een woning of borgstelling op een huurwoning.
- Bovenstaande zal worden begeleid door de onafhankelijke taxateur en uitgevoerd door de afdeling Vastgoedmanagement van de gemeente Arnhem.

Stap 2: Intrekken van de ligplaatsvergunning

Wanneer het minnelijk traject op termijn (gedacht wordt aan in elk geval minimaal een jaar) niet leidt tot het geheel vrijmaken van de Nieuwe Haven, dan kan het college van B&W het voornemen uitspreken tot het intrekken van de ligplaatsvergunning. De bewoners kunnen hun zienswijze over dit voornemen tot besluit indienen. Na ontvangst en behandeling van deze reacties volgt een besluit tot intrekking; hiertoe

staat bezwaar en beroep open. Verzending van het intrekingsbesluit markeert ook het einde van de regeling voor vrijwillige uitkoop. Eigenaren kunnen nog wel een regulier verzoek tot nadeelcompensatie doen, maar de uitkomst daarvan is ongewis.

Met het intrekken van de vergunning vervalt tevens van rechtswege de huurovereenkomst en liggen de woonboten illegaal in de Nieuwe Haven. Voor zover deze niet door de eigenaren worden verwijderd zal de gemeente Arnhem moeten handhaven.

Stap 3: Planologische regeling en onteigening

Gelijktijdig met het intrekkingstraject zal besloten worden tot een wijziging van het bestemmingsplan, waarmee de planologische toestemming voor de ligplaatsen zal worden 'wegbestemd'. Hiermee wordt de beoogde situatie (een industriehaven zonder woonschepen) ook planologisch geborgd. Op basis van dit nieuwe bestemmingsplan kan een onteigeningsprocedure worden gestart indien er minnelijk onvoldoende resultaat wordt bereikt én de intrekingsprocedure niet succesvol blijkt te kunnen worden afgerond. Vaststellen van het bestemmingsplan en daarmee de in te zetten onteigening is ter afweging aan de gemeenteraad.

Jason en Miguel Pro

Samen met Jason en Miguel Pro zal worden verkend of er haalbare oplossingen zijn om de nautische veiligheid van hun activiteiten bij economische ontwikkeling van de haven op een aanvaardbaar niveau te brengen. Hiertoe wordt onder begeleiding van een extern specialist een brainstormsessie georganiseerd. De resultaten hiervan zullen nog in 2020 aan de raad voorgelegd worden.

Communicatie

Om een goed beeld te krijgen van de situatie en de wensen van woonbooteigenaren zijn er individuele gesprekken gevoerd met op één na alle eigenaren. De woonbooteigenaren zijn direct na het collegebesluit per brief op de hoogte gesteld van dit raadsvoorstel.

Na het raadsbesluit wordt contact opgenomen met alle eigenaren voor een afspraak voor een persoonlijk gesprek.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Visie op de Nieuwe Haven
- Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties van 2000 tot heden
- Ligging woonboten (luchtfoto's)
- Brief aan de eigenaren van woonboten naar aanleiding van het besluit van het college van B&W
- Begrotingswijziging

Besluit van

Zaaknummer

424102

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 december 2019, nummer: 424102;

overwegende dat economische ontwikkeling een goed woon- en leefklimaat voor de aanwezige woonboten onmogelijk maakt, en andersom de woonboten de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven belemmeren;

overwegende dat niet voor alle woonboten een vervangende ligplaats gevonden kan worden;

gelet op artikel 108, eerste lid, artikel 147, tweede lid, en artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Visie Nieuwe Haven vast te stellen;
2. Te kiezen voor het scenario economische ontwikkeling zoals beschreven in de visie;
3. Zich voor te nemen het gebruik van de Nieuwe Haven als ligplaats voor woonboten te doen beëindigen;
4. Eigenaren van woonboten financieel schadeloos te stellen voor het verlies van hun woning en hiertoe op basis van vrijwilligheid een aanbod te doen, vooruitlopend op een formele beëindiging van de ligplaats door middel van intrekken van ligplaatsvergunning en een planologische regeling in het bestemmingsplan;
5. De kosten van de schadeloosstelling te dekken door voor de verwachte kosten in 2020 € 1,15 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken en de resterende opgave voor 2021 en verder mee te nemen in de Perspectiefnota 2020;
6. Bijgevoegde wijziging van de begroting vast te stellen, waarmee in 2020 € 1,15 miljoen budget beschikbaar wordt gesteld voor de schadeloosstelling door een onttrekking uit de algemene reserve;

De griffier,

De voorzitter,

Visie Nieuwe Haven

Gemeente Arnhem
3-12-2019

Inhoud

Samenvatting.....	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Plangebied	5
1.3 Planproces	6
2 Inventarisatie en analyse	7
2.1 Cultuurhistorie	7
2.2 De Nieuwe Haven anno 2019	9
2.2.1 Nieuwe Havenweg	9
2.2.2 Nieuwe Haven	11
2.2.3 Industriepark Kleefse Waard en Akzo haven	12
2.2.4 Koningspleij-Noord	13
2.3 Milieuzonering en veiligheid	14
2.3.1 Milieuzonering	14
2.3.2 Toets plangebied	16
2.3.3 Nautische veiligheid	20
2.4 Overige milieuaspecten	21
2.4.1 Bodem	21
2.4.2 Water	21
2.5 Verkeersstructuur en ontsluiting	22
2.6 Groen en ecologie	22
3 Ontwikkelingen en trends	23
3.1 Circulaire economie	23
3.1.1 Nieuwe vormen van productie	23
3.2 Klimaatadaptatie	23
3.3 Gezonde leefomgeving	24
3.4 Bereikbaarheid	24
3.4.1 Algemeen	24
3.4.2 Fietsverbindingen	24
3.4.3 Openbaar vervoer	24
3.5 Energietransitie	25
3.6 Industrierterreinen behouden en benutten	25
3.7 Behoeftte aan watergebonden bedrijvigheid neemt toe	25
3.7.1 Koningspleij-Noord voorziet in regionale behoefte	26
4 Scenario's	28
4.1 Scenario 1. Economische ontwikkeling haven	28

4.2	Scenario 2. Bundeling functies in de haven	28
4.3	Weging scenario's	30
5	Visie Nieuwe Haven.....	32
6	Uitvoeringsplan.....	34
6.1	Faciliteren en meedenken	34
6.2	Actieve rol	34
6.3	Status visie.....	34

BIJLAGEN

1. trends en ontwikkelingen watergebonden- en verbonden bedrijven
2. onderzoeken nautische veiligheid

Samenvatting

De Nieuwe Haven in Arnhem wordt gebruikt door diverse doelgroepen, zoals vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Als gevolg van dit divers gebruik en vanwege de ruimtelijke inpassing ontstaan onveilige situaties. Uit recente onderzoeken blijkt dat de nautische veiligheid in de Nieuwe Haven in het geding is en dat maatregelen op korte termijn nodig zijn¹. Een deel van deze (tijdelijke) maatregelen is inmiddels door de gemeente uitgevoerd. Omdat geen van de gebruiksvormen optimaal kan functioneren, moeten hierin keuzes worden gemaakt. Los daarvan vormt de huidige situatie een belemmering voor het benutten van de (economische) kansen en potenties van het gebied (en dus ook voor de stad). Het ontbreekt de gemeente aan actueel, integraal beleid, op basis waarvan antwoord gegeven kan worden op verschillende (toekomstige) ruimteclaims en ontwikkelingen die op het gebied afkomen. Het opstellen van een visie met verschillende scenario's, inclusief voor- en nadelen en bijbehorende financiën, kan hierin ondersteunend zijn. Als gevolg daarvan heeft het college in september 2019 besloten een visie op de Nieuwe Haven op te stellen. Voorliggende visie is het resultaat hiervan.

Bij het opstellen van deze visie is gebruik gemaakt van de (specifieke) lokale kennis van gebruikers van het gebied (o.a. door het organiseren van stakeholdersavonden en persoonlijke gesprekken met bewoners en bedrijven), van deskundigen in onze eigen organisatie en is overleg gevoerd met het Waterschap Rijn en IJssel en Rijkswaterstaat. Hieronder wordt een samenvatting van de visie gegeven.

Als eerste is (zie hoofdstuk 2) is de ontstaansgeschiedenis van de haven in beeld gebracht. Daarna is ingezoomd op het huidig gebruik van de haven en aangrenzend gebied en zijn omgevings- en milieuaspecten in beeld gebracht. Vanwege het divers gebruik van de haven en het feit dat geen van de functies optimaal kan functioneren is nader ingezoomd op de milieuzonering en veiligheid in het gebied. Belangrijkste conclusie hieruit is de volgende. Vanwege de ruimtelijke inpassing van de haven en het gebruik van de haven door diverse doelgroepen is de nautische veiligheid in het geding. Ook blijkt uit onderzoek naar milieuzonering in het gebied, dat in de huidige situatie ter hoogte van de woonboten geen goed woon- en leefklimaat kan worden gegarandeerd. De schepen liggen binnen de geluidcontour van de geluidgezoneerde industrieterreinen Arnhem-Noord en op zeer korte afstand van industrieterreinen waar bedrijven tot en met categorie 4.2 zijn toegestaan.

Vervolgens is gekeken naar trends en ontwikkelingen (zie hoofdstuk 3). Deze zien toe op ontwikkelingen die hoe dan ook op het gebied afkomen en op concrete ontwikkelingen die nu in het gebied zelf spelen. De gemeente streeft naar een haven waarbij in 2050 de lokale industrie en logistieke activiteiten circulair ingericht zijn. Nieuwe vormen van productie (3-printer) zullen een rol gaan spelen. Daarnaast is het van belang rekening te houden met het realiseren van energiedoelen voor de stad (naast locatie Koningspleij-Noord zijn nieuwe locaties nodig), klimaatverandering en een gezonde fysieke leefomgeving. Ook zullen de veranderende mobiliteitsvraag en innovatie effect hebben op de bereikbaarheid van de haven.

Naar de toekomst toe is het van belang dat de industrieterreinen hun huidige functie behouden en moet verdere verkleuring van industrieterreinen worden voorkomen. De industrieterreinen leveren een belangrijke bijdrage in werkgelegenheid, zowel in omvang als in type werkgelegenheid en bieden de mogelijkheid een antwoord te geven op toekomstige ontwikkelingen. Uit recent onderzoek van de regio Arnhem-Nijmegen in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties blijkt dat de vraag naar watergebonden- en verbonden bedrijventerreinen in de regio toeneemt en locatie Koningspleij-Noord nodig is om in de regionale behoefte te voorzien.

¹. "Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven" en "Quickscan Nautische Veiligheid "

Op basis van de inventarisatie en analyse, trends en ontwikkelingen zijn in hoofdstuk 4 2 scenario's onderzocht en gewogen:

1. economische ontwikkeling van de haven: de haven en aangrenzende percelen zijn uitsluitend bedoeld voor (watergebonden) bedrijvigheid.
2. bundelen van functies in de haven, zodat de haven door diverse doelgroepen gebruikt kan worden.

Uit de weging van de scenario's blijkt dat het met scenario 2 (bundelen van functies in de haven) niet mogelijk is om de economische potenties van de haven optimaal te benutten zonder dat er knelpunten blijven bestaan op het gebied van nautische veiligheid en zonder dat een goed woon- en leefklimaat bij de woonboten kan worden gegarandeerd (nu en in de toekomst). De knelpunten uit de huidige situatie zijn ook in de toekomstige situatie niet zorgvuldig op te lossen. Anderzijds worden bedrijven door de aanwezigheid van de woonboten beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering.

Scenario 1 sluit aan bij de economische potenties van het gebied en kan inspelen op ontwikkelingen en trends. Het verder ontwikkelen van de haven als bedrijvenhaven is pas mogelijk wanneer de gevoelige functies uit de haven verdwenen zijn. De woonboten staan het optimaal gebruik van de kade in de weg en belemmeren planologisch en milieuhygienisch gezien het optimaal benutten van de bedrijfskavels in het gebied (nu en in de toekomst). Mogelijk geldt dit ook als gevolg van de nautisch (nu onveilige) situatie voor de recreatiebedrijven Jason en Miquel Pro. Om deze conclusie met zekerheid te kunnen stellen is nader onderzoek nodig.

Met het vrijmaken van de haven van woonboten kan de ontwikkeling van de Nieuwe Haven tot bedrijfshaven (zie hoofdstuk 5) vorm worden gegeven. Het biedt (op termijn) unieke kansen voor de uitbouw van watergebonden en waternetverbonden bedrijven en bovendien kan een impuls worden gegeven aan de transitie naar een duurzame circulaire economie. De nabijheid van IPKW en de potentie van Koningspleij-Noord spelen hierbij een belangrijke rol. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door concentratie van deze bedrijven makkelijker en biedt kansen om de gezamenlijk de slogan 'Made in Arnhem' als basis te nemen voor verdere ontwikkeling en profilering van het gebied.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Nieuwe Haven in Arnhem wordt gebruikt door diverse doelgroepen, zoals vrachtschepen, bedrijven, cruiseschepen, woonboten, recreatie en een jachthaven. Als gevolg van dit divers gebruik en vanwege de ruimtelijke inpassing ontstaan onveilige situaties. Uit recente onderzoeken blijkt dat de nautische veiligheid in de Nieuwe Haven in het geding is en dat maatregelen op korte termijn nodig zijn. Een deel van deze (tijdelijke) maatregelen is inmiddels door de gemeente uitgevoerd. Omdat geen van de gebruiksvormen optimaal kan functioneren, moeten hierin keuzes worden gemaakt. Los daarvan vormt de huidige situatie een belemmering voor het benutten van de (economische) kansen en potenties van het gebied (en dus ook voor de stad). Het ontbreekt de gemeente aan actueel, integraal beleid, op basis waarvan antwoord gegeven kan worden op verschillende (toekomstige) ruimteclaims en ontwikkelingen die op het gebied afkomen. Het opstellen van een visie met verschillende scenario's, inclusief voor- en nadelen en bijbehorende financiën, kan hierin ondersteunend zijn. Als gevolg daarvan heeft het college in september 2019 besloten een visie op de Nieuwe Haven op te stellen. Voorliggende visie is het resultaat hiervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied wordt begrensd door de Westervoortsedijk aan de noordzijde, de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg aan de oostzijde en de Nederrijn aan de zuidzijde. We zijn ons ervan bewust dat de inhoud van deze visie niet strikt ophoudt bij plangrenzen en als gevolg daarvan wordt een groter gebied beschouwd. Op onderstaand kaartbeeld is de ligging van het plangebied ten opzichte van Arnhem weergegeven.

Ligging plangebied t.o.v. Arnhem

1.3 Planproces

Het opstellen van de visie deden we niet alleen. We hebben de (specifieke) lokale gebruikers van het gebied, ieder vanuit een eigen deskundigheid, betrokken bij het in beeld brengen van de huidige situatie en het toetsen van de scenario's.

We zijn begonnen met het bij elkaar brengen van alle beschikbare kennis van en over het gebied. Dit is gedaan door met vertegenwoordigers van alle vakdisciplines binnen de gemeente die de haven raken, gesprekken te voeren. In die gesprekken zijn de kansen en knelpunten, ontwikkelingen en aandachtspunten voor de visie opgehaald.

Ook hebben we het plangebied geïnventariseerd, evenals historie, beleid, plannen in ontwikkeling en toekomstige ontwikkelingen.

Tijdens de eerste stakeholderbijeenkomst (21 februari 2019), waarvoor alle gebruikers en grondeigenaren waren uitgenodigd, hebben we de eerste resultaten van de inventarisatie en analyse gepresenteerd. Aanwezigen hebben input gegeven voor de visie en kregen de mogelijkheid (individueel) input voor de visie aan te leveren. Van deze mogelijkheid hebben 4 stakeholders gebruik gemaakt.

Tijdens de inventarisatie- en analysefase bleek dat de actualiteit rondom de huidige, onveilige situatie meer ingrijpt op het proces en inhoud van de visie dan eerder gedacht. De consequenties van de keuze voor de visie moesten inzichtelijk zijn. Voorts zijn gesprekken gevoerd met Rijkswaterstaat en het waterschap Rijn en IJssel om de input die is opgehaald tijdens de 1^e stakeholderbijeenkomst te toetsen en hun wensen en eisen voor de visie op te halen. Daarnaast is onder meer nader onderzoek uitgevoerd naar de milieuzonering in de haven en heeft de Regio Arnhem-Nijmegen, in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW), een behoefteonderzoek naar watergebonden bedrijvigheid voor de regio uitgevoerd.

Tijdens een 2^e stakeholdersavond op 28 mei 2019 zijn de resultaten van het nader onderzoek gepresenteerd en zijn de vervolgstappen in beeld gebracht. Na de zomervakantie hebben we individuele gesprekken met woonbooteigenaren en bedrijven in het gebied gevoerd. Uiteindelijk hebben de conclusies van deze stappen geleid tot voorliggende visie op de Nieuwe Haven.

2 Inventarisatie en analyse

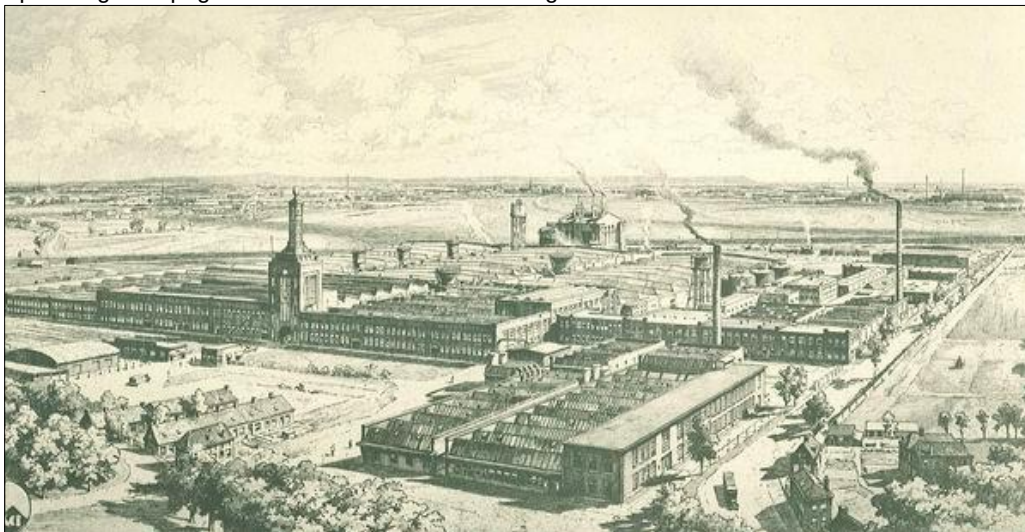
2.1 Cultuurhistorie

Tot aan het jaar 1900 was er in de omgeving van het plangebied geen bebouwing aanwezig. Centraal door het plangebied liep de oude IJssel, die de verbinding vormde tussen de IJssel en de Nederrijn. Begin 1900 kwam de eerste bebouwing ten noorden van het plangebied, boerderij De Kleefse Waard. Op de plaats waar nu de Veerweg naar Westervoort loopt, is de oude IJsseldam te zien. Het plangebied is in die tijd ook militair van belang geweest. De IJssellinie moest weer een belangrijke rol in de landsverdediging gaan spelen. In de 19e eeuw is op de Kleefse Waard een steenfabriek gebouwd, met daaraan verbonden de huizen Westervoortsedijk 84 en Industriestraat 1.

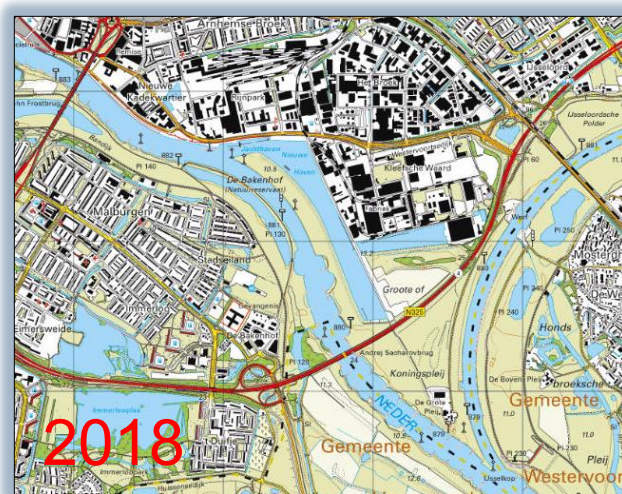
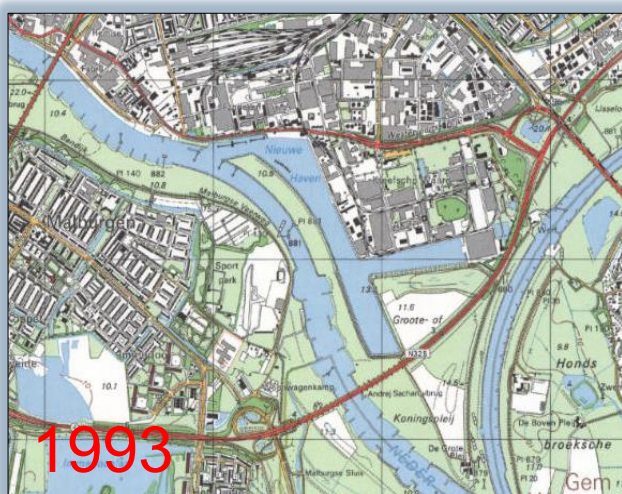
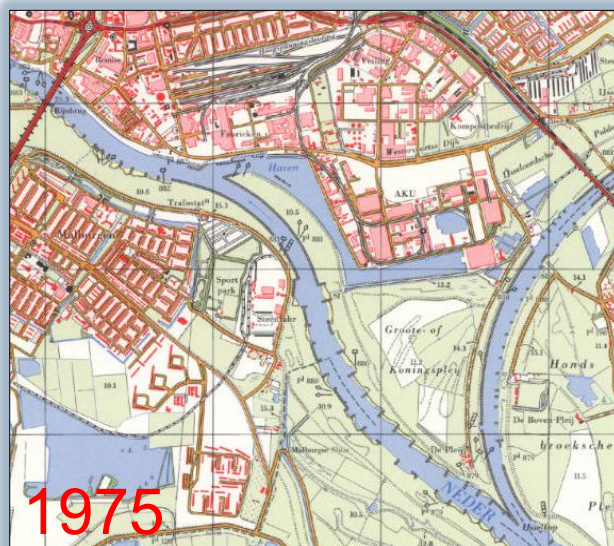
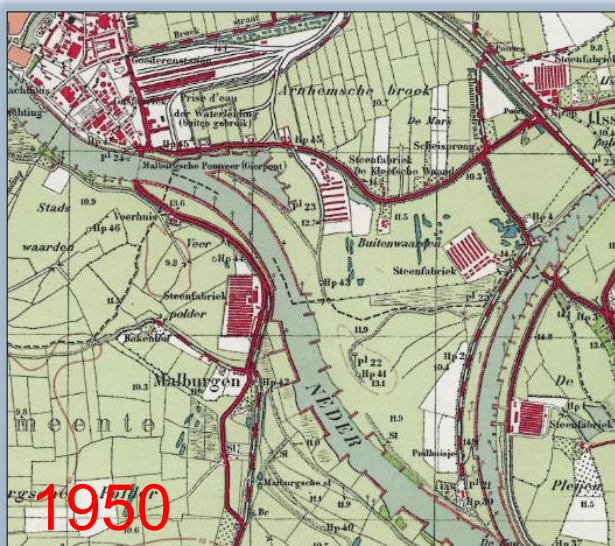
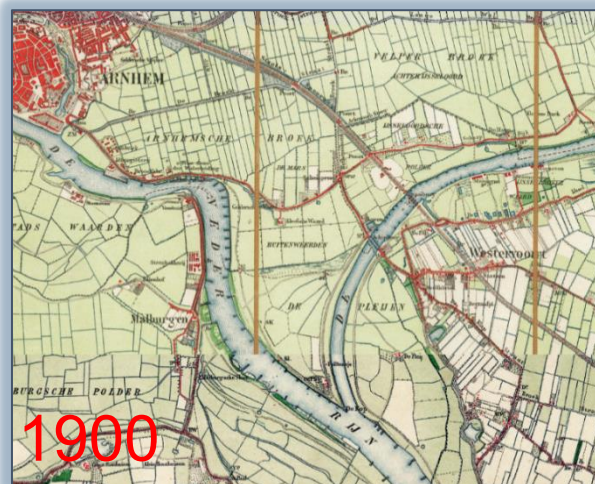
De ontwikkeling van grootschalige industrie is in Arnhem pas in de twintigste eeuw op gang gekomen. In 1915 werd door het bestuur van de stad besloten tot de aanleg van een industrieterrein met een spoorwegemplacement aan de oostzijde van de stad, in aansluiting op de daar reeds aanwezige bedrijven, zoals het slachthuis en de gasfabriek. Ten behoeve hiervan werd de bodem vier meter opgehoogd. De zandtrammetjes die het zand aanleverden begonnen in 1920 te rijden. In het Algemeen Uitbreidingsplan uit 1933 wordt een verdere ontwikkeling van bedrijvigheid in oostelijke richting aangegeven, maar pas in 1941 en na de Tweede Wereldoorlog werden de industrieterreinen Het Broek en de Kleefse Waard ontwikkeld. Het verkavelingsplan van bedrijventerrein Kleefse Waard grijpt terug op het herverkavelingsplan uit circa 1832 voor het gebied. De bijbehorende dwarshaven (Akzo-haven) is rond 1940 gegraven als werkverschaffingsproject en bedoeld als particuliere transporthaven voor de AKU (later Akzo). Langs de zuidzijde van deze dwarshaven werd een nieuwe groene dijk opgeworpen ongeveer dwars door de restanten van de Oude IJsselbedding om Koningspleij-Noord heen. De voormalige rivierarm (de Nieuwe Haven) werd rond 1930 tot haven met een havenkade ontwikkeld. In verband met een voorziene uitbreiding van industrieterrein Kleefse Waard naar de Koningspleij-Noord, is in de jaren '50 de Nieuwe Haven alvast verbreed en verlengd. Vanaf circa 1960 vestigde zich de eerste bedrijvigheid aan de Nieuwe Haven.

Een bevaarbare Rijn en zijn zijrivieren zijn altijd van groot belang geweest in de Europese binnenvaart. Sinds het Congres van Wenen van 1815 is het principe van de vrije scheepvaart ingevoerd op de grote rivieren, waaronder de Rijn. De eerste Rijnvaartakte werd op 31 maart 1831 aangenomen. In 1868 werd de Herziene Rijnvaartakte, beter bekend als de Akte van Mannheim, van kracht. Algemeen wordt aangenomen dat de welvaart in Europa voor een flink deel kan worden toegeschreven aan dit verdrag, omdat dit verdrag het beginsel der vrijheid van de scheepvaart op de Rijn met betrekking tot de handel, en daarmee een vrije en gemeenschappelijke transportmarkt regelt. De akte houdt nog steeds stand.

Op navolgende pagina is de historische ontwikkeling van de haven te zien.

Zicht op AKU-fabriek

Historische ontwikkeling Nieuwe Haven

2.2 De Nieuwe Haven anno 2019

De Nieuwe Haven vormt anno 2019 de schakel tussen de industrie op industriepark Kleefse Waard (hierna IPKW), het Broek en Westervoortsedijk, de stad Arnhem en het rivierenlandschap van de Nederrijn. De Nieuwe Haven is een belangrijk structurerend element. De hoogwatervrije kade, waarmee het achterliggende gebied binnendijks is gekomen, benadrukt dit nog eens. Aan een deel van de Nieuwe Havenweg zijn bedrijven gevestigd. Een deel daarvan is watergebonden. Het water van de Nieuwe haven is door meerdere functies in gebruik, bedrijfsmatig (o.a. schepen Shell en cruisevaart), recreatie en woon- en werkschepen. Onderstaand zoomen we nader in.

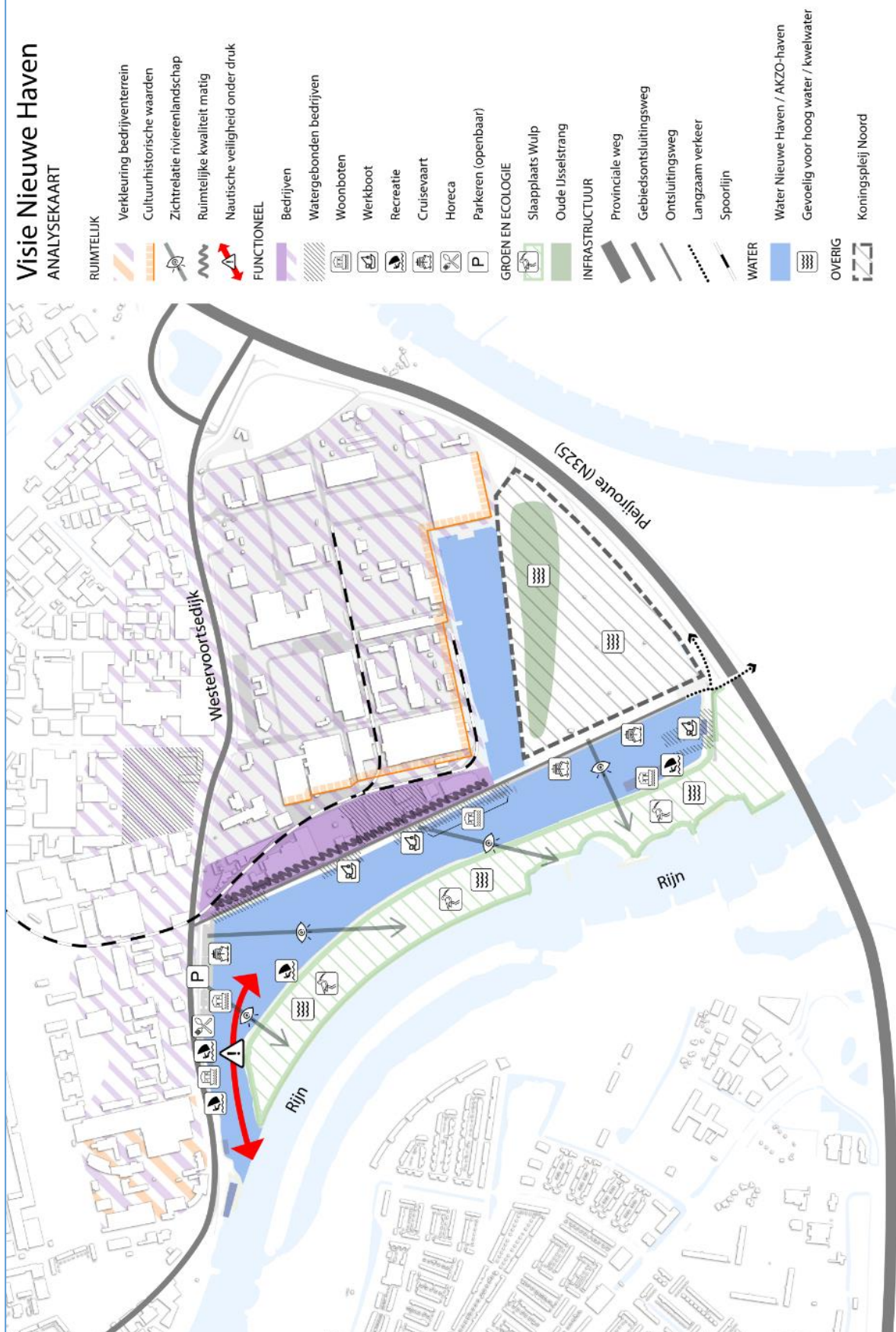
2.2.1 Nieuwe Havenweg

De Nieuwe Havenweg ligt aan de oostzijde langs de kade van de Nieuwe Haven. Deze weg sluit aan de noordzijde aan op de Westervoortsedijk en loopt tot aan de Pleijroute in het zuiden door. Het profiel van de Nieuwe Havenweg is opgebouwd uit een hoogwatervrije kade met een rijbaan en aan de oostzijde bebouwing. Het beeld langs de Nieuwe Havenweg wordt voornamelijk bepaald door de verhoogde kade met kranen, transportbanden, silo's, de schepen die zijn afgemeerd en de hoge gebouwen van IPKW op de achtergrond (zie hierna). De bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit functionele lage loodsen en andere bedrijfsbebouwing. De bebouwing is voor een groot deel met voorkanten gericht naar de straat, maar een duidelijk waterfront is niet aanwezig en de ruimtelijke kwaliteit van de bebouwing is laag. Een deel van deze bedrijven is watergeboden, zoals het brandstofoverslagdepot van Shell, Fransen Technical Services en betoncentrale Dyckerhoff Basal met utilitaire installaties, zoals kranen en silo's. Een deel van de bedrijvigheid aan de Nieuwe Havenweg is echter niet watergebonden en of -verbonden. Voorbeelden hiervan zijn Mond&Rixsen (opslag en transport van chemical logistics), autogarage Ride on en autoservice bedrijf Bram van Stijn. In een aantal gevallen is er zelfs sprake van niet industriële activiteiten, zoals de muziekinstrumentenwinkel De Tunnel Music en Maatwerk revalidatietechniek BV.

Vanaf de weg, maar met name vanaf de verhoogde kade, is een uniek, weids uitzicht over het rivierenlandschap. De woon-en werkschepen die onder aan de kade liggen, zijn nauwelijks zichtbaar vanaf de Nieuwe Havenweg. Vanaf de verhoogde kade is dat wel het geval.

Foto's van Nieuwe Havenweg en omgeving

Analysekaart Nieuwe Haven en omgeving

2.2.2 Nieuwe Haven

De Nieuwe Haven is momenteel in gebruik voor meerdere functies, te weten: wonen, werken, industrie, horeca en recreatie. Komende vanaf de Nederrijn ligt aan de westzijde roei- en zeilvereniging Jason. In de Nieuwe Haven heeft Jason de beschikking over water en voorzieningen die haar activiteiten mogelijk maken: sport en recreatie in de vorm van zeilen, motorbootvaren, roeien, kanoën en het in verenigingsverband exploiteren van een jachthaven (voor zeil- en motorboten). Jason heeft ter plekke een drijvend botenhuis (voor de roeiboten van de roeivereniging en de kano's van de kanovereniging). De vereniging is bereikbaar vanaf de Westervoortsedijk. De leden van Jason maken gebruik van het water van de Nieuwe Haven en de Nederrijn.

Achter Jason liggen enkele woonboten aan de Westervoortsedijk. Ten oosten daarvan zijn jachthaven (recreatie) en restaurant Valkenburg (horeca) gelegen, beiden bereikbaar vanaf het grote openbare parkeerterrein aan de Westervoortsedijk.

Vanaf dat punt, naar het oosten liggen 15 woonboten, 1 bereikbaar vanaf het parkeerterrein, 14 vanaf de Nieuwe Havenweg. Een deel van de boten is uit ASM-haven hier naartoe verplaatst; een ander deel is al eerder in de haven gaan liggen. Naast woonboten zijn aan de kade ook werkschepen gelegen. Deze werkschepen zijn ofwel zelfstandig of hebben een relatie met de bedrijven op de kade.

Aan het eind van de haven, nabij de Pleijroute ligt waterscouting Miguel Pro met zijn boten, clubgebouw, steiger en ponton. De waterscouting maakt gebruik van het water in de Nieuwe haven en wordt ontsloten vanaf de Nieuwe Havenweg.

De Nieuwe Haven vormt een belangrijk water voor de industrie en scheepvaart. Het industriële gebruik wordt gedaan door diverse bedrijven gevestigd aan de Nieuwe Havenweg en de Westervoortsedijk. De watergebonden bedrijven zijn de volgende:

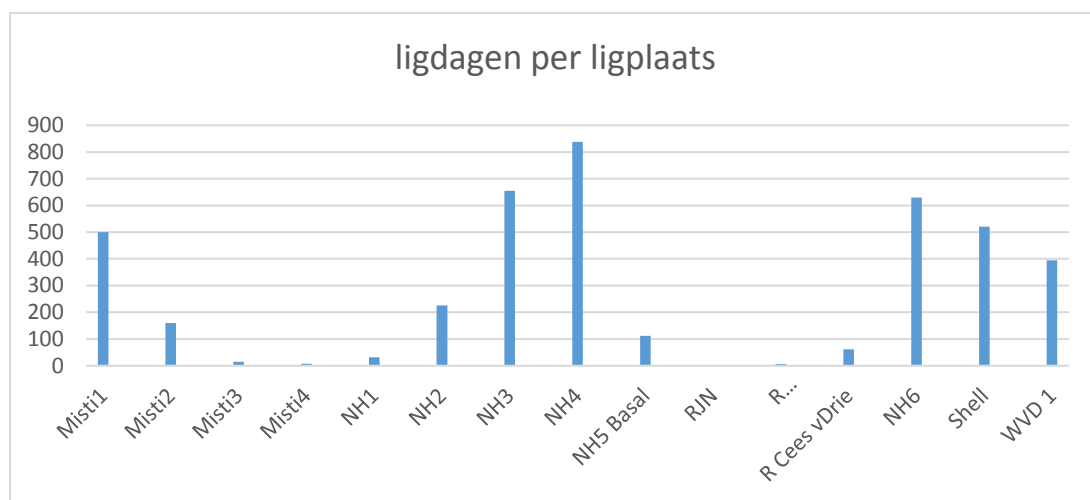
- Scheeprestauratiebedrijven van Kees van Drie en Ando Heijnis, gevestigd aan de Nieuwe Havenweg,
- Scheepsbouwbedrijf Helldörfer, Nieuwe Havenweg 7.
- Scheepsreparatiebedrijf Misti, Nieuwe Havenweg 84.
- De brandstofoverslag van Shell met een overslagpunt aan de Nieuwe Havenweg.
- Betonmortelproducent Dyckerhoff Basal, Nieuwe Havenweg 17.
- Scheepsreparatiebedrijf Arnhem.

Foto's woonboten, jachthaven en scouting

Shell aan de Westervoortsedijk wordt bevoorraadt via het laadpunt in de Nieuwe haven. Tankboten van Shell gebruiken de Nieuwe haven om bij dit laadpunt te komen. Ter plekke bevinden zich 2 pijpleidingen die verbonden zijn met het industriecomplex van Shell op bedrijventerrein Het Broek aan de overzijde van de Westervoortsedijk. Per jaar vinden circa 1000 scheepvaartbewegingen plaats (500 schepen). De manoeuvreerruimte van de schepen van Shell, die een omvang hebben van 135*15m is klein. Ze hebben een draaicirkel van 145 m. In verband met veiligheid moeten ze voldoende ruimte aanhouden tot andere functies. Op dit moment vormt de veiligheid een risico. In het verleden heeft zich o.a. een incident voorgedaan, waarbij een schip van Shell in aanvaring is gekomen met een woonboot.

Om inzicht te krijgen in het gebruik van de haven hebben we de cijfers 2018 geanalyseerd. Hieruit blijkt dat in totaal 4172 ligdagen zijn gebruikt, verspreid over de volgende ligplaatsen:

2.2.2.1 *cruisevaart*

Naast overslag en scheepsbouw, -restauratie en –reparatie kent de Nieuwe Haven een ander soort watergebonden industrie, namelijk die van de winterliggers: riviercruiseschepen die buiten het vaarseizoen voor anker liggen in de haven en aldaar kleine reparaties mogen uitvoeren aan de conservering van de schepen. Hierbij mogen alleen technieken worden toegepast, waarbij de verspreiding van verontreinigingen minimaal is. Dat wil zeggen met bikken, borstelen (beiden handmatig), schuren met afzuiging en schilderen met kwasten of rollers wordt voorkomen dat het oppervlaktewater wordt verontreinigd. Ander (groot) onderhoud is niet toegestaan. Op een topmoment liggen er circa 35 winterliggers in de haven. Dit zorgt voor circa 100 fte aan seizoenswerkers in die periode.

2.2.3 **Industriepark Kleefse Waard en Akzo haven**

Direct grenzend aan het plangebied voor de Nieuwe Haven ligt Industriepark Kleefse Waard (IPKW), met een oppervlakte van circa 90 hectare. Het industrieel verleden als vestigingsplaats van Akzo is nog steeds afleesbaar. Dit blijkt uit de monumentale bebouwing in een formele stedenbouwkundige opzet (industrieel erfgoed) en een duidelijke samenhangende architectuur op het niveau van het complex. Het complex van de AKU-fabriek aan de Akzo-haven vertoont een duidelijke samenhang in architectuur en is daarmee een krachtig traditioneel icoon in dit gedeelte van de stad. De Akzo-haven is een dwarshaven van de Nieuwe haven en een belangrijk structurerend element. Deze haven is met een hoogwatervrije damwandconstructie met een doorvoer t.b.v. het koelwaterinnamepunt in de haven voor de warmtekrachtcentrale afgesloten van de Nieuwe haven. Daarnaast wordt in de haven het hemelwater van IPKW geloosd. De bebouwing is goed zichtbaar vanaf de Westervoortsedijk, de Pleijroute en de Nieuwe Havenweg. Ruimtelijk gezien is het een afgesloten industrieterrein

dat apart wordt ontsloten vanaf de Westervoortsedijk via een centrale hoofdstraat. Op het terrein liggen diverse spoorlijnen. Deze zijn nu niet in gebruik.

IPKW is een bedrijventerrein dat duurzame en energie-gerelateerde bedrijven huisvest, faciliteert en met elkaar verbindt. Samen met de overheid, het onderwijs en het bedrijfsleven wil IPKW zich ontwikkelen tot een duurzaam bedrijventerrein waar samengewerkt wordt op het gebied van energie en innovatie. Voorbeelden hiervan zijn batterij-opslag en waterstoftechnologie. Onderzocht wordt of de beslotenheid die het terrein vraagt als bijzonder productiemilieu, te combineren is met een selectieve openbare toegankelijkheid bijvoorbeeld voor een snelle fietsverbinding. Dit draagt bij aan leefbaar maken van deze bijzondere plek.

Zicht op AKZO-haven vanaf Nieuwe Havenweg

2.2.4 Koningspleij-Noord

Het gebied Koningspleij-Noord ligt, komende vanaf de Pleijroute of de stad via de Westervoortsedijk, prominent in beeld. Vanuit het gebied is zicht op de monumentale gebouwen op het IPKW-terrein en op het stadscentrum van Arnhem. Het gebied ligt als gevolg van de aanleg van de Pleijroute echter vrij geïsoleerd en is momenteel alleen bereikbaar via de Nieuwe Havenweg. In dit gebied wordt een zonnepanelenpark met 4 windmolens gerealiseerd (bestemmingsplan reeds onherroepelijk). Het gedeelte met de oude IJsselstrang maakt geen onderdeel uit van het zonnepanelenpark, gezien het feit dat dit gebied cultuurhistorische waarden herbergt en een functie voor de waterhuishouding heeft. Bij hoogwater komt het gehele terrein door kwel onder water te staan en in extreme situaties ook door overstroming van de Nederrijn.

In het gebied zijn ook enkele landschappelijke waarden aanwezig. Zo staat op het zuidtalud van de dijk een aantal waardevolle bomen (wilgen en populieren) van zeer oude datum (1910).

Zicht op Koningspleij-Noord van Pleijroute

2.3 Milieuzonering en veiligheid

2.3.1 Milieuzonering

2.3.1.1 Bedrijven en milieuzonering

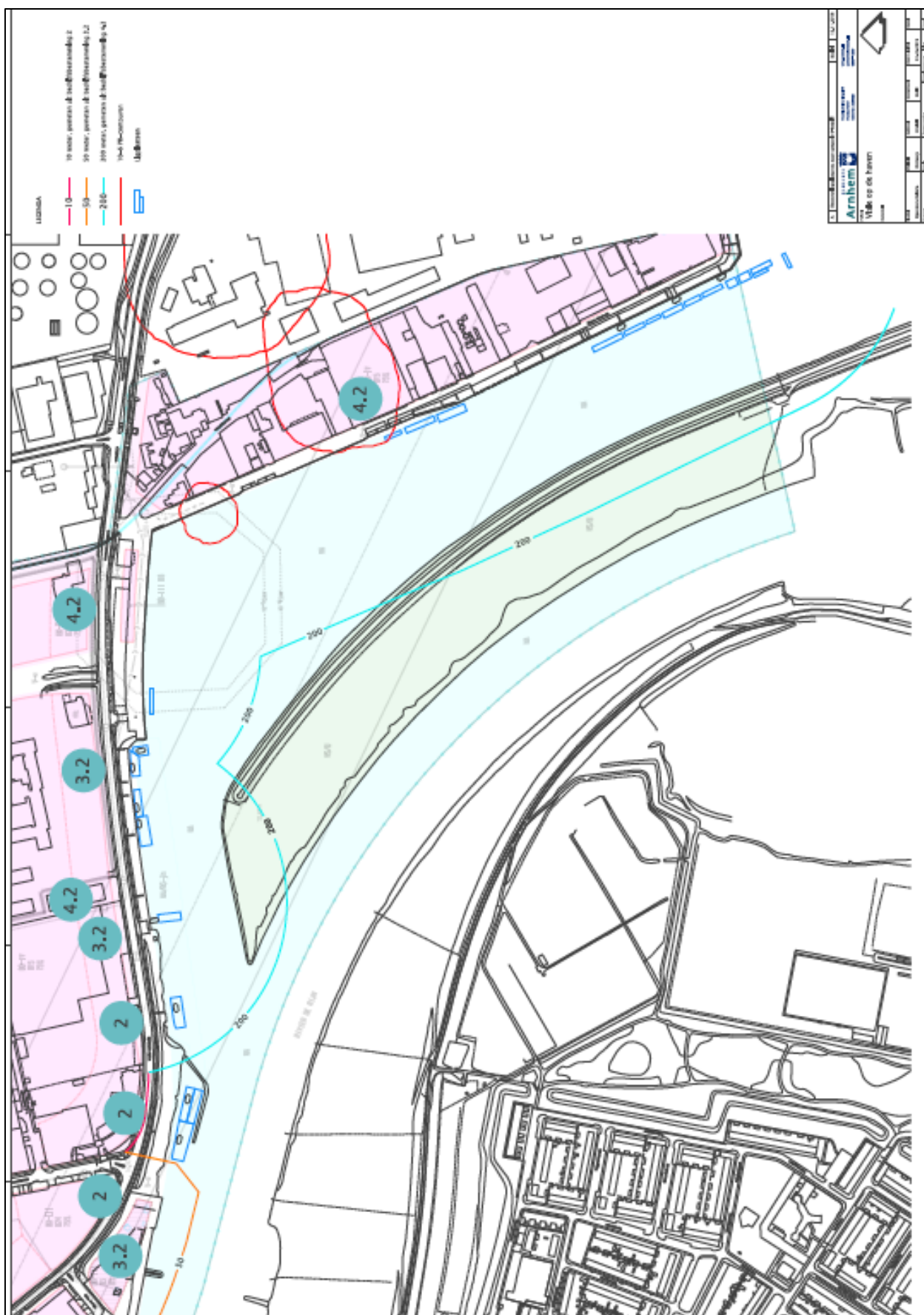
Een goede ruimtelijke ordening beoogt onder andere het voorkomen van voorzienbare hinder en gevaar door milieubelastende activiteiten. Om te komen tot een ruimtelijk relevante toetsing van bedrijfsvestigingen op milieuhygiënische aspecten wordt het begrip milieuzonering gehanteerd. Bij milieuzonering wordt gebruik gemaakt van de door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) opgestelde brochure *Bedrijven en milieuzonering* (editie 2009). Bij nieuwe ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met milieuzonering om zodoende de kwaliteit van het woon- en leefmilieu te handhaven en te bevorderen en bedrijven voldoende zekerheid te bieden dat zij hun activiteiten duurzaam binnen aanvaardbare voorwaarden kunnen uitvoeren. De VNG-brochure is bedoeld voor nieuwe situaties (nieuwbouw) en niet voor de toetsing van bestaande situaties. Toch volgt uit de rechtspraak dat de gebruikte richtafstanden in de brochure bij bestaande conflictsituaties een indicatie kunnen geven van de mate van hinder. Dit betekent dat de VNG-brochure ook als hulpmiddel gebruikt kan worden in een bestaande bebouwde omgeving, zij het terughoudender. In bestaande situaties kan de VNG-brochure evenwel een indicatie geven van de mate van hinder bij conflictsituaties. Voor het beoordelen van de situatie in en rond het plangebied heeft de gemeenteraad aansluiting gezocht bij de VNG-brochure.

2.3.1.2 Richtafstandenlijsten

De twee belangrijkste bouwstenen voor milieuzonering zijn de twee richtafstandenlijsten in bijlage 1 van de VNG-brochure. Voor een scala aan milieubelastende activiteiten (lijst 1) en opslagen en installaties (lijst 2) zijn richtafstanden aangegeven. In de lijsten wordt onderscheid gemaakt in richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar. De grootste van de op deze aspecten van toepassing zijnde vier richtafstanden is bepalend voor de indeling van een activiteit in een milieucategorie. Daarbij omvat categorie 1 de lichtste en categorie 6 de zwaarste vorm van bedrijvigheid. De richtafstanden gaan uit van gemiddeld moderne bedrijven. Indien bekend is welke activiteiten concreet worden beoogd of aanwezig zijn, kan, mits gemotiveerd, worden uitgegaan van de daadwerkelijk te verwachten milieubelasting (in plaats van de richtafstanden).

2.3.1.3 Twee omgevingstypen: rustige woonwijk en gemengd gebied

De richtafstanden zijn afgestemd op de omgevingskwaliteit, zoals die wordt nagestreefd in een rustige woonwijk of een vergelijkbaar omgevingstype (zoals een rustig buitengebied, een stiltegebied of een natuurgebied). Een rustige woonwijk is een woonwijk die is ingericht volgens het principe van functiescheiding. Afgezien van wijkgebonden voorzieningen komen vrijwel geen andere functies (zoals bedrijven of kantoren) voor. Indien de aard van de omgeving dit rechtvaardigt, kunnen gemotiveerd kleinere richtafstanden worden aangehouden. Dit kan bij gebieden die getypeerd worden als gemengd gebied; een gebied dat gezien de aanwezige functiemenging (naast woningen komen ook andere functies zoals winkels, horeca en kleine bedrijven voor) of ligging langs hoofdinfrastructuur al een hogere milieubelasting kent. Bij het omgevingstype gemengd gebied kunnen de richtafstanden met één afstandsstap worden verlaagd. Van de richtafstanden kan tevens worden afgeweken wanneer door middel van onderzoek wordt aangetoond, dat door maatregelen (hetzij aan de bron hetzij aan het gevoelige object) toch een goed woon- en leefklimaat wordt gewaarborgd. Navolgend schema geeft de richtafstanden voor een rustige woonwijk en gemengd gebied weer.

Milieucategorie	Richtafstand tot omgevingstype rustige woonwijk en rustig buitengebied	Richtafstand tot omgevingstype gemengd gebied
1	10 m	0 m
2	30 m	10 m
3.1	50 m	30 m
3.2	100 m	50 m
4.1	200 m	100 m
4.2	300 m	200 m
5.1	500 m	300 m
5.2	700 m	500 m
5.3	1.000 m	700 m
6	1.500 m	1.000 m

2.3.2 Toets plangebied

In onderhavige situatie kan gezien het feit dat in de directe omgeving meerdere functies aanwezig zijn en sprake is van ligging aan hoofdinfrastructuur, gesproken worden van gemengd gebied. Aldus kunnen de richtafstanden met 1 afstandsstap worden verkleind.

In en nabij het plangebied zijn bedrijven toegestaan van categorie 2 tot en met 4.2.

De lichtste bedrijven bevinden zich aan de Westervoortsedijk, op het terrein Fluvium. Daar zijn bedrijven tot en met categorie 2 (ter hoogte van K3) en categorie 3.2 toegestaan. Verder naar het oosten aan de Westervoortsedijk zijn bedrijven tot en met categorie 3.2 en vervolgens tot en met 4.2 toegestaan. Langs de Nieuwe Havenweg zijn bedrijven tot en met categorie 4.2 toegestaan. Op bedrijventerrein Kleefse Waard zijn bedrijven bestemd voor milieucategorie 4 toegestaan. Om hinder door deze bedrijven bij de functie wonen (woonboten) te voorkomen wordt een maximale richtafstand (hindercirkel) van 200 m (categorie 4.2) geadviseerd.

Toets richtafstanden bedrijven t.o.v. woonboten Westervoortsedijk/Nieuwe Havenweg

De ligplaatsen voor de woonboten aan de Westervoortsedijk/Nieuwe Havenweg liggen ruim binnen de richtafstand van een aantal bedrijven. De ligplaatsen (woonboten) liggen op zeer korte afstand van het industrieterrein (25 meter). Voor het bepalen van de daadwerkelijke hinder zijn de belangrijkste milieuaspecten externe veiligheid en geluid. Om de situatie te kunnen beoordelen is daarom ingezoomd op de vergunde situatie van een aantal bedrijven (externe veiligheid) en geluid (bedrijven en wegverkeer).

De woonboten aan de Westervoortsedijk (ter hoogte van Fluvium/Jason) hebben reeds een woonbestemming in het geldende bestemmingsplan Rivierzone 2013. Voor deze woonboten is een hogere waarde verleend en is geoordeeld, dat op basis van de vergunde milieurechten van de zittende bedrijven, sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat.

2.3.2.1 Externe veiligheid

In het kader van externe veiligheid worden woonboten als kwetsbaar object gezien. Op basis van het Bevi (Besluit externe veiligheid inrichtingen) geldt, dat geen kwetsbare objecten (woonboten) binnen de 10-6 PR (Plaatsgebonden Risico) contour aanwezig mogen zijn.

Op IPKW bevindt zich een aantal zogenaamde Brzo (Besluit risico zware ongevallen)-bedrijven. Dit zijn bedrijven met opslag en gebruik van met gevaarlijke stoffen, en die daardoor risico's voor de omgeving kunnen vormen.

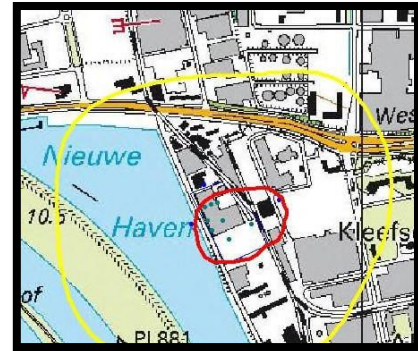
Deze bedrijven vallen onder het Bevi. Het bevoegd gezag voor deze bedrijven is de provincie Gelderland.

De relevante Brzo-bedrijven in en in de directe omgeving van het plangebied zijn Shell (met lospunt in de haven) aan de Driepoortweg, Mond & Rixsen en Farmusol (Industriestraat), Akzo Nobel (Westervoortsedijk 73).

In verband met deze activiteiten is er in het kader van de omgevingsvergunning (milieu) een zogenaamde risicoanalyse (QRA) uitgevoerd. Binnen de rode 10-6 PR contour is de aanwezigheid van een ligplaats (woonboot) in verband met de risico's niet acceptabel. Hierna wordt nader ingezoomd op de 10-6-contour van deze 3 bedrijven.

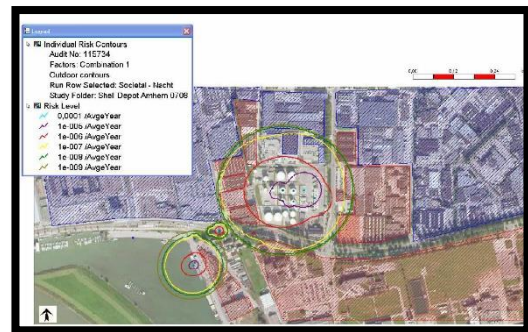
Mond & Rixsen en Farmusol(Industriestraat 10)

Mond & Rixsen en Farmusol zijn Brzo-bedrijven met opslag van gevaarlijke stoffen. Onderdeel van de omgevingsvergunning van deze bedrijven is een onderzoek naar externe veiligheid (QRA). Uit dit onderzoek volgt dat de 10⁻⁶ PR contour buiten de inrichting valt. Deze contour staat op bijgaand kaartbeeld (rode contour) aangegeven. Binnen deze contour bevinden zich geen kwetsbare objecten. Uit de QRA volgt dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet wordt overschreden.

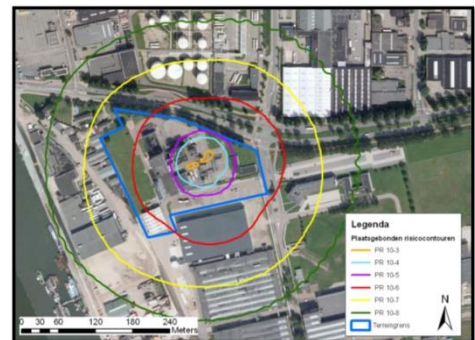
Shell (Driepoortenweg 50/52)

Shell is een Brzo-bedrijf met op- en overslag van brandbare vloeistoffen. Onderdeel van de omgevingsvergunning is een onderzoek naar externe veiligheid (QRA). Uit dit onderzoek volgt dat het lospunt in de haven, dat binnen het plangebied ligt, een 10⁻⁶ PR contour (rode contour) heeft. Deze contour staat op bijgaande afbeelding aangegeven. Binnen deze contour bevinden zich geen kwetsbare objecten. Daarnaast volgt uit de QRA dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet wordt overschreden.

Akzo Nobel Functional Chemicals (Westervoortsedijk 73)

Akzo Nobel is een Brzo-bedrijf met opslag van een brandbare vloeistoffen. Onderdeel van de omgevingsvergunning is een onderzoek naar externe veiligheid (QRA). Uit deze QRA volgt dat er een 10⁻⁶ PR contour is. Deze contour ligt buiten de inrichting en is op bijgaande afbeelding aangegeven. Binnen deze contour bevinden zich geen kwetsbare objecten. Daarnaast volgt uit de QRA dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico niet wordt overschreden.

Windturbines

In het kader van het bestemmingsplan Windpark en zonneveld Koningspleij Noord is onderzoek gedaan naar de risico's van de windmolens, die ter plekke van Koningspleij-Noord geplaatst worden op de bedrijven in de omgeving en de bestaande woningen (reguliere woningen en woonboten aan de Nieuwe Havenweg) in de omgeving. Hieruit valt op te maken dat er geen beperkingen zijn.

2.3.2.2 Geluid

Industrielawaai

In het kader van de Wet geluidhinder worden woonboten niet gezien als geluidsgevoelig object. Voor woonboten geldt geen wettelijke binnenwaarde. Een legale en permanente ligplaats in het water voor een woonboot is daarentegen wel een geluidsgevoelig terrein.

De bedrijven in het plangebied maken onderdeel uit van het industrieterrein Arnhem-Noord. Dit is een gezoneerd industrieterrein zoals bedoeld in de Wet geluidhinder. Binnen de voor dit industrieterrein geldende geluidszone zijn in beginsel geen nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen toegestaan. De binnenbegrenzing van de geluidszone wordt gevormd door het industrieterrein Arnhem-Noord. De buitenbegrenzing van de geluidszone is de zonegrens: deze omvat minimaal de 50 dB(A) etmaalwaarde-contour. Een geluidszone is feitelijk een bufferzone tussen de bedrijven op het industrieterrein en woningen en andere geluidsgevoelige functies in de omgeving. Een vastgestelde geluidszone biedt aan alle belanghebbenden duidelijkheid. Buiten de zone mag de geluidbelasting vanwege alle bedrijven op het industrieterrein tezamen niet hoger zijn dan 50 dB(A).

Voor de bestaande woningen in de zone zijn hogere waarden verleend. In de zone kunnen alleen nieuwe woningen of andere geluidsgevoelige objecten worden gerealiseerd indien hiervoor hogere waarden op grond van de Wet geluidhinder kunnen worden verleend. De punten op basis waarvan de geluidbelasting van het geluidgezoneerde industrieterrein is vastgesteld zijn MTG-punten (Maximaal Toegelaten geluidsniveau). Op deze manier krijgt ieder bedrijf op het geluidgezoneerde industrieterrein een bepaalde geluidruimte toebedeeld. Nieuwe bedrijven of wijzigingen binnen bedrijven worden getoetst aan de hand van de geluidszone (de zonebewakingspunten) en de hogere waarden of zogenaamde MTG-punten.

Geluidszone industrieterreinen Arnhem-Noord zichtbaar op luchtfoto en verbeelding bestemmingsplan

Toets plangebied

Voor bestaande woningen binnen de zone, waaronder de tot wonen bestemde woonboten aan de Westervoortsedijk, zijn hogere waarden vastgesteld. De overige woonboten in het plangebied liggen binnen de 50 dB(A) contour. Vanwege de beoogde tijdelijkheid zijn deze boten niet betrokken in het onderzoek en is geen hogere waarde verleend.

Voor het overhevelen van bestaande ligplaatsen van een verordening naar het bestemmingsplan is overgangsrecht voor de toets aan de Wet geluidhinder opgenomen. Dit overgangsrecht is opgenomen, omdat het niet redelijk wordt geacht bestaande ligplaatsen te toetsen als ware nieuwe ligplaatsen enkel omdat ze van het ene juridische instrument (verordening) worden overgeheveld naar het andere (bestemmingsplan).

Een ligplaats die op 1 juli 2012 een ligplaatsvergunning op basis van de APV heeft, en ligt binnen de zone van een bestaand geluidgezoneerd industrieterrein, wordt voor de toets aan de Wet geluidhinder tot de datum van invoering van de Omgevingswet niet aangemerkt als geluidsgevoelig terrein. De overgangstermijn kan worden benut om voorzieningen te treffen die nodig zijn om aan de geluidgrenswaarde (Activiteitenbesluit) te voldoen, vergunningvoorschriften aan te passen en/of het bestemmingsplan aan te passen.

De woonboten in het plangebied liggen op zeer korte afstand (25 meter) van een bedrijventerrein bestemd voor zwaardere industrie, in milieucategorie 4 en liggen daarmee ruim binnen de richtafstand. Bij het afwegen of de woonboten bij het in werking treden van de Omgevingswet van rechtswege een bestemde ligplaats krijgen mag de geluidbelasting door de bedrijven niet te hoog zijn. Voor bedrijven waarop het Activiteitenbesluit van toepassing is geldt de geluidgrenswaarde en voor bedrijven met een omgevingsvergunning (milieu) de geluidnorm uit de vergunning.

In onderhavige situatie kan er vanuit worden gegaan dat de geluidbelasting bij de potentiële ligplaatsen te hoog is en dat er maatregelen getroffen moeten worden. Omdat het niet mogelijk is maatregelen bij de woonboten zelf te treffen, kan dit betekenen dat bedrijven maatregelen moeten treffen. Dit zal betekenen dat bepaalde werkzaamheden niet meer kunnen worden uitgevoerd, waardoor bedrijven belemmerd worden in hun werkzaamheden. Daarnaast wordt het lastiger voor nieuwe bedrijven in een hogere milieucategorie om zich te vestigen in de haven omdat door de ligplaatsen (woonboten) de milieuruimte erg beperkt is.

Geluid wegverkeer

Voor geluidsgevoelige terreinen (bestemde ligplaats voor woonboten in bestemmingsplannen) geldt een grenswaarde van 63 dB. Aan de Westervoortsedijk ligt een ligplaats binnen de 53-58 dB zone. Middels akoestisch onderzoek kan de exacte geluidbelasting door het wegverkeer op de Westervoortsedijk worden berekend.

2.3.2.3 Conclusie

Er liggen geen ligplaatsen voor woonboten binnen de externe veiligheidscontour van Mond & Rixsen, Farmusol, Shell en Akzo Nobel. Maar op het moment dat bedrijven in de toekomst vergunning aanvragen voor bedrijvigheid met een externe veiligheidscontour, zullen zij door de aanwezigheid van ligplaatsen beperkt worden in hun mogelijkheden die ze op grond van het bestemmingsplan hebben.

Vanwege de zeer korte afstand (25 meter) tussen de ligplaatsen en het industrieterrein kan op voorhand worden gesteld dat de geluidsbelasting van het industrieterrein ter plekke van de woonboten te hoog is en er maatregelen getroffen moeten worden. Omdat het niet mogelijk is maatregelen bij de woonboten zelf te treffen, kan dit betekenen dat bedrijven maatregelen moeten treffen om te kunnen voldoen aan de geluidgrenswaarde (Activiteitenbesluit) of geluidnormen (omgevingsvergunning). Dit zal tot gevolg hebben dat bepaalde werkzaamheden niet meer kunnen worden uitgevoerd, waardoor bedrijven belemmerd worden in hun werkzaamheden. Daarnaast wordt het lastiger voor nieuwe bedrijven in een hogere milieucategorie om zich te vestigen in de haven omdat door de ligplaatsen (woonboten) de milieuruimte erg beperkt is.

Als gevolg daarvan kan worden geconcludeerd dat ter plekke van de ligplaatsen geen goed woon- en leefklimaat kan worden gegarandeerd.

2.3.3 Nautische veiligheid

In verband met het divers gebruik van de haven (beroepsvaart en nautische industrie, jachthavens, een roei- en zeilvereniging Jason, waterscouting Miquel Pro en woonboten), is het van belang zicht te hebben op de nautische veiligheid in de haven en de risico's op het gebied van nautische veiligheid. Daarom is in 2018 onderzoek verricht (zie tevens bijlagen)². Uit deze onderzoek kan het volgende worden geconcludeerd:

1. Invaart grote schepen langs jachthaven en woonboten: het grootste veiligheidsrisico bevindt zich in de monding en het toeleidingskanaal van de haven. Beroepsvaartuigen hebben beperkte ruimte voor het manoeuvreren in de havenmond. De hoek van de havenmond ten opzichte van de rivier in combinatie met stroming en wind zorgt ervoor dat het in- en uitvaren van de haven bovengemiddeld complex is. In de havenmond ontbreekt een veiligheidsstrook als onderdeel van de vaarweg. De veiligheidsstrook wordt momenteel bezet door de jachthavens en roei- en zeilvereniging Jason. Het manoeuvreren bij het in- en uitvaren van grote schepen, in combinatie met de aanwezige jachthaven en kano- en roeivereniging, brengt flinke risico's met zich mee. Grote schepen kunnen tegen de jachthaven aanvaren en gebruiken steeds krachtiger boegschroeven waardoor roeiboten kunnen omslaan. Het is circa 10 keer voorgekomen dat een vaartuig de jachthaven heeft geramd. Hierbij zijn al meerdere jachten zwaar beschadigd en men mag van geluk spreken dat er geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen.
2. Nieuwe Haven minder geschikt voor recreatie. Van de 52 geregistreerde incidenten in periode 2008-2018 zijn er 17 van nautische aard (aanvaringen). Deze hebben nagenoeg alle plaatsgevonden in of in de nabijheid van het toeleidingskanaal. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit waardoor schepen al in het toeleidingskanaal moeten draaien om de haven in te varen. Gebruik van boegschroef hierbij geeft flinke onvoorspelbare dwarsstromen. De rivier is daar relatief smal waardoor het water sneller stroomt en er weinig uitwijkmogelijkheden zijn. Ook wordt er overnacht op de permanent afgemeerde recreatievaartuigen en op vaartuigen van passanten. Omdat het toegestaan is te overnachten in de jachthaven, zij het niet permanent³, lopen ook deze personen gevaar bij een aanvaring. Permanent verblijf is overigens niet toegestaan.
3. Verschillende scheepvaartbewegingen door elkaar: De haven kent vele verschillende gebruikers die de haven op diverse locaties door elkaar gebruiken. Kleine kwetsbare schepen zoals roeiers en kanoërs en grote schepen zoals tankers varen door elkaar heen. Vooral deze combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties. De beroepsvaartuigen zijn door de vorm en afmetingen van de haven genooddacht om gebruik te maken van hun boegschroef. Dit zorgt voor lokaal sterke stromingen. Deze stromingen kunnen leiden tot het "wegblazen" of omslaan van kleine vaartuigen. In het verleden is het al voorgekomen dat een roeier op deze manier te water is geraakt. Ook is door toedoen van boegschroefstroming een roeiboot onder een steiger terecht gekomen.
4. Milieuverontreiniging: de meest voorkomende geregistreerde incidenten (30 stuks) betreffen olie in het oppervlaktewater. De hoeveelheid olie varieert van slechts wat sporen op het water tot een enorm gemors van 10 m3. Doordat in de haven ook woonboten en recreatieschepen aanwezig zijn geeft dit een risico voor de gezondheid van bewoners en recreanten. Bij grote hoeveelheden olie in het oppervlaktewater wordt er in samenwerking met Rijkswaterstaat een opruimactie gestart; omdat er ook gewoond wordt in de haven, is een dergelijke actie eerder noodzakelijk dan bij een industriële haven. Doordat nog niet in het gehele havengebied voor afgemeerde schepen een vaste aansluiting voor elektriciteit beschikbaar is, moeten zij hun generatoren laten draaien om in elektriciteit te voorzien. Dit heeft een hogere CO2 uitstoot tot gevolg. Voor 12 schepen in het gebied is al wel walstroom beschikbaar.

². "Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven" en "Quickscan Nautische Veiligheid "

³ Voor de duur van het overnachten in de jachthaven hanteert de gemeente dezelfde regels als voor recreatiewoningen

5. Problemen bij hoog water: De landtong in de haven is niet hoogwatervrij en stroomt gemiddeld één maal per vijf jaar over. Er ontstaat dan een flinke stroming in de haven, vanaf de Pleijbrug richting de Westervoortsedijk, door de gehele haven heen. Indien woonboten en recreatie in deze stroming liggen kan dit voor een onveilige situatie zorgen en kunnen schepen losraken.
6. Geen veilige haven om te wonen: De risico's op aanvaringen met grote schepen, contact met milieuverontreinigingen en risico's bij hoog water zorgen ervoor dat het niet veilig is in de haven te wonen. Bij de woonschepen speelt tevens dat ze er veelal zijn gaan liggen als varend schip. Om meer wooncomfort te creëren worden de schepen steeds vaker vervangen door meer kwetsbare woonarken die niet gebouwd zijn om in een onrustige situatie te liggen. Ook worden schepen verkocht aan mensen die onvoldoende nautische kennis hebben en daardoor geen inzicht in de gevaren van het water.

In verband met de conclusie dat sprake is van een, nautisch gezien, onveilige situatie is onderzocht of en zo ja, welke maatregelen genomen kunnen worden om deze situatie te verbeteren. Uit dit onderzoek blijkt dat: De meest effectieve maatregelen zijn het scheiden van activiteiten en meer ruimte creëren ter plaatse van de invaart. De effectieve maatregelen die *op korte termijn* zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermpalen en het blijven voorlichten van gebruikers. Met deze maatregelen kan het risico in dit gedeelte van de haven tijdelijk binnen redelijke grenzen worden gebracht, maar niet weggenomen. De gemeente heeft deze maatregelen inmiddels gedeeltelijk uitgevoerd: de woonboot aan de Westervoortsedijk is binnen de palen gelegd en de gemeente geeft voorlichting aan de reders, kapiteins en eigenaren van bezoekende schepen over het feit dat woonboten in het gebied liggen. Daarnaast voeren de recreatiebedrijven zelf ook aan dat het maken en handhaven van afspraken over gedrag en veiligheidsvoorschriften een effectief middel is.

2.4 Overige milieuaspecten

2.4.1 Bodem

In de directe omgeving van het plangebied zijn aangetoonde en/of gesaneerde gevallen van ernstige bodemverontreiniging aanwezig. Verder blijkt dat er op meerdere locaties een mogelijk (spoedeisend) geval van ernstige bodemverontreiniging aanwezig is. De kwaliteit van de bodem (inclusief grondwater) vormt op basis van de uitgevoerde inventarisatie echter geen risico voor de volksgezondheid bij de aanwezige bedrijven/industrie in het gebied.

2.4.2 Water

Het plangebied ligt bij het splitsingspunt van de rivieren Nederrijn en IJssel: de IJsselkop. De bedrijven aan de Nieuwe Havenweg zijn enkele jaren geleden door de aanleg van een waterkering binnendijs gebracht. Bij de aanleg van de waterkering langs de Nieuwe Havenweg is de AKZO-haven afgesneden van de Malburgerhaven. Via een in/uitlaat staat deze voormalige haven nog in verbinding met de rivier. Bij een rivierstand van 12,0 m. + N.A.P. wordt deze verbinding afgesloten. Deze waterkering is eigendom van en in beheer bij het waterschap Rijn en IJssel.

Het diepere grondwater, het eerste watervoerende pakket, kent veel fluctuaties en dit grondwater kan tot bijna 12,5 m + N.A.P. stijgen. Deze fluctuaties zijn het directe gevolg van de waterstanden op de rivier. Bij stijgende rivierstanden zal ook het grondwater in het plangebied stijgen. Deze fluctuatie van het grondwater is goed te volgen via de oude IJsselstrang op Koningspleij-Noord (een natuurlijke laagte). Als de rivierwaterstand stijgt, dan begint deze laagte via het grondwater vol te lopen.

De AKZO-haven is door zijn grote diepte te vergelijken met een enorme drain die veel grondwater afvangt en zo voorkomt dat grondwater een te groot probleem vormt voor zowel het noordelijke als het zuidelijke deel van het plangebied. Het is dan ook van groot belang dat (een deel van) de AKZO-haven open water blijft.

De bedrijfspercelen van IPKW wateren via hemelwaterriolen grotendeels rechtstreeks af op de AKZO-haven. Een deel van het hemelwater wordt via een gemaal afgevoerd op de IJssel. Het gebied Koningspleij-Noord is (nog) ongerioleerd. Regenwater zijgt in de bodem en wordt via het grondwater afgevoerd naar de rivier.

2.5 Verkeersstructuur en ontsluiting

De ligging van het plangebied aan het hoofdwegennet (via N325/A325 op A12/A15) vormt een belangrijke onderlegger voor de aan- en afvoer van goederen en diensten op het bedrijventerrein. Vanaf de Pleijroute komt men ter hoogte van het kruispunt met de Westervoortsedijk-Driepoortenweg de stad Arnhem binnen. De Westervoortsedijk is een gebiedsontsluitingsweg (verkeersader) en is een belangrijke verkeersverbinding tussen de Pleijroute (N325) en de bedrijventerreinen van Arnhem Noord. De Westervoortsedijk loopt door tot aan de Arnhemse binnenstad. Het plangebied wordt via de Nieuwe Havenweg op de Westervoortsedijk ontsloten. De bedrijvigheid vindt niet alleen aan, maar ook op de Nieuwe Havenweg plaats. IPKW heeft een directe ontsluiting op de Westervoortsedijk. Alle genoemde straten zijn voor verkeer in beide richtingen te berijden. Het plangebied is per openbaar vervoer minder goed bereikbaar. In de directe omgeving is alleen sprake van een busverbinding. Volgens de huidige lijnvoering is het gebied bereikbaar via de Westervoortsedijk met lijnen 43 en 12 die halteren ter hoogte van de Driepoortenweg. Van en naar het plangebied zijn geen veilige langzaamverkeersverbindingen aanwezig.

De Nieuwe Havenweg wordt door de aangrenzende bedrijven en woonbootbewoners als onveilig ervaren. Daarom zijn door de gemeente, in overleg met de bedrijven en bewoners, verkeersmaatregelen uitgedacht. Deze maatregelen (het aanleggen van verkeersdrempels op de Nieuwe Havenweg) zijn inmiddels uitgevoerd.

2.6 Groen en ecologie

Het plangebied ligt in de buurt van twee gebieden die van internationale betekenis zijn voor onder andere vogels en daarom als een Natura 2000-gebied onder de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn zijn aangewezen: Rijntakken en Veluwe. De Veluwe en de uiterwaarden van de Nederrijn en de IJssel zijn onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). In het plangebied zijn geen beschermde habitattypen aanwezig. Nabij het plangebied zijn nauwelijks beschermde habitattypen aanwezig, slechts enkele snippers zachthoutoobos en op wat grotere afstand enkele stroken glanshaverhooiland langs de winterdijken.

In de directe omgeving van het plangebied bevindt zich een belangrijke slaapplek van wulpen. Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeurslaapplek. Het is niet zeker of de satellietverblijven de functie van de hoofdslaapplek zouden kunnen overnemen, omdat de satellietverblijven in recente jaren weinig meer gebruikt worden. De aanvliegroutes van de wulpen op de slaapplek in Arnhem zijn afkomstig van zowel de IJssel als het Pannerdens Kanaal. Een deel van de slapende wulpen is afkomstig van foerageergebieden buiten de Natura 2000-gebieden. Te denken valt aan het Duivense Broek.

In het deelgebied Koningspleij-Noord zijn ecologische waarden aanwezig. Zo staat op het zuidtalud van de dijk een aantal waardevolle bomen (wilgen en populieren) van zeer oude datum (1910).

3 Ontwikkelingen en trends

3.1 Circulaire economie

De gemeente Arnhem streeft naar een haven waarbij in 2050 de lokale industriële en logistieke activiteiten circulair ingericht. Dit helpt niet alleen klimaatdoelen te bereiken, maar maakt het gebied ook beter bestand tegen geopolitieke en economische fluctuaties, terwijl het innovatie en nieuw ondernemerschap aantrekt. Zo'n havengebied creëert economische en maatschappelijke waarde.

Juist voor wat betreft circulaire economie heeft het gebied veel potentie. Enerzijds vanwege de nabijheid en daarom de mogelijkheid om verbinding te zoeken met de innoverende en vernieuwende bedrijven op IPKW. Denk aan de innovaties op gebied van batterij-opslag en waterstof. Met name waterstof is interessant voor het verduurzamen van de binnenvaart, naast de toepassing voor weg-transportmiddelen. Anderzijds vanwege de multimodale bereikbaarheid van het gebied voor de scheepvaart.

De Nederlandse Vereniging van Binnenhavens omschrijft dit ook waarbij zij voor binnenhavens rond circulaire economie de volgende toegevoegde waarde omschrijven; overslaglocatie, 'bouwhub', maritieme maakindustrie en verwerking of recycling locatie.

Circulaire bedrijven worden qua milieucategorie vaak geplaatst in een zware milieucategorie. Belangrijk is dat de locatie waar watergebonden bedrijven en circulaire economie samenkomen hierop ingericht is.

In lijn met het streven naar circulariteit heeft het college onlangs het hernieuwde duurzaamheidsprogramma NEMIA 2030 vastgesteld, welke als doelstelling heeft het verminderen van CO₂-uitstoot. Dit programma is ingestoken vanuit de 4 hoofdonderwerpen uit het klimaatakkoord; Gebouwde omgeving, met een hoofdstuk over duurzame mobiliteit, Bedrijven en Industrie, Duurzame Mobiliteit en grootschalige opwek.

Voor bedrijven en industrie geldt dat de doelstelling is om met de in het programma voorgestelde acties 38 Kt CO₂-besparing te bereiken. Bedrijven in de haven hebben hier uiteraard ook een rol van betekenis in. Daarbij is de scheepvaart bezig met het verkennen van het verder verduurzamen van het vervoer. Waterstof biedt hiervoor nieuwe mogelijkheden. Maar ook de aanwezige walstroomvoorziening in de haven draagt bij aan het verminderen van de CO₂-uitstoot.

3.1.1 Nieuwe vormen van productie

Nieuwe vormen van productie zullen een belangrijke rol gaan spelen in havengebieden. De 3d-printer is in opkomst en maakt het interessant om eindproducten lokaal te produceren. Dit leidt tot minder productiekosten (als gevolg van minder arbeid) en minder transport, opdat minder containervervoer of andere vormen van transport noodzakelijk zullen zijn. Tegelijkertijd biedt het maken van de door de 3d-printer vervaardigde goederen, kansen voor daaraan gelieerde bedrijven. Bedrijven die grondstoffen en halffabricaten leveren voor de printer.

3.2 Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert. Extremen doen zich vaker voor, zoals heftige neerslag, langdurige warme periodes en uitzakkend grondwater. Dit alles heeft impact op het bebouwde gebied en de leefomgeving. Door de extreme regenval kunnen openbare ruimten en kelders onder water lopen, infrastructuur en gebouwen verzakken door bodemdaling vanwege de droogte en neemt de kans op hittestress in stedelijke omgevingen toe. Arnhem is, vanwege de ligging tussen stuwwal en rivierengebied gevoelig voor deze risico's. In/rond het plangebied is vanwege de vrij dichte bebouwing/infrastructuur en relatief weinig groen, sprake van significante opwarming tijdens langdurige periodes van hitte. De gemeente Arnhem streeft bij gebiedsontwikkelingen in de stad en andere natuurlijke momenten naar anticiperende maatregelen om het stadsklimaat ter plekke te verbeteren, door een effectieve inzet van groen op daken en gevels van gebouwen maar ook op de grond als bijvoorbeeld bomen. Aanpassingen aan de openbare ruimte of wijze van beheer van assets kunnen de impact van klimaatverandering verminderen.

Klimaatverandering stelt het waterbeheer van het rivierengebied ook voor een nieuwe uitdaging. Het klimaat verandert, met als gevolg een toename van neerslag en verdamping, hogere rivierafvoeren in de winter en meer droogte in de zomer. Stijgende zeespiegel en toenemende rivierafvoeren betekenen - zonder aanvullende maatregelen - een toenemende kans op overstromingen. Een grotere kans op wateroverlast, maar ook droogte, speelt niet alleen in 'Laag'- en 'Hoog'-Nederland. De veranderende fluctuatie in waterafvoer speelt ook in de Nederrijn en de daarmee de Nieuwe haven.

3.3 Gezonde leefomgeving

De leefomgeving waarin mensen wonen, werken en leven heeft invloed op hun gezondheid. Deze invloed kan direct zijn, bijvoorbeeld door de luchtkwaliteit, een drukke weg met een hoog risico op verkeersongevallen of slechte fietsmogelijkheden in een buurt. Maar de omgeving kan ook indirect van invloed zijn op de gezondheid, bijvoorbeeld door stress van geluidhinder. Overheden moeten daarom met de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2021 bij het ontwikkelen van beleid en projecten op haar grondgebied gezondheid gaan meewegen.

3.4 Bereikbaarheid

3.4.1 Algemeen

De omvang en aard van stedelijke mobiliteit is in een rap tempo aan het veranderen. Toenemende verstedelijking, de digitalisering van onze maatschappij, nieuwe vervoerwijzen en vervoerdiensten – al deze (en nog meer) ontwikkelingen hebben invloed op onze mobiliteits- en vervoerskeuzes. Zeker is dat de veranderende mobiliteitsvraag en innovatie ook gevolgen hebben voor de bereikbaarheid van de haven. Er ontstaan kansen voor het verbeteren van de bereikbaarheid, het verminderen van geluidsoverlast, terugdringen van lokale emissies, mits ruimtelijk gezien zorgvuldig ingepast. De gemeente Arnhem speelt in op deze ontwikkelingen, zo ook ter hoogte van het plangebied.

3.4.2 Fietsverbindingen

In de beleidsnota fietsverkeer 'Nieuwe verbindingen, nieuwe fietsers' is verwoord dat de bestaande fietser vooral behoefte heeft aan een samenhangend fietsnetwerk, veiligheid, comfort, snelheid en stallingsvoorzieningen. De aanleg van nieuwe verbindingen en het opwaarderen van bestaande routes zijn uitgangspunt. In de directe omgeving van het plangebied liggen twee hoogwaardige fietsroutes; een over de Westervoortsedijk, de ander over de Pleijroute. Een veilige en rechtstreekse fietsverbinding tussen de stad, IPKW/Nieuwe haven en de Pleij ontbreekt echter. Nu bij renovatie van de Pleijroute afgelopen zomer, het 'olifantenpaadje' vanaf de Pleijroute is geasfalteerd, biedt dit kansen om te onderzoeken hoe een veilige en volwaardige verbinding kan worden gerealiseerd. De fietsroute langs de Westervoortsedijk wordt opgewaarderd. Daarnaast heeft IPKW recent een aantal elektrische deelfietsen beschikbaar op haar terrein (voor medewerkers terrein IPKW en studenten HAN).

3.4.3 Openbaar vervoer

In de regionale HOV-visie en daaruit voortvloeiende OV-concessie 2020-2023 voor het busvervoer in de regio Arnhem Nijmegen, zijn 2 projecten opgenomen, die toezien op de verbetering van de bereikbaarheid van het plangebied en omgeving:

- Realiseren van een HOV-lijn tussen Arnhem en de Liemers;
- Het doortrekken van de Rijnlijn naar IPKW. Deze HOV verbinding tussen Arnhem en Wageningen rijdt nu niet verder dan Arnhem Centraal. Onderzocht wordt of deze lijn doorgetrokken kan worden tot IPKW. Deze busverbinding zal zorgen voor een snelle verbinding tussen de industrieterreinen en de stad.

Daarnaast is in onderzoek of de Rijnlijn doorgetrokken kan worden tot een mogelijk nieuw transferium aan de oostzijde van de stad. Dit transferium, in de oksel van de Pleij, zal samen met de Rijnlijn moeten leiden tot een betere ontsluiting van de stad aan de oostzijde en het autoverkeer moeten doen verminderen.

3.5 *Energietransitie*

Om te kunnen voldoen aan de klimaatdoelstellingen van Parijs zijn ingrijpende veranderingen noodzakelijk. Zo wil de provincie Gelderland in 2050 energieneutraal zijn. Hiervoor zijn forse inspanningen nodig op het gebied van besparing en hernieuwbare opwekking. De focus van de provincie ligt voor wat betreft de energieproductie op wind én zon (windmolens en zonnepanelen). In de windvisie van de provincie is de locatie Koningspleij aangewezen als geschikte locatie.

Om deze energiedoelstellingen te halen zal de gemeente Arnhem 4 windmolens en een zonnepaneelveld met 40.000 panelen realiseren op Koningspleij-Noord. Hiervoor is reeds een onherroepelijk bestemmingsplan opgesteld en de contracten voor een periode van 20 jaar met de exploitant zijn gesloten; de gemeente zal het grondeigendom behouden.

De realisatie van deze panelen en windmolens is voor de stad Arnhem niet voldoende zijn om de energiedoelen te realiseren. Nieuwe locaties zijn nodig. Deze kunnen ook op het water gerealiseerd worden.

3.6 *Industrieterreinen behouden en benutten*

De gemeente Arnhem is een gemeente met een compleet woon, leef, werk en recreëeraanbod met een sterke positie in de regio. Het algemeen beleid van de gemeente is gericht op het behouden van deze positie en, indien zich daar kansen voordoen, deze positie te versterken.

We zien in Arnhem de afgelopen jaren een verkleuring van de randen van enkele bedrijventerreinen ontstaan. Dit heeft te maken met transformatie van gebieden naar woongebieden of woon-werkgebieden en de behoefte aan andere functies op bedrijventerreinen. Verdere verkleuring en functiemenging en daarmee afname van het areaal aan reguliere industrieterreinen in Arnhem-Noord vinden we niet wenselijk. De industrieterreinen, die gezamenlijk onderdeel uitmaken van de industrieterreinen Arnhem-Noord, waaronder de Nieuwe Haven, dienen aantrekkelijk, ruimte-intensief en goed bereikbaar te blijven voor bedrijven. We willen deze terreinen benutten voor bedrijven die uitsluitend kunnen functioneren op een industrieterrein, bijvoorbeeld vanwege milieucategorieën en geluidsoverlast of vanwege bepaalde vestigingsfactoren. Hoewel, met uitzondering van IPKW, op delen van deze terreinen de ruimtelijke kwaliteit laag is, is het in essentie belangrijk dat deze bedrijven goed hun werkzaamheden kunnen blijven uitvoeren.

Daarnaast vervullen de reguliere industrieterreinen een belangrijke rol in de werkgelegenheid, zowel in omvang als in type werkgelegenheid. Ze zorgen voor een gevarieerd aanbod en helpen bij het versterken van de werkgelegenheid (als gevolg van spin-off naar andere bedrijven ontstaat groei van banen bij die bedrijven). Als al deze bedrijven goed kunnen functioneren, presteren en diensten kunnen verlenen is dat ook van betekenis voor de kwaliteit van wonen en leven in de gemeente. Voldoende, gedifferentieerd aanbod aan werkgelegenheid maakt het wonen in de gemeente Arnhem interessant. Een aantrekkelijk woon- en werkklimaat creëert op haar beurt weer draagvlak voor een compleet aanbod aan (lokale) voorzieningen.

Bovendien bieden de industrieterreinen de mogelijkheid om een antwoord te geven op toekomstige ontwikkelingen en helpen ze de werkgelegenheid te laten groeien en de stad economisch te profileren. Het is daarom belangrijk zorgvuldig met de beschikbare gronden om te gaan en steeds alert te blijven op welke functies niet thuishoren op, of in de buurt van, een regulier industrieterrein. Dit is een van de doelen binnen het programma Vitale economie, waar we inzetten op Toekomstbestendige werklocaties, waarbij bedrijven niet mogen worden beperkt in hun bedrijfsvoering.

3.7 *Behoeft aan watergebonden bedrijvigheid neemt toe*

In de monitoring in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) is geconstateerd dat er op watergebonden bedrijventerreinen in de regio Arnhem-Nijmegen geen direct uitgeefbaar aanbod beschikbaar is en wel een duidelijke vraag. Omdat het belang van watergebonden bedrijventerreinen voor zowel de logistiek als de industrie onderkend wordt, is door bureau Ecorys, in opdracht van Regio Arnhem-Nijmegen, onderzocht⁴ in hoeverre de toekomstige ruimtebehoefte op watergebonden bedrijventerreinen gefaciliteerd kan worden.

⁴ Ecorys, watergebonden bedrijvigheid in de regio Arnhem-Nijmegen, vervolgonderzoek monitoring RPW Arnhem-Nijmegen, Rotterdam 22 oktober 2019.

Hierbij zijn herstructurerings- en ontwikkellocaties, trends en ontwikkelingen ten aanzien van watergebonden bedrijvigheid in beeld gebracht. Hieruit kan het volgende worden geconcludeerd (zie bijlage voor volledig overzicht trends en ontwikkelingen).

De schaalvergroting van containerschepen en binnenvaart zal toenemen. Dit leidt er veelal toe dat havens in het achterland worden aangedaan door grotere binnenvaartschepen. Dit werkt op haar beurt weer door naar vestigingseisen van watergebonden bedrijven waaronder langere kades en een voorkeur voor dieper vaarwater en diepgang voor de kades. Bovendien versterken extreme weersomstandigheden (klimaatadaptatie) deze voorkeur. Ze vormen een belangrijke vestigingseis voor watergebonden bedrijven.

Om de doelstellingen ten aanzien van Modal Shift te bereiken moet het vervoer per spoor en binnenvaart (ten koste van wegvervoer) de komende jaren flink toenemen. Naar verwachting zullen deze vervoersstromen zich concentreren rond de (Europese) vervoercorridors. Aangezien terminals in de regio Arnhem-Nijmegen zijn gelegen op deze corridor (in de richting van het Europese achterland) is het vooruitzicht positief.

Watergebonden en -verbonden bedrijven hebben veelal behoefte aan multimodale vervoersmogelijkheden, grote kavels, voldoende bouwvolumes en ligging in de nabijheid van knooppunten en vervoersassen. Tevens zijn er bedrijven in de regio die met het oog op CO₂-reductie potentie zien in een verplaatsing naar watergebonden kavels.

Daarnaast neemt het belang van 'zachte' vestigingsplaatsfactoren bij locatiekeuze toe. Samenwerking tussen verschillende bedrijven en stakeholders wordt steeds belangrijker, zeker met het oog op de transitie naar een meer circulaire economie. Vanuit overheden en het bedrijfsleven wordt in toenemende mate ingezet op een meer circulaire economie. Biobased industrie en circulaire economie worden als grote beloften voor de toekomst gezien voor binnenvaart. De relevante beleidsvelden voor een circulair bedrijventerrein zijn milieubeleid, afvalbeleid en stedelijke planning. Een deel van deze activiteiten gaat bij uitstek plaatsvinden op watergebonden bedrijventerreinen.

Bedrijven in circulaire economie hebben specifieke vestigingseisen. Met name op het gebied van goede verbindingen en bereikbaarheid, fysieke nabijheid van bedrijven, omvang van het circulaire bedrijventerrein en imago en werkklimaat. De aanwezigheid van goed opgeleid personeel en het delen van kennis is daarbij een belangrijke voorwaarde.

Een andere belangrijke vestigingsfactor is duurzaamheid. Met name voor het biobased cluster en circulaire bedrijven wordt de aanvoer per binnenvaartschepen in stedelijk gebied als kansrijk gezien. Ten slotte spelen imago en werkklimaat ook een belangrijke rol. Voldoende voorzieningen en levendigheid zorgt voor een inspirerende omgeving. Ook krijgt het circulaire gedachtegoed een plaats in de inrichting van de werkomgeving. Steeds meer bedrijven leggen de nadruk op een duurzaam en gezond werkklimaat, waar grondstoffen worden hergebruikt. Een dergelijk werkklimaat prikkelt om te komen tot innovaties, prestaties en een hogere tevredenheid bij de klant.

3.7.1 Koningspleij-Noord voorziet in regionale behoefte

Uit het onderzoek blijkt dat er in de regio Arnhem-Nijmegen momenteel geen beschikbaar aanbod van watergebonden terreinen is om in de regionale behoefte te kunnen voorzien. In de regio Arnhem-Nijmegen is locatie Koningspleij-Noord de meest geschikte locatie voor watergebonden en waterverbonden bedrijven in de regio. Dit vanwege relatief lage investering in combinatie met actuele interesse van marktpartijen. Het totale ontwikkelpotentieel van dit gebied is gelijk aan circa 10 tot 13 hectare. Een deel van de kavels op het terrein (naar schatting 4 hectare) kunnen (direct) met een kade worden ontsloten.

4 Scenario's

Op basis van de inventarisatie en analyse, trends en ontwikkelingen zijn 2 scenario's onderzocht:

- economische ontwikkeling van de haven: de haven en aangrenzende percelen zijn uitsluitend bedoeld voor (watergebonden) bedrijvigheid.
- bundelen van functies in de haven, zodat de haven door diverse doelgroepen gebruikt kan worden.

De scenario's zijn enigszins extreem voorgesteld en benadrukken de verschillen om zo de inhoud scherp te kunnen duiden en alle wensen een plek te geven.

Om tot een goede beoordeling van de scenario's te komen zijn afwegingscriteria opgesteld.

- Ruimtelijke inpassing/fysieke ruimte: zijn de functies ruimtelijk inpasbaar?
- Milieuzonering: in hoeverre zijn functies verenigbaar gelet op milieuzonering?
- Veiligheid: is sprake van een veilige situatie in de haven?
- Water: zijn er effecten op de waterhuishouding?
- Flora en Fauna: zijn er effecten op beschermde flora en fauna?
- Ruimte voor economische ontwikkeling: is het mogelijk de economische ontwikkeling van de haven te faciliteren?
- Consequenties: wat zijn consequenties als gevolg van het scenario.

Onderstaand wordt eerst een korte beschrijving gegeven van de scenario's, waarna ze in een tabel gewogen worden.

4.1 Scenario 1. Economische ontwikkeling haven

Dit scenario heeft als uitgangspunt dat de haven en aangrenzende percelen uitsluitend bedoeld zijn voor (watergebonden) bedrijvigheid en economische ontwikkeling van de haven faciliteert. Het kiezen voor bedrijven en industrie en de mogelijkheid voor (verdere) ontwikkeling heeft gevolgen voor andere, bestaande functies in de haven.

4.2 Scenario 2. Bundeling functies in de haven

Bij dit scenario is het gebruik van de haven door diverse doelgroepen uitgangspunt. In dit verband is onderzocht of voortzetting van de huidige situatie, bundeling van functies, en/of verplaatsing van functies in de haven haalbaar is. Er zijn 3 varianten onderzocht:

- 2a Bundeling recreatie en wonen aan de westzijde van de haven: in deze variant worden alle woonboten en de recreatieve functies gebundeld ter hoogte van de huidige entree van de haven en door middel van een dam gescheiden van de overige functies in de haven. De bedrijven en overige functies krijgen beiden een eigen entree.
- 2b Verplaatsing woonboten naar landtong: in deze variant worden de woonboten evenwijdig aan de landtong tegenover de Nieuwe Haven geplaatst en worden de recreatieve functies op hun huidige plek behouden. De kade wordt dan uitsluitend gebruikt voor (watergebonden) bedrijvigheid
- 2c Verplaatsen recreatie en wonen naar uiteinde haven in deze variant worden de woonboten en recreatieve functies gebundeld aan het uiteinde van de haven.

Criterium	Scenario 1	Scenario 2a	Scenario 2b	Scenario 2c
Ruimtelijke inpasbaarheid	Het meer ruimte bieden aan (watergebonden) bedrijvigheid past bij het huidige industriële karakter van het gebied.	Het bundelen van functies bij de huidige entree van de haven is ruimtelijk gezien inpasbaar. Aangesloten wordt bij het huidige beeld van recreatie en wonen op het water.	Het plaatsen van woonboten evenwijdig aan de landtong doet afbreuk aan het vrij zicht vanaf de haven op het water en omgeving. De weidsheid van het gebied zal minder worden.	Woonboten en de recreatieve functies zijn inpasbaar, gezien het karakter van deze functies en de waterfuncties in de omgeving.
Veiligheid	Nu de haven voor het overgrote deel alleen nog gebruikt kan worden voor bedrijven zal de onveilige situatie verdwijnen. Mocht als gevolg van toename van het aantal scheepvaartbewegingen een grotere/bredere havenmonding nodig zijn, dan kan dit door de noordelijk punt van de havenmonding te verwijderen. Het oplegpunt van de havenmonding aan de buitenzijde blijft gelijk maar de opening aan de achterzijde wordt breder. Dit geeft meer ruimte aan in- uitvarende schepen.	De veiligheid zal door de scheiding van functies gedeeltelijk vergroot worden. Immers de verschillende gebruiksvormen op het water raken elkaar dan niet (meer). Dit is niet het geval indien recreanten vanaf de dam gebruik blijven maken van de het water in de haven. De nieuwe entree van de haven zal leiden tot een onveilige situatie o.a. vanwege de haakse aansluiting op de rivier en het feit dat de rivier hier vrij smal is.	De onveilige situatie bij de entree zal toenemen. Schepen dienen aan twee zijden rekening te houden met gevoelige functies en het recreatieve gebruik in de haven. Het verwijderen van de noordelijke punt van de havenmonding zal het veiligheidsprobleem wel verminderen maar niet oplossen. De vaarbewegingen zijn nog steeds niet gescheiden, waardoor schepen in conflict kunnen komen met roeiers en zeilers op het water.	De boten liggen binnen de veiligheidscontouren van de windmolens die ter hoogte van Koningspleij-Noord worden gerealiseerd. Het verwijderen van de noordelijke punt van de havenmonding zal het veiligheidsprobleem wel verminderen maar niet oplossen. De vaarbewegingen zijn nog steeds niet gescheiden, waardoor schepen in conflict kunnen komen met roeiers en zeilers op het water.
Milieuzonering	Vanuit bedrijven en milieuzonering zijn er geen beperkingen (meer). Immers een bedrijf is geen gevoelige functie.	De woonboten liggen binnen de geluidszone van de bedrijventerreinen Arnhem-Noord en (gedeeltelijk) binnen de richtafstanden van de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg en de Westervoortsedijk	De woonboten liggen daar binnen de geluidszone van de bedrijventerreinen Arnhem-Noord en binnen de richtafstanden van de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg. Dit staat enerzijds het realiseren van een goed woon- leefklimaat in de weg en anderzijds worden bedrijven beperkt in hun bedrijfsvoering.	De woonboten liggen daar binnen de geluidszone van de bedrijventerreinen Arnhem-Noord en binnen de richtafstanden van de bedrijven aan de Nieuwe Havenweg. Dit staat enerzijds het realiseren van een goed woon- leefklimaat in de weg en anderzijds worden bedrijven beperkt in hun bedrijfsvoering. Tevens liggen ze binnen de invloedssfeer van de Pleijroute en is naar verwachting de geluidsbelasting als gevolg van wegverkeer hoog.
Water	Neutraal effect op waterhuishouding. Woonboten hadden immers geen negatief effect op waterstromen en waterhuishouding.	Het realiseren van een nieuwe ingang plus het maken van de damwand zal grote rivierkundige gevolgen hebben. De maatregel ligt, rivierkundig gezien, in een ongunstig gebied. De Nederrijn is hier smal. Niet alleen zal de stroming in de haven veranderen, maar ook op de rivier zullen de effecten merkbaar zijn. Er zal stroomvertraging optreden met aanzanding en aldus een minder diepe rivier tot gevolg. Dit belemmert een veilige, vlotte doorvaart op de Nederrijn. Daarnaast zal opstuwing van water plaats gaan vinden bij de dam.	Op de landtong is geen infrastructuur, zoals riool, elektriciteit, waterleidingen, aanwezig. Bij het verplaatsen van de boten naar deze zijde moet deze infrastructuur worden aangelegd. Dit is een relatief dure maatregel. Bovendien stroomt de landtong bij hoog water onder. De boten zijn in dat geval niet bereikbaar voor reddingswerkers waardoor een onveilige situatie wordt gecreëerd Het plaatsen van de boten aan de landtong zal geen effect hebben op waterstromen. De boten zullen vanwege het talud een stukje van de wal geplaatst moeten worden. Dit heeft tot gevolg dat de haven smaller zal worden.	Neutraal effect op waterhuishouding. Woonboten en recreatieve functies op het water hebben immers geen negatief effect op waterstromen en waterhuishouding. Op de landtong is geen infrastructuur, zoals riool, elektriciteit, waterleidingen, aanwezig. Bij het verplaatsen van de boten naar dit gedeelte van de haven, zal dus voor een deel van de functies nieuwe infrastructuur moeten worden aangelegd. Dit is een relatief dure maatregel. Daarnaast stroomt de landtong bij hoog water onder. De boten zijn in dat geval niet bereikbaar voor reddingswerkers waardoor een onveilige situatie wordt gecreëerd.

Flora en fauna	Indien in de toekomst sprake is van groei van het scheepvaartverkeer of watergebonden bedrijvigheid, dat niet in huidige milieuvergunningen of bestemmingsplannen is ingepast, zullen de effecten daarvan op beschermde flora en fauna en natuurgebieden onderzocht moeten worden.	De nieuwe entree doorsnijdt de landtong. De landtong maakt onderdeel uit van een belangrijke slaapplek van de Wulp (rode lijst-soort). Het betreft een slaapplek dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeurslaapplek.	Het dichterbij het beschermde natuurgebied (de landtong) situeren van stedelijke functies zal mogelijk effect hebben op de daar aanwezige natuurwaarden. Temeer als de landtong ook gebruikt moet worden om die functie te bereiken.	Het dichterbij het beschermde natuurgebied (de landtong) situeren van stedelijke functies zal mogelijk effect hebben op de daar aanwezige natuurwaarden.
Kansen voor economische ontwikkeling	Deze variant draagt bij aan de koers voor de haven, namelijk kansen bieden voor economische ontwikkeling van de haven in de toekomst.	Deze variant draagt bij aan de koers voor de haven. Via de nieuwe entree van de haven zijn de bestaande bedrijven bereikbaar. Ook staat het de mogelijke toekomstige ontwikkeling van het gebied Koningspleij-Noord niet in de weg	Bij het situeren van de gevoelige functies aan de landtong, ontstaan beperkingen voor het realiseren van Koningspleij voor watergebonden bedrijvigheid en verdere ontwikkeling van watergebonden bedrijvigheid in de haven. Er zullen beperkingen zijn voor economische ontwikkeling van de haven in de toekomst.	Bij het situeren van de gevoelige functie wonen en recreatie aan het uiteinde van de haven, is het niet meer mogelijk Koningspleij-Noord in te zetten voor watergebonden bedrijvigheid en zullen er beperkingen zijn voor economische ontwikkeling van de haven in de toekomst. Dit geldt ook voor de huidige bedrijven die gebruik maken van de haven. De functies komen dichtbij de bedrijven te liggen, waardoor onder andere de ligplaatsen voor de cruiseschepen onder druk komen te staan. De haven gaat in feite op slot.
Consequenties	Het handhaven van de woonboten en recreatieve functies in de haven is niet langer mogelijk.	Economische ontwikkeling haven wordt beperkt. Een veilige haven kan niet worden gerealiseerd.	Economische ontwikkeling van de haven wordt beperkt. Een veilige haven kan niet worden gerealiseerd.	Economische ontwikkeling haven wordt beperkt. Een veilige haven kan niet worden gerealiseerd.

4.3 Weging scenario's

Uit de weging van de scenario's blijkt dat het met het bundelen van functies in de haven niet mogelijk is om de economische potenties van de haven te benutten, zonder dat er knelpunten (blijven) bestaan op het gebied van veiligheid (nautisch, hoog water) en zonder dat een goed woon- en leefklimaat bij de woonboten gegarandeerd c.q. gerealiseerd kan worden. Voor de woonboten zijn de knelpunten uit de huidige situatie ook in de toekomst niet zorgvuldig op te lossen. De woonboten blijven binnen hindercontouren van bedrijven liggen en/of leiden tot maatregelen in de haven die vanuit waterveiligheid niet wenselijk zijn. Andersom is het zo dat bedrijven door de aanwezigheid van de woonboten worden beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering, waarmee economische ontwikkeling van de haven beperkt wordt.

Daarnaast kunnen we, op basis van de beschikbare kennis en info, concluderen dat het zeer moeilijk lijkt om een nautisch veilige haven voor de recreatieve en bedrijfsmatige gebruikers te realiseren. Nu en in de toekomst. Om deze conclusie met zekerheid te kunnen trekken is nader onderzoek nodig.

Scenario 1, die verdere ontwikkeling van de haven als bedrijvenhaven tot doel heeft, sluit aan bij de economische koers en kan inspelen op trends en ontwikkelingen in het gebied. Dit scenario is echter pas uitvoerbaar, nadat de gevoelige functies uit de haven verdwenen zijn. Het gaat om de 14 woonschepen aan de Nieuwe havenweg en 1 woonboot aan de Westervoortsedijk (niet om de reeds tot wonen bestemde woonboten aan de Westervoortsedijk); deze woonboten nemen plekken in die gebruikt kunnen worden als overslagpunten en ligplaatsen voor beroepsvaart en staan het optimaal benutten van de kaderuimte voor beroepsvaart in de weg, ook bij de toekomstige ontwikkeling van Koningspleij-Noord. Ook belemmeren ze planologisch en milieuhygiënisch gezien (hindercontouren en externe veiligheidscontouren) het optimaal benutten van de bedrijfskavels voor bedrijven tot en met categorie 4.2. De woonboten belemmeren dus zowel in de huidige als toekomstige situatie de economische ontwikkeling van de Nieuwe Haven. Mogelijk geldt dit ook als gevolg van de nautisch (nu onveilige) situatie voor de recreatiebedrijven Jason en Miquel Pro.

4.3.1.1 Woonboten

Nu blijkt dat geen van de scenario's kan voorzien in een goed en veilig woon- en leefklimaat voor de woonboten en daarmee de knelpunten niet kunnen worden opgelost, is het van belang op korte termijn maatregelen te nemen.

4.3.1.2 Recreatieve functies

Hoewel met de kennis van nu, óók in de toekomst een nautisch veilige haven zeer moeilijk te realiseren lijkt, is het raadzaam om samen met Jason en Miquel Pro gedetailleerder inzoomen op de veiligheidssituatie en gezamenlijk te onderzoeken of er haalbare oplossingen zijn (veilig, reëel, en passend bij de koers van de haven).

5 Visie Nieuwe Haven

De Nieuwe Haven is een unieke haven. Het is een haven die voor een groot deel voldoet aan belangrijke vestigingseisen van waterverbonden en watergebonden bedrijven en een impuls kan geven aan de transitie naar een duurzame circulaire economie. De nabijheid van IPKW en de potentie van Koningspleij-Noord bieden unieke mogelijkheden. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door concentratie van deze bedrijven makkelijker en biedt kansen om de gezamenlijk de slogan 'Made in Arnhem' als basis te nemen voor verdere ontwikkeling en profilering van het gebied.

Het aanwezige energiecluster in Arnhem is de basis waarvanuit verdere ontwikkeling en profilering kan plaatsvinden. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door concentratie van bedrijven (fysieke nabijheid) gemakkelijker. Bovendien zijn de terreinen al bestemd voor zwaardere, grotere bedrijven of zijn daar in potentie geschikt voor (Koningspleij-Noord). Dit helpt klimaatdoelen te bereiken, maar ook economische en maatschappelijke meerwaarde door verschillend aanbod te creëren en beter bestand te zijn tegen geopolitieke en economische fluctuaties. Daar komt bij dat de haven nu al voldoende diep is om ontwikkelingen in scheepvaartverkeer op te vangen, voldoet de haven aan de laatste eisen voor hoogwaterveiligheid, is de huidige kade robuust en is kade (voor een groot deel al) voorzien van walstroom.

De haven is goed bereikbaar en er worden momenteel investeringen gedaan in een betere bereikbaarheid per OV. Hoewel nu niet actueel en/of rendabel zijn er, afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen, kansen voor een nog betere multimodale bereikbaarheid. Immers direct achter de eerstelijns bedrijven aan de Nieuwe Havenweg, is op het terrein van IPKW een spoorlijn aanwezig, die verbonden is met het emplacement van Het Broek. Met andere woorden, in de huidige situatie zijn al veel voorwaarden aanwezig om in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen.

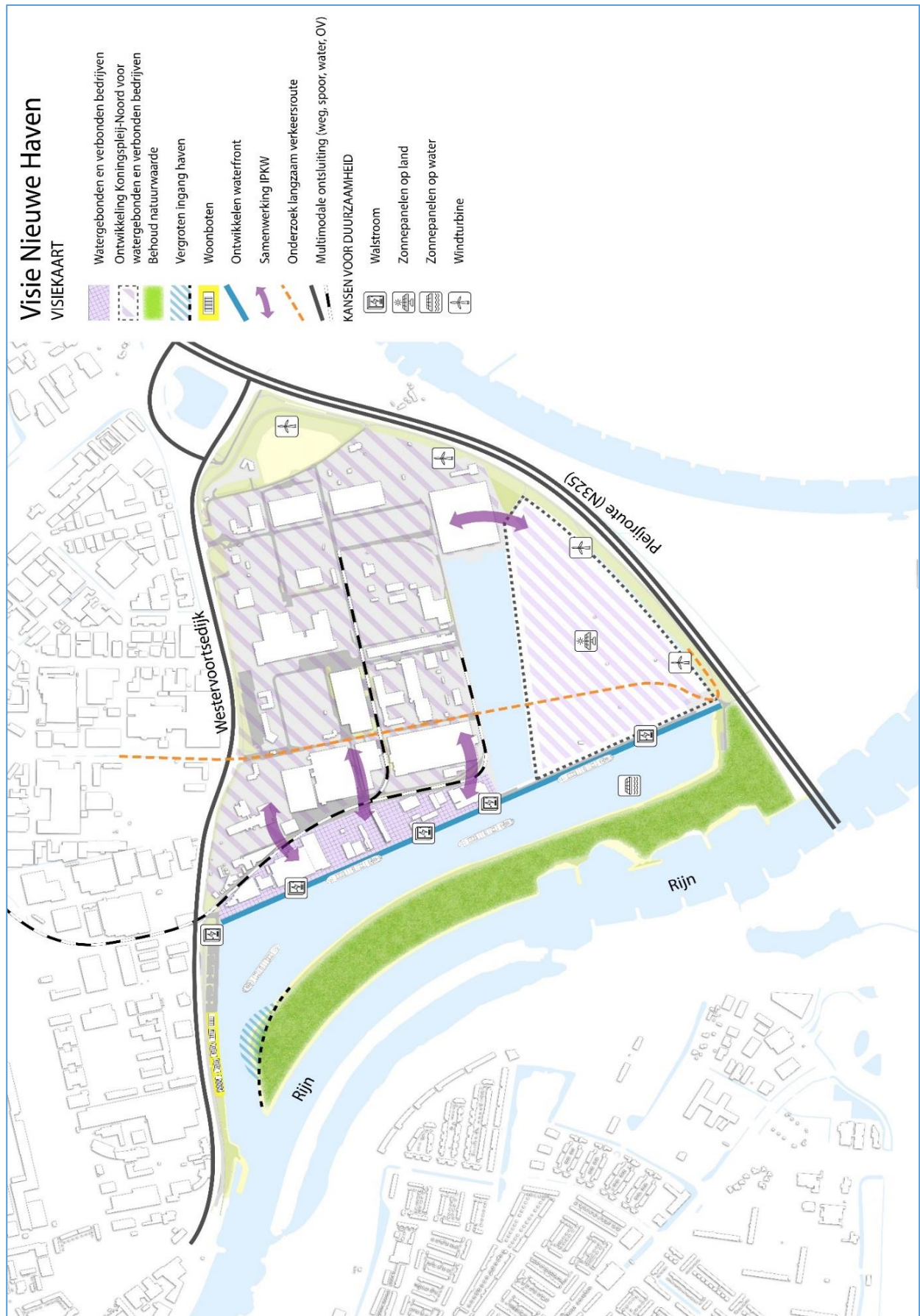
Met het vrijmaken van de haven van woonboten, kunnen unieke kansen voor uitbouw van watergebonden en -verbonden bedrijven worden benut en kan de transitie naar circulaire economie worden gefaciliteerd. De kade komt vrij voor het optimaliseren van de huidige watergebonden bedrijvigheid en het verder ontwikkelen van de haven als industriehaven.

Bedrijven zien veel kansen voor verduurzaming van hun bedrijfsvoering en een toename van kansen voor innovatie. Volume maakt dat innovaties ook toepasbaar zijn of beter te testen. De haven biedt enerzijds de mogelijkheid om in te spelen op bestaande bedrijven en toekomstige bedrijven (van binnen en buiten Arnhem), die om bedrijfstechnische en duurzame redenen, ambities hebben om de kade te benutten voor hun bedrijfsvoering. Zowel voor de ontsluiting van deze bedrijven als de mogelijkheid van laden en lossen van schepen. Anderzijds ontstaan er ook mogelijkheden om bedrijven te huisvesten die ondersteunend zijn c.q. in het verlengde liggen van de watergebonden bedrijven in de haven. Hierbij kan gedacht worden aan een werkplaats voor cruiseschepen.

Voorts zijn er aan de Nieuwe Havenweg niet-watergebonden bedrijven gevestigd en is er op bestaande bedrijfspercelen sprake van leegstand (zij het beperkt). Door bedrijven die niet watergebonden zijn te verplaatsen naar andere locaties binnen Arnhem ontstaat er meer ruimte voor nieuwe watergebonden bedrijven op bestaande bedrijfspercelen in de haven. Ook zijn er mogelijkheden om bestaande bedrijven, die nu gebruik maken van het wegverkeer maar waarvoor binnenvaart ook een goede optie is, te verplaatsen naar de haven.

Wanneer, als gevolg van toekomstige ontwikkelingen, het aantal verkeersbewegingen op het water toeneemt en/of de schepen in omvang wijzigen, kan aanpassing aan de havenmonding (de huidige entree) nodig zijn. Dit kan door de noordelijke punt van de havenmonding te verwijderen. Zo blijft het oplegpunt van de havenmonding aan de buitenzijde gelijk maar wordt de opening aan de achterzijde breder.

Kortom het benutten van de potenties van de haven voor waterverbonden en watergebonden bedrijven zal een belangrijke bijdrage leveren aan de transitie naar circulaire economie en profilering van de stad. Dit sluit aan het programma Vitale economie.

Visie Nieuwe Haven

6 Uitvoeringsplan

Deze visie is een beleidsdocument dat aanknopingspunten biedt voor het al of niet toestaan van bepaalde functies op daarvoor aangewezen plekken, maar ook een beleidsdocument waarmee de gemeente wil stimuleren dat nieuwe ontwikkelingen gerealiseerd worden.

6.1 *Faciliteren en meedenken*

In onze stad past veel ruimte voor eigen initiatief. Dat betekent ook dat – uiteraard binnen wettelijke en (boven)gemeentelijke beleidskaders – Arnhem kiest voor een faciliterende en meedenkende rol. Passend in ons streven naar meer economische dynamiek, willen we waar mogelijk gemeentelijke regels loslaten of verruimen (flexibiliteit!). Omgekeerd moeten partijen ook kunnen rekenen op inzet het gemeentelijk apparaat waar het gaat om handhaving van bijvoorbeeld eisen voor externe veiligheid of (milieu)overlast.

6.2 *Actieve rol*

De gemeente kiest op een aantal punten en onderwerpen nadrukkelijk voor een actieve rol. Dat betreft in de eerste plaats de keuze om de ontwikkeling van de Nieuwe haven in het programma Vitale economie onder te brengen en vanuit daar opdrachten te geven. Hierdoor kunnen we in en via onze organisatie sturing geven op inhoud en proces en wordt kennis gebundeld. Op deze wijze is het beter mogelijk om maatwerk te leveren en snel en flexibel te handelen.

Om snel aan de slag te kunnen zal worden gekeken welke elementen uit de visie nu al binnen het bestaande beleid en plannen opgepakt konden worden. Er wordt gestart met de zogenaamde ‘quick wins’. Denk hierbij bijvoorbeeld aan positionering van de haven, vergroening, aanpassing bestemmingsplan(nen).

6.3 *Status visie*

Vanaf het moment dat de gemeenteraad deze visie heeft vastgesteld heeft deze een formele status als algemeen geldend gemeentelijk beleid. Dit houdt in dat de visie een toetsingskader vormt voor initiatieven die voor dit gebied worden ingediend, maar ook de basis vormt voor het opstarten van gemeentelijke projecten. Initiatieven worden in eerste instantie getoetst aan deze visie. Indien het initiatief past binnen de uitgangspunten van de visie zal op een lager schaalniveau worden onderzocht of het initiatief inpasbaar is in de directe omgeving. Met een lager schaalniveau wordt bedoeld dat vanuit verschillende aspecten de haalbaarheid wordt onderzocht, toegespitst op de betreffende locatie en de directe omgeving. Enkele beoordelingsaspecten zijn:

- Milieuzonering;
- Ruimtelijke en stedenbouwkundige kwaliteit;
- Watergeboden bedrijvigheid, etc.

Indien de haalbaarheid is aangetoond kan initiatiefnemer, indien noodzakelijk, een planologische procedure opstarten om het initiatief te realiseren. Gedurende de procedure zullen de gemeentelijke inspraakverordening en de Wet ruimtelijke ordening worden gevolgd.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: trends en ontwikkelingen watergebonden- en verbonden bedrijven

Trends en ontwikkelingen watergebonden- en verbonden bedrijven (Bron: onderzoek Ecorys ⁵)

Uit het onderzoek van Ecorys, watergebonden en verbonden bedrijventerreinen, blijkt dat ten aanzien van deze bedrijven anno 2019 de volgende trends en ontwikkelingen spelen:

- Brexit: naar verwachting heeft een (harde) Brexit dan geen directe grootschalige negatieve effecten op het goederenvervoer in de regio Arnhem-Nijmegen.
- Schaalvergroting van containerschepen en binnenvaart: de toenemende schaalvergroting van containerschepen (vlootuitbreiding van schepen met meer dan 20.000 TEU) en vorming van allianties tussen rederijen heeft grote impact op het achterlandvervoer. Circa 80% van het containervervoer is in handen van de 3 grootste allianties (2M, Ocean Alliance en THE Alliance). De schaalvergroting in de binnenvaart heeft de volgende gevolgen voor havens en terminals:
 - Vermindering van kleine containerhavens;
 - Minder onafhankelijke rederijen;
 - Frequentie van schepen en directe verbindingen neemt af;
 - Callsize (het aantal containers dat door de schepen in de haven wordt gelost) neemt toe;
 - Invloed (buying power) van grote rederijen neemt toe.

Deze schaalvergroting is ook van toepassing op de binnenvaartschepen. In 2008 had 8% van de binnenvaart een laadvermogen van 3.000 ton. Dit aandeel is in 2017 gestegen tot 14%. Efficiënt achterlandvervoer vraagt om inzet van grotere barges. In de binnenvaart leidt deze schaalvergroting tot grotere call sizes bij op- en overslagbedrijven. Dit vraagt naast grotere diepgang van vaarwegen om inzet van grotere schepen en/of samenwerking tussen terminals om lading te bundelen. Deze trend, schaalvergroting van binnenvaartschepen, leidt er veelal toe dat havens in het achterland worden aangedaan door grotere binnenvaartschepen. Dit werkt op haar beurt weer door naar vestigingseisen van watergebonden bedrijven waaronder langere kades en een voorkeur voor dieper vaarwater en kades.

- Klimaatadaptatie: extreme weersomstandigheden versterken in de toekomst de voorkeur voor voldoende diep vaarwater en diepgang voor de kade. Ze vormen een belangrijke vestigingseis voor watergebonden bedrijven.
- Modal shift (vasthouden aan gestelde doelen): In de Europese politiek wordt het belang van scheepvaartsector erkend. Vanuit de Europese Commissie wordt ingezet op multimodaal vervoer. Tegen 2030 moet 30% van het goederenvervoer (voor afstanden van meer dan 300 km) per spoor of over water gebeuren. Tegen 2050 is het doel zelfs 50%. Ook in het nationale beleid wordt vastgehouden aan de gestelde doelen omtrent een modal shift. Het Rotterdamse Havenbedrijf heeft voor 2033 de volgende vervoersafwikkeling afgesproken: weg 35%, spoor 20% en binnenvaart 45%. Om deze doelstellingen te bereiken moet het vervoer per spoor en binnenvaart (ten koste van wegvervoer) de komende jaren flink toenemen. Naar verwachting zullen deze vervoersstromen zich concentreren rond de (Europese) vervoercorridors. Aangezien terminals in de regio Arnhem-Nijmegen zijn gelegen op deze corridor (in de richting van het Europese achterland) is het vooruitzicht positief.
- Bereikbaarheid/Multimodaliteit: naast een goede locatie voor overslag naar water is ook de aanwezigheid van een goede en snelle ontsluiting van het terrein op een provinciale of snelweg een belangrijke randvoorwaarde. Multimodale of synchromodale bereikbaarheid geniet de voorkeur onder logistieke dienstverleners. Multimodaal ontsloten locaties die bereikbaar zijn met meerdere vervoerswijzen (vrachtauto, trein, schip, vliegtuig). Op synchromodaal ontsloten locaties zijn deze transportwijzen bovendien efficiënt op elkaar aangesloten, zodat de overslag van het ene op het andere vervoersmiddel zo efficiënt mogelijk plaatsvindt.

⁵ Ecorys, watergebonden bedrijvigheid in de regio Arnhem-Nijmegen, vervolgonderzoek monitoring RPW Arnhem-Nijmegen, Rotterdam 22 oktober 2019.

- Circulaire economie: Vanuit overheden en het bedrijfsleven wordt in toenemende mate ingezet op een meer circulaire economie. Biobased industrie en circulaire economie worden als grote beloften voor de toekomst gezien voor binnenvaart. De relevante beleidsvelden voor een circulair bedrijventerrein zijn milieubeleid, afvalbeleid en stedelijke planning. Een deel van deze activiteiten gaat bij uitstek plaatsvinden op watergebonden bedrijventerreinen. Deze terreinen worden gekenmerkt door nieuwe bedrijfsmodellen en verbondenheid van verschillende bedrijven. Hiervoor worden ook de meeste onderdelen van de fysieke omgeving betrokken. Dit maakt de ruimtebehoefte van bedrijven die zich richten op circulariteit anders dan die van reguliere bedrijven. Uit de praktijk blijkt dat er niet alleen kansen liggen op grote, maar ook zeker kleinschalige bedrijventerreinen. Circulaire bedrijven hebben specifieke vestigingsplaatsfactoren:
 - Goede verbindingen en bereikbaarheid: in de circulaire economie ligt de nadruk op het (her)gebruiken van afval en het optimaal inrichten van goederenstromen. Voor het optimaal inrichten van goederenstromen is de logistieke component, onder andere goede verbindingen en optimale bereikbaarheid, zeer belangrijk. Hiervoor dienen materiaalstromen en retourstromen worden geoptimaliseerd. Naast de goede bereikbaarheid is ook de nabijheid van overslagpunten en mainports belangrijk voor een efficiënte overslag van goederen.
 - Behoeft aan fysieke nabijheid van bedrijven: door het belang van samenwerking tussen bedrijven en ketenoptimalisatie wordt de nabijheid van andere bedrijven belangrijker. Het uitwisselen van kennis, samenwerking en innovatie wordt door een hoge concentratie van bedrijven gemakkelijker. Het creëren van kringlopen vereist eveneens verschillende soorten bedrijven. Tevens wordt nearsourcing (het door een bedrijf strategisch plaatsen van bedrijfsmatige activiteiten dichtbij de locatie waar de eindproducten worden verkocht) door bedrijven in de circulaire economie als een belangrijke vestigingsfactor gezien. Een nabije afzetmarkt met voldoende massa en dichtheid maakt het tot stand komen van circulaire stromen gemakkelijker. Deze stromen kunnen door het circulaire proces snel terugstromen in de productieketen. Hierdoor zijn binnenstedelijke bedrijventerreinen zeer interessant voor circulaire activiteiten. Voor (watergebonden) bedrijven in de circulaire economie is de nabijheid van (potentiële) toeleveranciers een belangrijke vestigingsfactor.
 - Omvang van een circulair bedrijventerrein: circulaire bedrijvigheid, bijvoorbeeld de inzameling van textiel, kan per binnenvaartschip worden bediend. De output van dergelijke activiteiten (recycling van textiel) kan ook afgevoerd worden via de binnenvaart. Voor circulair producerende bedrijven kunnen deze terreinen met wateraansluiting in de toekomst dus ook interessant worden. De samenhang van bedrijven die elkaar versterken is hierdoor belangrijk.
 - Imago en werkklimaat: naast de fysieke vestigingsfactoren speelt het werkklimaat en imago ook een belangrijke rol. Voldoende voorzieningen en levendigheid zorgt voor een inspirerende omgeving. Ook krijgt het circulaire gedachtegoed een plaats in de inrichting van de werkomgeving. Steeds meer bedrijven leggen de nadruk op een duurzaam en gezond werkklimaat, waar grondstoffen worden hergebruikt. Een dergelijk werkklimaat prikkelt om te komen tot innovaties, prestaties en een hogere tevredenheid bij de klant. Het imago en werkklimaat speelt een steeds grotere betekenis bij de ontwikkeling en herinrichting van (watergebonden) bedrijventerreinen.

Vestigingseisen

De hiervoor beschreven ontwikkelingen vertalen zich naar de volgende vestigingseisen:

- Kavelgrootte/ kadelengte. Voor productie- en logistieke bedrijven minimaal zo'n 2 hectare, in toenemende mate ook groter dan 4 hectare met mogelijkheden voor uitbreiding. Voor toeleverende en/of dienstverlenende bedrijven en startups worden ook kleinere kavels gevraagd.
- Optimale bereikbaarheid:
 - Diepgang van vaarwegen en kades;
 - Diepgang van kades: Het behandelen van een binnenvaartschip met CEMT-klasse V (met een laadvermogen van 2.750 ton) vraagt om een diepgang van circa 3,00 meter.
- Beschikking over multimodale ontsluiting;

- Planologische randvoorwaarden:
 - Planologische zekerheid en snelle besluitvorming is een voorwaarde om over te gaan tot investeringen;
 - Nearsourcing: het strategisch plaatsen van bedrijfsmatige activiteiten dichtbij de locatie waar de eindproducten worden verkocht.
 - Watergebonden bedrijven zijn veelal bedrijven met een hoge milieubelasting. Een belangrijke eis waaraan de vestigingslocatie moet voldoen is voldoende afstand tot hindergevoelige functies. In een straal van zo'n 400 meter geen hindergevoelige functies als wonen en natuur;
 - Voldoende mogelijkheden voor hoogbouw (tot 16 meter), op termijn kan er vraag ontstaan naar een bebouwingshoogte tot 25 meter als gevolg van robotisering;
 - Voldoende milieuruimte (geschikt voor zwaardere milieucategorieën), overdag en 's nachts.
 - Fysieke nabijheid van toeleveranciers en/of ketenpartners;
 - Omvang van een circulair bedrijventerrein;
- Imago en het werkklimaat.

BIJLAGE 2: onderzoeken nautische veiligheid

Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven Arnhem

Opdrachtgever: Gemeente Arnhem, de heer B. de Ruiter

Uitgevoerd door: G. Derksen Scheepvaart, Gerard Derksen
AG Maritiem, Annelinde Gerritsen

Datum definitieve versie: 23 februari 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1	3.3 Richtlijnen Vaarwegen	12	4.2.3 Functies verplaatsen naar buiten de haven	22
1.1 Aanleiding	1	3.3.1 Maximale scheepsafmetingen	12	4.2.4 Mogelijkheden voor wonen en recreatie buiten de haven	223
1.2 Doel van het onderzoek	1	3.3.2 Manoeuvreren in de monding en het toeleidingskanaal	13	Bronnen	25
1.3 Aanpak van het onderzoek	1	3.3.3 Zwaairom	13		
1.3.1 Inventarisatie huidige situatie	1	3.3.4 Kegelligplaats	13		
1.3.2 Meenemen van mogelijkheden voor de stad: kansen	1	3.3.5 Afmeren	14		
1.3.3 Mogelijke oplossingsrichtingen	1	3.3.6 Conclusies vanuit Richtlijn Vaarwegen	14	Bijlage 1: Indeling scheepvaartklassen	
1.4 Indeling van het rapport	1	3.4 Incidenten en calamiteiten	15	Bijlage 2: Incidenten	
2. Conclusies en aanbevelingen	2	3.4.1 Registratie	15	Bijlage 3: Tabel met oplossingsrichtingen	
2.1 Conclusies huidige situatie	2	3.4.2 Nautische incidenten	15		
2.2 Conclusies oplossingsrichtingen	3	3.4.3 Milieu incidenten	16		
2.3.Aanbevelingen	4	3.4.4 Landelijke incidenten	16		
3. Huidige situatie	5	4. Oplossingsrichtingen	17		
3.1 Beschrijving Nieuwe Haven	5	4.1 Kansen	17		
3.2 Huidige gebruikers	6	4.1.1 Handel	17		
3.2.1 Wonen	6	4.1.2 Milieu	18		
3.2.2 Recreatie	7	4.1.3 Wonen op geschikte plaatsen	18		
3.2.3 Overslag	8	4.1.4 Toerisme	18		
3.2.4 Scheepsnieuwbouw, -reparatie en -restauratie	9	4.2 Oplossingsrichtingen	19		
3.2.5 Cruiseschepen	10	4.2.1 Functies op dezelfde plaats	19		
3.2.6 Overige activiteiten in de Nieuwe Haven	11	4.2.2 Verplaatsen functies binnen de haven	21		

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2009 heeft er een inventarisatie plaatsgevonden van het gebruik van de Nieuwe Haven door Alkyon (Hydraulic Consultancy & Research). Inmiddels is de situatie in de haven veranderd, dit vraagt om een actualisatie van het gebruik van de haven. Ook in relatie tot de toekomstvisie van de Gemeente Arnhem. Door gemengd gebruik van de haven dient ook de veiligheidssituatie onderzocht te worden. Aanvullend is er behoefte aan meer oplossingsrichtingen.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het inventariseren van de nautische veiligheidssituatie in de Nieuwe Haven in Arnhem en het aangeven van oplossingsrichtingen ter verbetering van deze situatie.

1.3 Aanpak van het onderzoek

1.3.1 Inventarisatie huidige situatie

Het doel van dit onderzoek is het inventariseren of er nog steeds voldoende

manoeuvrerruimte is in de Nieuwe Haven in Arnhem ten opzichte van de eerdere studie in 2009.

Hiervoor zijn de volgende stappen ondernomen:

1. Het met de opdrachtgever (De heer B. de Ruiter, Gemeente Arnhem) afstemmen van de randvoorwaarden en uitgangspunten van het onderzoek.
2. Het aangeven van de benodigde manoeuvrerruimte. Als basis hiervoor wordt de Richtlijnen vaarwegen 2011 van Rijkswaterstaat Dienst verkeer en scheepvaart gebruikt, aangevuld met de nieuwe richtlijnen van 2017.
3. Het, ten behoeve van de veiligheid, analyseren van de geregistreerde incidenten en calamiteiten in de Nieuwe Haven.
4. Samenvatten conclusies van de veiligheidsanalyse en bepalen van prioriteiten.

1.3.2 Meenemen van mogelijkheden voor de stad: kansen

Het op een andere manier inrichten van de Nieuwe Haven kan de stad Arnhem ook kansen bieden. Indien de situatie in de haven gaat veranderen om de veiligheid te verbeteren kan er in het ontwerpen van de oplossingsrichtingen meteen rekening gehouden worden met deze kansen.

1.3.3 Mogelijke oplossingsrichtingen

Om de problemen met de veiligheid in de haven op te kunnen lossen en kansen voor de stad te benutten hebben we naar mogelijke oplossingsrichtingen gekeken. Uitgangspunt hiervoor was dat er met zo min mogelijk veranderingen de veiligheid zo goed mogelijk verbeterd kan worden.

1.4 Indeling van het rapport

In hoofdstuk 2 worden de samenvatting en de belangrijkste conclusies weergegeven. In hoofdstuk 3 is een beschrijving van de haven en het huidige gebruik opgenomen. Ook is hierin opgenomen in hoeverre de haven voldoet aan de Richtlijn Vaarwegen. In hoofdstuk 4 worden kansen beschreven voor de toekomstige ontwikkeling van de haven en haar functie voor de stad Arnhem. Daarna worden een aantal oplossingsrichtingen gegeven waarmee de veiligheidsrisico's beperkt kunnen worden en de kansen aangegrepen kunnen worden. In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van de mogelijke consequenties van de oplossingsrichtingen.

2. Conclusies en aanbevelingen

2.1 Conclusies huidige situatie

Vanuit de analyse van de huidige situatie worden hier de grootste risico's beschreven indien de huidige situatie niet verandert.

Risico 1: Invaart grote schepen langs jachthaven en woonschepen

Het grootste veiligheidsrisico bevindt zich in de monding en het toeleidingskanaal van de haven. Het manoeuvreren bij het in- en uitvaren van grote schepen, in combinatie met de aanwezige jachthaven en kano- en roeivereniging, brengt flinke risico's met zich mee. Grote schepen kunnen tegen de jachthaven aan varen en gebruiken steeds krachtiger boegschroeven waardoor roeiboten kunnen omslaan. Ook is de rivier voor de Nieuwe Haven minder geschikt voor recreatie.

Risico 2: Verschillende scheepvaartbewegingen door elkaar

De haven kent vele verschillende gebruikers die de haven op diverse locaties door elkaar gebruiken. Kleine

kwetsbare schepen zoals roeiers en kanoërs en grote schepen zoals tankers varen door elkaar heen. Deze situatie kan tot ongelukken leiden, zie paragraaf 3.4.2.

Risico 3: Milieuverontreiniging en overlast in woon/recreatiegebied

De meest voorkomende geregistreerde incidenten (30 stuks) betreffen olie in het oppervlaktewater. Doordat er geen vaste aansluiting voor elektriciteit beschikbaar is voor schepen die zijn afgemeerd in de Nieuwe Haven moeten zij hun generatoren laten draaien om in elektriciteit te voorzien. Hierdoor is de CO² uitstoot hoger. Daarnaast brengt de industriële omgeving geluidsoverlast met zich mee.

Risico 4: Problemen bij hoog water

De westoever van de haven (groene wal) is niet hoogwatervrij en stroomt gemiddeld één maal per vijf jaar over. Er ontstaat dan een flinke stroming in de haven vanaf de Pleybrug naar de Westervoortsedijk door de gehele haven heen. Indien woonschepen en recreatie in deze stroming liggen kan dit voor een onveilige situatie zorgen en kunnen schepen losraken.

Prioriteiten

De Nieuwe Haven is een industriegebied en is niet geschikt voor een mix met bewoning en recreatie. Los met name de onveilige situatie op in het toeleidingskanaal, anders vallen er in de toekomst slachtoffers.

2.2 Conclusies oplossingsrichtingen

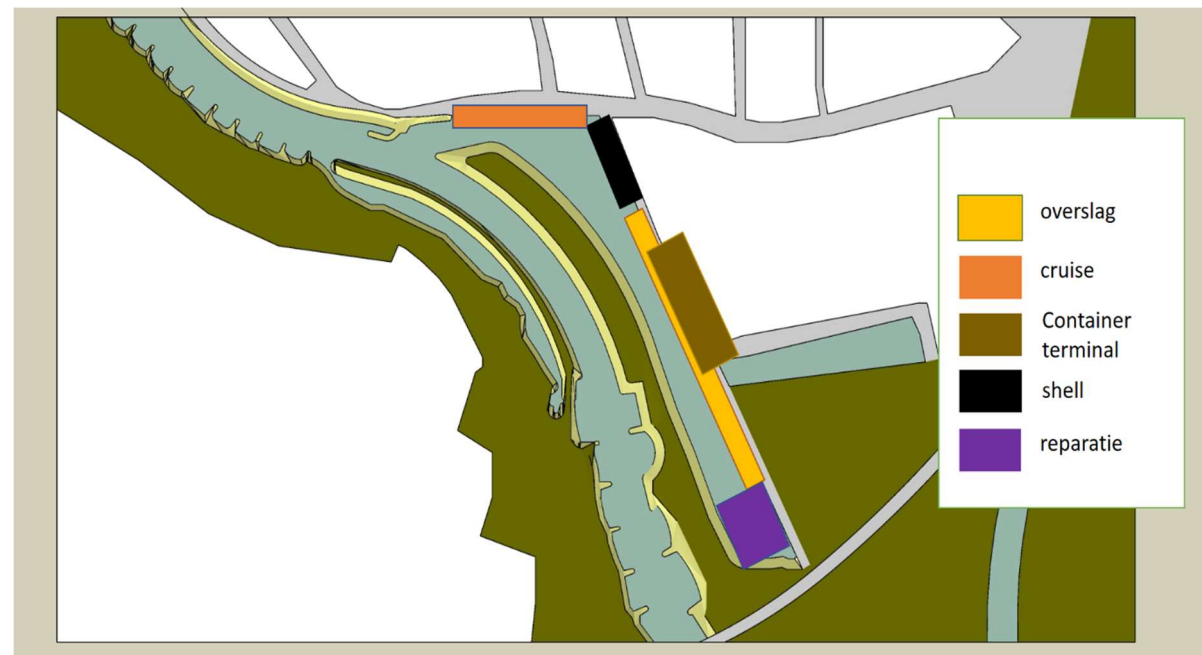
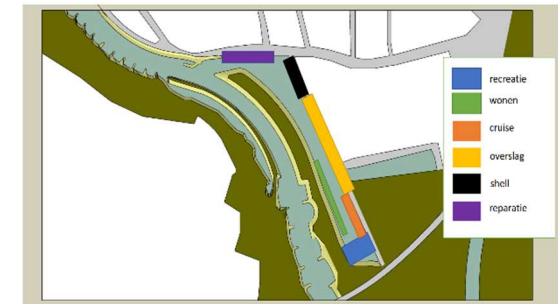
Door middel van een herinrichting van de Nieuwe Haven kunnen veiligheidsproblemen opgelost worden en kan er ruimte ontstaan om de haven te ontwikkelen tot een volwaardige handelshaven. Onderdeel hiervan kan een containerterminal zijn. Eerder onderzoek geeft aan dat hier vraag naar is en dat dit kansen geeft voor de stad (van Veen, 2017).

De beste oplossing zou zijn om de functies wonen en recreëren uit de haven te plaatsen; de industriële omgeving is hier niet geschikt voor. De oplossingsrichting met de containerterminal aan de Nieuwe Havenweg Noord zou dan de beste oplossing zijn, zie de figuur hiernaast.

In deze oplossing is er maximaal ruimte voor overslagmogelijkheden aan de Nieuwe Havenweg. Een containerterminal op deze plaats kan dan meteen aangesloten worden op het spoor dat er al ligt. De reparatiebedrijven hebben alle rust om te werken achterin de haven en geven geen overlast. Door aan de Westervoortsedijk ruimte te geven aan cruiseschepen kunnen zij hier overwinteren en passagiers in- en uitladen.

De woonschepen zouden verplaatst kunnen worden naar de Rosandepolder of Meinerswijk. Dit zijn ook opties voor de recreatievaart. Ook zou de recreatie een mooie plek kunnen krijgen in de ASMhaven of de opnieuw te ontwikkelen Oude Haven, wat zorgt voor een optimale verbinding van recreatie met de stad.

Indien de woon- en recreatiefuncties niet buiten de haven geplaatst kunnen worden kunnen clustering van de functies en een andere indeling van de haven zorgen voor meer veiligheid:

2.3 Aanbevelingen

Aanbevelingen voor het verbeteren van de veiligheid in de haven:

1. Verplaats de beide jachthavens naar locaties buiten het toeleidingskanaal.
2. Verplaats wonen naar een locatie geheel buiten het havenbekken.
3. Los met name de situatie op in het toeleidingskanaal. Het beste is om de monding en het toeleidingskanaal geheel vrij te maken van schepen. Indien er toch schepen afmeren, dan uitsluitend beroepsvaart.
4. Beperk het gebruik van de haven tot alleen industriële en nautisch beroepsmatige activiteiten en als vluchthaven.
5. Maak een gedegen walstroomvoorziening in de haven en stel het gebruik hiervan verplicht, om het dieselgebruik in de haven te beperken.
6. De westoever van de haven (groene wal) is niet hoogwatervrij en stroomt gemiddeld één maal per 5 jaar over. Er ontstaat dan ook een flinke stroming in de haven. Bij het gebruik van de westoever door bijvoorbeeld het afmeren van woonschepen of het plaatsen van zonnepanelen dient hier rekening mee gehouden te worden.

Verschillende gebruiksfuncties door elkaar heen:

3. Huidige situatie

3.1 Beschrijving Nieuwe Haven

De Nieuwe Haven is gelegen binnen de gemeente Arnhem, bovenstrooms de plaats Arnhem aan de rechteroever van de Neder-Rijn. De invaart bevindt zich bij rivierkilometer 881,7. De Nieuwe Haven is onder te verdelen in vier havengebieden: het toeleidingskanaal vanaf de invaart, de Nieuwe Haven Noord vanaf het toeleidingskanaal tot de afgedamde voormalige Akzohaven, de Nieuwe Haven Zuid vanaf de afgedamde voormalige Akzohaven tot de Andrej Sacharovbrug en de voormalige Akzohaven. De afmetingen van het toeleidingskanaal zijn: lengte 300 meter, breedte 70 meter, beschikbare vaarbreedte is 40 meter.

De afmetingen van de Nieuwe Haven Noord en Zuid samen zijn: lengte 1.000 meter en breedte variërend van 100 tot 200 meter.

De voormalige Akzohaven is 570 meter lang en varieert in breedte van 70 tot 120 meter.

De diepgang van de haven is gelijk of meer aan de minimale diepgang op de Neder-Rijn. Achter in de Nieuwe Haven Zuid is de diepte het grootst. Hier is ook het afzinkbare dok van de firma Misti gelegen. De waterstanden in de haven variëren in hoogteverschil tot ongeveer 7,50 meter. Rekening houdend met de MHW¹ en de verwachte klimaatveranderingen moet in de toekomst rekening gehouden worden met hoogteverschillen van meer dan 8 meter.

De groene oever aan de westzijde is niet hoogwatervrij. De hoogte daarvan is ongeveer NAP +12,80 meter. De maatgevende hoogwaterstand in de Nieuwe Haven is ongeveer NAP +1.525 cm. In dit geval is de westoever (groene oever) overstroomd en stroomt het water aan de bovenstroomse zijde de haven in. De herhalingsfrequentie van overstromen van de westoever is gemiddeld ongeveer één maal per vijf jaar. Bij hoogwater in 1995 was de waterstand bij IJsselkop NAP +13,98 meter. De MHW waarde bij peilschaal IJsselkop is NAP +1.545 cm. De laagste stand, na ingebruikname van de stuwcomplexen op de Neder-Rijn in 1970, was in 2003: NAP +649 cm.

¹ Maatgevende Hoogwaterstand, de hoogte waarop de rivierdijken zijn gebaseerd

3.2 Huidige gebruikers

De haven kent vele verschillende gebruikers die de haven op diverse locaties door elkaar gebruiken. De Nieuwe Haven telt op dit moment een vijftal soorten gebruikers, die vervolgens weer te kwalificeren zijn als wel en geen industriële activiteit. De onder punt 3 en 4 genoemde gebruikers zijn duidelijk industrieel.

1. Wonen: in de haven liggen een aantal woonboten
2. Recreatie: jachthaven, roeien / kanoën, vissen en scouting
3. Overslag: Minerale oliën en grondstoffen voor de bouw
4. Scheepsnieuwbouw, -reparatie en -restauratie
5. Overig gebruik zoals aanmeren cruiseschepen en vluchthaven

3.2.1 Wonen

Er zijn 14 permanente plaatsen voor woonschepen, vier stuks in het toeleidingskanaal, negen stuks aan de kade van de Nieuwe Havenweg en één aan de groene oever (westzijde) vlak bij de Misti. Naast deze 14 woonligplaatsen wordt er ook nog gewoond op schepen (bedrijfswoning) van de reparatie- en restauratiebedrijven.

Bij de woonschepen liggen vaak nog recreatievaartuigen en/of een drijvend terras afgemeerd.

De woonschepen zijn er meestal komen liggen als varend schip. Om meer wooncomfort te creëren worden de schepen steeds meer vervangen door meer kwetsbare woonarken die niet gebouwd zijn om in een onrustige situatie te liggen. Ook worden schepen verkocht aan mensen die geen nautische kennis hebben en geen inzicht hebben in de gevaren van het water.

Diverse woonschepen in de haven:

3.2.2 Recreatie

Permanent zijn de volgende gebruikers aanwezig:

- Scouting, tijdelijk gelegen achter in de Nieuwe Haven Zuid.
- Jachthaven Valkenburg, gelegen in het toeleidingskanaal
- Restaurant Valkenburg, gelegen in het toeleidingskanaal
- Jachthaven Jason roeien, kanoën, zeilen en motorboten, gelegen in het toeleidingskanaal
- De dependence met ligplaatsen voor jachten van jachthaven Jason gelegen aan de westoever vlak na de invaart op de positie waar schepen zwaaien.
- Vissers maken gebruik van de landtong

Deze gebruikers maken, naast het liggen in de haven, ook gebruik van de haven door er te varen. Roeiers trainen voor wedstrijden, er wordt zeilles gegeven aan kinderen en kanoërs oefenen er ook.

Kort verblijven er passanten in de Nieuwe Haven (jachten van recreanten) die afmeren bij een van de jachthavens. Op de aanwezige recreatievaartuigen wordt ook overnacht.

Daarnaast overwinteren er incidenteel historische schepen en grote recreatievaartuigen.

Het clubgebouw van Jason

Jachthaven en restaurant Valkenburg

Vissers in de haven

Kinderen krijgen zeilles

Roeiers trainen in de haven

3.2.3 Overslag

Regulier vindt overslag plaats van minerale oliën (Shell) uit tankschepen en grondstoffen voor de bouw (zand en grind) uit vrachtschepen (Dijckerhoff Basal BV).

Per maand lossen er gemiddeld 45 tankschepen (2017). Per jaar wordt er zo'n 1,4 miljoen ton aan olieproducten gelost. Op het moment van analyse waren er gegevens van 11 maanden in 2017 beschikbaar. De cijfers zijn geëxtrapoleerd naar 12 maanden. Het gemiddeld aantal schepen is ook afhankelijk van de waterstand. Bij lagere waterstanden neemt de beladingsgraad van de schepen af en zal bij gelijkblijvend overslagvolume het aantal schepen toenemen. Ondanks de volumegroei van minerale oliën¹ is ten opzichte van het jaar 2009 het aantal tankschepen licht afgenomen, van gemiddeld 53 schepen naar 45 schepen per maand. Hieruit blijkt dat er duidelijk sprake is van schaalvergroting in de tankers die in de Nieuwe Haven lossen. Over 2009 is gemeld dat de meeste schepen de afmetingen hadden van 110 x 11,40 meter (klasse V). De grootte van schepen wordt ingedeeld in klassen. In bijlage 1 is een overzicht van deze indeling te zien. Uit het volgende overzicht over

2017 blijkt dat er ten opzichte van 2009 een flink aantal schepen van klasse VI zijn.

Klasse IV tot 86 meter lang en 9,6 meter breed	20 schepen, 4%
Klasse V tot en met 110 meter lang	322 schepen, 59%
Klasse V langer dan 110 meter	117 schepen, 21,5%
Klasse VI breder dan 11,45 meter	84 schepen, 15,5 %

¹ rapport Bram van Veen; Mogelijke overslag in de Arnhemse Nieuwe Haven, versus de uiteindelijke cijfers over 2017

De overslag van bouwstoffen was door de crisis lager maar recent trekt dit door de oplevende woningmarkt weer flink aan. De overslag wordt geschat op zo'n 50.000 ton per jaar. De schepen die dit vervoeren zijn meestal van klasse II of III.

Incidenteel worden andere goederen overgeslagen zoals bijvoorbeeld constructie- of bulkgoederen in de vorm van afvalproducten of schroot (eigen waarneming). De schepen die worden gelost in de haven vertrekken meestal meteen weer.

Tanker aan het lossen bij de Shell overslag

3.2.4 Scheepsnieuwbouw, -reparatie en -restauratie

De volgende bedrijven zijn permanent aanwezig in de haven:

- Misti BV: Deze ligt momenteel achterin de haven met een drijvend kantoor en een scheepsdok. Aansluitend liggen hier schepen die voor reparatie komen.
- Drijvende kracht BV: Bij de Misti ligt een grote bok (drijvende hijskraan) voor reparatie aan schepen.
- Ando Heijnis scheepsrestauratie: Momenteel gelegen aan de kade halverwege de Nieuwe Havenweg, voert restauraties uit aan klassieke schepen, die daar dan ook langszij liggen.
- Kees van Drie scheepsrestauratie: Momenteel gelegen aan de kade halverwege de Nieuwe Havenweg, maakt houten masten en voert restauraties uit aan klassieke schepen, die daar dan ook langszij liggen.

- Fransen Technical Service: Gevestigd aan de Nieuwe Havenweg, gaat zich richten op het fabriceren van autokranen, waardoor het bedrijf bereikbaar moet zijn voor schepen.
- Helldörfer Lasbedrijf en Scheepsbouw BV: Gevestigd op de wal aan de Nieuwe Havenweg en gebruikt regelmatig de kade voor het bedrijf om te werken aan schepen.

De schepen die de bedrijven bezoeken meren kort of gedurende een langere periode af, al naar gelang de hoeveelheid werk die aan het schip wordt verricht.

Misti achterin de haven

Heijnis en van Drie aan de Nieuwe Havenweg

Helldorfer Lasbedrijf en Scheepsbouw

3.2.5 Cruiseschepen

De haven wordt ook gebruikt door passagiersschepen. Die liggen er voor reparatie of voor overwinteren. Ook worden dan vaak werkzaamheden aan het interieur gedaan. Het in- en uitladen van passagiers en proviand wordt aan de Rijnkade uitgevoerd en niet in de Nieuwe Haven.

Een schatting van het aantal passagiersschepen (winterliggers) in ligdagen in de Nieuwe Haven in de winterperiode is ongeveer 500 per maand en in de zomerperiode zal dit ongeveer 100 ligdagen per maand zijn. In de zomerperiode liggen er dus beduidend minder (passagiers) schepen in de Nieuwe Haven dan in de winterperiode. De laatste jaren is het aantal passagiersschepen op de Europese wateren flink gegroeid. Door nieuwbouw is de vloot flink uitgebreid. De nieuwbouw schepen zijn bijna uitsluitend van het formaat van klasse V. Hierdoor is er ook sprake van schaalvergroting in de passagiersvaart. Door de grotere vloot is er ook steeds meer vraag naar winterligplaatsen in de Nieuwe Haven.

3.2.6 Overige activiteiten in de Nieuwe Haven

Varen in de haven zonder af te meren

Schepen met bestemming Rijnkade Arnhem gebruiken de Nieuwe Haven om te zwaaien (keren). Gegevens van het aantal schepen dat de haven gebruikt om te keren worden niet geregistreerd. De schatting is dat er een paar maal per dag in de haven wordt gekeerd.

Verder varen er regelmatig recreatievaartuigen, waaronder ook vissers, een rondje door de haven zonder ergens af te meren.

Bunkeren en olie afvoeren

In de Nieuwe Haven worden regelmatig schepen gebunkerd (voorzien van brandstof) door bunkervaartuigen. Ook wordt er afvalwater uit de machinekamer, het zogenaamde bilgewater, ingenomen door een speciaal daartoe ingericht bilgevaartuig. Nadat het werk is verricht vertrekken deze vaartuigen meestal meteen weer. Bunkeractiviteiten worden niet geregistreerd. Schatting is dat er een paar maal per week bunkeractiviteiten, waaronder ook de inname van bilgeolie, plaatsvinden.

Vluchthaven

Rijkswaterstaat en de Gemeente Arnhem hebben belang bij de Nieuwe Haven als vluchthaven. In bijzondere situaties zoals met hoogwater of ijsgang is de Nieuwe Haven de enige haven waar men schepen en woonboten redelijk veilig kan afmeren. In geval van ijsgang kan het bijvoorbeeld nodig zijn om de woonboten die aan het Onderlangs benedenstrooms het centrum van Arnhem in de rivier zijn gelegen te verplaatsen naar de Nieuwe Haven.

Kortdurend liggen of overnachten

Diverse schepen meren tijdelijk af om bijvoorbeeld te overnachten, te wachten op nieuwe lading, een door hen zelf verrichte reparatie te doen of voor bijvoorbeeld het doen van inkopen. Rijkswaterstaat heeft de wens geuit om overnachtende beroepsschepen ruimte te bieden. Net als in het wegtransport moet ook de binnenvaart zich houden aan rusttijden. Hiervoor zijn voldoende ligplaatsen nodig die ook geografisch voldoende verspreid zijn. Regelmatig loopt men hier tegen de grenzen aan. Verder bestaat al lang de behoefte om een kegelligplaats in te richten in de Nieuwe Haven zoals beschreven onder 3.3.4.

3.3 Richtlijnen Vaarwegen

In 1996 is Rijkswaterstaat begonnen met het uitgeven van richtlijnen voor vaarwegen. Voor dit onderzoek is de derde versie van 2011 gebruikt. De Richtlijnen Vaarwegen 2011 gaan voor wat het verkeerskundig ontwerp van binnenhavens betreft, alleen over schepen tot en met klasse V. Voor uitleg van de klassen zie bijlage 1. Specifieke richtlijnen voor klasse VI schepen waren nog in voorbereiding. Voor klasse VI schepen kan de richtlijn 2011 als leidraad dienen. Aan het eind van het onderzoek kwam de nieuwe versie Richtlijnen voor vaarwegen 2017 beschikbaar. Het voornaamste verschil ten aanzien van de situatie in de haven van Arnhem is dat nu ook de klasse VI schepen volledig zijn opgenomen. Voor de conclusies heeft de versie van 2017 geen veranderingen gebracht. De richtlijnen zijn tot stand gekomen in samenwerking met meerdere vaarwegbeheerders. Bij Rijkswaterstaat geldt dat afwijkingen van richtlijnen alleen zijn toegestaan na toestemming van het bestuur van Rijkswaterstaat. Voor de Nieuwe Haven is de Gemeente Arnhem de nautisch beheerder.

3.3.1 Maximale scheepsafmetingen

Rijkswaterstaat geeft in de publicatie “Vaarwegen in Nederland, versie oktober 2017” aan dat de maximale scheepsafmeting voor enkele schepen 135 x 17,70 meter is en voor duwstellen 186 x 11,45 meter.

In het RPR (Rijnvaartpolitiereglement) staat een maximale breedte van 15 meter genoemd voor een enkel schip en dat de bevoegde autoriteit hiervan kan afwijken.

In de versie van het RPR van 2011 kwam de beperking van de breedte van 15 meter voor het vaarwegdeel Pannerden-Lekkanaal nog niet voor. In de praktijk hebben schepen met een grotere breedte dan 15 meter de Nieuwe Haven aangedaan. De Gemeente Arnhem stelt dat alle schepen die in klasse VI vallen (tot 135 meter lang en tot 17,70 meter breed) de haven van Arnhem moeten kunnen bereiken. Ingeval van een breedte overschrijding van 15 meter moet ontheffing gevraagd worden aan Rijkswaterstaat.

Het toeleidingskanaal van de haven

3.3.2 Manoeuvreren in de monding en het toeleidingskanaal

Het in- en uitvaren van de Nieuwe Haven door grotere schepen gaat meestal gepaard met complexe manoeuvres. Het schip moet een draaibeweging maken, er wordt gevaren van stromend naar stilstaand water, of andersom. Er kan sprake zijn van dwarswind en er moet rekening gehouden worden met kruisende vaart op de rivier waardoor het schip moet afstoppen en vervolgens weer snelheid maken. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit dus schepen moeten in het toeleidingskanaal al gaan draaien om de haven in te varen. Hierbij wordt veelvuldig een boegschroef gebruikt. Door de draaibeweging ontwikkelt het schip ook zijwaartse beweging waardoor een grotere padbreedte gebruikt wordt.

De vaarbreedte op de rivier is 70 meter. Afvarende schepen (met de stroom mee) op die rivier die de haven invaren, moeten een bocht maken van 140 graden. In de praktijk is dit maar net mogelijk voor schepen van 110 meter lengte. Grotere schepen moeten in dit geval achteruit de haven invaren. Bij veel stroming op de rivier geldt dit ook voor kortere schepen. Voor schepen die vanuit de haven in de opvaart gaan (richting Duitsland) geldt

hetzelfde. Deze schepen varen achterwaarts de haven uit. Ook het gebruik van de zwaai gelegenheid in de haven maakt dat regelmatig grote schepen achterwaarts door het toeleidingskanaal moeten varen. Het achterwaarts varen door het toeleidingskanaal komt dus regelmatig voor. Een schip is in principe gebouwd om vooruit te varen. Achteruit varen is nautisch meer gecompliceerd omdat het zicht anders is en het schip veelal moeilijker in positie gehouden kan worden. Al met al is de vaart in het toeleidingskanaal en de monding van de Nieuwe Haven, nautisch gezien, bovengemiddeld complex.

3.3.3 Zwaai kom

In een haven met een loswal hoort in principe ook een mogelijkheid te zijn om te zwaaien (het schip keren). Schepen vertrekken in de richting waarvan ze gekomen zijn en moeten daartoe de mogelijkheid hebben om te zwaaien. De zwaai gelegenheid dient binnen een aanvaardbare afstand van de loslocatie te liggen zodat er niet te ver achteruit gevaren hoeft te worden. Onder een aanvaardbare afstand wordt ongeveer 500 meter verstaan. In de Nieuwe Haven wordt het breedste punt, net na het

toeleidingskanaal, gebruikt om te zwaaien. Als norm voor de benodigde ruimte geldt een cirkel van 1,2 maal de scheepslengte. Uitgaande van de langste en ook brede schepen moet er een vrije cirkel beschikbaar zijn van zo'n 165 meter in doorsnede. Net na het toeleidingskanaal is de haven 200 meter breed. Rekening houdend met afgemeerde schepen van één scheepsbreedte aan de Westervoortsedijk, de aanwezige dependance met ligplaatsen voor jachten van Jachthaven Jason en de losplaats van de Shell is deze ruimte maar net voldoende. Het zou beter zijn als de dependance van de jachthaven Jason zou worden verplaatst.

Kleinere schepen tot en met klasse III en IV kunnen gewoon in de haven zwaaien.

3.3.4 Kegelligplaats

In Arnhem is nog steeds behoefte aan een wachtvoorziening voor schepen die een blauwe kegel voeren. In de praktijk komen in de Nieuwe Haven alleen schepen voor met één kegel, de licht ontvlambare stoffen zoals benzine. De dichtstbijzijnde wachtplaatsen zijn de overnachtingshaven van Lobith en de kegelsteiger benedenstrooms het sluis- en stuwcomplex Driel.

Een klein gedeelte van het probleem van deze laatste is dat de sluis gedurende de weekendnachten niet bediend wordt en de schepen dan ver moeten omvaren. Het probleem van het niet bedienen in de weekendnacht wordt op termijn wel opgelost na implementatie van de centrale bediening van de sluis- en stuwcomplexen in de Neder-Rijn (Driel, Amerongen en Hagestein). De verwachte oplevering is begin 2020.

De beoogde locatie van de kegelsteiger is nog steeds ten zuiden van de zwaaigelegenheden aan de groene oever. De afstand tot andere schepen die minimaal 10 meter moet zijn is hier geen probleem. Ook de minimale afstand tot gesloten woongebied van 100 meter is hier geen probleem. De voordelen zijn dat deze locatie dicht bij de zwaaigelegenheden en bij de losplaats van de Shell ligt. Ingeval van hoogwater, wanneer de groene oever overstroomt, is de ligplaats niet bruikbaar omdat de verplichte afloop naar de wal dan onder water staat. Dit komt echter gemiddeld maar een paar dagen per vijf jaar voor.

3.3.5 Afmeren

Ten opzichte van de eerdere studie in 2009 door Alcyon zijn er wat

veranderingen in de haven gekomen. Het aantal woonschepen is wat gegroeid door de plaatsing van woonboten uit de ASM-haven. Ook heeft er schaalvergroting plaatsgevonden van schepen die in de haven afmeren. De woonboten, de scheepsreparatiebedrijven en de loslocaties aan de Nieuwe Havenweg zijn niet aansluitend gepositioneerd maar verdeeld over de kade. Mede door de schaalvergroting kunnen de overgebleven ruimten niet optimaal benut worden. Het zou beter zijn om deze zaken te clusteren en zo veel mogelijk op elkaar te laten aansluiten zodat de overgebleven kaderuimte beter benut kan worden. Ten aanzien van het woonschip Orion geldt dat er in vorige studies geadviseerd is om het schip binnen de meerpalen (noordelijk) af te meren. Nu ligt het schip in de vaarroute, zuidelijk van de palen, dus verder van de oever, en is onlangs nog een keer aangevaren.

Woonschip Orion

3.3.6 Conclusies vanuit Richtlijn Vaarwegen

1. De vaart in het toeleidingskanaal en de monding van de Nieuwe Haven is, nautisch gezien, bovengemiddeld complex. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit dus schepen moeten in het toeleidingskanaal al gaan draaien om de haven in te varen.
2. De gehanteerde norm voor de ingang van de havenbreedte is 4 maal de scheepsbreedte. Voor een klasse V schip (breedte 11,45 m, zie verder indeling scheepvaartklassen in bijlage 1) wordt dit maar net gehaald. Voor de bredere, klasse VI schepen wordt deze norm dus niet gehaald.
3. Ten opzichte van de vorige studie uit 2009 zijn er geen nieuwe richtlijnen Vaarwegen gekomen ten aanzien van in- en uitvaren van de haven en ten aanzien van het manoeuvreren in de haven.
4. Wel heeft er sinds 2009 schaalvergroting plaatsgevonden bij de tankers en passagiersschepen. Bij de tankers was er in 2009 nog nauwelijks sprake van klasse VI schepen, nu is het aandeel al meer dan 15 %

3.4 Incidenten en calamiteiten

3.4.1 Registratie

De registratie van incidenten / calamiteiten is in het geval van de Nieuwe Haven relatief gecompliceerd. Voor wat betreft de waterkwaliteit valt het beheer onder Rijkswaterstaat. Nautisch wordt de haven beheerd door de Gemeente Arnhem. De Gemeente Arnhem heeft geen echte richtlijnen voor registratie van calamiteiten en incidenten in het havengebied. Er is alleen een beperkte registratie in de vorm van een Excel-sheet, zie bijlage 2. Rijkswaterstaat wordt veelal wel betrokken bij de afhandeling van incidenten. Dit omdat er vaak ook een link is met de waterkwaliteit en omdat de Gemeente Arnhem niet beschikt over een eigen dienstvaartuig. Vrij zeker is dat de registratie van incidenten niet volledig is. De aangereikte gegevens van de havendienst van de Gemeente Arnhem zijn aangevuld met informatie uit de databases van Rijkswaterstaat en de informatie uit publicaties in de media. Deze tabel met 52 registraties is vervolgens weer aangeleverd bij de havendienst.

3.4.2 Nautische incidenten

Van de 52 geregistreerde incidenten over de afgelopen 10 jaar zijn er 17 van nautische aard (aanvaringen). Deze hebben nagenoeg allemaal plaatsgevonden in of in de nabijheid van het toeleidingskanaal. Het toeleidingskanaal komt niet recht in de haven uit dus schepen moeten in het toeleidingskanaal al gaan draaien om de haven in te varen. Gebruik van boegschroef hierbij geeft flinke onvoorspelbare dwarsstromen. Er heeft zich hierdoor bijvoorbeeld ook een incident met een roeier voorgedaan die door de stroming van zo'n boegschroef omgeslagen is. De rivier is daar relatief smal waardoor het water sneller stroomt en er weinig uitwijkmogelijkheden zijn. Ook wordt er overnacht op de permanent afgemeerde recreatievaartuigen en op vaartuigen van passanten.

de Gelderlander
Regio Algemeen Sport Koken & Eten

Arnhem e.o. Nijmegen e.o. Achterhoek Betuwe De Valtol Liermers Maasland Maas en Waal

Binnenvaartschip ramt negen plezierjachten in haven Arnhem

ARNHEM - Een binnenvaartschip heeft een ravage achtergelaten in de haven van waterportvereniging Jason in Arnhem. In de nacht van maandag op dinsdag voer een met zand geladen schip de haven binnen en ramde een negental plezierjachten. De 48-jarige schipper van het zandschip had waarschijnlijk de automatische piloot nog ingeschakeld, waardoor hij onvoldoende controle had over het schip, zo meldt de politie.

r.spek Ronold Spek 24-02-05, 11:05 Laatste update: 28-03-17, 21:31

f t e 0 Reacties

Voorzichtige schattingen wijzen op een schadebedrag van een half miljoen. Ook de jachtaven zelf liep ernstige schade op. Met het vervangen van de steigers is een bedrag van meer dan een ton gemoeid.

Recent zijn er weer twee nautische incidenten geweest. Er dreef een losgeslagen polyester zeilbootje in de haven. Het bootje had kunnen worden aangevaren door bijvoorbeeld een beroepsvaartuig en had zelfs in de schroef van zo'n vaartuig kunnen belanden waardoor deze stuurloos zou worden. Bij onduidelijkheid of er zich personen bevinden in de zeilboot, moeten hulpdiensten ingezet worden om te zoeken naar eventueel verdwenen opvarenden. Het andere incident betrof een passagiersschip met een grootte van klasse V die een niet goed functionerende boegschroef had. Dit in combinatie met harde wind resulteerde in een aanvaring met een afgemeerd tankschip (zie foto). Indien het passagiersschip in botsing was gekomen met een van de woonschepen dan had dit veel grotere gevolgen kunnen hebben.

3.4.3 Milieu incidenten

De meest voorkomende geregistreerde incidenten (30 stuks) betreffen olie in het oppervlaktewater. De hoeveelheid olie varieert van slechts wat sporen op het water tot een enorme morsing van 10 m³. Doordat in de haven ook woonschepen en recreatieschepen aanwezig zijn geeft dit

een risico voor de gezondheid van bewoners en recreanten. Bij grote hoeveelheden wordt er in samenwerking met Rijkswaterstaat een opruimactie gestart. Een opruimactie is, omdat er ook gewoond wordt in de haven, eerder aan de orde.

3.4.4 Landelijke incidenten

Uit het rapport van Rijkswaterstaat "Monitoring Nautische veiligheid binnenwateren" van december 2013 blijkt dat onderzoek is gedaan naar de significante scheepvaartongevallen op de Nederlandse binnenwateren over de periode 2004 tot en met 2011. Het betreft ook incidenten met schepen die niet onder Nederlandse vlag varen.

Rijkswaterstaat beheert een centrale scheepsongevallen database (de zogenaamde SOS-database). Alle scheepvaartongevallen binnen de Nederlandse territoriale wateren dienen in deze database te worden geregistreerd. Gemiddeld zijn er op de Nederlandse binnenwateren ruim 130 significante ongevallen per jaar. Bekeken vanuit de situatie in Arnhem ten opzichte van de rest van Nederland is een duidelijke trendontwikkeling in aantallen en aard niet te ontdekken. Met andere woorden: er zijn in de Nieuwe Haven niet significant meer geregistreerde ongevallen dan in andere binnenhavens van vergelijkbare omvang. Wel is de situatie in de haven van Arnhem onveiliger ten opzichte van andere havens omdat recreatie, wonen en beroepsvaart door elkaar plaatsvindt. In de rapportage over de SOS-database wordt ook aangegeven dat lang niet alle incidenten geregistreerd worden. Gemiddeld is dit naar schatting maar zo'n 35%.

4. Oplossingsrichtingen

4.1 Kansen

Met het herinrichten van de haven kunnen er niet alleen veiligheidsproblemen opgelost worden maar liggen er ook kansen om optimaal gebruik te maken van de haven en van de verbinding van de stad met het water. In dit hoofdstuk worden kansen beschreven om optimaal gebruik te maken van de haven.

4.1.1 Handel

Een trimodaal knooppunt

Vanuit een inventarisatie naar de mogelijke overslag in de Arnhemse Nieuwe Haven (Van Veen, 2017) blijkt dat er veel kansen liggen om de overslag in de haven te vergroten. De ligging van de haven is zeer gunstig ten opzichte van uitvalswegen en er is ook een spoorverbinding aanwezig. Hierdoor kan er een trimodaal overslagpunt ontstaan.

Containeroverslag

Indien er mogelijkheden voor containeroverslag worden gerealiseerd kunnen bedrijven, die nu gebruik maken van vervoer via vrachtwagens, makkelijker gebruik gaan maken van de binnenvaart.

Hierdoor zal de CO² uitstoot in en rond Arnhem verminderd worden, ontstaan er meer mogelijkheden voor bedrijven en zal de werkgelegenheid groeien. De inventarisatie van Van Veen laat een topje van de ijsberg zien omdat er een beperkte groep van 10 bedrijven benaderd is. Via deze bedrijven blijkt dat er al 9.000 containeroverslagmomenten per jaar gerealiseerd kunnen worden. Indien er meer bedrijven worden benaderd kan dit aantal nog flink oplopen. Ter vergelijking: Nijmegen en Emmerich hebben een containeroverslag van 60.000 per jaar, Oss heeft er 20.000 per jaar (bron: www.inlandlinks.eu).

Containerterminal Nijmegen
bron: logistiek.nl

Watergebonden bedrijven

Langs de Nieuwe Havenweg staan veel panden leeg of er zijn niet-watergebonden bedrijven gevestigd. Er is dus ruimte voor nieuwe watergebonden bedrijven om zich te vestigen in Arnhem. Ook zijn er mogelijkheden om bestaande bedrijven, die nu gebruik maken van het wegverkeer maar waarvoor binnenvaart ook een goede optie is, te verplaatsen naar de haven. Door bedrijven die niet watergebonden zijn te verplaatsen naar andere locaties binnen Arnhem ontstaat er meer ruimte voor nieuwe watergebonden bedrijven in de haven. Wellicht kunnen bedrijven die gelegen zijn in de achterliggende industriegebieden, zoals IPKW, meer gebruik maken van de haven.

4.1.2 Milieu

Verkeersdrukke en CO² uitstoot rond Arnhem verminderen

Bij transport vanuit het zuiden moeten vrachtwagens veel knelpunten passeren zoals de bruggen in Arnhem en Nijmegen. Indien deze goederen via de binnenvaart worden vervoerd kan dit de druk op het verkeer rond Arnhem verminderen.

Zonnepanelen

De Gemeente Arnhem wil verder verduurzamen en één van de plannen is het plaatsen van een drijvende steiger met daarop naar de zon draaiende panelen die ook gebruik maken van de reflectie van zonlicht op het water. De drijvende steiger zou geplaatst moeten worden langs de westoever, de groene wal. Voordeel is dat aan deze steiger ook schepen kunnen afmeren waardoor er aan de kade langs de Nieuwe Havenweg mogelijkheden ontstaan voor extra overslag door bijvoorbeeld het vestigen van een containerterminal.

Gezien de ligging ten opzichte van de zon en het optimaal gebruik kunnen maken van de reflectie op het water is het aan te bevelen om de panelen, of een gedeelte daarvan te plaatsen in de voormalige Akzohaven. In de voormalige Akzohaven

zijn geen scheepvaartbewegingen.

Hierdoor is het water rustiger en dit komt de reflectie van zonlicht op het water ten goede. Ook de ligging ten opzichte van de zon, de zuidrichting is gunstiger.

4.1.3 Wonen op geschikte plaatsen

De risico's op aanvaringen met grote schepen, contact met milieuverontreinigingen en risico's bij hoog water zorgen ervoor dat het niet veilig is om in de haven te wonen. Daarnaast nemen de woonschepen ligplaatsen in die gebruikt zouden kunnen worden als overslagpunten en ligplaatsen voor beroepsvaart. Bij een herinrichting van de haven zouden deze risico's verminderd of geëlimineerd kunnen worden.

De woonfunctie in de haven heeft niet alleen nadelen maar ook het voordeel van meer sociale controle en veiligheid.

Wanneer de bewoning verdwijnt is de verwachting dat het gebied meer desolaat wordt en een grotere aantrekkingskracht zal hebben op criminele activiteiten. Denk hierbij aan inbraak, prostitutie en drugshandel. Nu al wordt de Nieuwe Havenweg geregeld gebruikt voor straatraces. Indien de bewoning verdwijnt kan overwogen worden om het gebied af te sluiten.

4.1.4 Toerisme

Passagiersschepen

Arnhem is een populaire aanlegplaats voor passagiersschepen. De schaalvergroting in de passagiersvaart brengt een vraag aan meer winterligplaatsen met zich mee. Deze winterligplaatsen zorgen voor inkomsten voor de Gemeente Arnhem.

Recreatie in verbinding met de stad

Jaarlijks varen er ongeveer 5.000 recreatieschepen langs Arnhem. Het is voor deze schepen lastig de stad Arnhem te bezoeken. Aan de Rijnkade kunnen ze niet aanleggen, die is alleen geschikt voor grotere schepen door de hoge kadewand en de golfslag en stroming. De jachthaven ligt te ver van de stad om even een drankje te gaan doen of te gaan winkelen. Een andere, meer geschikte plek voor de recreatievaart geeft dus niet alleen kansen voor het verbeteren van de veiligheid maar ook voor het stimuleren van het toerisme. De Gelderse IJssel is in Oost Nederland de enige Noord-Zuid verbinding voor de recreatievaart. Hier varen naar schatting meer recreanten dan op de Neder-Rijn. Als er in Arnhem een aantrekkelijke passantenhaven is dan zal ook een deel van deze recreatievaart een tussenstop maken.

4.2 Oplossingsrichtingen

Om de problemen met de veiligheid in de haven op te lossen en daarnaast ook mogelijkheden te scheppen voor de kansen die er liggen voor de Nieuwe Haven worden hier wat oplossingsrichtingen aangegeven.

De mogelijke oplossingsrichtingen worden aangegeven voor drie scenario's: alles blijft op dezelfde plaats liggen, functies worden verplaatst binnen de haven en functies worden verplaatst naar buiten de haven. Er is gekozen voor deze oplossingsrichtingen omdat deze het meeste resultaat met de minst ingrijpende wijzigingen hebben.

Binnen de mogelijke oplossingsrichtingen wordt gekeken wat het effect is op het verbeteren van de veiligheid en het aangrijpen van kansen voor de stad Arnhem. In de tabel in bijlage 3 worden de consequenties op een rij gezet.

4.2.1 Functies op dezelfde plaats

Niets doen

In de figuur hiernaast is schematisch weergegeven hoe de huidige functies over de haven verdeeld zijn. Indien alle functies op dezelfde plaats blijven en er verder geen ingrijpende maatregelen genomen worden zijn er geen mogelijkheden om de

veiligheid te verbeteren. Ook zijn er dan weinig kansen om de haven te ontwikkelen omdat woonschepen in de weg liggen voor overslagmogelijkheden.

Recreatie afschermen van beroepsvaart

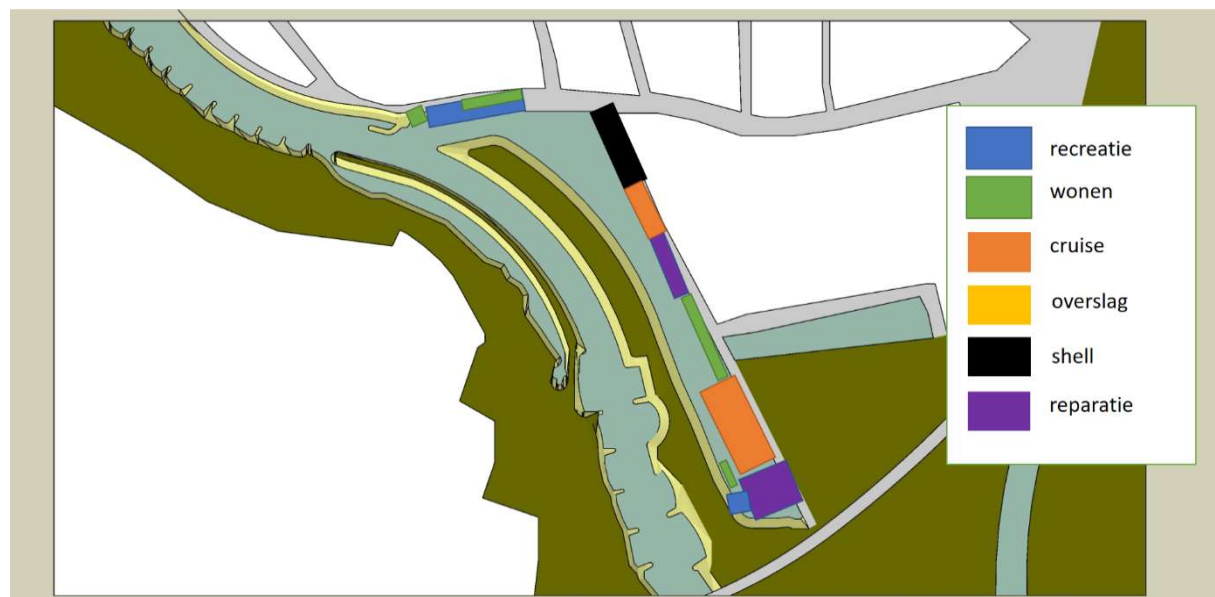
Het grootste risico voor de veiligheid is de huidige situatie van de ingang van de haven. Grote schepen hebben te weinig ruimte om de haven binnen te varen en moeten vlak langs de recreatie en woonschepen. Als alle functies op dezelfde plaats blijven dan is het enige wat er gedaan kan worden om de veiligheid te verbeteren het beschermen van de recreatievaart en de woonschepen door middel van afdamming van bepaalde delen van de haven.

Hiervoor zijn globaal vier mogelijkheden:

a. Het verbreden van de ingang van de haven

Om de beroepsschepen meer ruimte te geven bij het invaren zou een deel van de strekdam afgegraven kunnen worden. Het probleem met de veiligheid voor de recreatie en woonschepen wordt dan wat verminderd maar nog niet opgelost; er kunnen nog steeds grote schepen tegen de jachthaven aan varen.

Huidige situatie:

b. Het afschermen van de jachthaven van de rest van de haven

Om de vaarbewegingen van de grote beroepsvaart en kwetsbare recreatie te scheiden zou er een dam aangelegd kunnen worden om de jachthaven heen. Als de ingang van de jachthaven dan aan de rivier ligt zijn de vaarbewegingen deels van elkaar gescheiden. De grote schepen kunnen dan niet meer tegen de jachten aan varen. De roeiers en kanoërs kunnen dan echter niet op een veilige manier varen; zij moeten dan meteen de rivier op en dat is niet wenselijk in verband met stroming. Een oplossing zou zijn om het vlot waar de roeiers instappen aan de andere kant van de strekdam te leggen, zodat ze de haven in kunnen varen. Hierdoor worden de vaarbewegingen van grote en kleine schepen weer gemengd. Deze situatie zorgt ook voor minder risico voor aanraking met milieuverontreiniging van recreatie en woonschepen die achter de strekdam liggen.

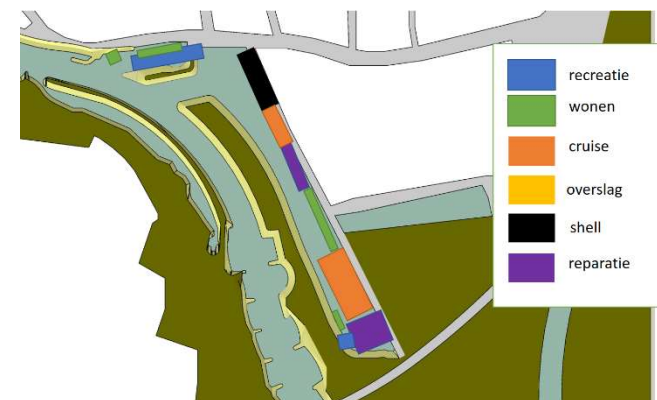
c. Het afschermen van de jachthaven van de rivier

Een andere mogelijkheid is om de jachthaven af te schermen van de rivier. Voordeel hiervan is dat de grote schepen niet meer tegen de jachthaven aan kunnen varen. De vaarbewegingen zijn echter nog steeds niet gescheiden bij deze oplossing.

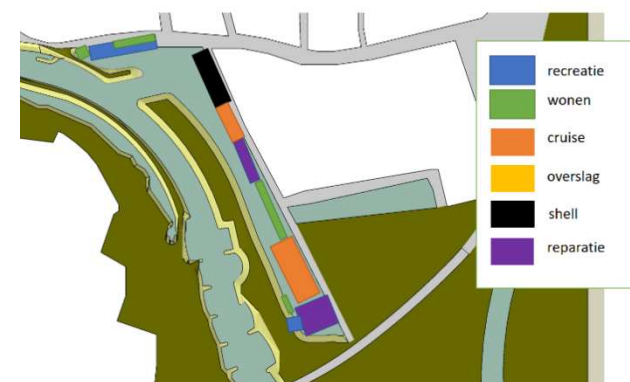
d. Stroomopwaarts verplaatsen van de ingang

Het verder stroomopwaarts verplaatsen van de invaart is nautisch geen optie omdat:

- De ingang van de haven zou dan dwars op de rivier komen waardoor schepen te weinig ruimte hebben om de haven in- en uit te kunnen draaien.
- Bij stroming op de rivier is het ronduit lastig of zelfs onmogelijk voor grotere schepen om de haven in- en uit te varen.
- In de huidige ingang van de haven kan men door de ligging ten opzichte van de rivier de haven veel meer gestrekt in- en uitvaren. Bij een meer stroomopwaartse oplossing is een veel bredere monding nodig. Door de grotere breedte zal er meer aanzanding zijn met als gevolg hogere kosten door meer noodzakelijke baggerwerkzaamheden. Indien men toch voor deze oplossing wil kiezen is een waterloopkundig onderzoek noodzakelijk.

jachthaven afschermen van haven

jachthaven afschermen van rivier

4.2.2 Verplaatsen functies binnen de haven

In de figuur op pagina 19 met de huidige situatie is te zien dat de functies momenteel erg verspreid liggen over de haven. Door de haven anders in te delen en functies meer te clusteren kan een aantal problemen opgelost worden. In de figuur hieronder is de meest veilige situatie beschreven, waarbij de functies zoveel mogelijk van elkaar gescheiden zijn, indien alle functies in de haven moeten blijven.

De kwetsbare groepen zoals de recreatie en woonschepen zijn verplaatst naar achterin de haven. De grote schepen zullen dan vooral voorin de haven laden en lossen, aan het stuk kade aan de Nieuwe Havenweg tot de Akzohaven. Hierdoor komen de grote schepen niet meer in de buurt van de jachthaven en woonschepen. De vaarbewegingen van kleine en grote schepen vinden echter nog wel door elkaar plaats. Omdat de kade aan de Nieuwe Havenweg vrij is van woonschepen zijn er optimale kansen voor overslagmogelijkheden waaronder een containerterminal.

De reparatiebedrijven worden dan geplaatst aan de Westervoortsedijk en op de plaats waar nu de jachthaven is. Hierdoor zijn zij makkelijk bereikbaar voor hun klanten en is er geen overlast voor woonschepen. Doordat er meer ruimte is in de ingang van de haven kunnen schepen makkelijker manoeuvreren. Het plaatsen van de scheepsreparatie bij de ingang van de haven heeft ook nadelen.

De werkzaamheden komen dicht bij de eventuele bewoning in de buurt van de Westervoortsedijk. De breedte van de afgemeerde schepen bij de scheepsreparatiebedrijven is variabel. Er kunnen ook bredere schepen afmeren, waardoor voldoende invaartbreedte niet gegarandeerd is. Ook is er minder waterdiepte die noodzakelijk is voor het afzinkbare dok. Achter in de Nieuwe Haven in de buurt van de Pleybrug is de haven beduidend dieper.

functies binnen haven verplaatsen

4.2.3 Functies verplaatsen naar buiten de haven

Aangezien de haven oorspronkelijk bedoeld was als industriehaven zou het verwijderen van de recreatie en woonfunctie uit de haven de meest veilige oplossing zijn.

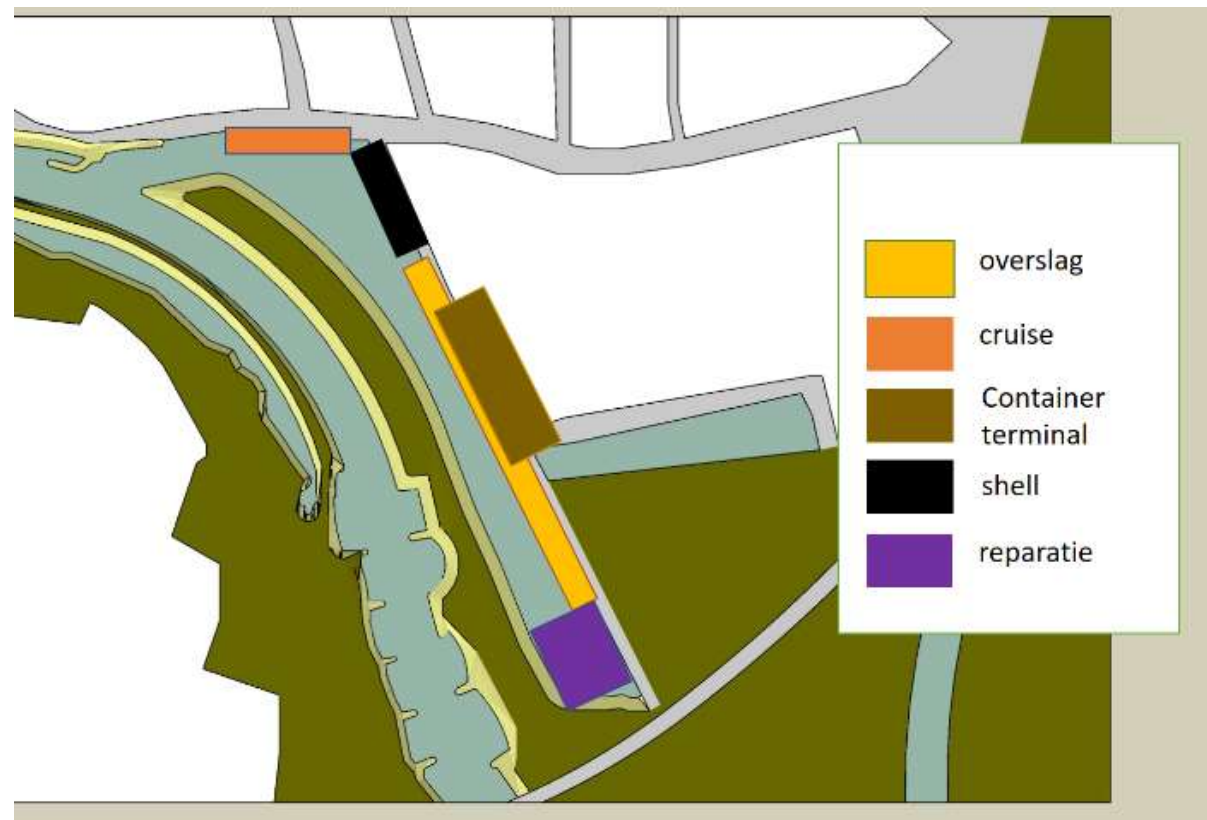
De breedte van het toeleidingskanaal is ongeveer 70 meter. Op dit moment wordt 30 meter hiervan gebruikt door de jachthaven. Als norm voor het veilig invaren wordt een breedte gehanteerd van 4 maal de scheepsbreedte. Indien de jachthaven verdwijnt zou met de huidige toegelaten maximale breedte op de Neder-Rijn van 15 meter een vaarpadbreedte van 60 meter nodig zijn. In dit geval kan dan nog net een schip tot klasse V afmeren. Dit zou dan bijvoorbeeld een container- of een passagiersschip kunnen zijn.

Indien de kwetsbare groepen uit de haven verdwenen zijn, zijn er optimale kansen om de haven te ontwikkelen tot volwaardige handelshaven. Er zou dan ook voldoende ruimte zijn voor een containerterminal. In de volgende figuren worden drie mogelijke indelingen gegeven.

a. Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Noord

Bij deze indeling kunnen de reparatiebedrijven achterin de haven blijven; zij hebben dan zo min mogelijk last van andere gebruikers. De passagiersschepen kunnen aan de Westervoortsedijk liggen. Hierdoor is er niet alleen plaats voor winterliggers maar

kan deze kade 's zomers ook makkelijker gebruikt worden voor het in- en uitschepen van passagiers en voorraden. Aan de Nieuwe Havenweg is dan een lang stuk kade vrij voor overslag. Indien de containerterminal aan de Noordzijde van de Akzohaven geplaatst wordt is er ook een directe aansluiting met het spoor mogelijk dat daar al ligt.

b. Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Zuid

Het zuidelijke stuk kade aan de Nieuwe Havenweg ligt aan de Koningspleij. Hier zou veel ruimte zijn voor overslagmogelijkheden zoals een containerterminal. De vraag is of dit gewenst is in verband met plannen voor het energiepark Koningspleij. Nadeel is ook dat de (container)schepen dan ver de haven in moeten varen. De reparatie kan dan verplaatst worden naar de Westervoortsedijk of naar het noordelijke stuk kade aan de Nieuwe Havenweg.

c. Containerterminal aan Westervoortsedijk

Voordelen hiervan zijn dat containerschepen snel de haven in en uit kunnen varen en de terminal meteen aansluiting heeft op de wegen. Nadelen zijn dat hier minder ruimte is dan op de andere locaties en dat deze overslag dicht bij de stad plaatsvindt.

De reparatie en cruisevaart hebben dan alle rust achterin de haven en er is ook nog een groot deel vrij voor andere overslag.

4.2.4 Mogelijkheden voor wonen en recreatie buiten de haven

Indien de functies wonen en recreatie uit de haven worden geplaatst, moeten zij wel elders in Arnhem een plaats krijgen. Hiervoor zijn of kunnen de volgende alternatieven worden onderzocht:

Woonschepen

Met het vinden van een alternatieve locatie voor woonschepen kunnen ook andere woonschepen in Arnhem die niet op een geschikte plaats liggen een goede plek krijgen zoals het voormalige bunkerschip aan de Rijnkade.

De volgende mogelijkheden kunnen nader onderzocht worden en hebben kans van slagen:

- Meer ruimte maken voor woonschepen in de Rosandepolder
- Ruimte opnemen voor woonschepen in de nevengeul in Meinerswijk in het plan voor Stadsblokken-Meinerswijk

Oplossingen die reeds onderzocht zijn en minder geschikt zijn:

- Defensiehaven: hier kunnen maximaal drie schepen liggen
- ASM haven: niet in eigendom van de Gemeente
- Nevengeul bij Malburgen: geen toestemming Rijkswaterstaat

Containerterminal aan Nieuwe Havenweg Zuid

Containerterminal aan Westervoortsedijk

Recreatie

Bij het verplaatsen van de recreatiefunctie is het goed om te kijken naar de vaarbewegingen die zij uitvoeren en welke behoefte er leeft. Daarom zijn de oplossingen voor de recreatie gesplitst voor de gemotoriseerde vaartuigen, de ongemotoriseerde vaartuigen en de scouting.

De jachthavens met motorboten kunnen verplaatst worden naar:

- De ASM haven
- Oude haven: het uitgraven van de Oude haven die vroeger op de plaats van de Blauwe golven aanwezig was zorgt voor een mooi beeld en recreatie dicht bij de stad
- Rosandepolder: op de locatie waar nu een kade aanwezig is kan een jachthaven geplaatst worden

De roei- en zeilvereniging zouden verplaatst kunnen worden naar:

- Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen
- Rosandepolder: op deze plas kan veilig geoefend worden met roei en zeilboten en rustiger vaarwater op de rivier is binnen handbereik

De scouting zou verplaatst kunnen worden naar:

- Defensiehaven, waar al een andere scoutinggroep aanwezig is
- Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen
- Oude haven: indien de Oude Haven gerealiseerd wordt kan hier ook ruimte komen voor de scouting

Bronnen

- Rijkswaterstaat Dienst verkeer en scheepvaart: Richtlijnen vaarwegen 2011
- Rijkswaterstaat Dienst verkeer en scheepvaart: Supplement Richtlijnen vaarwegen 2011
- Nautisch onderzoek Arnhem – Malburgerhaven Alkyon Hydraulic Consultancy & Research d.d. 18-12-2009
- Monitoring Nautische Veiligheid 2013 Binnenwateren Deel 1: beleidsrelevante rapportage Uitgegeven door Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving, Afdeling Veiligheidsmanagement en Verkeersveiligheid
- Inschatting van de verandering van de overschrijdingskans als gevolg van de hoogwater-verlagende maatregelen langs de Rijn, uitgegeven door de Internationale commissie ter bescherming van de Rijn
- Rijkswaterstaat; Servicedesk waterdata
- Havendienst Gemeente Arnhem, diverse Excelsheets
- Google Maps, kaartbestanden en satelliet
- Rijkswaterstaat; Centrale informatievoorziening: Vaarwegen in Nederland, versie oktober 2017
- Bram van Veen; Mogelijke overslag in de Arnhemse Nieuwe Haven, 21-08-2017
- Gemeente Arnhem; Woonboten Arnhem, onderzoek permanente ligplaatsen voormalige ASM-woonboten, februari 2014
- Gemeente Nijmegen; Nijmegen centrum, binnenstad, Lindenerghaven, bestemmingsplan 2013
- Sluis- en Stuwcomplex Driel; sluismeester, informatie over aantallen schepen

Bijlage 1: Indeling scheepvaartklassen

De binnenvaart is in Europa opgedeeld in **CEMT-klassen** om de afmetingen van vaarwegen in West-Europa op elkaar af te stemmen. De klasse-indeling is in 1992 bepaald door de Conférence Européenne des Ministres de Transport (vandaar de term CEMT-klasse).

Per klasse zijn de maximale afmetingen van het schip vastgelegd. Hiermee wordt meteen duidelijk welke bruggen al dan niet onderdoor vaarbaar zijn en welke kanalen en rivieren al dan niet bevaarbaar zijn vanwege diepgang en manoeuvreerbaarheid.

De indeling loopt van 0 t/m VIIa. De genoemde namen van het soort schip zijn ontleend aan het schip waarvoor de afmetingen van de vaarweg maximaal geschikt zijn.

CEMT- klasse	RWS- klasse	type	lengte	breedte	diepgang geladen	strijkhogte leeg/geladen	laadvermogen (ton)
0	M0	Kleinere vaartuigen					<250
I	M1	Spits	38,50	5,05	2,5	4,65/3,35	251-400
II	M2	Kempenaar	50-55	6,6	2,6	5,8/4,6	401-650
III	M3	Hagenaar	55-70	7,2	2,6	6,3/5,1	651-800
III	M4	Dortmund Eems- kanaalschip	67-73	8,2	2,7	6,3/5,1	901-1050
III	M5	Verl. Dortmund-Eemskanaalschip	80-85	8,2	2,7	6,3/5,1	1051-1250
IVa	M6	Rijnherne- kanaalschip	80-105	9,5	2,9	6,7/5,3	1251-1750
IVa	M7	Verl. Rijn-Hernekanaalschip	105	9,5	3,0	6,7/5,3	1751-2050
Va	M8	Groot Rijnschip	110	11,4	3,5	7,1/5,4	2051-3300
Va	M9	Verl. Groot Rijnschip	135	11,4	4,0	7,1/5,4	3301-4000
Vb		Duwkonvooi met 1×2 bakken in de lengte	170-190	11,4	3,5-4,0	9,1	3951-7050
Vla	M10	Maatgevend schip	110	13,5	4,0	7-9,1	4001-4300
Vla	M11	Maatgevend schip	135	14,20	4,0	7-9,1	4301-5600
Vla	M12	Rijnmax schip	135	17,0	4,0	7-9,1	>5601
Vlb		Duwkonvooi met 2×2 bakken naast elkaar	185-195	22,8	3,5-4,0	7-9,1	6400-12000
Vlc		Duwkonvooi met 3x2 bakken naast elkaar	270	22,8	3,5-4,0	9,1	9600-18000
VIIa		Duwkonvooi met 2×3 bakken naast elkaar	195	34,2	3,5-4,0	9,1	9600-18000

Bijlage 2: Incidenten

nr.	bron	datum	schip	bijzonderheden	WVO	Nautisch	Overig
1	Havenmeester	1-3-2003	Tanker Innovation1 en 11	Shelltanker aansprakelijk voor schade door schroefwater aan palen steiger en jachten Nieuwe Haven		x	
2	RWS	20-1-2004 onbekend		Olieverontreiniging Akzo Haven Arnhem	x		
3	RWS	26-1-2004 onbekend		Oilboom onklaar in Nieuwe Haven Arnhem	x		
4	RWS	11-2-2004 onbekend		Waternverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
5	RWS	13-7-2004	Valdero	nautisch incident		x	
6	RWS	3-9-2004	MTS Amstelstroom / MPS Switzerland 2	Bijna aanvaring ter hoogte van invaart Nieuwe Haven		x	
7	RWS	25-11-2004 onbekend		Afgewerkte olie Arnhem	x		
8	RWS	1-12-2004 onbekend		Diesilverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
9	RWS	9-12-2004 bekend bij RWS		Olieverontreiniging Shell Nieuwe Haven Arnhem	x		
10	Havenmeester	10-7-2005	tanker	een terras/steiger losgeslagen van het eethuis		x	
11	RWS	4-4-2006 onbekend		gasolie in Nieuwe Haven	x		
12	RWS	17-7-2006 onbekend		Stankoverlast Terpentene Nieuwe Haven			x
13	RWS	5-8-2006 onbekend		Waternverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
14	RWS	6-11-2006 nvt		Dode meeuw in Nieuwe Haven			x
15	RWS	27-11-2006 bekend bij RWS		Brand op schip Nieuwe Haven Arnhem			x
16	RWS	14-5-2007 onbekend		Nieuwe Haven; sporen van diesel	x		
17	RWS	1-8-2007 onbekend		Nieuwe Haven Arnhem, vervuiling door gasolie en afgewerkte olie	x		
18	RWS	22-8-2007 nvt		Auto te water Nieuwe Haven Arnhem			x
19	RWS	24-12-2007 onbekend		Nieuwe Haven Arnhem, vervuiling oppervlaktewater	x		
20	RWS	29-7-2008 bekend bij RWS		olieozing vanaf jacht Nieuwe Haven Arnhem	x		
21	Schuttevaer	7-2-2009	Zandschip Argus	9 jachten zwaar beschadigt, steiger zware schade, gemeente plaatst paal om herhaling te voorkomen Nieuwe Haven		x	
22	RWS	21-9-2009 onbekend		Oliespoor Nieuwe Haven Arnhem	x		
23	RWS	6-10-2009 onbekend		Waternverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem gasolie	x		
24	RWS	18-7-2010 bekend bij RWS		Ponton bijna los met nog maar één touw vast Nieuwe Haven		x	
25	RWS	2-9-2011 onbekend		Oliespoor Nieuwe Haven Arnhem	x		
26	RWS	30-10-2011 bekend bij RWS		Nieuwe Haven Arnhem; olieverontreiniging	x		
27	Havenmeester	12-8-2013	tanker	schade aan steiger bij Valkenburg Nieuwe Haven		x	
28	Havenmeester	16-3-2013	woonark	Woonschip door langsvarend schip losgebroken van sputpaal		x	
29	RWS	21-4-2013	RWS	olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
30	RWS	8-5-2013 onbekend		olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
31	RWS	10-5-2013 bekend bij RWS		Gasolie-overlopen tijdens bunkeren in water Nieuwe Haven	x		
32	Havenmeester	5-7-2013	zandschip	beschermopaal aangevaren zuid van Jason Nieuwe Haven		x	
33	RWS	16-7-2013 onbekend		olie in Nieuwe Haven Arnhem	x		
34	RWS	7-10-2013 onbekend		olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
35	RWS	25-12-2013 onbekend		Olie-achtige stof in Nieuwe Haven Arnhem	x		
36	RWS	14-1-2014 onbekend		dunne oliefilm Nieuwe Haven Arnhem	x		
37	RWS	19-8-2014 bekend bij RWS		olie gemorst Nieuwe Haven	x		
38	Schuttevaer	4-5-2015	Passagiersschip Viking	Jonge dame bij Jason met skiff onder de steiger geblazen door boegschroef, Nieuwe Haven		x	
39	Havenmeester	12-7-2015	woonark	Glazen pui glas gebroken door golven langsvarend schip, Nieuwe Haven		x	
40	RWS	29-7-2015 onbekend		melding Incident nieuwe Haven Arnhem		x	
41	RWS	20-9-2015 onbekend		Olie in Nieuwe Haven Arnhem	x		
42	RWS	2-10-2015 onbekend		olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
43	RWS	6-5-2016 nvt		kadaver koe in Nieuwe Haven Arnhem			x
44	mail Weideman	22-2-2016	Tanker	werkpont onder motorjacht geblazen bij jachthaven Valkenburg door gebruik boegschroef Nieuwe Haven		x	
45	RWS	7-3-2016 onbekend		Gasolie in water Nieuwe Haven	x		
46	RWS	12-5-2016 onbekend		olieverontreiniging Nieuwe Haven Arnhem	x		
47	krant	29-11-2016	Belgisch schip	Schade steiger Jason, Nieuwe Haven		x	
48	krant	28-3-2017	Binnenvaartschip	ramt 9 jachten bij steiger Jason, Nieuwe Haven		x	
49	RWS	22-5-2017 onbekend		Olielek Nieuwe Haven Arnhem	x		
50	Havenmeester	7-6-2017	Tanker Imola	Tanker Imola tegen de Orion 3 gevaren, Nieuwe Haven		x	
51	Havenmeester	6-8-2017	Tanker Nicole 2	Tanker Nicole 2 tegen de Cotrans 4 deze ligt afgemeerd aan de Westervoordsedijk Nieuwe Haven		x	
52	Havenmeester	4-9-2017	Passagiersschip Diana	De Diana heeft circa 2 m3 diesle verloren door een overlopende tank t.b.v. de generator Nieuwe Haven	x		
53	Havenmeester	3-1-2018	Passagiersschip Esmeralda	Esmeralda haalt in storm de draai niet in de haven en ramt Somtrans XV en de spits Claver, Nieuwe Haven		x	
54	Havenmeester	10-1-2018	Jacht R. Schout	Jacht (circa 9m) van de heer R. Schout los drijvend in de Nieuwe Haven aangetroffen.		x	
Wet verontreiniging oppervlaktewater (WVO)					30		
Nautische incidenten						19	
Overige incidenten							5
Totaal					54		

Bijlage 3: tabel met oplossingsrichtingen

	Niets doen	Jachthaven afschermen	3 Binnen haven verplaatsen	4 Buiten haven verplaatsen
Risico 1: Ingang haven	- risico aanwezig	+ afgeschermd	+ geen kwetsbare groepen bij ingang haven	++ opgelost
Risico 2: Bewegingen	- risico aanwezig	+ jachten gescheiden - roeiers nog langs grote schepen	+ bewegingen deels gescheiden	++ opgelost
Risico 3: Milieuverontreiniging	- risico aanwezig	- iets afgenomen	- onveranderd	++ opgelost
Risico 4: Hoog water	- risico aanwezig	- onveranderd	- onveranderd of slechter	++ opgelost
Kans 1: Handel	- weinig ruimte voor overslag	- onveranderd	+ kade vrij voor overslag	+ kade vrij voor overslag
Kans 2: Milieu	- verkeersdrukke blijft	- onveranderd	+ ontlasting wegen	+ ontlasting wegen
Kans 3: Wonen	- wonen op een onveilige plaats	- iets verbeterd	+ wonen op een iets veiligere plaats	++ wonen op een geschikte plaats
Kans 4: Toerisme	- recreatie ver van stad	- onveranderd	- recreatie nog verder van stad	+ recreatie en passagiers bij stad

24 juli 2018 - Versie 1.0

Autorisatieblad

Quickscan Nautische Veiligheid

Nieuwe Haven Arnhem

	Naam	Akkoord	Datum
Opgesteld door	Dekker, AJ	✓	24-07-2018
Gecontroleerd door	Verduijn, M	✓	24-07-2018
Vrijgegeven door	Krooshoop, GW	✓	24-07-2018

Op dit autorisatieblad ontbreken de handtekeningen wegens de digitale verwerking van ons vrijgaveproces. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Versie historie

Versie	Naam	Datum	Korte toelichting
0.2	Dekker, AJ	20-07-2018	Versie voor interne review
0.3	Dekker, AJ	23-07-2018	Eerste interne review verwerkt
0.4	Dekker, AJ	24-07-2018	Tweede interne review verwerkt
1.0	Dekker, AJ	24-07-2018	Vrijgegeven versie

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Gebruikte documenten	3
1 Locatiebeschrijving	4
2 Risico's	6
2.1 Aanpak	6
2.2 Toprisico's	6
2.3 Maatregelen	7
2.3.2. <i>Voorlichting gebruikers</i>	7
2.3.3. <i>Bescherming van de jachthaven tegen aanvaring</i>	7
2.3.4. <i>Verplaatsen van de Orion</i>	8
3 Conclusie	9
Colofon	10

Bijlage I Risicomatrix

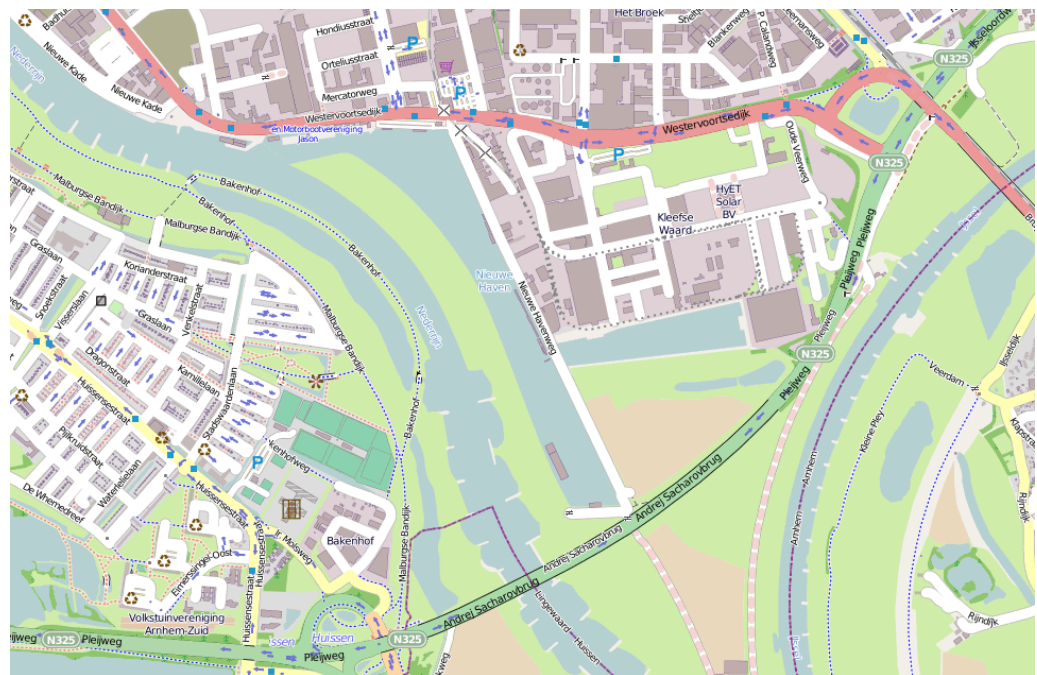
Bijlage II Maatregelen: referentiebeelden en schetsen

Inleiding

De Nieuwe Haven in Arnhem bevindt zich benedenstrooms van de IJsselkop aan de rechterzijde van de Nederrijn, zie Figuur 1. In de haven bevinden zich, naast de functie beroepshaven, twee jachthavens, een roeivereniging, een zeilclub, een afdeling van de waterscouting, meerdere watergebonden woonlocaties (schepen en arken), ligplaatsen voor beroepsvaart en nautische industrie. Zie hoofdstuk 1 voor een meer uitgebreide beschrijving van de haven.

In de haven hebben zich de afgelopen 15 jaar 59 geregistreerde incidenten voorgedaan. Er zijn nog geen grote persoonlijke ongevallen voorgekomen. Wel zijn er al enkele lichtgewonden gevallen. Om meer inzicht te krijgen in de risico's met betrekking tot de nautische veiligheid is Movares Nederland B.V. gevraagd om een quickscan uit te voeren. Dit rapport en de bijgevoegde risicomatrix geeft een overzicht van de geïdentificeerde risico's.

Figuur 1: locatie Nieuwe Haven Arnhem

Gebruikte documenten

- [1] Derksen, G., & Gerritsen, A. (23 februari 2018). *Rapport Actualisatie Onderzoek Veiligheid Nieuwe Haven Arnhem*.
- [2] Gemeente Arnhem. (3 juli 2018). *Incidentenoverzicht Nieuwe Haven*. Arnhem.
- [3] Alkyon. (18 december 2009). *Memo Nautisch Onderzoek Arnhem - Malburgerhaven*.

1 Locatiebeschrijving

De Nieuwe Haven bevindt zich in Arnhem aan de rechteroever van de Nederrijn. De waterkering loopt langs de noord- en oostzijde van de haven. De groene wal tussen de haven en de Nederrijn is geen onderdeel van de primaire waterkering en stroomt gemiddeld eenmaal per vijf jaar over.

De Nieuwe Haven is voor deze quickscan nautische veiligheid ingedeeld in vier gedeeltes, zie Figuur 2:

- I. Gedeelte I is de havenmond;
- II. Gedeelte II is de brede bocht tussen de havenmond en de rest van de haven;
- III. Gedeelte III is het deel van de haven met ligplaatsen voor beroepsvaart en watergebonden woonlocaties;
- IV. Gedeelte IV is de kop van de haven.

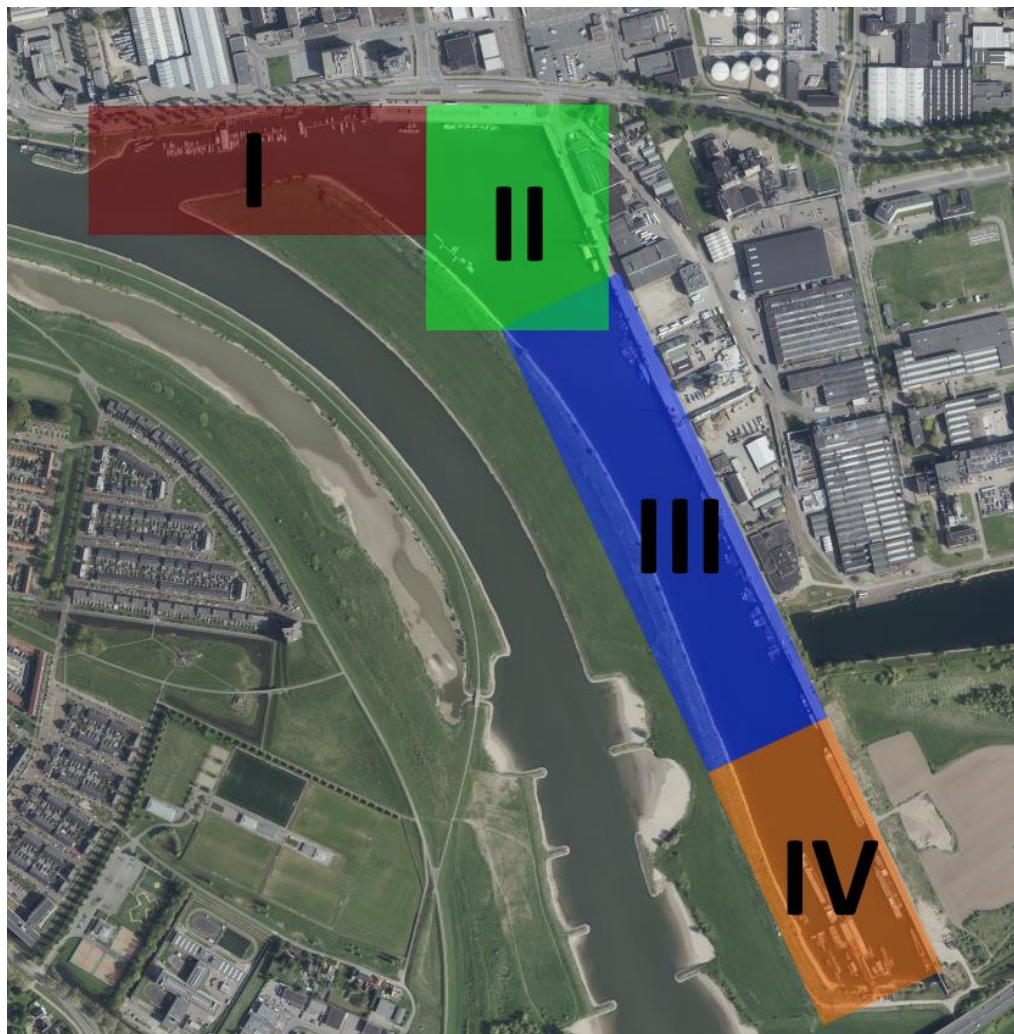
De gehele haven wordt door de roeiers van de roeivereniging gebruikt als trainingsbaan en er vinden zeillessen met Optimisten plaats. Af en toe varen er ook recreatieve vissers in de haven. De roeiers, zeilers en vissers worden aangeduid met de term 'recreanten'.

Gedeelte I: De havenmond is circa 90 meter breed van oever tot oever. In de havenmond bevinden zich de jachthavens Jason en Valkenburg. Door de aanwezigheid van de jachthavens blijft een breedte van 40 meter over in de havenmond. Het in- en uitvaren van de haven is bovengemiddeld complex als gevolg van de beperkte breedte en de hoek ten opzichte van de rivier in combinatie met de stroming op de Nederrijn en de wind.

Gedeelte II: Na de havenmond bevindt zich een bocht met een maximale breedte van circa 200 meter. De ruimte in deze bocht wordt ook gebruikt als zwaaivoorziening voor de beroepsvaart. Aan de oostzijde van de bocht bevindt zich een overslaglocatie van Shell.

Gedeelte III: Dit is een havengedeelte met een breedte van ongeveer 100 meter. Aan de oostzijde van de haven zijn ligplaatsen voor beroepsvaart van maximaal CEMT-klasse Va en watergebonden woonlocaties. De woonlocaties bestaan voor een groot deel uit woonarken. Aan de woonarken zijn steigers en vlonders gemonteerd.

Gedeelte IV: De kop van de haven vormt gedeelte IV. In dit deel van de haven bevinden zich verschillende bedrijven die zich richten op de reparatie en onderhoud van schepen voor de beroepsvaart. Ook heeft de Waterscouting hier een locatie.

Figuur 2: indeling Nieuwe Haven

2 Risico's

Op basis van een incidentenoverzicht [1], een veiligheidsanalyse [2] en een gesprek met de havenmeester is een quickscan uitgevoerd op de risico's die betrekking hebben op de nautische veiligheid. In bijlage I staat een overzicht van de relevante risico's.

2.1 Aanpak

Het doel is om de risico's inzichtelijk te maken en te adviseren om de risico's op korte termijn te verkleinen. Om hiertoe te komen is de haven ingedeeld in vakken, zoals besproken in voorgaand hoofdstuk. Per vak zijn de relevante risico's bepaald.

Voor elk risico zijn maatregelen bepaald op drie niveaus:

1. *Bron wegnemen: de bron van het risico wegnemen, zodat de kans van optreden nihil wordt.*
2. *Afschermen of scheiden: De verkeersstromen van elkaar scheiden of risicolocaties afschermen, zodat de kans van optreden of de gevolgen verminderd worden.*
3. *Bewustwording en handhaving: gebruikers voorlichten en informeren, zodat ze bewuster worden van de risico's, of handhaven op naleving van regel- en wetgeving om zo de risico's te verminderen.*

Voor elk risico is een pakket van maatregelen gekozen dat op korte termijn kan worden uitgevoerd. Voor dit pakket aan maatregelen is het restrisico bepaald. Het overzicht in bijlage I is ook in Excel-format geleverd, zodat er na wens gefilterd en gesorteerd kan worden.

2.2 Toprisico's

Hieronder staat een beschrijving van de grootste risico's op het gebied van nautische veiligheid:

- Beroepsvaartuigen hebben beperkte ruimte voor het manoeuvreren in de havenmond. De hoek van de havenmond ten opzichte van de rivier in combinatie met stroming en wind zorgt ervoor dat het in- en uitvaren van de haven bovengemiddeld complex is. In de havenmond ontbreekt een veiligheidsstrook als onderdeel van de vaarweg. De veiligheidsstrook wordt momenteel bezet door de jachthavens. Het is circa 10 keer voorgekomen dat een vaartuig de jachthaven heeft geramd. Hierbij zijn al meerdere jachten zwaar beschadigd en men mag van geluk spreken dat nog geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen.
- Ten oosten van jachthaven Valkenburg ligt het woonschip Orion afgemeerd. Dit schip bevindt zich in de gevarenzone voor schepen die de haven in- of uitvaren of moeten manoeuvreren.

- In de haven is het water door verschillende typen vaartuigen in gebruik. Vooral de combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties. De beroepsvaartuigen zijn door de vorm en afmetingen van de haven genoodzaakt om gebruik te maken van hun boegschroef. Dit zorgt voor lokaal sterke stromingen. Deze stromingen kunnen leiden tot het “wegblazen” of omslaan van kleine vaartuigen. In het verleden is het al voorgekomen dat een roeier op deze manier te water is geraakt. Ook is door toedoen van boegschroefstroming een roeiboot onder een steiger terecht gekomen.

2.3 Maatregelen

In bijlage I staan de mogelijke beheersmaatregelen weergegeven per risico. De beheersmaatregelen zijn ingedeeld in drie niveaus:

1. De bron wegnemen:
 - Watergebonden woonlocaties verwijderen uit de haven;
 - De jachthavens verwijderen uit de haven;
 - Enzovoort.
2. Collectieve maatregelen: scheiding aanbrengen tussen verkeersstromen in ruimte of tijd.
3. Communicatie:
 - Voorlichting,
 - Bebording,
 - Handhaving,
 - Enzovoort.

Bij voorkeur worden de maatregelen van niveau 1 toegepast, maar dit is vaak niet realiseerbaar op korte termijn. De maatregelen uit niveau 2 en 3 zijn vaak wel op korte termijn realiseerbaar. In bijlage I is aangegeven wat het restrisico is na toepassing van deze maatregelen. In de volgende paragrafen zijn de 3 maatregelen met het meeste effect toegelicht. Voor de fysieke maatregelen zijn in bijlage II referentiebeelden opgenomen om een beeld te schetsen van de mogelijkheden.

2.3.2. Voorlichting gebruikers

Voorlichting leidt tot meer bewustwording en een verbeterde risicoperceptie bij de gebruikers van de Nieuwe Haven. Dit leidt tot veiliger gedrag in de haven. Voorlichting kan in de vorm van bijeenkomsten bij de verschillende verenigingen rond de haven. Ook kunnen er flyers of borden worden gemaakt voor de havengebruikers die niet regelmatig in de haven komen. Een voorbeeld van voorlichting over veiligheid is de voorlichting over de dode hoek bij vrachtwagens aan basisschoolleerlingen.

2.3.3. Bescherming van de jachthaven tegen aanvaring

De jachthaven kan tegen aanvaring worden beschermd door het plaatsen van beschermipalen tussen de vaarweg en de jachthaven. De tussenafstand van de palen moet zorgvuldig zijn gekozen. Recreatievaartuigen moeten tussen de palen door kunnen varen. Beroepsvaartuigen die uit koers raken en de steigers en/of de afgemeerde recreatievaartuigen in de jachthaven dreigen aan te varen dienen te worden gestopt door de beschermipalen, voordat deze tegen de steigers en/of afgemeerde

jachten in de jachthaven aan vaart. Op basis van de eisen ten aanzien van meerpalen in de Richtlijnen Vaarwegen 2017 wordt geadviseerd om een maximale tussenafstand van 15 m aan te houden. Figuur 3 in Bijlage II geeft een voorbeeld van palen die regelmatig gebruikt worden.

2.3.4. Verplaatsen van woonschip de Orion

De Orion ligt afgemeerd aan de Westervoortse Dijk. Het schip ligt aan de buitenzijde van de palen. Om het aanvaarrisico te verminderen wordt geadviseerd om de Orion tussen de palen en de wal te leggen. De Orion is dan afgeschermd door de palen en de afstand tussen de Orion en manoeuvrerende schepen is groter. In Figuur 4 in Bijlage II is een schets gegeven van de nieuwe ligplaats van de Orion.

3 Conclusie

Uit de quickscan nautische veiligheid blijkt dat de Nieuwe Haven geen veilige haven is. Dit komt met name door de krappe in- en uitvaart vanuit de stromende rivier in combinatie met de recreatieve activiteiten en woonfuncties die in de haven zijn gecombineerd met de havenactiviteiten ten behoeve van de beroepsvaart. Dit blijkt uit eerdere onderzoeken [2], en [3].

De meest effectieve maatregelen betreffen het scheiden van activiteiten en meer ruimte ter plaatse van de invaart creëren. De effectieve maatregelen die op korte termijn zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermipalen en het voorlichten van gebruikers.

Colofon

Opdrachtgever Gemeente Arnhem

Uitgave Movares Nederland B.V.

Divisie Ruimte, Mobiliteit en Infra
Afdeling Infrastructuur: Waterbouw, Geotechniek en Dynamica

Daalseplein 100
Postbus 2855
3500 GW Utrecht

Telefoon 030 265 55 55

Ondertekenaar Dekker, AJ; Krooshoop, GW

Projectnummer RM005948

Kenmerk D90-ADE-KA-1801012

© 2018, Movares Nederland B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Movares Nederland B.V.

Bijlage I Risicomatrix

QUICKSCAN - RISICO ANALYSE NAUTISCHE VEILIGHEID NIEUWE HAVEN ARNHEM					Datum: 24-07-2018		Versie: 0.1								
Nr	Locatie	Gebeurtenis	Beschrijving Oorzaak	Gevolg	Kans	Initieel Risico Gevolg Veiligheid	Risico	Maatregel (afhalen van 1 naar 3) 1: Beveiligen 2: Collectieve maatregelen (isoleren/afschermen) 3: Communiceer	Beheersmaatregelen	Maatregelen korte termijn (keuze/combinatie)	Kans	Gevolg Veiligheid	Risico		
9	Havenmond	Beroepsvaart raakt de steigers en afgevoerde recreatievaartuigen in de jachthaven.	Sterke stroming Nederrijn, mogelijk in combinatie met zwaarste wind Onvoldoende manoeuvreerruimte, ontbreken veiligheidsmaatregelen Onvoldoende bekwaamheid bemanning Onbekendheid bemanning met lokale situatie	Meerdere doden of (zwaar) gewonden Schade aan jachten en steigers	3	4	12		1.1. Jachthavens verwijderen uit de havenmond door het verplaatsen naar alternatieve locatie of het verplaatsen van de havenmond. 1.2. Maximaal toelaatbare scheepsklasse verlagen naar CEMT-klasse IV. 2.1. Jachthavens afschermen van de vaargeul door middel van palen. 3.1. Met bebodding aangeven dat er jachthavens aanwezig zijn in de havenmond en dat de invaart bovengemiddeld complex is. 3.2. Recreanten voorlichten dat er een risico op aanvaring door beroepsvaart is. 3.3. Overzichtlijst van boord verboden.	Combi van 2 en 3	2	2	4		
13	Havenmond	Aanvaring watergebonden woonlocatie (Orion) door beroepsvaart	Orion bevindt zich binnen de vaargeul en benodigde manoeuvreerruimte bij het in- en uitvaren van de haven.	Meerdere doden of (zwaar) gewonden Schade aan Orion Schade aan beroepsvaart	3	4	12		1.1. De Orion zodanig situeren dat deze niet meer in de directe nabijheid van de vaargeul ligt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de Orion naar een alternatieve locatie. 1.2. Maximaal toelaatbare scheepsklasse verlagen naar CEMT-klasse IV. 2.1. De Orion achter de palen laten plaatsen/nemen, zodat hij wordt afgeschermd. 3.1. De eigenaar van de Orion voorlichten over de risico's die hij loopt. Beroepsvaartuigen informeren dat de Orion zich in de vaargeul bevindt.	Combi van 2 en 3	2	4	8		
16	Havenmond	Ongecontroleerde bewegingen van vaartuigen	Vaartuigen in de nabijheid van de hek- of boegschroef van een manoeuvreerend beroepsvaart	Meerdere doden of (zwaar) gewonden Schade aan vaartuigen Schade aan infrastructuur jachthaven	3	4	12		1.1. Recreative activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindelinge haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1. Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1. Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart (bewaarscherm). 3.2. Met bebodding aangeven dat er in de haven recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	2	4	8		
11	Havenmond	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschroef van een manoeuvreerend beroepsvaart.	Dode of (zwaar) gewonde Schade aan recreatievaart	3	3	9		1.1. Recreative activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindelinge haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1. Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1. Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart (bewaarscherm). 3.2. Met bebodding aangeven dat er in de haven ook recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	2	3	6		
12	Zwaargelegenheid	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschroef van een manoeuvreerend beroepsvaart.	Dode of (zwaar) gewonde Schade aan recreatievaart	3	3	9		1.1. Recreative activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindelinge haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1. Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1. Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart (bewaarscherm). 3.2. Met bebodding aangeven dat er in de haven ook recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	2	3	6		
10	Havenmond	Aanvaring tussen recreatievaart en beroepsvaart	Sterke stroming Nederrijn, mogelijk in combinatie met zwaarste wind Onvoldoende manoeuvreerruimte, ontbreken veiligheidsmaatregelen Onvoldoende bekwaamheid bemanning Onbekendheid bemanning met lokale situatie	Meerdere doden of (zwaar) gewonden Schade aan schepen	2	4	8		1.1. Recreative scheepvaart en beroepsvaart van elkaar scheiden door herinrichting van de haven of verplaatsing van de recreatieve activiteiten en ligplaatsen naar een alternatieve locatie. 2.1. Vaarbewijzen van recreatievaartuigen in de havenmond verbieden tijdens het in- en uitvaren van beroepsvaartuigen. 2.2. Met bebodding aangeven dat er zowel recreatievaart en beroepsvaart aanwezig is in de haven. 3.3. Recreanten voorlichten over de gevaren van varen in de nabijheid van beroepsvaart.	Combi van 2 en 3	1	4	4		
6	Zwaargelegenheid	BLEVE (boiling liquid expanding vapour explosion)	Brand aan boord van kagelschip (zie 5)	Meerdere doden of (zwaar) gewonden Schade aan haveninfrastructuur Schade aan vaartuigen Schade aan omliggende industrie en woningen	1	4	4		1.1. Kagelschepen scheiden van andere scheepvaart, bijvoorbeeld door ze te weren uit de haven. 2.1. Geen vaarbewijzen van kagelschepen tijdens de bloktijden voor recreatief gebruik. 3.1. Met bebodding het principe van een BLEVE aangeven.	Combi van 2 en 3	1	4	4		
7	Haven/woonschepen	Aanvaring beroepsvaart en watergebonden woonlocatie	Onvoldoende manoeuvreerruimte, ontbreken veiligheidsmaatregelen, mogelijk als gevolg van zwaarte wind. Onvoldoende bekwaamheid bemanning	Meerdere doden of (zwaar) gewonden Schade vaartuig Schade watergebonden woonlocatie	1	4	4		1.1. Watergebonden woonlocaties zodanig situeren dat het aantal langzame vaartuigen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de watergebonden woonlocaties naar een alternatieve locatie. 2.1. De watergebonden woonlocaties achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze worden afgeschermd. 3.1. Eigenaren van watergebonden woonlocaties voorlichten over de risico's die horen bij aanvaring door een ander schip.	Combi van 2 en 3	1	4	4		
8	Haven/woonschepen	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschroef van een manoeuvreerend beroepsvaart.	Dode of (zwaar) gewonde Schade aan recreatievaart	1	3	3		1.1. Recreative activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindelinge haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1. Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1. Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart. 3.2. Met bebodding aangeven dat er in de haven ook recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	1	3	3		
4	Haven/woonschepen	Overlast op en schade van de watergebonden woonlocaties.	Golfslag en zuiging als gevolg van langzaam roeiende vaartuigen Stroming in de haven als gevolg van hoogwater	Een of meerdere lichtgewonden Klachten van bewoners Schade aan watergebonden woonlocaties	3	1	3		1.1. Woonboten zodanig situeren dat het aantal langzame vaartuigen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de woonboten naar een alternatieve locatie. 2.1. De woonboten achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze tegen staven en worden afgeschermd. 3.1. Woonbooteigenaren voorlichten over de risico's die horen bij langzame scheepvaart, zoals de effecten van golfslag en stroming. 3.2. Handhaven, jaarlijks dienen de troepen gecontroleerd te worden, zodat woonboten niet kunnen landaan. 3.3. Met bord A9 aangeven dat er geen hinderlijke waterbeweging veroorzaakt mag worden in de nabijheid van de watergebonden woonlocaties.	Combi van 2 en 3	1	1	1		
5	Zwaargelegenheid	Brand	Aanvaring kagelschip met haveninfrastructuur Aanvaring kagelschip met ander vaartuig	Meerdere doden of (zwaar) gewonden Schade aan haveninfrastructuur Schade aan vaartuigen BLEVE (zie 6)	1	3	3		1.1. Kagelschepen scheiden van andere scheepvaart, bijvoorbeeld door ze te weren uit de haven. 2.1. Geen vaarbewijzen van kagelschepen tijdens de bloktijden voor recreatief gebruik. 3.1. Met bebodding het risico van brand aangeven. Handhaven op het naleven van voorschriften en het gebruik van deugdelijke apparatuur.	Combi van 2 en 3	1	3	3		
1	Haven/industrie	Recreant raakt ongewild te water	Recreant in de nabijheid van de boeg- of hekschroef van een manoeuvreerend beroepsvaart.	Dode of (zwaar) gewonde Schade aan recreatievaart	1	3	3		1.1. Recreative activiteiten scheiden van beroepsvaart door herindelinge haven of verplaatsing naar alternatieve locatie. 2.1. Bloktijden voor recreatief gebruik van de haven vaststellen. 3.1. Recreanten voorlichten over de gevaren van recreatie in de nabijheid van beroepsvaart. 3.2. Met bebodding aangeven dat er in de haven recreatievaart aanwezig is.	Combi van 2 en 3	1	3	3		
14	Haven/industrie	Milieuincident tijdens bunkeren en inname bilgewater	Niet naleven van voorschriften en richtlijnen Ongeveerd installatie Lek in bunkerscherm of transportleiding	Een of meerdere lichtgewonden (onwelvoordigen) Stankoverlast Milieuschade Brand (zie 5)	3	1	3		1.1. Geen bunkeractiviteiten en inname van bilgewater toestaan in de haven. 2.1. Altijd olieschermen gebruiken bij overgang van oliën. 2.2. Handhaven op het naleven van voorschriften en het gebruik van deugdelijke apparatuur.	Combi van 2 en 3	2	1	2		
15	Haven/woonschepen	Logistiek (halen van) watergebonden woonlocaties.	Golfslag en zuiging van langzaam roeiende vaartuigen Stroming in de haven ten gevolge van hoogwater.	Een of meerdere lichtgewonden Schade aan watergebonden woonlocatie	3	1	3		1.1. Woonboten zodanig situeren dat het aantal langzame vaartuigen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de woonboten naar een alternatieve locatie. 2.1. De woonboten achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze worden afgeschermd. 3.1. Handhaven op het gebruik van deugdelijke trossen. 3.2. Verbieden om steigers of vlonders toe te voegen.	Combi van 2 en 3	1	1	1		
2	Zwaargelegenheid	Milieuincident / Oververvuiling tijdens overslag op Shell-locatie	Niet naleven van voorschriften en richtlijnen Ongeveerd installatie Lek in kagelschip of transportleiding	Een of meerdere lichtgewonden (onwelvoordigen) Stankoverlast Milieuschade Brand (zie 5)	2	1	2		1.1. Geen overslag van olie achtige substanties toestaan in de haven. 2.1. Altijd olieschermen gebruiken bij overslag van oliën. 3.1. Handhaven op het naleven van voorschriften en het gebruik van deugdelijke apparatuur.	Combi van 2 en 3	1	1	1		
3	Haven/woonschepen	Aanvaring recreatievaart en watergebonden woonlocatie	Onvoldoende manoeuvreerruimte Onvoldoende bekwaamheid bemanning	Meerdere (zwaar) gewonden Schade recreatievaart Schade watergebonden woonlocatie	1	2	2		1.1. Woonboten zodanig situeren dat het aantal langzame vaartuigen nihil wordt. Dit kan door herinrichting van de haven of het verplaatsen van de woonboten naar een alternatieve locatie. 2.1. De woonboten achter palen met een golfbreker leggen, zodat ze worden afgeschermd. 3.1. Woonbooteigenaren voorlichten over de risico's die horen bij aanvaring door een ander schip.	Combi van 2 en 3	1	2	2		

Kans	Veiligheid	SCORE
Komt zelden of nooit voor (0-5%)	<5 lichtgewonden	1
Onwaarschijnlijk (5-25%)	>5 lichtgewonden of 1 zwaargewonde	2
Er is een redelijke kans (25-50%)	<5 doden of <10 zwaargewonden	3
Er is een grote kans (50-100%)	>5 doden of >10 zwaargewonden	4

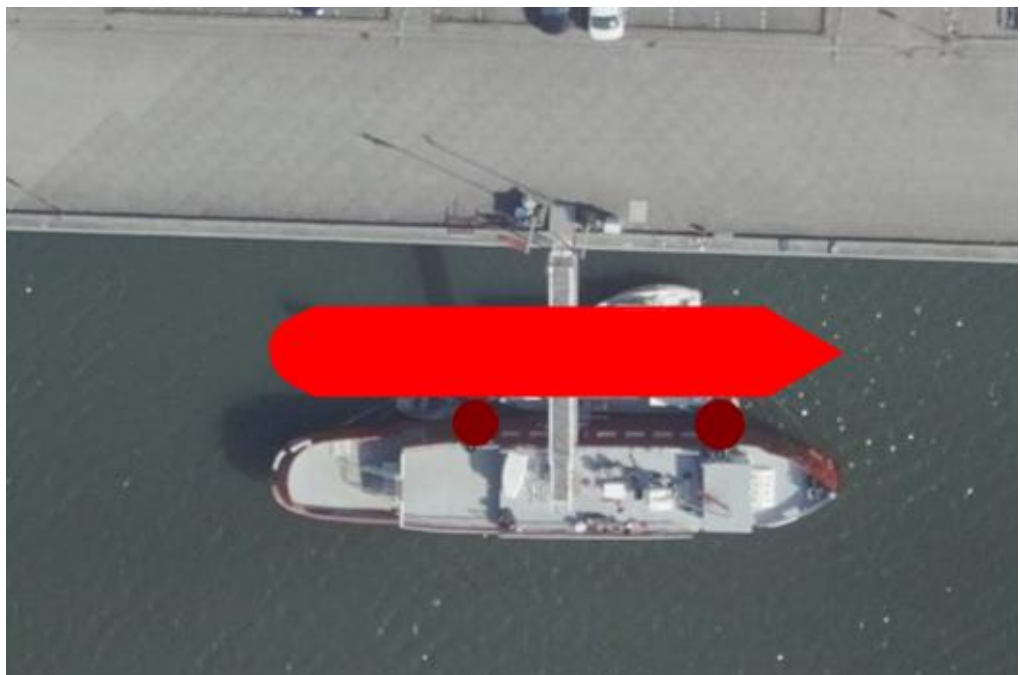
Risico = Kans X Gevolg			
4	4	8	12
3	3	6	9
2	2	4	6
1	1	2	3
1	2	3	4

Bijlage II Maatregelen: referentiebeelden en schetsen

Figuur 3: referentiebeeld palen ter bescherming van de jachthaven (in deze situatie met bolders en wrijfstijlen) (Bron: Gebr. de Koning)

Figuur 4: huidige en voorgestelde ligplaats Orion inclusief aanduiding huidige palen.

Figuur 5: referentiebeeld palen met golfbreker (Bron: Allflex)

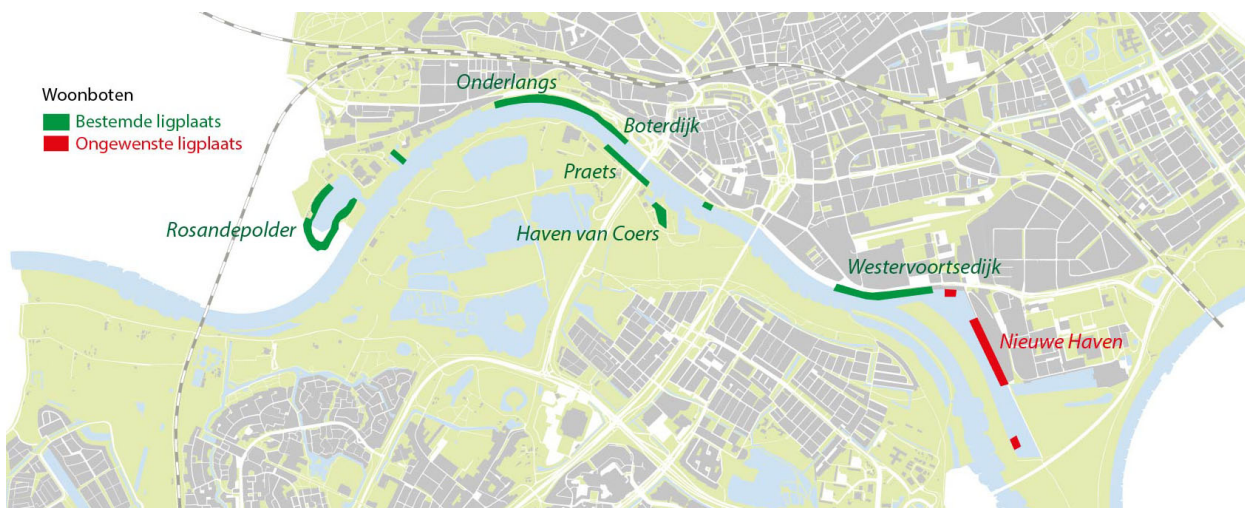

Memo

Datum : 10 december 2019
Van : College van B&W
Betreft : Voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden

In de gemeente Arnhem liggen op dit moment ruim honderd woonboten. De meeste boten hebben ligplaatsen die in het bestemmingsplan geformaliseerd zijn met een woonbestemming. Dat zijn ligplaatsen in de Rosandepolder, Defensiehaven, Haven van Coers, bij Onderlangs, Boterdijk, Praets en aan een deel van de Westervoortsedijk.

Alle woonboten in Arnhem hebben een legale ligplaats, maar vijftien van de ligplaatsen hebben geen woonbestemming in het bestemmingsplan. Deze ligplaatsen zijn als onwenselijk verklaard door de gemeenteraad. Het betreft 15 woonboten in de Nieuwe Haven (13 aan de Nieuwe Havenweg, 1 aan de landtong in de Nieuwe Haven en 1 aan de Westervoortsedijk). De eigenaren van deze boten is altijd voorgehouden dat zij moeten verplaatsen naar een andere locatie wanneer die beschikbaar en gereed is.

Wat is de voorgeschiedenis hiervan? Hier volgt een beknopt overzicht van gebeurtenissen die geleid hebben tot de huidige situatie. In de eerste periode ligt hierbij de nadruk op het ontstaan van de juridische situatie van de woonboten van 2000 tot en met 2008 (1), in de tweede periode van 2011 tot en met 2018 ligt de nadruk op de zoektocht naar nieuwe ligplaatsen (2). Er wordt afgesloten met een overzicht van de huidige stand van zaken in 2019, zowel juridisch als voor wat betreft ligplaatsen (3).

Voor de leesbaarheid zijn in dit overzicht alleen links opgenomen naar documenten die betrekking hebben op de zoektocht naar alternatieve locaties én waaruit conclusies worden overgenomen ten behoeve van het huidige raadsvoorstel. Een ruime verzameling documenten die terug gaat tot 1995 is door de stichting Arnheems Peil bijeengebracht op hun website <https://www.arnhemspeil.nl/dok.html>.

1. Juridische situatie (2000 tot en met 2008)

2000

Wethouder Lenferink besluit om beleid op te stellen voor woonboten. Er lagen al lang woonboten in Arnhem (rond 2000 waren dat er ongeveer 150) maar de gemeente heeft hier nog geen beleid voor vastgesteld. In de praktijk kon een woonboot gewoon ergens neergelegd worden, en dat gebeurde dan ook. Om hier tegen op te kunnen treden was een besluit nodig waarin plaatsen zijn aangewezen waar woonboten wél mogen liggen.

2003

Een raads werkgroep woonschepen stelt kaders op waarbinnen beleid ontwikkeld moet worden. Van dit kader maakt deel uit dat de woonschepen die op dat moment in Arnhem liggen in de toekomst verzekerd zijn van een ligplaats in Arnhem. Indien een ligplaats moet verdwijnen, wordt er dus - analoog aan woonhuizen- voorzien in een andere ligplaats. Met een breed aangenomen motie wordt dit kader op 13 oktober 2003 vastgesteld.

2004

Het college van B&W geeft een nota woonschepen vrij voor inspraak. Wethouder Bodegraven schrijft in een brief aan de woonbootbewoners: 'nadat het volledige besluitvormingsproces is afgerond ontvangt u een officiële bootgarantiebrief. Deze brief garandeert u woonzekerheid op het water'. En: 'De gemeente streeft ernaar binnen een termijn van vijf jaar vooruitzicht te bieden op een alternatieve ligplaats binnen de gemeente Arnhem'. De bootgarantiebrief is er niet gekomen. In plaats daarvan is de garantie opgenomen in de ligplaatsvergunning.

2005

Het college stelt het concept aanwijzingsbesluit woonbootlocaties vast. Hierin worden 122 locaties in de gemeente Arnhem erkend als ligplaats voor een woonboot. Bewoners van woonschepen op niet aangewezen locaties zouden moeten worden verplaatst naar een andere locatie. De gemeente zal dus moeten zorgen voor de ontwikkeling van locaties waar minimaal 34 woonboten ligplaats kunnen krijgen. Totdat deze nieuwe locaties klaar zijn hebben de woonboten met een woongarantie het recht om te liggen binnen de gemeentegrenzen van Arnhem.

<https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2005-00-00-gemeente-arnhem-beantwoording-inspraakreacties-woonschepenbeleid-gemeente-arnhem-deel-1.pdf>

De erkende plekken liggen in de Rosandepolder, Defensiehaven, Haven van Coers, Onderlangs, Boterdijk, De Praets, Westervoortsedijk ter hoogte van de Kop Van Oldebarneveldtstraat en de Westervoortsedijk ter hoogte van de jachthaven. Niet aangewezen locaties waar wel woonschepen lagen, zijn: de ASM-haven, Bilitonkade (nu deel van Westervoortsedijk) en de Nieuwe Haven.

2007

De raad stelt op 25 juni 2007 het aanwijzingsbesluit woonbootlocaties vast (met de locaties uit het conceptbesluit van 2005) en wijzigt de APV door hierin een apart hoofdstuk voor woonschepen op te nemen. De gemeenteraad zegt toe dat er voor woonboten op onwenselijke locaties na vijf jaar zicht moet

zijn op alternatieve ligplaatsen. Deze toezegging wordt in latere jaren meermalen herhaald door de gemeente en bevestigd in rechterlijke uitspraken.

2008

Alle woonboten in Arnhem krijgen een ligplaatsvergunning op basis van de APV. In de vergunning van woonbootbewoners die op locaties liggen waar zij niet permanent kunnen blijven, wordt de voorwaarde opgenomen dat zij moeten verplaatsen naar een andere locatie wanneer die beschikbaar en gereed is. Bij alternatieve locaties wordt gedacht aan bijvoorbeeld de plas van Bruil in Meinerswijk of intensivering van de Rosandepolder.

2. De zoektocht naar nieuwe ligplaatsen (2011 tot en met 2018)

Ondanks de toezegging van de gemeenteraad in 2007 dat er voor woonboten op onwenselijke locaties na vijf jaar zicht moet zijn op alternatieve ligplaatsen, is er na die tijd tot in 2011 geen noemenswaardige inspanning gedaan om daadwerkelijk alternatieve ligplaatsen te vinden of te realiseren.

Sinds 2011 is het aantal ongewenste ligplaatsen echter teruggebracht van op dat moment 35 naar de huidige 15. Deels door ligplaatsen alsnog gewenst te maken, deels doorintensiveren van bestaande locaties en deels door aan- en uitkoop. In 2014 is geconcludeerd dat er géén verdere mogelijkheden meer zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem.

Waarom is het zo moeilijk om nieuwe ligplaatsen te creëren? Door Arnhem stroomt een rivier, dus op het eerste gezicht is er water genoeg. Het feit dat dit water een rivier is legt echter juist beperkingen op. De meeste woonboten kunnen niet zelfstandig varen en mogen daarom niet 'op stroom' in een vaarweg liggen. Dat zou gevaarlijk zijn. Ze moeten daarom in een haven, plas of achter kribben liggen. Die plekken zijn beperkt en doorgaans al in gebruik voor woonboten of een andere functie.

Het beleid van Rijkswaterstaat is hoe dan ook al geruime tijd om het aantal ligplaatsen niet uit te breiden en géén nieuwe vergunningen af te geven in het gehele rivierbed (rivier met uiterwaarden, van dijk tot dijk). Omdat ligplaatsen een open verbinding met de rivier moeten hebben, zijn ligplaatsen buiten het rivierbed (bijvoorbeeld Immerlooplas of Rijkerswoerdseplas) ook niet mogelijk. Het zoekgebied voor ligplaatsen is dus beperkt, en op de meest geschikte plaatsen liggen al woonboten. Hieronder een overzicht van de zoektocht sinds 2011.

2011

De toenmalige eigenaar van de ASM-haven Phanos start een bestuursrechtelijke ontruimingsprocedure voor de 15 woonboten in die haven liggen. De rechtbank stelt Phanos in het gelijk. De bewoners in de ASM-haven dienen hun ligplaats te ontruimen.

De bewoners beroepen zich - hierin bevestigd door de rechter - op de toezegging van de gemeente dat binnen een termijn van vijf jaar vooruitzicht geboden zou worden op een alternatieve ligplaats binnen de gemeente Arnhem. Hiermee komt de zoektocht prominent op de kaart.

Op dat moment liggen er in Arnhem in totaal nog 35 boten op locaties die in 2007 door de gemeenteraad als 'onwenselijk' zijn benoemd. Ongewenste locaties zijn de Nieuwe Haven (11 boten), de ASM-haven

(15 boten), een deel van de Westervoortsedijk (3 boten), een deel van de Boterdijk (4 boten), Rijnkade (1 boot) en een plek in de Haven van Coers (1 boot).

Vanwege de ontruiming van de ASM-haven en de toezegging uit 2007 dat er na vijf jaar zicht moet zijn op alternatieve ligplaatsen, wordt in opdracht van het college door Stedenbouwkundig bureau Oostzee onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van nieuwe ligplaatsen in Arnhem en directe omgeving, alsmede de kosten hiervan.

Conclusie in het rapport is dat nieuwe ligplaatsen in beginsel denkbaar zijn, maar wel grote investeringen en fysieke en planologische moeilijkheden met zich meebrengen. De kostenscan wijst uit dat afhankelijk van de te realiseren locaties de investering voor het realiseren van ligplaatsen grofweg € 100.000,00 per plaats is.

De in 2011 onderzochte potentiële woonbootlocaties in Arnhem en omgeving in kaart gebracht (in geel de shortlist die nader is uitgewerkt met kostenindicatie).

Rapport van Oostzee: <https://arnhem.notubiz.nl/document/43711/1>

2012

Op 23 april 2012 stelt de gemeenteraad de Gebiedsvisie Stadsblokken-Meinerswijk vast. Met betrekking tot woonboten is hierin de conclusie opgenomen dat er binnen het projectgebied géén nieuwe mogelijkheden voor ligplaatsen zijn. (NB: In een brief uit 2007 van het college aan de gemeenteraad, is onder meer opgenomen dat de opgave voor het ontwikkelen van een locatie voor woonboten is opgenomen als randvoorwaarde voor het te ontwikkelen gebied Stadsblokken-Meinerswijk. Bij de bespreking van deze brief in de gemeenteraad heeft de wethouder echter aangegeven dat dit geen dwingende randvoorwaarde betreft)

Op 25 juni 2012 neemt de gemeenteraad een besluit over de op dat moment 35 woonschepen op ongewenste locaties:

- 8 ongewenste ligplaatsen worden alsnog gewenst verklaard (5 aan de Boterdijk, 1 in de haven van Coers, 1 aan de Rijnkade, 1 aan de Westervoortsedijk)

- Voor 12 ligplaatsen in de Nieuwe Haven en aan de Westervoortsedijk, die als ongewenst zijn aangemerkt, wordt de bestaande situatie voortgezet.
- De 15 woonboten die voorheen in de ASM-haven lagen worden uitgekocht voor een bedrag van € 60.000,00 per ligplaats, of herplaatst.
- Twee zelfvarende woonschepen worden verplaatst naar de Praets, de mogelijkheid van een derde ligplaats op de Praets wordt onderzocht.
- Er wordt onderzoek gedaan naar het realiseren extra ligplaatsen in de Defensiehaven, de Rosandepolder, aan de Westervoortsedijk, de kaap van de ASM-haven en de Malburgse Wetering.
- Er wordt géén geheel nieuwe locatie voor woonschepen aangelegd (vanwege ruimtelijke en waterstaatkundige beperkingen en de hoge kosten). Op verzoek van de raad wordt alleen de optie Malburgse Wetering nog nader onderzocht.

Getekend raadsbesluit: https://arnhem.raadsinformatie.nl/document/107725/1/Getekend_raadsbesluit

NB: het raadsbesluit wijkt door het amendement 'haalbaar en betaalbaar' af van het oorspronkelijke raadsvoorstel.

2014

Het college besluit na onderzoek op basis van de raadsopdracht van 25 juni 2012, dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, en stelt de gemeenteraad hiervan met een brief op de hoogte. Voor de ligplaatsen in de Nieuwe Haven die als ongewenst zijn aangemerkt werd hiermee de situatie voortgezet die tot op de dag van vandaag duurt.

Op dat moment hebben 7 voormalige bewoners van de ASM-haven gebruik gemaakt van de uitkoopregeling, zijn er 2 herplaatst naar een nieuwe permanente plek, ligt er 1 onbewoond opgeslagen in de Nieuwe Haven en liggen er 5 nog bewoond op een ongewenste plek in de Nieuwe Haven (3 woonboten naast de 12 die daar al lagen en 2 boten bij de landtong). Eén van de boten bij de landtong is in 2015 verplaatst naar een aangekochte permanente ligplaats aan de Westervoortsedijk 93.

Samenvatting en conclusie per onderzochte locatie van het onderzoek.

- *Defensiehaven:* Het creëren van extra ligplaatsen in deze haven heeft consequenties voor de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van KEMA. Dit is niet gewenst.
- *Rosandepolder:* Inpassing van extra woonschepen aan een steiger aan de oostzijde van de plas is niet mogelijk. Intensivering met een tweede steigerkring in het midden van de plas is niet haalbaar. Aankoop van de te koop staande woonboten is niet haalbaar.
- *Westervoortsedijk:* Het creëren van extra ligplaatsen is alleen mogelijk door aankoop van een woonboot, indikking en verschuiving bestaande situatie. Indikking is zeer beperkt door de aanwezigheid van overige woonboten en jachthavens.
- *De Praets:* Landelijk beleid van Rijkswaterstaat maakt uitbreiding van permanente ligplaatsen aan de rivier niet meer mogelijk.
- *Kaap van de ASM Haven:* Landelijk beleid van Rijkswaterstaat maakt uitbreiding van permanente ligplaatsen aan de rivier niet meer mogelijk. Daarnaast is er op deze locatie geen mogelijkheid voor een rechtstreekse ontsluiting op het openbare gebied.

- *Malburgse Wetering*: Het realiseren van een woonbootlocatie in de Malburgse Wetering is strijdig met de gebiedsvisie Stadsblokken-Meinerswijk.

Raadsbrief: <https://arnhem.raadsinformatie.nl/document/4357038/1#search=%22woonschepen%22>

Onderzoek: <https://arnhem.raadsinformatie.nl/document/4357039/1#search=%22woonboten%22>

2016

De gemeenteraad stelt het kader vast voor de uitwerking van de gebiedsvisie Stadsblokken-Meinerswijk tot een concreet plan. In dit kader is opgenomen dat oevers publiek domein zijn, 'dus géén plek voor privé-tuinen of extra woonschepen'. NB: 'Oever' is hier bedoeld in de zin van *de overgang tussen land en water*. Dat betekent dus dat zowel de landkant (geen privétuinen bij woningen) als de waterkant (geen nieuwe woonschepen) publiek domein dient te zijn.

Uitwerkingskader: <https://www.arnhem.nl/dsresource?objectid=4d6ede17-6312-467a-af21-40e659a51fe7&type=PDF>

2018

In september concludeert het college, op basis van nieuwe onderzoeksrapporten over de veiligheid in de Nieuwe Haven, dat de conflicterende gebruiksvormen (industrie, recreatie en wonen) een groot veiligheidsrisico vormen. Er wordt besloten een aantal korte termijn veiligheidsmaatregelen te nemen. Voor de lange termijn wordt een visie opgesteld, waarin verschillende gebruiksscenario's voor de Nieuwe Haven, met alle voors- en tegens en bijbehorende financiën, tegen elkaar zullen worden afgewogen. De raad wordt hiervan met een brief op de hoogte gebracht. Toegezegd wordt dat de visie in de eerste helft van 2019 aan de raad wordt voorgelegd.

In november stelt het college het ontwerp bestemmingsplan Stadsblokken en Meinerswijk vast. Conform kaders is hierin niet voorzien in nieuwe ligplaatsen voor woonboten. Het bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen. De gemeenteraad moet nog beslissen over het bestemmingsplan en de zienswijzen die naar voren gebracht zijn.

3. De huidige stand van zaken (2019)

3.1 Juridisch

In de Nieuwe Haven liggen nog 15 woonboten op ongewenste ligplaatsen. Deze woonboten zijn in bezit van een huurovereenkomst, een ligplaatsvergunning en een omgevingsvergunning voor de activiteiten bouwen en strijdig gebruik. De omgevingsvergunning is van rechtswege - dus zonder nadere afweging - afgegeven ten gevolge van de Wet verduidelijking voorschriften woonschepen. Bij een toekomstige herziening van het bestemmingsplan zullen de verleende omgevingsvergunningen in beginsel geïncorporeerd worden (d.w.z. dat bestemming 'water' omgezet zal worden naar bestemming wonen), tenzij door de raad expliciet anders bepaald wordt in het kader van een afweging van een goede ruimtelijke ordening.

Naar huidige stand van het recht liggen de schepen er dus legaal en kan alleen nog uit een bepaling in de ligplaatsvergunning, en het gegeven dat de ligplaatsen nog niet in het bestemmingsplan zijn opgenomen, worden afgeleid dat de ligplaatsen als ongewenst worden beschouwd.

3.2 Zoektocht naar ligplaatsen

In het kader van het opstellen van een visie op de Nieuwe Haven is onderzocht of het mogelijk is de woonboten in de haven een andere plek te geven. Dit is in een scenariostudie gedaan.

Uit deze studie blijkt dat er geen alternatieve locaties in de Nieuwe Haven zijn (inclusief de voormalige AKZO-haven die bovendien geen eigendom meer is van de gemeente).

Redenen hiervoor zijn meerledig:

- ter plekke van de woonboten kan geen goed woon- en leefklimaat worden gegarandeerd, en/of
- bedrijven worden beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering, waarmee economische doorontwikkeling van de haven beperkt wordt, en/of
- (water)veiligheid staat onder druk, en/of.
- maatregelen in het leefgebied van beschermde diersoorten zijn nodig, en/of
- maatregelen zijn zeer kostbaar.

Ondanks de vaststelling in 2014 dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem, is er 'met de stofkam' ook buiten de Nieuwe Haven nog eens gezocht naar mogelijke ligplaatsen. Ook zijn alle eerder geopperde mogelijkheden nog een keer tegen het licht gehouden. Conclusie is dat de vaststelling uit 2014 nog steeds geldt.

Oplossingen aangedragen door AWN

Daarnaast heeft de Actiegroep Woonboten Nieuwe haven (AWN) twaalf oplossingen naar voren gebracht, waaronder uitkoop. Ook deze zijn onderzocht.

<https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2019-02-17-awn-samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-woonbotendossier.pdf>

Hieronder de conclusies voor de aangedragen oplossingen, gegroepeerd op locatie:

Rosendepolder/Defensiehaven

- Rosandepolder meteen links van de RWS kade (1 ligplaats)
- Defensie haven (3 tot 6 ligplaatsen)

Deze locaties zijn eerder onderzocht naar aanleiding van het besluit gemeenteraad in 2012. Het creëren van extra ligplaatsen heeft - naast andere bezwaren- consequenties voor de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van DNV-GL op hun locatie tussen de Rosandepolder en Defensiehaven (het zogenaamde 'kortsluitingslaboratorium'). Deze conclusie is nog onverminderd van toepassing. De raad heeft, eveneens in het besluit van 2012, bepaald dat een eventuele uitbreiding van woonboten de bedrijfsvoering van DNV-GL niet in gevaar mag brengen.

Stadsblokken en Meinerswijk

- Masterplan 4.0 Stadsblokken/Meinerswijk (meerdere ligplaatsen)
- Nevengeul van Meinerswijk - Meginhardweg (meerdere ligplaatsen)

- Groene Rivier Stadsblokken/Meinerswijk (meerdere ligplaatsen)

In november 2019 heeft het college het ontwerp bestemmingsplan Stadsblokken en Meinerswijk vast gesteld. Conform de door de raad gestelde kaders is hierin niet voorzien in nieuwe ligplaatsen voor woonboten.

Binnen Nieuwe Haven

- Nieuwe ingang Nieuwe Haven (meerdere ligplaatsen)
- Herinrichting Nieuwe Haven (meerdere ligplaatsen)

Dit zijn de scenario's 2a, 2b en 2c uit de visie Nieuwe Haven. Zie de tabel in deze visie voor gedetailleerde uitwerking bevindingen. Kortgezegd/samengevat:

In de visie Nieuwe Haven staat dat de beste oplossing voor de haven is de functie wonen uit de haven te plaatsen; de industriële omgeving is hier niet geschikt voor. Met het bundelen van functies blijven knelpunten bestaan op het gebied van veiligheid (nautisch, hoog water) en ter hoogte van de woonboten kan geen goed woon- en leefklimaat gegarandeerd c.q. gerealiseerd worden. Voor de woonboten zijn de knelpunten uit de huidige situatie ook in de toekomst niet zorgvuldig op te lossen. De woonboten blijven binnen de hindercontouren van bedrijven liggen en/of leiden tot maatregelen in de haven die vanuit waterveiligheid niet wenselijk zijn. Andersom is het zo dat bedrijven door de aanwezigheid van de woonboten worden beperkt in hun (toekomstige) bedrijfsvoering, waarmee economische ontwikkeling van de haven beperkt wordt.

In het geval van een nieuwe entree van de haven, zal die nieuwe entree leiden tot een onveilige situatie o.a. vanwege de haakse aansluiting op de rivier en het feit dat de rivier hier vrij smal is. De maatregel ligt, rivierkundig gezien, in een ongunstig gebied. De Nederrijn is hier smal. Niet alleen zal de stroming in de haven veranderen, maar ook op de rivier zullen de effecten merkbaar zijn. Er zal stroomvertraging optreden met aanzanding en met een minder diepe rivier tot gevolg. Dit belemmert een veilige, vlotte doorvaart op de Nederrijn. Daarnaast zal opstuwing van water plaats gaan vinden in het geval een dam wordt gerealiseerd.

De nieuwe entree doorsnijdt de landtong, die onderdeel uitmaakt uit van een belangrijke slaapplek van de Wulp (rode lijst-soort). Het betreft een slaapgebied dat zich uitstrekt van de Huissensche Waarden in het zuiden tot de landtong in de Nieuwe Haven in het noorden met daarin 4 tot 5 satellietverblijven. De verblijfplaats op de landtong in de Nieuwe Haven is de voorkeursslaapplek.

- Omruilactie Jason met woonbotensteiger (meerdere ligplaatsen)

Met Jason aan de steiger in de Nieuwe Haven blijft nautische veiligheid een probleem. De vaarbewegingen zijn nog steeds niet gescheiden, waardoor schepen in conflict kunnen komen met roeiers en zeilers op het water in de Nieuwe Haven. Bovendien belemmert een recreatieve functie aldaar, net als de woonboten in de huidige situatie, het optimaal gebruik van de kade voor bedrijven en aldus de economische ontwikkeling. De woonboten op de plek van Jason, maakt de boten kwetsbaar i.v.m. in- en uitvaart beroepsvaart.

Buiten de gemeente

- Mogelijke oplossingen in de Bijland of Lobith (meerdere ligplaatsen)

Het is niet aan de gemeente Arnhem om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente. Indien een eigenaar van een woonboot in de Nieuwe Haven een mogelijkheid ziet elders een ligplaats te verwerven, dan kan de gemeente hieraan wel indirect bijdragen in de vorm van een financiële compensatie voor de achter te laten plaats in Arnhem (zie uitkoop).

Overig

- Westervoortsedijk opvullen gaten
- Uitkopen

De enige reële mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsten is door bestaande ligplaatsen elders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren. Dit gaat hoogstens om een enkele plek. De kosten (en daarmee dus ook de waarde na verplaatsing) lopen sterk uiteen per locatie. Een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder is aanzienlijk meer waard dan een plek aan de Westervoortsedijk. Een plek aan de Westervoortsedijk is redelijk gelijkwaardig aan een plek in de Nieuwe Haven. Recentelijk is een formeel bestemde, gewenste ligplaats aan de Westervoortsedijk die op de markt kwam, verworven door de gemeente. De verwachting is dat hier door herschikking twee woonboten uit de Nieuwe Haven herplaatst kunnen worden. Voor de overige boten is uitkoop een reële optie. De financiële schadeloosstelling die hiermee samen hangt kunnen eigenaren indien gewenst zelf inzetten voor een ligplaats ergens anders in Arnhem of daarbuiten, als die beschikbaar is.

Onderwerp: Visie op de Nieuwe Haven
AANTEKENEN+gewone post

cc xx

Nieuwe Havenweg xxx

~~xx~~
Geachte mevrouw/meneer xx,

Datum :
Zaaknummer : 423831
Contactpersoon : Rita Kleijwegt
Telefoonnummer : 026 3773010

De afgelopen tijd is er veel te doen geweest over uw woonsituatie in de Nieuwe Haven. Ik heb u beloofd nog dit jaar te komen met een oplossing. Met deze brief stel ik u op de hoogte.

Het college van B&W doet vandaag een voorstel aan de gemeenteraad voor een oplossing. De raad heeft hierin het laatste woord, omdat het een belangrijk besluit is voor u persoonlijk en voor de stad en omdat er veel geld mee gemoeid is. Naar de verwachting zal de gemeenteraad hier in januari 2020 over vergaderen.

Het is dus aan de gemeenteraad om een definitief besluit te nemen. Een samenvatting van het voorstel van het college vindt u hieronder, alles onder voorbehoud van besluitvorming in de raad.

Geen goed woon- en leefklimaat

Voor u is de Nieuwe Haven de plek waar uw woonboot ligt. Maar de Nieuwe Haven is ook een industriehaven met aangrenzend bedrijventerreinen. Daarmee is de Nieuwe Haven van economische waarde voor Arnhem. Voor het college staat voorop dat ook bedrijven die veiligheidsrisico's of overlast met zich meebrengen, zich hier moeten kunnen blijven vestigen en moeten kunnen groeien. Het college is tot de conclusie gekomen dat in de Nieuwe Haven geen goed en verantwoord woon- en leefklimaat kan bestaan. Dat geldt voor de hele Nieuwe Haven.

Ligplaatsen opheffen

Ook al ervaart u zelf op dit moment misschien geen gevaar of overlast van industrie, dat kan in de toekomst veranderen door uitbreiding of nieuwe vestiging van een bedrijf of door een incident. De gemeente is in het belang van de veiligheid wettelijk verplicht hierin duidelijke keuzes te maken. De ligplaatsen voor woonboten in de Nieuwe Haven kunnen daarom niet worden gehandhaafd. Het betreft 13 ligplaatsen aan de Nieuwe Havenweg, 1 aan de landtong, en 1 aan de Westervoortsedijk.

Een vrijwillige uitkoopregeling

Aan u is altijd verteld dat u moet verplaatsen naar een andere ligplaats als die u aangeboden wordt. Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er in Arnhem géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd. De enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsten is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt af te voeren. Omdat die mogelijkheid er slechts voor een enkeling zal zijn, wil het college u financieel volledig schadeloos stellen voor het verlies van uw woning in de Nieuwe Haven. Hierdoor wordt u in de gelegenheid gesteld zelf een andere woning te vinden. We bieden daarvoor een vrijwillige

Ons kenmerk:
Zaaknummer: xx
Pagina: 2

regeling aan. U kunt rustig de tijd nemen om een voor u juiste beslissing te nemen. Er zal een redelijke termijn gelden voor de regeling.

Welke kosten komen voor vergoeding in aanmerking?

Wij gaan uit van een volledige schadeloosstelling. Hierin zijn opgenomen de verkoopwaarde van de woonboot én de ligplaats, of, als u ervoor kiest zelf de woonboot te verkopen, de waarde van alleen de ligplaats. Ook is er een vergoeding voor bijkomende kosten zoals voor de verhuizing. Een voorschot is mogelijk als dat nodig is voor (een waarborgsom voor) een nieuwe woning.

Hoe wordt de waarde van de ligplaats en de woonboot vastgesteld?

Een onafhankelijk taxateur, gespecialiseerd in het taxeren van woonboten, zal de waarde van uw woonboot vaststellen. U kunt reageren op het concept van deze taxatie. Het definitieve rapport is voor de gemeente Arnhem maatgevend om met u in gesprek te gaan. Op basis hiervan volgt een aanbieding tot aankoop van de ligplaats en woonboot, dan wel alleen een aanbieding voor de aankoop van de ligplaats. Het staat u immers vrij de woonboot, zonder ligplaatsvergunning van de gemeente Arnhem, zelf te verkopen.

Als u instemt met de aanbieding van de gemeente Arnhem worden er nadere afspraken gemaakt over de datum dat u uw woonboot en ligplaatsvergunning, dan wel alleen de ligplaatsvergunning overdraagt aan de gemeente Arnhem, de uitbetaling van de schadeloosstelling, en eventueel een voorschot op de schadeloosstelling.

De onafhankelijke taxateur blijft tijdens het hele proces betrokken bij de afwikkeling van de vrijwillige uitkoopregeling.

Ligplaats Westervoortsedijk

Zoals u ongetwijfeld heeft vernomen heeft de gemeente Arnhem de woonboot aan de Westervoortsedijk 89b aangekocht. De reden voor deze aankoop is om hier twee woonboten uit de Nieuwe Haven naar te kunnen verplaatsen. Indien u gebruik wilt maken van deze mogelijkheid, en uw woonboot is geschikt om op deze locatie te worden geplaatst, kunt u dat na het besluit van de gemeenteraad aangeven. Als er meer dan twee bewoners interesse tonen, en hun woonboten zijn geschikt om op deze locatie te worden geplaatst, zal onze stadsnotaris worden gevraagd te loten.

Wat gebeurt er als niet alle woonbooteigenaren gebruik maken van de vrijwillige uitkoopregeling?

Wanneer de vrijwillige uitkoopregeling op termijn (gedacht wordt aan in eerste instantie minimaal een jaar) niet leidt tot het helemaal vrijmaken van de Nieuwe Haven, dan kan het college van B&W het voornemen uitspreken tot het intrekken van de resterende ligplaatsvergunningen. In dat geval kan er geen gebruik meer worden gemaakt van de vrijwillige uitkoopregeling. Uiteraard staat het een bewoner altijd vrij om verzoek te doen voor nadeelcompensatie.

Zoals gezegd is het nu aan de gemeenteraad om een definitief besluit te nemen. Zodra er een vergaderdatum bekend is (in elk geval een woensdagavond) geven wij die aan u door. Daarbij zal ook aangegeven worden hoe u uw mening naar voren kan brengen naar de raad, als u dat wilt. Als de raad besluit tot de uitkoopregeling nemen wij direct daarna contact met u op voor een persoonlijk gesprek over het vervolg.

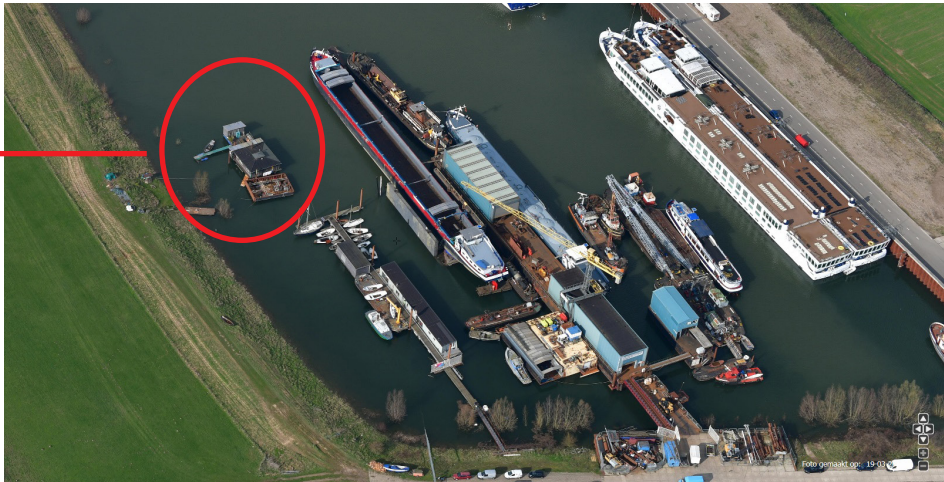
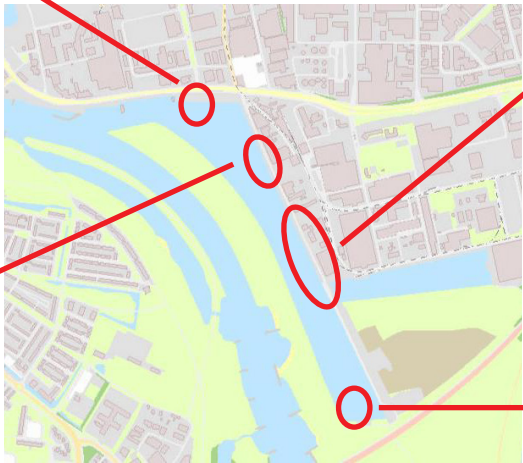
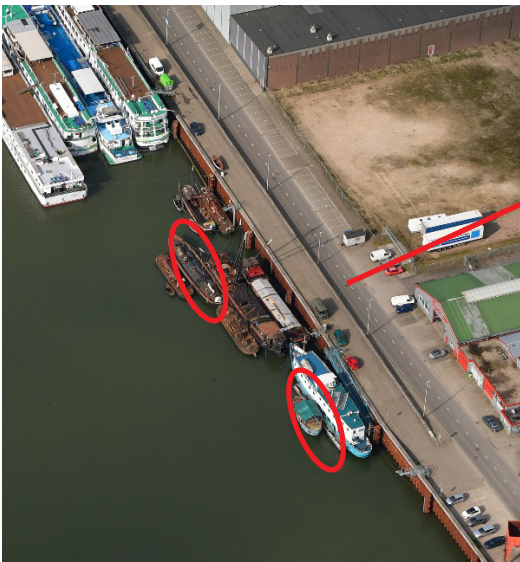
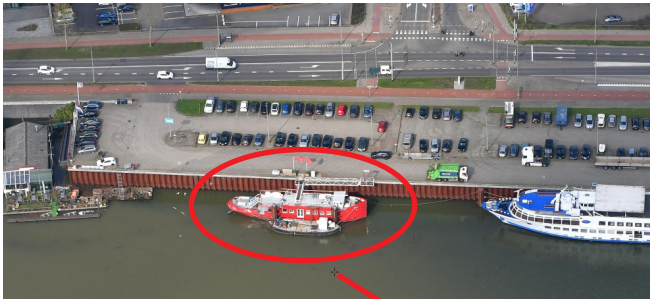
Ons kenmerk:
Zaaknummer: xx
Pagina: 3

Ik realiseer me dat deze brief mogelijk vragen bij u oproept. U kunt bellen met mevrouw Kleijwegt om uw vraag te stellen of om een afspraak te maken. Zij is bereikbaar via 026- 377 3010 of 06 52513713.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
Namens het college,

Jan van Dellen
Wethouder

Woonboten in de Nieuwe Haven

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 19032
Onderwerp : Visie nieuwe haven
I / S : Incidenteel
Raad d.d. :
Zaaknr. :
bedragen x € 1.000,--

[illegible]

Gemeente Arnhem
t.a.v. de raadsgriffie
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

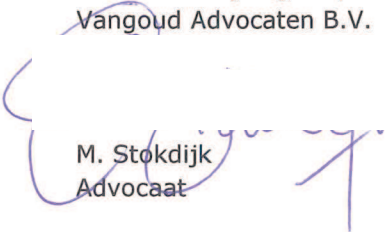
Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	Raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven'
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geachte heer/mevrouw Kersten,

Vandaag heb ik namens de heer en mevrouw Spaander te Arnhem bijgaande brief aan het college van burgemeester en wethouders toegezonden.

Met het oog op de naderende behandeling van het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' verzoek ik u namens mijn cliënten vriendelijk om een afschrift van mijn brief aan het college onder de raadsleden te verspreiden en mij dit te bevestigen.

Met vriendelijke groet,
Vangoud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

Gemeente Arnhem
College van burgemeester en wethouders
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	425363
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geacht college,

Op verzoek van Jeroen en Marloes Spaander reageer ik namens hen op uw brief d.d. 10 decemer jl met als onderwerp 'Visie op de nieuwe Haven'.

Clënten hebben, als eigenaren van een woonschip, een ligplaatsvergunning en huurovereenkomst ten aanzien van een ligplaats die als ongewenst is bestempeld. Al jaren trachten cliënten de gemeente uitvoering te laten geven aan de toezegging van de gemeenteraad uit 2007 om binnen vijf jaar alternatieve ligplaatsen te creëren voor de ongewenste plekken. De toezegging is meermaals herhaald en bevestigd in rechterlijke uitspraken.

Nadat cliënten eerst hebben moeten concluderen dat de gemeente tussen 2007 en 2011 geen enkele inspanning heeft verricht om alternatieve ligplaatsen te creëren, hebben zij het gevoel dat zij vervolgens sinds 2011 aan het lijntje zijn gehouden, met als sluitstuk dat er nu aan de gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met een uitkoopregeling, die cliënten een volledige financiële schadeloosstelling zou moeten bieden.

Het steekt cliënten dat in uw brief is opgenomen dat al sinds 2014 duidelijk is dat er in Arnhem géén mogelijkheden zijn om nieuwe ligplaatsen te creëren. Voor zover u daarmee stelt dat u dat ook met cliënten heeft gecommuniceerd, betwisten zij dat uitdrukkelijk. Cliënten is ook na 2014 steeds voorgehouden dat er wordt gewerkt aan oplossingen en dat zij geduld moeten hebben. Voor hen is ook onbegrijpelijk dat zij, naar nu moet worden geconcludeerd, van 2014 tot 2019 kennelijk opnieuw zijn misleid, terwijl het voor de gemeente al die tijd al duidelijk zou zijn geweest dat er geen alternatieve mogelijkheden waren. Indien dat daadwerkelijk het geval zou zijn, is onbegrijpelijk waarom het dan tot 10 december jl. heeft moeten duren voordat het voornemen is uitgesproken om hen dan maar schadeloos te stellen.

Naar de stellige overtuiging van cliënten, is het dan ook niet juist dat er geen alternatieve mogelijkheden zijn. Die mogelijkheden zijn er wel en cliënten hebben u daarop ook steeds en uitvoerig gewezen. Met name de optie van een extra ligplaats in de Rosandepolder meteen links van de RWS kade en de optie van het creëren van 3 tot 6 ligplaatsen in de Defensiehaven,

behoeven in dit verband bijzondere aandacht. In het memo 'Voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden' d.d. 10 december jl. concludeert u dat deze opties consequenties hebben voor de bedrijfsvoering van DNV-GL. Voor zover dat al juist zou zijn, betekent dat echter niet dat het onmogelijk is om daar ligplaatsen te creëren. Hooguit zou gesteld kunnen worden dat dit voor DNV-GL (gevoelsmatig) niet het meest wenselijke scenario is, maar gezien het feit dat de gemeente al sinds 2012 in gebreke blijft met het nakomen van haar toezegging uit 2007, is het de vraag in hoeverre er op dit moment nog ruimte is voor het laten meewegen van bepaalde niet onderbouwde wensen van derden.

Namens cliënten is begin 2018 nog toegelicht dat de locatie in de Rosandepolder de onherroepelijke bestemming 'Wonen-woonschepenligplaats' heeft, waardoor er bij recht en dus zonder planologische besluitvorming woonschepen afgemeerd kunnen worden. Daarbij is tevens toegelicht dat de bestemming Wonen niet dichterbij de Kemalocatie komt te liggen en er in planologisch opzicht dus niets verandert ten nadele van Kema en er ook geen sprake zal zijn van belemmering van de bedrijfsvoering van Kema. De toelichting in het memo van 10 december jl. overtuigt bij deze stand van zaken op geen enkele wijze van (steekhoudende) bezwaren van en consequenties voor DNV-GL, die verbonden zouden kunnen zijn aan het toekennen van de betreffende ligplaats.

Met betrekking tot de opties in de Defensiehaven geldt eveneens dat niet blijkt van steekhoudende bezwaren tegen het creëren van ligplaatsen. In het raadsbesluit uit 2012 werd niet eens gewag gemaakt van de belangen van Kema / DNV-GL, terwijl nadrukkelijk wel andere consequenties zijn benoemd ten aanzien van het creëren van ligplaatsen in de Defensiehaven, tot het onderzoeken waarvan de raad opdracht heeft gegeven en budget beschikbaar heeft gesteld.

Ten aanzien van de aangedragen oplossing in Meinerswijk, wordt in het memo van 10 december jl. aangegeven dat het door het college in november 2019 vastgestelde ontwerpbestemmingsplan niet voorziet in nieuwe ligplaatsen. Ook dit gegeven is voor cliënten – gelet op de jarenlange zoektocht naar nieuwe ligplaatsen – onbegrijpelijk. De mogelijkheid om hier ligplaatsen te creëren is hiermee actief alsnog onmogelijk gemaakt door de gemeente.

In het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' is verwoord dat de enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt – tegen bijkomende kosten – af te voeren. Daarbij is aangegeven dat een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder aanzienlijk meer waard is dan een plek aan de Westervoortsedijk en dat uit oogpunt van rechtsgelijkheid van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders alleen sprake kan zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Die stelling is onjuist, alleen al vanwege het feit dat in het recente verleden op kosten van de gemeente ook woonboten uit de ASM haven zijn verplaatst naar waardevollere plaatsen. Bovendien is onjuist dat een dergelijke verplaatsing 'in feite een vorm van schadeloosstelling is', zoals in het raadsvoorstel is verwoord. Een dergelijke verplaatsing is geen schadeloosstelling, maar zou na vele jaren eindelijk resulteren in de nakoming van de verplichting die gemeente al in 2007 op zich heeft genomen om te zorgen voor alternatieven voor de onwenselijke ligplaatsen.

Conclusie van cliënten is dan ook dat er ten aanzien van de mogelijke alternatieven geen sprake is (of is geweest) van 'onmogelijkheden', maar van 'onwil'. Gelet op de voorgeschiedenis van de woonbotenkwestie, zou er naar de mening van cliënten echter geen ruimte meer mogen zijn voor het laten meewegen van onwenselijkheden, met name niet wanneer deze niet deugdelijk kunnen worden onderbouwd en beargumenteerd.

Cliënten zijn dus teleurgesteld in het feit dat een uitkoopregeling kennelijk het enige voor de gemeente aanvaardbare alternatief is. Niettemin zijn zij bereid een serieus voorstel voor een uitkoopregeling in overweging te nemen. U geeft aan dat een volledige schadeloosstelling zal worden aangeboden, maar geeft vervolgens aan dat hierin de verkoopwaarde van de woonboot en de ligplaats zullen zijn begrepen, alsmede een vergoeding voor bijkomende kosten, zoals verhuiskosten. Cliënten gaan er zonder meer vanuit dat het aan te bieden voorstel de ligplaats wordt gewaardeerd als legale en gewenste ligplaats en dat er geen afslag zal plaatsvinden ten aanzien van de huidige onwenselijke situatie, die immers al bijna tien jaar geleden opgelost had moeten zijn. Daarnaast zal een volledige schadeloosstelling ook een component dienen te bevatten voor de inkomens- en/of financieringsschade die cliënten zullen lijden voor het realiseren van alternatieve woonruimte. Deze component ontbreekt in uw opsomming, maar gelet op het feit dat u herhaaldelijk uitspreekt dat het om een volledige schadeloosstelling zal gaan, zal ook deze component moeten worden meegenomen. Daarnaast dient er aandacht te zijn voor de materiële en immateriële schade die cliënten in de afgelopen vijf tot tien jaar hebben ondervonden door de situatie zoals die door de gemeente in strijd met zeer concrete toezeggingen al die jaren in stand is gehouden.

Hiermee rijst voor cliënten wel de vraag of het budget dat u de raad vraagt vrij te maken voor de uitkoopregeling, voldoende zal zijn om alle resterende woonbootbewoners met een ongewenste plek volledig schadeloos te kunnen stellen. Ook roept het de vraag op wat de situatie zal zijn indien het beschikbaar te maken budget onvoldoende zal blijken te zijn. De reden voor cliënten om een uitkoopregeling serieus in overweging te nemen, is dat de kwestie zich al veel te lang voortsleept en een ernstige wissel op cliënten trekt. Voorkomen dient te worden dat dit ook bij de uitwerking en afhandeling van de uitkoopregeling wederom het geval wordt.

Cliënten vernemen graag wanneer de raad over het voorstel zal vergaderen. Vooruitlopend daarop zal deze brief in ieder geval alvast in afschrift aan de raad worden verzonden. Nadat de raad een besluit heeft genomen, zullen cliënten ook formeel aangeven of zij in aanmerking willen komen voor de ligplaats aan de Westervoortsedijk. Vooralsnog houden zij alle opties open. Zij vertrouwen er bovendien graag op dat er ruimte zal zijn voor een open dialoog en onderhandeling over het te formuleren uitkoopvoorstel en dat hen niet het mes op de keel zal worden gezet in die onderhandelingen, welk gevoel cliënten wel krijgen waar u in uw brief melding maakt van de voorgenomen intrekking van de ligplaatsvergunning indien er geen overeenstemming wordt bereikt.

Hoogachtend,
Van Goud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

https://youtu.be/mFily8Yq_3g

Van: Arnhems Peil [<mailto:contact@arnhemspeil.nl>]

Verzonden: maandag 3 februari 2020

Onderwerp: Inbreng Stichting Arnhems Peil & Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven voor de rondetafelgesprekken t.b.v. de "Visie Nieuwe Haven"

Geachte gemeenteraadsleden, fractievolgers en College van B&W,

Afgelopen vrijdagmiddag hebben we te horen gekregen dat de rondetafelgesprekken t.a.v. de "Visie Nieuwe Haven" aankomende woensdag avond behandeld gaat worden. Wij zouden graag vooraf aan de rondetafelgesprekken een aantal zaken inbrengen zodat u zich goed kunt voorbereiden. Alvast hartelijk dank dat u de tijd neemt om deze stukken door te lezen. We zouden het op prijs stellen als deze mail ook opgevoerd wordt bij de agendastukken t.b.v. de "Visie Nieuwe Haven". Alvast hartelijk dank.

Inbreng video over het woonbotendossier m.b.t. de "Visie Nieuwe Haven"

Wij hebben door middel van een korte video onze inbreng voor de "Visie Nieuwe Haven" ingebracht waarbij u in een paar minuten het woonbotendossier m.b.t. de Nieuwe Haven voorbij ziet komen en zouden het op prijs stellen indien u de moeite neemt om deze te bekijken. We zouden het daarnaast op prijs stellen als de link naar de video wordt opgevoerd bij de stukken in de agenda: [2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven](#)

Inbreng van Goud advocatenkantoor m.b.t. de "Visie Nieuwe Haven"

Ons advocatenkantoor heeft op 29 januari een brief aan het College en de gemeenteraad verzonden met het verzoek om deze op te voeren als inbreng voor de behandeling van de "Visie Nieuwe Haven". De griffie heeft bevestigd dat dit stuk opgevoerd is, deze was echter niet terug te zien in de stukken die betrekking hebben op de "Visie Nieuwe Haven". Er is ons door de heer Kranenburg verzocht om de stukken via de mail aan u door te sturen zodat ze alsnog opgevoerd kunnen worden bij de stukken voor de "Visie Nieuwe Haven".

Wij hebben deze zowel als bijlage en als link toegevoegd: [2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem.pdf](#)

Reactie op de inbreng van de gemeente ambtenaren en het College

In de bijlage (en als link hierna) hebben we een reactie gegeven op de door het College en de verantwoordelijke gemeenteambtenaren aangedragen stukken. De belangrijkste punten uit onze reactie betreft de opsomming van punten die (bewust) niet mee zijn genomen, de reactie op de oplossingen die onterecht zijn afgewezen en daarnaast de mededeling dat we van mening zijn dat het College en de desbetreffende ambtenaren u en onze stadgenoten door middel van dit voorstel bewust in een risicovolle situatie plaatsen met mogelijk een groot aantal gewonden of erger en hoge schadeclaims als gevolg: [2020-02-03-arnhemspeil-awn-reactie-op-inbreng-college-en-ambtenaren-gemeente-arnhem-voor-de-rondetafelgesprekken-tav-de-visie-nieuwe-haven.pdf](#)

Masterplan Eilanden 4.0 Stadsblokken Meinerswijk

Eind 2018 heeft Stichting Arnhems Peil het Masterplan 4.0 ingediend om daarmee alle problemen m.b.t. de woonboten, de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting uit de Nieuwe Haven op te lossen. Indien de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting verplaatst worden naar Meinerswijk (het grondgebied waar deze volgens ons plan geplaatst kunnen worden is nu van de gemeente Arnhem) dan kunnen de overgebleven woonboten aan de Westervoortsedijk geplaatst worden waar de overige woonboten met een woonbestemming ook liggen. De grootste risico's zijn hiermee voorkomen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt hierdoor ook nog eens 30

meter breder: [2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf](#)

Samenvattingen van de gemeentelijke stukken per onderwerp

Mocht u informatie zoeken over een bepaald onderwerp (zoals b.v. de inspannings- en resultaatverplichting of onze aangeboden 12 oplossingen) dan hebben wij hieronder de links beschikbaar gesteld naar de desbetreffende samenvattingen:

[samenvatting-inspanning-en-resultaatverplichting-gemeente-arnhem-tbv-opleveren-gewenste-woonbootlocaties-mb](#)

[samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-al-jaren-op-de-hoogte-van-verplichting-en-oplossing-stadsblokken-meiners](#)

[samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-is-sinds-2004-bijna-jaarlijks-op-de-hoogte-gesteld-van-de-risicos-in-nieuwe](#)

[samenvatting-verplichting-gemeente-arnhem-uit-2007-om-binnen-5-jaar-gewenste-ligplaatsen-op-te-leveren-mbt-w](#)

[samenvatting-situatie-asm-en-nieuwe-haven-gecreëerd-door-gemeente-arnhem-en-wordt-bewust-in-stand-gehouden](#)

[samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-v](#)

[samenvatting-overleg-gemeente-arnhem-raadsleden-mbt-woonbotendossier-zaaknr-ombudsman-2019-00843](#)

Overige bronnen

Link naar onze video inbreng [2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven](#)

Link naar de inbreng van onze advocaat [2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem.pdf](#)

Link naar ons Masterplan 4.0 [2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf](#)

Met vriendelijke groet,
Jeroen & Marloes Spaander
www.arnhemspeil.nl

Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven (AWN),
Stichting Arnhems Peil,
Onszelf

Gemeente Arnhem
t.a.v. de raadsgriffie
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

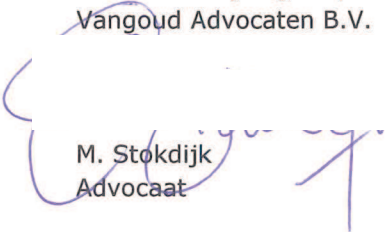
Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	Raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven'
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geachte heer/mevrouw Kersten,

Vandaag heb ik namens de heer en mevrouw Spaander te Arnhem bijgaande brief aan het college van burgemeester en wethouders toegezonden.

Met het oog op de naderende behandeling van het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' verzoek ik u namens mijn cliënten vriendelijk om een afschrift van mijn brief aan het college onder de raadsleden te verspreiden en mij dit te bevestigen.

Met vriendelijke groet,
Vangoud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

Gemeente Arnhem
College van burgemeester en wethouders
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum	27 januari 2020
Onze referentie	20130100
Uw referentie	425363
Inzake	Spaander / Gemeente Arnhem
Doorkiesnummer	(026) 443 5020
E-mail	martine@vangoud.nl

Geacht college,

Op verzoek van Jeroen en Marloes Spaander reageer ik namens hen op uw brief d.d. 10 december jl met als onderwerp 'Visie op de nieuwe Haven'.

Clënten hebben, als eigenaren van een woonschip, een ligplaatsvergunning en huurovereenkomst ten aanzien van een ligplaats die als ongewenst is bestempeld. Al jaren trachten cliënten de gemeente uitvoering te laten geven aan de toezegging van de gemeenteraad uit 2007 om binnen vijf jaar alternatieve ligplaatsen te creëren voor de ongewenste plekken. De toezegging is meermaals herhaald en bevestigd in rechterlijke uitspraken.

Nadat cliënten eerst hebben moeten concluderen dat de gemeente tussen 2007 en 2011 geen enkele inspanning heeft verricht om alternatieve ligplaatsen te creëren, hebben zij het gevoel dat zij vervolgens sinds 2011 aan het lijntje zijn gehouden, met als sluitstuk dat er nu aan de gemeenteraad wordt gevraagd om in te stemmen met een uitkoopregeling, die cliënten een volledige financiële schadeloosstelling zou moeten bieden.

Het steekt cliënten dat in uw brief is opgenomen dat al sinds 2014 duidelijk is dat er in Arnhem géén mogelijkheden zijn om nieuwe ligplaatsen te creëren. Voor zover u daarmee stelt dat u dat ook met cliënten heeft gecommuniceerd, betwisten zij dat uitdrukkelijk. Cliënten is ook na 2014 steeds voorgehouden dat er wordt gewerkt aan oplossingen en dat zij geduld moeten hebben. Voor hen is ook onbegrijpelijk dat zij, naar nu moet worden geconcludeerd, van 2014 tot 2019 kennelijk opnieuw zijn misleid, terwijl het voor de gemeente al die tijd al duidelijk zou zijn geweest dat er geen alternatieve mogelijkheden waren. Indien dat daadwerkelijk het geval zou zijn, is onbegrijpelijk waarom het dan tot 10 december jl. heeft moeten duren voordat het voornemen is uitgesproken om hen dan maar schadeloos te stellen.

Naar de stellige overtuiging van cliënten, is het dan ook niet juist dat er geen alternatieve mogelijkheden zijn. Die mogelijkheden zijn er wel en cliënten hebben u daarop ook steeds en uitvoerig gewezen. Met name de optie van een extra ligplaats in de Rosandepolder meteen links van de RWS kade en de optie van het creëren van 3 tot 6 ligplaatsen in de Defensiehaven,

behoeven in dit verband bijzondere aandacht. In het memo 'Voorgeschiedenis woonboten van 2000 tot heden' d.d. 10 december jl. concludeert u dat deze opties consequenties hebben voor de bedrijfsvoering van DNV-GL. Voor zover dat al juist zou zijn, betekent dat echter niet dat het onmogelijk is om daar ligplaatsen te creëren. Hooguit zou gesteld kunnen worden dat dit voor DNV-GL (gevoelsmatig) niet het meest wenselijke scenario is, maar gezien het feit dat de gemeente al sinds 2012 in gebreke blijft met het nakomen van haar toezegging uit 2007, is het de vraag in hoeverre er op dit moment nog ruimte is voor het laten meewegen van bepaalde niet onderbouwde wensen van derden.

Namens cliënten is begin 2018 nog toegelicht dat de locatie in de Rosandepolder de onherroepelijke bestemming 'Wonen-woonschepenligplaats' heeft, waardoor er bij recht en dus zonder planologische besluitvorming woonschepen afgemeerd kunnen worden. Daarbij is tevens toegelicht dat de bestemming Wonen niet dichterbij de Kemalocatie komt te liggen en er in planologisch opzicht dus niets verandert ten nadele van Kema en er ook geen sprake zal zijn van belemmering van de bedrijfsvoering van Kema. De toelichting in het memo van 10 december jl. overtuigt bij deze stand van zaken op geen enkele wijze van (steekhoudende) bezwaren van en consequenties voor DNV-GL, die verbonden zouden kunnen zijn aan het toekennen van de betreffende ligplaats.

Met betrekking tot de opties in de Defensiehaven geldt eveneens dat niet blijkt van steekhoudende bezwaren tegen het creëren van ligplaatsen. In het raadsbesluit uit 2012 werd niet eens gewag gemaakt van de belangen van Kema / DNV-GL, terwijl nadrukkelijk wel andere consequenties zijn benoemd ten aanzien van het creëren van ligplaatsen in de Defensiehaven, tot het onderzoeken waarvan de raad opdracht heeft gegeven en budget beschikbaar heeft gesteld.

Ten aanzien van de aangedragen oplossing in Meinerswijk, wordt in het memo van 10 december jl. aangegeven dat het door het college in november 2019 vastgestelde ontwerpbestemmingsplan niet voorziet in nieuwe ligplaatsen. Ook dit gegeven is voor cliënten – gelet op de jarenlange zoektocht naar nieuwe ligplaatsen – onbegrijpelijk. De mogelijkheid om hier ligplaatsen te creëren is hiermee actief alsnog onmogelijk gemaakt door de gemeente.

In het raadsvoorstel 'Visie Nieuwe Haven' is verwoord dat de enige mogelijkheid om binnen Arnhem nog boten te verplaatsen is door bestaande ligplaatsen ergens anders in Arnhem aan te kopen en de boot die daar ligt – tegen bijkomende kosten – af te voeren. Daarbij is aangegeven dat een plek in bijvoorbeeld de Rosandepolder aanzienlijk meer waard is dan een plek aan de Westervoortsedijk en dat uit oogpunt van rechtsgelijkheid van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders alleen sprake kan zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is. Die stelling is onjuist, alleen al vanwege het feit dat in het recente verleden op kosten van de gemeente ook woonboten uit de ASM haven zijn verplaatst naar waardevollere plaatsen. Bovendien is onjuist dat een dergelijke verplaatsing 'in feite een vorm van schadeloosstelling is', zoals in het raadsvoorstel is verwoord. Een dergelijke verplaatsing is geen schadeloosstelling, maar zou na vele jaren eindelijk resulteren in de nakoming van de verplichting die gemeente al in 2007 op zich heeft genomen om te zorgen voor alternatieven voor de onwenselijke ligplaatsen.

Conclusie van cliënten is dan ook dat er ten aanzien van de mogelijke alternatieven geen sprake is (of is geweest) van 'onmogelijkheden', maar van 'onwil'. Gelet op de voorgeschiedenis van de woonbotenkwestie, zou er naar de mening van cliënten echter geen ruimte meer mogen zijn voor het laten meewegen van onwenselijkheden, met name niet wanneer deze niet deugdelijk kunnen worden onderbouwd en beargumenteerd.

Cliënten zijn dus teleurgesteld in het feit dat een uitkoopregeling kennelijk het enige voor de gemeente aanvaardbare alternatief is. Niettemin zijn zij bereid een serieus voorstel voor een uitkoopregeling in overweging te nemen. U geeft aan dat een volledige schadeloosstelling zal worden aangeboden, maar geeft vervolgens aan dat hierin de verkoopwaarde van de woonboot en de ligplaats zullen zijn begrepen, alsmede een vergoeding voor bijkomende kosten, zoals verhuiskosten. Cliënten gaan er zonder meer vanuit dat het aan te bieden voorstel de ligplaats wordt gewaardeerd als legale en gewenste ligplaats en dat er geen afslag zal plaatsvinden ten aanzien van de huidige onwenselijke situatie, die immers al bijna tien jaar geleden opgelost had moeten zijn. Daarnaast zal een volledige schadeloosstelling ook een component dienen te bevatten voor de inkomens- en/of financieringsschade die cliënten zullen lijden voor het realiseren van alternatieve woonruimte. Deze component ontbreekt in uw opsomming, maar gelet op het feit dat u herhaaldelijk uitspreekt dat het om een volledige schadeloosstelling zal gaan, zal ook deze component moeten worden meegenomen. Daarnaast dient er aandacht te zijn voor de materiële en immateriële schade die cliënten in de afgelopen vijf tot tien jaar hebben ondervonden door de situatie zoals die door de gemeente in strijd met zeer concrete toezeggingen al die jaren in stand is gehouden.

Hiermee rijst voor cliënten wel de vraag of het budget dat u de raad vraagt vrij te maken voor de uitkoopregeling, voldoende zal zijn om alle resterende woonbootbewoners met een ongewenste plek volledig schadeloos te kunnen stellen. Ook roept het de vraag op wat de situatie zal zijn indien het beschikbaar te maken budget onvoldoende zal blijken te zijn. De reden voor cliënten om een uitkoopregeling serieus in overweging te nemen, is dat de kwestie zich al veel te lang voortsleept en een ernstige wissel op cliënten trekt. Voorkomen dient te worden dat dit ook bij de uitwerking en afhandeling van de uitkoopregeling wederom het geval wordt.

Cliënten vernemen graag wanneer de raad over het voorstel zal vergaderen. Vooruitlopend daarop zal deze brief in ieder geval alvast in afschrift aan de raad worden verzonden. Nadat de raad een besluit heeft genomen, zullen cliënten ook formeel aangeven of zij in aanmerking willen komen voor de ligplaats aan de Westervoortsedijk. Vooralsnog houden zij alle opties open. Zij vertrouwen er bovendien graag op dat er ruimte zal zijn voor een open dialoog en onderhandeling over het te formuleren uitkoopvoorstel en dat hen niet het mes op de keel zal worden gezet in die onderhandelingen, welk gevoel cliënten wel krijgen waar u in uw brief melding maakt van de voorgenomen intrekking van de ligplaatsvergunning indien er geen overeenstemming wordt bereikt.

Hoogachtend,
Van Goud Advocaten B.V.

M. Stokdijk
Advocaat

Geachte Raadsleden en Burgermeester & Wethouders,

Hieronder hebben we een reactie gegeven op de door het College en de verantwoordelijke gemeenteambtenaren aangedragen stukken. De belangrijkste punten uit onze reactie betreft de opsomming van punten die niet mee zijn genomen, de reactie op de oplossingen die onterecht zijn afgewezen en daarnaast de mededeling dat we van mening zijn dat het College en de desbetreffende ambtenaren u en onze stadgenoten door middel van dit voorstel in een risicovolle situatie plaatsen met mogelijk een groot aantal gewonden of erger en hoge schadeclaims als gevolg.

Behandeladvies 5 februari 2020, informatieve behandeling

In het behandeladvies staat de volgende zin opgenomen: *“De watersportverenigingen Jason en Miguel Pro kunnen wel in de Nieuwe Haven blijven, wel moeten er mogelijk aanvullende veiligheidsmaatregelen genomen worden.”*

Het advies en voorstel van het College gaat er vanuit dat de jachthaven met watersportverenigingen en de scouting veilig in de Nieuwe Haven kunnen blijven terwijl de [veiligheidsrapporten](#) van de afgelopen jaren en de meerdere aanvaringen precies het tegenovergestelde aangeven. 18 september 2018 is er zelfs door middel van de [Nota Nautische veiligheid Nieuwe Haven](#) opdracht gegeven naar aanleiding van die veiligheidsrapportages en aanvaringen om vooruitlopend op de definitieve veiligheidsmaatregelen alvast tijdelijke maatregelen te nemen in de vorm van het slaan van palen voor de jachthaven. Deze opdracht is meer dan een jaar later nog steeds niet uitgevoerd ondanks de volgende conclusie van het laatste veiligheidsrapport:

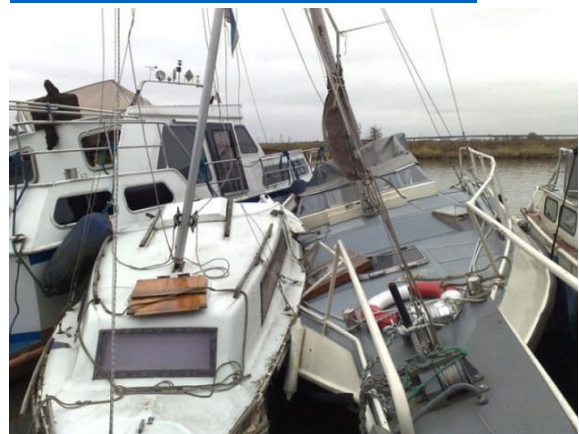
“In de haven hebben zich de afgelopen 15 jaar 59 geregistreerde incidenten voorgedaan. Er zijn nog geen grote persoonlijke ongevallen voorgekomen. Wel zijn er al enkele lichtgewonden gevallen... Beroepsvaartuigen hebben beperkte ruimte voor het manoeuvreren in de havenmond. De hoek van de havenmond ten opzichte van de rivier in combinatie met stroming en wind zorgt ervoor dat het in- en uitvaren van de haven bovengemiddeld complex is. In de havenmond ontbreekt een veiligheidsstrook als onderdeel van de vaarweg. De veiligheidsstrook wordt momenteel bezet door de jachthavens. Het is circa 10 keer voorgekomen dat een vaartuig de jachthaven heeft geramd. Hierbij zijn al meerdere jachten zwaar beschadigd en men mag van geluk spreken dat nog geen ernstig gewonden of doden zijn gevallen.”

<https://www.arnhemspeil.nl/nap/dok/2018-09-18-gemeente-arnhem-raadsbesluit-en-brief-van-college-burgemeester-en-wethouders-inclusief-rapport-actualisatie-onderzoek-veiligheid-nieuwe-haven.pdf>

[Aanvaring Jachthaven Jason in 2009](#)

[Aanvaring Jachthaven Jason in 2016](#)

Het is voor ons niet te bevatten dat dit het advies van het College betreft terwijl er meerdere onafhankelijke veiligheidsrapportages zijn opgeleverd waarin de jachthavens met de bijbehorende watersportverenigingen als grootste gevaar worden aangemerkt met een risico op ernstige gewonden of doden als zeer reële optie. Die watersportverenigingen bestaan grotendeels uit jongeren en in de ingang van de Nieuwe Haven zwemmen de hele zomer door jongeren die bij de jachthaven of de verenigingen horen. Het laatste veiligheidsrapport is zeer duidelijk over de consequenties en mogelijke oplossingen. Die aangeboden oplossingen zouden alle veiligheidsproblemen in de Nieuwe Haven in 1x oplossen:

“Het grootste veiligheidsrisico bevindt zich in de monding en het toeleiding kanaal van de haven. Het manoeuvreren bij het in- en uitvaren van grote schepen, in combinatie met de aanwezige jachthaven en kano- en roeivereniging, brengt flinke risico’s met zich mee.”

*“De havenmond is circa **90 meter breed** van oever tot oever. In de havenmond bevinden zich de jachthavens Jason en Valkenburg. Door de aanwezigheid van de jachthavens blijft een breedte van **40 meter over** in de havenmond. Het in- en uitvaren van de haven is bovengemiddeld complex als gevolg van de beperkte breedte en de hoek ten opzichte van de rivier in combinatie met de stroming op de Nederrijn en de wind.”*

“Vooral de combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties.”

Voorstel in het laatste veiligheidsrapport voor een tijdelijke oplossing (nog steeds niet uitgevoerd!):

“Omdat het gaat om grote risico's hebben wij, na kennisgeving van het onderzoek, opdracht gegeven om alvast enkele maatregelen uit te voeren... Als tweede laten wij palen plaatsen voor de jachthaven van Jason... Met deze maatregelen worden de grootste risico's op korte termijn verkleind.”

Voorstel in het laatste veiligheidsrapport voor een permanente oplossing:

“De roei- en zeilvereniging zouden verplaatst kunnen worden naar: - Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen - Rosandepolder: op deze plas kan veilig geoefend worden met roei en zeilboten en rustiger vaarwater op de rivier is binnen handbereik”

“De scouting zou verplaatst kunnen worden naar: - Defensiehaven, waar al een andere scoutinggroep aanwezig is - Meinerswijk: in de nevengeul kunnen zij in alle rust en veiligheid roeien en zeilen - Oude haven: indien de Oude Haven gerealiseerd wordt kan hier ook ruimte komen voor de scouting”

“De jachthavens met motorboten kunnen verplaatst worden naar: - De ASM haven - Oude haven: het uitgraven van de Oude haven die vroeger op de plaats van de Blauwe golven aanwezig was zorgt voor een mooi beeld en recreatie dicht bij de stad - Rosandepolder: op de locatie waar nu een kade aanwezig is kan een jachthaven geplaatst worden”

In het veiligheidsrapport wordt al voorgesteld om zowel de roei- en zeilvereniging als ook de waterscouting te verplaatsen naar Meinerswijk of de Rosandepolder. Ons Masterplan 4.0 (zie uitleg hieronder) gaat er vanuit dat alle watergebonden recreatiefuncties verplaatst worden naar Meinerswijk maar de Rosandepolder is natuurlijk ook een goed plan.

Masterplan Eilanden 4.0 Stadsblokken Meinerswijk

Eind 2018 heeft Stichting Arnhems Peil het Masterplan 4.0 ingediend om daarmee alle problemen m.b.t. de woonboten, de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting uit de Nieuwe Haven op te lossen. Indien de jachthaven, de roei- en zeilvereniging en de waterscouting verplaatst worden naar Meinerswijk (het grondgebied waar deze volgens ons plan geplaatst kunnen worden is nu van de gemeente Arnhem) dan kunnen de overgebleven woonboten aan de Westervoortsedijk geplaatst worden waar de overige woonboten met een woonbestemming ook liggen. De grootste risico's zijn hiermee voorkomen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt hierdoor ook nog eens 30 meter breder:

[2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf](https://www.arnhems-peil.nl/media/2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf)

Raadsvoorstel "Visie Nieuwe Haven"

Het raadsvoorstel bevat de volgende zinnen:

“Voor de watersportverenigingen Jason en Miguel Pro ligt het vraagstuk van de nautische veiligheid anders dan voor de woonboten, onder meer omdat de veiligheid voor sporters en recreanten verbeterd kan worden door het aanpassen van gedrag... De effectieve maatregelen die op korte termijn zijn te nemen, zijn onder andere het afschermen van de jachthaven door middel van beschermpalen en het blijven voorlichten van gebruikers.”

Het raadsvoorstel verzuimt te vermelden dat er al sinds 2004 minimaal 27x gewaarschuwd is door middel van onafhankelijke veiligheidsrapporten, raadsstukken, memo's en juridische documenten voor de risico's en gevaren in de Nieuwe Haven o.a. m.b.t. de roei- & zeilvereniging en sinds een paar jaar ook voor de waterscouting en dat er in 2018 al een uitgebreid veiligheidsrapport is uitgebracht waarin heel duidelijk wordt aangegeven dat het een wonder is dat er nog geen ernstige gewonden of doden zijn gevallen.

De opdracht tot het plaatsen van de palen voor de jachthaven was in 2018 juist een zeer noodzakelijk tijdelijk voorstel om het aanzienlijke en reële gevaar op ernstig gewonden of erger te voorkomen in afwachting van een definitieve oplossing. Dit huidige voorstel van het College is dusdanig naïef en gevaarlijk dat het College hiermee mensen levens in gevaar brengt. De laatste drie aanvaringen met grote schade betroffen allen technische problemen van b.v. de stuurinrichting of boegschroef van een olietanker en vrachtschepen. Dit is niet te verhelpen met *“aanpassen van gedrag”* of *“voorlichten van gebruikers”*. Zelfs het plaatsen van de palen wordt door de meesten in de haven afgedaan als een onzinnige oplossing. De palen zouden van een dusdanige grote moeten worden om een olietanker of vrachtschip op te vangen dat het de doorgang naar de steigers onmogelijk zou maken voor de plezierjachten. Daarnaast schuilt het grootste gevaar volgens het laatste veiligheidsrapport juist bij het gezamenlijk gebruiken van de haveningang: *“Vooral de combinatie van kleine recreatievaartuigen, zoals roeiboten en zeilboten, met grote beroepsvaartuigen leidt tot gevaarlijke situaties.”*

Het raadsvoorstel bevat vervolgens de volgende pertinente onjuistheid:

“Al in 2014 is echter definitief vastgesteld dat er géén mogelijkheden zijn voor nieuw te creëren ligplaatsen in Arnhem. Die situatie is niet veranderd.”

De bovenstaande zin heeft enkel als doel om de gemeenteraad te overtuigen dat er geen andere opties meer zouden zijn zodat zij voor dit voorstel stemmen, om de prijs voor het uitkoopbod te drukken en alvast ter voorbereiding op de schadeclaims en rechtszaken die zullen volgen.

Voor de onderbouwing van onze vorige stellingen verwijzen we eerst naar onze voorgestelde mogelijkheden voor extra gewenste ligplaatsen aan de Westervoortsedijk op de locatie voor woonboten die nu voor wonen bestemd zijn. [2014-02-07-voorstel-awn-beschikbare-woonbootlocaties-met-woonbestemming-uitbreiden-op-kopen-westervoortsedijk-arnhem.pdf](#)

Locaties aan de Westervoortsedijk

Zoals u kunt lezen in het stuk waar de vorige link naar verwijst hebben we sinds 2013 de mogelijkheid aangeboden om door aanschaf van een ligplaats in het rijtje met gewenste woonboten meerdere ligplaatsen te creëren. [Het was zelfs niet per se nodig](#) om een ligplaats aan te schaffen om die extra ligplaatsen te creëren zoals u in onze voorstellen heeft kunnen lezen. Die opties hebben we in 2014, 2016, 2018 en in 2019 wederom voorgesteld en [op 2 december 2019](#) kregen we een bedankje van de heer Thor Smits dat ze ons voorstel ook daadwerkelijk hebben uitgevoerd. Er waren dus sinds 2014 wel mogelijkheden.

Locaties in de Rosandepolder en de Defensiehaven

In het bijgevoegde aangepaste feitenrelaas van de heer Thor Smits is bij de mogelijke ligplaatsoptie in de Rosandepolder naast de RWS-kade de reden voor afwijzen van de voorgestelde locatie het volgende aangegeven:

“Het creëren van extra ligplaatsen heeft - naast andere bezwaren- consequenties voor de huidige en toekomstige bedrijfsvoering van DNV-GL. De raad heeft, eveneens in het besluit van 2012, bepaald dat een eventuele uitbreiding van woonboten de bedrijfsvoering van DNV-GL [voormalig KEMA] niet in gevaar mag brengen.”

Ons advocatenkantoor heeft al sinds 2016 bij de gemeente Arnhem, het College van B&W en de raadsleden kenbaar gemaakt dat het toekennen van die ene extra ligplaats in de Rosandepolder geen consequenties heeft voor DNV-GL/KEMA, dat er in planologisch opzicht niets veranderd en dat Rijkswaterstaat al jaren toestemming heeft gegeven voor deze ene extra ligplaatslocatie.

De heer Smits en voorheen de heer Kalsbeek geven een verkeerd beeld van de situatie met een besluit dat gebaseerd is op het voorstel om op die locatie [de woonbotensteiger voor 7 woonboten](#) te plaatsen. Dat besluit is destijds afgewezen omdat die steiger voor meerdere woonboten te lang zou worden en daardoor wel in de zone van de DNV-GL/KEMA zou komen. Voor ons voorstel voor die ene ligplaats zijn dat besluit en die consequenties niet van toepassing.

“Deze locatie in de Rosandepolder heeft op grond van het onherroepelijke bestemmingsplan Rivierenzone 2013 reeds de bestemming 'Wonen - woonschepenligplaats'. De gemeente kan daar dus bij recht (zonder nadere planologische besluitvorming) woonschepen afmeren. De bestemming Wonen komt niet dichtbij te liggen bij de Kema locatie, dus in planologisch opzicht verandert er niets te nadele van Kema. Het verlenen van een ligplaatsvergunning zal voor Kema dus ook geen enkele belemmering opleveren in de bedrijfsvoering. Rijkswaterstaat heeft al toestemming verleend t.b.v. het creëren van de desbetreffende locatie. De breedte van de zone met deze bestemming is ruim 32 meter.”

Deze uitleg geldt ook voor de drie (max 6) [mogelijke ligplaatsen in de Defensiehaven](#).

[2020-01-27-goudadvocaten-reactie-aan-burgermeester-en-wethouders-en-raadsleden-op-definitieve-versie-visie-nieuwe-haven-woonbotendossier.pdf](#)

[2018-04-23-gemeente-arnhem-weigert-reactie-mbt-door-woonbootbewoner-nieuwe-haven-aangedragen-oplossing-tav-ligplaats-aan-rws-kade-rosandepolder.pdf](#)

[2016-07-12-rechtbank-gelderland-zaak-20130100-woonbootbewoner-nieuwe-haven-arnhem-aanvulling-gronden-zaaknummer-arn-16-2409-veror.pdf](#)

Locaties in Meinerswijk

In de het document met de “voorgeschiedenis” (het aangepaste feitenrelaas) geeft de heer Thor Smits aan dat de kaders die de raad heeft gesteld, bepalen dat er geen ligplaatsen in Meinerswijk worden opgenomen waarmee alle aangedragen mogelijkheden in Meinerswijk van tafel worden geveegd. Ons advocatenkantoor heeft al aangegeven dat gezien de inspannings- en resultaatverplichting uit 2007 de gemeenteraad hiermee wederom haar verplichtingen uit de weg gaat.

De uitspraak over die zogenaamde keuze van de gemeenteraad over het uitsluiten van woonbootlocaties in Meinerswijk waar de heer Thor Smits naar verwijst is echter gebaseerd op 1 enkele zin die woonboten niet per definitie uitsluit:

“Bovendien worden bestaande en nieuwe oevers publiek domein, dus géén plek voor privé-tuinen of extra woonschepen”

Alle woonschepen op de huidige ongewenst verklaarde ligplaatsen in de Nieuwe Haven hebben op dit moment een publiekelijk toegankelijke ingang. We gaan er vanuit dat het dan ook geen vereiste zou zijn dat op de nieuw te creëren locaties in Meinerswijk de toegang tot de woonboten privé terrein dient te worden en we beschouwen dit besluit dan ook als een drogreden met als doel om woonschepen te weren in het bestemmingsplan. Zoals onze advocaat in [haar inbreng op de “Visie Nieuwe Haven”](#) al heeft aangegeven zou de gemeenteraad zich hiermee aan haar verplichtingen uit 2007 onttrekken met alle juridische gevolgen van dien. Wij zijn van mening dat de gemeenteraad ook de geloofwaardigheid van onze stad aantast indien ze haar afspraken uit 2007 niet nakomt terwijl die mogelijkheid er wel is en de consequentie is dat Arnhemmers er niet meer vanuit kunnen gaan dat het bestuur van onze stad zich aan haar afspraken houdt als het er op aankomt.

Daarnaast staat heel Stadsblokken / Meinerswijk op dit moment stil en ziet het er niet naar uit dat er de komende jaren gebouwd mag worden. Ons voorstel is om naast het ontwikkelen van een aantal woonbootlocaties in Meinerswijk voor woonboten uit de Nieuwe Haven om de geplande huizen die op het “Eiland” gebouwd zouden worden door de projectontwikkelaar (KWP) te vervangen voor zeer luxe woonboten. Hiermee wordt er geen schade veroorzaakt aan de natuur en kan de bouw van de huizen op een andere locatie geschieden. Een luxe woonboot op zo’n locatie zal waarschijnlijk net zoveel opbrengen als de geplande woningen die nu niet gebouwd mogen worden. Ons plan lost alle problemen in 1x op.

Omrui Jachthaven Jason met de woonbotensteiger in de Nieuwe Haven

In het “voorgeschiedenis” document wordt onterecht gesuggereerd dat het omwisselen van de jachthaven met de woonbotensteiger geen oplossing biedt. Dit is onterecht omdat de consequenties m.b.t. de vergunningverlening voor de bedrijven met dit plan wordt opgelost, de woonboten komen op een voor wonen bestemde locatie te liggen en de ingang van de Nieuwe Haven wordt 30 meter breder.

Locaties in de Bijland of Lobith

In het haalbaarheidsonderzoek van de gemeente Arnhem [van 11 maart 2014](#) is de volgende zin opgenomen:

“Op middellange termijn (3 tot 5 jaar) kan de locatie ‘de Bijland’ en/of de huidige vluchthaven Lobith in de gemeente Rijnwaarde een oplossing kunnen bieden”

De heer Thor Smits schrijft hierover in zijn aangepaste versie van het feitenrelaas (voorgeschiedenis) het volgende:

“Het is niet aan de gemeente Arnhem om ligplaatsen te realiseren of aan te kopen in een andere gemeente.”

De gemeente Arnhem heeft in 2013 ook contact opgenomen met andere gemeentes om mogelijkheden te bespreken gewenste woonbootlocaties te regelen. De minimale inspanning die de gemeente Arnhem op dit moment zou kunnen verrichten is actief het gesprek aangaan met de verantwoordelijke gemeentes voor Bijland en Lobith om de mogelijkheden die in 2014 door de gemeente zijn aangehaald, te bespreken.

Bovenstaande opsomming van de afgelopen 2,5 pagina laat zien dat er veel mogelijkheden zijn voor de woonboten van de Nieuwe Haven. Uitkoop is dus niet de enige optie. Dit wordt nu wel zo gepresenteerd.

In het Raadsvoorstel “Visie Nieuwe Haven” zijn de volgende zinnen opgenomen waarop we kort willen reageren:

“Uit oogpunt van rechtsgelijkheid kan van een ruil van een onwenselijke ligplaats in de Nieuwe Haven voor een formeel bestemde definitieve plek ergens anders (in feite een vorm van schadeloosstelling) alleen sprake zijn als de waarde van de betreffende ligplaats vergelijkbaar is.”

Zoals ons advocatenkantoor heeft aangegeven is deze bovenstaande zin niet op de werkelijkheid gebaseerd. De inspannings- en resultaatverplichting is niet gebaseerd op waarde van de huidige locatie van de ongewenst verklaarde ligplaatsen. Indien dat het geval was geweest dan had het voorstel van de gemeente Arnhem om zeven van onze woonboten te verplaatsen naar de woonbotensteiger in de Rosandepolder ook geen kans van slagen gehad. Daarnaast zijn er eerder wel degelijk woonboten naar een betere locatie verplaatst die ook nog eens speciaal voor de desbetreffende woonbootbewoners is aangelegd (zoals de 2 woonboten bij de Preats).

“Er volgt een aanbieding tot aankoop van de ligplaats en woonboot, danwel alleen een aanbieding voor de aankoop van de ligplaats. Immers, het staat de eigenaar vrij de woonboot, zonder ligplaatsvergunning van de gemeente Arnhem, aan de markt aan te bieden.”

Een woonboot zonder ligplaats heeft nagenoeg geen waarde en dit is dus geen valide optie.

“Met het intrekken van de vergunning vervalt tevens van rechtswege de huurovereenkomst en liggen de woonboten illegaal in de Nieuwe Haven. Voor zover deze niet door de eigenaren worden verwijderd zal de gemeente Arnhem moeten handhaven.”

Met de zin hierboven wordt de woonbootbewoners het mes op de keel gezet. Wij hebben rechtmatig verkregen geluidsopnames van de twee gesprekken van anderhalf uur met Thor Smits waarin hij heel duidelijk en uitgebreid bevestigd heeft dat het niet nakomen van de verplichtingen een bewuste keuze is geweest vanuit financieel oogpunt. De opnames mogen in een rechtszaak gebruikt worden.

Bijlage 2 - Voorgeschiedenis woonboten en de zoektocht naar nieuwe locaties

In de voorgeschiedenis (laatste versie van het feitenrelaas van Thor Smits) ontbreken meerdere zaken waar we in [onze uitgebreide reactie van 10 oktober 2019](#) op zijn vorige versie van het [feitenrelaas van 29 april 2019](#) ook al gewezen hebben. Hieronder een aantal hoofdpunten die niet benoemd zijn:

- De resultaatverplichting voor de gemeente Arnhem heeft de heer Thor Smits in 2011 in een [vorige beschrijving van de voorgeschiedenis](#) veel duidelijker dan nu verwoord:
“Pas in juli 2012 moet er vooruitzicht op een alternatieve ligplaats bestaan. Dat alle schepen die nu een vergunning hebben uiteindelijk ergens een ligplaats moeten hebben kan zonder meer als resultaatverplichting voor de gemeente worden opgevat.”
- Naast de resultaatverplichting voor het creëren van [35 ligplaatsen in Meinerswijk](#) is er ook een [raadsopdracht](#) van een paar maanden later voor het uitvoeren van deze resultaatverplichting.
- De opdracht en het budget om de ligplaatsen in de Defensiehaven te realiseren, waren al verstrekt en zijn later weer ingetrokken. Het intrekken is zonder een planologische of juridische onderbouwing uitgevoerd.
- Doordat het beschikbare budget om de resultaatverplichting na te komen, is ingetrokken heeft gemeente Arnhem meerdere mogelijkheden om gewenste ligplaatsen te creëren, niet kunnen uitvoeren.
- Er hebben de afgelopen 15 jaar 60 incidenten waarvan 15 aanvaringen plaatsgevonden waarvan 10 alleen al bij de jachthaven in de Nieuwe Haven.
- [De interventie van de Nationale Ombudsman](#) in het woonbotendossier is ook hier niet benoemd.

<https://www.arnhemspeil.nl/docs/2019-10-10-arnhemspeil-reactie-aan-gemeente-arnhem-mbt-memo-feitenrelaas-inventarisatie-onderzochte-woonbootlocaties-van-2000-tot-heden.pdf>

Hoogachtend en met vriendelijke groet,
Jeroen & Marloes Spaander

Namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe haven (AWN) &
Stichting Arnhems Peil (NAP)

+31 (0) 6 2888 3999
www.arnhemspeil.nl

Bronnen

Link naar de inbreng van onze advocaat

[2020-01-27-vangoud-brief-inzake-raadsvoorstel-visie-nieuwe-haven-inzake-spaander-gemeente-arnhem.pdf](#)

Link naar onze video inbreng

[2020-02-02-arnhemspeil-inbreng-video-woonbotendossier-gemeente-arnhem-tbv-behandeling-visie-nieuwe-haven](#)

Link naar ons Masterplan 4.0

[2018-11-09-arnhems-peil-masterplan-4-bestemmingsplan-gebiedsontwikkeling-stadsblokken-meinerswijk-gemeente-arnhem.pdf](#)

Links naar de samenvattingen van de gemeentelijke documentatie per onderwerp:

[samenvatting-inspanning-en-resultaatverplichting-gemeente-arnhem-tbv-opleveren-gewenste-woonbootlocaties-mbt-woonbotendossier](#)

[samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-al-jaren-op-de-hoogte-van-verplichting-en-oplossing-stadsblokken-meinerswijk-mbt-woonbotendossier](#)

[samenvatting-gemeentebestuur-arnhem-is-sinds-2004-bijna-jaarlijks-op-de-hoogte-gesteld-van-de-risicos-in-nieuwe-haven-mbt-woonbotendossier](#)

[samenvatting-verplichting-gemeente-arnhem-uit-2007-om-binnen-5-jaar-gewenste-ligplaatsen-op-te-leveren-mbt-woonbotendossier](#)

[samenvatting-situatie-asm-en-nieuwe-haven-gecreëerd-door-gemeente-arnhem-en-wordt-bewust-in-stand-gehouden-woonbotendossier](#)

[samenvatting-alle-oplossingen-voor-gewenste-ligplaatsen-woonboten-nieuwe-haven-op-een-rij-gemeente-arnhem-woonbotendossier](#)

[samenvatting-overleg-gemeente-arnhem-raadsleden-mbt-woonbotendossier-zaaknr-ombudsman-2019-00843](#)

MASTERPLAN

Eilanden 4.0

Stadsblokken Meinerswijk

Bureau AP & De Zwarte Hand

Arnhem heeft in 2007 een resultaatverplichting op zich genomen om voor 35 woonboten een gewenste ligplaats te creëren nadat de gemeente hun bestaande ligplaatsen als ongewenst had bestempeld.

De opgave voor het ontwikkelen van die gewenste ligplaatsen is destijds opgenomen als randvoorwaarde voor het te ontwikkelen gebied Stadsblokken/Meinerswijk.

In het Masterplan Eilanden 3.0 zijn echter geen woonbootlocaties opgenomen. KondorWessels Projecten heeft verklaard dat dit op verzoek is van de gemeenteraad.

Het niet voldoen aan die resultaatverplichting en randvoorwaarde zorgt op dit moment voor een gevaarlijke situatie op de tijdelijke ongewenste woonbootlocatie in de Nieuwe Haven en zal voor schadeclaims van gedupeerde woonbootbewoners zorgen.

Het Masterplan 4 biedt een oplossing voor twee hoofdpijndossiers (het woonbotendossier & RZV Jason) van de gemeente Arnhem die in beide situaties op elk moment iemand het leven kan kosten.

Het plan is eenvoudig, haalbaar en bestaat uit het doorsteken van de nevengeul (A), het verplaatsen van de RZV (en jachthaven) Jason naar de nieuwe 'Oude Haven' (B), het plaatsen van een ophaalbrug (C) naar 'het Eiland' en het beschikbaar stellen van de nevengeul voor roeiers, zeilers en de waterscouting (D).

Vervolgens kunnen een aantal van de woonboten op locatie (E) en de overige woonboten op de oude locatie van jachthaven en RZV Jason in de Nieuwe Haven geplaatst worden.

(waar nu al woonboten liggen met een woonbestemming)

Van: Wilie Verberck [<mailto:w.verberck@sun-rvs.nl>]

Verzonden: dinsdag 4 februari 2020

Onderwerp: Inspraak Visie Nieuwe Haven Arnhem

Geachte heer Kraneborg, raadsleden en fractievoolgers,

Graag wil ik nogmaals de bijgevoegde inspraak van de heer Jan Fransen op de "Visie Nieuwe Haven" geheel onderschrijven.

Dit betekent dat wij als vereniging Aqualink willen inspreken op gelijke manier als de heer Fransen dit in de bijlage heel goed aangeeft.

Tevens heeft de heer Fransen het mandaat om namens onze vereniging in deze te spreken.

Aqualink is de nautische bedrijvenvereniging waarin bedrijven zich verenigen die product leverend en/of dienstverlenend zijn naar de gehele nautische sector.

Het grootste belang is het behoud van ligplaatsen en infrastructuur of waar mogelijk uitbreiding daarvan zodat de hele brede achterban zijn economische activiteiten kan blijven uitvoeren en wij onze klanten kunnen bereiken.

Er zijn al te veel ligplaatsen verdwenen in deze regio.

Ook de belangen van een zeer sterk gegroeide cruisevaart sector kunnen wij veel te beperkt bedienen.

In het geval Nieuwe Haven Arnhem is het moeilijk te accepteren dat een industriehaven wordt misbruikt voor ligplaatsen voor woonarken waarmee slechts aan de belangen van een klein aantal particulieren wordt tegemoetgekomen.

Het bedrijfsleven komt hierdoor steeds vaker in de verdrukking wat volgens ons niet de bedoeling kan zijn.

Er is een groot tekort aan goede ligplaatsen met bijbehorende infrastructuur dus wij hopen dat daar waar dit voor handen is dit ook voor dit doel kan worden gebruikt.

Wij wensen een inhoudelijke en goede discussie met hopelijk een oplossing die onze belangen niet zal schaden.

Met vriendelijke groeten,

Wilie Verberck
Voorzitter.

Aqualink
Postbus 6852
6503 GJ NIJMEGEN
026 3251666
w.verberck@aqualink.biz
w.verberck@sun-rvs.nl

Afzender:

Bedrijven belanghebbend in de Nieuwe Haven van Arnhem.

Gemeenteraad Arnhem
Koningstraat 38,
6811 DG Arnhem
raadsleden@arnhem.nl

Betreffende: Visieplan Nieuwe (industrie) Haven Arnhem

Geachte raadsleden,

Dit is een gezamenlijk schrijven van de ondernemers in de Nieuwe Haven om u te vragen zorg te dragen voor een goed ondernemingsklimaat voor onze bedrijven zodat wij zonder inperkingen verder kunnen werken en de ruimte krijgen om de kansen die er liggen te realiseren.

Als bedrijven, ondernemers en werkers zijn wij afhankelijk van de Nieuwe Haven van Arnhem voor onze activiteiten en levensonderhoud net als onze toeleveranciers en onze families.

Wij willen met dit schrijven verduidelijken wat onze belangen en ideeën bij de Industriehaven zijn en waarom het zo belangrijk is dat de haven, na tien jaar stilstand, zich verder kan ontwikkelen. Dat doen wij ter ondersteuning van en ter aanvulling op de uitgebreide visie die afgelopen jaar is neergelegd door de gemeente Arnhem. In onze ogen is dit een consolidatie van eerdere visies, risico-inventarisaties, bestemmingsplannen en planologische verkenningen.

Wij zijn de gemeente erkentelijk dat zij haar taak in deze serieus heeft genomen en nu met een plan komt. Wij zijn erg blij met een wethouder die de moed heeft om dit probleem aan te pakken en te doen wat nodig is voor een prettige samenleving.

Onze manier van leven (hard werken) maakt dat we weinig tijd hebben om onze belangen op alle overlegplekken kenbaar te maken. Echter, wij nemen aan dat men niet luistert naar het meeste lawaai maar rationeel bekijkt welke belangen zwaarwegend en in algemene zin nuttig zijn.

Wij verwachten van de Arnhemse politiek dat zij zich verdiept in deze materie, die onze toekomst bepaalt, daar een oordeel over vormt en aansluitend een passend besluit neemt. In onze beleving zal iedereen die nu de haven bezoekt zien dat het zo niet langer gaat. Het risico is te groot en de kansen te mooi. Het voorliggende visieplan is een goed plan richting een bloeiende industriehaven. Graag lichten we onze huidige situatie uit met de grootste knelpunten. Aansluitend presenteert iedere ondernemer kort zijn specifieke situatie met gewenste mogelijkheden en ideeën.

Wie zijn wij

Er zijn ruim 21 bedrijven in de haven gevestigd van klein tot groot en er zijn verschillende drijvende en varende scheepvaartondernemingen in de haven aanwezig.

Bij deze ondernemingen zijn in totaal ongeveer 200 tot 250 mensen werkzaam. Met een uitschieter in de winter richting de 500 vanwege de dag-arbeid aan boord van winterliggers.

Grootste knelpunt

De haven kent nu nog een zeer dynamisch gebruik. Waardoor verschillende gebruikers elkaar in de weg zitten. De meest urgente situatie is dat zware industrie -met chemische, akoestische en fysieke risico's - soms maar op 10 meter afstand van bewoning zit. Waar arbeiders verplicht veiligheidstrainingen moeten voldoen en in volledige pbm's moeten werken, daar lopen kinderen langs om de hond uit te laten.

Helaas heeft de gemeente dat risico laten ontstaan door de woonboten hier -tijdelijk- te plaatsen. Wij als ondernemers kunnen daardoor ons werk niet goed uitvoeren, niemand wil verantwoordelijk zijn voor ongelukken.

Door die inperking van de vergunde en bestemde activiteiten staan banen op het spel. Ondernemers leven met een knoop in de maag, immers hoe kun je over investeringen en voortzetting nadenken? En dit betekent ook voor werknemers onzekerheid.

Potentieel van de haven

Wij zien als ondernemers een groot potentieel in de haven. Mogelijkheden die nu nog dromen blijven vanwege de gemengde gebruikers. De haven is nog niet lang geleden voorzien van doorvaartdiepte en een robuuste kademuur met afmeerpalen en aanliggende asfalt weg.

Er zijn meerdere bedrijven die zich graag in de haven zouden willen vestigen. Dat is bekend vanuit onderzoek van de provincie. En wij kunnen ook zo een lijstje doorsturen met ondernemingen die, als zij welkom zijn, voordeel hebben bij juist deze locatie als opslag, overslag, werkplaats en meer.

In het algemeen is er onderzoek gedaan en aangegeven dat de haven ruimte kan bieden voor 200 fte extra op korte termijn en 1000 fte op midden lange termijn. Waarbij de IPKW zelfs nog aanvullende ambities heeft.

Meewerken aan Duurzaam Arnhem

Scheepsvaart is van nature duurzaam transport vanwege de bulk en waterwegen. Arnhem kan ook bijzonder bijdragen aan het verder helpen van de enorme verduurzaming in deze sector. Van overslag, bouw en onderhoud van elektrische/waterstof schepen tot het duurzaam leveren van de elektrische en waterstof energie.

De Nieuwe Industrie Haven kan een bijzondere plek van Arnhem worden die de verbinding maakt tussen de Rijn, energie-innovatie en duurzame transport en industrie.

Als bijlage hebben wij specifieke de ambities en mogelijkheden van de ondernemingen bijgevoegd en een infografic van de haven.

Wij hopen dat dit schrijven u een beeld geeft van ons enthousiasme voor de Nieuwe Haven en de mogelijkheden die wij zien en waar wij graag aan mee willen werken.

Mochten er nog vragen over zijn dan kun u altijd contact opnemen

Met vriendelijke groet,

ondergetekende ondernemers:

Misti B.V. (scheepskranen en spdupalen)

Jan Fransen

Jan@Misti.nl

Walvoorzieningen Nederland B.V.
Ing. J. Fransen & ir W. schoonderbeek
Info@wvnld.nl

Fransen technical service (Elektrotechniek)
M. Horsman
max@fransents.nl

WSAB
Ir. W. Schoonderbeek
Schoonderbeek@wsab.nl

JFArnhem B.V.
J. Fransen
Jan@fransents.nl

NIEUWE HAVEN ARNHEM

Onze visie op de toekomst

Huidige situatie

Deze kaart laat zien hoe de huidige verdeling van de kade in de nieuwe haven is ingedeeld. daarin is een indicatie van de huidige bedrijvigheid aangegeven (niet industriële bedrijven buiten beschouwing gelaten). daarbij ook de bedrijvigheid voortvloeiend uit het winteronderhoud van de rivier cruise schepen en de scheepswerf.

Ruimte beslag Kade Nieuwe Haven

De cruiseschepen (19.44%) De bedrijven (25%) De werf (2.78%)
De woonboten (33.33%) Recreatie (19.44%)

Yachthaven +
Roeivereniging
+ Woonboten

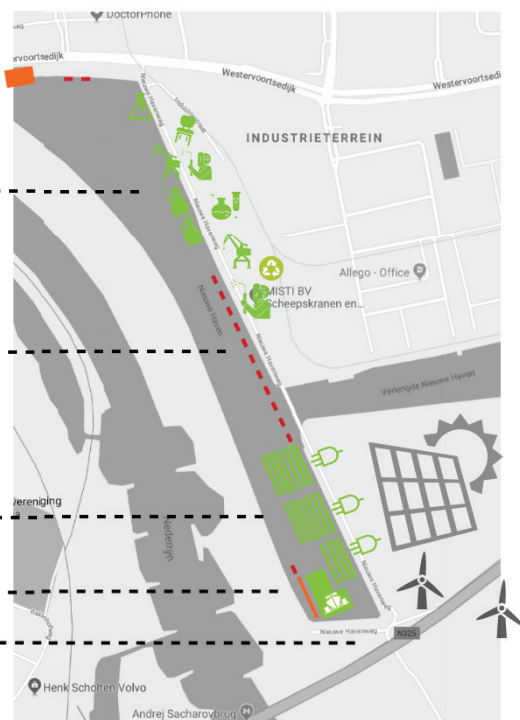
Grondstoffenoverslag +
Maak industrie
+ Overige bedrijvigheid

Woonboten

Winteronderhoud Cruiseschepen
+ walstroom

Scouting + woonboot

Scheepswerf

Conclusie

het is duidelijk zichtbaar dat de woonboten in de huidige vorm bijna de helft van de haven, zowel op land als in het water innemen. waarbij de woonboten vernieuwing, uitbreiding en verduurzaming onmogelijk maken en huidige bedrijfsactiviteiten inperken vanwege de risico zoneringsen.

veiligheid, bedrijvigheid en leefbaarheid zijn in het gedrang in de huidige indeling.

Wij vragen u de industriehaven van Arnhem ook als industriehaven in te delen en uitbreiding en verduurzaming mogelijk te maken.

Specifiek voor de bedrijven waarin ik deelneem in directie of indirect een belang heb wil ik onze belangen en kansen in de haven van Arnhem toelichten.

Deze groep bedrijven heeft een omzet van 5,5 miljoen per jaar met 55 FTE die afhankelijk zijn van de haven in Arnhem.

Wij denken binnen 1 jaar te kunnen groeien naar 75FTE en in 5 jaar naar 200 FTE in de haven van Arnhem. Met een omzet van 35 miljoen.

Daarvoor hebben wij nodig: (in volgorde van urgentie)

- Verplaatsing van de woonboten buiten de haven.
- Haven kraan achter in de haven (nieuwe haven 23).
- Vergunning voor walstroom op de vrijgekomen ruimte.
- Nieuwe werkplaats achter in de haven of uitbreiding van huidige werkplaats.
- Vernieuwing / Uitbreiding van de werf.
- De goede samenwerking met de havendienst behouden.

De haven heeft alle infrastructuur en faciliteiten die hiervoor nodig zijn. Die zijn reeds geïnvesteerd vanuit de gemeente en provincie, nu nog bruikbaar maken voor bedrijven.

Misti B.V. maakt de hoogwaardige binnenvaart producten; Scheepskranen en Spudpalen. Eerder werden deze producten bij de scheepswerf van Arnhem gemaakt. Vanaf begin 2018 is de productie van de producten ondergebracht in een hal, halverwege de haven van Arnhem.

Wegens succes van deze producten wil Misti verder uitbreiden en zijn processen duurzamer maken.

De vergunningen van Misti botsen direct met de woonbootbewoners. De werkplaats van Misti ligt ten hoogte van de woonboten en is specifiek ontworpen voor zware activiteiten met 10 tons kranen en 600mm betonnen zwaarbelastingvloer. Al na de 2^e wereld oorlog wordt er op deze locatie aan groot materiaal gewerkt. Echter is dat nu lastig geworden door de woonboten.

Door “anonieme” meldingen worden wij 3 keer per jaar gecontroleerd door de ODRA. Wat stres, tijdsverlies en druk met zich mee brengt, ondanks dat wij elke keer geen noemenswaardige opmerkingen van de ODRA krijgen.

Voor misti zien wij de kans voor het inbouwen van de binnenvaart producten (hijskranen en autonome afmeer/anker systemen) die nu al in de haven worden gebouwd.

Vaak wordt nu uitgeweken naar Nijmegen en elders voor de inbouw vanwege een tekort aan kade en langdurige investeringsmogelijkheden in de haven.

Ook doet misti onderhoud aan binnenvaart producten ook bekend als “auxillary equipment” (zaken die nodig zijn (behalve drijven en varen) voor een schip.

Het onderhouden van de zogenoemde witte vloot. Waarbij er nu al 10-100 onderaannemers in de haven actief zijn voornamelijk in de winterperiode is een enorme kans voor misti.

Er is landelijk een schrijnend tekort aan deze locaties en vele onderaannemers zouden zich graag vestigen in de haven als de witte vloot welkom is in Arnhem. Nu moet men met tijdelijke voorzieningen opgeknapt om de woonboten heen werken. Wat het allemaal erg lastig maakt.

Op een bovenaanzicht is duidelijk zichtbaar dat arbeiders 90 meter over schepen heen moeten lopen om bij de laatste ship te komen. Deze schepen moeten 90 meter breed liggen omdat de woonboten met nog geen 5 meter breed veel plek innemen.

Walvoorzieningen Nederland B.V. Levert als eerste commercieel bedrijf walstroom aan schepen.

Zij heeft ruim 1 miljoen geïnvesteerd in de nieuwe haven van Arnhem om stroom aan schepen te kunnen leveren. Inmiddels is er een Europese subsidie toegekend (na veel moeite) aan Walvoorzieningen Nederland. Zij heeft in Arnhem in 2018 2 miljoen kwh aan stroom geleverd. Dit in plaats van vervuilende grote diesel generatoren op alle schepen. Daarmee heeft zijn 80% van de Arnhemse doelstelling behaald wat is gecommuniceerd via het CEM project van gemeente Arnhem.

Levering van groene walstroom vanuit het eerste commerciële walstroom bedrijf van Nederland die zonder investering van gem. Arnhem nu al alle cruise schepen in de haven voorziet van stroom en daarmee een groot deel van de fijnstof en CO₂ uitstoot voor Arnhem heeft gerealiseerd. Als zij in de haven kan opschalen kan er in Europees verband (gemeente Arnhem is lead partner is Europees project waar deze walstroom installatie op is aangehaakt) als showcase fungeren.

Tevens is er een 500kWh accu in de haven waarmee een compleet smart energy netwerk wordt opgezet waar ook de zonnepanelen en windmolens onderdeel van gaan uitmaken.

Fransen Technical services levert elektrotechnische diensten aan binnenvaart en industrie.

Zij deelt haar belangen met Misti B.V. Als binnenvaartschepen in Arnhem kunnen aanleggen voor elektrotechnische werkzaamheden heeft dat direct impact op de mogelijkheden van FTS.

Scheepsreparatiebedrijf Arnhem is de werf in Arnhem. Een vaste waarde sinds 1983 en mede opgericht door mijn vader.

De werf is uniek in de regio en heeft de potentie om een belangrijk punt van oost Nederland te zijn in de binnenvaart markt. Er is een tekort aan werven en deze locatie heeft alle mogelijkheden.

In overleg met de huidige eigenaar zijn er meerdere plannen. Waarvan meerdere zijn overlegt met havendienst en gemeente. Maar nu alleen maar verder worden ingeperkt door woonboten.

Zo ligt er 1 zelfs aan de werf. Wat geen plek is om te wonen.

Onderhoud en nieuwbouw van schepen, die hedendaags vrijwel allemaal hybride/elektrisch worden gebouwd in Nederland is een enorme kans.

Ik zou mij graag bezig houden met de werf, maar niet zolang de situatie in de haven zo onbegrijpelijk gemengd blijft

In een vergezicht zien wij de mogelijkheid scheepvaart, watergebonden en water-verbonden bedrijven zich te laten vestigen in de haven. Denk aan;

Scheepstimmerbedrijven.

Scheeps-elektrotechnische bedrijven.

Scheepstoebehoren handel (scheepvaart winkel Arnhemse ondernemen met internationale afzet markt)

Hotel wezen van witte vloot.

Voortstuwingen systeem onderhoud.

Overslag van lokale producten, pakketjes, chemie etc.

het opladen van schepen en accu's.

Het leveren van waterstof aan schepen.

Inbouw van scheepsproducten

Reparatie van scheeps schade

Opslag van scheeps gerelateerde goederen

Aantekening:

Een vergezicht: industriehaven Arnhem verbindt de Rijn, energie-innovatie en duurzame industrie

Wij zien mogelijkheden om scheepvaart, watergebonden en water-verbonden bedrijven te laten vestigen in de haven. Denk aan:

- Het inbouwen van de binnenvaart producten zoals hijskranen en autonome afmeer/anker systemen. Vaak wordt uitgeweken naar Nijmegen en elders voor de inbouw vanwege een tekort aan kade en langdurige investeringsmogelijkheden in de haven.
- Het onderhouden van de zogenoemde witte vloot. Er zijn nu al 10-100 onderaannemers in de haven actief, voornamelijk in de winterperiode. Er is landelijk een schrijnend tekort aan geschikte locaties en vele onderaannemers zouden zich graag vestigen in deze haven als de witte vloot welkom is in Arnhem. Nu moet men met tijdelijke voorzieningen opgekropt om de woonboten heen werken.
- Opschalen van de levering van groene walstroom. Er is reeds walstroom gerealiseerd vanuit het eerste commerciële walstroom bedrijf van Nederland -die zonder investering van gemeente Arnhem nu al alle cruiseschepen in de haven voorziet van stroom- en daarmee een groot deel van de fijnstof en Co2 uitstootreductie voor Arnhem heeft gerealiseerd. Gemeente Arnhem is lead partner in het Europees project waar deze walstroom installatie op is aangehaakt. Als zij in de haven kan opschalen, kan dit project in Europees verband als showcase fungeren.
- Duurzame energieopwekking. Er is een 500kWh accu in de haven waarmee een compleet smart energy netwerk wordt opgezet waar ook de zonnepanelen en windmolens onderdeel van gaan uitmaken.
- Mogelijkheden geven voor onderhoud en nieuwbouw van schepen, die tegenwoordig vrijwel allemaal hybride/elektrisch worden gebouwd in Nederland.

Datum: 05-02-2020

Onderwerp: Rondetafelgesprekken Visie Nieuwe Haven - Woonbotendossier

Inspraak Marloes Spaander

Beste gemeenteraadsleden, beste collega

Ik ben Marloes Spaander, Ik sta hier vanavond namens mezelf, Jeroen Spaander en onze woonboot de Orion3.

Een woonboot is veel werk. Ze zeggen wel eens, koop een boot, gooi je centen in de sloot. Dat is een grappige uitspraak maar wat het betekent is dat mensen hun hele leven al hun tijd, geld en energie in hun woonboot hebben gestopt. Als je ergens veel in investeert dan wordt het ook veel waard voor een persoon. De woonboot wordt het middelpunt van je bestaan en je thuis.

Op de 2 ligplaatsopties na, is de enige keuze die gegeven wordt, uit laten kopen en anders raak je je ligplaats kwijt. Ik noem dat eigenlijk geen keuze, maar dwang. Er bestaat nog de vrijheid om de woonboot zonder ligplaats te verkopen, maar een woonboot zonder ligplaats is waardeloos en dus niet verkoopbaar, zal elke woonbootbewoner u vertellen. Wat de woonbootbewoners dus wacht is een uitkoopsum en sloop van hun huis. Beeld u zich eens in dat dit met uw eigen huis gebeurt. Hoe zou dat voor u voelen?

Nu wil ik het kort hebben over de rode woonboot van Jeroen en mij. 20 jaar lang hebben we gezwoegd om onze droom te bouwen. Als onze tijd en geld is in de woonboot gegaan en in 2017 hadden we eindelijk een zeer goed lopende Bed & Breakfast met 4 kamers. We zaten elke dag vol. Totdat we aangevaren werden door een olietanker van 110 meter. Hij botste 3x tegen ons aan. Het schip dat net af was, keurig afgewerkt en strak in de verf, heeft nu 3 grote deuken en een scheef bovendeck. De Bed & Breakfast kon dicht want we kunnen de veiligheid niet meer garanderen. Het schip was lekgeslagen en had kunnen zinken, mensen hadden verpletterd kunnen worden of verdrinken. We hebben afscheid genomen van onze Bed & Breakfast-droom.

Arnhems Peil kent u natuurlijk van de biomassacentrale maar wij doen veel meer. Arnhems Peil heeft als doel om de belangen te behartigen van alles wat met de natuur, omwonenden en kleine bedrijven van de havens en rivieren van Arnhem te maken heeft. We houden onze bezig met duurzame woonoplossingen voor woonboten, acties die de natuur en het klimaat verbeteren en stimuleren de kleine ondernemers. We zijn daardoor zeer nauw verbonden met de Arnhemse havens en rivieren. De stichting heeft 14 vrijwilligers, duizenden volgers en we doen het goed, we beginnen donateurs te krijgen en hebben veel uiteenlopende projecten.

Niet alleen Jeroen en ik maar ook Arnhems Peil zou een groot deel van haar identiteit verliezen als we onze woonboot naar de sloop moeten brengen en overblijven met wat geld. We willen u daarom vragen opnieuw te kijken naar de 12 oplossingen die wij al sinds 2014 herhaaldelijk aan de gemeente hebben gepresenteerd. U zult zien dat er wel andere opties zijn en dat er een inspanning- en resultaatverplichting ligt bij de gemeente om ons een andere plek te geven.

Mochten wij onze woonplek en ons thuis echt kwijtraken, dan vragen wij aan wethouder van Dellen om, zoals wij hebben besproken, alleen de woonfunctie van het schip af te kopen zodat ons bedrijf en onze stichtingen kunnen blijven bestaan. Maar liever, beste raad, houdt u alstublieft aan uw besluiten, afspraken en verplichtingen en geef ons een nieuwe plek. Wij zijn bereid om volledig zelfvoorzienend te worden waardoor minimale infrastructuur hoeft worden aangelegd.

Datum: 05-02-2020

Onderwerp: Rondetafelgesprekken Visie Nieuwe Haven - Woonbotendossier

Inspraak Jeroen Spaander namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven (AWN) en Stichting Arnhems Peil.

Ik ben Jeroen Spaander en sta hier vanavond namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe Haven en Stichting Arnhems Peil.

Laat ik beginnen door aan te geven dat één derde van de bewoners uit de Nieuwe Haven geen uitnodiging hebben ontvangen en daarom niet hebben kunnen aangeven dat ze graag willen inspreken. Het raadsvoorstel betreft voornamelijk het verwijderen van de woonboten en gaat dus over de huizen van die gezinnen en hun toekomst. Ik neem aan dat de gemeente hen alsnog de kans geeft om hun inbreng te laten horen.

We hebben een video ingebracht waarin we het woonbotendossier vanaf het begin van deze eeuw hebben uitgelegd. Ik hoop dat de raadsleden de video hebben bekeken.

In de video hebben we uitgelegd dat begin deze eeuw alle 150 woonboten in Arnhem op een ligplaats zonder beleid en zonder vergunning lagen. Sinds 2004 is de gemeente Arnhem door middel van meerdere veiligheidsrapporten zeer uitgebreid op de hoogte gesteld van de groeiende onveilige situatie voor de bewoners in de Nieuwe Haven en de problemen die de woningen opleveren voor de vergunningverstrekking voor de bedrijven op het industrieterrein.

In 2005 heeft de gemeente Arnhem om die reden bepaald dat 35 van de 150 woonboten op een ongewenste plek lagen. In 2007 is de gemeente een inspannings- en resultaatverplichting aangegaan om voor die woonboten op de ongewenst verklaarde locaties binnen vijf jaar maar uiterlijk voor juli 2012 een gewenste ligplaats buiten de Nieuwe Haven te verzorgen. De gemeente heeft vervolgens pas eind 2011 enige actie ondernomen om naar locaties op zoek te gaan.

Sinds 2012 heeft de gemeente er alles aan gedaan om onder haar verplichting uit te komen. Dit werd onlangs meerdere keren bevestigd door de allerhoogste beleidsadviseur en die uitspraken hebben we opgenomen. Het bestuur van de stad accepteerde hiermee nadrukkelijk het risico op de breed uitgemeten gevaren voor de woonbootbewoners en de risico's voor de bedrijven ondanks de meerdere uitspraken van de rechter, de uitspraken van de Raad van State en onlangs weer de interventie van de Nationale Ombudsman.

De afgelopen 15 jaar hebben er meer dan 60 incidenten plaatsgevonden waaronder 18 aanvaringen. 10 van die aanvaringen vonden plaats bij de jachthaven die in de ingang van de Haven ligt. Het veiligheidsrapport uit 2018 geeft aan dat het een wonder is dat er nog geen ernstige gewonden of doden zijn gevallen. Ondanks die duidelijke boodschap heeft het College toch besloten om de jachthaven te laten liggen, wat natuurlijk erg vreemd is.

Het rapport geeft aan dat indien de jachthaven verplaatst zou worden, de ingang van de haven 50 meter breder zou worden en de grootste risico's verholpen zijn. Locaties die geopperd zijn voor de jachthaven zijn de Rosandepolder, de ASM haven, Meinerswijk of achterin de Nieuwe Haven. Deze oplossing maakt ook meteen ruimte voor bijna alle woonboten die nog op ongewenste locaties liggen.

En dit is nog maar 1 van de 12 mogelijke oplossingen die we aangeboden hebben. Ik verzoek u dan ook nogmaals om ervoor te zorgen dat wij als Arnhemmers er vanuit kunnen gaan dat het bestuur van onze stad zich aan haar afspraken houdt en nog eens goed gaat kijken naar de aangedragen oplossingen.

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, informatieve bijeenkomst 5 februari 2020

GEMEENTE
Arnhem

Visie Nieuwe Haven

Zaaknummer:	424102
Portefeuillehouder:	J. van Dellen
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers Kraaijenbrink (AC), Eliëns (PvdD), Broersma (CU), Bouma (PvdA), Pape (VVD), Coenders (GL), Dijk (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Baars (SP) en Verheij (PVV).

De fractie van DENK/Verenigd Arnhem was niet bij de vergadering aanwezig.

Insprekers

Ingesproken is door Oscar Weideman, Henk Wijninga, Marloes Spaander, Gaby Neve - Schleyer en Eelco Slont op persoonlijk titel. Hr. Slont sprak ook namens de fam. Beurs en de fam. Leenheer.

Jan Fransen sprak in namens een aantal bedrijven, Jeroen Spaander namens de Actiegroep Woonboten Nieuwe haven (AWN) / Stichting Arnhems Peil, Petra Eijkelkamp namens Helldörfer lasbedrijf, Bernd Huibers namens de waterscouting Miguel Pro en Geo Dam namens de Roei- en Zeilvereniging Jason

Bespreking

De insprekers hebben allen aangegeven wie zij vertegenwoordigen en een korte introductie gegeven met hun opvatting(en) over het voorstel. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord. De inbreng van de insprekers en de vragen uit de raadskamer gingen over het participatieproces, de veiligheid, de grootte van de (beroeps)scheepvaart, de voorgestelde combinatie van industrie en recreatie en de mogelijke uitkoop van de woonboten.

Niet alle fracties hebben hun vragen aan de insprekers kunnen stellen.

Conclusie

De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat alle vragen beantwoord zijn. De behandeling van het voorstel zal een volgende keer worden voortgezet met een meningsvormende (1) behandeling.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

C.J.M. Kalthoff

Titel/onderwerp: **Agenderingsverzoek Olympuskwartier**

Raadsadviseur: E. Dirksen

Telefoonnr: 3774712 Elsebee.dirksen@arnhem.nl

Van:	Arnhem Centraal	Ambtenaar:	Mariëlle Knaapen
Portefeuillehouder:	H. de Vroome	Telefoonnr:	377 3782
		E-mailadres:	Marielle.knaapen@arnhem.nl
Doel activiteit	De bespreking van dit onderwerp stelt de raadskamer in staat om het door het college ingezette beleid te controleren danwel input te leveren voor het vervolg.		
Toelichting	De fractie van Arnhem Centraal heeft verzocht om agendering van de raadsbrief van het college over het Structuurontwerp Openbare Ruimte Olympuskwartier. Voorafgaand aan de bespreking met de portefeuillehouder zal een ronde tafelgesprek plaats vinden waarvoor vertegenwoordigers van de wijkplatforms en andere betrokkenen zijn uitgenodigd. Aanleiding De fractie van Arnhem Centraal heeft in het verleden al een aantal keer (onder andere tijdens de begrotingsbehandelingen van 2017 en 2018) aandacht gevraagd voor de ontwikkelingen in Arnhem Zuid. In november 2017 stemde de raad in meerderheid tegen de komst van een grootschalige bioscoop Euroscoop in het gebied. Tijdens deze behandeling werd de motie aangenomen 'Nu snel verder met Olympusgebied Arnhem Zuid'. Hierin staat onder andere de overweging dat onder de inwoners van Arnhem-Zuid de vraag bestaat naar meer levendigheid, gezelligheid en aantrekkelijke horeca. Het college heeft naar aanleiding van deze motie een visie ontwikkeld die in oktober 2019 in de vorm van een structuurontwerp Openbare Ruimte Olympuskwartier aan de raad is aangeboden. Het agenderingsverzoek van Arnhem Centraal is als bijlage aan de stukken toegevoegd. Genodigden Voor het ronde tafelgesprek zijn uitgenodigd: Vertegenwoordigers van de wijkplatforms Malburgen Oost-Zuid en Malburgen West; het Olympuscollege; Decathlon; het Bruishuis; Ruimtekoers en Zuiderziel/Openbaarbeleven.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Er is geen vervolgbehandeling voorzien. Een eventueel vervolg hangt af van het initiatief dat een of meerdere fracties neemt.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	Voorafgaand aan de behandeling van het agenderingsverzoek zal een ronde tafelgesprek plaatsvinden: Na een korte voorstelronde van betrokkenen gaan zij in gesprek met de woordvoerders van de fracties. Aansluitend vindt het agenderingsverzoek plaats. Agenderingsverzoek - De woordvoerder van Arnhem Centraal krijgt de gelegenheid het agenderingsverzoek kort nader toe te lichten. - Het college wordt in de gelegenheid gesteld kort te reageren op het voorgaande ronde tafelgesprek en het agenderingsverzoek. - De leden van de raadskamer worden uitgenodigd aan de bespreking deel te nemen. De behandeling vindt plaats in één termijn, hierbij is een afwisseling van het stellen van informatieve vragen en het uitwisselen van gedachten toegestaan. Interrupties zijn toegestaan. Aan het einde van de behandeling zal aan de indiener van het agenderingsverzoek de vraag worden gesteld of het verzoek voldoende behandeld is of dat een eventueel vervolg noodzakelijk wordt geacht.		

Bijlagen				
Agenderingsverzoek - raadsbrief "structuurontwerp Openbare Ruimte Olympuskwartier" van de fractie Arnhem Centraal				
Raadsbrief "Structuurontwerp Openbare Ruimte Olympuskwartier, d.d. 08-10-2019				
Bijlage - structuurontwerp openbare ruimte Olympuskwartier 16-08-2019				
Motie [17M104] Nu snel verder met het Olympusgebied Arnhem-Zuid				
Raadsbrief "blik op zuid' d.d. 10-10-2019				
Bijlage - notitie Blik op Zuid				
Amendement [17A46] Onderzoek aantrekkelijk Arnhem Zuid				
Amendement [18A27] Cultureel meer evenwicht tussen Noord en Zuid				

Van: Lea Manders

Verzonden: maandag 21 oktober 2019

Onderwerp: Aanvraag agendering - Raadsbrief "Structuurontwerp Openbare Ruimte Olympuskwartier"

Wethouder de Vroome heeft op 9 oktober een raadsbrief met structuurplan openbare ruimte Olympuskwartier gezonden.

De fractie van Arnhem Centraal vraagt agendering aan om de volgende redenen:

1. Dit gebied is een als centraal gevoeld gebied in Arnhem Zuid, waar ongetwijfeld Arnhemmers over willen mee praten. Behalve directe aanwonenden/belanghebbenden is dit nog niet mogelijk geweest.
2. Er is geconstateerd dat cultuur en ontmoeten in Arnhem-Zuid weinig gefaciliteerd worden. Er is bijna geen aantrekkelijk horeca in Arnhem Zuid te vinden. Er is een amendement aangenomen dat opdraagt beleidsmatig meer aandacht te geven aan cultuur in Arnhem Zuid. Er zijn nog een aantal in te vullen percelen in het Olympuskwartier die hier wellicht een rol in zouden kunnen vervullen. Wat is de visie van het college hierop en wat vindt de raad?

De fractie van Arnhem Centraal vraagt een rond tafel gesprek aan met aansluitend een gesprek met de wethouder

Lea Manders, raadslid

Aan de gemeenteraad

Datum : 8 oktober 2019
Zaaknummer : 397252
Contactpersoon : Marielle Knaapen
Telefoonnummer : 026 3773782

Onderwerp: Structuurontwerp Openbare Ruimte Olympuskwartier

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit het Structuurontwerp Openbare Ruimte Olympuskwartier vast te stellen.

Inleiding

Ter uitvoering van de motie Nu snel verder met het Olympusgebied Arnhem-Zuid (17M104) hebben we aan u toegezegd een visie te ontwikkelen op de openbare ruimte van het Olympusterrein en omliggende wegen: hoe hier efficiënt een doelmatige kwaliteitsslag te realiseren, uitgaande van de Koers Centrum Zuid, de Nota van Randvoorwaarden Rijnhalgebied en de huidige situatie van het gebied. Deze visie heeft de vorm gekregen van bijgevoegd structuurontwerp (zie bijlage).

Structuurontwerp Openbare Ruimte Olympuskwartier

Dit Structuurontwerp voor de openbare ruimte geeft een houvast voor een grote transformatie van het momenteel nog versnipperde buitenterrein. Het gebied zal stap voor stap omgevormd worden tot een waardige buitenruimte. Een buitenruimte die qua gebruik aansluit op de vele prachtige sporten binnen, een buitenruimte die samenhang biedt in het nu versnipperde terrein. Een buitenruimte die uitdaagt tot bewegen op allerlei manieren; georganiseerd en ongeorganiseerd. En een buitenruimte die verblijfskwaliteit en sociale veiligheid biedt voor de bezoekers uit de regio, de stad en voor de bewoners van de aan het kwartier grenzende wijken Malburgen, Vredenburg en Elden.

Consequenties

Door realisatie van dit structuurontwerp worden diverse beleidsdoelen gehaald:

- het Olympuskwartier een prettiger verblijfsgebied voor bezoekers, omwonenden en passanten maken,
- het aansluiten van het gebied op de rest van de wijk Malburgen oost-zuid,
- het beter toegankelijk maken van het gebied door meer verbindingen voor langzaam verkeer;
- het stimuleren van bewegen in de openbare ruimte,
- het verbeteren van de ecologische kwaliteit door het toevoegen van groen,
- het verminderen van het hitte eiland dat deze locatie nu is door afname van verharding en toename van groen,
- het aantrekkelijker maken van de nog te verkopen kavel B.

Datum : 8 oktober 2019
Zaaknummer : 397252
Pagina : 2

Op basis van het Structuurontwerp is een raming van de hiervoor benodigde investeringen in de openbare ruimte berekend. De kosten hiervoor kunnen gedekt worden uit de grondexploitatie, mits Kavel B in zijn geheel (ca. 11.500 m²) tegen de maatschappelijke grondprijs wordt verkocht. Om te voorkomen dat de kosten voor de baat uitgaan, zal de uitvoering van de verbetering van de openbare ruimte in tijd worden gefaseerd. Uiteraard zullen de kosten niet hoger zijn dan de opbrengsten, zodat de cashflow altijd positief zal zijn.

Communicatie

Op 20 september 2018 is de ruimtelijke verkenning enthousiast door de Olympuspartners ontvangen. Op 4 december hebben het Wijkplatform Malburgen Oost en op 31 januari de Olympuspartners op basis van een presentatie door Rob Aben aanvullingen genoemd, die zoveel als mogelijk zijn verwerkt in voorliggend Structuurontwerp.

De uitgangspunten voor de urban sports elementen zijn geschreven in overleg met het Sportbedrijf, Formupgrade (het nieuwe beweegcentrum op het Olympus kwartier) en met *freerun* en *parkour*¹ specialisten.. Deze specialisten waren heel enthousiast dat dergelijke voorzieningen in Arnhem gaan komen. Zij willen graag meedenken over de uitwerking, zodat het gebruik optimaal op deze moderne sporten toegespitst zal zijn.

Om te zorgen dat ontwikkelaars in beeld krijgen welke mogelijkheden er op het Olympusterrein zijn, wordt kavel B op de gemeentelijke website "Vastgoedplein" te koop aangeboden, inclusief vermelding van de kaders voor de ontwikkeling: met name de Koers Gebiedsvisie, de Nota van Randvoorwaarden, het onderzoek naar leisurevoorzieningen en de Nota Grondprijzen.

Hoogachtend

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)

- Structuurontwerp Openbare Ruimte Olympus Kwartier, 16 augustus 2019 (Rob Aben)

¹ *Freerun* en *parkour* zijn nieuwe sporten, die in een zaal of in de openbare ruimte door vooral jongeren worden uitgeoefend. Bij *freerun* worden zoveel mogelijk salto's en draaiingen rond één object gemaakt; *parkour* is een loopdiscipline, waarin de deelnemers proberen hindernissen te overwinnen op een zo vloeiend en snel mogelijke manier.

STRUCTUURONTWERP

OPENBARE RUIMTE OLYMPUS KWARTIER

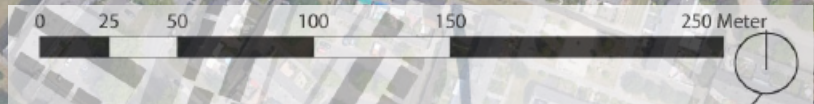
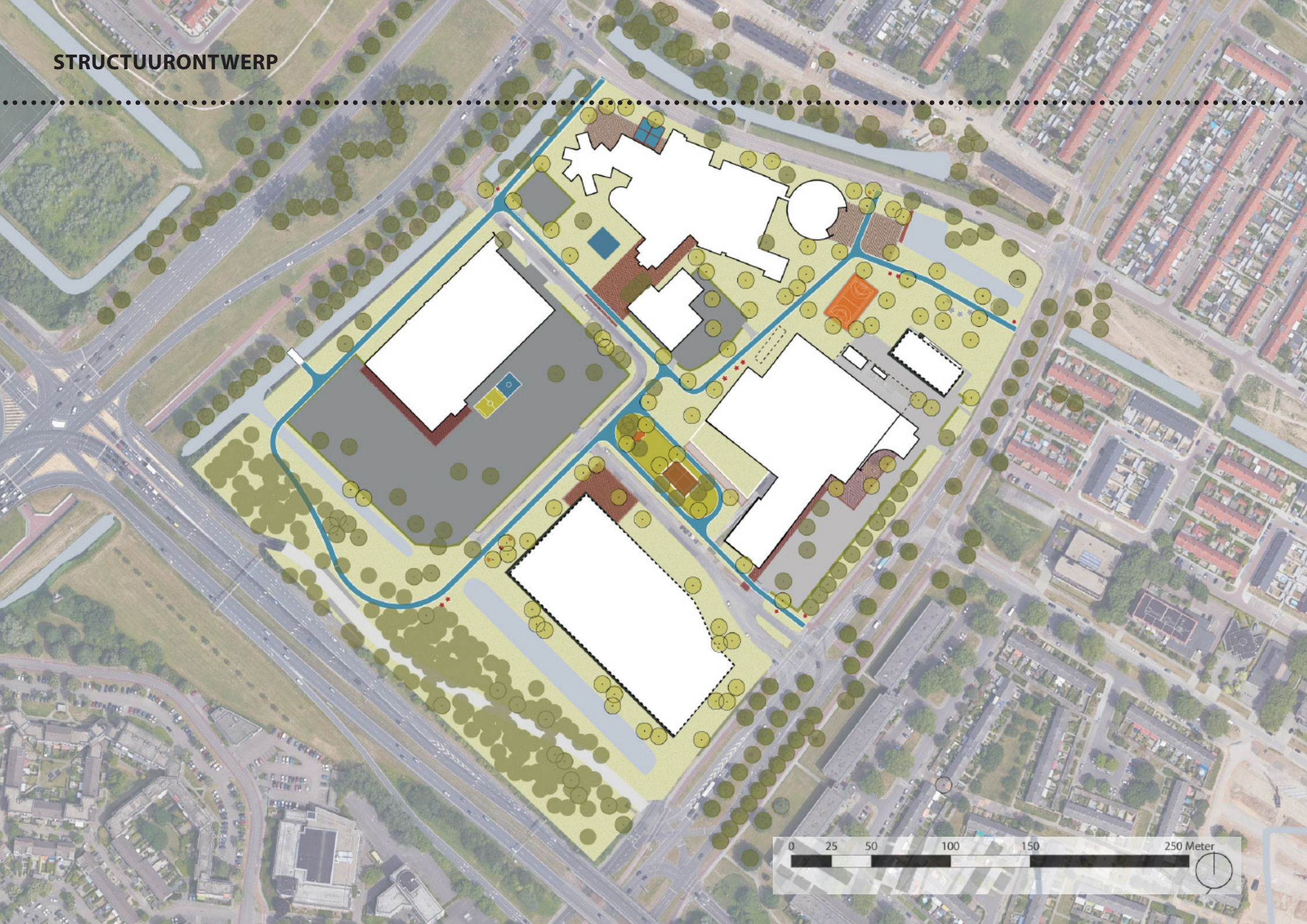
17 SEPTEMBER 2019

1. INLEIDING	4
1.1 De opgave	
1.2 Leeswijzer	
1.3 Beknopte analyse	
2. IMAGO: SPORT EN BEWEGEN IN HET GROEN	16
3. HARDWARE: STRUCTUURONTWERP	20
3.1 Plankaart	
3.2 Toelichting plankaart	
3.3 Planprincipes	
Toelichting per thema	
3.4 Met omgeving verbonden	
3.5 Groene waas	
3.6 Sportcircuit en voorzieningen	
3.7 Herkenbare entreepleinen	
3.8 Parkeren concentreren	
4. SOFTWARE: PROGRAMMERING	38
5. CATALOGUS BUITENINRICHTING (BOUWSTENEN)	44
5.0 Op elkaar afgestemd	
5.1 (Sport-) imago	
5.2 Verhardingen	
5.3 Buitenmeubilair	
5.4 Beplanting	
5.5 Waterberging	
6. BEHEER	82
7. BRONNEN EN COLOFON	86
BIJLAGEN	
1. eigendommen, planfasering	
2. openstaande items	
3. bomen op eindgrootte	

STRUCTUURONTWERP

Het zogenaamde Olympus Kwartier is een opmerkelijk deel van Malburgen, gelegen aan hoofdinvalswegen, naast het Gelredome en met als blikvanger de Rijnhal (nu geheten Decathlonhal). Het terrein waar ook het Olympus College en zwembad De Grote Koppel liggen heeft een regionale betekenis. Van heinde en verre komt men hier sporten. Dit vindt echter nagenoeg geheel binnen plaats. Dit Structuurontwerp voor de openbare ruimte geeft een houvast voor een grote transformatie van het momenteel nog versnipperde buitenterrein. Het gebied zal stap voor stap omgevormd worden tot een waardige buitenruimte. Een buitenruimte die qua gebruik aansluit op de vele prachtige sporten binnen, een buitenruimte die samenhang biedt in het nu versnipperde terrein. Een buitenruimte die uitdaagt tot bewegen op allerlei manieren; georganiseerd en ongeorganiseerd. En een buitenruimte die verblijfskwaliteit en sociale veiligheid biedt voor de bezoekers uit de regio, de stad en voor de bewoners van de aan het kwartier grenzende wijken Malburgen, Vredenburg en Elden.

Dit Structuurontwerp is tot stand gekomen in samenwerking met diverse direct en indirect bij het gebied betrokkenen.

INVENTARISATIE

huidige programma, in blauw het buitenprogramma

Olympus college

- ca.1000 leerlingen
- drie entrees
- zondagochtend kerk
- **div. sportcourts**

sporthal

- Olympus Gym
- schermen

Rijnhal

- eigenaar: Decathlon
- Decathlon winkel
- Grand Café / Pizzabar La Rocca
- Bouldercentrum Mountain Network
- **div. testcourts**
- **ruimte voor evenementen (op parkeerterrein)**

- alle terreinen zijn in bezit van de gemeente, uitgezonderd de Rijnhal/Decathlon.

Formupgrade

- nieuwbouw beweegcentrum
- **buitenfitness**

Sportbedrijf Arnhem

- Zwembad De Grote Koppel (ca 300.000 bez/jaar)
- Squash
- Indoor Ski Arnhem
- **zonneweide**

Lancelot Schermclub
Boksschool
OLYMPUS Gym
Bergman Fysio & Podo Praktijk
Klimhal Mountain Network
- **2x klimtoren**

Tijdelijk

- eigenaar: gemeente
- 7x containerwoningen
- **1x jaar kermis**
- **vlooiemarkt**
- **1x jaar: circus**
- **touringcar bussen verzamellocatie (spontaan)**
- **overnachtingsplek vrachtwagens (spontaan)**
- **bushalte**

Bouwmogelijkheden binnen aangegeven contouren, programma: Leisure

De wethouder heeft in maart 2018 aan de raad toegezegd *"Een visie te ontwikkelen op de openbare ruimte van het Olympus terrein en omliggende wegen hoe hier efficiënt een doelmatige kwaliteitsslag te realiseren, uitgaande van de Koers Centrum Zuid, de Nota van Randvoorwaarden Rijnhalgebied en de huidige situatie van het gebied"*.

Gevraagd is om een integrale visie met een pragmatische insteek, op de openbare ruimte van het hele terrein en haar aansluitingen op de omgeving.

Met als kernthema's:

1. SAMENHANG
2. TOEGANKELIJKHEID
3. VERGROENEN
4. (SPORT-) IMAGO
5. BEWEGEN (EN GEZONDHEID)

Dit sluit geheel aan op de gezamenlijke ambitie van de samenwerkende partijen in het Olympusgebied. Deze is in het ambitiedocument van december 2016 als volgt verwoord:

'Het Olympusgebied gezamenlijk ontwikkelen tot een parkachtige omgeving met een daarbij behorende uitstraling en sportieve-, maatschappelijke en economische aantrekkingskracht. Belangrijke rode draad daarbij is het ook op innovatieve wijze vorm en inhoud geven aan een vernieuwend concept Gezonde Leefstijl en Duurzame Beleving in een parkachtige omgeving, waarbij er samenwerking is tussen onderwijs, bedrijven, sportverenigingen, de wijk en de gemeente.'

Rijnhal

- sinds 1977
- sinds 2016 Decathlon
- iconisch gebouw

Nijmeegseweg

Olympus College

- sinds 1972
- aaneengeschakeld gebouwencomplex
- westelijk deel = gemeentelijk monument

Zeegsingel

Sporthal (bij Olympus College)

- sinds 1995
- gesloten gevels

Singel Oost

PLANGEBIED: 13HA

Pleijweg

De Grote Koppel

- zwembad sinds 1972
- huidige gebouw sinds 1995
- aaneengeschakeld gebouwencomplex
- tot 2002 ook buitenbad (in oksel gebouw)

Koppelstraat

0 10 25 50 100m

Doorontwerpen en ontwikkelen

Daar waar het Structuurontwerp de ruimtelijke kaders vastlegt voor de ontwikkelingen in het gebied, legt de catalogus de bouwstenen vast. Beide documenten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Binnen de vastgestelde ruimtelijke kaders van het Structuurontwerp dienen de deelgebieden verder doorontworpen te worden. De gemeentelijke toetsing zal volgens de gebruikelijke procedures zoals omschreven in de 'Richtlijn planvorming en toetsproces ruimtelijke projecten' verlopen. Algemene zaken als toegankelijkheid minder validen, duurzaamheid etc. komen hier (opnieuw) aan bod.

De ontwerpvoorstellen zullen - naast de gebruikelijke gemeentelijke toetsing - ook getoetst worden door de supervisor op basis van dit plandocument.

Aandachtspunten bij het succesvol doorontwerpen betreft het behoud van de bestaande bomen en de inpassing van nieuwe elementen in relatie tot de bestaande en te behouden elementen. Om dit waar te kunnen maken is het noodzakelijk dat er aanvullende onderzoeken, inspecties en inventarisaties uitgevoerd dienen te worden.

Naast de traditionele onderzoeken behorende bij ruimtelijke plannen verdienen onderstaande onderzoeken extra aandacht:

- Inmeten deelgebieden, ten behoeve van het behoud van bomen en het creëren van logische aansluitingen;
- Bodemonderzoek, conform wet- en regelgeving maar ook met aandacht voor de grondsoorten in relatie tot het succesvol aanslaan van

de kruidenrijke grasmengsels.

Zowel voor het doorontwerpen, het uitvoeren als het beheer geldt dat er consensus is over de ruimtelijke structuur en de toe te passen elementen. Deze uitgangspunten zijn additioneel op het bestaande beleid van de gemeente. Duurzaamheidsdoelstellingen, omgang met invasieve exoten, etc. dienen conform bestaand beleid in het gebied te worden ingebed.

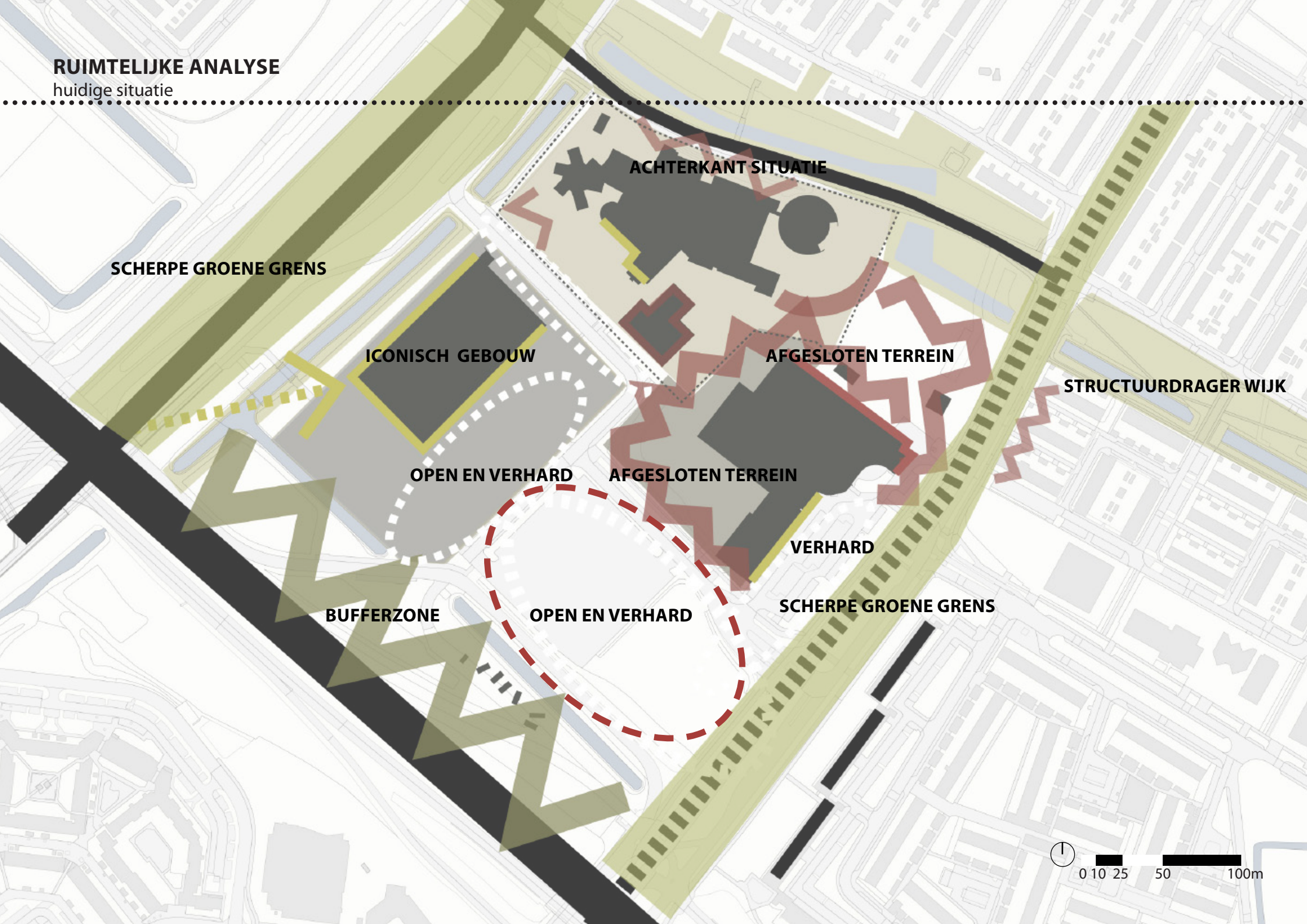
Bouwstenen en beheer

De bouwstenen in de catalogus zijn afgestemd op de zogenaamde 'gids openbare ruimte' van de gemeente Arnhem (zie ook www.arnhem.nl/gidsopenbareruimte). De gemeente gaat uit van depotbeheer. Dit impliceert dat het toepassen van bijzondere elementen, specifiek voor het Olympus Kwartier, niet of maar beperkt mogelijk is. Met andere woorden: de gekozen toepassingen gaan uit van vervangbaarheid door de gemeente zelf.

Het beoogde imago is dat van een stedelijke (sport-) campus. De campus is een toonbeeld van eenvoud: gras met bomen. Op de campus ligt een veelheid aan noodzakelijk programma (met name fietsenstallingen, parkeren) en een diversiteit aan elementen die uitdagen tot bewegen. Deze elementen krijgen een vormgeving die verwijst naar 'sport'. Denk aan opvallende belijningen en grote cijferprints. Het toepassen van de catalogus zal tot een uitdagend verblijfsgebied leiden dat prikkelt tot velerlei sportief gebruik.

RUIMTELIJKE ANALYSE

huidige situatie

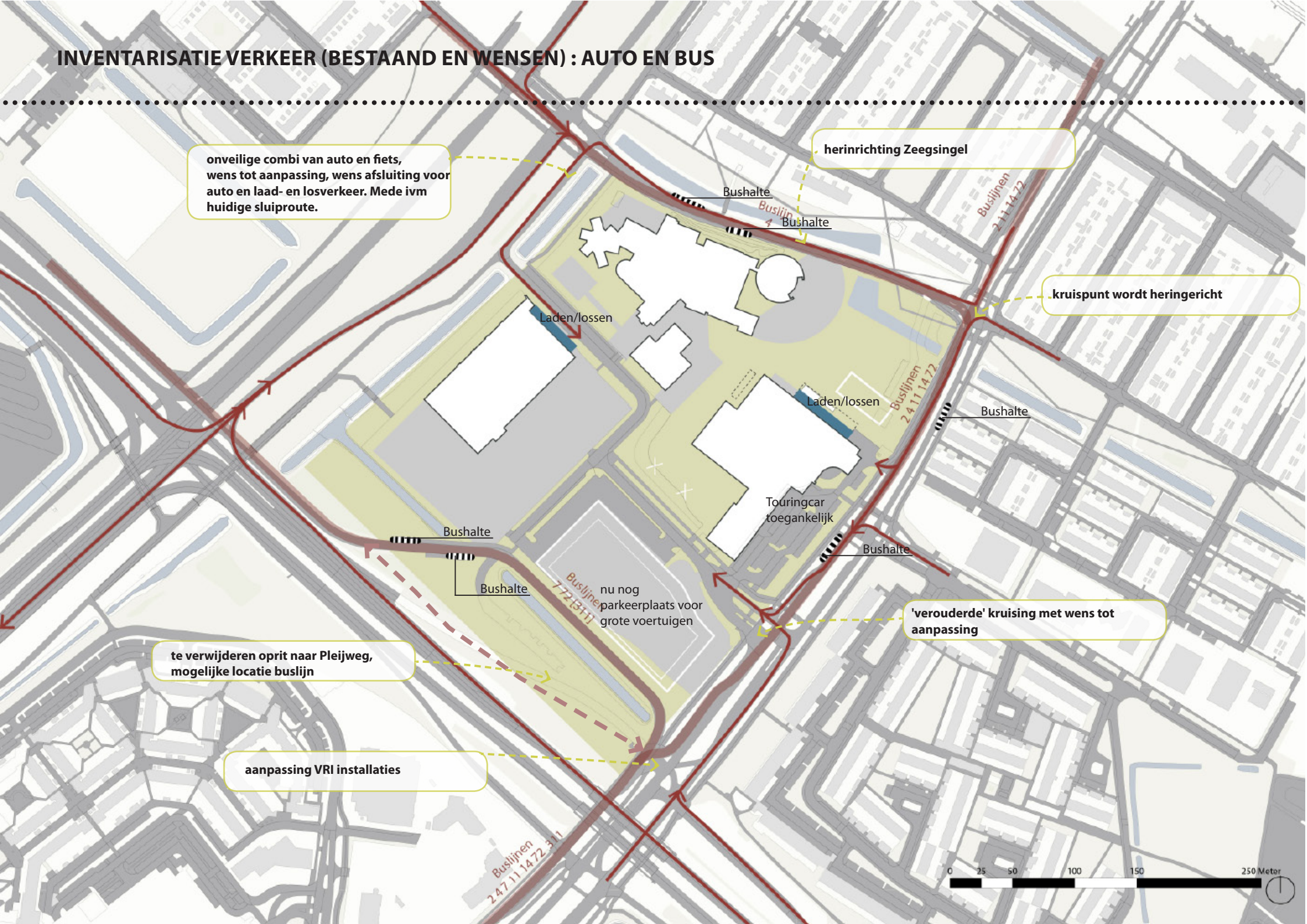

Het huidige terrein is door diverse groene "lijnen" omgeven. Deze groene lijnen zijn gerelateerd aan doorgaande wegen en kaders het terrein in maar snijden het ook als het ware los van haar omgeving. In het gebied zelf is weinig groen en datgene wat er staat spreekt weinig tot de verbeelding. De bebouwing ligt structuurloos verspreid in het gebied, waarbij ieder complex nu z'n eigen buiteninrichting heeft. De bebouwing en terreinrichting keert zich af van de Zeegsingel, die een van de structuurdagers van de wijk Malburgen Oost is. Aan de noordzijde, waar het terrein grenst aan de onlangs heringerichte Zeegsingel, is er geen doorgang tussen de school en het zwembad. Hierdoor is er geen directe aansluiting op de omgeving. Verder domineert het grote braakliggende terrein nabij de oostelijke entree.

CONCLUSIES RUIMTELIJK

1. De gebouwen op het terrein kennen een opvallend DIVERS en SAMENHANGEND (sport) **binnengebruik**;
2. Het gebied ligt nogal GEÏSOLEERD ten opzichte van de omgeving. Aansluitingen op bijvoorbeeld de wijken Malburgen, Vredenburg zijn minimaal. Vanaf de Pleyweg is het terrein praktisch onzichtbaar.
3. De DEELTERREINEN staan met de ruggen naar elkaar. De noordoostelijke zijde van het terrein bijvoorbeeld is ontoegankelijk. Daardoor is de AANSLUITING OP MALBURGEN summier.
4. Het geheel oogt sleets en desolaat en heeft een NEGATIEF IMAGO. Het gebied heeft weinig VERBLIJFSKWALITEIT. De komst van Decathlon, de Boulderhal en het daaraan gelinkte Grand Café heeft het kwartier goed gedaan.

INVENTARISATIE VERKEER (BESTAAND EN WENSEN) : AUTO EN BUS

P 14 UIT Ontwerp-structuurvisie Arnhem: Kwadranten op eigen Kracht

Legenda

- suggestie nieuwe massa
- suggestie vernieuwing
- ⋯ zoekruimte uitbreiding Kronenburg
- verbeteren publiek domein incl. parkeren
- onderzoeken fiets of wandelroute
- HOV voorkeur
- ⋯ zoekruimte kantoren
- parkachtig terrein

BELEID: uit Ontwerp-structuurvisie Arnhem 2020 | doorkijk 2040 31 januari 2012

ONTWIKKELINGSRICHTING EN OPGAVEN

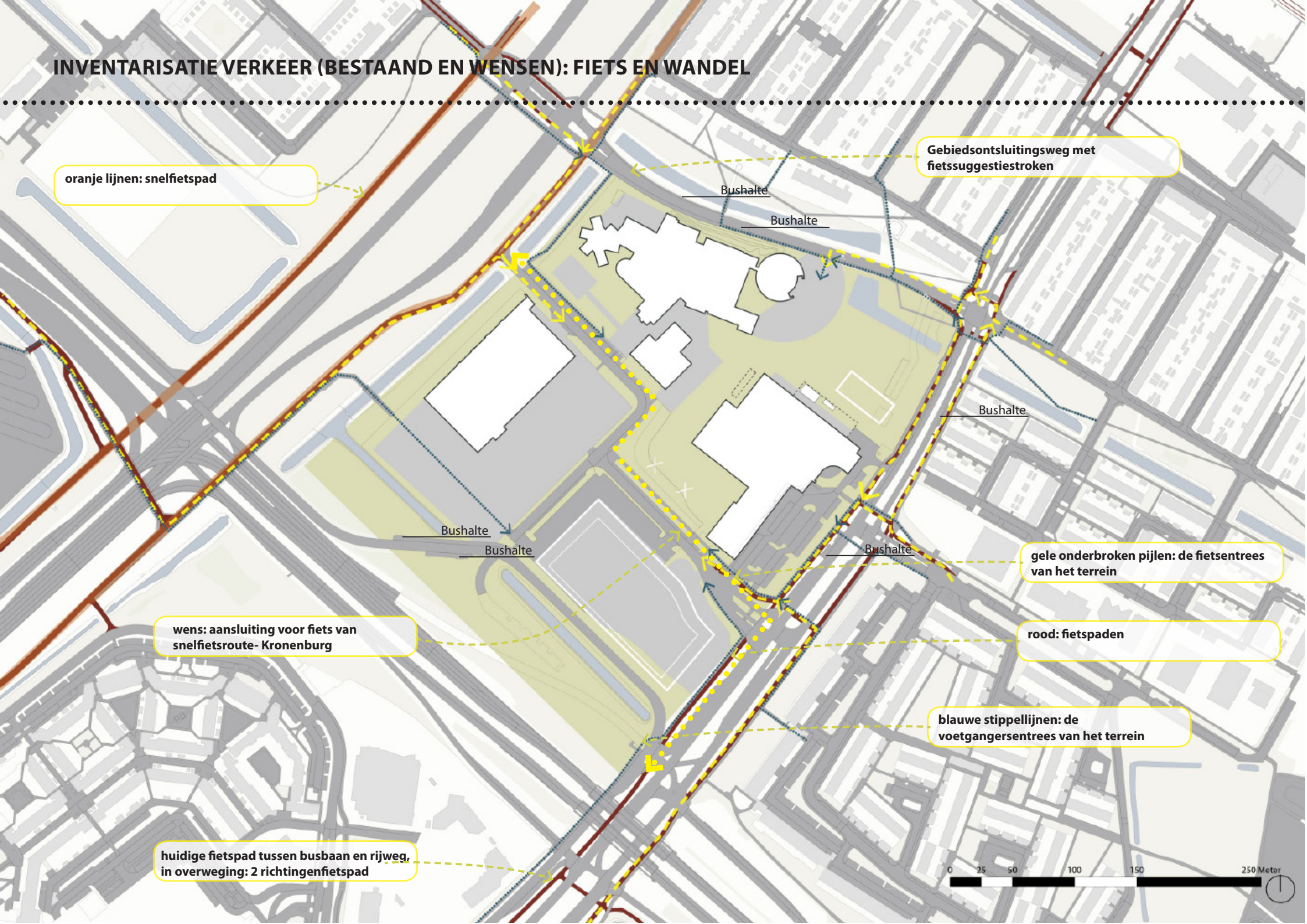
De drie kwadranten kunnen op eigen kracht ontwikkeld worden. Een aantal thema's geldt voor de gebieden tezamen:

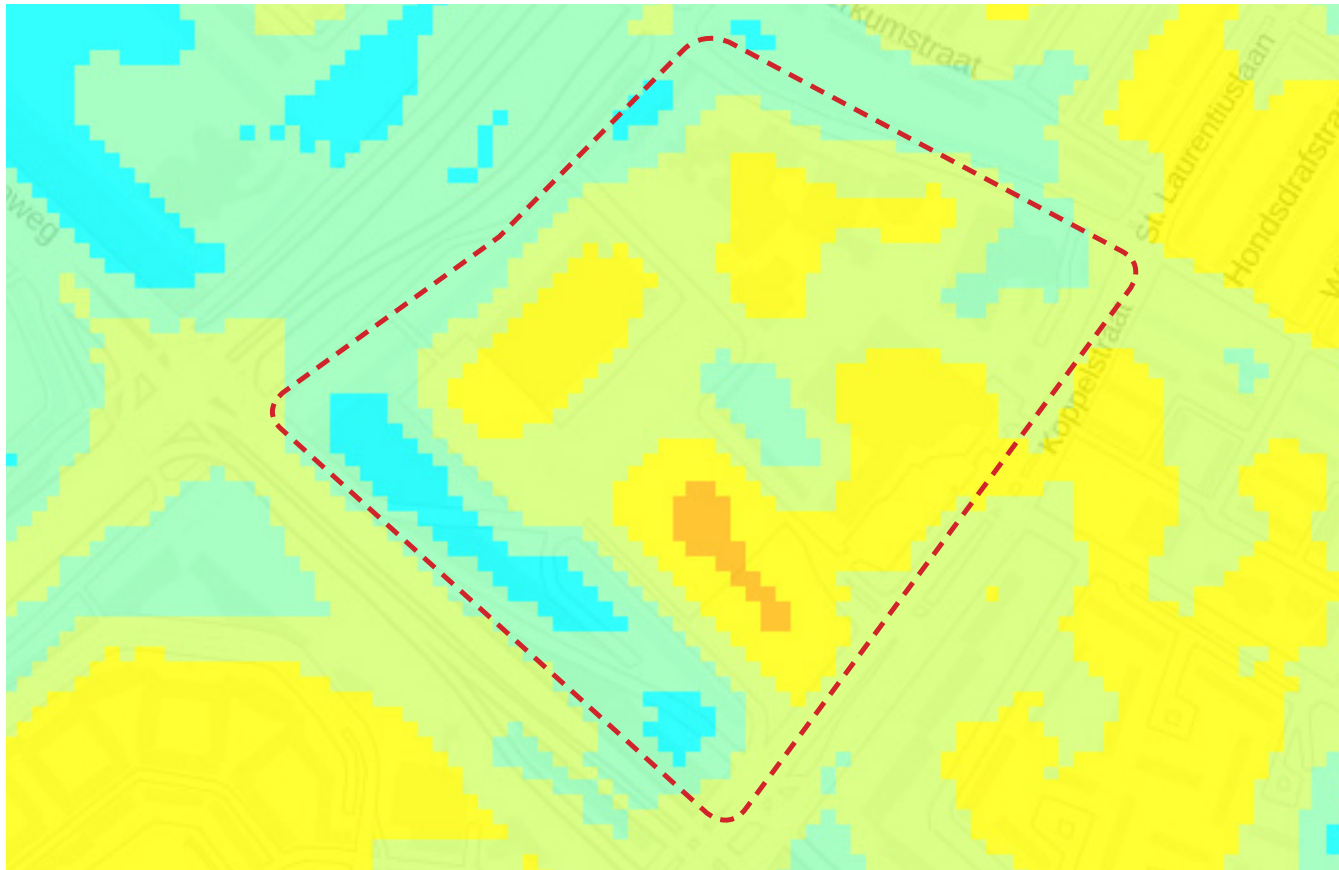
- Een geleidelijke ontwikkeling van de kwadranten met betere verbindingen tussen de kwadranten en naar de omgeving;
- Verbinden van de fietsroute langs de Nijmeegseweg met het RijnWaalpad ArnhemNijmegen
- Zichtbaarheid aan de A325 als stedelijke entree route;
- Stedenbouwkundige structuur verbeteren: introverte gebouwen een gezicht geven naar de publieke ruimte;
- Vergroten kwaliteit openbare ruimte: sociaal veiliger, minder verharding, meer groen en water;
- Faseerbare ontwikkeling met flexibiliteit (in programma en ruimtelijke omvang).

Voor de RIJNHAL kwadrant wordt specifiek genoemd:

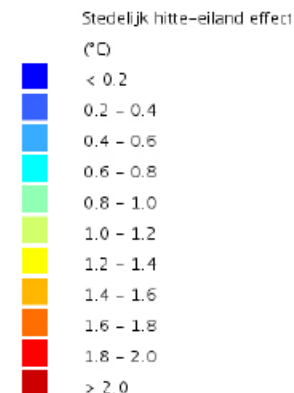
'Hier wordt ingezet op het beeld van een campus, waarin nog diverse functies toegevoegd kunnen worden rondom een centraal midden. De inzet is gericht op meer zichtbaarheid aan de buitenkant en meer kwaliteit, gebouwen die qua maat en schaal

INVENTARISATIE VERKEER (BESTAAND EN WENSEN): FIETS EN WANDEL

kaart Hittestress: stedelijke hitte-eiland (UHI) effect in NL
bron: www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl/kaarten

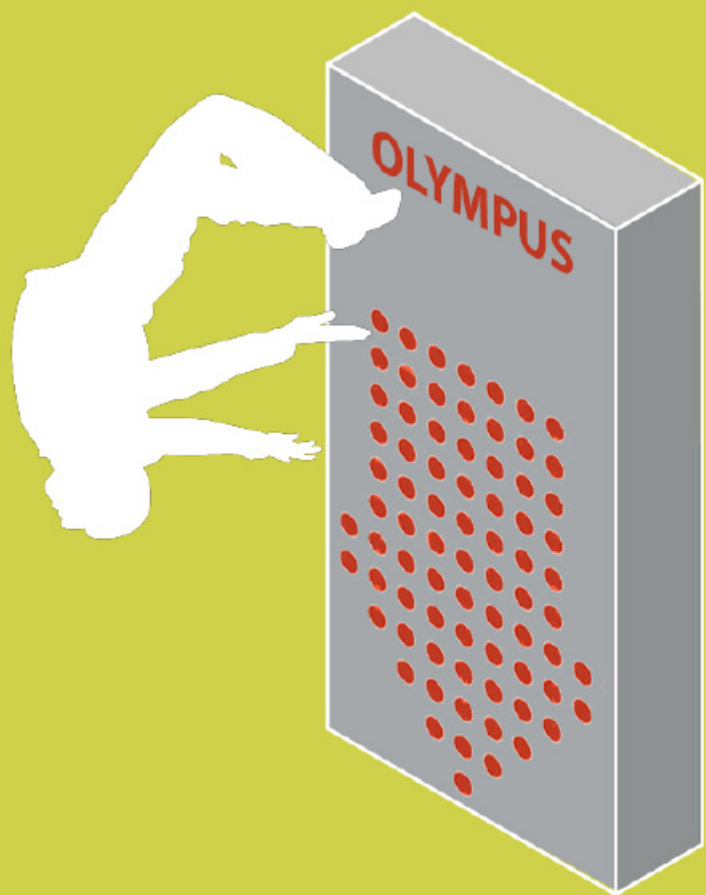
samengaan met de Rijnhal, duidelijker oriëntatie met gerichte entrees (bijvoorbeeld alle entrees aan de binnenruimte), alzijdig vormgegeven gebouwen. '

'Met betrekking tot het programma zijn onder meer de volgende functies denkbaar: grootschalige leisure gecombineerd met bijpassende grootschalige detailhandel, onderwijs, sport, ondersteunende horeca.'

BELEID: uit: **Koers gebiedsvisie centrum -Zuid** vastgesteld door de gemeenteraad van Arnhem op 31 mei 2011

RIJNHAL

Het Rijnhalgebied is nu een verzameling 'losse' gebouwen. **Nodig is een helder uitgewerkt stedenbouwkundig concept met o.a.: entrees duidelijk 'gericht' (bijvoorbeeld alle entrees aan de binnenruimte), gebouwen meer in relatie tot elkaar brengen door maat, schaal, beeldkwaliteit, oriëntatie (veelal alzijdigheid) betere positionering van gebouwvolumes aan omliggende infrastructuur en dergelijke.**

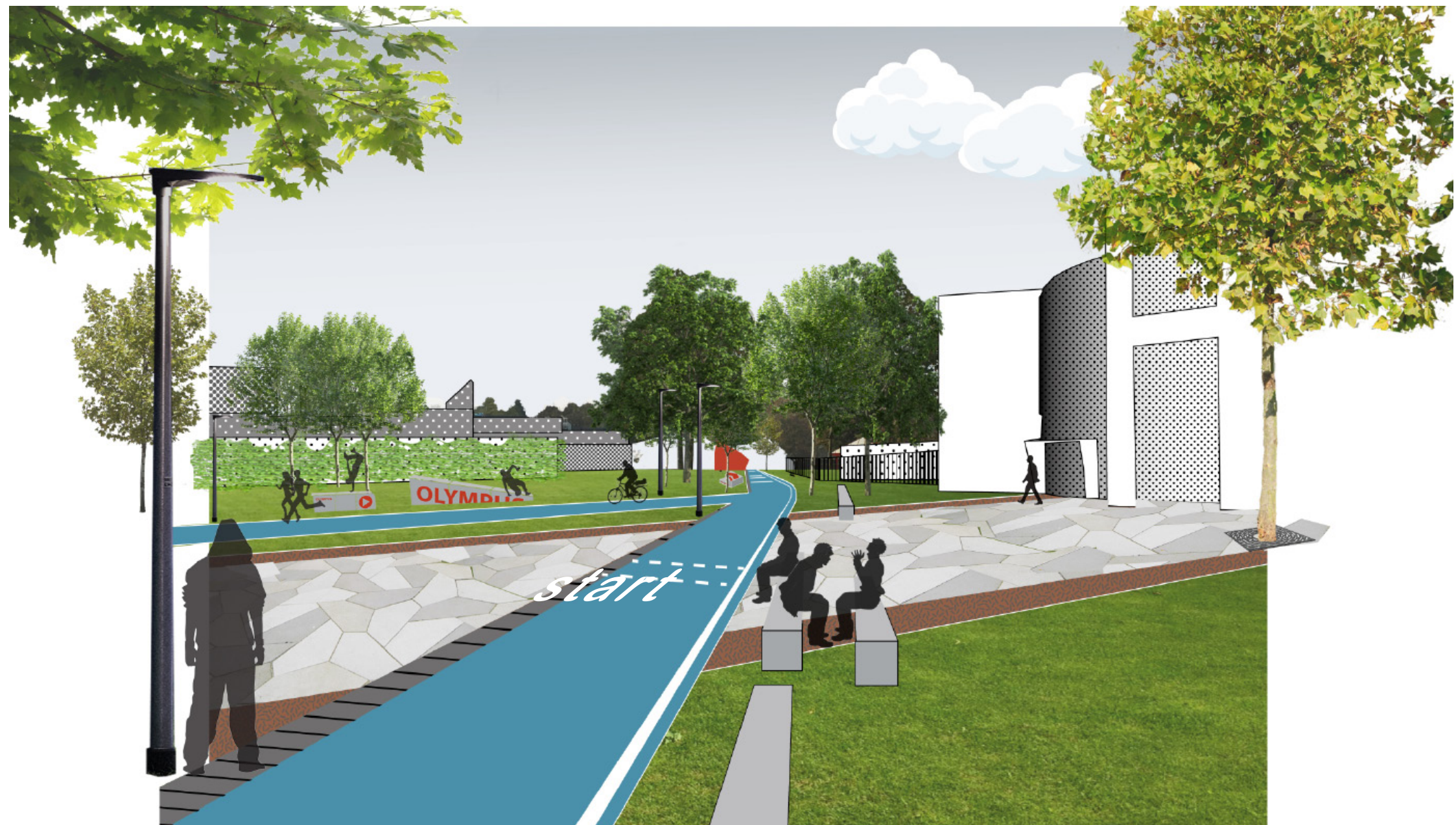

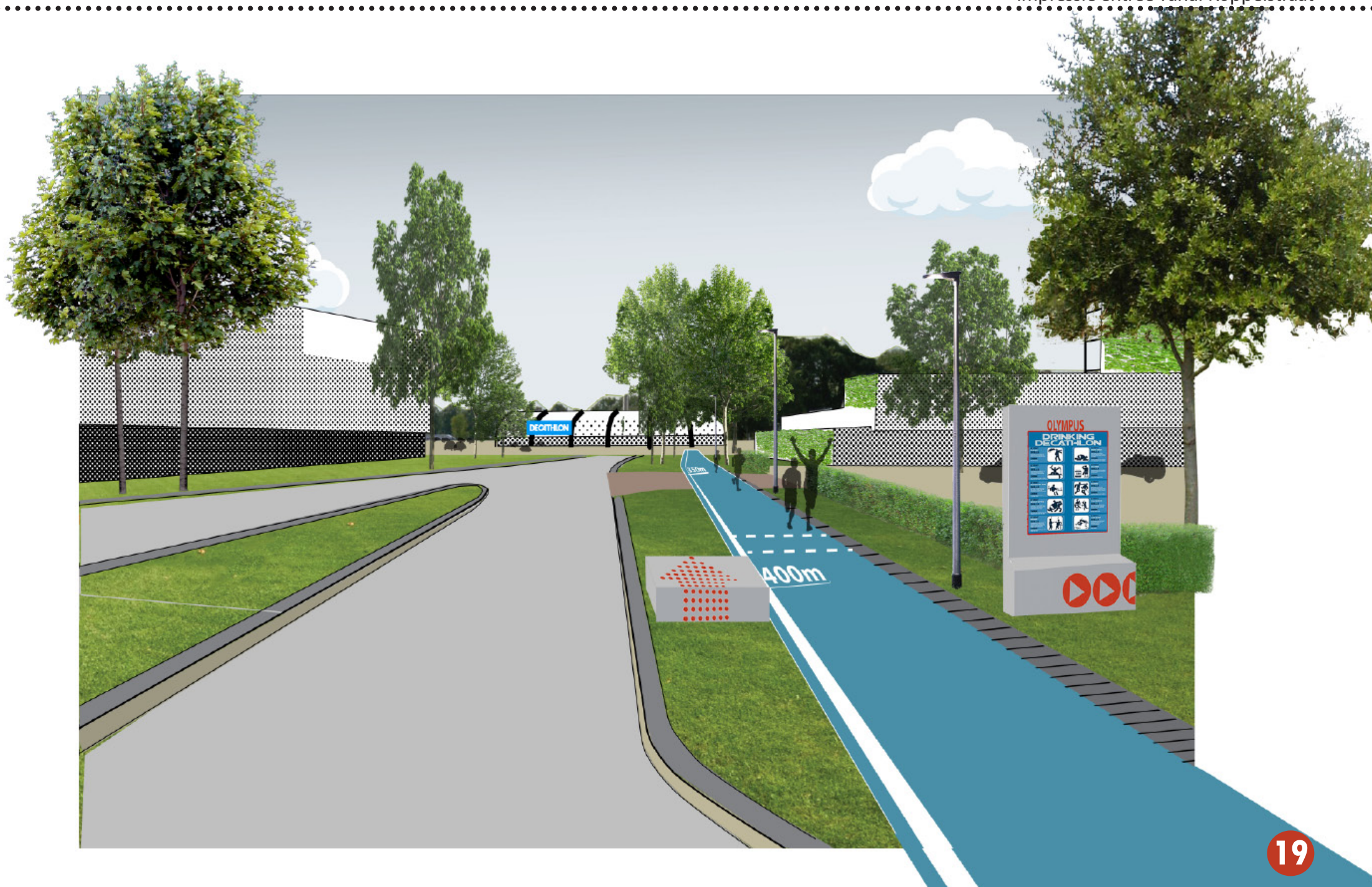
Het huidige sleetse IMAGO van het kwartier sluit niet aan bij de diversiteit aan sporten die er binnen, in de veelal gesloten gebouwen, plaatsvinden. Sport en beweging gaan de uitstraling van de buitenruimte bepalen. In een groene omgeving! Het groen vormt tegenwicht ten opzichte van de bouwblokken. Het groen brengt samenhang en sfeer in de openbare ruimte. Sporten gaat daarmee één van de twee peilers worden wat betreft de beoogde nieuwe uitstraling, de andere peiler is 'groen'. Groen als tegenwicht van de vrij dominante gebouwen, groen als middel om samenhang te krijgen en groen als sfeerbepaler. We kiezen daarbij voor eenvoud: gras en bomen, ook een aantal blinde gevels wordt groen. In de detaillering kiezen we bovendien voor stedelijkheid (urban): brede trottoirbanden, opvallende kleuren, stedelijk meubilair. Ook dit sluit aan bij de beoogde sportsfeer en bij gebruik door de hele stad en zelfs de regio. Zoals dat nu ook al gebeurt in de gebouwen.

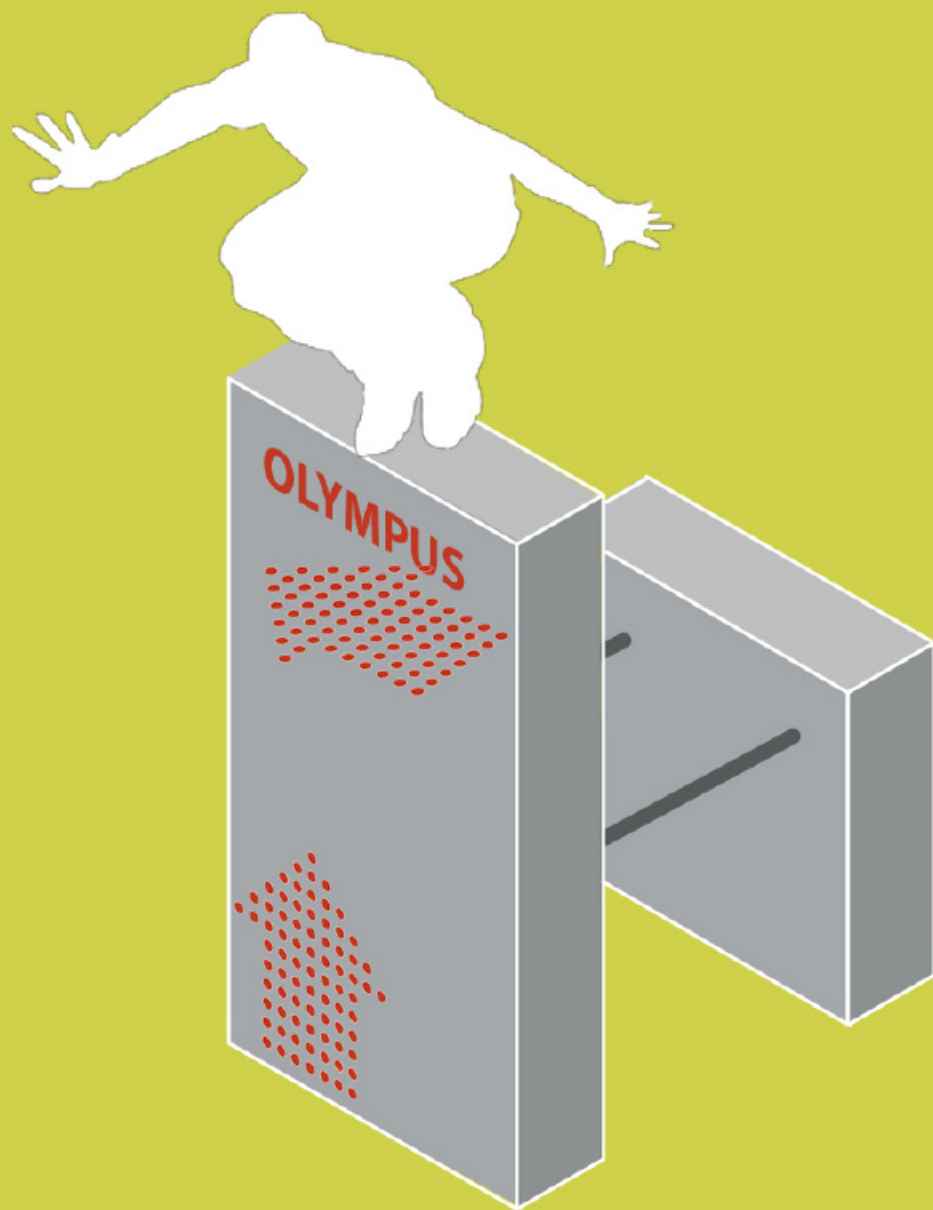
Het imago zou al per direct verbeterd kunnen worden, bijvoorbeeld met tijdelijke voorzieningen en maatregelen om vrachtwagens en touringcars elders dan op het huidige ruime parkeerterrein te faciliteren. Voor het IMAGO is verder de zogenaamde software (beheer, toezicht, het organiseren van allerlei activiteiten en evenementen) van cruciaal belang. Het betrekken van gebruikers, bewoners en beheerders is een must.

(SPORT-) IMAGO

impressie schoolplein vanaf Zeegsingel

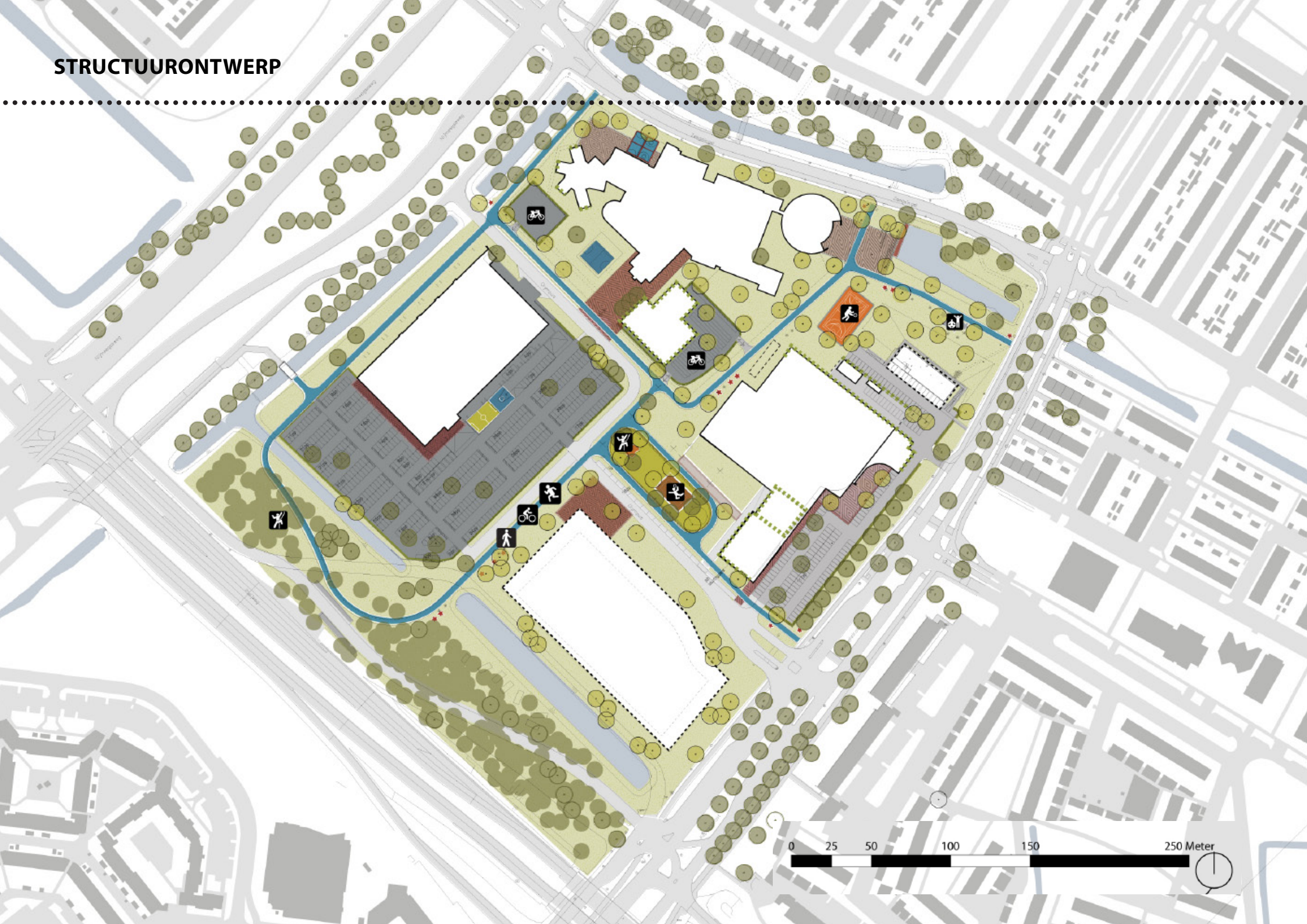

Het Structuurontwerp gaat uit van een vijftal principes. Bedoeld om samenhang te krijgen en op velerlei manieren mensen tot bewegen aan te zetten. De samenhang wordt verkregen door het gebied, zowel wat betreft het terrein als de gebouwen, in het groen te steken en door het gebruik van opvallende inrichtingselementen die in het hele gebied worden toegepast.

5 ONTWERPPRINCIPES:

1. VERANKERING
2. GROEN VELD; GROENE WAAS
3. SPORTCIRCUIT MET DIVERS SPORTPROGRAMMA VERBINDT HELE TERREIN
4. HERKENBARE ENTREEPLEINEN
5. COMPACTE PARKEERPLEINEN

STRUCTUURONTWERP

Legenda

Infrastructuur

	Rijweg		Hekwerken & poorten
	Trottoir (bestaand)		Fietsenstalling
	Fietspad (bestaand)		Hoogte parcours
	Parkeerterrein		Klimobjecten

	Sportcircuit		Bestaande bomen
	Secundaire paden		Nieuwe aanplant bomen
	Busbaan (voorkeur)		Hagen
	Busbaan (alternatief)		Gras

Pleinen

	Entreeplein en terras
	Sportcourt

Voorzieningen & meubiliar

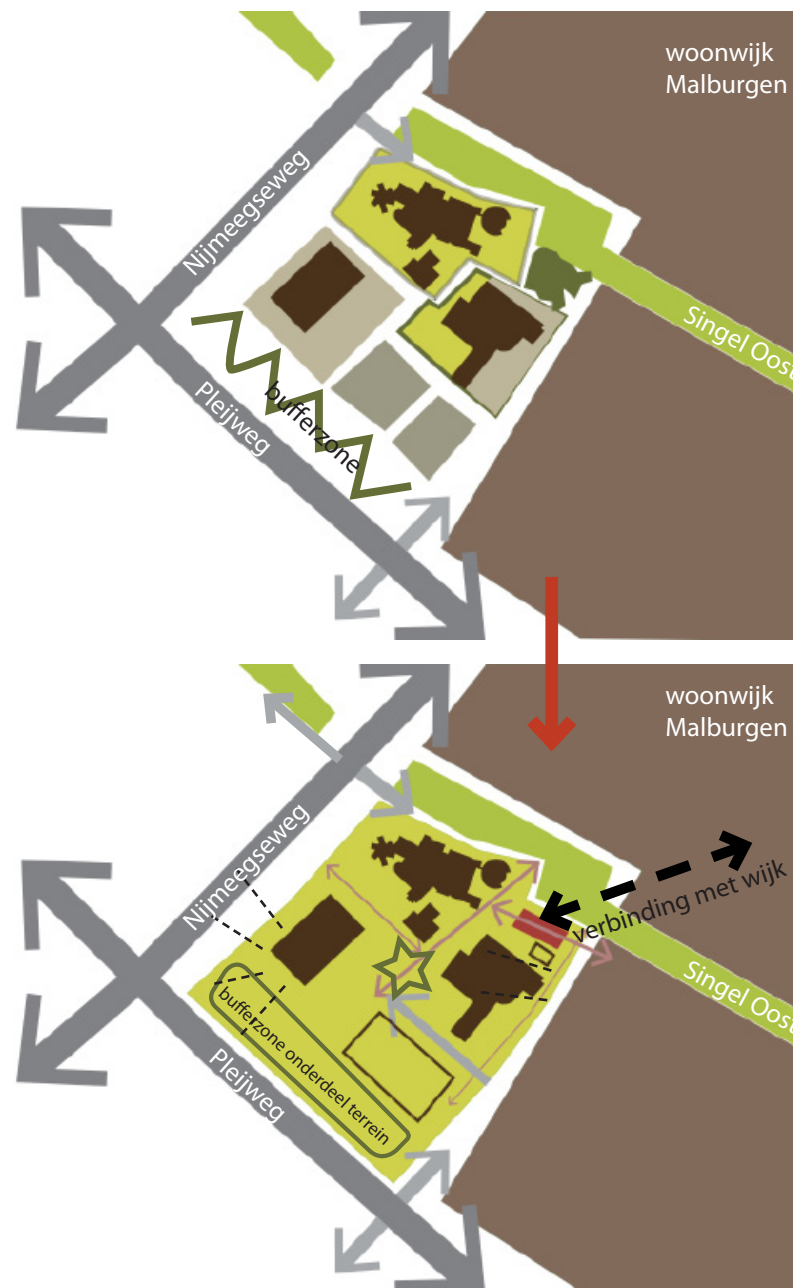
	Free run objecten
	Fitnessstoestellen
	Entree markering

Beplantingen

	Bestaande bomen
	Nieuwe aanplant bomen
	Hagen
	Gras
	Bloemrijk grasland (extensief maai-beheer)
	Gevelbeplanting

Waterberging

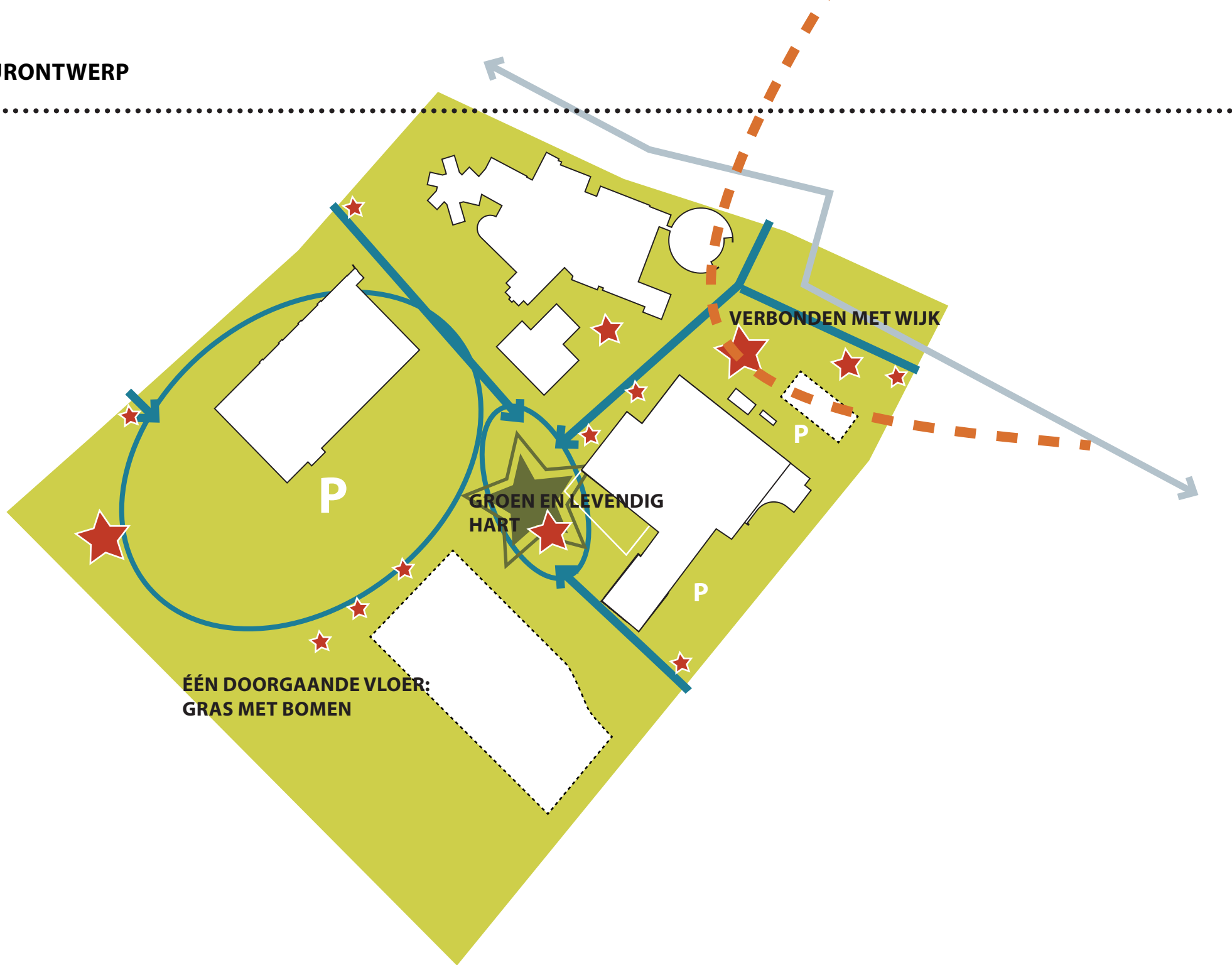
	Waterberging verbreden en verlengen watergangen
--	---

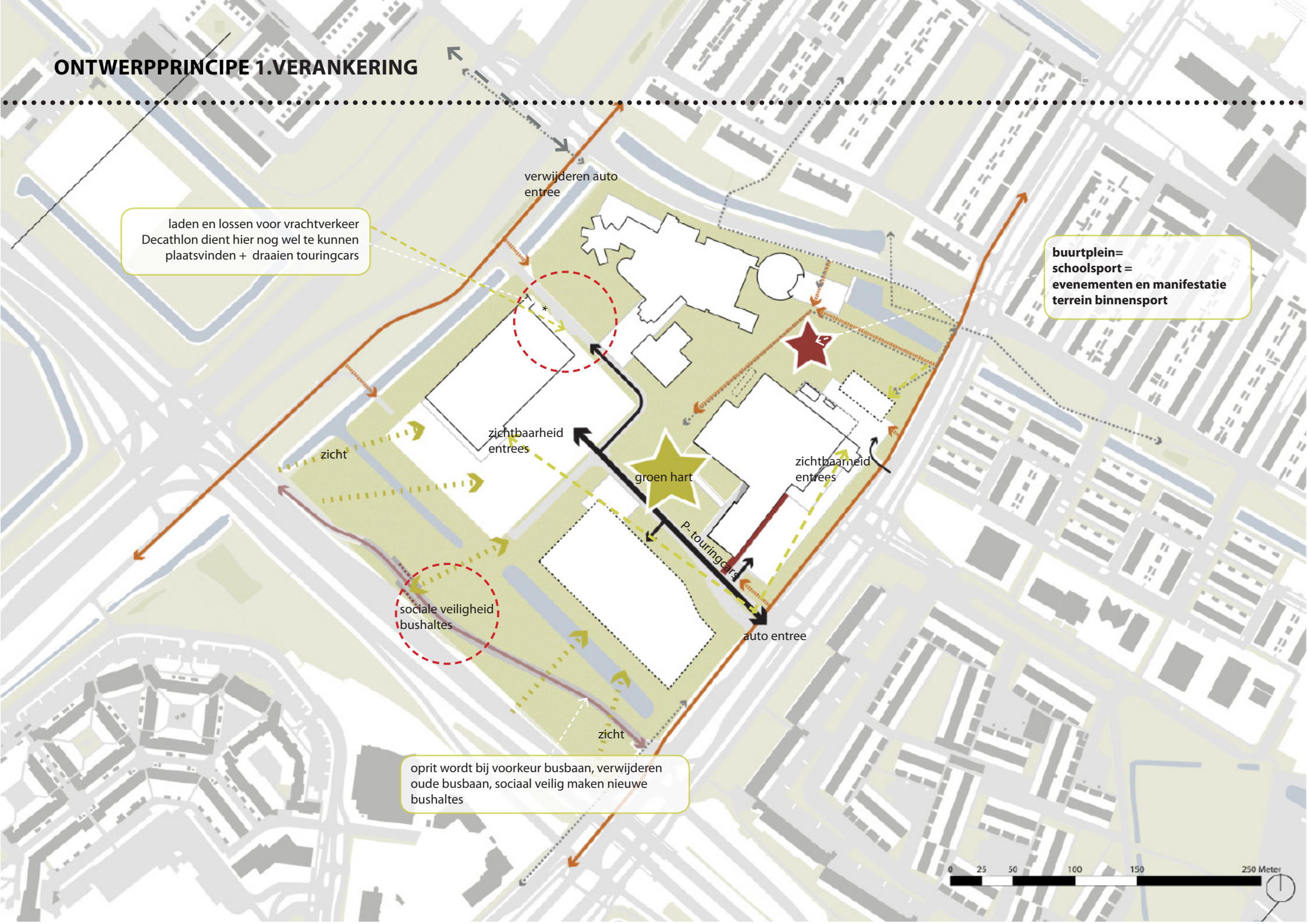
huidige situatie:
- structuurloos,
- weinig samenhang intern
en met omgeving,
- weinig verblijfskwaliteit.

Voorstel:
- vergroenen: bomen en grasvloer,
- samenhang op alle fronten;
- verbeterde toegankelijkheid,
- inzetten op verblijfskwaliteit,
- verankeren in omgeving.

STRUCTUURONTWERP
concept

ONTWERPPRINCIPE 1. VERANKERING

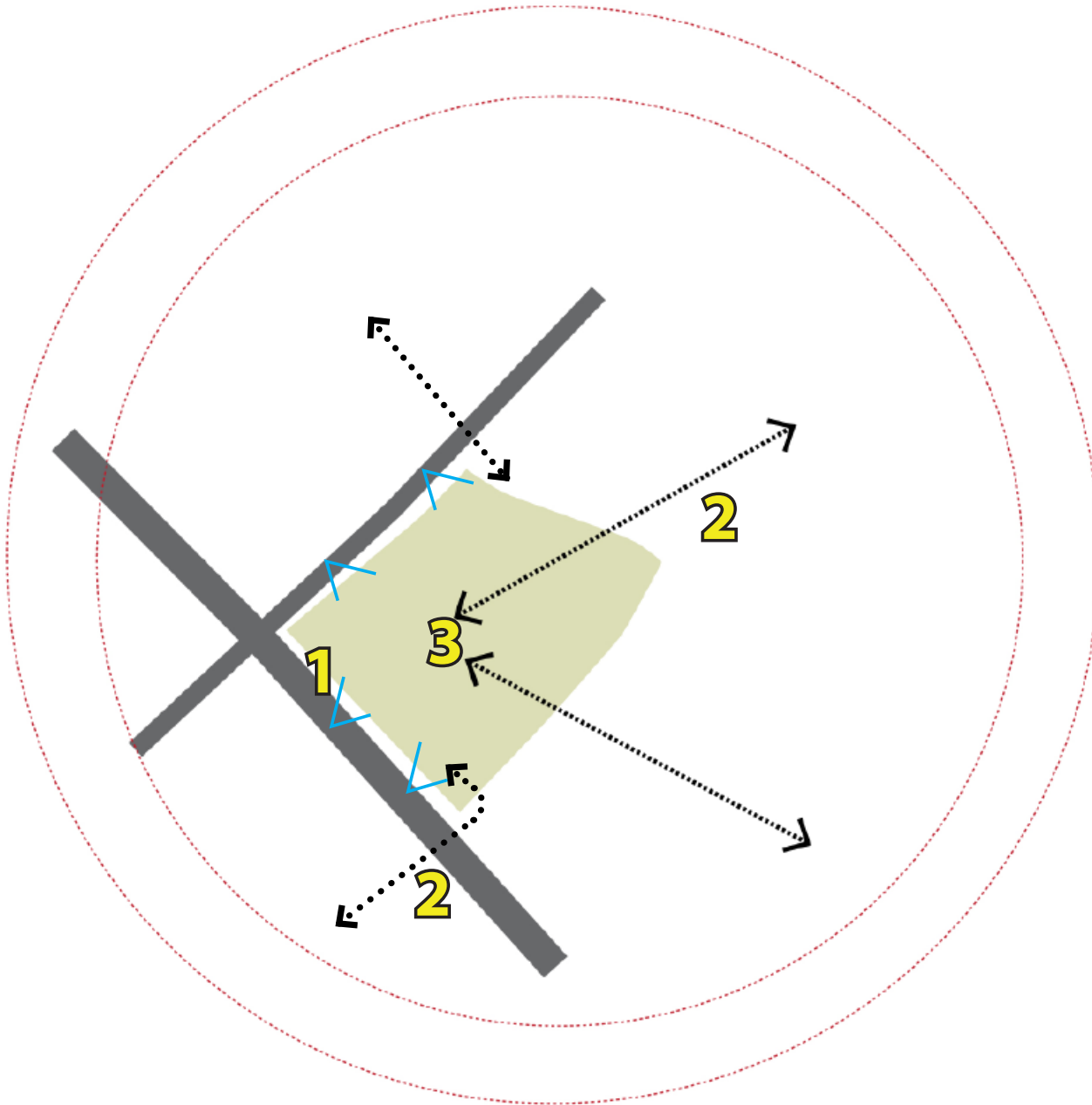

ONTWERPPRINCIPE 1. VERANKERING

Het Olympus-kwartier ligt nu op een eiland. Brede wegen snijden het gebied van de omgeving af. Wandelaars en fietsers hebben moeite een entree tot het terrein te vinden. De gebruiks- en verblijfsmogelijkheden van de buitenruimte zijn beperkt. Je komt er momenteel alleen als je ergens binnen wilt sporten of naar Decathlon of naar school moet. Vanuit Malburgen en Vredenburg zijn er geen aanleidingen om naar het Olympus kwartier te gaan. Ontwerpprincipe 1 is dan ook dat het terrein verankerd wordt in haar directe omgeving. Dit gebeurt door betere zichtbaarheid, door een uitnodigende programmering en - uitstraling en door verbeterde toegangen en zichtrelaties.

POSITIE IN STAD:

1. zichtbaarheid /herkenbaarheid vanaf Pleijweg en Nijmeegseweg
2. verbindingen met Malburgen en Vredenburg
3. gebruik door Malburgen, Vredenburg, stad en regio

ONTWERPPRINCIPE 2. GROEN VELD; GROENE WAAS

- we zouden willen pleiten voor een parkmanagement constructie: onderhoud in 1 hand;
- aandachtspunt huidige situatie : beheer van bomen en hagen op het Decathlon terrein

arcering: extensief te maaien kruidenrijk grasland

gevelbeplanting

lichtgroen: nieuwe bomen 1e grootte

donkergroen: bestaande bomen

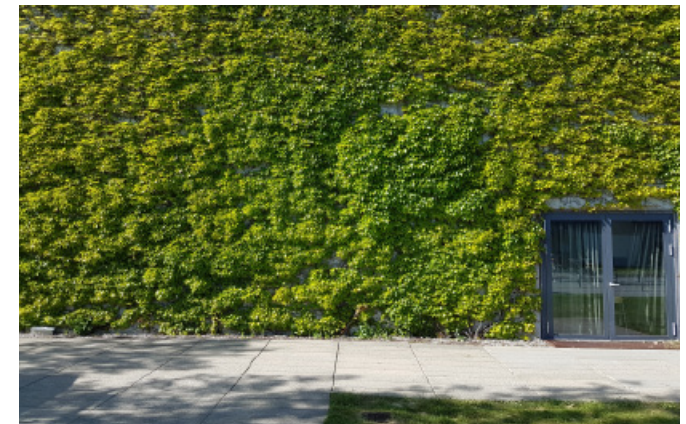
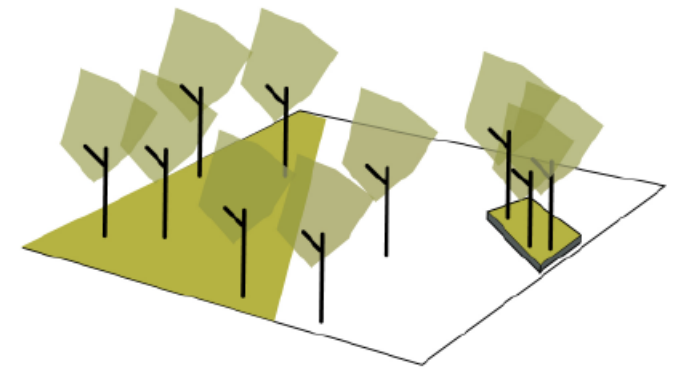
ivm waterberging: watergang verlengd en watergang verbreed

0 25 50 100 150 250 Meter

ONTWERPPRINCIPE 2. GROEN VELD; GROENE WAAS

Bomen met hoge kruinen waar je ruim onderdoor kijkt (geen struikenlaag, vlak grastapijt). Bomen geclusterd in kleine groepen of als solitair. Bij de plaatsing van bomen wordt rekening gehouden met zichtlijnen naar entrees.

groene in plaats van blinde gevels

- doorgaand grasveld met diverse beheerregimes
- grote compacte gebouwen in het gras (Campus)
- maaiveld zo eenvoudig mogelijk (KISS), oa geen plantsoengroen
- 'zee' van eerste grootte bomen: clumps en

- solitair. In totaal worden er ca. **100** nieuwe bomen geplant
- stevige groeneilanden in parkeerpleinen
- hagen om parkeerpleinen en fietsstallingen
- groene gevels

ONTWERPPRINCIPE 2. GROEN VELD; GROENE WAAS

toelichting vanuit Groenbeleid

veermuisroute

- gewone dwergveermuis

geheel:

- groen kader
- centrale groene ruimte
- vergroenen (Campusmodel)
- ecologisch benutten watergangen

Zeegsingel

- ecologische verbinding
- 2018

centrale groene ruimte

- uit Leisurpark Olympus Nota van Randvoorwaarden

terrein

- campus: gras met (inheemse) bomen
- uit Leisurpark Olympus Nota van Randvoorwaarden en Structuurvisie

half open zuidelijk en westelijke groenrand

- zicht tussen bomen en struiken naar gebouwen en terrein
- uit Leisurpark Olympus Nota van Randvoorwaarden

aantal te verwijderen bomen* : 10

aantal nieuwe bomen: 100

saldo: +90

* - te verwijderen tbv uitbreiding Grote Koppel: 5
(soortnamen niet vermeld in open data)

- te verwijderen tbv herinrichting parkeren Grote Koppel: 1
(Acer pseudoplatanus)

- te verwijderen tbv sportcircuit: 3 (Ulmus Dodoens, Crataegus en onvermeld). Aandachtspunt: diverse bomen rondom de voormalige zonneweide staan op een grondwal, deze grondwal kan wsl niet goed gehandhaafd blijven. Dit vereist nadere uitwerking.

0 25 50 100 150 250 Meter

Voor de groeninrichting zijn met name hieronder genoemde twee beleidsstukken richtinggevend, hier volgen enkele citaten:

BELEID: bestemmingsplan Malburgen Midden
2001, gemeente Arnhem

Groenvisie 2017 - 2035

'Het Olympus gebied, onderdeel van de groenopgaven voor het wijkgroen. Daarbij gaat het om o.a. het beperken van verharding; het realiseren van groene gevels; het stimuleren van stadsnatuur; het realiseren van duurzame (klimaat) en groene bedrijventerreinen. Met mogelijkheden voor aantrekkelijke ommetjes.'

BELEID: LEISUREPARK OLYMPUS

Nota van Randvoorwaarden
Vastgesteld 27 maart 2012, gemeente Arnhem

GROEN- EN WATERSTRUCTUUR

'De groenzones aan de zuidelijke en westelijke rand van het plangebied zijn robuust en vormen een onderdeel van de Malburgse groenstructuur. **In de groenstructuur aan deze zijde van het plangebied wisselen dichte en meer open delen elkaar af**, op een zodanige manier, dat de gebouwen deels verscholen liggen in het groen en daar waar de gebouwen markant zijn, ze in het zicht liggen, in de openheid. Zo kan een ruimtelijk interessant beeld worden verkregen.'

'Een centrale groene ruimte aan de interne ontsluiting, vormt de schakel tussen de bestaande bebouwing (zwembad, klimhal en school) en de nieuwbouw. Deze ruimte kan gebruikt worden voor leisure-activiteiten. Gedacht wordt aan één of meerdere speel-sculpturen voor de oudere jeugd (bijvoorbeeld skaten, klimmen, ...).'

'Deze centrale plek zal moeten bijdragen aan de levendigheid en verfraaiing van het gebied. **Het gebied bestaat in principe uit gras met bomen**, waar voornoemde functies een plek in kunnen krijgen. **De bomen in het gebied zijn bomen van de eerste orde (grote bomen), die wat sortiment betreft passen in de grondslag van Arnhem Zuid.'**

'De groenzones aan west- en zuidzijde bestaan uit een afwisseling van struiken, kruidenrijk grasland, bomenrijen, losse bomen en boomgroepen. De watergangen hebben een natuurlijke oeverzone. De groene inbedding geeft een belangrijke kwaliteit aan het gebied en zal optimaal moeten worden benut. De groen- en waterstructuren hebben tevens een belangrijke functie voor de flora en fauna.'

'De zichtbaarheid van het nieuwe gebouw vanaf de Pleijroute zal moeten worden verbeterd door **in de struweelzone openingen (vensters)** te maken. Hiervoor zullen de nodige struiken en bomen worden verwijderd, waarbij struiken en

bomen in groepen blijven staan. De openingen krijgen een begroeiing van kruidenrijk grasland. Dit zal met name het geval zijn aan de zuidwestzijde van de randzone. Hierdoor zal er sprake zijn van een deel van het gebouw dat in het zicht komt te liggen (het gedeelte bij de kruising met de Nijmeegseweg) en een gedeelte dat meer verscholen ligt achter een struweelbeplanting. Meer in z'n algemeenheid: dichte en open delen wisselen elkaar af, waarbij natuurlijk wel de continuïteit van de groenzone gewaarborgd blijft.'

'Met name langs de zuidelijke en noordelijke groene rand zal verstrooiing van licht moeten worden tegengegaan vanwege de ecologie (vleermuizen). Hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk.'

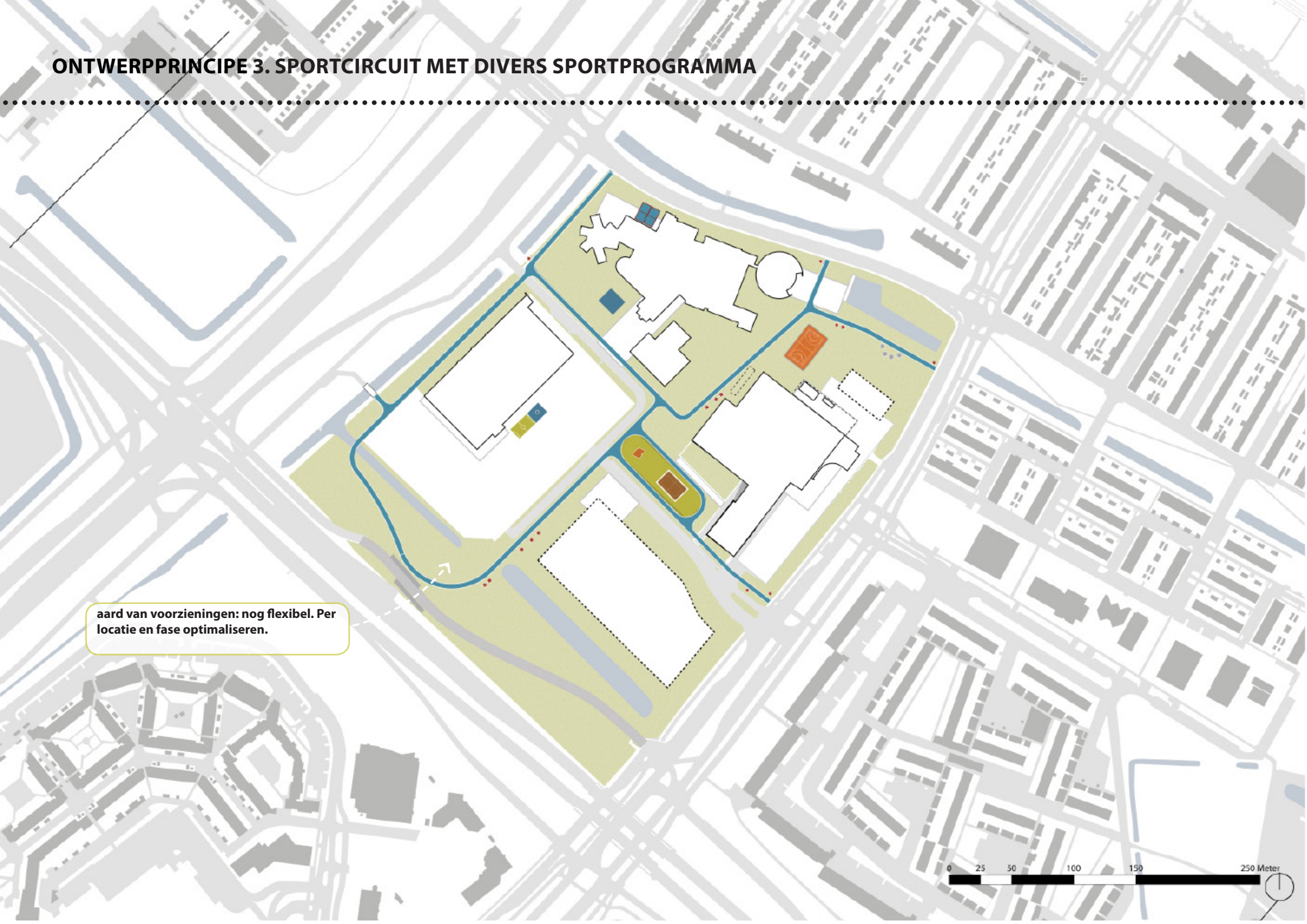
CONCREET

Op het terrein staan geen bomen van de gemeentelijke monumentale bomenlijst. Er staat een veelheid aan soorten, met name wilgen, essen, iepen, esdoorns en populieren. Waar enigszins mogelijk blijven deze behouden. Omwille van het circuit en de mogelijke uitbreiding van de Grote Koppel dienen er ca 10 bomen te worden gekapt. Dit wordt ruimschoots gecompenseerd met de aanplant van circa 100 nieuwe bomen. De zone naast de Pleijweg heeft onderhoud nodig. Daarnaast dient op sommige plekken de ondergroei te worden verwijderd i.v.m. zicht/sociale veiligheid.

ONTWERPPRINCIPE 3. SPORTCIRCUIT MET DIVERS SPORTPROGRAMMA

aard van voorzieningen: nog flexibel. Per locatie en fase optimaliseren.

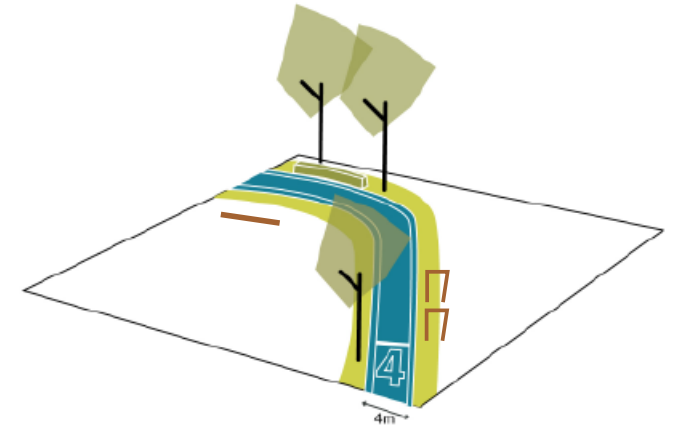
0 25 50 100 150 250 Meter

ONTWERPPRINCIPE 3. SPORTCIRCUIT MET DIVERS SPORTPROGRAMMA

Referentie: Papendal Arnhem

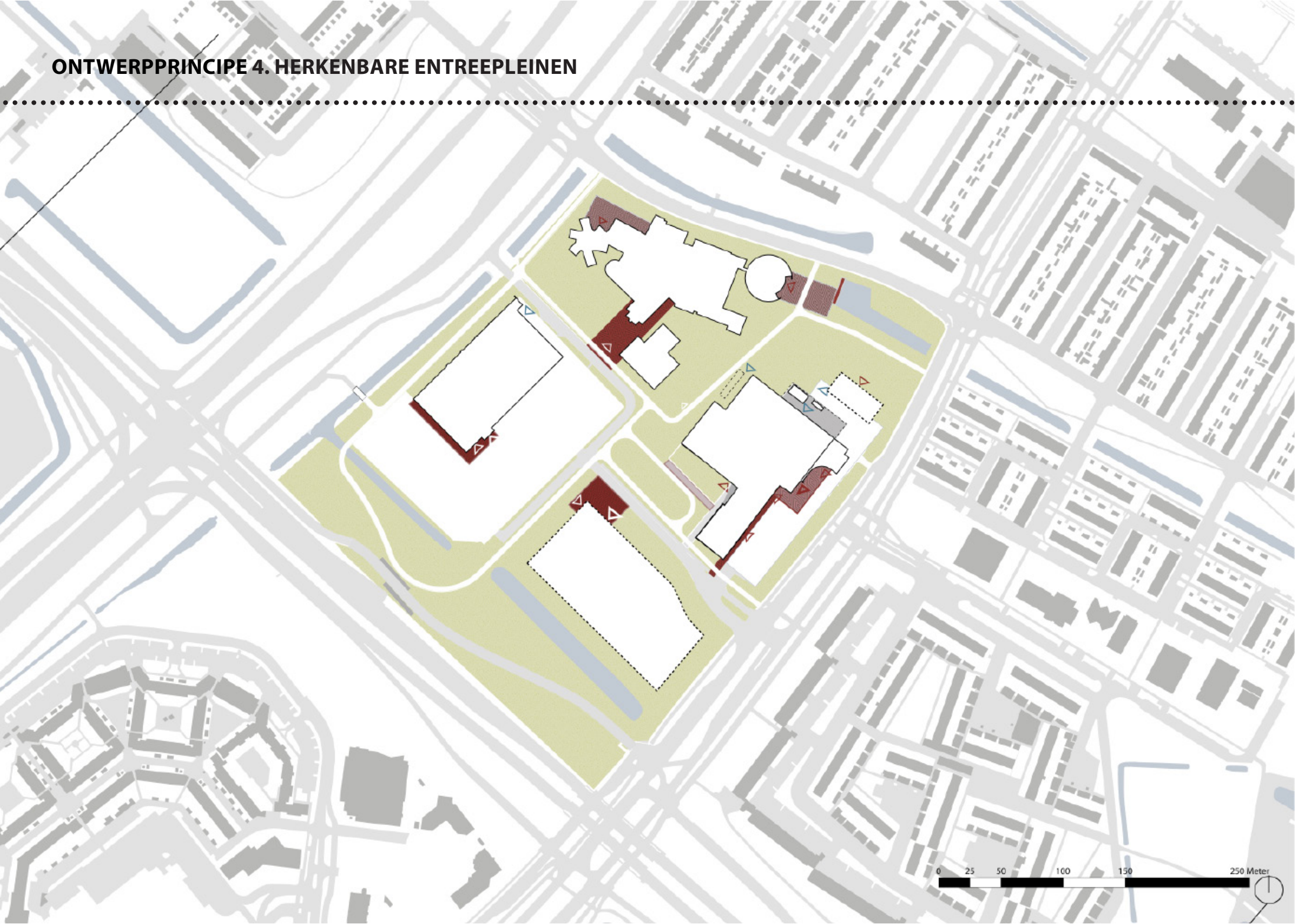

Circuit Park Am Gleisdreieck, Berlijn. Basisprofiel 4 m, gebruik: twee richtingen door fietsers, joggers, wandelaars, skaters

- het circuit is een opvallend inrichtingselement dat gebruikt kan worden om op te fietsen, lopen, skaten etc.
- het krijgt een opvallend sportimago
- het krijgt een divers gebruik: alledaags algemeen, specifiek en evenementen

- het circuit wordt omgeven door grasbermen
- hieraan gekoppeld: buitensportprogramma's zoals sportcourts, beweegaanleidingen (freerun) en -toestellen (buitenfitness)

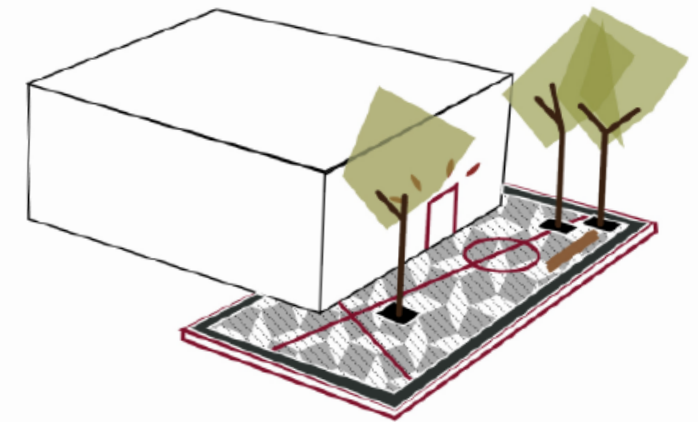
ONTWERPPRINCIPE 4. HERKENBARE ENTREEPLEINEN

ONTWERPPRINCIPE 4. HERKENBARE ENTREEPLEINEN

Referentie: Stadshart Nieuwegein (ontwerp en foto: B+B)

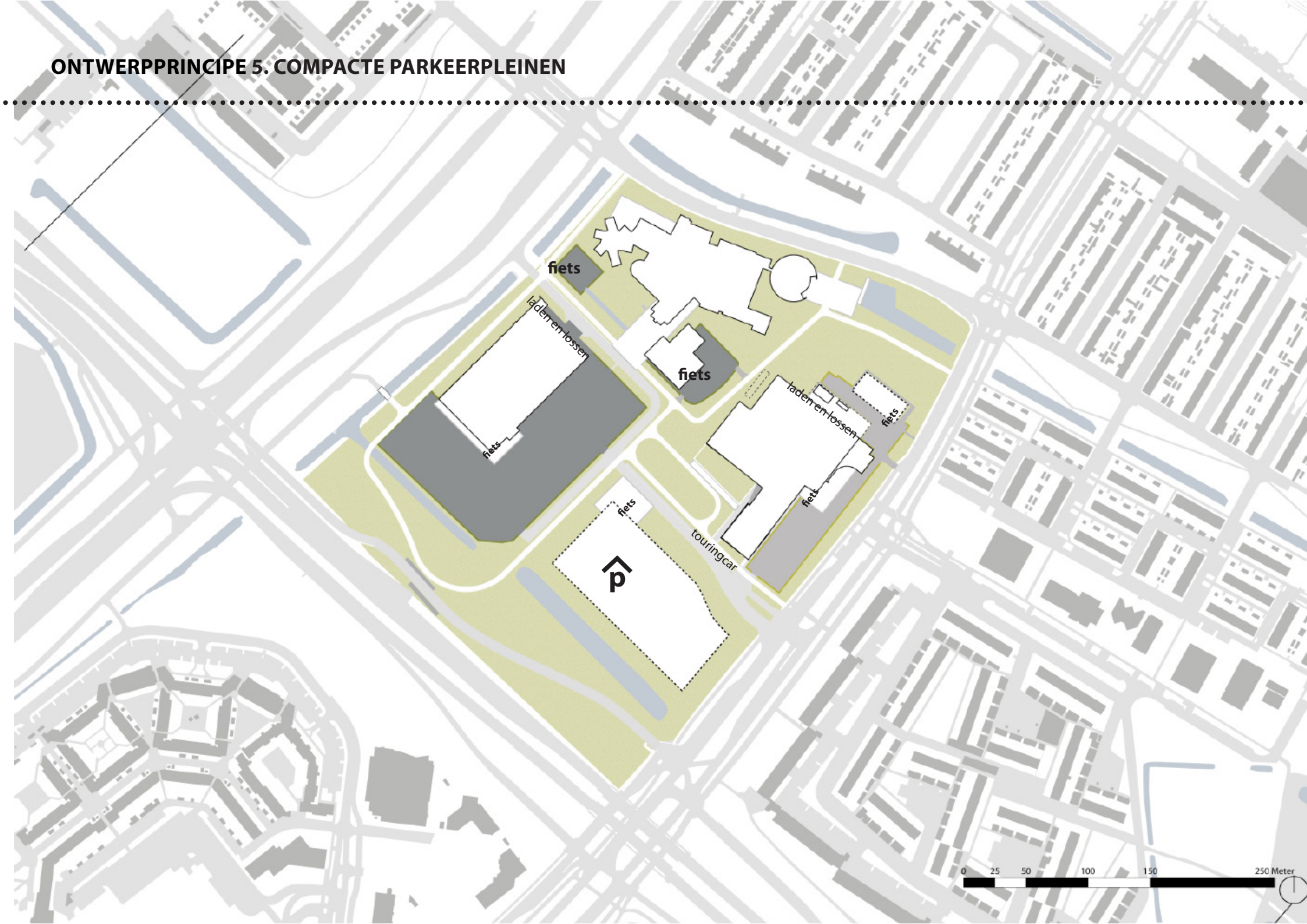

sport belijningen op tegels (hier op asfalt)

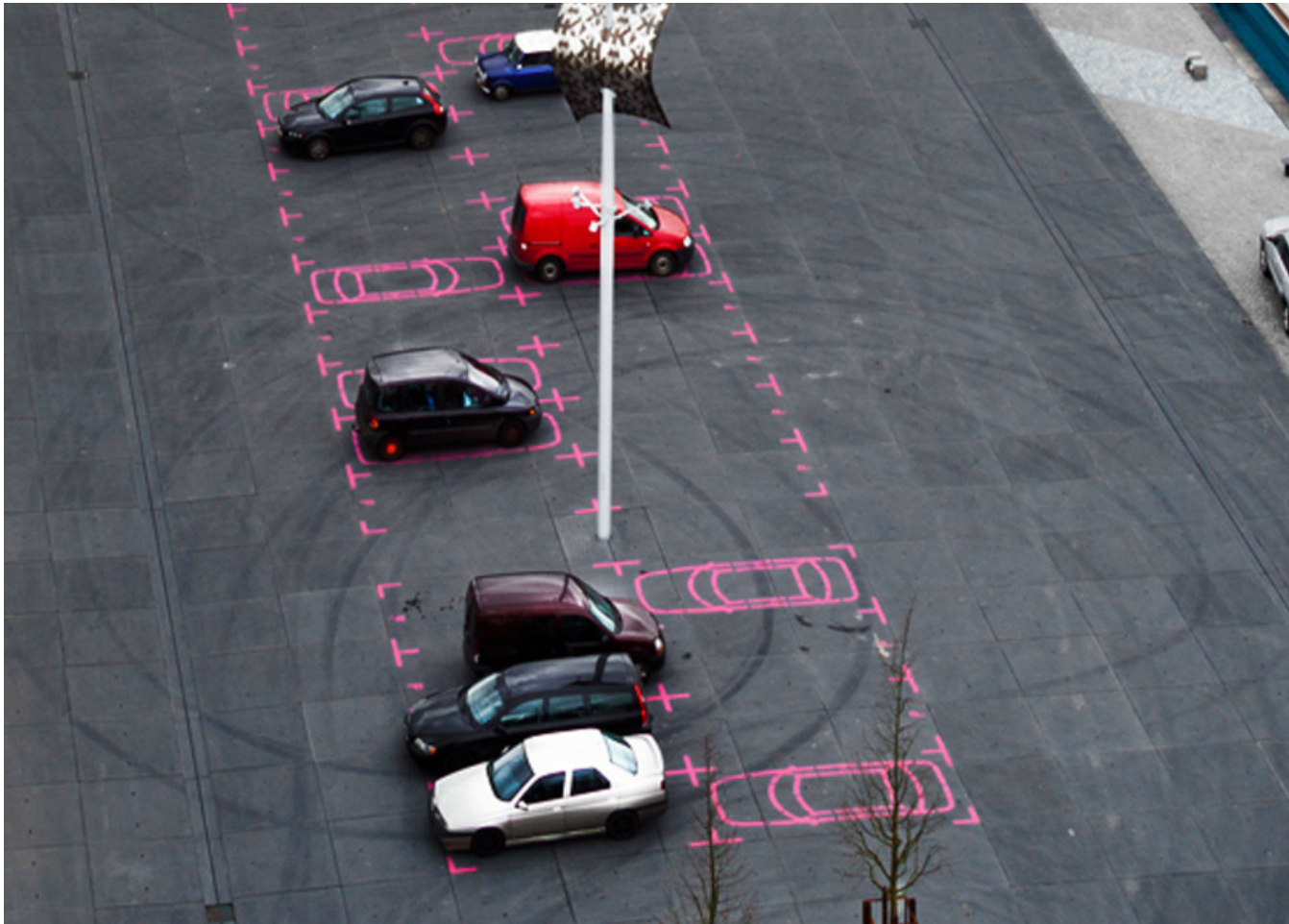
- schakel tussen binnen en buiten, tussen parkeren, fiets stallen en gebouwentrees
- herkenbare en aansprekende plekken
- verblijfsruimtes met zitmogelijkheden en (enige) fietsnietjes

- hoogwaardige inrichting, aanstekelijke vormgeving, door middel van kleur en figuratie.
- imago: sport (belijningen, prints) en groen (solitaire bomen)

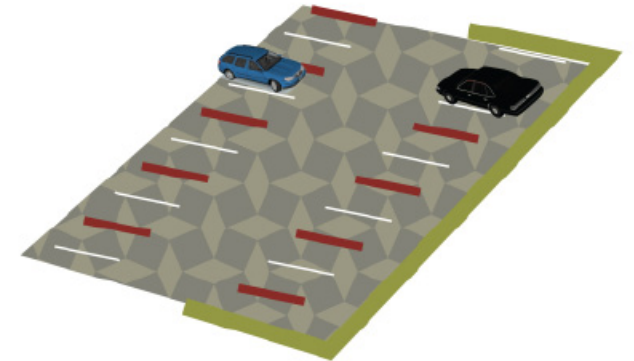
ONTWERPPRINCIPE 5. COMPACTE PARKEERPLEINEN

ONTWERPPRINCIPE 5. COMPACTE PARKEERPLEINEN

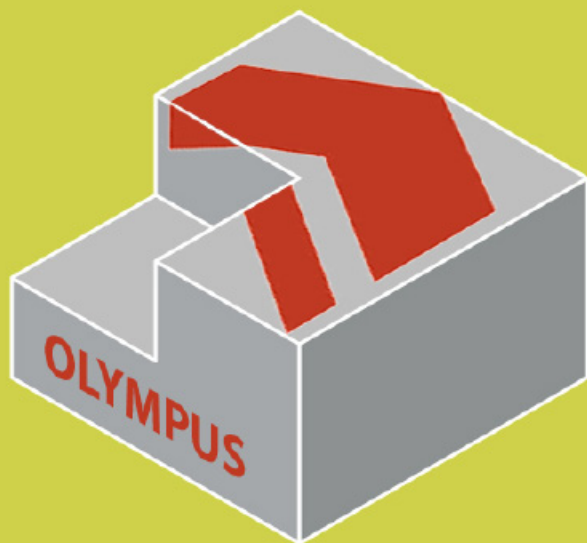
doorgaande vloer met bijzondere parkeervakduiding. Referentie: Havenkwartier Deventer (ontwerp + foto: REDscape)

fietsenstalling met haag rondom. Referentie: Arnhem CS

- geconcentreerde parkeerplaatsen (geen losse)
- uitwisselbaarheid (geen alleen voor eigen gebruik bedoelde 'eilanden')
- doorgaande eenduidige verharding met contrasterende lijnen als parkeervakduiding

- parkeerterrein en fietsenstallingen vormgegeven als pleinen en ook inzetbaar voor andere activiteiten

Even belangrijk als de inrichting van het terrein is de programmering ervan. Binnenin de gebouwen wordt al volop gesport. Het idee is dat de huidige eigenaren en huurders het gebruik van de buitenruimte gaan stimuleren (ze doen dit soms al), onder andere door het organiseren van activiteiten. Zo zien we er naar uit dat de eerder gehouden Olympus Run straks op het sportcircuit kan plaatsvinden.

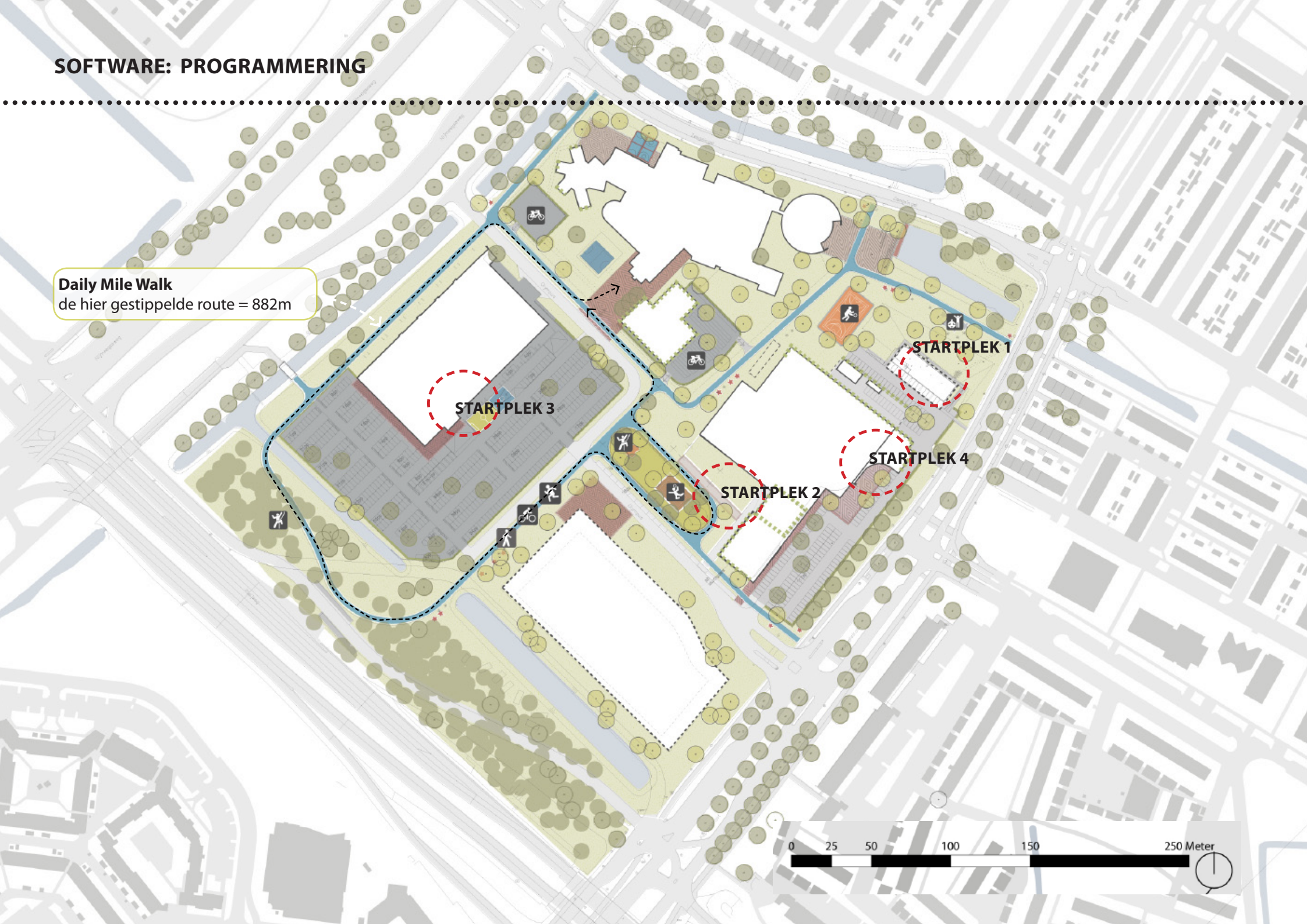
Het terrein moet uitnodigen tot bewegen en verblijven en er zal van alles georganiseerd gaan worden om het gebruik te optimaliseren. De programmering van het gebied zal deels **georganiseerd** zijn en deels **ongeorganiseerd**.

- Voor het georganiseerde deel stellen we vier startplekken (ontmoetingsplekken) voor: 1x voor Formupgrade. 1x Decathlon (gebeurt al), 1x vanaf de te vernieuwen entree van het squashen en indoorskiën en 1 maal op het nieuwe terras bij de nieuwe 'achteringang' van de Grote Koppel. Bij voorkeur zijn hier toiletten en een beheerder aanwezig, vergelijkbaar met Thialf Park Arnhem. De diverse binnensportaanbieders kunnen op deze plekken buitensport aanbieden. Op twee plekken heeft Mountain Network klimfaciliteiten in de buitenruimte. Het gehele terrein biedt plaats aan jaarlijks terugkerende evenementen met velerlei soorten sport en beweging. Het Olympus College maakt gebruik van het hele terrein voor sport en educatie.

- De ongeorganiseerde sport(er) zal vooral gebruik maken van het sportcircuit en de daaraan gekoppelde freerun faciliteiten (bootcamp, joggen, skaten, fietsen). Daarnaast zijn er specifieke sportmogelijkheden in de diverse courts.

SOFTWARE: PROGRAMMERING

Daily Mile Walk
de hier gestippelde route = 882m

STARTPLEK 3

STARTPLEK 1

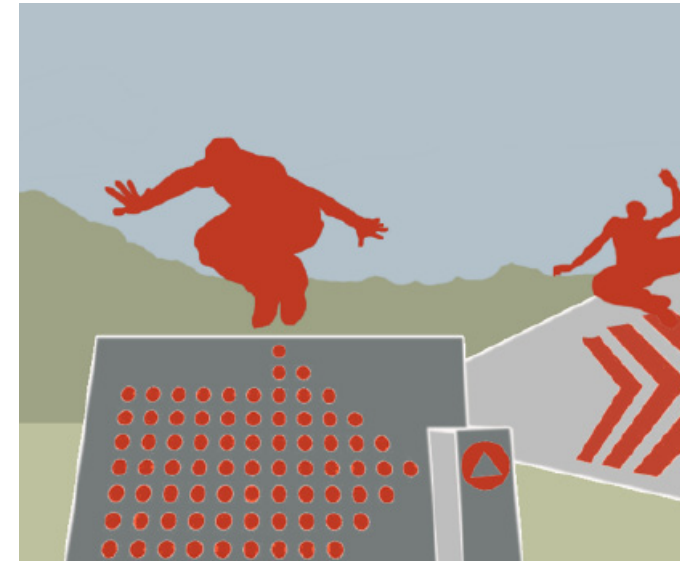
STARTPLEK 4

STARTPLEK 2

0 25 50 100 150 250 Meter

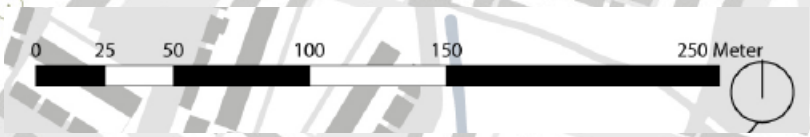
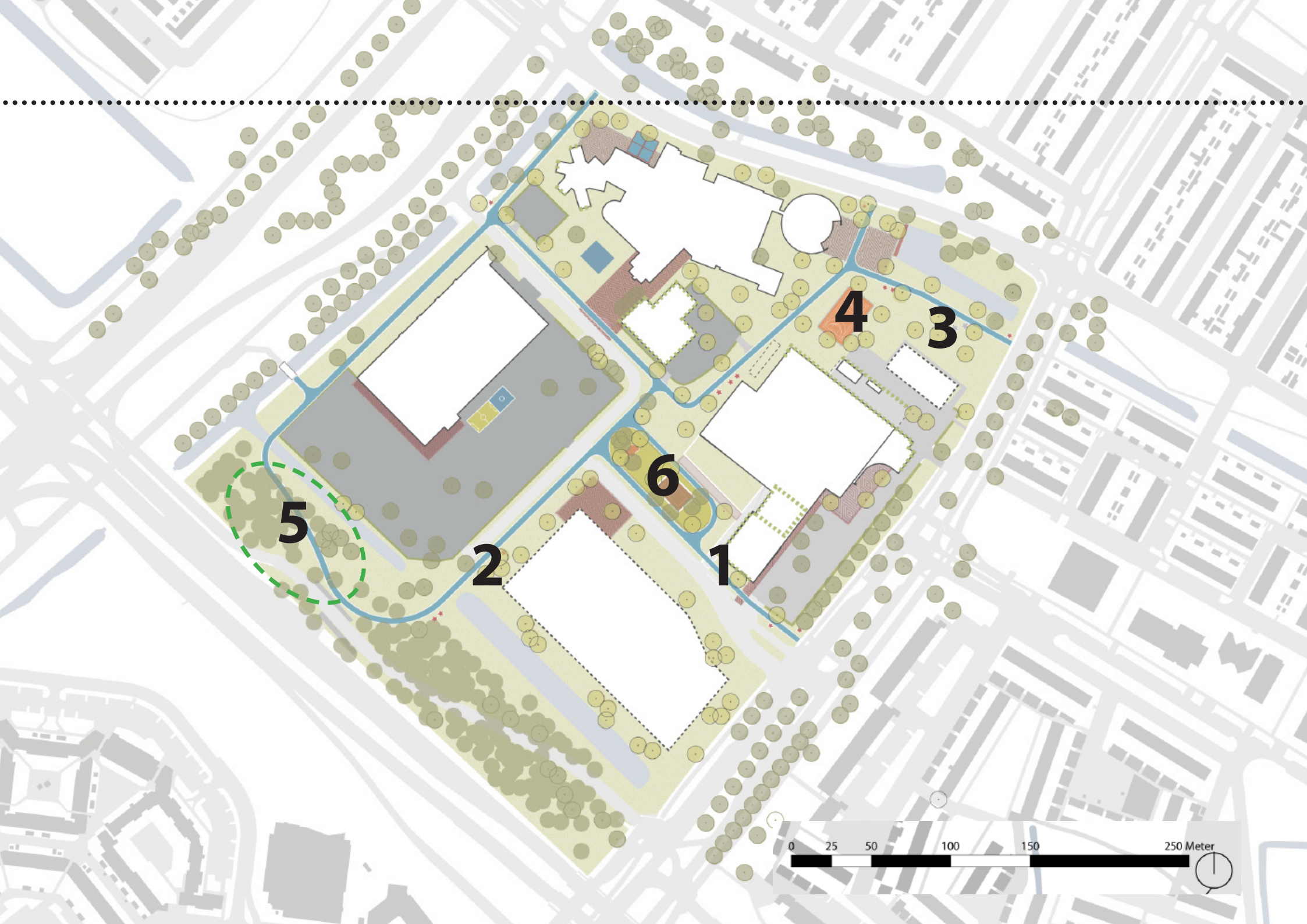
naast specifiek gebruik zal het terrein zelf ook volop uitnodigen tot ongeorganiseerd dan wel spontaan gebruik

verspreid op het terrein: freerunobjecten

Park Thialf aan de rand van het Spijkerviertel te Arnhem is een goed voorbeeld wat betreft de wisselwerking tussen programmering binnen en buiten: onder het café-restaurant (zicht op sport) zit een beheerdersruimte, met toiletten, een toezien oog en de uitleen van sportattributen.

6 VERSCHILLENDE BUITENPROGRAMMA'S

mega schommel nabij horeca in centrale parkje (6)

klimobject in centrale parkje (6)

halfverhard (zand) veld voor divers gebruik in centrale parkje (6)

hoogteparcours (tussen de bestaande bomen) te zien vanaf de kruising Nijmeegsebaan / Pleijweg (5)

Voor het specifieke gebruik van het terrein stellen we zes buitenprogramma's voor:

1. Sportcircuit (rennen, skaten, wandelen, evenementen, fietsen, miles-walk)
2. Freerun (gekoppeld aan gehele circuit)
3. Buitenfitness (gekoppeld aan Formupgrade)
4. Sportcourt (voetbal, basketbal, evenementen, manifestaties)
5. Hoogteparcours (Mountainnetwork)
6. Centrum met uiteenlopend programma (Boulder, kinderen, beachvolleybal)

Catalogus buiteninrichting (bouwstenen)

1. (Sport -) imago

- 1.1 (Sport-) Campus
- 1.2 Kleuren, materialen

2. Verharding

- 2.1 Sportcircuit
- 2.2 (Sport) markeringen (topcourt)
- 2.3 Entreepleinen
- 2.4 Sportcourts
- 2.5 Parkeerterreinen
- 2.6 Fietskoffers
- 2.7 Rijwegen
- 2.8 Secundaire paden

3. Meubilair

- 3.1 Freerun objecten
- 3.2 Entreemarkeringen
- 3.3 Zitranden
- 3.4 Banken (bij entreepleinen)
- 3.5 Lichtmasten
- 3.6 Fietsnietjes
- 3.7 Hekwerken, poorten
- 3.8 Afvalbakken
- 3.9 Info/reclame
- 3.10 Bebording
- 3.11 Anti inrij palen

4. Beplanting

- 4.1 Bomen
- 4.2 Gevelbeplanting
- 4.3 Hagen
- 4.4 Gazon
- 4.5 Kruidenrijk grasland
- 4.6 Vaste planten
- 4.7 Boomvakken, boomroosters

5. Waterberging

- 5.1 Algemeen
- 5.2 Principeprofiel watergangen

OP ELKAAR AFGESTEMD

De catalogus heeft als doel een hoogwaardige buitenruimte te creëren waarin de uiteenlopende ontwerponderdelen goed op elkaar zijn afgestemd. De catalogus omvat een beschrijving van de inrichtingselementen (bouwstenen) van de buitenruimte. Het document is een bindende leidraad bij alle toekomstige herinrichtingen en nieuwe ontwikkelingen. Ontwerpvoorstellen zullen hierop worden getoetst door de stadsbouwmeester en de supervisor. Deze catalogus is afgestemd op de zogenaamde 'gids openbare ruimte' van de gemeente Arnhem (zie ook www.arnhem.nl/gidsopenbareruimte). De gemeente Arnhem gaat uit van depotbeheer. Dit impliceert dat het toepassen van bijzondere elementen, specifiek voor het Olympus Kwartier, niet mogelijk is. Met andere woorden: de gekozen toepassingen gaan uit van vervangbaarheid door de gemeente zelf. Uitzonderingen hierop is het randdetail (tegel) van het sportcircuit en de freerunobjecten. Deze zijn specifiek voor deze locatie ontworpen.

Het beoogde imago is dat van een stedelijke (sport-) campus. De campus is een toonbeeld van eenvoud: gras met bomen. In de campus ligt een veelheid aan noodzakelijk programma (met name (fiets-) parkeren) en een diversiteit aan elementen die uitdagen tot bewegen. Deze elementen krijgen een vormgeving die verwijst naar 'sport'. Denk aan opvallende belijningen en grote cijferprints. Het toepassen van de catalogus zal tot een uitdagend verblijfsgebied leiden dat prikkelt tot velerlei sportief gebruik.

De catalogus is opgebouwd aan de hand van de vierdeling verharding, meubilair, beplanting en waterberging. Elk deel wordt voorafgegaan door een bondige inleiding.

5.1.1 (SPORT-) CAMPUS

Het Olympus kwartier wordt omgevormd tot (sport) campus. Dat impliceert:

- een **vlak** en open **doorgaand** grasveld met vrijstaande en in groepen geclusterde grote bomen. Tesaamen ontstaat hierdoor een groene waas over het gehele terrein.
- het gras ligt tot tegen de gebouwen aan;
- stedelijke (urban) detailleringen. De inrichtingselementen zijn robuust van opzet en verfijnd gedetailleerd.

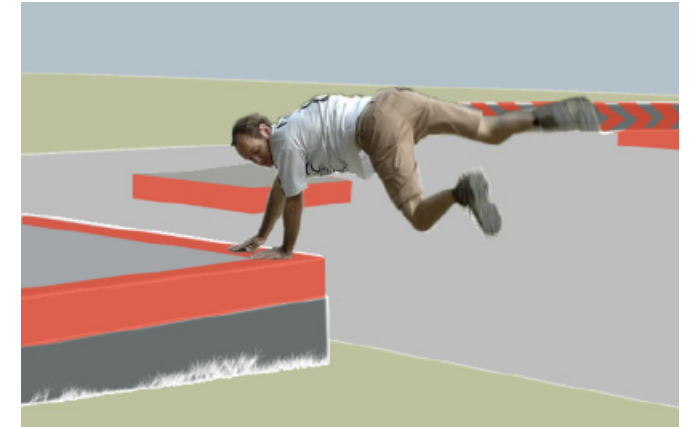
De met bomen beplante grasvelden vormen een rustige bedding voor de diversiteit aan gebouwen, sport- en bewegingselementen.

CAMPUS: groen, open, stedelijk (referentiebeeld: Campus TU Eindhoven)

sportkleuren en prints (referentiebeeld: Papendal)

freerun: urban (beton met prints van Acrylcoat, vermiljoenrood)

5.1.2 KLEUREN, MATERIALEN

RAL 5017 Verkeersblauw
Toepassing: sportcircuit, in combinatie met witte print

RAL 2002 Vermiljoenrood
Toepassing: prints op freerunobjecten, vloer sportcourt

Alle inrichtingselementen op het terrein, niet beplanting zijnde, krijgen of een bijzondere, aan sport refererende kleur (verkeersblauw en vermiljoenrood in combinatie met witte belijningen en prints) of een neutrale grijs tint (steengrijs).

Daarnaast wordt al het beton donkergrijs uitgevoerd. Voor het beton geldt bovendien een hoge duurzaamheidsambitie: te denken valt aan geopolymeerbeton (zonder cement) of biobased (op basis van olifantengras). Het betonafval bij het vervangen van elementen kan in principe opnieuw gebruikt worden als betongranulaat in nieuw beton.

Gezien het te verwachten intensieve gebruik worden alle inrichtingselementen robuust uitgevoerd.

RAL 7030 Steengrijs
Toepassing: fietsbeugels, lichtmasten, hekwerken, afvalbakken

Zelfverdichtend beton; donkergrijs
Toepassing: alle betonelementen

VERHARDING

5.2.1 SPORTCIRCUIT

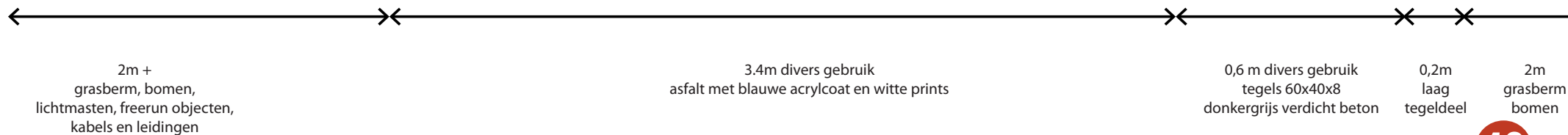
omschrijving	- doorgaand multifunctioneel en opvallend pad
materiaal	- Asfalt met acrylcoat, witte prints (functioneel) - betontegels (60x40 donkergrijs ZVB, klein facet)
kleur	-asfalt: blauw met witte belijningen/prints -betontegels ZVB donkergrijs
afmetingen	- 4,2m breed, waarvan 3.4m asfalt en 0,8m (geknikte) tegels - aan weerszijden 2m grasberm
opmerkingen	- ook betontegel (80x40) voor bochten met R=4 en R=8 - het circuit wordt 'op één oor' gelegd ivm gewenste afwatering - functionele prints; gericht op een specifiek sportgebruik, bijvoorbeeld een 100m sprintbaan, afstanden, sensoren etc. - gecombineerd met lichtmasten en freerunobjecten - letters en cijfers haaks op of evenwijdig aan lengterichting, lettertype: Myriad Pro (vet), afmetingen minimaal 30cm hoogte

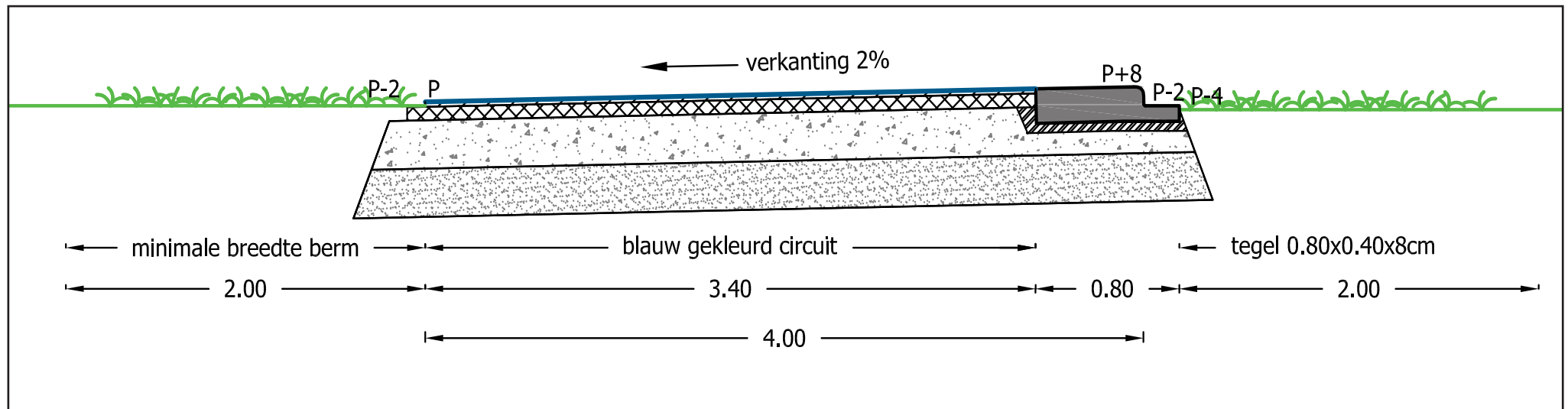

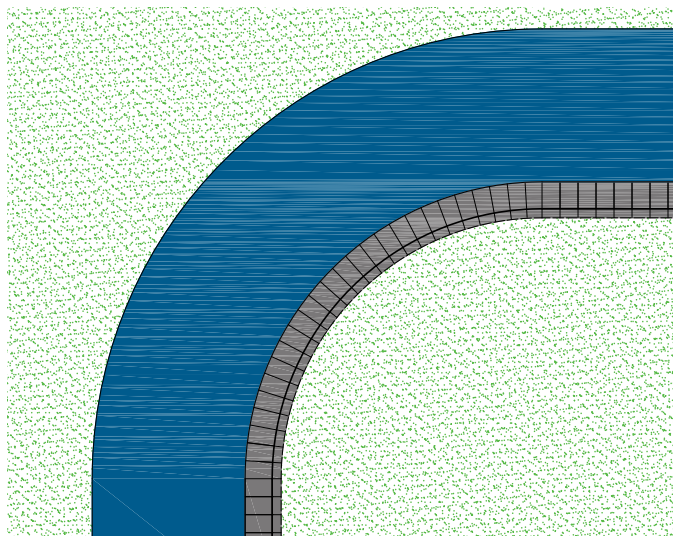
asfalt met blauwe acrylcoat

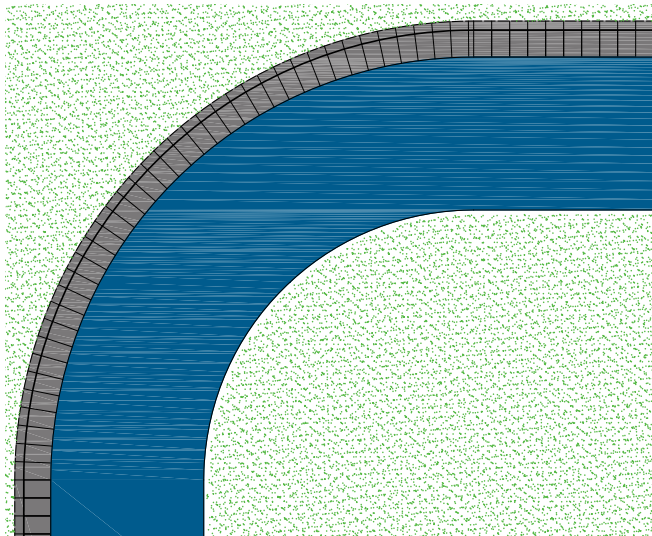
impressie van sportcircuit met rand van betontegels en witte prints op een blauwe vloer.

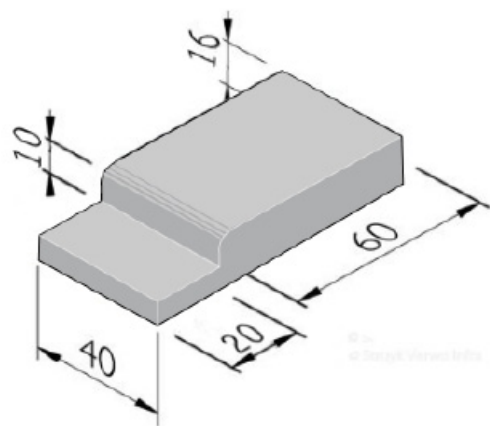

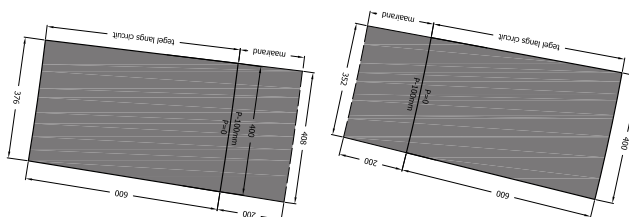
randtegels in binnenbocht....

en in buitenbocht

tegels voor rand sportcircuit

passtukken voor de bochten

details

Behandelen toplaag met Acrylaat:

- Topcourts Acrylaat, RAL 5017 Verkeersblauw
- Opbouw asfalt conform standaard details Arnhem:
- 25mm AC 8 Surf D3
- 70mm AC Base 02
- 250mm Menggranulaat 0/31.5
- 250mm Zand voor zandbed, CBR>10

Verkanting: 2%

Klik aan lage zijde: minimaal 10mm - maximaal 20mm, ivm afwatering

klik aan hoge zijde: 10mm

Betonnen boord circuit:

- Betontegel: 600x400x80mm
- Straatlaag: 50mm
- Opsluiting: verzonken opsluitband, 100x200x1000mm stellen en voorzien van steunrug, beton C12/15
- afrondetail tegels: vgl solids Struyk Verwo

VERHARDING

5.2.2 (SPORT) MARKERINGEN

omschrijving	belijning tbv sportimago en sportgebruik
materiaal	-acrylcoat
kleur	- wit - RAL 2002 Vermiljoenrood - RAL 5017 Verkeersblauw
afmetingen	divers, grote cijfers en letters, dikke lijnen. - Letters en cijfers lettertype: Myriad Pro (vet), afmetingen minimaal 30cm hoogte
opmerkingen	- toe te passen bij entreepleinen, sportcircuit, freerunobjecten en sportcourts

acrylcoating op elementenverharding (www.topcourts.com)

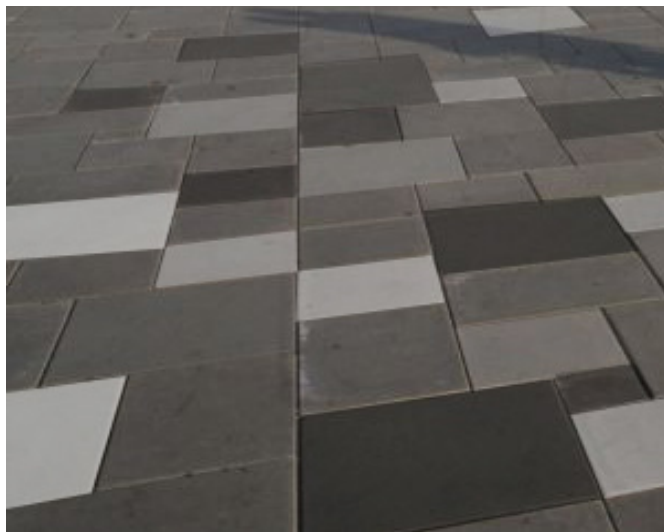

acrylcoating op elementenverharding (www.topcourts.com)

functionele witte markeringen
(referentiebeeld: aan de Taag, Portugal)

5.2.3 ENTREEPLEINEN

tegelvloeren groot formaat wildverband, in contrastrijke grijs tinten

vijfhoekige betontegels: water passerende flagstone (vgl. Aquaflow (R))

zoom rond plein van gebakken klinkers: keperverband, dik formaat vgl. nero zwart bezand (Wienerberger)

beoogd imago: sportreferenties door toevoegen van belijningen, cijfers en letters

omschrijving	- herkenbare entrees met verblijfskwaliteit en sportimago
materiaal	- markante grote betontegels in wildverband \ Parkstenen - brede randen (zoom) van gebakken klinkers: keperverband
kleur	- contrastrijke grijs tinten - voorzien van acrylcoat belijningen en cijfers (zie bijv. www. topcourts voor toepassing op elementenverhardingen) - klinkers vgl. nero zwart bezand (Wienerberger)
afmetingen	- tegels: divers, kleinste maat: 40x40cm - Parksteen (aquaflow) - klinkers dik formaat - overrijdbare delen dienen 8cm dikte te hebben, overige delen 6cm
opmerkingen	- verhoogde ligging ten opzichte van maaiveld (oa ter voorkoming van parkeren) - gecombineerd met lange houtenbanken / zitranden en evt. fietsbeugels - gecombineerd met eerste grootte bomen (platanen) - boomroosters

5. 2.4 SPORTCOURTS

omschrijving	- afgebakende velden voor divers gebruik - stedelijke uitstraling
materiaal	- asfalt met acrylcoat
kleur	- divers
afmetingen	- divers
opmerkingen	- brede zitranden rondom (bij hoogteverschillen om hoogtes te keren) of los geplaatste zitranden - voorzien van hoge (geluidsarme) hekken

sportcourt aan een sportcircuit (ref: Park am Gleisdreieck, Berlijn)

5. 2.5 PARKEERTERREIN

strackstones donkergrijs

doorgaande vloer met opvallende markeringen tussen de vakken

omschrijving	-functioneel terrein, ingericht met een 'doorgaande vloer'. Dat wil zeggen: het geheel ligt in keperverband (zonder onderscheid tussen rijweg en parkeerzones).
materiaal	- strackstones/ betonstraatsteen donkergrijs en wit
kleur	- vgl - strackstones antraciet en MBIbasic, antraciet 182 en wit MBI geobasic 501
afmetingen	- dikformaat
opmerkingen	- de parkeervakken kennen een opvallende markering met drie rijen witte betonstraatstenen - de terreinen worden omzoomd met een lage haag - op het parkeerterrein staan 'her en der' solitaire bomen van 1e grootte in ruime plantvakken

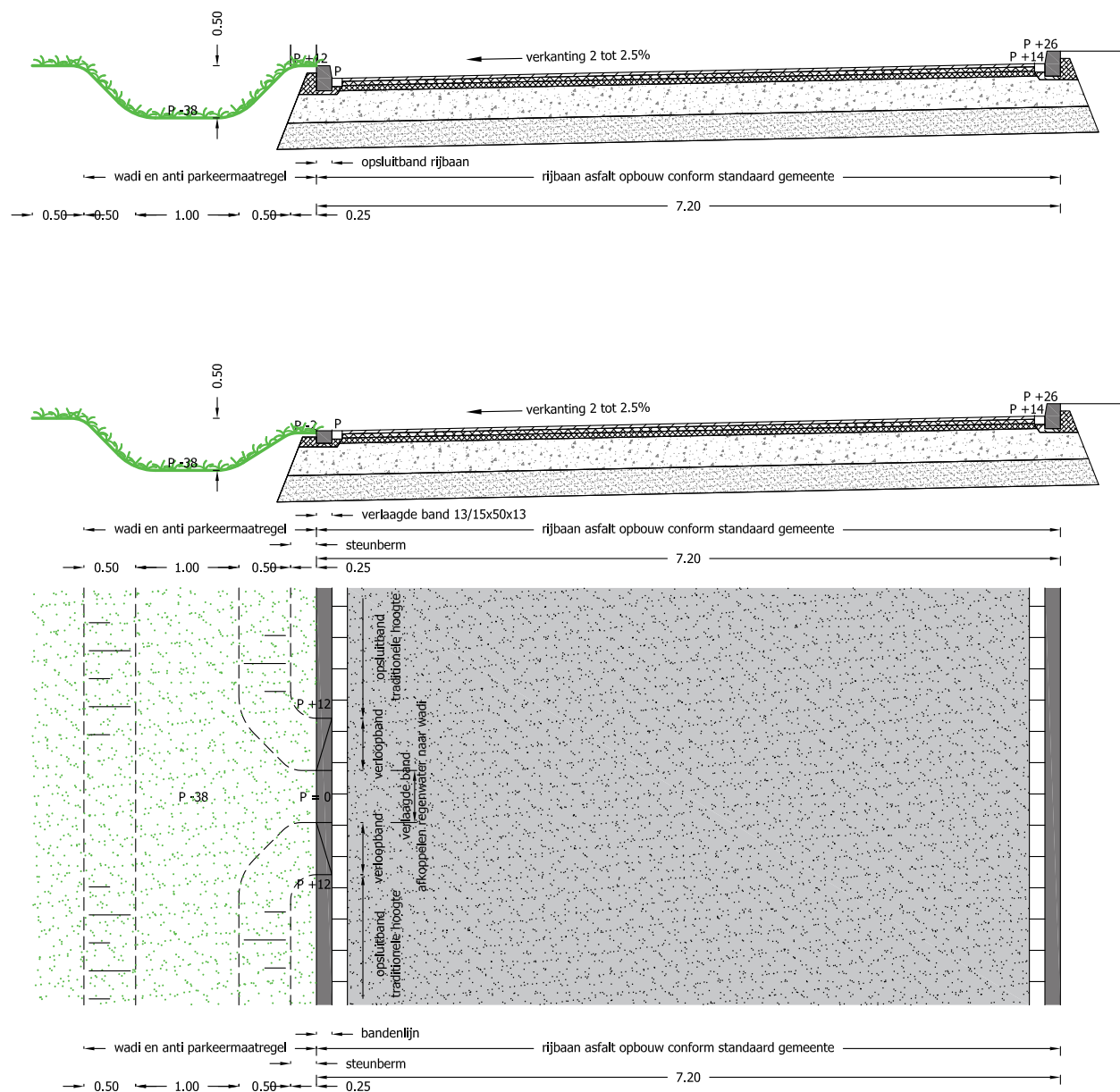
VERHARDING

5. 2.6 FIETSKOFFERS

omschrijving	- functioneel - omzoomd door lage haag (veldesdoorn)
materiaal	- betontegel 30x30
kleur	- grijs (neutraal)
afmetingen	- 30x30
opmerkingen	- bestaande tegels hergebruiken - inpassen fietsbeugels

*30x30 betontegels. Referentie bestaande fietsenstalling
Olympus College*

omschrijving	- functioneel, 30km zone (momenteel grotendeels nog in asfalt)
materiaal	- betonstraatsteen dikformaat - betonnen banden
kleur	- donkergrijs (neutraal)
afmetingen	- betonstraatstenen dikformaat - banden : 18/20
opmerkingen	- waar mogelijk wordt nevenaand principe toegepast als afwatering van rijwegen + anti-parkeermaatregel (vgl recent project Huissensestraat) - toepassen bij noodzakelijke vervangingen van huidige asfalt, niet omwille van SO

- principevoorstel voor de combinatie van afwatering rijwegen (wadi) en anti-parkeermaatregel

VERHARDING

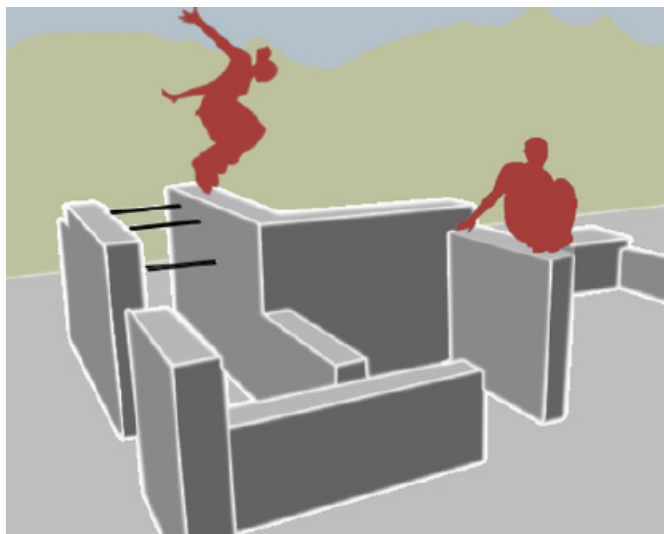
5. 2.8 SECUNDAIRE PADEN

omschrijving	- smalle halfverharde paden voor secundaire looproutes
materiaal	- schots granietgruis - geen kantopsluitingen
kleur	- grijs (neutraal)
afmetingen	- 1.20m breed
opmerkingen	- evt. toepassen na verloop van tijd bij olifantenpaden - rechte lijnen - identiek aan recent aangelegde paden Zeegsingel

schots granietgruis paden zoals toegepast in Zeegsingel

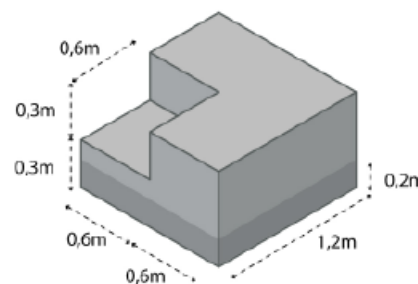
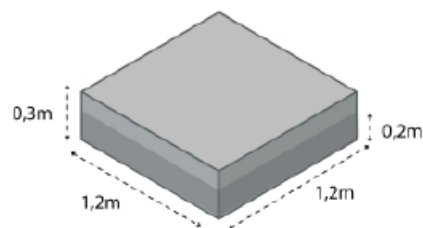
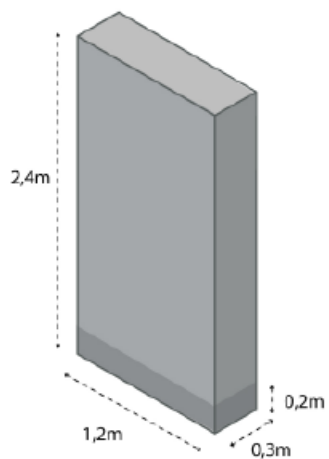
5.3.1 FREERUN OBJECTEN

een cluster objecten

een cluster objecten (parkour - Amerika)

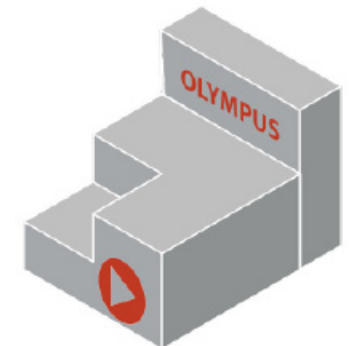
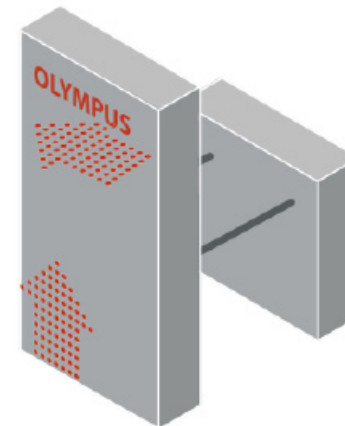
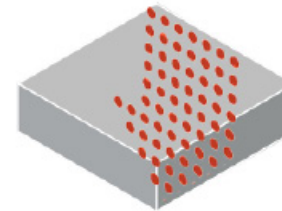
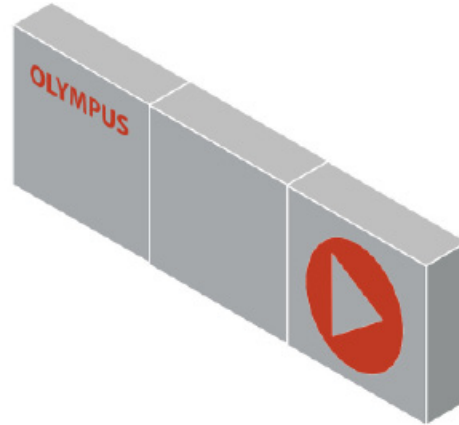
de drie basisbouwstenen (met stalen plint)

omschrijving	- objecten in clusters die zowel uitdagen tot vererlei gebruik als een markante uitstraling hebben
materiaal	- beton - prints van acrylcoat - stangen (bars) van rvs
kleur	- donkergrijs beton - acrylcoat: vermiljoenrood
afmetingen	- uitgangspunten zijn een drietal bouwstenen van 1x1x0,3m, 2x1x0,3m en 1x1x0,6m. Hiervan kunnen velerlei objecten / parcoursen worden gemaakt
opmerkingen	- de wijze van funderen behoeft aandacht - ter voorkoming van beschadiging door maai-machines krijgen de objecten lage stalen 'plinten' - ter voorkoming van graffiti wordt een anti-graffiti coating aangebracht en dienen er afspraken te worden gemaakt over onderhoud - de coating bestaat uit 'pijlen' (grafische texturen) en 'letters' (Myriad Pro, minstens 30cm hoogte) die schijnbaar willekeurig aangebracht worden

opmerkingen

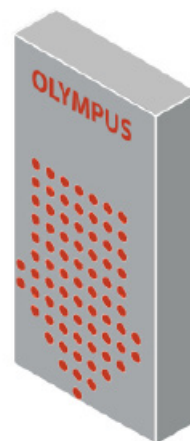
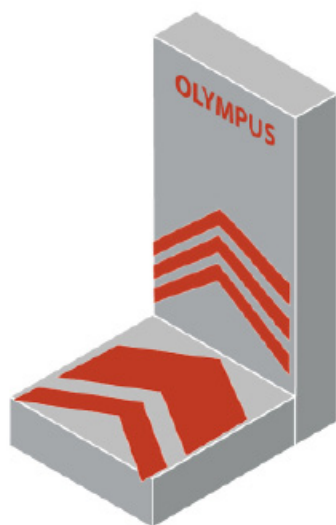
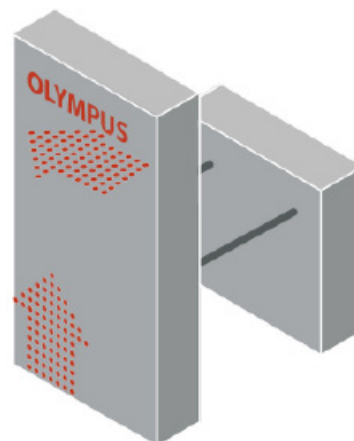
- de objecten dienen bij voorkeur in grote clusters te worden geplaatst, gekoppeld aan het circuit
- er dient bij de uitwerking/positionering rekening te worden gehouden met verschillende moeilijkheidsgraden: het moet zowel aantrekkelijk zijn voor professionals als voor beginners
- bij de engineering/uitwerking is het van belang dat:
 - de bars (stalen buizen) de juiste omtrek krijgen (diameter van ca 4cm)
 - het beton de juiste afwerking krijgt: niet te glad en niet te ruw
 - de exacte positioneringen (afstanden) en hoogtes van de onderdelen komen heel precies: de aanwezigheid van deskundigen bij aanleg is een vereiste
 - gras als ondergrond is op plekken kwetsbaar (modder-glad). Nader bekeken moet worden of incidenteel tegels dan wel halfverharding nodig is. De vloer moet altijd obstakelvrij (glad, geen srtuikelranden) zijn
 - randen moeten niet scherp zijn

met dank aan Common Ground (zie www.thecommonground.nl)

voorbeelden van combinaties van de drie basisbouwstenen met prints

5.3.2 ENTREEMARKERINGEN

voorbeelden van combinaties van de drie basisbouwstenen als entrees

omschrijving	- opvallende elementen ter markering van alle entrees (sportcircuit en rijweg)
materiaal	- beton
kleur	- beton met vermiljoenrode acrylcoat prints
afmetingen	- 2m hoog= basisvorm
opmerkingen	- vergelijk freerunobjecten - basis is een verticale wand, daartegen kunnen andere bouwstenen worden geplaatst - nader uit te werken is het idee om de objecten ook als infoborden voor het terrein zelf te gebruiken (zie billboards)

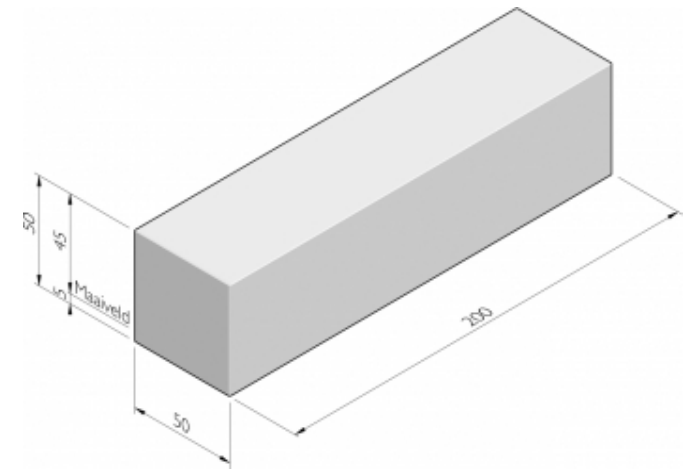
MEUBILAIR

5.3.3 ZITRANDEN

omschrijving	robuuste zitrand, ook geschikt voor bijv. freerun
materiaal	- beton, zvb
kleur	- donkergrijs
afmetingen	- 50x200x50cm
opmerkingen	- te plaatsen in groepen, bij voorkeur lange lengtes (meerdere achter elkaar) en/ of meerdere parallel aan elkaar

robuuste zitrand, te clusteren

robuuste zitrand, hier: Beam van Struyk Verwo

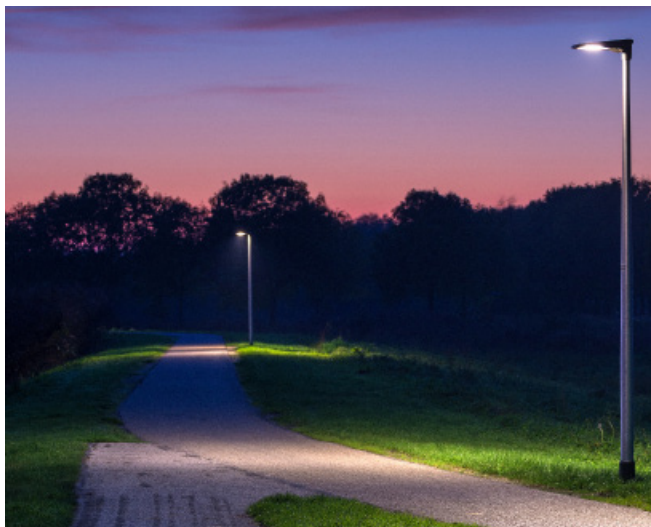
Canape (vgl. Erdi)

boombank (referentie: Haarlemmerplein Amsterdam)

omschrijving	comfortabele uitnodigende banken op entreepleinen
materiaal	- circulair hout: de banken zijn voorzien van FSC 100% gecertificeerde houten delen, duurzaamheidsklasse 1 - cortenstaal
kleur	- houtkleurig (transparant) - staal: steengrijs
afmetingen	- divers
opmerkingen	- naast de veelvoorkomende zitranden (geclusterd) worden er incidenteel bij gebouwentrees comfortabele parkbanken neergezet om de verblijfskwaliteit te benadrukken - de banken zijn stedelijk vormgegeven

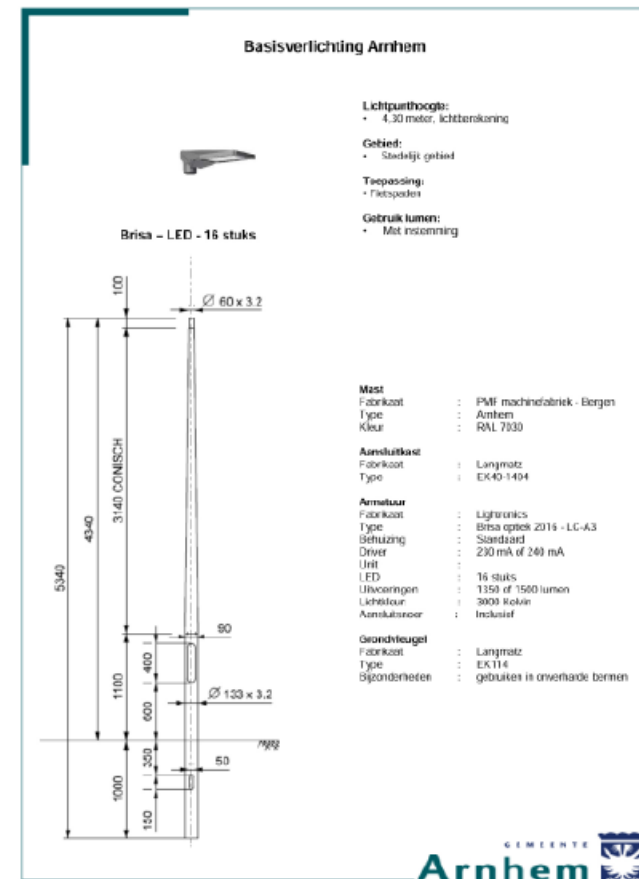
omschrijving	uit Basisverlichting Arnhem: - armatuur Lightronics, Type : Brisa optiek 2016 - LC-A3 - de 6m masten krijgen een Amphera armatuur - conische mast - incidenteel (bijv sportcourts) 'hoge mast met spots'
materiaal	-
kleur	- mast: RAL 7030 Steengrijs
afmetingen	- mast: 4,3m (sportcircuit) en 6m (straten)
opmerkingen	- plaatsing aan binnenzijde (tegelzijde) sportcircuit - geen dubbele plaatsing masten aan circuit ter hoogte van rijwegen - nader te bepalen tot welk tijdstip het circuit en de courts verlicht dienen te worden

- referentie van armatuur met andere mast

- hoge mast met spots (oa. bij sportcourts). Referentie: Park am Gleisdreieck Berlin)

eenvoudige beugel (vgl. ERDI)

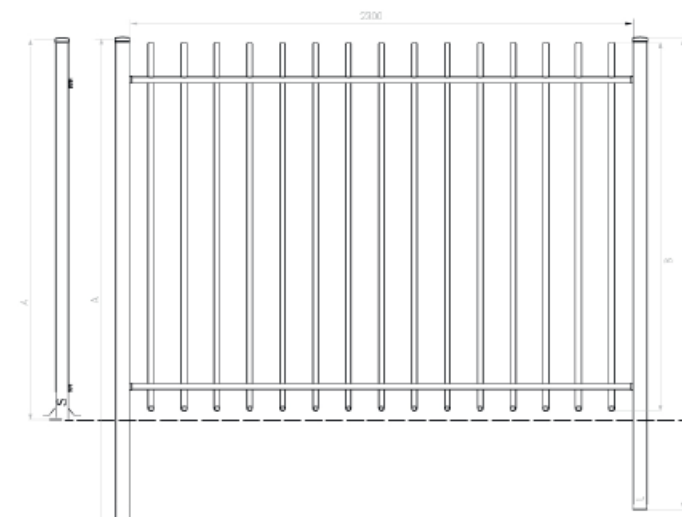
omschrijving	fietsnietjes/fietsbeugels
materiaal	- gepoedercoat thermisch verzinkt staal (nietjes)
kleur	- RAL 7030 Steengrijs
afmetingen	- 90x60cm
opmerkingen	- fietsnietjes: Carré uitvoering - de fietsnietjes zijn bedoeld voor de kleinere fietsenstallingen bij entrees van gebouwen, de twee grote fietskoffers krijgen andere nietjes - nb de fietskoffers worden niet (meer) overdekt

5.3.7 HEKWERKEN, POORTEN

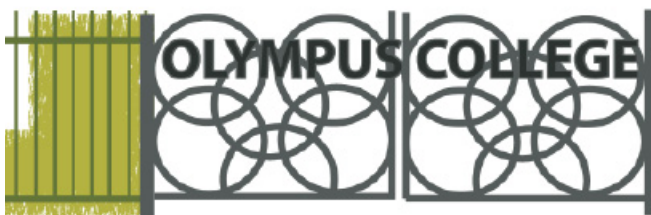
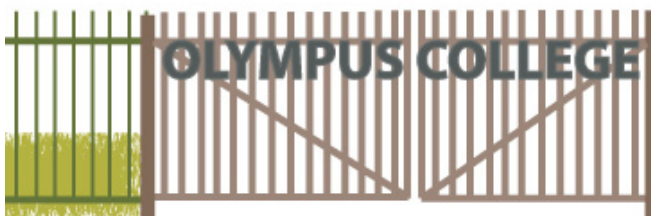
omschrijving	- spijlenhek tbv. functionele afscheidingen, poorten
materiaal	- staal
kleur	- Steengrijs RAL 7030
afmetingen	- hoogte ca 2m
opmerkingen	- minimaal toepassen, slechts daar waar echt noodzakelijk - evt. combineren met klimplanten (zie: gevelbeplanting) - bestaande hekken (met name Olympus College): kleuren aanpassen en rolpoorten vervangen door uitnodigende en karakteristieke poorten (zie suggesties hiernaast)

- Spijlenhek (ref: Atlas van Heras)

- Spijlenhek (ref: Atlas van Heras)

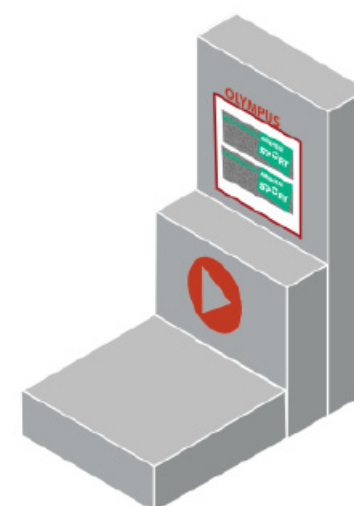
- Suggesties voor herkenbare poorten (uit : Schetsen Olympus college 2017, ROB ABEN LANDSCHAPSARCHITECTUUR iov gemeente Arnhem)

- afvalbak (Vgl Bammens Capitole)

omschrijving	- standaard afvalbak
materiaal	-
kleur	- RAL 7030 Steengrijs
afmetingen	-
opmerkingen	- toepassing met name nabij school

omschrijving	- uitingsmogelijkheden voor reclame, aankondigingen (evenementen agenda's) en informatie. Alleen gekoppeld aan het terrein zelf en bevestigd op entreemarkeringen.
materiaal	- robuust, de posters dienen verwisselbaar te zijn (vgl bushok) - vandalismebestendig: acrylplaat met transparantie van glas (vgl Stediflex)
kleur	- nvt
afmetingen	- halfabri formaat: 118,5 x 87,5 cm
opmerkingen	- volgens welstandsnormen - beheer door 1 organisatie (parkmanagement?) - deze objecten hebben dezelfde uitstraling als de freerunobjecten maar zijn daar wsl niet voor geschikt

voorbeelden van toepassingen op entreemarkeringen

verkeersregelbord G13

omschrijving	- algemeen: conform richtlijnen - voor sportcircuit het bord met in letters: FIETSPAD (verkeersregelbord G-13)
materiaal	- staal
kleur	- nvt
afmetingen	- div.
opmerkingen	- het bord met FIETSPAD is juridisch ook voor voetgangers geschikt en voorkomt dat scooters e.d. gebruik van het circuit gaan maken - plaatsing waar mogelijk combineren met andere masten - er dient een verkeersbesluit te worden genomen voor het plaatsen van het bord

omschrijving	- buigzame palen ter voorkoming dat auto's het sportcircuit oprijden
materiaal	-
kleur	- rood en wit
afmetingen	- ca 100cm hoog, diameter van 16cm
opmerkingen	- deze opvallende palen zijn flexibel maar hebben toch een hoge buigweerstand. Zo wordt voorkomen dat voertuigen het sportcircuit oprijden. Bij calamiteiten zijn de palen in de vaste uitvoering volledig overrijdbaar door hulpdiensten. - gecombineerd met (op 1 lijn) entreemarkering - gecombineerd met witte markering op verharding

te overrijden bij calamiteiten

opvallende paal ter attentie van voetgangers en fietsers met witte markering op verharding

- *Quercus robur*

- *Populus x canescens*

- *Tilia europaea*

- *Platanus*

omschrijving	- 100 nieuwe, eerste grootte bomen. Deels in kleine clumps (circa 3 à 4), deels solitair
soorten	- grauwe abeel: Populus x canescens, buitenranden terrein, niet in clusters; - iep : Ulmus, een resistente variëteit, evt in clusters; - plataan: Platanus, op parkeerterreinen en entreepleinen; - linde: Tilia europaea, niet boven verharding, evt in clusters; - eik: Quercus robur, solitair
afmetingen	- 35-40 (robuust ivm. vandalisme)
opmerkingen	- we kiezen voor meerdere soorten ivm. kwetsbaarheid en biodiversiteit - Voor de plantplaatsverbetering van bomen worden voor de bomen in verharding, de NIB-richtlijnen aangehouden met betrekking tot de hoeveelheid toe te passen m3 bomenzand of bomengranulaat. - Conform bestaand beleid betreft dit voor eerste grootte bomen minimaal bomenzand/ bomengranulaat 25m3 per boom. -Voor de bomen in de grasvlakken geldt onder andere dat: het volume van de plantplaats 25m3 per boom dient laagsgewijs opgewaardeerd te worden met natuurcompost; het percentage organische stof in de plantplaatsen dient, na het doorspitten van de natuurcompost, tussen de 8% en 11% te liggen; Speciale aandacht bij het doorspitten. - de bomen in clumps groeien (met toestemming) in elkaars kruinen

BEPLANTING

5.4.2 GEVELBEPLANTING

omschrijving	- groene gevelbedekking tpv blinde gevels - ook hier aan gekoppeld: natuurinclusieve maatregelen voor gevels (zie o.a. Groenvisie 2017-2035)
materiaal	- spandraden of gaasmat (RVS/ gegalvaniseerd) - klimplanten
soorten	- zon en halfschaduw: Bosrank, groenblijvend (Clematis armandii 'Snowdrift') gecombineerd met een niet groenblijvende maar twee maal per jaar bloeiende Bosrank (Clematis 'Madame Le Coultre') - schaduwrijkere locaties de half groenblijvende Kamperfoelie (Lonicera japonica 'Hall's Prolific').
aantal	- Clematis: 3 st per meter - Lonicera: 2 st per meter
opmerkingen	- volop aandacht voor groeiomstandigheden: ondergrondse voorzieningen, plantaarde, bescherming plantvoet, schaduw/zon, irrigatie - groeiruimte bovengronds: minimale breedte conform gemeente 0,50m - ter plaatse van verhardingen plantplaats 50cm breed ondergrondse plantplaats-verbetering met bomenzand sleuf van 1meter breed en 1 meter diep. - bijzondere irrigatie wordt oa vanwege kwetsbaarheid niet toegepast, evt benutten regenwater - eerste jaren beheer (o.a. opbinden) bij groenaannemer

voorbeeld van groene gevel: trellis van staalmatten

voorbeeld van groene gevel: wingerd zonder trellis

Clematis armandii 'Snowdrift' Deze soortkeuze gaat nu uit van een groeihogte tot max 3m, mocht meer gewenst zijn dan moeten er andere soorten worden gekozen.

Lonicera japonica 'Hall's Prolific'

voorbeeld met trellis van verticale spandraden

bevestiging spankabel

RVS staal

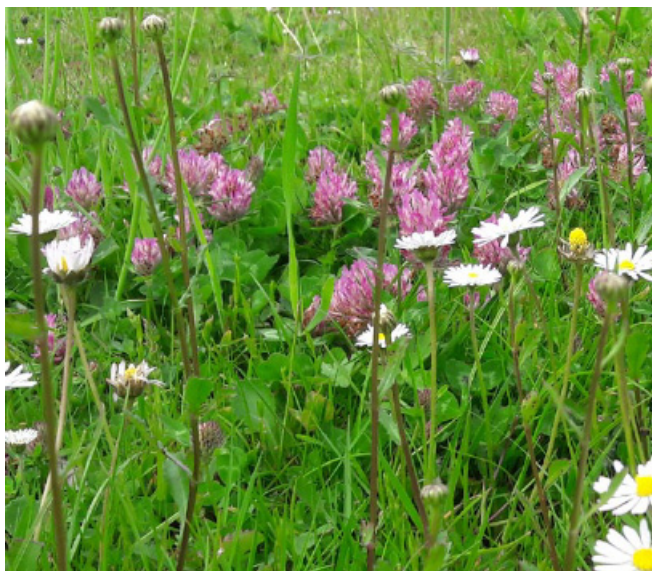
BEPLANTING

5.4.3 HAGEN

omschrijving	- lage haag rondom parkeerterreinen en fietskoffers en in centraal parkje
soort	- veldesdoorn (Acer Campestre)
kleur	- nvt
afmetingen	- 80cm breed, ca 1.2 m hoog
opmerkingen	- bij voorkeur de niet goed aangeslagen Beukenhaag bij Decathlon terrein vervangen door veldesdoorn - uitvoeren met paal en draad - Dubbele rij, driehoeksverband. Zodat er snel een 80 cm brede haag staat

- Veldesdoorn

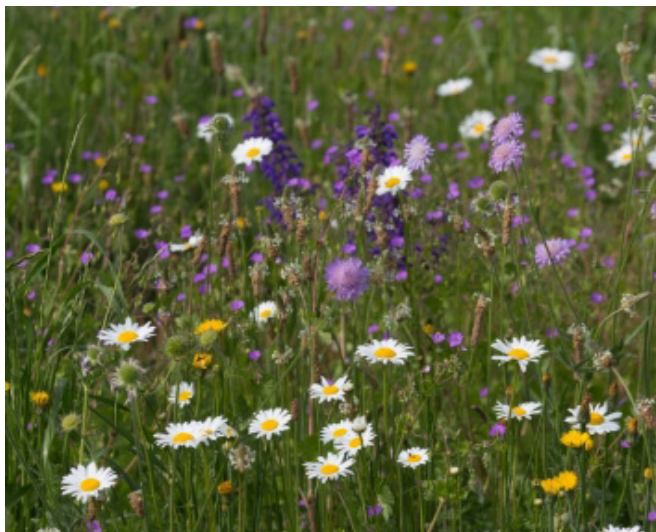
Grasmengsel 'Nectar onder mes'

omschrijving	gazon, het 'vloerkleed' onder het gehele plan. Het beoogde beeld is dat van een verzorgde vlakke grasmatt. De grasvlakken worden ingezaaid met een laagblijvend mengsel dat meegezaaid kan worden met een kleine hoeveelheid gazongrasmengsel. De soorten in het mengsel zullen in het lage gazon bloemen vormen die benut kunnen worden door bestuivende insecten.
mengsel	Bloemenmengsel M5, Nectar onder mes
soorten	Mengsel M5 bevat de volgende soorten: Madeliefje, , Pinksterbloem, Klein streepzaad, Gewone reigersbek, Gewoon biggenkruid, Vertakte leeuwentand, Gewone rolklaver, Hopklaver, Smalle weegbree, Kruipende boterbloem, Schapenzuring, Kleine klaver, Rode klaver, Witte klaver
beheer	maaifrequentie: 1 maal per 4 a 6 weken
opmerkingen	- ook alle mogelijke (i.v.m. onderhoud) kleine oppervlaktes - gras tot aan de gevels!

BEPLANTING

5.4.5 KRUIDENRIJK GRASLAND

omschrijving	- een deel van het terrein wordt met name om ecologische redenen kruidenrijk grasland
soort	- div
beheer	- extensief maaibeheer (1 a 2 maal per jaar)
opmerkingen	- Om de rijkbloeiende zoom succesvol om te vormen zijn onderstaande punten van belang: - Welke bodemsoorten zijn er in de toplaag verwerkt: klei, zand of een mengsel? - Voedselrijkdom van de grond: schraal of voedselrijk? - Vochtigheid van de bodem: is de grond overwegend droog of nat? - Ligt de locatie in de zon, halfschaduw of schaduw? - Aandachtspunt bij de keuze van de toe te passen kruidenmengsels: deze dient plekgewijs gezamenlijk met een heemspecialist/ leverancier bepaald te worden

Mengsel voor bermen en zomen

G2 Bloemrijk graslandmengsel voor voedselrijke en kleigronden

Mengsel G2 bevat de volgende soorten: Duizendblad, Fluitenkruid, Gewoon barbarakruid, Knoopkruid, Klein streepzaad, Peen, Gewone berenklauw, Vertakte leeuwentand, Gewone margriet, Pastinaak, Smalle weegbree, Gewone brunel, Scherpe boterbloem, Kleine ratelaar, Avondkoekoeksbloem, Boerenwormkruid, Gele morgenster, Rode klaver, Vogelwikke, Smalle wikke

Toepassingslocatie bermen langs watergangen en natte gronden

G3 Bloemrijk graslandmengsel voor jaarrond natte tot vochtige, min of meer voedselrijke gronden

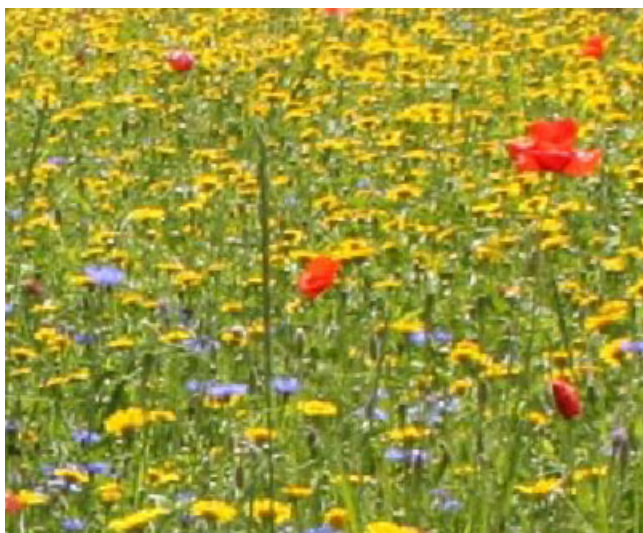
Mengsel G3 bevat de volgende soorten: Wilde bertram, Gewone engelwortel, Gewoon barbarakruid, Gewone dotterbloem, Pinksterbloem, Kale jonker, Rietorchis, Moeraswespenorchis, Moerasspirea, Kantig hertshooi, Gevleugeld hertstooi, Gele lis, Moerasrolklaver, Gewone veldbies, Wolfspoot, Grote wederik, Grote kattenstaart, Watermunt, Gewone brunel, Heelblaadjes, Scherpe boterbloem, Kleine ratelaar, Echte koekoeksbloem, Poelruit, Echte valeriaan

OPTIE tbv ecologische impuls - bloemrijke zomen: Tevens kan het basismengsel aangevuld worden met een mengsel met goede drachtplanten die het hele seizoen bloeien hetgeen van groot belang is voor wilde- en honingbijen. En voor vele vlinders en andere bloembezoekende insecten.

N1 Bijenmengsel met soorten

Mengsel N1 bevat de volgende soorten: Duizenblad, Gewone agrimonie, Gele kamille, Ruig klokje, Pinksterbloem, Knoopkruid, Wilgenroosje, Peen, Moerasspirea, Bermooievaarsbek, Schermhavikskruid, Sint Janskruid, Gewoon biggenkruid, Beemdkroon, Veldlathyrus, Vertakte leeuwentand, Gewone margriet etc

Aanvullend eerste jaars mengsel voor bermen en zomen

A6 eenjarig akkermengsel

Mengsel A6 bevat de volgende soorten: Bolderik, Korenbloem, Wilde ridderspoor, Gele ganzenbloem, Echte kamille, Akkerleeuwenbek, Bleke klaproos, Grote klaproos, Kegelsilene, Franse silene, Nachtkoekoeksbloem, Reukeloze kamille, Koekruid

opmerkingen

- De meerjarige duurzame mengsels ontwikkelen zich in de loop van de jaren in een stabiel jaarlijks terugkerend beeld. De duurzamere mengsels bevatten echter ook kruidensoorten die het eerste jaar nog tot ontwikkeling moeten komen en om deze reden nog niet bloeien.
- Om het eerste jaar een kruidenrijk beeld te realiseren zal er aan het kruidenmengsel een kleine hoeveelheid van een éénjarig akkermengsel toegevoegd worden. Een mengsel dat het eerste jaar al een bloemrijk beeld oplevert.

BEPLANTING

5.4.6 VASTE PLANTEN

omschrijving	- zodenvormende laagblijvende bodembedekker
soort	- Zegge: Carex morrowi Variegata
kleur	nvt
afmetingen	-
opmerkingen	- In het gebied worden geen vaste planten toegepast, waar enigzins mogelijk staat gras (ook in middenbermen etc). Daar waar het onderhoudstechnisch niet anders mogelijk is wordt deze bodembedekker toegepast

Zegge

5.4.7 BOOMVAKKEN, BOOMROOSTERS

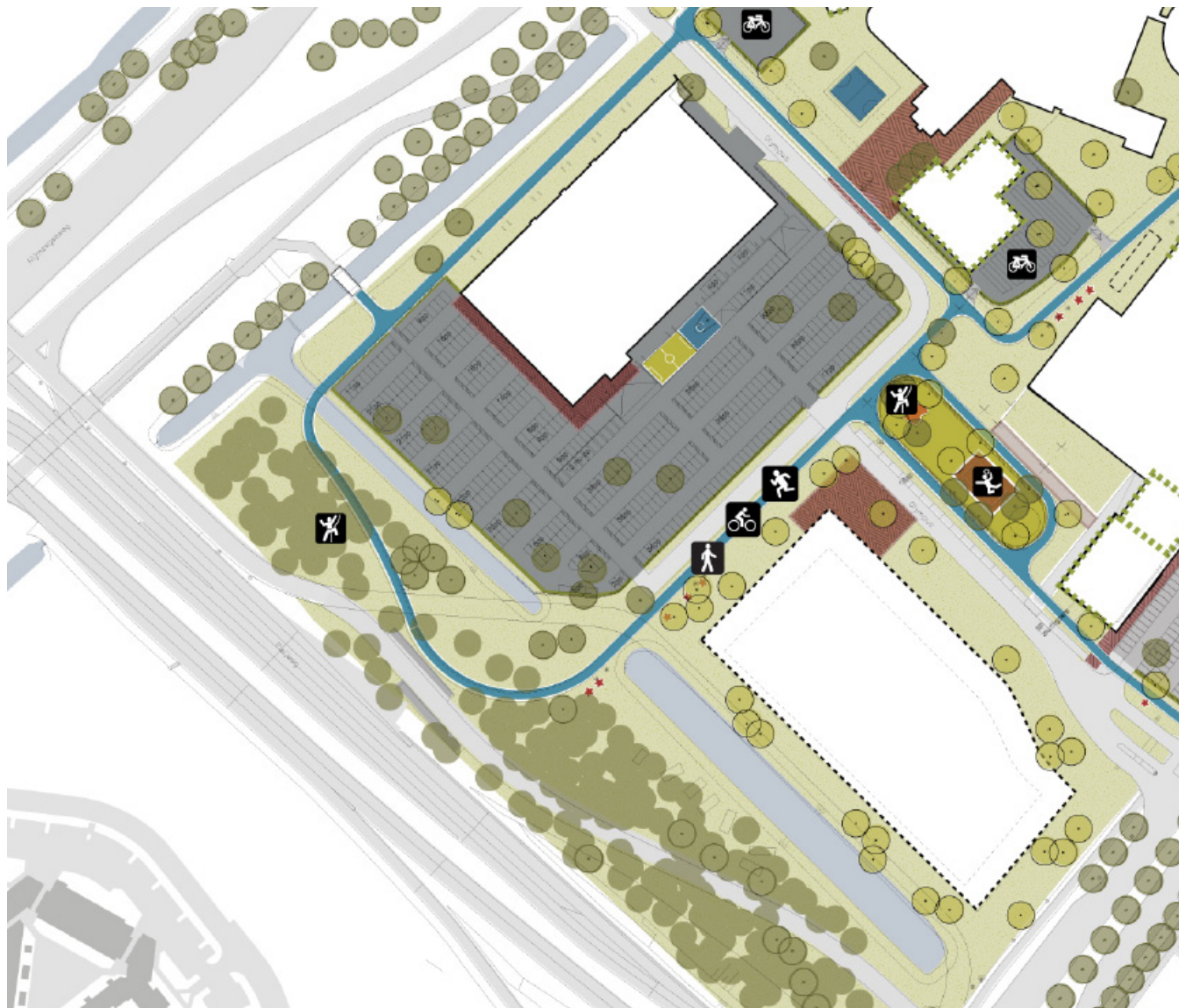
eenvoudig boomrooster (Vgl. TUA van Anea)

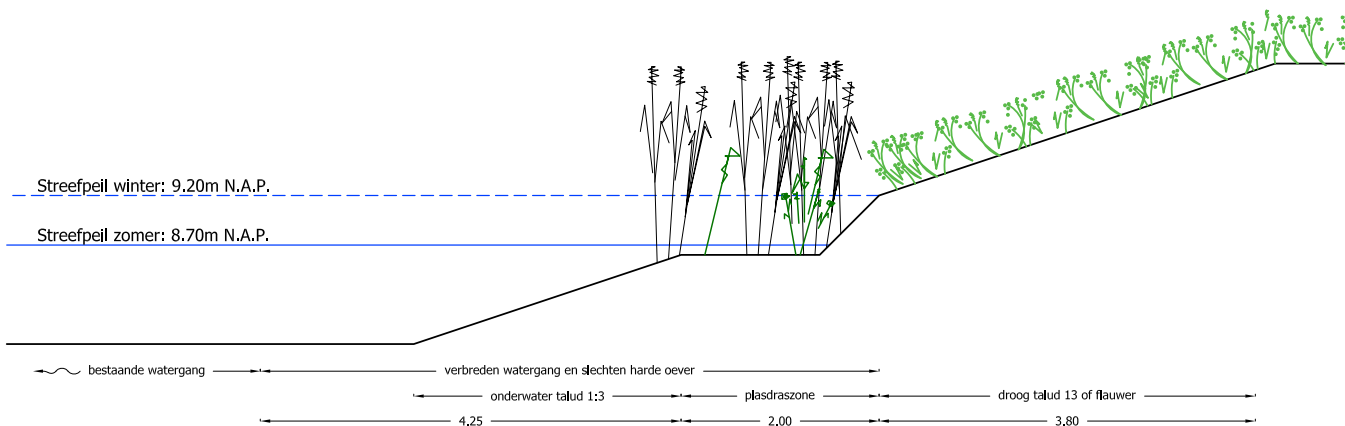
omschrijving	- boomroosters alleen toepassen bij entreepleinen - boomvakken bij voorkeur met gras inplanten. Indien dit vanwege onderhoud niet mogelijk is dan met vaste planten
materiaal	- staal
kleur	- steengrijs
afmetingen	- div
opmerkingen	-

WATERBERGING

5.5.1 ALGEMEEN

omschrijving	- extra verharding en bebouwing impliceert meer waterbergend vermogen van het terrein - het voorstel is om de twee bestaande watergangen aan de zuidwestzijde van het terrein te verlengen en verbreden. Dit kan alleen als de huidige busbaan wordt verlegd (naar de oude oprit van de Pleijweg) - NB ivm een overgang van het circuit over dit water zal er 1 (eenvoudige) brug dienen te komen
waterbalans	het wateroppervlak wordt vergroot met 1.030m ²

principeprofiel verbreding watergang

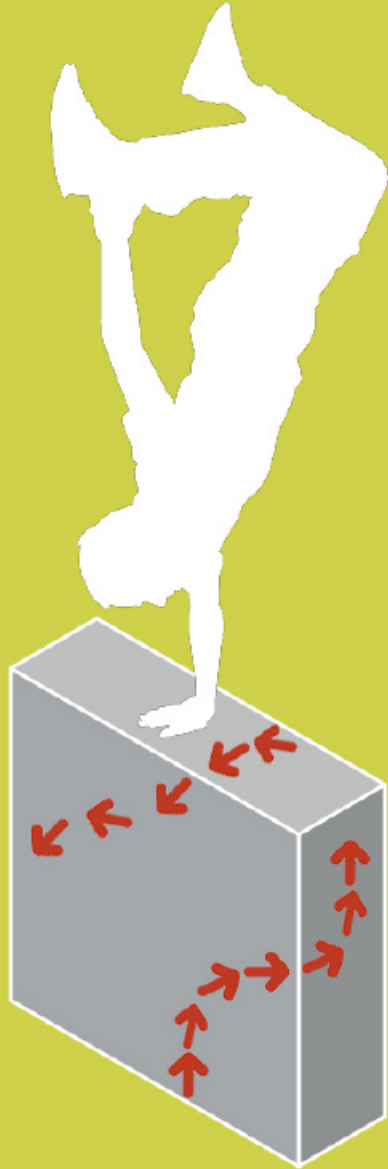
omschrijving	Verbreden waterpartij inclusief plasdraszone
materiaal	- Beplantingskeuze plasdraszone riet, gele lis en kattenstaart
kleur	nvt
afmetingen	- Breedte plasdraszone 2.00m - Onderhoudsruimte 3.00m - Talud hellingen 1:3 of flauwer
opmerkingen	- Droge taluds inzaaien met kruidenrijk kruidenmengsel - Wens waterschap: nieuw te planten bomen minimaal een meter vanaf de insteek van het talud (niet in het talud). - In verband met stabiliteit talud vanwege de wortels en onderhoud. - zie verder ook detail met wadi achter hoge banden (pag. 55). Deze maatregel kan leiden tot ca 300m2 waterberging.

Gele lis

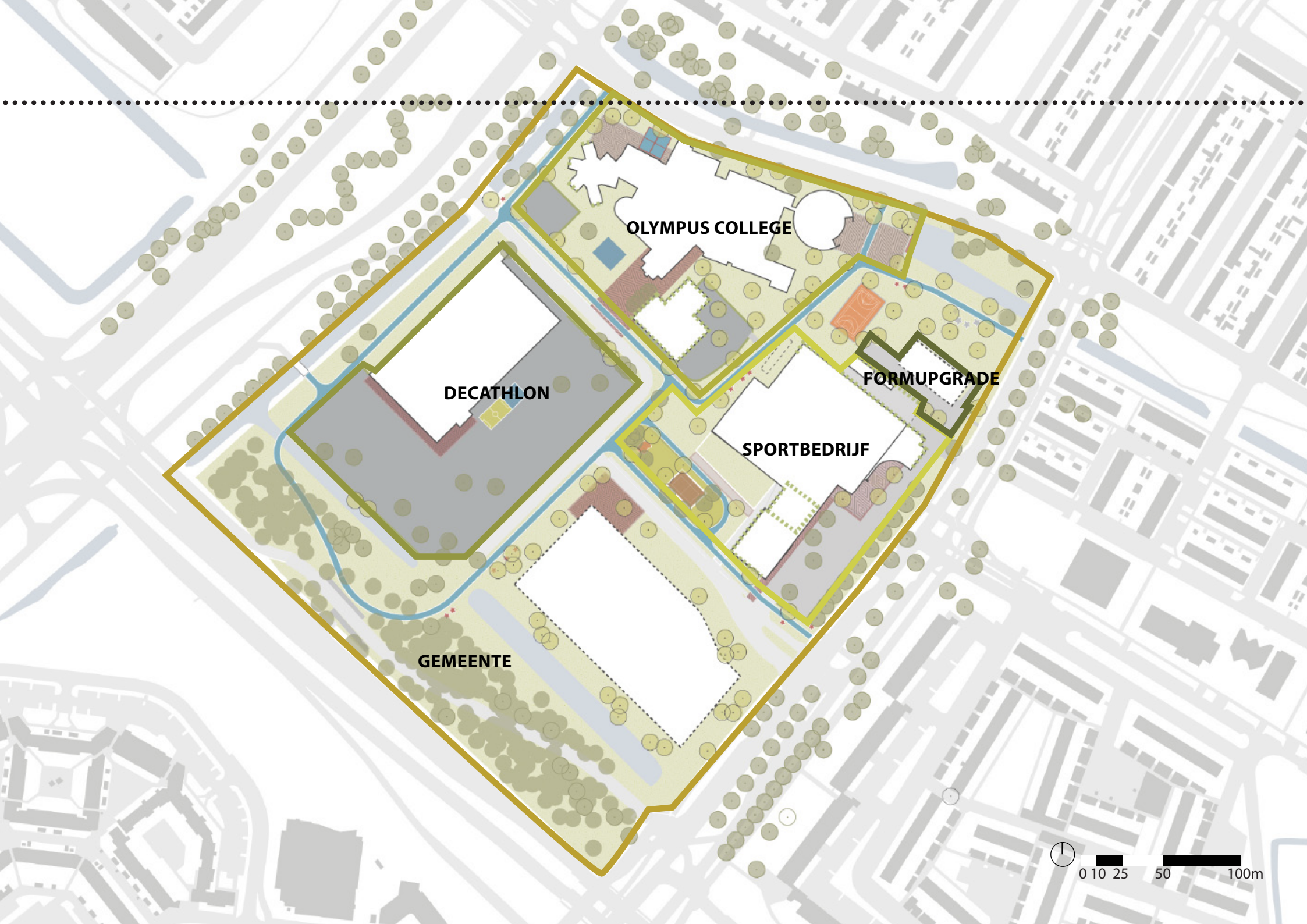

Kattenstaart

Het terrein kent vele pachters (en twee eigenaren: Decathlon en de gemeente Arnhem). In de hiernavolgende pagina wordt uiteengezet onder wiens verantwoordelijkheden het terreinbeheer en het beheer van de objecten komt te vallen uitgaande van de huidige situatie (iedere eigenaar/pachter regelt het zelf).

Met als grote kanttekening hierbij: het onderhoud van het terrein is van essentieel belang voor het welslagen van de beoogde kwaliteit en het gebruik. Dit staat op gespannen voet met de wijze waarop het terrein nu beheerd wordt en met de beschikbare gemeentelijke budgetten. Omwille van de algehele kwaliteit, efficiency en uitstraling pleiten we er opnieuw voor om het beheer van het hele terrein onder te brengen bij een gezamenlijk te financieren parkmanagement. Alleen op deze wijze kan het terrein er goed onderhouden en samenhangend bij blijven liggen.

OLYMPUS COLLEGE

DECATHLON

FORMUPGRADE

SPORTBEDRIJF

GEMEENTE

0 10 25 50 100m

Overzicht basisniveaus onderhoudsobjecten

	centrum	winkel centra	wijken	bedrijfs terreinen	bossen/ parken	hoofdinfra	fietspaden
groen	A	A	B/C	B/C	B		
speelvoorzieningen	B	B	B	B	B		
recreatievoorzieningen	A	A	B	B	B		
verhardingen	A	A	C	B	B	B	A/B
verkeersvoorzieningen	B	B	B	B	B	B	B
kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
beeldende kunst	B	B	B	B	B	B	B
zwerfvuil en onkruid	A	A	C	C	B	C	C
overige stadsreiniging	A	A	C	C	B	C	C
openbare verlichting	B	B	B	B	B	B	B
riolering	B	B	B	B	B	B	B
water	B	B	B	B	B		

tabel uit het gemeentelijk Meerjarenplan Beheer (MJPB). Het terrein valt onder wijken (B/C). Hieronder een tekst uit de Groenvisie, die een verduidelijking geeft op het B/C-niveau bij Groen.

Beheerniveau

Bij de normering van het groenonderhoud wordt de classificatie van de CROW aangehouden. Het ambitieniveau voor het onderhoud van de bomen is niveau B. De onderhoudsambitie voor het technische beheer van het groen (snoeien e.d.) ligt op B niveau en de onkruidbeheersing op C-niveau. De onderhoudsambitie groen in de binnenstad en winkelcentra ligt op A-niveau. Evenals park Sonsbeek en park Presikhaaf.

Het beheer van de terreinen ligt in eerste instantie bij de diverse eigenaren danwel pachters. In de afbeelding hiernaast is dat geduid. Een korte toelichting in willekeurige volgorde:

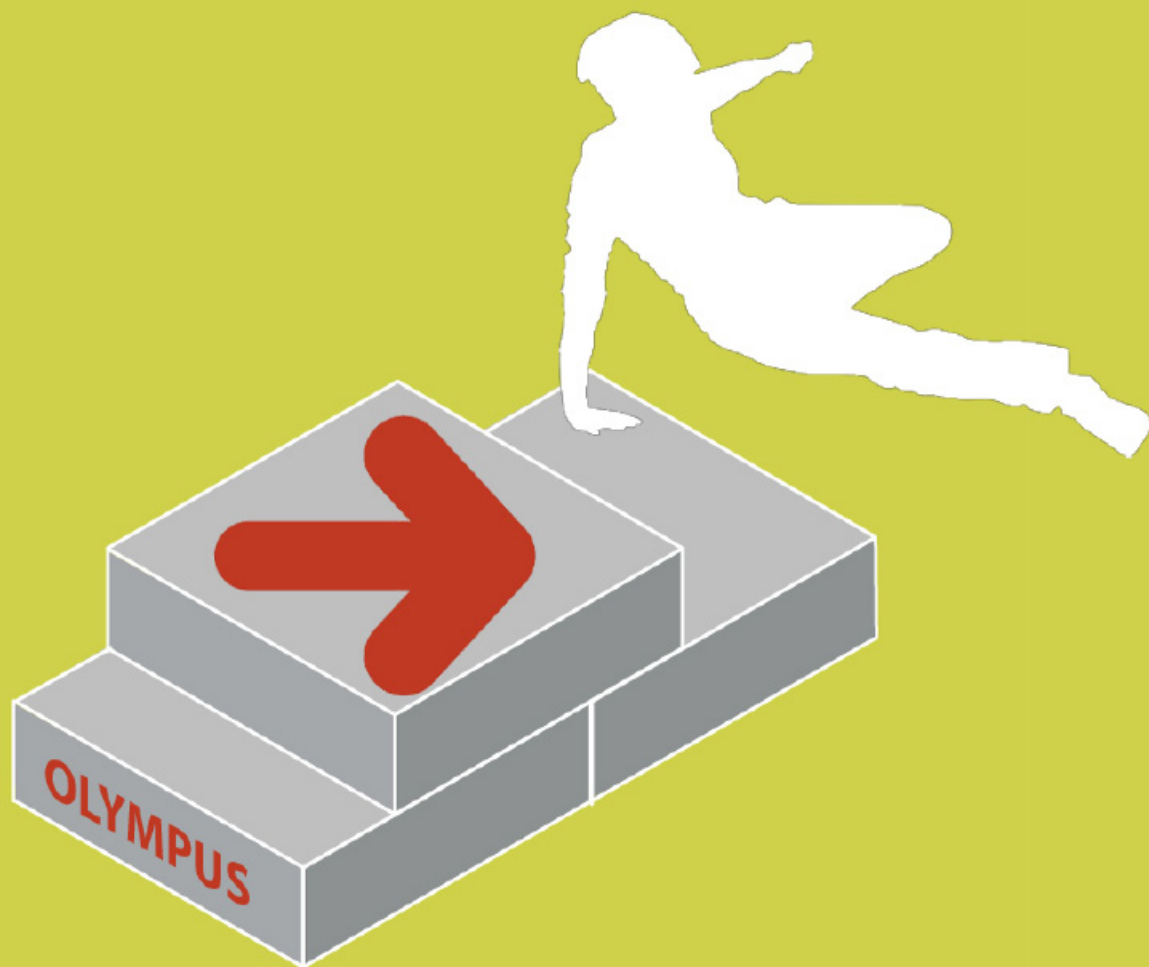
- Olympus College: alles binnen de hekken en het nieuwe schoolplein
- Formupgrade: gehele verharde deel rond het gebouw (inclusief parkeerplaatsen);
- Sportbedrijf: het voorterrein (parkeren, entree), de afgesloten servicestroom, aan de noordzijde het deel vanaf het circuit tot aan het gebouw, en aan denoordwestzijde (voormalige zonneweide) het gehele park inclusief een deel van het circuit;
- Decathlon: het eigen terrein, dat wil zeggen het gehele verharde deel;
- de nieuwe eigenaar (-en) van de nog aan te leggen Leisure gebouwen volgt tzt.;
- de overige terreinen vallen onder gemeentelijk beheer (categorieën B en C).

Verder geldt dat alle sportvoorzieningen (sportcourt, freerunobjecten, fitnessstoestellen) onderhouden worden door het Sportbedrijf. Met uitzondering van die op het Decathlon terrein. De posters/billboards dienen onderhouden te worden door de gezamenlijke eigenaren middels een gezamenlijke regeling.

Aandachtspunten hierbij zijn:

- de hagen, hekken etc rond een deelterrein worden onderhouden door de pachters/eigenaren;
- mocht er een intensiever maairegime gewenst/nodig zijn nabij de freerunobjecten en fitnessstoestellen dan ligt dit in handen van het Sportbedrijf.

Zoals op de voorgaande pagina gesteld is echter het streven om alles onder te brengen bij een gezamenlijk parkmanagement.

BRONNEN/ GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN

- **Bestemmingsplan Malburgen Midden;**
gemeente Arnhem, 2001
- **Handboek Natuurinclusief Bouwen**
gemeente Amsterdam, december 2018 (=
beleid gemeente Arnhem)
- **Implementatieplan Olympusgebied,**
*De ontwikkeling van een sportieve
buitenruimte;* Samenwerkende partijen
Olympusgebied, 14 februari 2019
- **Koers gebiedsvisie centrum -Zuid;** gemeente
Arnhem, 31 mei 2011
- **Groenvisie 2017 - 2035,** gemeente Arnhem,
maart 2018
- **Nota van Randvoorwaarden LEISUREPARK
OLYMPUS;** gemeente Arnhem, 27 maart 2012
- **Ontwerp-structuurvisie Arnhem 2020 /
doorkijk 2040 ;** gemeente Arnhem, 31 januari
2012
- **RAW 1234, deel 2.2;** gemeente Arnhem, 22-02-
2019
- **Standaard details Verharding en Verkeer;**
gemeente Arnhem, 06-04-2009
- Gids Openbare Ruimte: [http://geo1.arnhem.nl/
gidsopenbareruimte/start/default.htm](http://geo1.arnhem.nl/gidsopenbareruimte/start/default.htm)

Het Structuurontwerp is gemaakt in opdracht van en met ondersteuning van de gemeente Arnhem. Het planproces kende een grote hoeveelheid bilaterale gesprekken, 7 workshops en diverse presentaties.

Gedurende het planproces is regelmatig afgestemd met het Sportbedrijf, met omwonenden, met eigenaren en met huurders op het terrein.

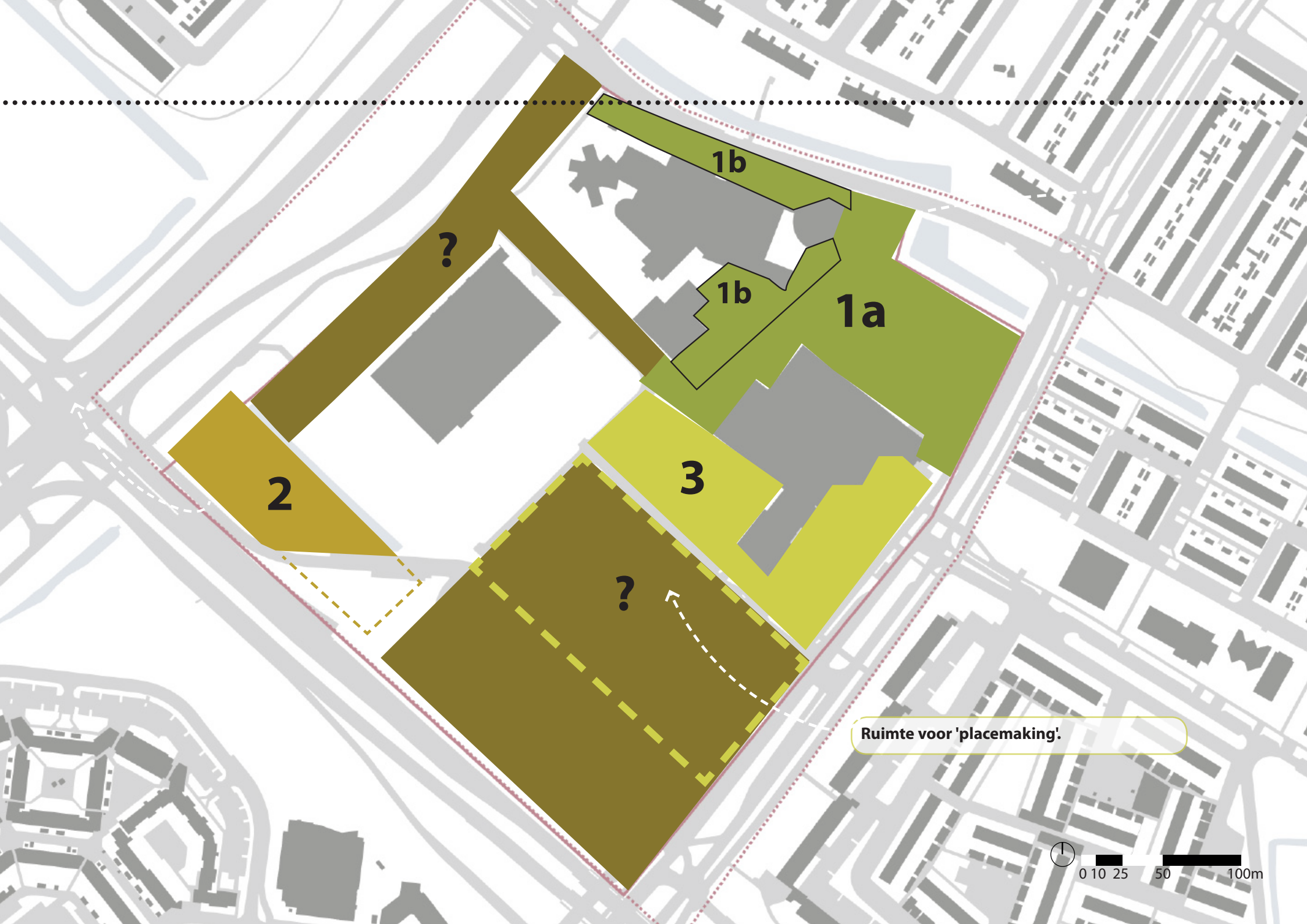
FOTOVERANTWOORDING

Jeroen Bosch, Rob Aben tenzij anders vermeld

ONTWERP

ROB ABEN LANDSCHAPSARCHITECTUUR ism. Jeroen Bosch en Kim Kogelman

definitieve versie 17 september 2019

?

1b

1b

1a

2

3

?

Ruimte voor 'placemaking'!

0 10 25 50 100m

EIGENDOMMEN

Nagenoeg alle terreinen zijn in eigendom van de gemeente. De uitzondering wordt gevormd door het terrein van Decathlon met daarop het parkeerterrein en gebouw. Het Sportbedrijf en het Olympus College huren de terreinen van de gemeente. Aan de noordzijde van de Grote Koppel wordt momenteel gebouwd aan een beweegcentrum door Formupgrade. Aan de zuidzijde van de Grote Koppel ligt een groot terrein braak. Hierop ligt een Leisure bestemming en zijn de gebouwcontouren door de gemeente bepaald. Het terrein is in afwachting van een koper.

PLANFASERING

De planfasering is hiernaast afgebeeld. Fase 1a wordt als eerste aangepakt, geïnitieerd door de gemeente en in afstemming met het Olympus College en het Sportbedrijf. Deze fase is gekoppeld aan de nieuwbouw van Formupgrade. Fase 1b wordt opgepakt door het Olympus College en sluit hier direct op aan.

Fase 2 kan opgepakt worden als hoogteparcours door Mountainnetwork. Fase 3 valt onder regie van het Sportbedrijf en sluit aan op herinrichtingsplannen voor de Grote Koppel. De hiernaast afgebeelde fase met een vraagteken is afhankelijk van de verkoop van de gronden en wordt met name door de gemeente uitgewerkt. De hierin gelegen zogenaamde containerwoningen blijven vooralsnog staan.

Van belang voor het welslagen van fase 1 is het realiseren van een volwaardig eerste onderdeel van het sportcircuit. Dit zal waarschijnlijk deels in het gebied dat aangeduid is met fase 3 vallen.

Rondom het terrein spelen diverse verkeerskundige ontwikkelingen. Deze worden op de pagina's 12, 13 en 22 behandeld.

Voor het beoogde nieuwe imago van het gebied kan feitelijk per direct met tijdelijke invullingen worden gestart, met name op het huidige braakliggende terrein.

STRUCTUURONTWERP

openstaande verkeerskundige items, deze kunnen nog een impact hebben op het ontwerp

1. afsluiten voor auto's. vervangen entree door bussluis? + 2e calamiteitenuitgang voor evenementen?

2. circuit ipv parkeren? (40pp)

3. busbaan handhaven of verleggen?

4. herinrichten kruising en Zeegsingel

In het ontwerp zitten een viertal openstaande items, allen van verkeerskundige aard. Ze staan in nevenstaande plankaart vermeld.

Voor punt 2: 'circuit in plaats van parkeren' geldt dat daar de (grote) wens ligt om het circuit te realiseren ter plekke van (40) haakse parkeerplaatsen.

TOELICHTING

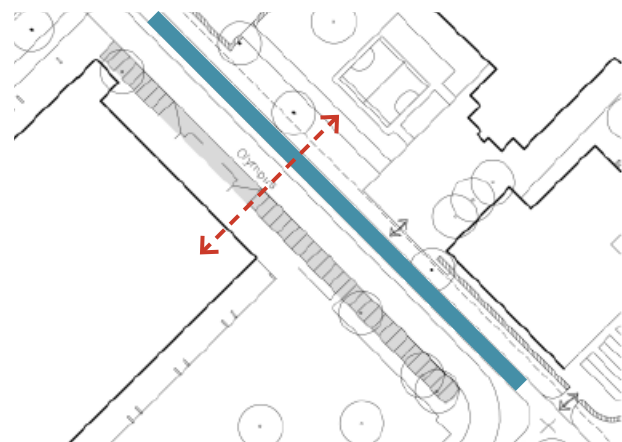
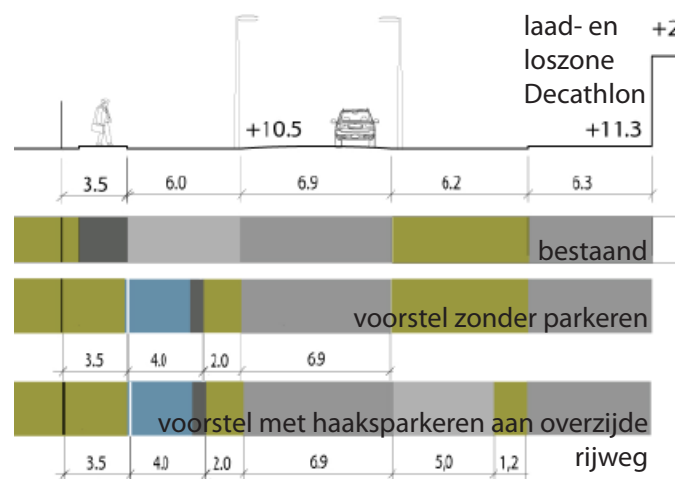
Deze parkeerplaatsen worden gebruikt door het Olympus College en zijn vastgelegd in het bestemmingsplan.

Op de volgende pagina's zijn vier alternatieve oplossingen geschetst met hun voor- en nadelen. Bij drie van de vier alternatieven wordt het aantal van 40 niet geheel gehaald en is een aanvulling nodig. Hiervoor is de aanvullende optie in de zuidhoek van het Decathlon terrein kansrijk.

Alternatief 4 is het voorkeursalternatief van de projectgroep.

OPENSTAANDE ITEMS

alternatief 1: haaksparkeren aan overzijde

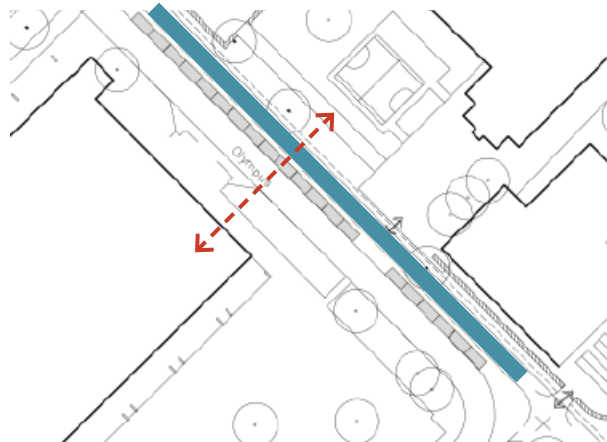
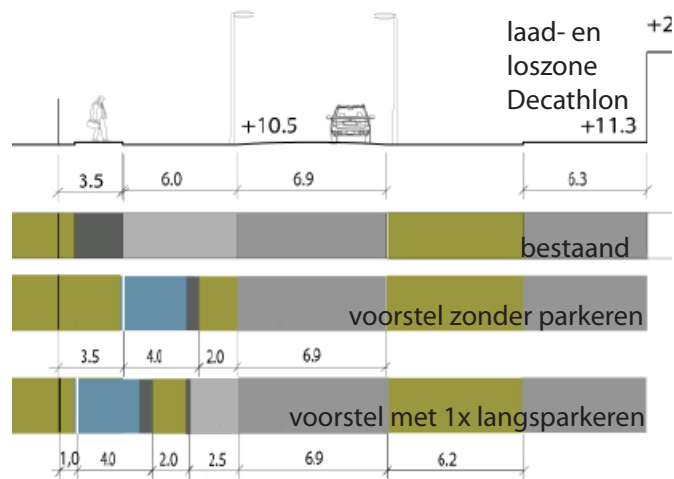

aantal te realiseren **PP= 33**

voordelen: - makkelijk te realiseren,

nadelen: - het aantal pp is net niet voldoende,
- haaksparkeren is in dit geval (ivm
keren) veiliger dan langsparkeren
- inpassen bestaande bomen

alternatief 2: 1x langsparkeren

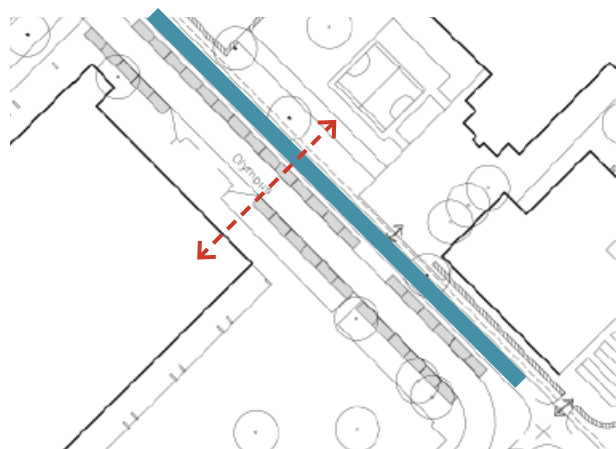
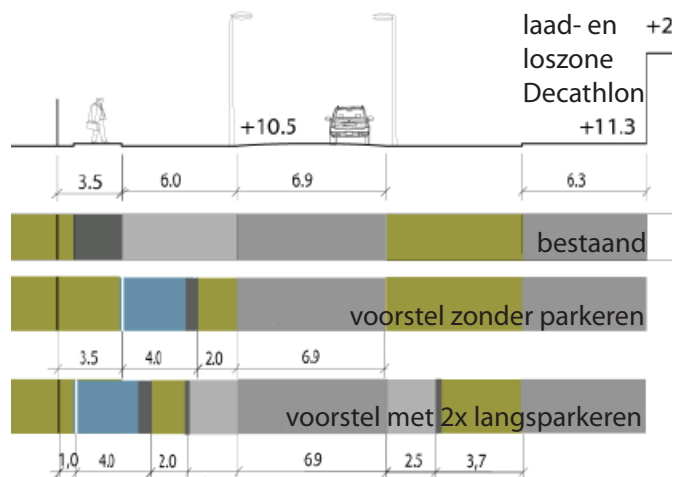
aantal te realiseren **PP= 20**

voordelen: - veiliger dan haaksparkeren

- minder over last foutparkeren voor
laden en lossen Decathlon

nadelen: - het aantal pp is niet voldoende

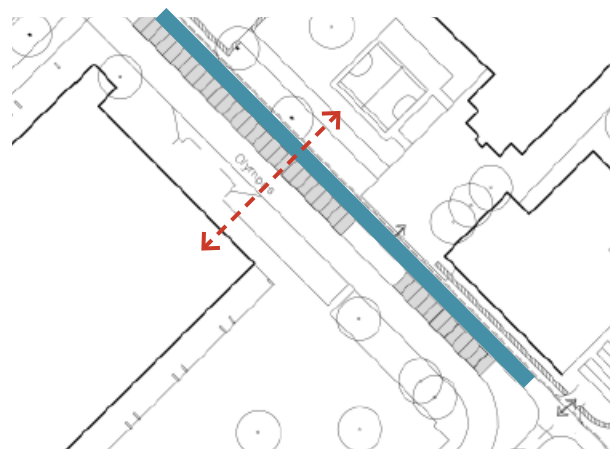
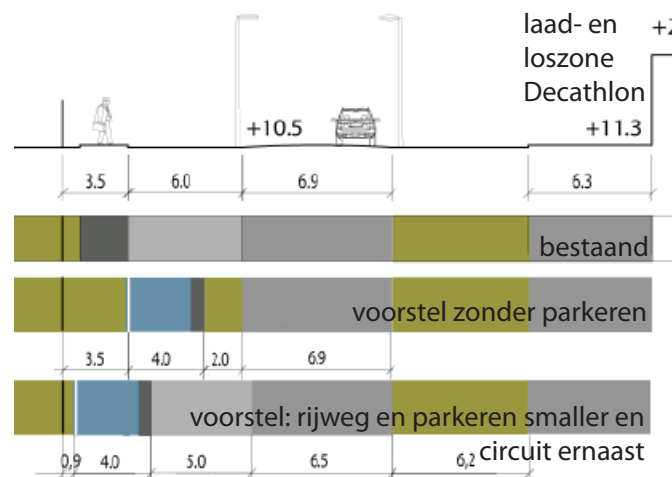
alternatief 3: 2x langsparkeren

aantal te realiseren **PP= 37**

voordelen: - minder overlast foutparkeren voor laden en lossen Decathlon
- veiliger dan haaksparkeren

alternatief 4: circuit achter parkeren (obv versmalde rijweg)

aantal te realiseren **PP= 40**

voordelen: - vergelijkbaar met bestaande situatie
nadelen: - nauwelijks grasberm naast circuit
- bestaande weg en parkeervakken moeten opnieuw worden aangelegd

aanvullend: extra pp zuidhoek Decathlon

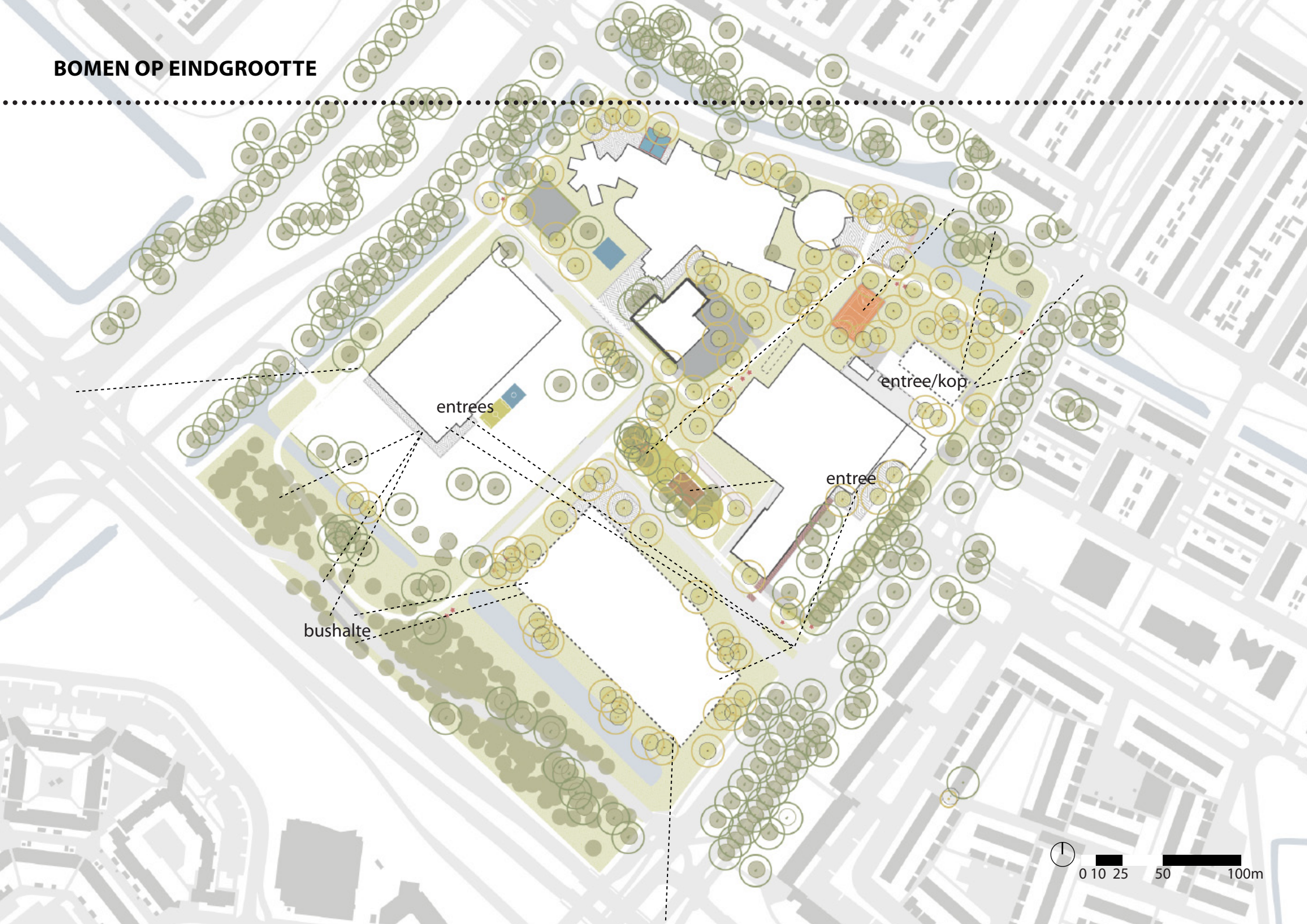
Het bestaande parkeerterrein van Decathlon wordt in de zuidhoek afgesneden door de busbaan, als deze verlegd wordt biedt het ruimte voor extra pp en extra waterberging.

aantal te realiseren extra **PP= 24**

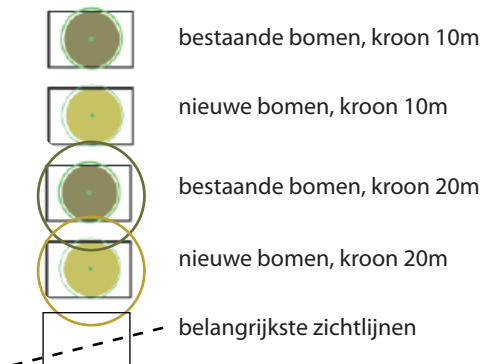
voordelen: makkelijk te realiseren,
nadelen: afhankelijk van verleggen busbaan, slechts een deeloplossing (24 vd 40)

BOMEN OP EINDGROOTTE

Legenda

BOMEN

In aanvulling op de toelichtende plankaart van pagina 29:

- bij de situering van de bomen is rekening gehouden met een (theoretische) eindkroon van 20m. Dit wordt behaald na circa dertig jaar bij de juiste groei-omstandigheden;

- de bomen zijn in algemene zin zo geplaatst dat de kruinen op eindafstand elkaar niet raken en ook geen gevels raken. Met uitzondering van enkele 'clumps', daarbij groeien de kruinen wel in elkaar;

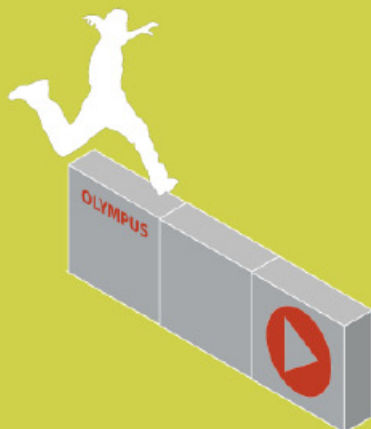
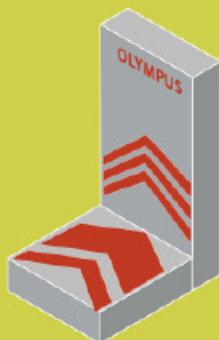
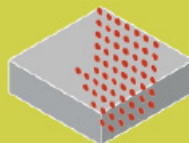
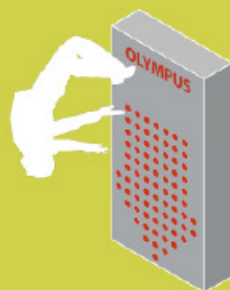
- in de situering is eveneens rekening gehouden met belangrijke zichtlijnen, met name naar gebouwentrees;

- de situering van bomen rekening gehouden met kabels en leidingen;

- het is raadzaam om bomen op gevoelig plekken (met name nabij entrees) groot aan te planten;

- de boomsoorten zijn bepaald (zie pagina 70). Indien gewenst en onderbouwd kan er nabij de entrees incidenteel van worden afgeweken. Hier kunnen soms bijzondere soorten (eerste grootte) solitaire bomen worden geplant om de entrees te benadrukken;

- de bestaande bomen op beide bestaande grote parkeerterreinen (Grote Koppel en Decathlon) zijn kwarrig. Herplant danwel verbeteren van groeiomstandigheden wordt aanbevolen.

17m04

Partij voor
de Dieren

Gemeenteraadsfractie Arnhem

ChristenUnie

Arnhem

Motie: leeftijdsbestendige wijken

De gemeenteraad bijeen op 30 januari 2017 bij punt 5 moties Vreemd aan de agenda.

Overwegende dat:

- Ouderen en andere kwetsbare groepen steeds meer zelfstandig blijven wonen;
- Om zelfstandig te wonen en zo veel mogelijk zelfredzaam te zijn het belangrijk is dat er wijkvoorzieningen zijn, zoals een supermarkt in de buurt;
- Deze voorzieningen steeds meer verdwijnen of dreigen te verdwijnen;
- Het daarnaast ook gaat om (openbare) ontmoetingsplekken, rollatorvriendelijke voetpaden, veilige oversteekplaatsen (enz.)
- Het belangrijk is dat er op tijd geïnvesteerd wordt in voorzieningen die nodig zijn om de Arnhemse wijken ouderen-proof te houden of te maken;
- Dit onderwerp de komende periode op het netvlies dient te staan van wijkteams en gemeentebestuur;

Draagt het college op,

in de komende Perspectiefnota de noodzaak en de daaruit voortvloeiende aanpak van het tijdig investeren in levensloopbestendige wijken te verwerken,

en gaat over tot de orde van de dag,

Namens de fracties van

Arnhem Centraal

Partij voor de Dieren

ChristenUnie

Partij van de Arbeid

Lea Manders

Leo de Groot

Addy Plieger

Marilyn A-Kum

AANGENOMEN

Voor **27** Motie "Leeftijdsbestendige wijken" (17M04)

Tegen **11**

D66 0 8

Andeweg
Kemperman
Loor
de Vroome
Venhoek
Güven
Kaatee
Hamersveld

VVD ARNHEM 4 0

Combée
Kalthoff
van der Zee
Kelderman

Arnhem Centraal 2 0

Manders
van der Laak

Totaal
38

SP 8 0

J. Elfrink
van Geffen
Kusters
Lenting
Lunter
van Sprang
Çetintas
Noordzij

GROENLINKS 4 0

Bouwkamp
de Groot
Peters
Coenders

ChristenUnie 2 0

Plieger-Bos
Becker

Arnhemse Ouderen Partij 0 0

PvdA 5 0

Louwers
de Vries
A-Kum
Greving
Aylward-Straatsma

CDA 0 3

Karssenberg
Montfrooy
van Dillen-Koorn

Verenigd Arnhem 1 0

Bal

Partij voor de Dieren 1 0

de Groot

Aan de gemeenteraad

Datum : 10 december 2019
Zaaknummer : 425961
Contactpersoon : Thor Smits
Telefoonnummer : 026 3773448

Onderwerp: Blik op Zuid

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van het volgende. Op 5 februari 2019 heeft het college van B&W in een raadsbrief toegezegd om ambities en koers te bepalen voor de aantrekkelijkheid van de zuidelijke stadsdelen, en de raad hiervan medio 2019 op de hoogte te stellen. Hierover geven wij u graag de stand van zaken.

Aardig om even bij stil te staan, is dat het dit jaar precies vijftig jaar geleden in 1969 het 'ontwikkelingsplan Groot Malburgen' werd vastgesteld. Dit plan legde de basis voor wijken als Vredenburg, Elderveld, De Laar, Kronenburg en Rijkerswoerd. Malburgen en het dorp Elden waren er natuurlijk al veel langer, en Schuytgraaf is er als nieuwe loot aan de stam bijgekomen, maar dit jaar vieren we dus het ontstaan van het Arnhem-Zuid zoals we dat nu kennen. Inmiddels woont meer dan de helft van de Arnhemse bevolking ten zuiden van de rivier.

De zuidelijke wijken hebben dan ook onze volle aandacht, net als alle andere wijken van de stad. Omdat wij inmiddels zijn gestart met het bepalen van een ruimtelijke koers voor de *gehele* stad in een nieuwe omgevingsvisie voor Arnhem, willen wij de koers voor de zuidelijke wijken hierin meenemen, in plaats van deze zoals eerder toegezegd separaat aan te bieden. Ambities voor de fysieke leefomgeving van heel Arnhem komen immers samen in de omgevingsvisie, en vragen om een stadsbrede en integrale afweging. De omgevingsvisie zal richting geven aan de Arnhemse opgaven voor de langere termijn op het gebied van onder meer wonen, werken (bedrijven kantoren), detailhandel maar ook duurzaamheid en gezondheid. Over de start van het werken aan de omgevingsvisie hebben we uw raad op 7 juli 2019 geïnformeerd met de raadsbrief 'implementatie omgevingswet'.

Ondertussen zitten wij niet stil. Zo zijn we bijvoorbeeld samen met de provincie bezig om de plannen rond te maken voor de transformatie van het busstation Kronenburg tot regionaal OV-knooppunt, willen we nu echt werk maken van het vergroenen van het Croydonplein, wordt met Smartpolder een deel van Vredenburg en Kronenburg aardgasvrij gemaakt, lopen er met verschillende kantooreigenaren gesprekken over transformatie van hun panden en zijn er tal van initiatieven op het gebied van

Datum : 10 december 2019
Zaaknummer : 425961
Pagina : 2

ontmoeten en duurzaamheid in de wijken. Daarnaast wordt de ontwikkeling van Malburgen afgerond en nadert Schuytgraaf zijn voltooiing.

Ook willen wij in aanloop naar de omgevingsvisie onze 'blik op zuid' verbeteren, door meer inzicht te krijgen in de sociaalmaatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken in het zuidelijke deel van de stad. We doen dat natuurlijk altijd al, met onder meer de Teams Leefomgeving en in contact met de stad en onze partners, maar willen dat intensiveren door samen te werken met Ruimtekoers. Het Ruimtekoersfestival 'onderzoekt hoe het samenleven in de stad voor iedereen leuker, fijner en beter gemaakt kan worden'. De afgelopen twee edities hebben plaatsgevonden in Arnhem-Zuid omdat volgens de organisatie daar de potentie én urgentie van nieuw gebruik van die publieke ruimte het meest gevoeld wordt.'

In de bijlage vindt u ter informatie een eerste aanzet tot een (ruimtelijke) analyse van het zuidelijke deel van onze stad. Dit stuk heeft geen formele status en heeft uitsluitend als doel om een goed gesprek op gang te brengen. Juist daarom willen we u dit stuk niet onthouden. U kunt het bijvoorbeeld gebruiken bij de voorbereiding van uw rondetafelgesprek in januari over het Olympuskwartier in Malburgen, naar aanleiding van het agenderingsverzoek van Arnhem Centraal van onze brief van 9 oktober 2019 over dit onderwerp.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen

- Notitie 'Blik op Arnhem Zuid'

BLIK OP ARNHEM ZUID

Verkenning op weg naar de Arnhemse Omgevingsvisie

Gemeente Arnhem, Thor Smits, Oktober 2019

'We hebben alles in Zuid. Alles is zo lekker dichtbij. Shoppen in Kronenburg (altijd droog), sporten bij Formupgrade, het bruishuis voor de kinderen, de patatzaak, café's, de snelweg en goed openbaar vervoer. Ik ben al zo'n 5 jaar niet in Arnhem Noord geweest. Ik kom daar alleen voor visite.'

Uit een interview met een inwoner van Malburgen, Ruimtekoers editie 2019

'Ik vind dat er qua cultuur in Arnhem Zuid niets te doen is. Men moet vanuit Zuid altijd naar het centrum om leuke dingen te ondernemen. Ik vind dat de gemeente Zuid als een ondergeschoven kindje beschouwd. Jammer.'

Klacht binnengekomen bij het digitale loket van de gemeente Arnhem

Inhoud

1. <i>Waarom deze notitie?</i>	3
1.1 'Groot Malburgen' is vijftig jaar	
1.2 Nieuwe omgevingsvisie	
1.3 Gesprek over en mét de stad is nodig	
2. <i>Wat is Arnhem Zuid?</i>	5
2.1 Ruim aangelegde tuinstad (tot 1960)	
2.2 Een Arnhemse New Town (1970 tot 2000)	
2.3 Vinex (na 2000)	
3. <i>Is er wat aan de hand?</i>	9
3.1 Inwoners zijn tevreden...	
3.2 ... maar ook bezorgd over de toekomst	
3.3 ontwikkelingen vragen om koers	
4. <i>Strategie voor Arnhem Zuid</i>	11
4.1 Arnhem is één stad, maar weet van wijken	
4.2 Investeer in bestaande kwaliteiten	
4.3 Maak een ontwikkelperspectief per wijk	
4.4 Versterk de ruggengraat van Zuid	
5. <i>Duurzaam centrum voor Zuid</i>	17
5.1 Waarom aan de slag met Kronenburg?	
5.2 Wat te doen?	
5.3 Hoe doen we dat?	

Afbeelding op de voorzijde:

Ansichtkaart ter promotie van 'Woordenfeest'

Ruimtekoers 2019, Erik Stehmann en Dana Dijkgraaf.

1. Waarom deze notitie?

1.1 'Groot Malburgen' is vijftig jaar

Malburgen en het dorp Elden waren er natuurlijk al veel langer, maar het Arnhem Zuid zoals we dat vandaag kennen is in 1969 ontstaan. In dat jaar werd het ontwikkelingsplan Groot Malburgen vastgesteld als onderdeel van het Arnhemse structuurplan.

In dit plan werden de contouren geschetst voor de verdere ontwikkeling van Arnhem Zuid, tot en met de meest recente uitbreiding Schuytgraaf. Inmiddels woont ruim de helft van de Arnhemmers ten zuiden van de rivier, en dat aandeel groeit nog steeds. Symbolische aanleiding dus, maar die vijftigste verjaardag is een mooie aanleiding om stil te staan bij de toekomst van dit stadsdeel.

1.2 Nieuwe omgevingsvisie

In januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Die wet verplicht de gemeente om een omgevingsvisie vast te stellen. Een omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie is de opvolger van wat in 1969 nog structuurplan werd genoemd, en later structuurvisie is gaan heten.

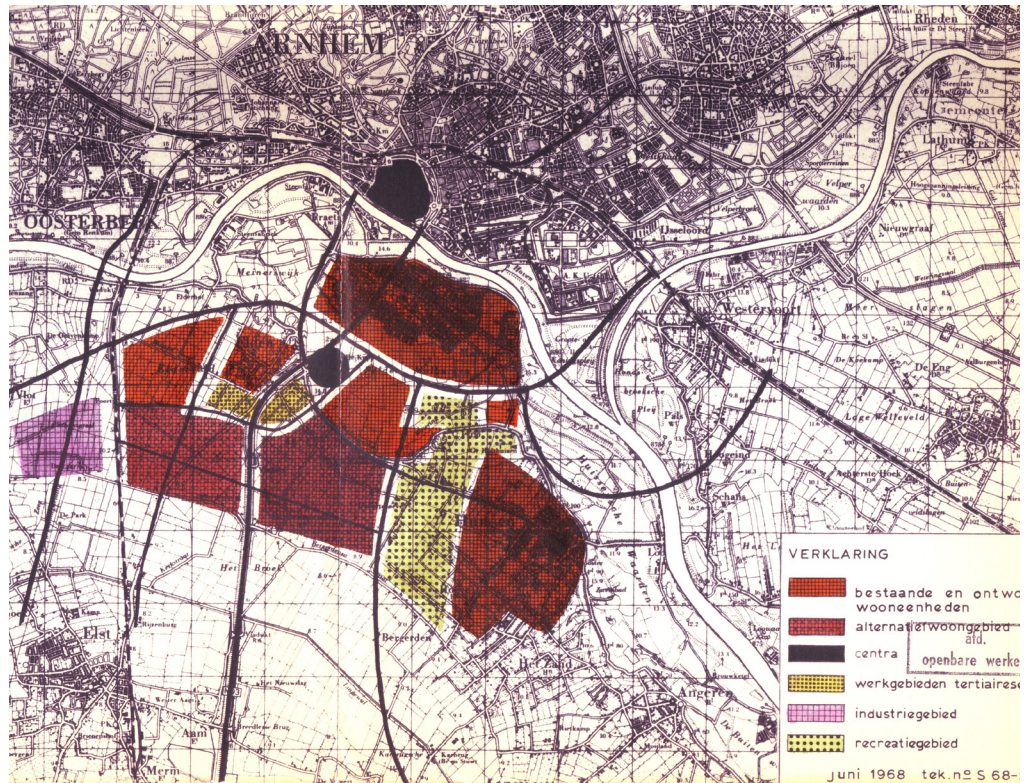
Bij de vaststelling in 2012 van de meest recente structuurvisie van Arnhem, is afgesproken dat er voor drie thema's strategische uitwerkingen gemaakt zouden worden: stad aan de rivier, de energietransitie en de zogenaamde 'preventiewijken' in Arnhem Zuid (waarmee bedoeld werd de wijken uit de jaren '70 en '80). De eerste twee thema's hebben sindsdien veel aandacht gekregen, het derde thema niet. De nieuwe omgevingsvisie biedt een mooie kans dit alsnog te doen.

1.3 Gesprek over en mét de stad is nodig

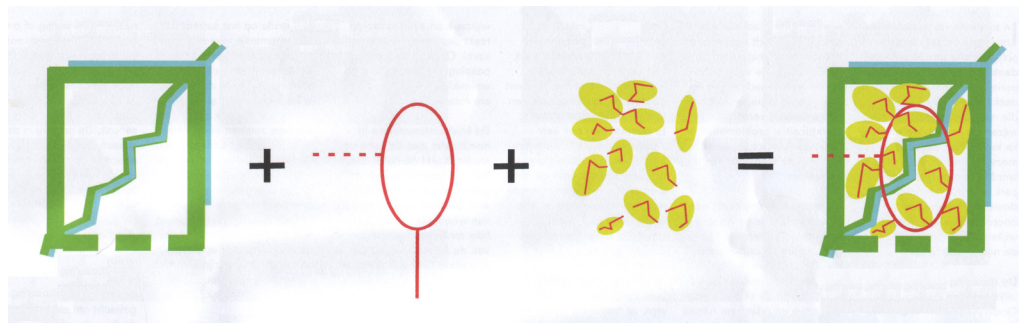
Er komen veel opgaven op de stad af. Arnhem wil een klimaatbestendige, duurzame en inclusieve stad zijn, goed bereikbaar, met voldoende werk en goed wonen voor iedereen. Deze stadsbrede opgaven moeten straks landen in de Arnhemse Omgevingsvisie, maar moeten ook letterlijk in de stad hun plek krijgen. Daarom is het nuttig om niet alleen vanuit de opgaven te denken, maar ook vanuit de kwaliteiten en kansen van delen van de stad. Omdat dit geen exacte wetenschap is, is het gesprek hierover heel belangrijk.

Met deze notitie wordt beoogd dit gesprek te stimuleren. Vanuit het perspectief van de zuidelijk stadsdelen op de weg naar een Arnhemse Omgevingsvisie.

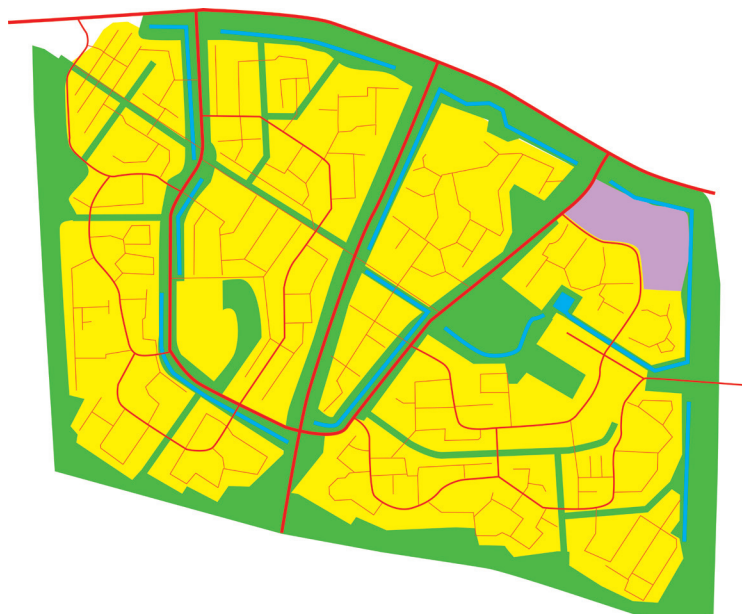

De contouren van het Arnhem Zuid zoals we dat vandaag kennen werden getekend in 1969

Figuur 2 Structuurschema voor een typische 'bloemkoolwijk': robuuste groenstructuur + ontsluiting voor verkeer + woonvlekken = bloemkoolwijk. (afbeelding: Bureau Middelkoop)

Het schema voor een ideaaltypische bloemkoolwijk toegepast op De Laar Oost en -West. (afbeelding: Thor Smits)

2. Wat is Arnhem Zuid?

2.1 Ruim aangelegde tuinstad (tot 1960)

Plannen voor de uitbreiding van Arnhem zijn lange tijd alleen naar het noorden gericht geweest. Groei van de stad aan de andere kant van de Nederrijn werd door het stadsbestuur als onwenselijk gezien. Het ontstaan van een dubbelstad, met alle nadelen van dien, moest voorkomen worden. Uitzondering was de wijk Malburgen, mogelijk geworden door aanleg van de Rijnbrug in 1936. Met Malburgen (toen nog simpelweg 'Zuid' genoemd) beoogden de ontwerpers 'een ruim aangelegde tuinstad op grote schaal'. En: 'Aangestuurd moet worden op een complete bevolking, waarin alle lagen vertegenwoordigd zijn, al zal de hoofdzaak uit arbeiders bestaan. De groene uiterwaarden en de rivier moeten aan dit stadsdeel worden gebonden als een landschappelijke zoom. In het kort, het moet hier goed wonen zijn, zodat het van de aanvang af het karakter van een kolonie zal ontlopen.'

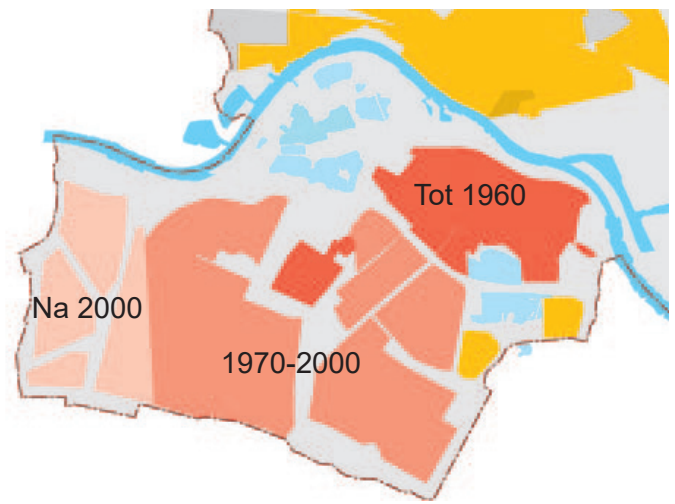
De laatste jaren wordt weer nadrukkelijk teruggereken naar de oorspronkelijke kwaliteiten van Malburgen: een ruim aangelegde tuinstad, omzoomd door en verbonden met het landschappelijke groen, en met een evenwichtige(r) afspiegeling van de Arnhemse bevolking. De ruimtelijke kwaliteit van Malburgen weer aanboren is de basis van het bijna voltooide ontwikkelingsplan Malburgen, dat het antwoord was op de sterk verslechterde leefbaarheid van de wijk in de jaren '90 van de vorige eeuw.

2.2 Een Arnhemse New Town (1970 tot 2000)

In 1936 is aarzelend de sprong over de rivier gewaagd, maar bij Malburgen moest het dan ook wel blijven. Zelfs in 1964 laat het Arnhemse structuurplan nog grote nieuwe woongebieden zien, die op de Veluwe ten noorden van de Schelmseweg moesten verrijzen. De provincie had al ingestemd met dit plan. Maar geheel onverwacht haalt het rijk er een ferme streep doorheen. Het hele plan werd van tafel geveegd, omdat behoud van de Veluwe door Den Haag tot nationaal belang werd bestempeld.

In een tijd van grote woningnood, die alleen nog maar verder zou stijgen, moest Arnhem toen op stel en sprong een heel nieuw uitbreidingsplan bedenken. Nu het noorden op slot was gezet moest de blik wel op het zuiden gericht worden. En snel ook.

Op de terugreis van een excursie naar de zogenaamde New Towns in Engeland schetsten Arnhemse ambtenaren van de afdeling stedenbouw op de achterkant van een bierviltje de contouren van een heel nieuw zuidelijk stadsdeel. Dit schetsje werd vrijwel ongewijzigd overgenomen in het plan Groot

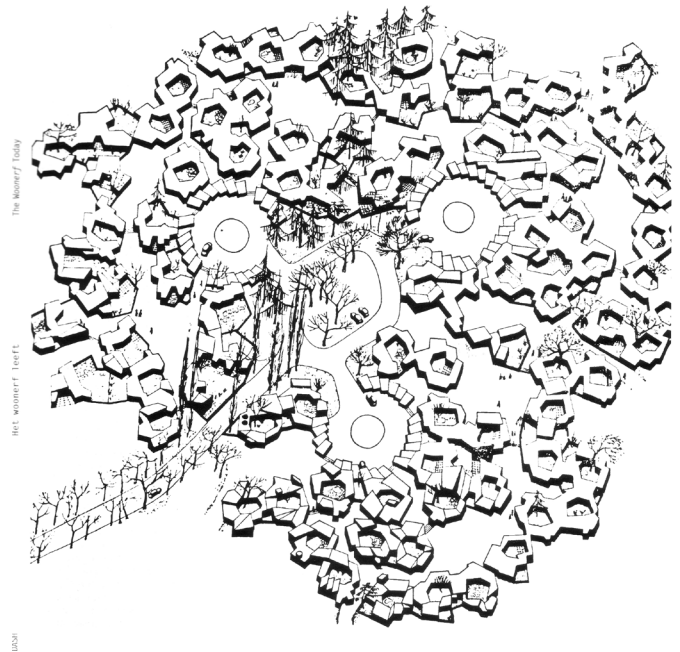

Malburgen uit 1968, dat een jaar in een structuurplan werd vastgesteld. Tot aan de komst van de nieuwste wijk Schuytgraaf volgt de ontwikkeling van Arnhem in grote lijnen de contouren van dit plan.

De plotselinge en vrijwel totale omkering van de groei van Arnhem van noordelijke naar zuidelijke richting heeft een bijzonder effect op de structuur van de stad. Het betekent dat alle wijken vanaf 1970 geconcentreerd zijn in het zuidelijk stadsdeel, terwijl het noordelijke stadsdeel zo goed als bevroren is in de situatie van dat moment. De meeste steden groeien in ringen rond de historische binnenstad naar buiten. Arnhem wijk hier sterk van af.

Omdat de grootste groei van Arnhem Zuid plaatsvond tussen 1970 en midden jaren '90, is het ruimtelijke karakter van Arnhem Zuid sterk bepaald door de stedenbouwkundige mode van die tijd. Als tegenreactie op de ietwat saaie modernistische wijken die zijn gebouwd in de periode van wederopbouw na de oorlog, wordt er in de jaren '70 gezocht naar meer geborgenheid in woongebieden, waarin mensen elkaar weer kunnen ontmoeten. Terug naar de menselijke maat was hierbij het motto. Het woonerf wordt uitgevonden en voor het ontwerp van buurten wordt inspiratie gezocht in organische patronen. Op de kaart lijkt dit soms wat op een bloemkool, vandaar term 'bloemkoolwijken'.

Ook al lijkt de plattegrond van een bloemkoolwijk soms wat willekeurig, er zit wel een duidelijke gedachte achter. De basisstructuur van stadsuitbreiding uit deze tijd bestaat uit een stelsel van ruime ringvormige hoofdwegen, waarbinnen zogenaamde 'woonvlekken' werden gerealiseerd. Door deze opzet hebben de wijken een geborgen en kleinschalig karakter. Je kunt zeggen dat het een soort dorpen in het landschap zijn. De woongebieden zelf werden ook ingevuld met veel groen en weinig doorgaande wegen. Doordat deze opzet er op de kaart een beetje uitziet als een bloemkool, wordt ook wel gespro-

Opzet uit 1972 voor wijk met een 'menselijke maat' als reactie op de kille zakelijkheid van de moderne stedenbouw. (afbeelding: Niek de Boer)

In schuytgraaf heb je alles. We hebben een aantrekkelijk aanbod van winkels: een grote supermarkt aangevuld met allerlei speciaalzaken. We hebben horeca en een internationale school. En je kunt makkelijk zo naar Doorwerth voor de middelbare school.

Studie uit 1997 naar een thematische invulling van Schuytgraaf: 'Atmosphärische Einheiten als Grundlage' (afbeelding: Anna Beutler e.a.)

ken over 'bloemkoolwijken'. Woningen zijn speels gepositioneerd, niet duidelijk aan straten ofzo. Er is vaak geen duidelijk onderscheid te maken is tussen de voor en achterkanten van huizen. Speelsheid en variatie is vooral te vinden in de stedenbouwkundige opzet en de openbare ruimte, de architectuur is juist introvert en vrij eentonig.

In Arnhem zijn vooral Elderveld, De Laar Oost, De Laar West en Holthuizen typische bloemkoolwijken. Immerloo, Het duifje en Vredenburg zijn wat ouder en zijn een overgangsvorm van het rationele modernisme naar de meer organische structuur van de bloemkool. Rijkerswoerd is wat jonger en laat een overgang zien van de bloemkoolstructuur naar een meer op een thematisch masterplan gebaseerd ontwerp, zoals later in de Vinex-wijken als Schuytgraaf gebruikelijk zou worden. De ruimtelijke structuur van Kronenburg heeft een wat diffuus karakter, door de 'clash' van het grootschalige en rationeel ontworpen winkelcentrum dat geplaatst is in een woonbuurt met een meer organische structuur.

2.3 Vinex (na 2000)

De naoorlogse woningnood is na de jaren '80 van de vorige eeuw wel achter de rug en de bouw raakt meer gericht op de wensen van de markt in plaats van op massaliteit. Nieuwe woonbuurten krijgen om de eenvormigheid te doorbreken steeds meer een eigen onderscheidend karakter. Architectuur van de huizen is om die reden vaak gebaseerd op een bepaald thema, zoals de Amerikaanse wijk en Vestingstad in de Arnhemse 'Vinexwijk' Schuytgraaf.

Er wordt in tegenstelling tot voorgaande decennia weer gestreefd naar een helder onderscheid tussen openbaar gebied en privéterrein. Het oorspronkelijke landschap 'onder' de wijken wordt niet weggepoetst, maar wordt juist ingezet om een wijk iets bijzonders mee te geven. Zo is in Schuytgraaf het Betuwse landschap op veel plekken goed zichtbaar. Er worden ook weer echte woonstraten en bouwblokken gemaakt waarbij de voorzijde is gericht naar de straat en er aan de achterzijde private tuinen zijn. De terugkeer naar een meer stedelijke in plaats van een dorpse opzet was al eerder in gang gezet in de wijk Rijkerswoerd, die eind jaren '90 gereed kwam. In deze wijk is de overgang van 'bloemkoolwijk' naar 'Vinexwijk' van west naar oost te zien.

Dit is de goede kant van de Brug. Het is hier heel gemoedelijk.

'Je kunt helemaal via parkjes van Elderveld, De Laar West naar De Laar Oost lopen, dat weet niemand'

Als je het hebt over wat er eventueel beter zou kunnen, is het aantal ontmoetingsplekken in Arnhem Zuid. Het onderling elkaar ontmoeten is heel positief. Het verbindt mensen.

3. Is er wat aan de hand?

3.1 Inwoners zijn tevreden...

Inwoners van Arnhem Zuid zijn over het algemeen tevreden met hun leefomgeving. Ze zijn blij met de rust in dit bijna dorpse woonmilieu in de stad, de goede bereikbaarheid, het vele groen onder handbereik, de ruime opzet van de wijken en de ruime woningen die hier ook nog eens relatief betaalbaar zijn.

In de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid wordt aan bewoners van Arnhem gevraagd een rapportcijfer te geven voor de voorzieningen in eigen buurt. In de Monitor scoren de wijken in Arnhem-Zuid allemaal voldoende. De meeste wijken in Zuid (Malburgen-oost, Malburgen-west, Vredenburg/Kronenburg, Rijkerswoerd) scoren rond het gemiddelde Arnhemse rapportcijfer. Schuytgraaf en Elderveld scoren zelfs gunstiger ten opzichte van het Arnhems gemiddelde. In Arnhem-Noord is een zelfde soort verdeling te zien in de scores. Inwoners van de zuidelijke wijken zijn over het algemeen dus tevreden over de voorzieningen in de eigen buurt.

3.2 ... maar ook bezorgd over de toekomst

Toch is er wel wat aan de hand. Als bij nader onderzoek specifiek gevraagd wordt of er voorzieningen gemist worden in het stadsdeel waar men woont, dan geven de inwoners van Arnhem-Zuid vaker aan dat dit inderdaad zo is. Inwoners van Arnhem-Zuid ervaren vooral een tekort aan mogelijkheden om elkaar te ontmoeten in de eigen wijk. Ze geven aan dat er te weinig ontmoetingsplaatsen zijn in de openbare ruimte, en dat er zo goed als geen horeca is in de wijken.

Reden tot zorg is daarnaast dat de inwoners van de Arnhem Zuid welliswaar tevreden zijn over hun wijk op dit moment, maar daarbij wel aangeven dat ze verwachten dat de leefbaarheid en veiligheid in de toekomst zal afnemen. Dit matige vertrouwen in de toekomst kan een indicator zijn dat er in een wijk al een reële daling ervaren wordt van de leefbaarheid en veiligheid.

Maar het matige vertrouwen kan ook het gevolg zijn van het gebrek aan zichtbare investeringen in de wijk, zoals bijvoorbeeld in de openbare ruimte. Een aanwijzing voor het laatste is dat uit de Monitor blijkt dat in een aantal wijken in zuid net iets meer dan gemiddeld wordt aangegeven dat de openbare ruimte sleets is of zelfs als verloederd wordt ervaren. Met name in Vredenburg en Kronenburg is dit het geval.

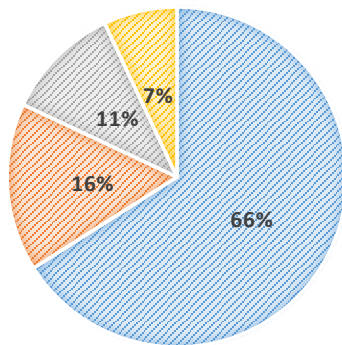
De ervaring leert dat een lichte afwijking van het gemiddelde van dit soort cijfers al kan wijzen op een neerwaartse spiraal van daadwerkelijke sociale en fysieke leefbaarheid in een wijk. Dat geldt zeker als dit wordt gecombineerd met een aantal statistische risicofactoren die de kans op afname van leefbaarheid versterken, zoals een hoog percentage gestapelde bouw en/of een hoog percentage huurwoningen. Dat is bijvoorbeeld het geval in Kronenburg.

3.3 ontwikkelingen vragen om koers

Transformaties van kantoorgebouwen, de invulling van de terreinen van de Martinushof en bij station Zuid, investeringen in de energietransitie, verbeteren van het OV knooppunt Kronenburg: een greep uit de ontwikkelingen in Arnhem Zuid die om een koers vanuit de gemeente vragen. Elke ontwikkeling kan bijdragen aan de verbetering van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van Arnhem Zuid, maar kan daar ook een bedreiging voor zijn. Een afwegingskader kan daarbij behulpzaam zijn.

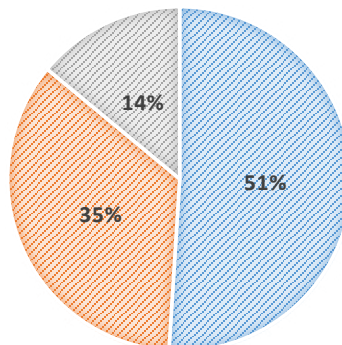
HORECA IN ARNHEM

- Oudste wijken (tot plm. 1900)
- Vooroorlogse wijken
- Vroeg naoorlogse wijken
- Jongste wijken vanaf 1970

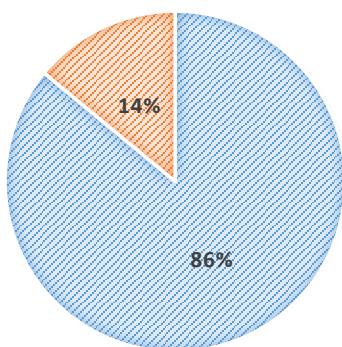
HORECA IN ARNHEM

- Centrum
- Noordelijk van centrum
- Zuidelijk van centrum

HORECA IN ARNHEM

- Arnhem Noord
- Arnhem Zuid

Afhankelijk van de manier van kijken is er een tegenstelling tussen Arnhem Noord en Arnhem Zuid.

Maar is die tegenstelling reëel?

Een voorbeeld: de verdeling over de stad van horeca volgt in Arnhem een heel gebruikelijk patroon die niet afwijkt van elders in Nederland. Het merendeel van de horeca is te vinden in de oudste wijken, die al in 1900 bestonden (Historisch centrum, Klarendal, Spijkerviertel, Elden). De hoeveelheid horeca wordt minder naarmate de wijken jonger worden.

Worden precies dezelfde cijfers gepresenteerd als een verdeling over Centrum, noord en zuid, of zelfs alleen noord en zuid, dan ontstaat ineens een ander beeld.

De problemen die je in Arnhem Zuid ziet, zijn niet anders dan in de aandachtsgebieden van Arnhem Noord.

Ik ga iedere dag van Noord naar Zuid voor de bibliotheek. Deze bieb is minder kolossaal dan die in het centrum.

Discussievraag:

Zien we Arnhem als één ondeelbare stad die 'van wijken weet', of is Arnhem toch een 'dubbelstad' die uiteenvalt in een noordelijk en een zuidelijk deel.

4. Strategie voor Arnhem Zuid

4.1 Arnhem is één stad en weet van wijken

De leefbaarheid en veiligheid moet in heel Arnhem goed zijn. In wijken waar dit niet het geval is moet er gericht ingegrepen worden, met oog voor de sterke en zwakke punten van die specifieke wijken. Daarbij doet het er niet toe waar die wijk in de stad ligt: noord, zuid, oost of west.

Hetzelfde geldt voor het voorzieningenniveau. Natuurlijk is het zo dat er onderscheid is in voorzieningen tussen het centrum van de stad en de omliggende wijken. Voorzieningen zoals winkels, horeca en cultuur zijn in Arnhem -net zoals in alle andere steden in Nederland-, vooral te vinden in de oudere wijken. Voor veel voorzieningen geldt daarom dat de Arnhemmer richting het centrum van de stad moet. Voor Arnhemmers in noord is dat vaak de bult af en daarna weer op, voor Arnhemmers in zuid betekent dat twee keer de brug over.

Oudere stadswijken hebben doorgaans meer voorzieningen, maar jongere wijken hebben weer andere voordelen. Ze zijn vaak ruimer en groener van opzet, beter bereikbaar en met een gunstiger prijs-kwaliteit verhouding van woningen. Daar staat tegenover dat jongere wijken vaak minder levendig zijn, en (vooralsnog) minder eigen identiteit hebben.

Laten in Arnhem nou alle jonge wijken van na 1970 bij elkaar ten zuiden van de Rijn liggen. Met alle sterke en zwakke punten van dien, met onder meer een vergelijkbare demografische opbouw en dezelfde

de leeftijd (en dus slijtage) van de openbare ruimte.

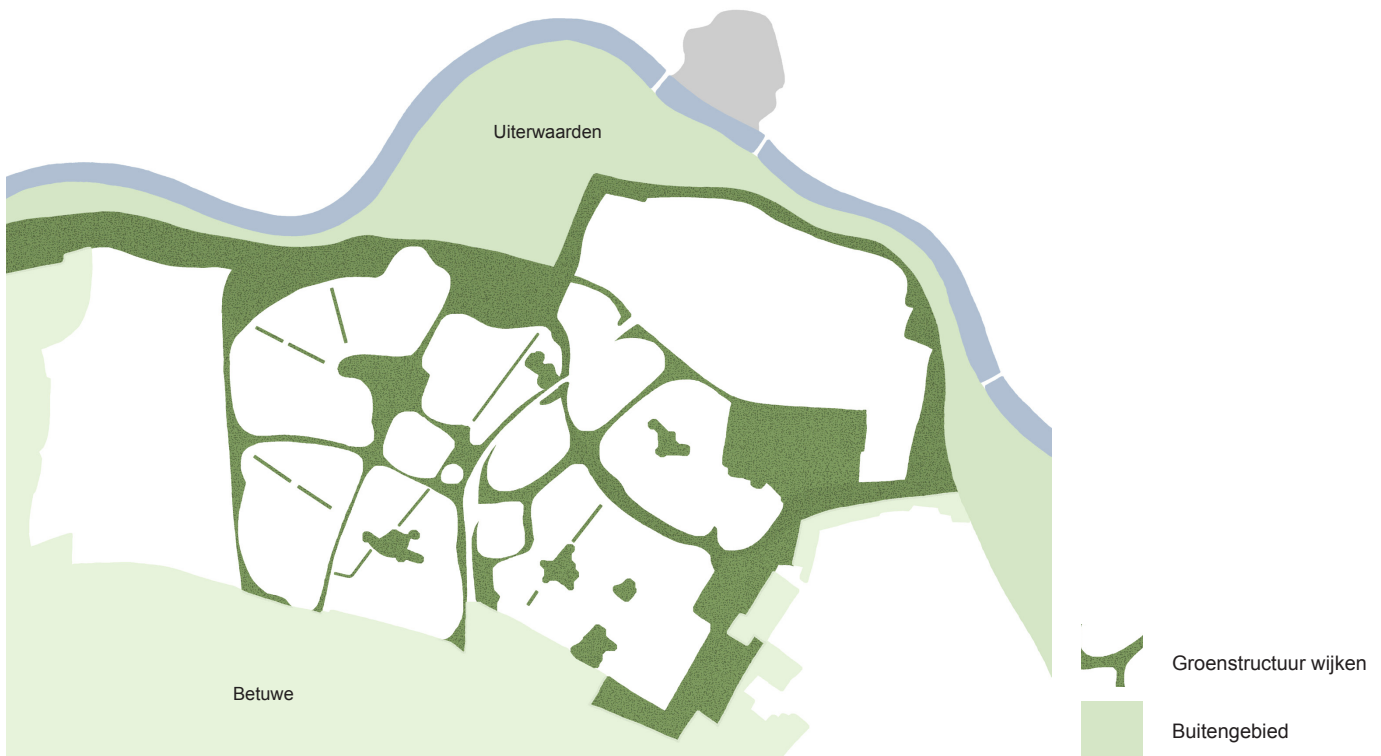
Het is daarom zaak om niet zozeer een strategie te formuleren voor Arnhem-Zuid, maar meer specifiek voor de jongere stadsdelen van Arnhem. Omdat de vroeg naoorlogse wijken in Arnhem (waaronder Malburgen) al een vernieuwingsslag hebben gehad, en Schuytgraaf nog niet eens volledig voltooid is, komt dat vooral neer op een strategie voor de Arnhemse wijken uit de jaren 1970-2000.

4.2 Investeer in bestaande kwaliteiten

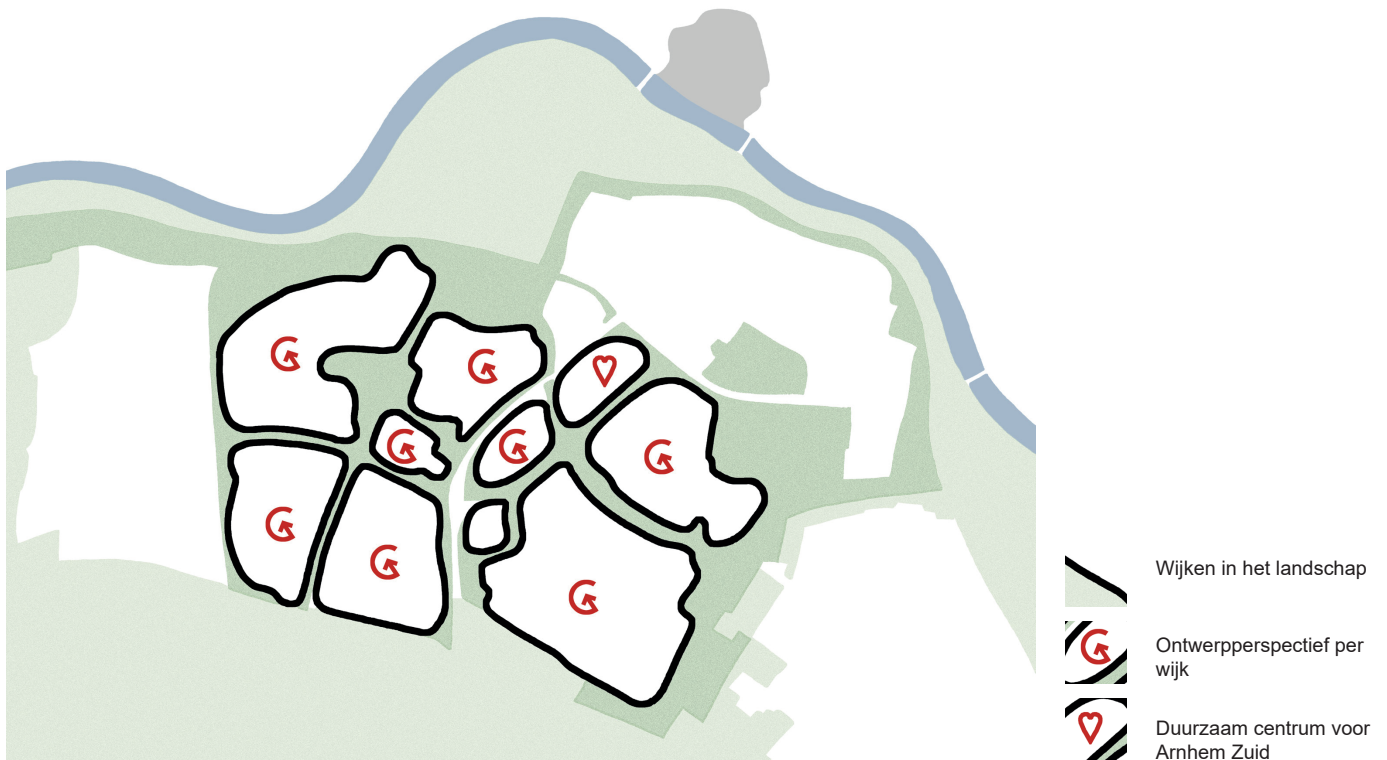
De wijken uit de periode tussen 1970 en 2000 in Arnhem Zuid hebben een grote kwaliteit, zoals een robuuste ontsluiting, een riant groenstructuur (zowel binnen de wijken als eromheen) en een relatief rustige en geborgen woonomgeving.

Die onderliggende kwaliteit is in de loop van de tijd op onderdelen wat ondergesneeuwd, maar kan weer opgepoetst en versterkt worden. Sommige kwaliteiten hebben bovendien een andere betekenis gekregen dan oorspronkelijk bedoeld, door een veranderende tijdgeest.

Zo zijn bijvoorbeeld de hofjes tussen de woningen in Vredenburg oorspronkelijk bedoeld als een soort gemeenschappelijke achtertuin waar kinderen konden spelen en bewoners elkaar konden ontmoeten. Maar door toenemende afgrenzing van de tuinen

Investeer in bestaande kwaliteiten

Maak een ontwikkelperspectief per wijk

Voorbeeld van een ontwikkelstrategie voor de openbare ruimte in Vredenburg (tekening: Mike Wissing)

met schuttingen, door de vergrijzing waardoor minder speelruimte nodig werd, en door slijtage hebben die hofjes hun ontmoetingsfunctie steeds meer verloren. Maar de (letterlijke) ruimte is er nog wel, en wacht bij wijze van spreken op een nieuwe invulling om weer van betekenis te zijn voor de bewoners van de wijk.

Een andere basiskwaliteit van Arnhem Zuid is de robuuste groenstructuur die de wijken omzoomt, en ook door de wijken verweven is. Enerzijds maakt dat de afstand van woningen tot groen klein, en maakt het voet- en fietsverbindingen aantrekkelijk. Anderzijds biedt het de verschillende wijken door bufferwerking geborgenheid een afzonderlijke identiteit.

4.3 Maak een ontwikkelperspectief per wijk

De traditionele methode om wijken weer toekomstbestendig te maken was voorheen grootschalige sloop- en nieuwbouw, meestal gecombineerd met aanpassingen in de stedenbouwkundige opzet en van woningtypes. Meestal gebeurde dat met eigendommen van de woningcorporaties.

Voor wijken na 1970 is deze methode niet geschikt, maar ook niet nodig. Woningen in deze wijken hebben vaak een prima kwaliteit, waardoor renovatie meer voor de hand ligt. Maar ook omdat het bezit van woningcorporaties meer verspreid door de wijken ligt en daardoor vervlochten is met particulier eigendom. Herstructurering zou hierdoor een complexe en kostbare aangelegenheid worden. Maar het is ook niet nodig, omdat de basiskwaliteit van de wijken goed is. Die kwaliteit vormt een prima uitgangspunt om de wijken op 'mee aan de hand te nemen' naar een volgende generatie bewoners, zonder grootschalige herstructurering.

Om toekomstige investeringen zoals in de openbare ruimte, of voor voorzieningen ten behoeve van energietransitie, doelmatig te laten bijdragen aan de gewenste ontwikkeling is het nodig om een stip op de horizon te hebben. Er kan dan gestuurd worden op bijvoorbeeld het omvormen van de openbare ruimte naar een nieuw profiel, of op integrale doelstellingen zoals ontmoeten, langer zelfstandig thuis, klimaatbestendigheid en energieneutraliteit.

Voor Vredenburg geldt dat de achterstand in onderhoud van de openbare ruimte inmiddels zodanig is dat een eenmalige investering in algehele herinrichting overwogen moet worden (zoals in het verleden het investeringsprogramma 'Buiten Gewoon Beter'). Voor Kroneburg geldt bovendien dat de huidige inrichting door een overdaad aan verharding en een gebrek aan groen niet bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving.

4.4 Versterk de ruggengraat van Zuid

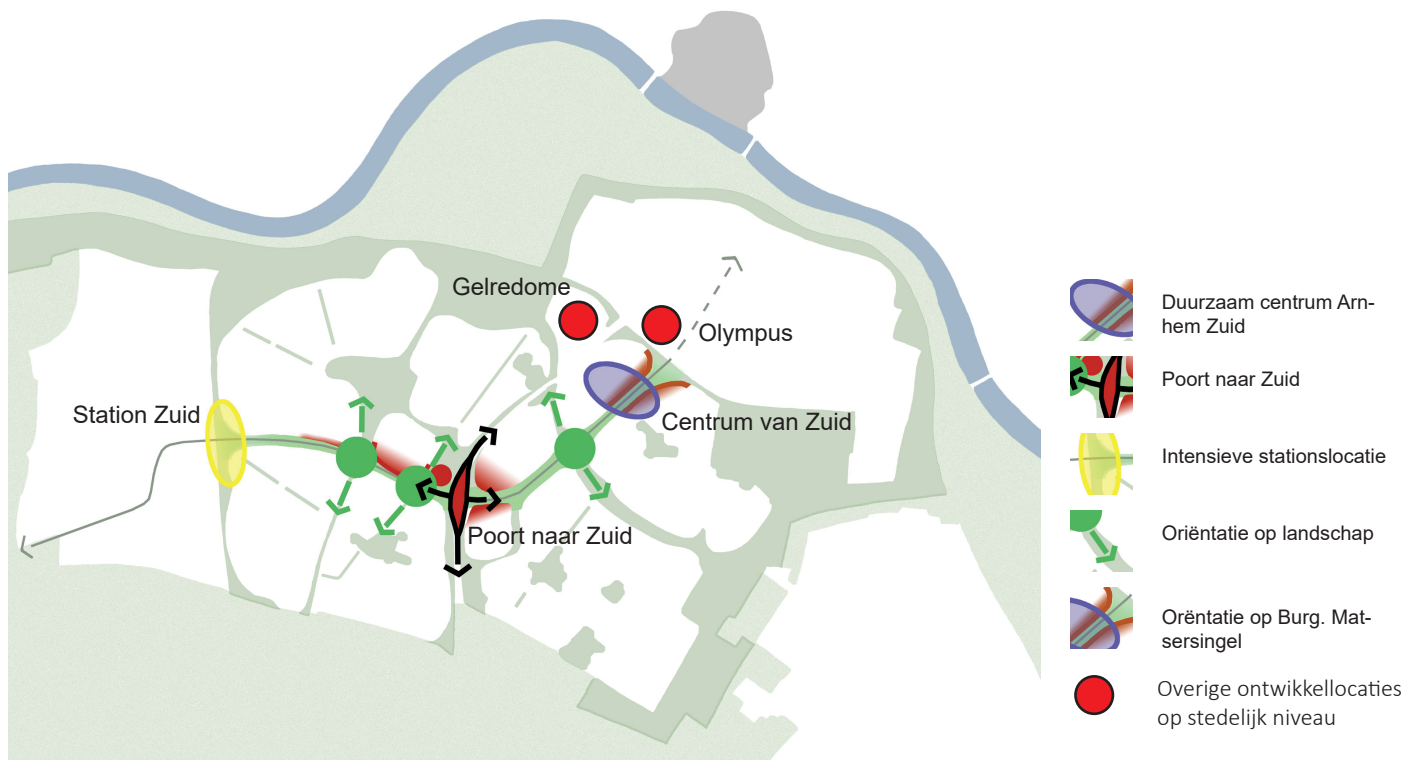
De goede bereikbaarheid is een belangrijk onderdeel van de woonkwaliteit van Arnhem Zuid en moet daarom gekoesterd worden. Op een aantal plekken is de maat van de infrastructuur wel wat aan de forse kant. In het oorspronkelijke plan voor Groot Malburgen lag de nadruk nog sterk op een groeiende autobereikbaarheid. Mede door een verschuiving naar andere vormen van vervoer, maar ook doordat de hoofdverkeersstroom inmiddels iets anders loopt dan in 1969 was voorzien, kan de infrastructuur op een aantal locaties afgeschaald worden. Onder het motto 'astfalt houden waar het moet, maar minder waar het kan'. Kan bijgedragen worden aan een betere verblijfskwaliteit. Dit geldt voor bijvoorbeeld voor de Groningersingel, maar mogelijk ook voor een deel van de Burgemeester Matsersingel.

De Burgemeester Matsersingel is deel van de centrale as van Arnhem Zuid, van Malburgen naar Schuytgraaf. Deze centrale as volgt in een boog van Malburgen naar Schuytgraaf de lijn Sint Laurentiuslaan-Burgemeester Matsersingel-Metamorfose-nallee. In het structuurplan voor Groot Malburgen uit 1969 was deze as bedoeld als hoofdroute voor autoverkeer en zelfs een tramverbinding, met een nieuwe Rijnbrug in het verlengde van de Sint Laurentiuslaan in Malburgen. Deze as werd grotendeels voor deze functie ingericht, met onder meer dubbel rijbanen, maar heeft de rol nooit volledig gekregen.

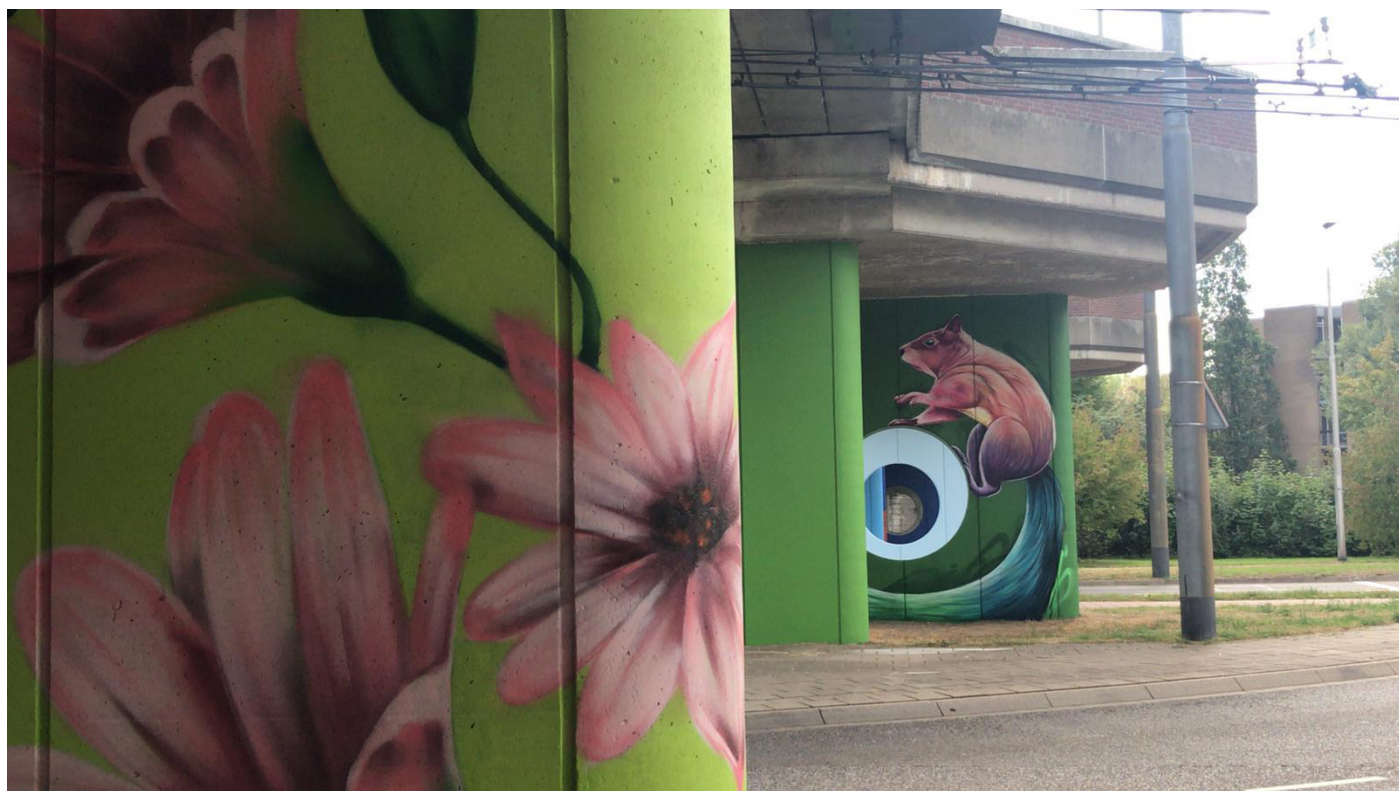
De hoofdrol in de huidige infrastructuur van Arnhem Zuid is nu weggelegd voor de Nijmeegseweg-Pleijroute, met een aftakking naar de N837/A50 via de Matsersingel-Metamorfose-nallee, en de 'grote centrumring' N225-Nijmeegseweg (zie kaartje). De Burgemeester Matsersingel ten oosten van de A325, en de Sint Laurentiuslaan zijn daardoor geen deel meer van de ruggengraat voor autoverkeer en hebben meer de rol van wijkontsluiting gekregen. De Sint Laurentiuslaan in Malburgen is

De belangrijkste verkeersstructuren van Arnhem Zuid: de 'grote centrumring' en de A325-Pleijroute met een aftakking naar de A50 via de Metamorfose-nallee.

Geef nieuwe betekenis aan de ruggengraat van Arnhem Zuid. Verbeter de oriëntatie op het landschap en op de stad.

Kronenburg: een duurzaam centrum voor Zuid

inmiddels getransformeerd van verkeersader tot stadsstraat.

Ook al is het niet meer de centrale verkeersas, de Burgemeester Matsersingel is in ruimtelijk opzicht nog steeds de ruggengraat van Arnhem Zuid. In de basis is het een met groen omzoomde weg die als het ware tussen de wijken door slingert. Deze groene omzoming draagt bij aan het geborgen karakter van de woonwijken zoals De Laar Oost- en West en moet zoveel mogelijk behouden blijven of versterkt worden.

Op een aantal punten is de groene omzoming in de loop van de tijd aangetast of minder goed zichtbaar geworden. Voorbeeld hiervan is de Huissensedijk bij de kruising met de Matsersingel en tussen Kronenburg en de Overmaat, waar de groenstructuur wat 'afgeknepen is'. Meer ruimte geven aan het groen en het beter accentueren van de kruising van een verkeersweg met een historische structuur in het landschap, kan de groenbeleving en de bufferende werking versterking.

Op een aantal strategische punten mag de stad zich nadrukkelijker wel tonen aan de Matsersingel voor de herkenbaarheid en ter oriëntatie: bij het centrum van Zuid (Kronenburg), bij de 'poort van Zuid' (kruising A325-Matsersingel) en bij Station Zuid. Door op deze drie punten een aantal belangrijke stedelijke functies van Arnhem Zuid duidelijk zichtbaar te maken, wordt de oriëntatie vanaf de Burgemeester Matsersingel verbeterd en wordt de rijkdom aan functies en voorzieningen duidelijker gemaakt.

De drie strategische gebieden hebben elk een eigen uitstraling en dynamiek en laten zien dat Arnhem Zuid niet alleen een woongebied is. Daarnaast moet de zichtbaarheid van deze plekken bijdragen aan een verbetering van de verblijfskwaliteit en toegankelijkheid van deze plekken voor voetgangers en fietsers.

De Matsersingel fungeert hierbij als een groen kransenoer waaraan op enkele plekken het stedelijk gebied prominenter aanwezig is. Uitgangspunt van deze visie is om bij toekomstige ontwikkelingen de strategische punten beter herkenbaar en toegankelijker te maken.

Station Zuid

Komend vanuit het westen (of vanuit het zuiden met de trein) is het eerste stedelijke oriëntatiepunt station Zuid. Hier bevinden zich zowel aan de Schuytgraafzijde als aan de zijde van de Laar en Elderveld een winkelcentrum en OV-gebonden functies zoals scholen en andere voorziening die gebaat zijn bij een goede bereikbaarheid met het openbaar ver-

voer. De functie van dit gebied moet duidelijk herkenbaar zijn vanaf de Burgemeester Matsersingel en de openbare ruimte moet passen bij deze functies (scholieren, reizigers, winkelend publiek).

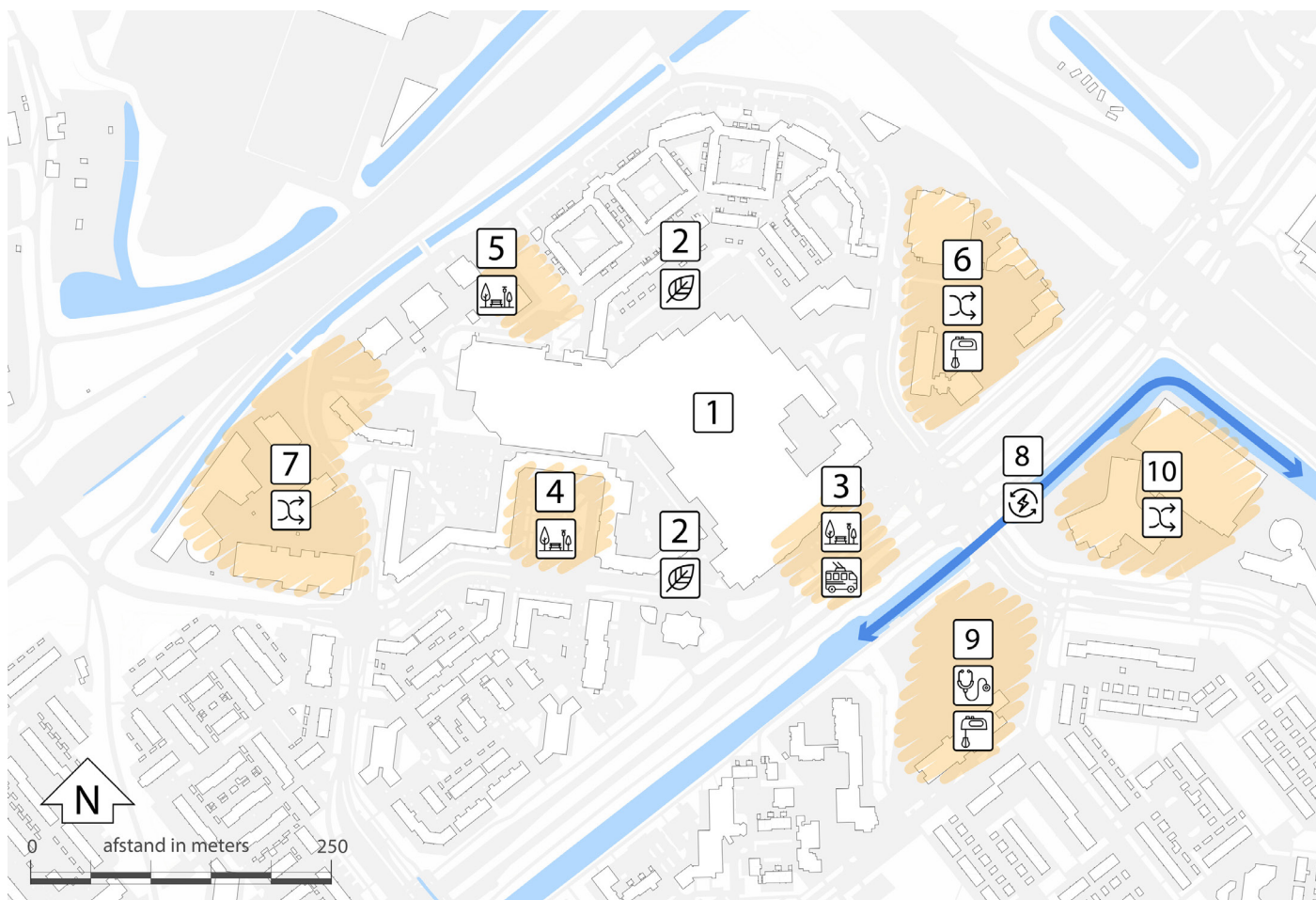
Poort van Zuid

Het gebied rondom de Ohra-toren is een economisch knooppunt en een entree naar Arnhem Zuid vanaf de A325. De goede auto-bereikbaarheid en aanwezigheid van, relatief nieuwe, kantoor- en bedrijfspanden biedt voldoende kansen om hier in de toekomst invulling te geven aan een bedrijfsmilieu passend bij Arnhem Zuid. Sterker dan nu het geval is moet de poortfunctie vanaf de A325 hierbij worden ingezet.

Centrum van Zuid

Het derde knooppunt is Centrum Zuid. Dit bestaat uit het winkelcentrum Kronenburg, het busstation, diverse kantoorvoorzieningen en het zorgcentrum van Pleijade. Samen vormen ze het functionele hart van Arnhem Zuid. Daarbij is het gebied de entree van het gebied komend vanaf Malburgen. Het gebied vraagt om een upgradering van bebouwing en de sleetse openbare ruimte en moet transformeren naar een beeldbepalend centrumgebied.

De strategische gebieden aan de ruggengraat van Zuid vragen om elk een eigen uitwerking. Voor één van deze gebieden: Kroneburg volgt een aanzet hiertoe in het volgende hoofdstuk.

Ontwikkelingen in Kronenburg

	Verbeteren verblijfsgebied
	Vergroenen
	Transformatie van functies
	Verbeteren openbaar vervoer
	Funciemenging
	Toevoegen zorg / medische doeleinden
	Duurzame energieopwekking

- 1: Ontwikkeling winkelcentrum Kronenburg
- 2: Vergroening op diverse plekken
- 3: Versterking OV-Knooppunt Kroneburg / heringrichting bussation
- 4: Versterken ontmoetingsfunctie en ruimtelijke kwaliteit Croydonplein
- 5: Verbetering ruimte tussen Schepen te Boeckoppad winkelcentrum
- 6: Mogelijke kantoortransformatie
- 7: Transformatie Kroonpark van kantoor naar wonen
- 8: Smartpolder
- 9: Ontwikkeling zorgfuncties Martinushof
- 10: Mogelijke kantoortransformatie

5. Duurzaam centrum voor Zuid

5.1 Waarom aan de slag met Kronenburg?

De wijk Kronenburg ligt in het hart van Arnhem Zuid en op slechts twee kilometer van de binnenstad van Arnhem. Kronenburg heeft een mix van functies die past bij een centrumgebied: wonen, winkelen en werken. Mede door de gunstige ligging en de voorzieningen is het er prima wonen.

Het winkelcentrum Kronenburg trekt mensen uit de wijde omgeving en is één van de best lopende uit de portefeuille van de eigenaar Wereldhave. De retailmarkt en de behoefte van consumenten veranderen echter snel. Het is dan ook van belang om up to date en te blijven vernieuwen om relevant te blijven voor de consument. De kantoren in de wijk daarentegen voorzien steeds minder in een behoefte en worden in hoog tempo getransformeerd.

Kronenburg heeft dus kwaliteiten maar er zijn ook problemen. De woningen en het winkelcentrum keren elkaar fysiek de rug toe, de openbare ruimte is versteend, sleets en niet prettig voor voetgangers en fietsers, de woningvoorraad is eenzijdig, er is weinig te beleven, mensen wonen er anoniem en de sociale cohesie is beperkt. Ook de werkloosheid in de wijk Kronenburg ligt boven het landelijk gemiddelde en het besteedbaar inkomen is relatief laag.

Na veertig jaar relatieve stilstand moet er iets gebeuren om de wijk Kronenburg weer prettig, levendig en toekomstbestendig te maken. Er zijn investeringen in de wijk nodig om te voorkomen dat fysieke en sociale problemen elkaar in een negatieve spiraal brengen.

Gelukkig liggen er kansen om aan de slag te gaan, zoals de wens van Wereldhave om te investeren in de toekomst van het winkelcentrum, de wens van gemeente en provincie om het busstation te verbeteren, de transformatie van kantoren tot woningen en de wens van corporaties en andere eigenaren om hun vastgoed te verduurzamen.

5.2 Wat te doen?

De kwaliteiten van Kronenburg vormen de basis voor de toekomst. Gedroomd wordt van een aantrekkelijk en duurzame wijk Kronenburg als het vanzelfsprekende centrum van zuid, waar het goed wonen is en waar naast winkelen ook cultuur en horeca een plek vinden.

Een centrum dat goed bereikbaar is, met de bus en auto, maar vooral ook met de fiets en lopend vanuit de omliggende buurten. Een wijk met een groene en duurzame uitstraling.

De focus ligt op drie thema's:

1. Verbinden (tussen mensen onderling en met de leefomgeving): o.a. meer sociale cohesie, meer mogelijkheden voor ontmoeting, uitnodigende en veilige openbare ruimte, verbinden winkelcentrum met de woonomgeving, beter bereikbaar te voet, fiets en OV en stimuleren van werkgelegenheid.

2. Verduurzamen: o.a. energietransitie, meer groen in en om de wijk Kronenburg, minder steen, asfalt en blik. Auto terugdringen door OV en fiets te stimuleren. Duurzamer betekent ook gezonder en sociale duurzaamheid: ontmoeten en verbinden van mensen.

3. Verlevendigen: meer diversiteit in woningen, een gevarieerd en toekomstbestendig winkelcentrum, meer aanbod van (avond)horeca en andere functies die passen bij een stadsdeelcentrum, verbetering van imago en uitstraling

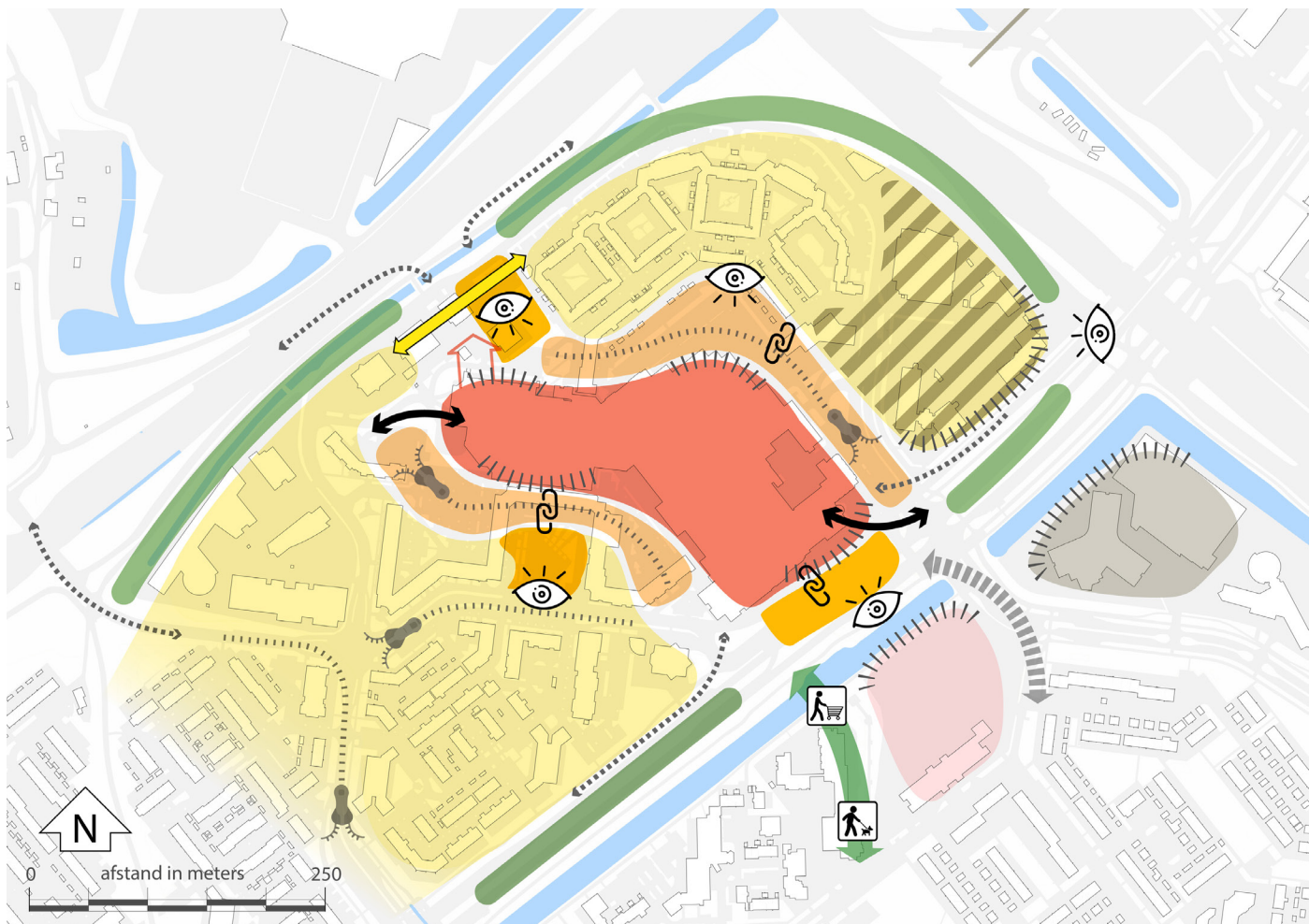
Er is op deze thema's veel 'laaghangend fruit' te vinden dat snel geplukt kan en moet worden. Maar voor het realiseren van een duurzaam centrum voor Arnhem Zuid moet ook groot en op de langere termijn gedacht worden. De vernieuwing van andere Arnhemse wijk zoals Malburgen, Klarendal en Pre-sikhaaf hebben ook een lange adem gevraagd.

5.3 Hoe doen we dat?

De complexe opgave voor een duurzaam centrum voor Arnhem Zuid kunnen we alleen bereiken als partijen boven het eigen belang uitstijgen. Boven het eigen belang uitstijgen is aantrekkelijk als in gezamenlijkheid 'de taart groter gemaakt wordt' voordat die verdeeld wordt.

De som der delen kan groter gemaakt worden door samen nieuwe maatschappelijke en financiële waarde toe te voegen aan Kronenburg als geheel, in plaats van (alleen) aan het eigen vastgoed of belang. Corporaties, Wereldhave, overheden, energiebedrijven, bewoners en particuliere eigenaren kunnen elkaars belangen versterken.

Het slim combineren van investeringen moet wel pragmatisch gebeuren. Voorkomen moet worden dat er niets van de grond komt doordat alles aan alles gekoppeld wordt.

Ruimtelijke structuur

	Winkelcentrum		Zichtlocatie verbeteren
	Overgangsgebied		Uitstraling geven aan gevel
	Strategisch inzetbare openbare ruimte		Koppelen buiten / binnen
	Woongebied		Gebieden ritsen
	Woongebied met andere functies		Langzaam verkeersroutes
	Zorg en wonen		Interne auto-ontsluiting winkelcentrum
	Werklocatie		Groene omranding versterken
			Verbinden woongebieden
			Verbinden park en winkelcentrum
			Aanlooproute
			Zoekrichting uitbreiding winkelcentrum

PvdA

**Partij voor
de Dieren**

Gemeenteraadsfractie Arnhem

AMENDEMENT: Onderzoek aantrekkelijk Arnhem Zuid

De gemeenteraad van de gemeente Arnhem, bijeen op 6 november 2017, bij de vaststelling van de MJPB 2018 - 2021

Constaterende dat

- Er al jaren onvrede is over het lage voorzieningenniveau qua cultuur, vertier, gezelligheid en horeca in dit stadsdeel;
- In 2003 een motie is aangenomen die een traject heeft ingezet om met de stad te praten over een centrum in Zuid;
- Dit leidde tot een interactief grootschalig plan, waarbij burgers, ondernemers en organisaties hebben kunnen meepraten, dat echter in 2010/2011 niet is doorgezet vanwege de crisis;
- Er weinig tot geen concrete acties en resultaten zijn geboekt mbt het verhogen van de aantrekkelijkheid van Arnhem Zuid;

Overwegende dat

- Er niets verminderd is aan de klacht dat Arnhem Zuid vrijwel geen voorzieningen heeft en dat er geen gezellig centrum/terrasje is.
- Het voor burgers uitermate teleurstellend is dat hun toenmalige inbreng geen resultaten heeft opgeleverd;
- Veel inwoners van Arnhem Zuid zeggen naar omringende gemeenten te trekken voor horeca en bioscoopbezoek;
- Het jammer en onnodig is dat onze burgers hun geld buiten de stad uitgeven.
- Het onderzoek nav de mogelijke komst van Euroscop heeft aangetoond dat een dergelijke voorziening de stad als geheel miljoenen oplevert;

Besluit:

- Om na te gaan of er nog altijd behoefte is bij bewoners aan een bruisend centrum in Arnhem Zuid of dat er andere wensen zijn voor de aantrekkelijkheid van Zuid wordt er voor 1 februari 2018 een onderzoek uitgevoerd onder bewoners en ondernemers.
- De kosten van dit onderzoek worden geraamd op 20.000 euro en worden incidenteel uit de Algemene Reserve bekostigd.

Arnhem Centraal

PvdA

Partij voor de Dieren

Lea Manders

Martien Louwers

Leo de Groot

AANGENOMEN

Voor **27** Amendement "Onderzoek aantrekkelijkheid Arnhem Zuid" (17A46)

Tegen **11**

D66

0 8

Andeweg
Kemperman
Loor
de Vroome
Venhoek
Güven
Kaatee
Hamersveld

4 0

Combée
Kalthoff
van der Zee
Keldeman

2 0

Manders
van der Laak

Totaal

38

SP.

8 0

J. Elfrink
van Geffen
Kusters
Lenting
Lunter
van Sprang
Çetintas
Noordzij

GROENLINKS

4 0

Bouwkamp
de Groot
Peters
Coenders

ChristenUnie

2 0

Becker
Broersma

0 0

PvdA

5 0

Louwers
de Vries
A-Kum
Greving
Aylward-Straatsma

0 3

Karssenberg
Montfrooy
van Dillen-Koorn

1 0

Bal

1 0

de Groot

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	14 november 2018
Ter bespreking van	MJPB 2019-2022
Amendement van het lid	Lea Manders
Titel Amendement	Cultureel meer evenwichtig tussen Noord en Zuid
Nummer / zaaknummer	18A27 / 203226

De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor:

Op pagina 106 onder het kopje 'wat gaan we doen. Cultuur' het volgende (zesde) tekstbolletje toe te voegen:

- **Het van belang is beleidsmatig meer aandacht te geven aan cultuur in Arnhem Zuid. Het amendement 'Onderzoek aantrekkelijk Arnhem Zuid' zal uiterlijk 1 februari 2019 uitgevoerd worden en leiden tot een raadsvoorstel voor de zomer 2019.**

Toelichting

Overwegende dat:

- Geïnvesteed wordt in een aantrekkelijk cultureel aanbod en creatief klimaat in de stad (pag 106);
- Er weinig cultuurvoorzieningen in Arnhem Zuid zijn, dat toch de helft van de stad bevat;
- Meerdere keren sprake is geweest van de belofte van bijvoorbeeld een (theater)voorziening in Arnhem Zuid, maar er nooit iets is gerealiseerd;
- Er met KW37 een belangrijke cultuurvoorziening uit Arnhem Zuid is vertrokken;
- Het cultuurbeleid zich in hoofdzaak lijkt te concentreren op Arnhem Noord;
- Op 5 november 2017 het amendement 'Onderzoek aantrekkelijk Arnhem Zuid' is aangenomen, dat opdroeg voor 1 februari 2018 een onderzoek te verrichten naar de wensen en behoeften naar een bruisend centrum in Zuid en geconstateerd wordt dat er veel onvrede in Zuid is vanwege het lage voorzieningenniveau, als het gaat om cultuur, vertier ed. Dit amendement is (nog) niet uitgevoerd.

Lea Manders

AANGENOMEN

Voor
Tegen

32
7

Amendement "Cultureel meer evenwichtig tussen Noord en Zuid"
(18A27)

GROENLINKS

7 0

Coenders
van der Loo
Prinsen
Navis
Dolsma
Gemici
Simonis

Arnhemse
Ouderen
Partij

1 0

Wiggers

ChristenUnie

2 0

Becker
Nede

VVD
ARNHEM

6 0

Combée
Pape
Kalthoff
van Es
Maref
Loos

CDA
Arnhem

2 0

van Burgsteden
van Dillen

DENK
Verenigd Arnhem

2 0

Usta
Aydemir

D66

0 5

Andeweg
Loor
Dijk
Venhoek
van Ommen

Arnhem Centraal

3 0

van der Laak
Manders
Kraaijenbrink

Partij voor
de Dieren
Stemmen op de Dieren

2 0

de Groot
Hegge

PvdA

4 0

Greving
de Vries
van Nunen
Bouma

SP.

3 0

Elfrink
Lunter
Dobbe

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

0 2

Verheij
Sanders

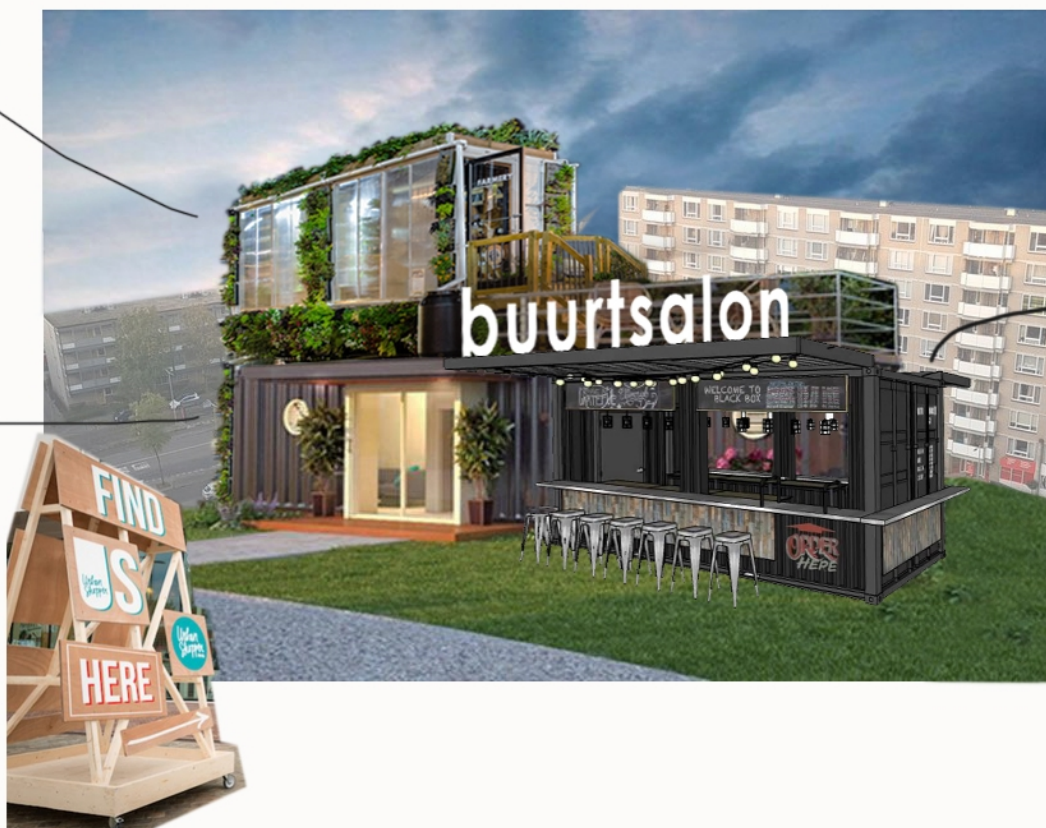
Totaal

39

Workshop ruimte

Repaircafé

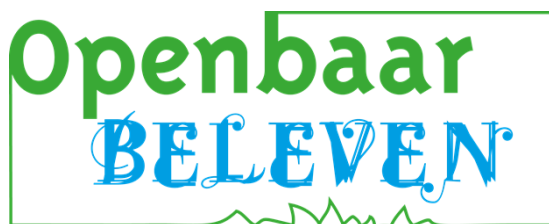
Horeca ondernemer
Buutplek

DE BUURTERIJ

Laat zuid bruisen

Zuiderziel		
Bezieling van eigen ruimte door particulier initiatief		Datum maart 2018
Naam opdrachtgever	Olga Lozeman namens Kunstbedrijf	
Contactgegevens	Arnhem 06 83173418	
Naam projectleider	Petra van Houdt	
Contactgegevens	Tel: 06 45600419 Mail: petra@openbaarbeleven.nl	

INHOUD

1. Inleiding	2
1.1 Zuiderziel	2
1.2 Voorbeelden van plekken in Arnhem Zuid	2
1.3 Visie	2
1.4 Missie	2
2. Vraagstelling en achtergrond	2
3. Aanleiding voor de start van het project	2
4. Doelstelling	2
5. Op te leveren resultaat/resultaten	2
6. Afbakening	2
7. Programma van Eisen	2
7.1 Randvoorwaarden	2
7.2 Functionele eisen	2
7.3 Operationele eisen	2
7.4 Ontwerpbepeningen	2
8. Risicoanalyse	2
9. Randvoorwaarden voor de uitvoering van het project	2
10. Fasering en planning van tussenresultaten	2
11. Projectbeheersing	2
11.1 Tijd	2
11.2 Kwaliteit	2
11.3 Organisatie	2
11.4 Geld	2
11.5 Informatie	2
12. Gedetailleerde activiteitenplanning	2

1. INLEIDING

Arnhem is in ontwikkeling! Ook in de Arnhemse binnenstad is al veel gebeurt om de stad gezelliger, groener en aantrekkelijker te maken voor de bewoners en bezoekers. De markt is opgeknapt, de Jansbeek zichtbaar gemaakt en op het Kerkplein wordt druk gebouwd aan het nieuwe filmhuis. Een stad waar je trots op kunt zijn als mensen vragen waar je vandaan komt! Maar als ze dan vragen “waar in Arnhem woon je dan?”, zeg je dan ook vol trots dat je in Arnhem Zuid woont? In Kronenburg bijvoorbeeld? Veel inwoners van Arnhem Zuid kiezen niet bewust voor een huis in Zuid maar kiezen voor een betaalbaar, ruim en degelijk gebouwde huis. De voorzieningen zoals openbaar vervoer en scholen zijn er over het algemeen goed en de wijken zijn ruim van opzet met veel groen en goede parkeergelegenheid. Dus dan maar wat minder hip en de brug over als je behoefte hebt aan de gezelligheid van de oude stad. Arnhem Zuid zal nooit als de oude stad worden maar dan kan het er toch wel gezellig gemaakt worden? Er zijn heel veel ideeën bij buurtplatforms en stichtingen (o.a. Stichting park Immerloo en Stichting Grrroen in Kronenburg). Er zijn heel veel ondernemers (bedrijven en ZZP-ers) en enthousiaste bewoners die zich in willen zetten voor hun wijk. En er is veel leegstand en openbare ruimte waar het gezellig gemaakt zou kunnen worden. Én er is behoefte aan gezelligheid; ontmoetingsruimte, kunst & cultuur, restaurants met gezellige terrasjes en nog veel meer groen i.p.v. grijs! Ook de politiek en de gemeente zijn zich bewust van deze behoefte en voelen de noodzaak om er mee aan de slag te gaan. Nu is het moment rijp om deze ideeën te verbinden met mensen, met kleine en grote ondernemers en natuurlijk ook met de gemeente!

1.1 ZUIDERZIEL

Zuiderziel is een werkgroep die is ontstaan n.a.v. een oproep die door Kunstbedrijf Arnhem op Facebook geplaatst is. De vraag was welke bewoners er mee wilden denken over een invulling voor de (kantoren-) leegstand in Arnhem Zuid met een focus op Kronenburg. De werkgroep bestaat uit een kerngroep met daaromheen een aantal vrijwilligers, ondernemers en een netwerk met professionals vanuit de gemeente en andere belanghebbenden.

Er zijn 4 pijlers uit ontstaan:

Programmalijn A: Bezieling van sociale verbanden

Ouderen die kampen met eenzaamheid uit hun sociaal isolement halen.

Programmalijn B: Bezieling van de fysieke leefomgeving

Een artistiek antwoord op het desolate groen en grijs van de openbare ruimte.

Programmalijn C: Bezieling van de jonge generatie

Invulling geven aan het gebrek aan uitdaging voor de jeugd in de publieke ruimte.

Programmalijn D: Bezieling van eigen ruimte voor particulier initiatief
Eigen en permanente ruimte creëren voor particulier initiatief (profit en non-profit).

1.2 LOCATIE HET OLYMPUSKWARTIER.

De BUURTerij zou een perfecte invulling zijn voor het Olympuskwartier; het terrein bij de Decatlon, Olympuscollege, de Grote Koppel en het schermcentrum. Dit terrein in Malburgen is makkelijk bereikbaar vanuit de verschillende wijken in Arnhem Zuid en ligt vlakbij winkelcentrum Kronenburg. Er is veel sociale controle door de gebruikers van de omliggende voorzieningen en door de bewoners van het aangrenzende flatgebouw.

<http://www.playscapesjo.org/>

1.3 VISIE.

Zuiderziel verbind mensen met elkaar en met hun omgeving door kunst en cultuur als middel in te zetten. Door initiatieven van en voor buurtbewoners mogelijk te maken en op de kaart te zetten, een podium te bieden aan ondernemende experimenten. Mensen krijgen meer eigenwaarde, komen uit een isolement, hebben voldoening aan het einde van de dag, leren anderen mensen kennen en samenwerken. Ze krijgen waardering voor wat ze doen en worden beloond door sociale contacten en eigenaarschapsgevoel bij het project. Door samen bezig te zijn in een creatieve omgeving wordt creatief denken gestimuleerd. Een makkelijke weg naar meer zelfstandigheid en trots.

1.4 MISSIE

* Kunstige plekken voor mensen en met mensen.

Dat kan street-art zijn zoals de kunstenaar JR of Banksy <http://www.jr-art.net/projects> kunst maakt van en met mensen in een stad. <http://banksy.co.uk/out.asp#> Het kan ook “brood en verhalen” zijn waarbij er samen gebakken wordt en over de achtergrond van de baksels wordt verteld zoals tijdens het pepernoten bakken met statushouders in Paviljoen Halfweg.

* Leefbaarheid en levendigheid vergroten.

Ontmoetingsplekken waar allerlei mensen elkaar tegenkomen. Een plek waar mensen makkelijk met elkaar in gesprek komen. Ontmoeting stimuleren tussen verschillende culturen en verschillende leeftijden. Flexibele invulling die reageert op de behoefte. Functies die overdags invulling geven als een soort Waterloopleinmarkt gecombineerd met creatieve (startende) ondernemers. 's Avonds levendigheid door een soort Franse eetmarkt (Marché Gourmande) waar mensen eten uit verschillende culturen kunnen kopen en met openbare bbq's waar mensen hun eigen eten kunnen bereiden om samen aan lange tafels op te eten. Het parkeerterrein kan tevens als drive-in bioscoop gebruikt worden.

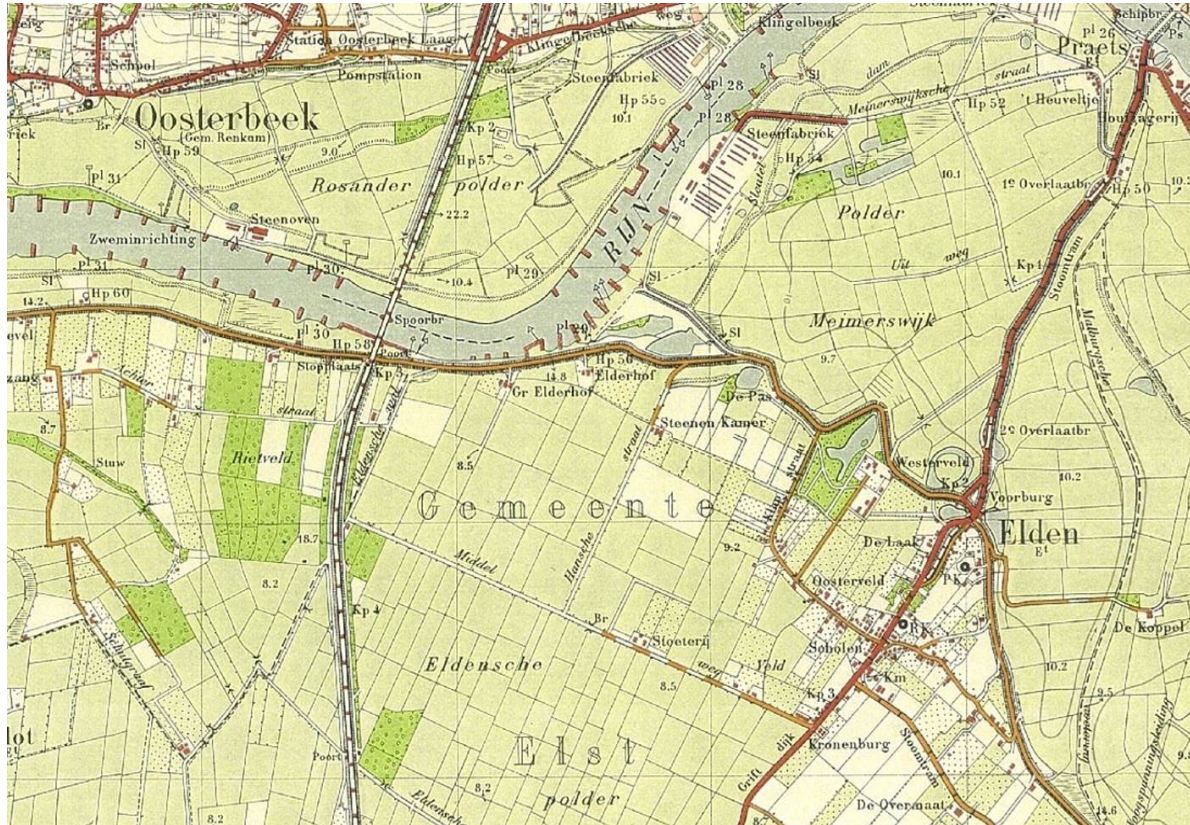
* Meer groen, minder steen.

Vergroening en verkoeling. Geen asfalt maar mooie gebakken klinkers met grote bomen die schaduw en beschutting geven aan de bezoekers. Lange tafels en banken waar de mensen bij elkaar kunnen aanschuiven om samen een hapje te eten. De bomen geven behalve beschutting ook sfeer en een gezellige aantrekkelijk beeld als buitenterrein van de BUURTerij.

2. VRAAGSTELLING EN ACHTERGROND

Voor de tweede wereldoorlog wilde Arnhem groeien en uitbreiden richting de Veluwe. Dit moest natuurgebied blijven dus koos het gemeentebestuur ervoor om aan de zuidkant van de Rijn te gaan bouwen, in de Betuwe; de wijk Malburgen. In 1966 is er een gemeentelijke herindeling en neemt Arnhem grondgebied van Elst over.

Kaart uit 1930

Vanaf ongeveer 1970 is er flink gebouwd aan nieuwbouwwijken die omsloten worden door een singel waarbinnen een wirwar aan straten ruimte biedt aan woningen die allemaal identiek zijn. De wijken zijn ruim van opzet; er is veel ruimte voor groen, spelen en parkeren.

Elke wijk in Arnhem Zuid heeft een eigen klein winkelcentrum en winkelcentrum Kronenburg als de grootste centrale voorziening waar overdekt gewinkeld kan worden maar waar geen avondhoreca is. Om de wijken heen liggen kantoren- en bedrijvenparken. Het voormalige dorp Elden wordt omsloten door de zogenaamde bloemkoolwijken, de middenstand verdwijnt hier juist vanwege de omliggende winkelcentra.

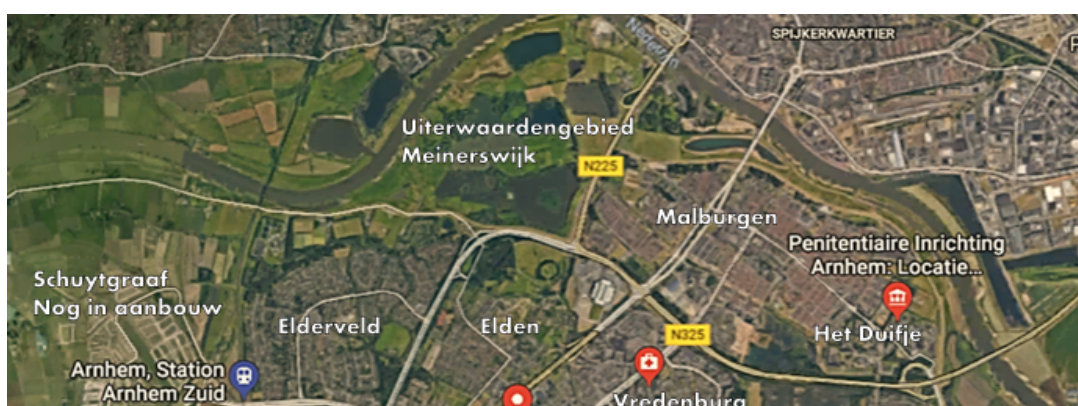
Er ontstond een nieuwe helft van de stad Arnhem gericht op wonen, werken en boodschappen doen. Inmiddels woont ongeveer de helft van alle Arnhemse inwoners in Zuid.

Door deze stedelijke uitbreiding ligt het noordelijke gedeelte van de stad nu in de Veluwe, het zuidelijke deel in de Betuwe. In Arnhem noord ligt het stadscentrum met haar voorzieningen (bioscopen, restaurants, musea, recreatie etc.) en zijn de meeste wijken populairder vanwege de oudere (levendige) architectuur. De huizenprijzen liggen hierdoor hoger. Deze wijken hebben door de oudere, organische opzet meer charme maar ook een parkeerprobleem omdat deze wijken niet zijn ontworpen op zoveel auto's per huishouden.

De zogenaamde bloemkoolwijken in Arnhem Zuid (m.n. Kronenburg, Vredenburg, Holthuizen, Elderveld en de Laar) zijn heel praktisch ingericht volgens een ideaal uit die tijd. Huizen zijn allemaal nagenoeg hetzelfde en zijn daardoor identiteitslozer. Bewoners werken overdag en komen 's avonds weer thuis. Uitgaansgelegenheden om gelijkgestemden te ontmoeten zijn er niet, buiten het wijkcentrum of sportclub. De openbare ruimte is de enige ontmoetingsplek voor buurtbewoners. Mensen ontmoeten elkaar ook hier. Het is dan ook hier dat je burens ontmoet of me

Vredenburg 1973

Arnhem Zuid omstreeks 2010

Voordelen van Arnhem Zuid:

- Betaalbare huizen die degelijk gebouwd zijn.
- Voldoende en gratis parkeerplekken.
- Goede ontsluiting van de wegen.
- Ruim van opzet: veel ruimte voor groen en spelen.
- Goede voorzieningen; (basis- en voortgezet-) onderwijs, winkels, openbaar vervoer etc.
- Veel werkgelegenheid door kantoren- en bedrijvenparken.
- Veel parken en natuur.

Nadelen van Arnhem Zuid:

- Weinig identiteit en charme door overal dezelfde soort huizen en bouwblokken.
- Weinig voorzieningen zoals avondhoreca of andere vrijetijdsbestingsmogelijkheden.
- Weinig trots omdat Arnhem Noord populairder is.
- Veel mensen wonen er vanwege de praktische voordelen waardoor er in verschillende wijken weinig sociaal contact is. Weinig binding met de wijk of met elkaar.
- Weinig geschiedenis die emotionele verbintenis geeft met een plek.

De vraag is nu hoe kan Arnhem zuid de leefbaarheid en levendigheid vergroten? Hoe kunnen Arnhem noord en zuid elkaar versterken zonder elkaar te beconcurreren?

Bepaalde voorzieningen die stad- of regio gericht zijn horen nou eenmaal in het centrum. Het is de bedoeling om meer reuring te creëren zonder afbreuk te doen aan het centrum in noord. Zuid is door de omsluitende singels meer wijkgericht en vraagt om voorzieningen op verschillende niveaus: straat, buurt en als stadsdeel. *De uitdaging is om bewoners weer trots te laten zijn op hun leefomgeving!*

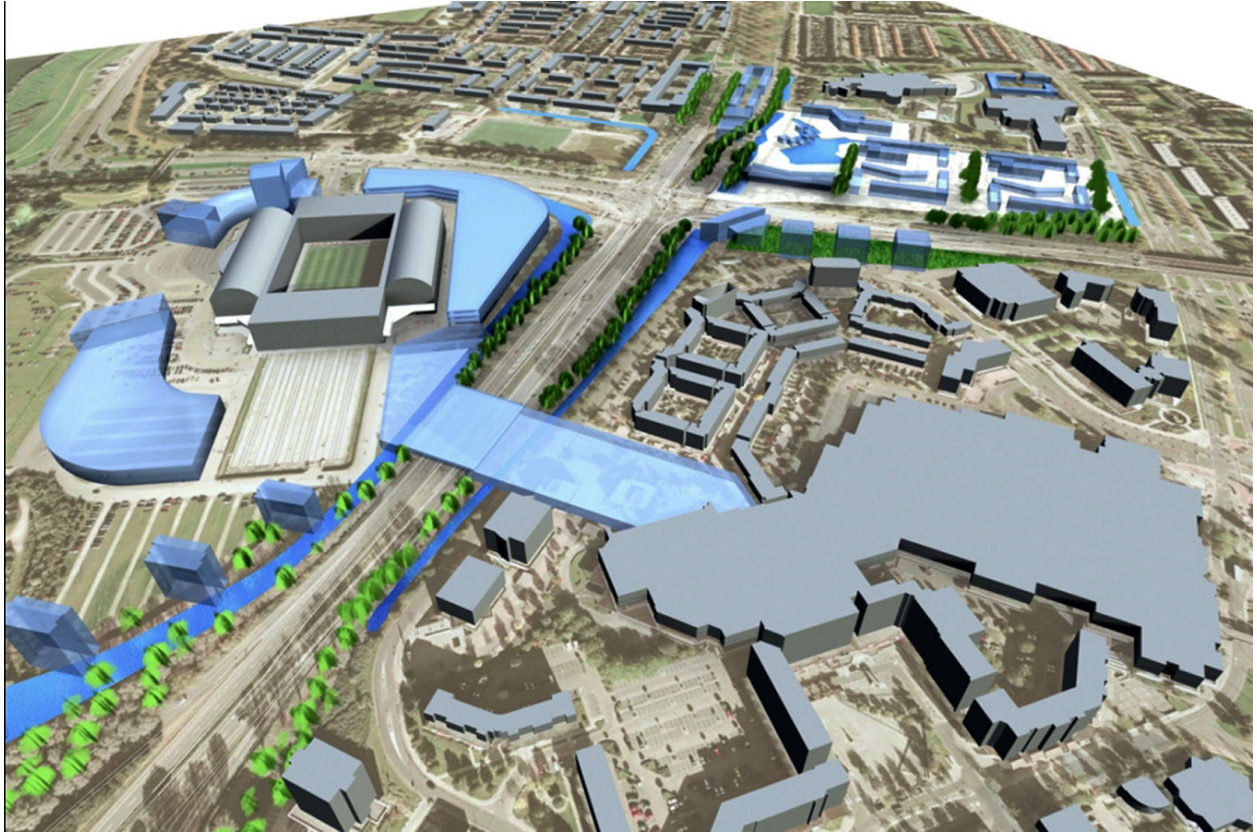
Doordat deze bloemkoolwijken inmiddels zo'n 44-50 jaar oud zijn, zijn er nu al 2 generaties die hier wél een verleden hebben en daardoor verbintenis met de wijk. Arnhem zuid is een substantieel onderdeel geworden van de stad en mag dan ook hoog op de prioriteitenlijst van het stadsbestuur komen te staan. De wijken zijn inmiddels verouderd, behoeftes van de gebruikers zijn veranderd daarom is er behoefte aan vernieuwing en verbetering van de leefomgeving.

3. AANLEIDING VOOR DE START VAN HET PROJECT

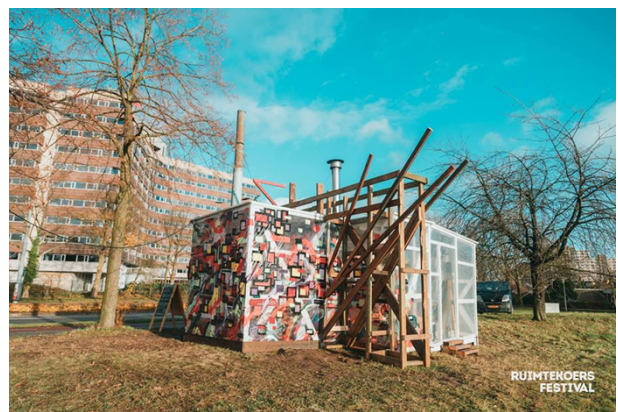
Uit navraag bij bewoners is gebleken dat er vooral behoefte is aan voorzieningen op het gebied van horeca, kunst en cultuur. Deze worden ook het meest genoemd in de toelichtingen van de politieke partijen. https://www.gelderlander.nl/arnhem-e-o/politiek-arnhem-eensgezind-br-meer-voorzieningen-in-zuid~a258470e/?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=socialsharing_web

Zuiderziel is een werkgroep die geïnitieerd is door Kunstbedrijf Arnhem en die al enige tijd op zoek is naar manieren om de leefbaarheid in Arnhem zuid te vergroten. Door de beperkte middelen zijn alleen kleine projecten realiseerbaar zoals de Place to Bieb die op 6 oktober 2017 geopend is. <http://www.openbaarbeleven.nl/place-to-bieb-arnhem-kronenburg/> Tijdens het Ruimtekoersfestival <http://www.ruimtekoers.nl/> in oktober 2017 heeft studio Halfvol een 10 daags festival neergezet in een groot leegstaand kantoorgebouw. Zuiderziel heeft daar een rol in gespeeld met een programmering voor

het paviljoen “Halfweg” en ontmoetingsplekken in het restaurant.
<http://www.openbaarbeleven.nl/ruimtekoers-festival/> Bezoekers waren erg enthousast en vonden het jammer dat het na 10 dagen alweer was afgelopen wat de grote behoefte bevestigd voor creatieve ontmoetingsplekken.

Een impressie van het megaplan voor een centrum in Arnhem-Zuid dat nooit werd uitgevoerd. Links het Gelredome, rechts winkelcentrum Kronenburg, rechtsboven het Olympuskwartier.

Paviljoen “Halweg” door kunstenaar Rob Voerman ontworpen, programmering door Zuiderziel.

4. DOELSTELLING

De doelstelling is de leefbaarheid in Arnhem Zuid vergroten, mensen met elkaar te verbinden waardoor er betrokkenheid ontstaat met elkaar en met hun omgeving. Door een laagdrempelige plek te creëren samen met bewoners en ondernemers uit de buurt ontstaat eigenaarschapsgevoel en betrokkenheid. De functies van de modules zijn een middel om anderen te ontmoeten, te betrekken en te stimuleren om ook bij te dragen aan de leefbaarheid. Dat kan zijn door een eigen initiatief op te zetten of door buurtgenoten en vrienden te enthousiasmeren.

3. HET IDEE

* Een soort markt met vaste “kramen” die afgesloten kunnen worden en waar meerdere (wisselende) functies in kunnen:

De BUURTerij is een modulair bouwsysteem van zeecontainers waarin verschillende voorzieningen kunnen worden gefaciliteerd:

- De klusserij: hier worden meubels opgeknapt.
- De wasserij: een wasserette met meer functies.
- Een printerij: zeefdrukkerij, 3D printen, kopieerservice e.d.
- Rommelarij: tweedehandsproducten.
- De makerij: repair café van elektrische apparaten
- De schenkerij: horeca (er zijn al geïnteresseerde ondernemers in beeld)
- De delerij: openbare boekenkast, voorraadkast en kledingkast. Heb je over, zet het er in. Heb je nodig, neem het mee.
- De verzamelarij: expositie van de verzameling van een buurtbewoner.
- De kunstenaarij: workshops door creatieve ondernemers uit zuid zoals XieXie, Daisy, Ingeborg, De Boog etc etc en misschien ook wel met een kunstautomatiek.
- Etcetera, functies kunnen ontstaan door behoeftes en ideeën uit de buurt.

Een hedendaags, fris uitziende flexibele bebouwing. Modulair, kleinschalig, flexibel pop-up centrum om mensen op een laagdrempelige manier met elkaar te verbinden.

Werkt een bepaalde faciliteit niet in deze omgeving dan kan de module (container) eenvoudig verplaatst worden of ingericht worden voor een andere functie. Een voorziening die populair is kan eenvoudig worden uitgebreid door er een module eraan te koppelen. Zo ontstaat een veranderende omgeving die steeds weer verrassend is.

* Het buitenterrein wordt ingericht als een soort Franse eetmarkt. In de beschutting van mooie grote bomen staan lange tafels met banken en kleine zithoekjes. Er kan gebarbecued worden op openbare barbecues, een potje tafelfootbal gespeeld worden of samen even kletsen op de schommelbank. Op een podium kan een band of DJ voor de muziek zorgen.

In Zuid wonen mensen met verschillende culturele achtergronden. In warme landen zijn mensen gewend dat het sociale leven zich vooral buiten afspeelt. Het idee van de BUURTerij-tuin is om het binnen- en buitenleven met elkaar te verbinden. Ontmoeten, samen eten en samen spelen.

* Het idee van de BUURTerij is dat er vanaf de koffie 's ochtends, het winkelen en de bedrijvigheid overdags, het samen eten 's avonds een continue stroom van wisselende bezoekers ontstaat. Op het bijpassend sfeervol ingerichte parkeerterrein kan er ook nog een film bekeken worden in de drive-in bioscoop. Een optimaal gebruik van een levendige plek.

Werken vanuit de kracht van Arnhem-Zuid

Er lijkt sprake van 'framing': de feitelijke scheidslijn tussen Noord en Zuid (de Nederrijn) wordt mentaal versterkt door voortdurend te spreken in termen van Noord versus Zuid. Het wordt tijd dat we deze 'framing', ombuigen door de aandacht te richten op Arnhem-Zuid als onlosmakelijk deel van de stad.

We willen niet denken vanuit 'het gemis' van wat Arnhem-Zuid *niet* heeft, maar vanuit 'de kracht' wat het *wél* heeft. Wat heeft Arnhem-Zuid de stad te bieden en hoe kan dat versterkt worden, zodat de stadsdelen samen een geheel vormen? Bewoners van Arnhem-Zuid zijn hier niet komen wonen vanwege het bruisende stadsleven. Wel vanwege de goede bereikbaarheid (waarmee dat bruisende stadsleven binnen handbereik ligt), de ruime woningen tegen een goede prijs en de ruim opgezette wijken. De openbare ruimte is de verborgen kracht van Arnhem-Zuid, maar blijft nu nog te vaak onbenut.

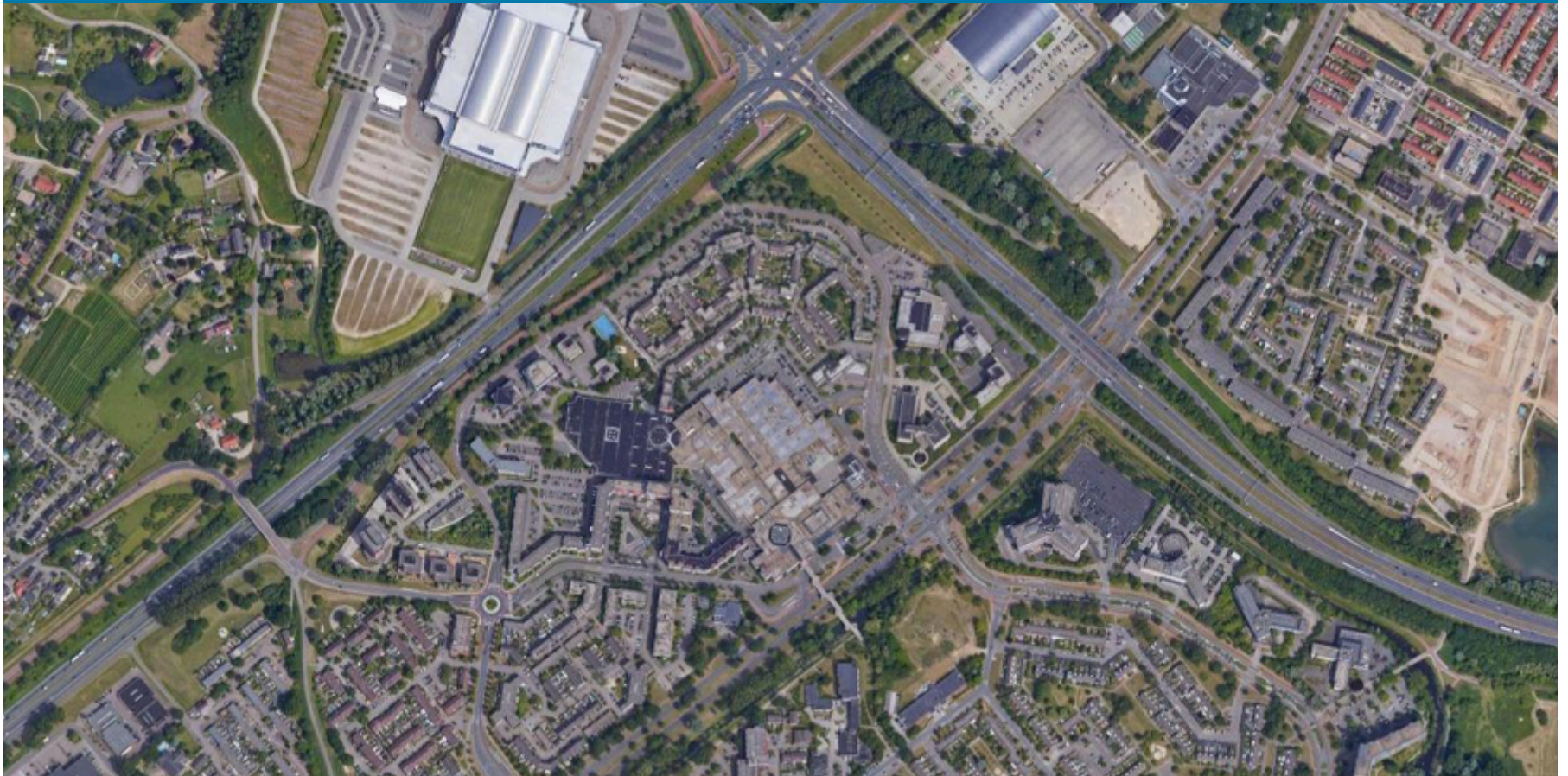
Laat Arnhem-Zuid bruisen!

Hier ligt de verborgen kracht van Arnhem-Zuid. Wij geloven dat deze invulling zorgt voor een aantrekkelijk stadsdeel omdat het werkt vanuit de krachten en de reeds aanwezige energie. Arnhem-Zuid krijgt zo de impuls die het verdient.

KRONENBURG

Investeringsperspectief, bijeenkomst 28 mei

Kronenburg 1980

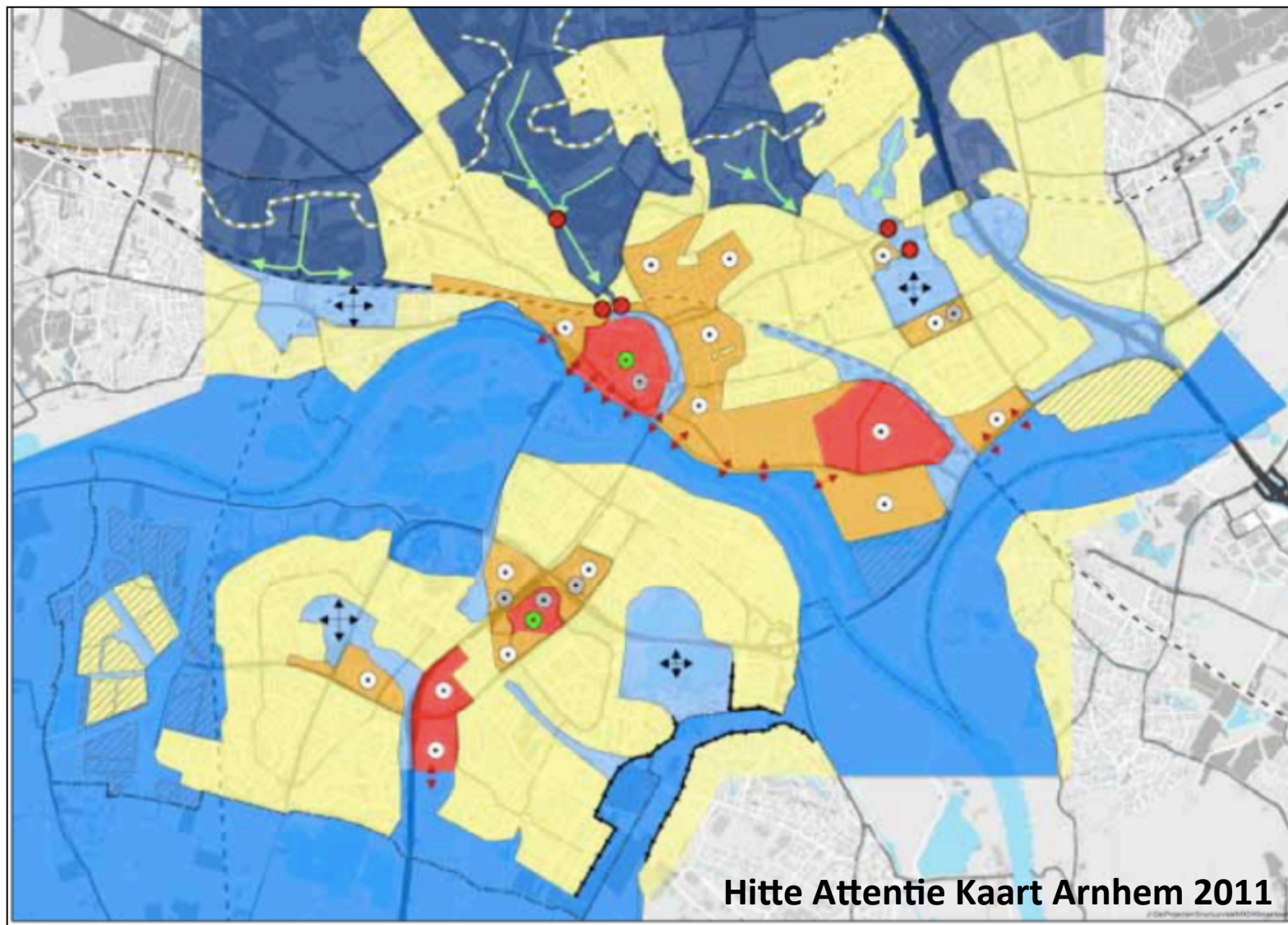
Kronenburg NU

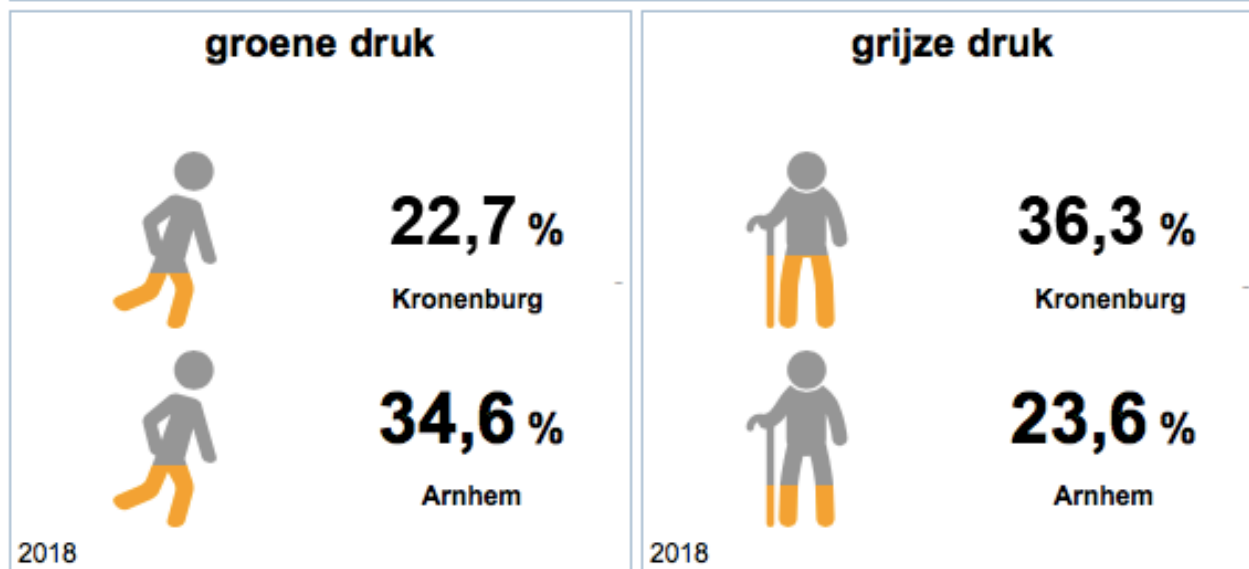
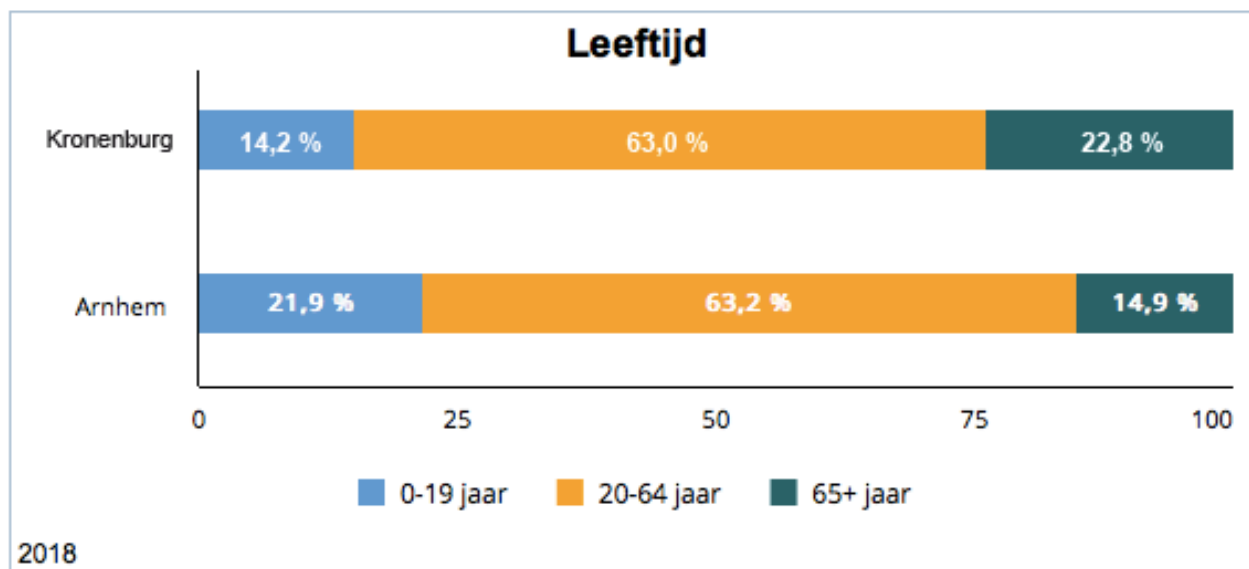

Kronenburg NU

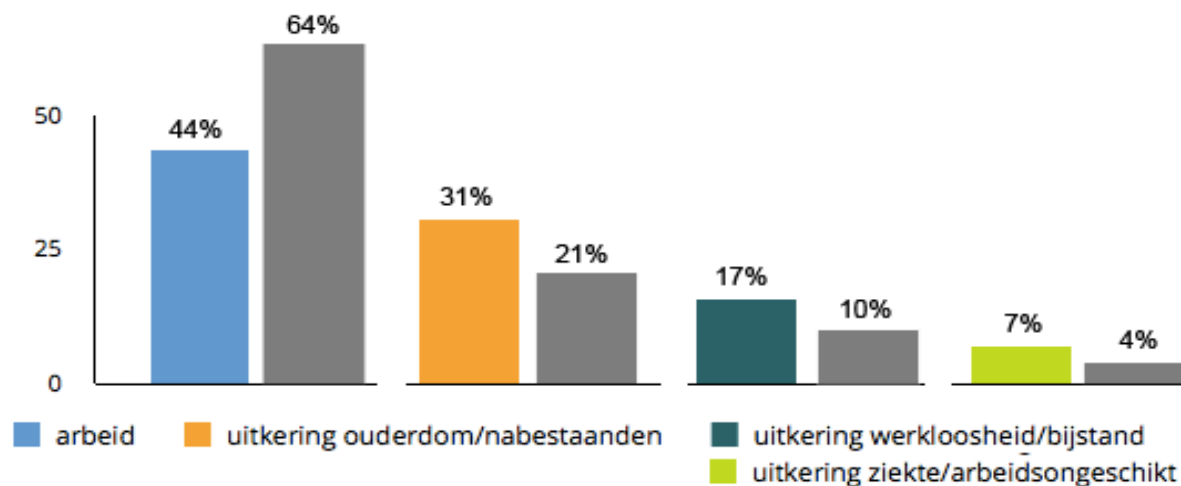
Kronenburg NU

Inkomen naar bron

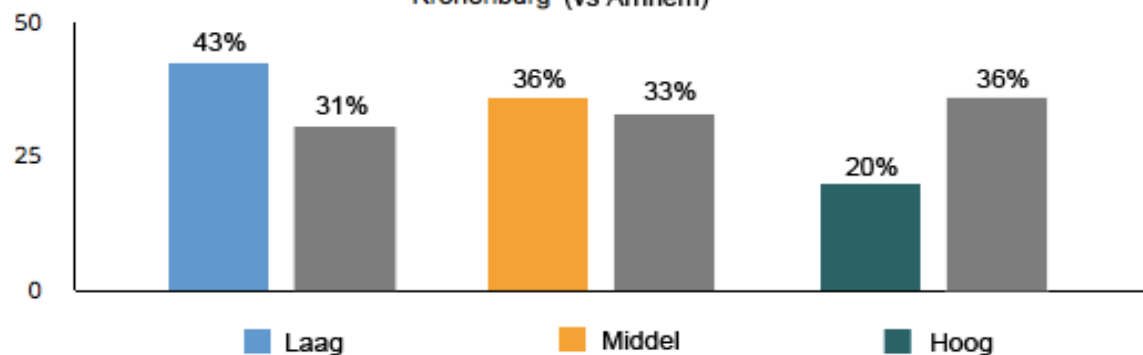
Kronenburg (vs Arnhem)

2014

Opleidingsniveau

Kronenburg (vs Arnhem)

2011

ONTWIKKELINGEN EN INITIATIEVEN

Ontwikkelingen en initiatieven

Transformatie Kantoren: extra woningen, extra koopkracht,
andere doelgroep, vraag voorzieningen

Ontwikkelingen en initiatieven

Bewonersinitiatieven voor groen en ontmoeting.

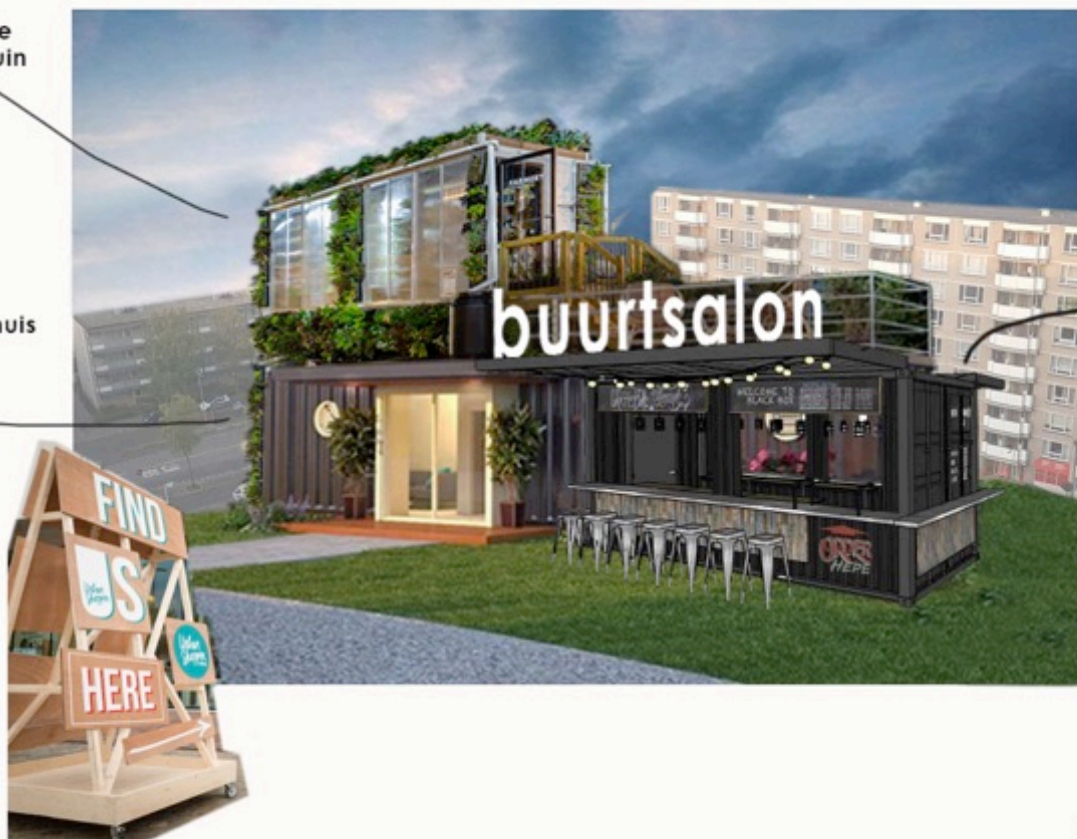
Ontwikkelingen en initiatieven

Initiatief Zuiderziel voor buurtsalon op Croydonplein

Open atelier
Workshop ruimte
Moestuin/pluktuin

Repaircafé
Ontmoetingsklushuis
Naaicafé
Kinderopvang

Horeca ondernemer
Koffiehuis
IJssalon

04-04-2018
Schetsvoorstel fase 1
Buurtsalon Croydonplein Arnhem
(met mogelijke invulling)

Door:
Sociaal Wijkteam / Marianne te Bokkel
Rijnstad / Mascha Geurts
Zuiderziel / Petra van Houdt, Olga Lozeman

Kwaliteitsimpuls OV-knoop Kronenburg en omgeving

Goudappel Coffeng

Molster Stedenbouw

Zijaanzicht

Ontwikkelingen en initiatieven

Uitbreiding winkelcentrum en aanpak flat VHV

Winkelcentrum Kronenburg

WERELDHAVE

Ontwikkelingen en initiatieven

Pleyade locatie / Martinuspark

KANSEN

KANS : MEER VOORZIENINGEN

Arnhem e.o. Nijmegen e.o. Achterhoek Betuwe De Vallei Liemers Maasland Maas en Waal

▲ Manifestatie Ruimtekoers bracht in november 2017 reuring in Arnhem-Zuid, bijvoorbeeld met het paviljoen van Rob Voerman aan de Groningensingel. © Gerard Burgers

Politiek Arnhem eensgezind: meer voorzieningen in 'Zuid'

ARNHEM - Het voorzieningenniveau in Arnhem-Zuid is onder de maat en dat moet veranderen. Dat stellen, met één uitzondering, alle partijen die woensdag in de Gelderse hoofdstad meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Er moeten meer voorzieningen komen in het zuidelijke stadsdeel.

Coalitieakkoord 2018-2022

Arnhem
CEMENTE

[Regio](#)[Algemeen](#)[Sport](#)[Video](#)[Koken & Eten](#)[Arnhem e.o.](#)[Nijmegen e.o.](#)[Achterhoek](#)[Betuwe](#)[De Vallei](#)[Liemers](#)[Maasland](#)[Maas en Waal](#)

Woningmarkt Nijmegen en Arnhem nu echt overspannen

NIJMEGEN - Slecht nieuws voor woningzoekenden in de regio Arnhem-Nijmegen: het aantal huizen dat te koop staat, droogt op, en de woningen die wel aangeboden worden, zijn duurder dan ooit. De markt is, kortom, overspannen. En vooral starters delven het onderspit; ze zijn inmiddels koopschuw geworden.

Sjors Moolenaar 11-01-18, 17:32

39

24 Reacties

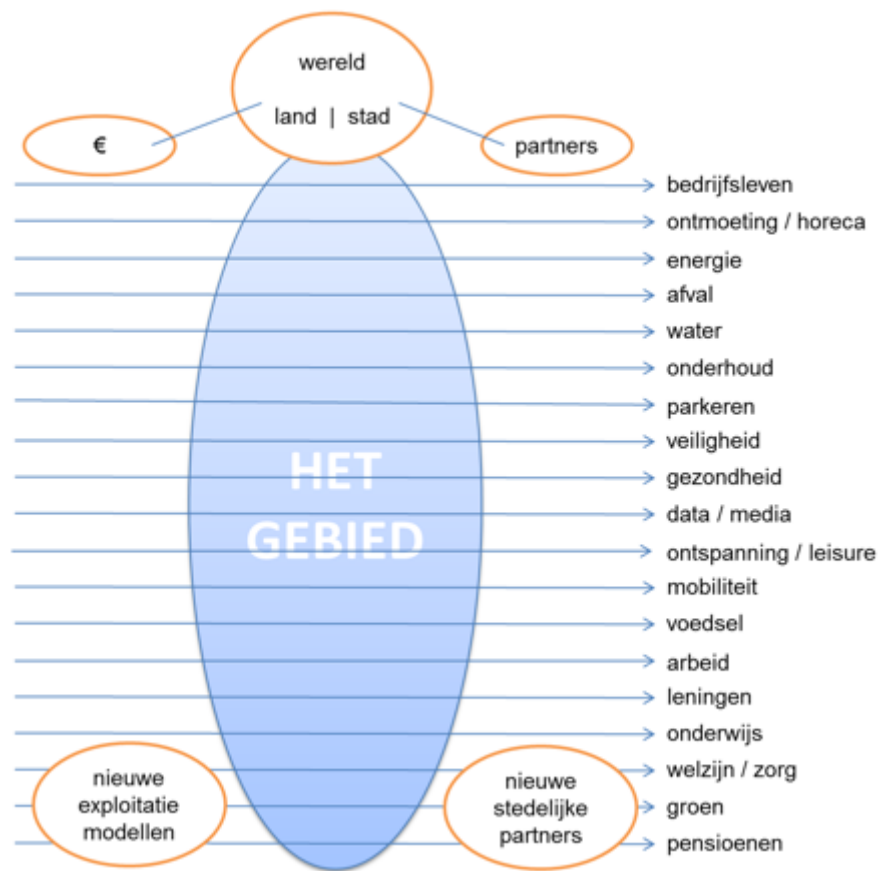
Dat blijkt uit cijfers van de NVM over de laatste drie maanden van 2017.

In dat kwartaal waren huizen in Nederland gemiddeld 9,1 procent duurder ten opzichte van diezelfde periode in 2016. Een gemiddelde woning kost op dit moment 269.000 euro, een recordniveau. Vooral de prijs van verkochte appartementen ging het afgelopen jaar omhoog.

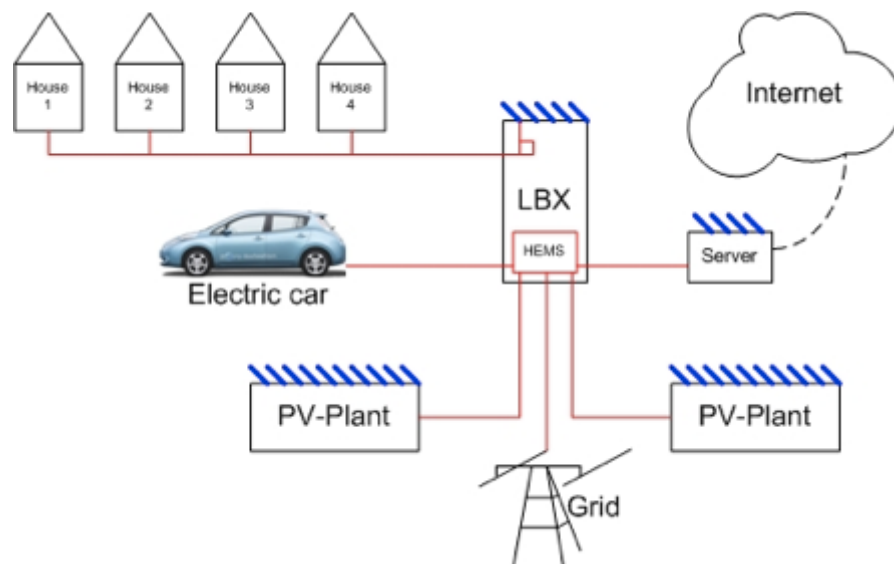
Starters

Nijmegen lag met een stijging van 9,3 procent boven dat landelijke gemiddelde. In Arnhem kostte een woning de afgelopen drie maanden 6,9 procent meer dan een jaar eerder, en was dat 7,9 procent in Ede en Doetinchem. Maar in die laatste twee plaatsen is volgens de NVM geen sprake van een overspannen markt, in de rest van de regio evenmin.

KANS : NIEUWE WAARDESTROMEN

Voorbeeld: energie, Lomboxnet Utrecht

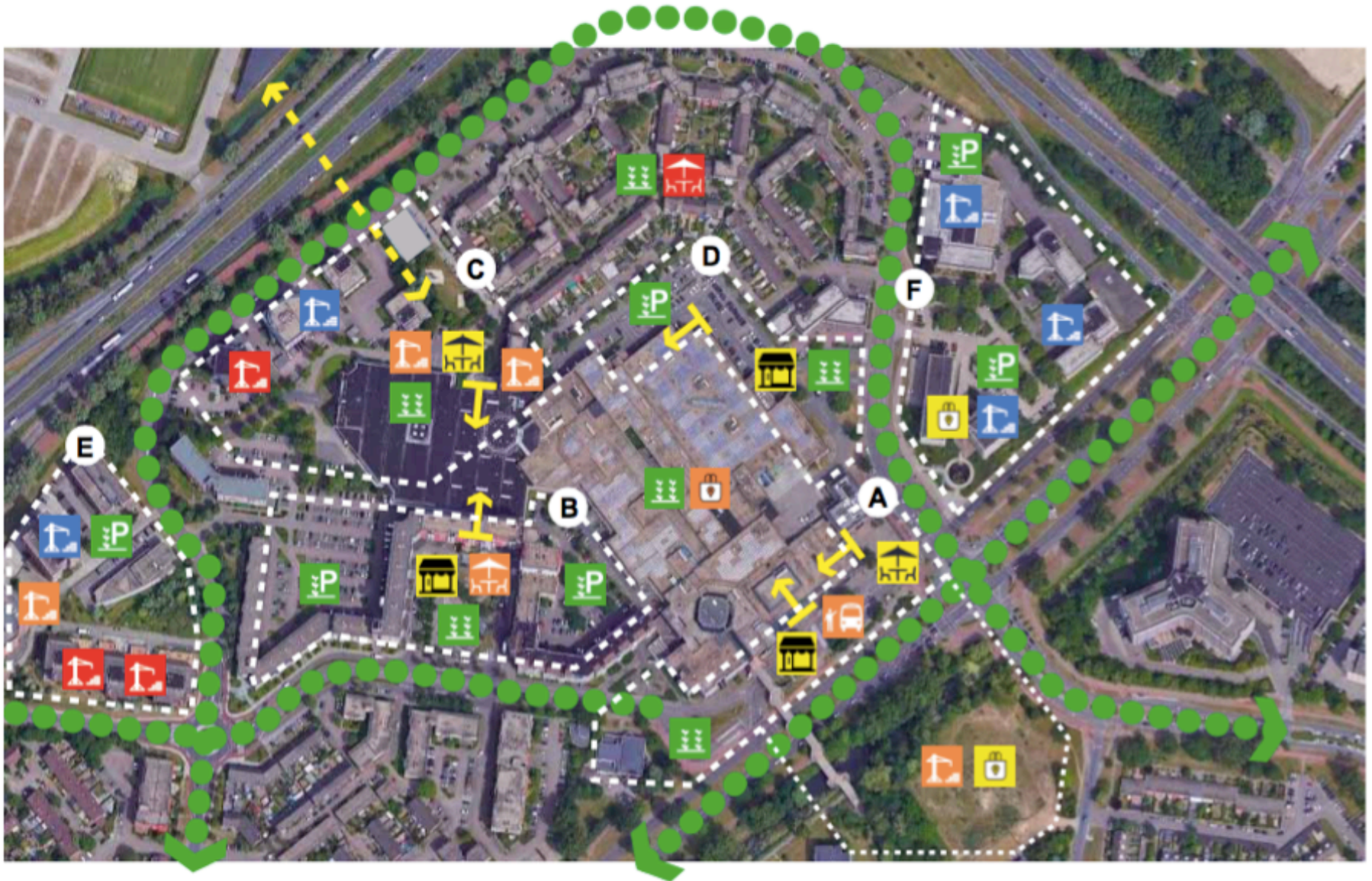
AMBITIE en INVESTERINGSPERSPECTIEF

AMBITIE : NAAR MENSELIJKE MAAT

- van place to buy naar **place to be**
- **vergroening en verkoeling**
- van achterkanten naar **voorkanten**
- **menselijke maat**
- meer **diversiteit in voorzieningen**
- ruimtelijke **samenhang** binnen de wijk
- **verbinden met de omgeving**

ZES investeringsgebieden

ZES investeringsgebieden

A ENTREE & BUSSTATION

- > verbeteren verblijfskwaliteit busstation en entreeplein
- > toevoegen verblijfsfuncties (terras)
- > aanpak entrees winkelcentrum
- > aanpak plinten en uitstraling stad op ooghoogte
- > vergroenen van overmaat aan verharding
- > aanpak Burgemeester Matsersingel (oversteekbaarheid)
- > ontwikkellocatie Pleyade overzijde

B CROYDONPLEIN EN OMGEVING

- > verbeteren verblijfskwaliteit Croydonplein
- > toevoegen ontmoetingspaviljoen (voorstel Zuiderziel)
- > vergroening pleinruimte en busbaan
- > aanpak onderdoorgang en entree winkelcentrum
- > aanpak plinten en functies rondom Croydonplein
- > vergroening parkeerterreinen

C KRONENBURG WESTZIJDE

- > uitbreiding en aanpassing winkelcentrum-westzijde
- > betere entree naar winkelcentrum vanuit woonbuurt
- > aanpak flat Schepen te Boeckoppad
- > creëren verblijfskwaliteit en ontmoetingsplek
- > verbeteren verbinding naar Gelredome (parkeren)
- > transformatie kantoren Kronenburgsingel
- > vergroenen daken en buitenruimte

D "KRONENBURGPLEIN"

- > verbeteren verblijfskwaliteit en vergroening plein
- > vergroenen parkeerterreinen
- > aanpak entree winkelcentrum en parkeergarage
- > aanpak plinten en uitstraling stad op ooghoogte
- > eventueel toevoegen woningen?

E KROONPARK

- > transformatie kantoren
- > vergroenen parkeerterreinen
- > betere aansluiting op structuur van de wijk
- > nieuwe voorzieningen

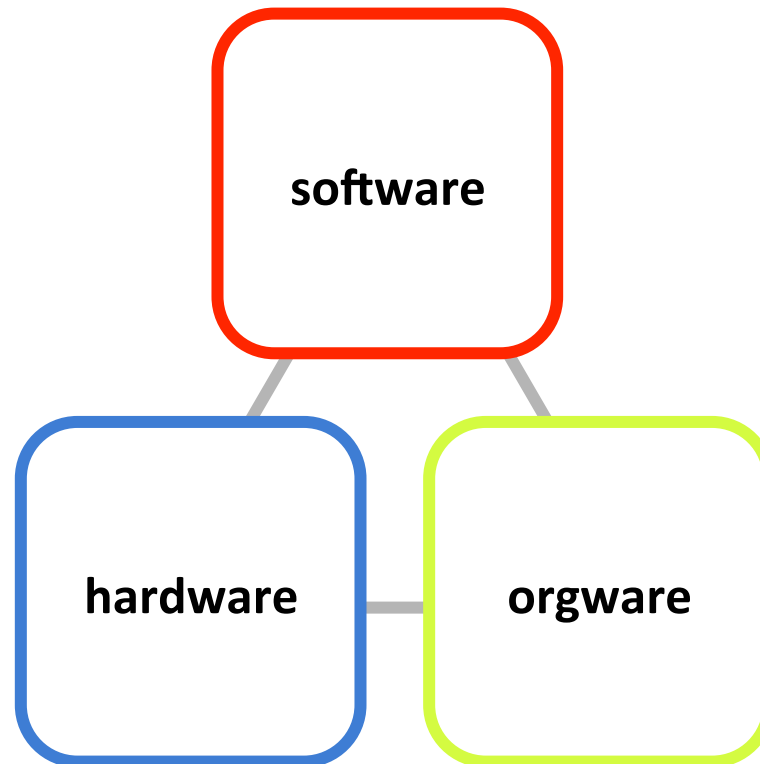

F KRONENBURG OOST

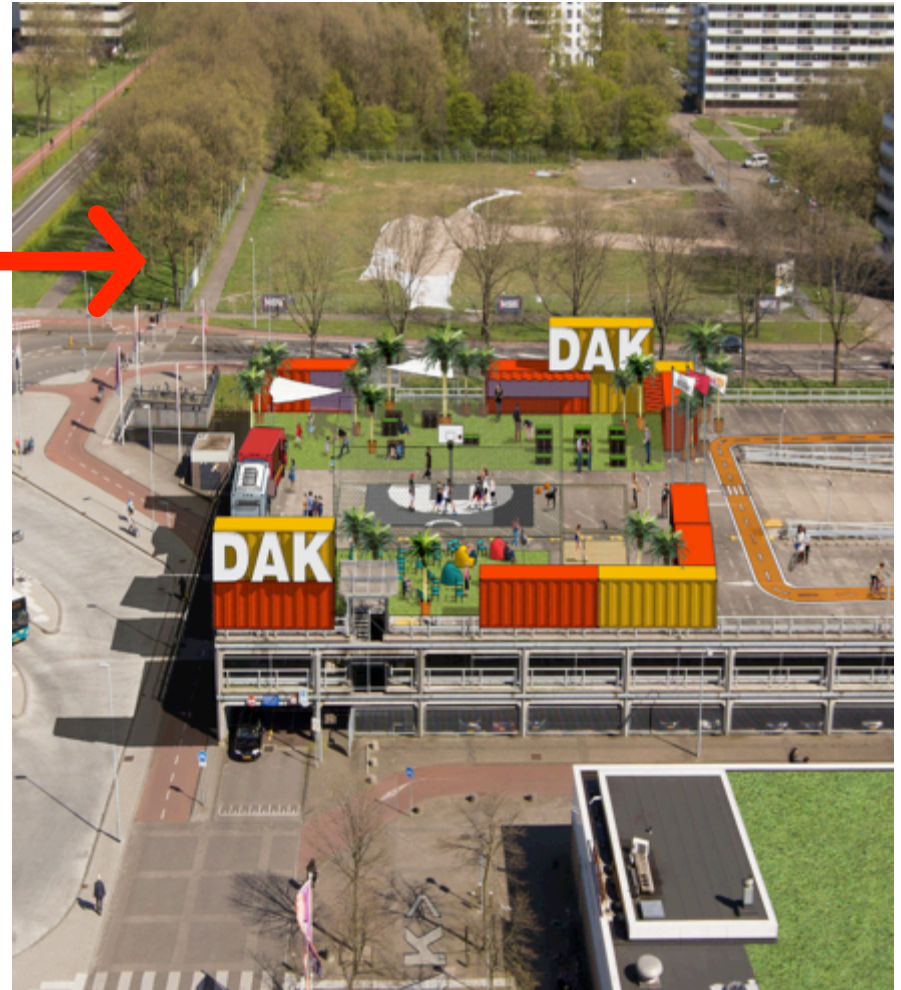
- > transformatie / renovatie kantoren (bv student Hotel)
- > vergroenen parkeerterreinen en infrastructuur
- > toevoegen functies en voorzieningen (bioscoop?)
- > betere aansluiting op structuur van de wijk

COALITIE en AANPAK

VB 1 : DAK Haarlem Schalkwijk

VB 1 : DAK Haarlem Schalkwijk

Gezamenlijk eigenaarschap: DAK Schalkwijk is een initiatief van winkelcentrum Schalkwijk en is ontstaan door samenwerking met eigenaren, ondernemers, gemeente Haarlem, inwoners van Schalkwijk, jongerenorganisatie Triple Threat en DOCK.

VB 2 : Vereniging Verenigd Schouwburgplein

VB 2 : Vereniging Verenigd Schouwburgplein

Organisaties rond het Schouwburgplein

7 Square Endeavour, verduurzaming op en rond het Schouwburgplein:

- Amvest
- Arcadis
- Codarts
- De Doelen
- Dura Vermeer
- Eneco
- Gemeente Rotterdam
- TNO
- Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu
- Theater Rotterdam

VB 3 : CLUB RHIJNHUIZEN Nieuwegein

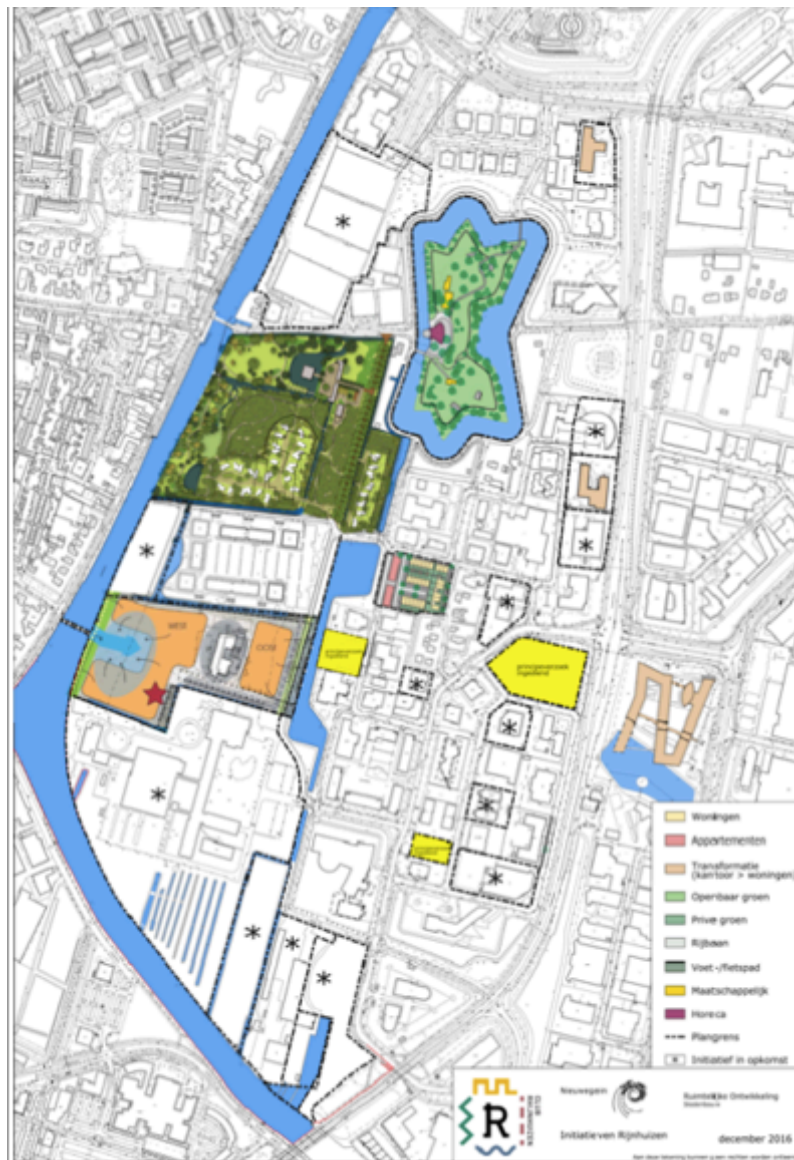
VB 3 : CLUB RHIJNHUIZEN Nieuwegein

In de crisis:

- 40% leegstand
- 100 eigenaren

VB 3 : CLUB RHIJNHUIZEN Nieuwegein

OPRICHTING GEBIEDSCOÖPERATIE

1. Promotie
2. Placemaking
3. Matchmaking
vastgoed-ontwikkelingen
4. Kwaliteit bewaken

VB 3 : CLUB RHIJNHUIZEN Nieuwegein

CLUBLEDEN: Iedereen die werkt aan kwaliteit en identiteit in het gebied. Leden nemen actief deel aan de Club Rhijnhuizen, zij wonen clubdagen bij en geven inbreng aan het transformatieproces. Lid zijn:

- > projectontwikkelaars
- > eigenaren van gebouwen en kavels
- > bedrijven
- > (bijna) bewoners
- > niet-commerciële organisaties
- > overige (gebruikers, nieuwe initiatiefnemers , bijzondere leden)

INKOMSTEN: Twee inkomstenstromen:

1. contributie van eigenaren, ondernemers en gebruikers (naar rato);
2. 10% van de gebiedsbijdrage die projectontwikkelaars afdragen aan de gemeente voor vergunningsplichtige ontwikkelingen, wordt ingezet voor gebiedsmanagement en placemaking.

VB 4 SAN FRANCISCO

**Streamline
Permitting
and agency review
processes**

**Create Self-Financing
opportunities to better
support long-term
stewardship of Places**

**Define Parameters
for operations,
permit terms,
and enforcement
thresholds**

VB 4 SAN FRANCISCO

PRACTICAL BACKGROUND

'PLACES FOR PEOPLE' IN SAN FRANCISCO

VB 4 SAN FRANCISCO

ORGWARE ANALYSES

P4P LEGISLATIVE GOALS & OUTCOMES

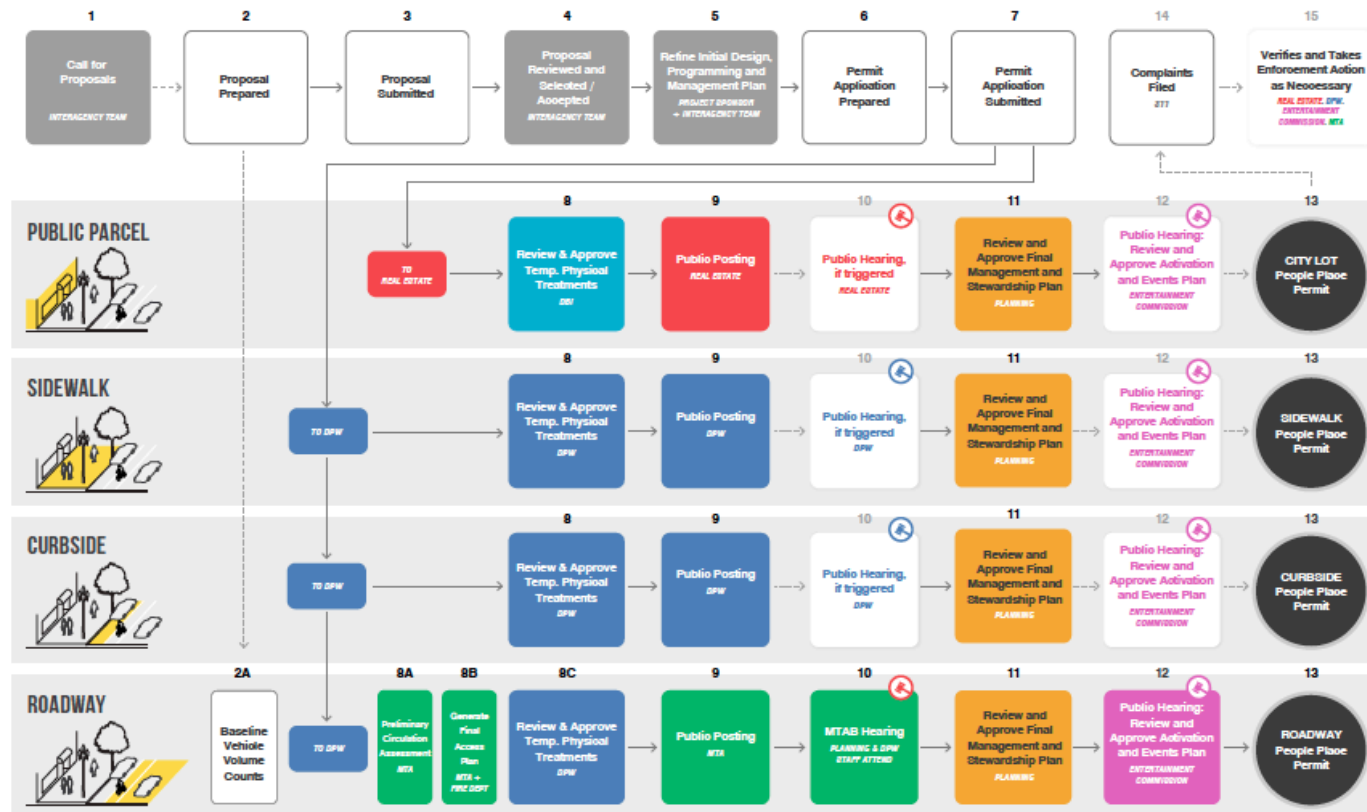
	ADMINISTRATIVE	PUBLIC WORKS	TRANSPORTATION	POLICE (E.C.)
1 Establish a 'Places for People' Program; define project types by jurisdiction; Designate Planning as coordinator	SEC 64A	REFER TO ADMIN	REFER TO ADMIN	REFER TO ADMIN
2 Accommodate a variety of 'Steward' types or permittees: local, place-based nonprofits, citywide nonprofits, private entities, or fronting property owners to act as 'permittees' or 'stewards'	SEC 64A	REFER TO ADMIN	REFER TO ADMIN	REFER TO ADMIN
3 Accommodate a variety of 'Place' type jurisdictions (Road ROW, Sidewalk ROW, P-Zone Parcels, private parcels)	SEC 64A	REFER TO ADMIN	REFER TO ADMIN	
4 Permit for temporary 'closure' or 'modification' to vehicular traffic: up to 12- or 24-month permit intervals	SEC 64A	SEC 793	DIV 2: ARTICLE 1200	
5 Permit for temporary improvements: up to 12- or 24-month permit intervals	SEC 64A	SEC 793	DIV 2: ARTICLE 1200	REFER TO ADMIN
6 Permit allowing activation and programming with multiple events: up to 12- or 24-month permit interval	SEC 64A	SEC 793	DIV 2: ARTICLE 1200	SEC 1060
7 Permit allowing for 'Stewards' to generate operating revenue in the 'Place;' revenue must be used for operations and maintenance of the 'Place.'	SEC 64A	SEC 793		
8 Clear permit application process	REFER TO JURISDICTION	SEC 793	DIV 2: ARTICLE 1200	SEC 1060
9 Clear project proposal selection criteria: minimum thresholds	SEC 64A	SEC 793	DIV 2: ARTICLE 1200	SEC 1060
10 A single permit for each 'Place' type and/or project	SEC 64A	SEC 793	DIV 2: ARTICLE 1200	SEC 1060
11 Adequate and clear public process (public noticing and/or hearing(s))	REFER TO JURISDICTION	SEC 793	DIV 2: ARTICLE 1200	SEC 1060
12 Clear 'Regulations' (operating guidelines) for permitted 'Places'	SEC 64A	SEC 793		SEC 1060
13 Adequate and clear enforcement protocols, establishing progression of actions and consequences (citations, etc) leading up to permit revocation by issuing agency	SEC 64A	SEC 793	DIV 2: ARTICLE 1200	SEC 1060
14 For the City to implement and assume capital maintenance of baseline physical treatments	SEC 64A	SEC 793	DIV 2: ARTICLE 1200	
15 For the City to assume liability for 'Places,' aside from the times when a 'permittee' or 'steward' is holding an event	REFER TO JURISDICTION	SEC 793	DIV 2: ARTICLE 1200	

VB 4 SAN FRANCISCO

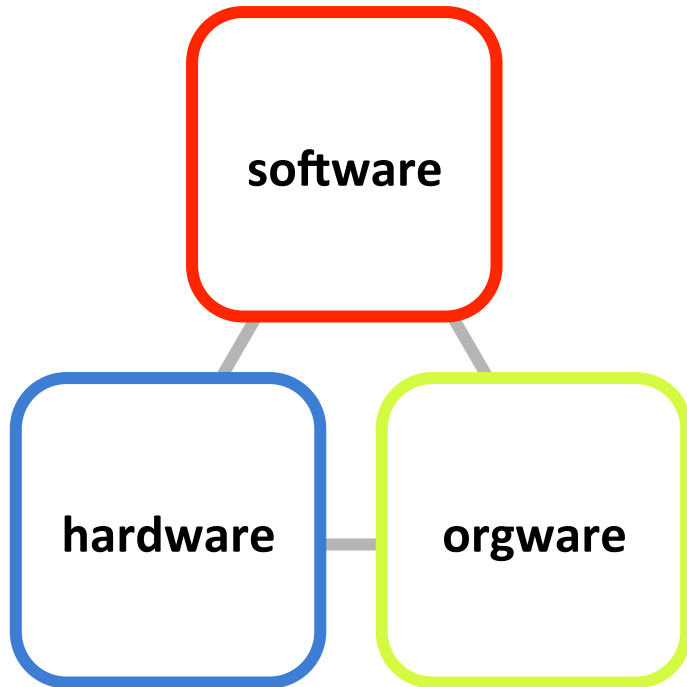
MANAGEMENT

'PLACES FOR PEOPLE' (P4P) PROPOSAL & PERMITTING WORKFLOW

PLACES FOR PEOPLE: SHIFTING THE POLICY LANDSCAPE TO NURTURE GRASSROOTS PUBLIC SPACES

ROBIN ABAD OCUBILLO | WALK21, HONG KONG | 3 OCTOBER 2016

Naar een gezamenlijke gebiedsaanpak:

Wat kan er op korte termijn?

Waar naartoe op lange termijn?

Wie is waar voor nodig?

Agenderingsverzoek 5 februari 2020

Raadsbrief structuurontwerp openbare ruimte Olympuskwartier

Zaaknummer:

Portefeuillehouder:

H. de Vroome

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: De heer C. Prinsen (GroenLinks), mevrouw L. Manders (Arnhem Centraal), de heer J. Hutten (CDA), de heer G. van Plateringen (AOP), de heer B. van Es (D66), de heer A. Çetintaş (SP), de heer T. Aydemir (Denk/VA) de heer L. de Groot (PvdD), de heer M. Venhoek (D66) de heer G. Visser (PvdA), de heer R. Jansen (ChristenUnie).
De fractie van de PVV was niet vertegenwoordigd.

Verloop:

Het eerste deel van de bijeenkomst vindt plaats in de vorm van een ronde tafelgesprek.

Deelnemers:

De heer Y. Dekker, Ruimtekoers

De heer F. van den Berg, wijkbeheergroep Malburgen Oost-Zuid

Mevrouw M. van den Heuvel, wijkplatform Malburgen West

P. van Houdt, Zuiderziel

Mevrouw I. Schouten, op persoonlijke titel

de heer L. Berrevoets, Sportbedrijf

de heer M. van de Louw, Olympus College

Toezeggingen

- Wethouder de Vroome zegt toe in maart een gewijzigde nota van randvoorwaarden aan de raad aan te bieden waarin een combinatie van leisure en wonen wordt voorgesteld.
- Wethouder de Vroome zegt toe om bij zijn collega na te gaan of de grotendeelse uitvoering openbare ruimte van het structuurontwerp is te financieren vanuit het strategisch vastgoed.

Conclusie:

De voorzitter sluit de bijeenkomst en concludeert dat het Agenderingsverzoek van de fractie van Arnhem Centraal is afgerond.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

D. Becker

Zaaknummer:

Titel/onderwerp: **Concept onderzoeksplan 2020-2022**

Raadsadviseur: K. Vons

Telefoonnr: 3774087 katinka.vons@arnhem.nl

Van:	Rekenkamer	Ambtenaar:	Paul Bosch
Voorzitter Rekenkamer	Arie Teeuw	Telefoonnr:	3721
		E-mailadres:	paul.bosch@arnhem.nl
Doel activiteit	Bespreking		
Toelichting	De Rekenkamer biedt de raad het concept onderzoeksplan 2020-2022 aan ter bespreking. Proces De Rekenkamer Arnhem heeft in het najaar gesprekken gevoerd met een aantal fracties over mogelijke onderzoeksonderwerpen (de longlist). De gesprekken met de fracties hebben opnieuw een aantal onderwerpen opgeleverd. Afgesproken is dat de Rekenkamer met een concept onderzoeksplan 2020-2022 (tot de verkiezingen) komt. Dit concept onderzoeksplan ligt nu voor ter bespreking om de voorkeuren en prioritering te kunnen bepalen. De Rekenkamer neemt de uitkomsten van deze bespreking mee bij het vaststellen van het definitieve onderzoeksplan. Volgens de Verordening op de rekenkamer Arnhem 2016, artikel 7 "Werkwijze" 1. "Stelt de rekenkamer vóór 1 april het onderzoeksplan vast, de auditcommissie gehoord hebbend, en brengt het vervolgens ter kennis van de raad.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	n.v.t.		
Spreekrecht publiek	N.v.t.		
Bijlagen	Geen		

BEHANDELRESULTAAT

Concept onderzoeksplan 2020-2022 Rekenkamer Arnhem

Zaaknummer:

Portefeuillehouder:

Rekenkamer Arnhem

Resultaat van bespreking:

Aanwezig

De raadsleden/ fractievolgers; Van der Laak (AC), Witberg (PvdD), De Vries (PvdA), Loos (VVD), Gemici (GL), Loor (D66) en Tujeehut (AOP).

De fracties van DENK/Verenigd Arnhem, CDA, CU, SP en de PVV waren niet bij de vergadering aanwezig.

Bespreking

De Rekenkamer Arnhem heeft in het najaar gesprekken gevoerd met een aantal fracties over mogelijke onderzoeksonderwerpen (de longlist). De gesprekken met de fracties hebben opnieuw een aantal onderwerpen opgeleverd. Afgesproken is dat de Rekenkamer met een concept onderzoeksplan 2020-2022 (tot de verkiezingen) komt. Dit concept onderzoeksplan ligt nu voor ter bespreking om de voorkeuren en prioritering te kunnen bepalen.

De raadsleden hebben echter geen stukken van te voren ontvangen, zodat er werd besloten door de raadskamer dat zij niet tot prioritering over kan gaan (top 3). Zij willen hierover eerst hun fracties raadplegen.

Vervolgens gaf de voorzitter A. Teeuw met ondersteuning van de andere twee rekenkamerleden H. Verdellen en L. Zwier-Kentie een presentatie. De presentatie zal bij de stukken worden gevoegd.

Vervolg

De Rekenkamer neemt de uitkomsten van deze bespreking mee bij het vaststellen van het definitieve onderzoeksplan. Volgens de Verordening op de rekenkamer Arnhem 2016, artikel 7 "Werkwijze" 1. "Stelt de rekenkamer vóór 1 april het onderzoeksplan vast, de auditcommissie gehoord hebbend, en brengt het vervolgens ter kennis van de raad.

Conclusie

De voorzitter concludeert dat de raadskamer het onderwerp voldoende heeft besproken en dat een vervolg bespreking niet nodig is. De fracties zullen per mail hun top 3 doorgeven aan de Rekenkamer.

De griffier,

K. Vons

De voorzitter,

J. van der Loo

Wat zijn we van plan in 2020 - 2022

De weg naar ons onderzoeksprogramma

- Najaar 2019 gesprek met bijna alle fracties
- We hebben een longlist, die bespreken we nu
- Vragen alle fracties een top 3 aan te geven
- Gebruiken dat als belangrijke input voor ons programma
- Versturen dat begin maart aan de auditcommissie
- Overigens staan we altijd open voor verzoeken en suggesties

Onze capaciteit

Wat kunnen we aan:

- Elk kwartaal 1 onderzoek starten
 - meestal terugkijkend
 - maar ook “ex ante-onderzoek”
(onderzoeken die kijken naar te ontwikkelen beleid), waarbij we kijken naar:
 - Heeft de raad de informatie die ze nodig heeft om te kunnen beslissen?
 - Is in conceptbeleid voldoende aandacht besteed aan risico-analyses, impactanalyses e.d.
- Er blijft ruimte voor actuele onderzoeken, kleinere onderzoeken, informerende brieven e.d.
- Tijdelijke uitbreiding onderzoekscapaciteit met junior secretaris-onderzoeker heeft inmiddels plaatsgevonden

Onderwerpkeuze

In deze fase hebben we ons geconcentreerd op

- Wensen, ideeën en suggesties van de raad
- Afstemming met auditcommissie en intern auditprogramma (voorkoming doublures)
- Eigen kennis en ervaring en monitoring
- Afstemming met College zal nog plaatsvinden

Ons oude programma

1. Schulddienstverlening (2018) afgerond
2. Coalitieakkoord (2018) afgerond
3. Jeugdzorg (2019) in afrondende fase
4. Connectie, grip op verbonden partijen (medio 2019) brief aan u
5. Van Wijken Weten (eind 2019) opgestart
6. Jaarstukken 2019 (2020) in voorbereiding
7. Ex ante onderzoek naar voortgang omgevingswet
8. Zorgfraude/pgb fraude
9. Effecten van afschaffing kapvergunningen
10. Onderwijshuisvesting

Lopend onderzoek

- Jeugdzorg
- Van wijken weten

Onderzoek in voorbereiding

- Jaarstukken
- Ondermijning (Spijkerkwartier)

Jaarstukken

Bieden de jaarstukken de gemeenteraad in voldoende mate en op toegankelijke wijze zicht op de financiële positie en de geleverde prestaties van de gemeente Arnhem en wat betekent dit voor de informatiepositie van de gemeenteraad bij de overige bestuurlijke P&C-producten?

Ondermijning

- In hoeverre heeft de gemeente Arnhem zicht en grip op de grijze economie, met name in het Spijkerkwartier ?
- Hoe geeft de gemeente Arnhem invulling aan het tegengaan van de grijze economie / ondermijning, met name in het Spijkerkwartier ?
- Welke instrumenten kan de gemeente Arnhem inzetten tegen ondermijning om grip op grijze economie te bevorderen

Voortgang omgevingswet

Een ex ante onderzoek naar de voortgang van de voorbereiding op de implementatie van de omgevingswet.

- Hoe ver is de organisatie met de omgevingswet?
- Heeft de raad de informatie die ze nodig heeft om te kunnen beslissen?
- Is in het conceptbeleid voldoende aandacht besteed aan risico-analyses, impactanalyses e.d.?

Zorgfraude/pgb-fraude

- In hoeverre is er sprake van zorgfraude/pgb-fraude in Arnhem?
- Wat is het beleid?
- Hoe is preventie ingeregeld?
- In hoeverre is de fraudebestrijding bij zorgfraude/pgb-fraude in Arnhem effectief?

Onderwijshuisvesting

Vooronderzoek om te bepalen of er aanleiding is om een groter onderzoek naar onderwijshuisvesting te starten.

- Wat is het beleid m.b.t. onderwijshuisvesting?
- Hoe doelmatig is dit?
- Hoe groot zijn de investeringslasten?
- Werkt de decentralisatie?
- Wat zijn de gebouwelijke meer- of minderkosten van de vrijheid van onderwijs ?
- Waar kan de raad op sturen ?

Integratie Statushouders

- Beleid, uitvoering beleid, stand van zaken huisvesting, taalonderwijs en arbeidsparticipatie statushouders
- Deels kijkend naar wat gedaan is
- Deels met het oog op nieuwe wet 2021 waar gemeenten weer meer regie krijgen'

Daklozen

- Ook in Arnhem neemt het aantal daklozen toe en de problematiek wordt steeds nijpender
- Wat is de stand van zaken, hoe is het georganiseerd, met name ook onderzoek naar jeugdige daklozen ?

Klimaat

- Hoe verder, 2 jaar na ons onderzoek naar NEMiA ?
- Hoe doeltreffend is het beleid ?
- Wat is bereikt ?
- Zijn de nieuwe doelen haalbaar ?
- Hoe kan er bijsturing plaatsvinden ?

Kwaliteit dienstverlening

- Een van onze eerste onderzoeken; Mystery shopping
- Wat is de stand van zaken, is vooruitgang geboekt?

Verbonden partijen

In eerste instantie niet echt een onderzoek:

We bieden u een – van andere Rekenkamers geleende – checklist aan om uzelf een kritisch en gefundeerd oordeel te kunnen vormen over de regelingen verbonden partijen die aan u zijn en worden voorgelegd

Armoede

- Wat is de omvang van armoede in Arnhem ?
- Wat is het beleid ?
- Hoe wordt het beleid uitgevoerd ?
- Wat zijn de effecten ?
- Vooral voor jongeren ?

Sociale wijkteams

- Hoe werkt het in Arnhem ?
- Hoe wordt er samengewerkt ?
- Worden de gestelde doelen bereikt ?
- Werkt het voor de inwoners ?

Communicatie met bewoners

- Hoe begrijpelijk is de taal die de gemeente gebruikt ?
- Communicatie over nieuwe / veranderende regelgeving

Participatiewet

- Werking participatiewet in Arnhem ?
- Wat zijn de resultaten ?
- Voor welke doelgroepen ?
- Scalabor ?

Andere rekenkamers

Doen onder andere onderzoek naar bijvoorbeeld:

- Ontwikkeling personeelsbestand:
Omvang en de kosten van het personeelsbestand sinds .. ? Hoe heeft het personeelsbestand zich ontwikkeld? Is er aanleiding om een diepgaand onderzoek uit te voeren naar aspecten van de doelmatigheid van de ambtelijke organisatie?
- Kosten leges voor burgers:
Is het gemeentebestuur transparant over de gemaakte keuzes bij het bepalen van de hoogte van legestarieven en handelt het daarbij rechtmatig en doelmatig?
- Beleidsindicatoren:
Bieden de indicatoren uit de doelenboom een bruikbaar inzicht in de activiteiten en doelen van de gemeente Arnhem?

En verder?

Nog andere wensen en suggesties?

Wat gaan we doen ?

- U krijgt een lijst van alle onderwerpen
- U kunt op de lijst zelf nog suggesties aanvullen
- Daarop kunt u de top 3 van uw fractie aangeven

Wilt u aangeven:

- Wat verwacht u van dergelijk onderzoek / onderzoeken?
- Wat denkt u dat er uit komt ?

Ten behoeve van Onderzoeksplan Rekenkamer 2020 - 2022**Lopend onderzoek: Jeugdzorg, Van wijken weten****In voorbereiding: Jaarstukken, Ondernijning Spijkerkwartier (grijze economie)**

Onderwerpkeuze / voorkeuren fracties	Score 1,2 of 3	Toelichting
1. Voortgang Omgevingswet		
2. Zorgfraude - PGB-Fraude		
3. Onderwijshuisvesting		
4. Integratie statushouders		
5. Daklozen		
6. Klimaat		
7. Kwaliteit dienstverlening		
8. Verbonden partijen		
9. Armoede		
10. Sociale wijkteams		
11. Communicatie met bewoners - o.a. taalgebruik en bij informatie over regelgeving		
12. Participatiewet / doorbraak naar werk		
13. Ontwikkeling personeelsbestand + functioneren		
14. Leges		
15. Beleidsindicatoren		
Suggesties 5 februari (aanvullend)		
16. Open data gemeente Arnhem		
17. Onderwijsbeleid - capaciteit ISK - speciaal onderwijs		
Suggesties fracties (zelf in te vullen)		
18.		
19.		
20.		

Titel/onderwerp: **Initiatiefvoorstel Arnhems preventieplan mondzorg voor kinderen**

Raadsadviseur: E. Dirksen

Telefoonnr: 3774712 Elsebee.dirksen@arnhem.nl

Van:	SP en PvdA	Ambtenaar:	Dennis Janssen
Initiatiefnemers	S. Dobben & E. Greving		
Portefeuillehouder:	R. van der Zee	Telefoonnr:	377 5803
		E-mailadres:	dennis.janssen@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend I (vervolg)		
Toelichting	Voorstel De fracties van de SP en PvdA stellen voor een preventieplan mondzorg voor kinderen vast te stellen. Het lokaal preventieplan mondzorg bestaat uit: 1. Een oproep van de gemeente per brief voor ouders wiens kinderen 1 jaar worden, met daarin informatie over het belang van goede mondzorg en een oproep voor controle; 2. Actieve voorlichting op consultatiebureaus inclusief een oproep voor controle en een gesprek over mondzorg en het belang van controle; 3. De gemeente fungeert als aanjager van een haal en breng service vanuit basisscholen, zodat dit door tandartsen vanuit de Arnhemse scholen kan worden aangeboden voor ouders en kinderen die dit willen; 4. De sociale wijkteams informeren ouders over het belang van goede mondzorg en stimuleren actief tandartscontrole voor kinderen. Beoogd effect De initiatiefnemers willen met dit preventieplan het tandartsbezoek verhogen en daarmee de volksgezondheid bevorderen. Het preventieplan richt zich op kinderen vanaf het eerste levensjaar tot en met de basisschoolleeftijd. Reactie college In de raadsbrief die is toegevoegd aan de stukken behandelt het college de vier onderdelen van het preventieplan. Behandeling 22 januari Op 22 februari heeft de eerste Informatieve/Meningsvormend 1 behandeling van het initiatiefvoorstel plaats gevonden. Mevrouw Bezem (VGGM) heeft ingesproken en de Meningsvormende 1 behandeling is tot en met de discussie met de initiatiefnemers afgerond. Tijdens deze behandeling heeft een aantal partijen aangegeven nog een vraag te willen stellen aan de portefeuillehouder naar aanleiding van de raadsbrief over het initiatiefvoorstel.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.		
Spreekrecht publiek	Neen		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. Het betreft een meningsvormende behandeling (M1). Met ingang van 15-1-20 in het behandeladvies van de M1 fase aangepast: 1. <i>Een eerste korte ronde meningen</i> <i>Alle woordvoerders leggen kort - bijvoorbeeld in maximaal een halve minuut - hun (voorlopige) standpunt over het voorstel uit. Is men sowieso voor of tegen, heeft men nog prangende vragen over delen van het voorstel waarvan het standpunt afhangt, etc. Interrupties zijn niet toegestaan.</i> 2. <i>Reactie van de initiatiefnemers</i>		

	<i>De initiatiefnemers reageren kort – bijvoorbeeld in maximaal 3 minuten – op de standpunten van de woordvoerders en hebben de gelegenheid enige toelichting op het voorstel te geven. Interrupties zijn niet toegestaan.</i> <i>3. Discussie in vrije vergaderorde</i> <i>Woordvoerders en initiatiefnemers discussiëren met elkaar over het voorstel, er kunnen vragen gesteld worden. Interrupties zijn toegestaan.</i> De behandeling op 22 januari is op dit punt wegens tijdgebrek gestopt en wordt voortgezet met: Vragen aan het college over zijn raadsbrief/advies kunnen aan het einde van deze ronde gesteld worden. <i>4. Afronding in een korte ronde</i> De bespreking wordt afgerond met een korte ronde langs alle woordvoerders waarin zij aangeven hoe zij de verdere behandeling van het voorstel voor zich zien. <i>5. Conclusie voorzitter raadskamer</i> De voorzitter herhaalt de gedane toezeggingen en formuleert op basis van de inbreng van de woordvoerders de conclusie over de verdere behandeling van het voorstel. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming II, waar deze besproken zullen worden.			
Bijlagen				
Initiatiefvoorstel Arnhems preventieplan mondzorg voor kinderen				
Schriftelijke reactie van de heer Trentelman, algemeen directeur JTV mondzorg voor kids				
Schriftelijke reactie van de GGD Hart van Brabant, referentie JTV mondzorg voor kids				
Raadsbrief Preventieve mondzorg 14 januari 2020				
Inspraaktekst mevrouw Bezem (VGGM)				
Behandelresultaat 22 januari 2020				

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer

417605

Onderwerp: Initiatiefvoorstel Arnhems preventieplan mondzorg voor kinderen**Voorstel**

Het Arnhems preventieplan mondzorg voor kinderen vast te stellen.

Inleiding

Verschillen in gezondheid tussen mensen zijn een gegeven. Ieder mens is immers uniek en anders. Het is echter niet eerlijk dat waar je wieg staat van invloed is op de kansen op een gezond leven. Het is een kernopdracht om deze gezondheidsverschillen te verkleinen en te bouwen aan een samenleving waarin gelijke kansen voor iedereen op een volwaardige deelname aan de samenleving worden bevorderd. Een van de terreinen waarin de sociaaleconomische gezondheidsverschillen tot uitdrukking komen is de tandzorg in Nederland. Er zijn duidelijke verschillen tussen rijk en arm als het gaat om het bezoek aan de tandarts als ook de kwaliteit van de gebitten.

Rijke mensen gaan vaker naar de tandarts dan minder rijke. Onderzoek laat duidelijk dit verband zien tussen inkomen en tandartsbezoek van mensen (1)(2):

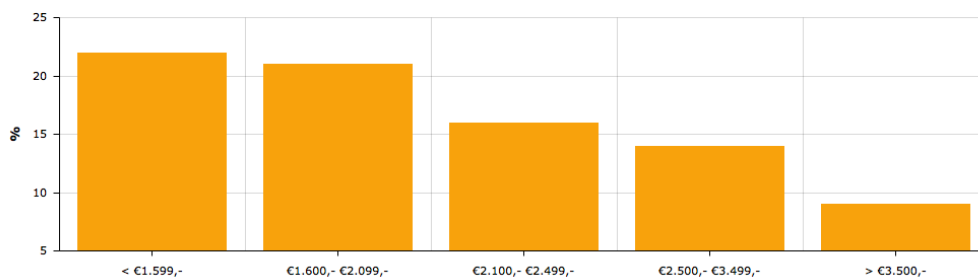
Inkomensklasse (bruto, per maand)

1600 euro en minder
1600 euro tot 2100 euro
2100 euro tot 2500 euro
2500 euro tot 3500 euro
3500 euro en hoger

Mijding tandarts door verwachte kosten

21%
12%
8%
8%
7%

Naast de verwachte tandartskosten, heeft gemiddeld 9% van de respondenten de tandarts gemeden wegens de angst voor kosten afkomstig uit eventuele vervolgbehandelingen bij (bijvoorbeeld) een kaakchirurg, medicatie, of een orthodontist.

Mijding tandarts per inkomensklasse

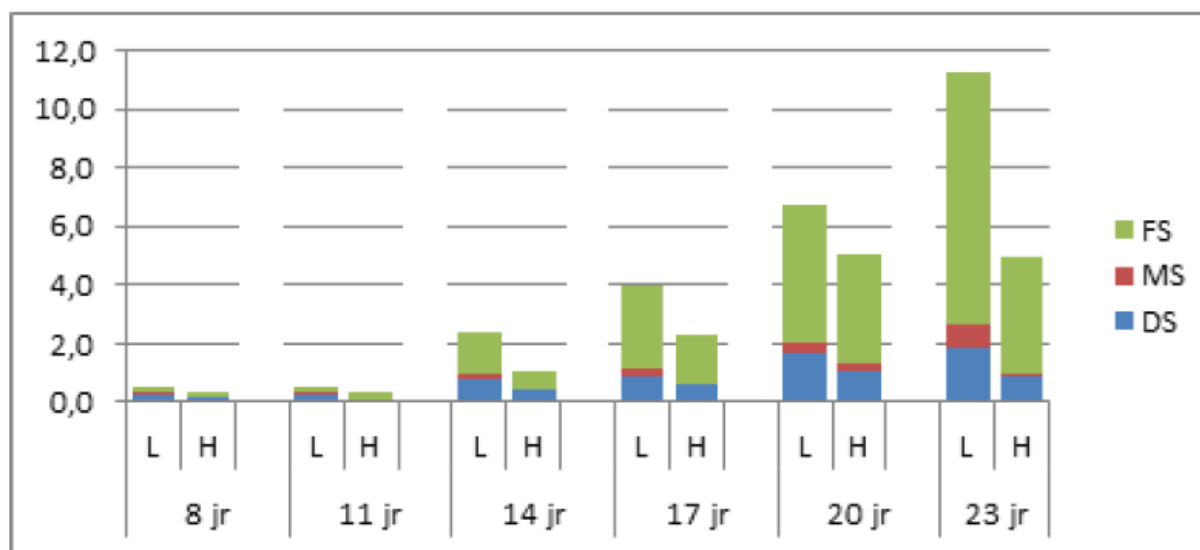
Verder speelt opleidingsniveau een rol. Bij mensen die alleen de basisschool hebben gehad, mijdt 29% de tandarts, terwijl dit bij academici 5% of minder is (3). We zien dan ook een duidelijk verband tussen

het opleidingsniveau van de volwassene of de ouders en de gebitsituatie. Laag opgeleiden hebben meer gaatjes, vullingen en missen eerder gebitselementen (4):

Sociale ongelijkheid in mondgezondheid

Epidemiologisch onderzoek van TNO wees uit dat er grote sociale ongelijkheid in mondgezondheid van de Nederlandse bevolking bestaat. Deze ongelijkheid bestaat zowel onder volwassenen als onder kinderen. Zo is aangetoond dat kinderen van laagopgeleide ouders meer cariës hebben dan kinderen van hoogopgeleide ouders (Figuur 1), waarbij deze verschillen oplopen tot een factor twee bij jongeren van 23 jaar.

Figuur 1. Cariës(DMFS) in het blijvend gebit (L=laagopgeleid, H=hoogopgeleid, DS=ongevuld, MS=getrokken, FS=gevuld).

Hoe zit dit in Arnhem?

In Arnhem ligt het bezoek aan de tandarts door kinderen lager dan in de rest van het land. Het landelijk gemiddelde aantal kinderen dat niet naar tandartscontrole gaat is 20,5% terwijl dit in Arnhem hoger ligt op 22,3% van de kinderen (5). Daarbij zijn de verschillen tussen wijken groot. In sommige wijken gaat ruim een op de drie kinderen niet naar de tandarts, terwijl dat in andere wijken gemiddeld een op de vijf is. Natuurlijk is de verwachting dat ook binnen deze wijken nog verschillen zijn, gebaseerd op inkomen en opleiding zoals blijkt uit algemene onderzoeken zoals hierboven genoemd.

	Beweegt voldoende (wijk) [2012]	Roken (wijk) [2016]	Overgewicht (wijk) [2016]	Kinderen dat geen periodieke controle heeft gehad bij een tandarts [2015]
Arnhem: Centrum	56			38,1
Arnhem: Spijkerviertel	55	34	36	24,9
Arnhem: Arnhemse broek	53	33	48	31,2
Arnhem: Presikhaaf West	53	30	52	34,1
Arnhem: Presikhaaf Oost	59	26	49	28,4
Arnhem: St. Marten/Sonsbeek	55	29	36	27,9
Arnhem: Klarendal	54	33	45	29,7
Arnhem: Velperweg e.o.	57	20	43	16,8
Arnhem: Alteveer/Cranevelt	60	17	47	20,0
Arnhem: Geitenkamp	55	31	51	38,7
Arnhem: Monnikenhuisen	57	21	46	20,1
Arnhem: Burgemeesterswijk/Hoogkamp	61	18	40	20,4
Arnhem: Schaarsbergen	59	23	48	24,6
Arnhem: Heijenoord/Lombok	58	22	41	20,5
Arnhem: Klingelbeek e.o.	59	19	47	25,1
Arnhem: Malburgen West	55	27	51	29,7
Arnhem: Malburgen Oost (noord)	55	27	50	30,4
Arnhem: Malburgen Oost (zuid)	54	28	56	35,8
Arnhem: Vredenburg/Kronenburg	59	24	53	22,0
Arnhem: Elden	61	18	50	17,9
Arnhem: Elderveld	61	22	52	19,3
Arnhem: De Laar	60	24	51	21,1
Arnhem: Rijkerswoerd	59	22	52	16,5
Arnhem: Schuytgraaf	53	20	44	16,8

Beoogd effect

Bevorderen van de volksgezondheid middel van het verhogen het tandartsbezoek onder kinderen. De mondgezondheid van Arnhems kinderen verbetert, en de sociale economische verschillen tussen kinderen waar het gaat om tandartsbezoek nemen af. Het aantal kinderen dat niet periodiek naar de tandarts gaat halveert. Het preventieplan richt zich op kinderen vanaf het eerste jaar tot en met de basisschoolleeftijd, maar zal doorwerken tot latere leeftijd gezien de verwachte preventieve effecten en het effect van educatie over mondgezondheid.

Argumenten

1.1 Belang van goede tandzorg

Goede tandzorg bij kinderen start op basis van recente inzichten in de kindertandheelkunde vanaf het eerste tandje. Goede mondzorg en zeker ook preventie in de kindertijd voorkomt problemen met het gebit later. Het Ivoren Kruis waarschuwt: 'Een kind wisselt vanzelf zijn melkgebit voor het blijvend gebit. Je zou kunnen denken dat het daarom niet nodig is een melkgebit goed te verzorgen. Niets is minder waar. Een slechte verzorging kan gaatjes en tandvleesontsteking veroorzaken. Dit kan pijn doen, waardoor je kind slechter eet, zich niet lekker voelt of minder goed slaapt. Een slechte verzorging van het melkgebit kan ook het blijvend gebit beïnvloeden.' Ook de verzorging van de blijvende tanden is juist in de kindertijd van belang voor een gezond gebit en het voorkomen van problemen op latere leeftijd. Bij het doorbreken van blijvende tanden is de verzorging extra belangrijk, omdat pas doorgebroken tanden poreus en kwetsbaar zijn (6). Verder kan bij een periodieke controle bij kinderen afwijkingen in de ontwikkeling van de mond en kaak vroegtijdig worden gesignaleerd. Naast het belang van mondzorg voor de huidige en toekomstige gezondheid van kinderen, is er ook een belangrijk sociaal aspect. Tandenvisibiliteit en stigmatisering en daarmee kansenongelijkheid ligt op de loer. Armoede en opleidingsniveau van ouders wordt zichtbaar door de tanden.

Het is dan ook niet voor niets dat verschillende organisaties en instanties actief oproepen de mondzorg voor kinderen te verbeteren. In april 2019 deed Dokters van de Wereld een oproep (7) om tandzorg voor iedere Nederlander toegankelijk te maken. Zij stelden dat armoede in Nederland valt af te lezen aan iemand zijn gebit en dat voor een half miljoen Nederlanders de tandarts onbetaalbaar is geworden. Als ouders niet gaan is de kans kleiner dat de kinderen naar de tandarts gaan. In september 2019 stuurde de Associatie Nederlandse Tandartsen een brandbrief aan minister Bruno Bruins om aandacht te vragen voor ongeveer 600.000 kinderen die niet of nauwelijks een tandarts bezoeken (8). Zij stuurden deze brandbrief omdat het hen onvoldoende lukt om kinderen naar de tandarts te krijgen. Onder andere door de angst voor kosten, ondanks dat tandartsbezoek voor kinderen tot 18 jaar onder de basisverzekering valt en kosteloos is.

In november 2018 geeft het Zorginstituut aan dat er meer aandacht nodig is voor de gebitten van jongeren (9). Het Zorginstituut concludeert dat de gebitten van jongeren, vooral van tieners, in de afgelopen 6 jaar zijn verslechterd, en dat 'jongeren met een lage sociaaleconomische status nog steeds een slechtere mondgezondheid hebben en hun gebitten minder goed verzorgen dan hun leeftijdsgenoten met een hoge sociaaleconomische status'. Om de mondgezondheid van jongeren te verbeteren, is meer aandacht voor het voorkomen van gaatjes en gebitsslijtage nodig.

1.2 *Het belang van actief beleid*

Het komt niet vanzelf goed. De gemeente dient te bevorderen dat haar jeugd naar de tandarts gaat om ervoor te zorgen dat dit ook daadwerkelijk gebeurt. Kansenongelijkheid op een gezond leven kan daarmee voorkomen worden. Ook in Arnhem is een lokaal preventieplan mondzorg nodig die verschillen in tandartsbezoek aanpakt.

Op 27 augustus 2018 publiceerde de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) een rapport over sociaal economische gezondheidsverschillen tussen lager en hoger opgeleiden en inkomens. De WRR stelt dat de overheid een grote verantwoordelijkheid heeft waar het de bescherming van haar burgers betreft en pleit voor een omslag in het enkel en alleen wijzen op de eigen verantwoordelijkheid van mensen, omdat het vermogen tot het maken van gezonde keuzes nogal eens wordt overschat. Omgevingsfactoren kunnen de verantwoorde keuze soms moeilijk en zelfs onmogelijk maken (10). Deze redenering gaat ook op waar het gaat over de verantwoordelijkheid van ouders in het naar de tandarts brengen van hun kinderen. Niet voor niets zijn de sociaaleconomische verschillen tussen ouders van grote invloed waar het gaat in het tandartsbezoek van hun kinderen. Het weggijken door de gemeente en het verwijzen op de verantwoordelijkheid van de ouders in het tandartsbezoek van hun kinderen, leidt in dit geval tot het handhaven van de status quo, of slechts een kleine verbetering daarvan met passieve interventies, zoals het informeren van ouders.

De gemeente Arnhem kiest voor het zich tot doel stellen om zoveel mogelijk kinderen naar de tandarts te laten gaan, en het terugdringen van sociaal economische verschillen in mondzorg bij kinderen. Er zijn succesvolle ervaringen met het verhogen van tandartsbezoek bij kinderen. In de gemeente Oss, waar actief informatie aan ouders, en mondzorg wordt aangeboden aan kinderen is het aantal kinderen dat niet naar periodieke tandarts controle gaat 10,6%. Dit percentage is beduidend lager dan het percentage in Arnhem en de helft van het landelijk gemiddelde. De organisatie JTV Mondzorg voor kids, een stichting voor jeugdtandverzorging, met bijzondere aandacht voor kinderen uit achterstandsgroepen, heeft succesvolle ervaringen opgedaan in Oss en andere steden in Nederland en is ook actief in Arnhem. Ook deze organisatie loopt echter tegen barrières op die door actief gemeentelijk beleid weggenomen kunnen worden.

Ervaringen laten zien, onder andere uit de recente oproep van verzekeraar DSW in Schiedam, dat een oproep per brief aan ouders voor controle van hun kinderen effect heeft, en een deel van de ouders alsnog naar de tandarts gaat. Tegelijkertijd geldt dat de gemeente in staat is en de informatie heeft om ouders wiens kind 1 jaar wordt een oproep te sturen voor controle, met informatie over tandzorg. De ervaringen in oa Oss laten zien dat deze oproep effectief is, vooral omdat deze wordt gedaan vanuit de gemeente, omdat dit anders wordt gewaardeerd en als meer 'neutraal' wordt ervaren. Een oproep alleen is echter niet genoeg omdat de proef laat zien dat een deel van de ouders hier gehoor aan geeft en een deel niet. Niet alleen zal de kracht van het argument een rol spelen, maar ook laaggeletterdheid, het Nederlands niet machtig zijn, en andere sociaaleconomische factoren.

Naast voorlichten via brief, via consultatiebureaus en via wijkteams zijn er positieve ervaringen opgedaan met het collectief en laagdrempelig organiseren van het tandartsbezoek. Een voorbeeld is een haal en breng service vanuit basisscholen. Dit houdt in dat kinderen vanaf vier jaar (wanneer zijzelf en hun ouders dat wensen) met personenbusjes en onder professionele begeleiding van school worden opgehaald. Na bezoek aan de praktijk worden zij weer teruggebracht. Voor ouders en scholen is de service kosteloos en het aantal kinderen dat op controle gaat naar de tandarts stijgt significant. Voor scholen betekent het tijds winst, omdat door deze vorm van collectief organiseren kinderen minder lang van school weg zijn in vergelijking tot het halen en brengen door individuele ouders. Ook is deze vorm in overleg beter planbaar met de scholen. 'Absentie' in de klas wordt meer

gestructureerd, ofwel niet per kind door de dag, week en jaar heen. De gemeente Arnhem kan hierbij putten uit de ervaringen van JTV Mondzorg voor kids, die ook onderdeel kan zijn van de uitvoering.

Kanttelingen en risico's

1.1

De gemeentelijke inspanningen zijn beperkt. De kosten worden gedragen door de zorgverzekeraars. De gemeente loopt geen financiële risico's. Zorgverzekeraars kunnen in de toekomst besluiten de haal- en brengservice niet meer te vergoeden. Op dit moment is er geen aanleiding om te veronderstellen dat dit zich gaat voordoen.

Financiën

1. De haal- en brengservice wordt vergoed door de zorgverzekeraar op basis van een jaarlijks door de NZa vastgesteld tarief. Voor de gemeente, ouders en scholen is deze service kosteloos;
2. De schriftelijke oproep voor controle kan worden bijgevoegd bij een bestaande uitnodiging aan ouders voor een bezoek aan een consultatiebureau en/of deelname aan bijvoorbeeld het Rijksvaccinatieprogramma en is derhalve naar verwachting binnen het bestaande budget te organiseren;
3. De verwachte tijdsinspanning voor de aanjaagfunctie van de gemeente ten behoeve van deelname van scholen aan de haal- en brengservice kan naar verwachting binnen bestaande formatie worden ingevuld.

Uitvoering

Het lokaal preventieplan mondzorg bestaat uit:

1. Een oproep van de gemeente per brief voor ouders wiens kinderen 1 jaar worden, met daarin informatie over het belang van goede mondzorg en een oproep voor controle;
2. Actieve voorlichting op consultatiebureaus inclusief een oproep voor controle en een gesprek over mondzorg en het belang van controle;
3. De gemeente fungeert als aanjager van een haal en breng service vanuit basisscholen, zodat dit door tandartsen vanuit de Arnhemse scholen kan worden aangeboden voor ouders en kinderen die dit willen;
4. De sociale wijkteams informeren ouders over het belang van goede mondzorg en stimuleren actief tandartscontrole voor kinderen.

Communicatie

Het publiek zal worden voorgelicht middels een persbericht en publicatie op de gemeentelijke website. Daarnaast zullen de wijkteams, consultatiebureaus, scholen en tandartsen en verzekeraars op de hoogte worden gebracht.

Bronnen

- (1) <https://www.zorgverzekering.org/zorgverzekering-2017/zorgonderzoek-mijding-tandarts/>
- (2) <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/11/met-hoger-inkomen-meer-naar-tandarts-en-mondhygienist>
- (3) <https://www.zorgverzekering.org/zorgverzekering-2017/zorgonderzoek-mijding-tandarts/>
- (4) https://www.tno.nl/media/8405/positionpapermondzorg_tno.pdf
- (5) [Waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl)
- (6) <http://www.ivorenkruis.nl/index.cfm?t=keyword.cfm&folder=26>
- (7) <https://www.ad.nl/gezond/de-tandarts-moet-weer-terug-in-het-basispakket~ae7fecb3/>
- (8) <https://www.trouw.nl/binnenland/veel-kinderen-gaan-nooit-naar-de-tandarts-maar-hoe-los-je-dat-op~bd57539b/>
- (9) <https://www.zorginstituutnederland.nl/actueel/nieuws/2018/11/26/meer-aandacht-nodig-voor-gebitten-van-jongeren>
- (10) <https://www.wrr.nl/publicaties/policy-briefs/2018/08/27/van-verschil-naar-potentieel.-een-realistisch-perspectief-op-de-sociaaleconomische-gezondheidsverschillen>

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer

417605

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van 1 oktober 2019, nummer: 417605;

besluit:

1. Vaststellen van het Arnhems preventieplan mondzorg voor kinderen

De griffier,

De voorzitter,

Geacht raadslid,

Voor zover mij bekend ligt op 15 januari a.s. een notitie voor ter zake de **jeugd tandarts in Arnhem**. In dat kader doe ik u via deze weg graag een toelichting toekomen.

Doel van de voornoemde notitie is enerzijds u te informeren over de achterstand in de mondzorg onder vooral kansarme kinderen in Arnhem, de zgn. lage SES -groepen, anderzijds de gemeenteraad van Arnhem te doen besluiten te bevorderen dat haar jeugd naar de tandarts gaat en daarmee kansenongelijkheid op een gezond leven zoveel mogelijk te voorkomen.

De voornoemde notitie roept op tot een 'lokaal preventieplan' te komen. Dit lokaal preventieplan mondzorg bestaat uit de volgende interventies:

1. Een oproep van de gemeente per brief voor ouders wiens kinderen 1 jaar worden, met daarin informatie over het belang van goede mondzorg en een oproep voor controle.
2. Actieve voorlichting op consultatiebureaus inclusief een oproep voor controle en een gesprek over mondzorg en het belang van controle. In Arnhem heeft JTV Mondzorg voor kids hiervoor samen met de GGD inmiddels een eerste start gemaakt, waarbij de GGD nadrukkelijk de missie en doelstelling van de stichting in haar besluit heeft meegewogen.
3. De gemeente fungeert als aanjager / regisseur van een haal- en breng service van en naar scholen. Dit vooral door het actief stimuleren van basisscholen over deze haal- en brengfunctie actief het gesprek aan te gaan c.q. ouders via bijvoorbeeld een nieuwsbrief over het bestaan te informeren.
4. De sociale wijkteams informeren ouders over het belang van goede mondzorg en stimuleren actief tandartscontrole voor kinderen.

Omdat ik bij de behandeling van de notitie helaas niet aanwezig kan zijn, wil ik u via deze toch informeren over het belang daarvan respectievelijk de voorgestelde te nemen maatregelen. Waarom?

Simpel gesteld; in Arnhem bezoekt zo'n 22% van de jongeren geen tandarts. Dat is (helaas) al jaren zo, ondanks het bestaande 'reguliere' aanbod van mondzorgpraktijken.

Natuurlijk kunt u het argument hanteren dat het bestaande mondzorg-aanbod voldoende is. Een argument dat niet zelden door beroepsverenigingen als KNMT en ANT wordt gebruikt. Evenzo kunt u met recht stellen dat het bezoek aan een mondzorgpraktijk de verantwoordelijkheid van ouders / verzorgers is. En dat de kosten daarbij geen rol (kunnen) spelen, immers mondzorg wordt vergoed vanuit de basisverzekering en kost ouders / verzorgers dus niets. Echter, tegelijkertijd geldt dat 'ondanks' ook in Arnhem een groot aantal kinderen (al jaren) vanaf het eerste tandje geen periodieke controle heeft. En dat in die situatie geen verbetering optreedt. Met als gevolg een groot risico op cariës. Sterker nog, in onze praktijken zien we dagelijks instroom van kinderen vanaf 4 of 5 jaar waarbij sprake is van een zeer verwaarloost gebit. Vaak hebben ze dan een groot aantal diepere caviteiten en niet zelden moet het gebit zelfs gesaneerd worden omdat meerdere tanden en kiezen domweg 'verrot' zijn.

Voornoemde doet zich met name voor bij kinderen met een zgn. lage SES -achtergrond. Een groep die in Arnhem groot is. Cijfers kan ik u niet geven, echter indicatief zal het zo'n 10 – 14% % van de genoemde 22% zijn. Waarom komen zij niet voor een periodieke controle en bereikt preventie (voorlichting) ze niet?

De onderliggende oorzaken zitten in diverse factoren die allen meer of minder verband houden met de (landelijke) lage SES -problematiek. Denk aan (combinaties van):

- onbekendheid m.b.t. de basisverzekering (ouders zijn zelf niet aanvullend verzekerd);
- taalachterstand (informatie bereikt hen niet) ;
- culturele verschillen;
- ‘angst’ (van ouders) voor de tandarts, niet zelden ‘gêne’ bij ouders, dit vanwege hun slechte gebitstoestand;
- meervoudige (schulden)problematiek (mondzorg heeft geen aandacht, prioriteit);

Juist voor deze doelgroep maakt JTV Mondzorg voor kids zich als stichting zonder winstoogmerk sterk. En juist voor deze doelgroep blijkt de haal- en brengservice wellicht niet ideaal of optimaal, maar wel bewezen effectief. Echter, het starten van de haal -en breng service kan alleen in samenwerking met basisscholen.

Al zo’n twee jaar lang investeren we in het benaderen van basisscholen, gericht op de dialoog over de problematiek én de bijdrage aan een oplossing die wij alleen in samenwerking met hun kunnen realiseren. Helaas tot op heden zonder veel resultaat. Gevolg is dat bij een ongewijzigde situatie de vergoeding voor het in stand houden van deze service zal komen te vervallen. De problematiek zal dan blijven bestaan! Tegen deze achtergrond benadruk ik met dit schrijven graag punt 3. Ondersteunend ook punt 4. Bezoek ook eens onze website en lees de referenties van basisscholen o.a. in Rotterdam!

Voorts vraag ik uw dringende aandacht voor punt 1. Ook beleid door de gemeente is in deze bewezen effectief gebleken. Zo heeft dit beleid in NNO Brabant in combinatie met andere maatregelen geresulteerd in een landelijk zeer hoog ‘controle-opkomst-cijfer’; ‘Slechts’ circa 9% bezoekt geen mondzorgaanbieder! Een belangrijke factor is dat een schrijven van de overheid ‘neutraal, onafhankelijk’ is en wordt ervaren als ‘preventie publieke gezondheid’. Ik doe derhalve een dringende oproep een dergelijk beleid tenminste voor twee jaar in te zetten.

Natuurlijk blijft preventie het uitgangspunt. Veel GGD’s / consultatiebureaus hadden hiervoor tot voor een groter aantal jaren geleden eigen (mondhygiënisten)formatie. Door bezuinigingen is van deze taak weinig meer over dan een zeer kort, mondeling ‘checkmoment’ op spreekuren. Daarom ook investeert JTV Mondzorg voor kids sinds recentelijk ook in een mondzorg-spreekuur op het consultatiebureau. In NNO Brabant bestaat deze samenwerking al langer, ik verwijs u graag naar de bijlage.

Samenvattend roep ik u dringend op verantwoordelijkheid te nemen. In het bijzonder t.b.v. kinderen uit de lage SES; zij hebben zelf geen keuze! En preventie mondzorg is voor hen van groot belang, op korte termijn – ook in sociale zin - én gericht op het voorkomen van chronische ziekten op latere leeftijd.

Ik vertrouw op een zinnige dialoog, met oog voor kwetsbare kinderen. Uiteraard bereid tot een mondelinge toelichting.

Met vriendelijke groeten,
Raoul Trentelman

Betreft: **Referentie JTV Mondzorg voor kids**

Aanleiding samenwerking

Nog steeds bezoekt een groot aantal kinderen geen tandarts/mondzorgpraktijk en zij hebben dan ook geen periodieke controle (c.q. behandeling). Het betreft vooral kinderen afkomstig uit lage SES-gezinnen, landelijk gezien gaat het om ongeveer 20% van de kinderen. Veel ouders zijn niet op de hoogte van het feit dat mondzorg voor kinderen wordt vergoed vanuit de basisverzekering, wat inhoudt dat er voor ouders geen kosten aan verbonden zijn. Vanuit de 'Ambities Mondzorg' is het doel geformuleerd om mondzorg, voor met name deze groep kinderen, beter te ontsluiten. Een tweede doel is meer inzetten op preventie, liefst startend vanaf het doorkomen van het 1^e tandje. Belangrijke boodschappen zijn daarbij:

- Twee keer daags poetsen (met fluoride);
- Maximaal 7 eet- en drinkmomenten, liefst met twee uur tussenpauze.

De GGD Hart van Brabant heeft sinds ruim twee jaar een actieve samenwerking met JTV Mondzorg voor kids. Ondersteunend aan bovenstaande doelen detacheeert JTV Mondzorg voor kids inmiddels op 6 consultatiebureaus een 'mondzorgcoach'. Deze mondzorgcoach geeft, voor zover ouders dat wensen, voorlichting & adviezen over het belang van periodieke controle en tips over poetsen, speengebruik en voeding. Deze advisering is altijd ondersteunend aan de spreekuren die door de jeugdverpleegkundigen en -artsen worden gehouden. Aanwezigheid van de mondzorgcoach wordt zichtbaar gemaakt middels een banner en waar mogelijk op informatieschermen in de wachtruimte.

Ervaringen

De inzet van de mondzorgcoach wordt periodiek geëvalueerd. Sinds de start van de samenwerking mag worden geconcludeerd, dat deze samenwerking respectievelijk de inzet van de mondzorgcoach door zowel de jeugdverpleegkundigen en -artsen en zeker ook door ouders van kinderen zeer gewaardeerd wordt. Voor jeugdverpleegkundigen en -artsen betekent de aanwezigheid van de mondzorgcoach ontlasting van de spreekuren, meer aandacht voor preventie mondzorg én een effectieve omgeving voor het delen van kennis & expertise. De samenwerking resulteert ook in een betere ontsluiting van mondzorg en dus inschrijving van kinderen bij een mondzorgpraktijk. Dit betreft vaak kinderen die nog nooit eerder een tandarts bezochten.

De GGD Hart van Brabant verstrekt dan ook graag een positieve referentie over deze vorm van samenwerking.

Namens GGD Hart van Brabant,

Mariëlle Koers, Jeugdarts KNMG en Myrna Römers, Jeugdarts KNMG i.o.

Aan de gemeenteraad

Datum : 14 januari 2020
Zaaknummer : 417605
Contactpersoon : Dennis Janssen
Telefoonnummer : 026 3775803

Onderwerp: Preventieve mondzorg

Geachte voorzitter en leden van de raad,

Uw raad bespreekt het initiatiefvoorstel 'Arnhems Preventieplan mondzorg voor kinderen'. Wij willen u vooruitlopend op dit gesprek informeren.

Het college is blij met het initiatief van de raad om in gesprek te gaan over preventieve mondzorg voor kinderen. Voor het college is het bevorderen van gezondheid door middel van het verhogen van het tandartsbezoek een belangrijk thema. We zetten daarom in op goede voorlichting en preventie. De rol van de ouders is hierbij van groot belang. Het college kan de uitgangspunten van een preventieplan grotendeels omarmen.

Het vraagstuk 'hoe krijg je kinderen bij de tandarts?' heeft ook landelijk aandacht. Consultatiebureaus adviseren om naar de tandarts te gaan als het gebit bijna compleet is, meestal is dat vanaf circa 2 jaar. Maar dat gebeurt in de praktijk te vaak nog niet. Ouders denken soms ook dat mondzorg geld kost. Dat beeld klopt niet want mondzorg tot 18 jaar wordt volledig vergoed. Preventie en goede voorlichting zijn daarom blijvend van belang en dit start al op het consultatiebureau. Ook in de schoolgaande jaren is het nodig dat ouders kinderen blijven stimuleren om goed te poetsen en om regelmatig mee te gaan naar de tandarts. Signalen over slechte verzorging en gebitsproblemen moeten worden besproken.

In de opdracht aan VGGM is aandacht voor preventieve mondzorg voor kinderen opgenomen. Het college wil hierover graag nader het gesprek voeren, bijvoorbeeld over een verbetering van de monitoring over het tandartsbezoek in Arnhem en over het effect van preventie.

Het college heeft bedenkingen bij de 'haal en breng service' die kinderen ophaalt en terugbrengt naar school. De organisatie Mondzorg voor Kids heeft dit idee de afgelopen jaren een aantal keren bij de gemeente onder de aandacht gebracht. Het onderwijs heeft ook steeds terughoudend gereageerd op deze service.

Advies aan uw raad is om de wensen aan te geven zodat concrete acties geborgd kunnen worden in de bestaande opdracht aan onze uitvoeringspartners. Zij zijn bereid om hun zienswijze toe te lichten en met u in gesprek te gaan over het versterken van de bestaande aanpak.

De onderdelen van het initiatiefvoorstel

Het initiatiefvoorstel gaat in op het belang van goede mondzorg voor kinderen en roept op om een actief voorlichtingsbeleid op te zetten. Mondgezondheid heeft niet alleen invloed op het gebit maar ook op de algehele gezondheid, en is dus ook een bestaand onderdeel van de regionale Jeugdgezondheidszorg (JGZ). Het preventieplan zoals wordt voorgesteld richt zich op kinderen vanaf het eerste jaar tot en met de basisschoolleeftijd. Ook in de leeftijd van 12 tot 18 jaar valt echter nog veel winst te behalen. Dan ontstaat eigen verantwoordelijkheid om te poetsen en naar de tandarts te gaan. In die leeftijd vallen de kosten voor behandelingen nog onder de verzekering. Er zijn verzekeringsmaatschappijen (zoals VGZ) die afgelopen jaren ook brieven naar gezinnen met kinderen onder de 18 jaar hebben gestuurd waarin staat dat tandartsbezoek gratis voor hen is.

Het initiatiefvoorstel gaat in op vier onderdelen

1. Een oproep vanuit de gemeente per brief voor ouders van kinderen vanaf 1 jaar

VGGM /JGZ geeft voorlichting op gebied van mondgezondheid. Eventueel zou er nagedacht kunnen worden om via de consultatiebureaus extra aan specifieke doelgroepen (laaggeletterden, niet Nederlands sprekende ouders) gemakkelijk leesbare folders op papier uit te delen. Hiervoor is al bestaand foldermateriaal beschikbaar¹. De preventieve en adviserende rol is expliciet door de gemeente Arnhem bij VGGM neergelegd.

2. Actieve voorlichting op consultatiebureau

Bij jonge kinderen wordt door VGGM (via de consultatiebureaus) aandacht besteed aan mondgezondheid. De consultatiebureaus besteden tijd aan voorlichting en zij adviseren de ouders. In de JGZ wordt op verschillende leeftijden preventieve mondzorgvoorlichting gegeven, zowel op de consultatiebureaus als bij kinderen en jongeren in de leeftijdscategorie van 4 tot 18 jaar op de scholen. VGGM wijst actief door, indien er signalen zijn over onvoldoende aandacht voor mondgezondheid. Informatie van tandartspraktijken is aanwezig bij de consultatiebureaus.

Op de consultatiebureaus (0-4 jaar) is onder andere aandacht voor de volgende onderwerpen, zowel tijdens consulten, als in (digitale) folders:

- Vitamine D suppletie (Vitamine D is nodig om calcium uit de voeding in het lichaam op te nemen, het is daarom belangrijk voor de groei en het behoud van stevige botten en tanden);
- Mondhygiëne (tandenpoetsen, tandpasta-gebruik, tandartsbezoek, invloed van eten en drinken op gebit);

¹ <http://www.ivorenkruis.nl/Folders-lezen.html> of
<https://www.ggdghorkennisnet.nl/thema/kennisdelingsprogramma-gezondheid-statushouders/publicaties/publicatie/20919-folder-mondzorg-nederlands-arabisch-engels-tigrinya>
<https://www.pharos.nl/kennisbank/mondzorg>

- Mondgedrag (gebruik fopspeen/ duimen, gebruik zuigfles/beker/glas, open mond / kwijlen).

Binnen de JGZ wordt bij de contactmomenten bij 5-6 jarigen en bij 10-11 jarigen gescreend op mondgezondheid door onder andere vragen over de frequentie van het tandenpoetsen en tandartsbezoek te stellen.

3. De gemeente als aanjager voor een haal en breng service vanuit basisscholen

In de afgelopen jaren hebben de initiatiefnemers van de 'haal en breng service' zich diverse malen tot de gemeente gewend. Toen is ook al aangegeven dat directeuren van scholen niet mee willen werken aan het verzoek. De directies van basisscholen vinden dat mondzorg de verantwoordelijkheid van ouders is én dat kinderen de tandarts niet voor 14.00 uur mogen bezoeken. Bovendien spelen ook vragen die te maken hebben met verantwoordelijkheden: mogen jonge kinderen in schooltijd naar een tandartspraktijk zonder begeleiding van hun ouders? Is het juist ook niet de verantwoordelijkheid van ouders om hun kinderen hierin goed te begeleiden? Het college sluit zich aan bij de zienswijze vanuit het onderwijs.

VGGM / JGZ werkt ook nu al samen met de organisatie 'Mondzorg voor Kids' en met vergelijkbare organisaties in de markt. Bij veel consultatiebureaus (JGZ 0-4) in Arnhem (o.a. Consultatiebureau Graslaan, Consultatiebureau Presikhaven, Consultatiebureau Kazerneplein) leveren zij mondzorgvoorlichting, o.a. via informatiepakketjes die uitgedeeld worden. Bij het consultatiebureau Graslaan zijn zij bijna elke week aanwezig voor individuele voorlichting en advies.

Het is belangrijk dat ouders betrokken worden bij de preventie en dat zij uitleg krijgen dat bijvoorbeeld tandzorg gratis is onder de 18 jaar. We willen meer toe naar eigen verantwoordelijkheid van ouders met zo nodig extra ondersteuning bij specifieke groepen. Hierdoor nemen we de zorg niet over, maar zorgen we voor een verandering van gedrag voor het hele gezin.

Het opzetten van een haal en brengservice vraagt om toestemmingsverklaringen van ouders en brengt risico's mee (tijdens het vervoer maar ook bij handelingen zonder ouders erbij). Mogelijk zou het beter zijn om meer in te zetten op preventie. Bijvoorbeeld door een mondhygiëniste langs de scholen te sturen waarna er een verwijzing naar de tandarts kan komen als er gaatjes worden geconstateerd.

4. Sociale wijkteams

De sociale wijkteams hebben vele taken. Bij gesprekken aan de keukentafel zoomen de coaches in op de vragen van bewoners. Als er signalen zijn over slechte leefgewoonten (bijvoorbeeld obesitas of bij slechte verzorging) dan zullen coaches hierop gericht doorverwijzen. Dit gebeurt doorgaans signaal-gestuurd. De sociale wijkteams hebben geen rol in het actief informeren van ouders over het belang van goede mondzorg en het actief stimuleren van tandartscontrole. Advies is om de sociale wijkteams te vragen om dergelijke signalen actief door te blijven verwijzen.

Datum : 14 januari 2020
Zaaknummer : 417605
Pagina : 4

Op het gebied van mondzorg is er geen expliciete samenwerking tussen VGGM en de wijkteams. Dat is ook niet nodig. De JGZ ziet alle kinderen. Bij bepaalde groepen is er geïndiceerde preventie, dat wil zeggen extra zorg, nodig zoals extra voorlichting en wijzen op tandartsbezoek. Dit is onderdeel van het reguliere JGZ pakket. Bij ouders waarbij financiële problemen oorzaak zijn van geen tandartsbezoek boven de 18 kan een sociaal team wel interveniëren. Het sociaal wijkteam heeft dus een beperkte rol hierin want de preventieve voorlichting is een taak van de JGZ.

Wij gaan er vanuit dat wij door middel van deze brief hebben bijgedragen aan een goed debat over preventieve mondzorg bij kinderen en zijn graag bereid een mondelinge toelichting te geven.

We willen graag samen met de raad, VGGM en onderwijs nadenken over verbetermogelijkheden om ouders te bereiken. Zodoende kunnen we ook beter inzicht krijgen in de problematiek en de motivatie van ouders om hun kinderen niet naar de tandarts te sturen en te begeleiden, waarna we maatregelen kunnen uitbreiden en verbeteren waar mogelijk.

Hoogachtend.

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris,

de burgemeester,

Aan de gemeenteraad

Onderwerp: Preventie mondzorg, reactie op schrijven College B&W, dd. 14 januari / zaaknummer 417605

Geachte raadsleden,

In aanvulling op mijn eerdere schrijven ter zake het 'Arnhems Preventieplan mondzorg voor kinderen, maar in het bijzonder in reactie op de voornoemde brief van het college B&W, vraag ik onderstaande graag uw aandacht voor het volgende.

De brief van college van B&W heeft bij mij bijzondere verwondering opgeroepen. Voorafgaande aan een inhoudelijke reactie betreft het dan met name de toonzetting welke ik, als ook bij JTV Mondzorg voor kids werkzame tandartsen, in deze brief meen te mogen lezen. Een toonzetting die het beeld oproept; '*alles in onder controle, het ingezette beleid is verantwoorde en effectief en maatregelen zijn derhalve niet nodig*'. Helaas is de werkelijkheid anders, zodanig zelfs dat de toonzetting – voor zover bewust gekozen – bij mij het beeld oproept dat het college van B&W in deze materie het liefste de andere kant op kijkt. En dat zou op z'n zachtst betreurenswaardig zijn, zeker wat betreft de jeugd uit de zogenaamde lage SES doelgroep. Waarom?

Visie

In de brief wordt het bevorderen van tandartsbezoek en goede voorlichting als een belangrijk thema geformuleerd. Uitgangspunt daarbij is verantwoordelijkheid bij de ouders. Op zichzelf onderschrijven wij dit, echter in mijn eerdere schrijven heb ik op basis van inzichten en onderzoek aangegeven dat een grote groep ouders deze verantwoordelijkheid nu eenmaal niet neemt of (ten gevolge van gezinsproblematiek nog niet) kan nemen. Niet voor niets gaat gaan in Arnhem meer dan 1:5 kinderen niet naar de tandarts, een percentage dat hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Een percentage ook dat ruim tweemaal hoger ligt dan in de gemeente Oss en omliggende gemeenten (9 -11%, versus 22%), gemeenten die vanuit eenzelfde visie tegelijkertijd met basisscholen wel aanvullend 'lage SES-beleid' voeren.

Communicatie mondzorg en basisverzekering

In de brief verwoordt het college dat ouders soms nog denken dat zij zelf voor de mondzorg moet betalen. 'Soms?!', het laatst bekende percentage is 30%! dit ondanks jarenlange investeringen in communicatie.

Haal- en brengservice

Het college geeft aan bedenkingen te hebben bij de 'haal- en breng service'. Het zou risico's met zich meebrengen, tijdens het vervoer én tijdens de behandeling. Nog afgezien van het feit dat het college van B&W hierover nooit met ons heeft gesproken, ben ik zeer benieuwd naar de inhoudelijke motivatie. Naar mijn mening is deze er niet. 'Ja', voor de haal – en breng service is toestemming van de ouders vereist. Deze wordt bij JTV Mondzorg voor kids ook altijd schriftelijk verkregen.

De haal- en brengservice bestaat overigens uit twee 'instrumenten':

- De zgn. 'haalfunctie', waarbij kinderen met een personenbusje worden opgehaald en weer teruggebracht en..
- De zgn. 'brenghfunctie', waarbij een Dental Car (preventie) mondzorg bij de basisschool voorrijdt. Het kan dan gaan om een volledig ingerichte Dental Car die aan alle eisen voldoet van een moderne praktijk (röntgen, sterilisatie, behandelstoel, wachtruimte, etc.).

JTV Mondzorg voor kids voert een actief beleid om ouders bij de controle en behandeling te betrekken. In algemene zin worden zij uitgenodigd bij de controle aanwezig te zijn.

In de setting van de **Dental Car** zijn veruit de meeste ouders ook bij de controle en/of behandeling (bij de basisschool) aanwezig. Met de basisschool worden afspraken gemaakt over een tweetal 'controlemomenten/ PGO's per jaar. Afhankelijk van het aantal kinderen staat de Dental dan één of enkele dagen voor de school (x 2) en worden kinderen begeleid uit de klas gehaald (ca 10-15 minuten. Effectief is de absentie uit de klas dus korter dan bij een regulier bezoek aan de tandarts (reistijd), en is de 'verstoring' in de klas dus planmatig en minder frequent. Hierbij merk ik graag op dat een bezoek aan de tandarts na 14.30 uur praktisch niet realistisch is, immers alle kinderen op controle na 14.30 is agenda-technisch niet haalbaar, dit nog afgezien van pijn- en spoedklachten die bij incidenteel bezoek alleen maar in volume toenemen, dit nog afgezien van het grotere risico op ontstekingen etc., voor zover pijnklachten zijn gerelateerd aan een niet frequente controle (lage SES, zoals gezegd 22% bezoekt de tandarts niet of alleen bij pijnklachten!). Dit terzijde. Het is dan ook niet voor niets dan veel basisscholen uitstekende ervaringen hebben met de haal- en brengservice. In NON Brabant 'serviced' JTV Mondzorg voor kids met twee Dental Cars zo'n 60 basisscholen. Ook wordt samen gewerkt gericht op preventie (ouder brieven, poetslessen, spreekbeurten, mondzorgspreekjes, ontsluiten van de poets-App, etc.).

Ook de haalfunctie vindt planmatig en in overleg met basisscholen plaats. De 'les- absentie- tijd' is dan iets langer, vergelijkbaar met bezoek aan een praktijk door ouders zelf, maar gelet op de planmatige aanpak is ook de verstoring van de lessen in algemene zin minder; uitsluitend enkele dagen per jaar (x2). Voor de veiligheid worden groepjes van kinderen die met het personenvervoer in de praktijk komen begeleidt door een chauffeur én begeleider.

In Arnhem is de 'brenghfunctie' op dit moment niet beschikbaar. Wel is JTV Mondzorg voor kids bereid daarin te investeren. Echter, randvoorwaardelijk is dan samenwerking met basisscholen, dit ook gelet op de benodigde investeringen. Een DC kost tenminste circa € 375.000, -.

Wat betreft de risico's voor de behandeling van een controle of behandeling zonder de aanwezigheid van de ouders, mist het standpunt van het college van B&W elke grond. Ja, wel kan worden gesteld dat door afwezigheid van de ouders de betrokkenheid bij de preventie afneemt, echter juist voor onze lage SES doelgroep geldt dat deze betrokkenheid en/of verantwoordelijkheid er in de basis - door omstandigheden ook nog - niet is. Wij nemen deze in het belang van tenminste tijdelijk over. Dit in belang van het kind, gerichte op preventie, behandeling en monitoring van de ontwikkeling van het gebit. In deze verwijs ik graag naar de bijlage, het kind van 10 jaar!. Tenslotte het volgende. In de situatie dat bij de haalfunctie een behandeling plaats moet vinden, dan wordt afzonderlijk (telefonisch) contact met ouders opgenomen.

Kortom, dat het college van B&W 'meer toe wil' naar een eigen verantwoordelijkheid van de ouders wordt door ons beleidsmatig onderschreven. Echter, voor een substantiële (lage SES) doelgroep staat dit beleidsuitgangspunt nu eenmaal (helaas) ver van de praktijk.

Naar onze mening zou het college van B&W sieren dit te erkennen. En zou zij in deze dus verantwoordelijkheid moeten nemen aanvullende initiatieven te ondersteunen c.q. als aanjager van de haal- en breng te gaan acteren.

Vele andere gemeenten nemen deze verantwoordelijkheid inmiddels wel, of gaan deze nemen. Zeker in het belang van kinderen die weliswaar door een GGD-professional (bij 2 jaar) 'kort' worden gezien, maar die vervolgens - anders dan door de ouders 'uitgesproken' - geen tandarts gaan bezoeken dan wel kinderen voor die kinderen nu door de GGD gelet op hun leeftijd niet meer worden gezien en ook geen periodieke controle hebben.

Het punt van de 'regisserende lokale overheid' ligt overigens ook voor op de agenda's van het NZA - overleg 'ambities mondzorg' als ook op het door de Minister geïnitieerde 'ZIN-Ronde Tafel overleg'. Dat de haal- en brengfunctie een effectief instrument voor de lage SES is, staat binnen deze overlegvormen nauwelijks nog ter discussie!

Samenwerking GGD/ consultatiebureaus

Terecht stelt het college van B&W dat veel aandacht dient uit te gaan naar voorlichting en preventie. De GGD/JGZ /het consultatiebureau heeft en neemt ook in Arnhem in deze een verantwoordelijkheid. Middels de spreekuren en meer. Tegelijkertijd echter is ook de GGD van mening dat aanvullende inzet noodzakelijk is. De beschikbare formatie, tijd en middelen zijn nu eenmaal beperkt. In het bijzonder geldt voornoemde voor de lage -SES doelgroep én, zoals verwoord, voor de doelgroep 4 jaar en ouder. Daarom ook hebben JTV Mondzorg voor kids en de GGD, gelijk een samenwerking met GGD Hart van Brabant, inmiddels een (succesvolle) samenwerking ingezet. Binnen deze samenwerking zet JTV mondzorg voor kids (op eigen kosten) op een aantal spreekuren van het consultatiebureau (meerdere locaties) een 'mondzorgcoach' in. Deze mondzorgcoach spreekt ouders vrijblijvend aan, geeft voorlichting & instructie en beantwoordt vragen. Tevens verstrekt JTV Mondzorg voor kids aanvullende informatiepakketjes (met daarin een tandenborstel voor 2-jarigen).

Hoewel veel informatie en voorlichting op deze wijze aanvullend kan worden gegeven, wil ik nogmaals het belang benadrukken van een 'oproepkaart' die welke door de gemeente aan ouders van jonge kinderen wordt gestuurd. Meer dan de informatie door de GGD blijkt zo'n oproep bijzonder effectief, met name omdat ouders een oproep door de gemeente anders 'waarderen' (onafhankelijk, publieke gezondheid, meer 'sturend').

Basisscholen

In haar brief stelt het college B&W dat het onderwijs terughoudend heeft gereageerd op de haal- en brengservice. Hoewel ik benieuwd ben naar de mate en inhoud van overleg tussen college B&W en basisscholen, herkennen wij deze terughoudendheid. Gericht op de dialoog met basisscholen zet JTV Mondzorg voor kids sinds een jaar een relatiemedewerker in. Deze heeft inmiddels een beperkt aantal basisscholen bezocht, een groot aantal uitgenodigd voor overleg. We herkennen de terughoudendheid, echter kunnen ook vaststellen dat een open dialoog een substantieel verschil kan maken. Immers, in zo'n dialoog blijken bestaande veronderstellingen en 'oordelen' onjuist te zijn en groeit het inzicht dat basisscholen met ons verantwoordelijkheid kunnen nemen zonder dat ze 'extra worden belast'. Een mooi voorbeeld is de directie van OBS de Kameleon te Velp en SBO 't Sterrenbos te Dieren.

Met deze basisschool zijn en worden inmiddels succesvol acties (naar ouders) ingezet. Jarenlange investeringen in bijvoorbeeld NON Brabant en Rotterdam laten eenzelfde resultaat zien: JTV Mondzorg voor kids voorziet met meer dan 150 basisscholen zo'n 10.000 kinderen (uit de lage SES) van kwalitatief hoogstaande mondzorg! Kinderen die anders geen bezoek aan de tandarts zouden brengen.

Reguliere tandartsen / mondzorg

Zoals bekend is JTV Mondzorg voor kids een instelling zonder winstoogmerk met bijzondere aandacht voor kinderen uit de lage SES. Juist deze doelgroep kent ook een groot aantal gecompromitteerde kinderen (angst, gedragsproblematiek, slechte mondgezondheid c.q. tot 5 keer meer gaatjes dan 'normaal' en – ondanks onze inzet – een hoog percentage 'no shows'). Vanwege de specifieke kenmerken komt juist onze doelgroep niet bij de reguliere tandarts. Deze focust - generaliserend - om diverse (tandheelkundig inhoudelijke en andere redenen) ook niet op het ontsluiten van mondzorg voor deze groep. Effectief bereikt de reguliere tandartspraktijk deze doelgroep niet. Omdat wij geen winstoogmerk hebben en gelet op de doelgroep een 'risicotoeslag' kennen, heeft JTV Mondzorg voor kids meer expertise, tijd en aandacht voor de lage SES. Zo kunnen (moeten!) wij angstige kinderen niet zelden eerst in 2 of meerde consulten laten wennen aan de behandelstoel en nemen wij ruim tijd voor voorlichting, instructie en behandeling. Het is dan ook niet voor niets dat meer en meer praktijken kinderen naar ons verwijzen. Effectief resulteert dit ook in een lagere verwijsgraad naar centra voor bijzondere tandheelkunde (behandeling onder narcose).

Overig

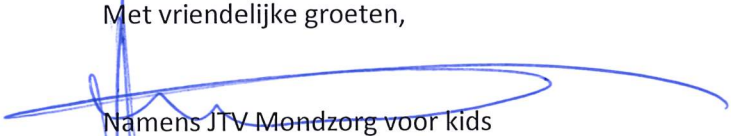
Voor het voorliggende vraagstuk is het niet relevant, echter ik wijs u er graag op dat JTV mondzorg voor kids in Nijmegen en Arnhem een actieve samenwerking heeft met Tandheelkunde Radboudumc en de AKMA. Binnen deze samenwerking valt vooral ook de onderwijsomgeving voor tandartsen en mondhygiënist. Effectief is deze voor goed praktijkonderwijs afhankelijk van instroom van kinderen. Door een tekort aan kinderen staat deze onderwijspraktijk onder druk. Het ontsluiten van de lage SES kan ook hiervoor een oplossing zijn.

Samenvattend

Met dit aanvullende schrijven vertrouw ik er op een bijdrage te leveren aan een open en 'zuiver' debat over in het bijzonder mondzorg voor kinderen uit de lage SES doelgroep. Een debat dat recht doet aan de problematiek in de praktijk!.

Mocht u de toonzetting in dit schrijven hier en daar 'stevig' vinden, dan vertrouw ik erop dat u in de strekking en inhoud onze betrokkenheid leest én ziet dat wij ons zorgen maken over een te eenvoudige benadering van de problematiek. Die benadering doet geen recht aan mondgezondheid van een grote groep kwetsbare kinderen, waar niet zelden ouders helaas nog geen verantwoordelijkheid kunnen of willen nemen.

Met vriendelijke groeten,

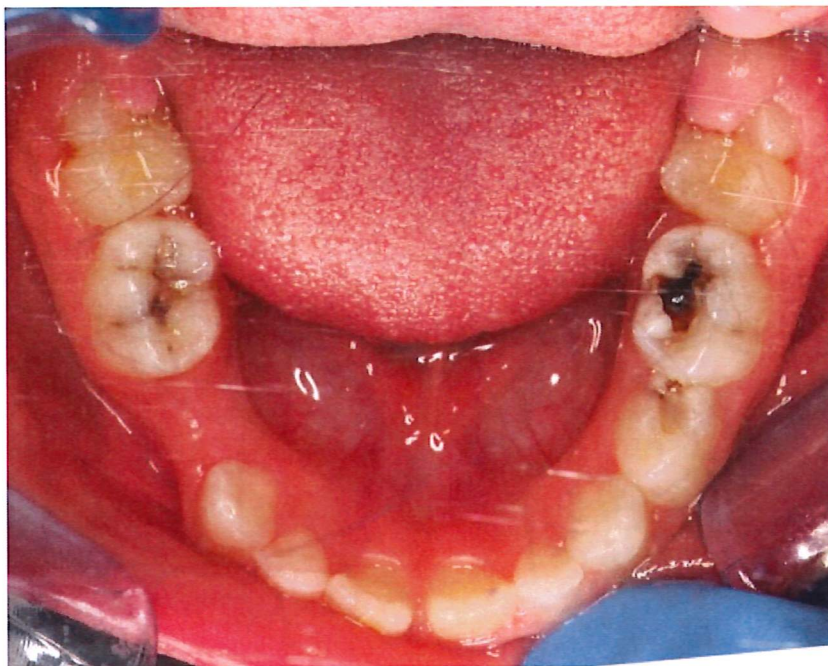
Namens JTV Mondzorg voor kids

Raoul Trentelman
Algemeen directeur

Bijlage:

Foto's, beschikbaar gesteld door onze tandartsen, van gebitten van kinderen die in december voor het eerst bij JTV Mondzorg voor kids kwamen. Daarvoor slechts één keer vanwege pijnklacht.

Kind, 5 jaar. Eetste bezoek

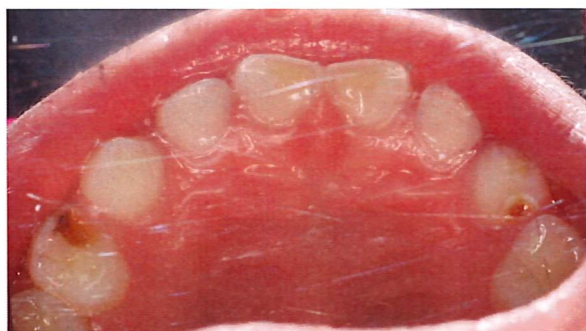
Kind, 10 jaar. Afgezien van pijnklacht vroeger eerste bezoek aan tandarts. Zijn vader liet doorschemeren dat hij zelf niet graag naar de tandarts gaat.

Hij heeft 3 halfbroertjes/zusjes, hij is de oudste. Hij zit in groep 7. Andere broertjes/zusjes bezoeken ook geen tandarts.

Kind, 4 jaar en drie maanden. Ze is voor het eerst bij de tandarts. Vanwege een pijnklacht eerder alleen een spoedafpraak.

Inspreken raadsvergadering Arnhem 22 januari inzake preventieplan mondgezondheid.

Ik ben Janine Bezem, hoofd van de afdeling Jeugdgezondheidszorg van de GGD Gelderland Midden, verantwoordelijk voor de JGZ aan alle kinderen van Arnhem van -9 maanden tot 18 jaar.

Een preventieplan voor verbetering van de mondgezondheid voor alle kinderen, en speciaal voor kinderen uit kwetsbare groepen, ondersteun ik vanuit de JGZ van GGD Gelderland Midden van harte. Goede mondgezondheid is een belangrijk element voor bevordering van de algemene gezondheid van kinderen en preventie is daarbij het uitgangspunt.

Problemen met de mondgezondheid komen zelden alleen voor, maar meestal gecombineerd met andere gezondheidsproblemen zoals bv. overgewicht. Er is meestal niet 1 oorzaak die er aan ten grondslag ligt, het ligt veel gecompliceerder. Het heeft te maken met voeding en opvoeding: aantal eet-en drinkmomenten, suikergebruik, poetsgedrag en tandarts/mondhygiëniste bezoek. Hoe beloon je goed gedrag? Geef je suiker als zoethoudertje als kinderen lastig zijn? Mondgezondheid vormt onderdeel van algehele leefgewoonten/leefstijl, net als bv gezond gewicht.

Volwassenen zijn zelf verantwoordelijk voor hun leefgewoonten, bij (jonge) kinderen ligt dit in eerste instantie bij de ouders. Ouders moeten hierbij in meer of mindere mate worden geadviseerd en ondersteund, afhankelijk van hun mogelijkheden. Dit begint al in de zwangerschap en zeker na de geboorte, zie hier de relatie met Kansrijke Start. Het begint met vraag wel/niet borstvoeding, Vit D suppletie, speengebruik etc. Mondzorg in relatie tot algehele leefstijl vormt een belangrijk onderdeel van de zorg voor het opvoeden en opgroeien opvoeding waar (jonge) ouders verantwoordelijk voor zijn. Door ondersteuning op maat kun je ouders hiermee helpen en kan er gedragsverandering ontstaan ten aanzien van bv tandartsbezoek en eet-en drinkgewoonten en daarmee effect creëren voor de langere termijn, die ten goed komt aan het kind en het gezin.

Wat betreft het Arnheems preventieplan mondgezondheid het volgende:

Steek in op actieve voorlichting **en** gerichte ondersteuning op alle aspecten die de mondgezondheid beïnvloeden, niet alleen op consultatiebureau, voor jonge ouders, maar ook door JGZ op BaO en VO voor kinderen/jongeren ouder dan 4 jaar samen met onderwijs en bv mondhygiënistes en betrek ook ouders hier weer intensief bij.

Concluderend: Mondgezondheid vraagt meer dan een symptomatische aanpak. Beoogd effect moet zijn bevordering van de volksgezondheid door mondgezondheid te zien als onderdeel van algehele leefgewoonten, waarbij ouders heel vroegtijdig moeten worden voorgelicht, geadviseerd en zo nodig extra ondersteund om hun verantwoordelijkheid te kunnen dragen en nemen.

Informatieve en meningsvormende 1 behandeling 22 januari 2020

Initiatiefvoorstel Arnhems preventieplan mondzorg voor kinderen

Zaaknummer:

Portefeuillehouder:

R. van der Zee

Initiatiefnemers:

S. Dobbe en E. Greving

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: mevrouw S. Pape (VVD), mevrouw T. Gemici (GroenLinks), mevrouw R. de Vries (PvdA), de heer M. Loor (D66), mevrouw L. Manders (Arnhem Centraal), de heer L. de Groot (Partij voor de Dieren), de heer J. Hutten (CDA), de heer G. Elfrink (SP), mevrouw N. Nede (ChristenUnie), de heer G. van Plateringen (AOP), de heer T. Engelaar (PVV), de heer S. S. Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem).

Verloop:

Mevrouw J. Bezem, manager Zorg VGGM, spreekt de raad toe en beantwoordt vragen.
De M1 fase kon niet worden afgerond.

Conclusie:

De voorzitter sluit de bijeenkomst af en concludeert dat de vragen aan de portefeuillehouder naar aanleiding van de collegereactie (zie raadsbrief) op het initiatiefvoorstel op een van de volgende Politieke Avonden zal plaatsvinden.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

C. Prinsen

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
1636443-200781-CZ

Bijlage(n)
-

Uw brief

Datum 3 februari 2020
Betreft Mondzorg Jeugdigen

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.*

Geachte voorzitter,

Bij het algemeen overleg over eigen bijdragen in de zorg op 12 september 2019 is besproken dat het belangrijk is dat kinderen naar de mondzorgverlener gaan. Ik heb u daarbij toegezegd om u te informeren over de Ronde Tafel Mondzorg Jeugd, die het Zorginstituut heeft georganiseerd. Tevens heeft uw Kamer op 8 oktober de motie van de leden Raemakers en Van den Berg aangenomen over activiteiten en communicatie voor goede mondzorg voor kinderen (Kamerstuk 34104 nr. 263). Met deze brief voldoe ik aan deze toezegging en motie.

Partijen in de mondzorg en de publieke gezondheidszorg werken samen om de mondzorg voor kinderen verder te verbeteren en een mondgezonde generatie te bereiken. In deze brief beschrijf ik de stand van zaken van de Ronde Tafel Mondzorg en geef ik de drie belangrijkste lijnen aan:

- 1) De dagelijkse zorg voor het gebit: Veel dagelijkse gewoonten hebben invloed op de mondgezondheid van het kind. Ouders en verzorgers moeten hiervan bewust worden gemaakt en gestimuleerd worden gezonde dagelijkse gewoonten te ontwikkelen.
- 2) De zorg meer richten op preventie: Het is gewenst dat de zorg door de (mond)zorgverleners zich meer kan richten op het verbeteren van de dagelijkse gewoonten dan op restauratieve handelingen. Het is van belang om dit met de mondzorgpartijen nader vorm te geven en de bekostiging hierop aan te laten sluiten.
- 3) Ervoor zorgen dat kinderen daadwerkelijk bij de mondzorgverlener komen: Het is van belang dat alle kinderen gezien worden door mondzorgverleners. Een deel van de kinderen gaat echter niet, of pas als er klachten zijn. We gaan stimuleren dat er meer kinderen tijdig bij de mondzorgverlener komen.

In deze brief is met name lijn 3 nader uitgewerkt in concrete acties, omdat dit de maatregelen betreft om ervoor te zorgen dat er meer kinderen naar de mondzorgverlener gaan, zoals gevraagd in de motie van de leden Raemakers en Van den Berg.

Stand van zaken Ronde Tafel Mondzorg

Het Zorginstituut heeft in 2019 twee bijeenkomsten georganiseerd om samen met diverse partijen uit de mondzorg (tandartsen, mondhygiënist, kennisorganisaties, patiëntenorganisatie, partijen uit de publieke gezondheidszorg en overheid) te verkennen welke mogelijkheden de partijen zien om de mondgezondheid van jeugdigen te verbeteren. Op basis van de uitkomsten van het overleg heeft een aantal partijen een conceptactieplan 'Nederland naar een mondgezonde generatie' opgesteld. Dit conceptactieplan zal bij de volgende Ronde Tafel op 5 februari 2020 worden besproken. Zodra het actieplan 'Nederland naar een mondgezonde generatie' is vastgesteld door veldpartijen zelf, zal ik u deze toesturen.

Kenmerk

1636443-200781-CZ

Ik ben onder de indruk van de grote deelname aan de Ronde Tafel en de snelheid waarmee partijen tot een conceptactieplan zijn gekomen. Het laat zien hoe groot de betrokkenheid binnen de mondzorgsector is om de mondgezondheid van kinderen te vergroten. Ik vind het positief dat zo veel partijen zich voor de mondgezondheid van jeugdigen willen inzetten en dat daarbij een verbinding wordt gelegd tussen mondzorgverleners en zorgverleners in de publieke gezondheidszorg.

Lijn 1: De dagelijkse zorg voor het gebit verbeteren

Alle partijen in de mondzorg benadrukken het belang van preventie voor de mondzorg, en dan met name de preventie die gerealiseerd wordt door dagelijks goed voor het gebit te zorgen. Het belangrijkste advies is:

- Poets twee keer per dag de tanden met een fluoridehoudende tandpasta. Bij kinderen tot tien jaar moeten de ouders de tanden napoetsen als het kind zelf de tanden poetst.
- Beperk het aantal eet- en drinkmomenten tot maximaal zeven. Water drinken telt hierbij niet mee.

Zo eenvoudig als dit klinkt, zo lastig blijkt leefstijlaanpassing in de praktijk. Ouders zijn zich niet altijd bewust van het aantal eet- en drinkmomenten of hebben niet door wat de effecten zijn. Daarnaast is het lastig om dagelijkse gewoonten aan te pakken, met name wanneer er een groot netwerk betrokken is bij de opvoeding van het kind.

Ook vanuit andere gezondheidsvraagstukken, zoals diabetes en overgewicht, is bekend hoe moeilijk het is om leefstijl aan te passen. Het is daarom van belang dat ook vanuit de zorg hiervoor voldoende aandacht is. Dit is de kern lijn 2.

Lijn 2: De zorg meer richten op preventie dan curatie

Ook in de mondzorg geldt: voorkomen is beter dan genezen. Het is de wens om de zorg te richten op het aanpakken van de oorzaken van gebitsproblemen, in plaats van de symptomen te bestrijden. In de mondzorg is al veel mogelijk op het gebied van preventie. Preventieve consulten en preventieve handelingen zoals het schoonmaken van het gebit en het sealen van tanden kunnen gedeclareerd worden. Het is echter gewenst om nog terughoudender te zijn met behandelingen, en nog meer in te zetten op vroege preventie door het verbeteren van de dagelijkse zorg.

Er zijn bij ouders nog misverstanden over de dagelijkse zorg voor het gebit van hun kinderen. Het is daarom van belang dat ouders goed geïnformeerd worden over hoe zij beter voor het gebit van hun kind kunnen zorgen en dat zij geholpen worden om de leefstijl aan te passen. De mondhygiënist kan hier een belangrijke rol in spelen. Indien nodig kan de tandarts het kind ook doorverwijzen naar een diëtist. Je ziet dat steeds meer instellingen voor jeugdtandverzorging de samenwerking met een diëtist zoeken. Ik zie dit als een positieve ontwikkeling.

Kenmerk
1636443-200781-CZ

De verschuiving van curatie naar preventie wordt breed gedragen. Tussen veldpartijen zijn nog wel verschillen van inzicht hoe deze inzet verwezenlijkt kan worden en welke methodes hiervoor het meest geschikt zijn. Binnen het ambitietraject voor de mondzorg, dat de NZa¹ organiseert met Patiëntenfederatie, Consumentenbond, KNMT¹, NVIJ¹, NVM¹, ONT¹ en ZN¹ wordt gezien welke mogelijkheden er zijn voor maatwerk in de bekostiging in de mondzorg voor de jeugd, zodat de inzet op nog meer preventie doelmatig kan worden gerealiseerd.

Lijn 3: Helpen de weg te vinden naar de (mond)zorgverlener

Er is een groep ouders die niet - of te laat - met hun kinderen naar de tandarts gaan. In het AO over eigen bijdragen in de zorg van 12 september jl. is gevraagd om nader in te gaan op de redenen voor zorgmijding. Dit is onderdeel geweest van één van de onderzoeken die het Capaciteitsorgaan heeft gedaan voor de nieuwe raming voor het benodigde aantal opleidingsplaatsen in de mondzorg².

In dit onderzoek kwam naar voren dat circa 15% van de respondenten van een representatief panel (2081 respondenten in totaal) nooit naar de tandarts gaat, of alleen als zij pijn of last hebben. Het grootste deel hiervan gaat niet, omdat zij geen eigen tanden en kiezen meer hebben. Angst is een andere reden om niet, of alleen bij pijn of last te gaan. Bijna 5% van de respondenten gaat alleen bij pijn of last omdat zij het te duur vinden of opzien tegen de kosten. Bij 58% van de respondenten die zelf nooit of enkel bij pijn of last de tandarts bezoeken en die thuiswonende kinderen hebben gaan de kinderen wel naar de tandarts. Dit onderzoek geeft echter nog weinig inzicht waarom bij de overige 42% van de respondenten die zelf nooit of enkel bij pijn of last naar de tandarts gaan (6,3% van alle respondenten), hun kinderen ook niet naar de tandarts gaan.

Uit de Ronde Tafel en de gesprekken die ik met het veld heb gevoerd komen verschillende redenen naar voren waarom ouders niet met hun kinderen naar de tandarts gaan:

- a) Het grootste deel van de kinderen die niet naar de tandarts gaan betreft kinderen onder de vier jaar. Het blijkt dat sommige ouders niet weten dat geadviseerd wordt al vanaf de leeftijd van twee jaar naar de mondzorgverlener te gaan. (Of al bij het doorbreken van het eerste tandje).
- b) In het drukke gezinsleven denken mensen er niet altijd tijdig aan om naar de mondzorgverlener te gaan, waardoor een bezoek wordt uitgesteld. Als deze ouders dan ook de weg naar de mondzorgverlener niet makkelijk weten te

¹ Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), Koninklijke Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde (KNMT), de Nederlandse Vereniging van Mondhygiënisten (NVM), de Nederlandse Vereniging van Instellingen voor Jeugdtandzorg (NIJ), Zorgverzekeraars Nederland (ZN)

² Cuelenaere, B., Elshout, M., Mulder, J., Streefkerk, M. (2019). Rapport consumentenonderzoek Eerstelijns Mondzorg in op-dracht van het Capaciteitsorgaan. CentERdata. Tilburg

vinden, bijvoorbeeld omdat zij laaggeletterd zijn, is het risico groot dat de kinderen uiteindelijk niet naar de mondzorgverlener gaan.

- c) Sommige ouders weten niet dat zij niet voor de mondzorg voor kinderen hoeven te betalen, uitgezonderd bepaalde prestaties zoals beugels en kronen.
- d) Sommige ouders hebben zelf een goed gebit door maatregelen uit het verleden, zodat zij de link naar de leefstijl voor hun kinderen niet (kunnen) leggen.
- e) Het kan ouders afschrikken als de mondzorgverleners bij het bezoek van het kind aan de ouder vragen wanneer deze zelf weer eens langs komt voor controle.
- f) Tot slot geven de partijen aan dat er mogelijk onvoldoende capaciteit is in de mondzorg om ook alle kinderen die nu niet naar de mondzorgverlener gaan te behandelen. De toegenomen inzet van de beroepsgroepen op het bereiken van kinderen die nu geen of te weinig mondzorg afnemen is door het Capaciteitsorgaan meegenomen in haar raming voor het benodigde aantal opleidingsplaatsen in de mondzorg.

Kenmerk
1636443-200781-CZ

Maatregelen

- In januari 2020 heb ik ouders van jonge kinderen (doelgroep van 25-40 jarigen) actief geïnformeerd dat zij niet voor mondzorg voor hun kinderen hoeven te betalen en dat dit ook niet ten koste gaat van het eigen risico. Het onderwerp is als één van de vier hoofdonderwerpen meegenomen in de jaarlijkse campagne over zorgverzekeringen van VWS. Dit houdt in dat er berichten verschijnen op de social media kanalen van de doelgroep. Deze berichten bevatten de boodschap dat zij niet voor de mondzorg voor hun kinderen hoeven te betalen en verwijzen door naar nadere informatie op rijksoverheid.nl.
- De activiteiten die verzekeraars ondernemen om ouders actief te informeren heb ik beschreven in mijn brief van 25 oktober 2019 (kamerstukken II 29689 nr. 1031)³. Hierin is ook opgenomen dat de verzekeraars en ik verheugd zijn dat de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) begin september heeft aangegeven dat de privacyregelgeving niet in de weg staat om activiteiten specifiek te richten op ouders van kinderen die niet naar de mondzorgverlener gaan. Zoals in de brief van 25 oktober is beschreven wachten de verzekeraars nog op nadere guidance van de AP zodat zij daadwerkelijk de ouders van kinderen die niet naar de tandarts gaan binnen de wettelijke kaders gericht kunnen aanschrijven. Dit blijkt de AP meer tijd te kosten dan eerder verwacht. Het zou goed zijn als er op korte termijn meer duidelijkheid komt zodat verzekeraars verder kunnen met de activiteiten die zij willen ondernemen.
- Haal- en brengservices: Het heeft de voorkeur dat ouders zelf met hun kinderen naar de tandarts gaan. Zodat ook de ouders bij het consult geïnformeerd worden over de gezondheid van het gebit en hoe de dagelijkse zorg kan worden verbeterd. Er zijn echter wijken in Nederland waar veel kinderen niet naar de mondzorgverlener gaan. In deze wijken kan de mondzorg worden bevorderd via instellingen voor Jeugdtandverzorging. Voor het bereiken van deze zorg bestaat er een haal- en brengservice die via de basisverzekering kan worden vergoed. Dit is vastgelegd in beleidsregels van de NZa. De NZa beslist of deze extra vergoeding kan worden gegeven, op basis van een onderbouwde aanvraag van een instelling voor jeugdtandverzorging, die door ten minste twee verzekeraars wordt gesteund.

³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29689-1031.html>

- Voldoende capaciteit: Het Capaciteitsorgaan heeft op 18 december 2019 haar rapport uitgebracht waarin zij een bandbreedte van 330-370 adviseren met een voorkeur voor 330 plaatsen voor de opleiding mondzorgkunde (mondhygiënist) en een bandbreedte van 308 – 320 adviseren met een voorkeur voor 320 plaatsen voor de opleiding tandheelkunde (tandartsen). Conform de toezegging in de begroting van OCW zijn het ministerie van VWS en het ministerie van OCW hierover in overleg.

Kenmerk

1636443-200781-CZ

Conclusie

Het is een uitdaging om alle kinderen wat betreft mondgezondheid een goede start mee te geven. Hier zijn veel verschillende partijen bij betrokken. Het is daarom veelbelovend dat veldpartijen samen een plan aan het opstellen zijn om tot een mondgezonde generatie te komen. Daarnaast zal door KNMT, Patiëntenfederatie, Consumentenbond, NVM, Zorgverzekeraars Nederland, ONT, NVIJ, NZa en mijzelf doorgedacht worden over de mogelijkheden om (de bekostiging van) preventie en mondzorg voor kinderen verder te verbeteren. Niet vanuit het belang van de tandarts of praktijk, maar om een goede mondgezondheid voor alle kinderen te bereiken. Zodra hier relevante ontwikkelingen uit voortkomen zal ik u hierover informeren.

Hoogachtend,

de minister voor Medische Zorg
en Sport,

Bruno Bruins

Initiatiefvoorstel Arnhems preventieplan mondzorg voor kinderen

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.: 19 februari 2020

Zaaknummer:

Portefeuillehouder: R. van der Zee

Initiatiefnemers: S. Dobbe (SP) en E. Greving (PvdA)

Aan de gemeenteraad,

5 februari 2020

Aanwezig raadsleden/fractievoolgers: de heer Loor (D66), mevrouw Gemici (GroenLinks), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Loos (VVD), de heer Van Butselaar (Arnhem Centraal), de heer Engelaar (PVV), de heer Dilekçi (DENK/Verenigd Arnhem), de heer Elfrink (SP), mevrouw Nede (ChristenUnie).

Afwezig: CDA, Partij voor de Dieren, Arnhemse Ouderenpartij.

Verder aanwezig: de heer D. Janssen (bestuursadviseur)

Aangekondigde amendementen

1. De fractie van D66 overweegt een amendement om de betrokkenheid van het onderwijs te beperken tot de halfjaarlijkse controle en zodoende het draagvlak bij het onderwijs voor het plan te vergoten.
2. De fractie van GroenLinks kondigt een amendement waarmee ze wil voorkomen dat de werkdruk voor het onderwijs toeneemt als gevolg van het preventieplan.
3. De fractie van de ChristenUnie overweegt een amendement om ook het voortgezet onderwijs te betrekken bij het preventieplan.

Bovengenoemde drie fracties beraden zich op de mogelijkheid om deze wijzigingsvoorstellen in één amendement te verwerken.

De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase is afgerond. Het voorstel wordt met instemming van de raadskamer doorgeleid naar de besluitvormende fase.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

J. van der Loo

Titel/onderwerp: **Bomenplan Arnhem**

Raadsadviseur: B. Kranenburg

Telefoonnr: 3775956 bas.kranenburg@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Frans Gooren
Portefeuillehouder:	Mw. C. Bouwkamp	Telefoonnr:	3774254
		E-mailadres:	Frans.Gooren@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend (2)		
Toelichting	De bespreking van het onderwerp stelt de raadskamer in staat om het door het college gevoerde beleid te controleren. Inleiding Bomen hebben een belangrijke functie in de stad. Zij helpen klimaatverandering tegen te gaan en zorgen (mede) voor een leefbare stad. Daarnaast zijn bomen gewoon mooi en dragen bij aan het groene karakter van onze stad. Dit bomenplan verankert de nieuwe visie op bomen en de werkwijze m.b.t. bomen. Ook de evaluatie van de deregulering van de kapvergunning is in het plan meegenomen. Voorstel Bedoeling van het voorstel is om meer duidelijkheid te geven bij afwegingen voor aanplant, beheer en kap van bomen en hoe met bomen om te gaan in projecten. T.o.v. het huidige beleid betekent dit concreet extra bomenaanplant, een langere verzorging van bomen en een kapvergunning nieuwe stijl. Bij projecten wordt er in het bontwerp extra aandacht gegeven aan bomen en er komt een Boom Kwaliteitsteam Arnhem van deskundigen en bewoners, dat de gemeente adviseert. Kanttelingen Er is nog geen structureel budget om invulling te geven aan de ambities uit dit bomenplan. Proces Dit Bomenplan is tot stand gekomen, mede in overleg met de stad via een aantal bewonersavonden. Een samenvatting van het proces is bij de stukken gevoegd. Het voorstel is op 4 en 11 december informatief besproken met een 10-tal insprekers. Meningsvormend (1) is het voorstel in de raadskamer besproken op 15 en 22 januari. Diverse fracties hebben daarbij aangegeven een motie en/of amendement te willen indienen. Bespreking van die moties/amendementen vindt plaats in deze m2-behandeling		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende fase.		
Spreekrecht publiek	Nee, dit heeft plaatsgevonden op 4 en 11 december.		
Behandeladvies	Het betreft een meningsvormende behandeling (m2). Aan de hand van concept- moties en amendementen wordt gedebatteerd over het voorstel. <i>Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld.</i>		
Bijlagen			
Raadsvoorstel "Bomenplan Arnhem"			
Beantwoording technische vragen inzake "Bomenplan Arnhem"			
Behandeladvies 4 december 2019, informatieve behandeling			
Bijlage 1 - Bomenplan 2019			
Bijlage 2 - Evaluatie deregulering kapvergunning 1 Verschil boomaantal buurten Arnhem			
Bijlage 3 - Evaluatie deregulering kapvergunning 2 Verschil kroonoppervlakte			

buurten Arnhem			
Brief van Arnhemse Bomenbond "Verzoek wijzigen Bomenplan Arnhem", d.d. 03-11-2019			
Schriftelijke inspraakbijdrage dhr. S. de Nie			
Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. H. van den Bos			
Schriftelijke inspraakbijdrage van mw. A. Ferwerda			
Schriftelijke inspraakbijdrage dhr. M. Bosch			
Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. S. Fonk			
Schriftelijke inspraakbijdrage van mw. T. Chabot			
Behandelresultaat 4 december 2019, informatieve behandeling			
Schriftelijke inspraakbijdrage van dhr. F. van den Berg			
Behandeladvies 11 december 2019, 2e informatieve behandeling			
Behandelresultaat 11 december 2019, 2e informatieve behandeling			
Schriftelijke reactie mw. T. Chabot op Bomenplan Arnhem			
Schriftelijke reactie dhr. A. Meijssen op Bomenplan Arnhem			
Schriftelijke reactie dhr. E. Wiessenberg op Bomenplan Arnhem			
Behandelresultaat 15 januari 2020, meningsvormende (1) behandeling			
Behandeladvies 22 januari 2020, 2e meningsvormende (1) behandeling			
Behandelresultaat 22 januari 2020, 2e meningsvormende (1) behandeling			
Onderzoek Cobra - Verschil in aantal bomen en kroonbedekking (2006-2018)			
Motie "Communicatie Bomen Stad" (20M14) van de fractie Arnhem Centraal			
Motie "Betrokkenheid bewoners bij bomen" (20M18) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij			

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Mieke Hegge - Partij voor de Dieren
Titel Amendement	Ecologische kwaliteit in de kadernota bomen
Nummer / zaaknummer	20A07 316242
De ondergetekende stelt het volgende amendement voor: Besluit: • Op pag. 6 aan de zin: Gemeentelijke bomen worden duurzaam onderhouden en beter beschermd bij evenementen en werkzaamheden. Na duurzaam, toe te voegen: “en ecologisch” • Op pag. 9 aan de zin: Bomen dragen bij aan de identiteit en beleving van het landschap en de cultuurhistorie, aan ecologie en biodiversiteit. De zin toe te voegen: “Daarnaast hebben bomen een eigen intrinsieke waarde”. • Op pag. 10 aan de zin: Een van de speerpunten van dit plan is te zorgen voor meer bomen in de stad zodat we werken aan een beter stadsklimaat en mensen nog meer kunnen genieten van de vele voordelen die bomen hebben. Toe te voegen: “en dieren er hun leefgebied in kunnen vinden.” • Op pagina 14 aan de zin: “Bij de boomsoortkeuze wordt in de hoofdstructuur in principe gekozen voor inheemse boomsoorten van autochtone herkomst om de biodiversiteit te bevorderen. Toe te voegen, na gekozen voor: “biologische geteelde” • Op pag. 16 de zin: Ook dunning kan deel uitmaken van normaal beheer en onderhoud te veranderen in de zin: “Ook dunning kan in uitzonderlijke gevallen deel uit maken van beheer en onderhoud als het ecologisch verantwoord is.”	

Toelichting:

- Biologisch teelt houdt rekening met de milieueffecten en maakt geen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest.
- Ecologisch onderhoud en beheer betekent dat rekening wordt gehouden met alle organisme in het hele ecosysteem. Het besef en de bereidheid rekening te houden met het feit dat een boom van groot belang is binnen het ecosysteem.

Mieke Hegge - Partij voor de Dieren

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Leendert Combee - VVD Mattijs Loor - D66 Lea Manders - Arnhem Centraal Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Baas in eigen tuin
Nummer / zaaknummer	20A08 316242
De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor: Aan het raadsbesluit toe te voegen: “met dien verstande dat: - er geen meldingsplicht voor bomenkap wordt ingevoerd; - de regeling van de kapvergunning voor bomen op privéterrein (dus bomen die niet staan op grond die in eigendom is van de gemeente) niet wordt gewijzigd ten opzichte van de huidige situatie; - en de daaronder liggende waardevolle bomenlijst en de bescherming middels bestemmingsplannen gehandhaafd blijven en worden uitgebreid op basis van objectieve criteria die op advies van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem door de gemeenteraad worden vastgesteld. Alle eigenaren van bomen die op de waardevolle bomenlijst staan of in een bestemmingsplan worden beschermd ontvangen te zijner tijd een duidelijk bericht met de consequenties daarvan. Zodat dit resulteert in een regeling waarbij voor het kappen van bomen op privéterrein geen melding of vergunning nodig is, tenzij de boom op de uitgebreide waardevolle bomenlijst staat of in een bestemmingsplan wordt beschermd.”	
Toelichting: Het belang van meer bomen, een groter kroonoppervlak en betere bescherming van bomen staat niet ter discussie. Daarvan zijn de indieners een groot voorstander. We moeten echter wel die maatregelen nemen, die daadwerkelijk bijdragen aan een groener Arnhem. Vóór de deregulering van de kapvergunning werden er van de ca. 200 aanvragen per jaar slechts 3 geweigerd. Tijdens de periode van deregulering is de ontwikkeling positiever dan	

daarvoor (pag. 34): er kwamen meer bomen bij en de totale kroonomvang nam in de meeste wijken toe.

Daar waar de afgelopen jaren groen verdween, was dat vooral in de openbare ruimte. Kapvergunningen voor bomen in openbaar groen zijn daarom een goed idee: het dwingt de gemeente hierover goed te communiceren, een goede belangenafweging te maken en stelt inwoners in de gelegenheid dat te controleren. Openbaar groen is immers van ons allemaal.

Meldingen en kapvergunningen voor bomen in particuliere tuinen zijn niet nodig. Het leidt tot extra regeldruk en kosten zonder dat bomen beter beschermd worden. Ook is de voorgestelde regeling betuttelend, met onder andere een beoordeling of kap wel of niet nodig is op basis van de hoeveelheid bezonningsuren “in midden vensterbank binnenkant raam”. De invoering van een complex kapvergunningsstelsel kan volgens insprekers zelfs ook een averechts effect hebben: Arnhemmers denken na voordat ze een boom planten in hun tuin, want het later weghalen van hun eigen boom is bijna onmogelijk.

Op privéterrein moet de eigenaar zelf een belangenafweging kunnen maken, tenzij het gaat om bomen die vanwege de waarde voor de stad als geheel op de waardevolle bomenlijst dienen te staan. Daarom willen de indieners dat alle bomen op privéterrein die van grote waarde zijn ook op de waardevolle bomenlijst komen te staan.

We vragen het Boom Kwaliteitsteam Arnhem om objectieve criteria voor te stellen waarmee bepaald kan worden dat een boom op de waardevolle bomenlijst thuis hoort of dat een groep bomen of gebied middels het bestemmingsplan moet worden beschermd, en om de bestaande criteria waar nodig aan te scherpen. Dit kan gaan over ecologische waarde, een bijzondere bijdrage aan het tegengaan van hittestress, bijdrage aan een monumentaal stadsbeeld vanwege omvang en/of soort, etc. De voorgestelde criteria kunnen vervolgens door de raad worden vastgesteld.

De particuliere eigenaren van bomen die op de lijst staan of middels het bestemmingsplan worden beschermd krijgen persoonlijk bericht wat er met deze bomen wel en vooral niet mag gebeuren. Een kapvergunning is voor deze specifieke bomen altijd nodig.

Als dit amendement wordt aangenomen hoeven Arnhemmers voor het kappen van bomen op privéterrein dus geen meldingen te doen en ook geen kapvergunning aan te vragen. Alleen de Arnhemmers die heel gericht zijn aangeschreven omdat hun particuliere boom op de waardevolle bomenlijst staat of in het bestemmingsplan wordt beschermd, worden gewezen op hun plicht om die te beschermen.

Leendert Combee - VVD

Mattijs Loor - D66

Lea Manders - Arnhem Centraal

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Daniel Becker - ChristenUnie
Titel Amendement	Redactionele wijzigingen
Nummer / zaaknummer	20A11 316242
De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor: Na vaststelling van het Bomenplan Arnhem, de volgende redactionele wijzigingen door te voeren: - bij Bomenplan Arnhem blz 20 alinea "Evaluatie deregulering kapvergunning", de onderstreepte zin weg te halen: - "Om aan deze onduidelijkheid een einde te maken is de meldplicht (voor alle bomen) ingevoerd bij de kapvergunning nieuwe stijl. <u>wone bomen. Dit gebeurt vooral in de bossen en de parken en incidenteel bij lanen, en altijd ten behoeve van de blijvende bomen.</u>" - Bij Bomenplan Arnhem, Bijlage 2, blz 39, 2e alinea: - "Hinderbepaling particuliere bomen" te veranderen in "Hinderbepaling gemeentelijk bomen" - Bij Bomenplan Arnhem, Bijlage 2, schema blz 40: - Het schema verduidelijken dat het dunnen van van wijkbossen, bosplantsoen en struwelen als activiteit kan worden gemeld en niet per boom(pje) - Bij Bomenplan Arnhem, Bijlage 2, schema blz 40: - Het schema verduidelijken dat het weghalen van opschot (kleine boompjes) in bijvoorbeeld sierplantsoenen hoort bij regulier beheer en onderhoud	

Toelichting

N.a.v. technische vragen blijken er een paar foutjes en/of onduidelijkheden in het Bomenplan Arnhem te staan. Zie onderstaande vraag-en-antwoord van de technische vragen die horen bij eerder genoemde wijzigingen:

- Bomenplan blz 20 alinea "Evaluatie deregulering kapvergunning": laatste zin in alinea klopt niet of staat er overbodig>> "Om aan deze onduidelijkheid een einde te maken is de meldplicht (voor alle bomen) ingevoerd bij de kapvergunning nieuwe stijl.wone bomen. Dit gebeurt vooral in de bossen en de parken en incidenteel bij lanen, en altijd ten behoeve van de blijvende bomen. "

Reactie: Goed gezien. Hier is iets misgegaan met de opmaak. De laatste zin kan worden verwijderd.

- Hinderbepaling particuliere bomen II (gemeentelijke bomen?) (blz 39+ 40) - moet de titel van deze alinea niet zijn 'gemeentelijke bomen'?

Reactie: Ja, dat klopt. Dit kan worden aangepast.

- Lees ik het schema goed dat als een boompje van 12 cm diameter die ergens in het bosplantsoen staat moet worden weggehaald in het kader van 'beheer bosplantsoen' nog steeds een kapmelding moet krijgen?

Reactie: Het dunnen van wijkbossen, bosplantsoen en struwelen valt onder normaal beheer en onderhoud. Het dunnen wordt als activiteit gemeld en niet per boompje. Schema kan hierop worden verduidelijkt.

- Lees ik het schema goed dat als een boompje met een dikte van 3 cm in een groenplantsoen staat, geen toekomstboom is, maar gewoon een spontaan opgekomen boompje, het weghalen van dit boompje (in het kader van beheer groenplantsoen) nog steeds een kapmelding behoeft en zelfs verplant of gecompenseerd moet worden?

Reactie: Het verwijderen van deze kleine boompjes (opschot) in sierplantsoen valt ook onder normaal beheer en onderhoud. Schema kan hierop worden verduidelijkt.

Daniel Becker - ChristenUnie

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Mieke Hegge - Partij voor de Dieren
Titel Amendement	Behoud gezonde bomen gaat voor zichtlijnen
Nummer	20A13
Zaaknummer	316242
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor: Op pagina 18 de tekst : Voor de instandhouding van dit beeld is het soms nodig om bomen, boomgroepen of zichtlijnen te herstellen. Voor het beheer en onderhoud zijn deze parkvisies leidend. Onderhoudsmaatregelen gericht op het realiseren van deze visies worden gezien als 'normale' onderhoudsmaatregelen. Te vervangen door: "Bij het beheer en onderhoud van deze parken wordt gestreefd naar het behouden en waar mogelijk herstellen van deze kenmerken. Het herstel van eventueel verloren gegane open ruimte of zichtlijnen mag echter niet ten koste gaan van gezonde bomen die door de Arnhemse kap- en compensatieregels beschermd worden." Na de tekst op pagina 18 : Het kappen van bomen voor het creëren of openhouden van zichtlijnen gebeurt uitsluitend als het gaat om zichtlijnen die expliciet zijn benoemd in de huidige beheervisies van de parken. Toe te voegen:	

Gezonde bomen die bijvoorbeeld in een zichtlijn staan mogen niet verwijderd worden tenzij ze ziek zijn of een gevaar vormen. Nieuwe beheervisies waarin gezonde bomen worden gespaard worden door het college vastgesteld."

De zin op pagina 24 te schrappen

"bij werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van de beheervisies van de parken, zoals bijvoorbeeld de daarin beschreven zichtlijnen"

De zin op pagina 39 onder het kopje Uitzonderingen te schrappen:

"bij werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van de beheervisies van de parken, zoals bijvoorbeeld de daarin beschreven zichtlijnen."

De zin op pagina 39 onder het kopje Uitzonderingen toe te voegen:

"uitzonderingen zoals vastgelegd in de Wet Natuurbescherming."

Deze zin op pagina 43 ad 1. te schrappen:

"b) werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van de beheervisies van de parken, zoals bijvoorbeeld de daarin beschreven zichtlijnen."

De zin op pagina 43 a1. Toe te voegen"

"uitzonderingen zoals vastgelegd in de wet Natuurbescherming."

De zin op pagina 49 te schrappen:

"Voor zichtlijnen mag gekapt worden als het is opgenomen in een vastgesteld beheerplan."

Toelichting

In het Arnhemse bomenbeleid staat bescherming van gezonde bomen voorop. Vanwege overwegingen van cultuurhistorische of landschap architectonische aard, kan het wenselijk zijn zichtlijnen en open ruimtes te herstellen. Het principe van behoud van gezonde bomen gaat echter voor. Ingrepen waarbij op herstel van een historische situatie gericht gekapt wordt mag niet gezien worden als normaal of regulier onderhoud en moet onder de kap- en compensatieregels vallen.

Met meer begrip voor de ecologische waarden van bomen en enige creativiteit kunnen de beheerplannen worden herzien waardoor het gezonde bomenbestand behouden blijft terwijl er in de geest van de ontwerpstyl wordt gehandeld, maar niet naar de letter van de oorspronkelijke ontwerpen. Parken zijn tenslotte ook levende, dynamische entiteiten en geen museumstukken.

De amendering van pag. 18 is leidend. De overige aanpassingen op pag. 24, 39, 43 en 49n zijn hiermee in overeenstemming gebracht.

Mieke Hegge - Partij voor de Dieren

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Allergie is soms ernstige hinder
Nummer Zaaknummer	20A14 316242
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor: Op pagina 38 van het bomenplan wordt achter “allergieën” de tekst “weinig hinder” veranderd in “veel hinder”.	
Toelichting: <i>Dit amendement zal alleen in stemming komen als het amendement om de kapvergunning voor particulieren te schrappen wordt verworpen.</i> Voor sommige mensen kan een allergie wel degelijk een bron van ernstige hinder zijn. Medicatie is lang niet altijd voldoende effectief. Voor deze mensen is het nodig de oorzaak van hun allergie zo veel mogelijk te vermijden. De nabijheid van een boom waarvoor men allergisch is in de eigen tuin is dan een groot probleem. Om die reden moeten in dergelijke gevallen deze mensen een eigen belangenafweging kunnen maken. In de tabel wordt ‘allergie’ daarom aangemerkt als bron van ‘veel hinder’. Hiermee is een vergunning voor het kappen van een buitengewone boom op privéterrein in geval van allergieën mogelijk (zie pagina 41).	
Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Mattijs Loor - D66 Mieke Hegge - Partij voor de Dieren Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Meetbare doelen
Nummer Zaaknummer	20A15 316242
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor: Op pagina 15 van het bomenplan toe te voegen: “Meetbare doelen Met de maatregelen in dit bomenplan willen we de komende 3 jaar de volgende concrete doelen bereiken: • Een toename van kroonoppervlak in alle Arnhemse wijken¹ • Een gemiddelde toename van kroonoppervlak van ten minste 2 procent over heel Arnhem • Een toename van kroonoppervlak van ten minste 5 procent in die wijken die over de periode 2006-2018 een afname van meer dan 2 procent hebben gezien² Doordat we het kroonoppervlak jaarlijks gaan monitoren, kunnen we tijdig bijsturen indien we in een wijk de genoemde doelen niet op tijd dreigen te bereiken.” Op pagina 29 de tekst “In de evaluatie wordt gekeken in hoeverre de huidige aanpak bereikt wat we willen of dat hier bijsturing voor nodig is.” te vervangen door: “In de evaluatie wordt gekeken of de op pagina 15 geformuleerde doelen zijn bereikt. Op basis van de evaluatie zullen we ineffectieve maatregelen uit dit plan schrappen en waar nodig nieuwe maatregelen nemen.”	

¹ Dit betekent dat op kaartjes zoals in bijlage 3 bij het raadsvoorstel over de periode 2020-2023 geen enkele wijk oranje of rood mag kleuren.

² Dit zijn alle wijken die oranje of rood zijn op de meest rechtse kaart in bijlage 3 bij het raadsvoorstel.

Toelichting:

De discussie rondom het beheer van bomen wordt te vaak gevoerd op basis van veronderstellingen in plaats van feiten. Om de effectiviteit van het voorliggende plan te kunnen beoordelen, zijn meetbare doelen nodig. Ook moeten we bij evaluatie durven kijken naar de effectiviteit van de genomen maatregelen en daar waar nodig conclusies aan verbinden. Veel Arnhemmers onderschrijven dat ambitie nodig is om onze stad groen te houden en nog groener te maken. Bij het hebben van ambities hoort ook het bewijzen dat je ze waarmaakt.

Mattijs Loor - D66

Mieke Hegge - Partij voor de Dieren

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Lanen zichtbaar bij nieuwe aanplant
Nummer Zaaknummer	20A16 316242
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor: De tekst “Arnhem kiest voor aanplant op eindafstand We kiezen ervoor straat- en laanbomen op eindafstand te planten. Zo hebben bomen gedurende hun hele levenscyclus voldoende groeiruimte zonder dat ze andere bomen in de weg zitten. Om toch snel een groen beeld te hebben, worden waar mogelijk grotere maten bomen geplant. We gaan niet meer automatisch uit van ‘wijkers’ en ‘blijvers’. Bijkomend voordeel is dat de onderhoudskosten lager zijn en dat er ondergronds meer ruimte is voor kruisende kabels en leidingen. De schade aan wortels van onze bomen neemt hierdoor af. De kans dat het buitengewone bomen worden, neemt hierdoor toe. Tegelijkertijd inventariseren we waar we ruimte willen reserveren voor bomen zodat we de kabels kunnen vragen hun leidingen te verleggen.” op pagina 14 van het Bomenplan te vervangen door: “Arnhem verdeelt de ondergrondse ruimte zorgvuldig In straten en lanen is de ondergrondse ruimte beperkt. In het ontwerp van nieuwe lanen en bij herinrichting houden we rekening met de groeiruimte van die bomen die zullen blijven. De “wijkers”, bomen die geplant worden om ook de eerste jaren na oplevering een groene laan te hebben, worden tijdig verwijderd. Zo hinderen zij de groei van de “blijvers” niet. Door de ondergrondse ruimte zorgvuldig te ontwerpen, zorgen we ervoor dat kruisende kabels en leidingen en boomwortels elkaar zo min mogelijk in de weg zitten. We inventariseren waar we ruimte willen reserveren voor bomen en gaan in overleg met kabels om bij werkzaamheden hun leidingen een zo goed mogelijke plek in het profiel te geven.”	

Toelichting:

Lanen zijn beeldbepalende structuren in onze stad. Zeker in nieuwe of vernieuwde openbare ruimtes draagt een robuuste groenstructuur zo kort mogelijk na oplevering bij aan de groene belevingswaarde van onze stad, maar ook aan de ecologische waarde: bij het planten van wijkers en blijvers (bijvoorbeeld 50/50) is er de eerste jaren na plant tweemaal zoveel groen in de betreffende straat aanwezig.

Uiteraard is het van belang om de wijkers in voorkomende gevallen tijdig te verwijderen, zodat ze de groei van de blijvers niet hinderen. Dat is een kwestie van goed beheer. Ook zal op grond van voorliggend bomenplan altijd overwogen worden of herplant van de wijkers mogelijk is.

Aangezien kabels en leidingen over het algemeen vooral in tracés langs de laan liggen, is met een goede indeling van de ondergrondse ruimte in de ontwerpfase (uitgaande van de groeiruimte van de blijvers) het planten van minder bomen dan tot nu toe gebruikelijk niet nodig.

Mattijs Loor - D66

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Geen dubbele regels ecologie
Nummer Zaaknummer	20A17 316242
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor: • Uit de waarderingstabel (op pagina 37) de volgende regel te schrappen: “Om andere redenen ecologisch waardevol, bijvoorbeeld omdat het een alleenstaande boom is, in een verder versteende omgeving, die onderkomen biedt aan zeldzame flora en fauna.” • De toelichtende teksten hierover in het bomenplan overeenkomstig aan te passen.	
Toelichting: Het stroomschema op pagina 41 maakt duidelijk dat de Wet Natuurbescherming vanzelfsprekend voor gaat bij de beoordeling van of een boom gekapt mag worden. Vanuit deze wet geldt naast de regels voor het kappen van beschermd bos of meer dan 20 bomen buiten de bebouwde kom een algemene zorgplicht: de verplichting om natuurwaarden te beschermen, zowel voor beschermde soorten en gebieden als voor de natuur in het algemeen: schadelijke handelingen moeten in beginsel achterwege worden gelaten. Indien een boom beschermd wordt op grond van deze zorgplicht, kan hij niet zomaar gekapt worden. De in het voorbeeld genoemde “zeldzame flora en fauna” en de unieke positie van een “alleenstaande boom in een verder versteende omgeving” die als ecologische stepstone of als schuilplek kan dienen voor dieren, zijn beschermd door de wet. De tekst “om andere redenen ecologisch waardevol” is te subjectief om te dienen als afwegingskader binnen een vergunningtraject en kan leiden tot willekeur. Omdat dit aspect in landelijke wetgeving is geregeld, is het niet noodzakelijk en niet passend om dit ook als punt 7 in de waarderingstabel (pagina 37) op te nemen. Bovendien loopt de	

gemeente met het opnemen van dit criterium zonder de bomen in privétuinen specifiek als waardevol aan te wijzen het risico dat de gehele kapvergunningsregeling in de APV juridisch ter discussie komt te staan omdat de bovengrens van de verordenende bevoegdheid van de raad hiermee mogelijk wordt overschreden. Bij vooraf waarderen en informeren van eigenaren over de aanwijzing als waardevolle boom op ecologische gronden is er meer duidelijkheid richting de eigenaren, die dan gewezen kunnen worden op de wettelijke kaders, en is daarmee de ecologische waarde beter beschermd.

Mattijs Loor - D66

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel Amendement	Duurzame energie is ook waardevol
Nummer Zaaknummer	20A18 316242
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor: Op pagina 38 wordt de regel: • Schaduw op zonnepaneel: weinig hinder Vervangen door: • Schaduw op zonnepaneel, vermindering van opbrengst van minder dan 25%: weinig hinder • Schaduw op zonnepaneel, vermindering van opbrengst van 25% of meer: veel hinder	
Toelichting: <i>Dit amendement zal alleen in stemming komen als het amendement om de kapvergunning voor particulieren te schrappen wordt verworpen.</i> De schaduw van bomen kan leiden tot een substantiële vermindering van de opbrengst van zonnepanelen. Als de vermindering van de opbrengst beperkt is, is het redelijk om het belang van de buitengewone boom op privéterrein zwaarder te laten wegen dan het belang van duurzame energie. Is het nadeel groter, dan leidt deze aanpassing tot een mogelijkheid om te kappen bij bomen op privéterrein. In de nadere uitwerking van de regels (bij de benodigde wijziging van de APV) kan worden geregeld dat uiteraard eerst wordt gekeken naar mogelijkheden tot snoeien, dat dit niet geldt voor zonnepanelen die zijn aangebracht op een plek waar deze schaduw sowieso al was en hoe de vermindering van opbrengst moet worden bepaald.	
Mattijs Loor - D66 Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Amendement van het lid	Mark Coenders - GroenLinks Vincent Bouma - PvdA
Titel Amendement	Ambitieuze doelen
Nummer Zaaknummer	20A19 316424
De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor: Op pagina 15 van het bomenplan toe te voegen: “Meetbare doelen Met de maatregelen in dit bomenplan willen we de komende 5 jaar de volgende concrete doelen bereiken: • Een toename van kroonoppervlak in alle Arnhemse wijken¹; • Een gemiddelde toename van kroonoppervlak van ten minste 5 procent over heel Arnhem; • Te streven naar een toename van kroonoppervlak van ten minste 10 procent in delen van wijken met hitteplekken. Doordat we het kroonoppervlak jaarlijks gaan monitoren, kunnen we tijdig bijsturen indien we in een wijk de genoemde doelen niet op tijd dreigen te bereiken. De doelen nemen we mee in de uitvoeringsplannen.”	
Toelichting: Om de effectiviteit van het voorliggende plan beter te kunnen beoordelen, zijn ook meetbare doelen nodig. De meetbare doelen moeten passen bij de ambities van het bomenplan. Veel Arnhemmers onderschrijven dat ambitie nodig is om onze stad groen te houden en nog groener te maken.	

¹ Dit betekent dat op kaartjes zoals in bijlage 3 bij het raadsvoorstel over de periode 2020-2023 geen enkele wijk oranje of rood mag kleuren.

Mark Coenders - GroenLinks
Vincent Bouma - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Motie van	Lea Manders - Arnhem Centraal
Titel motie	Communicatie Bomen Stad
Nummer Zaaknummer	20M14 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Er veel onrust is in de stad als het om bomen gaat - Er veel op emotie ipv op feiten wordt gereageerd door veel inwoners en organisaties uit de stad - Communicatie richting de stad ook belangrijk is om burgerparticipatie te bevorderen	
Overwegende dat: - Het een direct belang is voor de gemeente om de inwoners goed te informeren - Een goede open, eerlijke en duidelijke communicatie veel onrust weg zal nemen - We als gemeente een voorbeeldrol hebben en deze dan ook moeten uitoefenen	
• Roept het college op om maandelijks in de Arnhemse Koerier en/of gemeentelijke website, en op social media aan te geven hoeveel gemeentelijke bomen er zijn gekapt en/of zijn geplant per wijk.	
en gaat over tot de orde van de dag	
Lea Manders - Arnhem Centraal	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Betrokkenheid bewoners bij bomen
Nummer Zaaknummer	20M18 316242
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat - het college een Bomenplan heeft voorgelegd aan de raad; - het Bomenplan niet door alle betrokkenen wordt omarmd;	
Overwegende dat - het wenselijk is dat het Bomenplan in haar uitwerking op een breed draagvlak kan rekenen; - het Bomenplan – voor wat betreft het publiek domein – uitwerking behoeft in die zin dat keuzes worden gemaakt ten aanzien van het planten, (groots) onderhoud en verwijderen van bomen, waaronder gezonde bomen;	
Verzoekt het college - te bevorderen dat de betrokkenheid van burgers bij bomen, met name die in het publieke domein staan of kunnen staan, breed is; - te bevorderen dat in de acht wijken de uitwerking van het bomenplan wordt besproken en dat burgers, zoals in casu wijkplatforms, een belangrijke stem hebben in te maken keuzes;	
en gaat over tot de orde van de dag Nico Wiggers, Arnhemse Ouderen Partij	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Motie van	Mieke Hegge - Partij voor de Dieren Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Moratorium kan (nog) niet worden opgeheven
Nummer Zaaknummer	20M19 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: De raad een moratorium op het kappen van gezonde bomen heeft aangenomen, dat geldt totdat het nieuwe bomenbeleid door de raad is vastgesteld.	
Overwegende dat: - Het Bomenplan een kader biedt aan hoe wij in Arnhem bomen beter willen beschermen. -Dat de concrete uitwerkingen nog in een uitvoeringsplan met diverse onderdelen uitgewerkt moet worden, zoals een communicatieplan en de kapvergunning nieuwe stijl, de uitwerking van subsidievoorschriften, enz. -Dat burgers en andere betrokken partijen over de nieuwe uitgangspunten en werkwijze geïnformeerd moeten worden. -Het bomenplan nog onvoldoende concreet is en daarmee nog onvoldoende bescherming voor bomen biedt. -De particulieren, bedrijven en gemeente zelf nog niet geïnformeerd zijn over de nieuwe werkwijze en de kapvergunning nieuwe stijl en tot dat heeft plaats gevonden er onvoldoende helderheid is over de nieuwe regels en werkwijze.	
De raad draagt het college op om het moratorium op kappen van gezonde bomen te handhaven totdat de raad besluit dat aan de voorwaarden voor opheffing voldaan is, te weten: een vastgesteld en voldoende concreet uitvoeringsplan, een communicatieplan en afdoende informatievoorziening aan burgers, bedrijven en de eigen uitvoeringsorganisatie.	

en gaat over tot de orde van de dag

Mieke Hegge - Partij voor de Dieren

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan
Motie van	Vincent Bouma - PvdA
Titel motie	Boom weg? Dan snel weer een nieuwe
Nummer Zaaknummer	20M29 316242
De Raad,	
Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Bomen soms om gegronde redenen gekapt moeten worden - Het kappen van bomen vaak veel emotie oproept - Er dan altijd een vorm van compensatie plaats dient te vinden - Het nu vaak lang duurt tot deze compensatie heeft plaats gevonden	
Overwegende dat: - Omwonenden vaak niet op de hoogte zijn van de diverse manieren van compensatie - Een goede informatievoorziening kan lijden tot meer begrip - Indien een boom wordt gekapt de compensatie zo snel als technisch mogelijk is plaats moet vinden - Hierbij wel rekening gehouden moet worden met de groeiomstandigheden van de eventueel nieuw te planten boom	
Verzoekt het college: • Bij het kappen van een boom de direct omwonenden te informeren over de vervolgstappen • Bij herplant op een andere locatie, dit uiterlijk binnen een half jaar te doen, ook al betekend dat dat de nieuwe boom eerder geplant wordt dan de oude gekapt wordt. • Bij herplant van een boom op de zelfde locatie dit uiterlijk in de daaropvolgende herfstperiode te doen.	

en gaat over tot de orde van de dag

Vincent Bouma - PvdA

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan
Motie van	Vincent Bouma - PvdA Mark Coenders - GroenLinks
Titel motie	Een diversiteit aan bomen
Nummer Zaaknummer	20M30 316242
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Arnhem dan wel 485 verschillende boomsoorten heeft, maar dat deze vaak maar in zeer geringe hoeveelheden voor komen - De afgelopen jaren steeds vaker ziektes of plagen in het groen voor kwamen - Deze zich vaak op een soort plant/boom richten - Niet alle boomsoorten dezelfde leeftijd kunnen behalen	
Overwegende dat: - Meer (bio)diversiteit een beter leefklimaat oplevert voor veel vogels en andere dieren - Meer (bio)diversiteit in het bomenbestand grote impact van ziektes en plagen kan voorkomen dan wel beperken - Meerdere boomsoorten in een straat die verschillende leeftijden kunnen bereiken kan voorkomen dat straten in een keer volledig kaal moeten worden gekapt	
Verzoekt het college: • Om bij toekomstige aanplant van bomen niet altijd voor 1 boomsoort per straat te kiezen • Het aan te planten sortiment uit te breiden • Bij herplant van een of meerdere bomen in een wijk/straat ook eens te kiezen voor een andere soort	

en gaat over tot de orde van de dag

Vincent Bouma - PvdA

Mark Coenders - GroenLinks

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan
Motie van	Vincent Bouma - PvdA Matthijs Loor - D66
Titel motie	Meer bomen voor het zelfde geld
Numer Zaaknummer	20M31 316242
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - In het bomenplan nu gesproken wordt over bomen met een maatvoering tot 30-35 - We veel nieuwe bomen moeten en willen planten in Arnhem - Er maar beperkte financiële middelen beschikbaar zijn	
Overwegende dat: - Een boom met stamomvang 30-35 al snel tot 10x zo duur is als een boom in maat 16-18 (inclusief planten) - De winst in omvang binnen 3-5 jaar teniet gedaan is - Grote bomen een minder grote kans hebben om te gaan groeien op de nieuwe locatie	
Verzoekt het college: • In eerste instantie te kiezen voor een boom met de maatvoering 16-18 • Alleen bij hoge uitzondering hiervan af te wijken	
en gaat over tot de orde van de dag Vincent Bouma - PvdA Matthijs Loor - D66	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Motie van	Mark Coenders - GroenLinks Vincent Bouma - PvdA
Titel motie	Handhaving Bomenplan
Nummer Zaaknummer	20M32 316242
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Er in het Bomenplan geen sanctie genoemd staat voor het negeren van de meldingsplicht; - Het college met een voorstel komt voor aanpassing van de APV naar aanleiding van het mogelijk aannemen van het Bomenplan.	
Overwegende dat: - Op het niet nakomen van de meldingsplicht een sanctie hoort te staan.	
Verzoekt het college: - Om bij de uitwerking van het Bomenplan in de APV ook sancties op te nemen voor het niet nakomen van de meldings- en vergunningsplicht.	
en gaat over tot de orde van de dag Mark Coenders - GroenLinks Vincent Bouma - PvdA	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Motie van	Abdurrahman Çetintaş - SP
Titel motie	Teken voor elke kap
Nummer Zaaknummer	20M33 316242
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - De gemeente Arnhem afgelopen jaren veel bomen heeft gekapt	
Overwegende dat: - Er recente voorbeelden zijn opgedoken waaruit blijkt dat de zaag erg makkelijk wordt gehanteerd. - De wethouder niet altijd goed op de hoogte blijkt te zijn van de kap van bomen in opdracht van de gemeente	
Draagt het college op: - Een of een groep bomen pas wordt gekapt in opdracht van de gemeente Arnhem nadat de wethouder heeft getekend voor de kap van die boom of groep bomen. Jaarlijks brengt het college een verslag uit aan de raad over alle in opdracht van de gekapte bomen.	

en gaat over tot de orde van de dag

Abdurrahman Çetintaş - SP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Motie van	Abdurrahman Çetintaş - SP
Titel motie	Minimaal 10.000 extra bomen in Arnhem
Nummer Zaaknummer	20M34 316242
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Bomen een belangrijke bijdrage leveren aan biodiversiteit, een gezonde leefomgeving, betere luchtkwaliteit, waterbeheer en het voorkomen van hittestress - Meer bomen zorgt voor afvang van fijnstof, het reduceren van CO2 en bevordert de biodiversiteit - Groen bij de Arnhemse identiteit hoort en vele Arnhemmers zich betrokken voelen bij onze bomen en groen	
Overwegende dat: - Het een mooi streven is om het boomvolume in Arnhem te laten toenemen - Meer bomen planten goed voor Arnhem en Arnhemmers is.	
Draag het college op: - Voor 1 april 2020 met een plan te komen om minimaal 10.000 bomen met een volwaardig uitgroei te planten* *Te dekken uit de bestemmingsreserve grond exploitatie. *Te onderzoeken of de kosten (gedeeltelijk) gedekt kunnen worden vanuit het beschikbare provinciale budget voor het Nationaal Natuurnetwerk.	
en gaat over tot de orde van de dag	
Abdurrahman Çetintaş - SP	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Bomenplan Arnhem
Motie van	Mieke Hegge
Titel motie	Van pachtgrond naar (voedsel)bos
Nummer Zaaknummer	20M35 316242
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - In Arnhem diverse percelen landbouwgrond verpacht worden.	
Overwegende dat: - Gemeente Arnhem het doel heeft om de aanplant van bomen te bevorderen - Het ontwikkelen van voedselbossen een mooie kans biedt voor lokale voedselvoorziening. - Het ontwikkelen van bos bijdraagt tot het verbeteren van de CO2-balans. - Het omvormen van landbouwgebied tot (voedsel)bos bijdraagt aan een verhoging van de biodiversiteit. - Voor alternatief gebruik de grondwaarde niet hoeft te worden afgeboekt.	

Verzoekt het college:

- Te onderzoeken welke pachtovereenkomsten voor landbouwgrond de komende jaren zullen aflopen.
- De mogelijkheden te onderzoeken om op deze locaties voedselbossen te ontwikkelen of bosschages aan te leggen.
- De raad over de bevindingen te informeren voor 31 december 2020.

en gaat over tot de orde van de dag

Mieke Hegge
Partij voor de Dieren

Vraag van Tjeerd Broersma
Fractie CU Arnhem

Antwoorden in rood:

- bomenplan blz 20 alinea "Evaluatie deregulering kapvergunning": laatste zin in alinea klopt niet of staat er overbodig>>

"Om aan deze onduidelijkheid een einde te maken is de meldplicht (voor alle bomen) ingevoerd bij de kapvergunning nieuwe stijl.wone bomen. Dit gebeurt vooral in de bossen en de parken en incidenteel bij lanen, en altijd ten behoeve van de blijvende bomen. "

Reactie: Goed gezien. Hier is iets misgegaan met de opmaak. De laatste zin kan worden verwijderd.

- blz 23: wat moet worden vermeld in een kapmelding?

Bij een melding hoeft alleen het adres, de stamomtrek en eventueel de kroondiameter vermeld te worden.

We werken momenteel aan een web-applicatie op de gemeente-website. Dit werkt als een checklist voor met name particulieren die niet weten of er een vergunning nodig is voor het kappen van een bepaalde boom. Als iemand een boom in zijn tuin wil kappen, dan vult deze het adres is. Er wordt dan automatisch bepaald of er een bestemmingsplan-bescherming of Wet Natuurbescherming van toepassing is. In dat geval volgt er een verwijzing naar het omgevingsloket voor de aanvraag van een kapvergunning.

Als er geen bestemmingsplan-bescherming of Wet Natuurbescherming van toepassing is, wordt gevraagd naar de stamomtrek. Is deze kleiner dan 80 cm, dan is er geen kapvergunning noodzakelijk. De initiatiefnemer kan dan volstaan met een melding (druk op de knop). Hij/zij ontvangt dan verdere informatie over de verdere regels (Natuurkalender).

Bij een stamomtrek van meer dan 80 cm, volgt er een automatische check op de volgende punten: monumentale status (kaart), beschermd stadsgezicht, Groenvisiekaart, hittestresskaart. Als de boom op één van die punten waardevol is, volgt er ook weer een verwijzing naar het omgevingsloket voor een vergunningaanvraag.

Voor bomen met een stamomtrek van meer dan 150 cm dient ook een vergunning aangevraagd te worden.

Tot slot wordt nog gevraagd naar de kroondiameter. Is deze groter dan 10 meter, dan is de boom ook vergunningplichtig.

Indien niet: er is geen sprake van een bijzondere boom. Deze mag zonder vergunning gekapt worden. Melding volstaat (zie boven).

- blz 23: stel dat een boom wortelopdruk veroorzaakt bij een parkeerplek, en de meeste logische oplossing voor behoud boom zou zijn om het plantgat te vergroten? wordt dan ook het plantgat vergroot ten kostte van de parkeerplaats?

Dit is maatwerk. Er vindt een nadere afweging plaats, waarin alle belangen tegen elkaar worden afgewogen.

kapmelding en/of vergunning via omgevingsloket:

- waarom wordt stamomtrek aangehouden als maat i.p.v. diameter?

Stamomtrek is voor een particulier eenvoudiger te bepalen.

- in het standaard vergunningaanvraag voor kapvergunning moet men de diameter vermelden (omgevingsloket). Als GemArnhem vast wil houden aan stamomtrek, zal het bij het onderdeel 'gemeente specifieke vragen' moeten vragen naar de omtrek i.p.v. diameter. Hiermee wordt dus in 1 vergunningaanvraag naar twee verschillende maten gevraagd namelijk diameter (standaard omgevingsloket vraag) als stamomtrek (gemeente specifieke vraag). Leidt dat niet tot onduidelijkheid?

Mogelijk. Hoewel het vergunning traject bij de Odra apart staat van de melding bij de gemeente, kan dit verwarrend zijn. Oplossing zou kunnen zijn om op de gemeentewebsite een omreken-knop te plaatsen die bij het invullen van de omtrek ook meteen de diameter vermeldt. We gaan in overleg met de Odra kijken of en onder welke voorwaarden dit beter op elkaar afgestemd kan worden.

Hinder (blz 38):

- hoe wordt bepaald wat 'ernstige wortelopdruk' is?

Er is sprake van ernstige wortelopdruk als de situatie als gevaarlijk wordt ervaren. Praktisch betekent dit dat tegels meer dan drie cm uitsteken.

- "minder dan 3 bezonningsuren per dag in de periode 21 januari – 22 november (gedurende 10 maanden) in midden vensterbank binnenkant raam."

>> Hoe wordt dit gemeten? Hebben jullie daar een computerprogramma voor die dit modelleert?

Nee. Wij bepalen dit niet. De bewoner moet aannemelijk maken dat deze hinder optreedt. Daglicht is te berekenen met bijvoorbeeld een app <https://dgmsoftware.nl/daglicht/> of andere hulpmiddelen op het web <http://www.ekbouwadvies.nl/bouwbesluit/daglicht/daglichtberekening.asp>. Of door een adviseur in te huren.

Hinderbepaling (blz39, bovenaan en blz41) particuliere boom:

- begrijp ik goed dat iedere bomenkap standaard moet worden gemeld? Ook als het een boompje van een meter is? Wie houdt het bij of dat ook daadwerkelijk gebeurt? En wat voor nut heeft het om voor iedere boom, hoe klein ook, een melding te moeten maken?

. Iedere boom die een particulier wil kappen, en waar geen vergunning voor nodig is, dient te worden gemeld. Het geeft ons inzicht in de ontwikkeling van het bomenbestand bij particulieren en zorgt ervoor dat bewoners bewuster omgaan met hun bomen. We gaan vooralsnog niet controleren of er altijd melding wordt gedaan.

- Verder ingaand op de eerdere vraag m.b.t. kapmelding: hoe gebruiksvriendelijk is het doen van een kapmelding? Kan een kapmelding snel middels een simpel formuliertje worden gedaan?

Ja. Wij verwijzen iedere particulier initiatiefnemer die een boom wilt kappen naar de website van de gemeente. De web-applicatie op de gemeentepagina is een hulpmiddel om te bepalen of er een vergunning nodig is. Als dat niet het geval is, volstaat een druk op de knop om melding te doen.

Kapmelding: krijgt een particulier die een kapmelding heeft gedaan nog wel, als er geen bezwaren zijn, een automatische mededeling dat de boom mag worden gekapt? Dit kan dan namelijk meteen worden vergezeld van infoA4 met tips zoals broedperiode vogels, info over veilig werken en verwijzingen naar (de waarde van) inheemse boomsoorten en/of andere info over biodiversiteit voor nieuwe aanplant.

Tegen een kapmelding is geen bezwaar mogelijk. Indien na invullen van de checklist blijkt dat geen vergunning nodig is, krijgt de melder nog informatie mbt de Wet natuurbescherming en wat het beste tijdstip is om een boom te kappen.

Hinderbepaling particuliere bomen II (gemeentelijke bomen?) (blz 39+ 40)

- moet de titel van deze alinea niet zijn 'gemeentelijke bomen'?

Ja, dat klopt. Dit kan worden aangepast.

- omtrek >35 cm: een boom heeft al een omtrek van 35 cm als deze een diameter heeft van 11 cm!

Ja, dat klopt.

- Lees ik het schema goed dat als een boompje van 12 cm diameter die ergens in het bosplantsoen staat moet worden weggehaald in het kader van 'beheer bosplantsoen' nog steeds een kapmelding moet krijgen?

Het dunnen van wijkbossen, bosplantsoen en struwelen valt onder normaal beheer en onderhoud. Het dunnen wordt als activiteit gemeld en niet per boompje. Schema kan hierop worden verduidelijkt.

- Lees ik het schema goed dat als een boompje met een dikte van 3 cm in een groenplantsoen staat, geen toekomstboom is, maar gewoon een spontaan opgekomen boompje, het weghalen van dit boompje (in het kader van beheer groenplantsoen) nog steeds een kapmelding behoeft en zelfs verplant of gecompenseerd moet worden?

Het verwijderen van deze kleine boompjes (opschot) in sierplantsoen valt ook onder normaal beheer en onderhoud. Schema kan hierop worden verduidelijkt.

- Zie bovenstaande vraag: als antwoord op die vragen ja is: met hoeveel extra benodigd FTE i.v.m. enorm veel extra administratie, houdt Gemeente Arnhem rekening wanneer dit nieuwe systeem moet worden doorgevoerd? En hoe wordt dit systeem gehandhaafd?

Extra administratie blijft zeer beperkt. Melding gebeurt geautomatiseerd. Dit levert geen extra werk op voor gemeente Arnhem of ODRA.

Vraag van Leendert Combee
Fractie VVD Arnhem

Antwoorden in rood

1- in hoeveel van de 83 buurten is het aantal bomen toegenomen?

In 70 van de 83 buurten is het aantal bomen tussen 2006 en 2018 toegenomen

2- in hoeveel buurten is het kroonoppervlak met meer dan 10% toegenomen?

In 33 van 83 buurten is het kroonoppervlak tussen 2006 en 2018 met meer dan 10% toegenomen.

3-op pagina 35 staat dat voor de deregulering 95% van de kapvergunningen werden verleend en dus 5% geweigerd.

A. Heeft dat percentage (5% geweigerd) betrekking op alleen particuliere kapvergunningaanvragen?

Percentage is een globale inschatting van particuliere kapvergunningaanvragen

B. Welk absoluut aantal hoort daar bij voor particulieren (aantal geweigerde kapvergunningen) in 2011, 2012 en 2013?

Over deze informatie beschikken wij niet

4- wat is de inschatting van de nieuwe werkwijze tav jaarlijks aantal meldingen (door particulieren) , jaarlijks aantal kapvergunningaanvragen (door particulieren)?

Aantal meldingen zal enkele honderden zijn. Aantal vergunningaanvragen (door particulieren) schatten we op 100.

5- waaruit is het benodigde structurele bedrag van €390.000 precies opgebouwd?

Aanplant extra (straat)bomen: 100.000;
omvormen (landbouw)gronden naar bos: 32.000;
extra beheerkosten (meer bomen, langer behouden, extra maatregelen, bescherming groeiplaats): 82.000
gefaseerde vervanging lanen(i.p.v. in één keer): 20.000
vergoeding kwaliteitsteam: 20.000
extra kosten kapvergunning ODRA: 69.000
extra handhaving: 22.000
stimuleringsubsidie: 25.000
Monitoring: 20.000

Aanvullende vraag:

N.a.v. vraag 3B:

Bij vraag 3B beschikken jullie niet over de info. Wie wel? En is daar achter te komen?

We hebben de volgende informatie nog gevonden in een oud raadsstuk (Zaaknummer: 2012-01-01820, Documentnummer: 2016.0.050.652).

Voor 2011, 2012 en 2013 achtereenvolgens de aantallen kapvergunningaanvragen, het aantal weigeringen en het aantal bomen dat het betreft:

2011: 279; 7; 1.059

2012: 201; 2; 804

2013: 132; 2; 610

Het gaat hierbij om alle kapvergunningaanvragen en dus niet alleen die van particulieren.

Tot slot nog een nuancering t.a.v. vraag 3A: ook voor kapaanvragen van gemeentelijke bomen gold dat meer dan 95% van de aanvragen werd verleend.

Vraag van Mieke Hegge
Fractie PvdD Arnhem

Op pagina 7 van het kader Bomenplan staan een aantal zaken die in het uitvoeringsprogramma worden opgenomen. Dat eindigt met etc. en mijn vraag is welke onderwerpen zijn dat?

Antwoord:

De tekst in het plan waar vraagsteller naar verwijst luidt:

"Tal van beleidsvoornemens zullen verder moeten worden uitgewerkt, nadat de kaders zijn vastgesteld. Zoals de aanpassing van de APV om te komen tot een kapvergunning nieuwe stijl, het selecteren van locaties voor de aanplant van toekomstbomen, de uitwerking van nieuwe subsidievoorschriften, de installatie van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem etc. Deze maatregelen worden opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Bomenplan, waarvan de voortgang jaarlijks aan de gemeenteraad wordt gerapporteerd. Onderdeel daarvan is ook een communicatieplan."

Na vaststelling van het Bomenplan door de raad wordt het Uitvoeringsprogramma opgesteld. Naast de genoemde punten in deze samenvatting bevat het Uitvoeringsprogramma uit te werken onderdelen op het gebied van: Beleid, ontwerp, beheer, projecten, vergunning en regelgeving en communicatie. Zonder volledig te zijn kan je daarbij denken aan:

- inrichten webapplicatie voor het eenvoudig maken van een melding
- instellen van een bomenfonds
- aanpassen evenementenbeleid in relatie tot boombescherming
- stakeholders betrekken bij gezamenlijk aanplanten bomen
- opstellen monitoringssysteem kroonbedekking en bladmassa
- circulair boombeheer opzetten
- opstellen communicatieplan

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer

316242

Onderwerp: Bomenplan Arnhem

Voorstel

1. Het Bomenplan Arnhem vast te stellen

Inleiding

Bomen zijn waardevol. En dat geldt zeker voor onze groene stad. Arnhemmers voelen zich sterk verbonden met de bomen in onze stad. Door de klimaatverandering krijgen bomen een steeds belangrijkere functie. Zij helpen ons klimaatverandering tegen te gaan en dragen bij aan een klimaatadaptieve stad. Bomen zijn ook essentieel om te zorgen voor een leefbare stad, voor mens en dier. De afgelopen jaren staat biodiversiteit noodgedwongen op de agenda; de biodiversiteit loopt terug. Het is belangrijk dat wij daar ook in onze stad oog voor hebben. En naast het feit dat bomen mooi zijn en bijdragen aan het groene imago van onze stad, zijn zij ook belangrijk voor de gezondheid en het welbevinden van ons allemaal.

Het coalitieakkoord vraagt om nadere uitwerking. Al met al, reden om een Bomenplan op te stellen. Dit nieuwe bomenbeleid verankert de nieuwe visie en werkwijze voor bomen. Daarbij worden ook de resultaten van de evaluatie van de deregulering van de kapvergunning meegenomen.

Beoogd effect

Dit Bomenplan, dat kan worden gezien als een aanvulling op de Groenvisie 2017-2035, laat zien wat onze ambities zijn voor de bomen in onze stad. Ook geeft het meer duidelijkheid en richting bij afwegingen op het gebied van aanplant, beheer en kap en hoe om te gaan met bomen in projecten. Dit is ook belangrijk omdat hierdoor transparant wordt gemaakt welke afwegingen hierbij gelden en vanuit welke kaders de gemeente opereert.

We willen meer (buitengewone) bomen in Arnhem, meer groenmassa en dus een nog groenere stad. Uitgangspunt daarbij is kwaliteit en toekomstbestendigheid: de juiste boom op de juiste plek. Dit geldt zowel voor bestaande als nieuw te planten bomen. We willen een betere bescherming van bomen. En het grotere belang van bomen vraagt ook om meer aandacht en transparantie in besluitvorming en communicatie.

Belangrijkste wijzigingen t.o.v. de huidige situatie: we planten extra bomen en verzorgen bomen langer, we benoemen toekomstbomen; we introduceren de kapvergunning nieuwe stijl (altijd melden, meer bomen beschermd zonder onnodige bureaucratie); bij projecten gaan we boombewust ontwerpen; er komt een Boom Kwaliteitsteam Arnhem, bestaande uit deskundigen en bewoners, dat de gemeente adviseert bij gevoelige boom-kwesties.

Argumenten

1.1 De Groenvisie en het coalitieakkoord vragen om een concrete uitwerking ten aanzien van bomen

In 2018 is de Groenvisie 2017-2035 vastgesteld in de raad. Deze geeft op hoofdlijnen aan dat er meer zorg moet zijn voor bomen. Hoe we dat moeten doen is niet uitgewerkt. Daarnaast geeft het huidige coalitieakkoord aan dat monumentale bomen beter moeten worden beschermd, dat we meer bomen willen aanplanten en dat er een evaluatie komt van de deregulering van de kapvergunning. En er moet worden ingezet op het vergroten van bewustwording onder inwoners van de waarde die bomen en groen in eigen tuin hebben.

Dit Bomenplan geeft invulling aan deze afspraken. We willen:

- meer (buitengewone) bomen in de stad, meer groenmassa en dus een groenere stad.
- meer kwaliteit en betere toekomstbestendigheid: de juiste boom op de juiste plek. Dit geldt zowel voor bestaande als nieuw te planten bomen.
- betere bescherming van bomen, in bijzonder de bomen die kunnen uitgroeien tot monumentale bomen.
- meer aandacht en transparantie in besluitvorming en communicatie omtrent bomen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 zie financiën

Financiën

Er is nog geen structureel budget om invulling te geven de ambities

Voor de uitvoering van het Bomenplan is incidenteel €250.000 gereserveerd in de bestaande begroting voor het oppakken van maatregelen in 2020. Het College zal bij het vaststellen van de perspectiefnota in 2020 een meerjarig dekkingsvoorstel doen voor de periode vanaf 2021. Er is dus nog geen structureel budget om invulling te geven aan de beleidsvoornemens. Voor het realiseren van de beleidsvoornemens in het Bomenplan is ca. 390.000 euro nodig.

In 2020 zullen maatregelen worden voorbereid (zoals opzetten Boom Kwaliteitsteam, invoering van kapvergunning nieuwe stijl en uitwerking stimuleringsubsidies) en zullen maatregelen die direct kunnen worden opgepakt, worden uitgevoerd. Hierbij valt te denken aan de aanplant van extra bomen, extra beheer om (meer) bomen langer te behouden en beter te beschermen, de (gefaseerde) vervanging van lanen en het inrichten van een monitoringssysteem.

Uitvoering

Dit ontwerp-Bomenplan is opgesteld in nauwe samenwerking met de stad. Tijdens 6 bewonersavonden heeft een ieder zich kunnen uitspreken over het plan. Daarnaast bestond de mogelijkheid om input te leveren via de website BomenplanArnhem.nl. In bijlage 4 is een samenvatting van dat proces opgenomen. Daarin staat ook een verwijzing naar het totaaloverzicht van alle inbreng.

Dit Bomenplan is een kaderplan, een plan op hoofdlijnen. Tal van beleidsvoornemens zullen, na vaststelling van dit Bomenplan, verder moeten worden uitgewerkt, zoals de aanpassing van de APV om te komen tot een kapvergunning nieuwe stijl, het selecteren van locaties voor de aanplant van toekomstbomen, de uitwerking van nieuwe subsidievoorschriften, de installatie van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem etc. Deze maatregelen worden opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Bomenplan, waarvan de voortgang jaarlijks aan de gemeenteraad wordt gerapporteerd.

Communicatie

Het plan wordt ter vaststelling aangeboden aan de raad en ter informatie toegezonden aan alle betrokkenen. Een van de eerste maatregelen na vaststelling van het plan is het opstellen van een communicatieplan.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bomenplan Arnhem
- Evaluatie deregulering kapvergunning 1 Verschil boomaantal buurten Arnhem
- Evaluatie deregulering kapvergunning 2 Verschil kroonoppervlakte buurten Arnhem

Besluit van

Zaaknummer

316242

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 22 oktober 2019, nummer: 316242;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. Het Bomenplan Arnhem vast te stellen

De griffier,

De voorzitter,

BOMENPLAN

Arnhem

Inhoudsopgave

1. Inleiding en samenvatting	5
2. Situatieschets	9
3. Arnhemse ambitie en aanpak	13
3.1 <i>We willen meer bomen aanplanten</i>	13
3.2 <i>We willen onze bomen goed verzorgen</i>	16
3.3 <i>Arnhemse kap- en compensatieregels</i>	20
4. Arnhem werkt samen en laat zien wat zij doet	27
5. Monitoring en evaluatie	29
6. Bijlagen	31
<i>Bijlage 1: Evaluatie deregulering kapvergunning 2014</i>	32
<i>Bijlage 2: Afwegingskader en stroomschema's kapvergunning</i>	36
<i>Bijlage 3: Definitielijst Bomenplan</i>	44
<i>Bijlage 4: Participatieproces Bomenplan</i>	47

Colofon:

Foto's Gemeente Arnhem, Rinus Baak, Alfred Boland, Samuel Scoop, Sanne Gerritsen, Gitte Cappetti en Toos Poels

1 Inleiding en samenvatting

Bomen zijn waardevol. En dat geldt zeker voor onze groene stad. Arnhemmers voelen zich sterk verbonden met de bomen in onze stad. Door de klimaatverandering krijgen bomen een steeds belangrijkere functie. Zij helpen ons klimaatverandering tegen te gaan en dragen bij aan een klimaatadaptieve stad. Bomen zijn ook essentieel om te zorgen voor een leefbare stad, voor mens en dier. De afgelopen jaren staat biodiversiteit noodgewongen op de agenda; de biodiversiteit loopt terug. Het is belangrijk dat wij daar ook in onze stad oog voor hebben. En naast het feit dat bomen mooi zijn en bijdragen aan het groene imago van onze stad, zijn zij ook belangrijk voor de gezondheid en het welbevinden van ons allemaal.

Dit bomenplan, dat kan worden gezien als een aanvulling op de Groenvisie 2017-2035, laat zien wat onze ambities zijn voor de bomen in onze stad. Ook geeft het meer duidelijkheid en richting bij afwegingen op het gebied van aanplant, beheer en kap en hoe om te gaan met bomen in projecten. Dit is ook belangrijk omdat hierdoor transparant wordt gemaakt welke afwegingen hierbij gelden en vanuit welke kaders de gemeente opereert.

Het coalitieakkoord vraagt om nadere uitwerking. Al met al, reden om een Bomenplan op te stellen. Dit nieuwe bomenbeleid verankert de nieuwe visie en werkwijze voor bomen. Daarbij worden ook de resultaten van de evaluatie van de deregulering van de kapvergunning meegenomen.

Arnhem en bomen

Arnhem heeft een uniek groen karakter. Onze stad wordt geroemd om zijn stadsparken, heeft aan de noordkant de Veluwe en aan de zuidkant het rivierengebied. Groen vormt één van de kernwaarden van Arnhem. Al in 2009 is Arnhem uitgeroepen tot groenste stad van Europa. Onze bomen hebben daarin een belangrijke plaats.

Bomen leveren een grote bijdrage aan ons groene imago. Een boomrijke woon- en werkomgeving is positief voor ons welbevinden. Het is aantrekkelijk voor inwoners, toeristen en het vestigingsklimaat van bedrijven en ondernemers. Bomen dragen bij aan de identiteit en beleving van het landschap en de cultuurhistorie, aan ecologie en biodiversiteit. Bomen hebben een belangrijke waarde en functie voor Arnhem. Zij leveren een grote bijdrage aan het verbeteren van gezondheid en milieu en het tegengaan van klimaatverandering. Bomen leggen CO₂ vast en vangen fijnstof af. Ze creëren schaduw

tijdens zonnige dagen en houden regenwater langer vast. Kortom: bomen zijn belangrijk voor Arnhem en steeds meer mensen zijn hiervan doordrongen.

Koerswijziging

Het grote belang van bomen, dat zich ook uit in grote betrokkenheid van veel Arnhemmers, vraagt om een koerswijziging, zoals ook is aangekondigd in het coalitieakkoord.

Uit het Coalitieakkoord:

“Arnhem heeft een uniek groen karakter. De stad ligt op de overgang tussen Veluwe en rivierengebied en kent prachtige parken en monumentale bomen. Het groen in de stad zorgt er niet alleen voor dat het goed toeven is voor bewoners als voor bezoekers, het heeft ook een belangrijke rol bij het verbeteren van de gezondheid, luchtkwaliteit, klimaat en biodiversiteit.

Het is daarom belangrijk dat er wordt geïnvesteerd in de kwaliteit en de variatie van het groen in de stad. Voor het bevorderen van de biodiversiteit en de leefomgeving van dieren is het belangrijk om het groen in de stad meer met elkaar te verbinden.

We beschermen de monumentale bomen van Arnhem en daarnaast komen er bomen bij die kunnen uitgroeien tot de monumentale bomen van morgen. Er komt een evaluatie van het afschaffen van de kapvergunning en er wordt ingezet op het vergroten van bewustwording onder inwoners van de waarde die bomen en groen in eigen tuin hebben.”

Wat willen we bereiken?

We willen meer (buitengewone) bomen in Arnhem, meer groenmassa en dus een nog groenere stad. Uitgangspunt daarbij is kwaliteit en toekomstbestendigheid: de juiste boom op de juiste plek. Dit geldt zowel voor bestaande als nieuw te planten bomen. We willen een betere bescherming van bomen. En het grotere belang van bomen vraagt ook om meer aandacht en transparantie in besluitvorming en communicatie.

En hoe gaan we dat doen?

We zorgen dat er meer bomen worden geplant. Dat kunnen we als gemeente zelf doen, maar we gaan ook op zoek naar manieren om de stad meer mogelijkheden te geven. Gemeentelijke bomen worden duurzaam onderhouden en beter beschermd bij evenementen en werkzaamheden. Uitgangspunt bij kappen is ‘nee, tenzij’. Het is echter soms noodzakelijk om een boom te kappen. Dat vraagt om een zorgvuldige belangenafweging. Daarbij is maatwerk nodig.

Het afwegingskader en de procedure van de kapvergunning wordt aangescherpt en verduidelijkt. Voorkomen wordt dat er bureaucratische drempels worden opgeworpen zonder dat daarmee de doelen van het bomenbeleid worden gediend. Daarbij maken we onderscheid tussen eenvoudige en complexe gevallen. Hiernaast zullen we de mogelijkheden van de Omgevingswet gebruiken voor ruimtelijke differentiatie. Grootschalige kaalkap van gemeentelijke bomen om biodiversiteit te bevorderen of voor de oogst van biomassa is niet aan de orde. Bomen krijgen bij planontwikkeling meer gewicht.

Bomen worden vooraf geïnventariseerd en gewaardeerd, waarna er een boombewust ontwerp wordt gemaakt. Keuzes in behoud, kap en aanplant worden daarin meegenomen en onderbouwd. Op basis van een integrale afweging, wordt in een project een definitieve ontwerpkeuze gemaakt. Dit geldt ook voor projecten die ‘vanuit de wijk’ worden geïnitieerd. Wanneer bomen mogelijk moeten wijken, zal eerst een onderzoek plaatsvinden naar de mogelijkheden om de boom te sparen of te verplanten. De compensatieregels met betrekking tot te kappen bomen worden uitgebreid.

We willen afspraken maken met andere boomeigenaren en -beheerders over een zorgvuldiger beheer. Daarnaast vinden wij het ook belangrijk om transparanter om te gaan met de keuzes en afwegingen die gemaakt worden rond kap en aanplant van bomen. In het reguliere beheer van bomen in de parken en de wijken hebben wij goede ervaringen met schouwgroepen, bestaande uit bewoners, deskundigen en ambtenaren. Wij gaan het Boom Kwaliteitsteam Arnhem vormen rond projecten waar mogelijke kap van bomen in het spel is. Dit kwaliteitsteam, hoofdzakelijk bestaande uit bewoners en (externe) deskundigen, geeft gevraagd en ongevraagd advies.

Positionering van het plan

Dit Bomenplan staat niet op zich. Het is, voor wat betreft onze bomen, een uitwerking van de Groenvisie 2017-2035, waarin de gemeentelijke koers voor een robuuste stedelijke hoofdgroenstructuur is vastgelegd. Daarnaast zijn de aanbevelingen van de evaluatie van de deregulering van de kapvergunning meegenomen. Voor de goede orde: dit plan bevat geen integraal afwegingskader voor alle ontwikkelingen in de stad. Of ergens een school moet komen of woningen of een weg, valt buiten de reikwijdte van dit plan. Maar als ergens een ontwikkeling plaatsvindt waarbij een conflict ontstaat met bestaande bomen beschrijft dit plan hoe we het belang van de bomen afwegen tegen andere belangen zoals toegankelijkheid, veiligheid en kosten.

Dit Bomenplan is een kaderplan, een plan op hoofdlijnen. Tal van beleidsvoornemens zullen verder moeten worden uitgewerkt, nadat de kaders zijn vastgesteld. Zoals de aanpassing van de APV om te komen tot een kapvergunning nieuwe stijl, het selecteren van locaties voor de aanplant van toekomstbomen, de uitwerking van nieuwe subsidievoorschriften, de installatie van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem etc. Deze maatregelen worden opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Bomenplan, waarvan de voortgang jaarlijks aan de gemeenteraad wordt gerapporteerd. Onderdeel daarvan is ook een communicatieplan.

Belangrijke wijzigingen t.o.v. de huidige situatie

- er komen meer bomen bij en meer bomen worden beschermd zodat ze kunnen uitgroeien tot buitengewone bomen;
- in het beheer en onderhoud van onze bomen gaan we buitengewone bomen langer verzorgen;
- we benoemen toekomstbomen;
- kapvergunning nieuwe stijl: het afwegingskader en de procedure van de kapvergunning wordt aangescherpt en verduidelijkt. Meer (buitengewone bomen worden beschermd. Daarbij spelen ook de waarde voor het klimaat, biodiversiteit en gezondheid nu een rol. Voorkomen wordt dat er onnodige bureaucratische drempels worden opgeworpen;
- bij projecten waarbij mogelijk bomen moeten worden gekapt, gaan we zorgvuldiger te werk. De bestaande bomen worden vooraf geïnventariseerd en gewaardeerd, waarna er een boombewust ontwerp wordt gemaakt. Op basis van een integrale afweging, wordt een definitieve ontwerpkeuze gemaakt;
- indien bomen niet behouden kunnen worden, kijken we altijd of verplanten redelijkerwijs mogelijk is;
- er komt een Boom Kwaliteitsteam Arnhem, voornamelijk bestaande uit externe deskundigen en bewoners, dat de gemeente adviseert bij keuzes rond het kappen van bomen. Een nadere uitwerking en invulling van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem volgt.

2 Situatieschets

Bomen in Arnhem

Arnhem heeft een uniek groen karakter. Onze stad wordt geroemd om zijn stadsparken, heeft aan de noordkant de Veluwe en aan de zuidkant het rivierengebied. Groen is één van de kernwaarden van Arnhem. Al in 2009 is Arnhem uitgeroepen tot groenste stad van Europa. Onze bomen nemen daarin een belangrijke plaats in.

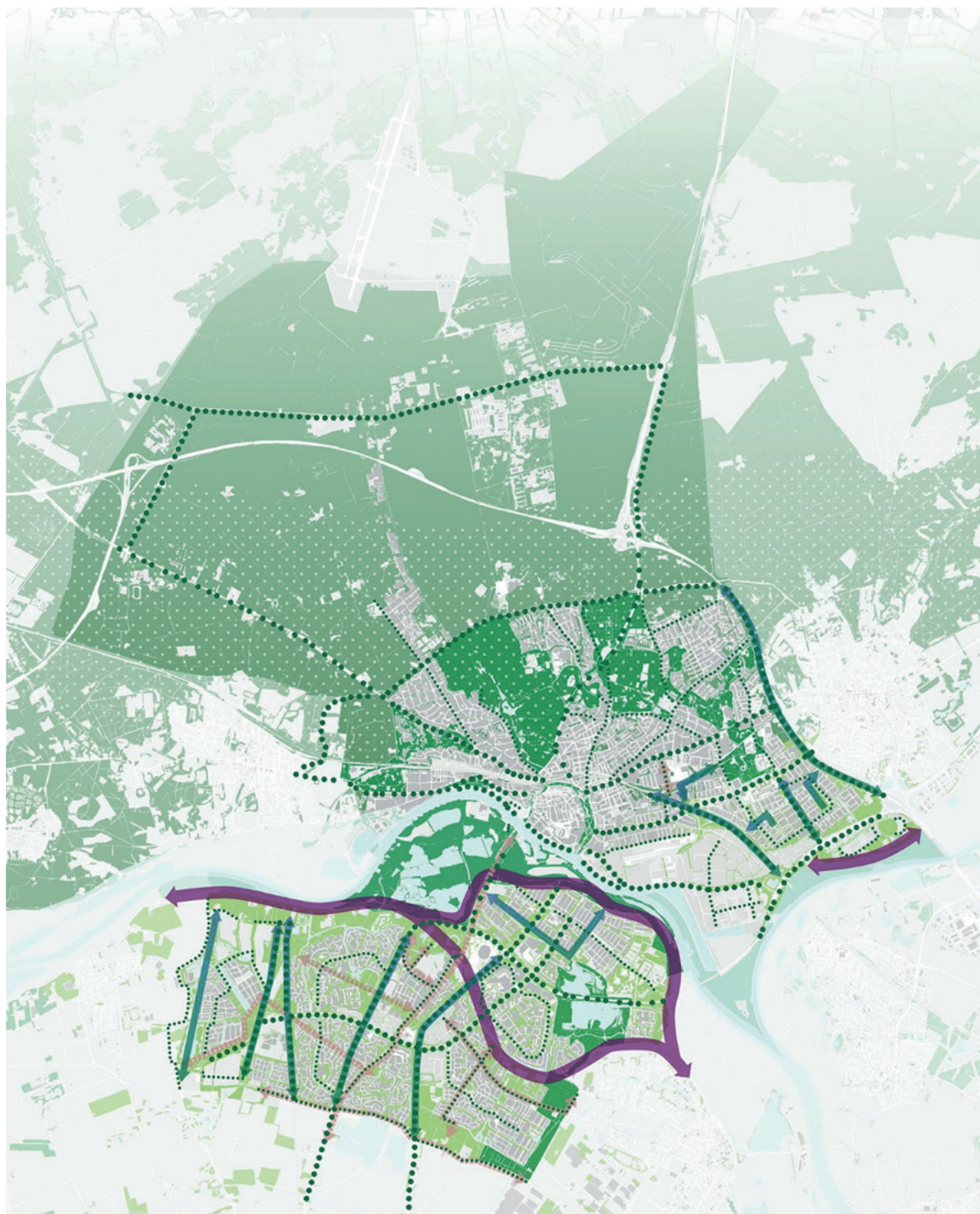
Bomen leveren een grote bijdrage aan ons groene imago. Een boomrijke woon- en werkomgeving is positief voor ons welbevinden. Het is aantrekkelijk voor inwoners, toeristen en het vestigingsklimaat van bedrijven en ondernemers.

De gemeente Arnhem heeft zo'n 40.000 individuele bomen in haar beheer én beheert daarnaast nog ruim 1.200 ha aan bos, parken en natuurterreinen. Op gemeentegrond zijn minstens 485 boomsoorten te vinden. De meest voorkomende soorten zijn eik, linde en esdoorn.

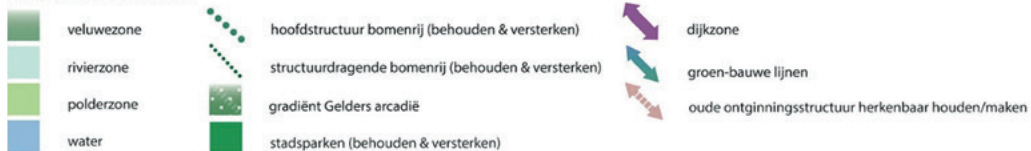
Sommige bomen staan er al jaren: zo zijn er bijna 30 bomen ouder dan 150 jaar en 12 ouder dan 200 jaar. De drie tamme kastanjes in park Gulden Bodem, bekend als de Poortwachters, zijn waarschijnlijk zelfs ouder dan 350 jaar. Dit alles is exclusief alle bomen en bossen die in eigendom zijn van derden.

Bomen dragen bij aan de identiteit en beleving van het landschap en de cultuurhistorie, aan ecologie en biodiversiteit.

Het wordt daarnaast steeds duidelijker wat voor bijdrage bomen leveren aan het verbeteren van gezondheid en milieu en het tegengaan van klimaatverandering. Bomen leggen CO₂ vast en vangen fijnstof af. Ze creëren schaduw tijdens zonnige dagen en houden regenwater langer vast in de bodem. Daarnaast zijn ze belangrijk bij het in stand houden van de biodiversiteit. De Arnhemse bomenhoofdstructuur vormt het grove bomennetwerk van de stad. Dit strekt zich uit over de hele stad en is van belang voor de stad: de bomen markeren en begeleiden belangrijke wegen en bieden oriëntatie in de stad. Ze leveren een belangrijke bijdrage als verbinding tussen groene gebieden. De bomen zijn een belangrijk onderdeel van het groen-blauwe raamwerk, dat wij willen behouden en verder versterken, zoals beschreven in de Groenvisie 2017-2035 (zie kaart 1 op volgende pagina).

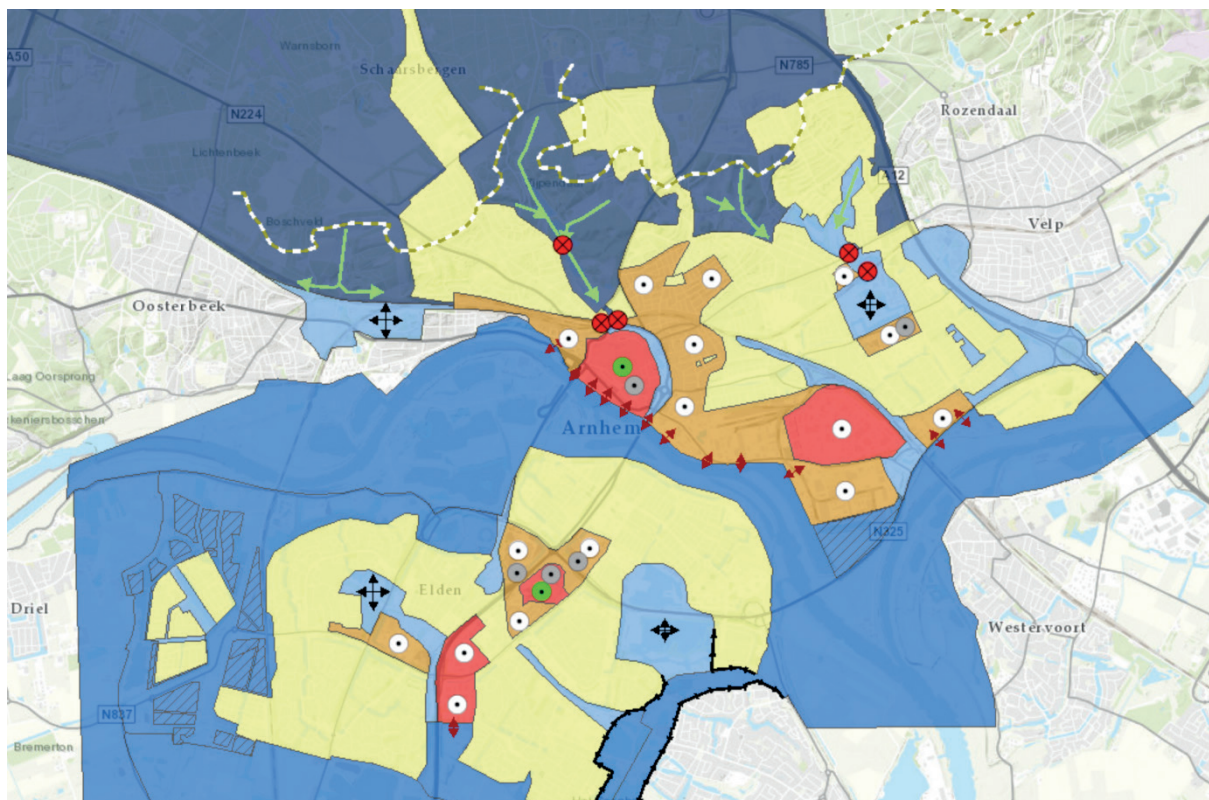

Groenvisiekaart

Kaart 1. Arnhems Groenblauwe raamwerk met Bomenhoofdstructuur

Sinds 2006 is zowel het aantal bomen als de bladmassa in Arnhem als geheel toegenomen, zo blijkt uit luchtfoto's. Toch zijn er gebieden in de stad waar het aantal bomen is afgenomen. Soms zijn dat ook de gebieden waar we meer last van hittestress ervaren, waaronder de Binnenstad en sommige bedrijventerreinen. Dat zijn bij uitstek de plekken waar nieuwe bomen wenselijk zijn.

Kaart 2. Arnhemse Hittekaart

3 Arnhemse ambitie en aanpak

Wij willen meer bomen en we willen bomen langer behouden. Met het oog op klimaatverandering en biodiversiteit hebben wij onze ambitie vergroot. We willen meer (buitengewone) bomen in Arnhem, meer bladmassa dus een nog groenere stad. Uitgangspunt daarbij is kwaliteit en toekomstbestendigheid: de juiste boom op de juiste plek. Dit geldt zowel voor bestaande als nieuw te planten bomen. Het grotere belang van bomen vraagt ook om meer aandacht en transparantie in besluitvorming en communicatie. De bovengenoemde koers heeft gevolgen voor de keuzes die we maken bij aanplant, beheer en het kappen van bomen.

3.1 We willen meer bomen aanplanten

Koerswijziging

Arnhem is een groene stad. Toch zijn er nog plaatsen waar weinig of geen bomen groeien en die stenig zijn, of waar door omvorming of herontwikkeling extra bomen passen. Een van de speerpunten van dit plan is te zorgen voor meer bomen in de stad zodat we werken aan een beter stadsklimaat en mensen nog meer kunnen genieten van de vele voordelen die bomen hebben.

De gemeente Arnhem gaat onderzoeken waar op een duurzame wijze meer bomen passen en deze aanplanten. Daarbij starten we bij zogenaamde hitteplekken en

plekken waar de biodiversiteit of het groene netwerk een impuls kan gebruiken. Wanneer de omgeving erg stenig is, maar er onvoldoende ruimte is voor bomen, kan gekeken worden of een andere vorm van groen gerealiseerd kan worden zoals struiken of gevelgroen.

Bomen horen thuis in elke straat. Ook bij nieuwe buurten is het daarom belangrijk dat in het ontwerp voldoende ruimte is voor (straat)bomen. Alleen zo blijven we die groene stad waar we trots op zijn. Bij het (opnieuw) inrichten van straten is de groene ambitie maatgevend, ook gezien het belang van klimaatadaptatie. Bomen spelen daarbij een essentiële rol. Bij voorkeur kiezen we voor bomen die groot en oud kunnen worden zonder onevenredig veel overlast te veroorzaken. Een uitzondering maken we alleen als dit technisch, of vanwege veiligheid en toegankelijkheid niet mogelijk is.

We onderzoeken waar we (in de toekomst) vrijkomende gronden kunnen omvormen naar bos. Ook willen we kijken of we bomen die verplant worden en waar niet meteen een plek voor beschikbaar is kunnen planten in een zogenaamd 'weesbos'.

Wijkinitiatieven voor meer bomen in straten of tiny forests worden door de gemeente ondersteund.

Arnhem wil meer buitengewone bomen

We willen niet alleen meer bomen in de stad maar ook meer buitengewone bomen. Daarbij houden we rekening met de mogelijkheden van een bepaalde locatie. Buitengewone bomen zijn bomen van een bepaalde omvang en leeftijd die (globaal) voldoen aan de criteria die voorheen werden gehanteerd voor de Waardevolle bomenlijst, aangevuld met criteria op het gebied van hittestress en biodiversiteit. Nieuw is dat ook bomen die aangewezen zijn om in de toekomst buitengewoon te worden (zogenaamde Toekomst-bomen) hiertoe behoren. Waar het kan, wordt gestreefd de bomen uit te laten groeien tot buitengewone bomen, door ze zo groot en zo oud als mogelijk te laten worden. Waar minder ruimte beschikbaar is, kiezen we voor kleinere boom(soorten) en accepteren we dat bomen op deze locatie wellicht minder groot of oud worden.

Arnhem zet de juiste boom op de juiste plek

Er zijn heel veel verschillende boomsoorten met allemaal eigen kenmerken, kwaliteiten en groei-eisen. De te kiezen boomsoort wordt afgestemd op de beschikbare onder- en bovengrondse groei-ruimte, zodat bomen duurzaam in stand kunnen worden gehouden en waar mogelijk kunnen uitgroeien tot buitengewone bomen. Andersom zorgen we voor voldoende groei-ruimte en bodemverbetering voor de gewenste bomen. Oftewel de juiste boom op de juiste plek.

Arnhem zorgt voor herplant

Wanneer een boom dient te wijken, wordt eerst gekeken of de boom in redelijkheid verplant kan worden. Indien dit om technische of boomkundige redenen niet realistisch is, wordt gekeken of kwalitatieve compensatie kan plaatsvinden, alvorens over te gaan tot het verlenen van een kapvergunning. In eerste instantie wordt bekeken of de betreffende boom herplant kan worden in de buurt of eventueel elders. Als dit niet mogelijk is vindt kwantitatieve compensatie in de omgeving plaats. Wanneer ook dit (gedeeltelijk) niet logisch of realistisch is, wordt de waarde van de bomen financieel gecompenseerd. Daarbij krijgt de financiële compensatie het label 'bomen' zodat dit geld ook daadwerkelijk voor de aanplant of in stand houding van bomen inge-

zet wordt. Eventuele herplant dient binnen een jaar plaats te vinden. We gaan daarbij actief zoeken naar plaatsen waar bomen geplant kunnen worden, zodat herplant zo snel mogelijk plaats kan vinden. Plaatsen waar hittestress optreedt of waar de biodiversiteit (aanzienlijk) vergroot kan worden, zullen als eerste aange-merkt worden voor aanplant.

Arnhem kiest voor aanplant op eindafstand

We kiezen ervoor straat- en laanbomen op eindafstand te planten. Zo hebben bomen gedurende hun hele levenscyclus voldoende groei-ruimte zonder dat ze andere bomen in de weg zitten. Om toch snel een groen beeld te hebben, worden waar mogelijk grotere maten bomen geplant.

We gaan niet meer automatisch uit van 'wijkers' en 'blijvers'. Bijkomend voordeel is dat de onderhoudskosten lager zijn en dat er ondergronds meer ruimte is voor kruisende kabels en leidingen. De schade aan wortels van onze bomen neemt hierdoor af. De kans dat het buitengewone bomen worden, neemt hierdoor toe. Tegelijkertijd inventariseren we waar we ruimte willen reserveren voor bomen zodat we de kabels kunnen vragen hun leidingen te verleggen.

Arnhem wil meer inheemse boomsoorten

Bomen hebben een belangrijke functie op het gebied van biodiversiteit in de stad. Bij de boomsoortkeuze wordt in de hoofdstructuur in principe gekozen voor inheemse boomsoorten van autochtone herkomst om zo de biodiversiteit te bevorderen. Deze trekken de meeste flora en faunasoorten aan. Buiten de hoofdstructuur is het mogelijk om meer cultuurvariëteiten of uitheemse soorten toe te passen. In de keuze wordt meegewogen of de soorten nuttige zaden en vruchten geven voor insecten, vogels of kleine zoogdieren of broed- en schuilgelegenheden bieden. Juist in de stedelijke omgeving is een bijdrage hieraan zeer welkom voor het versterken van het groene netwerk en de biodiversiteit.

Arnhem zorgt voor diversiteit in aanplant

Wanneer er veel bomen van dezelfde soort zijn (monocultuur) dan zijn deze kwetsbaar voor plagen en ziektes. Om in de toekomst beter bestand te zijn tegen plagen en ziektes, kiezen we om meer variatie toe te passen. Dit kan bijvoorbeeld variatie zijn in boomsoorten. Waarbij ook naar mogelijkheden wordt gezocht om de omgeving natuurlijk te beheren, bijvoorbeeld met bloemrijke bermen. De omgeving aantrekkelijk maken voor natuurlijke vijanden van ongewenste insecten kan een extra bijdrage leveren aan het tegengaan van plagen en ziektes.

Arnhem plant fruit- en nootbomen

In Arnhem zijn al honderden fruitbomen met behulp van vrijwilligers geplant. Zij zijn ook actief in het intensieve onderhoud van de fruitbomen. Daar waar vrijwilligers actief zijn en bereid zijn om de bomen te onderhouden, wordt in samenspraak gekeken waar fruit- of nootbomen geplant kunnen worden. Mogelijke initiatieven voor voedselbossen worden ondersteund.

In Arnhem planten we samen meer bomen

Een groot deel van Arnhem's grondgebied is eigendom van particulieren. Dit zijn niet alleen particuliere woningeigenaren maar ook woningcorporaties, bedrijven-terreinen, terreinbeherende instanties als het Gelders Landschap, Natuurmonumenten en Defensie. De gemeente gaat actief de boer op om met deze partijen in gesprek te gaan en afspraken te maken over hoe zij zelf kunnen bijdragen aan het vergroenen van de stad of wat zij hiervoor nodig hebben van de gemeente. Bij woningcorporaties nemen we de uitgangspunten van het Bomenplan mee in de gesprekken rondom de Prestatieafspraken.

We stellen naast de bestaande subsidieregeling voor bomen op hitteplekken, een subsidieregeling in voor 'geboortebomen' en ontwikkelen een website 'Boom zoekt plek, plek zoekt boom'. Ook kijken we hoe we voorlichting aan bewoners kunnen uitbreiden.

3.2 We willen onze bomen goed verzorgen

We willen meer bomen en meer groenmassa in onze stad. Daarvoor is het belangrijk om te zorgen dat onze bomen voldoende plek hebben en kunnen groeien. Door goed beheer en onderhoud kunnen onze bomen uitgroeien tot grote volwassen bomen. De manier waarop de gemeente haar bomen en het overige groen beheert is onder meer afhankelijk van de plaats waar de bomen zich bevinden. Waar het kan, zorgen we ervoor dat bomen kunnen uitgroeien tot buitengewone bomen.

Goed beheer en onderhoud van onze bomen

Om te zorgen dat bomen zich goed kunnen ontwikkelen zonder al te grote overlast te veroorzaken, is beheer en onderhoud van groot belang. De gemeente gaat uit van bestendig beheer en onderhoud. Dat betekent dat de onderhoudsmaatregelen zijn gericht op de instandhouding van de boom, beplanting en zijn groeiplaats. Ze dragen daarmee bij aan een gezonde, veilige en duurzame boom of beplanting. Snoeien, opkronen, het verbeteren van de groeiplaats en het geven van water zijn beheermaatregelen, evenals het bestrijden van ziekten en plagen. Dergelijke onderhoudsmaatregelen worden afhankelijk van de situatie jaarlijks tot tienjaarlijks uitgevoerd en behoren tot het normale onderhoud en zijn daarmee niet vergunningplichtig. Ook dunning kan deel uitmaken van normaal beheer en onderhoud. Dan worden bomen weggehaald om de resterende bomen meer ruimte te geven en daarmee de mogelijkheid te bieden uit te groeien tot buitengewone bomen. Dit gebeurt vooral in de bossen en de parken en incidenteel bij lanen, en altijd ten behoeve van de blijvende bomen.

Vrijstaande bomen

Arnhem kent veel vrijstaande bomen. Het beheer van deze bomen is gericht op het zo lang mogelijk in stand houden van gezonde bomen in de wijk. De juiste boom op de juiste plek is ook hier een belangrijk uitgangspunt. Na aanplant van een jonge vrijstaande boom vindt periodiek snoei plaats. De boom wordt afhankelijk van de plek waar deze staat meer of minder hoog opgesnoeid. Een boom langs een fietspad wordt minder hoog opgesnoeid dan een boom langs een doorgaande weg waar vrachtwagens onder de boom door rijden. Daarnaast worden soms takken gesnoeid die in de toekomst gevaar voor uitbreken zouden kunnen opleveren.

Afhankelijk van de boomsoort en ouderdom kunnen bomen dood hout vormen. Dood hout boven een weg levert meer gevaar op dan dood hout boven een gazon. Afhankelijk van de situatie wordt er vaker of minder vaak dood hout gesnoeid. Om het risico op ongevallen te verkleinen, worden de bomen periodiek gecontroleerd door een visuele controle van de boom. Uit deze controle kunnen onderhoudsmaatregelen volgen om de boom weer veilig te maken. Soms is een visuele controle onvoldoende om de risico's in te kunnen schatten. In dat geval wordt een nader onderzoek ingesteld.

Zorgen voor de 'oudjes'

Iedere boom heeft een eigen levenscyclus. Bomen die het einde van hun levenscyclus naderen, laten we langer staan dan voorheen. Dit brengt extra beheerspanningen en kosten met zich mee.

Arnhemse lanen

Arnhem kent vele prachtige bomenlanen. Voor het onderhoud van bomen in lanen geldt hetzelfde als voor vrijstaande bomen met als verschil dat de bomen in een laan een eenheid vormen. Het onderhoud van de laan is erop gericht om de laan duurzaam in stand te houden. Dit kan betekenen dat wanneer bomen in een laan elkaar in hun groei belemmeren ze gedund kunnen worden. Dit speelt het meest bij lanen die bestaan uit lichtminnende boomsoorten zoals populier, wilg en eik en is primair gericht op het langer in stand houden van de laan. Dunning van een laan gebeurt altijd in overleg met de bewoners.

Vervanging van laanbomen is aan de orde als de laan niet meer als laan wordt ervaren. Dit verschilt per situatie. Onder andere beeld, locatie, mate van uitval, veiligheid en kwaliteit van de bomen zijn factoren die gewogen worden om te bepalen of een laan aan vervanging toe is. We stellen samen met het Boom Kwaliteitsteam Arnhem een lijst samen van lanen die hiervoor in aanmerking komen. Deze lijst wordt gebruikt bij de programmering van projecten. Als vervanging van een laan aan de orde is, gaan we in overleg met bewoners kijken hoe vervanging eruit ziet. Dat is maatwerk. Er kan worden besloten om de bestaande bomen te laten staan en nieuwe bomen er tussen te planten of om de bestaande laanstructuur (of een deel daarvan) in één keer te vervangen. Bij vervanging worden bomen in principe op eindafstand geplant, zodat er in de laan niet meer gedund hoeft te worden. Arnhem gaat in de aanplant uit van aanplant op eindafstand en niet meer automatisch van wijkers en blijvers. Er zijn nu nog wel locaties waar in het verleden bomen onder dat principe zijn geplant. In het kader van normaal beheer en onderhoud kunnen deze locaties gedund worden als de bomen in elkaar groeien. Dit gebeurt altijd in overleg met omwonenden. Indien mogelijk worden de bomen verplant.

Arnhemse bos

Een groot deel van het Arnhemse grondgebied bestaat uit bos. Het beheer van de bossen is niet alleen gericht op de instandhouding ervan, maar vooral op het vergroten van de biodiversiteit en het vastleggen van CO₂. Ook vinden wij het belangrijk dat bossen recreatief aantrekkelijk zijn.

Vrijwel alle Arnhemse bossen zijn oorspronkelijk aangelegd als gelijkjarige monoculturen. Dit zijn bossen met één boomsoort van allemaal dezelfde leeftijd. Ze hebben daarom veelal één boomlaag met weinig onderbegroeiing en weinig variatie. Om de biodiversiteit te verhogen dient zowel de gelaagdheid als de soortensamenstelling toe te nemen. Als er meer variatie in leeftijd is en soortensamenstelling is, dan zijn de bossen stormbestendiger en zijn ze minder vatbaar voor ziekten en plagen. Om dit te realiseren worden bossen periodiek gedund. Daarbij wordt, met gebruikmaking van natuurlijke processen, gestuurd op het vergroten van de variatie. In de regel worden deze gevarieerde

bossen ook aantrekkelijker gevonden. Kaalkap ten behoeve van andersoortige natuur of voor de oogst van biomassa is niet aan de orde.

In de bossen wordt gestreefd naar een boomsoorten-samenstelling die van nature thuishoort op die specifieke plek. Hierdoor kan zich op termijn een 'compleet' systeem van daarbij thuishorende flora en fauna vestigen. Wel worden dode en onveilige bomen langs drukke wegen en paden gesnoeid of indien nodig gekapt. Al deze activiteiten vallen onder de noemer van normaal of bestendig beheer en onderhoud. Sinds 1995 heeft de gemeente Arnhem het FSC keurmerk voor duurzaam bosbeheer.

Arnhemse stadsparken

Arnhem is rijk aan prachtige stadsparken. Onze stadsparken zijn van origine particuliere landgoederen geweest met ieder hun eigen ontwerp en inrichting. Ze zijn mede vanwege hun unieke ligging, landschappelijk en recreatief aantrekkelijk. Hun beken, waterpartijen en hoogteverschillen maakt van ieder park een uniek landschap. Het beheer en onderhoud is gericht op de in stand houding van de parken met hun eigen historische aanleg en karakter.

Naast de soms exotische boomsoorten en boomgroepen zijn de bosgebieden weliswaar kleinschalig maar, net als de Arnhemse bossen, meestal als gelijkjarige monoculturen aangelegd. Bij het onderhoud van de bosgedeelten wordt gestreefd naar meer variatie en stabiliteit, maar wordt tegelijkertijd rekening gehouden met de historische context.

Voor elk park is een beheervisie opgesteld waarin de historische, landschappelijke, ecologische en recreatieve waarden zijn beschreven. Deze visies houden nadrukkelijk rekening met de originele bedoeling van de ontwerper en eigenaar van het landgoed. De meeste Arnhemse landgoedontwerpen met betrekking tot open en dicht, boomgroepen en zichtlijnen, beken en watervallen, bos en weiland zijn zo gemaakt dat een landschappelijk beeld ontstond gebaseerd op de Engelse landschapsstijl. Voor de instandhouding van dit beeld is het soms nodig om bomen, boomgroepen of zichtlijnen te herstellen. Voor het beheer en onderhoud zijn deze parkvisies leidend. Onderhoudsmaatregelen gericht op het realiseren van deze visies worden gezien als 'normale' onderhoudsmaatregelen.

Voor elk park is er een schouwgroep van inwoners en professionals. De gemeente bespreekt de voorgenomen onderhoudsmaatregelen met de schouwgroep. De schouwgroep kan ook zelf wensen inbrengen en adviseert de gemeente.

Het kappen van bomen voor het creëren of open houden van zichtlijnen gebeurt uitsluitend als het gaat om zichtlijnen die expliciet zijn benoemd in de huidige beheervisies van de parken. Nieuwe beheervisies worden door het college vastgesteld.

Arnhemse struwelen en wijkbossen

In de wijken zijn veel smalle beplantingen aangelegd die bestaan uit bomen en struiken, struwelen genoemd. Deze struwelen zijn soms tegen of tussen huizen geplant en soms maken ze onderdeel uit van een wijkpark. Het kenmerk van deze beplanting is dat ze een grote gelaagdheid hebben, met zowel kruiden, struiken als bomen. De gelaagdheid maakt ze tevens aantrekkelijk voor insecten en vogels en het geeft de wijk een groen karakter. Bij de aanleg is het aandeel bomen vaak groot om de beplanting snel 'smoel' te geven. Echter wanneer de bomen groter worden, geven ze meer schaduw en belemmeren daardoor de groei van struiken en kruiden waardoor deze beplantingen aan de onderzijde 'hol' worden. Door te dunnen in de bomen komt er weer meer licht op de bodem en kunnen struiken en kruiden weer beter groeien en bloeien. Deze onderhoudsmaatregel valt onder normaal beheer en onderhoud.

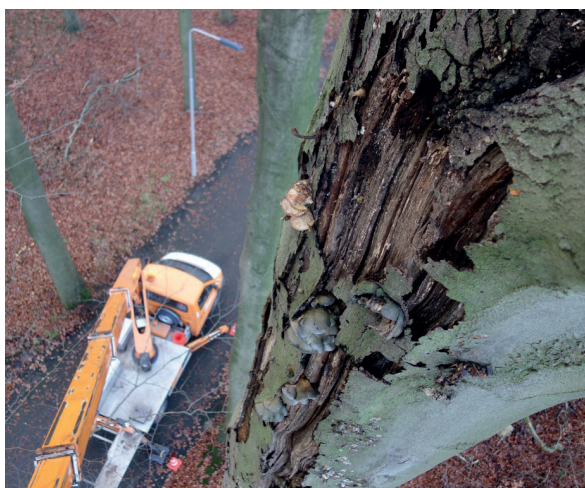
Arnhemse toekomstbomen

Er staan veel buitengewone bomen in de stad en om ervoor te zorgen dat dat ook in de toekomst zo is, gaan we toekomstbomen aanwijzen. Een toekomstboom is een boom die op basis van zijn locatie en eigenschappen gekozen wordt om te behouden en te beschermen voor de toekomst. Het kan een boom zijn die net is aangeplant en nog tijd nodig heeft om groot en bijzonder te worden, maar die wel de optimale groeiomstandigheden heeft om daar te komen. Mits er rekening met deze boom wordt gehouden. Doel is om nu al bomen extra te beschermen die in de toekomst oud en buitengewoon kunnen worden.

Natuurkalender en gefaseerd onderhoud

Arnhem werkt met de Natuurkalender Arnhem. Beheer en onderhoud is daarin zoveel mogelijk afgestemd op de aanwezige dieren en planten. Beheer en onderhoud hoeft daarnaast ook niet in één keer plaats te vinden. Er kan gekozen worden om het beheer gefaseerd uit te voeren. Zo wordt het leefgebied van vogels, insecten en kleine zoogdieren beschermd.

Boomziekten en -plagen

Helaas kunnen bomen ook aangetast worden door boomziekten of -plagen. Arnhem volgt bij ziekten en plagen in principe de landelijke richtlijnen. Om ontstaan en verspreiding te vermijden proberen we te voorkomen dat veel bomen van dezelfde soort dicht bij elkaar staan.

Invasieve exoten

Invasieve exoten zijn veelal ingevoerde planten of bomen die inheemse soorten kunnen verdringen. In sommige gevallen is het daarom wenselijk om ze te bestrijden. Arnhem volgt hierin in principe de landelijke richtlijnen.

Circulair boombeheer

Hout dat vrijkomt in de Arnhemse bossen proberen we zo duurzaam mogelijk te (laten) verwerken. Allereerst gaan we bekijken of we vrijkomend hout zelf kunnen

gebruiken voor het herstel van onze eigen banken, hekwerken, trappen, bruggen, etc. Voor het overige vrijkomende hout gaan we onderzoeken hoe dit op de meest duurzame wijze ingezet en verkocht kan worden.

Bescherming van bomen bij werkzaamheden en evenementen

Bomen zijn waardevol voor onze stad. Dat betekent dat ze met respect moeten worden behandeld, zodat ze bijvoorbeeld niet beschadigd raken tijdens evenementen, onderhoud, werkzaamheden of andere activiteiten. Dit kan gaan over het plaatsen van opslag, graaf- of ophoogwerkzaamheden, het beschermen van de kroon, wortels of grondwaterstand. Ook tijdens evenementen is dit van belang. Evenementen en werkzaamheden mogen geen schade veroorzaken aan de bomen, hun wortelstelsel of groeiomstandigheden.

Sommige bomen kunnen met kleine maatregelen extra beschermd worden. Zo kan het plaatsen van een hekje of kei er al voor zorgen dat er niet meer tegenaan gereden wordt of geparkeerd kan worden. Arnhem gaat bij buitengewone of toekomstbomen kijken waar maatregelen nodig zijn, zodat de bomen beter worden beschermd.

Bij werkzaamheden worden afspraken gemaakt over hoe de bomen worden beschermd tijdens de werkzaamheden. We informeren met de poster 'Werken rondom bomen' over de maatregelen die kunnen worden toegepast. Indien een boom beschadigd zou kunnen worden, wordt de verplichting opgelegd om voorzieningen te treffen ter bescherming van de boom.

Bij de opbouw van een evenement, tijdens en na afloop moet er aandacht zijn voor de bescherming van bomen. Gemeente Arnhem gaat onderzoeken hoe bomen bij evenementen beter beschermd kunnen worden via een gebruiksovereenkomst tussen gemeente en organisator.

3.3 Arnhemse kap- en compensatieregels

Bomen zijn belangrijk. Bomen mogen dan ook niet zomaar worden gekapt. De deregulering van de kapvergunning zoals die in 2014 is ingevoerd, wordt deels teruggedraaid. In het nieuwe stelsel geldt voor elke te kappen boom een meldingsplicht. Door de invoering van een meldingsplicht worden de regels versimpeld en behouden we inzicht in bomen die gekapt worden. Voor het kappen van een boom in een kleine particuliere tuinen waar in het verleden (voor de deregulering) een vergunning voor werd verleend, wordt nu volstaan met een melding.

In het afwegingskader voor de verlening van een kapvergunning krijgen belangen als biodiversiteit en klimaat meer gewicht, waardoor meer bomen beschermd zijn. Dit betekent dat de regels van de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) worden uitgebreid, dus niet alleen voor de waardevolle bomenlijst, zoals die in 2014 is ingevoerd. Zo worden meer bomen beschermd, zonder dat dit leidt tot extra (onnodige) bureaucratie.

Bij projecten kijken we in een vroeg stadium wat de effecten zijn van de voorgenomen activiteiten op de aanwezige bomen. Dit kan leiden tot aanpassingen in het ontwerp of afspraken over compensatie.

Evaluatie deregulering kapvergunning

In 2014 is de toenmalige kapvergunning op grond van de APV grotendeels gedereguleerd. Alleen voor bomen die op de waardevolle bomenlijst staan was nog een vergunning nodig. Uit de evaluatie (zie bijlage 1.) blijkt dat er weliswaar meer particuliere bomen zijn gekapt in de onderzochte gebieden dan verwacht, maar dat de gevreesde kaalslag is uitgebleven. Wel mag worden aangenomen dat zonder de deregulering het aantal bomen minder was afgenomen of zelfs toegenomen. Ook blijkt dat door de deregulering de situatie er voor de burger niet eenvoudiger op geworden is. In de volksmond heette het dat de kapvergunning was afgeschaft. Feitelijk was dat niet zo. Soms moest er wel een vergunning worden aangevraagd en soms niet. Om aan deze onduidelijkheid een einde te maken is de meldplicht (voor alle bomen) ingevoerd bij de kapvergunning nieuwe stijl.wone bomen. Dit gebeurt vooral in de bossen en de parken en incidenteel bij lanen, en altijd ten behoeve van de blijvende bomen.

Juridische bescherming

Arnhem beschermt haar bomen via bestemmingsplannen en de APV. Bomen worden daarnaast beschermd via de Wet Natuurbescherming (voorheen Boswet). In het kader van dit Bomenplan worden de regels met betrekking tot de APV gewijzigd.

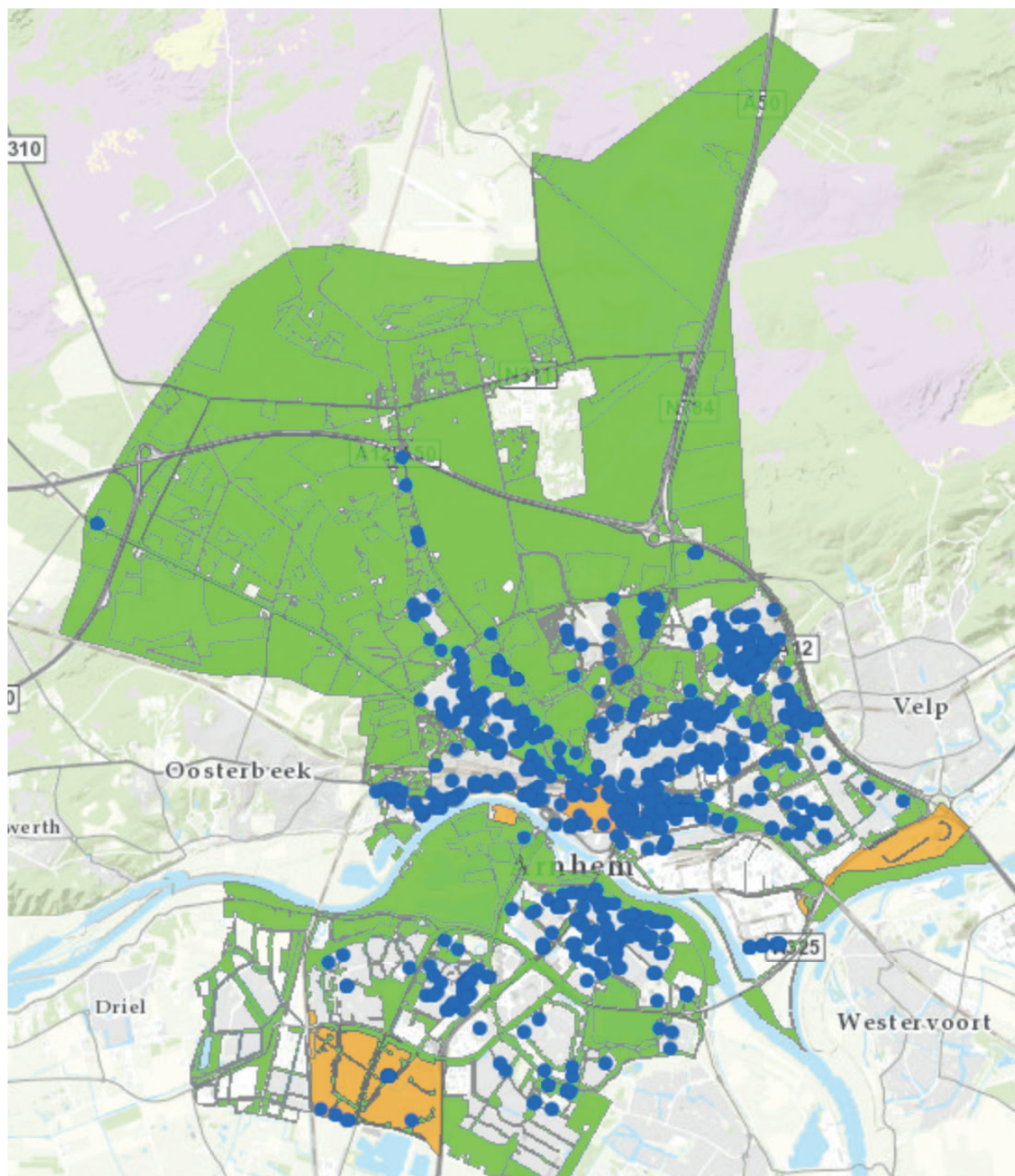
Bescherming via Wet Natuurbescherming

De Wet Natuurbescherming beschermt bos van minimaal 10 are of bomenrijen van meer dan 20 bomen gelegen buiten de bebouwde kom. Daar waar de kapregels uit de Wet Natuurbescherming van toepassing zijn, geldt geen APV.

Bescherming via Bestemmingsplannen

Bomen in de bomenhoofdstructuur zijn de laatste jaren voorzien van een groene bestemming (zie kaart 3). Bij een groene bestemming is een vergunningplicht opgenomen voor het kappen van bomen en struiken. De vergunningplicht geldt niet voor normaal beheer en onderhoud en dunnen. De werkzaamheden zijn slechts toelaatbaar, indien de landschappelijke-, cultuurhistorische- en natuurwaarden en kwaliteiten van het gebied niet onevenredig worden aangetast. Deze bescherming blijft behouden.

Legenda

Beschermde bomen, struiken en groen

Waardevolle bomen

Bescherming door bestemmingsplan

Mogelijke bescherming via bestemmingsplan

Kaart 3. Bescherming via bestemmingsplan en de huidige waardevolle bomenlijst

Bescherming via Algemeen Plaatselijke Verordening (APV)

De APV wordt in het kader van dit Bomenplan gewijzigd. Tot op heden ging de APV uit van een vergunningplicht voor het kappen van bomen die worden vermeld op de Waardevolle bomenlijst. Dit zijn er in 2019 ongeveer 800. Voor de overige bomen was geen vergunning nodig. Na vaststelling van dit plan vallen alle bomen onder de nieuwe kapregels en vervalt de Waardevolle bomenlijst in de huidige vorm. Hier komen criteria voor de Buitengewone bomen voor terug. De wijziging van de kapregels heeft voor een boom bij iemand in een kleine tuin andere consequenties dan voor een straatboom. Het volledige afwegingskader staat in bijlage 2. Kort samengevat is hieronder voor enkele veel voorkomende gevallen de nieuwe situatie beschreven.

Particuliere bomen in een tuin

Als het een buitengewone boom betreft vindt er een nadere afweging plaats. Dat is maatwerk en kan leiden tot een weigering of een vergunning. Dat is in de oude situatie ook zo. In de andere gevallen kan worden volstaan met een melding en mag de boom worden gekapt. Is het perceel groter dan 400 m², dan is compensatie aan de orde.

Gemeentebomen bij beheer en onderhoud

Er zijn situaties waarbij bomen overlast veroorzaken en waar een afweging gemaakt moet worden tussen het belang van de bewoner en het belang van de boom. Voor gemeentelijke bomen met een stamomtrek van meer dan 35 cm en zogenaamde toekomstbomen volgt er een vergunningaanvraag. Afhankelijk van de waarde van de boom en de omvang

van de hinder en overlast vindt er een nadere afweging plaats. Als een boom schade veroorzaakt aan de stoep, de weg of een gebouw herstellen we schade of verbeteren we de standplaats. Als er sprake is van onvoldoende daglichttoetreding, kijken we of extra snoeien mogelijk is. Wanneer dit allemaal niet of onvoldoende kan, dan kan dekapvergunning verleend worden en bekijken we of de boom verplant kan worden. Dit is maatwerk, waarbij omwonenden betrokken worden. Als een dergelijke boom gekapt wordt vindt compensatie plaats, liefst in de nabije omgeving.

Gemeente- en particuliere bomen bij projecten

Als er ergens een school gebouwd gaat worden, een riool vervangen of een ander project moet worden gerealiseerd staan er altijd wel bomen in de buurt. Bomen waar we als gemeente zorgvuldig mee om willen gaan. We zetten daarom in op boombewust-ontwerpen waarin de afweging transparant en helder wordt weergegeven tijdens het hele proces. Dit geldt ook voor projecten vanuit de wijk. Daarom gaan wij werken met de Richtlijn Bomen Effect Analyse (BEA) om keuzes ten aanzien van mogelijke kap van bomen te kunnen maken. Een BEA wordt uitgevoerd om voorafgaand aan activiteiten de effecten te beschrijven op de aanwezige bomen. Ook wordt de waarde van de bomen vooraf in beeld gebracht. In een rapportage wordt een voorstel gedaan voor het behouden, verplaatsen, kappen en aanplanten van bomen waarbij behoud van bomen het uitgangspunt is, naast andere uitgangspunten zoals toegankelijkheid en veiligheid. Als kap onvermijdelijk is, wordt onderbouwd waarom de bomen niet behouden kunnen blijven en hoe wordt gecompenseerd. Bewoners worden bij de keuze van het ontwerp betrokken. Bij projecten met grote impact op het bomenbestand worden de varianten voorgelegd aan het Boom Kwaliteitsteam Arnhem.

Kappen zonder vergunning of melding?

In sommige gevallen is er sprake van een uitzondering en is het aanvragen van een kapvergunning niet noodzakelijk. Dit geldt:

- bij werkzaamheden die vallen onder 'normaal beheer en onderhoud', waaronder dunning;
- bij werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van de beheervisies van de parken, zoals bijvoorbeeld de daarin beschreven zichtlijnen;
- uitzonderingen zoals vastgelegd in de Wet Natuurbescherming.

In geval van acuut gevaar moet een boom direct worden geveld. De eventuele melding of vergunning volgt achteraf.

Wanneer een vergunningplichtige boom zonder vergunning is gekapt, dan is er sprake van een economisch delict. Er kan dan een boete worden opgelegd ter hoogte van de waarde van de gekapte boom.

Verplanten

Als een boom in een project niet behouden kan blijven, zal in eerste instantie altijd onderzocht worden of deze ergens anders opnieuw geplant kan worden. Aangezien er niet altijd meteen een geschikte locatie beschikbaar zal zijn, gaan we onderzoeken of het mogelijk is een 'weesbomenbos' in te richten waar bomen indien nodig, tijdelijk geplant kunnen worden.

Compensatie

APV

We gaan altijd primair uit van het behoud van de bomen. Daar waar er voor gekozen wordt om bomen toch te kappen, en er een vergunning wordt verleend, is mogelijk compensatie aan de orde (zie bijlage 2). Daarbij houden wij de volgende volgorde aan:

1. verplanten;
2. kwalitatief compenseren;
3. kwantitatief compenseren;
4. financieel compenseren.

Vooraf wordt de waarde van de boom bepaald. Deze waarde dient gecompenseerd te worden. Wanneer voor een boom een kapvergunning wordt verleend, wordt eerst gekeken of de boom in redelijkheid verplant kan worden. Indien dit om technische of boomkundige redenen niet realistisch is, wordt gekeken of kwalitatieve compensatie kan plaatsvinden. Is het mogelijk om door herplant in de buurt of elders bomen te planten waardoor de groenkwaliteit duurzaam wordt verbeterd. Als dit niet mogelijk is vindt kwantitatieve compensatie in de omgeving plaats. Wanneer ook dit (gedeeltelijk) niet logisch of realistisch is, wordt de waarde van de bomen financieel gecompenseerd. Daarbij krijgt de financiële compensatie het label 'bomen' zodat dit geld ook daadwerkelijk voor de aanplant van bomen ingezet wordt. De herplant zal worden gemonitord. We gaan daarbij actief zoeken naar plaatsen waar bomen plant kunnen worden, zodat herplant zo snel mogelijk plaats kan vinden. Plaatsen waar hittestress optreedt of waar de biodiversiteit (aanzienlijk) vergroot kan worden, zullen als eerste aangemerkt worden voor herplant.

Bestemmingsplan

In de Groenvisie zijn aanvullend meer regels ten aanzien van de groencompensatie vastgelegd. Voor bomen binnen een bestemming groen (Groen, Park, Bos, Natuur, Landschap) geldt eveneens een compensatieplicht. Voor normaal beheer en onderhoud geldt geen compensatieplicht.

Wet Natuurbescherming

Voor bossen en lanen buiten de bebouwde kom gelden de compensatieregels van de provincie Gelderland, volgens de Wet Natuurbescherming. De compensatieregels van Arnhem zijn niet van toepassing als de provinciale regels gelden.

Toezicht en handhaving

Het vaststellen van een kapvergunning nieuwe stijl, vraagt ook inzet op het gebied van toezicht en handhaving. Dit geldt zowel voor handhavend optreden wanneer de APV of het bestemmingsplan niet wordt nageleefd als voor toezicht bij evenementen en werkzaamheden.

4 Arnhem werkt samen en laat zien wat zij doet

Een nieuw bomenbeleid vraagt naast ingrepen op straat, ook om een andere manier van samenwerking en communicatie. Inwoners, bedrijven en instellingen moeten worden geïnformeerd over het nieuwe Bomenplan en de veranderingen die het plan met zich mee brengt. Een van de uitvoeringsmaatregelen van dit plan is een communicatieplan, waarin dit wordt uitgewerkt.

Bij het opstellen van het Bomenplan Arnhem zijn veel bewoners en professionals betrokken geweest. Zij voelen zich betrokken en hebben daar op velerlei wijzen uiting aan gegeven. Bij de uitvoering van het nieuwe beleid hebben ook weer veel partijen een rol om dit tot een succes te maken. De gemeente kan dit niet alleen.

Daarbij denken wij aan de grote terreinbeheerders, met wie wij in gesprek gaan over de uitgangspunten van dit beleid, maar ook de Arnhemmer, die informatie zoekt over de beste manier om om te gaan met zijn of haar bomen. Het stimuleren en ondersteunen van (particuliere) initiatieven; het ondersteunen van natuureducatie en het samen optrekken met bewoners(groepen) bij het vergroenen van de stad.

We kennen al diverse schouwgroepen en andere bewonersgroepen die zich inzetten voor een groen Arnhem. Wij gaan daarnaast de oprichting van een Boom Kwaliteitsteam Arnhem initiëren. Dit BKA, waarin zowel deskundigen als inwoners zitten, adviseert de gemeente gevraagd en ongevraagd over zaken die bomen aangaan.

5 Monitoring en evaluatie

Monitoren aantal bomen en kroonoppervlak

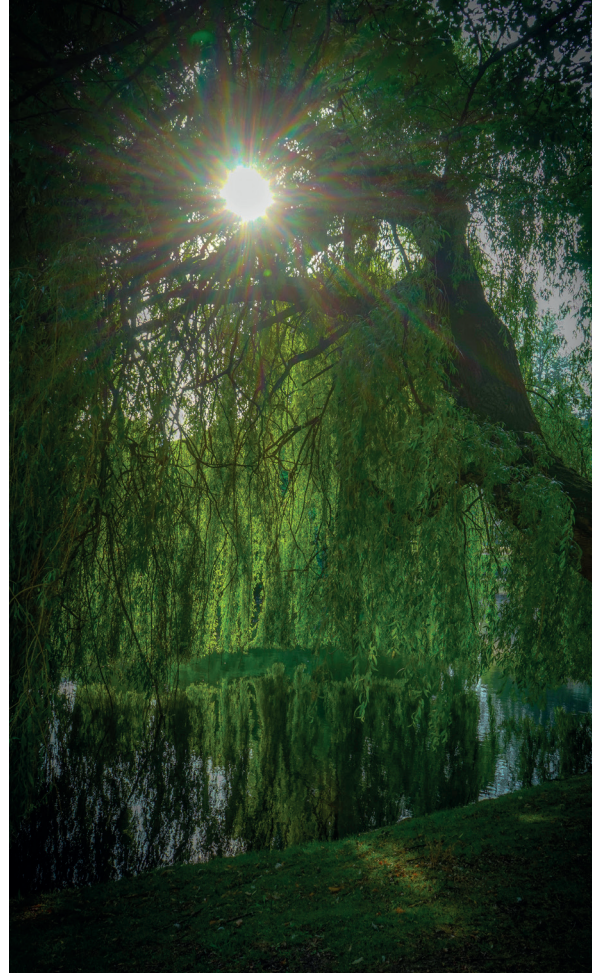
Omdat we willen dat niet alleen het aantal bomen in Arnhem toeneemt maar ook de kroonoppervlakte, gaan we dit jaarlijks monitoren. Daardoor kunnen we zien of de gekozen maatregelen effectief zijn of dat deze moeten worden geïntensiveerd.

In 2019 is de toe- en afname van het aantal bomen en de kroonoppervlakte van bomen geïnventariseerd op buurt- en wijkniveau tussen 2006 en 2018. Om het Bomenplan te monitoren wordt dit in de toekomst voortgezet. Jaarlijks zal een bomenbalans worden opgesteld met daarin een overzicht van de toe- of afname van het aantal bomen en de kroonoppervlakte. De bomenbalans wordt gerapporteerd aan de gemeenteraad.

Daarnaast houden we bij hoeveel bomen met een kapvergunning zijn geveld, hoeveel bomen er in dit kader zijn bijgeplant en hoeveel bomen we hebben kunnen verplanten.

Evaluatie

De aanpak van het Bomenplan wordt na 3 jaar geëvalueerd. In de evaluatie wordt bekeken in hoeverre de huidige aanpak bereikt wat we willen of dat hier bijsturing voor nodig is.

6 Bijlagen

Bijlage 1: Evaluatie deregulering kapvergunning 2014

Bijlage 2: Afwegingskader en stroomschema's kapvergunning

Bijlage 3: Definitielijst

Bijlage 4: Overzicht inbreng en verwerking

Bijlage 1

Evaluatie deregulering kapvergunning

Samenvatting

Dit document geeft antwoord op twee vragen over de deregulering van de kapvergunning per 1 januari 2014. Allereerst de vraag of hierbij de beoogde bezuiniging is bereikt, en als tweede of de deregulering van invloed is geweest op het groene karakter van de stad. De eerste vraag lijkt met nee te moeten worden beantwoord, in elk geval niet in de omvang zoals was beoogd. Wat betreft de tweede vraag is er geen eenduidig antwoord te geven. In de vijf proefwijken zijn er meer (particuliere) bomen gekapt dan voor de deregulering. Een uitgebreider onderzoek met luchtfoto's van de stad laat zien dat er buurten/wijken zijn waarin het aantal bomen is afgenomen, naast veel andere gebieden waar het groene karakter is toegenomen. Dit was ook in de jaren voor 2014 het geval. Of de deregulering een negatieve invloed heeft gehad is daarom niet met zekerheid te zeggen, maar kan ook niet worden uitgesloten.

1. Inleiding

In 2009 heeft het project 'Vereenvoudiging vergunningen' van de toenmalige dienst Stadsbeheer geresulteerd in een voorstel voor deregulering van de kapvergunning. Op 19 april 2011 is deregulering door de gemeenteraad vastgesteld als bezuinigingsopgave met ingang van 2014.

Op 23 april 2012 heeft de raad besloten de APV te wijzigen, zodanig dat de vergunningplicht voor het vellen of doen vellen van houtopstand uitsluitend nog betrekking heeft op bomen die worden vermeld op de Waardevolle bomenlijst. Hierbij is tevens het legesbedrag vastgesteld op €157,- per boom. Op de lijst staan zowel particuliere als gemeentebomen. Het raadsbesluit tot deregulering van de kapvergunning is in december 2013 genomen en per 1 januari 2014 van kracht geworden.

Daarnaast gold en geldt er een omgevingsvergunning (aanlegvergunning) voor het verwijderen van houtopstanden die beschermd zijn door middel van het bestemmingsplan. Deze vergunningplicht geldt voor alle bomen en struiken die vallen binnen de bestemming 'Bos', 'Groen - Park', 'Natuur' en 'Waarde - Landschap'. Voor de meeste bosbezitters is de Wet natuurbescherming van toepassing. Dit betreft de bossen en lanen in het buitengebied en in de stadsparken. Indien bos of lanen moeten worden gekapt, moet er een kapmelding bij de provincie (bevoegd gezag) worden ingediend. De provincie legt compensatie op voor de te kappen bomen en bos.

Hoewel voor het kappen van veel bomen een vergunning nodig blijft, ontstond het beeld dat de kapvergunning werd afgeschaft. Uit zorg dat dit zou leiden tot een kaalslag in de stad heeft de gemeenteraad destijds gevraagd om een evaluatie van het besluit.

Naast de evaluatie in enge zin (zoals toegezegd aan de raad) is ook gekeken naar de feitelijke ontwikkeling van het groenareaal in de afgelopen jaren en de ontwikkeling van het aantal bomen dat door de gemeente wordt beheerd. Gezamenlijk geven deze gegevens een beeld van de ontwikkeling van het groene karakter van Arnhem sinds het dereguleren van de kapvergunning.

2. Toegezegde evaluatie

Aan de raad is toegezegd dat de effecten van de wijziging van de APV en de legesverordening worden bijgehouden. Hierbij gaat het om:

- a. Het effect van deregulering op de vergunningverlening, de afname van het aantal vergunningen en de gerealiseerde bezuiniging;
- b. Het effect van de deregulering op het groene karakter van de stad. Deze monitoring wordt twee en vijf jaar na invoering van de deregulering herhaald, dus in 2015 en 2018. Het verslag daarvan wordt ter kennisgeving naar de raad gestuurd;
- c. Er zal worden geëvalueerd of het legesbedrag kostendekkend is voor de aanvragen die nog wel ingediend worden. Deze evaluatie gebeurt na vijf jaar. Het verslag daarvan wordt ter kennisgeving naar de raad gestuurd.

Ad a.

Tussen 2015 en medio 2019 zijn er door de ODRA 552 aanleg- en kapvergunningaanvragen behandeld (gemiddeld 125 per jaar). Het exacte aantal is niet te herleiden uit de cijfers maar in zeker 98 gevallen was er sprake van voorgenomen kap. In 6 gevallen is de aangevraagde kapvergunning niet verleend. In de andere gevallen werd de vergunning verleend of werd deze ingetrokken door de aanvrager. Hoewel het aantal aanvragen voor een kapvergunning sinds 2014 is gedaald, is het onduidelijk of de beoogde bezuiniging van €62.000,- is gerealiseerd. Er heeft een verschuiving in de inzet van ambtelijke uren plaatsgevonden. Bij veel mensen is er onduidelijkheid ontstaan over welke bomen nu vergunningplichtig zijn. Wekelijks komen hierover vragen binnen bij de ODRA en de gemeente. Verder vergt het jaarlijks actualiseren en vaststellen van de Waardevolle bomenlijst een aanzienlijke ambtelijke inzet.

Ad b.

De genoemde monitoring heeft plaatsgevonden. De tussenresultaten zijn op 11 oktober 2016 en op 5 september 2017 (op verzoek van de raad een jaar eerder dan toegezegd) aan de raad toegestuurd. Daarnaast is er in 2019 nog een extra telling uitgevoerd.

In vijf buurten die representatief worden geacht voor de stad zijn data verzameld over het bomenbestand gedurende een periode van vijf jaar, met drie peil-momenten (2015, 2017 en 2019). Geselecteerd zijn delen van buurten in de wijken Gulden Bodem, Overmaat, St. Marten, Holthuizen en Elderveld. Voorafgaand is in elke buurt een nulmeting uitgevoerd, waarbij het aantal particuliere vergunningplichtige bomen is vastgesteld (volgens de regels van vóór 2014). Dit zijn bomen dikker dan 25 cm, gemeten op een hoogte van 1,30 m en zichtbaar vanaf de openbare weg.

Tijdens schouwmomenten in juni 2015, juni 2017 en februari 2019 is vastgelegd, hoeveel bomen er (sinds de vorige telling) geveld zijn en hoeveel er als 'vergunning plichtig' (als in de situatie van voor 2014) zijn bijgekomen door groei van de stamdikte. Tabel 1 laat de totaalresultaten van deze monitoring zien:

Buurt	Aantal januari 2014	Gekapt 2014-2015	Aantal juni 2015	Gekapt 2015-2017	Aantal juni 2017	Gekapt 2017-2019	Tot. gekapt jan. 2014 - feb. 2019	Tot. Groei jan. 2014 - feb. 2019	Aantal februari 2019	Verschil sinds deregulering
Gulden Bodem	229	-16	213	-10	203	-10	-36	+47	240	+11
Overmaat	57	-5	52	-3	49	-12	-20	+8	45	-12
St. Marten	50	-8	42	-2	40		-10	+7	47	-3
Holthuizen	93	-6	87	-5	82	-13	-24	+18	87	-6
Elderveld	13	-5	8	-2	6	-1	-8	+7	12	-1
Totaal	442	-40	402	-22	380	-36	-98	+87	431	-11

Tabel 1: Ontwikkeling aantal 'vergunningplichtige' bomen per buurt van 2014 tot 2019

Op het moment van deregulering van de kapvergunning is er in de genoemde buurten bij particulieren een totaal aantal van 442 vergunningplichtige bomen geconstateerd. In de periode tot 2019 blijken er hiervan 98 te zijn gekapt. Dat is een afname van 22% in 5 jaar. In dezelfde periode zijn er 87 bomen bijgekomen doordat ze een stamdikte van 25 cm hebben bereikt (natuurlijke groei). Het aantal particuliere 'vergunningplichtige' bomen komt daarmee begin 2019 op 431. Per saldo is er in deze periode dus sprake van een afname met 11 bomen, ofwel 2,5% in 5 jaar.

Het is lastig na te gaan in hoeverre compenserende maatregelen zijn opgelegd en uitgevoerd. Hiervan is geen volledige administratie bijgehouden en ook de controle is niet structureel uitgevoerd.

Ad c.

Afhandeling van een kapaanvraag kost gemiddeld 8 uur, volgens opgave van de ODRA. Deze behandeling van aanvragen is daarmee niet kostendekkend. Dit geldt overigens ook voor andere (kleine) omgevingsvergunningen. Dit is bewust gedaan omdat anders de inwoners relatief hoge legeskosten moeten

betalen voor kleine aanvragen. Als ook de grotere aanvragen voor een omgevingswetvergunning worden meegenomen zijn de totale legesinkomsten wel kostendekkend.

3. Effecten op het groene karakter van de stad

Naast de toegezegde evaluatie zoals hier boven beschreven, is uitgebreider geïnventariseerd hoe het Arnhemse bomenbestand zich de afgelopen jaren feitelijk heeft ontwikkeld:

1. registratie van het gemeentelijke bomenbestand (uit gemeentelijk beheersysteem);
2. infrarood luchtfoto's van het aantal bomen en het kroonoppervlak in de wijken.

3.1 Registratie van het gemeentelijke bomenbestand

De gemeente heeft een groot aantal bomen in beheer. Bomen in de openbare ruimte zijn individueel geregistreerd, met uitzondering van de bomen in bospercelen. Volgens het registratie-systeem heeft het aantal zich als volgt ontwikkeld:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	40165	40721	40555	41049	40943	39728	40787	41465	41579	41327	43608	46665

Tabel 2: Ontwikkeling aantal bomen in beheer bij de gemeente

De eerste jaren laten een vrij stabiel beeld zien. De laatste jaren is er sprake van een flinke toename van het aantal bomen dat bij de gemeente in beheer is. Enerzijds is dit te verklaren door verbeteringen in het beheersysteem, maar ook door aanplant in wijken als Schuytgraaf loopt het aantal bomen van de gemeente op.

3.2 Infrarood luchtfoto's van het aantal bomen en het kroonoppervlak in de wijken

Vanaf 2006 worden jaarlijks infrarood luchtfoto's gemaakt van Nederland. In opdracht van de gemeente Arnhem heeft Cobra Adviseurs op basis van deze luchtfoto's onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van het bomenbestand en de kroonbedekking in Arnhem tussen 2006 en 2018.

Het gaat hierbij om alle bomen in de wijken, zowel particulier als van de gemeente. Op de kaarten zijn de stadsparken, bospercelen groter dan 1 hectare en landbouwgronden niet meegenomen. Omdat de kwaliteit van de luchtfoto's niet constant is, zijn de aantallen niet exact maar geven zij over een langere termijn wel een duidelijke trend weer. Omdat een grote boom niet hetzelfde is als een kleine boom, is naast het aantal bomen ook naar de kroonontwikkeling gekeken. De oppervlakte van de kroon (kroonbedekking) is gemeten. De toe- of afname

van de totale kroonoppervlakte zegt iets over het totaal boomvolume. Het kan dus voorkomen dat het aantal bomen afneemt, maar de totale kroonoppervlakte toeneemt.

Op de bijgaande kaarten is per buurt de toe- of afname van het aantal bomen en het oppervlakte kroonbedekking weergegeven. Rood verbeeldt een afname van meer dan 10%, donkergroen een toename van meer dan 10% in de betreffende periode.

Trend

In de meeste buurten is na het afschaffen van de kapvergunning het aantal bomen toegenomen. Toch is in 12 van de 83 buurten het aantal bomen afgenomen. En in een kwart van de buurten is het kroonoppervlak in deze periode afgenomen. In zes buurten zelfs met meer dan 10%.

Opvallend is dat de ontwikkeling na het afschaffen van de kapvergunning positiever is dan daarvoor. Verder laten de kaarten zien dat veel buurten donkergroen zijn aangegeven. Dit houdt in dat het aantal bomen in die buurten met meer dan 10% is toegenomen. Dit betekent niet per definitie dat er in die periode bomen zijn bijgeplant, maar ook dat kleine bomen die eerst niet werden gezien nu wel worden gezien en meegeteld.

4. Conclusies

- Met de deregulering van de kapvergunning is het er voor de burger niet eenvoudiger op geworden. Voor de kap van waardevolle bomen, bomen in het buitengebied en bomen die binnen een bepaalde bestemming liggen, moet nog steeds een vergunning worden aangevraagd. Voor andere bomen niet. Dat dit voor veel mensen verwarrend is blijkt uit het grote aantal vragen dat hierover bij de ODRA en de gemeente binnenkomt.
- De deregulering heeft enerzijds geleid tot een kostenbesparing (minder aanvragen), anderzijds tot een kostenstijging (meer advisering en administratie waardevolle bomen).
- De legesopbrengsten van de kapvergunningen zijn in enge zin niet kostendekkend. Samen met de grotere omgevingswetaanvragen dekken de legesopbrengsten wel de kosten.
- Op basis van de evaluatiegegevens kan niet worden vastgesteld dat de deregulering heeft geleid tot de gevreesde kaalslag. Toch zijn er na deregulering, in de proefwijken, relatief veel particuliere bomen gekapt. Dit was zonder deregulering wellicht minder geweest.
- In de huidige situatie is het lastig na te gaan in hoeverre compenserende maatregelen zijn opgelegd en uitgevoerd. Hiervan is geen volledige administratie bijgehouden en ook de controle is niet structureel uitgevoerd.
- Op basis van infrarood luchtfoto's blijkt dat de meeste wijken in Arnhem groener worden, zowel als het gaat om aantal bomen als om kroonoppervlak. Er zijn echter ook gebieden waar dit niet voor geldt. Er zijn grote verschillen in de stad. In een kwart van de buurten is het kroonoppervlak sinds het dereguleren van de kapvergunning afgenomen.

5. Aanbevelingen voor het Bomenbeleidsplan

- Voer een eenvoudiger en eenduidiger kapvergunningstelsel in. Geef sneller duidelijkheid voor de aanvrager zonder terug te gaan naar het oude stelsel van voor 2014 (waarbij in 95% van de gevallen de vergunning werd verleend).
- Evalueer de compensatieregels en voer hierbij een beter controleerbare administratie in. In situaties waarin een kapvergunning wordt verleend, is compensatie nodig. Wellicht dat strengere (financiële) compensatieregels een preventieve werking hebben.
- Formuleer aanvullende maatregelen voor die buurten die volgens de luchtfoto's minder groen zijn geworden. Daarbij ligt een koppeling met het bestrijden van hitteplekken voor de hand.

Bijlage 2 Afwegingskader en stroomschema's kapvergunning

Arnhems Afwegingskader kap bomen

Voorliggend afwegingskader beschrijft de beleidsregels en de afwegingscriteria bij voorgenomen kap van bomen. Daarnaast wordt aangegeven hoe de compensatie van de gekapte boom is geregeld.

Bescherming bomen en afwegingskader kap

Arnhem beschermt haar bomen via bestemmingsplannen en de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV). Bomen worden daarnaast beschermd via de Wet Natuurbescherming (voorheen Boswet). In het kader van dit Bomenplan worden de regels met betrekking tot de APV gewijzigd. Het voorliggende afwegings-kader gaat voor het overgrote deel over de nieuwe regels van de APV. Het afwegingskader kap bomen maakt onderdeel uit van het Bomenplan Arnhem 2019 en is mede gebaseerd op de evaluatie van de deregulering van de kapvergunning in 2014. In het nu voorliggende afwegingskader voor kap van bomen onderscheiden we drie veelvoorkomende situaties:

1. (voorgenomen) kap van gemeentelijke bomen in verband met hinder, gevaar, normaal beheer en onderhoud e.d.
2. (voorgenomen) kap van particuliere bomen in tuinen (woonbestemming)
3. (voorgenomen) kap in verband met een ruimtelijk project¹

Situaties die niet onder deze drie situaties vallen, vragen altijd om een nadere afweging.

Per situatie schetsen we via een stroomschema de verschillende mogelijke stappen in het afwegingsproces. In het nieuwe stelsel geldt in principe voor elke te kappen boom een meldingsplicht.

Waardebepaling

De kern van het nieuwe afwegingskader bestaat uit het beoordelen van de waarde van de boom. Elke boom vertegenwoordigt een bepaalde waarde. De ene boom meer dan de andere. Aan de hand van diverse criteria (zoals ecologische, landschappelijke en klimaatwaarde) wordt de waarde bepaald. Als een boom positief scoort op één of meerdere van deze (onderstaande) criteria is er sprake van een buitengewone boom.

Intrinsieke en cultuurhistorische waarde: Een boom is buitengewoon als deze opgenomen is als landelijk of gemeentelijk monument, benoemd kan worden als Toekomstboom of cultuurhistorisch waardevol is. Daarbij valt o.a. te denken aan bomen die herinneren aan gebeurtenissen, bomen die een bepaald punt markeren, schenkingsbomen of bomen die onderdeel zijn van een beschermd stadsgezicht.

Biodiversiteit, ecologie en landschappelijke waarde: Een boom heeft een (extra) ecologische waarde als de boom als element onderdeel uitmaakt van het Gelders Natuurnetwerk of onderdeel van de Bomenhoofdstructuur Arnhem (het Groenblauwe netwerk op basis van de Groenvisie 2017). Ook kan een boom om andere redenen ecologisch van grote waarde zijn, bijvoorbeeld omdat er in de omgeving verder weinig bomen voorkomen.

Hittestress: Bomen die in gebieden staan die op de hittestresskaart van Arnhem rood of oranje gemarkeerd zijn hebben een grote meerwaarde als het gaat om het bestrijden van hittestress.

¹ Denk hierbij aan projecten als vervanging riool, verkeersmaatregelen, herinrichting van de openbare ruimte en bouwprojecten. Hierbij gaat het niet om projecten die in particuliere tuinen plaats vinden.

Fijnstof afvangen/CO2 reductie/vasthouden van regen- en grondwater: Deze factoren hebben invloed op de bijdrage van de boom aan gezondheid en het klimaat. De grootte van de kroondiameter en/of de stamomtrek van de boom is hierbij bepalend voor het bepalen van de waarde. Grote bomen zijn niet alleen belangrijk voor dit criterium, ze leveren ook een grote bijdrage aan de andere waarden.

Waarderingstabel	Ja / Nee
Voldoet de boom aan één of meerde waardencriteria?	
- Landelijk monument	
- Gemeentelijk monument	
- Toekomstboom (gemeentebomen)	
- Belangrijke rol in geschiedenis (gedenkboom) en /of onderdeel van beschermd stadsgezicht	
- Onderdeel van Gelders Natuurnetwerk	
- Onderdeel van Arnhemse Groenvisiekaart	
- Om andere redenen ecologisch waardevol, bijvoorbeeld omdat het een alleenstaande boom is, in een verder versteende omgeving, die onderkomen biedt aan zeldzame flora en fauna	
- Boom staat in een gebied dat volgens de hittestresskaart rood of oranje is	
- Boom heeft stamomtrek van 150 cm (particuliere boom) of 100 cm (gemeenteboom) op 1,30m gemeten	
- Kroondiameter groter dan 10 Meter (particuliere boom) of 5 meter (gemeenteboom)	

Bij één of meer keer 'ja' is er sprake van een buitengewone boom.

Waardebepaling particuliere bomen

Een particuliere boom wordt gezien als een buitengewone boom als de boom aan één van de bovenstaande waardencriteria voldoet. Globaal zijn dat de bomen die voorheen voldeden aan de criteria van de Waardevolle bomenlijst, aangevuld met het klimaatcriterium. Voor particuliere bomen geldt de regel dat wanneer een boom een stamomtrek van 150cm of een kroondiameter van 10m heeft, zij een buitengewone boom is.

Waardebepaling gemeentelijke bomen

Voor gemeentelijke bomen gelden dezelfde waardencriteria als voor particuliere bomen, met het verschil dat een gemeentelijke boom met een stamomtrek van 100cm of een kroondiameter van 5m al een buitengewone boom is. Daarnaast kan een gemeentelijke boom ook een Toekomstboom zijn. Ook een Toekomstboom is een buitengewone boom. Bij een gemeentelijke boom die als buitengewoon is gewaardeerd volgt altijd een nadere afweging. Dat is maatwerk.

Hinderbepaling

Bij een afweging rondom overlast/hinder wordt eerst gekeken naar de boomveiligheid en verkeersveiligheid. Is daar acuut gevaar, dan wordt de vergunningsprocedure gestopt en wordt er overgegaan tot noodkap. Is er (niet acuut) gevaar aanwezig dan wordt er overgegaan tot een nadere afweging. Bij geen gevaar wordt de overlast/hinder tabel verder doorlopen. In alle gevallen van hinder wordt onderzocht in hoeverre deze kan worden verholpen door een andere maatregel dan kappen. Als dit het geval is, wordt de betreffende hinder NIET meegewogen in de totaal-beoordeling.

Hindertabel	
Veiligheid	
Boomveiligheid (gevaar dat boom omvalt)	
- Acuut gevaar	Einde procedure: noodkap
- Gevaar aanwezig (niet acuut)	Veel hinder
Verkeersveiligheid (boom beperkt overzicht, staat te dicht op de weg i.r.t de maximum snelheid)	
- Acuut gevaar	Einde procedure: noodkap
- Gevaar aanwezig (niet acuut)	Veel hinder
Buitenproportionele overlast	
- Dergate grote overlast die niet oplosbaar is zonder de boom te kappen	Veel hinder
- Er is sprake van een levensverwachting van minder dan 3 jaar	Veel hinder
I.r.t de Onderstaande hinderfactoren: Deze tellen niet als de hinder met reguliere beheermaatregelen (o.a. snoeien van de boom of aanpassen van de inrichting) geheel of grotendeels kan worden weggenomen)	
Hinder	
- Ernstig zichtbare schade aan bouwwerken	Veel hinder
- Ernstige wortelopdruk	Veel hinder
- minder dan 3 bezonningsuren per dag in de periode 21 januari – 22 november (gedurende 10 maanden) in midden vensterbank binnenkant raam.	Veel hinder
- Beperking groeiruimte buitengewone boom	Veel hinder
- Beperkt bereikbaarheid/ruimte op trottoir (o.a. scootmobiel/ rolstoel)	Veel hinder
- Allergieën	Weinig hinder
- Belemmering openbare verlichting	Weinig hinder
- Schaduw op zonnepaneel	Weinig hinder
- Overhangende takken	Weinig hinder
- Bladval, vruchtval, plagen, luizen etc.	Weinig hinder

Hinderbepaling particuliere bomen

Als een particuliere boom een stamomtrek van minder dan 80cm heeft op 1,30m hoogte of als een boom niet buitengewoon is gewaardeerd, volstaat de aanvrager met een melding. In geval van hinder en overlast van buitengewone particuliere bomen volgt er een vergunningaanvraag. Afhankelijk van de omvang van de hinder en overlast van de buitengewone boom, wordt de vergunning tot kap wel of niet verleend. Als een dergelijke boom in een particuliere tuin staat met een perceel $\geq 400\text{m}^2$ is, indien een kapvergunning wordt verleend, compensatie aan de orde.

Hinderbepaling particuliere bomen

In geval van hinder en overlast van gemeentelijke bomen met een stamomtrek van meer dan 35 cm (op 1,30m) en van zogenaamde Toekomstbomen volgt een vergunningaanvraag. Afhankelijk van de waarde van de boom en de omvang van de hinder en overlast vindt er een nadere afweging plaats. Als een boom schade veroorzaakt aan de stoep, de weg of een gebouw herstellen we de schade of verbeteren we de standplaats. Als er sprake is van onvoldoende daglichttoetreding, kijken we of extra snoeien mogelijk is. Wanneer dit allemaal niet kan, dan kan de kapvergunning verleend worden en bekijken we of de boom verplant kan worden. Dit is maatwerk, waarbij omwonenden betrokken worden. Als een dergelijke boom gekapt wordt zijn de compensatieregels van toepassing.

Bomen in projecten

Als er ergens een school gebouwd gaat worden, een riool vervangen moet worden of een ander project moet worden gerealiseerd staan er vaak bomen in de buurt. Bomen waar we als gemeente zorgvuldig mee om willen gaan. We zetten daarom in op boombewust-ontwerpen waarin de afweging transparant en helder wordt weergegeven tijdens het hele proces. Dit geldt ook voor projecten vanuit de wijk. Daarom gaan wij werken met de Richtlijn Bomen Effect Analyse (BEA) om keuzes ten aanzien van mogelijke kap van bomen te kunnen maken. Een BEA wordt uitgevoerd om voorafgaand aan activiteiten in de buitenruimte de effecten te beschrijven op de aanwezige bomen. Ook wordt de (financiële) waarde van de bomen vooraf in beeld gebracht. In een rapportage wordt een voorstel gedaan voor het behouden, verplaatsen, kappen en aanplanten van bomen waarbij behoud van bomen het uitgangspunt is, naast andere uitgangspunten zoals toegankelijkheid en veiligheid. Als kap onvermijdelijk is, wordt onderbouwd waarom de bomen niet behouden kunnen blijven en hoe wordt gecompenseerd. Bewoners worden bij de keuze van het ontwerp betrokken. Bij projecten van enige omvang worden de varianten voorgelegd aan het Boom Kwaliteitsteam Arnhem.

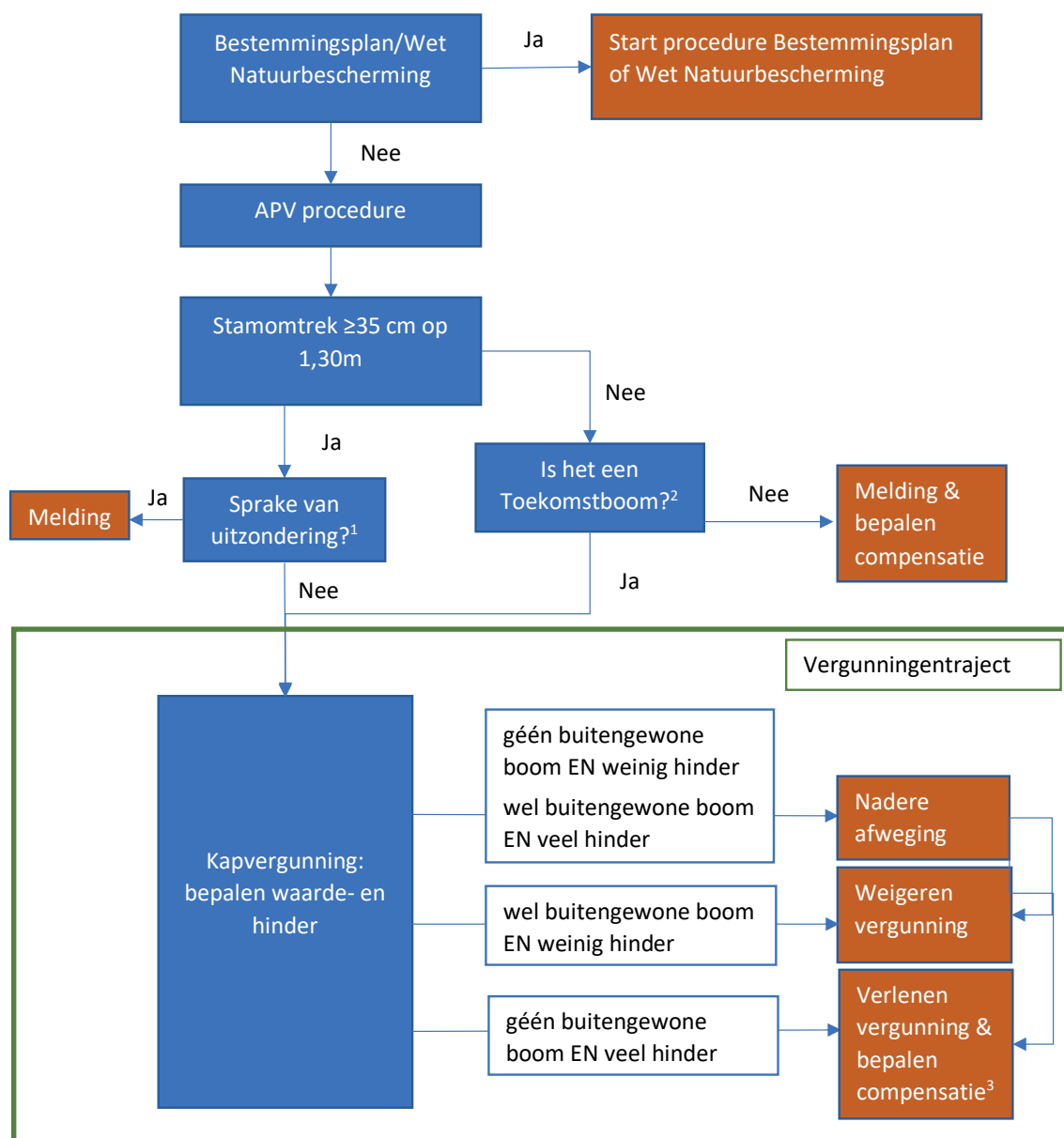
Uitzonderingen

In sommige gevallen is er sprake van een uitzondering en is het aanvragen van een kapvergunning niet noodzakelijk. Dit geldt:

- bij werkzaamheden die vallen onder 'normaal beheer en onderhoud', waaronder dunning (veelal in de bossen en parken);
- bij werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van de beheervisies van de parken, zoals bijvoorbeeld de daarin beschreven zichtlijnen.

In geval van acuut gevaar moet een boom direct worden geveld. De eventuele melding of vergunning volgt achteraf.

1. (voorgenomen) Kap van gemeentelijke bomen in verband met hinder, gevaar e.d.

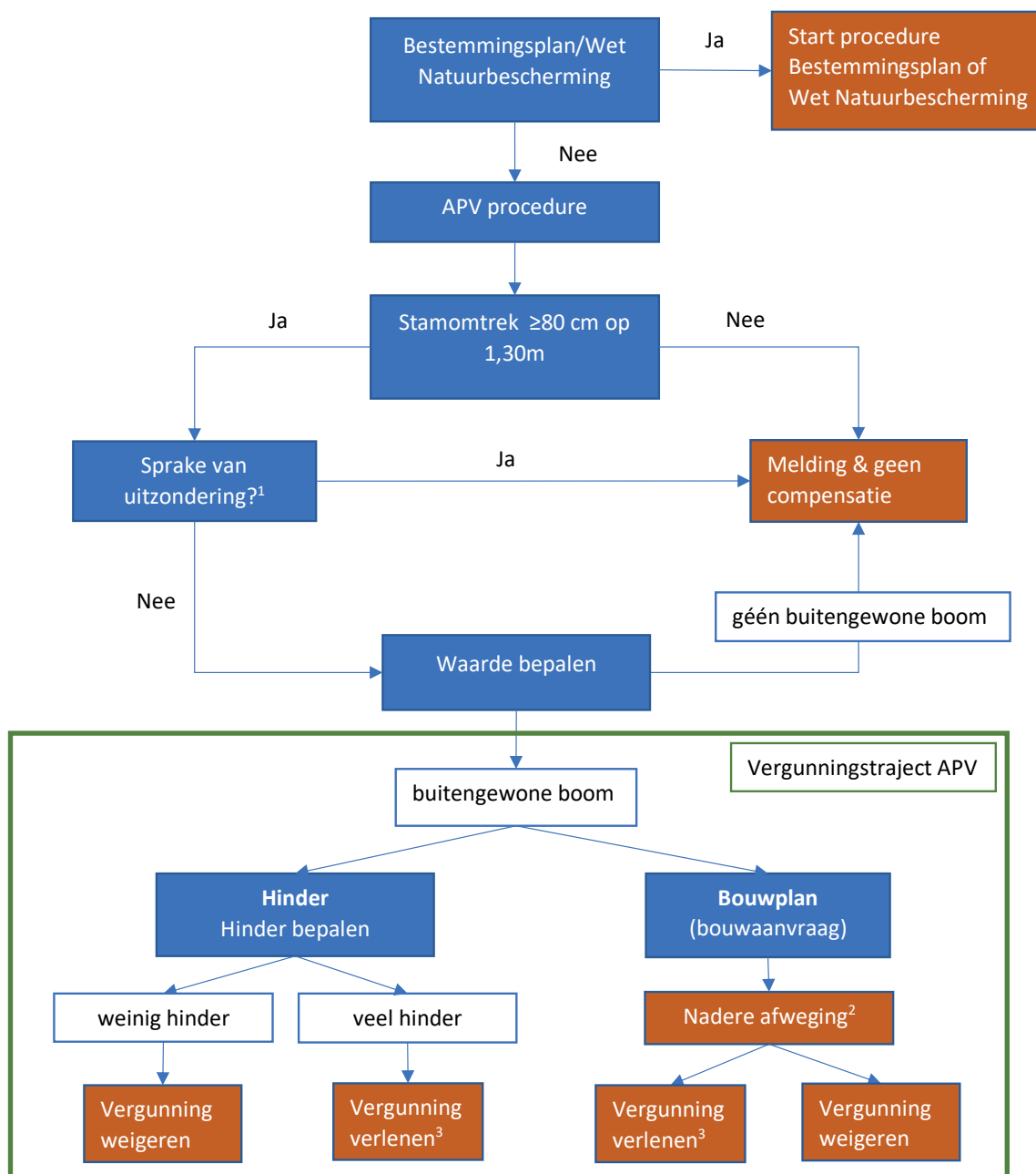

¹Zie ad1 met uitzonderingen in APV

²Zie ad2 met uitleg toekomstbomen

³Zie ad4 voor compensatie

2. (voorgenomen) kap van particuliere bomen in tuin (woonbestemming)

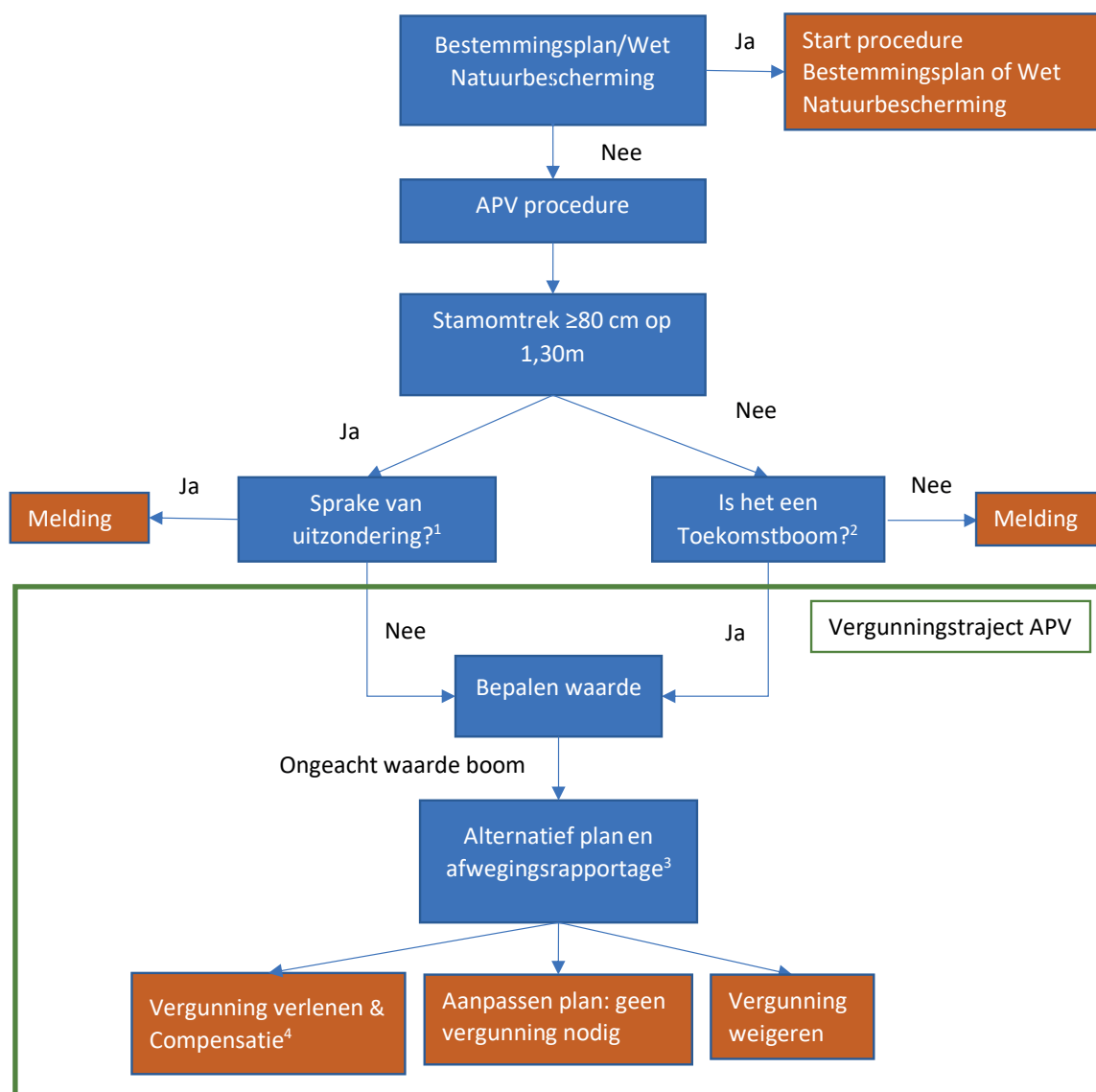

¹Zie ad1 met uitzonderingen in APV

²Nadere afweging: Integrale beoordeling in het kader van de Omgevingsvergunning voor bouwplan en kapaanvraag

³Voor particuliere tuinen groter dan 400m2 is compensatie aan de orde. Zie ad4 voor compensatie.

3. (voorgenomen) kap in verband met een ruimtelijk project ²

¹Zie ad1 met uitzonderingen in APV

²Zie ad2 met uitleg toekomstboom

³Zie ad3 voor afwegingsrapportage met alternatief plan

⁴Zie ad4 voor compensatie

¹Denk hierbij aan projecten als vervanging riool, verkeersmaatregelen, herinrichting van de openbare ruimte en bouwprojecten. Hierbij gaat het niet om projecten die in particuliere tuinen plaats vinden.

ad 1. Uitzonderingen

In sommige gevallen is er sprake van een uitzondering en is het aanvragen van een kapvergunning niet noodzakelijk. Er wordt volstaan met een melding. Dit geldt bij:

- a) werkzaamheden die vallen onder 'normaal beheer en onderhoud', waaronder dunning;
- b) werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van de beheervisies van de parken, zoals bijvoorbeeld de daarin beschreven zichtlijnen.

ad 2. Toekomstboom

Een Toekomstboom is een gemeenteboom die op basis van zijn locatie en eigenschappen gekozen wordt om te behouden en te beschermen voor de toekomst. Het kan een boom zijn die net is aangeplant en nog tijd nodig heeft om groot en bijzonder te worden, maar die wel de optimale groeiomstandigheden heeft om daar te komen. Mits er rekening met deze boom wordt gehouden. Doel is om nu al bomen extra te beschermen die in de toekomst oud en buitengewoon kunnen worden.

ad 3. Afwegingsrapportage

Bij projecten wordt in een afwegingsrapportage een inventarisatie gemaakt van de bomen die op de locatie aanwezig zijn en wordt de waarde van deze bomen bepaald. Hierbij wordt naast de boomwaarde waar mogelijk ook de financiële waarde in kaart gebracht. Ook worden de consequenties van het behoud van de bomen voor de kwaliteit van het ruimtelijk plan en de meerkosten voor de aanpassing van het ruimtelijk plan (in verband met het behoud van de bomen) meegenomen. Deze worden afgewogen en daaruit volgt een alternatief plan. Op basis hiervan wordt een voorstel gedaan voor het behouden, verplaatsen, kappen en aanplanten van bomen waarbij behoud van bomen het uitgangspunt is. Als sprake is van kap wordt onderbouwd waarom de bomen niet behouden kunnen blijven en hoe wordt gecompenseerd.

ad 4. Bepalen compensatie

De basis wordt gevormd door de huidige compensatietabel uit de Groenvisie 2017. Voor kleine particuliere percelen wordt er nooit om compensatie gevraagd. Bij bomen op grote particuliere percelen (groter of gelijk aan 400m²), gemeentelijke bomen en bomen in een ruimtelijk project is compensatie aan de orde.

We gaan altijd primair uit van het behoud van de bomen. Daar waar er voor gekozen wordt om bomen toch te kappen, en er een vergunning wordt verleend, is mogelijk compensatie aan de orde. Daarbij houden wij de volgende volgorde aan:

- 1. verplanten;
- 2. kwalitatief compenseren;
- 3. kwantitatief compenseren;
- 4. financieel compenseren.

Vooraf wordt de waarde van de boom bepaald. Deze waarde dient gecompenseerd te worden. Wanneer voor een boom een kapvergunning wordt verleend, wordt eerst gekeken of de boom in redelijkheid verplant kan worden. Indien dit om technische of boomkundige redenen niet realistisch is, wordt gekeken of kwalitatieve compensatie kan plaatsvinden. Is het mogelijk om door herplant in de buurt of elders bomen te planten waardoor de groen-kwaliteit duurzaam wordt verbeterd. Als dit niet mogelijk is vindt kwantitatieve compensatie in de omgeving plaats. Wanneer ook dit (gedeeltelijk) niet logisch of realistisch is, wordt de waarde van de bomen financieel gecompenseerd. Daarbij krijgt de financiële compensatie het label 'bomen' zodat dit geld ook daadwerkelijk voor de aanplant van bomen ingezet wordt. We gaan daarbij actief zoeken naar plaatsen waar bomen herplant kunnen worden, zodat herplant zo snel mogelijk plaats kan vinden. Plaatsen waar hittestress optreedt of waar de biodiversiteit (aanzienlijk) vergroot kan worden, zullen als eerste aangemerkt worden voor herplant.

Bijlage 3 Definitie Bomenlijst

Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	De APV is een document waarin bepalingen en regels zijn opgenomen die in de gemeente gelden. Regels rondom kap kunnen worden opgenomen in de APV.
Beheervisie	Een visie waarin de historische, landschappelijke, ecologische en recreatieve waarden zijn beschreven. Voor het beheer en onderhoud zijn deze beheervisies leidend. Onderhoudsmaatregelen gericht op het realiseren van deze visies worden gezien als 'normale' onderhoudsmaatregelen.
Belanghebbende	Belanghebbende zoals is vastgesteld in artikel 1.2 van de Awb. "Onder belanghebbende wordt verstaan: degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken."
Bestemmingsplan	Ruimtelijk plan waarin de gemeente vastlegt wat de bestemming inclusief doelen en voorschriften van de grond is.
Bestendig beheer en onderhoud	Bestendig beheer en onderhoud is het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen die gericht zijn op de instandhouding van de boom of beplanting. Ze dragen daarmee bij aan een gezonde, veilige en duurzame boom of beplanting. Snoeien, opkronen, dunnen, het verbeteren van de groeiplaats en het geven van water zijn beheer- maatregelen, evenals het bestrijden van ziekten en plagen. Dergelijke onderhouds- maatregelen worden afhankelijk van de situatie jaarlijks tot tienjaarlijks uitgevoerd en behoren tot het normale onderhoud en zijn daarmee niet vergunningplichtig.
Biodiversiteit	Biodiversiteit is ons natuurlijk kapitaal. Het vormt de basis voor een gezonde leefomgeving en een gezond en duurzaam voedselsysteem. Biodiversiteit omvat alle soorten die er op aarde zijn, waaronder alle dier- en plantensoorten. Naast deze verscheidenheid aan soorten omvat biodiversiteit ook de diverse leefgebieden (ecosysteem) waar die soorten voorkomen, bijvoorbeeld bos. Bij het bevorderen van meer biodiversiteit streven we enerzijds naar een zo groot mogelijke soortenrijkdom en anderzijds naar een 'compleet' ecosysteem. En soms richten we ons op het behoud van het leefgebied van een bepaalde soort, bijvoorbeeld de sleedoornpage op Hoogte80 of de ijsvogel in park Zijpendaal.
Bomen Effect Analyse (BEA)	Een landelijke richtlijn voor een nauwgezette en onafhankelijke beoordeling, voorafgaand aan de voorgenomen bouw of aanleg. Deze standaardisering waarborgt de boomtechnische kwaliteit en garandeert een goede beoordeling van alle effecten en mogelijke alternatieven. Een BEA dient uitgevoerd te worden door een deskundig boomverzorger of boomtechnisch adviseur. De resultaten van deze beoordeling kunnen vervolgens worden meegenomen in de besluitvorming rond bouw of aanleg.
Bomenhoofdstructuur	De bomenhoofdstructuur zoals opgenomen in Groenvisie 2017-2035 en zichtbaar op kaart 1 van het Bomenplan.
Boom	Een houtig opgaand gewas, zowel levend als afgestorven, met een rechte stam.

Buitengewone bomen	Buitengewone bomen zijn bomen van een bepaalde omvang en leeftijd die (globaal) voldoen aan de criteria die voorheen werden gehanteerd voor de Waardevolle bomenlijst, aangevuld met criteria op het gebied van hittestress en biodiversiteit. Nieuw is dat ook bomen die aangewezen zijn om in de toekomst buitengewoon te worden (zogenaamde Toekomstbomen) hiertoe behoren. Waar het kan, wordt gestreefd de bomen uit te laten groeien tot buitengewone bomen, door ze zo groot en zo oud als mogelijk te laten worden. Waar minder ruimte beschikbaar is nemen we noodgedwongen genoegen met kleinere boom(soorten) en accepteren we dat bomen op deze locatie wellicht minder oud worden.
CO2	Als gevolg van fotosynthese in bladeren leggen bomen CO2 vast. Ze vangen CO2 uit de lucht en samen met water H2O wordt hout gevormd (CHOx) en komt zuurstof vrij. Omdat het bos na een dunning steeds weer aan groeit, kan er in principe oneindig gedund worden, zonder dat de hoeveelheid vastgelegde CO2 in het bos afneemt.
Compensatie	Het vervangen van gekapte bomen door herplant, andere vorm van kwalitatief groen of financiële compensatie. Voor normaal beheer en onderhoud geldt geen compensatie.
Dunning	Velling, welke uitsluitend als een verzorgingsmaatregel ter bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand moet worden beschouwd.
Eindafstand	Aanplant gericht op de potentiële groeiontwikkeling van een boom. Snoei en kap in het kader van dunning in een latere fase wordt hierdoor voorkomen.
Gemeentelijke boom	Een boom die op de grond in eigendom van de gemeente staat.
Houtopstand	Eén of meer bomen of boomvormers, of andere houtachtige gewassen.
Kappen	Zie vellen
Kapvergunning	Zie omgevingsvergunning
Monumentale boom	Zie waardevolle en monumentale bomen
Netwerk	Naast de bomenhoofdstructuur is een groen netwerk dat de gehele stad beslaat. Het bestaat uit meerdere lagen (gelaagdheid), zoals bomen, lage beplantingen, struiken en (kruidenrijke) grassen. Het is een geheel van met elkaar verbonden punten.
Noodkap	Kap van een boom in geval van acuut gevaar voor de omgeving.
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) is een uitvoeringsorganisatie van gemeente Arnhem. Vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van bouw en milieu zijn de kerntaken van de ODRA. ODRA maakt deel uit van het stelsel van Gelderse Omgevingsdiensten.
Omgevingsvergunning	Vergunning voor bouwen, milieu, natuur en ruimte. De omgevingsvergunning vervangt de voorheen losse vergunningen, zoals bouwvergunningen, milieuvergunningen en kapvergunningen.
Particuliere boom	Een boom die niet op de grond in eigendom van de gemeente staat.

Normaal beheer en onderhoud	Zie bestendig beheer en onderhoud
Snoeien	Het selectief terugsnijden van houtige delen van bomen of andere houtopstand.
Struwelen	en gesloten, houtige begroeiing van struikgewas variërend van 1 tot 5 meter hoog met enkele bomen.
Toekomstboom	Een toekomstboom is een boom die op basis van zijn locatie en eigenschappen gekozen wordt om te behouden en te beschermen voor de toekomst. Het kan een boom zijn die net is aangeplant en nog tijd nodig heeft om groot en bijzonder te worden, maar die wel de optimale groeiomstandigheden heeft om daar te komen. Mits er rekening met deze boom wordt gehouden.
Van Wijken Weten	De uitgangspunten rondom wijksturing van gemeente Arnhem.
Vellen	Rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van houtopstand ten gevolge kunnen hebben.
Waardevolle en monumentale bomen	Waardevolle bomen zijn bijzondere vrijstaande bomen die voorheen opgenomen zijn in de Waardevolle Bomenlijst. De boom is tenminste 30 jaar oud en heeft daarnaast specifieke beeldbepalende kenmerken of cultuurhistorische, dendrologische of natuurwaarde. Ook een zeer zeldzame boom, bijvoorbeeld de dikste, oudste of grootste boom kan aangewezen worden als waardevolle boom. Monumentale bomen hebben een leeftijd van minimaal 80 jaar.
Wijkers en blijvers	Bij de aanplant van bomen worden meer bomen aangeplant dan waar na volledige uitgroei ruimte voor is. Doel is om snel een groen beeld te creëren. In het concept worden wijkers na een tijd verwijderd zodat de blijvers volledig uit kunnen groeien.

Bijlage 4

Participatieproces Bomenplan 2019

1. Inleiding en doel

Voor het opstellen van het Bomenplan zijn inwoners betrokken om zo draagvlak voor het beleidsplan te creëren. Deze memo licht toe wanneer en hoe de inwoners van Arnhem betrokken zijn en wat er met de gemaakte opmerkingen is gebeurd. Doel van deze memo is overzicht geven van het proces en de verwerking van opmerkingen.

2. Meepraten en meedenken

Het participatieproces bestond uit informeren, raadplegen en adviseren afgestemd op het moment in het proces. Participatie vond plaats tijdens diverse stadsbijeenkomsten en ook online was het mogelijk om actief deel te nemen aan discussies.

2.1. Stadsgesprekken Arnhem

Op 13 maart 2019 is de aftrap gegeven van het participatieproces van het Bomenplan in de startbijeenkomst in Molenplaats Sonsbeek. Tijdens deze avond zijn de inwoners geïnformeerd over het proces en werd gestart met de raadpleging en advisering door inwoners. De onderwerpen die op deze avond ter sprake kwamen, zijn in verdere bijeenkomsten nader uitgewerkt.

In april en mei hebben er 4 stadsgesprekken plaatsgevonden, de zogenaamde boompicknicks. Deze bijeenkomsten hadden als doel om de inwoners te raadplegen en te vragen om advies. De avonden bestonden respectievelijk uit 1) Wat is je doel als stad? Wat is de meerwaarde van bomen en wat zijn de schaduwkanten? 2) Hoe realiseren we de doelen? 3) Wie beslist, wie heeft welke rol? En hoe communiceren we? 4) Terugkoppeling stadsgesprekken.

Op aanvraag van de inwoners is er een eindbijeenkomst georganiseerd waarin het concept-Bomenplan is besproken voordat het plan aan het College ter vaststelling is aangeboden. Deze stond in eerste instantie in juni gepland, maar heeft uiteindelijk begin oktober plaatsgevonden.

Tijdens de startbijeenkomst waren er ongeveer 80 mensen aanwezig, tijdens de picknicks en de eindbijeenkomst waren er 30-50 personen aanwezig. Een grote groep van de deelnemers is van het begin tot het eind van het proces actief betrokken gebleven. De stadsgesprekken zijn geleid door externe gespreksleider Raymond Reesink.

2.2. Online platform

Om het participeren rondom het Bomenplan breder en transparanter te maken en te versterken, is de website www.bomenplanarnhem.nl ontwikkeld als online platform. Het platform heeft, net als de stadsgesprekken, gefungeerd als locatie voor informatie, advies en raadpleging.

Tijdens het proces konden geïnteresseerden informatie vinden over het proces en de toekomstige bijeenkomsten. Ook zijn de verslagen en presentaties van de avonden gepubliceerd. De inbreng en reacties die zijn binnengekomen via de e-mail en website zijn voor de inwoners verzameld en ook gepubliceerd. Eind september is tevens het concept Bomenplan op het platform geplaatst.

Inwoners hadden op deze manier de mogelijkheid om vanuit huis mee te denken en te praten en up to date te blijven over het proces. In totaliteit zijn er ruim 130 reacties geplaatst op het platform en zijn er ongeveer 70 e-mails met reacties en ideeën binnengekomen. Het platform is ruim 6300 keer bezocht en door bijna 1200 unieke bezoekers bekeken.

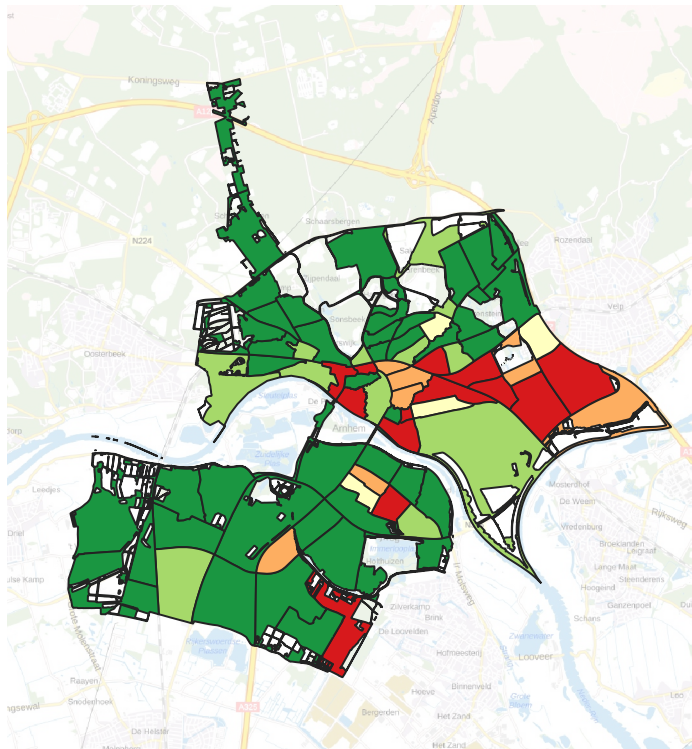
3. Belangrijkste punten en verwerking punten

Tijdens de avonden en via het online platform is er veel input geleverd. Een totaaloverzicht van alle input is terug te vinden op www.bomenplanarnhem.nl. Op hoofdlijnen zijn de volgende punten ingebracht en verwerkt. Naast de inwoners is ook een grote groep ambtenaren vanuit verschillende beleidsvelden geraadpleegd.

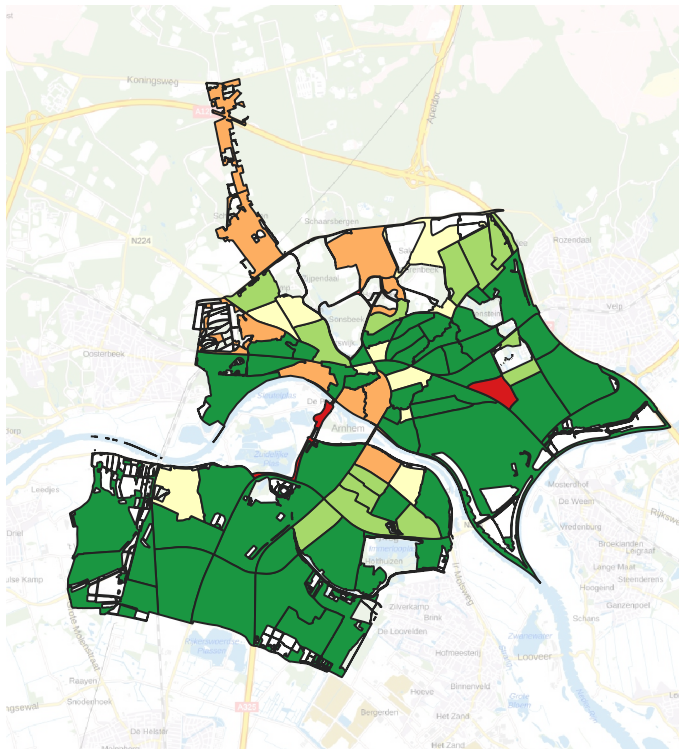
Inbreng	Verwerking
<i>Toename groenmassa, aantal bomen en versterken netwerk:</i> <i>Er is een wens om Arnhem groener te maken met meer (waardevolle) bomen en een sterker en breder groennetwerk. Het netwerk bestaat niet alleen uit bomen, maar ook uit kruidlagen en struiken. Werk daarom integraal.</i>	Er komen meer bomen bij en meer bomen worden beschermd zodat ze kunnen uitgroeien tot buitengewone bomen. De focus ligt in het plan op bomen. Groenvisie Arnhem ondervangt de bredere groene netwerkfunctie. In het beheer en onderhoud van onze bomen gaan we buitengewone bomen langer verzorgen. We benoemen Toekomstbomen die extra beschermd worden.
<i>Zorgvuldige en transparante afweging:</i> <i>Afwegingen waar bomen bij betrokken zijn moeten zorgvuldiger worden gemaakt en transparanter kunnen worden gevolgd. Betrek inwoners hierbij. Kap bomen alleen als het niet anders kan.</i>	Bij projecten waarbij mogelijk bomen moeten worden gekapt, gaan we zorgvuldiger te werk. De bestaande bomen worden vooraf geïnventariseerd en gewaardeerd, waarna er een boombewust ontwerp wordt gemaakt. Er komt een Boom Kwaliteitsteam Arnhem, voornamelijk bestaande uit externe deskundigen en bewoners, dat de gemeente adviseert bij keuzes rond het kappen van bomen. Een nadere uitwerking en invulling van het Boom Kwaliteitsteam Arnhem volgt. Indien bomen niet behouden kunnen worden, kijken we altijd of verplanten redelijkerwijs mogelijk is.
<i>Bescherm bomen met een kapvergunning en compenseer na kap:</i> <i>Het is de wens om bomen te beschermen met een kapvergunning met als onderdeel compensatie. De vorm van deze kapvergunning is tijdens de gesprekken niet volledig uitgewerkt.</i>	Er is een kapvergunning nieuwe stijl uitgewerkt: het afwegingskader en de procedure van de kapvergunning wordt aangescherpt en verduidelijkt. Meer (buitengewone) bomen worden beschermd. Daarbij spelen ook de waarde voor het klimaat, biodiversiteit en gezondheid nu een rol. Voorkomen wordt dat er onnodige bureaucratische drempels worden opgeworpen. Compensatie vormt onderdeel van de kapvergunning nieuwe stijl.
<i>Communicatie en raadpleegbaarheid beleid:</i> <i>Communicatie en de raadpleegbaarheid van het beleid vraagt om extra aandacht. Het is nu vaak onduidelijk wanneer welk beleid geldt.</i>	Zie kapvergunning nieuwe stijl. Daarnaast wordt er als uitvoering van dit plan een communicatieplan opgesteld.

<i>Werk samen:</i> De gemeente kan het niet alleen. Door samen te werken kan er meer bereikt worden.	De gemeente gaat actief de boer op om samen te werken met andere grondeigenaren. Er worden extra subsidies ingesteld en bij woningcorporaties nemen we de uitgangspunten van het Bomenplan mee in de gesprekken rondom de Prestatieafspraken.
<i>Verbeter educatie en boombenul:</i> Bomen zijn van groot belang. Bomen verdienen 'respect'. Hier zou iedereen bewust van moeten zijn en naar moeten handelen. Dit vraagt om extra aandacht in de vorm van educatie en het uitdragen van deze waarden.	Gesprekken, educatie, stimuleren en ondersteunen vormen onderdelen van het Bomenplan.
<i>Werk gebiedspecifiek, lever maatwerk en plant de juiste boom op de juiste plek:</i> Een bos is geen laan en een laan geen solitair. Daarnaast vraagt een solitair in een stadspark misschien om een andere aanpak dan een solitair in een wijkparkje. De aanpak moet afgestemd worden op het type boom en het gebied waar hij staat. Dit vraagt om maatwerk.	De beheer, aanplant en kapregels zijn zo opgesteld dat ze rekening houden met de locatie van de bomen. De juiste boom op de juiste plek is een uitgangspunt in het beleid.
<i>Wijkers en blijvers en zichtlijnen:</i> Wijkers en blijvers en zichtlijnen -en de daarmee soms noodzakelijke kap om de blijvende bomen te laten volgroeien of om een beeld te behouden- vormen in de dagelijkse praktijk vaak een punt van discussie tussen inwoners (onderling) en gemeente. Ook op de avonden was er geen eenduidigheid over Wijkers en blijvers.	Er is gekozen om niet meer automatisch van wijkers en blijvers uit te gaan. Dit om bomen te kunnen laten uitgroeien tot volwassen bomen en om discussies over kap in de toekomst te voorkomen. Voor zichtlijnen mag gekapt worden als het is opgenomen in een vastgesteld beheerplan.
<i>Zorg voor meer (bio)diversiteit:</i> Aanplant van bomen moet diverser om zo de biodiversiteit te stimuleren en plagen en ziekten tegen te gaan.	We kiezen om meer variatie toe te passen bij de aanplant.
<i>Beheer zorgvuldig en bescherm bomen:</i> Grijp op tijd in, maar doe meer niets als het niet hoeft met oog op flora en fauna.	Arnhem gaat uit van bestendig beheer en onderhoud. Bestendig, of normaal, beheer en onderhoud is het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen die gericht zijn op de instandhouding van de boom, beplanting en zijn groeiplaats. Ze dragen daarmee bij aan een gezonde, veilige en duurzame boom of beplanting.
<i>Creëer voldoende budget voor beheer, bescherming (handhaving) en aanplant van bomen</i>	Er is een financiële paragraaf opgesteld.

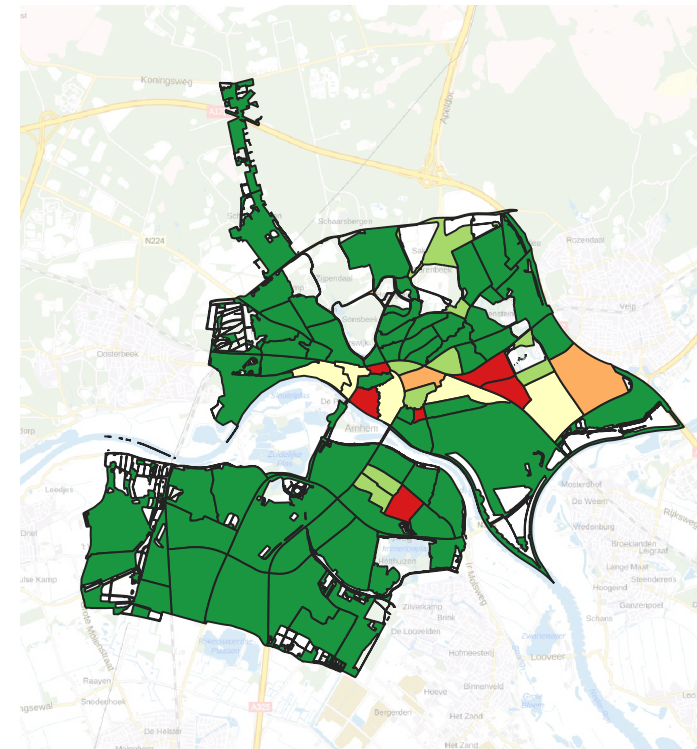
Verschil in aantal bomen

Verschil 2006-2014

Verschil 2014-2018

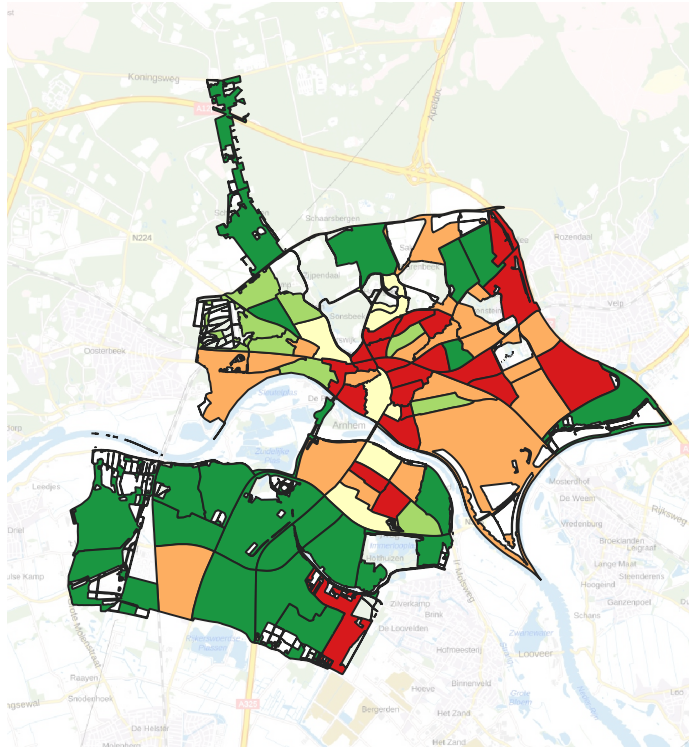

Verschil 2006-2018

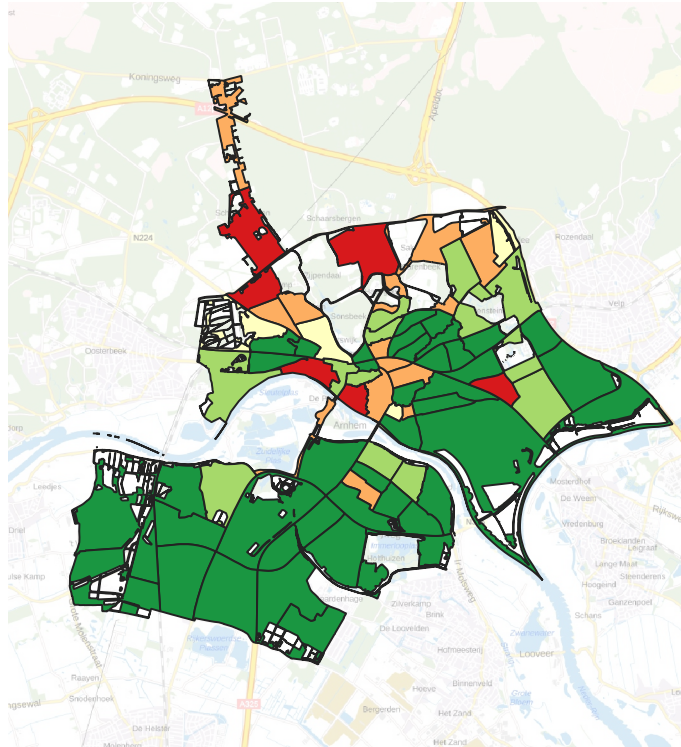
Verschil in percentage

- meer dan -10
- -10 tot -2
- -2 tot 2
- 2 tot 10
- meer dan 10

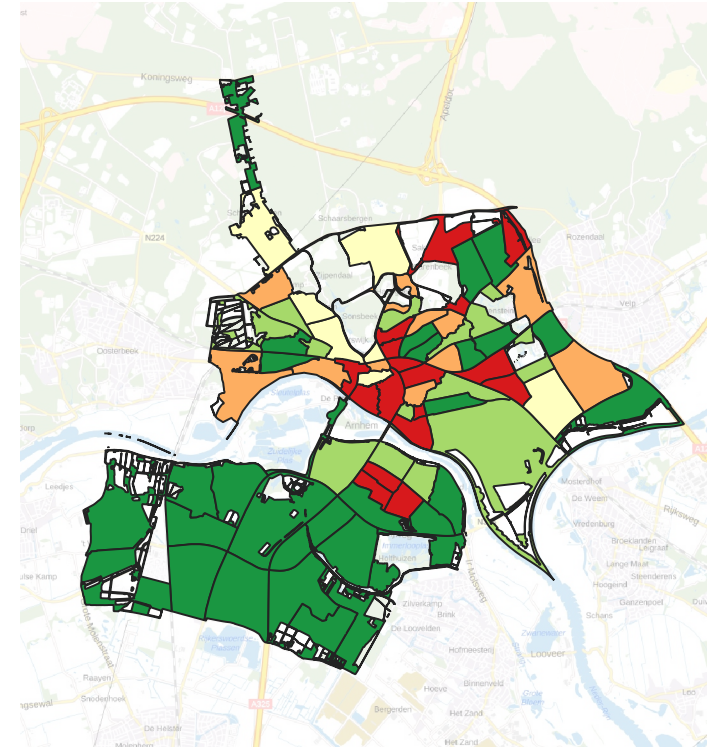
Vershil in oppervlak kroonbedekking

Vershil 2006-2014

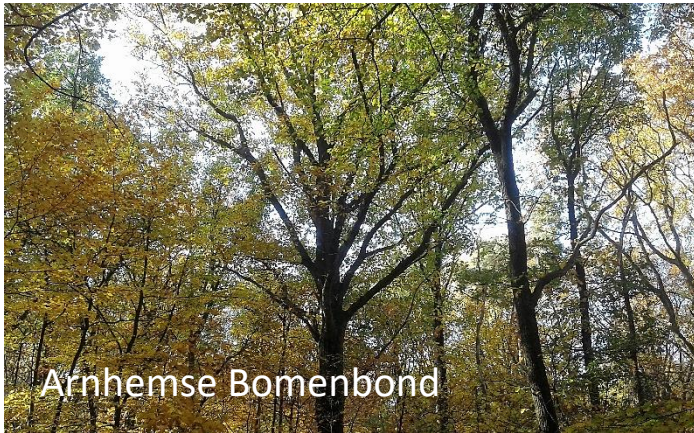
Vershil 2014-2018

Vershil 2006-2018

Vershil in percentage

- meer dan -10
- 10 tot -2
- 2 tot 2
- 2 tot 10
- meer dan 10

Betreft: Bomenplan Arnhem

3 november 2019, Arnhem

Aan de Gemeenteraad van Arnhem.

Beste raadsleden,

Eind augustus 2018 maakte het College van Burgemeester en Wethouders bekend dat zij een nieuw bomenbeleid wil ontwikkelen samen met de stad. Nu veertien maanden later heeft het College een Bomenplan ter vaststelling aan u gestuurd. **Het Bomenplan is echter nog onvolledig en niet af.** Het plan is bovendien totaal **niet SMART geformuleerd** (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden).

Er staan vooral intenties in en daarom gebeurt er voorlopig nog **nagenoeg niets** om de noodzakelijke veranderingen door te voeren. Nog steeds geen concrete planvoorbereiding en budget reservering om meer bomen te planten, geen aanpak om hitte plekken in de stad te verminderen met bomen aanplant, geen maatregelen om de ecologische omgeving voor bomen te verbeteren en te beschermen, geen ecologisch verantwoord maaibeeld rondom bomen, geen bescherming van planten, bloemen, insecten rondom bomen, etc.

De makers van het Bomenplan schrijven na veertien maanden "Dit Bomenplan is een **kaderplan**, een plan op hoofdlijnen." ¹

De Arnhemse ambitie en aanpak

De makers van het gemeentelijke Bomenplan hebben als uitgangspunt dat het Bomenplan gezien kan worden als een aanvulling op de Groenvisie 2017-2035.² Oftewel men realiseert zich nog steeds niet dat de condities enorm zijn veranderd. We leven niet meer in een tijd dat we met wat aanpassingen wel goed zullen landen in 2035. We moeten ons veel meer bewust zijn dat **de flora en fauna in de stad en in de Arnhemse bossen en landgoederen ernstig worden bedreigd en al verstoord worden door opwarming van de aarde en met veel te hoge stikstof- en CO²- gehaltes.**³ De verdroging van de bossen wordt bijvoorbeeld steeds meer een probleem. Dit verklaart direct waarom wij steeds bij de beleidsmakers aandringen op spoed en op doortastende en concrete maatregelen voor de vergroening van de stad en de bescherming van de natuurgebieden rondom Arnhem.

¹ Pagina 7 Bomenplan

² Pagina 5 Bomenplan

³ Pagina 9 het Bomenplan hanteert het begrip klimaatverandering. Klimaatverandering is er echter altijd. We hebben te maken met een veel te grote klimaatopwarming !

In het bijgaande Programma van Eisen geven we aan wat er ons inziens inhoudelijk moet veranderen aan het beleidsplan. **Wij vragen aan u** om in een motie vast te leggen dat het voorgestelde Bomenplan met spoed **gewijzigd moet worden** door het College.

Ophouden met treuzelen en meer gaan doen:

Bijvoorbeeld: Al in **november 2018** vroeg de werkgroep Behoud Bomen Arnhem aan het College van B & W om een inventarisatie te maken op welke plekken en straten meer bomen aangevuld kunnen worden in de stad. In het Bomenplan **november 2019** staat dat men aan het **onderzoeken** is waar meer bomen gepland kunnen worden!

De betrokkenen zijn gehoord, maar inspraak op het plan was NIET mogelijk.

Het College van B & W en de gemeenteraad hebben op 18 december 2018 vastgesteld dat er een **interactief** proces met de stad georganiseerd moest worden. En dat samen met de stad een Bomenplan waar **draagvlak** voor is ontwikkeld zou worden. Sinds maart 2019 hebben veel organisaties en bewoners van de stad ideeën en voorstellen ingebracht in vijf bijeenkomsten, in e-mails, via de website en brieven. De gemeente zelf maakte in die periode echter geen enkel inhoudelijk voorstel of planidee bekend. Deze bijeenkomsten werden eind mei door de ambtelijke projectgroep plotseling **zonder overleg** afgebroken. Het projectteam heeft daarna, vier maanden lang, geen enkel inhoudelijk bericht aan de deelnemers van het “participatie proces” gestuurd. In die vier maanden had men een flink aantal conceptvoorstellen wel bekend kunnen maken! De ambtelijke projectgroep heeft pas op het allerlaatste moment op 27 september jl. de gemeentelijke ideeën en voorstellen bekend gemaakt aan de deelnemers. Op 3 oktober werd een informatie avond gehouden en de sluitingsdatum voor reacties was 6 oktober. Kortom een absurd **korte reactie tijd van slechts 10 dagen** voor de bewoners van de stad! Daarom heeft de ambtelijk projectgroep **niet voldaan** aan haar opdracht.

Programma van Eisen voor de verbetering van het voorgestelde Bomenplan

1. Het Bomenplan van de Gemeente moet SMART geformuleerd zijn, dus Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

2. Maatregelen bevatten om de ecologische omgeving voor bomen in de stad te verbeteren en te beschermen:

- a. Een strook beplanting rondom de bomen niet meer kaal maaien (stambescherming).
- b. beleid om meer bladafval te laten
- c. Ook gewone bomen beschermen en niet alleen monumentale bomen.
- d. Maatregelen om de bodem rondom bomen met haar wortelstelsel meer te beschermen, met name bij bouw- en rioleringswerken.
- e. Maatregelen om insecten, kleine dieren, vlinders en bijen in de bomen, groen en plantstroken meer te beschermen. Ook meer struiken tussen bomen laten groeien.

3. Het Bomenplan moet proactief worden in de Arnhemse situatie t.o.v. de opwarming van de aarde :

- a. Gerichte aanpak voor de hitte-locaties in de stad met aanplant van bomen;
- b. Maatregelen treffen om het verdrogen van bomen in de stad en de bossen te verminderen;
- c. Een programma voor de aanplant van meer bomen in de stad realiseren. Eveneens bewoners, instellingen en bedrijven stimuleren meer bomen aan te planten;
- d. Een herplantplicht van meerdere jonge bomen instellen, indien een grote boom wordt omgezaagd in de openbare ruimte. De extra herplant kan op andere locaties in de stad worden uitgevoerd.
- e. Een budget voor de aankoop van landbouwgrond aan de randen van Arnhem voor het planten van bomen of het uitbreiden van bossen opnemen. In de bosranden staan zo nu en dan kleine percelen landbouwgrond tussen bospercelen al te koop.

4. Het Bomenplan zal meer ambitie voor de stad moeten inzetten:

- a. Aantallen voor de realisatie van meer bomen en voor meer monumentale bomen opgeven. Er moet budget komen voor de extra aanplant van bomen;
- b. Herstel voor beeldbepalende lanen in de stad, zoals de Zijpendaalseweg en de Janssingel opnemen;
- c. Een aanpak voorschrijven van de hitteplekken in de binnenstad en wijken, zoals Presikhaaf en het Broek;
- d. Een structurele verhoging van het onderhoud- en beheerbudget voor bomen in de stad, parken en bossen instellen;
- e. Aanleg en stimulering van meer voedselbossen in Arnhem opnemen;
- f. Voldoende extra budget reserveren om deze ambities in de stad te realiseren.

5. Het Bomenplan moet de bomen in de stad, de parken en de bossen meer beschermen.

- a. De nieuwe Omgevingsvisie zal voldoende waarborgen moeten bevatten voor de bescherming van de bomen in de openbare en particuliere sector.
- b. In een aantal bestemmingsplannen worden de bomen te weinig beschermd. Er dient onderzocht te worden welke bestemmingplannen dit zijn. Dit moet verbeterd worden in de nieuwe vast te stellen Omgevingsvisie.
- c. Arnhemmers zijn belanghebbend bij ingrepen en veranderingen in **Stadsparken**. Het hanteren van een grens van 100 meter woonafstand hiervoor is onjuist, omdat deze parken voor alle Arnhemmers zijn aangelegd en worden onderhouden.
- d. Er moet een herplantplicht voor het kappen van bomen in de openbare ruimte worden opgenomen.
- e. Evenementen in de parken moeten sterk verminderen. Nu worden te vaak de bomen(wortels) beschadigd. De vele pleinen in de stad zijn hier veel beter geschikt voor.
- f. Een ambtelijke afdeling moet verantwoordelijk worden gesteld voor de implementatie en de handhaving van het Bomenplan.

6. Aanpak van het disfunctioneren van de ODRA

Het disfunctioneren van de ODRA in de vergunningsprocedures moet opgeheven worden. Dit disfunctioneren komt doordat de ODRA teveel “op afstand van Arnhem” functioneert. Een Arnhemse inhoudelijke afweging ontbreekt teveel en te vaak. Er moet een Arnhemse afweging voorafgaande de ODRA procedure worden toegevoegd. Het Arnhemse oordeel van het gemeentebestuur moet de ODRA opvolgen in haar beoordeling en advies.

7. De invoering van een kapvergunning met als doel gezonde bomen in Arnhem te beschermen (+ de CO2 reductie en schaduwwerking door bomen in de stad te bevorderen).

a. Het voorgestelde Bomenplan maakt onvoldoende duidelijk dat bomen in Arnhem beschermd moeten worden in verschillende eigendom situaties en op terreinen met functies die met elkaar verschillen. Dit maakt een verschillende aanpak in het vergunningensysteem noodzakelijk. Onderscheiden moet worden: a. bomen en bossen van de gemeente, b. bomen en bossen van particuliere instellingen en bedrijven, c. bomen in tuinen van woningen en gebouwen met een woonbestemming.

b. Het Bomenplan stelt een meldingsplicht voor, maar op **het negeren** van die meldingsplicht staat geen sanctie. Overigens vinden wij dat die meldingsplicht kosteloos moet zijn en moeten bewoners van Arnhem gemakkelijk met iemand op het stadhuis hierover kunnen praten. Als de meldingsplicht niet gaat werken, gaat het vergunningssysteem ook niet werken en maakt de gemeente zich ongeloofwaardig in de stad.

c. De gemeente onderzoekt of zij voor de verplanting van bomen, die uit particuliere tuinen en terreinen moeten worden verplant, een bijdrage kan leveren. Of dat zij op andere wijze hier aan kan meewerken (door bijvoorbeeld mogelijkheden te bieden voor het planten van geschikte bomen in het door de gemeente voorgestelde “weesbos”).

d. Het (nieuwe) vergunningensysteem en de meldingsplicht voor het kappen van bomen moeten in de nog vast te stellen Omgevingsvisie gewaarborgd worden.

e. Bomen die eigendom zijn van de gemeente mogen alleen gekapt worden met een vergunning en tevens dient een herplantingsplicht hiervoor te gelden. Voor het kappen van grote bomen **voor het herstel van zichtlijnen** moet de gemeente een kapvergunning aanvragen bij het bestuur van de Gemeente, zoals ook de fungerende bestemmingsplannen voorschrijven.

8. Er moet een communicatieplan voor de stad gemaakt te worden als onderdeel van het Bomenplan.⁴ Dit treedt inwerking zodra het Bomenplan is vastgesteld.

- a. Veel bewonersgroepen in Arnhem zijn betrokken bij de bomen in Arnhem. De gemeente moet met spoed een plan maken op hoe zij deze groepen wil informeren en op welk wijze ze wil communiceren over de uitwerking en de implementatie van het Bomenplan en haar maatregelen. De gemeentelijke beheer afdeling van de bomen en het groen moet via een **telefonisch spreekuur** direct benaderbaar zijn en niet alleen via de centrale meldkamer van het stadhuis, waar men langdurig in de wacht wordt gezet en maar af moet wachten of er wel iemand de telefoon kan aannemen.
- b. In de beginfase (met name in het eerste en tweede jaar) zal een aantal malen geëvalueerd moeten worden hoe het gaat met de implementatie en de uitwerking van het Bomenplan.
- c. Veel Arnhemmers hebben ideeën en voorstellen ingeleverd per mail/brief/website. Deze moeten nog steeds beantwoord door het Projectteam c.q. de Gemeente Arnhem. Het niet beantwoorden is in strijd met de regels van zorgvuldige inspraak. Zo is bijvoorbeeld, de brief van de Werkgroep Behoud Bomen Arnhem, die verstuurd hebben naar de Gemeente en het projectteam, waarin zij acht constructieve voorstellen doen, niet beantwoord. Een slecht begin **verstoort de communicatie** voor een goede uitvoering van het Bomenplan.

9. Er dient een educatie plan samen met de natuur instellingen, verenigingen en scholen gemaakt te worden om de kennis over de ecologische betekenis van bomen in de stad te vergroten en hoe men bomen beter kan laten groeien en beschermen.

En vooral verder aan de slag.

Wij hopen dat u als Raad het College van Burgemeester en Wethouders aanspoort het voorgestelde Bomenplan met spoed te verbeteren. De **voorbereiding** van de uitvoeringsplannen kan en moet nu starten. Graag willen we door de gemeente op de hoogte worden gehouden en in de gelegenheid worden gesteld hieraan bij te dragen.

Met vriendelijke groet
namens de Arnhemse Bomenbond

Joost Blasweiler, Anne Ferwerda, Kristine Ram

De Arnhemse Bomenbond is een samenwerkingsverband van:

Bloei! In Arnhem, Actievoerders voor de bomen in Arnhem, Natuur en Milieu Schuytgraaf, Werkgroep Behoud Bomen Arnhem, Stichting EDSP ECO , Aktie Redactie Bomen en Bos, Stichting Arnhems Peil, Belangengroep Bomen en Biodiversiteit Arnhem e.o.

⁴ Dit stond al als opdracht in de nota Bomenplan van het gemeenteraad besluit in december 2018 !

Thema's	Opgehaalde ideeën	Bron	Invulling
Aanleiding/koerswijziging			
Klimaatverandering/biodiversiteit/circulariteit/gezondheid	Klimaat en biodiversiteit zijn de belangrijkste prioriteiten waar een groenbeleid van de gemeente op afgestemd moet worden.	E-mail	Inleiding (p. 4) Steeds meer wordt gezien dat klimaatverandering tegengaan een grote opgave is. Ook de biodiversiteit loopt terug en andere doelstellingen zoals gezondheid, geluk en circulariteit worden steeds belangrijker. Bomen kunnen een positieve bijdrage leveren aan deze doelstellingen. Ook wordt bij aanplant en de beoordeling van de kapaanvragen nadrukkelijk rekening gehouden met klimaataspecten van bomen. Inleiding (p.4) De Groenvisie 2017-2035 biedt onvoldoende handvatten voor dagelijkse vragen en actuele uitdagingen rondom bomenbeleid, zoals vragen rondom aanplant, beheer en kap en hoe om te gaan met bomen in projecten. Ook het coalitieakkoord vraagt om nadere uitwerking. Het groeiende besef van een steeds groter belang van bomen, dat zich ook uit in grote betrokkenheid bij veel Arnhemmers, vraagt om een koerswijziging, zoals deze ook is aangekondigd in het coalitieakkoord.
	Als we thema's als klimaatbestendigheid en biodiversiteit hoog zetten, hoe ziet de visie er dan uit?	Verslag 2	
	Het zou mooi zijn als het boombeleid wordt gericht op toename biodiversiteit (door meer natuurlijk groen maar ook duurzaam beheer van bestaand groen door een nee tenzij principe bij kap en onderhoud en aanplant waar mogelijk zodat de bomenvoorraad toeneemt. Ook door bomen en struikgewassen in particuliere tuinen beter te beschermen en aanplant te stimuleren. Dit hoeven niet altijd eiken te zijn. Ook vrucht en notenbomen hebben waarde en vervullen een functie. Praktisch kan gekeken worden naar vermindering fijnstof door naaldbomen.)	Discussie website	
	December 2018 heeft het College van B & W bepaald dat het nieuwe bomenbeleid van belang is voor een klimaatbestendige stad en meer biodiversiteit (vogels, insecten en kleine dieren). Dit uitgangspunt zal dan ook in de nota Bomenbeleid in daden en opgaven waargemaakt moeten worden! Als dat nu nog niet mogelijk is door de krappe tijdsplanning, dan dient dat zo snel mogelijk wel voorbereid en vastgesteld te worden.	Inbreng alle boombpicknick's	
	De gemeente zal omtrent bomen een voorbeeldrol in moeten nemen. Kijk naar de toekomst als het gaat over klimaat. Pak het nieuwe bomenbeleid als visitekaartje, niet als een blok aan je been. Zie het als een kans! Klimaat is belangrijk, bomen zijn niet alleen maar esthetische waarde. Kijk hoe je waarden kan combineren.	Verslag 1	
	Kijk ook wat er internationaal gebeurt. Er moeten miljoenen bomen extra aangeplant worden. Sommige landen veranderen hun grondwet hiervoor. Het gaat over een gezonde, samenleving waar leefbaarheid voorop staat. Bomen zijn daar een verbinding in. Er is internationaal besef dat het anders moet en wij moeten daar voortvarend in worden. Reactie: Dat gaat voor mij wel ver. Je ontkomt er niet aan om ook bomen te kappen voor de dingen/grondstoffen die wij nodig hebben. Het belangrijkste is om naar biodiversiteit te kijken.		
Arnhem groene stad: hoofdstructuur, identiteit, imago	Arnhem is een groene stad en moet dat blijven. We hebben bomen nodig om aan de klimaatdoelstellingen te blijven voldoen. .	E-mail	Inleiding (p.4): Arnhem en Bomen Arnhem heeft een uniek groen karakter. Onze stad wordt geroemd om zijn stadsparken, heeft aan de noordkant de Veluwe en aan de zuidkant het rivierengebied. Groen vormt één van de kernwaarden van Arnhem. Niet voor niets is Arnhem in 2009 uitgeroepen tot groenste stad van Europa. Onze bomen nemen daarin een belangrijke plaats in. Bomen leveren een grote bijdrage aan ons groene imago. Een boomrijke woon- en werkomgeving is prositief voor ons welbevinden. Het is aantrekkelijk voor inwoners, toeristen en het vestigingsklimaat van bedrijven en ondernemers. Bomen dragen bij aan de identiteit en beleving van het landschap en de cultuurhistorie, aan ecologie en biodiversiteit
	wat zijn de knelpunten als je kijkt naar bestaande structuren en verbindingen? De binnenstad, 19e -eeuwse arbeiderswijken en kleine sociale woningbouwprojecten	Verslag2	
	Wij willen mooie karaktervolle en volwassen bomen houden in onze bossen en langs wegen en velden. En daarnaast zijn deze volwassen bomen van onschatbare waarde voor ons leefmilieu en dat van tal van dieren.		
	Arnhem als groene stad, voorloper met klimaatmaatregelen, verkoelde binnenstad, maar ook herstel van oude groene weelde op de singels.	E-mail	
	Het klimaat en het milieu zouden [bij uitvoering] al meer terug moeten komen. Bomen niet losgekoppeld zien van deze zaken.	Verslag 4	
	Kijken naar hoe heel Arnhem er in de toekomst uit ziet. Wat zou dat concreet betekenen in de straten. Dat is meer een ontwerp; toekomstvisie geeft je daarbij een anker.	Verslag 2	
	Verschillende beeldbepalende plekken. Deze moeten het visitekaartje zijn en een soort ‘bomenhotspots’ vormen om ‘goede’ toeristen te trekken.	Verslag 2	
	De visie van Arnhem moet zijn om Arnhem op de kaart te zetten met meer bomen. Er zijn daarnaast ook andere belangen. Er zijn altijd meerdere functies in een stad die je moet combineren (bedrijven, wonen, consumeren).	Verslag 1	
	Het gaat altijd over economische afwegingen, maar wij leven in de natuur en niet andersom.	Verslag 2	

	Ruimtelijke visie is geen nieuw onderwerp. Er wordt landelijk al jaren kennis en informatie uitgewisseld over inpassing van bomen in de stad. Onder meer in Apeldoorn hebben ze hier tal van goed voorbeelden hoe dit slim en duurzaam kan. Een bomenbeleid zou leidend moeten zijn ten opzichte van andere plannen. Het vormt een ruggengraat voor leefbaarheid in de stad. De ecosysteemdiensten leveren alleen maar voordelen op. Door alleen al de toegenomen WOZ waarde van woningen mee te rekenen is de waarde al terug. Zie hiervoor de TEEBstad tool. Ik zou willen dat Arnhem de eerste echt ecologisch onderhouden stad wordt, waarin het respect voor plant en dier voorop staat. Dus planten op de juiste plaats, met voldoende groeiruimte en met respect en kennis van zaken onderhouden. Het allerbelangrijkste belang is bomen. Dat wordt vergeten. Voorbeeld Spijkerkwartier genoemd. Belang van bomen zou het zwaarst moeten wegen, maar dat gebeurt niet. Steeds worden overloos belangen afgewogen totdat er geen boom meer over is. Wat is het belang van veel bomen? Bomen zijn van levensbelang voor iedereen, voor mens en dier en de toekomst voor onze kinderen. Kies voor Arnhem als Bomenstad. (Spijkerkwartier is minder groen geworden na afschaf kapvergunning, 150 bomen gekapt, hittezone rood geworden, Velperbuitensingel vieze straat). Als (beeldend) kunstenaar heb ik wel eens bedacht dat Arnhem zich pas echt zou profileren als 'groene stad ' als de stad op zou gaan in een woud Natuurlijk is dat vooral een mooi maar onhaalbaar beeld, toch kan het wel inspireren om iets echt apart na te streven. Los van een mooi en uniek plaatje is zo'n idee ook ecologisch van belang. Tegen de stenige hitte in de zomers, tegen de wateroverlast, als corridor voor bijv. vleermuizen en insecten. Het gaat niet alleen om bomen, ook houtwallen met struiken als meidoorns en hazelaars kunnen een ander beeld scheppen voor een nieuwe groene stad. Ik pleit voor het verzinnen van echt vernieuwend beleid t.a.v. groen en bomen, samen met 'omdenkers' zoals kunstenaars. 1. Bomen zijn van levensbelang 2. Bomen moeten (beter) beschermd worden 3. Uitgaan van de waarde van bomen (in plaats van overlast) 4. Rekening houden met de ecologische structuur 5. Meer ruimte voor bomen, struiken natuur in de stad Slogan: Arnhem groene bomenstad!	Discussie website	
Waarden van bomen	Er is tijdens de eerste bijeenkomst en op de website veel opgehaald rondom doelen van bomen. Wij (projectgroep) hebben een opsomming gemaakt van hoofddoelen. De waarde van bomen is op hoofdlijnen: landschappelijke waarden, klimaat, gezondheid, ecologie/biodiversiteit en grondstof.	Verslag 1	Inleiding (p.4): Arnhem en Bomen Het wordt steeds duidelijker wat voor bijdrage bomen leveren aan het verbeteren van gezondheid en milieu en het tegengaan van klimaatverandering. Bomen leggen CO2 vast en vangen fijnstof af. Ze zijn de longen van de stad, ze creëren schaduw tijdens zonnige dagen en houden regenwater langer vast. Ook in de beleidsregels voor aanplant, kap en beheer wordt rekening gehouden met deze waarden (zie daarvoor de betreffende hoofdstukken in het beleidsplan).
	Doelen moeten scherper worden toegespitst op de waarde van bomen voor Arnhem	Verslag 1	
	Kleur en fleur is breder: dit zijn de esthetische waarden.	Verslag 1	
	Meer bomen en ander groen in een versteende en daardoor op sommige plaatsen te opgewarmde stad kan ons alleen maar helpen. Dat de blaadjes vallen is bekend en als we daar over gaan piepen zijn we wel heel ver verwijderd van hoe het leven in elkaar zit.	discussie website	
	Bomen zijn mooi en geven de stad verkoeling. Minder kappen en meer (her)planten!	E-mail	
	Verkoeling voor verhitte en versteende plekken	E-mail	
	Door bomen worden klimaatdoelen gehaald	E-mail	
	Bomen zijn belangrijk in de stad, vanwege hun vermogen om zuurstof te maken, co2 op te nemen, schaduw en koelte te geven, vogels en insecten te herbergen en sowieso vanwege de rust en sfeer die bomen geven	E-mail	
	Bomen en CO2 opslag 1. Bomen in de jonge groeifase nemen meer CO2 op dan oude bomen 2. CO2 komt pas vrij als hout verrot of verbrand. Niet als je er meubels (oid) van maakt. Dan blijft de CO2 in het hout. Voor de CO2 vastlegging is het dus beter om regelmatig te kappen en te zorgen dat het hout langdurige toepassingen gebruikt wordt, dan het te late verrotten	E-mail	
	Bomen zijn van levensbelang: - Arnhemmers voelen zich beter tussen groene bomen; - bomen nemen CO2 op en geven ons onze zuurstof; - bomen zijn het huis van vogels en insecten; - bomen houden vocht vast in de grond en geven verkoeling bij warm weer.	E-mail	
	Ecologische doelstellingen zouden meer in belangstelling moeten staan dan visuele haalbaarheid van groenoppervlakten.	discussie website	
	Ook de letterlijke waarde van bomen meenemen; economische waarden. De euro's komen ook uit de opgestelde waarden van bomen. Dit moet dan ook terugkomen in het gedrag van de gemeente richting de burgers.	Verslag 1	
	Niet te geforceerd kijken naar maximale biodiversiteit en CO2 opslag. Moerasweide in Sonsbeek, als voorbeeld, ook behouden. Bomen gaan niet boven alles. Kijk naar de individuele plekken.	Verslag 1	
	Er zijn recente modules die de waarden van bomen kunnen berekenen op het gebied van klimaat en ecologie (I-tree). Daaruit komt dat de waarde veel hoger wordt (exponentieel) als de boom veel groter wordt.	Verslag 1	
	Als het beleid zich richt op klimaat, moet goed worden bedacht wat de consequenties kunnen zijn. Bijvoorbeeld: Uit metingen blijkt dat op een bepaalde plek veel overlast is van fijnstof. De mede veroorzaker kan het bestaande bomenbestand zijn. Plaatsing (tunneleffect) en soort (glad blad) kunnen net de plank misslaan. Wat doe je dan?	Discussie website	
	We genieten allemaal van groen, het is gezond, koelen en mensen hebben minder stress. Alle bomen zijn even belangrijk.	Discussie website	
	Bomen zijn ontzettend belangrijk voor de reductie van CO2. Het is vijf voor twaalf voor de wereld door klimaatproblemen. Meer bomen laten groeien en behouden is niet het enige, maar wel een belangrijk middel om de opwarming van de aarde minder groot te laten worden. Het gaat daarnaast ook om de schaduwwerking van bomen.		
Wat willen we bereiken?			
Koerswijziging	We moeten kijken naar wat we hebben aan groene massa.	Verslag 1	Inleiding (p.5): Wat willen we bereiken? We willen meer (buitengewone) bomen in Arnhem, meer groenmassa en dus een nog groenere stad. Uitgangspunt daarbij is kwaliteit en toekomstbestendigheid: de juiste boom op de juiste plek. Dit geldt zowel voor bestaande als nieuw te planten bomen. We willen een betere bescherming van bomen. En het grotere belang van bomen vraagt ook om meer aandacht en transparantie in besluitvorming en communicatie.
	Doelen om meer bomen (uitdrukken in volumes boomkroon), struiken en beplanting voor vogels en insecten zullen gekwantificeerd in het bomen beleid moeten worden opgenomen.	Inbreng alle boompicknicks	
	Doorgaan op volume: Arnhem wordt beter als het volume groen toeneemt. Maar er is ook besef dat andere mensen er anders tegen aan (kunnen) kijken. Voor hen is de waarde eerder bereikt. Zij zien vooral ook overlast, allergie etc.	Verslag 1	
	Kijken naar verschil in soorten groen; een stuk gras is niet hetzelfde als een rij met struiken. Het gaat niet altijd over volume, maar vaker over kwaliteit. Kijk daarbij wat waar past. En denk ook aan de lange termijnvisie.	Verslag 1	
	Kijken naar aantallen.	Verslag 1	
	Meer kijken naar grootte dan aantallen	Verslag 4	
	Plant zoveel mogelijk bomen aan en laat oude bomen zo lang mogelijk staan. Overal en in heel Arnhem.	E-mail	

	Kijk naar individuele bomen: boven- en ondergronds.	Verslag 1	
	Het is belangrijk voor Arnhem om groenniveau hoog te houden. Niet geforceerd dingen te doen, maar laat het passen in de natuurlijke setting. De ambitie terug brengen voor de groene doelstelling. Ook richting problematiek rondom hitte en CO2.	Verslag 1	
	Zou het een idee zijn dat de gemeente zichzelf een doelstelling oplegt voor de aanplanting in de stad? (niet zozeer kijken naar bos). Dat er een realistische doelstelling komt waarbij er in de komende jaren een percentage aan bomen bij moet komen. Daarbij vraagt het publiek ook om een theoretisch onderzoek of er genoeg ruimte is voor meer grote bomen.	Verslag 2	
	De doelstelling van zo'n beleid zou moeten zijn: Meer groen (bomen en struiken etc.)	E-mail	
	Arnhem heeft een aantal prachtige parken en de nodige wijken met veel bomen en struiken, maar ook veel versteende gebieden. Daar is vast iets te doen met geveltuinen. Wat mij betreft zou het Arnhem sieren als er daar waar mogelijk meer groen komt en dan ook groen wat insecten en vogels aantrekt. Dat kan met bomen en struiken, maar ook door ontstening van tuinen te stimuleren. Niet via subsidies, maar door tuincentra de voordelen van een groene tuin uit te laten leggen. In de zomer kan ik hoe heet het ook was afgelopen jaar wel in de tuin omdat de boom en struiken schaduw geven en die is veel koeler dan een parasol.	Discussie website	
	We moeten de nadruk leggen op volwassen bomen. Bestaande bomen moeten we handhaven. Dat geeft het gebied de uitstraling. De stedenbouwkundige waarde van bomen. De natuur daar laten functioneren.	Verslag 1	
	Over volume en grootte: als je kijkt naar de variatie in leeftijd van bomen. Leg de nadruk op jonge bomen om deze door te laten groeien tot oude bomen en zo continuïteit te vormen. Dat betekent nu ook op zo veel mogelijk plekken bomen planten voor de toekomst. De oude bomen gaan ook een keer dood. Een pleidooi voor diversiteit in leeftijdsopbouw.	Verslag 1	
	Ik vind dat mijn kinderen en kleinkinderen moeten kunnen genieten van bomen die oud en indrukwekkend zijn. Dat betekent dat je nu ook nieuwe bomen moet planten. Omdat jonge boompjes voldoende ruimte moeten hebben om mooi op te groeien, betekent dat oudere bomen die veel geld kosten of gaan kosten, opgeruimd moeten worden. Het bespaarde geld kan dan ingezet worden voor fatsoenlijk onderhoud van het groen.	Discussie website	
	Visie moet gebaseerd zijn op wat verschillende groensoorten nodig hebben om goed te floreren. Vergroten van biodiversiteit en generaties na ons nog kunnen genieten van monumentale bomen. Bomen van verschillende leeftijden in de stad. Alles is afhankelijk van het soort landschap	E-mail	
	Zorg dat er een onderbouwd plan komt met voldoende draagvlak dat in uitvoering kan worden gebracht.	Email	
	Het beleid moet gemaakt worden met kennis en visie. Dan zal er ook minder gemeenschapsgeld verspild worden	Email	
Omgevingswet: ruimtelijke differentiatie	De aangenomen aanpassing van de Omgevingswet met ingang van 1 januari 2021, maakt het noodzakelijk om in de (nog te maken) Omgevingsvisie van de Gemeente Arnhem duidelijk te verwoorden welke waarde het gemeentebestuur hecht aan de bomen in Arnhem. De inhoud hiervan zal bepalen in welke mate bomen op particuliere terreinen nog in de nabije toekomst kunnen worden beschermd. De gemeente kan als eigenaar van veel bomen in Arnhem in ieder geval haar bomen goed beschermen in de nieuwe Omgevingswet	Aktie Redactie Bomen Arnhem	Inleiding (p. 5): En hoe gaan we dat doen? Hiernaast zullen we de mogelijkheden van de Omgevingswet gebruiken voor ruimtelijke differentiatie.
Aanplant, beheer en bescherming	Het is belangrijk dat er kennis over bomen zelf is (bomen respecteren). Wat heeft een boom nodig en daarvanuit redeneren (intrinsieke waarde). Waar komen ze tot hun recht. De juiste bomen op de juiste plek.	Verslag 1	Inleiding (p.5): En hoe gaan we dat doen? We zorgen dat er meer bomen worden aangeplant. Dat kunnen we als gemeente zelf doen, maar we gaan ook opzoek naar manieren om de stad meer mogelijkheden te geven. Gemeentelijke bomen worden duurzaam onderhouden en beter beschermd bij evenementen en werkzaamheden.
	Vaak maak ik me zorgen om hun wortelsysteem, dat in veel gevallen onder asfaltlagen of ander gesteente moet zoeken naar water en stevigheid. hoe het hen lukt is me vaak een raadsel. hiervoor zou meer aandacht moeten zijn	E-mail	
	Bescherm bomen zelf, maar ook het wortelstelsel door verdichting van de bodem bij bomen te voorkomen	E-mail	
	Inventariseer bomen van waarde in de stad, ook in tuinen en kijk welke bescherming verdienen.	E-mail	
Situatieschets			
Bomenbestand	Wat zien jullie als je nu boven de stad gaat hangen; welke plekken moeten meer aandacht hebben?	Verslag 2	Situatieschets (p. 7) De Arnhemse bomenhoofdstructuur vormt het grote bomennetwerk van de stad. Dit strekt zich uit over de hele stad en is van belang voor de stad. Het is om deze reden van belang om de samenhang van de hoofdstructuur in Arnhem te behouden. De bomen zijn ook een belangrijk onderdeel van het groenblauwe raamwerk, dat wij willen behouden en verder versterken zoals beschreven in de Groenvisie 2017-20135. De gemeente heeft zo'n 40.000 individuele bomen in haar beheer én beheert daarnaast nog ruim 1.150 ha aan bos, parken en natuurterreinen. Op gemeentegrond zijn minstens 485 boomsoorten te vinden. De meest voorkomende soorten zijn eik, linde en esdoorn. Sommige bomen staan er al jaren: zo zijn er bijna 30 bomen ouder dan 150 jaar en 12 ouder dan 200 jaar. De drie tamme kastanjes in park Gulden Bodem, bekend als de Poortwachters, zijn waarschijnlijk zelfs ouder dan 350 jaar. Dit alles is exclusief alle bomen en bossen die in eigendom zijn van derden.
	De bossen. Bossen worden steeds leger. Grote gaten te zien, maar dat kan ook zijn om andere bomen te laten groeien. Een ander punt is het verschil in beleid tussen gemeente en Gelders Landschap. Beheer is van groot belang en grote verschillen in belangen rond houtproductie.	Verslag 2	
	Onderbroken structuren: Jans- binnen en buitensingel, Zypendaalseweg/Zypensepoort.	Verslag 2	
	Op een aantal plekken in Arnhem zijn er stukken landbouwgrond, die zowel economisch als esthetisch weinig meer van betekenis zijn. We hebben het hier niet over die akkers die op landgoederen een beeldbepalende kwaliteit hebben. Maar over kleine akkers, die economisch nauwelijks meer rendabel zijn en veelal op restgebieden of tussen bossen in gelegen zijn. Deze kunnen onderzocht worden of zij een functie voor nieuwe bosontwikkeling kunnen krijgen. We pleiten voor planontwikkeling met geïnteresseerde boeren op basis van vrijwilligheid. Het is duidelijk dat de gemeente hierin zal moeten investeren (een ontwikkelingsfonds).	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	Fatsoenlijke leeftijdsopbouw van alle bomen. Betekent ook tijdig verjongen. Per locatie bekijken.	Verslag 2	
	Het is heel lastig om een regelmatige verdeling van de verschillende leeftijdscategorieën van bomen te bereiken. Dat ligt ook aan de groeiplaats van de boom, wat voor soort het is etc. Er zal altijd een afweging gemaakt moeten worden; een oudere boom kost meer, maar levert ook meer baten (CO2, fijnstof, biodiversiteit) op. Aan de andere kant: er moet een einde aan de boom zijn. Verlenging van een zeer oude (zieke) boom kost veel geld en dat is niet goed.	Verslag 3	
	Met het oog op duurzaamheid en klimaatverandering heb ik ook een punt. Als je een grote boom weg haalt weet je niet zeker welke boom er over een decennia nog goed groeit als vervanging. Mijn idee om dan een diverse soorten bomen te planten. Dan kan je kijken welke bomen het goed doen en welke minder op de lange termijn.	Verslag 4	
	Wij willen voorstellen het bosareaal enigszins te vergroten op een aantal plaatsen waar dat mogelijk is binnen de gemeentegrenzen.	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	Op het industriegebied (bij de bouwmarkt Kwikfit) staan helemaal geen bomen, daar zijn andere belangen hoger (zichtbaarheid reclame). Hier zou ook een percentage onverhard moeten gelden. Dit zou mogelijk moeten zijn d.m.v. omgevingsvisie.	Verslag 2	
	Groene royale loper van brug tot brug om de binnenstad heen, singels vol bomen.	E-mail	
Aanplant			
Meer bos en bomen	Kijk naar hoe je bomen neerzet. Bij een rij bomen komt geen ecologisch systeem. Voeg kleine bosschages toe en creëer een verbondenheid door de stad. Dat kan ook met heggen, struiken etc.	Verslag 2	Aanplant (p. 9): Meer bos en bomen Arnhem is een groene stad. Toch zijn er nog plaatsen waar weinig of geen bomen groeien en die stenig zijn, of waar door omvorming of herontwikkeling extra bomen passen. De gemeente Arnhem gaat onderzoeken waar
	Geef bomen de ruimte. Bouw niet alles vol maar leg juist parkjes aan met bomen	E-mail	

	Vraag publiek: Is Presikhaaf dan een goede optie? Reactie gemeente: het is lastig om te zien, want er wordt wel aan herplant gedaan. Dat is dan vaak wel een kleinere boom dan de boom die gekapt is.	Verslag 2	op een duurzame wijze meer bomen passen en deze aanplanten. Daarbij starten we bij zogenaamde hitteplekken en plekken waar de biodiversiteit of het groene netwerk een impuls kan gebruiken. Wanneer de omgeving erg stenig is, maar er onvoldoende ruimte is voor bomen, kan gekeken worden of een andere vorm van groen gerealiseerd kan worden zoals struiken of gevelgroen. We onderzoeken waar we (in de toekomst) vrijkomende gronden kunnen omvormen naar bos. Ook willen we kijken of we bomen die verplant worden en waar niet meteen een plek voor beschikbaar is kunnen planten in een zogenaamd 'weesbos'.
	In de afgelopen 30 jaar zijn er veel wilgen om gegaan door verschillende herfststormen aan de spoor zijde van de sloot aan de schavenmolenstraat. Deze zijn nooit terug geplaatst.	E-mail	
	Elk jaar substantieel het aantal bomen in de stad uitbreiden met nieuwe aanplant (extra boven op bestaande planning). Te beginnen in oktober 2019	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	De bomen in de Arnhemse straten, groenterreinen, parken en plantsoenen zoveel mogelijk weer aanvullen	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	Minstens 2x meer bomen aanplanten dan omgezaagd worden in openbaar groen. Heb je meteen een klimaatvriendelijke oplossing. In elke straat bomen aanplanten. 10 procent bomen aanplant per bouwproject eisen bij projectontwikkelaars en nieuwe bouwplannen. Desnoods zetten ze die bomen maar op het dak. Zo krijg je echt een groene stad! Planten voor de volgende generaties!	E-mail	
	Zorg ervoor dat er elk jaar 1 boom per 10 inwoners bij komt, hou dit tenminste 20 jaar vol.	E-mail	
	Aanleggen van een tiny forest	E-mail	
	Op zoek gaan naar plekken waar wel makkelijk bomen neer gezet kunnen worden. Ook terugkijkend op de toekomstbeelden van vorige week: eerst beginnen met de makkelijke gebieden en daarna kijken naar de moeilijkere.	Verslag 2	
	Plant geen bomen op plaatsen met relatief grote kans op schade aan het wortelstelsel	E-mail	
	Bij de aanplant gaat het voornamelijk over de juiste boom op de juiste plek. Niet alle boomsoorten kunnen groeien en aarden op dezelfde bodem; daar is maatwerk voor nodig.	Verslag 2	
	Jaren her is het bomenbestand in de gemeente al eens in kaart gebracht. Wat toen bleek is dat op veel plaatsen bomen staan die niet geschikt zijn voor die locatie. Zie het voorbeeld van de populieren hier onder. Hebben dus niet de juiste mensen over nagedacht. Sommige mensen hebben zonder nadenken een eik in hun tuin geplant en ja die worden heel groot en breed.	Discussie website	
	Ik kan me voorstellen dat er verschil is tussen bomen in wijken en parken. Dat betekent wel dat overal waar men (de gemeente of een particulier) bomen gaat planten men moet nadenken hoe groot dat mooie boompje gaat worden.	Discussie website	
	Over het planten van bomen moet je altijd de afweging maken: Welke boom(soort) op welke plek, in relatie tot groeiplek (grondsoort, beschikbaar water enz.) en (in)directe woonomgeving voor de kroon. Alleen langs deze weg kun je kijken naar de haalbaarheid van de beoogde doelstelling mbt. park, laan, straat of solitaire boom. Voor het openbare plantsoen zijn de mogelijkheden groter in soortkeus, dan in een particuliere tuin, waarbij je jezelf moeten afvragen of het wenselijk is een boom te planten. Immers een volkswijk, waar de ruimtes vaak beperkt in oppervlakten.	Discussie website	
Juiste boom op de juiste plek	Bij ons in de Gaardenhage zijn italiaanse populieren geplant in zuurstof arme klei en hoge grondwaterstand, gevolg: breed wortelbed wat de nutvoorzieningen vernield, bestrating en de fundering van de huizen, foutje van het ontwerp dus. Vanwege de bomen discussie zijn alle toezeggingen van de gemeente te niet gedaan. Hoe gaan we dit oplossen?	Discussie website	Aanplant (p. 9): Juiste boom op de juiste plek Er zijn heel veel verschillende boomsoorten met allemaal eigen kenmerken, kwaliteiten en groei-eisen. De te kiezen boomsoort wordt afgestemd op de beschikbare onder- en bovengrondse groeiruimte, zodat bomen duurzaam in stand kunnen worden gehouden en waar mogelijk kunnen uitgroeien tot buitengewone bomen. Andersom zorgen we voor voldoende groeiruimte voor de gewenste bomen. Oftewel de juiste boom op de juiste plek.
	Kijk naar hoe een boom zich ontwikkeld en kijk ook naar de huidige infrastructuur. Zijn er kabels en leidingen bv. dan moet men geen bomen planten binnen een bepaalde afstand. Dit telt ook voor een afstand naar bebouwing toe en straatwerk.	Discussie website	
	In kader van nieuwe aanplant moet altijd gekeken worden naar de wijk en hoe deze er over 5 of 10 jaar eruit zal zien. Men moet dan ook rekening houden met nieuwbouw en herinrichtingen van bv straten.	Discussie website	
	Variatie van soorten die elkaar goed verdragen, ook in lanen, en voldoende ruimte voor een boom maken diversiteit mogelijk en maken het geheel ook minder kwetsbaar voor bijvoorbeeld ziektes. Duurzaam planten en vooruitdenken dus bij dat planten. Is het toekomstbestendig. Dat scheelt ingrijpen.	Discussie website	
	En de juiste boom is een kwestie van goed van te voren jezelf informeren hoe de boom groeit en zijn wortels de grond in gaan.	Discussie website	
	Koop alleen nog ecologisch geteelde planten en bloembollen, zorg voor een goede standplaats, maar pas de plant aan aan de grond en niet omgekeerd. Dat is zondegeld.	discussie website	
	Duurzaam planten met oog voor de toekomst. Kennis van zaken, respect en ruimte voor bomen en ook ander groen. En de juiste boom op de juiste plek maken Arnhem mooier maar zorgen ook voor minder onderhoud en ingrijpen in later stadium. Denk na bij de inrichting al.	Discussie website	
	Mocht er speciale natuur aangelegd moeten worden voor de terugkomst van volgetjes ed., leg dan een nieuw stuk natuur aan in bv een weiland waar toch niets rondloopt.	E-mail	
	Als iedereen zich houdt aan de maximumsnelheid, niet met drank op achter het stuur kruipt en geen gekke dingen doet, kan er niks misgaan en passen bomen langs de weg.	E-mail	
	Plannen worden vanaf de tekentafel gemaakt. Ook bij het aanplanten van straatbomen moet je steeds kijken wat er als staat aan groen.		
	Tekentafelthematiek: soms worden bomen geplant op plekken waar hij niet past, maar wel werd geplaatst omdat het zo bedacht is vanaf de tekentafel. Ga op straat kijken en ga in overleg met de bewoners die er wonen. Kies zorgvuldig(er) de plek uit.	Verslag 1	
	Met de huidige stand van de techniek moet het mogelijk zijn om diverse kaartsoorten op elkaar te leggen. Luchtfoto's op kadastrale kaarten, op kaarten met alle kabels en leidingen. Van daaruit kan je bepalen waar het mogelijk is om bomen te planten. Benut die ruimtes en overleg met de bewoners over de soorten qua grootte en mogelijke overlast. Draagvlak is nodig. Ook een optie is ondergrondse containers weghalen en daar bomen neerzetten.	Discussie website	
	Groen en groenonderhoud is een vak. Dat blijkt des te meer uit de ontstane situatie binnen de gemeente Arnhem. In het verleden zijn bomen op een verkeerde manier of een verkeerde plek geplant, waardoor ze niet de maximale leeftijd behalen die ze zouden kunnen halen. Om problemen op te lossen, ben je genoodzaakt om verkeer geplaatste bomen op te ruimen en daar meer passende bomen voor terug te zetten. Dat het nog fout gaat, bewijst de onlangs geplante sierkers bij musis. Deze staat echt op de verkeerde plaats en is m.i geen lang leven beschoren. Dat is zonde van het plantmateriaal, de arbeid en het verkeerde signaal wat de gemeente afgeeft.	discussie website	
	Sprietjes van bomen zijn niet altijd 'erg'. Iedere grote boom begint als een kleintje. Daar is nu eenmaal de natuur. Grote bomen planten is erg kostbaar in schaf en de kans dat ze aanslaan is kleiner. Daarnaast treedt er groeistagnatie op, waardoor veel takken bij elkaar groeien en dus meer onderhoud (snoei) plaats moet vinden. Bomen nemen CO2 op als ze groeien. Veel bomen bij elkaar betekent minder groei, dus minder CO2-opname. Door nu nieuwe bomen te planten, zorg je juist dat onze kinderen kunnen genieten van grote, oude bomen. We kunnen bomen niet het eeuwige leven geven. Nieuwe mooie bomen staan er ook in Arnhem	discussie website	

	Een boom planten dat het een volwaardige oude boom kan worden. En niet de dunne sprietjes die men nu reeds plant. Dat ze een volwaardige boom kunnen worden voor ons nageslacht en andere Arnhemmers die na ons komen. Goede locaties kiezen waar bomen en daaronder ook struiken vrij kunnen groeien en niet na 10 jaar weer weg moeten.	Discussie website	
Inheemse boomsoorten	Geef meer aandacht voor insecten. De natuur daarbij de kans te geven om “rommelhoekjes” te creëren. Groen en ecosystemen de tijd geven en ook bomen daarbij dood laten gaan. “Laat het groeien”; hogere filosofie aan ecologische structuur koppelen. Benaming: pro-passiviteit. Bomenbeleid kan hier ook op ingaan en hoeft dus niet een paradox te zijn.	Verslag 2	Aanplant (p. 10): Inheemse boomsoorten Bij de boomsoortkeuze wordt in de hoofdstructuur in principe gekozen voor inheemse boomsoorten van autochtone herkomst om zo de biodiversiteit te bevorderen. Deze trekken de meeste flora en faunasoorten aan. Buiten de hoofdstructuur is het mogelijk om meer cultuurvariëteiten of uitheemse soorten toe te passen. In de keuze wordt meegewogen of de soorten nuttige zaden en vruchten geven voor insecten, vogels of kleine zoogdieren of broed- en schuilgelegenheden. Juist in de stedelijke omgeving is een bijdrage hieraan zeer welkom voor het versterken van het groene netwerk en de biodiversiteit.
	Een netwerk is tweeledig. Bij het creëren van een netwerk van groen is het belangrijk om ook naar andere flora en fauna te kijken. Er zijn drie lagen van groen: bomen (1), struiken (2), gras/kruiden (3). Maar de andere lagen (2 en 3) moeten niet als vervanging worden gezien voor bomen. Het creëert verbinding. Daarnaast is er een netwerk dat door de stad heen loopt.	Verslag 4	
	De term 'groen' geeft onvoldoende weer wat de bedoeling is. Het gaat om natuur dichtbij huis. EN het gaat niet alleen om bomen struiken, maar ook om dieren. Denk aan vogels, eekhoorns, egels, wezels etc. Zonder groen verdwijnen die dieren.	E-mail	
	Bescherm in het netwerk ook de bodem. Een gezonde bodem is bedekt en is vol met bacteriën, schimmels, levende organismen. Geen blad uit de perken blazen voor de winter. Alle kleine beestjes helpen wat het belang is van een gezonde bodem: grote opname van CO2, voorwaarde voor natuurlijke processen, waarin planten beter groeien, basis voor een veerkrachtig systeem (is erg noodzakelijk met klimaatverandering) en over de plek van 'onkruid', dat belangrijk nut heeft om de bodem te herstellen.	discussie website	
	In de stad Arnhem wonen ook vele dieren, die ook voeding, beschutting, broedplekken, rustplekken nodig hebben. Monitor welke dieren de stad herbergt en kijk of hun leefgebied versterkt kan worden. De waterplekken in de stad vervullen een enorme behoefte. Bomen hebben ook deze functie. En struiken zijn ook van levensbelang. Bekijk de stad vnuit dieren en je ziet dat er met relatief kleine oplossingen al enorme verbeteringen te bereiken zijn. Groene corridor door de stad.	discussie website	
	Er wordt nu niet gekeken naar hoe bomen er komen te staan, naar de gezondheid van bomen en naar de aansluiting tussen groen en de flora en fauna daarbij.	Verslag 2	
	Met als toevoeging dat exotische bomen, als ze ziek zijn, vervangen worden door inheemse bomen. Op inheemse bomen komen meer dan honderd maal meer insecten af!	Discussie website	
	Ja ook hier geldt dat kennis belangrijk is dus bij het duurzaam aanleggen met optimaal voordeel voor inheemse flora en fauna.	Discussie website	
	Bomen leven ook samen met paddenstoelen en schimmels. Andere bomen leven daar ook op. Schimmels houden ook CO2 vast. Als de bomen weg zijn, is er dus ook minder CO2 opslag daar. In Drenthe is er goed overleg met gemeenten en organisaties van paddenstoelen/schimmels geweest. Daar gaat het goed.	Verslag 4	
	Bij nieuwe aanplant zoveel mogelijk inheemse bomen voor het vergrootten van biodiversiteit.	E-mail	
Diversiteit in aanplant	Verder mis ik in de discussie dat men strikt vast wil houden aan PNV soorten terwijl dit niet wenselijk is als er ziekten en plagen uitbreken omdat dan je hele bomenbestand van dat gebied grote gaten gaat vertonen. Ook levert het een eentonig staatbeeld op als je overal in een groot gebied dezelfde boomsoorten tegenkomt. Als ook andere boomsoorten het goed doen in het gebied zouden die naar mijn mening ook aangeplant moeten kunnen worden.	E-mail	Aanplant (p. 10): Diversiteit in aanplant Wanneer er veel bomen van dezelfde soort zijn (monocultuur) dan zijn deze kwetsbaar voor plagen en ziektes. Om in de toekomst beter bestand te zijn plagen en ziektes, kiezen we om meer variatie toe te passen. Dit kan bijvoorbeeld variatie zijn in boomsoorten, plantafstand of plantverband. Waarbij ook naar mogelijkheden wordt gezocht om de omgeving natuurlijk te beheren, bijvoorbeeld bloemrijke bermen. De omgeving aantrekkelijk maken voor natuurlijke vijanden van ongewenste insecten kan een extra bijdrage leveren aan het tegengaan van plagen en ziektes.
	Er moeten meer verschillende soorten bomen geplant worden, dat staat nu nog niet goed in het beleid. Ook bij de aanplant moet men denken aan de ecologische infrastructuur en het belang voor dieren.	Verslag 2	
	We kunnen ook prima bomen planten in straten die niet boven de daken uitsteken [ivm zonnepanelen]. En ook een mooie aanvulling zijn bruidsluiers, klimop, hop via een staaldraad naar de overkant van de straat, voor mooie groene en biodiverse straten.	Discussie website	
	Is veiligheid in het geding? Misschien kan de infrastructuur veranderd worden? Is er sprake van overlast van bladeren, takken? Misschien kan er een folder in de bus bij omwonenden, dat we graag een oplossing zoeken in extra schoonmaak of bewonersparticipatie. Betreft het een laan, dan kan d elaan waarschijnlijk ook prima opgevuld worden met andere soorten en jonge bomen, naast oude bomen. Diversiteit in bomenbestand zorgt voor een betere spreiding, is aantrekkelijker voor voedselvoorraad, omdat er op andere tijden vruchten verschijnen. Juiste boom op juiste plek, zal onmin schelen.	Discussie website	
	Stop per direct met windbestuivers als hazelaar, Els, Berk en Katjes. Daar zijn zoveel mensen allergisch voor en die hebben daardoor gewoon een hoop ellende. Auto's zijn regelmatig helemaal groen van het stuifmeel.	E-mail	
	Kijk naar het klimaat en welke bomen daarbij passen. Het is wel lastig om te bedenken wanneer je klimaatbestendiger bezig bent.	Verslag 2	
	Stop met de wanstaltige populieren. Nederland is er mee vergeven. Niet alleen een saaie boom, het hout is voor niets geschikt dan voor de gedumpte roadblocks zoals nu weer aan de Eldense dijk	E-mail	
	De discussie van aanplant gaat vaak over straatbomen/laanbomen, niet zozeer over parken/perken/boschages. Het is een lastige discussie, omdat het vaak over specifieke plekken gaat. De ‘waarom-vraag’ is daarbij belangrijk: waarom zou een gezonde boom in een laan moeten blijven staan of waarom zou hij gekapt mogen worden? Is het voorbeeld dat we zagen in Moscowa (dunnen in de laan) een goed voorbeeld? Willen we grote bomen of gezonde bomen er tussenuit halen? (Belangrijkste: per geval bekijken, afhankelijk van draagvlak)	Verslag 3	
	Stimuleer de aanplant van bomen en struiken waar vogels in kunnen nestelen en bijen en vlinders kunnen eten	E-mail	
	Je kan wel zorgen dat je niet een hele wijk volplant met eiken. Of bijvoorbeeld geen lindes neerzetten waar ook veel auto’s staan.	Verslag 2	
Fruit- en nootbomen	We maken deel uit van de Betuwe. Graag meer fruitbomen. De notenboomlaan tussen Schuytgraaf en Elst is erg fraai.	E-mail	Aanplant (p. 10): Fruit- en nootbomen In Arnhem zijn al honderden fruitbomen met behulp van vrijwilligers geplant. Zij zijn ook actief in het intensieve onderhoud van de fruitbomen. Daar waar vrijwilligers actief zijn en bereid zijn om de bomen te onderhouden, wordt in samenspraak gekeken waar fruit- of nootbomen geplant kunnen worden.
	Meer fruit en pluk- bomen.	E-mail	
	Een andere vorm is de Voedselbos methode. Sinds een aantal decennia is een nieuwe vorm van landbouw ontstaan: het Voedselbos.1 Een nieuw bos wordt planmatig geplant en op een ecologische manier zonder bestrijdingsmiddelen, zonder het gieren van de grond en zonder machines onderhouden. Met weinig arbeidskosten worden tal van voedselproducten hierin geoogst. Er zijn een aantal voedselbossen in Nederland gerealiseerd op landbouwgrond.	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	Over het algemeen zou ik graag meer fruit en notenbomen in Arnhem zien. Waarom niet meer walnoot, hazelnoot en kastanje bomen planten. Deze passen goed in woonwijken en kunnen tijdens oogsttijd verbindend werken.	E-mail	

	Een voorbeeld uit Seattle waar ze een park tot voedselpark om hebben gedoopt. Voor Arnhem zie ik het voor me dat we dit zouden kunnen doen op verschillende plaatsen in de openbare ruimte. Mensen en hun stadse kids kennis laten maken met fruit dat groeit aan hoogstam appel/peren/kersen/pruimen en noem het maar op bomen. En natuurlijk de mooie en voedzame walnotenbomen en tamme kastanjes en dat soort vruchtbomen. Verder bessenstruiken en dergelijke. Hoe mooi is het als we een vruchtbare oase maken van onze groene stad.	E-mail	
Samenwerken	Bij aanplant goed kijken wat er al staat als groen. Percentage groen als eis voor een woonwijk vanuit gemeente. Meer overleg met bewoners over grote veranderingen in aanplant. Daarbij ook rekening houden met wat de bewoners er al voor fraais hebben neergezet.	discussie website	Aanplant (p. 10): Samenwerken Een groot deel van Arnhems grondgebied is eigendom van particulieren. Dit zijn niet alleen particuliere woningeigenaren maar ook woningcorporaties, bedrijventerreinen, terreinbeherende instanties als het Gelders Landschap, Natuurmonumenten en Defensie. De gemeente gaat actief de boer op om met deze partijen in gesprek te gaan en afspraken te maken over hoe zij zelf kunnen bijdragen aan het vergroenen van de stad of wat zij hiervoor nodig hebben van de gemeente. We stellen naast de bestaande subsidieregeling voor bomen op hitteplekken, een subsidieregeling in voor 'geboortebomen' en ontwikkelen een website 'Boom zoek plek, plek zoekt boom'. Ook kijken we hoe we voorlichting aan bewoners kunnen uitbreiden.
	Maak ook beleid voor bomen in particuliere en huurwoning tuinen, zoals bijplanten bomen in tuinen, afstand van rooilijn tuin, grootte die boom bij volwassenheid krijgt in verhouding met grootte tuin, maximale verhouding stenen en groen in tuinen bij huurhuizen. Laat huurders bij verlaten woning tuin verzorgd achterlaten. Betrek tuindeskundige bij overdracht groene huurhuistuin. Probeer groene tuinen over te dragen aan nieuwe groen lievende huurders en stenen tuinen aan diegenen die daar niets mee hebben.	E-mail	
	Verbied de woningbouw(vereniging) om tuinen bij vertrek van bewoner volkomen leeg te halen. Bewoner wordt tegenwoordig zelf geacht dit te doen, daarna komt een bedrijf de rest weghalen	E-mail	
	Wie gaat er over de andere bomen en hoe wordt dat opgelost? Als de boom niet van de gemeente is? Er stond bij een ander kopje ook samenwerking met de woningcorporatie, als de boom in de tuin van een huurwoning staat.	Verslag 4	
	Kijken naar tuinen van sociale woningbouw. Die tuinen worden leeggehaald als er nieuwe huurders komen. De tuinen zouden behouden moeten blijven.	Verslag 2	
	Bij de discussie over wijze van aanplanten van bomen moet ook besproken worden of het wel wenselijk is dat groen en bomen door projectontwikkelaars worden aangelegd of dat het beter is dat de gemeente dat zelf gaat doen. Dit in verband met het feit dat in mijn wijk Volkshuisvesting veel bomen heeft laten planten bij nieuwbouwprojecten in toekomstige gemeentelijk groen, die direct weer dood gingen doordat ze niet goed zijn aangeplant en of dat de bodem niet juist was bewerkt om ze te kunnen laten groeien. En ook jaren na aanplant zie je dat bomen het nog steeds niet goed doen.	E-mail	
	De zin ‘zet actief in op samenwerking’, dat klinkt leuk maar er moet meer gedaan worden. Voor de woningcorporaties mag de gemeente veel strenger zijn en grenzen stellen. Het moet stoppen dat al die tuinen leeg gehaald worden. De term samenwerking is veel te zwak.	Verslag 4	
	Je maakt toch jaarlijks prestatieafspraken met woningcorporaties als gemeente? Daar kan je afspraken in opstellen. Iets in de trant van dat samenwerking ‘ten dienste van het nieuwe bomenbeleid’ moet zijn.	Verslag 4	
	Hou bewoners actief in gesprek met elkaar. Laat de nieuwe bewoner van de huurwoning de keuze maken of hij de tuin over wil nemen of niet.	Verslag 4	
	Verplicht woningbouwverenigingen om de tuinen groen te laten. Het gebeurt te vaak dat tuinen helemaal leggeslagen worden voor een nieuwe bewoner. Dat moet stoppen. Leg een tegeltax op. Verbied geïmpregneerde saaie tuinschuttingen, maar verplicht hagen om tuinen.	discussie website	
	In de jaarlijkse afspraken van de gemeente Arnhem met de woningstichtingen van de stad kan de gemeente meer bomen handhaving en nieuwe aanplant bevorderen. Financiële medewerking van de gemeente is wellicht noodzakelijk. Nu wordt bij het leegkomen van een benedenwoning vaak de tuin geheel gestript van bomen en struiken.	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	Kijken naar semi-overheden en overheden. Er wordt niet altijd gehandeld als het puntje bij paaltje komt. De gemeente voert de regie. Het voorbeeld van het station wordt aangedragen waar (bijna) geen bomen geplant zijn. Waarom is dat zo? De reactie van de gemeente was daarbij volgens het publiek dat er niet aan gedacht was. We willen verandering samenwerking terugzien in kaders en daarbij integraal werken. Het gaat er om hoe de kaders van de verschillende belanghebbenden ingebed worden in de toekomstvisie.	Verslag 2	
	De gemeente kan bewoners, instellingen, woningstichtingen en bedrijven van Arnhem stimuleren om in haar tuinen en groenstroken weer bomen te planten	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	De Gemeente Arnhem dient in gesprek te gaan met het Gelders Landschap over het onderwerp onder welke condities het Gelders Landschap af kan stappen van de houtproductie op de Landgoederen rondom Arnhem. Het Gelders landschap handhaaft haar houtproductie op landgoederen. Ze kappen daar kleine stukken bos jaarlijks kaal, vernietigen de jonge natuurlijke aanplant (extra CO2) en beschadigen de humusrijke boslagen (CO2 en uitspoelen van bodemmineralen)	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	De Provincie Gelderland geeft de vergunning af voor het kappen van bomen in de Arnhemse bossen en landgoederen. Het belang van bomen voor Arnhem zal in het “Nieuwe Bomenbeleid” worden vastgesteld en later in de te maken Omgevingsvisie. Als consequentie daarvan zal het Gemeentebestuur moeten gaan overleggen met de Provincie om een grotere bescherming van de bomen in de Arnhemse bossen en landgoederen te bevorderen (c.q. af te spreken en te controleren).	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	Veel meer bomen zijn in handen van Staatsbosbeheer en het Gelders Landschap. Het onderhoud van het Zeegbos en Stuibos in Rijkerswoerd is uitbesteed aan stichting Uiterwaarden. Worden die ook betrokken bij de discussie?	discussie website	

	In alle bijeenkomsten en ook op de laatste was iedereen (ook de gemeente) het er over eens dat er een duidelijk onderscheid gemaakt moet worden tussen Bossen/landgoederen en de straatbomen van de stad. In het overzicht wordt dit onderscheid niet gemaakt, waardoor de aanpak verwarrend en inconsistent wordt. In de beleidsnota zal het beleid voor de Arnhemse bossen en landgoederen in een hoofdstuk moeten worden beschreven. Het moet duidelijk worden waarom men dunt en wanneer men meer een natuur volgend beleid wil voeren. Zoals bekend wordt in een deel van het kroondomein Het Loo een natuur volgend beheerbeleid gevoerd. Door de Aktie Redactie Bomen en Bos is gevraagd een onderzoek in het nieuwe beleid op te nemen met welk beheer in de bossen de grootste CO2 reductie opleveren. Tevens is gevraagd CO2 reductie op te nemen als één van de criteria voor het beheer van de Arnhemse bossen. Ook wordt aan de Gemeente gevraagd in overleg te treden met het Gelders Landschap om “houtproductie” geen uitgangspunt voor het beheer en onderhoud van haar bossen en landgoederen te laten zijn. Reactie: Het Gelders Landschap is een onafhankelijke organisatie die haar eigen beleid bepaalt.overleg mag natuurlijk altijd, maar opleggen kan niet. Ook als donateur heb je geen inspraak op het beleid. Vergeet niet dat het Gelders Landschap haar eigen broek op moet houden en dat houtproductie een van de middelen is om daarin gedeeltelijk te voorzien. Hout is een hernieuwbare grindstof, het groeit gratis en voor niets weer aan. Als je de jaarlijkse bijgroei weghaalt, is er niets aan de hand. Sterker nog, daarmee hou je het bos in stand. Ook de doelstelling dat er andersoortige natuur moet komen in plaats van de monocultuur productiebossen speelt daarbij een rol. Ik wil het nogmaals herhalen, maar CO2-opslag door bossen waarin niet gekapt en geoogst mag worden is nihil. Juist het duurzame gebruik van hout als bv een meubel of balken, zorgt voor de CO2-opslag en dat is per jaar per boom ongeveer 20 kg. Dat is per boom niet zo veel. Zet je heel Nederland vol met bomen, dan compenseer je nevernooit de uitstoot	Inbreng alle boompicknicks	
	Staatsbosbeheer en het Gelders Landschap hebben altijd hun eigen plan van aanpak en (bos)beheer. Daar komt men vaak niet tussen.	discussie website	
	We willen dat Arnhem zich sterk gaat maken voor een systeem van bomenpartnersteden; samenwerkingsverbanden die zich specifiek toelleggen op een sterke toename van het aantal bomen in steden.		
Beheer			
Algemeen	Wordt er gekeken naar plek en maatwerk? Niet meteen naar de indeling aanplant, beheer en kappen. Beleid kan anders tot een kokervisie leiden. Er kan ook gebiedsgericht gekeken worden; per wijk of buurt.	Verslag 1	Belangrijke wijzigingen t.o.v. de huidige situatie (p.5) Er komen meer bomen bij en meer bomen krijgen de kans om uit te groeien tot bijzondere bomen. In het beheer en onderhoud van onze bomen gaan we bijzondere bomen langer verzorgen. We benoemen toekomstbomen. Beheer (p. 11) De manier waarop de gemeente haar bomen en het overige groen beheert is onder meer afhankelijk van de plaats waar de bomen zich bevinden. Waar het kan, zorgen we ervoor dat bomen kunnen uitgroeien tot buitengewone bomen.
	Er moet onderscheid gemaakt worden in bomen in de stad en wijk of in grote parken. Binnenstad en bos is anders. Maatwerk is daarbij van belang.	Verslag 1	
	Zorgen voor een diversiteit in aanpak, dus wijkgericht.	Verslag 1	
	Een meerjarenplanning voor een park kan verschillen van bomen in een wijk.	discussie website	
	De gemeente heeft een beschermingsplicht voor bomen op particuliere terreinen. Het gaat niet alleen om mensen, maar ook om dieren, vogels, insecten en de bomen en de flora zelf.		
	Kijken hoe we bomen kunnen beschermen tegen droogte. (reactie publiek: als een boom droogte niet redt, dan staat hij eigenlijk ook op de verkeerde plek). Meer kennis delen en aan elkaar koppelen als het gaat over de waterhuishouding. Zeker in de toekomst kan dit vaker voorkomen; goed naar kijken in toekomstvisie. In Den Haag is er gevraagd om bomen voor het huis van particularieren water te geven tijdens droogte, dat is daar toen veel gedaan (burgerinzet). En daarbij geldt ook: juiste boom op de juiste plek.	Verslag 2	
	Verder ontbreekt een goede bescherming. Tussen het plan en mogelijke kap, moet een toetsing zijn, of de boom daadwerkelijk gekapt moet worden, of dat er alternatieven zijn. De insteek moet zijn dat men inzet op behoud van bomen. In het bomenplan van de stad Gent staan vele duurzame richtlijnen. Prima toepasbaar voor Arnhem. Heel sterk is de onderverdeling van de bomen en het daarbij behorend onderhoud. Ook de bescherming met vergunning is belangrijk om over te nemen. https://stad.gent/sites/default/files/page/documents/Bomenplan%20Gent%20afgewerkte%20versie.pdf		
	Het aantal waardevolle bomen extra in de gaten houden en uitbreiden (wanneer is een boom waardig voor deze lijst: bijv. een laan met oude bomen). Deze bomen ook monitoren en advies over geven. Zorgen dat bomen niet op een ‘wachtlijst’ komen te staan voordat ze opgenomen worden.	Verslag 2	
	Een bossysteem is heel anders als een laanstructuur of individuele boom. Tussen deze diverse systemen moet onderscheid gemaakt worden.	Verslag 1	
Normaal beheer en onderhoud	Met respect kijken naar wat planten nodig hebben en vakkundig daarmee omgaan. Er wordt nu veel te dicht op elkaar geplant (snoeien moet daardoor (te) veel)	Verslag 2	Beheer (p.11): Normaal beheer en onderhoud Arnhem gaat uit van bestendig beheer en onderhoud. Bestendig beheer en onderhoud, of ook wel normaal onderhoud, gebruik en beheer is het gebruik gericht op het in zodanige conditie houden van objecten of de terreingesteldheid dat het voortbestaan van deze objecten of de terreingesteldheid op ten minste het bestaande kwaliteitsniveau wordt gehouden. Onder normaal onderhoud, gebruik en beheer wrdoot ook dunning van beplanting begrepen. Ze dragen daarmee bij aan een gezonde, veilige en duurzame boom of beplanting. Snoeien, opkronen, het verbeteren van de groeiplaats en het geven van water zijn beheermaatregelen, evenals het bestrijden van ziekten en plagen. Dergelijke onderhoudsmaatregelen worden afhankelijk van de situatie jaarlijks tot tienjaarlijks uitgevoerd en behoren tot het normale onderhoud en zijn daarmee niet vergunningplichtig.
	Politieke partijen denken vaak dat beheer en onderhoud vanzelf gaan; dit zijn de belangrijkste onderdelen van het beleid.	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	Daarnaast moet het besef indalen dat groenonderhoud een vak is, waarbij kennis en kunde voorop moet staan. Daarbij kunnen ook mensen met een afstand tot de samenleving een rol spelen, mits goed en deskundig begeleid. Het mag niet zo zijn dat Arnhem in zee gaat met de goedkoopste aannemer, maar met de beste, bij wie het doel van zo ecologisch mogelijk onderhoud en beheer vooropstaat. Ook burgers kunnen daarbij betrokken worden, maar laat ze alsjeblieft niet alleen het wiel uitvinden. Er is deskundige aansturing nodig om alle burgerinitiatieven in stand te houden. (..) Er is hierin nog een lange weg te gaan, maar ik heb hoop. Hoop dat deze weg ingeslagen wordt en er weer respect komt voor groenonderhoud. Nooi, nooit mag er een taakgestrafte achter de zaag of snoeischaar zonder kennis van zaken. Laat hem/haar het afval verwijderen en de vele prullenbakken oppoetsen.	Discussie website	
	De werkgroep Aktie Redactie vindt dat er een einde moet komen aan het uitbesteden van het onderhoud aan bomen aan externe bedrijven. Het beheer en onderhoud aan bomen moet een taak van de gemeente worden. De kwaliteit van het beheer moet gewaarborgd worden door voldoende budget en het beheer mag daarbij niet gevoed worden door andere prikkels, zoals de opbrengst van hout t.b.v. biomassa. Gemeentelijke boomverzorgers moeten daarom goed opgeleid zijn en gericht op behoud en onderhoud. Dit gaat gepaard met een verhoging van het budget voor boomonderhoud.	Wergroep Behoud Bomen Arnhem	
	De discussie over bladval en vallende vruchten uit bomen, in de vorm van Eikels, Beukennoot, Else propfen enz; is ieder jaar weer actueel in samenhang met verkeersveiligheid en verantwoordelijkheden. Het onderhoud aan bomen in een park, verschilt in onderhoud van een bosaanplant, dit in verband met, in jouw betoog bedoelde, toegankelijkheid en doelstelling. Dat de gemeente, mbt tot takken val in parken, bomen snoeien, door de kroon te verlichten, schavende takken weghalen, dood hout verwijderen, of zelfs bomen op-kronen, door onderste takken te verwijderen, houd voor ons weer in, dat we ons in een park veilig(er) onder de bomen kunnen bewegen.	Discussie website	
	Behoud en onderhoud moet rekening houden met klimaatverandering. We moeten bomen helpen.	Verslag 2	

Alle heeft te maken met het duurzaam bomenbeleid voor zowel mens, biodiversiteit als de kosten van het onderhoud .	Discussie website
Tenslotte is de gemeente eigenaar van de bomen, maar besteedt het onderhoud uit. Als eigenaar, als opdrachtgever en als degene die betaalt, zou je zeggen dat je als gemeente eisen mag stellen aan een zorgvuldig onderhoud. Ik heb soms echt tranen in mijn onderbroek van de onzorgvuldige wijze waarop er onderhoud wordt gepleegd. Dat moet echt anders. Helemaal omdat de gemeente een voorbeeldfunctie heeft voor de inwoners. Als je het verkeerde en onzorgvuldige voorbeeld geeft, wordt dat nagedaan. Ik hoop dat de gemeente zich daarvan bewust is.	E-mail
Stop met beheervisies, het zijn BEHEERSvisies van de mens over de natuur. De natuur veel meer zijn gang laten gaan, laat de bomen gewoon staan.	Discussie website
Dat men het liefst tot aan de boom(stam) maait, is mij een doorn in het oog. Het maaïen tot aan de boomstam betekent vaak aanrijtschade op de stam en het verdicht de bovenste grondlaag. Ook eht werken met een bosmaaier langs de stam is geen oplossing voor.. ja wat..? Het is niets meer dan een esthetische acceptatie uit het voorgaande groenbeleid bestaande uit kantjes maaïen en/of hekjes plaatsen, zoals we dit kennen uit de 60er jaren. Schreeuwend duur in onderhoud en tot niets dienende. Conclusie, stop met maaïen rond bomen en afhankelijk van heestervakken, beperk het tot een minimum. Reactie: Dat is een heel goed plan. Bomen zijn schimmeldominant, gras bacteriedominant. Dat gaat eigenlijk niet goed samen. Ik zie heel veel maaischade aan bomen, ook aan nieuw geplante boompjes, wat voor vermindering van de levensduur zorgt. In ieder geval kunnen er verwilderingsbolletjes (ecologisch) onder gezet worden. Niet alle bomen verdragen onderbeplanting. Onder een beuk of berk groeit niet zo veel, net als onder coniferen.	Discussie website
Neem de tijd, dan is het onderhoud ook minder werk. Ik zie veel staaltjes van verspillen en ondeskundige beplanting in de stad, alleen voor het zogenaamde snelle effect. Leid mensen goed op tot respectvolle groenmensen. Zorgvuldig onderhoud.	Discussie website
Meer niets doen! Niet alles willen beheren. Laat ook rommelbosjes staan voor beschutting van kleine vogels en insecten. Nu wordt er veel gemaaid en gesnoeid voor wie eigenlijk? Het lijkt erop alsof niemand hierop zit te wachten. Zeker flora en fauna niet. Besteed deze besparing aan opruimen zwerfafval of beplanting voor insecten.	Discussie website
Qua snoeibeleid vind ik dat de gemeente Arnhem niet goed snoeit. Ik ben gspecialiseerd in het ecologisch snoeien van bomen en struiken. Snoei je goed, dan betekent dat dat je niet meer dan 20% van de bladmassa weg mag halen. Dat je kijkt naar wat naburige bomen en struiken nodig hebben en de verschillende bomen struiken dus de ruimte geeft. Nu wordt er alleen maar gesnoeid omdat er gesnoeid moet worden. De onderste takkraag wordt soms helemaal weggehaald of juist alle takken aan een kant van de boom. Veel bomen worden te fors gesnoeid, ook als ze nog heel klein zijn. Dat ziet er niet uit en is niet goed voor de levensverwachting van de bomen. Ook qua onderhoud van struikencomplexen mag het wel wat subtieler. Niet meer met de bosmaaier, maar met de hand. Het lijkt in eerste instantie meer werk, maar bomen en struiken blijven rustiger en op termijn hoef je hier en daar nog maar een paar takken weg te halen om toch een mooi en duurzaam resultaat te behalen.	Discussie website
In de uiterwaarden bij Malburgen-Oost werden in de afgelopen jaren heel rigoureuze alle struiken en (wilgen) opschot verwijderd om de doorstroming bij hoog water niet te belemmeren. Mijn vraag is of dat ook wat minder rigoureuze kan. De omgeving is zo wel erg kaal geworden, waardoor kleine vogels geen kans krijgen om te nestelen en de diversiteit aan flora en fauna sterk is afgenomen.	E-mail
Lijkt me een goed idee om meer niets te doen. Veel van de bomen in bijvoorbeeld Sonsbeekpark of langs de Schelmseweg waren er al toen de meesten van ons nog niet waren geboren en zullen er daarna ook nog wel zijn. Zij kunnen prima onderling uitvechten wie de grootste wordt of ze groeien minder hard. En wat is daar dan mis mee? Dat een hele rij bomen aan de Schelmseweg uit kostenoverweging in een keer is gekapt omdat er één boom sneuvelde is tekenend voor de beheersdrift. Reactie: Ik begrijp je verontwaardiging mbt de herplant van de Schelmseweg, het was uiteindelijk ook een hele operatie. De renovatie had/heeft als doel de oorspronkelijke begroeiing en doelstelling te herstellen en te waarborgen voor de toekomst. Als jij vindt dat deze ingreep niet volwaardig is, heb je het niet begrepen naar mijn mening. Reactie: De bomen aan de Schelmseweg waren zo gaar als boter. Er zijn nu hele mooie bomen voor teruggeplant en tot mijn verbazing hebben ze bijna allemaal de droge zomer overleefd. M.i. staan ze te dicht op elkaar, maar jouw kinderen en kleinkinderen gaan genieten van een prachtige laan. Reactie: Ecologische doelstellingen zouden meer in belangstellingen moeten staan dan visuele haalbaarheid van groenoppervlakken.	Discussie website
Misschien een idee voor het onderhoud nabij bomen: gras rondom bomen op groenstroken niet tot de stam maaïen, maar een klein gedeelte laten groeien en hier ook planten en bloemen plaatsen, die goed zijn voor bijen en insecten (zoals Met bosanemoon, gele anemoon. Loof van herfsttijloos, Scilla en vingerhelmbloem. Alle planten zijn goed voor bijen, maar gele anemoon wordt weinig bezocht).	Discussie website
Dat het onderhoud aan bomen nou eens niet met de botte bijl, maar met de zorgvuldige handzaag plaats gaat vinden. Ik wil graag meedenken hoe je de uitvoerders in dit beheer mee kunt nemen.	
Dat er gericht gesnoeid wordt i.p.v. kappen. Begin op tijd om een boom in toom te houden. Samenwerking zoeken met Larenstein, waar onze toekomstige bosbouwers, groen-denkers en boomchirurgen zitten, m.b.t aanplant en onderhoud. Ook in Schaarsbergen zit een groene mbo-opleiding.	E-mail
Er gebeurt te veel ad-hoc. Probeer rustplekken te creëren. Het gaat over de beheervisie en hoe die gecommuniceerd wordt. Meer pro-passief denken.	Verslag 4
“Grijp op tijd in, maar doe meer niets als het niet hoef met oog op flora en fauna”. Die zin wil ik omdraaien. Andersom redeneren; niets doen als het niet hoeft en daarna pas ingrijpen als het moet.	Verslag 4
Ik ben bang dat men vergeet dat goed onderhoud van bomen geld kost, veel geld. Ik vind dat je jaarlijks maximaal 2% van je bomenbestand op mag ruimen om er nieuwe voor terug te zetten. Daarbij moet een afweging gemaakt worden tussen de kosten van onderhoud, veiligheid, onderhoud aan kabels en leidingen en weg enz.	Discussie website
Het onderhoud aan bomen in een park, verschilt in onderhoud van een bosaanplant, dit in verband met toegankelijkheid en doelstelling. Snoeien en dergelijke maatregelen zorgen dat we ons in een park veilig(er) onder bomen kunnen bewegen. Alle heeft te maken met het duurzaam bomenbeleid voor zowel mens, biodiversiteit als de kosten van het onderhoud. Over het planten van bomen hoor je daarbij ook goed over na te denken.	Discussie website

volgen om de boom weer veilig te maken. Soms is een visuele controle onvoldoende om de risico's in te kunnen schatten. In dat geval wordt een nader onderzoek ingesteld. Hier kunnen aanvullende onderhoudsmaatregelen uit komen.

	Als door takken te verwijderen, goede veiligheid gecreeërd wordt en dat daardoor de bomen langer kunnen blijven staan is dat prima. Ik vraag me wel af of er niet doorgeschoten wordt in het zagen van takken. Elk jaar worden de onderste takken weggehaald, maar de boom groeit vooral in de top, zodat de bomen steeds kalere stammen krijgen. Reactie: Als je bomen aan de bovenkant snoeit, groen ze vandaaruit weer net zo hard aan. Bomen moet je dus nooit toppen, ze worden lelijk, hebben juist veel meer onderhoud nodig en zijn dan hun natuurlijke vorm kwijt. Bomen kunnen prima zonder onderste takken. Op termijn stoten ze die door schaduwdruk vanzelf af.	Discussie website	
	Bomen niet opkronen	Verslag 3	
	Conclusie, stop met maaien rond bomen, en afhankelijk van heestervakken, beperk het tot een minimum.	Discussie website	
	Er kan best minder onderhoud worden gepleegd, maar helemaal zonder is een utopie. Wel moet gekeken worden hoe het zo ecologisch en duurzaam mogelijk plaats kan vinden. Daar is in Arnhem nog veel aan te doen. Er moeten voor ecologisch beheer keuzes gemaakt worden. Door ons jarenlange beheer is de biodiversiteit in Nederland zo groot. Verschil in bos, weide, heide etc. is nodig.	Discussie website	
	Hou het zorgvuldig in de gaten en het gaat vooral om dood hout.	Verslag 4	
Dunning	Soms moet men uitdunnen om de ander meer ruimte te geven of om een andere soort deze de ruimte te geven. Daar is niets mis mee als het met beleid en overleg gedaan wordt. Vreemd dat men dit onderwerp aanhaalt want op jaarlijkse vraag om 4 grote moeraseiken na te lopen op dood hout wordt niets op uit gedaan. Tot dat er echt iemand geraakt wordt door een dood stuk hout. En wellicht zal de gemeente dan zeggen dat ze van niets wisten en de bomen pas nog gecontroleerd zijn. Reactie: Uitdunnen kan voorkomen worden door beplanting verder uit elkaar te planten bij aanleg. Dat er in een groenvak selectief gesnoeid wordt, is met oog op de doelstelling een noodzaak. Wat het dode hout betreft: in het bijzonder de Moeras Eik, is in staat om dood hout lang en stevig vast te houden, waardoor het gevaar van vallend hout niet direct een bedreiging is voor de omgeving. De gemeente Arnhem heeft een goed bomenbeleid, waarin aansprakelijkheid erkent wordt.	Discussie website	Beheer (p.11): Dunning Ook dunning kan deel uitmaken van normaal beheer en onderhoud. Dan worden bomen weggehaald om de resterende bomen meer ruimte te geven en daarmee de mogelijkheid uit te groeien tot buitengewone bomen. Dit gebeurt vooral in de bossen en de parken en incidenteel bij lanen.
Beheer 'oudjes'	Oude bomen zijn behouden en moeten er zijn Ik woon in de wijk Elderveld. De bomen die ruim 40 jaar geleden in deze wijk zijn geplant zijn uitgegroeid tot prachtige bomen. Maar veel van deze bomen verkeren nu in hun laatste levensfase. Je ziet dan ook dat zieke of slechte bomen moeten worden gekapt. Mijn punt is dat er voor de gekapte bomen geen nieuwe bomen terug geplant worden. En daardoor verandert de sfeer. Juist in deze tijd is het belangrijk dat we bomen planten, niet alleen voor de sfeer maar zeker ook voor ons leefklimaat. Indien u dat wenst kan ik u zo een paar van deze plekken aanwijzen	Verslag 2 E-mail	Beheer (p. 11): Beheer 'oudjes' Bomen die het einde van hun levenscyclus naderen, laten we langer staan dan voorheen. Dit brengt extra beheer-inspanningen en kosten met zich mee.
Beheer lanen	Ik wil graag meer zien over hoe om te gaan met lanen en als daar gaten invallen dat deze dan weer worden opgevuld. En bij aanleg van lanen of je dan kilometers lang 1 soort moet aanplanten (bijvoorbeeld de Minervasingel) of dat je ook kunt afwijken en er meerdere boomsoorten aanplant. Op tijd ingrijpen in lanen/in de stad Wellicht een paar lanen aanduiden als monumentale lanen. Waar eenvormigheid wegens landschappelijke karakter de stad aanzien geeft, bijvoorbeeld bij oude landgoederen. Laten we ook buiten de standaardlijst gaan kijken. Kijk naar gevarieerde lanen. Breng variaties aan in lanen om ziektes te voorkomen. Dit zijn redenen om bepaalde bomen op bepaalde plekken wel of niet te zetten. Uitgangspunt voor laanstructuren lijkt nu te worden: “Lanen mogen divers” zijn. Zonder nadere specificatie, zo algemeen gesteld, zou dat een vrijbrief zijn voor de vernietiging van sommige waardevolle, cultuurhistorische, beeldbepalende laanstructuren. Er zou een inventarisatie moeten worden gemaakt van lanen die het verdienen om homogeen te blijven (gelijksoortige bomen), met het oog op historische en bestaande waarden, en in samenhang met de directe omgeving Aanvullen van lanen. Meer diversiteit (in soort) kan een laan verstevigen	E-mail Verslag 3 Discussie website Verslag 4 Verslag 1 Inbreng alle boompicknicks Aktie Redactie Bomen Arnhem	Beheer (p.11): Beheer lanen Voor het onderhoud van bomen in lanen geldt hetzelfde als voor vrijstaande bomen met als verschil dat de bomen in een laan een eenheid vormen. Het onderhoud van de laan is er op gericht om de laan duurzaam in stand te houden. Dit kan betekenen dat wanneer bomen in een laan elkaar in hun groei belemmeren ze gedund kunnen worden. Dit speelt het meest bij lanen die bestaan uit een lichtminnende boomsoort zoals populier, wilg en eik, maar ook lanen bestaande uit andere boomsoorten kunnen gebaat zijn bij het dunnen. Deze dunning is dan primair gericht op het langer in stand houden van de laan en valt daarmee onder bestendig beheer en onderhoud. Dunning van een bestaande laan gebeurt altijd in overleg met de bewoners. Vervanging van laanbomen is aan de orde als de laan niet meer als laan wordt ervaren. Dit verschilt per situatie. Onder andere beeld, locatie, mate van uitval, veiligheid, kwaliteit van de bomen zijn factoren waarop afgewogen wordt of een laan aan vervanging toe is. We stellen samen met het Boom Kwaliteitsteam Arnhem een lijst samen van lanen die hiervoor in aanmerking komen. Deze lijst wordt gebruikt bij de programmering van projecten. Als vervanging van een laan concreet in een project aan de orde is, gaan we in overleg met bewoners kijken hoe vervanging er uit ziet. Dat is maatwerk. Er kan worden besloten de bestaande
Beheer bos	Onderzoeken met welk beheer en onderhoud de bomen in de bossen in Arnhem de meest (langdurige) CO2 reductie op kan leveren CO2 reductie dient opgenomen te worden als een belangrijk criterium in het beheer en onderhoud van de Gemeentelijke bossen (boven de Schelmseweg) Door verschillende landelijke organisaties wordt aangedrongen op vergroting van het bosareaal. In Arnhem zijn in de 20e eeuw een belangrijk aantal bosgebieden verloren gegaan. Een van de belangrijkste redenen van het uitsterven van zoveel soorten is juist het verlies van de habitat door massale ontbossingen, dus nee stop met het maken van "nieuwe natuur" op vernietigde bodems. Laat onze bossen staan en koester de vruchtbare bodem die decennia lang nodig had om te ontstaan. Geen bos kappen voor 5 inheemse kippen en een zandhagedis. De natuur heeft de mens niet nodig om variatie aan te brengen. Laat de natuur meer zijn gang gaan en stop met die doorgeschoten regelzucht van mens over natuur. Het werkt neit. Stop met kappen, stop met regelen, bedenken en tekentafelvisie. Koester betaande natuur. Als je in Nederland niets doet dan ontstaat er op veel plaatsen een donker saai bos, met weinig ondergroei en weinig biodiversiteit. Het lijkt tegenstrijdig, maar als je alle bomen laat staan, groeien ze geen van allen goed, worden niet indrukwekkend dik en gaan minder lang mee. De concurrentie onder bomen is moordend. Door tijdig in te grijpen worden bomen in bossen mooie bomen. Er is ten opzichte van 1990 ook veel bos bijgekomen in Nederland. Veel monocultuur productiebos, dus ecologisch niet zo interessant, maar wel bos. Dat wordt nu omgevormd naar meer andersoortige, ecologisch interessantere natuur. Bomen lijken wel een nieuwe heilige waar je niet aan mag komen. Maar door het jarenlange beheer is de biodiversiteit zo groot geworden. Ons voorstel is om in de nota van het nieuwe Bomenbeleid de uitdaging op ten nemen om nieuw bosareaal in Arnhem te realiseren op landbouwgrond en hiervoor als activiteit een haalbaarheid onderzoek in 2020 te benoemen Een groot gebied van het landgoed Heijenoord langs de Amsterdamseweg werd gekapt in de jaren zestig om de woningbouw voor gehandicapten (Het Dorp) mogelijk te maken. We zien dat bij de beëindiging van Het Dorp de groenfunctie niet hersteld wordt, maar nog verder wordt aangetast door nog meer bomen te kappen voor commerciële gebouwen. Ongetwijfeld zullen er meer Arnhemse voorbeelden zijn.	Aktie Redactie Bomen Arnhem Aktie Redactie Bomen Arnhem Aktie Redactie Bomen Arnhem Discussie website discussie website discussie website Aktie Redactie Bomen Arnhem Aktie Redactie Bomen Arnhem	Beheer (p. 12): Beheer bos Het beheer van de bossen is niet alleen gericht op de instandhouding ervan, maar vooral op het vergroten van de biodiversiteit en het vastleggen van CO2. Daarnaast dienen ze recreatief aantrekkelijk te zijn. Vrijwel alle Arnhemse bossen zijn oorspronkelijk aangelegd als gelijkjarige monoculturen. Dit zijn bossen met één boomsoort van allemaal dezelfde leeftijd. Ze hebben daarom veelal één boomlaag met weinig onderbegroeiing en weinig variatie. Om de biodiversiteit te verhogen dient zowel de verticale gelaagdheid als de soortensamenstelling toe te nemen. Als de gelaagdheid toeneemt en er is een grotere variatie in soortensamenstelling, dan zijn de bossen stormbestendiger en zijn ze minder vatbaar voor ziekten en plagen. Om dit te realiseren worden bossen periodiek gedund. Bij deze dunningen wordt, met gebruikmaking van natuurlijke processen, gestuurd op het vergroten van de variatie. In de regel worden deze gevarieerde bossen ook aantrekkelijker gevonden. Kaalkap ten behoeve van andersoortige natuur of voor de oogst van biomassa is niet aan de orde. In de bossen wordt gestreefd naar een boomsoortensamenstelling die van nature thuishoort op die specifieke plek. Hierdoor kan zich op termijn een 'compleet' systeem van daarbij thuishorende flora en fauna vestigen. Wel worden dode, zieke en onveilige bomen langs drukke wegen en paden gesnoeid dan wel gekapt. Al deze activiteiten vallen onder de noemer van normaal of bestendig beheer en onderhoud. Sinds 1995 heeft de gemeente Arnhem het FSC keurmerk voor duurzaam bosbeheer.

Beheer stadsparken	Reactie gemeente: De wijkparken worden eens in de 5-10 jaar gedund. Dat gaat eigenlijk altijd goed; geen negatieve reacties van bewoners. We gaan dan met de bewoners naar buiten. Dan komt de discussie over wijkers en blijvers ook aan de orde. Als bomen echt een gevaar zijn is de vraag: voor wie of wat is het gevaarlijk? Zie de discussie over de bomen in het parkje achter Musis. Als de gemeente echt alle risico's wil mijden op een vallende tak dan moeten in alle parken tot op een meter of dertig aan beide kanten van de paden de bomen gekapt:-).	Verslag 2	Beheer (p. 11): Beheer lanen Onze stadsparken zijn van origine particuliere landgoederen geweest met ieder hun eigen ontwerp en inrichting. Ze zijn mede vanwege hun unieke ligging, landschappelijk en recreatief aantrekkelijk. Hun beken, waterpartijen en hoogteverschillen maakt van ieder park een uniek landschap. Het beheer en onderhoud is gericht op de in stand houding van de parken met hun historische aanleg en karakter. Naast de soms
		Discussie website	
Zichtlijnen	Zichtlijnen is geen reden voor kap In malburgen is er veel gebouwd hierdoor zijn veel bomen weg gehaald. vooral aan de dijk zijn grote stukken park weg gehaald waar bomen stonden. Ook die niet bij de bouw in de buurt stonden. Alleen om de zichtlijn te verbeteren het waren gezonden bomen. Nu zie ik nog steeds veel wordt gekapt.	Discussie website Discussie website	Beheer (p. 13): Beheer zichtlijnen Het kappen van bomen voor het creëren of open houden van zichtlijnen gebeurt uitsluitend als het gaat om zichtlijnen die expliciet zijn benoemd in de huidige beheervisies van de parken. Nieuwe beheervisies worden door het college vastgesteld.
	Waarom zou je gezonde bomen willen kappen? Om een zichtlijn te krijgen zoals in Park Zypendaal in de bosrand tegen Alteveer aan is gebeurd? Ja echt het stond op een blaadje van de gemeente. Die zichtlijnen motivatie las ik jaren her ook in een voorstel over beheer van Meinerswijk, terwijl dat toch behoorlijk open is. Misschien tijd om van het 'zichtlijn denken' af te stappen en gewoon tussen de bomen door te leren kijken of een eindje te lopen.	Discussie website	
	Waarom zou je gezonde bomen willen kappen? Om een zichtlijn te krijgen zoals in Park Zypendaal in de bosrand tegen Alteveer aan is gebeurd? Ja echt het stond op een blaadje van de gemeente. Die zichtlijnen motivatie las ik jaren her ook in een voorstel over beheer van Meinerswijk, terwijl dat toch behoorlijk open is. Misschien tijd om van het 'zichtlijn denken' af te stappen en gewoon tussen de bomen door te leren kijken of een eindje te lopen. Reactie: Een kapvergunning voor alle bomen, ook van de gemeente dient er in gevoerd te worden! De gemeente is niet e enige die bepaalt of een kapvergunning wordt verstrekt, maar bepalen ook onafhankelijke deskundige mee!	Discussie website	
Wijkers en blijvers	Er blijken voornamelijk vragen/onzekerheden te bestaan over het thema 'wijkers en blijvers'. Bomen die geplant worden als wijkers worden geplant om snel een vol beeld te creëren. Deze bomen kunnen op een later tijdstip, eerder dan andere bomen, weggehaald worden om 'dunning' in de beplanting aan te geven. In de praktijk wordt dit niet vaak gedaan, dit kan zijn door tijd- of geld gebrek of omdat er simpelweg niet aan gedacht wordt. Om een bosschage/laan/ander gebied goed te houden, kan het verstandig zijn om wel bomen te kappen als dat moet.	Verslag 2	Beheer (p. 12): Wijkers en blijvers Arnhem gaat in de aanplant uit van aanplant op eindafstand en niet meer van wijkers en blijvers. Er zijn nu nog wel locaties waar ze in het verleden bomen onder dat principe zijn aangeplant. In het kader van normaal beheer en onderhoud kunnen deze locaties gedund worden als de bomen in elkaar groeien. Dit gebeurt altijd in overleg met omwonenden. Wanneer mogelijk worden de bomen verplant. Aanplant (p. 9): Aanplant op eindafstand We kiezen ervoor straat- en laanbomen op eindafstand te planten. Zo hebben bomen gedurende hun hele levenscyclus voldoende groeiruimte zonder dat ze andere bomen in de weg zitten. Om toch snel een groen beeld te hebben, worden waar mogelijk grotere maten bomen geplant. We gaan niet meer automatisch uit van 'wijkers' en 'blijvers'. Bijkomend voordeel is dat de onderhoudskosten lager zijn en dat er ondergronds meer ruimte is voor kruisende kabels en leidingen. De kans dat het monumentale bomen worden, neemt hierdoor toe. Tegelijkertijd inventariseren we waar we ruimte willen reserveren voor bomen zodat we de kabels kunnen vragen hun leidingen te verleggen.
	Wijkers moeten niet voor andere doelen weggehaald worden, alleen als het goed is voor andere bomen. Het advies uit het publiek is om geen wijkers meer te planten als we nu al weten dat ze later gekapt zullen moeten worden. Het levert vaak gedoe op.	Verslag 2	
	Landschapsarchitecten kiezen er soms toch voor om een laan te planten met wijkers voor een snel eindbeeld. Dit blijft een discussie.	Verslag 2	
	Je kan het gebruik van wijkers soms wel uitleggen en er draagvlak voor creëren. Dan moet je wel wijkgericht denken en je plan duidelijk op papier zetten en dat plan ook naleven.	Verslag 2	
	Luister naar mensen van de gemeente die werken binnen onderhoud & beheer, zij hebben kennis. En terugkomend op het draagvlak creëren: dat kan nu wel, maar over 10-15 jaar wonen er andere mensen. En daarbij is het plaatsen van wijkers ook in strijd met het idee van respect hebben voor bomen, waar we het ook veel over gehad hebben. We moeten bomen niet als instrument inzetten.	Verslag 2	
	Wijkers kunnen er wel voor zorgen dat bomen eerder hoger dan breder worden en dat is veiliger aan grote(re) wegen. Er moet onderscheid gemaakt worden tussen verschillende type beplanting en verschillende soorten gebieden.	Verslag 2	
	Gespreksleider: er komen 3 belangrijke standpunten naar voren: 1.) we moeten niet denken in wijkers en blijvers 2.) wijkers en blijvers kunnen helpen, maar daarbij moet er wel aandacht besteed worden aan het landschap, de communicatie en betrokkenheid van burgers 3.) het niet dunnen van bosschages/lanen/andere gebieden is ook een gevaar voor de boomkwaliteit.		
	Vanuit de onderhoudsteams kwam de boodschap dat we moeten stoppen met wijkers en blijvers. Het is geen advies dat het totaal niet meer mag, maar het is goed om te luisteren naar de onderhoudsteams.	Verslag 4	
	Er wordt nu vanuit een specifiek voorbeeld van lanen gekeken naar wijkers en blijvers, maar er zijn veel meer bomen in Arnhem. Dit is een detail. Het is lastig om te zeggen of dit waar of niet waar is.	Verslag 4	
	Gisteren had ik het iemand over het bomenplan en die kwam toen we het kregen over wijkers en blijvers met de suggestie om de wijkers na 5 jaar te rooien en elders te planten. Door dat veel eerder te doen, dan de 15 jaar waar het op 7 mei over ging, zou de hoeveelheid protest kunnen verminderen en zijn de kosten voor verplaatsing fors minder.	E-mail	
Beheer struwelen en wijkbossen	Is het een idee om bomen eerst te planten in de ene laan en dan door te schuiven naar een andere laan waar op dat moment meer plek is? Hier zijn voor- en tegenstanders voor te vinden.	Verslag 2	
	Horen struiken/plantsoenen ook bij het beleid? Antwoord gemeente: het is lastig om struiken en plantsoen los te zien van bomen, maar bomen staan centraal.	Verslag 1	Beheer (p. 13): Beheer struwelen en wijkbossen In de wijken zijn veel smalle beplantingen aangelegd die bestaan uit bomen en struiken. Deze struwelen zijn soms tegen of tussen huizen geplant en soms maken ze onderdeel uit van een wijkpark. Het kenmerk van deze beplanting is dat ze een sterke gelaagdheid hebben, zowel kruiden, struiken als bomen. Dit maakt ze aantrekkelijk voor insecten en vogels en het geeft de wijk een groen karakter. Bij aanleg is het aandeel boomvormers vaak groot waardoor, als deze groter worden, ze meer schaduw geven en de struiken en kruiden onderdrukken waardoor deze beplantingen aan de onderzijde 'hol' worden. Door te dunnen komt er weer meer licht op de bodem en kunnen struiken en kruiden weer beter groeien en bloeien. Deze onderhoudsmaatregel valt onder bestendig beheer en onderhoud.
	Begin eens met het laten staan van dapergroeiende paardenbloemen naast lantaarnpalen en dan de afgemaaide zooi naast de blikjes en papiertjes te laten ligen. Maai minder, snoei de hagen na bloei of helemaal niet, leg beplanting aan die duurzaam is, plant niet teveel planten opeen kleine oppervlakte. Geef alles de ruimte. Denk ook aan duurzaamheid hierbij! Plant vaste planten, geen eenjarigen.	discussie website	
	Gebruik deze kennis ook voor de struiken en lage beplanting (heesters). Ga hier ook verstandig mee om en zet deze belangen niet naast die van bomen, maar doe dit samen. Vergroot daardoor samen de kennis over aanplant/beheer/onderhoud.	Verslag 2	
	We moeten niet meer bomen plaatsen, maar meer lage begroeiing als struiken. Zorgen dat er groene straten ontstaan. Dan is dunning niet nodig.	Verslag 2	
	Minder maaien op velden (gras, bermen) en bloemrijk gras	Verslag 2	
Toekomstbomen	Criteria voor waardevolle bomen: meer bomen in het register opnemen. Het zijn er nu ongeveer 800 en dat kunnen er veel meer zijn (misschien wel 5000).	Verslag 4	Beheer (p. 9): Meer buitengewone bomen Er komen meer buitengewone bomen bij. Daarbij houden we rekening met de mogelijkheden van een bepaalde locatie. Nieuw is dat ook bomen die aangewezen zijn om in de toekomst buitengewoon te worden (zogenaamde Toekomstbomen) hiertoe behoren. Waar het kan, wordt gestreefd de bomen uit te laten groeien tot buitengewone bomen, door ze zo groot en zo oud als mogelijk te laten worden. Waar minder ruimte beschikbaar is nemen we noodgedwongen genoegen met kleinere boom(soorten) en accepteren we dat bomen op deze locatie wellicht minder oud worden.
	Zet fraaie, interessante, spraakmakende bomen neer.	E-mail	
	Waar we het nog niet over gehad hebben in de discussies is een vóórbescherming voor de bomen die we nog op de lijst met monumentale bomen willen hebben. Dit even om te voorkomen dat er nog snel even wat bomen omgelegd worden, voordat de bescherming in werking kan treden	Inbreng alle boompicknicks	
	Waardevolle bomen moeten behouden blijven en ingepast worden in een nieuwe situatie waarbij zowel boven- als ondergronds voldoende leefruimte wordt gemaakt of blijft behouden om gezond oud te worden.	E-mail	

Natuurkalender en gefaseerd onderhoud	Heb ook vooral aandacht voor de bodem. Een gezonde bodem is bedekt en is vol met bacterien, schimmels, levende organismen. Geen blad uit de perken blazen voor de winter. Marc Siepman legt heel duidelijk uit in de docu humisme, alle kleine beestjes helpen wat het belang is van een gezonde bodem: grote opname van CO2, voorwaarde voor natuurlijke processen, waarin planten beter groeien, basis voor een veerkrachtig systeem (is erg noodzakelijk met klimaatverandering!)en over de plek van 'onkruid', dat een belangrijk nut heeft om de bodem te herstellen.	E-mail	Beheer (p. 13): Natuurkalender en gefaseerd onderhoud Arnhem werkt met de Natuurkalender Arnhem. Beheer en onderhoud is daarin zoveel mogelijk afgestemd op de aanwezige dieren en planten. Beheer en onderhoud hoeft daarnaast ook niet in één keer plaats te vinden. Er kan gekozen worden om het beheer gefaseerd uit te voeren. Zo wordt het leefgebied van vogels, insecten en kleine zoogdieren beschermd.
	insectenweekplekjes stimuleren. Aanwijzen van rustige plekken, groenstroken , waar insectentrekkende beplanting beplant wordt en weinig tot geen onderhoud gepleegd hoeft te worden, zijn ideaal als insectenweekplekken. Insecten staan onder druk en zijn ook nodig. In het buitengebied wordt veel gif gespoten, en in de stad gaat het beter met insecten.	Inbreng alle boompicknicks	
	Bomen leven ook samen met paddenstoelen en schimmels. Andere bomen leven daar ook op. Schimmels houden ook CO2 vast. Als de bomen weg zijn, is er dus ook minder CO2 opslag daar. In Drenthe is er goed overleg met gemeenten en organisaties van paddenstoelen/schimmels geweest. Daar gaat het goed.	Verslag 4	
Boomziekten en - plagen	Wanneer een boom ziek is, last heeft van torretjes of rupsen zijn daar natuurlijke tegenhangers die ingezet kunnen worden. Zo heb je voor de processie rups bijv. aaltjes die de rups opeten. Meeldouw kan je zwavel inzetten. Luis, lieveheersbeestjes. Lok zoveel mogelijk natuurlijke vijanden! Laat de vogels weten dat er in de bomen een lekker maaltje te halen valt. Vooral mezen smullen van de bijv. kevers. Dit beleid wordt ook ingezet in de glastuinbouw. Toen ik kind was moest je kaartjes ophangen voor natuurlijke bestrijders van bepaalde plagen en boom of gewas ziek makende schimmels/ insecten etc.	E-mail	Beheer (p. 14): Boomziekten en plagen Helaas kunnen bomen ook aangetast worden door boomziektes of -plagen. De ontwikkelingen van aanpak en richtlijnen volgen elkaar snel op. Arnhem gaat bij ziekten en plagen uit van het volgen van de landelijke richtlijnen. Om ontstaan en verspreiding te vermijden proberen we te voorkomen dat veel bomen van dezelfde soort dicht bij elkaar staan.
	Er zal na de kap, als een boom ziek is, getoond moeten kunnen worden hoe de boom ziek is. Door een specialist laten doen, niet een bestuurder.	E-mail	
Circulair boombeheer	Als er gekapt wordt, probeer het hout dan in de regio te houden. Reactie gemeente: ons belang ligt nu voornamelijk bij het zo duurzaam mogelijk gebruiken en vervoer is dan niet altijd het belangrijkste. Reactie publiek: kunnen we daar doelstellingen voor maken? Reactie gemeente: Het is een mogelijkheid om te kunnen kijken naar de selectie van kopers, maar als de kopers niet in Nederland zitten (veel industrie weg gegaan), dan zal er toch een groot deel naar het buitenland gaan.	Verslag 3	Beheer (p. 14): Circulair boombeheer Hout dat vrijkomt in de Arnhemse bossen proberen we zo duurzaam mogelijk te verwerken. Allereerst gaan we bekijken of we vrijkomend hout zelf kunnen gebruiken voor het herstel van onze eigen banken, hekwerken, trappen, bruggen, etc. Voor het overige vrijkomende hout gaan we onderzoeken hoe dit op de meest duurzame wijze ingezet en verkocht kan worden.
Bescherming van bomen bij werkzaamheden en evenementen	Geen evenementen meer in parken. Beschermen van parken. Is dat mogelijk?	Verslag 2	Beheer (p. 14): Bescherming van bomen bij werkzaamheden en evenementen Arnhem beschermt haar bomen zoveel mogelijk, zodat ze niet beschadigd raken tijdens evenementen, werkzaamheden of andere activiteiten. Dit kan gaan over het plaatsen van opslag, graaf- of ophoogwerkzaamheden, het beschermen van de kroon, wortels of grondwaterstand. Ook tijdens evenementen is dit van groot belang. Evenementen en werkzaamheden mogen geen schade aanbrengen aan de aanwezige bomen, hun wortelstelsel of groeiomstandigheden. Arnhem beschermt haar bomen ook via een kapvergunning (zie: Kap en compensatie). Sommige bomen kunnen met kleine maatregelen extra beschermd worden. Zo kan het plaatsen van een hekje of kei er al voor zorgen dat er niet meer tegenaan gereden wordt of geparkeerd kan worden. Arnhem gaat bij buitengewone of toekomstbomen kijken waar maatregelen nodig zijn en kunnen worden aangevuld, zodat de bomen beschermd worden.
	Denk bij evenementen ook aan de ondergrondse wortelruimte. En de vraag moet eigenlijk zijn of je wel evenementen wil in parken bij bomen? Dat is een punt om toe te voegen.	Verslag 4	
	Ook mijn opmerking dat de woorden "zoveel mogelijk" moeten worden weggehaald bij het behouden van bomen bij projecten (3e punt onder kap op bladzijde 11 van de presentatie) zie ik niet terug in het verslag. Dit moet worden: Spaar alle bomen bij projecten en nieuwbouw. Als men immers anders gaat denken, namelijk als 1e uitgangspunt dat de bomen blijven staan, dan moet men creatief worden, en dan is het wel mogelijk om alle bomen te behouden	E-mail	
	Bij infrastructurele projecten moet er gewerkt worden met boombeschermende technieken, ook als dat duurder is.	Werkgroep Behoud Bomen Arnhem	
Kap en compensatie			
Kap: algemeen	Soms is kap niet erg. Voorbeeld: het fijnsparrenbos. Als dat gekapt wordt zijn mensen woest, maar het bos is niet goed voor de biodiversiteit. Het kan dan omgevormd worden tot een meer bio-divers bos.	Verslag 1	Inleiding (p. 5): en hoe gaan we dat doen? Uitgangspunt bij kappen is 'nee, tenzij'. Het is echter soms noodzakelijk om een boom te kappen. Dat vraagt om een zorgvuldige belangenafweging. Daarbij is maatwerk nodig. Het afwegingskader en de procedure van de kapvergunning wordt aangescherpt en verduidelijkt. Voorkomen wordt dat er bureaucratische drempels worden opgeworpen zonder dat daarmee de doelen van het bomenbeleid worden gediend. Daarbij onderzoeken we mogelijkheden om een onderscheid te maken tussen eenvoudige en complexe gevallen. Kap (p. 15): Kap en compensatie In Arnhem mogen bomen niet zomaar worden gekapt. De deregulering van de kapvergunning zoals die in 2014 is ingevoerd, wordt deels teruggedraaid. Dit betekent dat de regels van de APV worden uitgebreid, dus niet alleen voor de waardevolle bomen, zoals die in 2014 is ingevoerd. Waar tot op heden voor het kappen van veel bomen nog steeds een kapvergunning nodig was, werd dat zo niet ervaren. Het gevoel bestond dat in 2014 de kapvergunning was 'afgeschaft'. Dat was niet zo. In het nieuwe stelsel geldt voor elke te kappen boom een meldingsplicht. Door de invoering van een meldingsplicht worden de regels versimpeld en behouden we inzicht in bomen die gekapt worden. Voor het kappen van veel bomen in kleine particuliere tuinen waar in het verleden (voor de deregulering) een vergunning voor werd verleend, wordt nu volstaan met een melding. In het afwegingskader voor de verlening krijgen belangen als biodiversiteit en klimaat meer gewicht, waardoor meer bomen beschermd zijn. Meer bomen worden beschermd, zonder dat dit leidt tot extra (onnodige) bureaucratie. Kap (p. 15): Juridische bescherming Arnhem beschermt haar bomen via bestemmingsplannen en de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV). Bomen worden daarnaast beschermd via de Wet Natuurbescherming (voorheen Boswet). In het kader van dit Bomenplan worden de regels met betrekking tot de APV gewijzigd. <u>Bescherming via Wet Natuurbescherming (voorheen Boswet)</u> De Wet Natuurbescherming (voorheen Boswet) beschermt bos van minimaal 10 are of bomenrijen van minimaal 21 bomen (houtopstanden) gelegen buiten de bebouwde kom met een kapmelding. Ontheffing is
	Duidelijk maken dat kappen heel normaal is, het gaat om het geheel (over 20 jaar gelijke leeftijden)	E-mail	
	Ik ben absoluut voor behoud van bomen. Echter als de veiligheid in het geding is dan verkies ik het creëren van een veilige situatie boven het behoud van een (relatief klein) aantal, niet beeldbepalende bomen	E-mail	
	Waarom elke keer die mooie oude bomen wegzagen en er niets of sprietjes voor terugzetten. Elke keer verdwijnt een heel ecosysteem	E-mail	
	Enkele jaren terug was er een schoonheidscommissie die na de nieuwe indeling van de Zijpendaalseweg een aantal prachtige en gezonde bomen in Sonsbeek wilden kappen voor 'het zicht'. Onbegrijpelijk en idioot. Naar dergelijke mensen dient nooit meer geluisterd te worden.	E-mail	
	Algemeen misverstand dat het kappen van bomen slecht is. Meest belangrijke is dat bomen weer worden terug geplant en dat er van het gekapte hout zo goed mogelijk een hoogwaardige functie wordt gevonden. Gemeente Arnhem moet doorgaan met bomen kappen en dit hout ook proberen terug te geven aan bewoners. Na kap minstens drie bomen terug planten	E-mail	
	Kap alleen zieke bomen en spaar zoveel mogelijk bomen bij nieuwbouw of wegenbouw beleid.	E-mail	
	Als het noodzakelijk is dan moeten bomen gekapt worden als zij gevaar opleveren of ziek zijn.	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	De werkgroep Aktie Redactie is faliekant tegen het kappen van rijen oude bomen langs een weg vanwege een voorkeur om bomen van gelijke grootte op rij te willen, terwijl een deel van de bomen goed te handhaven is.	Werkgroep Behoud Bomen Arnhem	
	Behouden van het straatbeeld bij bomenkap.	E-mail	
	Op veel plekken in Arnhem zijn bomen verdwenen sinds 1960: veel oude pleinen, parken en groenstroken (voorbeeld Zijpendaalseweg nabij Sonsbeek)	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	We moeten niet gaan vervangen als het niet moet. Aan de andere kant kost het ook geld om de bomen te onderhouden. Dit gaat ook in op de kennisdiscussie; waar zit de kennis over de aanplant en beheer van bomen en hoe wordt deze gedeeld met anderen.		
	Wanneer de voorzieningen en huizen in gevaar zijn kan dit een reden zijn voor kap.	Discussie website	
	slechts wanneer na een onafhankelijk onderzoek zal blijken dat bomen van derde, schade aanrichten of een gevaar voor de omgeving e.v. vormen, zal een schade claim aan de orde zijn. Dit betekent niet dat een kap altijd de oplossing is.	Discussie website	
	In het verleden is gebleken dat Kleigronden tijd nodig hebben om te rijpen. Dit wil zeggen: Klei losser wordt in zijn oorspronkelijk hechte structuur, daardoor wordt de doorlatendheid bevordert. Ik heb er daarom vertrouwen in dat het waterhuishouden van de huidige bodemstructuur zal veranderen, en bij minder vocht, de wortelgroei van de Populieren zich naar de diepte gaat verplaatsen. Hiermee komt een eind aan het geschetste schade beeld.	Discussie website	
	Elke boom heeft een schaduw en bladafval dus dat is eigenlijk kwats. Dit is geen reden om iets te kappen.	Discussie website	

Het verschil in biodiversiteit en ecologie zal vele meningen geven. De echte ecologie hebben wij als mens allang verstoord, we zijn met teveel. Dus moet er ingegrepen worden in de biodiversiteit. Maar wie bepaalt dan welke weg er in geslagen wordt? Dat zou ik graag weten! Zoals bij Monitor te zien was dat Europa ons Nederland een Natura 2000 plan aanraadt waardoor wij meer bomen rooien dan planten, onbegrijpelijk in de huidige wereld. In vele bossen gebeurt het al, dat er gekapt wordt om meer verscheidenheid/biodiversiteit te creëren, nodig vind ik het niet, het gaat om andere zaken. De lanen waar prachtige allemaal dezelfde mooie bomen staan moeten gewoon zo blijven, historisch is dit overal zo geweest en het geeft ook een soort rust. Dat ze aangeplant zijn door mensen is sowieso duidelijk en maakt het niet persé negatief, idd cultuurhistorische waarden en beeldkwaliteit prevaleren.	Discussie website	niet nodig wanneer wordt gewerkt volgens de landelijk vastgestelde gedragscodes. Daar waar de Wet Natuurbescherming geldt, geldt geen APV.
Dit is een vreemde uitleg van biodiversiteit. Het gaat er niet om de bestaande natuur diverser te maken. Een beukenbos is een beukenbos en een eikenlaan zorgt voor een enorme biodiversiteit. Het gaat om de stenen omgeving en de niet natuurlijke delen zoals plantsoentjes met exoten zoals cotoneaster, gazongemaaide grasstroken en andere onnatuurlijke inrichting. Door deze om te vormen naar een meer natuurlijke beplanting worden naast het beeld wat nu leidend is ook biodiversiteit (bloemen, zaden, nectar, nestgelegenheid, etc) gediend. Andere ecodiensten zoals luchtzuivering, geluidsdemping, verkoeling en wateropvang kunnen ook een belangrijke rol gaan spelen. Hiervoor is een natuurlijke inrichting met een zo hoog mogelijke biodiversiteit het meest rendabel als investering.	Discussie website	<u>Bescherming via Bestemmingsplannen</u> Bomen in de bomenhoofdstructuur zijn de laatste jaren voorzien van een groene bestemming. In bestemmingsplannen is een vergunningplicht opgenomen voor het kappen of doen kappen van houtige gewassen (bomen en struiken) in groene bestemmingen: Park, Bos, Natuur en Landschap. De vergunningplicht geldt niet voor normaal beheer en onderhoud en dunnen. Bij normaal (of bestendig) beheer en onderhoud en dunnen wordt de structuur (bijvoorbeeld bos of laan) in stand gehouden. Voor alle andere werkzaamheden en plannen -waar het niet om normaal beheer en onderhoud gaat en waarbij bomen en struiken worden verwijderd- is een omgevingsvergunning noodzakelijk. De werkzaamheden of plannen zijn slechts toelaatbaar, indien de landschappelijke-, cultuurhistorische- en natuurwaarden en kwaliteiten van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast. Deze bescherming blijft behouden.
Respect voor bomen en groen en dus mag er best meer moeite voor behoud gedaan worden. Nu lijkt kap en wegsnoeien van groen vaak de enige optie. Geef meer ruimte aan flora en fauna.	Discussie website	<u>Bescherming via APV</u> Daar waar de Wet Natuurbescherming en het bestemmingsplan bomen niet beschermt, geldt de APV. De APV
Wij wonen in een huis, waar een paar bomen naast staan. In de herfst haal ik bergen bladeren weg en in het voorjaar ook veel afval. lastig? ik haal het met een gewone hark weg, het is een leuk werkje. Ik zou ook kunnen klagen. Moet die boom dan gekapt worden? Deze bomen geven schaduw, ruisen in de zomer, er zitten vogels in. Ze staan daar stoer en ze maken dat ik me goed voel. In Elderveld heb ik heel wat bomen zien kappen en heel veel struiken zien weghalen. Ik maak me er zorgen over. Waarom het weggehaald wordt, geen idee. Ben me gaan oriënteren op de bomenkap in Arnhem en de rest van Nederland. Ik schrik van de beweegredenen. Laat gezonde bomen staan. Haal niet alle struiken weg.	Discussie website	wordt in het kader van dit Bomenplan gewijzigd. Tot op heden ging de APV uit van een vergunningplicht voor het kappen van bomen die worden vermeld op de Waardevolle bomenlijst. Dit zijn er in 2019 ongeveer 800. Voor de overige bomen was geen vergunning nodig. Voor deze bomen worden nu ook nadere kapregels afgesproken. Uitbreiding kapvergunning (aanpassing APV)
Een persoonlijke mening is nog niet hetzelfde als deskundigheid. Voor geïnteresseerden waren er informatierondes georganiseerd om duidelijk te maken waarom er bomen in park Gulden Bodem gekapt zouden moeten gaan worden. Met nog tien á vijftien anderen ben ik mee op pad gegaan. In een ontspannen sfeer werd een en ander uitgelegd/toegelicht. Er was sprake van een duidelijk plan. Met visie op de toekomst, weten wat er nu moet gebeuren om ook op langere termijn zo'n prachtig park c.q. bos te kunnen behouden. De vragen die gesteld werden varieerden van belangstellend tot kritisch. Uit de reacties bij afronding meende ik op te kunnen maken dat er geen bezwaar was om het voorgenomen plan uit te gaan voeren. Verbaasd neem ik daarop kennis van het besluit de voorgenomen werkzaamheden vooralsnog niet uit te voeren. Protesten vanuit de bevolking liggen daar kennelijk aan ten grondslag. Waar waren die protesterende mensen dan toen er deskundige uitleg werd gegeven? Ik mag hopen dat een onderbouwd bomenplan voldoende draagvlak vindt en tot uitvoer kan worden gebracht. Ter vergelijking: Vele ouders weten dat een protest van hun kind tegen een voorgenomen besluit nog niet meteen wil zeggen dat dat besluit verkeerd is.	E-mail	De Algemeen Plaatselijke Verordening wordt gewijzigd. Dat heeft voor een boom bij iemand in een kleine tuin andere consequenties dan voor een straatboom. Het volledige afwegingskader staat in de bijlage. Kort samengevat is hieronder voor enkele veel voorkomende gevallen de nieuwe situatie beschreven. Kap (p. 16): Particuliere bomen in een tuin Als het een buitengewone boom betreft vindt er een nadere afweging plaats. Dat is maatwerk en kan leiden tot een weigering of een vergunning. Dat is in de oude situatie ook zo. In de andere gevallen kan worden volstaan met de melding en mag de boom worden gekapt. Is het perceel groter dan 400m2, dan is compensatie aan de orde.
Daarnaast houdt ook mij de massale bomenkap in Nederland bezig. Wat mij ontzettend goed lijkt is dat Arnhem een statement maakt en als eerste gemeente in Nederland deze ontwikkeling publiekelijk afwijst.	E-mail	Kap (p. 16): Gemeentebomen bij beheer en onderhoud Er zijn situaties waarbij bomen overlast veroorzaken en waar een afweging gemaakt moet worden of de bomen kunnen blijven behouden. Voor alle gemeentelijke bomen met een stamomtrek van meer dan 35 cm
Mijn idee is gewoon te stoppen met kappen.	E-mail	en zogenaamde toekomstbomen volgt er een vergunningaanvraag. Afhankelijk van de waarde van de boom en
Het is van de zotte dat we bomen kappen om vogeltjes terug te brengen, of bomen kappen om lage begroeiing een kans te geven. Met die droogte zijn die als eerste dood en de bomen die verkoeling gaven en vocht vast hielden, zijn omgezaagd.	E-mail	de omvang van de hinder en overlast vindt er een nadere afweging plaats. Als een boom schade veroorzaakt aan de stoep, de weg of een gebouw herstellen we schade of verbeteren we de standplaats. Als er sprake is van onvoldoende daglichttoetreding dan snoeien we de boom. Is dit niet mogelijk dan kijken we of de boom verplant kan worden. Wanneer dit allemaal niet kan dan kan de kapvergunning verleend worden. Dit is maatwerk, waarbij omwonenden betrokken worden. Als een dergelijke boom gekapt wordt vindt compensatie plaats, liefst in de naaste omgeving.
Wij zien in onze wijk overal de ‘tenzij’ bij de kap van bomen. Er wordt steeds een reden gevonden om ‘tenzij’ te zeggen: bij nieuwe riolering is het te duur om bomen te beschermen, een muur moet geschilderd worden er daarvoor moet een boom weg, er is een straat waar bomen te veel licht wegnemen etc. Daardoor geloof ik niet meer in de ‘tenzij’. Mijn oplossing: redeneren vanuit de vraag “hoe kunnen we de boom behouden”? Dan ga je ook in andere oplossingen denken. Bij de ‘tenzij’ gaat het mis.	Verslag 4	
Meeste mensen vinden wel dat er te veel en te snel gekapt wordt. Vanuit de gemeente is het niet duidelijk of er ook andere opties zijn onderzocht.	Verslag 4	Kap (p. 16): Kappen zonder vergunning of melding?
Wat wordt er bedoelt met de zin “Tenzij kap een bijdrage levert aan biodiversiteit en vastleggen CO2.” Voor welke bomen, in bossen of waar? - Door massale boskap lukt dat niet. Door het hele land wordt biodiversiteit gebruikt om massale kap mogelijk te maken. - Dat is dan specifiek voor bossen, dat staat er niet bij. - Voor biodiversiteit kan kap nodig zijn als je een bepaalde structuur maakt. Kijk dan wel naar meer struiken, kruiden etc.	Verslag 4	In sommige gevallen is er sprake van een uitzondering en is het aanvragen van een kapvergunning niet noodzakelijk. Dit geldt als de wet Natuurbescherming van toepassing is; voor gebieden waarvoor in het bestemmingsplan reeds regels zijn opgenomen; bij werkzaamheden die vallen onder 'normaal beheer en onderhoud', waaronder dunning of bij werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van de beheervisies van de parken, zoals bijvoorbeeld de daarin beschreven zichtlijnen.
In gekapte balken sla je meer CO2 op dan in een eiken boom in de natuur. Als we het hebben over het boombeleid van de gemeente Arnhem, zijn er veel zaken waar we rekening mee moeten houden. CO2 hoort daar ook bij, maar dit is niet de belangrijkste reden voor Arnhem. Meer groen en meer bomen willen we hier, dan leggen we automatisch ook meer CO2 vast. CO2 vastleggen als reden voor kap, is op de schaal van Arnhem niet zo krachtig. - Het grootste gedeelte van het gekapte hout gaat op aan verbranding en andere zaken die niet goed zijn voor CO2 opslag. Dat is dan dubieus. Gespreksleider: Dan kunnen we de CO2 er beter uithalen. Dit is een nuancering van de inbreng. (Het projectteam gaat naar de stelling kijken).	Verslag 4	In geval van acuut gevaar moet een boom direct worden geveld. De eventuele melding of vergunning volgt achteraf. Wanneer een vergunningplichtige boom zonder vergunning is gekapt, dan is er sprake van een economisch delict. Er kan dan een boete worden opgelegd ter hoogte van de waarde van de gekapte boom.
Niet kappen voor zonnepanelen en windmolens.	Discussie website	
Er is juist minder diversiteit Als Er minder bomen zijn. Dus dat gaat ook niet op.	Verslag 4	

Kap: vergunningstelsel	Het lijkt me vooral zaak te kijken of bomen daadwerkelijk gekapt moeten (door ziekte bijvoorbeeld) worden of dat er ook andere mogelijkheden zijn. Zo kan een projectontwikkelaar ook specifiek de opdracht krijgen om rekening te houden met al op locatie staande bomen. Ook is het tegenwoordig mogelijk bomen te verplaatsen. Om een gezond klimaat in de stad te behouden zijn bomen van levensbelang, zowel voor luchtzuivering en temperatuurregulering, als voor het gemoed! De fijnste plekken om te zijn, zijn groene plekken. Ook valt het op dat er alleen gekapt wordt. Nergens zie je nieuwe aanplant. Ook niet wanneer in een rij een boom gesneuveld is. Dat blijft hier altijd een lege plek. Zonde! Reactie: Ik ben het met je eens dat projectontwikkelaars moeten proberen om het bestaande groen zoveel mogelijk te behouden. Het verplaatsen van grote bomen kost veel geld en geeft niet altijd de garantie dat de boom lang blijft leven. Ook het nemen van bovengrondse beschermingsmaatregelen, zoals het plaatsen van planken tegen de stam, geeft geen garantie op het voorkomen van ondergrondse schade, waardoor de boom uiteindelijk toch het loodje legt. Dan kies ik voor kap en nieuwe bomen planten, als dat flink bespaart op de kosten.	Discussie website
	Als je wil kappen kijk dan ook dat je niet alles in één keer kapt. Probeer dan hier en daar wat kappen en de daar variatie aan te brengen.	Verslag 4
	Verdienen aan kap is geen doelstelling. Punt. Dat heb ik van de gemeente begrepen. Het vindt plaats omdat er gedund moet worden, maar het is geen doelstelling.	Verslag 4
	Duidelijke afspraken met elkaar maken. Bijvoorbeeld: geen bomen kappen omdat ze het uitzicht op iets belemmeren. I.v.m. nieuwe ideeën mbt het klimaat geen bomen meer kappen tenzij bij ziekte. En dan eerst laten toetsen door onafhankelijke deskundigen. Bij rioleringswerk innovatie oplossingen zoeken in plaats van bomen kappen. Bij klachten over bladafval van iemand die graag een schoon tuintje heeft een korf zetten waar afval in kan en een hark geven. En vooral niet kappen.	Discussie website
	het gaat hier om een gezonde leefomgeving en de toekomst van onze planeet. Dus niet meer Bomen worden behouden TENZij, want dan verlies je keer op keer de bomen, er zijn zoveel tenzij's te bedenken, dat maakten we mee in het Spijkerkwartier, elke straat een andere tenzij. inmiddels meer dan 150 grote bomen gekapt sinds het afschffen van de kapvergunning olv Anton de kleijn. Er wordt niet gedacht van boombehoud maar vanuit kapexcuus. dat roer moet echt om.	Discussie website
	Hoe hebben wij jarenlang genoten van de roze bloesem-bedstee bij Musis Sacrem. Een bloesembomen rij waar elk mens gelukkig van werd. Ik ben nog steeds verdrietig van het nutteloos kappen van deze prachtige bloesemboom om de zichtlijn van de lelijke deur van het nieuwe musis in beeld te brengen. mensen fotgraferden niet het gebouw! maar de unieke bloesem bedstee! (nee, deze boom kon nog makkelijk enige tijd mee, concludeerden diverse boomdeskundigen). Reactie: Echt zonde van de bomen bij Musis Sacrem. Ik begrijp niet dat je zoiets kunt doen. Er stond ook zo'n mooie bloesemende boom voor het voormalige Arbeidsbureau/CWI gebouw. Wat hebben we daar van genoten. Weggehaald toen het gebouw een nieuwe bestemming kreeg. Zonde. Reactie: De prunus bij Musis was zo gaar als boter. Ik heb de wortels gezien nadat hij gerooid was. Spons was het. Hij had echt geen toekomst. Wat plantlokatie betreft, deze nieuwe boom heeft geen toekomst i.v.m. de schaduwdruk van de moeraseiken. Daar is dus zeer onzorgvuldig geplant, wat zonde is van de prachtige boom die ze daar neer hebben gezet. Helaas schreef het tekentafelplan die lokatie voor, waardoor maar weer eens blijkt dat men in het veld moet gaan kijken hoe de situatie is en dat plannen flexibel moeten zijn. Kan het niet, dan ook niet, tegen beter weten in, daar een boom neerzetten.	Discussie website
	Moet men ergens gaan bouwen met het plan om windmolens en zonnepanelen te plaatsen? Men had daarvoor al kunnen zien dat dit mogelijk niet het juiste bouwterrein is vanwege bomen toch? Wie een bos kapt om er woningen te plaatsen moet eens een dag als vogel gaan leven daar.	Discussie website
	Er worden te veel bomen in Arnhem gekapt en de huidige regels om bomen te beschermen zijn onvoldoende. Mee eens. Voor je het weet is er weer een boom gekapt, geen idee waarom, maar het duurt jaren voordat er weer iets vergelijkbaars gegroeid is. Wees zuinig op de gezonde bomen!	Discussie website
	Ik vind dat het moet zijn 'geen handel in bomen'	Verslag 4
	Update jaarlijks het bestand van waardevolle bomen (particulier en van de gemeente) waarvoor een kapvergunning nodig is.	E-mail
	Het gaat niet om aantallen. Het gaat om de beschermende werking van de kapvergunning; mensen en instellingen moeten niet te gemakkelijk waardevolle bomen kunnen kappen. Daar moet de discussie over gaan.	Verslag 2
	Het zou mooi zijn dat monumentale bomen in de toekomst een boomcertificaat krijgen in de hele stad, met uitleg waarom die niet omgehakt mogen worden zolang ze niet ziek zijn. De burger heeft dan ook recht op een onafhankelijke second opinie over de boom, voor hij omgehakt mag worden.	E-mail
	Kapvergunning herinvoeren is maar een onderdeel van een beter bomenbeleid in Arnhem.	Discussie website
	Herinvoering kapvergunning. Er wordt te veel gekapt.	E-mail
	Kapvergunning weer instellen.	E-mail
	Weer kapvergunningen invoeren.	E-mail
	1-Een kapvergunning komt altijd online te staan op bv overheid.nl en word dan ook gauw gedeeld op o.a. sociale media. Zo kan men het beter zien en in de gaten houden. 2-Een boom is een boom ongeacht waar deze staat. En wie een boom wil kappen moet gewoon de vergunningstraject in.	Discussie website
	Waarom het goed is om de kapvergunning weer in te voeren: - Preventieve werking - Bescherming van (waardevolle) bomen - Maakt de bescherming van bomen (die conform bestemmingsplannen en de lijst van beschermd bomen beschermd zouden moeten worden) effectiever - Instellingen, bedrijven en overheden beschermen dan eveneens beter hun bomen - Maakt democratische sturing mogelijk	Aktie Redactie Bomen Arnhem

	Conditie van invoering: - Is geldig voor alle bomen in Arnhem met een stam breedte van X cm - Doel van de kapvergunning helder formuleren - Een Arnhemse inhoudelijke toetsing is noodzakelijk (als voorportal van ODRA) - Omschrijf goed en gedetailleerd de criteria van de toetsing - Bestraf overtredingen	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	Inzoomen op de kapvergunning; waar heeft het wel goed gewerkt en waar niet	Verslag 2	
	Alle bomen beschermd door een kapvergunning	Verslag 2	
	Als er een kapvergunning komt dan moeten we zorgen dat alles op één plek te vinden is. Overzichtelijk en helder. Kijk er wel voor uit dat je niet alle bomen er op zet, dan verlies je draagvlak. Ga voor de beeldbepalende bomen, een beschrijving en een kaart.	Verslag 2	
	Blijf naar de specifieke situatie kijken, niet alleen de regelgeving. Een kapvergunning ook niet gaan zien als een bot instrument. Misschien kijken naar verschillende ‘smaken’ en ‘categorieën’. Het wordt dan ook voor de uitvoerders duidelijker. Welke criteria zijn van belang en welke soorten bomen en situaties zijn er.	Verslag 2	
	Hou het simpel en transparant, maar maak het niet te simpel en hou verschil tussen soorten bomen.	Verslag 2	
	Moeten wij eigenlijk wel kunnen beslissen over de boom in andermans tuin? De kapvergunning kan ook verkeerd uitpakken. Dit is ook kennis en bewustzijn.	Verslag 2	
	Redenen voor wel of niet verder gaan met een kapvergunning ophalen bij andere gemeenten. Duidelijke kapvergunning voor de hele stad is echt van groot belang en daarbij de preventieve werking goed tot uitdrukking laten komen. Geld dat voorn de procedure gebruikt wordt kan beter gestoken worden in goed onderhoud.	Verslag 2	
	Lid gemeenteraad Vincent Bouma: En alleen een kapvergunning voor gemeentelijk eigendom? Is dit een optie? Reacties publiek: -De vergunningen zijn vooral voor andere instanties en bewoners. Als we een gemeente hebben die bomen belangrijk vindt, dan is een kapvergunning voor de gemeente niet nodig. -Ook voor de gemeente. -Als je bezwaar wil aantekenen tegen het kappen moet dat makkelijker/beter kunnen. Ruimhartigheid met bewonersgroepen. Ook verlenging van tijd om bezwaar te maken, niet 8 dagen.	Verslag 2	
	In de krant lees ik dat er gesproken wordt over het weer invoeren van kapvergunningen. Lijkt mij een verkeerd begin. Beter is om eerst een beleid op te stellen, uw initiatief ondersteun ik van harte	E-mail	
	Door het opnieuw invoeren van een kapvergunning kan een zinnige afweging worden gemaakt tussen deze belangen. Maar in principe moet groen altijd voorgaan. De winst van een paar zonnepanelen kan overal worden geboekt. Terwijl een boom CO2 al heeft vastgelegd en ieder jaar meer lucht filtert, CO2 vastlegt en verkoelt. Om over windmolens al helemaal niet te praten. Die kunnen hier niet rendabel worden geplaatst.	Discussie website	
	Herinvoering van de kapvergunning en beter en goed overleg met de wijk/straat en vooral bewoners van Arnhem.	Discussie website	
	Direct de kapvergunning herinvoeren en bomenbehoud als prioriteit maken in alle situaties waarin bomenkap ter sprake komt.	E-mail	
	Bij de discussie over het afschaffen van de kapvergunning wil ik dat er expliciet duidelijk wordt gemaakt dat door het afschaffen van de kapvergunning vele voor de stad belangrijke lanen en parkzones op dit moment vogelvrij zijn en nu op ieder moment compleet van de aardbodem kunnen worden weggevaagd. En de discussie moet zijn of dit wenselijk is. Dit betreft onder meer de bomen die staan in de: Prumelaan, Jacob Marislaan, Van Heemstralaan, Vondellaan, Moslaan, Oranjestraat, Parkzone tussen flats van Immerloo, Groene Weide, Dovenetellaan, Wilgenlaan, Doctor Schaepmanlaan, Eindhovensingel, Limburgsingel, Venlosingel, Rotterdamsingel, Thorbeckestraat, Stadhoudersstraat, Jacob Cremerstraat, Graaf Lodewijkstraat, Sint Peterlaan, Van Slichtenhorststraat	E-mail	
	Ik vind dat het geld dat aan het op poten zetten en houden van de kapvergunning veel beter in het zorgvuldig onderhoud van groen gestoken kan worden. Wie ben jij (of de gemeente) om te beslissen over de boom van iemand anders. Die boom moet onderhouden worden door die eigenaar, wat soms flink in de papieren kan lopen. Er komt altijd een punt waarop het beter is om een boom te kappen en dan een nieuwe boom op de juiste plaats, van de juiste grootte terug te plaatsen. Het kan een ambtenaar uitsluitend van papier zien of de boom terecht gekapt wordt? Voorlichting en respect voor alle bomen en struiken moet gepropageerd worden.	Discussie website	
	Kapvergunning opnieuw invoeren. Zo min mogelijk bomen kappen, iedere boom die weggaat opnieuw inplanten. Ook bij particulieren er streng op toe zien dat de hoeveelheid groen in de wijk in de loop van de tijd toeneemt in plaats van afneemt. Ik heb niet het idee dat er op dit moment doelen worden nagestreefd die openbaar worden gedeeld. Als ik heel cynisch ben zou ik zeggen dat de doelen houtopbrengst, kostenbesparing op onderhoud en risicobeperking zijn.	discussie website	
Kap: biodiversiteit/biomassa	Vraag publiek: hoeveel areaal bos is er nodig voor biomassa? Is er een visie/beleidsstuk als het gaat over de geldelijke inkomsten vanuit bomen in Arnhem? Moeten we bomen kappen voor inkomsten? Reactie gemeente: Nee, bomen kappen voor geld is geen doel van de gemeente. Biomassa is geen goed idee. Geen bomen kappen voor biomassa.	Verslag 1	Inleiding (p. 5): En hoe gaan we het doen? Grootschalige kaalkap om biodiversiteit te bevorderen of voor de oogst van biomassa van gemeentelijke bomen is niet aan de orde.
	Vragen naar aanleiding van een stuk in de Trouw over biomassa centrales in/rondom Arnhem: - Zijn er bouwvragen aangevraagd/afgegeven in Arnhem voor deze centrales? - Welke concrete medewerking verleent de gemeente Arnhem aan de ontwikkeling van biomassa centrales? - Wordt er hout door de gemeente Arnhem geleverd aan biomassa centrales? Zo ja, in welke vorm en hoeveelheden? - Zijn er door de gemeente Arnhem contracten gesloten over de houtlevering aan deze centrales? Zo ja, welke en welke hoeveelheden?	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	Goed onderhoud hoeft niet duur te zijn, vind ik. Reactie: onderhoud kost wel geld. Het kost niet veel, in vergelijking met andere beheer onderdelen in de stad, maar het blijft geld kosten.	Verslag 4	

Evaluatie deregulering kapvergunning	Hoe staat het met de bescherming van bomen en de evaluatie van de kapvergunning? Reactie gemeente: de kapvergunning is afgeschaft in 2013. Bescherming van bomen is er wel op verschillende manieren. In grote delen van de stad is de kapvergunning er nog op basis van het bestemmingsplan. Ook monumentale bomen en de Wet Natuurbescherming (voorheen Boswet) beschermen de bomen. We kijken nu ook naar de evaluatie van de kapvergunning. In 5 buurten is bijgehouden hoe het gaat. Het zijn relatief kleine gebieden en de beelden zijn wisselend. We hebben ook een bedrijf de opdracht gegeven om luchtfoto's terug te kijken; hoeveel bomen zijn er en hoeveel massa is er. De ontwikkeling die we daar op zien geeft een best positief beeld.	Verslag 1	Kap (p. 15): Evaluatie deregulering kapvergunning In 2013 is de toenmalige kapvergunning op grond van de APV grotendeels gedereguleerd. Alleen voor bomen die op de waardevolle bomenlijst was nog een (APV-)vergunning noodzakelijk. Uit de evaluatie blijkt dat er in de weliswaar meer particuliere bomen zijn gekapt in de onderzochte gebieden dan voorheen, maar dat de gevreesde kaalslag is uitgebleven. Wel mag worden aangenomen dat zonder de deregulering het aantal bomen minder was afgenomen of zelfs toegenomen. Ook blijkt dat door de deregulering de situatie er voor de burger niet eenvoudiger op geworden is. Soms moest er wel een vergunning worden aangevraagd en soms niet.
(Gemeente)bomen bij projecten	Ondergrondse ruimte van bomen beschermen en ook de ruimte net boven de grond, bijvoorbeeld rondom geparkeerde auto's of zuiveringsinstallaties.	Verslag 2	Inleiding (p.5): En hoe gaan we dat doen? Bomen krijgen bij planontwikkeling meer gewicht. Bomen worden vooraf geïnventariseerd en gewaardeerd, waarna er een boombewust ontwerp wordt gemaakt. Keuzes in behoud, kap en aanplant worden daarin meegenomen en onderbouwd. Op basis van een integrale afweging, waarbij de waarde van bomen nadrukkelijk wordt meegewogen naast andere belangen als toegankelijkheid, veiligheid en ook de kosten, wordt in een project een definitieve ontwerpkeuze gemaakt. Dit geldt ook voor projecten die 'vanuit de wijk' worden geïnitieerd.
	Wat ik nog mis in het nieuwe beleid is dat ik vind dat waardevolle bomen niet voor nieuwbouw gekapt zouden mogen worden. Dit omdat we in Arnhem maar heel weinig waardevolle bomen hebben en dus geen enkele kunnen missen en ook omdat de meeste boomsoorten vele malen ouder kunnen worden dan een mens en belangrijk is voor onder meer het bestrijden van hitte en een bijdrage levert voor waterberging en ecologie.	E-mail	
	Een percentage groen verplichten bij elk bouwproject (groenquotum); niet alleen gras	Verslag 2	
	Verder moet voordat men bouwt de architect de bomen in zijn plan opnemen en niet verwijderen.	E-mail	
	Projectontwikkelaars moeten eerst een kapvergunning aanvragen.	Discussie website	
(Gemeente)bomen bij projecten: Casus "oversteekplaats voor veiligheid vs. behoud van bomen"	Ik heb het plan voor de oversteekplaatsen gezien. Ik ga er vanuit dat ze noodzakelijk zijn. Maar voor deze oversteekplaats moet de weg verbreed worden; is dat wel nodig? De verbreding is de enige reden waarom er bomen gekapt moeten worden. Waarom is er niet voor een andere oversteekplaats gekozen? Als de gemeente dit onderzocht heeft en blijkt dat er geen andere optie is, dan snap ik het en dan is het klaar. Maar dat betwijfel ik.	Verslag 4	Kap (p.15): Gemeente- en particuliere bomen bij projecten Als er ergens een school gebouwd gaat worden, een riool vervangen of een ander project moet worden gerealiseerd staan er altijd wel bomen in de buurt. Bomen waar we als gemeente zorgvuldig mee om willen gaan. We zetten daarom in op boombewust-ontwerpen waarin de afweging transparant en helder wordt weergegeven tijdens het hele proces. Dit geldt ook voor projecten vanuit de wijk. Daarom gaan wij werken met de Richtlijn Bomen Effect Analyse (BEA) om keuzes ten aanzien van mogelijke kap van bomen te kunnen maken. Een BEA wordt uitgevoerd om voorafgaand aan activiteiten in de buitenruimte de effecten te beschrijven op de aanwezige bomen. Ook wordt de waarde van de bomen vooraf in beeld gebracht. In een rapportage wordt een voorstel gedaan voor het behouden, verplaatsen, kappen en aanplanten van bomen waarbij behoud van bomen het uitgangspunt is, naast andere uitgangspunten zoals toegankelijkheid en veiligheid. Als kap onvermijdelijk is, wordt onderbouwd waarom de bomen niet behouden kunnen blijven en hoe wordt gecompenseerd. Bewoners worden bij de keuze van het ontwerp betrokken. Bij projecten van enige omvang worden de varianten voorgelegd aan het Boom Kwaliteitsteam Arnhem.
	Er is hier gekozen om uit te gaan van de auto's, fietsers en voetgangers, maar waar staan de bomen hier? Zijn de boombelangen verdedigd? Als je iemand de opdracht geeft dat er bij een project geen bomen weg mogen, dan ga je anders naar een situatie kijken.	Verslag 4	
	Is er bijvoorbeeld ook gekeken naar camera's en bonnen uitschrijven de hardrijders? Dat is ook weer een optie; is er naar alles gekeken?	Verslag 4	
	Ik ken de weg goed en er is al een oversteekplaats. De bomen die er staan zijn voor mij een gegeven, dat is het kader. Je gaat ook niet een huis afbreken.	Verslag 4	
	Het vertrekpunt ligt dus bij de bomen, het behoud en dan de oplossing. En niet beginnen bij het veiligheidsvraagstuk. Dit zou in het nieuwe bomenbeleid onder het nieuwe 'nee, tenzij' beleid kunnen vallen. Bomen niet zien als een obstakel, maar als een belangrijk vertrekpunt.	Verslag 4	
(gemeentelijke) bomen bij projecten: casus "Kap in wijken: grote bomen weg, kleine bomen terug"	We kunnen de bomen verplaatsen.	Verslag 4	
	We moeten eerst uitgangspunten voor de stad formuleren, daarna voor de wijk. Als je voor de stad hebt bepaald dat deze bomen een bepaalde waarde hebben, dan worden deze bomen niet gekapt. Als zij het idee hebben dat zij mogen beslissen over hun straat, dan kan je een discussie krijgen.	Verslag 4	
	We moeten anders naar bomen gaan kijken. Het boombenul moet aan de kant van het bestuur komen. Er moet een balans komen tussen de gemeente en particulieren.	Verslag 4	
	Gemeente (Frans): Ik benoem deze casus omdat het ook politiek gevoelig is. Over het respect hebben voor bomen zijn we het eens. Vanuit ecologische structuur en fijner kijken naar de wijken. Wijkgroen wordt nu bepaalt vanuit de wijk, dat laat je dan los. Dat is een grote koerswijziging. We moeten zoeken waar de spanning zit en hoe we daar mee om kunnen gaan.	Verslag 4	
	Gemeente (Frans): De belangen zijn heel divers. Ik denk dat het in deze casussen niet heel anders zou zijn, omdat ze allebei plaats vonden in tijden van het toen geldende beleid. Dan zou er verschil kunnen komen tussen verschillende straten.	Verslag 4	
	Frans zegt nu dat er nog niet veel afwegingen gemaakt zijn. Dat willen we wel terugzien in het bomenplan; meer groen, klimaatbestendig, biodiversiteit. Dat ontbreekt in het bestaande beleid. Ook dat er op verschillende wijken verschillend ingezet moet worden.	Verslag 4	
	Naar mijn mening houdt Arnhem Klimaatbestendig zicht minder/niet bezig met bomen. Dat vind ik gek.	Verslag 4	
	Het is heel belangrijk om te kijken naar de eigen tuin van mensen. Deze casussen laten zien dat er te weinig gelet wordt op bomen en groen. We zitten hier met een kleine club, er is dus een groot aantal mensen die het niet interesseert.	Verslag 4	
	Je kan nu met het klimaat voldoende beargumenteren om het groen en de bomen te behouden. Daar kan je als gemeente een andere lijn in voeren en voorop in gaan lopen.	Verslag 4	
	Ik sluit me aan bij het vorige commentaar. We zitten al tegen een noodsituatie aan als het gaat om het klimaat. Het gaat er niet meer om of de wijk mag bepalen of bomen blijven staan. Dat moeten we samen beslissen vanuit de urgentie rondom klimaat.	Verslag 4	
	Bomen zijn van levensbelang, dat is ons eerste uitgangspunt. Het gaat er niet meer of dat het wel of niet leuk is en of een boom wel of niet in de weg staat. Het is van levensbelang en daarmee een kwestie van besef.	Verslag 4	
Compensatie	Herplanting na kap en meteen de juiste boom plaatsen	E-mail	Inleiding (p. 5): En hoe gaan we dat doen? Wanneer bomen moeten wijken, zal eerst een onderzoek plaatsvinden naar de mogelijkheden om de boom te sparen of te verplanten. De compensatieregels met betrekking tot gekapte bomen worden uitgebreid.
	Naast de aanplantplicht ook een herplantplicht voor de gemeente. Dit geldt voornamelijk voor straatbomen, in het bos is het een ander verhaal.	Verslag 2	
	Reactie gemeente: We planten daar waar het past. Waar het past houdt dan twee dingen in: waar voldoende ruimte is en waar het beeld het toe laat. Het is lastig om te bepalen waar dat moet	Verslag 2	
	Als je iets weg haalt, vervang het dan op de goede manier. Herplant niet alleen 1 kleine boom als je 1 grote boom kapt. Kijk ook naar verspreiding door de stad. En als kappen niet hoeft, ook niet doen voor grote volwassen bomen.	verslag 1	

	Wij wonen in Elderveld, een wijk waar relatief veel populieren staan. Zo ook een tegenover ons huis aan de Goudaweg (waar we erg blij mee zijn, helemaal na de zomer van 2018). Ik realiseer me dat deze bomen niet het eindige leven hebben en binnenkort een voor een gekapt (moeten) worden. Mijn verzoek is: denk goed na over het vervangen van deze bomen. En plaats ook bomen terug in deze wijk. Ik heb het idee dat er wel gekapt wordt maar dat er geen bomen voor terug komen (denk aan terrein RWZI aan de dijk, bouw school Burgemeester Matsersingel, spontaan opgekomen bomen naast de spoorlijn nabij station Arnhem Zuid). Van bewoners die hier al decennia wonen hebben we begrepen dat toen destijds de populieren gekapt zijn nabij de watergang aan de achterzijde van de Goudaweg is toegezegd dat deze herplant zouden worden, dat is niet gebeurd. In mijn werk ben ik ook zijdelings betrokken geweest bij het inkoopbeleid van groen. Wij hebben toen vastgelegd dat we minimaal groen willen met het Groenlabel/ Milieukeur. Ook hebben we vastgelegd dat we inheems groen willen en het liefst vruchtdragend met het oog op de fauna. Bomen die worden weggehaald door de gemeente moeten opnieuw worden aangeplant, bij voorkeur meer bomen met vogelvriendelijke bijvriendelijke en vlindervriendelijke planten in de bomenspiegels. Op Stationsplein west zijn alle bomen weggehaald door de gemeente en er zijn tegels voor in de plaats gekomen !!!! totaal geen groen! Dat kan beter en dat moet beter! Het is in ieder geval niet het geval dat als je een grote boom kapt, je er een kleintje voor terug kan zetten. Kijk dan eerder naar de kroongrootte. Compensatie op dezelfde plek kan niet altijd. Dan is er wel de plicht om op een ander stuk een boom neer te zetten. Dat kan bijvoorbeeld ook op akkers die nu weinig toevoegen voor de land- en akkerbouw of andere doeleinden. Ik zie dat veel bomen worden gekapt waar geen bomen voor terug komen. Ik heb het hier niet over dunnen maar over plekken waar ruimte is voor een nieuwe boom en waar voldoende ruimte voor is om volwassen te worden. In het kader van ondermeer het tegengaan van verhitting van de stad zou het beter zijn als deze plekken alsnog worden beplant met nieuwe bomen. Rij kastanje bomen weggegaan en minimale hoeveelheid teruggekomen. Zouden deze in het nieuwe plan weer terug kunnen worden geplant Je kan het wel compenseren met andere groen, maar bomen zorgen ook voor koelte en schaduw. In een straat naast ons zijn veel bomen gekapt en vervangen voor ander groen. Daar is het nu veel warmer in vergelijking met onze straat. Alleen kappen als het niet anders kan en als we kappen, dan moeten we goed compenseren. We kunnen voor 1 grote boom vaak niet 10 andere (kleine) bomen op dezelfde plaats planten. En dan kom je later weer op de wijkers/blijvers uit als je bomen door wil kunnen laten groeien. Dus we moeten uitgaan van verstandige aanplanting. Als gespreksonderwerp mis ik verder de herplantplicht als het om gemeentebomen gaat. Ik zie dat veel bomen worden gekapt waar geen bomen voor terug komen. Ik heb het hier niet over dunnen maar over plekken waar ruimte is voor een nieuwe boom en waar voldoende ruimte voor is om volwassen te worden. In het kader van ondermeer het tegengaan van verhitting van de stad zou het beter zijn als deze plekken alsnog worden beplant met nieuwe bomen.	E-mail	plaatsvinden (waar dat nu nog vaak kwantitatief of kwalitatief is). Herplant dient binnen een jaar plaats te vinden.
		E-mail	<u>Bestemmingsplan</u> In de Groenvisie zijn aanvullend meer regels ten aanzien van de groencompensatie vastgelegd. Voor bomen binnen een bestemming groen (Groen, Park, Bos, Natuur, Landschap) geldt eveneens een compensatieplicht. Voor normaal beheer en onderhoud geldt geen compensatieplicht.
		Verslag 4	<u>Wet Natuurbescherming (voorheen Boswet)</u> Voor bossen en lanen buiten de bebouwde kom gelden de compensatieregels van de provincie Gelderland, volgens de Wet natuurbescherming. De compensatieregels van Arnhem zijn niet van toepassing als de provinciale regels gelden.
		Aktie Redactie Bomen Arnhem	
		E-mail	
		Verslag 4	
		Verslag 4	
		E-mail	
Toezicht en handhaving	Handhaving is tijdens de bijeenkomsten vrijwel niet aan de orde gekomen, hoewel dat wel een belangrijk punt is omdat er bij bouwprojecten en bij herinrichtingen en kabels en leidingen leggen juist zoveel beschadigd wordt aan vooral de plek waar de wortelzone zich bevindt. Er zijn wel handleidingen en aanwijzingen en plaatjes waarop staat dat je niets onder het kronendak mag neerzetten of weggraven maar in de praktijk zie ik dat handhaving hierop niet gebeurt en dat steeds burgers aan de bel moeten trekken dat er iets aan gedaan moet worden zodat er geen beschadigingen blijven optreden. Omdat handhaving dus nu niet gebeurt qua boombescherming dienen daarom naar mijn mening minimaal 5 extra handhavers te worden aangetrokken die zich hoofdzakelijk gaan bezighouden met bescherming van groen en bomen in de stad zodat op ieder moment van de dag altijd wel 1 groene handhaver in functie is. Tevens dient naar mijn mening bij een melding altijd handhavend te worden opgetreden ongeacht waar de melder woonachtig is. Ook mis ik het onderwerp handhaving als er in strijd wordt gewerkt met bestaande regelgeving als het gaat om bijvoorbeeld het beschermen van bomen bij werkzaamheden. En vooral het ontbreken van adequate handhaving in de praktijk waardoor veel bomen onnodig enige jaren na de overtreding waar niet tegen is opgetreden dood gaan. Wat ik tot nu toe gemist heb in de hele discussie is de handhaving. Zonder handhaving, is ieder beleid waardeloos. 1. Ik woon zelf in een gebied waar -voorheen- een aanlegvergunning van toepassing was, waar ook de kap van bomen onder viel. Dus geen boom kappen, zonder aanlegvergunning. (ik neem aan dat dat tegenwoordig onder de omgevingsvergunning valt, maar dat doet er even niet toe). In de loop der tijd dat ik hier woon zijn diverse bomen gekapt, zonder dat een aanlegvergunning was geregeld. Geen haan die er naar kraait, laat staan de gemeente. 2. Toen wij hier kwamen wonen, een tijd geleden, hebben we na een aanlegvergunning een grote conifeer laten kappen. Wij hadden daarna de aanplantplicht voor 1 inheemse boom. Niemand heeft ooit bij ons geïnformeerd of en hoe we daaraan voldaan hebben. Met andere woorden: er moet nagedacht worden over hoe de handhaving op het nieuwe bomenbeleid zal worden ingericht. Reactie: Een goede handhaving vereist: 1. Voldoende deskundigheid bij degenen die de handhaving uitvoeren; 2. Voldoende capaciteit (uren, en dus ook budget) voor de handhavers; 3. Een juiste attitude van de handhavers. Dus bijvoorbeeld NIET “wegkijken” of “ervan uitgaan dat alles moet worden toegestaan tenzij de gemeente teruggefloten wordt door de rechter”. De gemeente (incl. ODRA) heeft een slecht track record als het gaat om handhaving op het gebied van openbare ruimte en/of ruimtelijke ordening. Toekomstige betrokkenheid van boomliefhebbende inwoners bij het handhavingsproces lijkt me een vereiste om tot verbetering te komen. Dus dat inwoners in de gelegenheid worden gesteld om beslissingen op het gebied van handhaving te volgen (tijdig inzichtelijk maken) en daarop commentaar te leveren, bijv. in periodieke evaluaties. Eén van de manieren om handhaving en controle transparanter te maken, is bomen op te nemen in het bestemmingsplan voor een gebied. Wanneer er bouwplannen voor een gebied opdoemen, zou een beschrijving van de bomen in dat gebied direct beschikbaar (moeten) zijn. Hoe kan het gebeuren dat er struiken, volledig weggehaald worden, op plekken waar er mussen zitten? Terwijl in de huidige groenvisie staat dat soorten als de mus behouden moeten blijven. Is het bekend voordat er onderhoud gepleegd wordt, welke soorten er zitten en wordt daar actief rekening mee gehouden? We missen controle en handhaving.	E-mail	Kap (p. 18): Toezicht en handhaving Bij het vaststellen van een kapvergunning nieuwe stijl, wordt ook ruimte gevraagd bij de afdeling handhaving. Deze afdeling kan handhavend optreden wanneer de APV of het bestemmingsplan niet wordt nageleefd. Dit geldt ook voor toezicht bij evenementen en werkzaamheden.
		E-mail	
		Inbreng alle boompicknicks	
		Inbreng alle boompicknicks	
		Inbreng alle boompicknicks	
Communicatie, educatie en transparantie			
Communicatie & Educatie - boombenul	De openbare ruimte is van iedereen en niet alleen van de zgn belanghebbenden die er op uit kijken. Behoud bomen en ga niet polderen. Neem klachten van burgers over overlast door bomen/struiken serieus. Als bomen te veel schaduw werpen, te veel zaden in tuinen van omwonenden verspreiden, wortelstelsel riolering bedreigt enz., vraag dan simpelweg wat de bewoners voorstellen.	Discussie website	Samenwerking en communicatie (p. 19) Een nieuw bomenbeleid vraagt naast ingrepen op straat, ook om een andere manier van samenwerking en communicatie. Inwoners, bedrijven en instellingen moeten worden geïnformeerd over het nieuwe Bomenplan
		E-mail	

Maar niet alleen de gemeente is verantwoordelijk. Ook particulieren kappen veel. Er moet inzicht komen in dit vraagstuk. Er is vaak weinig kennis bij particulieren en daarbij ook een ruimtegebrek om bomen oud te laten worden. Gemeente, koester daarom ook juist de grote bomen.	Verslag 1	en de veranderingen die het plan met zich mee brengt. Bij het opstellen van het Bomenplan Arnhem 2019 zijn veel bewoners en professionals betrokken geweest. Zij voelen zich betrokken en hebben daar op velerlei wijzen uiting aan gegeven. Bij de uitvoering van het nieuwe beleid hebben ook weer veel partijen een rol om dit tot een succes te maken. De gemeente alleen kan dit niet. Daarbij denken wij aan de grote terreinbeheerders, met wie wij in gesprek gaan over de uitgangspunten van dit beleid, maar ook de gewone burger, die informatie zoekt over de beste manier om om te gaan met zijn bomen. Het stimuleren en ondersteunen van (particuliere) initiatieven; het ondersteunen van natuur educatie en het samen optrekken met bewoners(groepen) bij het vergroenen van de stad. We kennen al diverse schouwgroepen en andere bewonersgroepen die zich inzetten voor een groen Arnhem. Wij gaan daarnaast de oprichting van een Boom Kwaliteitsteam Arnhem initiëren. Dit BKA, waarin zowel deskundigen als inwoners zitten, adviseert de gemeente gevraagd en ongevraagd over zaken die bomen aangaan.
Gedrag van mensen is lastig te sturen en veranderen. Betrek daarvoor ‘boomrangers’ in de nieuwe visie; mensen met verstand van bomen. Die kunnen zich bezig houden met het ‘boombenul’.	Verslag 2	
Pas als de boom echt oud is en een gevaar wordt, kappen. Maar communiceer dat dan eerlijk naar de burgers.	E-mail	
Plannen voor Stadsparken dienen met de stad besproken te worden, plannen voor groengebieden en straten in de wijk met de bewoners van de betreffende wijk.	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
Zonder een adequate informatievoorziening is het duidelijk dat iederen zijn eigen gang gaat in zijn/haar eigen tuin. De zogenaamde 'vergunning-check' op de website van de gemeente is een voorbeeld van misleidende informatie geweest. Tot voor ongeveer een half jaar gaf deze aan dat ik een boom zou mogen kappen in mijn tuin zonder vergunning daarvoor te vragen. Inmiddels is dit wel gewijzigd, maar niemand van de bewoners weet dit.	E-mail	
Hier komt ook het boombenul terug. Bij ambtenaren op nieuwbouwprojecten ontbreekt het vaak aan kennis om bestaande bomen te handhaven. Voeg dat thema ook hier toe. Afdwingen dat er meer groen komt.	Verslag 4	
Laat mensen weten wat bomen betekenen voor de woonomgeving van bewoners. Bomen leggen verbanden met de lokale geschiedenis, dit spreekt tot de verbeelding en laat mensen plezieriger wonen.	Werkgroep Behoud Bomen Arnhem	
Als aanvulling bij het boombenul van ambtenaren bij nieuwbouwprojecten zou ik willen opmerken dat men heel anders moet gaan denken namelijk "hoe kan ik alle bomen behouden" en dan daar hun plan inpassen.	E-mail	
Boombenul vergroten in Arnhem Bomenstad.	E-mail	
Groenbenul vergroten met gerichte biodiversiteitopleiding: https://wellant.nl/cursussen-trainingen/cursussen-trainingen-groenvoorziening/biodiversiteit_in_de_praktijk/	Inbreng alle boompicknicks	
We willen dat Arnhem een voorbeeld wordt in de Nationale Bomenplantdag door jaarlijks 10.000 bomen te planten. Leerlingen en studenten kunnen daarbij uitgenodigd worden om mee te helpen, ook richting lesprogramma's. De jeugd op een goede wijze betrekken bij deze materie is van groot belang	Werkgroep Behoud Bomen Arnhem	
Snap dat praten over bomen emoties meebrengt (kap), maar er wordt (bijna) niet geluisterd naar mensen met kennis en (lange termijn)	E-mail	
Je kunt bewoners erbij betrekken door te vragen mee te denken welke plekken geschikt zijn (voor maken groene corridor), om bijna geen beheer toe te passen, om te melden welke dieren ze in hun omgeving zien, en of ze andere ideeën hebben om de biodiversiteit in eigen wijk te vergroten.	discussie website	
Als er een bijeenkomsten zijn voor uitleg over visie/plannen rondom bomen zorg dat kennis verder verspreidt wordt de wijk in	E-mail	
Ik zou graag toegevoegd zien worden: kennis en ideeën delen, advies geven en begeleiding. Ook ideeën delen over onderhoudsvriendelijke tuinen.		
Particulieren helpen hun bomen te verzorgen en te behouden	E-mail	
Het vertrouwen tussen de gemeenten en de burgers is weg. We willen er als burger vanuit kunnen gaan dat als je een antwoord van de gemeente krijgt, dat dat dan klopt. De gemeente moet er zijn voor de burger. Zoek eerst het goede antwoord, voordat je een antwoord geeft. Het is belangrijk dat dit vertrouwen er is, nog voor de monitoring.	Verslag 3	
Graag wil ik nog de volgende suggestie geven voor groen dat valt onder de verantwoordelijkheid van particulieren, maar waarbij de gemeente een voorlichtende, voorttrekkende rol kan spelen evt. in samenwerking met het wijkteam van de betreffende wijk. De houding tov groen verschilt erg per wijk. Daarom is voorlichting voor de toekomst van groen erg belangrijk ook in niet zulke groenminded wijken. Dit zeg ik omdat in mijn wijk er in de particuliere tuinen vooral een kaalslag is. Ik denk dat er ook wat lokkertjes moeten zijn opdat mensen groen in hun hart gaan sluiten en iedereen doordrongen wordt van het belang van groen in het algemeen en bomen in het bijzonder. Daarom denk ik aan de volgende extra stappen: Ik kan me zo voorstellen dat het belangrijk is dat het bomenbeleid van de gemeente goed onder de mensen gebracht wordt, het hoe en waarom goed uitgelegd (zie bijvoorbeeld de nieuwe groenstroken aan de Westervoortsedijk met bordje) Groenbevorderende maatregelen: Folder met als onderwerp het belang van groen in de tuin Spreekuur van deskundigen die advies kunnen geven, zeg elk kwartaal in de wijk, gebruikmaken van de wijkkrant etc Feestelijke evenementen: groenmarkt in de wijk, stekjes uitwisselen Planten ruilen, evt. groen met korting Nieuwe bewoners krijgen een aanbieding: boom, regenton of i.d. Groenste straat, open tuinen etc.	E-mail	
Mensen moeten veel meer benul krijgen van groen. Het is ook onwetendheid of gemakzucht. Neem mensen mee naar buiten. Hou een gezamenlijke boomplantdag en laat mensen bomen meenemen naar huis. Creëer boombenul! Zet dit ook al in bij kinderen om hun bewustzijn te vergroten. Educatie is belangrijk.	Verslag 2	
Veel mensen hebben onvoldoende begrip voor het belang van groen en bomen. Bevolking meer bij groen en bomen betrekken door een boomplantdag en met (vrijwillige) ‘boomrangers’ (mensen met verstand van bomen) in de wijken die om advies gevraagd kan worden bij het planten van bomen bij tuinaanleg, de juiste keuze van boomsoort op de juiste plaats. Educatie.	E-mail	
Hoe mooi zou het zijn om vaker een boomfeestdag te kunnen houden met buurtbewoners. Zal zeker de betrokkenheid vergroten (weet je nog toen we die boom plantten?)	discussie website	
Het versterken van boombenul: voor zowel burgers én (bestuurlijke) diensten én beheerders.	Verslag 4	
De communicatie van Gemeente Arnhem over dit onderwerp heeft tot nu toe helaas gefaald. Neem een voorbeeld aan Apeldoorn. Daar is bij het verdwijnen van de kapvergunning duidelijk gesteld dat dit niet gold voor de boomrijke wijk Berg en Bos. In die wijk moet wel een vergunning gevraagd worden voor het kappen van een boom. Dat werkt prima. Arnhem heeft wat in te halen!	E-mail	
Betrek burgers bij het boombeleid. Zeker de omwonenden, want zij hebben er mee te dealen. Geen aanplant/groot onderhoud zonder bewonersraadpleging. Kan via wijkkrant zoals Het Woerdje	E-mail	
Belangrijk is de afstand van het huis van een bewoner tot een stadspark. Als deze meer dan 105 meter van het park woont wordt hij/zij niet gezien als belanghebbende. Het is belangrijk dat het College deze bewoners erkent als belanghebbende bij een veranderingsplan van een stadspark.	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
Bewoners mee laten denken en op tijd actie ondernemen	E-mail	

	Betrek burgers ook na het maken van het beleidsplan bij de bomen. Creeer een (online) inspreekplek, waar plekken inde stad doorgegeven kunnen worden, waar bomen geplant kunnen worden, of waar er problemen ondervonden worden. Doel vergroten betrokkenheid en inwoners	Inbreng alle boompicknicks
Transparantie	Overleg meer met de buurt! Kom achter je bureau vandaan!	Discussie website
	De gemeenteraad heeft de zorgplicht voor bomen in het publieke gedeelte van de stad en is verantwoordelijk voor de noodzakelijke uitbreiding van het aantal bomen. Een beschermingsplicht voor alle flora en fauna in de stad.	Aktie Redactie Bomen Arnhem
	Gespreksleider: Doelstellingen op het stedelijk- en wijkniveau kunnen soms met elkaar wringen. Hoe moeten we omgaan met verschillende ambities/doelen op verschillende niveaus?	Verslag 3
	Reactie publiek	Verslag 3
	1. De stedelijke hoofdstructuur is daar al een voorbeeld van. Die komt nu nog niet goed naar voren.	Verslag 3
	2. Stedelijke ambities operationeel maken. Sommige ambities zijn goed terug te pakken in wijken. Regievoering blijft daarbij wel nodig, anders is er kans op versnippering. De stedelijke ambitie moet niet losgelaten worden als er op wijkniveau wordt gekeken. Kijken of je draagvlak kan creëren	Verslag 3
	3. Heldere spelregels maken voor als een wijk er niet uit komt. De houdbaarheid van afspraken die binnen een wijk gemaakt worden is niet altijd even lang. Laat deze spelregels door de gemeente maken en bijvoorbeeld op een platform weergeven. Lastig: vaak wordt dit gedaan vanuit de wijkteams, maar die zijn nog niet overal op orde	Verslag 3
	4. Kunnen bewoners wel beslissen wat er in hun straat gebeurt? Staat de stedelijke ambitie daar niet ver vanaf? Als je alle straten los laat beslissen is de optelsom niet gelijk aan de stedelijke visie.	Verslag 3
	5. Zorg voor een overkoepelende visie als het gaat om de stad (omgevingsvisie) om groen af te wegen tegenover andere doelstellingen, bijvoorbeeld woningbouw.	Verslag 3
	Maak voor alle 24 wijken een wijkdienst. Laat deze mensen contact zoeken met burgers. Breng de wijk samen in kaart. Dit is al gedaan bij het Spijkerkwartier. Begin in wijken waar de interesse al is en geef extra aandacht aan de andere wijken. Dit valt onder de uitbreiding van de wijkteams en sluit aan bij budgetverhoging en kennisverhoging.	Verslag 2
	Geef ruimte om op wijk niveau beslissingen te nemen om indien nodig een boom te verwijderen, onder de voorwaarde dat dit gepaard gaat met het planten van nieuw groen.	E-mail
	Groenbeheer overdragen aan bewoners zou zorgen voor willekeur en fragmentatie in de groenvoorziening. Individuele belangen gaan dan teveel de maatstaf worden hoe er met groen wordt omgesprongen. Er dient rekening te worden gehouden met de ecologische en klimatologische aspecten.	Werkgroep Behoud Bomen Arnhem
	In de straat waar ik woon heb ik last van de ruimtelijke visie. Daar mochten geen bomen (ook al bleven ze klein) bijkomen want de ruimtelijke visie uit de periode dat de wijk (Sonsbeekkwartier) was gebouwd had bepaald dat alleen langs de hoofdverkeersaders (zoals Jacob Cremerstraat) bomen mochten komen te staan:-(. Ook kreeg ik op een informatiebijeenkomst van Buiten Gewoon Beter te horen dat planten van een boom onmogelijk was vanwege alle leidingen en het gat van 2x2x2m dat er zou moeten komen. In de stad die hier en daar last heeft van hittestress wordt het tijd dat planologen hun wil niet langer kunnen opleggen omdat een boom of struik niet in hun denkraam of op hun tekentafel past.	discussie website
	Hoe ga je met buurtbewoners om die genoeg geld hebben voor onderhoud, maar niet mee willen betalen? In mijn straat is het onderhoud voor de bewoners, maar die geven aan dat onderhoud hen niet interesseert. Dat het alleen maar geld kost. Als deze groep een meerderheid vorm, hoe moet je daar dan mee omgaan? Reactie: De gemeente zou mensen daar op aan kunnen spreken.	Verslag 4
	Vergeet niet dat de gemeente een voorbeeld is voor veel burgers. Ik hoor vaak "maar als de gemeente het zo doet, dan is het toch goed?". Mijn antwoord is dan vaak "nee, helaas niet". Dat moet anders worden. De gemeente moet zorgvuldiger met het groen omgaan, zodat de burgers de gemeente wel als goede voorbeeld kunnen gaan volgen.	discussie website
	We moeten ons als bewoners ook laten horen. Het is goed om naar de gemeenteraad te gaan en te zorgen dat we spreektijd krijgen. Als steun voor de wethouder.	Verslag 4
	Het was eerst beter toen er een richtlijn was vanuit de gemeente. Teveel participatie kan ook de verkeerde kant op werken. Het kader van de stedelijke ambitie zou zwaarder moeten wegen.	Verslag 4
	Betrek er een commissie bij. Kijk per geval, met kennis, naar de ecologische opvatting. Deze oproep krijgt bijval; het vormen van een soort groengroep. Hoe groot moeten deze dan zijn? Per wijk of voor de stad?	Verslag 4
	In Kranenveld heeft een werkgroep van bewoners gekeken naar het groen. Dit hebben ze samen gedaan met een aantal mensen van de gemeente. Daar zit veel expertise waar we gebruik van moeten maken. De ambtenaren hebben veel kennis van groen. Dat was de perfecte samenwerking. Als wijk kan je veel samen doen, maar daar zitten wel bepaalde richtlijnen aan. Zorg voor betrekken bewoners én expertise van de gemeente.	Verslag 4
	Veel dingen worden nu per straat aangepakt. In het Spijkerkwartier wordt er per straat naar het groen gekeken (d.m.v. project ‘Buitengewoon Beter’). Per straat kijken bewoners naar verbeteringen. Elke straat gaat er op die manier anders uit zien en mensen krijgen ruzie met elkaar over de invulling.	Verslag 4
	De gemeente neemt de verantwoordelijkheid en legt deze niet neer bij de grilligheid van de individuele bewoners. Dan krijg je dat iemand een oude boom kan kappen en 2 jaar later is het bedrijf failliet. Korte termijn denken. Bomen zijn de toekomst.	discussie website
	Een zeer goed idee om bewoners bij beheer te betrekken. Ga daarbij ook samen in de wijk schouwen; welke bomen doen het goed en welke minder? Door betrokkenheid worden er betere keuzes gemaakt; samen weet je meer. Kijk daarbij wel naar het verschil in wijken; waar veel sociale huurwoningen staan zal er ook samen moeten worden gewerkt met de woningcorporatie.	Verslag 2
	Kijk samen naar hoe je het groen op een goede manier kan indelen en onderhouden; dat niemand er last van heeft (bijvoorbeeld hoe mensen het tuinafval goed kunnen afvoeren, niet door hun huis en niet via zelfgecreëerde paden door plantsoenen)	Verslag 2
	Adopteren van een ‘stuk’ groen zodat bewoners deze kunnen onderhouden. Dit gebeurt in het Coehoornpark en in de Rodenburgstraat. Je ziet dat er meer aanspraak is en dat bewoners het goed onderhouden. Er is overleg met elkaar en met wijkbeheer. Er worden kaders opgesteld en afspraken met elkaar gemaakt. Dit kan ook in andere (en misschien moeilijkere) wijken. Kijk naar het resultaat.	Verslag 2
	Vroegtijdig terug kijken naar de beheercontracten en bijsturen waar nodig is.	Verslag 3
	Probeer de kennis over deze onderwerpen zo goed mogelijk te mobiliseren; er is veel kennis aanwezig, ook bij universiteiten.	Verslag 3

In een aantal wijken willen sociaal ondernemers vast wel het onderhoud gaan uitvoeren. Kwestie van goede partners zoeken en met hen een onderhoudsniveau afspreken. Bij het vinden van die partners kunnen teams leefomgeving en Sociale wijkteams vast een rol bij spelen.	Discussie website
Luisteren naar de (wijk)bewoners en goed in gesprek gaan. En soms is externe hulp ook uitkomst inzake advies.	
Participatie in het groen eerst vastomlijnde afspraken, dan doen! Dat het participatie in het groen ook goed kan gaan, zien we aan de resultaten in de eco-tuinen van het Spijkerkwartier.	Discussie website
Reactie: het onderwerp wat jij hier aanvoert, samen werken in en met het groen door bewoners, heet met een mooi woord: Groen participatie. Het leuke hiervan is dat je op een andere manier je burens gaat kennen, en je dienstbaar opstelt in aanleg en onderhoud van groen, in jouw omgeving. Echter te vaak is gebleken dat na verloop van tijd prioriteiten van bewoners invloed krijgt op het onderhoud. Kort gezegd: De één vindt vlinderbeplanting belangrijk, de ander vindt dat de toetreding belangrijk is en weer een ander vond ...!? Vaak worden afspraken niet nagekomen, met als resultaat dat het goren nog slechts een bron van ergernis wordt in zowel onderhoud als tijdsplanning .. Ik zeg: Participatie in het goren eerst vastomlijnde afspraken, dan doen! Dat het participatie in het groen ook goed kan gaan, zien we aan de resultaten in de eco-tuinen van het Spijkerkwartier. Reactie: Dan moeten de tuincentra wel stoppen met het leveren van gifplanten. Over dat onderhoud door sociale partners ben ik het niet eens . Groenonderhoud en aanleg is een vak. Dat kost jaren studie en veel jaren praktijkervaring. Dat kan je niet zomaar aan iedere jandoedel overlaten. Dat is ook de dood in de pot voor de vakmensen. Er moet juist meer gebruik worden gemaakt van plaatselijke ecologische hoveniers. Het wordt tijd dat men de waarde van groen duidelijk maakt en ook dat het niet gratis kan. Zet het geld voor de kapvergunning in voor het gunnen van projecten aan de plaatselijke ecologische hoveniers en reken ze af op hun prestaties. Laat hen ook de informatie geven aan de particulieren en heb daar ook geld voor over.	discussie website
Het behoud van groen in de wijken of buurten waarvan de bestemming volgens plan 'groen' is, is niet helder geregeld. Het groenbeleid van de gemeente wordt daardoor niet gesteund door de bewoners van deze wijken. In contacten met ambtenaren wordt mij verzekerd dat de groene tuinen in deze wijken/buurten blijven en dat bomen daar niet gekapt worden zonder vergunning. Op de website/andere informatieverstrekingen is dit niet/nauwelijks terug te vinden. In praktijk blijkt dat bewoners van deze wijken/buurten denken dat het loslaten van de vergunningplicht bij bomenkap in eigen tuin (vanaf 2014) ook geldt voor wijken/buurten met bestemming 'groen'. In de buurt waar ik woon zijn vele bomen verdwenen in de laatste jaren, tuinen kaal gemaakt en zelfs 'versteend'. Dat gaat nog steeds door en vrijwel allemaal zonder vergunning. Maatregelen ter uitvoering van het afgesproken groenbeleid zijn nodig. Voorbeelden: - Is het mogelijk dat de gemeente bewoners van 'groene' wijken/buurten specifiek aanschrijft, zodat zij op de hoogte gesteld worden van de geldende regels? Ook het duidelijk vermelden van de regels op de website? Wat is wel/niet geoorloofd bij verandering van eigen tuin? - Functioneren van ODRA, ook vraagtekens bij plaatsen. Zij proberen taak vanaf bureau te vervullen. Bewoners merken hier niets van en gaan door. Hoeveel nut heeft het om dit alleen juridisch te behandelen? - Misschien is het zinvoller om een soort 'green-keeper' aan te stellen. Iemand met hart voor de natuur en enthousiasme om mensen warm te maken voor natuur in eigen buurt en eigen tuin. Iemand die het 'veld' in gaat en ter plekke ziet wat er gebeurt, direct contact maken met bewoners. Ik maak me zorgen. Als we zo doorgaan is het binnengkort geen groene buurt meer.	E-mail
Probeer per wijk met wijkbewoners via het wijkplatform een bomeninventarisatie te maken.	E-mail
Het is belangrijk om de praktijk in de wijk te koppelen aan de ambities die zijn gesteld op het hogere stadsniveau in het bomenbeleidsplan. Laat bewoners daar inzicht in krijgen.	Verslag 2
Beheerplannen kosten veel tijd en geld en ze kunnen ook een valkuil vormen. Liever een kort en compact stuk, zodat we snel over kunnen op actie over kunnen gaan.	Verslag 3
Een beheerplan kan wel helpen om het budget in op te nemen en te kijken waar het geld voor gebruikt kan worden. Dit moet wel eerst in kaart gebracht worden.	Verslag 3
Zorg dat de plannen langer dan één raadsperiode mee gaan, probeer ze voor 10-20 jaar op te stellen. Belangrijk om de doelen scherp te krijgen en te kijken met welk budget je de meeste doelen realiseert. Daarbij ook kijken naar efficiëntie; als je de straat openbreekt ook kijken naar de boomruimte onder de grond.	Verslag 3
Vanuit de ambities van het bomenplan voldoende geld opzij zetten. En maak de ambities duidelijk naar soort en gebied; bijvoorbeeld als er schade is aan laanbomen na een storm dan moet daar geld voor zijn om bomen te herplanten.	Verslag 3
Gespreksleider: Belangrijke vragen zijn: wie is mijn aanspreekpunt en waar kan ik terecht?	Verslag 3
Een app realiseren met een kaart van Arnhem waarop de bomen met boomnamen staan. Dit heeft Rotterdam al. (Bomenspotter). Zien welke boom het is en informatie toevoegen over de boom (leeftijd). Draagt bij aan bewustzijn over bomen. Geeft vertrouwen dat gemeente bomen serieus neemt en creëert draagvlak. Het boek 'Bomen in Arnhem' digitaal maken.	E-mail
Als er beleid geschreven wordt, zorg dat het transparant is.	E-mail
Maak het zichtbaar waar er gekapt wordt en waar er aanplant is. Stimuleer groengroepen van betrokken burgers in de wijk. Zodat een aantal wijkbewoners goed geïnformeerd is en de lokale situatie goed kent. Zij kunnen ook andere wijkbewoners helpen met vragen. Dit vergroot de betrokkenheid.	discussie website
Transparantie ook heel belangrijk in dit proces. De gemeente stuurt ook in deze avonden op een uitkomst waar zij iets mee kan.	discussie website
Op wijkniveau moet er een eerste aanspreekpunt zijn, zodat bewoners invloed uit kunnen oefenen (bijvoorbeeld op wijkbudgetten).	Verslag 3
Het is niet duidelijk waar je naar toe moet als je vragen/opmerkingen hebt over met name natuurgebieden. Daar zijn verschillende partijen bij betrokken. De gemeente zou moeten afspreken wie het aanspreekpunt wordt als andere partijen het beheer over nemen, bijvoorbeeld met het Gelders Landschap of woningcorporaties.	Verslag 3
Het zou fijn zijn als er een beheerkaart komt met wie welke gebieden in beheer heeft. Dat maakt het overzichtelijk.	Verslag 3

	Stel er komt een bomenbeleid zoals wij dat met z'n allen hebben besproken, dan zal er een cultuurverandering binnen de gemeente moeten plaatsvinden. Niet alleen de groenbeheerders, maar iedereen die in zijn werk bomen kan tegen komen: Stedebouwkundigen, verkeerskundigen, planners, handhavers, beheer Openbare ruimte, Beleidsmakers, opdrachtgevers, bestuurders, etc. Workshops en trainingen zijn m.i. nodig om iedereen het nieuwe groen- en boom-denken eigen te laten maken, de een wat meer dan een ander. Ook daar is geld voor nodig. Reactie: Zolang de gemeente niet zorgvuldig omgaat met het groen, heeft de burger daar ook geen boodschap aan. Reactie: Bij dat traject (workshops en trainingen) zullen ook inwoners moeten worden betrokken: regelmatige interactie over een langere tijd tussen enerzijds beleidsmakers, opdrachtgevers, planners, handhavers etc. en anderzijds inwoners is onontbeerlijk als je tot een echte cultuurverandering wilt komen. Anders raakt het bestuur in een mum van tijd weer “losgezongen” van de inwoners.	Inbreng alle boompicknicks	
	Aan het einde van de avond op 7-5. zei Frans Gooren dat het het bomenbeleid, de kapvergunning in het bijzonder, tegenstrijdig is met “van Wijken Weten’, waar de mensen in de wijken, buurten en straten meer mogelijkheden krijgen om zelf te beslissen over wat er in hun omgeving gebeurt. Maar, wat de mensen in de wijken ook voor dingen willen doen binnen hun wijk, het moet toch altijd voldoen aan het wijkplan en het gemeentebeleid? Een aanvraag kan altijd afgekeurd worden om redenen dat de aanvraag niet voldoet aan het gemeentelijk beleid. Dat gaat dan straks ook gelden bij het kappen van bomen. Lijkt mij duidelijk. Reactie: Mee eens. Het gemeentebestuur blijft een eigen verantwoordelijkheid houden voor de bescherming van groen en het groene aanzien van onze stad.	Inbreng alle boompicknicks	
	Wijkteams hebben op een aantal procedures geen zicht en zijn nog niet op de gewenste kwaliteit.	Verslag 3	
	Kijken naar de kwaliteit van dienstverlening bij de gemeente; daar ook certificaten aan kunnen koppelen.	Verslag 3	
	Vele bomen zijn eigendom van een gemeente, dus deze kan ook beslissen om te kappen. Echter staan deze bomen in de openbare ruimte en vullen dus ook de omgeving voor de bewoners aan. Veelal beslist een gemeente tot kap maar in hoever zijn bewoners daar mee eens en hoe kan men deze beslissing stoppen? Natuurlijk is een zieke of dode boom altijd een reden tot kap, maar is dan ook de gemeente eerlijk en is die boom ook ziek? Hoe eerlijk en vooral transparant is een gemeente bij een boom die vaak niet ziek lijkt?	discussie website	
	Gemeente is niet transparant. De gemeente doet het toch wel op haar manier. Ook al zegt een landschapsarchitect dat het anders kan zonder te kappen. (3x ervaren) Luisteren naar de (wijk)bewoners en goed in gesprek gaan. En soms is externe hulp ook uitkomst inzake advies. Niet stiekem eventjes snel kappen maar duidelijk communiceren via o.a. een brief, bewonersgroepen, krant, sociale media e.d. En met de straat zelf!	Discussie website	
	Als burger goed geïnformeerd worden over veranderingen. Geen dubbele agenda’s en projectontwikkelaars er niet mee weg laten komen. Kijk dan ook naar waarom dingen veranderd worden en of dat op tijd gebeurt. Nu is het vaak nog dat de burger er heel veel tijd in moet steken om te zorgen dat hij/zij gehoord wordt.	Verslag 2	
	Kapvergunningen en bouwplannen weer in de Arnhemse Koerier melden/plaatsen voor transparantie in beleidsbeslissingen	E-mail	
	Op de Kemper heide zijn beuken van 200 jaar neergehaald, totaal onduidelijk waarom, behalve waarschijnlijk vanwege financiële redenen? Een aardig briefje op een boom kondigde aan 'ruimbaan voor de bomen'. Maar dat oude exemplaren gekapt zouden worden, dat heb ik nooit kunnen lezen op dat briefje, het briefje insinueerde iets heel anders, namelijk dat de kronen van de bomen meer ruimte nodig hadden! Ik ben bang dat de opdrachtgever, de gemeente Arnhem, toch iets anders voor ogen had dan de kronen meer ruimte geven!	E-mail	
	Samen met de burger overleggen. Als de gemeente nieuwe plannen heeft, de burger betrekken door een keuze te geven uit meerdere plannen, met een onderbouwing van de visies. Een eerlijk en transparant lange termijn beleid geeft de burger mogelijk vertrouwen in de gemeente (terug).	E-mail	
	Betrokkenheid bewoners over dit plan en bij veranderingen in hun buurt	Email	
	Wat er nodig is om de visie in stand te houden, moet logisch worden door gecommuniceerd met de burger, dan zal het verzet kleiner zijn.	Email	
	Belangrijk thema: educatie voor jongeren over bomen en natuur. Ze moeten ruimer gaan kijken, ook richting scholen. Bewustwording is heel belangrijk.	Verslag 1	
	Laat zien wat je doet, welke onderzoeksvragen daarbij horen, welke bomen er in mee genomen worden. Dan weet je wat er gepresenteerd gaat worden.	Verslag 3	
Monitoren, evalueren, bijschaven			
Monitoren & Evaluatie	Zorgen voor een monitoring. Kwantificeren van de belangrijkste activiteiten; maak het meetbaar. Niet alleen de uitkomsten laten zien, ook het onderzoek. Tekeningen kloppen niet altijd. Ik zou graag zien dat er meer de wijk in wordt gegaan om in het veld te kijken. (Roept wel vragen op rond het budget; dat is een tijdrovende en dure manier van monitoring) De gemeente heeft een digitale tool met een beheersysteem waar veel informatie in terug te vinden is. Monitoring kan elk jaar zijn, bijvoorbeeld met een wijkshow. Daarvoor is continuïteit in de wijk wel belangrijk. Afspraken moet vastgelegd worden. Er zal een gemeentelijke evaluatie moeten komen over de gevolgen van de afschaffing van de kapvergunning. Het gaat niet alleen om bomen in particuliere tuinen, maar ook over bomen in de openbare ruimte en de terreinen van instellingen en bedrijven. Ook moet onderzocht worden of de beschermende werking van bestemmingsplannen nog wel functioneert na de afschaffing van de kapvergunning. Wat ontbreekt in het huidige plan is de transparante monitoring van de bestaande bomen en welke status ze hebben. Ik mis de terugkoppeling. Beheer moet teruggeven wat ze gedaan hebben en daar moet op geanticipeerd worden. Met dit nieuwe bomenplan moet het beheer aan de gang en ik wil weten wat er dan teruggekoppeld wordt. Monitoring is belangrijk.	Verslag 1 Verslag 2 Verslag 3 Verslag 4 Verslag 5 Verslag 6 Verslag 7 Verslag 8	Monitoren en evalueren (p. 20) <u>Monitoren aantal bomen en kroonoppervlak</u> In 2019 is de toe- en afname van het aantal bomen en de kroonoppervlakte van bomen geïnventariseerd op buurt- en wijkniveau tussen 2006 en 2018. Om het Bomenplan te monitoren wordt dit in de toekomst voortgezet. Jaarlijks zal een bomenbalans worden opgesteld met daarin een overzicht van de toe- of afname van het aantal bomen en de kroonoppervlakte. Er wordt gemeten vanaf een vast ijkpunt, namelijk 2006: wat is het verschil tussen het huidige jaar en 2006. Een tweede ijkpunt kijkt naar het verschil tussen het huidige jaar ten opzichte van het voorafgaande jaar. De bomenbalans wordt gerapporteerd aan het bestuur. Daarnaast houden we bij hoeveel bomen met een kapvergunning zijn geveld, hoeveel bomen er in dit kader zijn bijgeplant en hoeveel bomen we hebben kunnen verplanten. <u>Evaluatie</u> <u>De aanpak van het Bomenplan wordt na 5 jaar geëvalueerd. In de evaluatie wordt bekeken in hoeverre de</u>
Fianciën			
Algemeen	W.b.t. onderhoudskosten: niet WEER de gemeentebelastingen verhogen, maar snoeien in andere kosten, bijvoorbeeld overbodige medewerkers en/of subsidies vanuit de gemeente. Als onderhoud van bomen door geldgebrek onvoldoende is, meer budget voor de groenvoorziening. Ruimvoldoende budget voor onderhouds- en beheerdiensten; te weinig middelen om het goed te doen (al doen ze heel goed hun best) Groen in combinatie met cultuurhistorie; rondom monumenten de structuur bewaren. Als we dit als stad willen, moet er wel een bijdrage zijn voor de particulier, zodat hij/zij niet volledig zelf voor de kosten van onderhoud moet opdraaien.	E-mail E-mail Verslag 2 Verslag 2	Niet opgenomen in het Beleidsplan De extra ambitie zoals die is verwoord in het nieuwe Bomenplan kost ook extra geld. Het aanplanten van meer bomen, het langer behouden van bestaande bomen, het 'herinvoeren' van de kapvergunning en enkele andere maatregelen zal naar verwachting enkele tonnen duurder zijn dan in de oude situatie. Als het Bomenplan door het College aan de Raad aangeboden wordt, zal dit vergezeld gaan van een dekkingsvoorstel. Naast de al bestaande subsidieregeling voor bomen op 'hitteplekken' willen we kijken of we ook nog

	Aangezien het noodzakelijk is om veel meer bomen te laten groeien in Arnhem zal het gemeentelijk budget voor het onderhoud eveneens moeten stijgen per jaar. Hoe gaat het met kennis en geld voor grote bomen in tuinen van mensen die net in een huurwoning wonen? Worden deze mensen ondersteund? Beheer is vaak duur (zie kopje geld). Er worden miljoenen vrijgemaakt voor het gemeentemuseum en er wordt gezocht op het stadhuis om miljoenen vrij te krijgen voor de vernieuwing van de schouwburg locatie: waar blijft de inzet voor bomen en het verminderen van het klimaatprobleem? Waar blijft de Arnhemse inspanning voor Arnhem als bomenstad? Opstellen van subsidieregeling voor mensen die onderhoud aan hun boom/bomen niet zelf kunnen betalen. Als je het zelf goed kan betalen hoeft je de subsidie niet te krijgen, dus met name voor mensen met een minimumbudget. Er moet besef komen bij corporaties en instellingen. Daar kunnen ze het budget voor jaren managen, want bomen gaan jaren door en zitten niet vast aan één huurder/bewoner. Kappen voor geld mag nooit een doelstelling zijn. Kap wordt ook ondergebracht in de begroting. Kostenneutraliteit staat er volgens mij wel. Als onderhoud van bomen door geldgebrek onvoldoende is, meer budget voor de groenvoorziening. Subsidie voor aanplant voor bomen moet er ook bij komen.	Aktie Redactie Bomen Arnhem Verslag 4 Aktie Redactie Bomen Arnhem Verslag 4 Verslag 4 Verslag 4 Verslag 4 E-mail Verslag 4	aanvullende subsidieregelingen voor particulieren kunnen introduceren.
Overig			
Niet meegenomen uit reacties: algemeen	Groene verticale woonflats, in het groen ingericht. Kan Arnhem initiatief in nemen.	Verslag 2	Niet opgenomen in het Beleidsplan Er zijn tijdens de verschillende boompicknicks en ook via de website veel ideeën en suggesties aangeleverd, die niet in dit plan thuishoren. Veel suggesties gaan over klimaatadaptatie. Voor zover deze bertrekking hebben op bomen zijn ze verwerkt in dit plan. Voor het overige (bijv. groene daken, regentonnen, waterinfiltratiegebieden) worden deze suggesties gebruikt bij het opstellen van klimaatbeleid. Ook worden er uitspraken gedaan (bomen gaan voor parkeerplaatsen of voor zonnepanelen) die in algemene zin, in dit kader te ver voeren. Wel wordt in dit plan een werkwijze geïntroduceerd bij projecten, waarmee bomen beter beschermd worden dan voorheen.
	Regenwater opvangen ten bate van groen; ook in centrale stukken van de stad waar je het goed kan bewaren. Regentonnen voor particulieren aanbieden met subsidie.	Verslag 2	
	Groene tuinen i.p.v. betontuinen in wijken. Kan er bijvoorbeeld belasting op bestrating komen?	Verslag 2	
	Groene daken met groen	Verslag 2	
	Leefgebied voor de dieren in de stad (fauna). Ook combineren met aangepaste stadsverlichting.	Verslag 2	
	Er is nog niet echt een start gemaakt met verkoeling van de binnenstad. Muren van groen en extra bomen met dat doel heb ik nog niet ontdekt. Je kan naast deze verkoeling nog heel veel platte (bedrijfspanen) voorzien van zonnepanelen. Het kan toch ook gelijk op gaan?	Discussie website	
	Regenwater opvangen ten bate van groen; ook in centrale stukken van de stad waar je het goed kan bewaren. Regentonnen voor particulieren aanbieden met subsidie.	discussie website	
	We moeten redeneren vanuit een toekomst/streefbeeld van ongeveer 10-15 jaar. Daarbij willen we algemene overkoepelende uitgangspunten en de kapvergunning is er één van. Op die manier moeten we ook de avonden ingaan en daarbij toewerken naar een scenario.	Verslag 2	
	Maak plannen voor de lange tijd, dan kan je klimaatbestendig kijken.	Verslag 2	
	Ik geef mee om vooral aan duurzaamheid te denken, kijk naar de lange termijn en aan volgende generaties als je gaat denken over bomenbeleid.	Verslag 1	
	Er zijn nog zoveel daken waar zonnepanelen op kunnen, onacceptabel om er grond voor op te offeren waar CO2 opnemende natuur zou kunnen staan. Bomen hebben voorrang op zonnepanelen, als we zo zouden gaan redeneren is het einde zoek er zijn en er zullen vele andere manieren zijn waarop je aan groene stroom zal kunnen komen zoals vorige spreker ook zei. Bos kappen om windmolens te plaatsen, onacceptabel, we hebben nu ca 13% natuur in NL, hopelijk wordt dat meer in de toekomst en niet minder.	Discussie website	
	Bomen i.p.v. blauwe golven (parkeerterreinen) -> parkeerplaatsen opofferen voor bomen. En bomen i.p.v. huizen in een nieuwe wijk	Verslag 2	
	Maak bij aanwijzen van parkeergelegenheid een afweging tussen een keuze voor een boom of voor een parkeerplaats.	E-mail	
	Bij herinrichten van straten (en aanvullen van bomenrijen) moet het geoorloofd zijn beperkt af te kunnen wijken van de stedelijke parkeernorm ten gunste van bomenaanplant	Aktie Redactie Bomen Arnhem	
	Wijken moeten veel ruimer opgezet worden. Winst uit verkoop van bouwgrond moet verboden worden.	E-mail	
	Waarom worden plantenvakken altijd hoger gelegd dan het straat- of stoepniveau? Dan is er geen spraken van waterberging, maar wordt het nog sneller afgevoerd. Ik opteer voor stoepbanden met tussenruimtes, zodat het water in het plantsoen kan stromen.	discussie website	
	Als straten doorlopen in verschillende wijken zou het wel mooi zijn als het zelfde groenplan wordt doorgevoerd, voor het aanzicht van de straat voor de voorbijganger.	E-mail	
	Is het mogelijk om te werken met verschillende scenario's en deze voor te leggen aan de raad? Er is dan meer recht aan inbreng.	Verslag 1	
	Bij ons zijn er veel klachten over fijnstof. Steeds meer mensen klagen daarover in de wijk. Als we bepaalde wegen aanleggen moeten we ook kijken dat het verkeer en de rest van de wijk goed samen kan. Niet zomaar infrastructuur aanleggen.	Verslag 4	
	Transparantie moeten beginnen op deze site. Wat is het doel van deze punten. Sommige onderwerpen lijken er met de haren bijgesleept. Het gaat toch met name over het wel of niet herinvoeren van de kap vergunning? Vertrouwen in de gemeente ontstaat als duidelijk wordt wat met de opmerkingen gebeurt, wat de waarde ervan is en hoe opmerkingen mee worden gewogen. Gaan jullie een stemming houden? Wie is voor, wie is tegen de kapvergunning? Gaan jullie een onderzoek doen? Hoeveel bomen zijn er extra gekapt sinds de vergunning is afgeschaft?	discussie website	
	Maak het systeem van melding maken overzichtelijker. Dat kan nogal een gedoe zijn. Geef bij de antwoordmail niet alleen een zaaknummer, maar ook een korte beschrijving waar de zaak over gaat. Er is nog geen terugkoppeling als je aangeeft dat je ontevreden bent (smileysysteem) over de dienstverlening n.a.v. je melding. Er wordt niet aan mij gevraagd waardoor dit komt.	Verslag 3	
Niet meegenomen uit reacties: Integraliteit in aanpak	Vraag: waarom zitten mensen van de landschapsarchitectuur en de bouw hier niet bij? Op de tekening worden groen/bomen wel vaak aangegeven, maar in realiteit staan ze er niet. Dan is het vaak 'grijs': parkeerplaatsen, fietsen, schuurtjes etc. Bij de uitgifte van de bouwgrond gaat het al mis; te kleine tuinen om goede bomen neer te kunnen zetten. De conclusie hierbij is dat het een integrale afweging moet worden. En dat groen van groot belang is bij integraal werken.	Verslag 2	
	Probeer om het bomenplan te integreren met de waterhuishouding van de stad. Waterinfiltratiegebieden. Deze worden alleen maar belangrijker. Bomen zorgen voor schaduw, maar onttrekken ook water uit de grond. Kijk naar de kansen en risico's.	Verslag 1	
	Wanneer men bv de straat al open heeft voor het warmtenet kunnen de gasleidingen ook gelijk verwijderd worden, kwestie van goed plannen met elkaar. Zit liever een week zonder gas dan dat die boom om moet omdat het niet gelijk kan. En men kan een gasleiding ook laten liggen als hier een boom op staat, de nieuwe leidingen kunnen anders gelegd worden.	Discussie website	

Niet meegenomen uit reacties: Verdere uitvoering/vervolg stappen	Een voortschrijdend onderhoudsplan	E-mail
	Bomenbeleid met mooie doelstellingen is op zich goed, maar in de praktijk zal in veel concrete situaties het juridische kader bepalend zijn. Voor de interpretatie van dat juridische kader zal ook de inhoud van het handboek relevant zijn. Ik wil graag meedenken over de concretisering van juridisch kader en handboek.	Inbreng alle boompicknicks
	In het beleidsplan kan al een tijdsplanning worden opgenomen voor het opstellen van een uitwerking en concretisering van het doel om via bomen- en groenbeleid een bijdrage te leveren aan het opvangen en matigen van de gevolgen van klimaatverandering. Betrek daarbij waar mogelijk ook de waterhuishouding van de gemeente, op grond van recente wetenschappelijke inzichten over (1) de effecten van verschillende soorten groen op de waterhuishouding, en (2) de voorwaarden die met een goede waterhuishouding geschapen kunnen worden voor behoud van groen en het verminderen van “hitte-eilanden”	Inbreng alle boompicknicks

Van: Steven de Nie

Verzonden: zondag 1 december 2019

Onderwerp: Behandeling in de gemeenteraad van het raadsvoorstel 'Bomenplan Arnhem'

Geachte raadsleden,

Mijn visie is, dat de boomkapvergunning onvoorwaardelijk en onmiddellijk heringevoerd moet worden.

Alleen dan worden onze waardevolle bomen (weer) beschermd tegen willekeur, onverschilligheid en geldelijk gewin van maatschappelijke partijen die lak hebben aan levende wezens die zich niet kunnen verweren. Bomen geven rust, verkoeling, nemen CO2 op en geven zuurstof, zuiveren lucht en houden vocht vast in de bodem in tijden van droogte.

Hierbij sluit ik mij voor 99% aan bij de visie en wensen van de werkgroep Behoud Bomen Arnhem.

Bij voorbaat hartelijk dank voor het kenbaar maken van mijn inspraak. Hopelijk is dit mogelijk!

Met vriendelijke groet,

Steven de Nie

Arnhem, 3 dec 2019

Geachte raadsleden,

Het is goed dat gemeente Arnhem haar visie op bos en bomen actualiseert, niet in de laatste plaats door klimaatverandering en ernstige achteruitgang van biodiversiteit. Voor groene stad Arnhem blijft een groot en gezond bomenbestand belangrijk – voor identiteit van de stad en levenskwaliteit van de Arnhemmers en bezoekers.

Met grote interesse heb ik Bomenplan Arnhem gelezen. Het is een samenhangend en realistisch verhaal. En ik kan me prima vinden in de intentie en de voorgestelde hoofdlijn van 'meer (buitengewone) bomen, meer bladmassa en beter beschermen van bomen'.

Helaas is dit verhaal meer visie dan plan. Ik mis de urgentie en een stevig gekwantificeerde ambitie. Hier ligt een mooie taak voor u, raadsleden.

Mijn voorstel

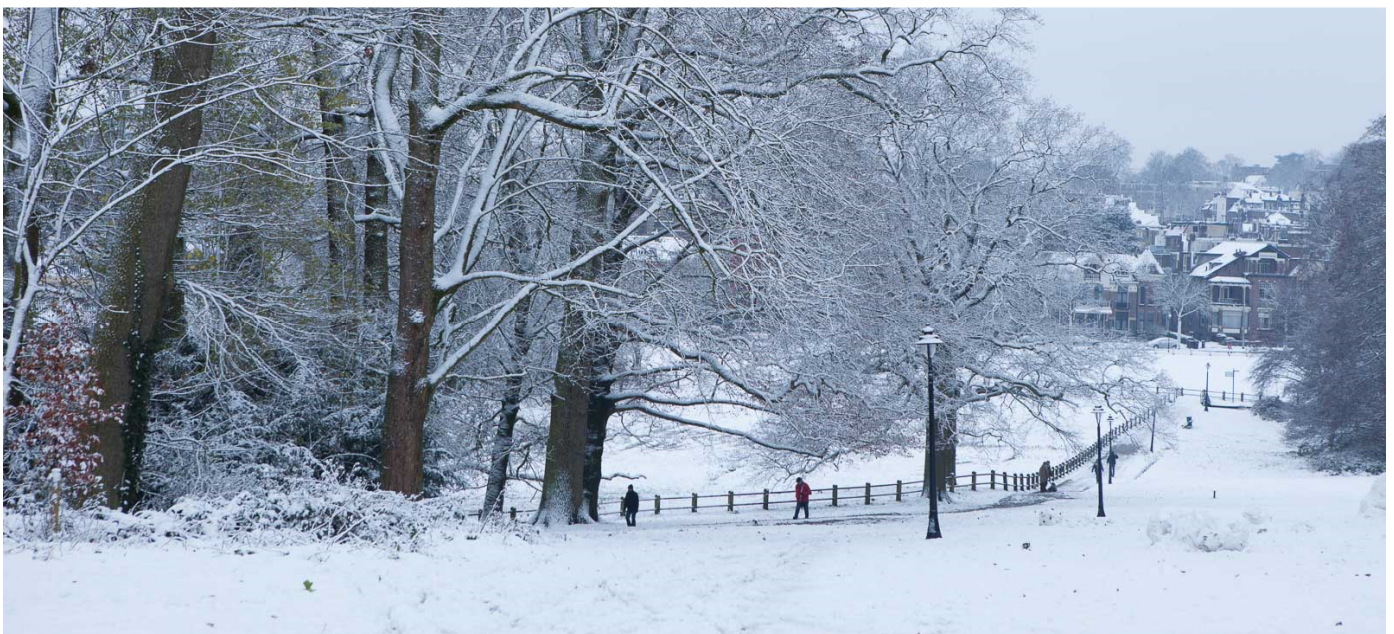
Voordat gemeente Arnhem gaat zoeken naar plekken waar meer bomen passen (zie p.13), formuleert u een pittig én gemakkelijk meetbaar doel waar direct mee kan worden gestart, bijvoorbeeld:

In de komende 5 jaar realiseren we in alle wijken en buurten een toename van het kroonoppervlak van ten minste 5 procent; in buurten met hittestress (rood en bruin op kaart 2, p.11) 10 procent.

n.b. de hiervoor benodigde monitoring is niet anders dan op p. 29 beschreven wordt.

Met vriendelijke groet,

Hans van den Bos

Intro:

Naam: Anne Ferwerda, ik spreek in op persoonlijke titel

Motivatie voor deelname:

Ik ben een natuurliefhebber, behoefte aan boomrijkere leefomgeving, zorg voor de toekomst van kinderen (juf, oma)

Ik heb er een positief gevoel over de inspraakprocedure, ik mag constructief mee denken, mening geven na zorgen over de in mijn ogen situatie van bomen in Arnhem en ik verwacht dat er met mijn inbreng iets gebeurt.

Edoch ik word teleurgesteld over de gang van zaken behalve over de catering:

Ik ben dan ook kritisch op diverse punten:

Doel: inwoners betrekken om draagvlak te creëren voor het beleidsplan: informeren, raadplegen en adviseren.

Is dit wel goed gegaan?

- Arnhem heeft 157.223 inwoners. De bijeenkomsten zijn verdeeld over Arnhem Noord, op een tje na in Arnhem zuid terwijl daar de helft van de bevolking woont: 74.850 inwoners
- Vanaf het begin zijn de diverse rollen van de deelnemers niet omschreven: de gemeente bepaalt de agenda, maar brengt zelf geen voorstellen in, die lezen we later pas in het concept beleidsplan, dat is vreemd. Bovendien is soms de informatie bijvoorbeeld over het aantal bomen in Arnhem en de boomkronenfotografie niet wetenschappelijk onderbouwd en daardoor verkeerd te interpreteren. Dat geeft geen vertrouwen.
- Daarbij is de waarde van de inbreng van de deelnemers niet duidelijk, behalve dat de inbreng is genoteerd
Hoe wordt het resultaat van de inspraak geïntegreerd in het plan dat wij niet kennen, welke keuzes zijn er gemaakt en waarom, ook aandacht voor (tegen)argumenten of onmogelijkheden
- De werkwijze vraagt regelmatig veel initiatief van de deelnemers om aan informatie te komen, zeker als je niet in de gelegenheid bent om alle picknicks bij te wonen
- We ontvangen summiere informatie over uitstel, waarom niet al een concept toesturen met voorbehoud, het gevolg is:
Ultra korte termijn voor lezen en reageren op bomenbeleidsplan namelijk:
Op 27 september bomenbeleidsplan ter inzage
3 oktober :Op de eindbijeenkomst weinig gelegenheid voor reageren, alsnog snel reactie via internet omdat sluitingstermijn 6 oktober is.

Hoe kijkt u hiernaar?

Heeft naar uw oordeel het projectteam zich gehouden **aan haar opdracht** van de gemeenteraad om een plan te maken **met draagvlak**?

Ondanks goede intenties van het projectteam

- heb ik behoefte aan een concretere invulling, in elk geval op korte termijn en meer dialoog over de keuzes
- heb ik behoefte aan betrokkenheid en inspraak in de toekomst (bomenkwaliteitsteam) als er meer duidelijkheid komt over de invulling
- maak ik me zorgen over beschikbare financiën

Participatie bij het Bomenbeleidsplan Arnhem

Bron voor mijn opmerkingen:

- Participatiewijzer (Nederlandse Ombudsman):
Tien spelregels voor behoorlijk omgaan met inbreng en inspraak van burgers
- Opmerkingen uit stukken die Evelien mij stuurde over participatie met stakeholders in haar organisatie
- Het bijwonen van de introductiebijeenkomst, 2 bomenpicknicks, verslag van de eindbijeenkomst
- De concept versie en de definitieve versie van het Bomenbeleidsplan Arnhem

Geachte raadsleden, mede-insprekers en toehoorders.

Mijn naam is Mark Bosch en ik spreek namens de Werkgroep Behoud Bomen Arnhem.

De werkgroep bestaat uit 8 bevlogen Arnhemmers die het gevoerde bomen beleid tenenkrommend vonden en daardoor in verzet zijn gekomen. We zijn voortgekomen uit Behoud Bomen Talud Lindenheuvel uit 2015 en hebben een doorstart gemaakt in feb 2018 als Behoud Bomen Arnhem om de bomen van het Lauwersgrachtpark te behouden. Inmiddels alweer bijna 2 jaar geleden. En nog is er niets veranderd aan het bomenbeleid en het boombenul in Arnhem. Vandaar dat er een nieuwe loot aan onze stam hangt te weten de Stichting Tree Union. En dit alles na het aantreden van het nieuwe college en een zogenaamde nieuwe groene wind in Arnhem.

Terwijl je zou verwachten dat een nieuw Arnhems college met veel ambitie de zorgen onder inwoners over leefbaarheid en andere stadse problemen voortvarend zou aanpakken, wie die ambitie verwacht had komt tot nu toe bedrogen uit.

Van ambitie is nauwelijks sprake.

En op luisteren en handelen naar wat inwoners willen, kunnen we dit college al helemaal niet betrapen.

Integendeel. Rollebollend gaan de collegepartijen over straat en over de tong.

Ronde Tafelgesprekken en inspraakavonden zijn voor de Bühne.

Maatregelen die ze nemen of willen nemen, de huisvuil-inzameling Diftar is daar een voorbeeld van, kunnen op weerstand van veel Arnhemmers rekenen.

En toch, tegen beter weten in, wordt dit doorgezet. Partijen waar vele Arnhemmers hun hoop op hebben gevestigd laten het compleet afweten.

Logisch in een college van deze samenstelling waarbinnen enkele partijen programmatisch lijnrecht tegenover elkaar staan.

Dan krijg je een beleid van vlees noch vis, houden ze elkaar in een wurggreep en lijkt het pluche belangrijker dan principes.

Zo is ook het voorstel voor een nieuwe bomenbeleid voor de stad tot stand gekomen.

Terwijl groen van essentieel belang is voor het welzijn van mensen blijken bomen straks weer het stiefkindje van nieuw Arnhems beleid.

Ook hier is sprake van vlees noch vis.

Waarom het een slecht nieuw beleid is.

Het afschaffen van de kapvergunning in 2013 heeft geleid tot een waanzinnige achteruitgang van duizenden gezonde bomen in Arnhem. Het is onze ervaring dat er nooit een ambtenaar aan te spreken is geweest op dit beleid.

Er zijn politieke partijen in de Arnhemse raad die vinden dat ambtenaren meer verantwoording moeten afleggen voor hun daden en uitspraken. Omdat ambtenaren vaak namens het gemeentebestuur spreken, heeft dat als consequentie dat zij ook het gezicht zijn van het uit te voeren beleid. Zij worden door de inwoners van Arnhem gezien als diegenen die verantwoordelijk zijn voor het beleid.

Het waren de ambtenaren die de *boom-café's* hebben opgetuigd, en het waren diezelfde ambtenaren die dit zogenaamde nieuwe bomenbeleid geschreven hebben

of eigenlijk beter; overgeschreven hebben uit de reeds bestaande *groenvisie 2035*. De ambtenaren zijn dus medeverantwoordelijk te houden voor de gang van zaken rond de totstandkoming van dit nieuwe bomenbeleid. En daar is volgens ons een hoop over te klagen.

Ik ben als burger moedeloos geworden door de stroperige en weggijkende houding van diegenen die ons besturen, de mensen die ons willen doen geloven dat ze het zo goed met ons voor hebben. Werkelijk luisteren en ontmoeten lijkt daar niet bij te horen. Dwingen en dicteren des te meer. Er wordt wel gedáán alsof er geluisterd wordt, daarom dus die boom-picknicka, maar bewoners werkelijk laten participeren in het proces is er niet bij.

De bühne poppetjes (lees; de wethouders) worden eens in de 4 jaar gewisseld, en met de wisseling, zoals Kees Hin het verwoorde tijdens één van de bomenavonden, waaie we weer mee met hoe men het dán wil. Juist dit zwapperende beleid moet stoppen. Er moet beleid met visie voor de toekomst worden gemaakt dat niet steeds veranderd kan worden!

Dat betekent dus onder andere dat men niet tussendoor zaken aan vastgesteld beleid kan veranderen, zoals de afschaffing van de kapvergunning, dat niet anders kan worden gezien als een VVD-cadeau voor de eigen achterban. Leendert Combee mag dan zijn mantra herhalen dat er voorheen al zonder vergunningsaanvraag werd gekapt, dat neemt niet weg dat het toegeven aan zo'n fenomeen getuigt van visieloosheid. Van vrijheid – blijheid voor tuineigenaren worden bomen in de stad helaas niet beter. Heel veel tuinen en gebieden tussen huizen zijn kaler geworden. En dat is om meerdere redenen slecht voor de stad.

In 2003 kwam ik wonen onder vijf majestueuze witte paardenkastanjes van 90 jaar oud. De bewoners van de net gebouwde huizen aan de Lindenheuvel bleven maar zeuren dat de bomen gekapt moesten worden. Jaren moest ik waakzaam blijven om de kap te verijdelen. In overleg met Codi Duyster, de boomexpert van de gemeente Arnhem, ben ik de strijd aangegaan. Hij drukte me op het hart; 'zorg dat men niet gaat zagen'! Als men eenmaal 1 tak afgezaagd heeft blijft men zagen totdat de boom weg is.

Toen ik in 2011 via Codi vernam dat de kapvergunning afgeschaft zou gaan worden wist ik wat me te doen stond; de bomen moesten op de lijst met beschermde bomen komen! De eerste aanvraag werd afgewezen en ik moest komen inspreken, om met de gratie gods de bomen toch nog op de lijst te krijgen. Slechts 800 bomen in Arnhem bereikte de uiteindelijke lijst, wat in een bomenstad als Arnhem een gotspe is.

In 2015 wankelde de nieuwe status van de kastanjes aan de Lindenheuvel alweer, en wilde men op het hele talud 49 bomen gaan kappen. Men was simpelweg vergeten op de lijst met beschermde bomen te kijken. Zo gaat dat dus! Doordat de buurt actie ondernam, bewonersparticipatie dus, bleven de bomen staan. Uiteindelijk bleken alle rapporten over de bomen geen stand te houden. De toverwoorden 'gevaar' en 'onveilig' bleken totaal uit de duim gezogen. Een valse tactiek om te komen tot kap. Wethouders en raadsleden moesten gewezen worden op hun eigen falende beleid, want men was niet eens in staat om die 800 bomen te beschermen!

Zonder tussenkomst van 'Behoud Bomen Talud Lindenheuvel' waren de bomen onder goedkeuring van de gemeente gekapt. Dat bomen kunnen sneuvelen door persoonlijke ideeën van bepaalde ambtenaren en dat daar zelfs waarheid verdraaiende tactieken voor worden bedacht moet stoppen! Dit moet worden vastgelegd in echt nieuw bomenbeleid.

Alle bomen moeten in principe weer een beschermde status krijgen. Er moet een kapvergunning komen die door eenieder moet worden aangevraagd bij kap. Er moet daarbij ook gekeken worden naar wat de bomen voor de omwonenden betekenen. Zaken als 'bomen geven rommel in mijn tuin', of 'zichtlijnen' kunnen niet langer als doorslaggevend worden beoordeeld.

Mocht er dan toch besloten worden tot kap dan moet die keus transparant zijn en kloppen.

Het boombeleid moet niet meer met elke politieke wissel worden gewijzigd, maar stevig worden verankerd in Arnhem, op een manier dat als voorbeeld kan dienen voor Nederland. Behoud Bomen Arnhem wil dat er een echt nieuw bomenbeleid komt met een langetijdsvisie, waarin de burgers niet steeds de straat op moeten om kap tegen te houden. Als burgers moeten we blind kunnen vertrouwen op bomen minnend beleid. Arnhem moet een stad worden met boombenul, doordrongen van de waarde van bomen voor de stadnatuur en mensen.

Wij zijn het spuugzat dat we steeds opnieuw ons keihard vrijwillig moeten inzetten en ons moeten wapenen tegen goed betaalde ambtenaren en wethouders die hun eigen zin doordrijven.

Bomen zijn van ons allemaal dat zou de geldende moraal moeten zijn.

Boombenul van de wortel tot de kruin!

Nooit meer een boom voor groene stroom!

Geachte raadsleden en belangstellenden;

Op verzoek zetten wij bij deze enkele hoofdpunten op papier uit ons betoog en onze inbreng op 4 december jongstleden en in voorbereiding voor onze vervolgsessie komende week 11 december in het stadhuis.

Bomen zorgen voor welbevinden, leefbaarheid, natuur en gezondheid. Natuur helpt mensen met depressiviteit en andere stoornissen. **Natuur is een eerste levensvoorwaarde.** Hoe maken wij onze stad leefbaar voor nu en in de toekomst? Er zijn tal van voorbeelden. Groene daken, sedumdaken, gevelgroen, daktuinen, gevelbossen en meer. Door zo te werken neemt de hoeveelheid groen toe ook in een bebouwde omgeving als Arnhem.

VN, Europese Commissie, diverse instanties en rapporten laten zien dat het vijf voor twaalf is geweest. Er is een structurele verandering nodig in ons handelen. Meer bomen en meer Natuur. Een drastische uitbreiding van bos en groen. Een besef dat wij leven bij de gratie van Natuur en dus Aarde. Water, Voedsel, Kleding, Grondstoffen, Hout, Stenen; **Het zijn Natuurproducten!**

Wij leven in een kenniseconomie maar er is een tekort aan kennis en of de beschikbaarheid daarvan. Hogeschool van Hal Larenstein en de Universiteit Wageningen hebben een paar honderd publicaties in huis over groen en de voordelen daarvan voor de stad. De kennis is er sedert jaren. Het gaat over bewustzijn, psychologie en een andere manier van denken en handelen. De durf om te kiezen voor echte verandering. Kennis en mooie concepten te delen en te laten zien. Arnhem echt innovatief te maken in het aanzien van de stad. Budgetten verschuiven van diverse deelgebieden naar groen gezien de grote voordelen in het beheersen van vandalisme, minder ziekten, toename leefbaarheid, schaduw & hittestress, waterbuffering, toename van de biodiversiteit en welbevinden.

Een van de aandachtspunten is ons boekhoudsysteem. Wij denken en rekenen in geld. Zo verdween onze buurttuin in wording in Malburgen vanwege de komst van een flat en een bouwplaats. De waarde van groen, de werkelijke grotere waarde wordt veel te weinig gewaardeerd. Ons boekhoudsysteem doet schade aan burgerinitiatief en aan bomen.

Burgerinitiatief en bomen hebben ruimte nodig!

Pas het bouwbesluit aan als gemeente en geef bij offertes de opdracht om een plan te maken met daarin daktuinen, gevelgroen en duurzame ontwerpen verplicht.

Ga het gesprek aan met de woningcorporaties over duurzaam en groen bouwen en het integreren van natuur in de bouwwijze en creëer ruimte voor burgerinitiatief. Maak het eenvoudig en verlicht de regeldruk. Maak innovatie- en regelvrije plekken in de stad.

Hou de vervaldata van onderhoudscontracten van groen in de gaten en grijp vroegtijdig in. Geef nieuwe opdrachten en geef woningcorporaties de opdracht te werken aan nieuwe betaalbare (!) vormen van groen en fysieke ruimte voor initiatieven van burgers in de wijken. Al acht jaar geleden hebben wij dit onderwerp aangekaart bij de woningcorporaties. Het is belangrijk dat de gemeente zijn invloed beseft en sturend optreedt om gezonde voorzieningen concreet te laten worden.

De stad die voor zichzelf kan zorgen in voeding en water!

Het water uit de beken zuiveren en bottelen, en bufferen, als symbool voor de zuivere stad. Arnhem; de stad die voor zichzelf kan zorgen. Pachtcontracten een nieuwe invulling geeft om lokaal voedsel voor de stad te produceren en voedselbossen te realiseren om de stad vanwege meervoudige positieve functies; www.ecovredgaard.nl

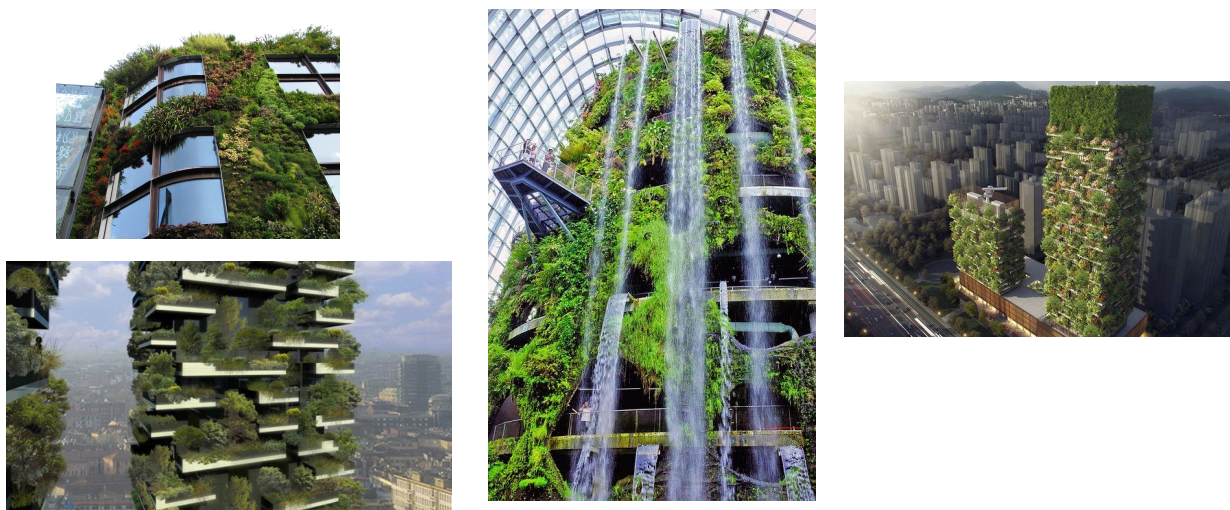
Het zuivere Arnhem! De parken voorzien van eetbare en bruikbare planten en bomen.

Maak van de parken voorbeeldgebieden voor de stad van 2050. Waar groen overal aanwezig is en duurzame bouw centraal staat. Draag het uit en laat het zien in het gemeentehuis! Burgers kunnen niet vragen om iets wat zij niet of nauwelijks kennen (!)

Duurzame parken met ecologische zelfvoorzienende bouw, met waterbuffering, en educatie in de vorm van informatie en plantjes aan de uitvalswegen van de parken. Zodat het groen groeit de stad in en in het bewustzijn van de bewoners! Steken, opslag en plantjes verzamelen en aanbod mogelijk maken.

Groene flatgebouwen - met betrekking tot de link tussen het aantal inwoners en het aantal bomen. De vraag was hoe dat zit bij de bouw van flats vanuit de raad. Er zijn bijzonder mooie voorbeelden van flats en woningen(!) waar groen centraal staat. Een half bos gerealiseerd kan worden in en op een gebouw; en; in de gebouwen(!) veel meer groen en duurzame elementen.

De leefbare stad en denkt u daarbij aan uw kinderen! www.evsgebouwbeheer.nl

EcoVrede Nederland Postbus 60051 6800 JB Arnhem

Telefoon: 06 19 67 93 89 organisatie@ecovrede.nl

www.ecovrede.nl www.ffrmnetwork.org Voedselbossen

Er komt een **recessie** aan zo is de voorspelling in de 2e helft van 2020.
Belangrijk om voor die tijd (!) goede projecten voor de stad in gang te hebben gezet en de budgetten veilig gesteld voor de komende jaren! Het gaat om een andere economie.

Over kennis gebruiken; Er is heel veel mogelijk in de Wereld;
2 tips; 1. Laat het de burgers zien! 2. Nodig per onderwerp dat wordt besproken een Hogeschool uit om in de raadszaal te vertellen wat er in het werkveld/ onderwerp gaande is met de uitnodiging daarvan een brede presentatie te geven van bijvoorbeeld een kwartier in de beeldvormende fase. Goed voor de binding met het onderwijs, educatief en een nieuw element.

Dank voor uw aandacht en graag tot volgende week.

EcoVrede Nederland De denktank voor de dag van morgen Vrijwilligersinitiatief
Sedert 2009 actief in en om Arnhem

www.ecovrede.nl ANBI Instelling organisatie@ecovrede.nl

Bijdrage inspreekavond 4 december 2019

Bomenplan Arnhem

Mijn naam is Tinka Chabot (op zijn Frans uitgesproken), ecologisch hovenier en bosbouwkundig ingenieur, dus ik weet wel iets van bomen, hoe ze groeien en wat ze nodig hebben om dat zo gezond en lang mogelijk te doen. Mijn taak is eigenlijk om mensen blij te maken met hun tuin en met het groen wat zich in hun tuin bevindt. De meeste huizen zijn gebouwd in de jaren 60-70 van de vorige eeuw en toen is ook de aanleg van die tuin ter hand genomen. De bomen die toen geplant zijn, waren lief en klein en men had geen idee hoe groot die bomen konden worden. Ze staan dus vaak op een verkeerde plaats, in de weg of er staan er veel te veel. Ik adviseer dan om enkele bomen (vaak coniferen) op te ruimen en te kijken waar er plaats is om een nieuwe boom te planten die wel de ruimte en mogelijkheid heeft om volwaardig uit te groeien.

Het plan wat er nu ligt gaat wel uit van drastische maatregelen om iedere bomenkap te voorkomen. Ook als een boom nog geen 25 cm dik is, en je wilt hem kwijt, moet je al een vergunning aanvragen. Dat betekent in principe dat je iedere zaailing al zou moeten melden. Dat is natuurlijk volstrekte kolder. Ook een dikte van 25 cm (omtrek ongeveer 80 cm) is door een boom al snel bereikt, net als een kroondoorsnee van 5 meter. Daar zou veel flexibeler mee omgegaan moeten worden, zodat mensen gemotiveerd worden om juist bomen te planten.

De manier waarop het nu gebeurt, dat je echt voor iedere boom een melding moet doen of een vergunning aan moet vragen, stimuleert mensen niet. Ik ben juist heel erg voor goede voorlichting: aangeven waar bomen kunnen komen te staan, waar ze goed uit kunnen groeien, zowel bovengronds als ondergronds, hoe groot bomen gaan worden, wat de ecologische waarde is enz. enz.

Door mensen blij te maken met hun tuin is de beste manier om te zorgen dat er groen in hun tuin komt en blijft en niet het opleggen van allerlei bureaucratische dwangmiddelen.

Verder voeg ik, op verzoek van enkele raadsleden de stukken toe die zowel mijn man als ik ingediend hebben op het concept-bomenplan, maar waarvan, tot mijn spijt, niets terug te vinden is in het huidige plan wat de raadsleden hebben kunnen lezen.

Ik heb al mijn kennis en kunde ingezet om het bomenplan naar een hoger plan te brengen, dus als mijn kennis op deze manier nog gebruikt zou kunnen worden, zou heel fijn zijn.

Geachte leden van de gemeenteraad van Arnhem,

Mijn naam is Frans van den Berg en ik spreek hier in namens het Wijkplatform Malburgen Oost, Immerloo en het Duifje.

Wij willen het met u vooral over de praktijk hebben waar we in de wijk tegen aanlopen en wat nog niet goed in het nieuwe beleid is verwerkt.

Geen geld voor nieuwe bomen

Recent is in een deel van onze wijk een groenschouw gehouden samen met de gemeente. Vooraf waren de pijnpunten en vragen schriftelijk bij de gemeente ingediend.

Zo is de wens van een deel van de wijk om tientallen nieuwe bomen op nieuwe plekken aan te planten.

Op de groenschouw zelf bleek dat de afdeling Beheer van de gemeente daar helemaal geen geld voor heeft.

Er was wel een bedrag van ongeveer 10.000 euro gevonden bij het Team Leefomgeving Malburgen wat goed zou zijn voor maar 5 nieuwe bomen werd ons verteld.

In het raadsvoorstel van het bomenplan 2019 staat een bedrag van 250.000 euro (dus 125 nieuwe bomen) en om de beleidsvoornemens te realiseren nog eens 390.000 euro, dus minder dan 200 bomen, voor de hele stad Arnhem en waarvan dan een groot gedeelte al in een klein deel van Malburgen Oost komt te staan.

Dit is dus veel te weinig voor de hele stad Arnhem. Er zal dus veel meer geld moeten worden vrijgemaakt om het beleid te realiseren wat dit bomenplan 2019 voorstaat, namelijk meer bomen in de stad Arnhem.

Bovendien is door de klimaatverandering met de droge zomers een veel hogere sterfte van bomen dus moeten er meer bomen vervangen worden.

Wij vragen u dus veel meer geld structureel beschikbaar te stellen voor niet alleen nieuwe bomen maar ook voor vervanging van bestaande bomen die dood gaan vanwege de klimaatverandering.

Geen geld om open plekken in lanen met nieuwe bomen te voorzien

Verder hebben wij begrepen dat de gemeente geen geld heeft om open plekken in lanen op te vullen bij het normale beheer.

Maar als een laan in zijn geheel vervangen wordt, dus waarbij ook mogelijk nog een aantal kerngesonde bomen worden weggehaald dan zou er wel geld voor zijn omdat er dan een project van is gemaakt.

En projecten kunnen uit andere potten worden gefinancierd zoals andere beleidsbudgetten of actiepoten van wethouders

Wij zijn van mening dat er anders gedacht moet worden en dat er ***een project gemaakt moet worden om alle open plekken in lanen in de hele gemeente Arnhem in 1 keer op te vullen. Wij vragen u of u daar het college van burgemeester en wethouders er toe kan bewegen dit op te pakken en uit te voeren.***

Aanplant nieuwe bomen in toekomstig openbaar groen

Bij de groenschouw in een klein deel van onze wijk Malburgen Oost is langdurig stilgestaan bij sterk verwaarloosde stukken toekomstig openbaar groen die zijn aangelegd door projectontwikkelaars. Deze stukken blijven meestal paar jaar in beheer van die clubs voordat de groenstroken worden overgedragen aan de gemeente Arnhem.

De problemen die zich bij voordoen deze groenstroken -die worden aangelegd door anderen dan de afdeling beheer van de gemeente- zijn meervoudig van aard.

Veelvuldig is er sprake van het niet op de juiste wijze aanplanten en verzorgen van groen waardoor deze dan keer op keer dood gaat.

Ook kan er sprake zijn van een onjuiste samenstelling van de bodem al dan niet vergezeld gaande met compleet vast gereden bodems door de zware machines die bij de bouw zijn gebruikt waardoor bomen als ze al blijven leven steeds maar niet willen groeien.

Bovendien wordt in deze groenstroken niet het normale onderhoud verricht wat wel elders in de wijk gebeurt bij stukken groen die in beheer zijn bij de afdeling beheer van de gemeente. Zo wordt er in projectontwikkelaarsgroen niet of vrijwel niet gemaaid terwijl elders in de wijk bijvoorbeeld langs wandelpaden 16 keer per jaar gemaaid wordt.

Ook wordt er in deze zwaar verwaarloosde groenstroken veel afval gedumpt dat nauwelijks wordt opgeruimd omdat niemand zich er voor verantwoordelijk acht.

Tot slot blijkt dat de projectontwikkelaar tegen bewoners heeft gezegd dat de groenstroken al waren overgedragen naar de gemeente terwijl dit bij navraag bij de gemeente onjuist bleek te zijn.

Kortom jarenlang sterk verwaarloosde plekken in de wijk Malburgen tot grote ergernis van onze wijkbewoners.

De Afdeling beheer van de gemeente Arnhem heeft ons bij de groenschouw verteld dat ze deze groenstroken van projectontwikkelaars en het verwaarloosde karakter ervan dit voor hen ook een grote ergernis is en dat ze graag een ander beleid hierop zouden willen zien.

Naar onze mening is het daarom beter als toekomstig openbaar groen alleen nog maar door de afdeling beheer van de gemeente aangelegd mag worden waarbij extra mankracht en kennis beschikbaar moet worden gesteld.

Dit is nodig om de bodemgesteldheid te onderzoeken, voor plantgoed keuring, om toezicht te houden op de uitvoering bij het planten en om te zorgen dat er voldoende water in de zomer en droge periodes bij de jonge aanplant terecht komt.

Wij willen u vragen of u hier een amendement zou willen maken om de aanplant van toekomstig openbaar groen alleen nog maar door de afdeling beheer van de gemeente Arnhem plaats te laten vinden.

Handhaving

Wat er op bladzijde 19 van het bomenplan staat zoals de poster "werken rondom bomen" hoort al jarenlang het beleid te zijn. Echter het toezicht op straat ontbreekt of de uitvoerende partij zich er wel aan houdt.

Door het ontbreken van toezicht bij bouwwerkzaamheden en aanleg van kabels leidingen en wandel- en fietspaden en aanpassen van watergangen in het openbaar groen zijn in onze wijk Malburgen in de loop der jaren vele bomen onnodig doodgegaan of omgewaaid bij de eerst volgende storm na de werkzaamheden.

Wij vragen of u ervoor kan zorgen dat er structureel veel meer toezicht en handhaving komt op deze activiteiten om te voorkomen dat boomwortels worden beschadigd en of te voorkomen dat de grond rondom bomen verdicht wordt.

Uitvoering van dit kaderplan

Dit is een kaderplan met heel veel wat niet is ingevuld.

Wij zouden graag verder betrokken willen worden bij de nadere uitwerking van dit kaderplan.

Wij verzoeken of u middels een amendement het mogelijk zou willen maken dat de nadere uitwerking van dit kaderplan, dus een uitvoeringsplan, samen met de bij dit bomenplan betrokken bewoners van de stad wordt opgesteld.

Dan voldoet dit raadsvoorstel ook beter met de opdracht die de gemeenteraad gaf aan de wethouder namelijk dat samen met de stad nieuw bomenbeleid gemaakt gaat worden.

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, informatieve bijeenkomst 4 december 2019

GEMEENTE
Arnhem

Bomenplan Arnhem

Zaaknummer:	316242
Portefeuillehouder:	Mw. C. Bouwkamp
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers Manders (AC), Hegge (PvdD), Broersma (CU), Bouma (PvdA), Combée (VVD), Prinsen (GL), Venhoek (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Çetintaş (SP), Aydemir (DENK/Verenigd Arnhem) en Verheij (PVV).

Insprekers

Ingesproken is door Mark Bosch (Behoud Bomen Arnhem), Joost Blasweiler (Arnhemse Bomenbond), Syne Fonk (EcoVrede Nederland), Jolanda van Looij (Werkgroep Openbare Ruimte Spijkerviertel), Frans van den Berg (Wijkplatform Malburgen Oost, Immerloo en Het Duifje) en Tinka Chabot, Anne Ferwerda, Hans van den Bos, Simon Klingen en Evelien Jansen op persoonlijke titel.

Bespreking

De insprekers hebben allen aangegeven wie zij vertegenwoordigen en een korte introductie gegeven met hun opvatting(en) over het voorstel. Daarna hebben de insprekers vragen vanuit de raadskamer beantwoord. De inbreng van de insprekers en de vragen uit de raadskamer gingen over het participatieproces, de reactie op de geleverde inbreng en de inhoud van het voorstel. Niet alle fracties hebben hun vragen aan de insprekers kunnen stellen.

Conclusie

De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle vragen beantwoord zijn. De informatieve behandeling zal een volgende keer worden voortgezet.

De raadsadviseur,
B. Kranenburg

De voorzitter,
M.P. Simonis

Reactie Tinka Chabot op Bomenplan

Arnhem 06-10-2019

1. Inleiding en samenvatting

De stelling dat bomen CO₂ vastleggen is alleen waar als bomen voldoende kunnen groeien. Bomen die dicht bij elkaar staan of aan het aftakelen zijn, dragen niet bij aan de CO₂-opname. Er is onduidelijkheid over de precieze hoeveelheid CO₂ die een boom jaarlijks opneemt, maar dat is ongeveer 8 tot 20 kg per boom per jaar. Deze bijdrage van bomen moet dus ergens achteraf staan en niet als belangrijkste punt genoemd worden. Andere aspecten van bomen zijn m.i. veel belangrijker.

De biodiversiteit van bomen is afhankelijk van de soort. Ook andersoortige natuur kan bijdragen aan de biodiversiteit, mits zorgvuldig onderhouden. Daar zou meer de nadruk op gelegd moeten worden: het belang van biodiversiteit in het algemeen en daar het onderhoud op afstemmen.

Hierbij meld ik me alvast aan voor het Boom Kwaliteitsteam Arnhem, zowel als deskundige als als bewoner.

2. Situatieschets.

CO₂-vastlegging: zie hierboven.

3. Arnhemse ambitie en aanpak

3.1 *Aanplant*

Bij het maken van plannen, bv. bij het station en het Paradijs, heb ik al in een vroeg stadium aangegeven dat er te weinig ruimte opgenomen is voor groen. Daar is niets mee gedaan. Dat geldt ook voor het Velperplein en het nieuwe provinciekantoor aan de Weerdjesstraat. Er moet naar gestreefd worden om al in een vroeger stadium, dus bij de plannenmakerij, een bepaald percentage aan groen verplicht te stellen, anders wordt het plan afgewezen. Tuintjes bij nieuwbouwwoningen worden steeds kleiner en voorzien van betonijzeren hekken met uitsluitend klimop. Goed voor de biodiversiteit (niet dus) en de frustratie van de toekomstige bewoners. Er is nauwelijks ruimte voor planten, laat staan voor bomen. De deuren worden zo geplaatst dat de benodigde looppaden te groot zijn, de grond wordt verkloot door zware machines en afval van bouwwerkzaamheden. In een vroeg stadium moeten er al eisen gesteld worden aan een voldoende grote tuin, logische looppaden en schone grond. De bodem is de basis.

Gevelgroen wordt nu te dicht op elkaar en op de gevel geplaatst met nauwelijks ruimte voor de planten om fatsoenlijk te gedijen. Het onderhoud is gestandaardiseerd, namelijk met de heggenschaar, waardoor niets tot zijn recht komt. Kijk naar de Berenkuil: vuurdoorns op 20 cm afstand. Weet niemand van de plannenmakerij hoe groot die struiken kunnen worden? Laat ze uitgroeien en snoei alleen weg wat in de weg zit. En doe het netjes en zorgvuldig. Daarmee leg je als gemeente een basis voor respect voor groen. Geef je als gemeente het verkeerde voorbeeld door onzorgvuldig met je beplanting om te gaan, dan moet je niet raar staan te kijken als burgers er ook onzorgvuldig mee omgaan.

Reactie Tinka Chabot op Bomenplan

Struiken moeten ook de kans krijgen om tot mooie volwassen struiken uit te groeien en niet om de paar jaar met de bosmaaier afgekapte worden. Het ziet er niet uit en toont niet het respect wat je zegt uit te willen stralen naar groen.

Een bos wordt in dit plan gezien als de ultieme situatie. Meer bos lijkt het summum. Dat is niet zo. Variatie is het toverwoord. Variatie in landschappen en variatie in toegepaste planten.

Er zijn legio bomen die minder groot worden. Dat is geen zwaktebod, zoals hier wordt gesteld (genoegen nemen), maar de juiste boom op de juiste plaats. Het vergt wat kennis en inzet, maar is een prima basis. Het mag niet zo zijn dat alleen de allergrootste bomen van waarde zijn.

Afgeweken moet worden van het dogma dat alle bomen van dezelfde soort op dezelfde afstand moeten staan. Er dient bij ontwerp/aanplant ook rekening gehouden te worden met bomen in tuinen die al volgroeid zijn en nog lang meekunnen. Om daar een boom naast of onder te zetten is zondegeld. Er dient in overleg getreden te worden met de eigenaar en overlegd over de toekomst van de boom. Desnoods moet de gemeente er, in het algemeen belang, geld voor over hebben om de boom te onderhouden en zo lang mogelijk gezond te houden.

Aanplant op eindafstand zorgt ervoor dat er meer en dikkere takken lager op de stam in stand blijven en zorgt er dus voor dat er op termijn rigoureuzer gesnoeid moet gaan worden. Het werken met wijkers en blijvers kan voor een natuurlijke snoei van de onderste takken zorgen. Dat levert dus lagere kosten voor onderhoud op en voor kleinere snoeiwonden. Daarnaast levert het kappen van de wijkers biomassa op voor de centrale. En nee, dat is geen vies woord, maar een natuurlijke aanwas en stimulering van de groei van de blijvers. Dit moet uitgelegd worden aan de bewoners en hierin hoeft niet toegegeven te worden aan de bomenknuffelaars voor wie iedere boom heilig is.

Fruit- en nootbomen langs wegen en fietspaden levert gevaarlijke situaties op.

Woningcoöperaties zijn erg goed in het compleet leegtrekken van tuinen bij nieuw te verhuren woningen (heb daar zelf ervaringen mee, maar wordt ontkent door de woningbouwverenigingen). Daar zou paal en perk aan gesteld moeten worden. Ook worden er (onzinnige) en door ondeskundigen lijstjes toegevoegd bij huurcontracten van welke bomen er aangeplant mogen worden om overlast te voorkomen. Het is zo dat de woningbouwvereniging juridisch eigenaar wordt van een boom (ook al is hij door de huurder aangeplant) en automatisch opdraait voor de onderhoudskosten. Wellicht kan de gemeente daar iets in betekenen en het belang van bomen bij de woningbouwverenigingen onder de aandacht brengen. Woningbouwverenigingen verplichten om iets aan het vergroenen van tuinen te doen zet meer zoden aan de dijk dan de individuele burger lastig vallen met allerlei ingewikkelde regels..

Reactie Tinka Chabot op Bomenplan

3.2 Beheer

Normaal beheer bestaat op dit moment in het te rigoureuus snoeien van iedere boom, ook al is dat bomtechnisch gezien helemaal niet nodig. Soms worden zoveel takken weggesnoeid dat de boom bijna geringd wordt. Dat gaat ten koste van de vitaliteit van de boom. Het zorgvuldigheidsprincipe moet leidend zijn.

Bij het watergeven wordt een brandslang gebruikt waar een enorme straal water uitkomt en waardoor de bodem dichtgeslagen wordt. Lekker snel, maar funest voor het bodemleven en het zuurstofgehalte van de bodem.

Bij het maaien om bomen wordt veel maaischade toegebracht. Dat gaat ook ten koste van de vitaliteit.

Het aanbinden van bomen gebeurt nog vaak met autogordel, dat vele jaren blijft zitten.

Onder de gordel droogt de boom niet op, met rot tot gevolg.

Beheer vrijstaande bomen.

Het toverwoord voor de meeste bomen en planten is licht. Ik mis bij de onderhoudssnoei dat bomen die last hebben van een buurboom, vrijgesteld worden. Daar zou de aandacht op gevestigd moeten worden. Een recent voorbeeld is de aanplant van de Prunus bij Musis naast een moeraseik. Daar is dus geen rekening gehouden met wat de boom nodig heeft, maar wordt een plan gevolgd, waarnaar de boom zich moet voegen.

Ik ben geen voorstander van het verplanten van grote bomen die dicht op elkaar staan. De wortelstelsels van de blijvende buurbomen worden altijd beschadigd. Daarnaast is het een erg kostbare zaak om bomen goed te verplanten. Er is een na uitgraven een groot verschil tussen het ondergrondse en bovengrondse deel van een boom, waardoor de eerste jaren veel energie gestoken wordt in het repareren van de wortelkluit. Daardoor treedt groei-stagnatie op, waardoor er veel zijtakken op een korte afstand van elkaar geproduceerd worden en er dus veel snoei plaats moet vinden. Allemaal redenen om uitsluitend te beginnen met jonge boompjes en die steeds voldoende groeiruimte te geven. Dit kan best uitgelegd worden aan burgers.

Ik ben een groot voorstander van het werken met wijkers en blijvers, omdat de bomen dan mooier opgroeien. Ze jagen elkaar als het ware omhoog met minder zijtakken. Als die takken op de juiste hoogte zitten kan je gaan dunnen. Laat de stobbe zitten, zodat daar weer gebruik van kan worden gemaakt door allerlei schimmels en insecten in het kader van de biodiversiteit. Ook dit kan prima uitgelegd worden aan burgers.

Beheer struwelen en wijkbossen

Opvallend is dat in Arnhem zuid veel struwelen tegen achtertuinen zijn aangelegd, waardoor de bewoners geen uitgang via hun achtertuin hebben. Dat betekent vaak dat de bewoners creatief zijn en paadjes door de struwelen aanleggen en ook vaak hun tuinafval in de struwelen kieperen, met verruiging als gevolg. Wellicht is het een idee om de struwelen te versmallen en de bewoners een fatsoenlijke uitgang te geven, met als doel om de struwelen beter in stand en gezond te houden. Is maar een idee.

Ook wordt bij het beheer vaak een bosmaaier ingezet, waardoor het er shabby uitziet en het groen geen respect oproept bij de omwonenden.

Reactie Tinka Chabot op Bomenplan

Bescherming van bomen bij werkzaamheden en evenementen.

Tot op heden wordt er geen of nauwelijks aandacht besteed aan het beschermen van het ondergrondse deel van de bomen. Bij de werkzaamheden bij Musis en recent aan de Apeldoornseweg worden de stammen van bomen middels planken beschermd tegen schade, maar er werd veel materieel op de kluiten gestort, waardoor er sprake is van verdichting van de bodem en de bomen over een aantal jaar het loodje leggen. Dan weet niemand meer wat de oorzaak is. Aannemers moeten beter doordrongen worden van de noodzaak om niet binnen de kroonprojectie te werken.

3.3 Kap en compensatie

Zoals ik al eerder heb uitgelegd ben ik tegen een kapvergunning, in welke vorm dan ook. De meldingsplicht is een halfbakken oplossing, waarmee je eigenaren van bomen niet stimuleert om nieuwe bomen te planten. Mijn ervaring is dat mensen best bomen willen planten als je ze goed informeert en de juiste boom op de juiste plaats zet. Ze hebben echter geen zin in rompslomp en bureaucratische procedures. Daarnaast zou de gemeente, in het kader van het verminderen van de bureaucratie, geen belemmeringen op moeten leggen voor eigendommen waar de gemeente niet aan bijdraagt.

Wil je perse een boom behouden voor de gemeenschap, draag dan bij aan het instandhouden ervan. Het is van de zotte dan eigenaren van bomen op hoge kosten worden gejaagd voor het onderhoud en de bevolking er gratis van kan genieten.

Evaluatie deregulering kapvergunning.

Wat hier staat klopt niet. Er was/is ook een kapvergunning nodig voor bomen in hele wijken die via een bestemmingsplan zijn beschermd. Zelfs voor het vrijstellen van een beschermde boom is een kapvergunning nodig. In dit geval een prachtige groveden vrijstellen door een Chamaecyparis te vellen. Dit leidt tot boosheid bij de eigenaren en tot creatieve oplossingen, waarvoor de gemeente de instrumenten toch niet heeft om dit te controleren/constateren. Dat maakt het voor de burger niet duidelijker. Alle bomen zouden onder één regeling, die makkelijk te vinden is, moeten vallen. Door het afschaffen van de kapvergunning heb ik meer bomen mogen aanplanten dan voorheen. Ik ben bang dat dat aantal weer minder gaat worden, door deze nog steeds onduidelijke regelgeving.

Particuliere bomen in een tuin.

Waar is deze oppervlakte op gebaseerd? Wordt er rekening gehouden met de plaats van een boom, bv. dicht bij een woning, te dicht op een tuinmuur, te dicht op een andere waardevolle boom? Hoeveel bomen moeten/mogen er in een tuin geplant worden?

Is het niet belangrijker om mensen te stimuleren om zorgvuldiger met de bestaande bomen om te gaan? Bv, door informatie te geven over wat een boom nodig heeft, zodat mensen geen bestrating aanleggen tot aan de stam van een boom, geen serre bouwen binnen de kroonprojectie enz enz. Mensen moeten blij zijn met hun tuin i.p.v. gefrustreerd raken door onzinnige regeltjes.

Reactie Tinka Chabot op Bomenplan

Gemeentebomen

Een stamomtrek van 35 cm? Zo dik zijn de bomen tegenwoordig als ze geplant worden! De dikte van de boom is dan 11 cm op ongeveer 1.30 meter hoogte. Ik hoop dat jullie de doorsnee bedoelen.

Via internet kan je vinden welke bomen diepwortelaars en vlakwortelaars zijn. Diepwortelaars kunnen ook zorgen voor wortelopdruk als de ondergrond niet goed is of als er, ter bescherming van de omgeving, worteldoek in een plantgat is gebruikt, wat ik in de gemeente vooral in de binnenstad vaak zie. Wortels moeten op zoek naar water en voedsel en zijn daarin zeer creatief. Dit betekent dat ze vlak over het oppervlak op zoek gaan en dus de bestrating opdrukken. Zorg dus voor een goede ondergrond waar wat te halen is voor de boom.

APV.

Vaak gaat het verplanten van grote bomen niet goed. Als het voor particulieren geldt, wie gaat dat dan betalen? Er zijn zat bedrijven die goudgeld verdienen aan dit soort oplossingen, maar geen garantie geven. Vaak zie je, na een aantal jaren pas, dat het niet gelukt is. De boom blijft achter in de groei, heeft een onderontwikkelde bladzetting en gaat tenslotte toch dood. Ik zou dat niet als eerste punt zetten.

Geldt het financieel compenseren ook voor particulieren? Moeten ze ook betalen voor het rapport? Dit is allemaal niet duidelijk. En vooral bureaucratisch. Papier is geduldig, maar de praktijk is weerbarstiger.

Bestemmingsplan.

Het wordt er niet duidelijker op als bomen ook via het bestemmingsplan beschermd zijn. Daarin is nl. niet opgenomen welke bomen wel en welke niet beschermd zijn. Je moet dan voor alle bomen, rijp en groen, een vergunning aanvragen. Ik zou inzetten op één regel, als dat per se moet en in ieder geval een lijst bomen opnemen waar géén vergunning voor nodig is, bv alle coniferen m.u.v. groveden, want inheems en mooi, al hebben die ook niet het eeuwige leven, helemaal niet als ze belaagd worden door schaduwveroorzakende bomen. Alle Thuja's Chamaecyparissen, Cypressen, Douglassen enz enz. moeten vrijgesteld worden van een kapvergunning. Wellicht kan de regel worden dat bomen moeten passen in de tuin waarin ze geplant zijn. Mensen hebben geen idee hoe groot bomen op termijn worden als men ze als lief klein boompje aanplant.

Reactie Tinka Chabot op Bomenplan

Bijlage 1: Evaluatie deregulering kapvergunning

Met de deregulering van de kapvergunning is het er voor de burger en de hovenier wèl eenvoudiger op geworden. De monumentale bomenlijst is goed te vinden, maar soms staan er bomen op die er nooit op hadden mogen staan. Ook het feit dat de kosten van onderhoud door de eigenaar betaald moeten worden, zorgt ervoor dat mensen een hekel krijgen aan hun boom. Daar zou een oplossing voor gevonden moeten worden.

De bescherming via bestemmingsplannen zorgt dat ervoor dat het weer ingewikkelder wordt. Dat is niet uit te leggen. Er moet één uniforme regeling komen voor alle bomen, als er al een regeling moet komen. De evaluatie geeft aan dat de kroonprojectie van bomen is toegenomen. Waarom dan toch extra bescherming voor bomen? Juist extra regels zorgen ervoor dat vóór het bereiken van de vergunningsplichtige dikte voor een kapvergunning, bomen gekapt gaan worden. Daar helpt ook een meldingsplicht niet tegen. Wat is de meerwaarde van die melding? Hoe lang duurt de procedure? Hoe duur wordt het? Allemaal vragen waar de burger in geïnteresseerd is, maar waarover niets terug te vinden is in dit plan. Het is duidelijk een politiek verhaal, niet bedoeld om het voor de burgers duidelijker en eenvoudiger te maken.

Mijn ervaring is dat bomen vaak op een verkeerde plaats worden gezet en te dicht bij elkaar. Als je een boom koopt is de boom nog klein. Mensen hebben geen idee hoe groot een boom uiteindelijk kan worden, wordt dus tuinvullend of staat te dicht bij de gevel of de tuinmuur. Allemaal legitieme regels om bomen te kappen, lijkt mij. Daar wordt in deze evaluatie geen rekening mee gehouden. Het gaat hierbij puur om de aantallen, waarbij nieuw geplante bomen niet mee worden geteld, want nog te klein.

Om mensen echt een hekel aan bomen te laten krijgen, uitgezonderd het groepje bomenridders, moet je geen (financiële) compensatie opleggen. Er worden dan minder bomen aan geplant en ze worden eerder gekapt om de kapvergunning-aanvraag te voorkomen. Ik, als hovenier, zal daar dan ook in adviseren om problemen te voorkomen. Dat kan toch niet de bedoeling zijn?

Reactie Tinka Chabot op Bomenplan

Bijlage 2: afwegingskader kap bomen.

Het afwegingskader lijkt me een arbeidsintensieve procedure. Als dat voor iedere melding van een boom gaat gelden, lijkt me dat er meer mensen moeten worden aangenomen om deze stroomschema's te kunnen afwerken en dan hebben we het maar niet over de grensgevallen die nadere afwegingen behoeven. Daarnaast gelden er nog steeds andere regels voor bomen die via het bestemmingsplan worden beschermd. Dat maakt het er voor de burger en de gemeente echt niet simpeler op.

In het stroomschema gaat het ook over een STAMOMTREK van 35 cm, dus een dikte van 11 cm! Dit moet wel een fout zijn, omdat de meeste bomen deze dikte tegenwoordig al hebben als ze aangeplant worden.

Ik ben bang dat dit een zeer ingewikkelde en onwerkbaar situatie op gaat leveren.

Bij particuliere bomen mag de stamomtrek 80 cm zijn, d.w.z. een dikte hebben van 25,5 cm. Dat bereikt een boom al gauw en is niet echt monumentaal of belangrijk te noemen. Het klinkt als dik, maar is het dus niet. Ik geef je op een briefje dat er bijna geen enkele boom meer aangeplant wordt. Deze regels gaan m.i. nog verder dan tijdens de kapvergunning aan de orde was.

Toekomstboom

Afhankelijk van de soort is een boom van 80 jaar jong of oud. Je kan dit niet zomaar stellen. Een berk van 80 jaar kan bejaard en de jaren zat zijn, een eik niet.

Natuur- en milieuwaarde.

De hoeveelheid CO₂ die afgevangen wordt is afhankelijk van de groeikracht van een boom. Een aftakelende boom stoot juist CO₂ uit, dus moet je dat hier eigenlijk niet bij vermelden.

Maretak: komt hier niet voor. Beperkt tot Zuid Limburg. Kan dus weg. Klinkt interessant, maar is het niet.

Er geldt een meldingsplicht voor particuliere bomen. Hier is echter sprake van het kunnen weigeren van de kap. Hoe verhoudt dat zich tot elkaar? Kan de meldingsplicht toch stiekem een aanvraag kapvergunning worden en hoe wordt dat gecommuniceerd. Wat zijn de kosten? Hoe lang duurt de procedure? Er is nu al een achterstand bij de ODRA. Hoe gaat dit afgewerkt worden?

Ik merk dat iemand op kantoor zich enorm heeft kunnen uitleven op deze stroomschema's. Daar is veel tijd en geld in gaan zitten. Maar levert het ook wat op voor de burger? Denken jullie echt dat het er eenvoudiger op gaat worden en vooral duidelijker? Mij duizelt het nu al en ik zit in het vak.

Bepalen compensatie

Hierbij wordt nergens rekening gehouden met de bomen die overblijven in een tuin. Het gaat hier uitsluitend om compensatie voor de gekapte/verplante boom. Het kan zijn dat er juist gekapt wordt om een overblijvende boom meer groeiruimte te geven. Het totaalplaatje is belangrijk, niet de individuele boom. Bij een kroonprojectie die tuinvullend is blijft er weinig

Reactie Tinka Chabot op Bomenplan

over voor andere beplanting en weinig kans op zon in de tuin. Dit moet meegewogen worden. Uitgangspunt is dat mensen blij moeten zijn met hun tuin en niet gefrustreerd worden door onzinnige regeltjes waar de politiek zich dan in kan vinden. De gemeente zou er moeten zijn voor de burgers, in plaats van voor de raad.

Bijlage 3: Definitielijst

Ik zou een afgestorven boom echt geen boom meer durven te noemen. Een boom leeft van nature.

Reactie Aart Meijssen op Bomenplan

In algemene zin in de hoofdstukken 1, 2 en de paragrafen 3.1 en 3.2:

De ambitie van de gemeente Arnhem voor vergroting van het bomenbestand in de bebouwde omgeving in eigendom gemeente Arnhem wordt niet uitgewerkt in een concreet te meten doel in de tijd. Een toename van het aantal stadsbomen met 5% over 10 jaar is bijvoorbeeld een reële opgave en zeker met behulp van inzet van de wijkteams voor het vinden van geschikte locaties goed haalbaar. Het ontbreken van die meetbare doelen is echt een gemiste kans en maakt dit plan te vrijblijvend.

Bij de waarde van bomen komen CO₂-vastlegging en regenwatervastlegging aan de orde en worden gelijk gesteld aan de overige waarden die bomen hebben. De zeer geringe vastlegging van CO₂ door de bomen in de gemeente Arnhem is, gezien de landelijke uitstoot van 150 miljoen ton CO₂ en het landelijk vastleggen in alle bomen in Nederland van 1,5 miljoen ton, volstrekt oninteressant alhoewel veel mensen dat niet tgeloven.

Microklimaat, fijnstof afvangen en welbevinden zijn echte de kernpunten voor de bomen voor de stedelijke omgeving.

Bomen houden geen water vast maar zorgen voor een minder snelle afvoer en toename van verdamping uit de bladmassa die een koelende werking heeft. Dat vasthouden van water is een fabeltje dat steeds weer opduikt en getuigt van een onjuist begrip van hoe bomen met water omgaan.

Biodiversiteitsbevordering is in het Bomenplan een containerbegrip dat te pas en te onpas als argument wordt gebruikt zonder onderbouwing of soms ook een heel wonderlijke onderbouwing. Het noemen van de Maretak in Bijlage 2 is van dit laatste een voorbeeld, de soort is in Arnhem en omgeving namelijk niet inheems. Biodiversiteitsvergroting kan plaatselijk zeker aan de orde zijn maar zal in de bebouwde omgeving van geringe betekenis zijn.

Meer aandacht voor het zorgvuldig kiezen van boomsoorten die goed aangepast zijn aan de verwachte opwarming van het klimaat in de toekomst. Strikt vasthouden aan “inheemse soorten” is daarbij wellicht niet verstandig, vooral niet in de bebouwde omgeving.

Paragraaf 3.3 Kap en compensatie

Evaluatie deregulering kapvergunning:

Hier wordt gesuggereerd dat er door de afschaffing meer bomen zouden kunnen zijn gekapt. De onderbouwing ontbreekt hier totaal en is deels ook in tegenspraak met het onderzoek van Cobra. Andere plausibele redenen zoals ouderdom van bebouwing en de daarmee min of meer gelijk opgaande leeftijd van bomen en het kunnen ontstaan van overlast en vitaliteitsproblemen van vooral coniferen zijn blijkbaar niet onderzocht. Deze opmerking is niet neutraal, niet gebaseerd op welk nader onderzoek dan ook ter plaatse en kan als tendentiekus worden beschouwd.

Bescherming via Bestemmingsplannen:

Een groot deel van de bomen die hier onder vallen zou ook gewoon onder een meldingsplicht kunnen vallen, voor zover ze geen gemeentelijk eigendom zijn. Er blijven in de toekomst dus gewoon 2 beschermingsregimes bestaan met de bijbehorende verwarring en de bedoeling was toch vereenvoudiging. Ondanks dat de suggestie wordt gewekt dat de nieuw in te voeren melding een vereenvoudiging is, verandert er aan die verwarring dus helemaal niets. Op de bijgevoegde kaart wordt ook aangegeven dat de oppervlakte waarvoor bescherming via bestemmingsplannen wordt geregeld zelfs vergroot wordt. Waarom dit

nodig zou zijn wordt niet onderbouwd evenals niet onderbouwd wordt of de bescherming via bestemmingsplannen in de praktijk goed uitpakt en geen onevenredig grote last op de ambtenarij en particuliere eigenaren legt. De oppervlakte waar de bescherming door middel van een bestemmingsplan wordt geregeld is erg groot volgens de bijgevoegde kaart. De vraag wordt nergens gesteld en beantwoord of dat wenselijk is en wellicht niet minder kan.

Bescherming via APV:

Er wordt een melding ingevoerd voor kappen van bomen via het afwegingskader in Bijlage 2. Wat de gemeente zichzelf oplegt is in principe prima met aantekening dat de kans op een stevige belasting van het ambtelijke apparaat groot kan zijn.

De omtrek van de boom van 80 cm in de melding houdt dus volgens Bijlage 2 in melden bij een doorsnede van ca 25 cm voor particuliere eigenaren. Ook hier zal dus de belasting van het ambtelijke apparaat zwaar zijn en zwaarder dan in de tijd voor 1 januari 2014 toen er m.i. nog kapmeldingen gedaan moesten worden voor bomen met een doorsnede van 30 cm..

Er wordt nergens in het Bomenplan aangegeven wat de eventuele kosten zullen zijn voor de particuliere eigenaar, de tijdsduur van het meldingsproces en het feit of deze melding ter visie komt te liggen en onderworpen zal worden aan bezwaarprocedures. De puntentelling is ingewikkeld en lijkt achter een bureau ontworpen te zijn. "Coniferen" als soorten uit de geslachten Thuja, Chamaecyparis, Cupressus, Junipuris, Picea, Pseudotsuga, Larix etc, etc waarover het in de praktijk erg vaak zal gaan en bij uitgroei vaak zwaar overlastgevend kunnen zijn in particuliere tuinen zouden volledig moeten vrijgesteld worden van deze melding en al helemaal van herplantplicht. Dat voorkomt heel veel ambtelijke inzet en heel veel onbegrip bij de gemiddelde burger.

Tot slot, er wordt nergens aangegeven en beargumenteerd wat de winst, wat die winst ook moge zijn, is ten opzichte van de huidige situatie. De opmerking bij de conclusies van Bijlage 1 "dat het voor de burger niet eenvoudiger op is geworden" is in dit licht uiterst wonderlijk en ten enenmale onjuist.

De bescherming in de bestemmingsplannen wordt gewoon gehandhaafd en wellicht qua areaal uitgebreid. Ook wordt er een melding ingevoerd met de optie "Weigeren" en de mogelijkheid van herplantplicht als er wel gekapt mag worden die met een werking voor dunner bomen dan uit de tijd van de kapvergunningen van voor 1 januari 2014.

Het wordt uiteindelijk voor de burger helemaal niet eenvoudiger als dit Bomenplan beleid wordt maar het lijkt er op dat de eisen juist zwaarder worden dan voor de regulering van 1 januari 2014. Het is kwalijk dat dit deel van het Bomenplan gepresenteerd wordt als een verbetering voor de burger ten opzichte van de huidige situatie terwijl dit aanwijsbaar niet het geval is. Invoeren van de melding is in de praktijk gewoon herinvoering van de Kapvergunning onder een zwaarder regime dat voor 1 januari 2014. En dat is een rare eindconclusie gezien het feit dat voor 1 januari 2014 meer dan 95% van de kapvergunningen gewoon afgegeven werden en dit reden van afschaffing is geweest. Er is geen enkele aanwijzing of beargumentering in het Bomenplan dat dit percentage bij het systeem van meldingen lager zal zijn.

Onduidelijk in het Bomenplan is wat de status zal worden van de Bijzondere Bomenlijst. Controle op correctheid van opname en compleetheid blijft nu ook al achterwege en in de praktijk heeft deze lijst weinig toegevoegde waarde als de gemeente Arnhem hierin niet investeert. En dat is heel jammer.

Gemeentebomen bij beheer en onderhoud:

De stamomtrek van 35 cm hier betekent een diameter van ca 11 cm. Het circus dat hieromheen opgetuigd wordt plus de ambtelijke belasting lijkt overdreven voor zulke dunne bomen. Een veel hogere stamomtrek aanhouden lijkt hier zinnig.

Particuliere bomen in een tuin:

Een herplantplicht voor bomen op tuinen van 400m² is wonderlijk, vooral als de gemeente nooit meebetaald heeft aan aanplant, verzorging en verwijdering. De vraag is of de gemeente zomaar deze inbreuk op het eigendomsrecht mag maken vooral als er geen enkele financiële prestatie tegenover staat. In de praktijk is deze kans op herplantplicht een belemmering voor aanplant van bomen in tuinen waar nu nog geen bomen staan. Veel particuliere eigenaren hebben namelijk geen enkele behoefte op de kans op dergelijke ambtelijke bedilzucht. En dat geldt in versterkte mate als er sprake is van zgn coniferen als soorten uit de geslachten Thuja, Chamaecyparis, Cupressis, Junipuris, Picea, Pseudotsuga, Larix waarover het in de praktijk vaak zal gaan. De omtrek van de boom van 80 cm in de melding houdt in een doorsnede van 25 cm. Daar voldoen heel veel bomen al heel snel aan, vooral ook genoemde coniferen.

Verplanten:

Hier wordt gesteld dat dat vaak een optie is maar in de praktijk is dat bij grotere bomen vaak niet mogelijk, heel duur en met een heel groot afbreukrisico. Wie opdraait voor de kosten wordt in het Bomenplan niet aangegeven. Verplanten dwingend opleggen aan particulieren, vooral als de gemeente nooit meebetaald heeft aan aanplant en verzorging kan niet verlangd worden.

6-10-2019

AM

Gemeente Arnhem,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 11 januari 2020.

Inzake: Bomenplan

L.s.,

“Arnhem heeft een uniek groen karakter” zo staat er in het voorgestelde bomenplan dat nu gepresenteerd wordt aan de gemeenteraad. Arnhem heeft ook wel een mooie verzameling groen mits men het van boven bekijkt, via internet, en niet door de straten loopt. Want dan valt het tegen in de Arnhemse binnenstad.

De afgelopen jaren hebben we nauwlettend in de gaten gehouden wat en waar er gekapt werd. In kader van een BVC (Bomen Veiligheid Check) moet men het vaak in 90% gewoon eens zijn dat er gekapt wordt vanwege de veiligheid. Maar als men kijkt naar de gemeente Arnhem dan valt er heel veel winst en geld te behalen nog in kader van “Samen met de Stad!”.

Zo zagen we o.a. vijf dikke platanen vallen bij het kanon aan de Oranje Wachtstraat omdat vanwege een herinrichting het gebied gladder moest zijn. Een protest van onze zijde en veel onbegrip van bewoners hielp echter niet. “Het is beslist al en het gaat gewoon door.”, kregen de klagers te horen.

Verbaasd waren we na de herinrichting dat we te horen kregen dat deze mooie dikke platanen gewoon hadden kunnen blijven staan en het ook anders gladder gemaakt had kunnen worden.

We zagen tijdens een hele warme zomer bomen uitgegraven worden en even opgepot werden om vervolgens na een droge twee weken weer gewoon terug in hetzelfde plantgat ingeplant te worden. Toen we daar de desbetreffende projectmanager op wezen vertelde deze dat als ze dood gingen gewoon werden vervangen. Dus extra kosten maken in een tijd dat men eigenlijk in 99% al kan weten dat de bomen niet zullen overleven en dat vanwege een ontwerpfout met een herinrichting van een bocht.

Arnhem geeft veel geld uit als het gaat om groen en vergroenen, maar is dat geld ook waard om te investeren? Jaarlijks worden o.a. de Corton stalen bakken van de gemeente Arnhem gevuld met zomer en wintergoed. En ook de perken bij de Berenkuil worden steeds ververst.

Mooi natuurlijk om te zien en er naar te kijken maar wat als men wist dat veel van dit plantgoed jaarlijks verdwijnt richting de stortplaats. Gelukkig hebben we de laatste twee jaar heel veel van dit dure plantgoed nog redden voor o.a. de Buurttuin Rodenburgstraat en de gerealiseerde geveltuinen. Maar dan nog verdwijnen er duizenden euro's aan vaste planten en bloembollen gewoon de container in.

Er zijn nu drie projecten geweest om het winkelgebied te vergroenen. Wie een rondje maakt langs de vele geadopteerde bakken moet ontdekken dat velen er niet meer florissant uit zien. Open plekken, dode struiken en veel afval ligt er nu in deze dure aangeschafte bakken. En helaas ziet ook elke bak er wel hetzelfde uit en niet gedacht aan hooikoortspatiënten met de vele grassen.

Ook zien we overal klimpalen staan met mooie klimmers die goud geld hebben gekost. Dat deze goedkoper konden, kon de gemeente eigenlijk niets schelen blijkt uit een email die we ontvingen. Een email die we ontvingen n.a.v. waarin we graag wilden meepraten over het meer vergroenen van

de binnenstad. Gelukkig waren er ondernemers die ook inzagen dat het wel goedkoper kon en hebben de goedkopere versie toegepast.

De gemeente heeft het over burgerparticipatie maar blijkbaar telt dat hier ook niet als het gaat om een betere plek voor mens en dier. Wellicht is veel geld uitgeven de betere oplossing? En komen de gesprekken niet verder dan het PBA tegenwoordig? Waar zijn en blijven de bewoners in dit verhaal?

Met de laatste groenvisie hebben we ons vele vragen gesteld in hoever deze uitvoerbaar is en ook gehandhaafd zal worden qua uitvoering. Eigenlijk zou men nu een nieuwe groenvisie moeten maken in plaats van een extra bomenplan.

Bomenplan:

Ondergetekende is ook bij alle avonden aanwezig geweest als het gaat om het bomenplan. Avonden die vaak een emotionele lading hadden als het gaat om verder te kijken dan kappen en bomen. Het is juist dat vele Arnhemmers graag meer groen en bomen zien in hun wijk maar hoe valt dit te rijmen samen met de gemeente, ondernemers, projectontwikkelaars, verhuurders en bewoners.

Wethouder Bouwkamp was ook wel gelijk duidelijk toen ze zei om de in- en output op te halen maar dat zij over het bomenplan gaat. Kortom je mag je zegje doen maar ik beslis over hoe en wat op papier. En dat is ook wel te herleiden uit het aan jullie gepresenteerde bomenplan want diverse belangrijke dingen missen er nog.

Een boom is ook wel zeer divers te omschrijven. Wat is een boom en in hoever beschermen we deze en wat is de waarde er van? Want ook een boom kan overlast veroorzaken en vooral als men dichtbij gaat bouwen of er vruchten op auto's en (brom)fietzers vallen die schade kunnen veroorzaken.

We zijn tegenwoordig wel iets beter in het planten geworden dan vroeger. Toen werden vele kastanjabomen, eikenbomen, lindebomen e.d. geplant en was overlast geen probleem. Nu met de vele nieuwbouw, herinrichtingen en parkeerplaatsen die er zijn en nog gaan komen, kijkt men wel beter uit dan toen.

Eensgezind waren de aanwezigen het wel als het ging over evenementen zoals in Lauwersgracht. Dit moest gewoon niet meer toegestaan worden. Ze waren bang voor verdichting van de grond en ook de jaarlijkse afval wat er nog ligt na b.v. Arnhem Proeft. Maar ook een evenement in Lauwersgracht brengt niet alleen schade aan bij het aanwezige groen, denk ook even aan de vele vogels en insecten die daar zitten.

Het was vreemd om te vernemen dat woningcorporaties eisen dat een vertrekkende huurder zijn tuin kaal en glad altijd moet opleveren. Ook al wil een volgende huurder het gewoon overnemen. Hierdoor zijn al diverse planten en bomen gesneuveld in Arnhem. Iets wat absoluut moet veranderen lijkt ons. Maar wie is er dan verantwoordelijk als er een boom blijft staan en bv schade aanbrengt?

We hebben het over verplanten gehad iets wat momenteel al gedaan wordt met bomen waar bv. de kruin beschadigd is, deze gaan naar het zgn. Kneuzenbos in Schuytgraaf. Hier kunnen ze verder groeien en/of eventueel weer verbeteren als een goede boom.

Dat aan het verplaatsen kosten zijn verbonden is wel duidelijk. Men zal zich dan ook goed moeten afvragen in hoever en tot welk formaat men een boom zal gaan verplaatsen. Een volwassen boom vergt tijd en heel veel deskundigheid, intensief en duur transport. Dan is ook nog de vraag of de boom zal redden na een verplaatsing.

Men wil een Boom Kwaliteitsteam Arnhem formeren. Maar over hoe en wat blijven we nog steeds in het ongewis. Een ingehuurde deskundige die absoluut niet betrokken is met en bij de gemeente Arnhem juichen we enorm toe. Maar hoe wordt dit team verder gevormd en hoelang hebben ze zitting? Ruim 75% op deze avonden wilde al zitting nemen in dit team, dus hoe ziet het college dit dan verder?

Men wil graag de kapvergunning weer invoeren maar werkt in het plan met diverse maten zodat het weer te onduidelijk is voor iedereen. Daarnaast is het onduidelijk of men een hoge grote coniferensoort ook onder de categorie boom ziet. En wat als dit wel het geval is en het een behoorlijke grote verouderde, wat uitgedunde, coniferen haag betreft?

En hoe worden de aangevraagde kapvergunningen bekend gemaakt? Komt er een papiertje op als aankondiging of alleen weer online via overheid.nl? Dit laatste gaat niet werken omdat de ODRA een grote achterstand heeft en nooit alle publicaties online zet helaas. Of het wordt gepubliceerd en het aangevraagde is al uitgevoerd.

Men praat over compensatie bij het kappen maar niet over de duidelijkheid dat een herplant in dezelfde buurt/wijk moet plaats vinden. Een gekapte boom in de binnenstad kan hierdoor ook langs de A12 komen te staan op gemeentegrond.

Bewoners worden beetje moe als men het weer over zichtlijnen heeft. Indertijd van de voorgenomen kap in Lauwersgracht werd daarover ook ineens gesproken. Men moest van beeld naar beeld kunnen kijken en vice versa. Houd eens op met deze benaming als men het heeft over groen en bomen.

Ten slotte:

Natuurlijk ontkomen we nooit en te nimmer aan het kappen van bomen in Arnhem. Maar dat men er wel beter mee om kan gaan is zeer duidelijk. Zowel bewoners, projectontwikkelaars, bedrijven, ondernemers, verhuurders en vooral ook de gemeente hebben samen daar een grote rol in.

Ook al kunnen mooie dikke volwassen gekapte bomen geld opleveren kan men ook kijken naar hergebruik binnen Arnhem. Van het gekapte hout kan men weer banken en zelfs plantschalen maken die in Arnhem geplaatst kunnen worden.

Zoals altijd verzoeken we de gemeente Arnhem ook beter te communiceren in de vele zaken die passeren en daarmee ook als het gaat om al het groen. Zo weten we o.a. al maanden dat de Markt opnieuw ingeplant gaat worden en een stuk gewijzigd wordt bij het nieuwe Bastion Hotel en we graag willen mee praten hierover maar helaas krijgen we steeds geen tekeningen e.d. te zien.

Een geheel nieuwe groenvisie zien we beter in het plan passen dan een nieuw bomenplan in dit geheel. Omdat naast bomen ook het andere groen samen hangt om het beter te maken voor mens en dier!

Met vriendelijke groet,
Dhr. E.R. Wiessenberg,
Voorzitter Bewonersgroep Arnheems Hart.

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende bijeenkomst (m1) 15 januari 2019

GEMEENTE
Arnhem

Bomenplan Arnhem

Zaaknummer:

316242

Portefeuillehouder:

Mw. C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers Manders (AC), Hegge (PvdD), Broersma (CU), Bouma (PvdA), Combée (VVD), Coenders (GL), Venhoek (D66), Hutten (CDA), Wiggers (AOP) en Çetintaş (SP).

De fracties van DENK/Verenigd Arnhem en de PVV waren niet bij de vergadering aanwezig.

Bespreking

De meningsvormende (1) behandeling is gestart met een rondje voorlopige meningen en een reactie daarop van de wethouder. Veel fracties hebben aangegeven vragen te hebben over het voorgestelde systeem van meldingen en kapvergunningen, sommigen willen de doelstellingen 'SMARTER' en er zijn vragen over het uitvoeringsplan. Ook over het participatieproces zijn vragen gesteld. (N.B. het volledige overzicht van de geleverde inbreng en de reactie van de gemeente daarop is inmiddels bij de stukken geplaatst)

De wethouder heeft de gestelde vragen beantwoord, maar de beschikbare tijd was onvoldoende om alle vragen te kunnen stellen (en beantwoorden).

Conclusie

De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat niet alle vragen gesteld en beantwoord zijn. Een volgende keer zal de m1-behandeling van het voorstel worden voortgezet.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

M.S. Loor

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, voortgezette meningsvormende bijeenkomst (m1) 22 januari 2019

GEMEENTE
Arnhem

Bomenplan Arnhem

Zaaknummer:

316242

Portefeuillehouder:

Mw. C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers Van Butselaar (AC), Hegge (PvdD), Broersma (CU), Bouma (PvdA), Combée (VVD), Coenders (GL), Loo (D66), Hutten (CDA), Wiggers (AOP) en Çetintaş (SP).
De fracties van DENK/Verenigd Arnhem en de PVV waren niet bij de vergadering aanwezig.

Bespreking

De meningsvormende (1) behandeling is afgerond.

Er zijn amendementen en moties aangekondigd door de fracties van Arnhem Centraal, SP, VVD, CDA, D66, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, GroenLinks, PvdA en Arnhemse Ouderen Partij.

Conclusie

Het voostel wordt doorgeleid naar de volgende fase (Meningsvorming 2).

Verwachte datum van behandeling in Meningsvorming (2) is 5 februari 2020.

Indiening van moties en amendementen t.b.v. meningsvorming (2) uiterlijk op vrijdag 31 januari.

Verwachte datum van besluitvorming is 19 februari 2020.

De griffier,

J. Kersten

De voorzitter,

J. van der Loo

Onderzoek Cobra - Verschil in aantal bomen en kroonbedekking (2006-2018)

In opdracht van gemeente Arnhem heeft Cobra Adviseurs (<http://www.cobra-adviseurs.nl/>) onderzoek gedaan naar het bomenbestand en de kroonbedekking in Arnhem tussen 2006 en 2018.

Onderstaande tekst legt uit hoe de bestanden te lezen zijn.

Luchtfoto's met infrarood

Vanaf 2006 zijn jaarlijks infrarood luchtfoto's gemaakt van Arnhem. Omdat alles wat bladgroen heeft op deze infrarood-foto's goed zichtbaar is, kan naar het areaal groen gekeken worden. Op deze wijze zijn de veranderingen per jaar te volgen. Om heesters en gras uit te sluiten, worden alleen bomen hoger dan drie meter meegenomen door middel van een 3D scan. Ook als het groen kleiner is dan twee vierkante meter wordt het niet meegeteld. Op deze wijze kunnen de verschillen in aantal in beeld gebracht worden.

Aantallen en kroonbedekking

Omdat een grote boom niet hetzelfde is als een kleine boom, is naast het aantal bomen ook naar de kroonontwikkeling gekeken. De oppervlakte van de kroon (kroonbedekking) is gemeten. De toe- of afname van de totale kroonoppervlakte zegt iets over het totaal boomvolume. Het kan dus voorkomen dat het aantal bomen afneemt, maar de totale groenoppervlakte toeneemt.

Kleine bomen zijn op deze foto's soms moeilijk zichtbaar, zeker als de foto's genomen zijn op een moment dat er nog weinig blad aan de bomen zit. En sommige luchtfoto's zijn minder helder of gedetailleerd om exacte hoeveelheden te bepalen. Doordat de gegevens over meerdere jaren beschikbaar zijn, is wel een trend zichtbaar.

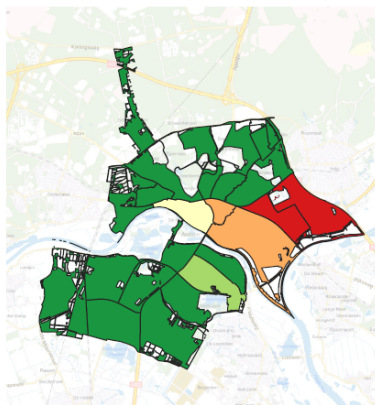
Trend

De kaarten geven per buurt het procentuele verschil in aantal bomen en oppervlakte kroonbedekking aan tussen de jaren.

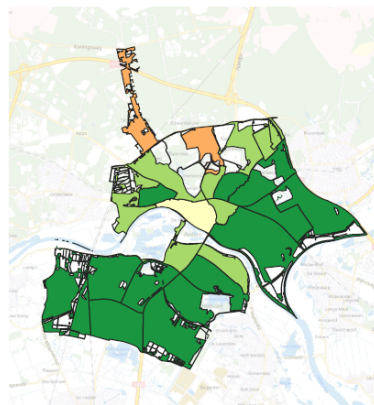
De eerste kaart geeft in kleur de procentuele verandering aan vanaf 2006 tot de afschaffing van de kapvergunning in 2014. Voor een buurt met een rode kleur betekent dat het aantal bomen tussen 2006 en 2014 met meer dan 10% is afgenomen. Bij een donkergroene buurt is het aantal bomen of de oppervlakte van de kroonbedekking met meer dan 10% toegenomen. De tweede kaart geeft de veranderingen na afschaffing van de kapvergunning in 2014 aan tot 2018. De derde kaart geeft het verschil aan tussen 2006 en 2018.

Op de kaarten zijn de stadsparken, bospercelen groter dan 1 hectare en landbouwgronden niet meegenomen.

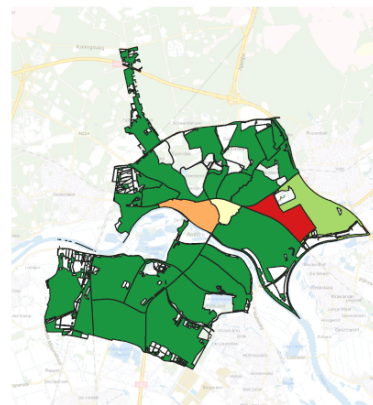
Vershil in aantal bomen

Vershil 2006-2014

Vershil 2014-2018

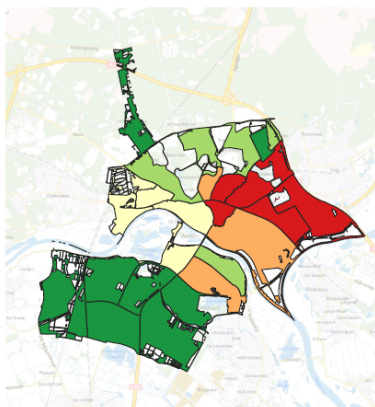

Vershil 2006-2018

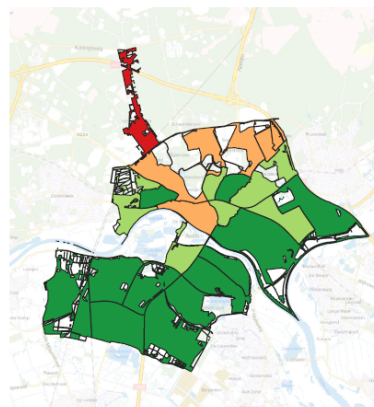
Vershil in percentage

- meer dan -10
- -10 tot -2
- -2 tot 2
- 2 tot 10
- meer dan 10

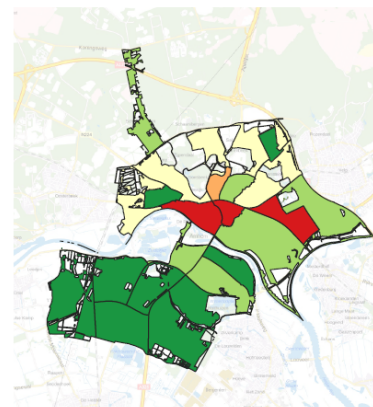
Vershil in oppervlak kroonbedekking

Vershil 2006-2014

Vershil 2014-2018

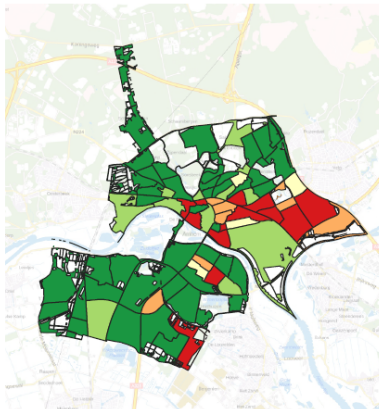

Vershil 2006-2018

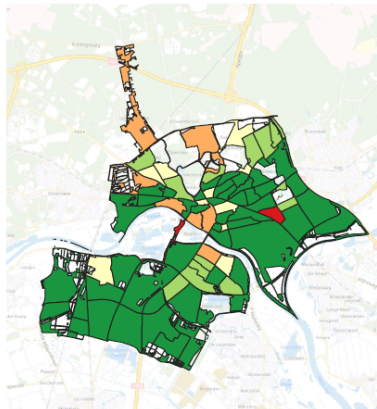
Vershil in percentage

- meer dan -10
- -10 tot -2
- -2 tot 2
- 2 tot 10
- meer dan 10

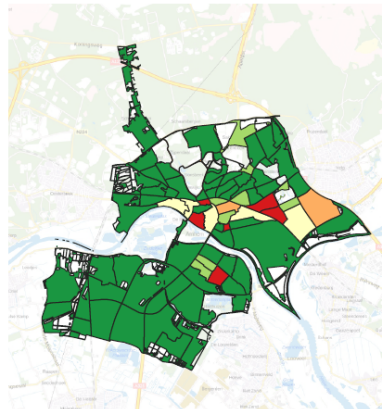
Vershil in aantal bomen

Vershil 2006-2014

Vershil 2014-2018

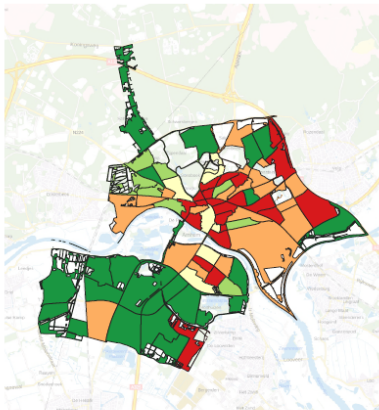

Vershil 2006-2018

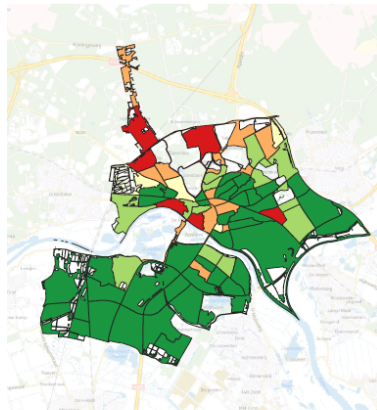
Vershil in percentage

- meer dan -10
- -10 tot -2
- -2 tot 2
- 2 tot 10
- meer dan 10

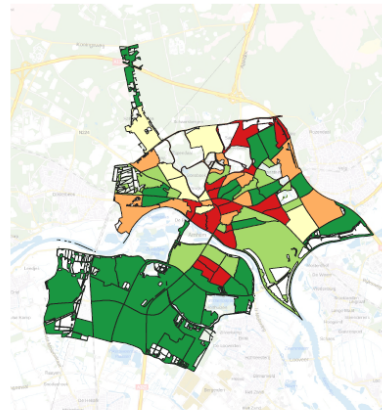
Vershil in oppervlak kroonbedekking

Vershil 2006-2014

Vershil 2014-2018

Vershil 2006-2018

Vershil in percentage

- meer dan -10
- -10 tot -2
- -2 tot 2
- 2 tot 10
- meer dan 10

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvormende bijeenkomst (m2) 05 februari 2019

GEMEENTE
Arnhem

Bomenplan Arnhem

Zaaknummer:

316242

Portefeuillehouder:

Mw. C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers Manders (AC), de Groot (PvdD), Broersma (CU), Bouma (PvdA), Combée (VVD), Coenders (GL), Looij (D66), van den Broek (CDA), Wiggers (AOP), Aydemir (DENK/Verenigd Arnhem) en Çetintaş (SP).

De fractie van de PVV was niet bij de vergadering aanwezig.

Bespreking

Voorafgaand aan de vergadering zijn 9 amendementen en 10 moties ingediend.

Alle amendementen zijn in de raadskamer besproken, evenals een 3-tal moties. De overige moties worden, samen met evt. nog volgende amendementen en moties, besproken in een vervolg m2-behandeling.

Wethouder Bouwkamp zal amendement 20A17 juridisch laten toetsen op houdbaarheid van in de APV op te nemen bepalingen vs. de Wet Natuurbescherming. De raad ontvangt voor de volgende behandeling een raadsmemo hierover.

Conclusie

Het voorstel wordt doorgeleid naar een vervolg m2-behandeling.

De griffier,

B. Kranenburg

De voorzitter,

B. van Es

Titel/onderwerp: **Instemmen visie schulddienstverlening**

Raadsadviseur: P. Wielaard

Telefoonnr: 3774836 petra.wielaard@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Anka Buunk
Portefeuillehouder:	M. Louwers	Telefoonnr:	3775520
		E-mailadres:	anka.buunk@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend 2		
Toelichting	Inleiding Met dit raadsvoorstel wordt aan de raad gevraagd om in te stemmen met de visie op schulddienstverlening. Wettelijke grondslag Op grond van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening stelt de gemeenteraad, voor een periode van ten hoogste vier jaren, een plan vast dat richting geeft aan de integrale schuldhelpverlening aan de inwoner van zijn gemeente. De vorige visie dateert van 2011 en is geactualiseerd in 2016. De visie "Zij aan zij: schuldenvrij" formuleert de volgende ambities: 1. iedere inwoner financieel zelfstandig - stabiel inkomen; 2. schulden voorkomen - preventie; 3. iedere inwoner schuldenvrij - schuldenrust; 4. na een schuldenregeling duurzaam schuldenvrij - adequate nazorg; 5. het voorkomen van maatschappelijke kosten. Naast ambities formuleert de visie ook een aantal waarden die ten grondslag liggen aan het handelen van de gemeente bij de ondersteuning aan de inwoners van Arnhem. De visie is gericht op hulpverlening aan (alle) Arnhemmers vanaf 18 jaar maar wil niet dat er iemand tussen wal en schip terechtkomt zodat er veel aandacht is voor groepen inwoners met een verhoogd risicoprofiel (jongeren, ZZP-ers, inwoners met een migratieachtergrond en laaggeletterden) Onderzoeksrapport Rekenkamer De Schuldenvrij In het voorjaar heeft de Rekenkamer onderzoek verricht naar de wijze waarop schuldhelpverlening in Arnhem wordt uitgevoerd. Op van het onderzoek heeft de Rekenkamer de volgende aanbevelingen voor het college van B&W geformuleerd: 1. Versterk de intake bij potentiële schuldhelpverleningssituaties. 2. Ga beter en gericht registreren. 3. Zorg voor borging van regiefunctie van de wijkcoach. 4. Besteed meer aandacht aan ondernemers. 5. Evalueer de afspraken over berekening "vrij te laten bedrag". 6. Definieer wat nazorg moet inhouden en beleg deze beter. Voor de gemeenteraad heeft de Rekenkamer de volgende aanbevelingen geformuleerd: 1. Versterk het inzicht. 2. Zie toe op aanpak en vervolg. Tijdens de Politieke Avond van 3 juli 2019 heeft de raad tijdens de besluitvorming over het onderzoeksrapport de motie "Geen definitieve aanbesteding schuldhelpdienstverlening zonder integrale visie" aangenomen. Deze motie verzocht het college onder andere om de raad kaders te laten vaststellen voor de inrichting van de schulddienstverlening in Arnhem. In dezelfde vergadering is ook de motie vreemd aan de agenda "Meer schulden voorkomen" unaniem door de raad aangenomen. Deze motie roept het college op, met		

	een aantal concrete maatregelen, om al het mogelijke te doen om te voorkomen dat kwetsbare inwoners door beslaglegging of boetes van de zijde van de overheid verder in financiële problemen komen. Als bijlage bij dit raadsvoorstel treft u meerdere raadsbrieven en onderzoeksrapporten die de afgelopen jaren (waarvan een aantal in opdracht van de gemeente Arnhem) zijn verschenen over dit onderwerp: - Beleidsnota doorontwikkeling Armoedeagenda en Schulddienstverlening Gemeente Arnhem - Evaluatie schulddienstverlening in Arnhem van Bureau PENG - Een open deur? Onderzoek van de Nationale Ombudsman naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening - Een open deur? Het vervolg. Onderzoek van de Nationale Ombudsman naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening onder 251 Nederlandse gemeenten - Rapport Gemeente Arnhem als schuldeiser - Rekenkamerrapport "De Schuldenval" Uitvoeringsagenda Indien de raad instemt met het voorliggende voorstel zal er gestart worden met het opstellen van een uitvoeringsagenda inclusief prioritering. Hierbij wordt gekeken naar: - preventie en vroeg signalering; - vergroten van het bereik; - meer en sneller perspectief bieden; - nazorg voor een duurzaam resultaat. Vooruitlopend op het vaststellen van de Visie Schulddienstverlening wordt op donderdag 20 februari aanstaande in het kader van de uitvoeringsagenda een bijeenkomst georganiseerd over armoede, schulden, zorg en werk. Alle fracties zijn door middel van een vooraankondiging uitgenodigd om deze bijeenkomst bij te wonen.
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende fase.
Spreekrecht publiek	Het inspreken heeft op 4 december 2019 plaatsgevonden.
Behandeladvies	De bedoeling van deze meningsvormende (2) fase is om de ingediende moties en amendementen één voor één toe te lichten en te bespreken. Het bereiken van overeenstemming over moties en/of amendementen biedt fractie(s) de mogelijkheid de besluitvorming effectief te beïnvloeden. Verloop • De indiener licht één voor één zijn/haar amendement of motie toe. • De woordvoerders krijgen per amendement/motie de gelegenheid om vragen te stellen of hun standpunt te delen. • Hierna krijgt de portefeuillehouder de gelegenheid om op de besproken motie/amendement te reageren. • In een tweede ronde krijgt de raadskamer de gelegenheid om te reageren op de bijdrage van de portefeuillehouder.
Bijlagen	
Raadsvoorstel 'Visie schulddienstverlening'	
Zij aan zij: schuldenvrij. De visie schulddienstverlening	
Overzicht schulddienstverlening oorzaken uitval en type vragen van de Sociale Wijkteams	
Aangenomen motie "Geen definitieve aanbesteding schuldhulpdienstverlening zonder integrale visie"(19M78) d.d. 3 juli 2019	
Aangenomen motie vreemd aan de agenda "Meer schulden voorkomen" (19M19) d.d. 3 juli 2019	
Aangenomen motie "Ruimer baan voor de Vroeg Eropaf methode" (19M77) d.d. 3 juli 2019	
Rekenkamer Arnhem - Bestuurlijke nota "De Schuldenval" d.d. 9 mei 2019	
Rekenkamer Arnhem - Evaluatie schulddienstverlening in Arnhem - rapport van bevindingen d.d. 29 maart 2019	

Raadsbrief "Uitvoering amendement Schulden Voorkomen" (17A50) d.d. 8 januari 2019
Amendement 'Meer Schulden Voorkomen" (17A50) d.d. 13 november 2017
Raadsbrief "Rol gemeente als schuldeiser" d.d. 24 april 2018
Rapport Gemeente Arnhem als schuldeiser d.d. maart 2018
Raadsbrief " Vervolgonderzoek Nationale Ombudsman naar toegang schulddienstverlening" d.d. 30 oktober 2018
Een open deur? Het vervolg. Onderzoek van de Nationale Ombudsman naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening onder 251 Nederlandse gemeenten d.d. 13 september 2018
Raadsbrief "Toegang schulddienstverlening" d.d. 6 maart 2018
Een open deur? Onderzoek van de Nationale Ombudsman naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening d.d. 19 januari 2018
Raadsbrief "Onderzoek uitvoering schulddienstverlening Sociale Wijkteams" d.d. 22 maart 2016
Eindrapport "Wijkteams Arnhem, een onderzoek naar de activiteiten van wijkcoaches voor inwoners met financiële problemen"
Raadsvoorstel "Doorontwikkeling armoedebeleid en schulddienstverlening" d.d. 27 juni 2016
Beleidsnota doorontwikkeling Armoedeagenda en Schulddienstverlening Gemeente Arnhem 22 maart 2016
Behandelresultaat 4 december 2019, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
Memo naar aanleiding van bespreking Visie Schulddienstverlening op 4 december 2019
Bijlage 1 bij memo naar aanleiding van bespreking Visie Schulddienstverlening op 4 december 2019
Schriftelijke bijdrage van dhr. Mulder aan bespreking visie schulddienstverlening gemeenteraad Arnhem
Raadsbrief "Opties zelf uitvoeren beschermingsbewind" d.d. 18 september 2018
Behandelresultaat meningsvormend 1 d.d. 11 december 2019
Behandelresultaat meningsvormend 1 d.d. 15 januari 2020

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Amendement van het lid	Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel Amendement	De eigen rol van vrijwilligers in de schulddienstverlening
Nummer / zaaknummer	20A01 412058
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor in de visie schuldhulpverlening Op bladzijde 11, na de zin “Hierbij kijken we ook nadrukkelijk naar onconventionele werkwijzen.” de volgende zin toevoegen: “Vrijwilligersorganisaties binnen de schuldhulpverlening zijn daarin een belangrijke partner. Die krijgen ruimte en ondersteuning in de uitvoering.”	
Toelichting □ Uit onderzoek blijkt dat de inzet van vrijwilligers in de schuldhulpverlening de effectiviteit verhoogt, lees bijvoorbeeld: https://www.zonmw.nl/fileadmin/zonmw/documenten/Preventie/Vakkundig_aan_het_werk/535002002_Artikel_Sociaal_Bestek.pdf □ Het gevaar van de toekomstige uitvoeringsagenda met een hoog aantal professionele organisaties is dat de rol van vrijwilligers in het proces ondersneeuwt □ Met deze tekstwijziging wordt ruimte geboden aan vrijwilligersorganisaties hun eigen rol in het proces in te nemen	
Nathalie Nede - ChristenUnie	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Amendement van het lid	Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel Amendement	Gezinnen met kinderen in de basisschoolleeftijd
Nummer / zaaknummer	20A09 412058
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor in de visie schuldhulpverlening Op bladzijde 8, onder paragraaf 3.4., de opsomming na groepen met een hoog risicoprofiel "Denk daarbij aan jongeren of ZZP'ers" te wijzigen in: "Denk daarbij aan jongeren, ZZP'ers of gezinnen met kinderen in de basisschoolleeftijd".	
Toelichting □ In de visie wordt regelmatig gewezen op de gevolgen van schulden voor kinderen in gezinnen die te maken hebben met schulden □ In gezinnen met meerdere kinderen, ervaren gezinsleden nadrukkelijker de nare gevolgen van schulden, omdat het volledige gezinsinkomen erdoor geraakt wordt □ Wijzen op het gevaar en de gevolgen, betekent ook dat de gemeente deze doelgroep nadrukkelijker moet betrekken in de uitvoering □ Met deze tekstwijziging wordt deze doelgroep nadrukkelijker in de uitvoering onder de aandacht gebracht	
Nathalie Nede - ChristenUnie	

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Amendement van het lid	Sabine Andeweg - D66
Titel Amendement	Lobby voor uitbreiden toegang tot WSNP
Nummer / zaaknummer	20A10 412058
De ondergetekende(n) stel(t)(len) het volgende amendement voor: Op pagina 12, onder 4.5 'Landelijke lobby' een zin aan het eind van de alinea toe te voegen: Tevens zullen we in Den Haag lobbyen om het aantal keren dat iemand met schulden toegang heeft tot een wettelijk schuldhulptraject uit te breiden.	
Toelichting Een minnelijk traject kan voor inwoners vaak te lang duren en hierdoor zitten mensen onnodig in onzekerheid. Schuldeisers reageren vaker niet of heel laat op een voorstel van een gemeente voor een overeenkomst. Daarom is het voor iemand met schulden beter wanneer zij zich binnen zes maanden kunnen wenden tot de rechter. Deze kan schuldeisers tot een overeenkomst dwingen of zorgen voor toegang tot het wettelijke traject in de schuldhulpverlening. Uit onderzoek blijkt dat het wettelijke traject vaker, 9 van de 10 keer, met succes wordt afgerond ¹ . Een wettelijk schuldhulptraject is echter maar een keer toegankelijk. Wanneer iemand door grote levensgebeurtenissen, een scheiding, ziekte of overlijden, opnieuw in de schulden komt, leidt dit hierdoor tot nog grotere problemen. Wij willen dat het wettelijke traject in de schuldhulpverlening bij grote levensgebeurtenissen opnieuw beschikbaar wordt. Mensen hebben recht op hulp, zeker wanneer problemen door onvoorziene omstandigheden zijn	

¹ Bureau WSNP (2018). Monitor WSNP. Veertiende meting over het jaar 2017. P.23

ontstaan. Ook de Raad voor de Rechtspraak stelde eerder dat mensen recht moeten hebben op een tweede kans²

Sabine Andeweg - D66

² Raad voor de Rechtspraak (2019). Visiedocument schuldenproblematiek en rechtspraak. P. 36

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Amendement van het lid	Marie Jose Navis - GroenLinks Sabine Andeweg - D66
Titel Amendement	Toegankelijkheid als waarde
Nummer / zaaknummer	20A12 412058

De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

1. Op bladzijde 8, bij paragraaf 3.5 in de tabel toe te voegen:

Waarde	Uitgangspunten voor schulddienstverlening
Toegankelijkheid	- We bieden een snelle doorstart - We informeren begrijpelijk en volledig - Er zijn geen wachtlijsten

2. In hoofdstuk 2 de volgende tekst toe te voegen aan paragraaf 2.2:

We bieden een snelle doorstart door de schulddienstverlening toegankelijk te maken en te houden. Op deze manier kan met de Arnhemmer sneller tot een goed overzicht komen van inkomsten, uitgaven en schulden, met de inwoner sneller te bepalen welk traject de beste perspectieven biedt en de inwoner (eventueel) sneller naar de volgende fase in de Arnhemse route te begeleiden. Daarbij communiceren we begrijpelijk en volledig, en we voorkomen wachtlijsten.

Toelichting

Uit onderzoek van de Rekenkamer blijkt dat op dit moment het lang kan duren (soms zelfs jaren) voordat een schuldhulpverleningstraject wordt gestart.¹ De Rekenkamer doet hierbij de aanbeveling de intakefase te versterken door sneller tot een goed overzicht te komen van inkomsten, uitgaven en schulden, met de inwoner sneller te bepalen welk traject de beste perspectieven biedt en de inwoner (eventueel) sneller naar de volgende fase in de Arnhemse route te begeleiden.

Toegankelijkheid is hierbij het uitgangspunt dat tot sneller handelen leidt zonder verlies van kwaliteit.

Arnhemmers moeten met vragen over financiën of schulddienstverlening ergens terecht kunnen, ongeacht de hoogte van hun schuld. Begrijpelijk informeren, ongeacht het taalniveau, is hierbij een belangrijk instrument. Sociale wijkteams kunnen het beste ondersteund kunnen worden wanneer zij Arnhemmers met schulden snel van informatie kunnen voorzien en door kunnen verwijzen.

Om wachtlijsten in de toekomst te voorkomen is het belangrijk om dit op te nemen in als uitgangspunt van de nieuwe visie Schuldhulpverlening. Wachtlijsten vergroten schulden en zijn voor niemand een oplossing.

Marie José Navis - GroenLinks
Sabine Andeweg - D66

¹ Rekenkamer, Bestuurlijke Nota Rekenkameronderzoek naar de schulddienstverlening in Arnhem, 9 mei 2019

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Nathalie Nede - ChristenUnie
Titel motie	Aanpak malafide incassobureaus
Nummer Zaaknummer	20M10 412058
De Raad,	
Gehoord de beraadslaging en gelezen hebbende het raadsvoorstel Instemmen visie schulddienstverlening en bijlagen,	
Constaterende dat: - Schuldeisers ook in Arnhem hun schuld doorverkopen aan incassobureaus; - daardoor ook in Arnhem sprake is van een incasso-industrie waardoor de schuld van Arnhemse schuldenaren oploopt; - incassobureaus veelal niet bereid zijn mee te werken aan een schuldregeling; - de Autoriteit Consument en Markt (ACM) concludeert dat een aanzienlijk deel van de incassobureaus oneerlijke incassopraktijken hanteert, zoals het uitoefenen van ontoelaatbare druk en doorberekenen van extreem hoge	
Overwegende dat: - De ACM de toezichthoudende instantie is waar klachten kunnen worden ingediend; - Burgers met schulden in een kwetsbare positie verkeren en veelal geen weet hebben van de mogelijkheid tot het indienen van een klacht bij de ACM; - Het in de gemeente Rotterdam mogelijk is gemaakt op de website via een doorklikmogelijkheid melding te kunnen doen bij de Autoriteit Consument en Markt (ACM) van incassobureaus die oneerlijke incassopraktijken hanteren.	
Verzoekt het college: De bekendheid van de mogelijkheid tot het melden van oneerlijke incassopraktijken bij de ACM onder burgers en schuldhulpverleners te verbeteren door: 1. een doorklikfunctie te ontwikkelen naar de website van de ACM waarin melding kan worden gemaakt van oneerlijke incassopraktijken; 2. De Toolkit Incasso voor (schuld)hulpverleners van de ACM onder de aandacht brengen van relevante hulpverleners; 3. Te onderzoeken op welke wijze malafide incassobureaus juridisch kunnen worden aangepakt.	
en gaat over tot de orde van de dag Nathalie Nede - ChristenUnie	

Toelichting

Ad 1: op de website <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/rondkomen-schulden> heeft de gemeente Rotterdam een doorklikfunctie naar de meldfunctie van de ACM

Ad 2: Lees over deze Toolkit op:
<https://www.acm.nl/nl/onderwerpen/verkoop-aan-consumenten/toolkit-incasso-voor-schuldhelpverleners>

Ad 3: het is ons bekend dat de regering medio 2021 een register voor incassobureaus invoert (<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/02/08/incassoregister-tegen-misstanden-bij-incasso>). Tot die tijd zijn er vanuit het rijk nog geen juridische mogelijkheden om malafide incassobureaus aan te pakken. Daarom het verzoek aan het college om te zoeken naar juridische mogelijkheden in de tussentijd.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Professionele beschermingsbewindvoerder
Nummer Zaaknummer	20M11 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat - wij instemmen met de door het college voorgestelde Visie schulddienstverlening; - mensen met schulden in een kwetsbare positie verkeren; - voorkomen moet worden dat deze kwetsbare mensen onnodig lang in een schuldensituatie moeten leven; - sprake is van een schuldenindustrie en sommigen daarin zich verrijken ten koste van mensen die schulden hebben;	
Overwegende dat - hulp aan deze kwetsbare mensen op een professionele wijze dienst te gebeuren; - het aan de rechter is om een beschermingsbewindvoerder te benoemen, wetende dat deze moet voldoen aan strenge wettelijke eisen;	
Verzoekt het college - te bevorderen dat een schuldenaar uitsluitend gebruik maakt van een door de rechtbank benoemde beschermingsbewindvoerder.	

en gaat over tot de orde van de dag

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Toelichting:

Om door de rechtbank als beschermingsbewindvoerder te benoemd te worden dient men een afgerond HBO-vooropleiding en beroepsopleiding te hebben gevolgd, een VOG te overleggen, een ondernemersplan op te stellen, lid te zijn van een relevante beroepsorganisatie, een accountantsverklaring te overleggen. De honorering is wettelijk geregeld.

Jaarlijks dient rekening en verantwoording te worden afgelegd aan de schuldenaar en de rechtbank; deze bestaat uit een accountantsverklaring.

En natuurlijk kan het ook mis gaan, maar daar treedt de rechtbank tegen op en zal de beschermingsbewindvoerder zijn accreditatie verliezen.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Preventie – bijna 18 jaar – voorbereiden op financiële zelfstandigheid
Nummer Zaaknummer	20M20 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Vanaf de leeftijd van 18 jongeren grotere financiële verantwoordelijkheden hebben.	
Overwegende dat: - Jongeren die 18 jaar worden een aantal belangrijke financiële zaken moeten regelen waaronder het aanvragen van een DigiD, een 18+ bankrekening en spaarrekening op eigen naam openen, het afsluiten van een eigen zorgverzekering, zorgtoeslag op eigen naam aanvragen, aangifte inkomstenbelasting doen en (waar nodig) een eigen aansprakelijkheidsverzekering afsluiten - De gemeenten Dordrecht en Nieuwegein alle inwoners die 18 worden het boekje 'Geldwijzer Bijna 18' van het Nibud toesturen; - Vanaf 18 jaar jongeren zonder toestemming van hun ouders / verzorgers een telefoon- of ander abonnement af kunnen sluiten;	
Verzoekt het college: - In overleg met Plangroep, sociale wijkteams en jeugdzorgaanbieders in de uitvoeringsagenda een schuldpreventieaanpak op te nemen die ervoor zorgt kwetsbare Arnhemse kinderen, waaronder alle kinderen met een jeugdzorg-achtergrond, voor hun 18de verjaardag worden gecoached waar het gaat om de meest essentiële financiële zaken: het aanvragen van een DigiD, een 18+ bankrekening en spaarrekening op eigen	

naam, een eigen zorgverzekering, zorgtoeslag op eigen naam en een eigen aansprakelijkheidsverzekering.

- Een plan op te stellen om alle jongeren te informeren over de meest essentiële financiële zaken voordat zij 18 jaar worden en waar mogelijk kosteloze ondersteuning voor hen aan te bieden om hun financiële zaken goed te regelen.

en gaat over tot de orde van de dag

Sabine Andeweg - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Maak schulden inzichtelijk zodat het schuldhulptraject zsm kan worden opgestart
Nummer Zaaknummer	20M21 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - De periode waarbinnen de gemeente een besluit moet nemen of mensen hulp krijgen bij hun schulden in Arnhem momenteel vaak langer duurt dan de wettelijke 8 weken omdat nog niet alle gegevens compleet zijn.	
Overwegende dat: - Mensen met schulden zich met schulden kunnen melden bij de gemeente Arnhem voor advies, een aanvraag tot schuldbemiddeling of schuldsanering. - De gemeente verplicht is binnen 8 weken na melding te besluiten of mensen met schulden hulp krijgen. - De adviesraad de constatering heeft gedaan 'dat mensen met schulden mentaal vaak niet in staat zijn om een bijdrage te leveren aan een traject' en het hierdoor langer kan duren voordat alle gegevens inzichtelijk zijn.	
Verzoekt het college: - Uitvoering te geven aan de uitspraak van de portefeuillehouder "De wijkteams moeten een monitorende functie krijgen, waarbij een inwoner één hulpverlener krijgt in het hele traject". https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2423388/Schuldhulp-Arnhem-faalt-Slechts-2-000-van-de-16-000-gevallen-in-beeld Maatwerk te leveren als mensen zelf niet goed in staat zijn om hun geldzaken inzichtelijk te krijgen en direct ondersteuning te bieden na een melding	

en gaat over tot de orde van de dag

Sabine Andeweg - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Help Arnhemse inwoners met de toegang tot de wettelijke schuldsanering (Wsnp)
Nummer Zaaknummer	20M22 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Een minnelijk traject vaak niet succesvol is, omdat schuldeisers niet akkoord gaan of te laat reageren voor het treffen van een minnelijke regeling, waardoor inwoners langer opgezadeld zitten met schulden.	
Overwegende dat: - De Nationale Ombudsman onderzoek doet naar de toegang tot de wettelijke schuldsanering (Wsnp); - Het aantal mensen met problematische schulden al jaren hoog is en helaas niet daalt; - Dat voor toegang tot de Wsnp een gang naar de rechtbank noodzakelijk is en dat steeds minder mensen deze weg weten te vinden; - Het verzoek bij de rechtbank niet door mensen zelf kan worden ingediend maar dat hiervoor hulp nodig is van de schuldhulpverlener van de gemeente; - Voor een grote groep mensen dit de laatste strohalm is om uit de financiële ellende te komen; - Mensen op dit moment maar één keer de mogelijkheid hebben om een wettelijk schuldsaneringstraject te doorlopen; - De wethouder aan heeft gegeven mensen daar waar mogelijk wel te adviseren dit traject te doorlopen.	
Verzoekt het college: - Mensen actief te begeleiden om de weg naar de wettelijke schuldsanering te vinden. - Te lobbyen in Den Haag om het aantal keren dat iemand toegang heeft tot wettelijke schuldhulpverlening uit te breiden.	

- De raad voor 1 september 2020 te informeren tegen welke problemen inwoners aanlopen bij hun aanvraag voor de Wsnp.

De raad voor 1 september te informeren wat er gebeurt als een Wsnp aanvraag niet meer mogelijk is of wordt afgewezen.

en gaat over tot de orde van de dag

Sabine Andeweg - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Niet terugvorderen bestuurlijke boete als onderdeel minnelijke schuldregeling
Nummer Zaaknummer	20M23 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Een fraudeschuld geen belemmering is voor het aanbieden van informatie en advies en budgetbeheer, maar vaak wel voor het treffen van een schuldregeling; - De SVB, het UWV en de gemeente (per 1 januari 2017) de mogelijkheid hebben om van terugvordering van de bestuurlijke boete af te zien om zo mee te kunnen werken aan een minnelijke schuldregeling¹.	
Overwegende dat: - De overheid als schuldeiser een bijzondere verantwoordelijkheid heeft om onnodige vergroting van schulden tegen te gaan; - Hoe meer schulden meegenomen kunnen worden in een schuldregeling hoe kansrijker een schone lei voor de schuldenaar is.	
Verzoekt het college: - Het UWV en de SVB te benaderen en te komen tot een pilot waarbij wordt afgezien van het terugvorderen van een deel of het geheel van de bestuurlijke boete ,zodat mensen weer met een schone lei te beginnen. - Af te zien van het terugvorderen van de bestuurlijk boete wanneer een minnelijke schuldregeling kan worden getroffen. - Verzoekt het college de raad hierover voor 1 september 2020 te informeren.	

¹ Voorwaarden zijn: de schuldenaar verzoekt zelf om kwijtschelding, er is geen sprake geweest van opzet of grove schuld, er is binnen een jaar nadat de bestuurlijke boete is opgelegd, niet nogmaals een overtreding van de inlichtingenverplichting begaan en kwijtschelding gebeurt binnen het kader van medewerking aan een schuldregeling.

en gaat over tot de orde van de dag

Sabine Andeweg - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Laagdrempelige schulddienstverlening. Zoek mensen met schulden op!
Nummer Zaaknummer	20M24 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Mensen gemiddeld vijf jaar wachten met het zoeken van professionele hulp. (Zij hebben dan een gemiddelde schuld van ruimt 42.000 euro bij vijftien schuldeisers)	
Overwegende dat: - Het college in september 2019 heeft aangegeven dat het zichtbaar maken van schulden lastig is: "Er zijn naar schatting 16.000 mensen met schulden in Arnhem. Daarvan hebben we er slechts 2.000 in beeld"¹ - Hoe eerder geldproblemen worden aangepakt des te eenvoudiger ze zijn op te lossen. - Mensen met schulden zich vaak schamen voor hun situatie. - Plangroep, maatschappelijke organisaties en de wijkteams inwoners met schulden vanuit verschillende locaties kunnen en zouden moeten kunnen helpen. - Plangroep de mogelijkheid heeft van een webloket voor toegang tot schuldhelpverlening.	

¹ <https://belofte.gld.nl/nieuws/2423388-schuldhelp-arnhem-faalt-slechts-2000-van-de-16000-gevallen-in-beeld>

Verzoekt het college:

- Om samen met Plangroep, de sociale wijkteams en maatschappelijke organisaties een plan van aanpak op te stellen om de toegang tot schulddienstverlening meer laagdrempelig te maken, waaronder laagdrempelige vindplekken worden meegenomen.
- Dit plan van aanpak op te nemen in de uitvoeringsagenda schulddienstverlening

en gaat over tot de orde van de dag

Sabine Andeweg - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Maak schulden voor vrouwen in de vrouwenopvang niet erger
Nummer Zaaknummer	20M25 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Vrouwen die noodgedwongen aankloppen bij de vrouwenopvang vaak forse schulden opbouwen. - De oorzaak hiervoor vaak de voor hen onbegrijpelijke procedures en een gebrek aan financiële begeleiding is. (zie onderzoek van de Nationale ombudsman https://www.nationaleombudsman.nl/nieuws/onderzoeken/2019022-vrouwen-uit-de-knel-het-vervolg) - Vrouwen in de opvang te maken hebben met administratieve rompslomp en een gebrek aan adequate schuldhulpverlening	
Overwegende dat: - Vrouwen tijdens hun verblijf financieel steeds verder in de problemen kunnen komen. - Juist deze extra kwetsbare groep behoefte heeft aan extra begeleiding om uit de complexe en negatieve spiraal van schulden en mishandeling te komen en de draad van hun leven en dat van hun kinderen weer op te pakken. - Dat niet alleen stress veroorzaakt in een toch al zware tijd, maar het ook lastig maakt om later op eigen benen te staan. De nationale ombudsman van Zutphen pleit voor een betere begeleiding van de vrouwen.	
Verzoekt het college: - In overleg met Plangroep, sociale wijkteams en vrouwenopvang in de uitvoeringsagenda een schuldpreventieaanpak op te nemen die ervoor zorgt dat deze kwetsbare groep extra begeleiding krijgt om uit de complexe en negatieve spiraal van schulden en mishandeling te komen.	

en gaat over tot de orde van de dag

Sabine Andeweg - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Kansen en perspectief voor jongeren met schulden!
Nummer Zaaknummer	20M26 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Een specifieke visie op jongeren en schulden ontbreekt in de Arnhemse visie schulddienstverlening; - 37% van de mbo'ers van 18 jaar en ouder momenteel een schuld heeft; - Eén op de vier jongeren heeft betalingsachterstanden; - Er in Arnhem ruim 5500 jongeren met schulden zijn;	
Overwegende dat: - Schulden ervoor zorgen dat jongeren nauwelijks of minder perspectief hebben op een toekomst met een degelijke bestaanszekerheid; - Het bieden van perspectief en bestaanszekerheid kernwaarden zijn in de Arnhemse visie op schulddienstverlening; - Het jongerenperspectieffonds geen plek heeft gekregen in de Arnhemse visie schulddienstverlening en deze nog altijd veel te weinig jongeren bereikt¹	
Verzoekt het college: - De Arnhemse visie op schulddienstverlening uit te breiden met een visie op jongeren met schulden; - In de uitvoeringsagenda schulddienstverlening extra acties op te nemen om jongeren met schulden meer kansen en perspectief te bieden.	

¹ <https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2405810/Arnhems-schuldenfonds-bereikt-veel-te-weinig-jongeren>

De Arnhemse visie op jongeren met schulden ter goedkeuring voor te leggen aan de raad voor 1 mei 2020.

en gaat over tot de orde van de dag

Sabine Andeweg - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Instemmen visie schuldhulpverlening
Motie van	Ria de Vries - PvdA Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Fonds met inleg van particuliere organisaties
Nummer Zaaknummer	20M27 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - organisaties zoals energiebedrijven, ziektekostenverzekeraars en woningbouwverenigingen bij een schuldregeling jaren op het schuldbedrag moeten wachten - ondertussen administratieve kosten en bedragen aan incassobedrijven moeten uitgeven - de inwoner jarenlang nog steeds verschillende schuldeisers heeft	
Overwegende dat: - Schulden tot maximaal 5000,- snel kunnen worden geregeld en daardoor op uitvoeringskosten bespaard kan worden - In verschillende steden elders in het land, zoals Eindhoven , met particuliere organisaties een fonds is opgericht waarbij de organisaties jaarlijks geld inleggen om schulden tot 5000,- direct af te lossen - De inwoner daarna nog maar 1 schuldeiser heeft, waarbij de schuld in drie jaar wordt afgelost, eventuele restschuld kan na drie jaar worden kwijtgescholden. - de kosten voor een schuldtraject via de gemeente aanmerkelijk worden beperkt, en ook de kosten voor de schuldeisers worden beperkt doordat kosten incassobureau's , deurwaarders en administratieve kosten kunnen worden bespaard - Een oplossing voor de schulden tot 5000,- veel sneller kan worden afgehandeld waardoor de stress bij een inwoner veel sneller opgelost kan worden	

Verzoekt het college om:

- Te onderzoeken of een fonds met jaarlijkse inleg van particuliere organisaties ook in Arnhem te realiseren is voor inwoners met een schuld tot 5000,-
- de resultaten aan de raad voor te leggen dusdanig dat dit fonds meegenomen kan worden in het uitvoeringsplan schuldhulpverlening dat in het voorjaar naar de raad komt.

En gaat over tot de orde van de dag

Ria de Vries - PvdA

Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2020
Ter bespreking van	Visie op schuldhulpverlening
Motie van	Ria de Vries - PvdA Jan Hutten - CDA Nico Wiggers - AOP
Titel motie	Aandacht schept beweging
Nummer Zaaknummer	20M28 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Inwoners met schulden stress ervaren waardoor hun doenvermogen verminderd is. - Afspraken met de hulpverlener daardoor vergeten kunnen worden en contacten niet effectief zijn - de taken die de inwoner moet uitvoeren, zoals b.v. formulieren aanleveren, niet worden uitgevoerd omdat het overleven en de dag doorkomen na het gesprek weer de overhand krijgen.	
Overwegende dat: - Gebleken is dat een appje om en afspraak te helpen herinneren bij instellingen zoals b.v. ziekenhuizen en gemeenten geleid heeft tot een hoger percentage nakomen van afspraken - Juist mensen met schulden kunnen vergeten dat er een afspraak gepland staat of een taak moet worden uitgevoerd - Stadsring 51 in Amersfoort werkt met de app 8ting waarbij de app naast het bieden van inzicht in het proces vooral ook de communicatie tussen hulpverlener, inwoner en vrijwilliger ondersteunt en dit tot goede resultaten heeft geleid. - De app een onderdeel is van Mobility Mentoring waarbij de inwoner centraal staat. (https://www.socialevraagstukken.nl/interview/elisabeth-babcock-van-mobility-mentoring-hersenen-kunnen-herstellen-van-armoedestress/) - Uitval door de app wordt verkleind en doorlooptijden korter worden - De hulpverlener kan zien met welke taken de inwoner bezig is en de voortgang kan monitoren en desgewenst bijsturen. -	

Verzoekt het college om:

- Te onderzoeken of de app 8ting voor Arnhemse inwoners ter beschikking kan komen.
- de raad te informeren over het onderzoek en met een voorstel naar de raad te komen alvorens het uitvoeringsplan voor schuldhulpverlening aan de rad wordt voorgelegd.

En gaat over tot de orde van de dag

Ria de Vries PvdA
Jan Hutten CDA
Nico Wiggers AOP

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2019
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Mensen met een bijstandsuitkering die schulden hebben zijn gebaat bij een integrale aanpak
Nummer Zaaknummer	20M36 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Uit het onderzoek van Panteia¹ blijkt dat mensen met een bijstandsuitkering die schulden hebben, gebaat zijn bij een integrale aanpak inclusief schuldhulpverlening en werk & inkomen; - De inzet van schuldhulpverlening als instrument voor werkhervatting kan bijdragen aan zowel het verminderen van schulden als het de uitstroom naar werk; - de werelden van schuldhulpverlening en werk & inkomen veelal gescheiden werelden zijn en een integrale samenwerking ontbreekt²; - De gescheiden werelden zeker voorkomen bij grotere gemeenten en in gemeenten waar de schuldhulpverlening is belegd bij een externe organisatie zoals de Kredietbank of de PLANgroep³.	
Overwegende dat: - er gekozen is voor Plangroep als externe aanbieder voor de uitvoering van schuldhulpverlening.	

¹ Schulden & Werk Deelrapport I : Bijstandsgerechtigden met schulden (2018):
https://www.panteia.nl/index.cfm/_api/render/file/?method=inline&fileID=3E3BD2D9-4C29-4C43-8515D83FDBE3C603

² Schulden & Werk Deelrapport I : Bijstandsgerechtigden met schulden (2018), pagina 43-44.

³ Schulden & Werk Deelrapport I: Bijstandsgerechtigden met schulden (2018), pagina 62-63

Verzoekt het college:

- In de uitvoeringsagenda op te nemen hoe invulling wordt gegeven aan de integrale samenwerking tussen Plangroep en de afdeling Werk & Inkomen.

en gaat over tot de orde van de dag

Sabine Andeweg - D66

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	19 februari 2019
Ter bespreking van	Instemmen visie schulddienstverlening
Motie van	Sabine Andeweg - D66
Titel motie	Geen stress geen schuld
Nummer Zaaknummer	20M37 412058
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat: - Armoede en schulden vooral aanwezig zijn bij die mensen die over minder mogelijkheden beschikken om regie op hun eigen leven te voeren. - De context van een steeds ingewikkelder samenleving die steeds taliger en steeds meer juridisch wordt en waarin burgers steeds meer hun eigen positie moeten bewijzen tegenover een overheid die eigenlijk alle noodzakelijke informatie al heeft, heeft vooral voor deze groepen steeds meer negatieve effecten. - 50% van de mensen die zich met schulden melden bij schuldhulpverlening heeft een (zeer) lage opleiding tot maximaal VMBO-niveau (Mesis©, 2017) . - 30% van dezelfde groep ontvangt een bijstandsuitkering (Mesis©, 2017). - 10-20% van de mensen die schulden hebben heeft vermoedelijk te maken met een verstandelijke beperking. - 20-25% van de mensen die zich met schulden melden bij schuldhulpverlening hebben een lage taal- en/of rekenvaardigheid (Madern, e.a., 2016).	
Overwegende dat: - Er dus sprake is van een samenleving die steeds meer vraagt van haar burgers in termen van administratieve, bureaucratische, reken- en taalvaardigheden. - Tegelijkertijd zijn het juist de burgers die daar het minst over beschikken van wie het meest gevraagd wordt. - Er is dus sprake van een bureaucratische paradox: we vragen de meeste bureaucratische vaardigheden van die mensen die er het minste over beschikken. - Recentelijk veel aandacht wordt besteed aan een in de VS ontwikkelde aanpak om mensen die in armoede leven te ondersteunen: Mobility Mentoring©. Deze aanpak is	

gebaseerd op inzichten uit de gedragsleer. Ook de meest recente inzichten vanuit de neurowetenschap zijn erin geïntegreerd. De aanpak combineert vele interventie-onderdelen die elders ook al als bewezen effectief zijn

- Fundamenteel aan de methodiek is het toepassen van de juiste, effectieve coaching en gesprekstechnieken, het bespreekbaar maken van stress ("het ligt niet aan jou") en het gemeenschappelijk vast stellen van de te realiseren (tussen)doelen.
- Hoewel de aanpak kostbaar is in termen van in te zetten begeleiding, is zij op termijn ook kosteneffectief.
- De gemeente Alphen aan den Rijn en andere gemeenten zoals Amsterdam, Den Haag en Enschede Mobility Mentoring of elementen daarvan hebben verweven in hun werkwijze.

Verzoekt het college:

- De uitkomsten van enkele experimenten met de vertaling van deze aanpak naar de Nederlandse context zoals in Alphen aan den Rijn te delen met de Arnhemse gemeenteraad.
- In de tussentijd te bekijken hoe de gemeente Arnhem zich vanuit de inhoud van Mobility Mentoring© kan laten inspireren om de eigen hulpverlening op onderdelen te vernieuwen.
- Te onderzoeken onder welke omstandigheden en voor welke mensen (onderdelen van) de nieuwe aanpak in Arnhem een toegevoegde waarde heeft en de raad hierover voor 1 september 2020 te informeren.

en gaat over tot de orde van de dag

Sabine Andeweg - D66

Memo

Datum : 13 januari 2020
Aan : Gemeenteraad
Van : Wethouder Louwers
Betreft : Uitwerking toezegging Monitoring Schulddienstverlening

Aanleiding

Tijdens de bespreking van de Visie Schulddienstverlening op 11 december jl. in de gemeenteraad heeft wethouder Louwers toegezegd:

"De wethouder zegt toe de raad zo snel als mogelijk te informeren over de verwachtingen en registratiegegevens van het nieuwe datasysteem gekoppeld aan een technische bijeenkomst"

In deze memo is de toezegging uitgewerkt.

Registratie

Met ingang van 2020 wordt er op een andere wijze geregistreerd binnen het proces van Schulddienstverlening. Sociale Wijkteams Arnhem registreren de doorverwijzing van inwoners met schulden naar de Schulddienstverlener PLANgroep (tot en met 2019 registreerden de wijkcoaches de doorverwijzing naar Rijnstad).

PLANgroep registreert per inwoner welk product van Schulddienstverlening wordt ingezet (b.v. stabilisatie, BooM, saneringskrediet, WSNP) in Zorgportaal. Daarnaast rapporteert PLANgroep maandelijks (voorheen per kwartaal) hoeveel inwoners gebruik maken van één van de producten, hoeveel producten er zijn afgerond, hoeveel dossiers er zijn gesloten. In de rapportage wordt per afgerond dossier toegelicht waarom het dossier is afgesloten.

Binnen de gemeente kunnen we de data die SWT registreert in het systeem CVS en die PLANgroep registreert via Zorgportaal uitlezen en gebruiken voor de monitoring van Schulddienstverlening.

Monitoring verantwoordingsinformatie (Bestuursrapportage voor gemeenteraad)

In de monitor "Doorbraak naar Werk" die momenteel wordt ontwikkeld, wordt ook Schulddienstverlening (inclusief preventie en Jongerenperspectieffonds) opgenomen. De monitor wordt opgenomen in de Planning & Control cyclus.

De gemeenteraad ontvangt de Bestuursrapportage van deze monitor met daarin de omvang en resultaten van SDV:

- Aantal aanmeldingen per verwijzer (SWT, bewindvoerder, Oprécht etc);
- Aantal inwoners in de diverse fasen van SDV (intake, schuldregeling, JPF etc.);
- Aantal afgeronde producten (intake, schuldregeling, JPF etc.) per maand;
- Doorlooptijd van de afgeronde producten (per maand);
- Uitval% plus redenen van uitval;
- Aantal inwoners schuldenvrij (aantal en tov aantal ingestroomd);
- Aantal inwoners dat na afloop van een regeling zich weer opnieuw meldt met nieuwe schulden.

Daarnaast wordt jaarlijks de Klanttevredenheid gemeten. Deze rapportage wordt ook aangeboden aan de gemeenteraad.

Monitoring Stuurinformatie (Managementrapportage voor college en management)

Binnen Monitoring wordt naast de Bestuursrapportage ook een Managementrapportage met stuurinformatie opgesteld. Deze Managementrapportage wordt intern gebruikt voor sturing, voor analyses en verbeteringen in het proces met de ketenpartners. Met deze managementrapportage wordt het college voortdurend geïnformeerd over de stand van zaken rondom Schulddienstverlening.

Nulmeting

De monitoring wordt gestart met een nulmeting: waar staat Arnhem aan het begin van het nieuwe proces. Op die manier kunnen we meten of we meer Arnhemmers bereiken en of de nieuwe werkwijze leidt dat we meer inwoners sneller kunnen helpen. De nulmeting wordt opgesteld samen met de ketenpartners Sociale Wijkteams en PLANgroep.

Reactie Stichting Leergeld Arnhem op de nieuwe visie schulddienstverlening gemeente Arnhem
4 december 2019

Geacht College, Gemeenteraad,

Stichting Leergeld Arnhem (SLA) is blij met de nieuwe formulering van het college van B&W t.a.v. de dienstverlening aan huishoudens in schulden. De erkenning dat mensen in schulden meer stress en minder overzicht hebben over hun handelen, geeft meer ruimte tot ondersteuning waar dat nodig is.

Toch wil onze stichting graag een paar zaken onder uw aandacht brengen:

Allereerst, **de intrinsieke waarde die mensen hebben, verschaalt als er sprake is van financiële tekorten.** Financiële tekorten worden na een poos mentale tekorten en tenslotte ligt heel snel de vraag op de loer of je eigenlijk wel iemand bent. Welke waarde kun je dan je kinderen meegeven? Welke effecten hebben schulden op kinderen en hun mogelijkheid die spiraal van armoede in hun eigen leven te doorbreken? Dat kinderen in zulke situaties meer nodig hebben is duidelijk. Het doet een appel op onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om deze Arnhemse kinderen hun waarde te geven. Een verantwoordelijkheid waar vrijwel iedereen van ons graag aan wil bijdragen. De invulling daarvan vraagt overleg met schooldirecteuren op plekken waar armoede en schulden de regel zijn, zoals bijvoorbeeld het Mozaïek en de Johannesschool.

Ten tweede, in het nieuwe visiedocument formuleert de gemeente het standpunt: eerst dienstverlener en daarna handhaver, **hoe gaat de gemeente het gesprek aan met andere maatschappelijke organisaties over deze keuze?**

Hoe kan de gemeente andere maatschappelijke organisaties bewegen om ook zo te kijken? **Gezinnen met weinig financiële middelen, of met problematische schulden, hebben met meerdere partijen te maken die een bijdrage vragen voor participatie.**

Daarnaast wil SLA nog een punt onder uw aandacht brengen, n.l. **life-events van kinderen en schuldenproblematiek van ouders.**

Hieraan denken we als kinderen b.v. de overstap maken naar het PO, overstap van PO naar VO en van VO naar MBO of HBO. In situaties van schulden heeft de stressvolle thuissituatie impact op de schoolcarrière van kinderen. De vraag is of de ambitie om kinderen te leren budgetteren het eerste is wat kinderen nodig hebben om hun schoolcarrière goed te doorlopen en de spiraal van armoede te doorbreken.

Wat zou het betekenen voor de ontwikkeling van een kind als er meer geïnvesteerd wordt op de onderwijskansen van deze kinderen? Denk b.v. aan succeservaringen bij het leren, meer

ALLE KINDEREN MOGEN MEEDOEN ... WANT NU MEEDOEN IS STRAKS MEETELLEN

individuele aandacht. Net zoals mensen in schulden gesteund worden doordat er naar hun geluisterd wordt, worden kinderen gesteund door ondersteuning op het eigen niveau, in hun eigen kleine, zelfstandige plekje, in hun eigen schoolcarrière etc.

De wijk Immerloo is bij uitstek een plek waar veel armoede en schuldenproblematiek samenkomen, ook op de scholen die daar staan. We horen de verhalen van kinderen die net buiten het schoolplein benaderd worden om enveloppen met verboden middelen in brievenbussen te stopen tegen vergoeding van een leuk geldbedrag. **Thuis schulden, op straat niet beschermd, dan is de school de veiligste plaats waar ze kunnen zijn en waar ze in alle rust tot leren kunnen komen. Hoe ondersteunen we die scholen daarin?**

SLA sluit zich aan bij de zorgen van de kinderombudsman en de gemeente Arnhem als het gaat om kinderen in schulden en stressvolle armoedesituaties. Zij aan zij met de ouders **gaan we voor deze kinderen uit en zoeken gericht naar mogelijkheden om hen extra te ondersteunen.**

Concreet:

- Als er sprake is van problematische schulden, maar een schuldregeling is er nog niet, kunnen kinderen dan wel een Gelrepas krijgen? Wie kan dan al meekijken wat kinderen meer nodig hebben? Hulpverlening, zoals wijkteams?
- Als bewindvoerders en schulddienstverleners gezinnen met kinderen ondersteunen, kan er dan apart gekeken worden naar de life-events van kinderen en hoe zij evt. overstappem goed kunnen maken?

SLA roept de gemeenteraad op om in lijn met de nieuwe visie op schulddienstverlening het gesprek te voeren met scholen en schoolbesturen voor die plekken, zoals boven aangegeven waar schulden en armoede op 2-nul achterstand zetten.

Tenslotte: SLA komt jaarlijks bij ongeveer 600 huishoudens in Arnhem achter de voordeur en voert gesprekken over onder meer financiën. De vraag aan de gemeenteraad is hoe professionals en vrijwilligersorganisaties, zoals SLA elkaars werkwijze kunnen versterken. SLA kan vanuit haar rol een waardevolle bijdrage leveren aan het voorkomen van schulden en het beperken van de gevolgen voor kinderen. SLA wil aangehaakt blijven bij de kennisontwikkeling die de gemeente Arnhem nodig acht om goed te kunnen signaleren en door te verwijzen.

Namens Stichting Leergeld Arnhem

Anna-Yfke Sleurink

ALLE KINDEREN MOGEN MEEDOEN ... WANT NU MEEDOEN IS STRAKS MEETELLEN

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer

412058

Onderwerp: Visie schulddienstverlening

Voorstel

1. In te stemmen met de visie op schulddienstverlening

Inleiding

Met deze visie leggen we de basis onder de inrichting en uitvoering van onze schulddienstverlening. Het gedachtegoed heeft richting gegeven aan de aanbesteding Schulddienstverlening. De visie vormt het kader voor de nog op te stellen uitvoeringsagenda.

Met deze visie geven we uitvoering aan de toezegging aan de raad van 3 juli 2019

Beoogd effect

Een actuele en effectieve inrichting van de Arnhemse schulddienstverlening. Daarmee leveren we goede dienstverlening aan de Arnhemmers met als ultiem doel: alle inwoners schuldenvrij.

Argumenten

- 1.1 *Met het vaststellen van de visie geeft de raad een richtinggevend en actueel kader aan de uitvoering van de schulddienstverlening.*

De visie is het richtinggevend voor de uitvoering van de schulddienstverlening.

- 1.2 *In deze visie zijn belangrijke nieuwe inzichten opgenomen waarmee de Arnhemse visie op schulddienstverlening weer actueel en relevant is.*

De vorige visie dateert van 2011 en is geactualiseerd in 2016. In deze nieuwe visie zijn actuele theoretische inzichten verwerkt. Hiermee is de visie beter passend bij de vraagstukken van deze tijd.

Kanttelingen en risico's

1.1 Implementatie van veranderingen in onze aanpak kost tijd

De vertaling van de visie naar de praktijk betekent op onderdelen veranderingen in onze aanpak. We kunnen mogelijk niet alle veranderingen tegelijk aanpakken. Bij het opstellen van de uitvoeringsagenda gaan we daarom samen met de partners prioriteiten stellen. Wij betrekken uw raad graag bij het interactieve proces om de uitvoeringsagenda op te stellen en informeren u over de planning van de acties voor de komende periode.

Financiën

De visie heeft geen financiële gevolgen. Uitgangspunt voor de uitvoeringsagenda is het huidige financiële kader. Mochten nieuwe (onconventionele) aanpakken extra geld kosten, wordt dit separaat ingebracht.

Uitvoering

Met de implementatie van nieuwe aanbesteding schulddienstverlening zijn we al gestart. Direct na vaststelling van de visie starten we ook met het maken van een uitvoeringsagenda. In de uitvoeringsagenda beschrijven we wat we de komende jaren concreet gaan doen. Samen met de partners in de stad toetsen we ons huidige aanbod en werkwijzen aan de waarden en de ambities uit de visie. Wat moet ongewijzigd doorgaan? Welke activiteiten passen niet (meer)? Daarnaast kijken we op welke terreinen aanvulling en vernieuwing nodig is. We kijken hierbij nadrukkelijk naar:

- preventie en vroegsignalering;
- het vergroten van het bereik;
- meer en sneller perspectief bieden;
- nazorg voor een duurzaam resultaat.

Dit kan leiden tot accentverschuivingen en verandering van afspraken met partijen die we nu hebben. In de uitvoeringsagenda bepalen we welke resultaten in 2020/2021 door wie gerealiseerd gaan worden.

Daar gaan we mee aan de slag. Jaarlijks maken we de balans op. We bespreken de wel/niet behaalde resultaten, trekken daar de lessen uit en bepalen de prioriteiten voor het volgende jaar.

Het opstellen van de uitvoeringsagenda is een interactief proces. Naast partners nodigen we ook deskundigen van buiten, ervaringsdeskundigen (inwoners) en raadsleden uit.

Communicatie

De partners zijn geïnformeerd over het proces van visie en uitvoeringsagenda en worden bij het vervolgproces actief betrokken.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Zij aan zij: schuldevrij. De visie schulddienstverlening
- Overzicht SDV oorzaken uitval en type vragen van de Sociale Wijkteams

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

- N.v.t.

Besluit van

Zaaknummer

412058

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 22 oktober 2019, nummer: 412058.

besluit:

1. In te stemmen met de visie op schulddienstverlening

De griffier,

De voorzitter,

Zij aan zij: schuldenvrij

De Arnhemse visie op schulddienstverlening
Oktober 2019

1. Inleiding

De economie trekt aan, de werkloosheid neemt af, de hypotheekrente daalt, de koopkracht groeit. Het gaat goed met Nederland!

Voor een grote groep Nederlanders is dit inderdaad zo. Maar helaas niet voor iedereen. Ondanks de economische groei zien we groepen in de samenleving die het financieel niet meer bolwerken. Landelijke cijfers laten zien dat het aantal aanmeldingen voor schulddienstverlening in 2018 weliswaar daalde, maar dat de omvang van de schulden toenam¹. De Volkskrant opende op 22 augustus van dit jaar met "Mensen met schulden worden steeds armer". In de NRC² stond op 13 september jl. een artikel met dezelfde strekking. Terwijl het goed gaat met de economie worden kwetsbare groepen steeds kwetsbaarder. De kosten van vaste lasten zijn gestegen, waardoor er minder overblijft voor andere uitgaven. 38% van de Nederlanders worstelt om het hoofd boven water te houden³.

Ook veel inwoners van onze gemeente hebben moeite om rond te komen. Arnhem heeft een grote groep inwoners bij wie de financiële problemen zo groot zijn dat ze hun schulden niet meer zelf kunnen oplossen. Het hebben van schulden heeft effect op meerdere (leef)gebieden. De gevolgen ervan zijn groot. Inwoners met schulden zijn dagelijks aan het overleven en kunnen geen toekomstplannen maken. Hun problemen overheersen.

Ook de kinderen in een gezin met problematische schulden worden dagelijks geconfronteerd met de negatieve gevolgen ervan. Dit baart ons grote zorgen.

Het beeld over schulden en de oorzaak ervan is de laatste jaren aan het kantelen: van 'eigen schuld dikke bult' naar het besef dat het iedereen kan overkomen en dat op eigen kracht eruit komen zonder goede ondersteuning nauwelijks mogelijk is. Het taboe op het hebben van schulden is groot en het besef dat schulden nooit alleen komen, maakt dat we ons realiseren dat het hoog tijd is om deze inzichten te verankeren in een Arnhemse visie.

1.3 Leeswijzer

De visie bestaat naast deze inleiding uit drie hoofdstukken. In het tweede hoofdstuk bespreken we enkele belangrijke actuele inzichten en gaan we dieper in op de waarden die in Arnhem de basis vormen van al onze ondersteuning.

In hoofdstuk drie maken we de vertaling naar schulddienstverlening. Hier zoomen we verder in op de Arnhemse situatie en beschrijven we de doelen die we met schulddienstverlening willen realiseren en wat dat betekent voor de uitvoering. Tot slot kijken we in hoofdstuk vier vooruit naar het vervolgproces. Hoe gaan we samen met onze partners in de stad deze visie in praktijk brengen? Welke stappen zijn daarvoor nodig?

¹ NVVK jaarcijfers 2018

² <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/09/13/je-houdt-net-wel-of-net-niet-het-hoofd-boven-water-a3973317>

³ Factsheet geldproblemen in Nederland 2018, Nibud

2. De Arnhemse waarden

Iedere Arnhemmer heeft recht op een perspectiefrijke toekomst. Wij willen daarom dat zoveel mogelijk inwoners meedoen in de samenleving. Waar kan op eigen kracht, waar nodig met hulp van anderen. Iedereen die (tijdelijk) een steuntje in de rug nodig heeft, krijgt in Arnhem passende ondersteuning op het brede gebied van het sociaal domein.

In dit hoofdstuk bespreken we actuele, theoretische inzichten en de Arnhemse visie daarop. Vervolgens gaan we dieper in op de onderliggende waarden die de basis vormen voor de ondersteuning die we in Arnhem bieden.

2.1 De Arnhemse kijk op eigen kracht en ondersteuning

Bij de start van de decentralisaties gingen we sterk uit van de kracht van de inwoner om op eigen wijze vorm te geven aan het dagelijks leven. Het primaat voor zelfredzaamheid en participatie lag bij de inwoner en zijn sociale omgeving⁴. Inmiddels kijken we daar wat genuanceerder naar. Nog steeds zijn zelfstandigheid en autonomie belangrijke waarden in ons denken. Maar we weten ook dat er grenzen zijn aan wat mensen zelf kunnen. Onderzoek laat zien dat schuldenproblematiek ook een gedragsvraagstuk is.⁵

April 2017 verscheen het rapport 'Weten is nog geen doen' van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR). In de aanbiedingsbrief bij het rapport staat:

"De hedendaagse samenleving stelt hoge eisen aan de redzaamheid van burgers. Redzaamheid vraagt niet alleen het nodige denkvermogen, maar ook 'doenvermogen'. Om redzaam te zijn moet je een plan kunnen maken, in actie komen, volhouden en kunnen omgaan met verleidingen en tegenslag. Lang niet alle burgers zijn onder alle omstandigheden hiertoe in staat. Vooral in stresssituaties staan deze vermogens onder druk. De overheid heeft soms te hoge verwachtingen van het doenvermogen van burgers."

De WRR houdt in 'Weten is nog geen doen' een pleidooi voor een realistisch perspectief op (zelf)redzaamheid. Veel van ons beleid gaat uit van de veronderstelling dat 'weten' automatisch leidt tot 'doen'. Dus als je weet wat verstandig is dan doe je het ook. Logisch gevolg van deze denkwijze is dat voor het oplossen van problemen het voldoende is om mensen te informeren. Zo eenvoudig is het echter niet en dat zien we ook in de praktijk. Bijvoorbeeld: Als je weet dat teveel calorieën en te weinig beweging leidt tot overgewicht betekent dat niet automatisch dat je op een gezond gewicht blijft. Als je weet dat het verlies van je baan leidt tot inkomensdaling betekent dat niet automatisch dat je je uitgavenpatroon aanpast.

Mensen hebben verschillende startposities als het gaat om intelligentie en doenvermogen. Dat wisten we al. Minder bekend is het inzicht dat stress en mentale belasting deze vermogens extra onder druk zetten. Dat is bijzonder problematisch op momenten dat het tegenzit in het leven, zoals bij een echtscheiding, faillissement, ziekte of ontslag. Wat maakt dat de één door het verliezen van een baan in de financiële problemen komt en een ander niet? Duidelijk is dat deze life-events een risico vormen voor het

⁴ De veerkrachtige samenleving, Arnhem, 2013

⁵ Onoplosbare schuldsituaties, Hogeschool Utrecht, 2014 in 'Het verhaal achter de cijfers'

ontstaan van schulden en dat op eigen kracht uit deze schulden komen een vrijwel onmogelijke opgave is.

"Door de scheiding kwam ik er alleen voor te staan met het regelen van de financiën, mijn partner deed dat altijd."

Ook het gevoel van schaarste doet iets met de mentale vermogens van mensen. In het boek 'Schaarste; hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen'⁶ leggen de auteurs uit hoe het gevoel van schaarste bezit neemt van de geest. De gevolgen van financiële schaarste hebben de grootste impact. Het leidt tot tunnelvisie. Er ontstaat een eenzijdige concentratie op het schaarste-probleem en focus op de korte termijn. De effecten hiervan zijn ingrijpend. Het heeft invloed op gedragingen zoals geduld, aandacht, toewijding maar ook op het geheugen. Het leidt tot onverstandige beslissingen en impulsiviteit.

De effecten van problematische schulden raken ook de kinderen in een gezin. Een rapport van de kinderombudsman⁷ beschrijft de impact van armoede op het leven en de ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Kinderen en jongeren in armoede:

- hebben zorgen over onvoldoende geld voor hun verzorging;
- ervaren stress en spanning thuis;
- ervaren hun buurt vaker als onveilig;
- kunnen moeilijker meekomen op school en ervaren op school uitsluiting.

Allemaal zeer ongewenste effecten die wij graag willen voorkomen.

Bovendien weten we dat kinderen die opgroeien in armoede later zelf meer risico lopen op financiële problemen.

⁶ Schaarste: hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen, Sendhil Mullainathan en Eldar Shafir, 2013 .

⁷ Alle kinderen kansrijk, M.Wiersma en C. van der Kooi, 2017

Het doorbreken van de keten van overerfbare armoede is belangrijk en gaat niet vanzelf.

"Begin bij de basisschool al met financiële voorlichting."

2.2 Wat voor gemeente wil Arnhem zijn?

De Arnhemse ondersteuning aan inwoners gaat uit van een realistisch perspectief. Dat betekent dat we rekening houden met:

- een beperkt doenvermogen (weten is nog geen doen)
- de zelfcontrole is begrensd en persoons- en situatie afhankelijk

Ons doen en laten is te verklaren door de waarden die we aanhangen. Waarden zijn de drijfveren voor ons gedrag, ons innerlijk kompas. Aan onze ondersteuning van inwoners liggen de volgende waarden ten grondslag:

- Medemenselijkheid en zorgzaamheid

In Arnhem hebben we het beste voor met onze inwoners. Wij willen dat al onze inwoners een financieel gezond toekomstperspectief hebben. Daarom bieden we een uitgestoken hand aan allen die dat nodig hebben en zorgen we voor elkaar. Iedereen verdient een tweede kans. Mensen doen mee op basis van wat ze kunnen.

- Zelfstandigheid

Iedereen heeft het recht en de vrijheid om eigen keuzes te maken en onafhankelijk te zijn van anderen. We streven naar een zo groot mogelijke zelfstandigheid en eigen regie van inwoners.

- Bestaanszekerheid

We vinden het belangrijk inwoners van Arnhem de zekerheid te bieden dat zij beschikking hebben over een toereikend en stabiel inkomen om mee te kunnen doen in de samenleving. Hier hoort ook bij dat wij duidelijkheid bieden over het financiële plaatje bij verandering van omstandigheden.

- Wederkerigheid

We gaan uit van wederkerigheid. Dat wil zeggen dat we toewijding verwachten van onze inwoners die ondersteuning krijgen. Denk bijvoorbeeld aan het zelf aanpakken van problemen die de inwoner zelf op kán lossen of een inspanning op het nakomen van gemaakte afspraken.

"Iedereen wil echt iets, het is de kunst dit te ontdekken"

Naast de waarden die wij voor onze ondersteuning hanteren, liggen de volgende waarden aan de basis van onze bejegening en dienstverlening aan inwoners. Het gaat dan om:

- Vertrouwen en gelijkwaardigheid

Wij bieden onze ondersteuning vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid. We staan naast de inwoners, richten ons op een positieve aanpak en (ver)oordelen niet. We nemen geen verantwoordelijkheden over als dat niet hoeft. Gelijkwaardigheid wil ook zeggen dat we ongelijke gevallen ongelijk kunnen behandelen. Als de situatie erom vraagt, leveren we maatwerk. Dit doen we op een betrouwbare en navolgbare manier, zodat maatwerk geen willekeur wordt.

- Samenwerking

We benaderen vraagstukken integraal zowel op inhoud als in aanpak. Schulden staan zelden op zichzelf. Vrijwel altijd hebben we te maken met verwante leefgebieden zoals armoede, zorg en werk. Verbinding en

samenwerking tussen de leefgebieden is noodzakelijk voor een succesvolle en duurzame aanpak.

- Oplossingsgericht

We kijken vooral naar wat wel kan en gaan op zoek naar oplossingen. Niet de regels zijn leidend, maar doen wat nodig is. We kijken daarbij ook nadrukkelijk naar onconventionele oplossingen. Hoe we het doen is niet maatgevend, het resultaat dat we bereiken telt. Waar nodig leveren we daarom maatwerk (zoals hiervoor beschreven) en zoeken we naar nieuwe aanpakken.

- Doelmatigheid

We richten processen zo eenvoudig mogelijk in en nemen zelf geen maatregelen die oplossingen tegenwerken.

Met deze waarden als uitgangspunt werken we in Arnhem aan onze ambitie: iedere Arnhemmer schuldenvrij. In het volgende hoofdstuk werken we onze ambities verder uit en maken we de vertaling van de waarden naar schulddienstverlening.

3. Schulddienstverlening in Arnhem

3.1 Het vraagstuk nader bekeken

In Nederland heeft één op de vijf huishoudens problematische schulden⁸. We spreken over problematische schulden als een inwoner ze niet zelf binnen drie jaar op kan lossen. Als we dit percentage op Arnhem toepassen zou het gaan om circa 16.000 huishoudens. Of deze aantallen kloppen, weten we niet. Door beperkte registratie ontbreken exacte cijfers over de Arnhemse situatie en het aantal inwoners in schulden.

Wel weten we dat in 2017 naar schatting tussen de 130 en 194 per 10.000 Arnhemmers gebruik maakte van de schulddienstverlening. Dit komt neer op een totaal van ongeveer 2000 tot 3000 inwoners. Dat aantal is hoger dan in gemeenten van vergelijkbare omvang en hoger dan het landelijk gemiddelde⁹. Daarnaast weten we dat ruim eendere van de mensen met ernstige betalingsproblemen geen hulp vraagt¹⁰. De werkelijke omvang van het probleem zal waarschijnlijk dus nog groter zijn.

Voor een effectieve aanpak van het vraagstuk is het belangrijk om over de juiste informatie te beschikken. Om beter inzicht te krijgen in de aard van het probleem en het effect van de maatregelen, werken we vanaf 2020 met een andere registratiemethode. Vanaf dat moment kunnen we meer betrouwbare uitspraken doen over het aantal geregistreerde inwoners met schulden en de effecten van de schulddienstverlening.

⁸ Schulden en werk, onderzoek Panteia, 2015

⁹ De Schuldental, onderzoeksrapport Rekenkamer Arnhem, 2019

¹⁰ Factsheet Armoede en schulden, Platform 31, 2019

3.2 Lessen uit Arnhemse onderzoeken

Naast de cijfers uit de registratie bieden recente onderzoeken, zoals De schuldental, de evaluatie Vroeg Eropaf en een korte peiling door de wijkcoaches¹¹ ook inzicht in het vraagstuk wat goed gaat in Arnhem en wat beter moet.

Met de aanpak Vroeg Eropaf benaderen we inwoners met betalingsachterstanden zonder dat zij daar zelf om gevraagd hebben. Uit de evaluatie blijkt dat we met deze outreachende benadering in 1,5 jaar 800 inwoners bereikt hebben die nog niet bij de hulpverlening bekend waren. Deelnemers zijn tevreden over de aanpak en geven aan dat hun situatie verslechterd zou zijn als Vroeg Eropaf niet op hun pad gekomen zou zijn.

Ook de ervaringen met de wijkcoaches zijn positief. Inwoners weten de weg te vinden en voelen zich door hun coach gehoord. Ongeveer 30% van de vragen aan de coaches hebben met financiën te maken. Het gaat dan vooral om vragen over regelingen en voorzieningen en hulp bij het in kaart brengen en ordenen van de financiën.

In de aanpak en in de snelheid van de dienstverlening zijn wel verbeteringen nodig. Het kan lang duren voor de schulddienstverlening op gang komt. Er gaat veel tijd voorbij voor de (financiële) situatie helder is en duidelijk is welk traject het meest passend is. Inwoners blijven daardoor

¹¹ - De schuldental, onderzoek van de Rekenkamer Arnhem, 2017
- Het evaluatieonderzoek 'Vroeg Eropaf', Gemeente Arnhem, 2019
- vragenlijst schulddienstverlening, Sociale wijkteams, 2019

(te) lang in de schulden. Daarnaast zien we een groep die uitvalt tussen intake en de daadwerkelijke aanmelding bij een stabilisatietraject. Redenen hiervoor zijn bijvoorbeeld uit schaamte of uit angst de eigen regie te verliezen. Aan deze verbeterpunten wordt gewerkt.

Tot slot zijn goede afspraken over taakverdeling en de invulling van de regierol en de nazorg gemaakt. Er is meer duidelijkheid gekomen over de taakverdeling tussen de integraal werkende wijkcoaches en de specialistische schulddienstverlening.

3.3 Ambities

We willen dat iedere Arnhemmer een toekomst met perspectief heeft. Het hebben van schulden belemmert dit in belangrijke mate. We zetten met schulddienstverlening daarom in op het zoveel mogelijk voorkomen van schulden. Daar waar inwoners al schulden hebben, richten we ons op snel bereik en werken we aan een duurzame schuldenvrije toekomst.

*"Naar buiten treden is de eerste stap
om uit de schulden te komen."*

Onze ambities zijn:

- *iedere inwoner financieel zelfstandig*

Dit betekent dat hij/zij in staat is om weloverwogen keuzes te maken, zodanig dat zijn financiën in balans zijn op zowel korte als lange termijn. Dat is niet alleen op het moment dat iemand al zijn geldzaken kan regelen, maar ook dat iemand weet wanneer hij/zij hulp zou moeten invoeren. Voor financiële zelfstandigheid en een duurzaam perspectief is het hebben van een stabiel inkomen (uit werk) een belangrijke factor.

- *schulden voorkomen*

We willen de focus van onze inspanningen verleggen van het oplossen naar het voorkomen van problemen. De kans op snelle oplossingen is immers veel groter als je er in een vroeg stadium bij bent. We investeren daarom in preventie. Om schulden te voorkomen richten we ons op 'life-events'. Dit zijn gebeurtenissen in ieders leven waarbij het risico op het ontstaan van schulden groter is (geboorte van een kind, 18e verjaardag van een kind, verandering of kwijtraken van een baan, enzovoorts). Als inwoners toch in financiële problemen komen, bieden we in een zo vroeg mogelijk stadium de juiste hulp.

- *iedere inwoner schuldenvrij*

Dat dit niet in alle gevallen volledig haalbaar zal zijn, laat onverlet dat we hier wel naar streven. Daar waar schuldenvrij niet direct haalbaar is, creëren we schuldenrust. Rust vermindert de negatieve effecten van schaarste en stress zoals in hoofdstuk twee beschreven. Het is een opstap naar schuldenvrij. Er ontstaat weer ruimte in het hoofd om naar de toekomst te kijken en een stap richting een schuldenvrije toekomst te zetten.

"Je hoofd werkt gewoon niet meer."

- *na een schuldregeling duurzaam schuldenvrij*

We werken aan duurzame oplossingen. Na het succesvol beëindigen van een schuldregeling- of sanering bieden we adequate nazorg. Deze nazorg richten we laagdrempelig, vertrouwd en professioneel in en heeft als doel mensen zelf stappen te laten zetten in hun financiële zelfstandigheid. Daarnaast biedt nazorg ook de mogelijkheid om snel nieuwe (financiële) problemen te signaleren en aanvullend begeleiding of flankerende hulp te bieden.

- *het voorkomen van maatschappelijke kosten*

Het hebben van schulden heeft niet alleen gevolgen voor de inwoner zelf. Ook de gemeenschap heeft daardoor te maken met hogere kosten. We willen collectieve gelden zo doelmatig mogelijk inzetten.

3.4 Voor wie doen we het?

We doen dit voor álle inwoners. Eén ingrijpende gebeurtenis kan mensen naar het bestaansminimum duwen. Schulden zijn dan snel gemaakt. Dat kan iedereen overkomen.

We richten ons met de schulddienstverlening op alle Arnhemmers vanaf 18 jaar, maar hebben speciale aandacht voor groepen inwoners met een verhoogd risicoprofiel. Denk daarbij aan jongeren of ZZP-ers. Daarnaast willen we ervoor zorgen dat we met onze schuldenaanpak ook groepen mensen bereiken die nu nog niet altijd de weg weten te vinden zoals mensen met een migratieachtergrond en laaggeletterden. We willen dat niemand tussen de wal en het schip terechtkomt.

We doen dit ook voor de Arnhemse samenleving als geheel. Meer mensen uit de schulden betekent minder maatschappelijke kosten en minder armoede in de stad. Daar vaart iedereen wel bij.

3.5 De praktijk van schulddienstverlening

In hoofdstuk twee hebben we de waarden beschreven die aan ons handelen ten grondslag liggen. Als we dit vertalen naar de praktijk van schulddienstverlening ziet dat er als volgt uit.

Waarde	Uitgangspunten voor schulddienstverlening
Medemenselijkheid en zorgzaamheid	- we zetten in op voorkomen van problemen

	- we benaderen actief bij vermoeden van problemen (outreaching) - we bieden een sociaal vangnet - we bieden duurzame ondersteuning
Zelfstandigheid	- we spreken inwoners aan op wat zij zelf kunnen - onze ondersteuning is gericht op het vergroten van de zelfstandigheid
Bestaanszekerheid	- we bieden rust en stabiliteit - we verminderen stress - we bieden toekomstperspectief
Wederkerigheid	- we vragen om toewijding van onze inwoners - ieder doet naar vermogen mee
Gelijkwaardigheid en vertrouwen	- we werken vanuit vertrouwen in en met elkaar - we sluiten aan bij de behoefte/uitgangspositie van de inwoner - we luisteren oprecht, zijn respectvol en (ver)oordelen niet - ongelijke gevallen mogen ongelijk behandeld worden (mits het voorspelbaar, betrouwbaar en navolgbaar is)
Samenwerking	- we bieden een integrale benadering (samen met partners en over leefgebieden heen) - 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur
Oplossingsgericht	- we werken vanuit de bedoeling - we denken in mogelijkheden en handelen daarnaar - we staan open voor vernieuwende (onconventionele) werkwijzen
Doelmatigheid	- we richten processen eenvoudig in - werken loont - we maken als schuldeiser het probleem niet groter

"Liefdevol luisteren is zonder oordeel."

De uitgangspunten zijn richtinggevend voor de uitvoering van schulddienstverlening. Hieronder staan wat voorbeelden die de toepassing van deze uitgangspunten bij de uitvoering illustreren.

Inzetten op het voorkomen en oplossen van problemen

Bereik vergroten

Om financiële problemen te voorkomen en op te lossen, is het een voorwaarde dat ondersteuning goed vindbaar is en dat we een laagdrempelige toegang bieden. De laagdrempelige toegang krijgt op dit moment vorm via de sociale wijkteams. Inwoners weten volgens de Rekenkamer hun weg naar het wijkteam snel te vinden. Toch weten we ook dat we een grote groep inwoners (nog) niet bereiken. We willen dat iedereen gemakkelijk en snel de weg weet te vinden naar de schulddienstverlening en dat mensen geen taboe ervaren om hulp te vragen. We richten ons daarom ook op het vergroten van de zichtbaarheid van hulp bij financiële problemen. Dit kan door het verstrekken van goede en gerichte informatie die goed aansluit op de behoefte. Daarnaast gaan we slimmer gebruik maken van vindplaatsen. We betrekken organisaties waar doelgroepen met een hoog risicoprofiel zijn bij de preventie (denk aan onderwijsinstellingen, werkgevers, uitkeringsinstanties en de rechtbank).

Educatie

Kinderen die opgroeien in armoede krijgen later zelf ook vaak te maken met financiële problemen. Meer aandacht voor educatie kan problemen helpen voorkomen. Daarom moeten we al vroeg beginnen met kinderen wegwijs te maken in geldzaken.

Actieve benadering bij het vermoeden van problemen

Life-events

Er zijn gebeurtenissen in het leven van mensen die destabiliserend werken op de financiële situatie. Bijvoorbeeld het verlies van werk, een echtscheiding of het overlijden van een partner. Deze gebeurtenissen kunnen leiden tot een plotselinge inkomensdaling (of uitgavenstijging). Hoewel dit niet altijd tot financiële problemen leidt, brengt de financiële instabiliteit wel een risico met zich mee. Daarmee zijn deze gebeurtenissen belangrijke momenten voor vroegtijdige signalering en tijdige inzet van passende ondersteuning. We zoeken daarbij de samenwerking met partners die een signalerende rol kunnen hebben op het moment dat een life-event plaatsvindt (bijv. advocaten bij scheidingen).

Integrale benadering

Schulden staan zelden op zichzelf. Vaak hebben inwoners naast financiële problemen ook problemen op andere leefgebieden. Dit maakt het voor hen extra lastig om aan het werk te gaan. Tegelijkertijd is werk de beste weg uit armoede. Een baan biedt perspectief op een financieel gezonde en zelfstandige toekomst. Je staat op eigen benen en bent niet afhankelijk van de overheid of anderen. Veel mensen halen ook voldoening uit een baan. Je doet mee en kunt je unieke, waardevolle bijdrage leveren aan de samenleving. Schulddienstverlening kan alleen succesvol zijn als er goed samengewerkt wordt tussen alle betrokken partijen zoals de verschillende gemeentelijke afdelingen, schuldeisers, professionele en vrijwillige hulpverleners en maatschappelijke organisaties. Een voorbeeld van het versterken van de samenwerking is het samenwerkingsconvenant met bewindvoerders. In dit convenant maken we afspraken met elkaar over de eisen waaraan aangesloten bewindvoerders moeten voldoen en wat de gemeente hen in ruil daarvoor biedt.

Gemeente als schuldeiser

Vanuit doelmatigheid willen we als gemeente schulden niet verergeren. Uit een inventarisatie van de NVVK¹² komt naar voren dat de overheid één van de belangrijkste schuldeisers is. Het komt volgens hen nog regelmatig voor dat de gemeente aan de ene kant probeert de schulden van inwoners op te lossen en aan de andere kant in de top van de schuldeisers staat. Schulddienstverlening is niet doelmatig als we zelf schulden verergeren. Dat betekent dat we moeten kijken welke mogelijkheden er zijn om problemen door eigen incasso van vorderingen te voorkomen en/of te verminderen.

*'Stel de gemeente is dienstverlener boven
de gemeente is handhaver'*

Hoe we de vertaling van de waarden en uitgangspunten naar de uitvoering vormgeven, is onderwerp voor gesprek met onze partners. Wij willen graag samen met hen een uitvoeringsagenda opstellen. In het volgende hoofdstuk lichten we het vervolgproces verder toe.

3.6 De vertaling naar de uitvoering

De waarden en uitgangspunten zijn richtinggevend voor onze inzet. Voor ieder uitgangspunt stellen we ons de vraag: hoe geven we daar invulling aan? Het werkt ook andersom. Onze bestaande werkwijzen toetsen we aan onze waarden en uitgangspunten. Daar waar we zien dat we in strijd handelen met onze eigen waarden hebben we ook iets te doen. Om een voorbeeld te geven: 'Ongelijke gevallen mogen ongelijk behandeld worden (mits het voorspelbaar, betrouwbaar en navolgbaar is)'. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan in een organisatie waar jarenlang het credo 'Gelijke monniken, gelijke kappen' gold. Maar het kan wel. Een mooi voorbeeld hiervan stond onlangs in de krant onder de kop 'Autootje voor probleemgeval Arie bespaart tonnen aan zorgkosten'¹³. Ook in Arnhem gaan we binnenkort aan de slag met deze aanpak.

¹² NVVK, jaarcijfers 2018

¹³ Algemeen Dagblad, 3 september 2019

4. Van papier naar praktijk

4.1 Inleiding

Deze visie biedt richting en houvast aan onze uitvoering. Er staat in beschreven wat we willen bereiken en op welke manier we dat gaan doen. Om de visie te vertalen naar de dagelijkse praktijk, gaan we op verschillende fronten aan de slag.

4.2 Een gezamenlijke uitvoeringsagenda

Samen met de partners willen we aan de slag om de visie te vertalen naar concrete acties. Waar zien we kansen waarmee we onze ambities (nog) beter kunnen realiseren? Maar ook: welke bestaande activiteiten kunnen we slimmer of beter organiseren? Hierbij kijken we ook nadrukkelijk naar onconventionele werkwijzen. We gaan op zoek naar creatieve oplossingen om inwoners schuldenvrij te maken. Denk daarbij aan nieuwe aanpakken als Sociaal Hospitaal of Collectief Schuldregelen.¹⁴

De waarden en uitgangspunten geven richting aan de uitvoeringsagenda. Dat betekent dat we bijzondere aandacht hebben voor:

- preventie en vroegsignalering

Door in een vroeg stadium ondersteuning te bieden, kunnen grote(re) problemen voorkomen worden.

- het vergroten van het bereik

Veel inwoners met financiële problemen weten de weg naar ondersteuning niet te vinden. Meer aandacht voor vindplaatsen en speciale groepen zoals jongeren en ondernemers.

- meer en sneller perspectief bieden

Perspectief bieden is belangrijk om de negatieve effecten van schulden te doorbreken.

- nazorg voor een duurzaam resultaat

Om terugval te voorkomen, moeten we de nazorg explicieter beleggen. Dit is ook van belang voor de volgende generatie.

Na vaststelling van deze visie in de raad starten we met het opstellen van de uitvoeringsagenda. Dat is geen eenmalige actie. Waar de visie voor langere tijd richting geeft, is de uitvoeringsagenda een actuele vertaling die jaarlijks om bijstelling vraagt.

4.3 Onze eigen werkwijze

In de uitvoering vinden wij het van belang dat we zelf het goede voorbeeld geven (onze waarden naleven). Dat betekent onder andere dat we:

- aandacht hebben voor de manier waarop wij samenwerken (met onze inwoners en met onze partners)

- het schuldenvraagstuk niet los zien van andere leefgebieden;

- ervaring opdoen met vernieuwende aanpakken;

- onze rol als schuldeiser kritisch bekijken.

Vanuit doelmatigheid zijn we terughoudend met het toevoegen van nieuwe regelingen/aanpakken aan het toch al (te) complexe geheel.

4.4 Betrokkenheid ervaringsdeskundigen

Wie weet beter wat helpt en wat niet dan de inwoners zelf? Bij het opstellen van deze visie hebben we de ervaringen van inwoners meegenomen. Naast individuele gesprekken met ervaringsdeskundigen hebben we een avond georganiseerd om ervaringen op te halen. Dat willen we geen eenmalige acties laten zijn. Samen met de partners en ervaringsdeskundigen zelf gaan we kijken hoe we de ervaringen van inwoners een structurele plek kunnen geven bij de uitvoeringsagenda.

¹⁴ Schuldenlab 070 <http://www.schuldenlab070.nl>

4.5 Landelijke lobby

Op gemeentelijk niveau doen we wat we kunnen, maar we zien ook een breder, maatschappelijk vraagstuk. Wie de kranten leest en het nieuws regelmatig volgt, zal het niet zijn ontgaan. Overal komt terug dat schulden in Nederland toenemen omdat bij veel mensen het inkomen ontoereikend is. De lonen houden geen gelijke tred met de steeds hoger wordende kosten van het levensonderhoud. Gezinnen uit de lage- en middenklasse kunnen het leven simpelweg niet meer betalen. Dit is geen lokaal vraagstuk, maar vraagt om aandacht van de nationale politiek. Als Arnhem zullen wij ons inspannen om onze zorgen over deze ontwikkeling blijvend onder de aandacht te brengen in Den Haag.

Tot slot

Met deze visie leggen we een (hernieuwd) fundament onder onze schulddienstverlening. Op basis van actuele inzichten leggen we andere accenten. Zo kijken we genuanceerder naar wat we kunnen verwachten van mensen met grote financiële problemen. En we verleggen de focus van symptoombestrijding naar het voorkomen van problemen en het bieden van duurzame oplossingen.

Deze visie is geen doel op zich. Hij moet zijn waarde bewijzen in de praktijk. Daarom gaan we samen met onze partners aan de slag met een uitvoeringsagenda. Daarbij hoeven we niet vanuit het niets te beginnen. Er gebeurt in Arnhem al veel goeds als het gaat om schulddienstverlening. We willen dit moment benutten om het bestaande te toetsen aan deze

visie en waar nodig bij te sturen. Daarnaast gaan we aan de slag met een aantal innovatieve aanpakken.

Iedere Arnhemmer schuldenvrij!

Aan deze ambitie werken wij de komende tijd met veel energie verder. Wij nodigen u van harte uit om met ons mee te doen!

Dankwoord

We danken de adviesraad Werk en Inkomen voor hun kritische blik en het uitgebreide advies. Mede hierdoor is deze visie geworden zoals hij er nu ligt.

Op verschillende plekken treft u in groen citaten aan van inwoners. Deze citaten komen uit gesprekken die wij met inwoners met financiële problemen gevoerd hebben. Wij zijn deze inwoners zeer erkentelijk voor het kijkje in hun leven dat zij ons geboden hebben. Wij waarderen de moed die zij hadden om openlijk over hun ervaringen te spreken. Niet alleen helpen zij ons daarmee onze dienstverlening te verbeteren. Het openlijk bespreken van financiële problemen draagt ook bij aan het wegnemen van het taboe dat helaas nog op schulden rust.

"Delen = helen"

Lijst van gebruikte bronnen

- NVVK Jaarcijfers, Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren, 2018
- Je houdt net wel of net niet je hoofd boven water. NRC, 13 september 2019
- Factsheet geldproblemen in Nederland 2018, Nibud
- De veerkrachtige samenleving, Arnhem, 2013
- Schaarste: hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen, Sendhil Mullainathan en Eldar Shafir, 2013 .
- Alle kinderen kansrijk, M.Wiersma en C. van der Kooi, 2017
- Het verhaal achter de cijfers. Onoplosbare schuldsituaties, Hogeschool Utrecht, 2014
- Schulden en werk. Onderzoek Panteia, 2015
- De Schuldenval, onderzoeksrapport Rekenkamer Arnhem, 2019
- Factsheet Armoede en schulden, Platform 31, 2019
- Autootje voor probleemgeval Arie bespaart tonnen aan zorgkosten, Algemeen Dagblad, 3 september 2019
- SOHOS en Collectief schuldregelen. www.schuldenlab070.nl

Wijkteams Arnhem

Onderwerp: Schulddienstverlening

Datum: 20-09-2019

Aan: Martien Louwers

Van: Han van Burken, Els Bouwman

Aanleiding

De wethouder, Martien Louwers, wil graag weten welke type vragen aan het wijkteam gesteld worden. Ook vraagt zij wat de reden is als inwoners uiteindelijk niet tot een stabilisatietraject komen en niet aangemeld worden bij Rijnstad, terwijl de inwoners met het wijkteam wel begonnen zijn met een aanmelding en intake. Dus de oorzaak van de 'uitval'. Om deze vraag te beantwoorden hebben we dit de coaches via intranet en de mail voorgelegd. We hebben een hoge respons gekregen, dus we gaan ervan uit dat dit een betrouwbaar beeld geeft.

1. Hoeveel inwoners komen in deze periode bij de wijkteams met vragen met betrekking tot financiën? Welk percentage is dat van het totaal aantal vragen dat binnenkomt bij de wijkteams?

Periode januari tot en met augustus 2019:

- Aantal unieke inwoners met vragen op gebied van financiën: 1122
- Het totaal aantal nieuwe dossiers: 3480.

Dat betekent dat ongeveer 30% van de vragen die bij de wijkteams binnenkomen te maken hebben met financiën.

Hierbij moeten we wel opmerken dat ook inwoners die al langer bij de wijkteams bekend zijn, vragen op financieel gebied kunnen stellen, wanneer ze dat eerder nog niet gedaan hebben. Dat is dus wel een eerste vraag op financieel gebied, maar geen nieuwe aanmelding bij de wijkteams.

2. Welke type vragen worden op het gebied van financiën het meest gesteld door inwoners?

(Dit zijn mensen waarbij het wijkteam financiële ondersteuning geeft, code S6104)

Top 5 van het type vragen dat bij de wijkteams binnenkomt:

1. Het geven van advies over het vergroten van het inkomen door gebruik te maken van financiële regelingen en voorzieningen en door verwerving van werk. Denk aan: bijzondere bijstand/voedselbank/kledingbank/vraag m.b.t. aanvragen uitkering/kwijtschelding heffingen/toeslagen checken/aanschrijven fondsen bij laag inkomen of financiële problemen/wat te doen als ex geen alimentatie betaalt.
2. Het maken van een overzicht van de eigen inkomsten en uitgaven (gemiddelde maandbegroting en jaarbegroting).
3. Uitleg en informatie geven over routes binnen SDV.
4. Adviseren en verwijzen naar juiste voorliggende voorzieningen in de wijk.
5. Het geven van advies over het ordenen van de administratie ten behoeve van de huishoudfinanciën en het bijhouden van dagelijkse uitgaven.

Andere voorkomende vragen:

- Het omgaan met betalingsachterstanden. Denk aan: vragen m.b.t. loonbeslag.
- Het geven van algemene informatie en advies over de wijze waarop de klant kan onderhandelen met schuldeisers over afbetaling van de schulden. Denk aan: helpen met formulieren/lezen van brieven.

- Ondersteuning bij dreigende ontruiming, afsluiting water en gas/stroom (voor inwoners die geen traject Rijnstad/Plangroep willen).
- Advies m.b.t. aanvraag beschermingsbewind of juist het beschermingsbewind willen stoppen.
- Het geven van geld besparende tips.
- Het geven van advies over het regelen van betalingen, bijvoorbeeld automatisch of gespreid. Denk aan: inzetten van derde betalingen via WWB/aanvragen budgetbeheer.
- Ondersteuning tijdens MSNP/WSNP. Denk aan: ondersteuning bij vragen door bewindvoerder/budgetbeheer of Boom.
- Het geven van Informatie en advies over het gebruik van - al dan niet gratis beschikbare - hulpmiddelen, zoals www.zelfjeschuldenregelen.nl.

3. We zien “uitval” tussen de aanmelding en intake (S 6103) en de daadwerkelijk aanmelding voor een stabilisatietraject door Rijnstad (S 6102). Wat zijn daarvan de oorzaken?

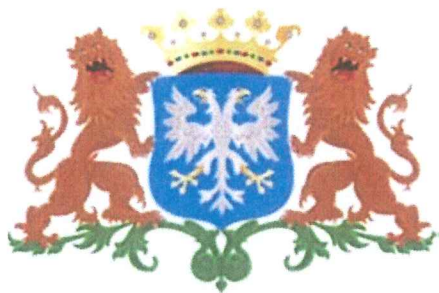
Top 7 oorzaken “uitval” :

1. Mensen zeggen afspraken steeds af/lukt niet om in contact te komen.
Achterliggende redenen genoemd door coaches:
 - Reageert niet op mail/app. Ik heb nog een keer gevraagd. Reden: Lijkt een beetje op hulp willen maar er zelf niet zo veel voor willen doen. Makkelijk opgeven.
 - Geen contact meer na veel afzeggingen. Ik denk dat de ouders het te lang opgelost hebben. Jongere is inmiddels verhuisd.
 - Inwoner wacht op een zitting, daar kunnen nieuwe schulden uitkomen inwoner is dus niet stabiel.
 - Omdat de schulden langdurig, hardnekkig en onmogelijk om op te lossen lijken i.v.m. hoge rentes bijvoorbeeld lijken inwoners snel overvraagd te worden; geen overzicht meer, stress, niet door kunnen pakken. In hoeverre sluiten we aan op het niet kunnen, onvermogen van inwoners bij huidige schuldenaanpak; veel poppetjes, traagheid door hoe het huidige proces is georganiseerd. De drempel ligt hoog om door te kunnen zetten naar Rijnstad. Een compleet overzicht krijgen in schulden en inkomsten/uitgaven duurt soms maanden.-(mobility mentoring)
 - Moeite acceptatie NAH en als gevolg het niet zelf meer te redden.
 - Inwoner en hulpverlener vullen de formulieren niet in.
 - Dakloosheid
2. Iemand voelt te weinig verantwoordelijkheid: het ligt aan anderen, ik heb recht op..
3. Mensen geven aan zichzelf weer te redden
4. Positieve reden: schuld kan worden opgelost (bijv. teruggave belastingdienst, baan etc).
Opmerkingen: na een heel lang traject, met veel problemen oa aanmelding bij bewindvoerder en malafide werkgevers, is meneer weer terug bij ex. Zij helpt hem om schulden op te lossen. Dhr heeft baan.
5. Verslaving
6. Angst dat alle financiën overgenomen worden en mensen met weinig geld moeten rond komen
7. Schaamte m.b.t. schulden

Andere redenen:

- Via beschermingstafel rechtstreeks naar een schuldbemiddelingstraject/WSNP.
- Indianenverhalen over Rijnstad/plangroep.
- Ondernemer/boeken niet gesloten.
- Andere problematiek prioriteit. Eerst scheiden en ouderschapsplan maken etc.
- Traject loopt nog. Mevrouw is uit wsnp gezet. Inkomen/uitgaven worden d.m.v. Boom stabiel gehouden. Schulden is nog onduidelijk en ook of Rijnstad hier wat mee kan.

- Ondersteuning thuisadministratie, is voldoende.
- Aangemeld voor JPF.
- Inwoner heeft slechts Menzis als schuldeiser maar Plangroep geeft aan dat ze hierin niet kunnen bemiddelen. Ook niet via de WUB regeling. SR komt dus niet van de grond.
- Betwiste vordering van erfgename op betrokkene, rechtszaken lopen.
- De zaak is opgelost d.m.v. coaching door wijkcoaches en er is een betalingsregeling met de schuldeiser(s) getroffen.
- Informatie en advies. Eerst de administratie op orde zodat er een gedegen schuldenlijst kan worden gemaakt. Rijnstad Thuisadministratie is ingezet!
- Inwoner had bij aanmelding maar 1 schuld, waardoor het traject is afgewezen.
- Inwoner is aangemeld bij Revolverend Fonds en vanwege privé omstandigheden (zowel inwoner, als hulpverlener, zijn er afspraken afgezegd. Inwoner is nog steeds in beeld en er wordt een nieuwe afspraak gemaakt.
- WSNP traject bleek in het verleden al doorlopen te zijn, zonder succes. Inwoner staat er niet voor open dit opnieuw te proberen.
- Inwoner wil geen openheid van zaken geven.
- Heeft deeloplossing gevonden (lost 1 schuld af) ... blijft financieel krap.
- Financieel heeft ze hulp via Vroeg erop af. Omdat het toch moeilijk liep met de huur en het betalen van de zorgpremie, kwamen zij langs. Voeg eropaf heeft het financiële stuk opgepakt en is met haar aan het kijken naar de mogelijkheden en stabiliteit. Als het noodzakelijk is om door te zetten voor een schuldhelpverleningstraject wordt contact opgenomen met het wijkteam.
- Een start is gemaakt, maar eerst moet het koophuis verkocht gaan worden voordat er verder gegaan wordt. Man heeft een progressieve spierziekte en er moet eerst een aangepaste woning komen voordat tot verkoop kan worden overgegaan. Dit duurt helaas heel lang. Het stedelijk huuroverleg is al betrokken.
- Loopt nog. Familie helpt maar schiet niet zo erg op.
- Reageert niet op mail/ app. Ik heb nog een keer gevraagd. Reden: Lijkt een beetje op hulp willen maar er zelf niet zo veel voor willen doen. Makkelijk opgeven.
- Geeft aan te druk te zijn op het werk. Ik heb opnieuw contact gezocht.
- Juist bij schulden is het goed actief het lijntje te houden. Maar in de hoeveelheid vragen die ik als wijkcoach krijg schiet het er ook bij in om er actief achteraan te gaan.

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	3 juli 2019
Ter bespreking	Agendapunt Onderzoeksrapport Rekenkamer Arnhem: "De Schuldenva"
Motie van	D66 en CDA Arnhem
Titel motie	Geen definitieve aanbesteding schuldhulpdienstverlening zonder integrale visie.
Nummer Zaaknummer	19M78 273186
De raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat; • Het deel van de schulddienstverlening dat niet door de sociale wijkteams wordt gedaan deze zomer opnieuw wordt aanbesteed. (zie raadsbrief "Aanbesteding schulddienstverlening" van 4 juni 2019). Publicatie van de aanbesteding is voorzien op 9 juli 2019 • Naar schatting ten minste 16.000 huishoudens in Arnhem te maken hebben met schulden (op basis van onderzoek Panteia) • Mensen gemiddeld vijf jaar wachten met het zoeken van professionele hulp. (Ze hebben dan een gemiddelde schuld van ruim 42.000 euro bij vijftien schuldeisers). • Schulden vaak een negatieve invloed hebben op gezondheid, welzijn en arbeidsmarktperspectieven. En dat huishoudens die hiermee te maken hebben, tweeënhalf keer zo vaak een beroep doen op sociaaldomeinvoorzieningen (Pommer & Boelhrouwer, 2017)	
Overwegende dat; • Het college van B&W de aanbevelingen van de rekenkamer voor de schuldhulpdienstverlening in Arnhem wil meenemen in de aanbesteding. • Het rekenkamerrapport "De Schuldenva" geen compleet beeld geeft van de knelpunten binnen de schuldhulpdienstverlening in Arnhem. • Het rekenkamerrapport "De Schuldenva" concludeert dat mensen lang in een schuldenval gevangen blijven in Arnhem. • Het algemene uitgangspunt van de aanbesteding dat "we mensen met schulden zo snel mogelijk willen helpen" niet onderbouwd wordt met een visie en/of plan.	

AANGENOMEN

Verzoekt het college:

- Op basis van een nadere analyse van het stelsel van schulddienstverlening en een integrale visie op de toekomst, de raad kaders te laten vaststellen voor de inrichting van de schulddienstverlening in Arnhem;
- Als vervolg op het "Onderzoek uitvoering schulddienstverlening sociale wijkteams van maart 2016" een audit te laten verrichten naar de uitvoering van de schulddienstverlening;
- De aankomende aanbesteding zo in te richten dat de werkwijze uiterlijk per 1-1-2021 kan worden aangepast of dat er opnieuw kan worden aanbesteed, indien de aanbesteding niet blijkt te passen bij de nog vast te stellen kaders.

En gaat over tot de orde van de dag

Sabine Andeweg (D66)
Klaartje Koorn-van Dillen (CDA)

AANGENOMEN 7k

Voor
Tegen

39 Motie "Geen definitieve aanbesteding schuldhulpdienstverlening
zonder integrale visie" (19M78)
0

GROENLINKS 7 0

Coenders
Prinsen
Navis
Dolsma
Gemici
Simonis
van der Loo

Arnhemse Ouderen Partij 1 0

Wiggers

ChristenUnie 2 0

Becker
Nede

VVD ARNHEM 6 0

Combée
Pape
Kalthoff
van Es
Maref
Loos

CDA Arnhem 2 0

van Burgsteden
van Dillen

DENK Verenigd Arnhem 2 0

Usta
Bal

D66 5 0

Andeweg
Loor
Dijk
Venhoek
van Ommen

Arnhem Centraal 3 0

van der Laak
Manders
Kraaijenbrink

Partij voor de Dieren Gemeenteraad fractie Arnhem 2 0

de Groot
Hegge

PvdA 4 0

Greving
van Nunen
Bouma
de Vries

SP 3 0

Elfrink
Çetintaş
Dobbe

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID 2 0

Verheij
Sanders

Totaal 39

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	3 juli 2019
Ter bespreking van	Moties vreemd aan de agenda
Motie van	Mattijs Loor (D66) Marie José Navis (GroenLinks) Hanny van Nunen (PvdA) Leo de Groot (PvdD) Yildirim Usta (Denk Verenigd Arnhem) Gerrie Elfrink (SP) Karin Kalthoff (VVD) Klaartje van Dillen (CDA)
Titel motie	Meer schulden voorkomen
Nummer Zaaknummer	19M19 378759
De Raad, Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat - De overheid bij schulden vaak de voornaamste schuldeiser is; - De gemeente verantwoordelijk is voor schuldhelpverlening en voor uitvoering en handhaving van de Participatiewet; - Staatssecretaris Van Ark in haar brief aan de Tweede Kamer van 13 februari 2019 aangeeft dat een tussentijdse aanmaning, aanbieden van vroegtijdig betalingsregeling en persoonlijk contact tot een vermindering van boete-stapelen heeft geleid; - De staatssecretaris in dezelfde brief aangeeft gemeenten te zullen oproepen om – vooruitlopend op nieuwe wetgeving – uit te gaan van minimaal 95% van de bijstandsnorm als beslagvrije voet; - Arnhem op dit moment een minimum hanteert van 90% of 92,5% van de bijstandsnorm als beslagvrije voet; - De minister voor Rechtsbescherming toe heeft gezegd (14 februari 2019) dat kwijschelding van boetestapeling hand in hand dient te gaan met het accepteren van schuldhelpverlening.	
Overwegende dat	

AANGENOMEN

- Stapeling van boetes, aanmaningskosten, invorderingskosten en rente op betalingsachterstanden onwenselijk is en naast schuldenproblematiek ook de bijkomende maatschappelijke problemen vergroot;
- Met het opleggen van invorderkosten en rente bij betalingsachterstanden of bij het hanteren van een te lage beslagvrije voet, de gemeente haar eigen taak om problematische schulden tegen te gaan bemoeilijkt;
- Boetes bedoeld zijn om mensen die niet willen betalen aan te zetten tot betalen, maar geen effect hebben indien inwoners niet kunnen betalen;
- Bij het aanhouden van een te lage beslagvrije voet er een groot risico bestaat op het opbouwen van nieuwe schulden.

Spreekt uit dat:

- De gemeente al het mogelijke moet doen om te voorkomen dat kwetsbare inwoners door beslaglegging of boetes van de zijde van de overheid verder in financiële problemen komen.

En verzoekt het college:

- Geen boetes of vordering verhogende kosten op te leggen bij betalingsachterstanden indien sprake is van inwoners met problematische schulden, mits zij schuldhelpverlening accepteren;
- Ook geen boetes of vordering verhogende kosten op te leggen bij betalingsachterstanden indien al sprake is van een maximaal beslag op loon of uitkering en er geen (spaar)geld is om de boete of kosten mee te voldoen;
- Zo spoedig mogelijk gehoor te geven aan de oproep van de staatssecretaris om een beslagvrije voet van minimaal 95% van de bijstandsnorm als uitgangspunt te hanteren;
- De raad uiterlijk in juni 2019 een voorstel tot aanpassing van de Afstemmingsverordening te doen toekomen, indien dat voor de uitvoering van bovenstaande noodzakelijk is;
- Er bij grote schuldeisers, zoals het CJIB, de belastingdienst, zorgverzekeraars, energieleveranciers of woningcoöperaties, op aan te dringen boetestapeling te voorkomen door tussentijds een aanmaning in eenvoudig Nederlands te sturen en/of vroegtijdig persoonlijk contact op te nemen en een betalingsregeling aan te bieden.

en gaat over tot de orde van de dag

Mattijs Loor (D66)
 Marie José Navis (GroenLinks)
 Hanny van Nunen (PvdA)
 Leo de Groot (PvdD)
 Yildirim Usta (Denk Verenigd Arnhem)
 Gerrie Elfrink (SP)
 Karin Kalthoff (VVD)
 Klaartje van Dillen (CDA)

AANGENOMEN

K

Voor

Tegen

36

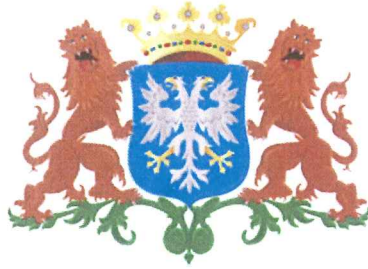
0

Motie vreemd aan de agenda "Meer schulden voorkomen" (19M19)

GROENLINKS 70 Coenders Prinsen Navis Dolsma Gemici Simonis van der Loo Arnhemse Ouderen Partij 10 Wiggers	VVD ARNHEM 60 Combée Pape Kalthoff van Es Maref Loos CDA Arnhem 20 van Burgsteden van Dillen	D66 40 Andeweg Loor Dijk Venhoek van Ommen Arnhem Centraal 30 van der Laak Manders Kraaijenbrink	PvdA 30 Greving van Nunen Bouma de Vries SP 30 Elfrink Çetintaş Dobbe
ChristenUnie 10 Becker Nede	DENK Verenigd Arnhem 20 Usta Bal	Partij voor de Dieren Gemeenteraad fractie Arnhem 20 de Groot Hegge	PARTIJ VOOR DE VRIJHEID 20 Verheij Sanders

Totaal

36

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	3 juli 2019
Ter bespreking van	Agendapunt 'Onderzoeksrapport Rekenkamer Arnhem: "De Schuldental"
Motie van	VVD, D66, GroenLinks, PvdA, ChristenUnie
Titel motie	Ruimer baan voor de 'Vroeg Eropaf methode'
Nummer Zaaknummer	19M77 273186
De Raad,	
Gehoord de beraadslaging,	
Constaterende dat - op 20 maart 2019 het college en 15 organisaties een nieuw convenant om problematische schulden terug te dringen hebben ondertekend; - De Vroeg Eropaf Methode een succesvol instrument is in deze; - De medewerkers van Vroeg Eropaf inmiddels zo'n 1000 Arnhemmers bezocht hebben. Inwoners die meedoen aan het traject zien hun schulden dalen en zijn weer in staat om regelmatige betalingen te doen, voor bijvoorbeeld energie en huur; - Vroeg Eropaf medewerkers maximaal 28 dagen hebben om de hulpvraag van de betreffende inwoners in kaart te brengen en een plan van aanpak te kunnen maken.	
Overwegende dat - Het doorgaans wel vijf jaar duurt voordat iemand om hulp durft te vragen; - Het niet altijd lukt om binnen 28 dagen volledig vertrouwen van de inwoner te krijgen; - Er soms meer tijd nodig is dan 28 dagen om te komen tot een plan van aanpak. Dit is vaak indien er sprake is van ernstige schuldenproblematiek; - De regel van 28 dagen nu erg strak gehanteerd wordt.	
Verzoekt het college om - de harde regel van 28 dagen te laten vallen indien het hulpverleningstraject daarom vraagt en er zwaarwegende redenen zijn. Deze redenen moeten dan door de Vroeg Eropaf medewerker gemotiveerd kunnen worden.	
en gaat over tot de orde van de dag Karin Kalthoff, VVD Sabine Andeweg, D66 Marie José Navis, Groen Links Hanny van Nunen, PvdA Daniël Becker, ChristenUnie	

AANGENOMEN

Voor

Tegen

39

0

Motie "Ruimer Baan voor de Vroeg Eropaf methode" (19M77)

GROENLINKS 70 Coenders Prinsen Navis Dolsma Gemici Simonis van der Loo Arnhemse Ouderen Partij 10 Wiggers	VVD ARNHEM 60 Combée Pape Kalthoff van Es Maref Loos CDA Arnhem 20 van Burgsteden van Dillen	D66 50 Andeweg Loor Dijk Venhoek van Ommen Arnhem Centraal 30 van der Laak Manders Kraaijenbrink	PvdA 40 Greving van Nunen Bouma de Vries SP 30 Elfrink Çetintaş Dobbe
ChristenUnie 20 Becker Nede	DENK Verenigd Arnhem 20 Usta Bal	Partij voor de Dieren Gemeenteraad fractie Arnhem 20 de Groot Hegge	PARTIJ VOOR DE VRIJHEID 20 Verheij Sanders

Totaal

39

De Schuldenval

R e k e n
k a m e r
A r n h e m

Bestuurlijke Nota

Rekenkameronderzoek naar de
schulddienstverlening in Arnhem

Schulddienstverlening in Arnhem

Bestuurlijke nota

9 mei 2019

R e k e n
k a m e r
A r n h e m
• • • • •

Inhoudsopgave

R e k e n
k a m e r
A r n h e m

Bestuurlijke nota

1. Inleiding	3
2. Conclusies	4
2.1 Overzicht conclusies	4
2.1.1 conclusies ten aanzien van beleid	4
2.1.2 conclusies ten aanzien van de uitvoering	4
2.1.3 conclusies ten aanzien van bereik en kosten	5
2.1.4 conclusies ten aanzien van ervaringen van inwoners	5
2.2 Overall beeld	6
3. Aanbevelingen	7
3.1 Voor het College van B&W	7
3.2 Voor de raad	8
4. Reactie college van B&W	9
5. Nawoord Rekenkamer	12

Bijlage: Essay - Vasco Lub - sociale wijkteams en schulddienstverlening: reflectie op de 'Arnhemse route'

Bijlage: Rapport 'Evaluatie schulddienstverlening in Arnhem'

1. Inleiding

Voor u ligt het rapport van de Rekenkamer Arnhem naar de schulddienstverlening in Arnhem. Dit rapport gaat over de situatie waarin mensen met schulden kunnen verkeren en hoe zij geholpen worden daarmee om te gaan.

Dit rapport is het tweede in een serie rapporten die de Rekenkamer Arnhem de komende jaren wil opleveren over het Sociaal Domein. Het eerste ging over informatiebeveiliging in het Sociaal Domein. In voorbereiding is een onderzoek naar jeugdhulp in Arnhem, en op langere termijn willen wij onder andere ook PGB- en zorgfraude en laaggeletterdheid onderzoeken. Wij hopen over enkele jaren een "satéprikker" door deze rapporten te kunnen steken en daarmee een bijdrage te kunnen leveren aan een samenhangend en effectief sociaal beleid voor de inwoners van Arnhem.

De Rekenkamer Arnhem dankt alle betrokkenen voor hun medewerking aan dit rapport. In de allereerste plaats de 27 huishoudens in Arnhem die we hebben geïnterviewd over hun soms onmogelijke positie en hun ervaringen met hulp- en dienstverleners in Arnhem. Zij hebben ons met hun openhartige antwoorden en soms verbijsterende, soms treurige en soms ook weer optimistisch makende verhalen een bijzondere inkijk in de problematiek gegeven. Maar ook alle andere betrokkenen die de onderzoekers hebben mogen spreken (ambtenaren, de sociale wijkteams, Rijnstad en PLANgroep) en andere hulpverleners zeggen wij veel dank voor hun openhartigheid, eerlijkheid en de bereidheid om informatie uit- en op te zoeken en aan te leveren.

Deze bestuurlijke nota bevat alleen de hoofdlijnen van de conclusies en de aanbevelingen van het onderzoek. De basis hiervoor ligt in de nota van bevindingen, het feitelijke en door de ambtelijke organisatie gevalideerde onderzoeksrapport. Dat rapport is als bijlage bij deze bestuurlijke nota gevoegd. U kunt volstaan met het lezen van deze bestuurlijke nota.

Dat laatste zou overigens zonde zijn. Naar de mening van de Rekenkamer Arnhem heeft het onderzoek een rapport opgeleverd dat het verdient in zijn geheel gelezen te worden. Wij danken de onderzoekers voor hun grondige werk en goed geschreven rapport.

2. Conclusies

Op basis van het onderzoek trekt de Rekenkamer Arnhem conclusies. U vindt deze uitgebreid beschreven in hoofdstuk 7 van de Nota van Bevindingen. Per onderdeel van het onderzoek zijn daar de onderzoeksvragen beantwoord en zijn de punten benoemd die goed gaan, en die voor verbetering vatbaar zijn.

Wij geven u in 2.1 het overzicht van die punten, en sluiten in 2.2 af met een overall beeld.

2.1 Overzicht conclusies

2.1.1 Conclusies ten aanzien van beleid

- Aan het beleid t.a.v. schulddienstverlening ligt een onderbouwde probleemanalyse ten grondslag.
- Er zijn concrete maatregelen geformuleerd om de gestelde doelen te realiseren.
- De doelen en maatregelen zijn in lijn met de probleemanalyse.
Het beleid geeft een goede invulling aan de Wgs.
- Er zijn voor Rijnstad en Plangroep meetbare doelen opgesteld. Periodiek is er met de gemeente overleg over de realisatie van deze doelen.

Verbeterpunt voor het beleid is:

- Er zijn geen meetbare doelen t.a.v. schulddienstverlening geformuleerd voor de Sociale Wijkteams. De Wijkteams hebben hun registratie inmiddels wel enigermate uitgebreid.

2.1.2 Conclusies ten aanzien van de uitvoering

- De gemeente voert actief regie op de taakuitvoering en samenwerking.
- Indien een persoon zich tot de gemeente wendt voor schulddienstverlening, vindt binnen vier weken het eerste gesprek plaats waarin de hulpvraag wordt vastgesteld.
- Indien er sprake is van een bedreigende situatie vindt binnen drie werkdagen het eerste gesprek plaats, waarin de hulpvraag wordt vastgesteld.
- De overdracht van inwoners van Rijnstad naar PLANgroep verloopt over het algemeen goed.

Verbeterpunten in de uitvoering zijn:

- Het effect van wat wijkteams doen is thans onduidelijk. Er is geen helder beeld over het aantal cliënten, de bestede tijd en geld en het bereikte effect, noch over de doorlooptijd. De registratie is niet op orde.
- De taakopvatting en kennis van wijkcoaches ten aanzien van schulddienstverlening verdient blijvende aandacht. De doortastendheid waarmee inwoners met problematische schulden nu worden geholpen verschilt per coach.
- De overdracht van wijkteam naar Rijnstad verdient aandacht. Met name de financiële gegevens vragen extra aandacht. Zo zijn de ervaringen met de berekening van het vrij te laten bedrag wisselend.

- De regierol van de wijkcoach na overdracht aan Rijnstad en PLANgroep moet beter worden geborgd. Als de wijkcoach uit positie raakt kan deze ook geen regie voeren.
- Gedurende de ondersteuning moet meer aandacht besteed worden aan het verhogen van de financiële zelfredzaamheid, om te voorkomen dat inwoners na het beëindigen van de dienstverlening opnieuw in de problemen komen.
- De nazorg moet explicieter worden belegd. Onder andere: binnen een jaar na het beëindigen van de dienstverlening contact opnemen om te informeren of inkomsten en uitgaven nog steeds in evenwicht zijn.

2.1.3 Conclusies ten aanzien van bereik en kosten

- Naar schatting maakte in 2017 per 10.000 Arnhemmers er tussen de 130 en 194 gebruik van schulddienstverlening. Dit is hoger dan in gemeenten van vergelijkbare omvang in dat jaar (110) en dan het landelijk gemiddelde (92). Een verklaring hiervoor is dat Arnhem ten opzichte van gemeenten met een vergelijkbare omvang, meer huishoudens heeft die moeten rondkomen van een laag inkomen.
- De gemeente heeft maatregelen genomen op belangrijke factoren die de toegankelijkheid van de schulddienstverlening kunnen belemmeren.
- Arnhem geeft meer geld uit aan schulddienstverlening dan het landelijk gemiddelde. Arnhem besteedt 1.574 euro per 100 inwoners, landelijk is dat 1.190 euro per 100 inwoners.
- Er is overigens geen inzicht in de kosten die wijkteams maken ten aanzien van schulddienstverlening.

Verbeterpunten met betrekking tot bereik en kosten zijn:

- Inzicht in de omvang en samenstelling van de doelgroep inwoners met problematische schulden en welk gedeelte hiervan wordt bereikt.
- Inzicht in hoeveel mensen worden geholpen met de hulp van het wijkteam. Inmiddels is de registratie hierop uitgebreid. De komende tijd moet blijken of deze het gewenste inzicht oplevert.

2.1.4 Conclusies ten aanzien van ervaringen van inwoners

- Inwoners weten hun weg naar het wijkteam snel te vinden.
- De ervaringen met wijkcoaches zijn positief. Mensen voelen zich gehoord door hun coach. Zij hebben het gevoel dat de coach aan hun kant staat en voor hun belang opkomt. Dat betekent niet per sé dat daarmee iets bereikt wordt.
- Het kan lang duren voordat schulddienstverlening echt op gang komt.
- Het duurt regelmatig lang voordat er duidelijkheid is over inkomen, uitgaven en schulden. Het duurt ook regelmatig lang voordat duidelijk is wel traject het meest passend is. Stabilisatietrajecten verlopen zelden in een rechte lijn. De meeste trajecten kennen hick ups. Alledaagse zaken kunnen leiden tot onduidelijkheid en tot vertraging.
- De hulp aan ondernemers met schulden moet worden verbeterd. Duidelijk moet worden hoe het Bureau bijstandverlening zelfstandigen het best kan worden betrokken bij de Arnhemse route.

2.2 Overall beeld

R e k e n
k a m e r
A r n h e m

De overall conclusies die uit het rapport getrokken worden, zijn indringend.

Het komt vaak voor dat mensen lang in hun schuldenval gevangen blijven. Dat wordt in belangrijke mate veroorzaakt doordat veel hulpverlening binnen de wijkteams weinig doel- en resultaatgericht is. Vele wijkcoaches kunnen vanuit hun warme betrokkenheid rekenen op grote waardering van hun cliënten. Dat is waardevol en moet behouden blijven.

De opdracht van de wijkteams is "doen wat nodig is". Dat mag de algemene doelstelling zijn, ten aanzien van de langjarige schuldenproblematiek (die bij velen steeds toeneemt naarmate ze langer in de schuldenval zitten) is hij niet effectief genoeg. De wijkteams registreren niet hoeveel mensen met welke schulden bij hen komen en ze pakken de problematiek niet doelgericht genoeg aan. Het maken van een plan en het voeren van de regie op de complexe processen die aan schuldenproblematiek ten grondslag liggen wordt onvoldoende strak aangestuurd en is in de analysefase (wat is het probleem en wat zou de oplossingsrichting kunnen zijn) niet doorwrocht genoeg. Daardoor wordt te weinig snelheid gemaakt.

Triage (het bepalen welke hulp nodig is) vergt specifieke vakkennis. Wij zien die niet altijd goed, tijdig en snel ingezet worden. Meer specifiek is de kennis ten aanzien van ondernemers/zzp'ers die met schulden bij de gemeente aankloppen onvoldoende. Vaak is er een ingewikkeld juridische en fiscale problematiek die specifieke kennis vraagt.

Omdat de afspraken met Rijnstad en PLANgroep ten aanzien van hun doelen en meetbare resultaten strak ingekaderd zijn, zijn de resultaten hier helderder. Ben je als schuldenaar eenmaal zo ver dat je daar terecht komt – maar dat is voor velen een lange, kronkelige en moeizame weg – dan word je meestal goed en effectief geholpen.

3. Aanbevelingen

De Rekenkamer formuleert aanbevelingen voor zowel het college als voor de raad van Arnhem. Deze worden in afzonderlijke paragrafen gepresenteerd.

3.1 Voor het college van B&W

1. Versterk de intake bij potentiële schuldhulpverleningssituaties

De problematiek ter zake van schulden is vaak zo complex dat een zware “triage” noodzakelijk is. Omdat de intakefase een belangrijk onderdeel is van de Arnhemse route dient daarin altijd een wijkcoach betrokken te worden die specialistische kennis heeft over schulddienstverlening. Dit om:

- Sneller tot een goed overzicht te komen van inkomsten, uitgaven en schulden.
- Met de inwoner sneller te bepalen welk traject de beste perspectieven biedt.
- De inwoner (eventueel) sneller naar de volgende fase in de Arnhemse route te begeleiden.

Op dit moment kan het lang duren (soms zelfs jaren) voordat een schuldhulpverleningstraject wordt gestart. De interviews met inwoners hebben geleerd, dat zij ook sneller willen weten waar zij aan toe zijn. Dat betekent: goed registreren (efficiënt en effectief, zonder in bureaucratische overdoses te vervallen), en het maken van scherpe en diepe analyse van de problematiek en de bijzondere omstandigheden van de cliënt door een gespecialiseerde professional, zodat een gericht plan kan worden gemaakt.

2. Ga beter en gericht registreren

Om in beeld te krijgen hoeveel Arnhemmers een beroep doen op schulddienstverlening, moet de registratie van de schuldhulpvraag onderdeel worden van het intakeproces. Duidelijk moet worden hoeveel Arnhemmers een beroep doen op schulddienstverlening; hoe zij worden geholpen; en, wat de doorlooptijd van hulptrajecten is. Er is inmiddels gestart met registratie door de Sociale Wijkteams. Komend jaar moet duidelijk worden of dit ook het gewenste inzicht geeft. Het geeft geen pas dat er geen helder inzicht is in het aantal cliënten, hun hulpvraag en de bij de hulp gerealiseerde effecten en gemaakte kosten.

3. Zorg voor borging van regiefunctie van de wijkcoach

De regiefunctie van de wijkcoach moet beter worden geborgd. Bij overdracht van een inwoner aan Rijnstad of PLANgroep moeten Sociale Wijkteams en schuldhulpverleners altijd afspreken wat de regiefunctie concreet zal gaan inhouden (casus- en/of procesregie). Bijvoorbeeld moet per inwoner worden afgesproken met welke frequentie c.q. op welke momenten de wijkcoach op de hoogte wordt gesteld over de voortgang.

4. Besteed meer aandacht aan ondernemers

De hulp aan ondernemers met problematische schulden verdient meer aandacht. Wanneer een ondernemer zich vanwege schulden meldt bij het Bureau bijstandverlening zelfstandigen, dan wel bij het Wijkteam, moet sneller worden bepaald wat de beste route is. Voorkomen moet worden dat betrokkene over en weer wordt doorverwezen.

5. Evalueer de afspraken over berekening "vrij te laten bedrag"

De wenselijkheid om de berekening van het 'Vrij te laten bedrag' onderdeel te laten zijn van de intakefase moet opnieuw geëvalueerd worden. De huidige situatie functioneert volgens meerdere betrokkenen niet goed. Bepaal in deze lijn eventueel opnieuw wat de meest effectieve taakafbakening tussen de wijkcoaches en Rijnstad zijn en wat het beste overdrachtsmoment is.

R e k e n
k a m e r
A r n h e m
● ● ● ● ●

6. Definieer wat nazorg moet inhouden en beleg deze beter

Het moet explicieter worden wat onder nazorg wordt verstaan. Vervolgens moet deze nazorg expliciet worden toebedeeld aan één van de partners van de Arnhemse route.

3.2 Voor de raad

1. Versterk het inzicht

Het inzicht inzake de effecten van schuldhulpverlening is nu nog te vaag. Wij adviseren u ervoor te zorgen, dat de Meerjarenbegroting te meten en te controleren doelen ter zake bevat, en dat in het jaarverslag daarover gerapporteerd wordt.

2. Zie toe op aanpak en vervolg

Verzoek het college om binnen drie maanden na besluitvorming van dit rapport in de raad met een plan van aanpak te komen voor de implementatie van de aanbevelingen die gericht zijn aan het college.

4. Reactie College van B&W

Aan Rekenkamer Arnhem
t.a.v. de heer A.H. Teeuw, voorzitter
Koningstraat 38
6811DG ARNHEM

Datum : 23 april 2019
Zaaknummer : 356405
Contactpersoon : Astrid Sleiderink
Telefoonnummer : 026 3774772

Onderwerp: Bestuurlijke reactie Schulddienstverlening in Arnhem

Geachte heer Teeuw,

De Rekenkamer Arnhem heeft ons college uitgenodigd een reactie te geven op de bestuurlijke nota 'Schulddienstverlening in Arnhem' (versie d.d. 3 april 2019). In deze nota heeft de rekenkamer conclusies en aanbevelingen geformuleerd op basis van het onderzoeksrapport 'Evaluatie schulddienstverlening in Arnhem' (versie d.d. 29 maart 2019). In de vergadering van 23 april 2019 is de volgende bestuurlijke reactie vastgesteld.

Algemene reactie

Wij bedanken de rekenkamer voor het onderzoek naar de schulddienstverlening in Arnhem. Er ligt een goed en prettig leesbaar rapport en bestuurlijke nota met heldere conclusies en aanbevelingen die we gaan gebruiken voor verdere verbetering van de schulddienstverlening in Arnhem. Het rapport komt op een gunstig moment, omdat de schulddienstverlening dit jaar opnieuw wordt aanbesteed.

Reactie op conclusies

Ons college erkent de meeste conclusies van de rekenkamer, maar wil bij enkele conclusies een aantal kanttekeningen plaatsen:

- Ook wij zijn van mening dat mensen (te) lang in hun schuldenval gevangen blijven. De conclusie die de rekenkamer trekt dat dit in belangrijke mate wordt veroorzaakt door de hulpverlening binnen de wijkteams, vinden we niet voldoende onderbouwd.
- We erkennen dat er verbetermogelijkheden zijn voor uitvoering van de schulddienstverlening in Arnhem: in het bijzonder bij de sociale wijkteams. We vinden het zorgelijk dat verschillen in taakopvatting, kennis en doortastendheid van wijkcoaches de uitvoering negatief beïnvloeden. Dit aandachtspunt is eerder gesignaleerd waarop de wijkteams actie hebben ondernomen (o.a. het instellen van aandachtsfunctionarissen en het organiseren van bijscholing). Helaas heeft dat tot onvoldoende resultaat geleid.
- De conclusie dat er geen meetbare doelen voor de sociale wijkteams zijn geformuleerd, willen we graag toelichten. De opdracht voor de sociale wijkteams vanuit de gemeente is helder: doen wat nodig is. Binnen deze integrale opdracht voeren zij voor schulddienstverlening de aanmelding en intake uit. Dat zij deze hulp tot voor kort niet registreerden is het gevolg van keuzes die in het verleden door de gemeente zijn gemaakt. Dit om de administratieve last bij wijkteams zoveel mogelijk te beperken. Inmiddels zijn gemeente en wijkteams tot de conclusie gekomen dat cijfers onmisbaar zijn om inzicht te krijgen in het bereik van de doelgroep en de resultaten. Er zijn dan ook afspraken gemaakt over de registratie.

- Ons college is van mening dat er in Arnhem veel aandacht is voor het verhogen van de financiële zelfredzaamheid. Het is de kern van het beleid en de uitvoering van de stabilisatiefase door Rijnstad. Daarbij erkennen we dat er wellicht te veel financiële zelfredzaamheid wordt gevraagd van inwoners aan het begin van een traject. Het kan wenselijk zijn om pas te gaan werken aan het verhogen van de financiële zelfredzaamheid zodra er schuldenrust is gecreëerd bij de inwoner.

Reactie op aanbevelingen voor het college

Wij nemen de aanbevelingen als volgt over.

- *Versterk de intake bij potentiële schuldhelpverleningssituaties.* De rekenkamer constateert dat de problematiek bij schulden vaak zo complex is dat zware triage (het bepalen welke hulp nodig is) noodzakelijk is. Hiervoor is specialistische kennis nodig. De conclusies van de rekenkamer over de uitvoering geven aanleiding om de taakverdeling tussen integraal werkende coaches en specialistische schuldhelpverlener opnieuw te bekijken en te herijken.
- *Ga beter en gericht registreren.* De sociale wijkteams zijn sinds 1 oktober 2018 begonnen met registratie. Wij onderschrijven de noodzaak om inzicht te hebben in wie worden bereikt en wat de resultaten zijn van hulp bij schulden.
- *Zorg voor borging van de regiefunctie van de wijkcoach.* De regie voor hulpverlening ligt bij de inwoner en de sociale wijkcoach. Dat de regiefunctie beter geborgd moet worden onderschrijven we. Hiervoor is het nodig dat duidelijke afspraken gemaakt worden over wat regie inhoudt en wat dat concreet betekent voor de taken, rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende partners. Dit vraagt niet alleen wat van de sociale wijkteams, maar van alle partners die betrokken zijn bij schulddienstverlening.
- *Besteed meer aandacht aan ondernemers.* Hoe we schulddienstverlening in Arnhem voor ondernemers en ZZP'ers hebben georganiseerd werkt in de praktijk kennelijk onvoldoende. Wij onderschrijven dat dit meer aandacht vraagt.
- *Evalueer de afspraken over berekening "vrij te laten bedrag".* De berekening van het vrij te laten bedrag is onderdeel van de intakefase en wordt nu uitgevoerd door de sociale wijkteams. Dat deze afspraak opnieuw geëvalueerd moet worden is in lijn met de aanbeveling dat de intake versterkt moet worden en dat daarmee kritisch gekeken moet worden wat de meest effectieve taakafbakening is tussen de integraal werkende wijkcoach en de specialistisch werkende schulddienstverleners.
- *Definieer wat nazorg moet inhouden en beleg deze beter.* Uit het onderzoek van de rekenkamer blijkt dat nazorg niet goed gedefinieerd is en niet expliciet belegd is. Wij vinden het belangrijk dat dit alsnog gebeurt in het belang van de inwoners.

Wat gaat ons college doen met de conclusies en aanbevelingen uit dit onderzoek?

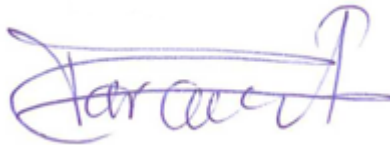
- In de aanbesteding van de schulddienstverlening die nu loopt en vanaf 1-1-2020 van kracht wordt, houden we rekening met de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport.
- We gaan de taakverdeling tussen de integraal werkende wijkcoaches en specialistische schulddienstverlening bekijken en aanpassen.
- We zien erop toe dat er duidelijke afspraken komen tussen alle partijen over de regiefunctie van sociale wijkcoaches.
- We willen dat de registratie bij de sociale wijkteams zo snel mogelijk leidt tot betrouwbare cijfers over bereik en resultaten. Hierbij zijn zij afhankelijk van de systemen van de gemeente die registratie bemoeilijken.
- We gaan de nazorg beter beleggen bij één van de partijen.

- We gaan meer aandacht geven aan schulddienstverlening voor ZZP'ers en ondernemers. We gaan vast stellen wat hiervoor meer nodig is dan wat nu geregeld is en we komen met een plan van aanpak om dit te realiseren.
- Op basis van de onderzoeksresultaten wil ons College kijken of de doorlooptijd van schulddienstverlening verkort kan worden. Dit willen wij enerzijds doen door kritisch te kijken naar de uitvoering zoals hierboven gemeld, maar ook door te kijken of andere instrumenten ingezet kunnen worden zoals een saneringskrediet.
- De rekenkamer constateert dat in verhouding met andere gemeenten de kosten van schulddienstverlening in Arnhem hoog zijn. Dit vraagt wat ons betreft om een verkenning waardoor dit verschil wordt veroorzaakt. Wij streven daarbij naar een zo effectief mogelijke inzet van middelen.

Reactie op aanbevelingen voor de raad

De rekenkamer heeft twee aanbevelingen voor de raad opgenomen: versterk het inzicht en zie toe op aanpak en vervolg. Wij zijn bereid de raad jaarlijks informatie te verstrekken hoeveel inwoners bereikt worden met schulddienstverlening en wat daarvan de resultaten zijn. Wij komen binnen drie maanden met een plan waarin de aanbevelingen van de rekenkamer zijn verwerkt.

Hoogachtend,
 het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
 de secretaris, de burgemeester,

5. Nawoord

R e k e n
k a m e r
A r n h e m

De Rekenkamer waardeert de bestuurlijke reactie van het College en de daarin gedane toezeggingen dat

- a. de conclusies en aanbevelingen al op korte termijn betrokken gaan worden bij de aanbesteding van de schulddienstverlening en
- b. er binnen drie maanden een plan zal liggen waarin de aanbevelingen van de rekenkamer zijn verwerkt.

Wij willen slechts één opmerking maken naar aanleiding van de reactie van het College. Wij hebben geconcludeerd: "Het komt vaak voor dat mensen lang in een schuldenval gevangen blijven. Dat wordt in belangrijke mate veroorzaakt doordat veel hulpverlening binnen de wijkteams weinig doel- en resultaatgericht is". Het College geeft aan dat wij niet voldoende onderbouwd zouden hebben dat de mensen te lang in de schuldenval gevangen blijven door de hulpverlening in de wijkteams.

Wij zijn van mening dat een belangrijke factor voor de langdurigheid van het proces te wijten is aan de organisatie van de hulpverlening (de triage, het gebrek aan doelgerichtheid, het niet altijd inzetten van ter zake kundigen), maar niet aan de mensen die de hulpverlening verstrekken. Aan hun intenties en inzet twijfelen we niet.

De Rekenkamer vertrouwt er op dat er op basis van het onderzoek een goed debat gevoerd gaat worden in de gemeenteraad en er gewerkt kan worden aan een verdere verbetering van de schulddienstverlening in Arnhem

Bijlage: Essay - Vasco Lub

Sociale wijkteams en schulddienstverlening: reflectie op de 'Arnhemse route'

Vasco Lub

Vasco Lub is socioloog en heeft in de vorm van het Bureau voor Sociale Argumentatie een eigen onderzoeks- en adviespraktijk. Hij is daarnaast via een gastvrijheidsovereenkomst verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, afdeling Bestuurskunde & Sociologie. De Rekenkamer heeft Vasco Lub gevraagd een essay te schrijven ter verdieping van de resultaten van het onderzoek vanuit zijn expertise op het gebied van wijkteams en wijkgericht werken.

Enkele jaren geleden publiceerde ik met Silke van Arum het artikel *Wat gemeenten van sociale wijkteams verwachten* (2014) in het online vakblad Beleidsonderzoekonline. De verwachtingen over de wijkteams waren destijds hooggespannen. Menig gemeente zag hun inzet als dé nieuwe oplossing in de aanpak van sociale problematiek, vooral in aandachtswijken. In het artikel analyseerden we 32 gemeentelijke beleidsnota's, waarbij we nagingen wat gemeenten nu precies met de wijkteams beoogden, waar hun meerwaarde uit zou moeten bestaan naar kwetsbare burgers, en in hoeverre gemeenten via de wijkteams kleur en inhoud gaven aan de decentralisatie van zorg- en welzijnstaken. De analyse gaf – op zijn zachtst gezegd – aanleiding voor kritische kanttekeningen. Zo bleken de gemeentelijke plannen nogal cosmetisch en eenvormig, werden doelen en doelgroepen van de wijkteams zelden geëxpliciteerd, en bleef veelal onduidelijk hoe de samenwerking met andere instanties 'in de keten' efficiënt en ordelijk zou moeten verlopen. Kortom, het leek er vijf jaar geleden op dat de meeste gemeenten met het opzetten van de wijkteams vooral een beleidsmode achterna liepen, maar vergaten na te gaan waarom zij het fenomeen überhaupt omarmden.

Kritische blik

In Arnhem zijn binnen de zogenoemde 'Arnhemse route' van schulddienstverlening de wijkteams verantwoordelijk voor informatie en advies naar schuldenaren alsook de intake van burgers met schulden, en voeren zij formeel de regie van de dienstverlening ten opzichte van andere instanties. In de recent verschenen evaluatie van de uitvoering van de schulddienstverlening in Arnhem uitgevoerd door de Arnhemse Rekenkamer, komen de wijkteams er echter niet goed uit. Het rapport brengt stevige tekortkomingen aan het licht over hun sturing, efficiëntie en doelmatigheid. Het is daarom opportuun om enkele bevindingen van de evaluatie na te lopen en te voorzien van een kritische blik, ook met het oog op de risico's van de onduidelijkheid over de inzet van wijkteams die wij vijf jaar geleden al voorzagen. Niet om extra zout in de wond te strooien, maar om op basis van de conclusies van de Rekenkamer te reflecteren op hoe het beter kan. Ik heb me daarbij vooral gericht op het gebrek aan goed doordacht beleid. Mijns inziens is dat een dieperliggende oorzaak van veel van de door de Rekenkamer geconstateerde obstakels en tekortkomingen.

Over beleidsontwerp: voordelen voorkomt nadenken

Een eerste aspect dat opvalt uit het rapport, is de invloed van het onderliggende beleidsontwerp ten aanzien van schulddienstverlening, of eerder gezegd het ontbreken daarvan. Via 'beleid' geeft een bestuurslaag aan welke keuzes waarom worden gemaakt¹. Beleid geeft dus inhoud aan de wijze waarop een gemeente lokale problemen – in dit geval burgers met schulden – tracht te sturen, te beïnvloeden en op te lossen. Hoewel de gemeente Arnhem via de 'Arnhemse route' de keuzes voor de

schulddienstverlening expliciteert (een samenwerking met een specifieke taakafbakening tussen de wijkteams, welzijnsinstelling Rijnstad en PLANgroep), is het de vraag of daarmee het beleid ten aanzien van schulddienstverlening ook inhoudelijk is onderbouwd, zoals de Rekenkamer concludeert. Beleid moet niet alleen gaan over praktische speerpunten (het hoe), maar ook – en vooral – over de argumentatie over de inhoudelijke keuzes daarachter (het waarom). Wat is precies de meerwaarde van de Arnhemse route? Waarom is er voor deze weg gekozen, en niet voor een andere? Waarom is de regie neergelegd bij de wijkteams? En wat legitimeert de taakafbakening tussen de verschillende instanties? Dit zijn vragen die onbeantwoord blijven. Het ontbreken van een dergelijke onderbouwing vormt al een eerste obstakel naar een effectieve dienstverlening omdat de inhoudelijke beweegredenen voor die keuzes vaag blijven.

Georganiseerde discontinuïteit

Duiken we wat dieper in de keten van dienstverlening, dan blijkt ook uit het evaluatierapport dat het gebrek aan beleidsonderbouwing negatief doorwerkt in de dienstverlening van instanties. Welzijnsorganisatie Rijnstad is verantwoordelijk voor de 'stabilisatie', wat betekent dat zij de schuldenaar helpt uitgaven en inkomsten met elkaar in balans te brengen zodat er geen nieuwe schulden bijkomen. Rijnstad moet ook bepalen welk specifiek schulddienstverleningstraject het meeste perspectief biedt. Schuldhulpverleningsinstantie PLANgroep is vervolgens verantwoordelijk voor het feitelijke budgetbeheer en het minnelijk traject met schuldeisers. Als derde partij is de wijkcoach van het wijkteam verantwoordelijk voor de intake en moet er samen met de schuldenaar voor zorgen voor dat alle inkomsten, uitgaven en schulden in beeld worden gebracht, dat hierbij duidelijk wordt hoe financiële problemen samenhangen met andere problemen, en dat er een plan van aanpak wordt opgesteld. Onduidelijk blijft waarin deze drie verantwoordelijkheden en takenpakketten inhoudelijk nu precies van elkaar verschillen, zodanig dat zij een afzonderlijke inzet vereisen van drie verschillende instanties, en wat deze aanpak nu precies 'integraal' maakt. Het 'in balans brengen van uitgaven en inkomsten' (taak Rijnstad) heeft nogal wat raakvlakken met 'budgetbeheer' (taak PLANgroep), en het opstellen van een plan van aanpak (taak Wijkteam) overlapt met de bepaling van een specifiek schulddienstverleningstraject (taak Rijnstad). Deze operationele overlapping en ongedefinieerde taakafbakening tussen de drie instanties is mogelijk een belangrijke oorzaak van de geconstateerde tekortkomingen en ervaren belemmeringen van schuldenaren in de dienstverlening. Binnen de Arnhemse route ontstaat hierdoor een risico van 'georganiseerde discontinuïteit'ⁱⁱ, waarbij het samenspel tussen instanties in plaats van doelmatig, rommelig, verwarrend en onbevredigend uitpakt.

De invloed van financiering

De wijze waarop de sociale wijkteams thans worden gefinancierd, draagt eveneens niet bij aan een doelmatige inzet. Het Rekenkamerrapport vermeldt dat de wijkteams hun activiteiten in het kader van de schulddienstverlening verrichten vanuit een lumpsum die zij krijgen voor alle taken die zij moeten uitvoeren. Schulddienstverlening is dus slechts één van de dingen die de wijkteams doen. Hoewel vanuit de integrale taakstelling van de wijkteams een dergelijke financiering misschien voor de hand ligt, wordt daarmee wel veel vrijheid gegeven aan de wijkteams. De wijkteams maken waarschijnlijk ook zelf een prioritering van hoe zij hun middelen het beste kunnen besteden en voor welke problematiek zij die inzetten. Er zal dan ook gedetailleerder moeten worden gekeken naar de werkbelasting van de professionals binnen de wijkteams, de domeinen waarop zij worden geacht een bijdrage te leveren, en hoeveel prioriteit schuldhelpverlening binnen dat totale takenpakket zou moeten krijgen. Wellicht is het

een beter idee de gemeentelijke budgetten voor zorg en welzijn niet aan organisatietypen of specifieke instanties te koppelen, maar deze thematisch te ordenen, en te verbinden met specifieke beleidsdoelenⁱⁱⁱ.

Meetbare doelen

Het rapport constateert dat er geen meetbare doelen zijn geformuleerd voor de sociale wijkteams, en dat de wijkteams hun intakes en al dan niet geboekte resultaten gebrekkig registreren. Mijns inziens hangt deze bevinding nauw samen met het eerder aangestipte on-onderbouwde beleidsontwerp ten aanzien van de Arnhemse schulddienstverlening. Het streven naar meetbare doelen en registraties maakt het ontwikkelen van een gemeentelijke visie op schuldenproblematiek des te noodzakelijker. Zonder visie, geen doelen. Zonder doelen, geen evaluatie. En zonder evaluatie, geen zicht op 'wat werkt'. Die visie en doelen moeten dan wel een zekere mate van concreetheid hebben, anders verzandt de beoordeling van de werkzaamheid van beleid alsnog in vrijblijvendheid. Vijf jaar geleden bleek bijvoorbeeld dat de meeste gemeenten de 'doelen' van wijkteams vooral formuleerden in termen van *output* (wat er wordt gedaan) in plaats van *outcome* (wat er wordt bereikt). Als er bijvoorbeeld X procent minder doorverwijzingen zijn door de inzet van wijkteams, of Y procent burgers doet hun schuldsanering sinds hun inzet op 'eigen kracht', dan kan worden berekend hoeveel in de nieuwe situatie bespaard is ten opzichte van eerdere professionele inzet. Maar dergelijke informatie wil natuurlijk niet zeggen dat daarmee ook de schuldenproblematiek van de doelgroep is opgelost (efficiency staat niet gelijk aan effectiviteit). Om dat vast te stellen is empirisch onderzoek nodig. Wanneer de doelen van sociale wijkteams vaag blijven, kunnen bovendien bepaalde gewenste uitkomsten (bijvoorbeeld X% minder doorverwijzingen) als een succes worden gelabeld, zonder dat duidelijk is of er een verband is tussen de inzet van wijkteams en minder schuldenproblematiek. Het is dus van belang dat scherp wordt gekeken naar de instrumentele doelmatigheid van sociale wijkteams. Zijn burgers met de wijkteams beter af dan voorheen? En waar is hun werkzaamheid van afhankelijk?

Ten besluit

In het genoemde artikel over sociale wijkteams dat ik schreef met Van Arum in 2014, besloten we onze analyse met de vaststelling dat het wrang zou zijn als we 'over een aantal jaren tot de conclusie komen dat de inzet van sociale wijkteams onvoldoende effectief is gebleken.' Hoewel we voorzichtig moeten zijn met het generaliseren van de Arnhemse casus, is het niet ondenkbaar dat andere gemeenten met soortgelijke problemen kampen. Het illustreert hoe belangrijk het is dat er een visie wordt ontwikkeld op sociale problemen zoals schuldhelpverlening. Zeker nu door de decentralisaties de Rijksoverheid naar de achtergrond is verdwenen en gemeenten hun eigen beleidsboontjes moeten doppen. Hoewel het op korte termijn zinvol is de intake van wijkteams te versterken, hen beter en gericht schuldenaren te laten registreren en de regiefunctie van de wijkcoach te versterken (aanbevelingen uit de Bestuurlijke nota), is het de vraag of dit op de lange termijn de fundamentele tekortkomingen van Arnhemse schulddienstverlening oplost. Het is iets te gemakkelijk om de door de Rekenkamer geconstateerde tekortkomingen van de wijkteams in de schulddienstverlening ook louter die partij te verwijten en daar de oplossingen te willen zoeken, een geval van *shooting the messenger*.

Op de korte termijn is het raadzaam de wijkteams enkel een signaleringsfunctie te laten vervullen (intake), en de regie vervolgens bij Rijnstad neer te leggen en die intensief te laten samenwerken met PLANgroep. Zij zijn inhoudelijk gezien de meest relevante instanties. Op de lange termijn is het evenwel zaak dat de gemeente beter van tevoren aangeeft wat het belangrijk vindt in de aanpak van schulden van Arnhemse burgers en de rol van overige instanties hierin (het waarom van het

schulddienstverleningsbeleid), zodat de inzet van specifieke instanties zich daarnaar kan verhouden (het hoe van het schulddienstverleningsbeleid). We zijn in Nederland gewend geraakt door een procedurele bril naar schuldenproblematiek te kijken en zien dan regels, inzet van professionals en protocollen^{iv}. Maar wellicht zijn er ook andere manieren om met schulden om te gaan. In hoeverre de wijkteams hierin een rol hebben te vervullen, zal moeten blijken. Maar dat beter over hun inzet moet worden nagedacht, is evident. Onduidelijkheid van beleid zet de deur open naar willekeur in de uitvoering.

Noten

ⁱ Bekkers, V. (2012). *Beleid in beweging. Achtergronden, benaderingen, fasen en aspecten van beleid in de publieke sector*. Den Haag: Boom Lemma.

ⁱⁱ Ewijk, H. van, Scheijmans, I., Vliet, K. van, & Waal, V. de (2008). *Samenspel in de buurt. Burgers, sociale professionals en beleidsmakers aan zet*. Amsterdam: SWP

ⁱⁱⁱ Zie ook Lub, V. (2018). *Tussen territoriumdrift en burgerkracht. Actiepunten voor een weerbare wijkaanpak*. Utrecht: LSA.

^{iv} Verhagen, S. e.a. (2014). *Verlossing van schuld en boete. Onorthodoxe oplossingen voor betaalde rekeningen*. Amsterdam: Van Gennip.

R e k e n k a m e r A r n h e m

Colofon

De Rekenkamer Arnhem neemt een onafhankelijke positie in binnen de gemeente. Op basis van artikel 182 van de Gemeentewet onderzoekt de Rekenkamer de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. In Arnhem bestaat de Rekenkamer uit drie externe leden, waaronder de voorzitter. Zij worden ondersteund door een ambtelijk secretaris-onderzoeker en een junior onderzoeker.

Voorzitter Leden

Dhr. drs. A. Teeuw
Dhr. drs. H. Verdellen
Mw. drs. L. Zwier-Kentie

Secretaris-onderzoeker Junior onderzoeker

Dhr. drs. P. Bosch
Mw. M. de Lange MSc

Contact

Postbus 9029
6800 EL Arnhem
026 - 377 3721

rekenkamer@arnhem.nl
paul.bosch@arnhem.nl
meriam.de.lange@arnhem.nl
www.rekenkamerarnhem.nl

zaaknummer

273186

Evaluatie schulddienstverlening in Arnhem

Eindrapport, 29 maart

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Rekenkamer van Gemeente Arnhem

29 maart 2019

Auteurs:

Guido Brummelkamp
Geerten Kruis
Silvia Bunt

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Hulp bij schulden in Arnhem	5
1.2 Doel en vraagstelling van het onderzoek	5
1.3 Afbakening van het onderzoek	6
1.4 Onderzoeksaanpak	7
2. Schulddienstverlening in Arnhem	9
2.1 Basis van het Arnhemse beleid	9
2.2 Activerende schulddienstverlening: de Arnhemse route	10
2.3 Hulp aan zelfstandig ondernemers	13
2.4 Onderzoek Nationale ombudsman	14
3. Uitvoering	17
3.1 Sociale Wijkteams	17
3.2 Rijnstad	26
3.3 PLANgroep	31
4. Bereik en kosten	39
4.1 Context: armoede en schulden in Arnhem	39
4.2 Bereik van de schulddienstverlening	40
4.3 Kosten	46
5. Ervaringen van inwoners	49
5.1 Het eerste contact	49
5.2 Intake	51
5.3 Stabilisatiefase	52
5.4 Overdracht aan PLANgroep	56
5.5 Ondernemers	56
6. Toetsing normenkader	59
7. Conclusies	63
Bijlage 1: Casussen van inwoners	73
Bijlage 2: Arnhemse route	76
Geïnterviewde personen	78
Schriftelijke bronnen	79

1. Inleiding

1.1 Hulp bij schulden in Arnhem

Hoewel de Nederlandse economie sinds 2013 elke kwartaal is gegroeid, zijn er nog steeds veel huishoudens die gebukt gaan onder schulden. Afgaande op de laatste twee landelijke onderzoeken naar de omvang van dit probleem, heeft 15% tot 20% van de huishoudens te maken met (dreigende) problematische schulden (Westhof e.a., 2015; Pommer & Boelhouwer, 2017). Het probleem van schulden werkt binnen huishoudens vaak breed door. Schulden hebben vaak een negatieve invloed op gezondheid, welzijn en arbeidsmarktperspectieven. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (CPB) stelde in 2017 vast dat huishoudens die ermee te maken hebben, tweeënhalf keer zo vaak een beroep doen op sociaaldomeinvoorzieningen (Pommer & Boelhouwer, 2017). Schulden zijn daarmee bij uitstek een probleem dat gemeenten aan gaat, nog los van de verplichtingen die gemeenten in het kader van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs) zijn opgelegd.

Het belang van goede schulddienstverlening wordt door Gemeente Arnhem al lang onderkend. De gemeente heeft al geruime tijd voorzieningen om mensen met problematische schulden te helpen. Centraal in het huidige beleid staat de wens om de mens die hulp vraagt centraal te stellen en niet diens schulden. In deze visie moet schulddienstverlening verder gaan dan het wegwerken van schulden, er moet vooral ook worden gekeken naar omstandigheden, om na te gaan hoe mensen met hun eventuele achterliggende problemen geholpen kunnen worden.

1.2 Doel en vraagstelling van het onderzoek

Met voorliggend onderzoek is nagegaan hoe binnen de gemeente het schulddienstverleningsbeleid wordt uitgevoerd. Directe aanleiding waren vragen uit de gemeenteraad. Zij wil weten of inwoners met (dreigende) problematische schulden goed worden bereikt en geholpen; of zij er uiteindelijk zelfredzamer door worden, en; welke succes- en faalfactoren er zijn. Deze vragen zijn door de Rekenkamer uitgewerkt in dertien deelvragen. Deze vragen zijn geordend rond vier hoofdvragen.

Wat is het beleid, hoe verhoudt dat zich tot de landelijke normen?

Hoe verlenen de ketenpartners hun diensten?

- Wat is het huidige Arnhemse beleid voor schulddienstverlening?
- Hoe verhoudt het Arnhemse beleid zich tot de Wgs en landelijk (NVVK) beleid?
- Hoe verloopt het proces van schulddienstverlening, inclusief de samenwerking en overdracht tussen de verschillende partners?
- Hoe is de afstemming tussen Sociale Wijkteams, Rijnstad en PLANgroep? Zijn er werkbare afspraken en criteria t.b.v. overdracht van inwoners?
- Wat zijn de effecten van het hebben van verschillende schakels in het dienstverleningsproces?
- Wachtlijsten en doorlooptijden: hoe lang duurt het voordat een burger met (dreigende) problematische schulden wordt geholpen? Welke doorlooptijden zijn er vervolgens?
- Signaleren en doorverwijzen: zijn de Sociale Wijkteams voldoende toegerust met expertise over schulddienstverlening kunnen zij schulden tijdig signaleren?

Hoeveel mensen worden bereikt, wat zijn de kosten?	- Wat zijn in het gemeentelijke uitvoeringsbeleid aan te wijzen succes- en faalfactoren voor een effectieve schulddienstverlening? - Hoe is de nazorg georganiseerd om te voorkomen dat mensen terugvallen en opnieuw schulden maken? - Worden de mensen die schulddienstverlening nodig hebben, bereikt? - Wat zijn de resultaten van de gemeentelijke schulddienstverlening (prestaties in aantallen, effecten, en kosten)?
Wat zijn de ervaringen van mensen die zijn aangewezen op schulddienstverlening?	- Wat zijn ervaringen van inwoners (schuldenaren inclusief ondernemers en schuldeisers) met (de verschillende instrumenten binnen) de schulddienstverlening en wat ervaren zij als succes- en faalfactoren voor een effectieve schulddienstverlening? - Wat zijn de oorzaken van door inwoners genoemde succes- en faalfactoren voor een effectieve schulddienstverlening?

1.3 Afbakening van het onderzoek

In lijn met het wettelijke uitgangspunt van integrale ondersteuning en de ambitie van de gemeente om activerende schulddienstverlening te bieden, hanteren wij in dit onderzoek een brede definitie voor schulddienstverlening. Hierbij kijken wij niet alleen naar het oplossen van schulden, maar ook naar het voorkomen en beheersen ervan. Deze evaluatie beperkt zich evenwel tot de partijen die onderdeel zijn van de Arnhemse route. De in dit onderzoek gehanteerde definitie van schulddienstverlening luidt als volgt: *‘Het uitvoeren van diensten door schuldhulpverlenende organisaties (en Sociale Wijkteams) gericht op het voorkómen, oplossen of beheersen van problematische schulden.’*

De focus in dit onderzoek ligt op het in beeld brengen van ervaringen van inwoners en op de drie partijen waarbij de schulddienstverlening is belegd:

- de Sociale Wijkteams : verantwoordelijk voor informatie & advies, aanmelding en intake en regie;
- Rijnstad: verantwoordelijk voor financiële stabilisatie;
- PLANgroep: verantwoordelijk voor schuldregelingen (inclusief budgetbeheer), en toeleiding naar Wsnp.

In het verlengde kijken we in het onderzoek naar de inhoud en effectiviteit van de dienstverlening van deze drie partijen en naar de wijze waarop deze drie partijen onderling samenwerken. Hiermee ontstaat zicht op de integraliteit van de dienstverlening en de wijze waarop wordt gewerkt aan het voorkomen, beheersen en vroegtijdig signaleren van schulden. De inhoud van ondersteuning die door diverse organisaties op aanpalende leefdomeinen (zoals verslavingszorg of reclassering) wordt geboden, behoort niet tot het onderwerp van dit onderzoek.

Ook ondersteuning die wel in bredere zin tot de ‘Arnhemse route voor financiële oplossingen’ behoort, maar in het beleid van de gemeenten niet tot de schulddienstverlening wordt gerekend (bijvoorbeeld beschermingsbewind en derdenbetalingen door de afdeling Werk en Inkomen) valt buiten de afbakening van dit onderzoek. Dit geldt ook voor de projecten Budgetondersteuning op Maat (BooM) en Vroeg Eropaf. Ten aanzien van BooM geldt dat het dienstverlening is die in de eerste plaats bedoeld is voor mensen die beperkt financieel zelfredzaam zijn. Het is een

alternatief voor het beschermingsbewind en valt daarmee in een ander kader dan schulddienstverlening. Voor dit onderzoek zijn geen inwoners of medewerkers gesproken die bij deze projecten zijn betrokken. Voor zover ze in dit rapport aan de orde komen, is dat gebaseerd op wat er in de marge van de interviews over is gezegd en op evaluaties die de afdeling Onderzoek en Statistiek van de gemeente de afgelopen jaren heeft uitgevoerd.

1.4 Onderzoeksaanpak

De belangrijkste bron van voorliggend onderzoek zijn gesprekken met mensen die dagelijks direct betrokken zijn bij schulddienstverlening in Arnhem. In de eerste plaats zijn dat de inwoners die er op dit moment een beroep op doen. Wij spraken met 27 inwoners die worden geholpen door een wijkteam, Rijnstad en/of PLANgroep. Met 17 inwoners hebben wij via de Sociale Wijkteams contact gelegd. Deze mensen hebben wij bij hen thuis geïnterviewd. Tien inwoners hebben wij via Rijnstad benaderd. Deze mensen zijn op een kantoor van Rijnstad geïnterviewd.

Verder spraken wij met de coaches van de Sociale Wijkteams, hun teamleiders en met de hulpverleners (schuldhulpverleners en sociaal raadslieden) en managers van Rijnstad en PLANgroep. Aanvullend spraken wij met Humanitas en Over Rood over flankerende dienstverlening die door vrijwilligers wordt geleverd. Ten slotte spraken wij met de mensen die bij de gemeente adviseren over het beleid en die verantwoordelijk zijn voor de regie ten aanzien van Sociale Wijkteams, Rijnstad en PLANgroep. Onderstaande tabel geeft een overzicht. In de bijlage is dit overzicht verder uitgewerkt.

Tabel 1: Overzicht van het veldwerk

Partijen	Functie	Aantal
Gemeente	Wethouder	1
	Beleidsadviseurs	3
	Controllers	2
	Jurist	1
Sociale Wijkteams (Presikhaaf, Noord-Oost, Centrum, Malburgen)	Teamleiders/Bestuurders	4
	Wijkcoaches	11
Rijnstad	Manager, projectleider	2
	Schuldhulpverleners	3
	Sociaal Raadslieden	3
	Manager en coördinatoren	3
PLANgroep	Schuldhulpverleners	2
	Budgetbeheerder	1
	Iriszorg	1
Overige partijen	Humanitas	1
	Over Rood	1
	via de Sociale Wijkteams	17
Inwoners	via Rijnstad	10
Totaal		66

Naast interviews hebben wij literatuur, beleidsstukken, jaarverslagen en managementrapportages betrokken in het onderzoek. Het betreffen zowel openbare stukken als interne documenten. Voor zover de stukken openbaar zijn, zijn deze opgenomen in de literatuurlijst.

2. Schulddienstverlening in Arnhem

Hoofdpijnen

- Gemeente Arnhem staat een activerende schulddienstverlening voor. Dit houdt in dat zij van de coaches verlangt dat zij inwoners niet louter helpen bij het wegwerken van schulden, maar vooral werken aan de aanpak van achterliggend problemen. Hulpverlening moet erop gericht zijn de zelfredzaamheid van de betrokken inwoners te vergroten.
- Het Arnhemse beleid geeft goed invulling aan de eisen die in de Wgs aan gemeentelijke schulddienstverlening worden gesteld.
- Het beleid is verder in lijn met de gedragscode schulddienstverlening van de NVVK. De NVVK modules komen terug in de Arnhemse route, het proces waarlangs inwoners met (dreigende) problematische schulden worden geholpen. De route is opgebouwd uit drie fases: aanmelding, activering en schuldregeling.
- De 'aanmelding' wordt gedaan door de Sociale Wijkteams. Deze is laagdrempelig, iedere inwoner kan er zonder enige voorbehoud terecht. De Sociale Wijkteams worden daarnaast geacht het gehele vervolgtraject betrokken te blijven als regisseur (zie een-na-laatste aandachtsstreepje)
- De *activerende* schulddienstverlening, wordt uitgevoerd door de Rijnstad, en wordt indien nodig opgevolgd door een *schuldregeling* die wordt uitgevoerd door PLANgroep. In hoofdstuk 4 wordt verder ingegaan op bereik en resultaten.
- De gemeente geeft inhoud aan de wettelijke eis dat schulddienstverlening integraal moet zijn, door de intake door de coaches van de Sociale Wijkteams te laten doen. De coaches worden geacht het hele traject van schulddienstverlening als regisseur betrokken te blijven. Bij de aanmelding en gedurende het traject gaan zij na of ook ondersteuning geboden is op andere domeinen.
- Er wordt gewerkt aan een registratie waaruit kan worden afgeleid hoeveel inwoners door de wijkteams geholpen worden bij schulddienstverlening. Deze getallen moeten op termijn een helder beeld geven. Dat beeld bestaat nu nog niet.

2.1 Basis van het Arnhemse beleid

Iedere burger die zich in Nederland bij zijn gemeente meldt vanwege problematische schulden moet geholpen worden. Dit is vastgelegd in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Onder meer is bepaald dat er binnen vier weken een gesprek moet plaatsvinden waarin de hulpvraag van de betreffende burger wordt vastgesteld. Indien er sprake is van een bedreigende situatie – bijvoorbeeld een acute dreiging van huisuitzetting – dan moet zo'n gesprek binnen drie dagen kunnen plaatsvinden. Verder verplicht de Wgs gemeenten een beleidsplan te maken, waarin zij beschrijven hoe zij mensen met schulden helpen. Hoewel gemeenten vrij zijn te bepalen wat dat beleid inhoudt, schrijft de wet wel voor dat ondersteuning een integraal karakter moet hebben. Dit betekent dat er niet alleen aandacht moet zijn voor het oplossen van financiële

problemen, maar ook voor persoonlijke omstandigheden.¹ Het kan bijvoorbeeld gaan om psychosociale problemen, relatieproblemen, woonsituatie, gezondheid of verslaving. De gedachte hierachter is dat voor een structurele oplossing er ook moet worden gewerkt aan het wegnemen van onderliggende oorzaken. De Wgs is sinds 1 juli 2012 van kracht, tot die tijd bestond er geen ander wettelijk kader dan de algemene zorgplicht van gemeenten op basis van de Gemeentewet (Baan, Louwes, & Oostveen, 2016).

Hoewel Gemeente Arnhem in haar beleid ten aanzien van schulddienstverlening verwijst naar de Wgs, werd de basis voor het beleid al eerder gelegd. Gemeente Arnhem voerde al eerder 'preventiegesprekken' met burgers over hun schulden; zij had al eerder een team 'bedreigende situaties' voor hulp bij dreigende huisuitzetting of afsluiting van energie, en; zij probeerde al eerder met ketenpartners af te stemmen ten behoeve van hulp voor achterliggende problemen (Gemeente Arnhem, 2011).

De Wgs leidde in Arnhem niet zozeer tot nieuw beleid, maar heeft destijds wel bijgedragen aan bijstelling van het beleid. Op het titelblad van de 'Meerjarenagenda Schulddienstverlening' die een half jaar voor de invoering van de Wgs verscheen, wordt deze bijstelling al meteen kernachtig geformuleerd: het beleid moet meer activerend zijn. Hulp moet er niet zozeer gericht zijn op het wegwerken van de schulden maar vooral op het versterken van de zelfredzaamheid van de schuldenaar. Arnhem wil vooral mensen met schulden helpen zichzelf te helpen.

2.2 Activerende schulddienstverlening: de Arnhemse route

Net als in verschillende andere gemeenten spreekt de gemeente Arnhem in haar beleid niet van schuldhulpverlening, maar van schulddienstverlening, of activerende schulddienstverlening. Met deze term wordt uitdrukking gegeven aan het belang dat de gemeente hecht aan de financiële zelfredzaamheid van inwoners. Het uitgangspunt is dat de gemeente geen verantwoordelijkheden overneemt, maar oplossingsrichtingen aanreikt. Het doel is dat inwoners zelf – al dan niet met hulp van familie of vrienden hun financiën op orde kunnen houden.

Het betekent dat een inwoner met schulden niet zonder meer meteen wordt geholpen om zijn schulden weg te werken. Er wordt eerst gekeken naar de omstandigheden en de mogelijkheden om inwoners – eventueel ondersteund door hun eigen netwerk – te activeren om er in ieder geval voor te zorgen dat er geen nieuwe schulden bijkomen. De dienstverlening voor inwoners met problematische schulden bestaat uit drie onderdelen:

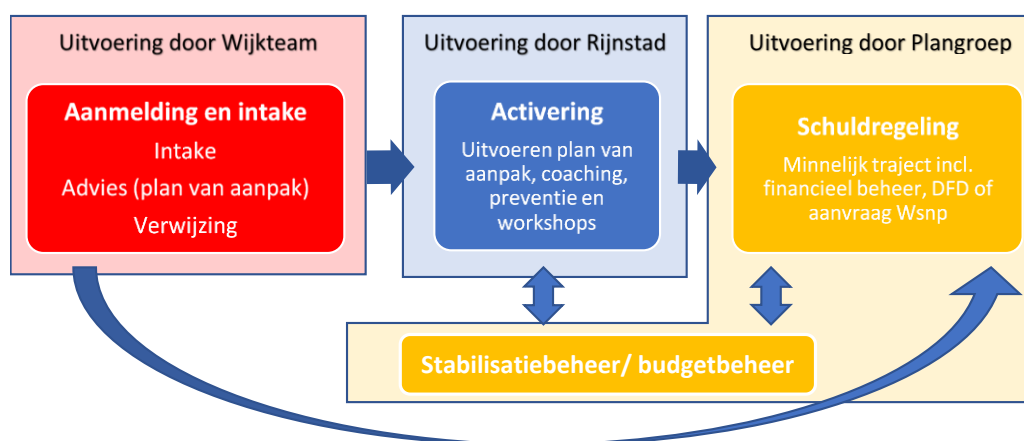
- Aanmelding en intake: het betreft eerstelijns hulp welke wordt geboden door generalistische coaches van de Sociale Wijkteams. Deze coaches bezoeken inwoners, die zich hebben gemeld vanwege schulden of andere problemen, thuis.
- Activering (stabilisatie): hulp ten behoeve van activering wordt aangeboden door schuldhulpverleners. Deze helpen inwoners bij wie problematische schulden zijn vastgesteld, grip te krijgen op hun financiën. Zij helpen de inwoner om de uitgaven in balans te brengen met de inkomsten en een overzicht te krijgen van alle schulden. Dit traject wordt voorgesteld als het beklimmen van een 'ladder' met zeven sporten. De cliënt bepaalt – ondersteund door de coach – zijn positie op die ladder en de te zetten

¹ Memorie van toelichting Wet gemeentelijke schulddienstverlening, paragraaf 3.

stappen. De coach helpt de inwoner om zicht te krijgen op dat wat nodig is, geeft de kaders aan en helpt de inwoner te reflecteren op bereikte resultaten. Zo krijgt de cliënt zicht op eventuele kennis die mist of vaardigheden en belemmeringen waaraan ook gewerkt moet worden (Gemeente Arnhem, 2011).

- Schuldregeling: pas wanneer de uitgaven in balans zijn gebracht met inkomsten, wanneer er zicht is op alle schulden en er geen zogenaamde technische belemmeringen zijn voor een schuldregeling², komt een inwoner in aanmerking voor een schuldregeling, zoals een schuldsanering volgens het minnelijke traject.

Figuur 1: Overzicht uitvoering Arnhemse schulddienstverlening

Bron: *Beleidsnota doorontwikkeling Armoedeagenda en Schulddienstverlening (Gemeente Arnhem, 22 maart 2016, p.10). (aangepast aan uitvoeringspraktijk)*

Het proces dat een inwoner met schulden doorloopt, is verder uitgewerkt in een stroomschema, welke wordt aangeduid als de Arnhemse route. Het volledige overzicht van deze route is opgenomen in bijlage 2.

Gemeente Arnhem sluit met haar beleid verder aan bij de Gedragscode Schulddienstverlening van NVVK. De modules van schulddienstverlening die de NVVK onderscheidt, zijn ondergebracht in de eerder genoemde drie onderdelen. Deze onderdelen zijn belegd bij: Stichting wijkteams Arnhem, Rijnstad en PLANgroep.

- Onder *Stichting wijkteams Arnhem*³ vallen acht wijkteams waar ruim 200 wijkcoaches werken. Elk team bedient vanuit een eigen vestiging een eigen wijk/gebied. De wijkcoaches werken generalistisch, wat inhoudt dat zij inwoners in het kader van uiteenlopende hulpvragen helpen. Onderwerpen waarop zij inwoners bijstaan, zijn o.a. opvoeding, eenzaamheid, lichte psychiatrie, verstandelijke beperking,

² Voorbeelden van technische belemmeringen zijn: niet-saneerbare CJIB boetes, een echtscheiding die in de planning ligt maar nog niet bij de rechtbank is aangevraagd, of er is nog sprake van verslavingsproblematiek waarvoor iemand nog niet in behandeling is. In dergelijke gevallen dienen de belemmeringen voor schulddienstverlening eerst te worden weggenomen, alvorens er een traject kan worden opgestart.

³ In dit rapport worden de Sociale Wijkteams ten behoeve van de leesbaarheid regelmatig ook aangeduid als wijkteams.

woningaanpassingen en schulden. Het gaat onder meer om verwijzing naar hulp in het kader van de Wgs, Wmo en Jeugdwet. Ten aanzien van schulddienstverlening is afgesproken dat wanneer een wijkteam vaststelt dat meer specialistische hulp nodig is, wordt verwezen naar een schulddienstverlener van Rijnstad als stabilisatie nodig is, of rechtstreeks naar PLANgroep als iemand al geschikt is voor een schuldregeling. Het werk van de Sociale Wijkteams wordt vanuit de gemeente op lumpsum basis gefinancierd. Het budget bedroeg in 2017 15 miljoen euro. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd.

- *Rijnstad* is een organisatie voor welzijn en maatschappelijke dienstverlening. Ten opzichte van de Sociale Wijkteams werken de coaches van Rijnstad vanuit een specialisme, zoals voor jongerenwerk, kinderwerk, maatschappelijk werk en schulddienstverlening. Rijnstad verleent schulddienstverlening op basis van een onderhandse aanbesteding. Gemeente Arnhem heeft de schulddienstverlening in 2015 voor een periode van 4 jaar aan Rijnstad uitbesteed. De gemeente stelt vanaf 2017 jaarlijks een bedrag van €859.747⁴ beschikbaar, hiervoor dient Rijnstad 750 trajecten per jaar uit te voeren en aanvullend diverse preventieactiviteiten.
- *PLANgroep* is een landelijk bedrijf gespecialiseerd in schulddienstverlening. Gemeente Arnhem heeft de financiële onderdelen van de schulddienstverlening – o.a. schuldregeling, budgetbeheer en toeleiding tot Wsnp – aan haar uitbesteed. Dat gebeurde in 2015 voor een periode van twee jaar. Na deze periode is twee keer gebruik gemaakt van de optie om de overkomst met een jaar te verlengen.

Aanvankelijk waren er enkele medewerkers van Rijnstad gedetacheerd bij de Wijkteams. In de afgelopen jaren is dit losgelaten. In 2017 zijn de gedetacheerde medewerkers van Rijnstad in dienst gekomen van de Sociale Wijkteams. Een andere verandering ten opzichte van het beleidsplan van 2016 is dat inwoners bij het opstellen van hun plan van aanpak ('Mijn plan, Ons plan') niet worden ondersteund door een coach van Rijnstad maar door hun wijkcoach.

Tabel 2: Verdeling van taken van de Arnhemse partners afgezet tegen de indeling van NVVK modules

<i>Uitvoerders</i>	<i>Fase</i>	<i>NVVK modules</i>
Sociale Wijkteams	Aanmelding en intake (inclusief crisisinterventie), informatie en advies, nazorg (niet expliciet belegd)	Informatie en advies
		Crisisinterventie
		Aanmelding en intake
Rijnstad	Deel intake, stabilisatie, betalingsregelingen, flankerende hulp	Flankerende hulp
		Nazorg
		Stabilisatie
PLANgroep	Schuldregeling (schuldbemiddeling, saneringskrediet)	Budgetcoaching
		Budgetbeheer
		100% betaling
		Schuldregeling (saneringskrediet, schuldbemiddeling)

⁴ Eén van de verplichtingen uit de Overeenkomst 2015 was het leveren door Rijnstad van 10,7 fte formatie aan de (sociale) wijkteams te Arnhem. Met ingang van 2017 is deze verplichting komen te vervallen. Als gevolg hiervan is het beschikbare budget voor activerende schulddienstverlening verlaagd met € 780.253,- van € 1,64 mln naar € 859.747,- vanaf 2017.

Zowel gemeente als de drie uitvoerders onderkennen dat de betrokkenheid van drie partijen bij de schulddienstverlening aan individuele inwoners een groot beroep doet op afstemming. De gemeente benadrukt dat er gewerkt moet worden volgens het adagium 'Eén gezin, één plan, één regisseur'. De manier waarop hier op het niveau van de individuele inwoner met een hulpbehoefte invulling aan wordt gegeven, wordt beschreven in hoofdstuk 3. Op management- en beleidsniveau wordt afgestemd via overleg. Er zijn twee soorten overleg, algemeen overleg en regulier overleg:

- Algemeen overleg: de gemeente spreekt ongeveer zeven keer per jaar met de drie uitvoerende partijen gezamenlijk.
- Regulier overleg: het betreft bilateraal overleg tussen gemeente en de afzonderlijke uitvoerende partijen. De frequentie en het moment van overleg sluit doorgaans aan op de planning- en control cyclus. Met PLANgroep vindt bijvoorbeeld per kwartaal een overleg plaats naar aanleiding van kwartaalcijfers. Met Rijnstad vindt vier à vijf keer per jaar overleg plaats, waarin de maandcijfers worden betrokken. Met Sociale Wijkteams wordt met ongeveer dezelfde frequentie gesproken.

In 2015 is gekozen voor de huidige opzet. Voordien werd schulddienstverlening door de gemeente zelf en deels door Rijnstad uitgevoerd. De gemeente had daarvoor het Budgetadviescentrum (BAC) met eigen schuldhelpverleners en budgetbeheerders. Door deze diensten uit te besteden verwachtte de gemeente beter regie te kunnen voeren. 'Het is makkelijker een externe partij aan te spreken over de kwaliteit van dienstverlening dan mensen van de eigen organisatie' aldus één van de bestuursadviseurs. Ook op andere terreinen heeft de gemeente om deze reden diensten uitbesteed.

Bij de uitbesteding van de schulddienstverlening is een deel van de medewerkers van het BAC overgegaan naar Rijnstad. Een aantal van hen werd vervolgens gedetacheerd bij de Sociale Wijkteams ter versterking van de kennis van de Sociale Wijkteams over schulddienstverlening. Van een dergelijke detachering is nu geen sprake meer.

2.3 Hulp aan zelfstandig ondernemers

In principe staat de Arnhemse route ook open voor ondernemers. Ook zij kunnen terecht bij de wijkteams. De Route is voor hen echter wel beperkt, zo komen ondernemers niet in aanmerking voor de schuldregelingen die PLANgroep uitvoert. In plaats daarvan heeft de gemeente voor zelfstandig ondernemers met problematische schulden het Bureau bijstandverlening zelfstandigen. Dit bureau voert het landelijke 'Besluit bijstandverlening zelfstandigen' uit (Bbz). Onder voorwaarden kunnen ondernemers met financiële problemen daar op verschillende manier geholpen worden. Er kan bijvoorbeeld een lening (saneringskrediet) worden gegeven om ondernemers ruimte te bieden een regeling te treffen met schuldeisers. Ten opzichte van de dienstverlening voor particulieren worden ondernemers strakker gehouden aan toelatingscriteria. Onder andere moet de ondernemer aantonen dat zijn bedrijf levensvatbaar is. Verder is bepaald dat de kosten voor ondersteuning uiteindelijk door de ondernemer zelf moet worden betaald. Arnhem sluit hiermee aan op de praktijk in veel andere gemeenten.

De ondersteuning aan ondernemers met schulden is in Arnhem in ontwikkeling. De afgelopen tijd is onder meer gewerkt aan een richtlijn voor de financiering van accountantskosten. Deze richtlijn is per 1 juli 2017 van kracht. Zij voorziet in een vergoeding, van max €500,- per boekjaar, voor ondernemers die hun boekhouding op

orde moeten brengen ten behoeve van een Bbz-aanvraag, maar niet de middelen hebben om daarvoor een accountant in te huren. Deze richtlijn moet ook ondernemers helpen die hun bedrijfsboekhouding willen afsluiten om in aanmerking te komen voor particuliere schuldhulp.

Tevens wordt gewerkt aan een richtlijn om ondernemers tegemoet te komen die het – ondanks een saneringskrediet - niet is gelukt tot een regeling te komen met schuldeisers. De tegemoetkoming kan inhouden dat de gemeente de kosten voor het regelen het saneringskrediet op zicht neemt, dan wel kwijtscheldt.

Bij de hulp aan ondernemers met schulden wordt regelmatig Stichting Over Rood betrokken. Over Rood is in Arnhem op 1 april 2016 gestart. Er werken ongeveer 20 vrijwillige trajectmanagers en 5 vrijwillige administratieve ondersteuners. Over Rood ondersteunt ondernemers met schulden bij het in balans brengen van de inkomsten en uitgaven; het op orde brengen van de administratie en de belastingen; het begrijpen van cijfers; het uitleggen van de verschillende mogelijkheden om de schulden aan te pakken; het indienen van een Bbz-aanvraag, en; eventueel het bieden van ondersteuning bij het treffen van betalingsregelingen.

2.4 Onderzoek Nationale ombudsman

In 2018 deed de Nationale ombudsman onderzoek naar de toegankelijkheid van gemeentelijke schulddienstverlening (Tuzgöl-Broekhoven, Atalikyayi, Berge, Berg, & Hanse, 2018). In een verdiepend vervolgonderzoek werden tien gemeenten en een gemeenschappelijke regeling nader bekeken. Gemeente Arnhem was één van de gemeenten die in het onderzoek werden betrokken. Aan de hand van een schriftelijke vragenlijst werd het Arnhemse beleid vergeleken met een normenkader bestaande uit 14 onderdelen. Een beschrijving van wat het Arnhemse beleid nu precies kenmerkt blijft in het rapport achterwege, noch wordt ingegaan op de achtergronden van het Arnhemse beleid en de keuzes die daarbij zijn gemaakt. Op basis van het normenkader stelde de ombudsman ten tijde van het onderzoek dat de Arnhemse schulddienstverlening op drie onderdelen voor verbetering vatbaar was (Tuzgöl-Broekhoven, Ten Berge, Van den Berg, & Hanse, 2018):

- Dat een persoonlijk aanmeldgesprek altijd wordt gevoerd door iemand met (basis)kennis van het schulddienstverleningstraject;
- Dat altijd aan een inwoner wordt meegedeeld wanneer zijn/haar aanvraag voor schuldhulp wordt afgewezen;
- Dat altijd wordt meegedeeld wanneer een aanvraag voor schuldhulp wordt toegewezen.

De gemeenteraad is over de beide rapporten van de Nationale Ombudsman met twee afzonderlijke brieven geïnformeerd. Eén d.d. 6-3-2018 en één d.d. 30 oktober 2018. De bevindingen van de ombudsman waren geen aanleiding om het beleid te wijzigen. In de laatste brief d.d. 30 oktober 2018, geeft het College de gemeenteraad daarover een toelichting. Ten aanzien van het eerste onderdeel stelt zij dat de gemeente al langer met de Sociale Wijkteams spreekt over de wenselijkheid en mogelijkheden om de kennis over schulddienstverlening onder wijkcoaches te versterken. Aanleiding daarvoor was een evaluatie die de Sociale Wijkteams al eerder op eigen initiatief uitvoerden. Het rapport van deze evaluatie 'Een onderzoek naar de activiteiten van wijkcoaches voor inwoners met financiële problemen' was ook al eerder aan de Gemeenteraad gestuurd (Van

Dongen, 2016). Onder andere heeft het de Sociale Wijkteams ertoe aangezet wijkcoaches op het onderdeel schulddienstverlening aanvullend te trainen.

Met betrekking tot het tweede onderdeel wordt aangegeven dat over een afwijzing altijd een beschikking wordt afgegeven maar dat het vrijwel niet voorkomt dat een inwoner door het wijkteam wordt geweigerd. Ten aanzien van het derde onderdeel deelt het College de Raad mee dat de Sociale Wijkteams sinds 1 januari 2018 altijd schriftelijk meedeelt als een aanvraag voor schulddienstverlening is toegewezen. In de beschikking wordt aangegeven welke organisatie de schulddienstverlening gaat realiseren. In afstemming met deze organisatie wordt bepaald welke vorm wordt ingezet.

3. Uitvoering

3.1 Sociale Wijkteams

Hoofdpijnen

- Sociale Wijkteams verzorgen de eerste fase van de Arnhemse route. Zij verzorgen met generalistische coaches een integrale intake, wat inhoudt dat wordt nagegaan welke problemen er spelen, hoe deze samenhangen, en bij welke (eventueel specialistische) hulp een inwoner gebaat is. Dit kader sluit aan bij het beleid en het wettelijke kader dat in de Wgs is gegeven.
- De opdracht aan de Sociale Wijkteams is echter algemeen geformuleerd als: 'Doen wat nodig is'. Onder meer leidt dat ertoe dat wijkcoaches verschillend invulling geven aan hun rol en dat zij verschillend prioriteren. Daar waar de ene coach zich sterker richt op financiële problemen kan de aandacht van de andere coach vooral uitgaan naar bijvoorbeeld participatie en re-integratie.
- Vanwege de algemene opdracht is niet goed te bepalen of de Sociale Wijkteams doen wat nodig is als het gaat om financiële problemen. Ten aanzien van schulddienstverlening wordt er ook geen registratie bijgehouden. Hieraan wordt wel gewerkt.
- De gemeente voert met de Sociale Wijkteams en de andere partners gesprekken over de uitvoering van de Arnhemse route. Overdracht en doorlooptijden zijn terugkerende gespreksonderwerpen (zie volgende punten).
- Er zijn geen wachtlijsten bij de Sociale Wijkteams. Met inwoners die zich melden (al dan niet vanwege een crisissituatie) wordt direct een afspraak gemaakt voor een eerste gesprek (keukentafelgesprek).
- Overdracht aan een gespecialiseerde schulddienstverlener van Rijnstad kan lang duren. Niet elke inwoner laat zich in de eerste fase makkelijk helpen, sommige inwoners zien op tegen schuldhulp of zijn er nog niet aan toe. Niet elke coach is even doortastend met het in beeld helpen te brengen van de volledige financiële situatie. Ook verschillen de coaches in de mate waarin zij bij een inwoner aansturen op een schulddienstverleningstraject.
- Het risico op uitval is groot. De oorzaak daarvan ligt meestal bij de inwoner. Het vergt van een coach dat hij outreachend is: actief contact onderhoudt. Coaches verschillen op dit punt onderling.
- Hoe lang het duurt voordat inwoners worden overdragen is onbekend vanwege de ontbrekende registratie. Sinds kort wordt dit wel geregistreerd.
- De kennis van de coaches over schulddienstverlening wisselt. Dit wordt door de Sociale Wijkteams al langer onderkend en is aanleiding geweest om aanvullende trainingen te organiseren en de aandachtsfunctionarissen schulden een duidelijk plek te geven in het proces, waarlangs inwoners met schulden geholpen worden (o.a. ten behoeve van de berekening van het vrij te laten bedrag). Betrokkenen binnen en buiten de Sociale Wijkteams geven aan dat er de afgelopen twee jaar goede stappen zijn gezet. De op handen zijnde NVVK-certificering bevestigt dat beeld.
- Als regisseur kan de Wijkcoach in principe ook verantwoordelijk worden gehouden voor de nazorg. Hier zijn echter geen expliciete afspraken over gemaakt met gemeente of partners.

In het kader van de omvattende doelstelling om bij te dragen aan zelfredzaamheid, kan elke Arnhemmer met een hulpvraag terecht bij het wijkteam. Om de ondersteuningsvragen op verschillende leefdomeinen in samenhang op te kunnen pakken, is het terrein waarop het Sociale Wijkteam werkt, breed. De ondersteuning die de wijkcoaches bieden, loopt uiteen van het adviseren over en regelen van woningaanpassingen in het kader van de Wmo tot aan opvoedondersteuning.

Het Sociale Wijkteam heeft de opdracht integraal te werken. Dat houdt in dat wanneer de situatie van een inwoner daarom vraagt, meerdere disciplines in de ondersteuning worden betrokken. Die ondersteuning kan gegeven worden door de eigen wijkcoach, of door te verwijzen naar een algemene of specialistische voorziening van een andere organisatie. Deze integrale werkwijze is nauw verbonden met het uitgangspunt 'Eén gezin, één plan, één regisseur', waarbij elke wijkcoach verantwoordelijk is voor de hulp die aan een inwoner wordt geboden. Als meer hulpverleners betrokken zijn, dan coördineert de wijkcoach de afstemming tussen de hulpverleners. Het is een uitgangspunt dat ook in andere gemeenten wordt gehanteerd (Arum & Schoorl, 2015; Van Eijkel, Gerritsen, & Vermeulen, 2019).

Eén van de teamleiders met wie in het kader van dit onderzoek is gesproken, gaf aan dat 'goed kunnen luisteren' een belangrijke vaardigheid van coaches van het Sociale Wijkteam moet zijn. Een coach moet bepalen wat de hulpvraag precies inhoudt (welke vraag achter de vraag zit) en of er specialistische hulp nodig is. Voor specialistische hulp verwijst het Sociale Wijkteam door naar instellingen als Rijnstad (o.a. schulddienstverlening), Iriszorg (o.a. voor verslavingszorg, opvang en begeleid wonen), de huisarts of de gemeente (o.a. ten behoeve van inkomensondersteuning in het kader van de Participatiewet).

Ten behoeve van de toegankelijkheid en nabijheid zijn de Sociale Wijkteams verspreid over Arnhem. Zij opereren vanuit acht locaties: Noord-West, Noord-Oost, Presikhaaf, Malburgen, Centrum/Spijkerkwartier/Arnhemse Broek, Schuytgraaf en Elderveld, Elden en De Laar, en Vredenbrug/Kronenburg/Rijkerswoerd.

In 2017 zochten 7.400 inwoners contact met een wijkteam. In totaal onderhouden zij met ruim 20.100 Arnhemmers (en hun huisgenoten) contact⁵ (Stichting Sociale Wijkteams Arnhem, 2018). Het betreft ongeveer 13% van alle inwoners en 26% van alle huishoudens. Kanalen waarlangs inwoners het wijkteam kunnen vinden zijn: internet, gespecialiseerde instellingen voor maatschappelijk werk en welzijnszorg, huisartsen, scholen en gemeente (deze opsomming is niet uitputtend).

Binnen dit brede kader kunnen inwoners ook vanwege financiële problemen bij het wijkteam terecht. Hoeveel mensen er jaarlijks vanwege financiële problemen een beroep doen op het wijkteam is niet bekend. Cijfers daarover ontbreken. Afgelopen jaar is het registratiesysteem aangevuld. De Sociale Wijkteams verwachten vanaf oktober 2019 inzicht in te kunnen geven.

Rol van het wijkteam in schulddienstverlening

Ten aanzien van inwoners met problematische schulden vervullen de Sociale Wijkteams drie functies:

⁵ Het betreffen 'actieve dossiers'.

- Aanmelding: de Sociale Wijkteams vormen de toegang tot de Arnhemse schulddienstverlening. Elk traject start in principe met een aanmelding bij het Wijkteam⁶. Ten behoeve van het aanmelden, beschikken de wijkteams over een Serviceteam. Via het Serviceteam wordt een afspraak gemaakt voor een huisbezoek (keukentafelgesprek). Dat bezoek wordt afgelegd door twee wijkcoaches uit de wijk van de betreffende inwoner. De wijkcoaches krijgen voorafgaand aan het bezoek enkele persoonsgegevens en, in het kort, de hulpvraag. Inwoners kunnen overigens ook direct naar een locatie van een wijkteam gaan voor hulp (dus niet via het Serviceteam).
- Intake: het doel van de intake is om een volledig beeld te krijgen van de financiële situatie van een inwoner. Dat beeld moet dusdanig compleet zijn dat het zogenoemde 'vrij te laten bedrag' kan worden berekend (zie tekstvak p. 20). Tijdens de intake maken inwoner en wijkcoach samen een plan van aanpak ('Mijn plan, ons plan').
- Regie: in de derde plaats speelt het wijkteam tijdens het gehele traject van schulddienstverlening een regierol, ook wanneer deze is overgedragen aan Rijnstad of PLANgroep. Bepaald is dat het wijkteam bij een overdracht aan Rijnstad of PLANgroep een dossier niet sluit, maar de inwoner blijft volgen en waar nodig aanvullend helpt met achterliggende/aanpalende problemen.

Bij de intakefunctie moet worden opgemerkt, dat een huisbezoek en eventuele vervolgafspraken op voorhand lang niet altijd meteen als 'intake voor schulddienstverlening' worden herkend. Regelmatig komt het voor dat pas na enkele gesprekken duidelijk wordt dat er financiële problemen zijn waarvoor specialistische schulddienstverlening nodig is. Dit beeld komt ook naar voren in de gesprekken die wij met inwoners hebben gevoerd. Bijvoorbeeld bij een vrouw die zich in eerste instantie met een burn out vanwege een echtscheiding bij het wijkteam meldde en waarbij pas na enkele gesprekken bleek dat zij schulden had en gebaat was bij hulp om een regeling te treffen met de schuldeisers. Pas nadat deze inwoner was overgedragen aan Rijnstad werd met terugwerkende kracht duidelijk dat de eerste huisbezoeken de intake vormden voor het schulddienstverleningstraject. Omgekeerd komt het ook voor dat een aanmelding vanwege een vraag over schulden, niet leidt tot een verwijzing c.q. schulddienstverleningstraject. Dat was bijvoorbeeld het geval bij een inwoner die van een hypotheekschuld af wilde zonder dat deze problematisch was.

De intake is vooral een oriëntatie op een hulpvraag. Soms leidt dat tot schulddienstverlening. Het wijkteam streeft ernaar altijd breed te kijken. Met de inwoner wordt nagegaan welke zorgen en problemen er precies zijn, hoe deze samenhangen en hoe deze – in samenhang – kunnen worden opgepakt en of daarbij specialistische hulp nodig is. Het wijkteam sluit hiermee aan op de wettelijke bepaling over integrale dienstverlening (Wgs, artikel 2, lid 1.) en op het uitgangspunt van Gemeente Arnhem om niet zozeer de schulden centraal te stellen maar in de eerste plaats de persoon achter de schulden. Men wil niet alleen de schulden wegwerken maar ook de eventuele achterliggende problemen helpen aan te pakken.

⁶ Inwoners die onder bewind zijn gesteld, hoeven niet eerst langs het wijkteam en kunnen door hun bewindvoerder rechtstreeks aangemeld worden bij PLANgroep voor een schuldbepaling (zie paragraaf 3.4).

Om breed te kunnen kijken, verlangt het wijkteam van de coaches dat zij zich opstellen als generalisten. Zij worden geacht te letten op meerdere leefdomeinen. Eén coach moet daarom kennis hebben over uiteenlopende gebieden. Zij moeten op verschillende domeinen problemen kunnen herkennen en moeten kunnen inschatten of hulp nodig is. Om de kennis van een coach op de uiteenlopende leefgebieden op niveau te krijgen, wordt er binnen de Sociale Wijkteams gewerkt met aandachtsfunctionarissen. Dit zijn coaches die vanwege hun opleiding en achtergrond meer weten van een domein en voor hun collega-coach als vraagbaak kunnen dienen. Binnen elk wijkteam werken op dit moment één, twee of drie aandachtsfunctionarissen voor schuldenproblematiek. Dit zijn vaak medewerkers die eerder bij Rijnstad of het Budgetadviescentrum (BAC) van de gemeente werkten als schuldhelpverlener of budgetbeheerder.

Overdracht aan Rijnstad

Wanneer blijkt dat voor een inwoner een stabilisatietraject passend is, wordt een inwoner overgedragen aan Rijnstad. Er is de afgelopen jaren veel te doen geweest over deze overdracht en nog steeds is overdracht een belangrijk onderwerp van gesprek, zowel op het niveau van de individuele coaches als op management- en beleidsniveau. De gesprekken spitsen zich toe op de kwaliteit van de intake en de volledigheid van de informatie die met een inwoner van het wijkteam overgaat naar Rijnstad. Centraal staat hierin de berekening van het 'Vrij te laten bedrag' (VTLB). Deze taak is vanaf juni 2018 belegd bij de Sociale Wijkteams. Onlangs hebben Sociale Wijkteams, Rijnstad en gemeente afgesproken dat een inwoner kan pas worden overgedragen wanneer de berekening helemaal compleet is. De ervaringen van de wijkcoaches hiermee zijn wisselend. Daar waar de berekening door de ene coach wordt afgedaan als een formaliteit die betrekkelijk makkelijk kan worden uitgevoerd, geven anderen aan dat het juist lang kan duren en veel inspanning kan vergen voordat alle gegevens die nodig zijn, boven tafel zijn (zie tekstkader). Wij spraken met een aantal coaches die er zelf niet aan beginnen en de berekening standaard overlaten aan een aandachtsfunctionaris. Afgaande op wat op beleids- en uitvoerend niveau wordt gezegd over de berekening, is duidelijk dat het laatste er nog niet over gezegd is. Veel betrokkenen vinden dat de berekening het best door Rijnstad kan worden gedaan. Schuldhelpverleners hebben beter zicht op welke gegevens relevant zijn, daarnaast voert Rijnstad regelmatig zelf opnieuw de berekening uit, onder andere omdat er in de tussentijd financiële zaken kunnen veranderen bij een inwoner.

Vrij te laten bedrag

Het Vrij te laten bedrag is het bedrag dat noodzakelijk is voor schuldenaren om te kunnen voorzien in de kosten van levensonderhoud en vaste lasten. De volgende gegevens zijn nodig de berekening te kunnen maken:

- Personalia van schuldenaar en eventuele partner
- Gegevens kinderen
- Inkomensgegevens (en die van eventuele partner): loon uit arbeid, uitkeringen, heffingskortingen, pensioen, belastingteruggaven,
- Toeslagen (en die van eventuele partner): huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebonden budget, alimentatie
- Uitgaven (en die van eventuele partner): huur, hypotheek, zorgverzekering, kinderopvang, reiskosten

Doorlooptijden

Omdat door de Sociale Wijkteams tot voor kort beperkt werd geregistreerd, zijn er geen cijfers over de gemiddelde doorlooptijd tussen het moment dat een inwoner zich bij het wijkteam meldt met een problematische schuld en de verwijzing naar Rijnstad. Wij stellen op basis van de gesprekken vast dat het lang kan duren voordat een inwoner wordt overgedragen. Dit wordt aangegeven door zowel de Sociale Wijkteams zelf, als door Rijnstad. Het komt ook naar voren in de gesprekken die wij hebben gevoerd met inwoners. Bij enkele inwoners duurde het zelfs enkele jaren voordat zij werden overgedragen (zie overzicht casussen in bijlage 1). Uit de gesprekken blijkt dat het lang kan duren voordat een hulpvraag is vertaald naar een gestructureerd overzicht. Ook kost het tijd voordat bij alle betrokkenen zich een beeld uitkristalliseert van het meest passende en kansrijke traject om iemand uit de schulden te helpen. Het wijkteam hanteert het adagium 'Doen wat nodig is', maar het blijkt echter in de praktijk regelmatig lastig te zijn om te bepalen wat precies nodig is en of de inwoner ook in staat is een traject te doorlopen en het ziet zitten. Regelmatig is het pas achteraf te zien dat zaken sneller of anders hadden gemoeten. Veel genoemde oorzaken van lange trajecten zijn:

- **Uitval:** in de eerste plaats is het risico op uitval groot. Uit de gesprekken met wijkcoaches komt naar voren dat het intakeproces kwetsbaar is. Regelmatig is dit het gevolg van een beperkt begrip of beperkte doortastendheid van inwoners. Niet elke inwoner laat zich makkelijk helpen, niet elke bewoner grijpt de geboden ondersteuning aan, en niet elke inwoner is in staat om zaken op te pakken. Regelmatig moeten intake-trajecten op initiatief van de wijkcoach opnieuw worden geactiveerd, omdat de inwoner niet meer van zich laat horen, niet op een afspraak komt, of niet thuis is op het moment van een gepland huisbezoek. Ook komt het regelmatig voor dat het de inwoner niet lukt ten behoeve van een afspraak voorwerk te doen, bijvoorbeeld de administratie te ordenen. Een wijkcoach: 'je moet soms heel outreachend zijn en inwoners blijven volgen. Ik help nu een jonge vrouw. Aanvankelijk gaf zij aan het allemaal zelf te willen regelen. Toen ik na twee weken na ons eerste gesprek nog niets had gehoord, heb ik gebeld. Ze gaf toen aan dat het haar toch niet lukte en hulp nodig heeft. Volgende week ga ik daarom weer bij haar langs.'
- **Angst voor het opgeven van controle over eigen leven:** Wat ook bijdraagt aan uitval is angst, met name voor schuldhulpverleners, voor de confrontatie met schuldeisers en voor het regime van een traject (minnelijke traject / Wsnp). Een wijkcoach zegt hierover: 'men is vaak bang op z'n donder te krijgen, bang voor het oordeel en voor verwijten'. 'Er doen in de omgeving van sommige inwoners ook allerlei verhalen de ronde over wat je allemaal moet opgeven; over de bijzonder krappe bestedingsruimte; over inwoners die na een lijdensweg toch weer opnieuw deurwaarders aan de deur kregen en over schuldhulpverleners die zich niet aan de afspraak houden en mensen zelfs verder in de schulden helpen'. In het kader van dit onderzoek werd op dit punt meerdere malen verwezen naar het voormalige Budgetadviescentrum (BAC) van de gemeente. Het BAC heeft bij een aantal inwoners een slechte naam. Wijkcoaches kunnen deze verhalen niet allemaal ontkrachten. Ook zij zijn bekend met de lastige trajecten, de eisen die worden gesteld, de vergaande impact op de persoonlijke levenssfeer van trajecten en de discipline die het vergt om in een traject te komen en dat traject vervolgens door te komen.

- (veronderstelde) Zwaarte van trajecten: Terughoudendheid onder inwoners komt regelmatig voort uit het idee dat er in een schuldhulptraject geen ruimte meer is om te financieel te rommelen. Er is geen ruimte meer om het ene gat met het andere te vullen. ‘Mensen worden strak aan de afspraken gehouden, doormodderen is er niet meer bij’ aldus een aandachtsfunctionaris van een wijkteam. Het traject voor schulddienstverlening vergt buitengewoon veel discipline van de schuldenaar. Dit wordt ook bevestigd in de gesprekken die wij voerden met inwoners. Zij moeten – afhankelijk van de samenstelling van het huishouden – rondkomen van 50 tot 70 euro per week. Een wijkcoach: ‘Wanneer er een eigen bijdrage wordt gevraagd voor een medicijn bij de apotheek, of wanneer er iemand jarig is, zit je meteen klem. Zonder traject kan je vaak nog wel een cadeautje kopen van de net uitbetaalde huurtoeslag. Als je in een traject zit, heb je die speelruimte niet.’ Sommige schuldenaren hebben geleerd om met hun schulden te leven, voor hen is een schulddienstverleningstraject een groot onbekend en bedreigend perspectief.’ Hierbij merken schuldhulpverleners wel op dat een traject ook kan leiden tot wat meer bestedingsruimte, omdat de beslagvrije voet er af gaat. Het vrij te laten bedrag geeft schuldenaar doorgaans iets meer ruimte.
- Kennis van coaches: ook wordt de kennis over wettelijke voorwaarden voor schulddienstverlening onder wijkcoaches als zwakke schakel genoemd. Deze factor wordt met name benoemd door medewerkers van Rijnstad, maar ook uit de gesprekken met inwoners komt naar voren dat het al heel snel moeilijk is om te bepalen hoe iemand precies geholpen kan worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de inwoner met problematische schulden die als ZZP’er werkt en een woonruimte heeft; of de inwoner die schulden heeft die voortkomen uit fraude of verkeersboetes. Het vergt – volgens coaches van Rijnstad - kennis en ervaring om te kunnen bepalen welke mogelijkheden er zijn en wat een inwoners precies te doen staat om toegelaten te worden tot een traject. De interviews met inwoners leren dat deze al snel tussen verschillende instanties worden doorverwezen, trajecten lang duren en inwoners nauwelijks vooruitkomen. Bij meerdere inwoners die wij spraken kwam het traject meerdere malen tot stilstand en zat men zo nu en dan tussen wal en schip. Dat er al snel gespecialiseerde kennis nodig is, wordt door de Sociale Wijkteams onderkend. Het was voor hen in 2015 aanleiding een onderzoek te laten uitvoeren naar de kennis van wijkcoaches over schulddienstverlening. Uit het onderzoek komt naar voren dat de kennis onder coaches over schulddienstverlening sterk uiteenloopt. Zonder de juiste kennis wordt niet op essentiële zaken doorgevraagd, worden niet de juiste berekeningen gemaakt, wordt niet de juiste specialistische voorziening ingezet en kan ook geen correct beeld over schulddienstverlening aan de inwoner worden gegeven (Van Dongen, 2016). In gesprekken die in het kader van dit onderzoek o.a. met Rijnstad zijn gehouden is naar voren gebracht dat de coach nog steeds een bepalende factor is voor adequaatheid van hulp. Of een inwoner goed/snel geholpen wordt, is afhankelijk van het kennisniveau van de coach die hem is toegewezen. Het onderzoek van Van Dongen (2016) is al aanleiding geweest om zaken te verbeteren. Zo hebben aandachtsfunctionarissen voor schulddienstverlening een duidelijker plek gekregen in de hulp aan mensen met schulden. Zij worden nu eerder betrokken wanneer een collega-coach constateert dat er problematische schulden zijn en zij spelen ook altijd een rol bij de overdracht van een inwoner naar Rijnstad. In de vier Sociale Wijkteams die in dit onderzoek zijn betrokken controleert de aandachtsfunctionaris bij overdracht

of een dossier compleet is. In het bijzonder wordt nagegaan of de berekening van het vrij te laten bedrag goed is uitgevoerd. Stappen ter versterking van de kennis en hulp zijn ook gezet in het kader van de NVVK-certificering. De Sociale Wijkteams verwachten begin 2019 deze certificering te ontvangen.

Het kennisniveau van Sociale Wijkteams over schulddienstverlening is overigens een aandachtspunt dat ook voor Sociale Wijkteams van andere gemeenten geldt. Zo constateerde de Inspectie SZW in 2017 dat bij een derde van de gemeente die kennis tekort schiet. De Inspectie constateert voorts dat gemiddeld 20% van de mensen met problematische schulden geen schulddienstverlening krijgt. Overigens niet alleen vanwege een gebrek aan kennis maar ook omdat Sociale Wijkteams ervoor kiezen om de hulpverlening eerst op andere problemen te richten, bijvoorbeeld verslaving (Inspectie SZW, 2017).

Casus 1: voorbeeld van inwoner met een lange intakeperiode

Een vrouw meldt zich bij het wijkteam vanwege schulden. Naast een schuld van ruim honderdduizend euro bij de bank als gevolg van een gedwongen verkoop van haar huis, is er een substantiële schuld bij de Belastingdienst. Deze laatste schuld kwam voort uit het bedrijf van de vrouw. Het wijkteam verwijst de vrouw door naar het ondernemersloket van de gemeente. Via dit loket wordt een specialist ingehuurd die vaststelt dat het bedrijf niet levensvatbaar is en het best opgegeven kan worden om verdere aanwas van schulden te voorkomen. Pas daarna zou de vrouw in aanmerking komen voor de reguliere gemeentelijke schulddienstverlening. Het is een lastige beslissing onder andere omdat de vrouw gebonden is aan een huurcontract van haar winkel. Nadat het bedrijf is beëindigd, duurt het nog lang voordat alle schulden in beeld zijn gebracht. Ook is er onduidelijkheid over de verdien capaciteit van de vrouw en het inkomen van haar nieuwe partner die als ZZP'er werkt en met wie zij inmiddels samenwoont. Ook haar partner heeft schulden. Na enkele jaren van minder en meer contact met het wijkteam, wordt het stel overgedragen aan Rijnstad. Daar wordt het traject opnieuw vertraagd vanwege een instabiele financiële situatie. Het blijkt lastig om geen nieuwe schulden te maken, er is onduidelijkheid over schulden en er bestaat onduidelijkheid over de verdien capaciteit. Er wordt meer verwacht van beide schuldenaren als het gaat om het terugbetalen van schuldeisers.

Beperkt zicht op wat de Sociale Wijkteams doen in kwantitatief opzicht

Een aandachtspunt dat vooral op management- en beleidsniveau speelt, is het gebrek aan zicht op wat de Sociale Wijkteams doen. Het is een gebrek dat betrokkenen binnen en buiten de Sociale Wijkteams onder andere toeschrijven aan het uitgangspunt dat destijds werd gehanteerd bij de introductie van de Sociale Wijkteams om de administratieve lasten zoveel mogelijk te beperken. Door beperkingen in de administratie kan nu niet goed worden bepaald hoe de Sociale Wijkteams concreet invulling geven aan het uitgangspunt 'doen wat nodig is'. Met name de gemeente wil in het kader van het armoedebelief en schulddienstverlening weten hoeveel mensen er door de Sociale Wijkteams worden geholpen en vooral ook of die mensen daar wat aan hebben. Gegevens over hulp bij schulden beperken zich tot de inwoners die zijn overgedragen aan Rijnstad. Het is niet duidelijk hoeveel inwoners met schulden zich bij de Sociale Wijkteams

hebben gemeld; hoeveel er op een andere manier dan door overdracht aan Rijnstad zijn geholpen, en; hoeveel mensen voor een eventuele overdracht zijn uitgevallen, afgehaakt of bij wie de hulpverlening is stopgezet. Zoals eerder aangegeven is vorig jaar de registratie van de wijkteams op dit onderdeel aangevuld.

In het kader van dit onderzoek is aan de wijkcoaches gevraagd hoeveel mensen zij in hun caseload hebben die enige vorm van begeleiding ten behoeve van hun financiën ontvangen. De aantallen variëren tussen drie en tien. Daarbij moet worden opgemerkt dat geen van de coaches direct een concreet aantal kon noemen, onder ander omdat lang niet altijd helder aan te geven is of iemand nu primair vanwege zijn financiën wordt geholpen. De hulpvragen waarmee Sociale Wijkteams worden benaderd zijn daarvoor vaak te omvattend en hebben teveel samenhang met andere domeinen. Tevens is er een groot gedeelte inwoners dat niet behoort tot de actieve caseload. 'Er zijn inwoners met een eenvoudige vraag. Zij willen bijvoorbeeld een taxi-pas. Tijdens het huisbezoek informeren we wel verder, ook bellen we doorgaans na een maand nog even of het allemaal werkt. Maar met zo'n inwoner hebben we vervolgens geen actieve relatie. Tot op het moment dat hij/zij zich opnieuw meldt natuurlijk.' Het zicht op wat Sociale Wijkteams doen wordt ook beperkt omdat er ten aanzien van veel inwoners die zich melden, niet wordt gewerkt met een registratie van gevallen waarbij inwoners uit zichzelf afhaken.

De regierol van de wijkcoach wordt niet altijd erkend/gezien

Hoewel steeds wordt gesproken van een overdracht van inwoners van Sociale Wijkteams naar Rijnstad, is het niet de bedoeling dat een wijkteam het dossier sluit op het moment dat Rijnstad de inwoner heeft overgenomen. Uitgangspunt in de Arnhemse schulddienstverlening is dat de wijkcoach het gehele traject betrokken blijft, ook wanneer een inwoner van Rijnstad wordt overgedragen aan PLANgroep. In dit kader spreekt men ook wel van de regiefunctie van de wijkcoach.

Casus 2: voorbeeld inwoner die beroep doet op de regierol van zijn wijkcoach

Nadat een man met succes het stabilisatietraject bij Rijnstad heeft doorlopen, werd hij overgedragen aan PLANgroep voor een minnelijk traject. Het lukt PLANgroep in korte tijd afspraken te maken met de schuldeisers, op één na. De betreffende schuldeiser weigert na een telefoongesprek met de schuldhelpverlener om mee te werken. De inspanningen die van hem verwacht worden, staan volgens hem niet in verhouding tot het bedrag dat hem wordt toegezegd. PLANgroep informeert de inwoner dat een schuldeiser, na meerdere pogingen, niet mee wil werken en biedt aan om een dwangakkoord (inclusief Wsnp) aan te vragen. Het zal daardoor weer langer duren. De inwoner belt daarop met zijn wijkcoach, met wie hij contact is blijven houden. Samen met de wijkcoach belt hij vervolgens de schuldeiser, in het gesprek draait deze bij en ziet uiteindelijk helemaal af van de vordering. Het minnelijk traject kon daarop woorden voortgezet.

Bij de inwoners die wij via het wijkteam hebben geïnterviewd, stellen wij vast dat de regiefunctie wordt waargemaakt. Bij alle 17 inwoners bleef de wijkcoach betrokken ook na overdracht naar Rijnstad. Die betrokkenheid werd ook altijd op prijs gesteld. De

inwoners ervoeren de wijkcoach als iemand die aan *hun* kant staat. Zij vertrouwden hun wijkcoach, en durfden zaken open te bespreken. Het beeld dat over het algemeen naar voren komt is dat een coach in de eerste plaats helpt en meedenkt vanuit het perspectief en belang van de inwoner en minder de rol van controleur of handhaver speelt vanuit het perspectief van regels en beleid. Soms namen inwoners contact op met hun wijkcoach als er iets niet goed liep bij Rijnstad of PLANgroep. De wijkcoach fungeerde dan als een soort back up: iemand op wie je altijd een beroep kunt doen. Een voorbeeld daarvan is opgenomen als casus 2. Ook waren de meeste geïnterviewde inwoners (die geholpen werden door het wijkteam) positief over de bereikbaarheid van hun coach. 'Ik hoef maar een berichtje te sturen en <naam wijkcoach> neemt contact met mij op.

Bij deze positieve bevindingen moet worden opgemerkt dat onze waarnemingen zich beperken tot inwoners die door de Sociale Wijkteams zelf voor het onderzoek zijn aangedragen. Het betreffen waarschijnlijk inwoners die een actievere relatie onderhouden met hun wijkteam. Uit de gesprekken die wij voerden met wijkcoaches en de coaches van Rijnstad blijkt dat er ook inwoners zijn met wie het contact snel verwatert en die na één of twee contacten helemaal uit het zicht verdwijnen. Een voorbeeld hiervan, dat uit een gesprek met een wijkcoach naar voren kwam is opgenomen als casus 3.

Casus 3: voorbeeld van een inwoner die buiten beeld is geraakt

Op een gegeven moment komt het wijkteam in contact met een jongen van midden twintig. Het lukt hem niet goed om op zichzelf te wonen en hij heeft € 20.000 schuld. De schuld hangt ook samen met zijn vader, die een tijdje bij hem inwoonde. Hun relatie is problematisch. Wat meespeelt, is dat de jongen autistisch is. De wijkcoach heeft 4 a 5 keer contact met de jongen. Duidelijk is dat de schulden niet zomaar kunnen worden weggewerkt. Twee maanden geleden was er voor het laatst contact. De jongen is uit beeld geraakt bij het wijkteam. De coach zegt hierover: waarschijnlijk komt hij een keer terug....als hij zijn kamer uitgezet wordt bijvoorbeeld. Misschien wil hij op een gegeven moment weer gaan studeren.

Dit voorbeeld onderstreept het belang om 'outreaching' te zijn. Deze term is binnen en buiten de Sociale Wijkteams vaak gevallen. Het verwijst naar het gegeven dat veel inwoners met financiële problemen terughoudend zijn met het zoeken naar hulp en vaak moeite hebben zaken zelf op te pakken en eventueel ingezette trajecten op de rails te houden. Een belangrijk aspect van de regierol (wellicht zelfs het belangrijkste) is het 'houden van een vinger aan de pols'. Uit de gesprekken met Sociale Wijkteams, Rijnstad en PLANgroep komt naar voren dat deze rol lang niet altijd wordt gespeeld. Dat komt vooral ook doordat de coaches van Rijnstad en PLANgroep de wijkcoach niet altijd actief betrekken c.q. informeren over hoe het traject met een inwoner loopt. De inwoners met wie wij spraken en die na overdracht naar Rijnstad/PLANgroep terug moesten vallen op hun wijkcoach, deden dat vooral op eigen initiatief. Zij trokken op een gegeven moment zelf aan de bel bij het wijkteam omdat zij dreigden vast te lopen in het schulddienstverleningstraject. Wijkteams en Rijnstad geven aan dat het goed zou zijn per inwoner afspraken te maken over de momenten waarop over een klant wordt

teruggekoppeld. Bij een oeverdracht zou bijvoorbeeld vastgelegd kunnen worden dat Rijnstad na drie of zes maanden sowieso contact legt om de wijkcoach te informeren over hoe het loopt.

Wij spraken met een inwoner bij wie het traject bij Rijnstad was beëindigd omdat hij zijn afspraken niet nakwam. De wijkcoach kwam daar pas achter toen de man zich opnieuw bij het wijkteam meldde. De coach heeft toen zelf met de man de financiën op orde gebracht, waarna hij direct van wijkteam naar PLANgroep is overgedragen voor een minnelijk traject. Een voorbeeld waarbij PLANgroep naliët een beroep te doen op de regierol van de wijkcoach is beschreven als casus 2.

3.2 Rijnstad

Hoofdpijnen

- Rijnstad heeft met de gemeente de 'Overeenkomst Activerende Schulddienstverlening' gesloten. Activerende schulddienstverlening houdt in dat Rijnstad inwoners helpt inkomsten en uitgaven met elkaar in balans te brengen. Inwoners worden begeleid door schuldhelpverleners, regelmatig aangevuld met ondersteuning door vrijwillige budgetcoaches.
- De gemeente stelt aan Rijnstad € 860.000 beschikbaar voor schulddienstverlening.
- In 2016 t/m 2018 stroomden er respectievelijk 643 (2016) 564 (2017) en 413 inwoners (2018) bij Rijnstad in (zie ook tabel 6 in hoofdstuk 4). Rijnstad rapporteert maandelijks aan de gemeenten de hand van kengetallen over instroom. Er vindt vier à vijf keer per jaar overleg plaats.
- De overdracht van Wijkteam naar Rijnstad is een terugkerend onderwerp van gesprek. Het kwam regelmatig voor dat van een overgedragen inwoner nog geen volledig beeld bestond van diens financiële situatie. De berekening van het vrij te laten bedrag ontbrak of was onvolledig. De afspraken hierover zijn sinds kort aangescherpt.
- De gemiddelde doorlooptijd van de stabilisatietrajecten, bedraagt acht maanden. De NVVK-module stabilisatie hanteert een periode van vier maanden met de mogelijkheid tot verlenging met vier maanden.
- Er lijkt draagvlak te bestaan om enkele onderdelen van de intake – met name de berekening van het vrij te laten bedrag - onder te brengen bij Rijnstad.

Rijnstad is een organisatie voor maatschappelijke dienstverlening. De hulp die zij biedt, loopt uiteen van persoonlijk advies en ondersteuning, bijvoorbeeld ten behoeve van opvoeding, weerbaarheid, of financiën, tot aan de ondersteuning van inwoners die initiatieven willen nemen om de leefbaarheid in hun wijk te verbeteren. Rijnstad heeft vestigingen verspreid over de gehele gemeente. Het betreffen centra voor kind- en jongerenwerk en wijkcentra waar mensen onder andere terecht kunnen voor een spreekuur met een maatschappelijk werker of een sociaal raadsman. Waar de wijkcoaches generalisten zijn met een brede opdracht, zijn de schuldhelpverleners van Rijnstad specialisten met een afgebakende taak. Met de gemeenten zijn afspraken gemaakt over welke diensten precies geboden worden en het budget dat daarvoor

beschikbaar is. Naast Arnhem biedt Rijnstad haar diensten aan, aan de gemeenten Duiven, Rozendaal, Westervoort, Lingewaard, Rheden, Doesburg en Zevenaar.

Het werk van Rijnstad begint waar dat van de wijkcoach ophoudt. Zodra de wijkcoach heeft vastgesteld dat een inwoner gebaat is bij schuldhulp; samen met de inwoner de gehele financiële situatie in beeld heeft gebracht, en; er een plan van aanpak is opgesteld, vindt overdracht aan Rijnstad plaats. De ondersteuning van de schulddienstverlener van Rijnstad heeft tot doel om stabiliteit en evenwicht te brengen in de inkomsten en uitgaven ten einde er minimaal voor te zorgen dat er geen nieuwe schulden bij komen. Ten opzichte van de wijkcoaches hebben de schulddienstverleners een nadrukkelijker focus op financiën. Vragen waar de schulddienstverlener zich over buigt zijn:

- Zijn alle schulden en schuldeisers in beeld?
- Zijn bij een eventuele echtscheiding de financiële zaken goed afgewikkeld? Komen toeslagen bij de juiste persoon terecht? Zijn schulden juist toebedeeld?.
- Zijn er schulden die betwistbaar zijn?
- Wordt gebruik gemaakt van eventuele mogelijkheden voor kwijtschelding van vorderingen?
- Benut de schuldenaar zijn verdien capaciteit voldoende (voorwaarde voor toelating tot een minnelijk traject of Wsnp)?

In het kader van de Arnhemse route - heeft Rijnstad met Gemeente Arnhem een aparte overeenkomst gesloten: de Overeenkomst Activerende Schulddienstverlening. Aanvankelijk ging men ervan uit dat Rijnstad op jaarbasis zo'n 750 mensen zou helpen met schulddienstverlening. Het beschikbare budget is vastgesteld op € 860.000. Op basis van de huidige aantallen trajecten, heeft Rijnstad omgerekend 17 uur per hulptraject te besteden. In de praktijk wordt vanuit Rijnstad overigens vaak meer tijd besteed aan een inwoner. Rijnstad zet namelijk regelmatig vrijwilligers in voor extra begeleiding en sociaal raadslieden die financiële en juridische vragen van inwoners beantwoorden.

Overdracht door Wijkteam

Het belang van een generalistische intake wordt door vrijwel alle medewerkers van Rijnstad die wij in het kader van dit onderzoek spraken, onderkend. Om een inwoner met schulden goed te kunnen helpen, is het belangrijk overzicht te hebben over alle leefdomeinen. De gelegenheid die de Arnhemse aanpak biedt om direct al aan het begin van een hulpverleningstraject eventuele achterliggende problemen te betrekken, wordt als een sterk punt gezien. Ook wordt er veel belang gehecht aan het landelijke adagium van de decentralisaties in het sociaal domein: 'Eén gezin, één plan, één regisseur'. Het is volgens schulddienstverleners belangrijk dat een inwoner gedurende het gehele traject wordt begeleid door één persoon (of instantie), die dichtbij staat en die een vinger aan de pols houdt, iemand waarop eventueel kan worden teruggevallen.

Het lukt op dit moment echter nog niet altijd deze twee uitgangspunten door te voeren in de praktijk. Met name Rijnstad acht verbeteringen wenselijk. Dat komt omdat de voortvarendheid waarmee Rijnstad na de intake van start kan met activering/stabilisatie, voor een belangrijk deel afhankelijk is van de kwaliteit van het werk van de wijkcoach. De suggesties die schuldhulpverleners en sociaal raadslieden doen, hebben zowel betrekking op de intake, overdracht, als op de regiefunctie van de wijkcoaches.

- Intake: de intake van inwoners ten behoeve van een schulddienstverleningstraject is voor verbetering vatbaar, al zien meerdere schulddienstverleners dat de Sociale wijkteams de afgelopen tijd goede stappen hebben gezet. De zorg is evenwel blijven bestaan of Sociale wijkteams alert en doortastend genoegd zijn om schulden (snel) te herkennen en of zij inwoners wel voldoende stimuleren om ermee aan de slag te gaan. Rijnstad ziet dat het lang kan duren voordat een inwoner aan hen wordt overgedragen. Het is kostbare tijd, waarin schulden snel kunnen oplopen. Rijnstad ziet soms grote verschillen tussen wijkcoaches in de snelheid waarmee zij handelen, de snelheid waarmee zij vaststellen dat iemand gebaat is bij specialistische hulp en de mate waarin zij inwoners weten te overtuigen om met hun financiën aan de slag te gaan. Het beeld bestaat dat veel inwoners te lang blijven doormodderen zelfs ook wanneer een wijkcoach al lang aan boord is. Het beeld bestaat soms dat sommige wijkcoaches de verantwoordelijkheid voor het verzamelen van gegevens te veel neerleggen bij de inwoner.
- Overdracht: de kwaliteit van het dossier van een overgedragen inwoner is al langere tijd onderwerp van gesprek tussen Rijnstad en sociale wijkteams, al geldt ook hier dat schuldhulpverleners zien dat het verbetert. Tot voor kort moesten de schuldhulpverleners van Rijnstad regelmatig extra werk verrichten om alsnog de benodigde informatie bij elkaar te krijgen met extra tijdsbelasting van dien. Om meer inzicht te geven in deze extra belasting is Rijnstad vanaf september 2017 de kwaliteit van de aanmeldingen door de Sociale wijkteams gaan meten door in hun registratiesysteem te noteren of de aanmelding wel of niet compleet is (op basis van de eisen van de NVVK-module aanmelding en intake). Van de in 2017 afgeronde casussen waren er 23% niet compleet. Van de gestarte casussen vanaf september 2017 waren er 27% niet compleet. Rijnstad heeft dit probleem begin 2018 bij de gemeente aangekaart en gevraagd of er compensatie mogelijk was voor de extra uren die het aanvullen van de niet-complete intakes met zich meebracht. Toen dit niet mogelijk bleek, heeft Rijnstad aangekondigd om vanaf juni 2018 niet volledige intakes terug te gaan sturen aan de Sociale wijkteams, met het verzoek binnen twee weken de ontbrekende informatie aan te vullen. Hiermee houdt Rijnstad zich aan de oorspronkelijke opdracht die de organisatie vanuit de gemeente had gekregen. Opvallend genoeg is het aantal aanmeldingen bij Rijnstad door de Sociale wijkteams vanaf dat moment flink gezakt, van gemiddeld 51 per maand in de eerste 5 maanden van 2018 tot gemiddeld 22 in de periode juli-december.⁷ Het baarde de gemeente zorgen en was aanleiding voor overleg met Sociale wijkteams en Rijnstad.
- Regie: Medewerkers van Rijnstad geven aan dat de regiefunctie door wijkcoaches wisselend wordt ingevuld. Sommige coaches gaan met de inwoner altijd mee naar het intakegesprek bij Rijnstad en blijven vervolgens actief betrokken, door de voortgang van het traject bij Rijnstad te volgen. Anderen komen pas weer in beeld als de inwoner zelf weer contact opneemt.

-

⁷ Kerncijfers Rijnstad 2018.

Wacht- en doorlooptijd

In het meest recente jaarverslag meldt Rijnstad dat er in 2017 geen wachtlijsten waren voor schulddienstverlening. Ook in 2018 waren die wachtlijsten er niet, volgens de medewerkers die wij spraken. Er is voldoende capaciteit om de inwoners die door de Sociale wijkteams worden overgedragen, binnen twee weken uit te nodigen voor een intake. In de praktijk duurt het soms langer, omdat het lastig kan zijn de agenda's van inwoner, wijkcoach, en schuldhulpverlener op elkaar af te stemmen.

De gemiddelde doorlooptijd van de stabilisatietrajecten, bedraagt acht maanden. De NVVK-module stabilisatie hanteert een periode van vier maanden met de mogelijkheid tot verlenging met vier maanden.

Rijnstad zou zelf de gemiddelde doorlooptijd willen in korten van acht naar zes maanden. Dit is immers prettiger voor de inwoner en wenselijker om aanwas van schulden te beperken. Zeker ook als na de stabilisatiefase nog een schuldregeling (door PLANgroep) wordt opgestart, is anders de totale doorlooptijd voor de inwoner erg lang.

Om de doorlooptijd te verkorten zou Rijnstad in de eerste plaats direct na de intake een inwoner vaker willen zien en intensiever willen begeleiden. De schuldhulpverlener zou daar beter aan toe komen wanneer hij een lagere caseload zou hebben c.q. meer tijd kan besteden aan een inwoner.

Overdracht aan PLANgroep

Een stabilisatietraject kan leiden tot overdracht aan PLANgroep voor budgetbeheer of een schuldregeling. De overdracht van inwoners loopt over het algemeen genomen naar tevredenheid. Er is voor Rijnstad binnen PLANgroep één vast aanspreekpunt voor schuldregeling en één voor budgetbeheer. Dit werkt volgens betrokkenen goed.

Dat er een knip bestaat tussen het stabilisatietraject van Rijnstad en een schuldregeling (door PLANgroep) ervaren de geïnterviewde schuldhulpverleners van Rijnstad noch de sociaal raadslieden als een probleem. Hierbij wordt door hen aangegeven dat ook als stabilisatie en schuldregeling door één organisatie worden uitgevoerd, zoals in sommige andere gemeenten het geval is, het vaak toch door twee aparte afdelingen wordt opgepakt, omdat beide typen werk andere competenties vereisen.

De overdracht van inwoners van Rijnstad naar PLANgroep vindt plaats met een vast inlichtingenformulier, dat door de medewerker van Rijnstad met de hand moet worden ingevuld. Daarnaast zijn veel bewijsstukken nodig. Hiervoor gebruikt men een checklist, het is daardoor helder wat er moet worden aangeleverd. Ook moet een budgetplan worden meegestuurd. In principe houdt het contact van Rijnstad met de inwoner op na de overdracht aan PLANgroep. Soms krijgt de medewerker van Rijnstad wel het nieuws van PLANgroep dat de schuldeisers akkoord zijn gegaan met het voorstel voor de schuldregeling, maar dat is op eigen initiatief van PLANgroep, het is geen vaste afspraak.

De schuldhulpverleners van Rijnstad constateren wel dat de begeleiding van naar PLANgroep overgedragen inwoners beperkt is. De functie van PLANgroep is vooral een administratieve. Na overdracht aan PLANgroep stopt in principe de coaching, tenzij die door het Wijkteam wordt opgepakt. Voor sommige inwoners is dat een probleem (zie bijvoorbeeld casus 2), maar niet altijd. Volgens de schulddienstverleners van Rijnstad zijn de meeste overgedragen inwoners in staat het traject zelfstandig af te ronden. Door

Rijnstad is voor aanmelding bij PLANgroep immers al een schifting is gemaakt tussen mensen die het beheer van hun financiën inmiddels zelf kunnen en degenen die moeite blijven hebben met het beheer van hun financiën. Deze laatsten krijgen een schuldregeling mét budgetbeheer.

De sociaal raadslieden geven aan dat zij de mensen die in een schuldregeling zitten, vaak ondersteunen bij de voorbereiding op hun jaarlijkse controle⁸ bij PLANgroep. Daar moeten ze namelijk behoorlijk wat papierwerk voor op orde hebben.

Medewerkers van Rijnstad zijn in algemene zin tevreden over de samenwerking met PLANgroep. Als aandachtspunten benoemen zij dat het voorkomt dat het wel eens lang duurt voordat budgetbeheer wordt opgestart en een bankrekening is geopend waarop alle inkomsten en uitgaven binnenkomen. Verder noemden medewerkers van Rijnstad het punt dat er in veel gevallen niemand mee gaat naar de rechter bij een Wsnp-aanvraag. Dat maakt dat klanten vaak alleen gaan, terwijl dit erg lastig kan zijn omdat zij ingewikkelde vragen kunnen krijgen. Dit aandachtspunt is ook naar voren gekomen in de gesprekken met inwoners. De mensen in een Wsnp-traject die wij spraken zagen erg op tegen de zitting. Hier zijn nog geen concrete maatregelen of afspraken over gemaakt en het is nu niet in de opdracht aan PLANgroep opgenomen. PLANgroep adviseert wel aan de klant om iemand mee te nemen naar de zitting, zoals een familielid, kennis, begeleider of wijkcoach.

⁸ Deze jaarlijkse controle is normaliter geen face to face gesprek. Stukken worden aangeleverd. De controle wordt administratief gedaan en teruggekoppeld aan de klant. Indien de situatie vraagt om een gesprek, wordt dit wel gepland.

3.3 PLANgroep

Hoofdpijnen:

- PLANgroep is op verschillende momenten in de Arnhemse route betrokken en werkt met veel verschillende partijen samen. Medewerkers geven aan dat de samenwerking de afgelopen jaren is verbeterd.
- Bij 92 procent van de aanmeldingen lukt het om een schuldregeling te treffen of wordt er een aanvraag voor de Wsnp ingediend. De uitval bij PLANgroep is laag (4 procent op jaarbasis) en medewerkers vermoeden dat deze lage uitval mede het gevolg is van eisen die al in het voortraject worden gesteld.
- Er zijn geen wachttijden en de gemiddelde tijd waarin een schuldregeling tot stand komt, bedraagt 115 dagen. Bij complexe dossiers en wanneer er sprake is van schulden bij een bank, kan het voorkomen dat de norm van 120 dagen die hiervoor staat, wordt overschreden.
- Voor ongeveer de helft van de inwoners die door Rijnstad worden aangemeld, verzorgt PLANgroep budgetbeheer. Ook bij de andere helft wordt schuldeisers zekerheid verschaft door direct een gedeelte van het inkomen te reserveren voor aflossing (financieel beheer).
- Medewerkers van PLANgroep verschillen van mening of er voor alle inwoners voldoende begeleiding beschikbaar is tijdens de schuldregeling. Een aandachtspunt is dat budgetcoaching doorgaans lang voor het eind van de schuldregeling plaatsvindt, terwijl mensen vaak baat hebben bij begeleiding tegen het einde van een traject (om te voorkomen dat zij terugvallen).

PLANgroep verzorgt in Arnhem het technische gedeelte van de schulddienstverlening. Het meest omvangrijke onderdeel hiervan is het treffen van schuldregelingen, oftewel het met schuldeisers tot een akkoord komen over aflossing en gedeeltelijke kwijtschelding van schulden. Maar dit is niet de enige taak die PLANgroep in Arnhem uitvoert. PLANgroep kan op meerdere momenten betrokken worden. Bijvoorbeeld aan de voorkant van het traject bij de inzet van een moratorium bij dreigende crisissituaties. Andere belangrijke producten zijn budgetbeheer en Budgetondersteuning op Maat (BooM). Onderstaande tabel geeft een overzicht van de producten die PLANgroep in Arnhem aanbiedt.

Tabel 3: Overzicht diensten PLANgroep in Arnhem

		Afgerond in 2017
Schuldregelingen (minnelijke regeling)	Met schuldeisers wordt een regeling getroffen om tot aflossing en/ of (gedeeltelijke) kwijtschelding van schulden te komen.	352
Budgetbeheer	Beheren van een aparte rekening waarop het inkomen van de inwoner binnenkomt teneinde schulden te beheersen en nieuwe schulden te voorkomen (wordt ingezet bij inwoners voor wie een schuldregeling is getroffen).	256
Budgetondersteuning op Maat (BooM)	Combinatie van budgetbeheer en financiële coaching voor inwoners zonder problematische schulden die moeite hebben om zelfstandig hun financiën te regelen maar dit op termijn	27

	mogelijk wel weer kunnen (lichter alternatief voor beschermingsbewind).	
Duurzame financiële dienstverlening (DFD)	In evenwicht brengen en houden van inkomsten en uitgaven van inwoners waarvan bestaande schuldproblemen door persoonlijke omstandigheden nog niet duurzaam opgelost kunnen worden.	16
Heronderzoeken	Inwoners voor wie een schuldregeling is getroffen dienen gedurende de looptijd van deze regeling jaarlijks stukken aan te leveren ter controle.	400
Dwangakkoorden	Als één of meerdere schuldeisers weigeren akkoord te gaan met een schuldregeling kan middels een kort geding worden geprobeerd om medewerking af te dwingen.	25
Aanvragen Wsnp	Als het treffen van een minnelijke schuldregeling niet mogelijk blijkt, kan via de rechter een aanvraag worden gedaan om toegelaten te worden tot de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp).	133
Moratorium	Bij dreigende crisissituaties wordt de woningcorporatie ⁹ gedwongen om tijdelijk haar vordering op te schorten teneinde een adempauze te krijgen om aan het regelen van de schulden te gaan werken.	

Bron: Jaarverslag PLANgroep 2017 & interview met management PLANgroep.

Aanmeldingen

Meer dan de helft van de inwoners voor wie PLANgroep een schuldregeling probeert te treffen, heeft niet de Arnhemse route doorlopen, maar is aangemeld door een bewindvoerder. In 2018 werden 220 inwoners aangemeld door een bewindvoerder en 212 inwoners door Rijnstad. Daarnaast wordt een beperkt aantal inwoners direct (zonder tussenkomst van Rijnstad) aangemeld door de Sociale Wijkteams.

Over 2017 was het aantal meldingen via bewindvoerders en Rijnstad nog ongeveer gelijk en was het aantal meldingen via Rijnstad bovendien toegenomen ten opzichte van 2016. In haar jaarverslag gaf PLANgroep hier destijds over aan dat dit een positieve ontwikkeling is en dat dit 'kan betekenen dat inwoners meer de weg naar de Sociale wijkteams vinden en doorverwezen worden volgens de Arnhemse route.' In 2018 is het aantal meldingen – en de meldingen via Rijnstad in het bijzonder – weer afgenomen en is de situatie weer ongeveer vergelijkbaar met 2016.

Tabel 4: Aanmeldingen voor een schuldregeling bij PLANgroep.

	2016 ¹⁰	2017	2018
Sociale Wijkteams	20	15	10
Rijnstad	180	231	212
BooM	0	2	0
Beschermingsbewindvoerders	235	233	220
Totaal	435	481	442

Bron: Jaarverslag PLANgroep 2017, Kwartaalverslag PLANgroep vierde kwartaal 2018.

Aanmeldingen komen via mail bij PLANgroep binnen: PLANgroep ontvangt een mail met de NAW-gegevens van de betreffende inwoner en stuurt vervolgens een aanmeldpakket

⁹ In Arnhem wordt het moratorium alleen ingezet om woningontruimingen te voorkomen en niet bij dreigende afsluiting van gas, elektriciteit of water of opschorting van de ziektekostenverzekering (andere wettelijke gronden voor het toepassen van het moratorium).

¹⁰ Cijfers over 2016 en 2017 hebben betrekking op afgeronde meldingen, cijfers over 2018 hebben betrekking op meldingen.

terug. In dit aanmeldpakket moeten onder andere informatie en documenten worden gevoegd over de inwoner en zijn schulden. Het belangrijkste is een schuldenlijst, een overzicht van de schulden. Verder moeten documenten over het inkomen en vaste lasten worden aangeleverd en een berekening van het vrij te laten bedrag (zie paragraaf 3.1). Daarnaast moet de verwijzer een overdracht aanleveren in de vorm van een korte tekst over de voorgeschiedenis en ook een eigen verklaring van de inwoner over het ontstaan van de schulden.

Nadat het aanmeldpakket compleet is geretourneerd, wordt er een afspraak ingepland voor een aanmeldgesprek. Er zijn geen wachtlijsten en inwoners worden altijd binnen vijf werkdagen uitgenodigd voor een startgesprek. Tijdens dit gesprek wordt uitleg gegeven over het traject bij PLANgroep. Ook wordt de overeenkomst schuldregeling ondertekend waarmee de wederzijdse verplichtingen¹¹ van de inwoner en PLANgroep worden vastgelegd. Hierna gaat de schuldhelpverlener aan de slag met de schuldregeling.

Voor sommige inwoners is het startgesprek niet de enige keer dat zij door PLANgroep worden uitgenodigd voor een gesprek. Zo worden inwoners bijvoorbeeld ook uitgenodigd bij het opstarten van budgetbeheer of op het moment dat een traject mislukt.

Bewindvoering en BooM

Indien iemand vanwege zijn fysieke of lichamelijke toestand, of door problematische schulden niet in staat is om zelf zijn financiële belangen te behartigen, kan er door de rechter een bewindvoerder worden aangesteld.¹² Dit wordt ook wel beschermingsbewind genoemd. Als deze persoon de kosten voor de bewindvoerder niet kan betalen, kan hier bij de gemeente bijzondere bijstand voor worden aangevraagd.

De afgelopen 10 jaar is het aantal onderbewindgestelden met meer dan 150 procent gestegen¹³, waardoor gemeenten te maken hebben met hoge kosten bijzondere bijstand. Vanwege deze hoge kosten – en omdat beschermingsbewind een zwaar en ingrijpend instrument is voor inwoners – hebben gemeenten de afgelopen jaren lichtere en goedkopere alternatieven voor beschermingsbewind ontwikkeld. In Arnhem wordt sinds 2014 het product Budgetondersteuning op Maat (BooM) aangeboden. Dit is een combinatie van budgetbeheer en financiële coaching. In 2015 is deze werkwijze in Arnhem geëvalueerd. Hieruit kwam naar voren dat BooM leidt tot kostenbesparingen ten opzichte van beschermingsbewind en een geschikt middel is om personen financieel zelfredzaam te maken (Gemeente Arnhem, Afdeling Onderzoek en Statistiek, 2015).

¹¹ Voor inwoners houden deze verplichtingen bijvoorbeeld in dat zij verklaren een volledig juiste opgave te hebben gedaan van inkomsten, uitgaven, bezittingen en schulden, dat zij zich zullen inspannen om hun huidige inkomen te behouden of verhogen en dat zij gedurende de looptijd van de regeling geen nieuwe schulden zullen maken. PLANgroep committeert zich middels de overeenkomst eraan de belangen van de inwoner te zullen behartigen (NVVK (2015) Module schuldregeling).

¹² Art 1:431 e.v. BW.

¹³ Raad voor de Rechtspraak (2017) Weer meer mensen onder bewind.

Hoewel BooM geen onderdeel is van schulddienstverlening en daarmee buiten dit onderzoek valt, is het wel op verschillende momenten aan de orde gekomen tijdens de gesprekken. Enerzijds wordt hierbij het beeld uit de evaluatie van de pilot bevestigd dat het instrument BooM geschikt is als lichter alternatief voor beschermingsbewind. Anderzijds wordt aangegeven dat het lastig is om inwoners hiervan daadwerkelijk gebruik te laten maken. Samenwerking met bewindvoerders om hen te bewegen om inwoners uit te laten stromen richting BooM is niet goed van de grond gekomen. Ook geven wijkcoaches aan weinig personen bij BooM aan te melden omdat volgens hen slechts een beperkte doelgroep hiervoor in aanmerking komt.

Sinds 2018 wordt BooM uitgevoerd door PLANgroep. Uit het jaarverslag 2017 van PLANgroep komt naar voren dat er hieraan voorafgaand in 2017 92 overdrachtsgesprekken zijn gevoerd en 27 aanmeldingen zijn overgedragen die nog verwerkt moesten worden. Om tot een nadere duiding van het aantal personen te komen dat gebruik maakt van BooM en de achtergronden hiervan, is aanvullend onderzoek nodig.

Schuldregelingen

Bij een minnelijke schuldregeling wordt een akkoord gesloten met schuldeisers over aflossing en/ of gedeeltelijke kwijtschelding van de schulden. De looptijd van een dergelijke regeling is in veel gevallen drie jaar. Tijdens deze periode moet de inwoner leven van een minimumbedrag voor levensonderhoud. Dat bedrag wordt berekend op basis van het vrij te laten bedrag (Vtlb). Het deel van het inkomen boven het vrij te laten bedrag, wordt gebruikt voor aflossing van de schuldeisers. Aan het eind van de drie jaar wordt het restant van de schuld kwijtgescholden en is de inwoner weer schuldenvrij.

Een minnelijke schuldregeling komt alleen tot stand als alle schuldeisers akkoord gaan met het betalingsvoorstel. Voor het treffen van een schuldregeling leggen schuldhulpverleners van PLANgroep eerst schriftelijk contact met de schuldeisers, om hen te verzoeken te stoppen met invorderingsmaatregelen en renteberekening en het saldo van de schuld op te vragen. De schuldhulpverlener doet vervolgens een betalingsvoorstel aan alle schuldeisers voor terugbetaling van een deel van de schuld.

Als een of enkele schuldeisers niet akkoord gaan is het mogelijk in een kort geding middels een dwangakkoord medewerking te proberen af te dwingen. Als blijkt dat een oplossing in het minnelijke traject uiteindelijk niet haalbaar is kan voor de inwoner een aanvraag worden ingediend om toegelaten te worden tot de Wsnp (Wet schuldsanering natuurlijke personen). De aanvraag voor toelating tot de Wsnp wordt onder mandaat van de gemeente uitgevoerd door PLANgroep. De uitvoering van de Wsnp valt niet onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Mocht een inwoner gebruik maken van budgetbeheer, dan mag dit wel blijven lopen tijdens de Wsnp periode.

In de meeste gevallen lukt het de schuldhulpverleners van PLANgroep om tot een akkoord te komen met de schuldeisers.¹⁴ In 2017 werd bij 246 van de 346 gestarte

¹⁴ Jaarverslag PLANgroep 2017

bemiddelingen¹⁵ een akkoord bereikt. In 4 van deze gevallen is dit middels het toewijzen van een dwangakkoord afgedwongen en bij 16 dossiers kon een dwangakkoord uiteindelijk worden ingetrokken omdat de schuldeisers voorafgaand aan het kort geding alsnog instemden met de schuldregeling. Daarnaast deed PLANgroep voor 73 inwoners met succes een aanvraag om toegelaten te worden tot de Wsnp. Het percentage inwoners waarvoor een oplossing wordt bereikt komt daarmee uit op 92 procent.

Uitval en doorlooptijd

In 2017 zijn van de 1.251 dossiers er 56 met een negatieve oorzaak gesloten. Dit betekent dat het uitvalpercentage 4 procent op jaarbasis bedraagt. Medewerkers van PLANgroep merken hierbij op dat inwoners voordat zij bij PLANgroep terechtkomen al veel informatie en documenten hebben moeten verzamelen en al op verschillende afspraken bij het wijkteam en Rijnstad moesten komen. Het laatste stapje lukt dan meestal ook wel. Medewerkers van PLANgroep hebben geen zicht op hoeveel personen aan de voorkant bij de Sociale Wijkteams en PLANgroep uitvallen maar vermoeden dat de uitval hier groter zal zijn. “Wij vragen veel van inwoners aan de voorkant, bijvoorbeeld om complete stukken te hebben, terwijl dit nou juist iets is waar de doelgroep niet zo goed in is.” Omdat PLANgroep sinds 2016 actief is in Arnhem en een schuldregeling doorgaans 3 jaar loopt, zijn er vooralsnog geen cijfers beschikbaar over het uitvalpercentage gedurende de gehele regeling.

De gemiddelde doorlooptijd die de schuldhulpverleners van PLANgroep nodig hebben om tot een akkoord te komen met de schuldeisers (of tot de conclusie dat dit niet mogelijk is) bedraagt 115 dagen. Dit betekent dat de doorlooptijd gemiddeld binnen de normen uit het kwaliteitsmodel van branchevereniging NVVK (het 120-dagenmodel) blijft. In individuele gevallen wordt de 120-dagentermijn soms wel overschreden. Medewerkers van PLANgroep geven hierover aan dat dit niet alleen in Arnhem speelt, maar ook landelijk en voornamelijk het gevolg is van de toegenomen complexiteit van dossiers. Met name als er sprake is van een schuld bij een bank, kan het vaak lang duren voordat zij akkoord gaan.

Budgetbeheer

Voor inwoners die worden aangemeld voor een schuldregeling (en die niet onder bewind zijn gesteld) verzorgt PLANgroep financieel beheer of budgetbeheer. Dit betekent dat zij PLANgroep machtigen om hun inkomen te ontvangen en een rekening op hun naam te openen. Op deze rekening wordt gespaard voor aflossing van de schuldeisers en worden betalingen voor de inwoner voldaan. Hierdoor wordt de situatie van de inwoner gestabiliseerd en wordt schuldeisers zekerheid verschaft over het te ontvangen bedrag. Er zijn drie pakketten variërend van licht tot zwaar:

- Financieel beheer: bij financieel beheer ontvangt PLANgroep het inkomen en wordt alleen het bedrag dat gespaard moet worden voor de schuldeisers op een aparte

¹⁵ Naast 246 schuldbemiddelingen deed PLANgroep in 2017 ook drie aanvragen voor een saneringskrediet bij de Sociale Bank Gelderland Centraal. Deze organisatie is sinds 1 januari 2018 overgenomen door Kredietbank NL. Bij een saneringskrediet wordt de schuld aan het begin van de looptijd van de schuldregeling overgenomen, waardoor de inwoner meteen schuldenvrij is en gedurende de looptijd van de regeling aflost op het saneringskrediet.

rekening gereserveerd. Het restant gaat naar de inwoner en deze moet hiervan al zijn uitgaven (inclusief vaste lasten) zelf voldoen.

- Budgetbeheer plus: Maandelijkse rekeningen voor huur, gas, water, licht en ziektekosten worden voldaan en er wordt gespaard voor aflossing schuldeisers. Alle overige lasten (dus bijvoorbeeld ook incidentele zorgkosten i.v.m. het eigen risico zorgverzekering) moet de inwoner zelf voldoen.
- Budgetbeheer compleet: Alle vaste lasten en reserveringen worden voor de inwoner verzorgd en er wordt een weekbedrag aan hem uitgekeerd.

In het vierde kwartaal van 2018 maakten 194 inwoners gebruik van financieel beheer en 222 van budgetbeheer plus of budgetbeheer compleet.¹⁶ De schuldhulpverlener van Rijnstad bepaalt aan de hand van de zelfredzaamheid van de inwoner welk pakket passend is.¹⁷ Medewerkers van PLANgroep geven hierover aan dat deze inschatting over het algemeen goed is. In de gevallen dat er toch een zwaardere variant nodig blijkt, wordt hierover contact opgenomen met Rijnstad en overlegd. Ook wanneer gedurende de looptijd van de schuldregeling – bijvoorbeeld op aanwijzing van wijkteam of Rijnstad, of bij een heronderzoek (zie volgende paragraaf) - wordt geconstateerd dat zaken niet goed gaan kan er worden opgeschaald naar een zwaarder pakket.

Het opstarten van budgetbeheer kost tijd en het is daarom belangrijk dat dit al tijdens de stabilisatiefase bij Rijnstad gebeurt en hier niet mee te wachten tot de inwoner aan PLANgroep is overgedragen. Zo wordt ervoor gezorgd dat bij overdracht aan PLANgroep inkomen en uitgaven stabiel zijn en er meteen kan worden begonnen met het treffen van een schuldregeling. In de afgelopen periode zijn er afspraken tussen PLANgroep en Rijnstad gemaakt om dit te verbeteren en ervoor te zorgen dat budgetbeheer tijdig wordt opgestart.

Begeleiding, coaching en nazorg

PLANgroep is in Arnhem niet verantwoordelijk voor begeleiding en verzorgt (in principe) alleen het technisch/ financiële gedeelte van de ondersteuning. Als een inwoner door Rijnstad wordt overgedragen aan PLANgroep houdt daarmee ook de begeleiding van Rijnstad op. De schuldhulpverleners van PLANgroep spreken doorgaans alleen tijdens het startgesprek face-to-face met de inwoner. Het contact hierna verloopt via mail of telefoon.

Wanneer er toch begeleiding nodig blijkt, dan gebeurt dit door de wijkcoach. De wijkcoach is gedurende het hele traject de regiehouder en kan - als hier aanleiding toe is – worden ingeschakeld. Een voorbeeld hiervan is wanneer het de schuldhulpverlener van PLANgroep niet meer lukt om contact met een inwoner te krijgen. Het wijkteam kan hier dan achteraan gaan, kijken wat er aan de hand is en eventueel bij iemand thuis langsgaan. Ook als er bijvoorbeeld nog aanvullende stukken moeten worden verzameld voor een aanvraag Wsnp en de inwoner lukt dit niet zelf, dan kan de wijkcoach worden ingeschakeld.

¹⁶ Kwartaalrapportage PLANgroep 2018 vierde kwartaal.

¹⁷ Inwoners die worden aangemeld door een bewindvoerder maken geen gebruik van of budgetbeheer. De bewindvoerder is in dit geval verantwoordelijk voor het beheer van inkomsten en uitgaven.

Over de vraag of deze begeleiding ‘op afroep’ voldoende is voor de doelgroep lopen de meningen van de medewerkers van PLANgroep uiteen. Sommigen geven aan dat de meeste inwoners met schulden nadat zij door Rijnstad zijn gestabiliseerd geen structurele begeleiding meer nodig hebben en relatief zelfstandig het schuldregelingstraject kunnen doorlopen. Anderen zien het wel als een omissie dat structurele begeleiding wegvalt als iemand door Rijnstad wordt aangemeld bij PLANgroep en vinden het wenselijk dat iemand blijft opletten of hulp nodig is.

Daarnaast worden door medewerkers van PLANgroep vraagtekens geplaatst bij de wijze waarop de financiële coaching in Arnhem is georganiseerd. Coaching richting financiële zelfredzaamheid is belegd bij Rijnstad en vindt doorgaans plaats voorafgaand aan het tot stand komen van een schuldregeling wordt door Rijnstad. Omdat het tot stand komen en doorlopen van een schuldregeling meer dan 3 jaar duurt is er nu een erg lange periode tussen het moment waarop de financiële coaching plaatsvindt en het moment dat de inwoner schuldenvrij is en zijn financiën weer (volledig) zelfstandig moet gaan regelen. In gemeenten waar PLANgroep ook zelf de begeleiding en coaching uitvoert kiest men er daarom voor om pas in het tweede jaar van de schuldregeling te beginnen met financiële coaching. Dan komt langzaam het einde in zicht en kan men gaan nadenken hoe men een en ander wil gaan inrichten nadat de regeling is afgerond. Hier voegt men aan toe dat de inwoner op dit moment doorgaans ook minder stress heeft dan voordat zijn schulden zijn geregeld, waardoor het leervermogen toeneemt.

Een aantal medewerkers van PLANgroep merkt hierbij op dat inwoners wel op het einde van de regeling kunnen worden voorbereid door de zwaarte van het pakket budgetbeheer af te bouwen. Inwoners moeten hierdoor al meer zelf gaan doen. Ook kan de budgetbeheerder de inwoner in het laatste jaar van de schuldregeling nog naar de cursus Uitkomen met inkomen van Rijnstad verwijzen.

PLANgroep verzorgt in Arnhem geen nazorgtrajecten. Als een schuldregeling is afgerond ontvangt de inwoner hierover een brief en gaat er een signaal hiervan naar het wijkteam.

Samenwerking

Doordat medewerkers van PLANgroep op verschillende momenten in het proces zijn betrokken (zie het begin van deze paragraaf), werken zij ook met veel verschillende ketenpartners samen. Naast de samenwerking met Sociale Wijkteams en Rijnstad is er contact met beschermingsbewindvoerders, Iriszorg, Voedselbank, woningbouwverenigingen, rechtbank Zutphen, formulierenbrigade en Wsnp-bewindvoerders (PLANgroep, Jaarverslag 2017).

PLANgroep-medewerkers zijn positief over de samenwerking met Rijnstad. Zij geven aan dat er korte lijnen zijn en dat medewerkers van Rijnstad goed op de hoogte zijn van hoe dossiers moeten worden aangeleverd. Naast dat schuldhulpverleners van Rijnstad en PLANgroep overleggen over individuele dossiers, schuiven leidinggevenden van PLANgroep ook twee keer per jaar aan bij overleggen van schuldhulpverleners van Rijnstad. Daarnaast wordt het contact vergemakkelijkt doordat PLANgroep in Arnhem is gevestigd in een gebouw waar ook schuldhulpverleners van Rijnstad werken. Vanaf het najaar van 2019 zal dit echter niet meer het geval zijn en zullen er geen medewerkers van Rijnstad meer op deze locatie werkzaam zijn.

Een aandachtspunt bij de samenwerking met de Sociale Wijkteams betreft de bereikbaarheid van wijkcoaches. Medewerkers van PLANgroep geven aan dat er vaak veel gemaild en gebeld moet worden om contact te krijgen met wijkcoaches. Als dit contact eenmaal is gelegd, verloopt de samenwerking over het algemeen goed en weet de betreffende wijkcoach bij een volgende inwoner dan ook weer eerder de weg naar PLANgroep te vinden.

Er wordt aangegeven dat de samenwerking met Sociale Wijkteams en Rijnstad de afgelopen jaren is verbeterd en dat ook het overleg dat periodiek op gemeenteniveau wordt gevoerd tussen Sociale Wijkteams, Rijnstad, PLANgroep en gemeente hieraan heeft bijgedragen. Hier worden praktische zaken en knelpunten besproken. Zo is er naar aanleiding van dit overleg een overdrachtsformulier aangepast zodat altijd duidelijk is welke Wijkcoach iemand heeft en er sneller contact kan worden opgenomen. Ook heeft PLANgroep tijdens dit overleg enkele keren aangekaart dat het beter zou zijn om coaching plaats te laten vinden tijdens de schuldregeling in plaats van hieraan voorafgaand.

4. Bereik en kosten

Hoofdpijnen

- In Arnhem is relatief veel armoede. 13,6 procent van de huishoudens moet maandelijks rondkomen van een laag inkomen. Een andere indicator dat armoede en schulden een groot probleem zijn, is dat Arnhemmers vaker (2,7 procent) een grote betalingsachterstand op hun zorgverzekering hebben dan het landelijk gemiddelde (1,7 procent).
- De gemeente heeft beleid ontwikkeld op belangrijke factoren die bereik van de schulddienstverlening kunnen belemmeren. Er is aandacht voor vroegsignalering, een laagdrempelige toegang in de wijk, begeleiding voor niet-zelfredzame schuldenaren en er zijn alternatieve voorzieningen voor doelgroepen die niet aan de toegangseisen voor een reguliere schuldregeling voldoen.
- Het aantal inwoners dat gebruik maakt van schulddienstverlening van Rijnstad en PLANgroep is in de periode 2016-2018 met ongeveer een vijfde toegenomen. Het aantal nieuwe aanmeldingen bij deze organisaties nam af. Hoeveel personen met schulden er door de Sociale Wijkteams werden ondersteund is niet geregistreerd.
- In lijn met de hoge cijfers over armoede en wanbetalers zorgpremie, is ook het gebruik van schulddienstverlening in Arnhem relatief hoog. Per 10.000 inwoners maken er naar schatting 130 tot 194 gebruik van schulddienstverlening. Voor gemeenten van gelijke grootteklasse bedraagt dit cijfer 109 en landelijk 92. Omdat er geen compleet beeld is van de doelgroep en het aantal inwoners dat gebruik maakt van schulddienstverlening is het lastig om eenduidige conclusies te trekken over het bereik.
- De kosten per inwoner die gebruik maakt van schulddienstverlening zijn vergelijkbaar met andere gemeenten en de budgetten voor de drie uitvoerende organisaties worden niet overschreden.

4.1 Context: armoede en schulden in Arnhem

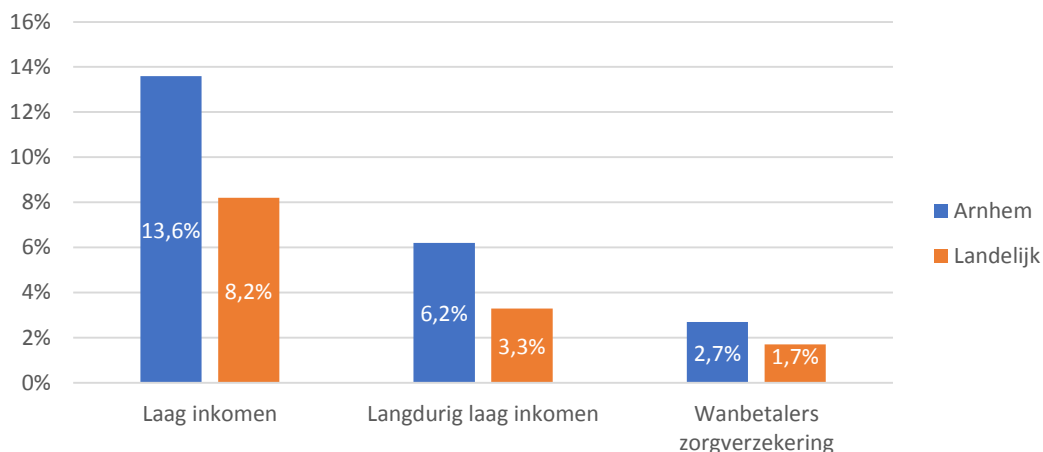
Er bestaan geen exacte cijfers of schattingen over het totale aantal Arnhemmers met problematische schulden. Wel is bekend dat relatief veel Arnhemmers maandelijks van een laag bedrag moeten rondkomen. Dit is 13,6 procent van de in totaal 69.200 Arnhemse huishoudens, (zie figuur 2). Landelijk bedraagt dit percentage 8,2 procent en Arnhem is daarmee na Rotterdam, Groningen, Amsterdam en Den Haag de vijfde gemeente als het gaat om armoede. Bij 6,2 procent van de Arnhemse huishoudens is er zelfs al langdurig (4 jaar of langer) sprake van een laag inkomen. Het is een bekend gegeven dat bij een langdurig laag inkomen tekorten kunnen oplopen waardoor de kans op problematische schulden toeneemt (zie o.a.: CBS, 2017).

Een andere belangrijke indicator voor het bestaan van schulden zijn de cijfers die door het CAK worden bijgehouden over het aantal personen met een betalingsachterstand op hun zorgpremie.¹⁸ Ook hierbij steekt Arnhem ongunstig af bij het landelijke beeld. 2,7

¹⁸ CBS (2017) Maatwerktabel Wanbetalers zorgverzekering naar gemeente.

procent van de Arnhemmers heeft al ten minste 6 maanden geen premie betaald voor hun zorgverzekering, terwijl dit percentage landelijk op 1,7 procent ligt. Het aantal wanbetalers van de zorgpremie is in recente jaren wel iets aan het dalen in Arnhem en dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt door samenwerking tussen de gemeente en zorgverzekeraars op dit gebied.¹⁹

Figuur 2: Aandeel huishoudens met een (langdurig) laag inkomen (in 2016) en wanbetalers zorgpremie (in 2017)²⁰.

Bron: CBS (2017) Maatwerktabel laag en langdurig laag inkomen naar gemeente; CBS (2017) Wanbetalers zorgverzekering naar gemeente.

Ook in de politiek wordt onderkend dat armoede en schulden een groot probleem zijn in Arnhem. In het coalitieakkoord (2018-2022) zijn daarom verschillende maatregelen op dit gebied opgenomen. De focus hierbij ligt onder andere op het omlaag brengen van het aantal kinderen dat in armoede opgroeit en het tegengaan van de effecten van het leven in armoede. Ook is er extra budget beschikbaar gesteld voor vroegsignalering (Vroeg Eropaf). Al in 2007 werden er maar liefst vier Arnhemse wijken op de lijst met 40 probleemwijken van minister Vogelaar geplaatst: Klarendal, Presikhaaf, Arnhemse Broek en Malburgen/ Immerloo. Ook uit recentere cijfers van de Afdeling, Informatie, Onderzoek en Statistiek komt naar voren dat er in deze wijken veel armoede en uitkeringsafhankelijkheid is (Gemeente Arnhem, 2017).

4.2 Bereik van de schulddienstverlening

Niet iedereen met schulden wordt hiervoor ondersteund door de gemeente. Naar schatting heeft bijna 1 op de 5 Nederlandse huishoudens risicovolle of problematische

¹⁹ De gemeente Arnhem maakt gebruik van de Regeling Uitstroom Bronheffing (RUB). Hierbij kunnen bijstandsontvangers hun betalingsachterstand aflossen doordat er maandelijks een bedrag op hun uitkering wordt ingehouden.

²⁰ Het CBS hanteert een lage-inkomensgrens die is gebaseerd op bijstandsniveau van een alleenstaande in 1979. In 2017 bedraagt is de lage inkomensgrens 1.040 euro per maand voor een alleenstaande en 1.960 euro per maand voor een paar met twee kinderen.

schulden (Westhof, De Ruig, & Kerckhaert, 2015). Het grootste gedeelte van hen maakt geen gebruik maakt van formele schulddienstverlening.

De afgelopen jaren zijn er verschillende rapporten gepubliceerd waaruit oorzaken naar voren komen waarom veel schuldenaren geen gebruik maken van schulddienstverlening. In de eerste plaats zien huishoudens schulddienstverlening vaak als allerlaatste redmiddel dat zij zo lang mogelijk uit willen stellen en proberen zij eerst zelf een oplossing te zoeken.²¹ Onder andere schaamte en negatieve beeldvorming over schulddienstverlening en de eisen die hierbij worden gesteld spelen hierbij een rol. Daarnaast wordt erop gewezen dat de toegang tot de schulddienstverlening in veel gemeenten niet laagdrempelig is en dat er vaak onvoldoende begeleiding beschikbaar is waardoor niet-zelfredzame burgers afhaken. Een laatste oorzaak waarom burgers met schulden geen gebruik maken van schulddienstverlening zijn formele toegangseisen die door gemeenten worden gehanteerd, bijvoorbeeld voor zelfstandigen, inwoners met een fraudeschuld of inwoners waarvoor recent al een keer een schuldregeling is getroffen.

In tabel 5 is een samenvatting gegeven van deze factoren die een rol spelen bij het bereik van de schulddienstverlening en de maatregelen die de gemeente Arnhem hierop heeft genomen. Hieruit komt naar voren dat de gemeente Arnhem op al deze factoren beleid heeft ontwikkeld. Voor een uitgebreidere toelichting op deze instrumenten verwijzen wij naar de paragrafen waarin deze worden behandeld.

Tabel 5: Maatregelen gemeente Arnhem ten aanzien van bepalende factoren bereik schulddienstverlening.

<i>Factoren</i>	<i>Maatregelen Gemeente Arnhem</i>
Terughoudendheid om (in een vroeg stadium) hulp te zoeken	Samenwerking met woningcorporaties, energiebedrijven en zorgverzekeraars om inwoners met schulden in een vroeg stadium op te sporen en crisissituaties te voorkomen (Vroeg Eropaf, zie paragraaf 3.2) Brede uitvraag door Sociale Wijkteams, waardoor ook bij inwoners die voor een andere vraag komen schuldenproblematiek kan worden vastgesteld (zie paragraaf 3.1)
Laagdrempelige toegang	Toegang tot de schulddienstverlening in de wijk via de Sociale Wijkteams (zie paragraaf 3.1)
Begeleiding voor niet-zelfredzame burgers	Wijkcoaches die gedurende het gehele traject een regiefunctie hebben en inwoners waar nodig begeleiden (zie paragraaf 3.1) Samenwerking met vrijwilligersorganisaties (Humanitas en SWOA) en vrijwilligers van Rijnstad om inwoners te ondersteunen bij het op orde brengen van hun administratie (zie paragraaf 3.2). Samenwerking met Iriszorg bij daklozen en schuldenaren met verslavingsproblematiek (zie paragraaf 3.2)
Formele toegangseisen	Aanbieden alternatieve vormen van schulddienstverlening voor personen die niet voor een schuldregeling in aanmerking komen, zoals budgetcoaching en Duurzame Financiële Dienstverlening (DFD) (zie paragraaf 3.2 en 3.3). Ook kunnen zij gebruik maken van BooM (zie paragraaf 3.3). Daarnaast zorgt de gemeente ervoor dat inwoners gebruik kunnen maken van de Regeling Uitstroom bronheffing, waarmee bijstandsgerechtigden hun betalingsachterstand zorgpremie aflossen doordat er maandelijks een bedrag op hun uitkering wordt ingehouden.

²¹ Zie o.a. De nationale ombudsman (2016) Burgerperspectief op schulddienstverlening, De nationale ombudsman (2018) Een open deur, Inspectie SZW (2017) Toegankelijkheid schulddienstverlening en Panteia (2015) Huishoudens in de rode cijfers.

Ondersteuning ondernemers met schulden door het Bureau zelfstandigen.
Jongerenperspectieffonds biedt aan jongeren met perspectiefwensen én schulden, maar zonder inkomen (anders dan DUO)²² onder voorwaarden een vorm van sanering dan wel herfinanciering wordt aangeboden.

In een raadsbrief van 6 maart 2018²³ is door de gemeente nader ingegaan op de toegang tot de schulddienstverlening in de stad. In de brief wordt geconcludeerd dat de toegang voldoet aan aanbevelingen die door De Nationale Ombudsman zijn gedaan op dit gebied.²⁴ Hierbij wordt onder andere verwezen naar de keukentafelgesprekken die door de wijkcoaches worden gevoerd, de ondersteuning voor ondernemers en ZZP-ers en vroegsignalering in het project Vroeg Eropaf. Ook wordt in de brief een aantal verbeteringen benoemd die zijn doorgevoerd naar aanleiding van een rapport uit 2016 over de uitvoering van de schulddienstverlening door de Sociale Wijkteams (Van Dongen, 2016). Hierbij wordt onder andere verwezen naar acties ten aanzien van het op peil houden van de kennis van wijkcoaches, aandacht voor de zelfredzaamheid van inwoners en de vindbaarheid van de Sociale Wijkteams (zie ook paragraaf 2.4).

Aantal aanmeldingen en klanten schulddienstverlening

Tot voor kort werd er niet geregistreerd hoeveel Arnhemmers zich met schuldenproblematiek bij de Sociale Wijkteams meldden. Er bestaat derhalve geen compleet beeld van het totale aantal inwoners dat in het recente verleden gebruik maakte en/ of werd aangemeld voor schulddienstverlening.²⁵ Over inwoners die worden aangemeld of ondersteund door Rijnstad en PLANgroep zijn wel cijfers beschikbaar.

Het aantal inwoners dat gebruik maakt van de schulddienstverlening van Rijnstad en PLANgroep is in de periode 2016-2018 met ongeveer een vijfde toegenomen tot 2.086. De meerderheid hiervan betreft inwoners die worden ondersteund door PLANgroep en het aantal dossiers bij PLANgroep nam in deze periode met bijna de helft toe. Naar verwachting zal het aantal dossiers in de komende periode gaan stabiliseren omdat de instroom bij PLANgroep afneemt en vanaf 2019 de eerste personen die (vanaf 2016) bij PLANgroep zijn aangemeld hun schuldregeling zullen afronden. Tot en met 2018 bestond

²² Voor jongeren is het vaak niet mogelijk toegelaten te worden tot een reguliere schuldregeling omdat zij niet beschikken over voldoende inkomen (bijvoorbeeld omdat zij niet genoeg inkomen uit arbeid verwerven of een opleiding volgen).

²³ Raadsbrief toegang schulddienstverlening, 6 maart 2018 (zaaknummer 224796).

²⁴ Deze aanbevelingen van De Nationale Ombudsman zijn: 1 Ga naar een burger met problematische schulden toe en breng in een face-to-face-gesprek in kaart wat diens persoonlijke situatie is; 2 Sluit geen doelgroepen op voorhand uit. Verzamel voor het nemen van een beslissing alle relevante informatie, kijk naar de omstandigheden van de schuldhulpvrager en weeg de verschillende belangen tegen elkaar af. Zorg ervoor dat de uitkomst niet onredelijk is; 3 Geef op iedere aanvraag een duidelijke, begrijpelijke, goed gemotiveerde beslissing op schrift, zodat burgers weten waar zij aan toe zijn en hun rechtsbescherming gewaarborgd is.

²⁵ Aanmeldingen bij de wijkteams die met een lichtere vorm van schulddienstverlening (dan een schuldregeling bij PLANgroep) geholpen konden worden, of waarvoor het niet is gelukt om hen door te laten stromen naar een stabilisatietraject bij Rijnstad zijn derhalve niet in de cijfers in tabel 6 opgenomen.

de uitstroom bij PLANgroep (naast een beperkt percentage uitval) uitsluitend uit dossiers die door PLANgroep van het BAC waren overgenomen.

Tabel 6: Aantal inwoners, aanmeldingen schulddienstverlening en geslaagde schuldregelingen bij Rijnstad en PLANgroep (2016-2018).

	2016	2017	2018	%Δ 2016-2018
Inwoners				
Rijnstad	1.021	1.006	792	-22%
PLANgroep	940	1.251	1.397	+49%
<i>Totaal (unieke inwoners) *</i>	<i>1.711</i>	<i>2.017</i>	<i>2.086</i>	<i>+19%</i>
Aanmeldingen				
Rijnstad	643	564	413	-36%
PLANgroep**	618	479	401	-35%
<i>Totaal (nieuwe aanmeldingen) ***</i>	<i>1.011</i>	<i>803</i>	<i>635</i>	<i>-37%</i>
Geslaagde schuldregelingen				
PLANgroep	197	246	237	+20%

Bron: Analyse op basis van: Kerncijfers Rijnstad 2018; Kwartaalverslag PLANgroep q4 2018; Jaarverslag PLANgroep 2017.

* Deze rij betreft het aantal unieke inwoners dat gebruik maakte van schulddienstverlening van Rijnstad en PLANgroep. Doordat sommige personen in het betreffende jaar door zowel Rijnstad als PLANgroep werden geholpen, tellen de aantallen van deze organisaties niet op tot het totaal.²⁶

** De cijfers in deze rij betreffen het aantal afgeronde aanmeldingen dat PLANgroep daadwerkelijk heeft overgenomen. Dit wijkt af van de gegevens uit tabel 4 (hoofdstuk 3) waarin ook aanmeldingen zijn opgenomen die uiteindelijk niet doorkomen.

*** Deze rij betreft het aantal nieuwe aanmeldingen bij Rijnstad en PLANgroep. Personen die door Rijnstad bij PLANgroep werden aangemeld zijn hier derhalve niet in opgenomen.²⁷

Waar het aantal dossiers bij PLANgroep de afgelopen periode toenam, daalde het aantal inwoners dat werd aangemeld bij en ondersteund door Rijnstad met respectievelijk 36 procent en 22 procent (zie paragraaf 3.3 voor de achtergronden van deze daling). Het aantal nieuwe aanmeldingen bij Rijnstad en PLANgroep tezamen daalde met 37 procent. Dit is inclusief het aantal inwoners dat door een bewindvoerder werd aangemeld voor een schuldregeling bij PLANgroep. De daling van het aantal aanmeldingen is opvallend omdat uit cijfers van branchevereniging NVVK juist naar voren komt dat er landelijk sprake is van een stijgende trend wat betreft de aanmeldingen (NVVK, 2017), van 89.300 in 2016 tot 94.200 in 2017. Wel dient bij de dalende Arnhemse cijfers aangemerkt te worden dat dit voor een gedeelte is veroorzaakt doordat het aantal aanmeldingen bij PLANgroep in 2016 uitzonderlijk hoog was, vanwege het overnemen van dossiers van het BAC en aanmeldingen die in 2015 zijn aangehouden tot er een nieuwe aanbieder was.

²⁶ Het aantal unieke inwoners is berekend door het aantal inwoners dat is ondersteund door Rijnstad en het aantal inwoners dat is ondersteund door PLANgroep bij elkaar op te tellen en hier het aantal personen dat door beide organisaties is ondersteund (doorstroom van Rijnstad naar PLANgroep) van af te trekken.

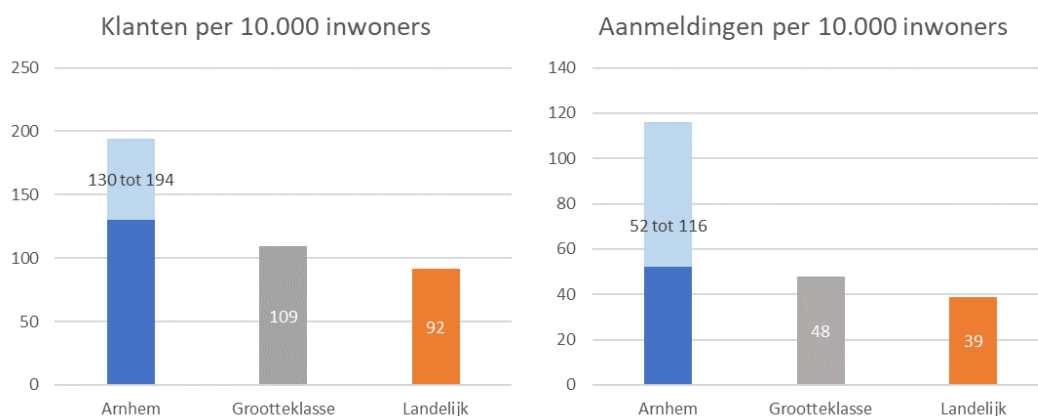
²⁷ Het aantal unieke aanmeldingen is berekend door de aanmeldingen bij Rijnstad en PLANgroep bij elkaar op te tellen en hier het aantal personen dat door Rijnstad bij PLANgroep werd aangemeld (doorstroom van Rijnstad naar PLANgroep) van af te trekken.

Het aantal geslaagde schuldregelingen lag in 2017 en 2018 in Arnhem ongeveer 20 procent hoger dan in 2016. In paragraaf 3.3 is nader ingegaan op het aandeel inwoners waarvoor het PLANgroep lukt om een schuldregeling te treffen.

Aanmeldingen en klanten in vergelijking met andere gemeenten

In lijn met het hoge armoedecijfer in Arnhem, is ook het aantal gebruikers en aanmeldingen voor schulddienstverlening relatief hoog in de stad. In 2017 maakte per 10.000 Arnhemmers er tussen de 130 en 194 gebruik van schulddienstverlening. Dit is hoger dan bij gemeenten van gelijke grootteklasse (109) en dan het landelijk gemiddelde (92). Ook het aantal aanmeldingen bij de schulddienstverlening ligt in Arnhem (52 tot 116 per 10.000 inwoners) hoger dan bij gemeenten van vergelijkbare omvang (48) en het landelijk gemiddelde (39).

Figuur 3: Aantal klanten en aanmeldingen schulddienstverlening in 2017 (per 10.000 inwoners) in Arnhem, gemeenten van gelijke grootteklasse en landelijk.

Bron: Analyse op basis van: Divosa (2017) Benchmark armoede en schulden; Kerncijfers Rijnstad 2017; Jaarverslag PLANgroep 2017.

De gegevens in figuur 3 zijn afkomstig uit de Benchmark Armoede en schulden van Divosa, aangevuld met berekeningen op basis van cijfers van Rijnstad en PLANgroep:

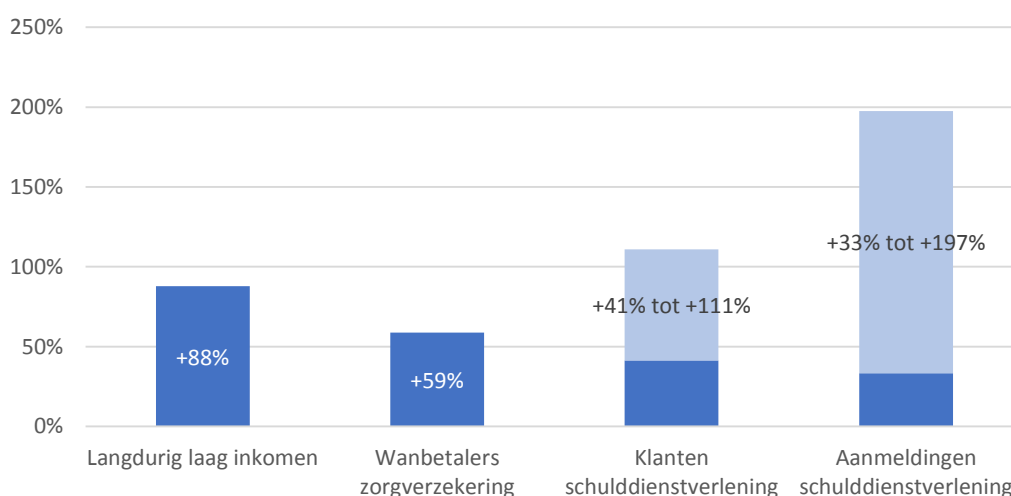
- Voor dit rekenkameronderzoek zijn de cijfers die voor de gemeente Arnhem in de Divosa-benchmark zijn opgenomen (een schatting op basis van het verleden) aangepast en is er uitgegaan van een bandbreedte. Hiervoor is gekozen omdat het cijfer dat de gemeente Arnhem in de benchmark heeft opgegeven (een schatting van het aantal aanmeldingen op basis van het verleden), hoog lijkt wanneer dit wordt afgezet tegen gegevens uit de registraties van Rijnstad en PLANgroep. De schatting van de gemeente bedraagt 1.800 aanmeldingen (116 per 10.000 inwoners) terwijl bij Rijnstad en PLANgroep in 2017 er 803 personen (zie vorige paragraaf, tabel 6) zijn aangemeld (52 per 10.000 inwoners). De schatting van de gemeente is als bovengrens opgenomen in figuur 3 en de gegevens uit de registraties van Rijnstad en PLANgroep (deze zijn exclusief de personen die zich met problematische schulden bij het wijkteam hebben gemeld, maar niet zijn doorgestroomd naar Rijnstad en/ of PLANgroep) als ondergrens.
- Ook bij het aantal gebruikers is uitgegaan van de schatting uit de benchmark als bovengrens (3.014, 194 per 10.000 inwoners) en de registraties van Rijnstad en PLANgroep als ondergrens (2.017, 130 per 10.000 inwoners, zie tabel 6).

- De gegevens uit de benchmark Armoede en Schulden hebben betrekking op het jaar 2017. Zoals uit de vorige paragraaf naar voren komt is in 2018 het aantal aanmeldingen in Arnhem afgenomen en het aantal gebruikers iets toegenomen.
- Zowel de wijze waarop de schulddienstverlening is georganiseerd als de manier waarop er wordt geregistreerd verschilt sterk tussen gemeenten onderling, wat het maken van vergelijkingen tussen gemeenten bemoeilijkt.

Bereik van de doelgroep

Om tot een nadere duiding van het bereik van de Arnhemse schulddienstverlening te komen is in figuur 3 samengevat hoe de Arnhemse cijfers over armoede en schulddienstverlening zich verhouden ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Hieruit blijkt dat Arnhemmers 88 procent vaker een langdurig laag inkomen hebben en 59 procent vaker een grote betalingsachterstand op hun zorgverzekering dan het landelijk gemiddelde. Het aantal inwoners dat gebruik maakte van schulddienstverlening lag in 2017 41 tot 111 procent hoger dan het landelijk gemiddelde en het aantal aanmeldingen schulddienstverlening lag 33 tot 197 procent hoger. In grote lijnen ligt het aantal klanten en aanmeldingen schulddienstverlening in Arnhem hiermee min of meer in lijn met wat op basis van het aantal Arnhemmers met een langdurig laag inkomen en wanbetalers zorgverzekering verwacht kan worden. Vanwege de grote bandbreedte van de schattingen is het echter lastig om eenduidige conclusies te trekken.

Figuur 4: Aandeel huishoudens met langdurig laag inkomen, wanbetalers zorgverzekering, klanten en aanmeldingen schulddienstverlening in Arnhem ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

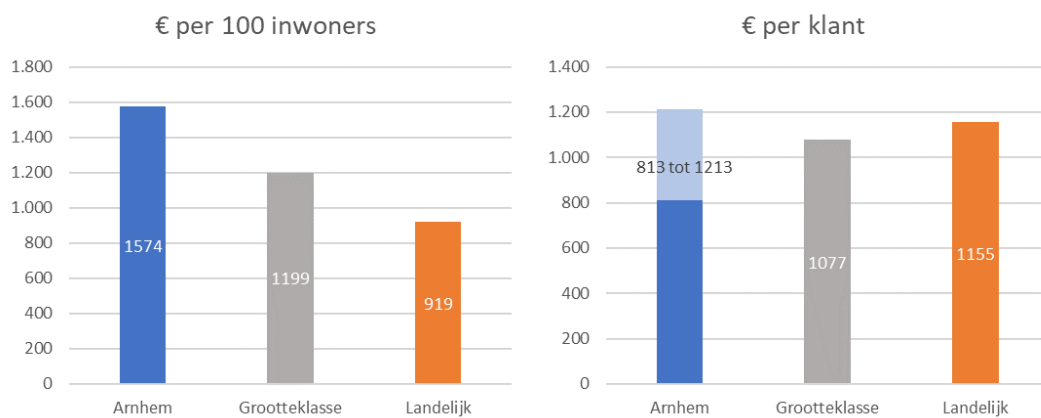

Bron: Analyse op basis van Divosa (2017) Benchmark armoede en schulden; Rijnstad (2018) Kerncijfers 2017; PLANgroep (2018) Jaarverslag 2017; CBS (2017) Maatwerktabel laag en langdurig laag inkomen naar gemeente; CBS (2017) Wanbetalers zorgverzekering naar gemeente.

4.3 Kosten

Sinds de schulddienstverlening in 2015 is uitbesteed, zijn de kosten hiervoor door de gemeente vastgesteld op 2,4 miljoen euro.²⁸ Uit de benchmark Armoede en Schulden komt naar voren dat dit per 100 inwoners een bedrag is van 1.574 euro (zie figuur 5). Dit is hoger dan bij gemeenten van gelijke omvang (1.190 euro per 100 inwoners) en ook hoger dan het landelijk gemiddelde (919 euro per 100 inwoners). Omdat het aantal personen dat gebruik maakt van schulddienstverlening niet exact bekend is in Arnhem, kan ook het bedrag dat per klant wordt besteed niet exact worden bepaald. Naar schatting²⁹ ligt dit bedrag tussen de 813 en 1.213 euro. Dit is rond het bedrag dat gemeenten van vergelijkbare omvang besteden (1.077 euro per klant) en het landelijk gemiddelde (1.155 euro per klant).

Figuur 5: Kosten schulddienstverlening in Arnhem (per 100 inwoners en per klant) ten opzichte van gemeenten van gelijke grootteklasse en het landelijk gemiddelde.

Bron: Analyse op basis van: Divosa (2017) Benchmark armoede en schulden; Kerncijfers Rijnstad 2017; Jaarverslag PLANgroep 2017.

Het geraamde bedrag van 2,4 miljoen euro voor schulddienstverlening wordt jaarlijks niet overschreden:

- De Sociale Wijkteams kregen in 2017 een totaal bedrag (lumpsum) van 15 miljoen euro voor het uitvoeren van al hun taken. Een niet-geoordeeld bedrag van 780.000 euro hiervan was voor de taken op het gebied van schulddienstverlening.
- Rijnstad krijgt jaarlijks budget om 750 stabilisatietrajecten en preventie uit te voeren voor de gemeente Arnhem. Bij Rijnstad stroomden in 2017 564 inwoners in voor een stabilisatietraject. In datzelfde jaar werden 627 trajecten afgerond (Rijnstad, Jaarrapportage 2017). Afgesproken is dat het overgebleven budget moet worden besteed aan activiteiten gericht op extra preventieactiviteiten. In 2017 is het 'slechts beperkt gelukt'³⁰ om vrijgekomen budget in te zetten op preventie. Rijnstad geeft hierbij aan dat er per traject gemiddeld 22 uur wordt besteed, terwijl zij voor het

²⁸ Gemeente Arnhem heeft in het kader van dit rekenkameronderzoek per e-mail (13 februari 2019) aangegeven dat het budget voor schulddienstverlening sinds 2015 jaarlijks 2,4 miljoen euro bedraagt.

²⁹ Hierbij is ervan uitgegaan dat in 2017 er 2017 tot 3014 inwoners gebruik maakten van schulddienstverlening (zie paragraaf 3.2).

³⁰ Controleverklaring en rapport activerende schulddienstverlening over 2017 van Stichting Rijnstad.

bedrag dat men krijgt slechts 17 uur ondersteuning per traject kan bieden (zie ook paragraaf 3.2).

Met PLANgroep heeft de gemeente een budgetplafond afgesproken dat ieder kwartaal wordt gemonitord. Tot op heden blijven de kosten voor de gemeente ruim onder dit budgetplafond. Per 1 oktober 2017 zijn de afspraken over de facturering veranderd en krijgt PLANgroep niet alleen meer een bedrag voor het uitvoeren van een schuldregeling, maar ook wanneer een aanmelding uiteindelijk niet doorkomt een lager bedrag kan factureren voor de gemaakte kosten (registratie, uitnodiging, rappelleren etc.). Het totaalbedrag per klant bleef gelijk.

5. Ervaringen van inwoners

Hoofdpijnen:

- Inwoners weten de weg naar het wijkteam goed te vinden. Zij vinden het wijkteam regelmatig zelf door te zoeken op internet of worden ernaar toe doorverwezen door gemeente of zorg- en/of welzijnsinstellingen.
- Inwoners moeten vaak wel een drempel over. Zij voelen schroom. Het eerste gesprek wordt altijd als prettig ervaren. Mensen voelen zich gehoord, ervaren dat de wijkcoaches aan hun kant staan.
- Er bestaan vervolgens wel grote verschillen in de doortastendheid waarmee zaken worden opgepakt. Dit blijkt uit de chronologie van de ondersteuning die na het eerste gesprek werd geboden.
- Een rode lijn in de verhalen van inwoners is het verlangen om duidelijk te krijgen wat hun positie precies is, waar zij voor in aanmerking komen, wat ze daarvoor moeten doen en laten, en hoe lang het dan duurt voordat zij overal van af zijn. Men wil weten waar men aan toe is.
- Uit de gesprekken komt echter ook naar voren dat het heel lang kan duren voordat schuldhulpverleners duidelijkheid (kunnen) geven. Kijkend naar de afzonderlijke verhalen van inwoners, blijkt dat de meest alledaagse zaken kunnen leiden tot onduidelijkheid en tot vertraging van het proces.

In dit hoofdstuk belichten wij de schulddienstverlening vanuit het perspectief van de inwoner die er een beroep op doet.

5.1 Het eerste contact

In het jaarverslag geven de Sociale Wijkteams aan dat een derde van de inwoners die zij helpen hen benadert via website, een derde via het Serviceteam (telefoonnummer) en een kwart via een maatschappelijke (partner)instelling (Stichting Sociale Wijkteams Arnhem, 2018). Dit beeld komt min of meer terug in de gesprekken die wij met de betrokken inwoners voerden. In volgorde van frequentie vonden onze respondenten het wijkteam via:

- Internet (zelf gevonden door te zoeken met Google),
- Op aanraden van familie of vrienden,
- Gemeente (doorverwezen door Werk en Inkomen),
- Specialistische zorg (zoals Rijnstad, Iriszorg, Pro Persona,...),
- Maatschappelijk middenveld (Humanitas, Leger des Heils),
- PLANgroep.

Geen van de inwoners met wie wij spraken, kon zich herinneren lang gezocht te hebben naar het juiste telefoonnummer. Wel bestond er schroom om de stap naar het wijkteam te zetten. Deze schroom kwam voort uit: schaamte, angst voor verlies van zelfbeschikking en/of gelatenheid. We lichten dit toe:

- Schaamte over de schulden: hoewel de meeste inwoners te maken hadden met omstandigheden waarin schulden makkelijk ontstaan, onderkennen de meesten ook een eigen aandeel erin, zoals nalatigheid, onhandigheid, of onvoorzichtigheid: de

kinderopvangtoeslag liep door terwijl de kinderen al niet meer op de opvang zaten, er werden verplichtingen aangegaan die bij voorbaat niet konden worden nagekomen, verkeersboetes werden niet op tijd betaald, er werd ten onrechte huurtoeslag of een uitkering van UWV/gemeente ontvangen. Een wijkcoach zegt hierover 'ondanks het gegeven dat de omstandigheden waaronder veel inwoners moeten functioneren heel lastig kunnen zijn, hebben mensen altijd een belangrijk aandeel in het ontstaan van schulden'. In een literatuurstudie naar het ontstaan van schulden van WWR komt dat ook naar voren. De studie benoemt drie centrale factoren: zelfcontrole, overtuiging en belasting en stress (Tiemeijer, 2016). Het leidt er toe dat mensen niet altijd een handelingsperspectief zien en uiteindelijk vaak niet datgene doen wat rationeel voor de hand ligt, zoals hulp zoeken. Een wijkcoach merkt hierover op: 'veel mensen zien ertegenop om hulp te vragen. Als mensen bij ons komen zijn ze regelmatig bang voor het oordeel'.

- Angst voor verlies van controle over eigen leven: ongeveer een derde van de inwoners die wij spraken, was aanvankelijk bang voor schulddienstverlening. Deze angst werd bij hen met name gevoed door verhalen van kennissen of familie over 'instanties' en eisen die binnen trajecten worden gesteld. Schulddienstverlening werd door hen aanvankelijk niet als een aantrekkelijk perspectief (of een oplossing) gezien maar vooral als een bedreiging: hulpverleners die bepalen wat je wel en niet mag, hulpverleners die zich bemoeien met jouw leven, het vooruitzicht geen enkele ruimte meer te hebben voor persoonlijke uitgaven.
- Gelatenheid/gebrek aan vertrouwen in hulpverlening: negatieve verhalen over hulpverlening droegen bij inwoners ook bij aan gelatenheid en het idee dat hulp toch tot niets zou leiden. Enkele inwoners spraken daarbij ook uit eigen ervaring. Het betroffen inwoners die eerder aan een traject waren begonnen dat werd afgebroken voordat de schuldenproblematiek was opgelost. Drie inwoners die wij spraken zaten eerder in een Wsnp-traject (en moesten derhalve sowieso enkele jaren wachten tot zij weer in aanmerking kwamen).

Meestal waren financiële problemen niet de enige reden om het wijkteam op te zoeken. Regelmatig waren het wel financiële problemen die het zoeken naar hulp onvermijdelijk maakten, bijvoorbeeld omdat er geen geld meer was voor het primaire levensonderhoud of omdat huisuitzetting dreigde. Dit gold bijvoorbeeld voor de inwoner die lange tijd geen overzicht had over financiële problemen omdat haar man dit grotendeels voor haar verborgen hield. De concrete aanleiding om het wijkteam te bellen, was een brief waarin de huurbaas met huisuitzetting dreigde. Deze inwoner was aanvankelijk bang dat bemoeienis van bijvoorbeeld het wijkteam veel zou los maken, onder andere bij haar man. Ook was zij bang dat de kinderen mogelijk uit huis zouden worden geplaatst.

Casus 4: voorbeeld van een inwoner die aanvankelijk bang is voor hulp

Mevrouw A. is begin 20 en in verwachting van haar tweede kind. Sinds kort woont zij op zichzelf. Daarvoor had zijn een relatie die veel stress opleverde. De schulden die A. heeft, komen uit die tijd. De betalingen liet zij destijds over aan haar man. Zij vond echter op een dag in een kast onbetaalde rekeningen. Onder andere bleek er een huurachterstand te zijn van € 5.000. Ze realiseerde zich toen dat het niet meer verder ging en dat zij hulp nodig had. Ze kon niet zomaar op zichzelf gaan wonen omdat ze zelf geen inkomen had, tegelijkertijd kwam ze niet in aanmerking voor een uitkering omdat ze niet op zichzelf woonde. Via Google

zoekt A. naar hulp. Ze komt uit bij het wijkteam. Het duurt even voordat zij de stap naar het wijkteam zet. Ze is bang dat als haar situatie bij instanties bekend wordt haar kinderen mogelijk uit huis geplaatst zullen worden. Bij het eerste gesprek voelde het contact meteen al zo goed aan. Ze speelt meteen open kaart. Vervolgens zijn de wijkcoaches (bij het eerste gesprek waren het er twee) meteen gaan bellen met woningcorporatie om de huisuitzetting te voorkomen (er lag al een vonnis van de rechtbank) en is men bezig gegaan om ervoor te zorgen dat ze een bijstandsuitkering zou krijgen. Voorafgaand hieraan heeft de wijkcoach gezorgd dat A. een maand lang 50 euro per week in een enveloppe kreeg van Caritas (Parochiële caritasinstelling – PCI). Ook krijgt mevrouw een bewindvoerder om rust te creëren voor de aankomende bevalling en worden voorbereidingen getroffen voor een schuldregeling.

5.2 Intake

Voor zover de intake plaatsvond in de afgelopen twee jaren kunnen alle inwoners met wie wij spraken zich het eerste huisbezoek van de wijkcoaches nog goed herinneren. Ondanks de eerder beschreven aanvankelijke schroom ervaart iedereen het als een prettig gesprek. Voor vrijwel elke inwoner gold dat hij de wijkcoach ervaart als iemand die aan zijn kant staat, die er is voor zijn of haar belang. Vanaf het eerste gesprek hebben vrijwel alle inwoners het gevoel dat zij hun coach kunnen vertrouwen en dat zij open kaart kunnen spelen. Hetzelfde beeld ontstaat uit de gesprekken met de wijkcoaches. Wanneer hen gevraagd wordt naar hun taakopvatting, blijkt dat men primair het belang van de inwoner centraal stelt, men wil vooral in het gesprek nagaan met welke ondersteuning de inwoner het best gebaat is. Voor vrijwel elke wijkcoach waarover inwoners ons vertelden geldt dat die de functie van luisterend oor goed vervulde. Alle inwoners voelden zich van meet af aan gehoord en begrepen.

Er bestaan vervolgens wel grote verschillen in de doortastendheid waarmee zaken worden opgepakt. Dit blijkt uit de chronologie van de ondersteuning die na het eerste gesprek werd geboden. Het kan lang duren voordat duidelijk is wat de financiële situatie is van een inwoner en het kan lang duren voordat duidelijk is wat er nu precies moet gebeuren. Dat laatste komt omdat voor de meeste inwoners schulden niet op zichzelf staan maar samenhangen of voortkomen uit andere problemen, zoals depressie/burn out, relationele problemen, een beperkt verstandelijk vermogen of beperkte administratieve vaardigheden. Uit de gesprekken wordt duidelijk dat coaches hier verschillend mee omgaan. Daar waar sommige coaches al snel inzoomen op de financiën en eventuele schulden, richten anderen zich sneller op het welzijn van eventuele inwonende kinderen, psychische problemen (zoals bijvoorbeeld een burn out), of zoeken naar mogelijkheden om de participatie/re-integratie te bevorderen. Coaches verschillen ook in de mate waarin zij voor zichzelf een concreet handelingsperspectief zien en overgaan tot actie (en/of de inwoner daartoe aanzetten). Daar waar de ene coach snel conclusies trekt over wat er gedaan moet worden, neemt de andere coach langer een oriënterende houding aan. Eén van de inwoners schetste dat verschil heel expliciet. Zij kreeg op een gegeven een nieuwe coach en zag duidelijke verschillen. ‘<Jolanda³¹> liet weinig van zich horen. Ze was vaak ziek. Aan <Marjolein> heb ik meer. Die is meer

³¹ In dit citaat worden gefingeerde namen gebruikt.

actiegericht. <Jolanda> kwam altijd langs met een kladblokje waar ze van alles in opschreef. Het duurde altijd heel lang voordat je er weer wat van hoorde. <Marjolein> neemt altijd haar laptop mee. Ze pakt zaken meteen op. Laatst heeft ze dus meteen hier van achter haar laptop verlenging aangevraagd voor de Voedselbank.'

De meeste inwoners met wie wij spraken konden zich niet herinneren een plan van aanpak te hebben gemaakt. Ook het begrip 'Mijn Plan, Ons Plan' zei de meeste inwoners niets. De Sociale Wijkteams geven evenwel aan dat zo'n plan in principe altijd wordt gemaakt en dat dat ook een voorwaarde is voor overdracht aan Rijnstad. Dat inwoners zich het plan niet kunnen herinneren hangt mogelijk samen met het vrije format dat wordt gehanteerd of met het feit dat het plan grotendeels wordt opgesteld door de wijkcoach en niet door de inwoner.

5.3 Stabilisatiefase

De overdracht aan Rijnstad kunnen de meeste inwoners met wie wij spraken zich minder goed herinneren dan het eerste gesprek met de wijkcoaches. Opvallend is dat voor enkele inwoners het onderscheid tussen Rijnstad en wijkteam onduidelijk is. In de gesprekken werden wijkcoach en schuldhulpverlener dikwijls met elkaar verwisseld. Hierbij moet worden opgemerkt dat wij de meeste (17 van de 27) inwoners via de Sociale Wijkteams hebben benaderd. Het betroffen mensen die door zowel wijkteam als Rijnstad werden geholpen. Zoals in hoofdstuk 3 is aangegeven is dat niet bij iedereen het geval.

Naast het in evenwicht brengen en houden van inkomsten en uitgaven van de inwoner is het doel van de stabilisatiefase ook om rust te creëren voor de inwoner, zodanig dat op gedragsverandering kan worden ingezet. In de praktijk blijkt het creëren van rust en overzicht lastig. Vragen waar inwoners mee zitten zijn bijvoorbeeld: Heb ik recht op alimentatie? Hoort die ene schuld wel bij mij (of hoort hij bij mijn ex partner)? Wat behoort tot mijn boedel? In hoeverre is die andere schuld betwistbaar, wat kan ik tegen de schuldeiser ondernemen?

Zonder uitzondering hadden alle inwoners met wie wij spraken een sterke behoefte aan rust en overzicht. Een rode lijn in de verhalen van inwoners is de wens om duidelijk te krijgen wat hun positie precies is, waar zij voor in aanmerking komen, wat ze daarvoor moeten doen en laten en hoe lang het dan duurt voordat zij overal van af zijn. Men wil weten waar men aan toe is.

Uit de gesprekken komt naar voren dat het lang kan duren voordat schuldhulpverleners die duidelijkheid (kunnen) geven (zie ook: bijlage 2). Kijkend naar de afzonderlijke verhalen van inwoners, blijkt dat de meest alledaagse zaken kunnen leiden tot onduidelijkheid en tot vertraging van het proces: met oplopende schulden, frustratie en regelmatig ook wanhoop tot gevolg. Zelfs voor goed ingevoerde schuldhulpverleners blijkt het soms lastig om het hulpverleningstraject in gang te houden en stappen te zetten. We geven hier een aantal voorbeelden van situaties - waarover inwoners ons vertelden - die leidden tot vertraging in het proces:

- 'Mijn schulden zijn onder andere ontstaan door nalatigheid van mijn bewindvoerder. Besloten is deze bewindvoerder aansprakelijk te stellen. We moeten daarom de uitspraak van de rechter afwachten.'

- 'Mijn accountant die de boekhouding deed voor mijn bedrijf, is spoorloos. Er ontbreken daardoor allerlei gegevens, die Rijnstad nodig heeft. We weten niet hoe we verder moeten'
- 'Wij betalen per maand € 850 huur. Mijn man verdient netto € 1.300. Rijnstad zegt dat we eerste een goedkopere woning moeten zoeken. We staan op de wachtlijst maar het schiet niet op.'
- 'Ik had zeven scooters op mijn naam staan, met allemaal boetes. Ik kon daardoor niet in een traject bij Rijnstad.'
- 'Ik werk als ZZP'er. Ik verzorg een man van 80 met een Persoonsgebonden Budget. Ik moest mij eerst uitschrijven bij de KVK en in dienst treden bij de man die ik verzorg.'

Casus 5: voorbeeld van een inwoner met vorderingen bij verschillende overheden

A. is begin twintig, heeft een Wajong uitkering en woont sinds 1,5 jaar op zichzelf. Hij deelt met drie anderen een woning. Daarvoor woonde hij in een begeleid wonen project via RIBW. A. is al langer in beeld bij het wijkteam, onder andere vanwege de hulp die hij nodig heeft om zijn persoonlijke financiën op orde te krijgen. A. heeft schulden bij verschillende instanties. Allereerst bij het CAK. CAK dacht destijds dat de hulp die hij krijgt via de Wet langdurige zorg (Wlz) liep, dat was niet het geval, het werd bekostigd vanuit de WMO. Hierdoor is er van alles fout gegaan waardoor hij met een schuld bleef zitten. Daarnaast heeft A. een OV-schuld omdat hij zijn ov-kaart niet op tijd heeft ingeleverd toen hij stopte met school, maar deze is hij blijven gebruiken. Ook liep de studiefinanciering 2 maanden te lang door. En heeft hij schulden bij UWV (Wajong) en belastingdienst (toeslagen). Hij heeft toen hij op de groep woonde wel een keer gevraagd aan een begeleider of alle bedragen die hij van deze instanties ontving, wel klopten, maar dit is toen niet goed nagezocht. Hij voegt hieraan toe dat hij zelf ook beter op had kunnen letten.

Op een enkeling na, hadden alle inwoners met wie wij spraken last van hick-ups. Het beeld komt naar voren dat een stabilisatietraject zelden op de routine van de schuldhelpverlener kan worden doorlopen. Het leidt ertoe dat de duidelijkheid waar alle schuldenaren naar verlangen regelmatig lang op zich laat wachten. De inventarisatie van casussen die in bijlage 1 is opgenomen, leert dat het soms lang duurt. Afgezien van de wanhoop die dat regelmatig tot gevolg heeft bij inwoners, leidt het tot een ongewenste aanwas van schulden.

Waarom kan het lang duren?

- Inwoner kan of wil zelf niet direct volledig inzicht geven in zijn financiële situatie, waardoor niet meteen de urgentie van ondersteuning duidelijk wordt. Bij veel inwoners wordt stapje voor stapje duidelijk welke inkomsten er zijn, en welke verplichtingen, betaalachterstanden en schulden. Uit de gesprekken met inwoners komt naar voren dat zelfs na enkele maanden van stabilisatie bij Rijnstad opeens tot dan toe onbekende / vergeten schulden kunnen opduiken. Het komt regelmatig voor dat schulden lange tijd buiten beeld van de inwoner zijn gebleven omdat zij zijn gemaakt door een (ex) partner.

- Beperkte zelfredzaamheid inwoner: Uit de gesprekken komt naar voren dat e.e.a. aan de inwoners zelf wordt overgelaten. De wijkcoach wordt vaak niet proactief betrokken als het niet lukt. In een aantal gevallen (zie bijlage 1) kwam de wijkcoach pas in beeld nadat een traject was gestrand. In een enkel interview ontstond het beeld dat een inwoner alleen werd gelaten met zijn probleem, omdat de hulpverlening ook niet meer wist hoe verder moest.
- Een inwoner is er nog niet klaar voor: voor enkele inwoners geldt dat schulddienstverlening niet aan de orde kan zijn omdat zij zelf nog niet de nodige stappen (willen) zetten om hun financiële positie te stabiliseren. Een voorbeeld is de vrouw die een beroep doet op schulddienstverlening maar tegelijkertijd zelf geen inspanning wil doen (o.a. haar verdienvermogen wil benutten) om schuldeisers te betalen omdat de schulden door haar man zijn gemaakt. Een ander voorbeeld is de man zonder woonadres, die al langere tijd onbereikbaar/onzichtbaar is voor schuldeisers en derhalve niet meer weet welke schuldeisers er zijn.
- Een inwoner voldoet niet aan de voorwaarden: bij meerdere inwoners liet ondersteuning (lang) op zich wachten omdat men niet aan de voorwaarden voldeed. Onder de inwoners met wie wij spraken waren er drie die lang moesten wachten omdat zij eerder in een Wsnp-traject hadden gezeten en wettelijk is bepaald dat je hierna 10 jaar lang niet opnieuw kunt worden toegelaten tot een schuldregelingstraject. Verder blijkt ondernemerschap een belangrijke vertragende factor, omdat de reguliere schulddienstverlening niet openstaat voor mensen met een eigen bedrijf. Het kan soms lang duren voordat mensen afstand willen of kunnen doen van hun bedrijf (zie bijvoorbeeld casus 1.)
- Een inwoner raakt buiten beeld: in het kader van de laagdrempeligheid die de Sociale Wijkteams voorstaan, is de ondersteuning die zij bieden vrijblijvend. Of hulp wordt geboden hangt in de eerste plaats af van de wens en motivatie van de inwoner om de hulp te ontvangen. Uit de gesprekken met de wijkcoaches komt naar voren dat het risico op uitval groot is. Veel inwoners haken af door niets meer van zich te laten horen en kunnen zich na enige tijd opeens weer melden, bijvoorbeeld omdat er opnieuw een deurwaarder voor de deur stond, of omdat er acute financiële nood is. Uit de interviews met inwoners blijkt dat dit risico voor sommige inwoners met schulden ook na overdracht aan Rijnstad blijft bestaan.
- Wijkcoach onvoldoende gespitst op schulden: over het algemeen wordt de kennis over schulddienstverlening onder wijkcoaches niet door de inwoners zelf ter discussie gesteld (althans meestal niet door de inwoners met wie wij spraken). Wel is dit punt naar voren gebracht door medewerkers van Rijnstad (schuldhulpverleners en sociaal raadslieden) en PLANgroep.
- In een aantal gevallen zijn door schulddienstverleners fouten gemaakt. Onder de inwoners met wie wij spraken zijn er vier die naar eigen zeggen destijds door het Budgetadviescentrum (BAC) niet goed zijn geholpen, wat soms leidde tot meer schulden.

Casus 6: voorbeeld van een traject dat misloopt

Door woningaanpassingen ten behoeve van een gehandicapt kind heeft A. schulden. Wanneer het niet goed gaat met het huwelijk van A. wordt besloten om te scheiden. Hierbij is in goed overleg afgesproken dat alle schulden op zijn conto komen, omdat hij het hoogste inkomen heeft. Wanneer A. echter vanwege rugklachten wordt afgekeurd en te maken krijgt met een inkomensterugval, wordt het voor hem onmogelijk om deze schulden af te lossen. A. raakt in een neerwaartse spiraal, verliest de regie over zijn leven en wordt dakloos. Met hulp van instanties lukt het A. uiteindelijk om zijn leven opnieuw op te bouwen. Onder andere wordt hij geholpen bij het vinden van huisvesting. Voor schuldhelp komt A. bij het BAC terecht. Er gaan dingen mis. Zo is het BAC op een gegeven moment het dossier kwijt, waardoor A. alles opnieuw moest aanleveren. A: "Maar toen ik eindelijk toegang had tot een regeling begon de ellende pas echt. Ik had een budgetcoach van de gemeente en een bewindvoerder die niet goed samenwerkten. Ik heb drie jaar lang van weekgeld geleefd. Maar toen de regeling na 3 jaar eigenlijk bijna afgerond zou moeten zijn, kwam ik er achter dat de regeling al anderhalf jaar geleden was beëindigd (bewindvoerder had dit niet doorgegeven aan de budgetcoach). De schuld was toen opgelopen van 40.000 euro naar 80.000 euro." Na een hoog oplopend conflict met de gemeente komt A. uiteindelijk bij een wijkcoach terecht die ervoor zorgt dat er opnieuw een schuldregeling voor hem kan worden opgezet. Inmiddels is deze regeling bijna volledig doorlopen en is hij weer bijna schuldevrij.

Ondanks dat het lang kan duren, wordt de deskundigheid van de schuldhelpverleners door de meeste inwoners niet in twijfel getrokken. Veel inwoners zijn zich ook bewust van het eigen aandeel in complexiteit en vertraging. 'Ze <de schuldhelpverlener van Rijnstad> weet veel en is erg aardig. Ze vraagt of ik dingen wil doen. En als het me niet lukt of ik ben bang dat het misgaat dan doet zij het. Bij het bellen van alle schuldeisers heeft zij bijvoorbeeld gevraagd of zij iedereen moest bellen of dat ik ook de helft wilde doen. Ik vind het belangrijk om goed mee te helpen en daarom heb ik toen ook de helft van de schuldeisers gebeld.' Een andere inwoner 'Ik vind het fijn dat ik samen met iemand kan werken en dingen kan oppakken. Ik kom hierdoor uit een negatieve spiraal. Ik begin mijzelf weer belangrijker te vinden en belangrijker om dingen goed te regelen.'

Er wordt in een traject bij Rijnstad veel van inwoners zelf verwacht. Zij moeten in ieder geval hun afspraken nakomen en hun administratie op orde houden. Het vergt voor sommige inwoners een substantiële gedragsverandering. Uit de gesprekken komt naar voren dat de meeste inwoners daarbij hulp nodig hebben. Het maakt de hulpverlening van Rijnstad afhankelijk van derden. Zij maakt in dit kader regelmatig gebruik van vrijwillige budgetcoaches.

In het beleid van de gemeente is bepaald dat de wijkcoach betrokken moeten blijven (in de hoedanigheid van regisseur), om de voortgang van het proces te bewaken. In de praktijk is dat regelmatig het geval, maar de gesprekken met inwoners leren ook dat de betrokkenheid van de wijkcoach als regisseur beter geborgd moet worden. In ieder geval zou bij een overdracht van wijkteam naar Rijnstad afgesproken moeten worden met

welke frequentie (of op welke momenten) de wijkcoach door de schuldhulpverlener van Rijnstad op de hoogte wordt gehouden over de voortgang van het traject.

5.4 Overdracht aan PLANgroep

De schuldhulpverleners van PLANgroep onderhandelen met schuldeisers om tot een regeling te komen. Vanuit de inwoners gezien, staat PLANgroep op afstand. Hoewel PLANgroep door het hele traject een belangrijke rol speelt omdat zij de voorwaarden bepaalt voor toelating tot budgetbeheer, een minnelijke traject of aanmelding voor Wsnp, staan de schulddienstverleners altijd buiten beeld van de schuldenaar. Het contact verloopt in principe schriftelijk, en alleen als er onduidelijkheden zijn, is er eventueel telefonisch contact. Een inwoner vertelt daarover: 'Hun halen elke maand 69 van het loon af. Dan krijgen wij de rest gestort. Wij moeten er voor zorgen dat de rest netjes wordt betaald, huur gas en licht. We moeten alles netjes betalen. Vakantiegeld mogen we zelf houden. Eén keer per jaar moeten we alle bankafschriften laten zien van oktober tot oktober. Hun gaan dan alles controleren of het goed is.' *'Krijgen jullie daarbij hulp?'* 'Ja, we gaan dan naar <Johan³² (van het wijkteam)> of net wie er is. Die maken alle kopietjes voor ons, die gaan dan naar de PLANgroep.' De sociale raadslieden van Rijnstad gaven aan dat zij veel mensen helpen bij de voorbereiding op hun jaarlijkse controle-gesprek bij PLANgroep, omdat zij dit moeilijk vinden en er tegenop zien.

Het beeld over PLANgroep dat uit de gesprekken naar voren komt, is dat van een organisatie met geformaliseerde processen, die ervoor zorgt dat de afspraken worden nagekomen. De inwoners die wij spraken hebben ook geen specifieke verwachtingen ten aanzien van PLANgroep.

5.5 Ondernemers

De schuldregelingen die in het kader van de Arnhemse Route door PLANgroep worden aangeboden, staan *niet* open voor ondernemers. Schuldhulp voor ondernemers is in Arnhem, net als in veel andere gemeenten, in beginsel geregeld via de Bbz-regeling. Zoals beschreven in het tweede hoofdstuk wordt de Bbz-regeling in Arnhem uitgevoerd door het Bureau bijstandsverlening zelfstandigen. In principe staat dit bureau buiten de Arnhemse Route.

Aan de Bbz-regeling kleven een aantal nadelen voor ondernemers, waardoor steeds meer gemeenten, bijvoorbeeld Amsterdam en Den Haag, aanvullende ondersteuning aan deze groep zijn gaan bieden. Dit neemt niet weg dat ondernemers wel gebruik maken van de dienstverlening van de Sociale Wijkteams. Van de 27 inwoners met wie wij spraken hadden er zeven (ooit) een eigen bedrijf.

Deze casussen leren dat de schulden van ondernemers niet altijd bedrijfsgerelateerd zijn (bijvoorbeeld voortkomen uit een investering die niet rendeeft) maar regelmatig worden opgelopen door privéomstandigheden. Het betekent dat het Bureau bijstandsverlening zelfstandigen vaak alle hulp kan bieden die een ondernemers soms nodig heeft. Het Bureau kan beoordelen of het nodig is om een bedrijf op te heffen en kan bepalen binnen welk wettelijk kader de schuldsituatie het best kan worden opgelost. Enkele inwoners

³² Gefingeerde naam

met wie wij spraken waren daarnaast ook gebaar bij hulp van bijvoorbeeld het wijkteam of een gespecialiseerde maatschappelijke instelling als Rijnstad.

Dat gold bijvoorbeeld voor de zelfstandig bouwvakker die de impact van een scheiding niet te boven kwam, een huurachterstand opliep, verkeersboetes niet betaalde en uiteindelijk een paar jaar een zwervend bestaan leidde. Een ander voorbeeld is de inwoner met een kledingwinkel. Deze winkel leverde onvoldoende op om een restschuld te voldoen die was ontstaan na de gedwongen verkoop van een huis na een echtscheiding. Het derde geval betrof een inwoner die een handelsbedrijf had in goud, met een schuld die voortkwam uit een terugvordering van de Belastingdienst vanwege onterecht ontvangen kinderopvangtoeslag en vanwege uitval als gevolg van een depressie.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de herkomst van de schulden van de (ex) ondernemers met wie wij in het kader van het onderzoek spraken.

Tabel 7: bedrijfsgerelateerde schulden versus privéschulden

<i>Aard van bedrijf</i>	<i>Bedrijfsschuld</i>	<i>Privéschuld</i>
Restaurant	√	
Handel in goud		√
Kledingwinkel		√
Beveiligingsbedrijf	√	
Zelfstandig bouwvakker		√
Kapperszaak	√	
Café	√	√

Een sterk punt van de Arnhemse Route is dat deze ondernemers er niet geheel van worden uitgesloten. Zij kunnen altijd terecht bij de wijkcoach. De hulp stagneerde vervolgens wel altijd vanwege het ondernemerschap. Al snel was onduidelijk welk traject het meeste perspectief zou bieden. Voor ten minste zes inwoners is de schuldhulp uiteindelijk geboden in het reguliere traject (nadat zij hun bedrijf hadden opgegeven), maar wel met vertraging en oplopende schulden van dien. Soms kwam die vertraging voort uit gebrek aan kennis, ervaring en/of afstemming tussen hulpverleners en werden inwoners tussen instanties doorverwezen zonder dat zij verder kwamen. In deze gevallen bleek de wijkcoach moeite te hebben de regie te voeren. Soms kwam die vertraging ook voort uit de moeite die het kan kosten afstand te doen van een bedrijf. Dat was bijvoorbeeld het geval bij de inwoner met een beveiligingsbedrijf die ondanks slechte bedrijfsresultaten het niet wilde opgeven en opdrachten bleef aannemen. En dat gold ook voor de eigenaar van de kledingwinkel die er lang over moest doen om de winkel daadwerkelijk te sluiten. Het was voor deze mensen problematisch en contra-intuïtief om vanwege schulden afstand te doen van hun bron van inkomsten (en ook van een dagbesteding).

6. Toetsing normenkader

Om tot een oordeel te komen over de Arnhemse schulddienstverlening is bij de uitvoering van het onderzoek gewerkt met een toetsingskader met normen. In onderstaand schema zijn de bevindingen binnen dit kader geplaatst. Per norm is een oordeel gegeven. VN staat daarbij voor 'voldoet aan norm'; VVV staat voor 'voor verbetering vatbaar'.

Normen samenhangend met onderzoeksvragen 1&2 (over beleid)		
Normen	Bevindingen	Oordeel
Aan het beleid ligt een onderbouwde probleemanalyse (van de doelgroep) ten grondslag	Gemeente Arnhem staat een activerende schulddienstverlening voor. Dit houdt in dat zij van de schulddienstverleners verlangt dat zij inwoners niet louter helpen bij het wegwerken van schulden maar vooral werken aan de aanpak van achterliggend problemen. Hulpverlening moet erop gericht zijn de zelfredzaamheid van de betrokken inwoners te vergroten.	VN
Er zijn meetbare doelen geformuleerd.	Voor Rijnstad en PLANgroep zijn meetbare doelen opgesteld. De Sociale wijkteams opereren vanuit de algemene opdracht 'Doen wat nodig is' (moeilijk meetbaar).	VVV
Er zijn concrete maatregelen geformuleerd om de gestelde doelen te realiseren.	Schulddienstverlening is neergelegd bij drie partijen: Sociale wijkteams, Rijnstad en PLANgroep. Zij vormen samen de Arnhemse Route. Deze is opgebouwd uit drie fases: aanmelding, activering en schuldregeling. De 'aanmelding' wordt gedaan door de Sociale wijkteams. Deze is laagdrempelig, iedere inwoner kan er zonder enige voorbehoud terecht. De Sociale wijkteams worden daarnaast geacht het gehele vervolgtraject betrokken te blijven als regisseur.	VN
&		
De doelen en maatregelen zijn in lijn met de probleemanalyse.	De activerende schulddienstverlening, wordt uitgevoerd door Rijnstad, en wordt indien nodig opgevolgd door een schuldregeling die wordt uitgevoerd door PLANgroep. De gemeente geeft verder inhoud aan de wettelijke eis dat schulddienstverlening integraal moet zijn, door de intake door de coaches van de Sociale wijkteams te laten doen. De coaches worden geacht het hele traject van schulddienstverlening als regisseur betrokken te blijven. Bij de aanmelding en gedurende het traject gaan zij na of ook ondersteuning geboden is op andere domeinen.	
Met het beleid geeft Arnhem een goede invulling aan de Wgs en landelijk beleid.	Het Arnhemse beleid geeft goed invulling aan de eisen die in de Wgs aan gemeentelijke schulddienstverlening worden gesteld. Zo is er een beleidsplan opgesteld; wordt het beleid tenminste iedere 4 jaar door de gemeenteraad vastgesteld; heeft de ondersteuning een integraal karakter; worden inwoners binnen de in de Wgs gestelde intaketermijn geholpen; en, er zijn geen wachtlijsten.	VN
Het Arnhemse beleid kan zich meten met de 'de modeldienstverlening' zoals NVVK dat voorstaat.	Het beleid is in lijn met de gedragscode schulddienstverlening van de NVVK. De NVVK-modules komen terug in de Arnhemse Route, het proces waarlangs inwoners met (dreigende) problematische schulden worden geholpen.	VN

Normen samenhangend met onderzoeksvragen 3 t/m 9 (over proces en uitvoering)		
Normen	Bevindingen	Oordeel
Met uitvoerders binnen en buiten de gemeentelijke organisatie zijn duidelijke afspraken gemaakt over hun taken.	Sociale wijkteams De opdracht aan de Sociale wijkteams is algemeen geformuleerd als: 'Doen wat nodig is'. Dat leidt ertoe dat wijkcoaches verschillend invulling geven aan hun rol en dat zij verschillend prioriteren. Daar waar de ene coach zich sterker richt op financiële problemen kan de aandacht van de andere coach vooral uitgaan naar bijvoorbeeld participatie en re-integratie.	VVV
&		
De afspraken met uitvoerders zijn consistent met het geformuleerde beleid.	Vanwege de algemene opdracht is niet goed te bepalen of de Sociale wijkteams doen wat nodig is als het gaat om financiële problemen. Ook werd er tot voor kort geen registratie bijgehouden van inwoners die zich meldden met een financiële vraag en de hulp die zij krijgen.	
&		
Uitvoerders vervullen hun taken conform de gemaakte afspraken.	Rijnstad Rijnstad heeft met de gemeente de 'Overeenkomst Activerende Schulddienstverlening' gesloten. Activerende schulddienstverlening houdt in dat Rijnstad inwoners helpt inkomsten en uitgaven met elkaar in balans te brengen. Inwoners worden begeleid door schuldhelpverleners, regelmatig aangevuld met ondersteuning door vrijwillige budgetcoaches. Er is onlangs voor gekozen om de Sociale wijkteams explicieter verantwoordelijk te stellen voor een volledige intake.	
	PLANgroep Gemeente Arnhem heeft het technische gedeelte van de schuldhelpverlening uitbesteed aan PLANgroep. Dit bestaat onder andere uit Budgetbeheer, Minnelijk traject en aanvragen Wsnp. Deze producten worden uitgevoerd conform de gedragscode van de NVVK. Bij 92 procent van de aanmeldingen lukt het om een schuldregeling te treffen of wordt er een aanvraag voor de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) ingediend. De uitval bij PLANgroep is laag (4 procent op jaarbasis) en dit is waarschijnlijk het gevolg van eisen die al in het voortraject worden gesteld.	
Er zijn adequate afspraken en criteria geformuleerd ten aanzien van de overdracht van inwoners.	De gemeente voert met de Sociale wijkteams en de andere partners gesprekken over de uitvoering van de Arnhemse Route. Overdracht en doorlooptijden zijn terugkerende gespreksonderwerpen.	VVV
&		
Indien een persoon wordt overgedragen aan een andere instantie, wordt duidelijk gemaakt binnen welke termijn dat gebeurt.	Overdracht van Wijkteam aan een gespecialiseerde schulddienstverlener van Rijnstad kan lang duren. Niet elke inwoner laat zich in de eerste fase makkelijk helpen, sommige inwoners zien op tegen schuldhelp of zijn er nog niet aan toe. Niet elke coach is even doortastend met het in beeld helpen te brengen van de volledige financiële situatie. Ook verschillen de coaches in de mate waarin zij bij een inwoner aansturen op een schulddienstverleningstraject.	
&		
De snelheid van dienstverlening (en eventuele overdracht) is zodanig dat het risico op	De in- en doorstroom van inwoners met problematische schulden bleven achter, op het aantal dat de Gemeente in 2015 voor ogen had jaarlijks te helpen. De afgelopen jaren zijn initiatieven genomen om in- en doorstroom te bevorderen. Arnhem is aangesloten bij Vroeg Eropaf. Binnen de Sociale wijkteams hebben coaches aanvullende training	

het ontstaan van nieuwe schulden tot een minimum wordt beperkt.	gevolgd ten behoeve van signaleren, hulp en overdracht van inwoners met problematische schulden.	
De gemeente voert regie op de taakuitvoering en samenwerking.	De gemeente voert met de Sociale wijkteams, Rijnstad en PLANGroep frequent overleg over de uitvoering van de Arnhemse Route. Er is zowel bilateraal overleg als overleg waar alle betrokken partijen gezamenlijk aan deelnemen.	VN
Indien een persoon zich tot de gemeente wendt voor schulddienstverlening vindt binnen vier weken het eerste gesprek plaats waarin de hulpvraag wordt vastgesteld. & Indien er sprake is van een bedreigende situatie vindt binnen drie werkdagen het eerste gesprek plaats waarin de hulpvraag wordt vastgesteld.	Er zijn geen wachtlijsten bij de Sociale wijkteams. Met inwoners die zich melden (al dan niet vanwege een crisissituatie) wordt direct een afspraak gemaakt voor een eerste gesprek (keukentafelgesprek).	VN
De medewerkers van de Sociale wijkteams zijn goed toegerust om schulden te signaleren. & De medewerkers van de sociale wijkteams hebben voldoende kennis over schulddienstverlening om adequaat te kunnen doorverwijzen.	De kennis van de coaches over schulddienstverlening wisselt. Dit wordt door de Sociale wijkteams al langer onderkend en is aanleiding geweest om aanvullende trainingen te organiseren en de aandachtsfunctionarissen schulden een duidelijk plek te geven in het proces, waarlangs inwoners met schulden geholpen worden (o.a. ten behoeve van de berekening van het vrij te laten bedrag). Betrokkenen binnen en buiten de Sociale wijkteams geven aan dat er de afgelopen twee jaar goede stappen zijn gezet. De op handen zijnde NVVK-certificering bevestigt dat beeld.	VVV
Gedurende de ondersteuning wordt aandacht besteed aan het verhogen van de financiële zelfredzaamheid, om te voorkomen dat inwoners na het beëindigen van de dienstverlening opnieuw in de problemen komen.	Zelfredzaamheid en financiële stabiliteit zijn voorwaarden om uiteindelijk toegelaten te worden tot de laatste fase van de Arnhemse route (een schuldregeling). Het leidt ertoe dat veel schuldregelingen slagen. Het leidt er echter ook toe dat mensen er lang over kunnen doen om de aanmeldingsfase en stabilisatiefase te doorlopen. Een consequentie van het beleid waarin het doel van zelfredzaamheid centraal is gesteld, is dat het traject lang kan duren. Een ander aandachtspunt is dat de coaching voornamelijk aan het begin van het traject plaatsvindt. Gedurende de schuldregeling is er niet standaard financiële coaching om de inwoner erop voor te bereiden dat hij zijn financiën weer zelf ter hand moet gaan nemen.	VVV
Binnen een jaar na beëindigen van dienstverlening wordt contact opgenomen om te informeren of inkomsten en uitgaven nog in evenwicht zijn.	Kijkend naar de definitie van de regierol van de wijkcoach, dan hoort de nazorg bij deze coach. Over de nazorg zijn echter geen expliciete afspraken gemaakt.	VVV

Normen samenhangend met onderzoeksvragen 10 t/m 12 (over bereik en kosten)		
<i>Normen</i>	<i>Bevindingen</i>	<i>Oordeel</i>
De gemeente heeft inzicht in de omvang en samenstelling van de doelgroep inwoners met problematische schulden en welk gedeelte hiervan wordt bereikt.	Net als in andere Nederlandse gemeenten, is er geen compleet beeld van de omvang van de doelgroep inwoners met schulden. Wel zijn er indicatoren die erop duiden dat problematische schulden in Arnhem relatief vaak voorkomen (o.a. het aantal huishouden met een langdurig laaginkomen en het relatief hoge aantal inwoners met een betalingsachterstand op hun zorgpremie). Doordat er tot voor kort door de Sociale Wijkteams niet werd geregistreerd welke inwoners zich met een financiële vraag bij hen meldden, bestaat er geen inzicht in het bereik van de doelgroep. Wel heeft de gemeente beleid ontwikkeld op belangrijke factoren die het bereik van de schulddienstverlening kunnen belemmeren. Er is aandacht voor vroegsignalering, een laagdrempelige toegang in de wijk, begeleiding voor niet-zelfredzame schuldenaren en er zijn alternatieve voorzieningen voor doelgroepen die niet aan de toegangseisen voor een reguliere schuldregeling voldoen.	VVV
De gemeente informeert haar burgers actief over de mogelijkheid voor hulp bij problematische schulden.	Inwoners weten de weg naar het Wijkteam goed te vinden. Zij vinden het Wijkteam regelmatig zelf door te zoeken op internet of worden ernaar toe doorverwezen door gemeente of zorg- en/of welzijnsinstellingen. Ook is er aandacht voor vroegsignalering (Vroeg Eropaf).	VN
De gemeente heeft inzicht in de ingezette instrumenten (aantallen), doorlooptijden, effecten en de kosten van schulddienstverlening.	De Gemeente heeft goed zicht op wat Rijnstad en PLANgroep doen. Zij wil meer inzicht hebben in wat de Sociale wijkteams doen. De Sociale wijkteams werken nu aan een aanvullende registratie.	VVV
Geformuleerde doelen op het gebied van schulddienstverlening worden behaald.	Het aantal inwoners dat gebruik maakt van schulddienstverlening van Rijnstad en PLANgroep is in de periode 2016-2018 met ongeveer een vijfde toegenomen. Het aantal nieuwe aanmeldingen bij deze organisaties nam af met ruim een derde. Hoeveel personen met schulden er door de Sociale wijkteams werden ondersteund is niet geregistreerd. De gemeente beoogt meer mensen te helpen dan tot nu toe jaarlijks wordt gerealiseerd. In dit kader zijn nadere afspraken gemaakt met de partners over signaleren en overdracht. Het aantal stabilisatietrajecten dat Rijnstad verzorgt blijft echter ruim achter bij de doelstellingen van 750 trajecten per jaar.	VVV
De resultaten van de schulddienstverlening zijn vergelijkbaar met of gunstiger dan in vergelijkbare gemeenten.	In lijn met de hoge cijfers over armoede en wanbetalers zorgpremie, is ook het gebruik van schulddienstverlening in Arnhem relatief hoog. Per 10.000 inwoners maken er naar schatting 130 tot 194 gebruik van schulddienstverlening. Voor gemeenten van gelijke grootteklasse bedraagt dit cijfer 109 en landelijk 92. Omdat er geen compleet beeld is van de doelgroep en het aantal inwoners dat gebruik maakt van schulddienstverlening is het lastig om eenduidige conclusies te trekken over het bereik. De kosten per inwoner die gebruik maakt van schulddienstverlening zijn vergelijkbaar met andere gemeenten en de budgetten voor de drie uitvoerende organisaties worden niet overschreden.	VN

7. Conclusies

7.1 Ten aanzien van het beleid

Hoofdpijnen

Samenvattend kan over de uitvoering gesteld worden:

- Aan het beleid t.a.v. schulddienstverlening ligt een onderbouwde probleemanalyse ten grondslag.
- Er zijn concrete maatregelen geformuleerd om de gestelde doelen te realiseren.
- De doelen en maatregelen zijn in lijn met de probleemanalyse.
- Het beleid geeft een goede invulling aan de Wgs.
- Er zijn voor Rijnstad en Plangroep meetbare doelen opgesteld. Periodiek is er met de gemeente overleg over de realisatie van deze doelen.

Punt ter verbetering in het beleid is:

- Er zijn geen meetbare doelen geformuleerd voor de Sociale Wijkteams. De Wijkteams hebben hun registratie inmiddels wel uitgebreid (zie volgende paragraaf).

Vraag 1a: Wat is het huidige beleid voor schulddienstverlening?

Arnhemse Route

Sinds 2015 heeft Gemeente Arnhem haar schulddienstverlening neergelegd bij drie partijen: Sociale wijkteams, Rijnstad en PLANgroep. Zij vormen samen 'de Arnhemse Route'. Dit is een traject bestaande uit drie onderdelen: intake, activering en schuldregeling. De sociale wijkteams zijn verantwoordelijk voor de intake. Zij zorgen er samen met de inwoner voor dat alle inkomsten, uitgaven en schulden in beeld worden gebracht, dat duidelijk wordt hoe financiële problemen eventueel samenhangen met andere problemen en dat er een plan van aanpak wordt opgesteld. Tevens heeft het Wijkteam een regiefunctie, wat inhoudt dat zij de gehele Arnhemse Route bij een inwoner betrokken blijft. Rijnstad is verantwoordelijk voor stabilisatie, zij helpt de inwoner uitgaven en inkomsten met elkaar in balans te brengen zodat er geen nieuwe schulden bijkomen. Tevens gaat zij na welk schulddienstverleningstraject het meeste perspectief biedt. PLANgroep is vervolgens verantwoordelijk voor de uitvoering van o.a. budgetbeheer, minnelijk traject en voorbereiding Wsnp.

Nadruk op activering en een integrale aanpak

Kern van de Arnhemse Route is dat schulddienstverlening niet alleen is gericht op het aflossen en kwijtschelden van schulden, maar ook op het versterken van de zelfredzaamheid van inwoners. Belangrijk hierbij is dat schulden niet als een geïsoleerd probleem worden gezien en worden aangepakt in samenhang met problemen die inwoners op andere leefdomeinen ervaren. Alleen door aandacht te besteden aan onderliggende problemen (bijvoorbeeld op het gebied van psychosociale factoren, relatieproblemen, woonsituatie, gezondheid verslaving of gezinssituatie) kan uiteindelijk worden bereikt dat inwoners op termijn zelf – al dan niet met hulp van familie of vrienden – hun financiën op orde kunnen houden.

De wijze waarop Arnhem de schulddienstverlening heeft ingericht is in lijn met dit kernpunt van haar beleid en er zijn concrete maatregelen geformuleerd die hierop aansluiten. Voordat er wordt geprobeerd om een regeling te treffen met schuldeisers, doorlopen schuldenaren een stabilisatietraject waarbij hen gelijktijdig ook financiële coaching wordt aangeboden om hun zelfredzaamheid te vergroten. Inwoners die zich melden met schulden worden tijdens een intakegesprek breed uitgevraagd door een wijkcoach en zo nodig worden er voorliggende voorzieningen ingezet op andere leefdomeinen.

Vraag 1b: Hoe verhoudt het Arnhemse beleid zich tot de Wgs en landelijk (NVVK) beleid?

Het beleid voldoet aan wettelijke kaders en landelijke kwaliteitscode

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) geeft een ruim kader waarbinnen gemeenten hun beleid zelf kunnen vormgeven. Gemeente Arnhem voldoet aan de bepalingen die in deze wet zijn opgenomen, bijvoorbeeld dat er een beleidsplan moet zijn, beleid tenminste iedere 4 jaar door de gemeenteraad moet worden vastgesteld en de ondersteuning een integraal karakter moet hebben. Ten aanzien van de uitvoering stellen wij vast dat inwoners binnen de in de Wgs gestelde intake termijn worden geholpen. Er zijn geen wachtlijsten.

Daarnaast wordt in het beleid³³ verwezen naar de Gedragscode en modelwerkwijze (onderverdeeld in modules) van branchevereniging NVVK. Deze vormen de basis om de kwaliteit en uniformiteit van de dienstverlening te waarborgen. Twee van de drie partijen die in Arnhem de schulddienstverlening uitvoeren (Rijnstad en PLANgroep) zijn NVVK-gecertificeerd. De Sociale wijkteams verwachten op korte termijn deze certificering te ontvangen. De audit hiervoor heeft recent plaatsgevonden.

7.2 Ten aanzien van het proces en de uitvoering

Hoofdpijnen

Samenvattend kan over de uitvoering gesteld worden:

- De gemeente voert actief regie op de taakuitvoering en samenwerking.
- Indien een persoon zich tot de gemeente wendt voor schulddienstverlening, vindt binnen vier weken het eerste gesprek plaats waarin de hulpvraag wordt vastgesteld.
- Indien er sprake is van een bedreigende situatie vindt binnen drie werkdagen het eerste gesprek plaats, waarin de hulpvraag wordt vastgesteld.
- De overdracht van inwoners van Rijnstad naar PLANgroep verloopt over het algemeen goed.

Verbeterpunten in de uitvoering zijn:

- Het effect van wat wijkteams doen is thans onduidelijk. Er is geen helder beeld over het aantal cliënten, de bestede tijd en geld en het bereikte effect, noch over de doorlooptijd. De registratie is niet op orde.

³³ Gemeente Arnhem (2016) Beleidsnota doorontwikkeling armoedeagenda en schulddienstverlening (p. 11).

- De taakopvatting en kennis van wijkcoaches ten aanzien van schulddienstverlening verdient blijvende aandacht. De doortastendheid waarmee inwoners met problematische schulden nu worden geholpen verschilt per coach.
- De overdracht van wijkteam naar Rijnstad verdient aandacht. Met name de financiële gegevens vragen extra aandacht. Zo zijn de ervaringen met de berekening van het Vrij te laten bedrag wisselend.
- De regierol van de wijkcoach na overdracht aan Rijnstad en PLANgroep moet beter worden geborgd. Als de wijkcoach uit positie raakt kan deze ook geen regie voeren.
- Gedurende de ondersteuning moet meer aandacht besteed worden aan het verhogen van de financiële zelfredzaamheid, om te voorkomen dat inwoners na het beëindigen van de dienstverlening opnieuw in de problemen komen.
- De nazorg moet explicieter worden belegd. Onder andere: binnen een jaar na het beëindigen van de dienstverlening contact opnemen om te informeren of inkomsten en uitgaven nog steeds in evenwicht zijn.

Vraag 2a: Hoe verloopt het proces van schulddienstverlening, inclusief de samenwerking en overdracht tussen de verschillende partners?

Algemene opdracht leidt tot verschillen in uitvoering

De opdracht aan de Sociale wijkteams is algemeen geformuleerd als: 'Doen wat nodig is'. Onder meer leidt dat ertoe dat wijkcoaches verschillend invulling geven aan hun rol en dat zij verschillend prioriteren. Daar waar de ene coach zich sterker richt op financiële problemen kan de aandacht van de andere coach vooral uitgaan naar bijvoorbeeld participatie en re-integratie. Vanwege de algemene opdracht is niet goed te bepalen of de Sociale wijkteams doen wat nodig is als het gaat om financiële problemen. Ten aanzien van schulddienstverlening registreren wijkcoaches wel hoeveel personen zij naar Rijnstad doorverwijzen, maar hoeveel ondersteuningstrajecten zij zelf bieden. Hieraan wordt wel gewerkt. Zowel gemeente als de andere partners willen hiermee ook zicht krijgen hoeveel Arnhemmers met een lastige financiële situatie nu eigenlijk worden bereikt.

Rijnstad heeft met de gemeente de 'Overeenkomst Activerende Schulddienstverlening' gesloten. Activerende schulddienstverlening houdt in dat Rijnstad inwoners helpt inkomsten en uitgaven met elkaar in balans te brengen. Inwoners worden begeleid door schuldhelpverleners, regelmatig aangevuld met ondersteuning door vrijwillige budgetcoaches. Rijnstad geeft zelf aan omgerekend gemiddeld 17 uur per stabilisatietraject beschikbaar te hebben. Vanwege deze begrensde tijd, wordt veel van de betrokken inwoners verlangd. Zij moeten in ieder geval hun afspraken nakomen en hun administratie op orde houden. Uit de gesprekken komt naar voren dat de meeste inwoners daarbij hulp nodig hebben. Het maakt de hulpverlening van Rijnstad afhankelijk van derden. Zij maakt in dit kader regelmatig gebruik van vrijwillige budgetcoaches.

De uitvoering van de schuldregelingen zoals Budgetbeheer, Minnelijk traject en voorbereiding Wsnp door PLANgroep loopt goed. Bij 92 procent van de aanmeldingen lukt het om een schuldregeling te treffen of wordt er een aanvraag voor de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) ingediend. De uitval bij PLANgroep is laag (4 procent op jaarbasis) en medewerkers vermoeden dat deze lage uitval mede het gevolg is van eisen die al in het voortraject worden gesteld.

Vraag 2b: Hoe is de afstemming tussen wijkteams, Rijnstad en PLANgroep?

Uitvoering door 3 partijen vergt afstemming en regie op individueel en organisatieniveau

Omdat in Arnhem de schulddienstverlening door drie verschillende partijen wordt uitgevoerd, moet er onderling veel worden afgestemd. Op individueel niveau is het belangrijk om uitval bij overdracht van de ene organisatie naar de andere zoveel mogelijk te voorkomen. De wijkcoach wordt geacht hierin de regie te voeren. Soms roepen medewerkers van Rijnstad en PLANgroep de hulp in van een wijkcoach als een traject dreigt vast te lopen maar dat gebeurt niet altijd. De rol van de wijkcoach wordt regelmatig door Rijnstad en PLANgroep over het hoofd gezien. Uit gesprekken met inwoners komt naar voren dat zij vaak zelf het initiatief moeten nemen om gedurende hun traject bij hun wijkcoach aan te kloppen voor extra ondersteuning. Uit deze gesprekken en die met hulpverleners blijkt dat begeleiding belangrijk is en de regiefunctie daarom meer aandacht behoeft. Veel trajecten blijken, vanwege het risico op uitval, kwetsbaar.

Ook op organisatieniveau is het belangrijk dat werkafspraken helder zijn en processen goed op elkaar zijn afgestemd. De gemeente neemt hierbij de regie door naast bilaterale overleggen met de afzonderlijke organisaties ook gezamenlijke overleggen te organiseren waarbij met alle betrokken organisaties wordt afgestemd. Betrokkenen geven aan dat mede door deze overleggen de samenwerking tussen partijen de afgelopen jaren is verbeterd.

Vraag 2c & 2f: Zijn er werkbare afspraken en criteria t.b.v. overdracht van klanten? Wat zijn in het gemeentelijke uitvoeringsbeleid aan te wijzen succes- en faalfactoren voor een effectieve schulddienstverlening?

Minder doorstroom na een striktere naleving werkafspraken

Met de uitvoerende partijen zijn duidelijke afspraken gemaakt over de afbakening van hun taken. In de praktijk werd hier in het verleden bij de overdracht van inwoners van sociale wijkteams aan Rijnstad echter vaak van afgeweken. Rijnstad geeft hierover aan dat de kwaliteit van de dossiers die de sociale wijkteams hen aanleverden in veel gevallen onvoldoende was en zij veel inwoners overnamen die nog geen compleet plan van aanpak (inclusief een berekening van het vrij te laten bedrag) hadden. Hierdoor nam Rijnstad in feite ook een gedeelte van de werkzaamheden over die formeel bij de sociale wijkteams waren belegd. Rijnstad stelt dat mede hierdoor de tijd die men per inwoner kwijt is, hoger is dan de norm waarop de vergoeding die zij van de gemeente ontvangen is gebaseerd. Sinds Rijnstad om deze reden heeft besloten om de werkafspraken strikter toe te passen en alleen nog complete dossiers over te nemen, is het aantal personen dat instroomt in een stabilisatietraject sterk afgenomen.

De overdracht van inwoners van Rijnstad naar PLANgroep verloopt over het algemeen goed.

Vraag 2d: Signaleren en doorverwijzen: zijn de wijkteams voldoende toegerust met expertise over schulddienstverlening kunnen zij schulden tijdig signaleren?

Specialistische taken voor generalistische wijkcoaches

Met de striktere toepassing van afspraken zijn partijen zich er bewuster van geworden dat de wijkcoaches verantwoordelijk zijn voor een cruciaal onderdeel van de schulddienstverlening. Het woord 'intake' dekt de lading eigenlijk niet goed, omdat van wijkcoaches aanzienlijk meer wordt verwacht dan alleen het opnemen van gegevens. Zij dienen met de inwoner een volledig zicht te krijgen op alle inkomsten, uitgaven en schulden en te komen tot een plan van aanpak.

Het roept vragen op – met name ten aanzien van de complexere zaken – omdat de meeste wijkcoaches geen schulddienstverleningsachtergrond hebben. De afgelopen tijd wordt binnen de Sociale wijkteams daarom gewerkt aan de versterking van de intake-functie, onder andere door scholing en deskundigheidsbevordering en de inzet van de 'aandachtsfunctionarissen schulddienstverlening'. Dit zijn coaches met een achtergrond in de schulddienstverlening die hun collega-wijkcoaches met kennis kunnen ondersteunen. In enkele Sociale wijkteams, wordt elke overdracht aan Rijnstad nu door zo'n aandachtsfunctionaris begeleid. Of dit tot de gewenste verbetering leidt, moet de komende tijd blijken.

Vraag 2e: Hoe lang duurt het voordat een burger met (dreigende) problematische schulden wordt geholpen? Welke doorlooptijden zijn er vervolgens?

Geen wachttijden en een beperkt zicht op doorlooptijden

Bij alle drie de organisaties zijn er geen wachttijden en kan er als inwoners zich aanmelden op korte termijn een eerste gesprek worden ingepland. Er zijn geen cijfers over de totale tijd die het kost vanaf het moment dat een inwoner zich meldt totdat er een oplossing voor hem wordt bereikt. Rijnstad en PLANgroep monitoren de doorlooptijden van hun eigen organisatie, maar een overkoepelend beeld ontbreekt. De doorlooptijd van een stabilisatietraject bij Rijnstad bedraagt 8 maanden en zou men graag terugbrengen naar 6 maanden. Rijnstad geeft aan dat de caseload per medewerker en het overnemen van taken van het wijkteam (zie voorgaande) bepalend zijn voor de relatief lange doorlooptijd. Schuldhulpverleners van PLANgroep hebben gemiddeld 115 dagen nodig om een regeling te treffen met schuldeisers. Bij complexe dossiers en wanneer er sprake is van schulden bij een bank, kan het voorkomen dat de NVVK-norm van 120 dagen die hiervoor staat wordt overschreden.

Voor de Sociale wijkteams worden er geen cijfers over de doorlooptijd bijgehouden. Uit gesprekken met inwoners komt het beeld naar voren dat deze soms lang is, in uitzonderlijke gevallen zelfs enkele jaren. Dit komt door het handelen van de inwoner zelf, zoals een beperkte doortastendheid, begrip en terughoudendheid om zaken uit handen te geven. Maar ook de kennis van Wijkcoaches over de voorwaarden en mogelijkheden om toegelaten te worden tot een schuldregeling (bijvoorbeeld voor ondernemers of in het geval van een fraudevordering) wordt benoemd als een belemmerende factor.

Vraag 2g: Hoe is de nazorg georganiseerd om te voorkomen dat mensen terugvallen en opnieuw schulden maken?

Nazorg formeel niet belegd

De NVVK-module 'nazorg' heeft aandacht. Hoewel in de praktijk wijkcoaches hiervoor verantwoordelijk lijken, is deze module formeel bij geen van de drie partijen belegd. Wijkcoaches zijn regiehouder en sluiten dossiers ook niet af nadat een schuldregeling is afgerond. Maar er is niet vastgelegd welke ondersteuning zij na afloop van het traject bieden.

7.3 Ten aanzien van het bereik en de kosten

Hoofdpijnen

Samenvattend kan over bereik en kosten gesteld worden:

- Naar schatting maakte in 2017 per 10.000 Arnhemmers er tussen de 130 en 194 gebruik van schulddienstverlening. Dit is hoger dan in gemeenten van vergelijkbare omvang in dat jaar (110) en dan het landelijk gemiddelde (92).
- Een verklaring hiervoor is dat Arnhem ten opzichte van gemeenten met een vergelijkbare omvang, meer huishoudens heeft die moeten rondkomen van een laag inkomen.
- De gemeente heeft maatregelen genomen op belangrijke factoren die de toegankelijkheid van de schulddienstverlening kunnen belemmeren.
- Arnhem geeft meer geld uit aan schulddienstverlening dan het landelijk gemiddelde Arnhem besteedt 1.574 euro per 100 inwoners, landelijk is dat 1.190 euro per 100 inwoners.
- Er is overigens geen inzicht in de kosten die wijkteams maken ten aanzien van schulddienstverlening .

Verbeterpunten zijn:

- Inzicht in de omvang en samenstelling van de doelgroep inwoners met problematische schulden en welk gedeelte hiervan wordt bereikt.
- Inzicht in hoeveel mensen worden geholpen met de hulp van het wijkteam. Inmiddels is de registratie hierop uitgebreid. De komende tijd moet blijken of deze het gewenste inzicht oplevert.

Vraag 3a: Worden de mensen die schulddienstverlening nodig hebben, bereikt?

Geen compleet beeld van het bereik

Omdat sociale wijkteams tot nu toe niet registreerden hoeveel inwoners met schuldenproblematiek zich bij hen meldden, bestaat er geen compleet beeld van het totale aantal inwoners dat in de afgelopen jaren gebruik maakte van schulddienstverlening. Naar schatting maakte in 2017 per 10.000 Arnhemmers er tussen de 130 en 194 gebruik van schulddienstverlening. Dit is hoger dan in gemeenten van vergelijkbare omvang in dat jaar (110) en dan het landelijk gemiddelde (92). En dit is in lijn met het relatief hoge armoedecijfer in Arnhem. In 2018 nam het aantal dossiers bij

PLANgroep toe ten opzichte van 2017, maar het aantal aanmeldingen bij Rijnstad nam af (zie conclusies ten aanzien van het proces en de uitvoering).

Of Arnhem een groter deel van de doelgroep inwoners met problematische schulden weet te bereiken dan andere gemeenten is op basis van de beschikbare informatie niet te zeggen. Wel komt uit de gesprekken en een analyse van het Arnhemse beleid naar voren dat de gemeente maatregelen heeft genomen op belangrijke factoren die de toegankelijkheid van de schulddienstverlening kunnen belemmeren. Zo wordt er samengewerkt met woningcorporaties, energiebedrijven en zorgverzekeraars om schulden in een vroeg stadium op te sporen, is er laagdrempelige toegang in de wijk en er is begeleiding voor niet zelfredzame burgers. Ook zijn er aparte voorzieningen voor groepen die niet aan de formele toegangseisen voor een schuldregeling voldoen (bijvoorbeeld zelfstandigen en jongeren).

Vraag 3b: Wat zijn de resultaten van de gemeentelijke schulddienstverlening (prestaties in aantallen, effecten, en kosten?)

Succespercentage schuldregelingen hoog, geen zicht op uitval in voortraject

In 2017 is er door de schuldhulpverleners van PLANgroep voor 246 Arnhemmers een regeling getroffen met hun schuldeisers. De meeste van hen zullen na drie jaar weer schuldenvrij zijn (het uitvalpercentage bij PLANgroep is 4 procent op jaarbasis). Inclusief aanmeldingen voor de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp), lukt het de schuldhulpverleners van PLANgroep – zoals eerder aangegeven in de vorige paragraaf – voor 92 procent van de inwoners die bij hen worden aangemeld om tot een oplossing te komen.

Bij deze percentages dient aangemerkt te worden dat er geen goed beeld bestaat op de uitval in het voortraject. Waarschijnlijk wordt de lage uitval ook voor een belangrijk gedeelte veroorzaakt doordat er in het voortraject al relatief veel van inwoners wordt gevraagd.

Grip op de kosten

Sinds de schulddienstverlening in 2015 is uitbesteed, zijn de kosten hiervoor door de gemeente vastgesteld op 2,4 miljoen euro. De kosten voor de uitvoerende organisaties blijven jaarlijks binnen de hiervoor vastgestelde budgetten. De wijkteams verrichten hun activiteiten in het kader van de schulddienstverlening vanuit een lumpsum die zij krijgen voor alle taken die zij moeten uitvoeren. Het bedrag dat Rijnstad ontvangt is vanaf 2015 voor een periode van 4 jaar vastgelegd. PLANgroep krijgt een vast bedrag per inwoner die zij ondersteunen of bij hen wordt aangemeld en de kosten hiervan blijven jaarlijks ruim binnen het vastgestelde budgetplafond.

Arnhem geeft meer geld uit aan schulddienstverlening dan het landelijk gemiddelde. Arnhem besteedt 1.574 euro per 100 inwoners, landelijk is dat 1.190 euro per 100 inwoners. Gemeenten van gelijke omvang besteden 1.190 euro per 100 inwoners. Dit is in lijn met het feit dat armoede en schulden in Arnhem relatief frequent voorkomen. Het bedrag per persoon die wordt ondersteund door de schulddienstverlening ligt in Arnhem tussen de 813 en 1.213 euro en dit is rond het bedrag dat gemeenten van vergelijkbare omvang besteden (1.077 euro per inwoner) en het landelijk gemiddelde (1.155 euro per inwoner).

7.4 Ten aanzien van de ervaringen van inwoners

Hoofdpijnen

Samenvattend kan over ervaringen van inwoners gesteld worden:

- Inwoners weten hun weg naar het wijkteam snel te vinden.
- De ervaringen met wijkcoaches zijn positief. Mensen voelen zich gehoord door hun coach. Zij hebben het gevoel dat de coach aan hun kant staat en voor hun belang opkomt. Dat betekent niet dat daarmee iets bereikt wordt.
- Het kan lang duren voordat schulddienstverlening echt op gang komt.
- Het duurt regelmatig lang voordat er duidelijkheid is over inkomen, uitgaven en schulden. Het duurt ook regelmatig lang voordat duidelijk is wel traject het meest passend is.
- Stabilisatietrajecten verlopen zelden in een rechte lijn. De meeste trajecten kennen hick ups. Alledaagse zaken kunnen leiden tot onduidelijkheid en tot vertraging.
- De hulp aan ondernemers met schulden moet worden verbeterd. Duidelijk moet worden hoe het Bureau bijstandverlening zelfstandigen het best kan worden betrokken bij de Arnhemse route.

Vraag 4a & 4b: Wat zijn ervaringen van inwoners (schuldenaren inclusief ondernemers en schuldeisers) met (de verschillende instrumenten binnen) de schulddienstverlening en wat ervaren zij als succes- en faalfactoren voor een effectieve schulddienstverlening? Wat zijn de oorzaken van door klanten genoemde succes- en faalfactoren voor een effectieve schuldhulpverlening?

Inwoners hebben vertrouwen in hun wijkcoach, doortastendheid varieert

Uit de 27 gesprekken die wij voerden met Arnhemmers met schulden komt naar voren dat geen van hen er lang over heeft gedaan om erachter te komen waar zij zich konden aanmelden voor hulp. Wel bestond er vaak schroom om de eerste stap naar hulp te zetten; vanwege schaamte, angst om de regie kwijt te raken, of gelatenheid. Wanneer mensen eenmaal over deze schroom zijn heengestapt, ervaart vrijwel iedereen dat zij hun wijkcoach kunnen vertrouwen en voelt men zich meteen gehoord en begrepen. Dit neemt niet weg dat inwoners verschillen ervaren in de voortvarendheid waarmee zaken door de wijkcoach worden opgepakt. Het duurt soms lang voor de situatie in kaart is gebracht en het kan lang duren voordat duidelijk is hoe een inwoner geholpen kan worden en ook voordat er daadwerkelijk actie wordt ondernomen om tot oplossingen te komen.

Tevredenheid over deskundigheid schuldhulpverleners Rijnstad ondanks soms lange duur stabilisatietrajecten

Ook tijdens de stabilisatiefase bij Rijnstad ervaren inwoners dat het lang kan duren voordat duidelijk is waar zij aan toe zijn. Stabilisatietrajecten verlopen zelden in een rechte lijn en op een enkeling na had iedereen met wie wij spraken op een zeker moment last van hick ups. Kijkend naar de afzonderlijke verhalen van inwoners, blijkt dat de meest alledaagse zaken kunnen leiden tot onduidelijkheid en tot vertraging van het proces. Bijvoorbeeld omdat de inwoner ondernemer is/was, een betwistbare schuld heeft, onduidelijk is of hij zijn verdien capaciteit wel voldoende benut of omdat er tijdens de intake een schuldeiser over het hoofd is gezien.

Desondanks zijn inwoners over het algemeen positief over de deskundigheid van de schuldhulpverleners van Rijnstad. In veel gevallen wijten inwoners de vertraging aan oorzaken die bij hen zelf of hun situatie liggen, bijvoorbeeld dat er tijdens het traject nieuwe schulden opdoken of dat men nog niet bereid was om noodzakelijke stappen te zetten. In sommige gevallen geven komt uit de verhalen ook naar voren dat voor minder zelfredzame inwoners het een probleem kan zijn dat er veel aan hen zelf wordt overgelaten. Schuldhulpverleners van Rijnstad hebben beperkt tijd per inwoner en de wijkcoach heeft weliswaar de rol van regiehouder gedurende het gehele traject, maar wordt lang niet altijd proactief betrokken als er stagnatie of uitval dreigt.

PLANgroep wordt door de inwoners die wij hebben gesproken ervaren als een organisatie die meer op afstand opereert. Zij hebben geen specifieke verwachtingen van PLANgroep, anders dan dat gemaakte afspraken worden nagekomen en zijn hier tevreden over.

De ondersteuning voor ondernemers verdient extra aandacht

In Arnhem worden ondernemers als aparte doelgroep onderscheiden binnen de schulddienstverlening. Hulp is voor hen in principe geregeld in het kader van de Bbz-regeling. Deze regeling wordt uitgevoerd binnen de gemeente door het Bureau bijstandsverlening zelfstandigen. De steun die zij biedt is louter financieel van aard. De praktijk leert echter dat ook bij ondernemers financiële problemen vaak niet op zich zelf staan, ook zij blijken behoeften te kunnen hebben aan hulp op ook andere terreinen. Dit blijkt uit de gesprekken die wij met 27 inwoners voerden. Zeven van hen waren ondernemer. Bij tenminste vier kwamen de financiële problemen niet zozeer voort uit hun bedrijf maar hingen vooral samen met privéomstandigheden. Zij deden uiteindelijk een beroep op het wijkteam. Hoewel ondernemerschap de weg naar het wijkteam niet in de weg staat, vormde het ondernemerschap wel een belemmering voor het oplossen van de schulden. Deze hulp stagneerde vervolgens altijd vanwege het ondernemerschap. Al snel was onduidelijk welk traject het meeste perspectief zou bieden, met vertraging tot gevolg. Soms kwam die vertraging voort uit gebrek aan kennis, ervaring en/of afstemming tussen hulpverleners en werden inwoners tussen instanties doorverwezen zonder dat zij verder kwamen. In deze gevallen bleek de wijkcoach moeite te hebben de regie te voeren. Voor ten minste zes van de zeven geïnterviewde ondernemers is de schuldhulp uiteindelijk geboden in het reguliere traject, nadat zij hun bedrijf hadden opgegeven, met vertraging en oplopende schulden van dien. Voor enkelen bleek het opgeven van het bedrijf een lastig proces. Ook is het de vraag of het in deze gevallen altijd nodig was geweest het bedrijf op te heffen. Sommige gemeenten, zoals Den Haag of Amsterdam, vergoeden de kosten van schulddienstverlening aan ondernemers, waardoor er meer mensen in aanmerking kunnen komen voor een saneringskrediet (Bbz) om hun schulden op te lossen of ondernemers kunnen kiezen voor een spaarsanering.

Bureau zelfstandigen wil de dienstverlening aan ondernemers met schulden graag verder uitbreiden om deze groep beter van dienst te kunnen zijn. Mogelijke uitbreiding qua dienstverlening kan bijvoorbeeld bestaan uit: projecten voor preventie van schulden bij ondernemers, een betere begeleiding van ondernemers bij het indienen van de Bbz-aanvraag (bijvoorbeeld door te kijken of er aanvullende inkomsten zijn te genereren) of de inkoop van meer nazorg (bijvoorbeeld budgetteringsgesprekken) na het toekennen van een Bbz-krediet. Kortom: hoewel er de afgelopen tijd duidelijke verbeteringen zijn gerealiseerd in het beleid voor ondernemers met schulden, zijn verdere verbeteringen

mogelijk. Een nadere verkenning naar diverse verbeteropties en bijbehorende kosten is wenselijk.

Bijlage 1: Casussen van inwoners

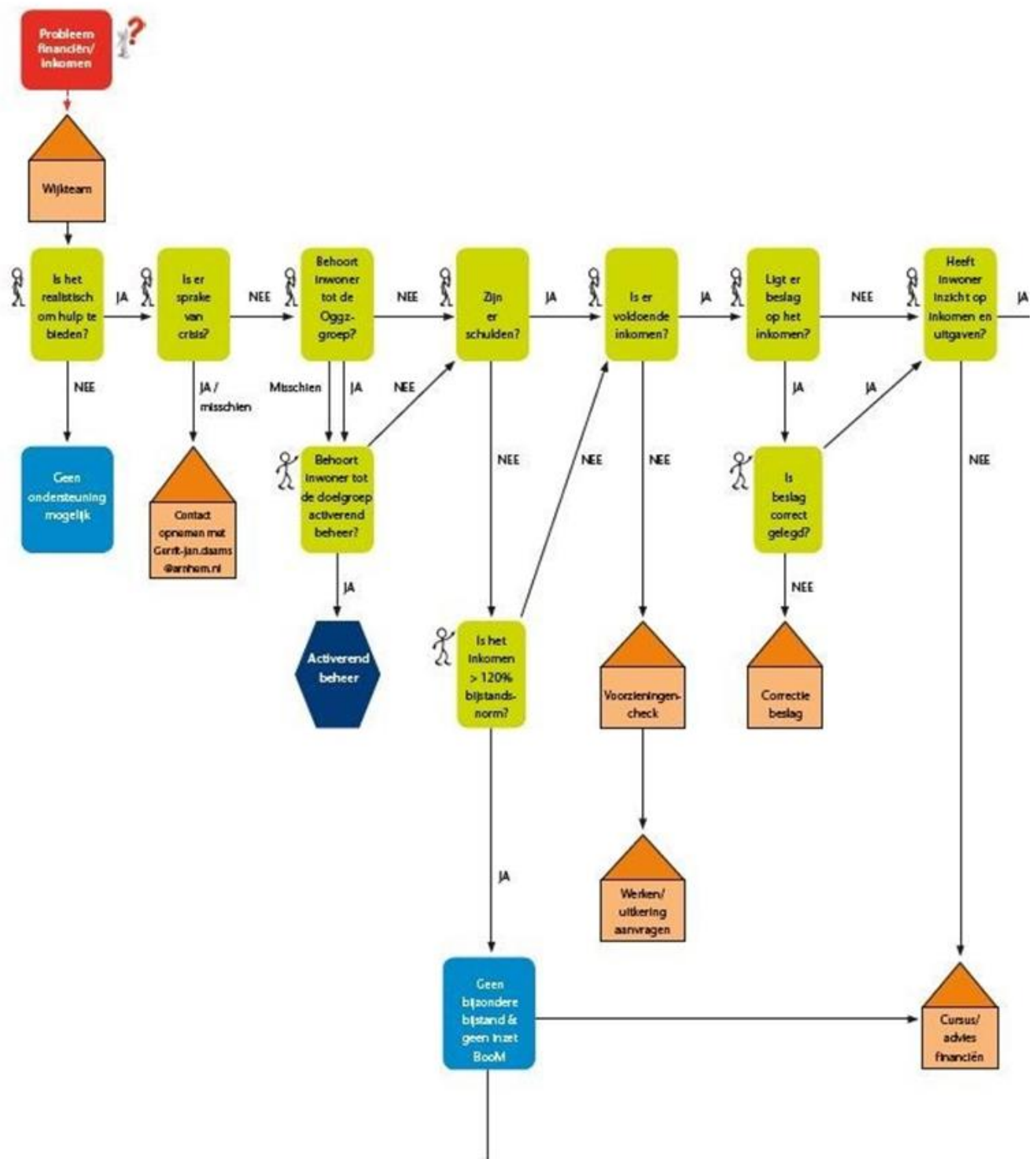
In november en december 2018 spraken wij met 27 inwoners over hun ervaringen met de hulp die zij kregen vanwege problematische schulden. In onderstaand overzicht geven wij per inwoner - rekening houdend met hun privacy - een globaal beeld van de situatie en het verloop van het hulptraject.

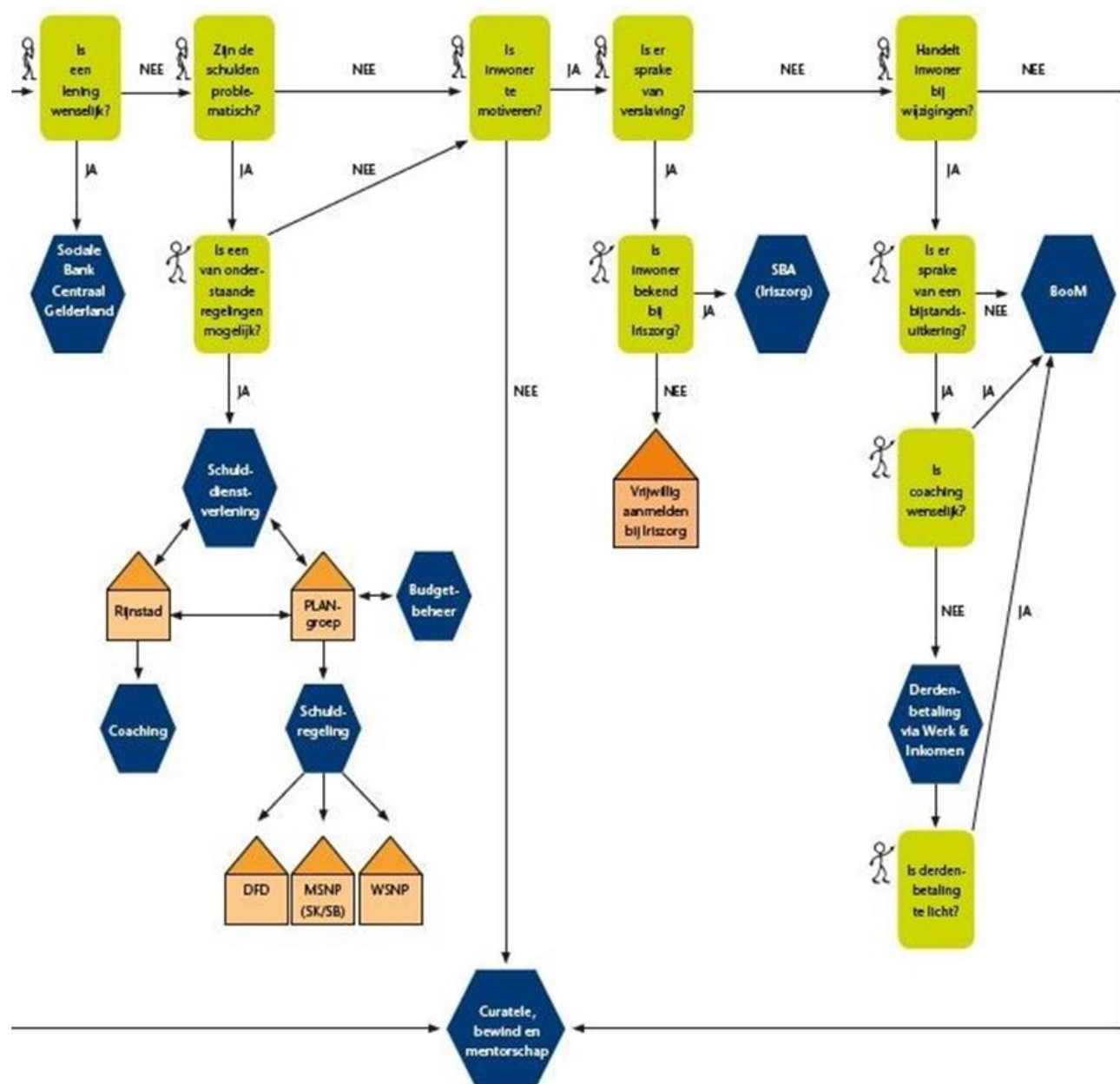
Nr.	Inwoner	Hoe lang geleden meldde de inwoner zich voor schuldhulp?	Hoe staat het er nu voor?
1	Vrouw, twintiger, samenwonend met een kind	4 jaar	Stabilisatie gaat moeizaam, vrouw woont met haar gezin in een te duur huis (staat op wachtlijst), man verdient minimum loon, vrouw heeft geen inkomen, noch uitkering, ziet voor zichzelf geen rol weggelegd om schulden af te lossen (die zijn door haar man gemaakt).
2	Man, veertiger, alleenwonend	1,5 jaar	Is recent gestart met minnelijk traject bij PLANgroep. Hulp stagneerde eerder bij Rijnstad vanwege boetes en stagneerde later ook nog een keer bij PLANgroep vanwege een schuldeiser die niet mee wilde werken.
3	Vrouw, veertiger, alleenstaand met twee kinderen	7 maanden	Heeft last van depressie, het lukt nog steeds niet om zelf de post open te maken. Daarnaast moet een rechtszaak worden afgewacht tegen een bewindvoerder die nalatig zou zijn geweest en oplopende schulden heeft veroorzaakt (er zijn enkele vorderingen die worden betwist).
4	Vrouw, veertiger, samenwonend	3 jaar	Schulden komen voort uit een winkel en een gedwongen verkoop van een huis. Vrouw wordt eerst geadviseerd door het Bureau Zelfstandigen van de gemeente. Onduidelijk was hoe deze vrouw geholpen moest worden. Heeft binnenkort weer een gesprek met Rijnstad. Er is nog geen plan.
5	Vrouw, twintiger, alleenwonend	7 maanden	Kampt met een burn out, heeft nog steeds moeite zaken op te pakken. Zit in een stabilisatietraject bij Rijnstad, een minnelijke regeling bij PLANgroep lijkt nabij.
6	Man vijftiger, samenwonend	7 jaar	Zit in een minnelijke regeling bij PLANgroep, duurde lang. Man was ondernemer, werkte aanvankelijk niet goed mee in stabilisatiefase, is door wijkcoach weer in het traject geholpen. De man en zijn vrouw zijn al langer afhankelijk van verschillende Wmo-voorzieningen.
7	Vrouw, dertiger, alleenstaand met twee kinderen	2 jaar	Zit bijna een jaar in een minnelijk traject bij PLANgroep. Het loopt goed. Inwoner heeft het op orde.
8	Man, vijftiger, alleenwonend	6 jaar	Zit sinds een week in Wsnp. Leidde een tijdje een zwervend bestaan. Woont nu in een zorgcentrum.
9	Vrouw, twintiger, alleenstaand met drie kinderen	7 jaar	Is licht verstandelijk beperkt, heeft duurzaam ondersteuning nodig. Zit sinds 2 maanden bij

			PLANGroep. Er zijn echter nieuwe schulden gevonden.
10	Man, vijftiger, alleenwonend	3 maanden	Is aangemeld bij Rijnstad, wacht op eerste gesprek daar. Had vanwege ontslag (faillissement werkgever) inkomensterugval. Is nu stabiel (geen nieuwe schulden)
11	Man, twintiger, alleenwonend (op een kamer)	1,5 jaar	Inwoner heeft Wajong-uitkering. Woonde tot anderhalf jaar geleden in een begeleid wonen project. Was aangemeld bij Rijnstad, maar is weer teruggevallen. Inwoner wordt wellicht geholpen met beschermingsbewind.
12	Man, vijftiger	10 jaar	Na scheiding meldt een man zich voor hulp. Hij wordt geholpen bij het vinden van huisvesting en bij zijn schulden. Het loopt niet goed. BAC raakte dossier kwijt. Bewindvoerder en budgetcoach werkten niet goed samen.
13	Vrouw, twintiger, alleenstaand moeder, met een kind en zwanger van een tweede kind	7 maanden	Wacht op rechterlijke uitspraak toewijzing bewindvoerder, die aan de slag gaat met stabilisatie voor schuldregeling. Er zijn juridische complicaties i.v.m. scheiding, twijfel of ze wel 3 jaar van beperkt leefgeld kan rondkomen.
14	Vrouw, vijftiger alleenstaand	2 jaar	Is via PLANGroep bij wijkteam terecht gekomen. Zat bij PLANGroep maar dat mislukte. Nu wordt ze met haar financiën geholpen door zowel wijkteam als Rijnstad. Mevrouw heeft het helemaal uit handen gegeven. Meldt zich een deurwaarder dan belt ze het wWijkteam
15	Vrouw, zestiger, alleenstaand	Langere tijd (heeft destijds hulp van BAC ontvangen)	Wspn werd afgewezen door rechter. Is begin 2018 opnieuw naar Rijnstad gegaan. Heeft nu intakegesprek bij PLANGroep.
16	Vrouw, twintiger, alleenstaand	2 jaar	Mevrouw had een eigen zaak, waar schulden uit zijn ontstaan. Heeft te maken met een malafide schuldeiser (haar voormalig franchisegever) die geen eenduidig zicht geeft in de vordering. Zeer complexe zaak. Vrouw is in beeld bij wijkteam, Rijnstad en Over Rood. Niemand weet echter goed wat te doen. Vrouw is radeloos.
17	Vrouw, vijftiger samenwonend met kind	Langer dan 10 jaar	Gezin wordt op meerdere terreinen ondersteund, o.a. met Jeugdzorg. Zijn destijds in een Wspn-traject gestrand (klachten over BAC), maar zitten nu al weer ruim 2 jaar in een Wspn-traject, met ondersteuning van wijkcoach gaat dat nu goed.
18	Man, veertiger, alleenstaand	3 jaar	Was tot 3 jaar geleden dakloos, heeft nu een huurhuis. Zit sinds 1,5 jaar bij Rijnstad. Heeft volgende week intake bij PLANGroep
19	Man, zestiger samenwonend met kind	Langer dan 10 jaar	Man heeft meer dan € 350.000 schuld door gedwongen verkoop huis na scheiding. In 2008 werd Wspn afgewezen, man moest 10 jaar wachten. Man leeft al 10 jaar alleen van beslagvrije voet.
20	Vrouw, dertiger, alleenstaand met kind	2 jaar	Vrouw zit in de crisisopvang. Schuldienstverlening kwam niet direct op gang omdat de perspectieven op stabilisatie onduidelijk waren. Rijnstad stelde aanvankelijk

			als voorwaarde dat mevrouw een eigen woning had.
21	Vrouw, veertiger, alleenstaand met twee kinderen	2 jaar	Woonde tot één jaar geleden een jaar in een crisisopvang. Schulden ontstaan o.a. door ten onrechte ontvangen uitkering. Is niet tevreden over wijkcoach, wel over Rijnstad.
22	Vrouw, twintiger, alleenstaand met twee kinderen	?	Vrouw is door energiebedrijf bij Vroeg Eropaf aangemeld. Pas na gesprekken met de schuldhulpverlener realiseert de vrouw zich dat de schulden veel hoger zijn. Wijkteam is niet in beeld.
23	Man, vijftiger	1,5 jaar	Heeft schulden overgehouden aan een café dat hij bezat. Inwoner heeft ook medische klachten en is afhankelijk van bijstand.
24	Man alleenstaand, vijftiger	2,5 jaar	Is via Vroeg Eropaf bij Rijnstad gekomen. Man was eerder 10 jaar dakloos, heeft eerder in een andere gemeente al in een schuld-hulpverleningstraject gezeten, heeft moeite om de post open te maken.
25	Vrouw, twintiger, inwonend bij familie	1 jaar	Heeft mentale (PTS) en fysieke klachten, ontvangt WW. Schulden zijn ontstaan in een huwelijk, dat inmiddels is beëindigd. Wordt geholpen door Rijnstad. Heeft zich direct bij Rijnstad gemeld. Vrouw kende Rijnstad vanwege de hulp die zij eerder ontving (i.v.m. met haar relatieproblemen).
26	Man, zestiger, alleenstaand, gescheiden	4 maanden	Ging over van een WW-uitkering naar een IOAW uitkering. Moest 7,5 week wachten op beschikking. Kreeg tegelijkertijd een vordering van Belastingdienst en had nog een consumptief krediet bij de bank. Werd door bank verwezen naar gemeente. Werd door gemeente doorverwezen naar wijkteam. Zit nu bij Rijnstad.
27	Man veertiger, alleenwonend, gescheiden	1 jaar	Is gedetineerd geweest, is via reclassering bij wijkteam gekomen, is nu gevorderd in het stabilisatietraject bij Rijnstad.

Bijlage 2: Arnhemse route

Geïnterviewde personen

Inwoners die gebruik maken van schulddienstverlening	Benaderd via Sociale Wijkteams	17 inwoners
	Benaderd via Rijnstad	10 inwoners
Gemeente Arnhem	Wethouder	Martien Louwers
	Bestuursadviseur (opdrachtgever schulddienstverlening voor Sociale Wijkteams, Rijnstad en PLANgroep)	Astrid Sleiderink
	Juridisch Adviseur	Marijn van Wolfen
	Bestuursadviseur Armoede en Schulden	Liesbeth Gerritsen-Menkveld
	Senior Bestuursadviseur (opdrachtgever Sociale Wijkteams)	Sella Meijs
	Business controller	Egon Zweers
	Business controller	Carlo Verhoef
Sociale Wijkteams	Bestuur Sociale Wijkteams en Teamleider Wijkteam Noord-Oost	Han van Burken
	Bestuur Sociale Wijkteams en Teamleider Wijkteam Centrum/Spijkerkwartier/Arnhemse Broek	Els Bouwman
	Bestuur Sociale Wijkteams en Teamleider Wijkteam Malburgen	Mirjam Otten
	Bestuur Sociale Wijkteams, Teamleider Presikhaaf	Andy Kwakman
	Wijkcoach Wijkteam Presikhaaf	Sofie Janssen
	Wijkcoach Wijkteam Presikhaaf	Karin Jansen
	Wijkcoach Wijkteam Malburgen	Maya Prins
	Wijkcoach Wijkteam Malburgen	Marleen Hissink
	Wijkcoach Wijkteam Centrum	Marcel Roelofs
	Wijkcoach Wijkteam Centrum	Laura Koning
	Wijkcoach Wijkteam Noord-Oost	Martijn Vos
	Wijkcoach Wijkteam Noord-Oost	Henk Jan Kastein
Rijnstad	Operationeel Manager	Wendy Peters
	Projectleider Schulddienstverlening	Sanne Dekkers
	Schuldhulpverlener	Manon Visser
	Schuldhulpverlener	Hanneke Bisperink
	Schuldhulpverlener	Elske van der Borgh
	Sociaal Raadsman	Bart Houkes
	Sociaal Raadsvrouw	Anita Peters
	Sociaal Raadsvrouw	Iris Kryszat
PLANgroep	Operationeel Manager	Annemiek Swart
	Regiocoördinator	Tom Appelboom
	Schuldhulpverlener	Lisanne Mokveld
	Schuldhulpverlener	Elisabeth van de Glind
	Teamcoördinator	Nayanne Geefhuizen
Overige partijen	Budgetbeheerder	Bart Zinnemers
	Iriszorg, Hoofdbegeleider regio Arnhem en Achterhoek	Inez Berentsen
	Humanitas, Coördinator Thuisadministratie Arnhem	Kees Spruit

Schriftelijke bronnen

- Algemene Rekenkamer. (2016). *Aanpak problematische schulden*. Den Haag.
- Arum, S., & Schoorl, R. (2015). *Sociale (wijk)teams in vogelvlucht*. Utrecht: Movisie.
- Baan, A., Louwes, K., & Oostveen, A. (2016). *Evaluatierapport Wet gemeentelijke schulddienstverlening*. Utrecht: Berenschot (in opdracht van ministerie van SZW).
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2018). *Armoede en sociale uitsluiting, 2018*. Den Haag.
- Gemeente Arnhem. (2011). *Beleidsplan Activerende Arnhemse Schulddienstverlening*.
- Gemeente Arnhem. (2012). *Beleidsregels schulddienstverlening gemeente Arnhem*. decentrale.regelgeving.overheid.nl.
- Gemeente Arnhem. (2016). *Beleidsnota doorontwikkeling Armoedeagenda en Schulddienstverlening*.
- Gemeente Arnhem. (2017). *Arnhem in cijfers, Overzicht van de gemeente Arnhem in cijfers en grafieken*. Arnhem: Onderzoek & Statistiek.
- Gemeente Arnhem. (sd). *De Arnhemse route voor financiële oplossingen (stroomschema)*.
- Gemeente Arnhem. (november 2014). *Samen Actief tegen Armoede, Arnhemse Armoedeagenda 2015 – 2018*.
- Gemeente Arnhem, Afdeling Onderzoek en Statistiek. (2015). *Evaluatie Budgetondersteuning op Maat - Boom*.
- Geuns, R. v., Jungmann, N., & Weerd, M. d. (2011). *Klantprofielen voor schulddienstverlening*. Amsterdam, Utrecht: Regioplan, Hogeschool Utrecht.
- In 't Veld, R., Westerbeek, J., & Winters, R. (2016). *Een Onbemind Probleem, Voorstudie maatschappelijke kosten-batenanalyse schuldenproblematiek*. Tilburg, Den Haag, Rotterdam: Universiteit van Tilburg, Kwink, Rebel Group.
- Inspectie SZW. (2017). *Toegankelijkheid Schulddienstverlening*. Den Haag: Programma Participatie en Financiële Zelfredzaamheid.
- Jungmann, N., & Kruis, G. (2014). *Het verhaal achter de cijfers, De doorstroming van de minnelijke schulddienstverlening naar de wettelijke schuldsanering*. Hogeschool Utrecht, Regioplan, NVVK.
- Jungmann, N., Wesdorp, P., & Schruer, E. (2017). *De eindjes aan elkaar knopen, Cruciale vragen bij financiële problematiek in de wijk*. Den Haag: Platform 31.
- Ministerie van SZW. (2017). *Kamerbrief over diverse onderwerpen van het schuldenbeleid*. Den Haag.
- NVVK. (2014). *Gedragscode schulddienstverlening*.

- NVVK. (sd). *Jaarverslag 2017*. Utrecht.
- PLANgroep. (sd). *Jaarverslag 2017*. Culemborg: PLANgroep.
- Pommer, E., & Boelhouwer, J. (2017). *Burgers (de)centraal, Overall rapportage Sociaal domein 2016*. Den Haag: SCP.
- Putten, B. v., & Schoot Uterkamp, T. (2017). *Schulddienstverlening in Nederland, Een inventarisatie van beschikbare gegevens over schulddienstverlening in Nederland*. Groningen: KWIZ.
- Rijnstad. (2018). *Jaarrapportage Rijnstad, Activerende Schulddienstverlening*. Arnhem: Rijnstad.
- Rijnstad. (2018). *Rijnstad Produktwijzer*.
- Stichting wijkteams Arnhem. (2018). *Jaarverslag 2017, Doen wat nodig is vanuit kracht en vermogen*. Arnhem.
- Tiemeijer, W. (2016). *Eigen schuld? Een gedragswetenschappelijk perspectief op problematische schulden*. Den Haag, Amsterdam: WRR, Amsterdam University Press.
- Tuzgöl-Broekhoven, A., Atalikyayi, R., Berge, E. t., Berg, W. v., & Hanse, D. (2018). *Een open deur? Een onderzoek naar de toegang tot de gemeentelijke schulddienstverlening*. Den Haag: Nationale Ombudsman.
- Tuzgöl-Broekhoven, A., Ten Berge, E., Van den Berg, W., & Hanse, D. (2018). *Een open deur? Het vervolg, Onderzoek naar de toegang tot de gemeentelijke schulddienstverlening onder 251 Nederlandse gemeenten*. Den Haag: Nationale Ombudsman.
- Tuzgöl-Broekhoven, A., Van den Berg, W., Govers, E., & Hanse, D. (2016). *Burgerperspectief op schulddienstverlening, Een onderzoek naar de ervaringen van burgers met gemeentelijke schulddienstverlening*. Den Haag: Nationale Ombudsman.
- Van Dongen, L. (2016). *Wijkteams Arnhem, een onderzoek naar activiteiten van wijkcoaches voor inwoners met financiële problemen*. Amsterdam: Bureau PENG.
- Van Eijkel, R., Gerritsen, S., & Vermeulen, W. (2019). *De wijkteam-benadering nader bekeken, Het effect van de inzet van wijkteams op Wmo-zorggebruik*. Den Haag: Centraal Planbureau.
- Westhof, F., De Ruig, L., & Kerckhaert, A. (2015). *Huishoudens in de rode cijfers*. Zoetermeer: Panteia.

Aan de gemeenteraad

Datum : 8 januari 2019
Zaaknummer : 309949
Contactpersoon : Liesbeth Gerritsen-Menkveld
Telefoonnummer : 026 3772385

Onderwerp: Uitvoering amendement Schulden Voorkomen (17A50)

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de inzet van de middelen en in gang gezette acties naar aanleiding van het Amendement Schulden Voorkomen (17A50).

Inleiding

In november 2017 hebt u als gemeenteraad het Amendement Schulden Voorkomen aangenomen. In dit amendement staan vier thema's centraal:

- 1) mensen op een laagdrempelige manier informeren over geldzaken door daarover kennis verstrekken;
- 2) de mogelijkheid creëren voor mensen om in gesprek te komen over geldzaken met adviseurs of ervaringsdeskundigen;
- 3) hiervoor bestaande initiatieven te ondersteunen of nieuwe te ontwikkelen;
- 4) 'Vroeg Eropaf' uitbreiden door afspraken te maken met zoveel mogelijk instanties zodat schulden zo snel mogelijk kunnen worden aangepakt.

Wij informeren u hierbij hoe wij de beschikbare middelen hebben ingezet en welke activiteiten en acties in gang zijn gezet.

Schulden Voorkomen

Uit onderzoek blijkt dat tussen het ontstaan van de eerste betalingsachterstand en aanmelding schulddienstverlening gemiddeld vijf jaar zit. De schuld is dan gemiddeld €42.100,- bij 12 tot 15 schuldeisers. Het is dan veel ingewikkelder schulden op te lossen dan wanneer mensen er vroeger bij zijn. Wij willen dat mensen eerder hulp zoeken en vinden bij betalingsachterstanden zodat (problematische) schulden kunnen worden voorkomen. Een risicovol moment voor het ontstaan van betalingsachterstanden is wanneer iemand een zogenaamd 'life event' doormaakt. Denk hierbij aan scheiding, overlijden van een partner, verlies van werk etc. Het is belangrijk dat mensen zich ervan bewust zijn dat dit invloed kan hebben op hun financiële situatie en dat ze hier advies over en hulp bij kunnen krijgen door professionals en/of ervaringsdeskundigen.

Datum : 8 januari 2019
Zaaknummer : 309949
Pagina : 2

Laagdrempelig informeren van inwoners en in gesprek over geldzaken

In Arnhem hebben we een ruim aanbod aan financiële dienstverlening. Denk hierbij aan de Sociale Wijkteams, Schulddienstverlening, Sociaal Raadslieden, budgetchecks, Budgetondersteuning op Maat (BooM), formulierenbrigade, voorzieningencheck, financieel cafés, thuisadministratie, energiecoaches, informatieve en zelfhulpwebsites, verschillende cursussen, budgetcoaches, gastlessen op (v)mbo-scholen etc. Alleen is dit aanbod onvoldoende bekend bij de inwoners van Arnhem en komt het aanbod niet eenvoudig bij degenen die het wellicht nodig hebben. Dit blijkt ook uit het uitvoeringsplan dat er nu ligt in het kader van de besteding van de gift van de Dullertsstichting, waarbij blijkt dat voor jongeren het vinden van en vragen om hulp lastig is.

Wij werken daarom met professionals uit de stad aan een gezamenlijk communicatieplan. Wie willen wij wanneer bereiken? Via welk communicatiemiddel en wie communiceert hierover? Hiermee zorgen we als ketenpartners voor een eenduidige communicatiestrategie en delen wij de verantwoordelijkheid dat de drempel om hulp te vragen zo laag mogelijk wordt gemaakt.

Daarnaast bieden wij actief hulp aan inwoners met beginnende betalingsachterstanden met 'Vroeg Eropaf'. Hierbij worden inwoners die niet zelf de stap weten of durven te zetten naar financiële hulpverlening of advies, thuis bezocht met een vrijblijvend hulpaanbod.

Wij willen graag leren van de ervaringen die inwoners hebben opgedaan bij het zoeken naar en vinden van financiële hulpverlening. Daarom starten wij begin 2019 een onderzoek over het (hulp)aanbod en de wensen en behoeften van inwoners. Met de resultaten uit dit onderzoek willen wij het communicatieplan verbeteren en eventueel bestaande initiatieven evalueren of nieuwe initiatieven ontwikkelen. Dit vanuit de behoefte van de inwoners.

Startpunt Geldzaken Nibud

Sinds november 2018 is Arnhem aangesloten bij Startpunt Geldzaken van het Nibud. De online geldplannen van Startpunt Geldzaken bieden ondersteuning aan de grote groep inwoners die (nog) geen professionele hulp ontvangt. Er zijn verschillende geldplannen beschikbaar, bijvoorbeeld 'kom uit de geldzorgen', 'beter rondkomen', 'rondkomen met kinderen' en sinds kort ook 'bijna 18'. De geldplannen zijn gratis beschikbaar voor de inwoners, anoniem te gebruiken, zodat de privacy is geborgd en leiden tot een op de eigen situatie toegesneden concreet actieplan. De geldplannen zijn gericht op het voorkomen van problematische schulden (preventief) en bevatten een verwijzing naar hulpverleners waar nodig (curatief). In het communicatieplan nemen we op hoe we de inwoners het meest effectief kunnen informeren over het bestaan van de geldplannen. De vrijwilligers van Stichting Rijnstad, Humanitas en SWOA krijgen trainingen, zodat zij inwoners kunnen ondersteunen bij het gebruik van de geldplannen.

Uitbreiding crediteuren en huisbezoeken Vroeg Eropaf

In het najaar van 2018 zijn zorgverzekeraar VGZ, zorgverzekeraar CZ en energiemaatschappij Eneco aangesloten bij 'Vroeg Eropaf'. Wij zijn in gesprek met energieleverancier Essent en een aantal kleinere woningbouwverenigingen in Arnhem. Wij verwachten dat zij begin 2019 het convenant ook zullen ondertekenen. In het convenant is een paragraaf opgenomen waarin staat dat nieuw aan te sluiten

Datum : 8 januari 2019
Zaaknummer : 309949
Pagina : 3

partners uitsluitend tot de branche van woningcorporaties, particuliere woningverhuurders, zorgverzekeraars en/of nutsbedrijven moeten behoren, waarmee wij ons in deze fase vooral richten op crediteuren van de vaste lasten.

Dankzij de toename van crediteuren aan 'Vroeg Eropaf' verwachten wij ook meer aanmeldingen voor huisbezoeken. Hiervoor benutten en reserveren wij vanuit het amendement middelen om bij een stijging van het aantal matches ook daadwerkelijk de huisbezoeken te kunnen gaan doen.

Financiën

	2018	2019	2020
Aansluiting geldplannen Nibud	€ 3.000,-	€ 3.000,-	€ 3.000,-
2 trainingen vrijwilligers over gebruik geldplannen	€ 2.500,-	€ 2.500,-	€ 2.500,-
Onderzoek doelgroep		€ 2.500,-	
Communicatieplan		€ 2.000,-	
Uitbreiding crediteuren en huisbezoeken Vroeg Eropaf	€ 90.000,-	€ 90.000,-	
Nadere invulling Schulden Voorkomen			€ 94.500,-
Totaal	€ 95.500,-	€ 100.000,-	€ 100.000,-

In 2019 hebben we beter zicht op het gemiddeld aantal huisbezoeken voor Vroeg Eropaf. Ook zijn dan de onderzoeksresultaten van Vroeg Eropaf en het doelgroeponderzoek voor de communicatie afgerond. Wij kunnen dan beter bepalen waar we het vermelde bedrag onder 'nadere invulling Schulden Voorkomen' voor in kunnen gaan zetten.

Communicatie

Het streven is om in maart 2019 het nieuwe convenant 'Vroeg Eropaf' te tekenen met de huidige en nieuwe convenantpartijen. Ook zijn dan de onderzoeksresultaten van Vroeg Eropaf bekend, zoals hierboven vermeld. Wij informeren u hier apart over.

In het najaar van 2019 zullen wij u informeren over de actuele stand van zaken van de inzet van de middelen en in gang gezette acties voor de uitvoering van het Amendement Schulden Voorkomen.

Hoogachtend

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Amendement Schulden voorkomen

De gemeenteraad van Arnhem op 6 november bijeen ter bespreking van de MJPB 2018-2021.

Overwegende dat:

- Er is een grote groep Arnhemmers is die moeite heeft om de eindjes aan elkaar te knopen;
- Wanneer er een verandering plaatsvindt in iemands leven, zoals verlies van werk of echtscheiding, dat allerlei gevolgen heeft, ook voor de financiën;
- Het belangrijk is dat mensen daarover goed worden geïnformeerd;
- Daarmee schulden kunnen worden voorkomen, wat op termijn weer kosten kan besparen.

Besluit:

- Mensen op een laagdrempelige manier te informeren over geldzaken door daarover kennis te verstrekken;
- De mogelijkheid te creëren voor mensen om in gesprek te komen over geldzaken met adviseurs of ervaringsdeskundigen;
- Hiervoor bestaande initiatieven te ondersteunen of nieuwe te ontwikkelen;
- 'Vroeg er op af' uit te breiden door afspraken te maken met zoveel mogelijk instanties zodat schulden zo snel mogelijk kunnen worden aangepakt;
- Hiervoor de komende 3 jaar 100.000 euro per jaar vrij te maken en gedekt uit de Algemene Reserve;
- Dit als zodanig te verwerken in de MJPB 2018-2021;
- De raad bij de perspectiefnota te informeren over de inzet van de middelen.

Martien Louwers

Cathelijne Bouwkamp

Lea Manders

PvdA

GroenLinks

Arnhem Centraal

uitslag stemming 19/19
stemmen staken
beslissing uitgesteld tot
een volgende vergadering (13/11/17)

13/11/17

AANGENOMEN

Voor **20** Amendement "Schulden voorkomen" (17A50)

Tegen **19**

D66

0 8

Andeweg
Kemperman
Loor
de Vroome
Venhoek
Güven
Kaatee
Hamersveld

SP.

0 8

J. Elfrink
van Geffen
Kusters
Lenting
Lunter
van Sprang
Çetintas
Noordzij

PvdA

5 0

Louwers
de Vries
A-Kum
Greving
Aylward-Straatsma

4 0

Combée
Kalthoff
van der Zee
Keldeman

GROENLINKS

4 0

Bouwkamp
de Groot
Peters
Coenders

0 3

Karssenbergh
Montfrooy
van Dillen-Koorn

2 0

Manders
van der Laak

ChristenUnie

2 0

Becker
Broersma

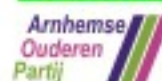

1 0

Bal

Totaal

39

1 0

van Beers

1 0

de Groot

Aan de gemeenteraad

Datum : 24 april 2018
Zaaknummer : 250146
Contactpersoon : Astrid Sleiderink
Telefoonnummer : 026 377.4772

Onderwerp: rol gemeente als schuldeiser

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de inhoud van deze brief over de resultaten van het onderzoek naar de rol van de gemeente als schuldeiser.

Inleiding

Op 20 december 2016 hebben wij u in een raadsbrief [documentnummer 2016-09-00986] geïnformeerd dat het college zichzelf de opdracht heeft gegeven te laten onderzoeken wat de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente is als schuldeiser. Dit vanuit het besef dat wij als gemeente moeten voorkomen dat inwoners door ons beleid of onze werkwijze financiële problemen of schulden krijgen of dat deze verergeren. Inwoners hebben recht op maatwerk en dat moeten we actief aanbieden.

Gemeente als schuldeiser

Wat is de belangrijkste conclusie uit onderzoek?

De algemene conclusie is dat de gemeente haar rol en verantwoordelijkheid als schuldeiser goed invult. Er zijn geen aanwijzingen dat de gemeente bij het uitoefenen van haar rol als schuldeiser veroorzaker is van financiële problemen of financiële problemen door haar handelen verergeren. De buitenwacht ervaart, zeker de laatste jaren, dat de gemeente meer en meer maatwerk biedt. Er is binnen de gemeente aandacht voor de problematiek rondom schulden. Toch zijn er ook verbeteringen mogelijk. Hiervoor zijn het in rapport aanbevelingen opgenomen.

Wat is de reactie van het college op de resultaten van het onderzoek?

Het college is blij met de conclusie van het onderzoek dat de gemeente Arnhem haar rol en verantwoordelijkheid als schuldeiser goed invult. De gemeente heeft het lef getoond haar eigen rol tegen het licht te houden. Het college is verheugd dat er geen aanwijzingen zijn dat de gemeente veroorzaker is van financiële problemen of dat de financiële problemen verergeren door het handelen van de gemeente. Het college erkent dat er ruimte is voor verbetering. Hiervoor zijn in het rapport aanbevelingen geformuleerd die verder uitgewerkt moeten worden.

Datum : 24 april 2018
Zaaknummer : 250146
Pagina : 2

Conclusie

Wij bieden u dit onderzoek ter informatie aan. Het college laat het aan de raad of hij in het rapport aanleiding ziet om het huidig beleid rondom de rol van de gemeente als schuldeiser aan te passen.

Hoogachtend

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris,

de burgemeester,

Aan de gemeenteraad

Datum : 30 oktober 2018
Zaaknummer : 302190
Contactpersoon : Astrid Sleiderink
Telefoonnummer : 026 3774772

Onderwerp: Vervolgonderzoek Nationale Ombudsman naar toegang schulddienstverlening

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de resultaten van een vervolgonderzoek van de Nationale Ombudsman naar de toegang van de schulddienstverlening.

Inleiding

Begin 2018 publiceerde de Nationale Ombudsman een rapport over de toegang tot de schulddienstverlening. Dit rapport 'Een open deur?' was gebaseerd op een onderzoek onder tien gemeenten en een gemeenschappelijke regeling. De toenmalige raad is hierover geïnformeerd met een raadsinformatiebrief op 6 maart 2018 (zaaknummer 224796). Belangrijkste conclusie uit die brief was dat de sociale wijkteams voldeden aan de belangrijkste aanbevelingen van de Nationale Ombudsman. Na dit eerste onderzoek heeft de Nationale Ombudsman een enquête laten houden onder alle bij de Nationale Ombudsman aangesloten gemeenten. De gemeente Arnhem heeft hier ook aan meegewerkt. Op 13 september 2018 is het rapport 'Een open deur? - het vervolg' openbaar gemaakt. Naast een algemeen rapport heeft de gemeente Arnhem een brief gekregen met de eigen resultaten. Op deze wijze wil de Nationale Ombudsman aan gemeenten kenbaar maken welke punten voor verbetering vatbaar zijn als het gaat om de toegang tot schulddienstverlening. Hierbij bieden wij u het rapport en de brief aan.

Conclusie vervolgonderzoek Nationale Ombudsman naar toegang schulddienstverlening

De Nationale Ombudsman onderscheidt drie fasen in de toegang: de aanmeldfase, de intakefase en de beoordelingsfase. De uitvoeringspraktijk in Arnhem voldeed ten tijde van de enquête niet op alle punten aan het normenkader van de Nationale Ombudsman. De sociale wijkteams zijn sindsdien bewust bezig geweest met die punten, waardoor de huidige uitvoeringspraktijk nu waarschijnlijk geheel voldoet aan het normenkader van de Nationale Ombudsman.

Aanmeldfase: De aanmeldfase voldeed volgens de Nationale Ombudsman niet aan het normenkader omdat Arnhem niet voldeed aan één van de zes punten. In 2017 werd het persoonlijk aanmeldgesprek bijna altijd gevoerd door iemand met (basis)kennis van het schulddienstverleningstraject in de gemeente. De sociale wijkteams constateerden hier zelf ook een verbeterpunt. Alle wijkcoaches hebben nu een cursus schulddienstverlening gehad, zodat het aanmeldgesprek nu altijd door iemand met basiskennis van de schulddienstverlening wordt gevoerd. Daarmee voldoen de sociale wijkteams nu aan alle zes punten van de aanmeldingsfase.

Datum : 30 oktober 2018
Zaaknummer : 302190
Pagina : 2

Intakefase: De intakefase voldeed volgens de Nationale Ombudsman aan het normenkader doordat het goed scoorde op alle twee beoordeelde punten.

Beoordelingsfase: De beoordelingsfase voldeed volgens de Nationale Ombudsman niet aan het normenkader, omdat de uitvoeringspraktijk op onderdelen voor verbetering vatbaar was of de uitvoeringspraktijk niet beoordeeld kon worden op basis van de standaardantwoorden in de enquête.

- De sociale wijkteams hanteren geen weigeringsgronden voor toegang tot schulddienstverlening. Hiermee scoort Arnhem goed volgens het beoordelingskader. De sociale wijkteams bieden een alternatief als mensen door technische belemmeringen (zoals een fraudevordering) niet in aanmerking komen voor een schuldregeling of een saneringskrediet. In alle gevallen wordt gekeken wat wel kan voor een inwoner. Zo kan vrijwillige thuisadministratie worden ingeschakeld, budgetondersteuning op maat (BooM) of een wijkcoach blijft zelf langer betrokken bij een inwoner.
- In de enquête was kennelijk ingevuld dat een inwoner niet altijd schriftelijk wordt medegedeeld dat zijn aanvraag voor schuldhulp is afgewezen. Volgens de sociale wijkteams wordt een afwijzing altijd schriftelijk gedaan. De sociale wijkteams geven echter aan dat een afwijzing niet of nauwelijks voorkomt; als iemand niet doorverwezen kan worden naar Rijnstad of PLANgroep wordt een inwoner door de wijkcoach geholpen. Wanneer tijdens het traject de hulpverlening stopt, ontvangt de inwoner een brief waarin de reden wordt vermeld. In de afwijzingsbeschikking is een bezwaarclausule opgenomen.
- De sociale wijkteams deelden voor 1 januari 2018 niet altijd schriftelijk mee dat een aanvraag voor schulddienstverlening was toegewezen. Sinds 1 januari 2018 wordt wel altijd schriftelijk medegedeeld dat de aanvraag voor schulddienstverlening is toegewezen. In de beschikking wordt aangegeven welke organisatie de schulddienstverlening gaat realiseren. In afstemming met deze organisatie wordt bepaald welke vorm wordt ingezet.

Vervolg

Als college vinden wij vinden dit onderzoek zo belangrijk dat we de Arnhemse rekenkamer verzoeken het normenkader en de aanbevelingen van de Nationale Ombudsman mee te nemen in hun onderzoek naar de effectiviteit en efficiency van de schulddienstverlening in Arnhem. De Nationale Ombudsman is van plan dit onderzoek over twee jaar te herhalen.

Hoogachtend

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)

- Rapport 'Een open deur? Het vervolg'.
- Brief van Nationale Ombudsman aan college van B&W

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem

Geacht college,

In maart 2018 heb ik in vervolg op mijn rapport '*Een open deur?*' een grootschalig onderzoek uit eigen beweging ingesteld naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening. Ik heb u hierover bij brief van 16 maart 2018 geïnformeerd. Het onderzoek is nu afgerond. Met deze brief informeer ik u over de uitkomsten van dit onderzoek voor uw gemeente. Eerst zal ik ingaan op de aanleiding en opzet van dit onderzoek en daarna op de uitkomsten ervan.

Aanleiding

Eind 2017 heb ik een onderzoek gedaan bij tien gemeenten en één gemeenschappelijke regeling.¹ Ik heb een beeld gekregen van de manier waarop deze gemeenten de toegang tot de schuldhulpverlening hebben ingericht en in hoeverre zij daarin drempels opwerpen. Dat onderzoek heb ik in januari 2018 afgerond met de publicatie van het rapport "*Een open deur?*" De belangrijkste conclusie van dat rapport was dat gemeenten aan burgers nog niet altijd een laagdrempelige en brede toegang tot schuldhulp bieden en dat de toegang op een aantal punten verbeterd kan worden. Ik kondigde een vervolgonderzoek aan.

Vervolgonderzoek via een enquête

Ik heb het (vervolg)onderzoek ingesteld onder alle gemeenten die onder de bevoegdheid van de Nationale ombudsman vallen.² Ook heb ik de ombudsvoorzieningen van gemeenten waar ik niet bevoegd over ben, gevraagd mee te werken aan het onderzoek.³

Met dit onderzoek wil ik in beeld brengen in hoeverre gemeenten in de praktijk uitvoering geven aan de uitgangspunten voor breed toegankelijke schuldhulpverlening, zoals ik die heb geformuleerd in het rapport "*Een open deur?*" Wij hebben de deelnemende gemeenten of, namens hen de gemeenschappelijke regeling waar zij onderdeel van uit maken, verzocht een vragenlijst in te vullen over de wijze waarop de toegang tot de schuldhulpverlening in hun gemeente is vormgegeven.⁴

1 Het kan zijn dat een gemeenschappelijke regeling voor de gemeente heeft gereageerd, als de gemeente daar de toegang tot de schuldhulpverlening heeft belegd. In deze brief wordt dan ook gesproken over 'gemeente'.

2 Bij de Nationale ombudsman zijn op dit moment 274 gemeenten aangesloten.

3 Onder andere in de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Groningen en voor de provincie Zeeland.

4 De informatieverstrekking over de toegang tot de schuldhulpverlening valt buiten het kader van dit onderzoek.

Postadres

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Tel: (070) 356 35 63

Fax: (070) 360 75 72

bureau@nationaleombudsman.nl

www.nationaleombudsman.nl

Doorkiesnummer

(070) 356 35 32 ATB/gn

Datum

13 september 2018

Ons nummer

201804870

Uw bericht

Uw kenmerk

Bijlagen

1

Behandelend medewerker

mw. mr. A.J.H. Tuzgöl-Broekhoven

Onderwerp

Vervolgonderzoek toegang
gemeentelijke schuldhulpverlening

Enquête

Onderzoeksbureau DSP-groep heeft bij 298 gemeenten een vragenlijst uitgezet en daarop is voor 251 gemeenten gerespondeerd.⁵ Dat is een responspercentage van 84%. De vragen in de vragenlijst hadden betrekking op 2017. Het is ons gebleken dat de uitvoeringspraktijk bij een aantal gemeenten inmiddels is veranderd.

Beoordelingskader

Om de antwoorden op de enquête te kunnen beoordelen en waarderen, heb ik een beoordelingskader geformuleerd. De beoordelingscriteria zijn gebaseerd op de in het rapport "*Een open deur?*" geformuleerde uitgangspunten en vindt u terug in bijlage 1 van het rapport. Het beoordelingskader is ten behoeve van dit onderzoek 'opgehangen' aan drie fasen die de ombudsman in het toegangsproces onderscheidt: de aanmeldfase, de intakefase en de beoordelingsfase.⁶

Rondetafel

Op 17 juli 2018 hebben wij een rondetafelbijeenkomst georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomst hebben wij de voorlopige bevindingen van het onderzoek aan medewerkers van acht gemeenten, de NVVK, Divosa en de VNG gepresenteerd.

Wij hebben hun de gelegenheid geboden hierop te reflecteren. Tevens hebben wij de deelnemers een aantal vragen voorgelegd met de bedoeling de resultaten beter te kunnen duiden. Tot slot hebben wij met de deelnemers het beoordelingskader besproken. Dit heeft ertoe geleid dat het beoordelingskader op een enkel punt is aangescherpt.

Uitkomsten onderzoek

In [ons rapport](#) treft u het eindresultaat van het onderzoek aan. Uit de reacties van gemeenten op de enquête maak ik op dat gemeenten een positieve ontwikkeling hebben doorgemaakt. Een groot deel van de geënquêteerde gemeenten is goed toegankelijk voor nieuwe aanvragers. Zij kunnen binnen enkele weken terecht voor een face-to-face-gesprek. De meeste gemeenten bieden ondersteuning aan de niet-zelfredzame burger in het schuldhulpproces. Weigeringsgronden lijken minder vaak en minder strikt te worden toegepast dan vroeger.

Toch heb ik ook enkele aandachtspunten. Zo zie ik dat er nog steeds (te veel) mensen voortijdig uitvallen in het toegangsproces; dat voor zelfstandigen de schuldhulpverlening nog onvoldoende toegankelijk is; en dat burgers nog niet altijd een gemotiveerde beschikking op een aanvraag ontvangen. Ook vind ik het zorgelijk dat bijna de helft van de aan het onderzoek deelnemende enquête geen exacte cijfers kon verstrekken. Deze cijfers zijn namelijk noodzakelijk om goed zicht te hebben op de aard en de omvang van de schuldenproblematiek van burgers. Niet

⁵ Gemeenten die deel uitmaken van een gemeenschappelijke regeling maar voor wie de verstrekte informatie per gemeenten kon worden uitgesplitst, ontvangen een individuele terugkoppeling.

⁶ De ombudsman realiseert zich dat gemeenten verschillen in de wijze waarop zij het toegangsproces hebben vormgegeven. Zo wordt bij sommige gemeenten geen onderscheid gemaakt tussen een aanmeldingsgesprek en intakegesprek.

alleen ten behoeve van verantwoording en evaluatie maar ook in het kader van toegankelijke en effectieve dienstverlening aan de burger.

Terugkoppeling resultaten

Net als andere gemeenten die aan de enquête hebben meegewerkt ontvangt u ook een individuele terugkoppeling van de resultaten. Deze terugkoppeling is opgenomen in de bijlage bij deze brief. Hierin staat aangegeven hoe uw gemeente heeft 'gescoord' op het beoordelingskader en - voor zover aan de orde - welke punten voor verbetering vatbaar zijn. Voor uw gemeente betekent dit op hoofdlijnen dat:

Fase van schuldhulpverlening	
Aanmeldfase	uitvoeringspraktijk voldoet niet aan normenkader Nationale ombudsman
Intakefase	uitvoeringspraktijk voldoet aan normenkader Nationale ombudsman
Beoordelingsfase	uitvoeringspraktijk voldoet niet aan normenkader Nationale ombudsman

Ter verduidelijking: alleen als er op alle aspecten 'goed' is gescoord, luidt onze conclusie dat uw uitvoeringspraktijk voldoet aan het normenkader van de Nationale ombudsman. In alle andere gevallen is niet aan het normenkader voldaan en is de praktijk voor verbetering vatbaar.

Voor meer inhoudelijke informatie verwijs ik naar de bijlage. Hierin leest u de scores op de afzonderlijke onderdelen van het schuldhulpverleningsproces. Wij gaan er vanuit dat de uitkomsten van ons onderzoek u helpen (voor zover nodig) de toegankelijkheid van schuldhulpverlening in uw gemeente (nog verder) te verbeteren. Ik verzoek u vriendelijk om een kopie van deze brief met bijlage door te sturen aan de leden van de gemeenteraad.

Regiobijeenkomsten

Wij verwachten in de loop van 2019 een aantal regiobijeenkomsten op ambtelijk niveau te organiseren waarbij wij gemeenten zullen uitnodigen om met elkaar in gesprek te gaan over de resultaten van het onderzoek en om 'best practices' uit te wisselen.

Vervolg

Ons voornemen is om over twee jaar weer een vergelijkbaar onderzoek uit te voeren. Dan zal zichtbaar worden of de toegankelijkheid van de schuldhulpverlening ten opzichte van de huidige situatie is verbeterd, zowel in het algemeen als in uw gemeente.

Nog vragen?

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, neemt u dan contact op met:

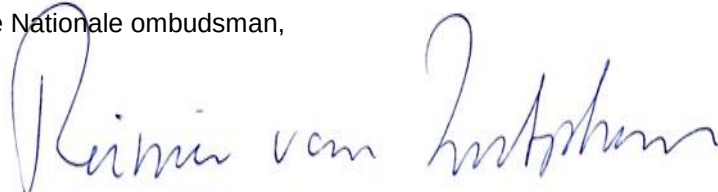
Annemarie Tuzgöl, via a.tuzgol@nationaleombudsman.nl of (070) 3563532;

Danny Hanse, via d.hanse@nationaleombudsman.nl of (070) 3563 646;

Walter vd Berg via w.vandenberg@nationaleombudsman.nl of (070) 3563 619;

Ellen ten Berge via e.tenberge@nationaleombudsman.nl of (070-3563630).

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

RESULTATEN VOOR UW GEMEENTE OVER 2017

1. Het persoonlijk aanmeldgesprek⁷

Bij het persoonlijk aanmeldgesprek onderscheidt de Nationale ombudsman vijf aspecten die hij afzonderlijk beoordeelt:

- De Nationale ombudsman vindt dat gemeenten burgers altijd een vrijblijvend persoonlijk (aanmeld)gesprek moeten aanbieden waarin hij zijn hulpvraag kan toelichten.
- De Nationale ombudsman vindt het noodzakelijk dat dit gesprek laagdrempelig is.

Laagdrempelig betekent in dit geval dat:

- a. de burger bij voorkeur op een decentrale locatie⁸ terecht kan; en
- b. een dergelijk gesprek snel kan plaatsvinden, bij voorkeur binnen vijf werkdagen na de eerste aanmelding.
- De Nationale ombudsman verwacht dat dit gesprek namens de gemeente wordt gevoerd door iemand met (basis)kennis van het schuldhulpverleningsproces.
- Aan een dergelijk gesprek zijn geen voorwaarden verbonden. Dit betekent onder andere dat het gesprek ook plaatsvindt als op voorhand duidelijk is dat de gemeente geen enkele vorm van schuldhulp zal verlenen.⁹
- Wanneer de burger niet op de gemaakte afspraak voor het persoonlijk aanmeldgesprek verschijnt, onderneemt de gemeente in ieder geval nog een poging om persoonlijk contact (via telefoon of huisbezoek) op te nemen met de burger en hem opnieuw te motiveren en uit te nodigen voor een gesprek.

Resultaten van uw gemeente:

Enquêtevraag	Antwoord	Beoordeling
Heeft een burger in uw gemeente altijd de mogelijkheid om in een persoonlijk (aanmeld)gesprek zijn schuldhulpvraag toe te lichten?	ja	goed
Waar kan een burger in uw gemeente terecht voor een persoonlijk (aanmeld)gesprek?	(ook) bij één of meer decentrale locaties of thuis	goed
Binnen hoeveel werkdagen kan dit persoonlijke (aanmeld)gesprek	0 tot 5 werkdagen	goed

⁷ In sommige gemeenten wordt dit persoonlijk (aanmeld)gesprek een informatie- en adviesgesprek genoemd. In dit onderzoek maakt de Nationale ombudsman onderscheid tussen een eerste persoonlijk face-to-face (aanmeld)gesprek en de intakefase.

⁸ Hieronder wordt ook een huisbezoek verstaan.

⁹ De volgende voorwaarden vindt de Nationale ombudsman wel redelijk. De aanvrager moet:

- ingezetene zijn van die gemeente;
- 18 jaar of ouder zijn;
- rechtmatig in Nederland verblijven (artikel 3 lid 4 Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening).

plaatsvinden?		
Wordt dit persoonlijk (aanmeld)gesprek gevoerd door iemand met (basis)kennis van het schuldhulpverleningstraject in de gemeente?	Niet altijd	voor verbetering vatbaar
Stelt u voorwaarden aan de burger voordat het persoonlijk (aanmeld)gesprek kan plaatsvinden?*	nee	goed
Wat doet u wanneer de burger van het persoonlijke (aanmeld)gesprek niet verschijnt op het gesprek?	persoonlijk contact (laten) opnemen (telefonisch of huisbezoek)	goed

*in deze monitor kan alleen het antwoord 'nee' met het beoordelingskader worden beoordeeld. De overige antwoorden ('ja', 'weet niet') konden vanwege de ongelijksoortigheid van de gegeven antwoorden niet worden beoordeeld.

2. De intakefase¹⁰

Bij de intakefase onderscheidt de Nationale ombudsman de volgende twee aspecten die hij beoordeelt.

- Wanneer de burger niet op de gemaakte afspraak voor een gesprek verschijnt onderneemt de gemeente in ieder geval een poging om persoonlijk contact (via telefoon of huisbezoek) op te nemen. Doel hiervan is om het contact met de burger te herstellen en hem te motiveren en uit te nodigen voor een gesprek.
- Als blijkt dat een burger tijdens het intakegesprek niet in staat is om de vereiste gegevens en bewijsstukken te verzamelen en aan te leveren dan biedt de gemeente in ieder geval aan dat hij hierbij wordt geholpen (al dan niet via een vrijwilliger of particuliere partij).

Resultaten van uw gemeente:

Enquêtevraag	Antwoord	Beoordeling
Wat doet u wanneer de burger niet verschijnt op het intakegesprek?	persoonlijk contact (laten) opnemen (telefonisch of huisbezoek)	goed
Wat is (zijn) de consequentie(s) wanneer blijkt dat de burger niet in staat is de vereiste gegevens en bewijsstukken aan te leveren die nodig zijn om een schuldhulpvraag in behandeling te nemen?	de gemeente verwijst de burger (ook) naar een partij die kosteloos kan helpen of de gemeente biedt zelf aan de burger te helpen	goed

¹⁰ De intakefase bestaat meestal uit meerdere gesprekken waarin informatie wordt verzameld over de financiële positie en persoonlijke omstandigheden van de schuldenaar. Vaak eindigt deze fase met een intakegesprek.

3. De beoordelingsfase¹¹

Bij de beslissing tot toelating/afwijzing onderscheidt de Nationale ombudsman zeven aspecten, die hij afzonderlijk beoordeelt:

- De Nationale ombudsman vindt het belangrijk dat gemeenten die weigeringsgronden in hun beleid hebben opgenomen daar terughoudend mee omgaan door in elk geval de individuele omstandigheden mee te wegen bij de beoordeling. Wanneer gemeenten weinig weigeringsgronden hebben of weigeringsgronden soepel toepassen, is de kans groter dat er meer aandacht is voor de individuele omstandigheden van de burger.
De kans op toelating tot de schuldhulpverlening wordt hierdoor in beginsel groter.¹²
- Als er weigeringsgronden worden gehanteerd, dan mogen deze alleen gelden voor de toelating tot een schuldregeling (saneringskrediet en schuldbemiddeling). Bij andere vormen van schuldhulpverlening (zoals budgetbeheer, budgetcoaching, duurzaam financiële dienstverlening of stabilisatie) worden geen weigeringsgronden toegepast.
- De ombudsman vindt het belangrijk dat burgers die niet in aanmerking komen voor enige vorm van schuldhulp een alternatief wordt geboden dan wel naar een andere vorm van begeleiding of ondersteuning worden doorverwezen.
- Wanneer een gemeente de toegang tot schuldhulp om wat voor reden dan ook ontzegt, gebeurt dit altijd (ook) schriftelijk en wordt het besluit goed gemotiveerd.
- In deze afwijzende beschikking vermeldt de gemeente de bezwaarclausule alsmede de naam van de behandelend medewerker met diens naam en contactgegevens (telefoonnummer of emailadres). Dit kunnen ook de contactgegevens zijn van een andere medewerker(s). Voorwaarde is wel dat die andere medewerker de beslissing kan toelichten.
- Wanneer een burger wordt toegelaten tot schuldhulp dan gebeurt dit altijd schriftelijk. In deze toelatingsbeschikking staat vermeld welke vorm van schuldhulp de gemeente aanbiedt. De gemeente mag hiervoor ook verwijzen naar het overeengekomen plan van aanpak.
- Ook vermeldt de gemeente in deze beschikking de naam en contactgegevens van de behandelend medewerker of van de medewerker die de beslissing kan toelichten.

Resultaten van uw gemeente:

Enquêtevraag	Antwoord	Beoordeling
Wordt bij de beoordeling van de aanvraag gewerkt met weigeringsgronden? Zo 'ja' zijn de gronden van toepassing op alle	geen weigeringsgronden of gronden alleen van toepassing op schuldbemiddeling of saneringskrediet	goed

¹¹ In deze fase wordt – meestal – na een intakegesprek - formeel besloten of, en zo ja voor welke vorm van schuldhulpverlening de aanvrager in aanmerking komt.

¹² De toegankelijkheid hangt niet alleen af van het aantal weigeringsgronden. Sommige gemeenten hanteren misschien zeven weigeringsgronden en gaan daar heel soepel mee om terwijl andere gemeenten met bijvoorbeeld vier weigeringsgronden veel minder soepel zijn.

vormen van schuldhulpverlening of alleen op schuldbemiddeling of saneringskrediet?		
Biedt u mensen die NIET in aanmerking komen voor schuldhulpverlening vanwege een weigeringsgrond, een alternatief?	onbekend	uitvoeringspraktijk kon op basis van het antwoord niet worden beoordeeld
Hoe wordt aan de burger medegedeeld dat zijn/haar aanvraag voor schuldhulp is afgewezen?	niet (altijd) schriftelijk	voor verbetering vatbaar
Vermeldt u altijd in de beschikking tot afwijzing de bezwaarclausule?	onbekend	uitvoeringspraktijk kon op basis van het antwoord niet worden beoordeeld
Hoe wordt aan de burger medegedeeld dat zijn/haar aanvraag voor schuldhulp is toegewezen?	niet (altijd) schriftelijk	voor verbetering vatbaar
Vermeldt u altijd in de beschikking tot toelating welke vorm van schuldhulpverlening u aanbiedt?	onbekend	uitvoeringspraktijk kon op basis van het antwoord niet worden beoordeeld

EEN OPEN DEUR? HET VERVOLG

Onderzoek naar de toegang tot de
gemeentelijke schuldhulpverlening onder
251 Nederlandse gemeenten

Een open deur? Het vervolg

Onderzoek naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening onder 251 Nederlandse gemeenten

Onderzoeksteam

Annemarie Tuzgöl-Broekhoven, projectleider

Ellen ten Berge, onderzoeker

Walter van den Berg, onderzoeker

Danny Hanse, onderzoeker

Datum: 13 september 2018

Rapportnummer: 2018/070

SAMENVATTING

Aanleiding

Dit onderzoek is een vervolgonderzoek op het rapport naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening “Een open deur?” (2018/010). De ombudsman concludeerde daarin dat gemeenten burgers nog niet altijd een laagdrempelige en brede toegang tot schuldhulp bieden en dat de toegang op een aantal punten verbeterd kan worden.

Doel onderzoek

In dit onderzoek gaat de ombudsman na in hoeverre Nederlandse gemeenten bij de toegang tot schuldhulpverlening de vier uitgangspunten die hij formuleerde in het eerdere rapport “Een open deur” in de praktijk brengen. De uitgangspunten borgen het burgerperspectief bij de toegang tot schuldhulpverlening.

De opzet van het onderzoek

Het onderzoek is medio maart 2018 gestart met een enquête onder 298 gemeenten. Er zijn voor 251 gemeenten gegevens ontvangen, een respons van 84%. De informatie uit de vragenlijst is samen met informatie uit het rapport “Een open deur?” als input gebruikt voor een rondetafelbijeenkomst met acht gemeenten en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Divosa en de NVVK. De uitkomsten van deze bijeenkomst zijn meegenomen in dit onderzoek.

Resultaten onderzoek

De deelnemende gemeenten ontvangen een individuele terugkoppeling van de resultaten. Zo maakt de ombudsman duidelijk welke punten – voor zover aan de orde – voor verbetering vatbaar zijn. De ombudsman wil het onderzoek over twee jaar herhalen.

Conclusies

De meeste gemeenten maken een positieve ontwikkeling door. Een groot deel van de geënkquêteerde gemeenten is toegankelijk voor nieuwe aanvragers. Zij kunnen binnen enkele weken terecht voor een face-to-face-gesprek. De meeste gemeenten bieden ondersteuning aan de niet-zelfredzame burger in het schuldhulpproces en weigeringsgronden lijken minder vaak en minder strikt te worden toegepast dan vroeger.

Toch heeft de ombudsman nog enkele aandachtspunten. Zo vindt hij dat er nog steeds (te veel) mensen voortijdig uitvallen in het toegangsproces; dat voor zelfstandigen de schuldhulpverlening nog onvoldoende toegankelijk is; en dat burgers nog niet altijd een gemotiveerde beschikking op een aanvraag ontvangen.

Ook vindt de ombudsman het zorgelijk dat bijna de helft van de aan het onderzoek deelnemende gemeenten geen exacte cijfers kan verstrekken.

Oproep aan gemeenten

Gelet op de resultaten van dit onderzoek roept de Nationale ombudsman gemeenten op om:

- Beter te registreren.
- Te kijken naar de oorzaken van en de oplossingen voor de uitval in het toegangsproces.
- Zich proactief en ‘inclusief’ op te stellen om te voorkomen dat burgers voortijdig afhaken.
- De toegang tot schuldhulpverlening voor zelfstandigen op korte termijn te verbeteren.
- Burgers altijd een beschikking met een deugdelijke motivering te verstrekken

Daarnaast geeft de Nationale ombudsman gemeenteraden in overweging zich te laten informeren door hun college van burgemeester en wethouders over de resultaten van de eigen gemeenten en de vraag voor te leggen of en zo ja welke stappen er gezet gaan worden naar aanleiding van dit rapport.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	7
1.1 Vooraf	7
1.2 Aanleiding onderzoek	7
1.3 Doel- en vraagstelling	8
1.4 Aanpak en reikwijdte	8
1.5 Leeswijzer	9
SCHULDHULPVERLENING: EEN GEMEENTELIJKE TAAK	10
2. HET BELANG VAN EEN BREDE TOEGANG TOT SCHULDHULP	12
2.1 Inleiding	12
2.2 Uitgangspunten voor (een behoorlijke) toegang tot schuldhulpverlening	12
3. ZIJN GEMEENTEN DUIDELIJK, OPEN EN TOEGANKELIJK?	14
3.1 Inleiding	14
3.2 De aanmelding	14
3.3 Een persoonlijk (aanmeld)gesprek zonder voorwaarden	17
3.4 Resumerend	19
4. HEBBEN GEMEENTEN OOG VOOR HET BELANG VAN DE BURGER?	20
4.1 Inleiding	20
4.2 Administratie op orde brengen en verzamelen van bewijsstukken	20
4.3 Uitval tijdens de aanvraagprocedure (aanmeld- én intakefase)	21
4.4 No show	23
4.5 Aanwezigheid (basis)kennis schuldhulpverlening	25
4.6 Resumerend	27
5. MAKEN GEMEENTEN EEN REDELIJKE AFWEGING?	28
5.1 Inleiding	28
5.2 Weigeringsgronden in beleid	28
5.3 Het toepassen van weigeringsgronden in de praktijk	30
5.4 Weigeringsgronden op bepaalde vormen van schuldhulpverlening?	32
5.5 Voorbijgaan aan een weigeringsgrond (coulance)	32
5.6 Resumerend	35

6. ZIJN GEMEENTEN TRANSPARANT EN BETROUWBAAR?	36
6.1 Inleiding	36
6.2 De afwijzende beslissing	36
6.3 De toekennende beschikking	39
6.4 Resumerend	41
7. CONCLUSIE NATIONALE OMBUDSMAN	42
7.1 Inleiding	42
7.2 Niet meten is niet weten	42
7.3 Conclusies	43
7.4 Oproep	45
BIJLAGE 1: HET BEOORDELINGSKADER	47

1 INLEIDING

1.1 Vooraf

Naar schatting hebben bijna 1,4 miljoen Nederlandse huishoudens problematische schulden of een risico daarop.¹ De impact van deze problematiek is groot: voor de schuldenaar, schuldeisers én de maatschappij. Vanuit de Rijksoverheid is voor de komende jaren budget uitgetrokken voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede. Met de vereenvoudiging van de beslagvrije voet, het moratorium en pilots rond vroegsignalering, zijn op dat gebied verschillende initiatieven ontwikkeld. Toch blijkt de vertaling naar de uitvoeringspraktijk lastig en is het zoeken naar de meest effectieve manier om armoede en schulden tegen te gaan. De Nationale ombudsman beoogt door middel van onder meer interventies en rapporten een bijdrage te leveren aan deze vertaalslag. Hij vindt het belangrijk dat de overheid beseft dat de wijze waarop zij is georganiseerd, met al haar verschillende onderdelen en regelingen, problemen oplevert voor veel mensen die van deze regelingen afhankelijk zijn. Daarom spreekt hij de overheid aan op haar verantwoordelijkheid en hamert hij er op dat burgers recht hebben op een inkomen waarmee zij in hun eerste levensonderhoud kunnen voorzien. Niet voor niks is "Schulden en Armoede" het afgelopen jaar gekozen als één van de thema's waarop de Nationale ombudsman zich de komende jaren richt. Onderwerpen als gemeentelijke schuldhulpverlening, de beslagvrije voet, coulance voor mensen die wel willen maar niet kunnen betalen en problemen rond toeslagen, hebben daarbij zijn bijzondere aandacht. Over het onderwerp gemeentelijke schuldhulpverlening heeft de Nationale ombudsman in de afgelopen periode met enige regelmaat rapporten gepubliceerd. Recent oordeelde hij naar aanleiding van een klacht van een bewindvoerder dat een gemeente – ook als zij de schuldhulpverlening heeft uitbesteed aan een gespecialiseerd bedrijf – verantwoordelijk blijft voor de uitvoering van de schuldhulpverlening.²

1.2 Aanleiding onderzoek

Anderhalf jaar na publicatie van het rapport "Burgerperspectief op schuldhulpverlening"³ ontving de Nationale ombudsman nog steeds klachten en signalen van burgers over de toegankelijkheid en kwaliteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening.⁴ Daarom besloot hij in de zomer van 2017 een onderzoek in te stellen onder tien gemeenten en één gemeenschappelijke regeling.⁵ Hij wilde in kaart brengen op welke wijze gemeenten de toegang tot de schuldhulpverlening hebben ingericht en onderzoeken in hoeverre zij daarin drempels opwerpen. Ten behoeve van dat onderzoek formuleerde hij vier uitgangspunten voor het borgen van het burgerperspectief in de toegang tot gemeentelijke schuldhulp. De onderzoeksresultaten⁶ van het onderzoek werden vervolgens aan deze uitgangspunten getoetst en besproken in een rondetafelbijeenkomst met wethouders van de bij

1 Kamerbrief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, "Brede Schuldenaanpak", 22 mei 2018, kenmerk 2018-0000095518.

2 Rapport Nationale ombudsman, 16 juli 2018. Rapportnummer [2018/053](#).

3 Rapport Nationale ombudsman, 'Burgerperspectief op schuldhulpverlening', een onderzoek naar ervaringen van burgers met gemeentelijke schuldhulpverlening, 11 mei 2016. Rapportnummer [2016/050](#). Met dit rapport wilde de ombudsman een bijdrage leveren aan de wetsevaluatie van de Wgs. Hij vond het belangrijk dat hierin ook de ervaringen van burgers werden meegenomen.

4 In de periode van mei 2016 tot juli 2017 ontving de Nationale ombudsman bijna 230 klachten.

5 <https://www.nationaleombudsman.nl/nieuws/2017/ombudsman-onderzoekt-buitensluiten-van-schuldhulpverlening>

6 Gedurende dat onderzoek bestudeerden onderzoekers van de ombudsman beleidsregels en de werkinstructies van de onderzochte gemeenten. Ook spraken zij er met verschillende (schuldhulp)professionals, onder wie beleidsmedewerkers, schuldhulpverleners en wijkteammedewerkers. Voorts bekeken zij tijdens elk bezoek aan deze gemeenten tussen de 50 en 100 schuldhulpdossiers, in totaal zo'n 730 dossiers. Tot slot hebben de onderzoekers telefonische interviews gehouden met verwijzende instanties en vrijwilligersorganisaties (variërend van een tot twee instanties per gemeente) en zijn bijna 230 klachten en signalen die bij de ombudsman waren binnengekomen, geanalyseerd.

dat onderzoek betrokken gemeenten. Op 19 januari 2018 publiceerde de Nationale ombudsman zijn rapport "Een open deur?"⁷ In dit rapport concludeerde hij onder meer dat gemeenten burgers nog lang niet altijd een laagdrempelige en brede toegang tot schuldhulp bieden en dat de toegang op een aantal punten verbeterd kon worden. Hij kondigde een vervolgonderzoek aan.

1.3 Doel- en vraagstelling

In dit onderzoek gaat de Nationale ombudsman na in hoeverre Nederlandse gemeenten bij de toegang tot schuldhulpverlening handelen in overeenstemming met de - in het rapport "Een open deur?" geformuleerde - uitgangspuntspunten voor het borgen van het burgerperspectief in de toegang tot gemeentelijke schuldhulpverlening. Hij heeft een onderzoek ingesteld onder alle, bij de Nationale ombudsman aangesloten, gemeenten.⁸ Het onderzoek werd medio maart 2018 geopend met een brief aan het college van burgemeester en wethouders van deze gemeenten. De niet bij de Nationale ombudsman aangesloten gemeenten werden via de lokale ombudsvoorzieningen geïnformeerd en gevraagd deel te nemen. Naast de landelijke "overall-rapportage" neergelegd in dit rapport, stuurt de Nationale ombudsman de aan het onderzoek deelnemende gemeenten een individuele terugkoppeling van de resultaten.⁹ Op deze wijze wil hij aan gemeenten kenbaar maken welke punten – voor zover aan de orde - naar zijn oordeel voor verbetering vatbaar zijn als het gaat om de toegang tot schuldhulp.¹⁰ De Nationale ombudsman is voornemens het onderzoek over twee jaren te herhalen.

1.4 Aanpak en reikwijdte

De ombudsman heeft onderzoeksbureau DSP-Groep te Amsterdam¹¹ opdracht gegeven een vragenlijst uit te zetten onder alle bij hem aangesloten gemeenten en een aantal niet-aangesloten gemeenten. De vragen in de enquête zijn gebaseerd op de vier uitgangspunten die de ombudsman eerder formuleerde in "Een open deur?" Voordat deze vragenlijst werd verzonden is deze eerst in concept voorgelegd aan vijf gemeenten. Deze vijf gemeenten hebben de enquête getest op uitvoerbaarheid en vraagstelling.

Deze enquête is vervolgens voorgelegd aan 298 gemeenten. Er zijn voor 251 gemeenten gegevens ontvangen. Een respons van 84%. Niet iedere gemeente heeft alle vragen kunnen beantwoorden.¹² Voor tien gemeenten (die onder eenzelfde gemeenschappelijke regeling vallen) werden alleen gegevens ontvangen over aantallen. Voor sommige gemeenten, die onderdeel uitmaken van gemeenschappelijke regelingen, is alleen cumulatieve informatie ontvangen. Een individuele uitsplitsing van de resultaten voor deze gemeenten bleek dus niet mogelijk. De informatie uit de vragenlijst is samen met informatie uit het rapport "Een open deur?" als input gebruikt voor een rondetafelbijeenkomst met ambtenaren van acht gemeenten en medewerkers van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Divosa en NVVK. Deze bijeenkomst vond plaats op 17 juli 2018 op het Bureau van de Nationale ombudsman. Tijdens de rondetafelbijeenkomst werden de voorlopige bevindingen van het onderzoek aan de deelnemers gepresenteerd. Zij werden in de gelegenheid

7 Rapport Nationale ombudsman, 'Een open deur?', een onderzoek naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening, 19 januari 2018, Rapportnummer [2018/010](#). Hierna aangeduid als: "Een open deur?"

8 Op 1 januari 2018 waren dit 274 gemeenten.

9 Het beoordelingskader waaraan de resultaten zijn getoetst staat beschreven in bijlage 1.

10 De al bestaande Divosa Benchmark Armoede en Schulden biedt geen landelijk overzicht van de uitvoeringspraktijk. Het is een instrument voor individuele gemeenten om de cijfers uit hun uitvoeringspraktijk te vergelijken met die van andere gemeenten.

11 <https://www.dsp-groep.nl>.

12 Hiervoor hebben gemeenten verschillende redenen aangevoerd. Sommige gemeenten lieten weten dat relevante cijfers/rapportages (nog) niet voorhanden waren of dat zij niet goed met de gestelde vragen uit de voeten konden.

gesteld hierop te reflecteren. Ook legde de ombudsman de deelnemers een aantal nadere vragen voor. De uitkomsten van deze bijeenkomst zijn meegenomen in dit onderzoek.

Tot slot nog dit: De ombudsman beseft dat medewerkers van de gemeentelijke schuldhulpverlening zich in het kader van de *uitvoering* van schuldhulpverlening niet uitsluitend bezig houden met belangen van schuldenaren. Ook belangen van schuldeisers spelen in dit kader een relevante rol. Dit onderzoek richt zich echter uitsluitend op de *toegang* tot de gemeentelijke schuldhulpverlening voor burgers met problematische schulden. De Nationale ombudsman vindt het belangrijk dat deze mensen tijdig en adequaat worden geholpen of worden ondersteund.

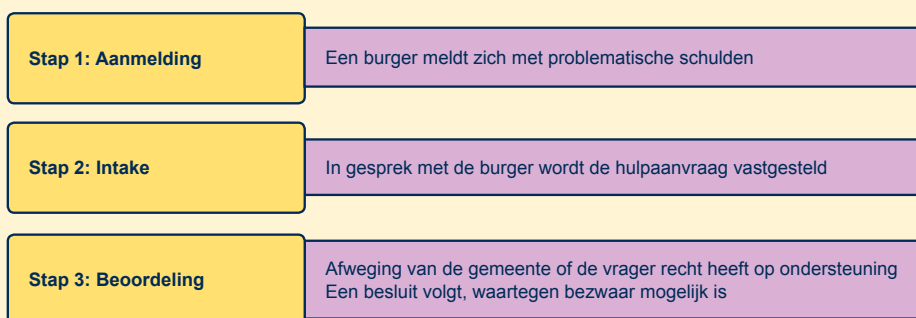
1.5 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt het belang van een brede toegang tot schuldhulpverlening beschreven. Vervolgens wordt in de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6 nader ingegaan op de resultaten van de enquête. Hoofdstuk 7 bevat de conclusie van de Nationale ombudsman. In het rapport staan in kadertjes citaten van aan het onderzoek deelnemende gemeenten vermeld. Deze citaten zijn bedoeld om verschillende zienswijzen en perspectieven te illustreren.

Schuldhulpverlening: een gemeentelijke taak

Met de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) is de zorgplicht van gemeenten met betrekking tot schuldhulpverlening expliciet vastgelegd. De Wgs is een kaderwet en biedt gemeenten veel beleidsruimte. Dit betekent dat gemeenten verschillen in de wijze waarop zij de toegang tot schuldhulp hebben georganiseerd. De Wgs verplicht gemeenten een plan op te stellen dat richting geeft aan integrale schuldhulpverlening. In dit plan staat vermeld welke resultaten gemeenten in welke periode beogen te behalen en op welke wijze de gemeentelijke schuldhulpverlening wordt vormgegeven. Dit plan moet worden vastgesteld door de gemeenteraad.¹³ Voor de uitvoering van dat plan is het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijk.

Ten behoeve van dit onderzoek gaat de Nationale ombudsman uit van de volgende stappen in het toegangstraject: de aanmelding, de intake en de beoordeling. Dit omdat de meeste gemeenten deze stappen in het toegangsproces hanteren.¹⁴

Ook de wijze waarop de uitvoering van de schuldhulpverlening plaatsvindt verschilt per gemeente. Zo zijn er gemeenten die zelf de uitvoering verzorgen, maar er zijn ook gemeenten die de uitvoering van schuldhulpverlening uitbesteden aan een andere partij, bijvoorbeeld de Kredietbank. Hetzelfde geldt voor de aangeboden 'producten' van schuldhulpverlening: de ene gemeente biedt alleen een adviesgesprek en een schuldregeling aan, terwijl in andere gemeenten een hele reeks schuldhulpverleningsproducten beschikbaar wordt gesteld. Omdat de ombudsman een beeld wilde hebben welke vormen van schuldhulpverlening in gemeenten worden aangeboden, heeft hij deze vraag aan de deelnemende gemeenten voorgelegd.¹⁵ Tabel 1 laat zien dat bijna alle onderzochte gemeenten een mogelijkheid tot schuldbemiddeling (95,0%) aanbieden. Ook zorgen bijna alle gemeenten voor informatie en advies (96,3%) aan burgers. Duurzame financiële dienstverlening, saneringskrediet en budgetcoaching zijn veel minder vaak beschikbaar.

¹³ Zie artikel 2 Wgs.

¹⁴ Een aantal gemeenten liet weten geen onderscheid te maken tussen aanmelding en intake. De meeste gemeenten gaan echter wel uit van een aanmeldgesprek gevolgd door een intake.

¹⁵ Voor de leesbaarheid hierna: "de gemeenten".

Tabel 1 Beschikbare soorten schuldhulpverlening in 2017

Soort schulphulpverlening	Wordt aangeboden	Wordt niet aangeboden
Schuldbemiddeling (minnelijk traject)	95,0%	5,0%
Informatie en advies	96,3%	3,7%
Budgetbeheer	90,9%	9,1%
Stabilisatie	89,2%	10,8%
Budgetcoaching	64,7%	35,3%
Saneringskrediet	63,9%	36,1%
Beschermingsbewind	54,4%	45,6%
Duurzame financiële dienstverlening	54,4%	45,6%
Anders, namelijk	36,5%	63,5%

De ombudsman heeft de deelnemende gemeenten gevraagd welke vormen van deze beschikbare 'producten' van schuldhulpverlening ook daadwerkelijk aan inwoners werden aangeboden. Uit tabel 2 blijkt dat per gemeente in 2017 gemiddeld 214 keer informatie en advies werd aangeboden. Dat is bijna het dubbele van het gemiddeld aantal keer dat per gemeente budgetbeheer werd aangeboden. Saneringskrediet komt het minst voor. In 2017 werd deze vorm van schuldhulpverlening gemiddeld 38 keer aangeboden.

Als mensen worden toegelaten tot schuldhulp dan betekent dit zeker niet altijd dat gewerkt gaat worden aan een schone lei. Uit klachten en signalen die bij de Nationale ombudsman binnenkomen, blijkt dat mensen die zich met problematische schulden bij de schuldhulpverlening melden, dit vaak wel van de schuldhulpverlening verwachten. Tabel 2 laat zien dat de geëquëteerde gemeenten in 13,5%¹⁶ van alle gevallen een 'schone lei'-traject aanbieden.

Tabel 2: Daadwerkelijk geboden vormen van schuldhulpverlening in 2017

Soort schulphulpverlening	Aantal keer	In %	Gemiddeld per gemeente
Informatie en advies	45.796	29,7%	214
Budgetbeheer	24.616	16,0%	117
Stabilisatie	15.482	10,1%	79
Schuldbemiddeling (minnelijk traject)	15.463	10,1%	69
Beschermingsbewind	12.342	8,0%	121
Budgetcoaching	10.079	6,6%	83
Saneringskrediet	5.232	3,4%	38
Duurzame financiële dienstverlening	5.265	3,4%	51
Anders, namelijk	19.538	12,7%	331
Totaal	153.813	100%	-

¹⁶ (10,1% schuldbemiddeling plus 3,4% saneringskrediet).

2. HET BELANG VAN EEN BREDE TOEGANG TOT SCHULDHULP

2.1 Inleiding

De Nationale ombudsman is van oordeel dat gemeenten ervoor horen te zorgen dat burgers niet tegen onredelijke dempels oplopen bij een aanmelding voor schuldhulpverlening. Hij is ervan overtuigd dat gemeenten schuldhulpverlening kunnen benutten om mensen uit multi-problematische situaties te krijgen. Als hulpvragers in een zo vroeg mogelijk stadium de hulp krijgen die zij nodig hebben, lopen de schulden minder snel op en escaleert de situatie in de regel ook niet snel verder. Schulden gaan immers vaak gepaard met andere problemen en wanneer schuldproblemen adequaat worden aangepakt of worden gestabiliseerd, ontstaat er eerder rust en perspectief om die eventuele andere problemen op te lossen.¹⁷ Het is dan wel van doorslaggevend belang dat de deur van de schuldhulpverlening wijd openstaat.

In het rapport van mei 2016 "Burgerperspectief op schuldhulpverlening" constateerde de Nationale ombudsman onder meer dat gemeentelijke schuldhulpverlening voor grote groepen burgers onvoldoende toegankelijk is. Met name bepaalde groepen met problematische schulden, zoals zelfstandigen met een actief bedrijf of mensen met een koophuis, werden lang niet altijd gezien of geholpen. Dit beeld werd bevestigd in het rapport "Een open deur?" van januari 2018. Ook uit dat onderzoek bleek dat gemeenten burgers lang niet altijd een laagdrempelige en brede toegang tot schuldhulp bieden.

De meeste gemeenten hebben in 2016 en 2017 hun beleid geëvalueerd en aangepast. De parlementaire evaluatie van de Wgs én rapporten die de afgelopen jaren over schuldhulpverlening zijn gepubliceerd hebben gezorgd voor verandering van inzichten, van beleid en van de manier van werken. Voor de Nationale ombudsman is de belangrijkste ontwikkeling dat gemeenten meer aandacht lijken te hebben voor de toegankelijkheid van de schuldhulpverlening. Dit onderzoek moet aantonen of dit in de praktijk ook daadwerkelijk het geval is.

2.2 Uitgangspunten voor (een behoorlijke) toegang tot schuldhulpverlening

Omdat de Wgs gemeenten veel beleidsruimte biedt, zijn zij in staat hun inwoners maatwerk te bieden. Immers, iedere gemeente heeft het best zicht op wat haar burgers nodig hebben en kan - waar nodig - ondersteuning bieden om die burger te laten 'participeren' in de maatschappij. Het kan echter ook leiden tot een gevoel van rechtsongelijkheid. Bijvoorbeeld doordat de ene gemeente een ruimhartiger toelatingsbeleid hanteert dan de andere.

Met het formuleren van de vier uitgangspunten voor het borgen van het burgerperspectief in de toegang tot schuldhulpverlening creëerde de ombudsman in "Een open deur?" een ondergrens aan de hand van zijn behoorlijkevereisten. Hij stelde zich de vraag: wat mogen burgers in Nederland in redelijkheid van hun gemeente verwachten als het gaat om toegang tot schuldhulp? De Nationale ombudsman vindt dat burgers in dat opzicht van hun gemeente mogen verwachten dat zij:

¹⁷ Hiermee is niet alleen de burger met problematische schulden gebaat, ook de samenleving als geheel (onder wie ook schuldeisers) ondervindt minder negatieve gevolgen (denk aan de maatschappelijke kosten die problematische schulden met zich mee kunnen brengen).

 duidelijk, open en toegankelijk is.

Gemeenten bieden mensen de mogelijkheid hun hulpvraag, zonder voorwaarden vooraf, altijd in een persoonlijk (face-to-face) gesprek toe te lichten en te informeren over alle mogelijkheden van hulp.

 voldoende oog heeft voor het belang van de burger.

Gemeenten spannen zich in om mensen met problematische schulden binnen te laten of binnen te houden.

 een redelijke afweging maakt.

Gemeenten maken bij de beslissing of iemand wel of niet in aanmerking komt voor schuldhulp altijd een afweging waarbij de individuele omstandigheden van die persoon integraal worden meegewogen.

 transparant en betrouwbaar is in haar handelen.

Gemeenten zorgen ervoor dat hun besluiten in een schriftelijke beslissing duidelijk en goed gemotiveerd worden.

In dit vervolgonderzoek gaat de Nationale ombudsman na in hoeverre gemeenten in de praktijk invulling geven aan deze uitgangspunten. De resultaten leest u in de volgende vier hoofdstukken.

3. Zijn gemeenten duidelijk, open en toegankelijk?

3.1 Inleiding

Als het gaat om de toegang tot schuldhulpverlening mogen burgers van gemeenten verwachten dat zij duidelijk, open en toegankelijk zijn. De ombudsman verwacht dan ook dat gemeenten burgers volledige, juiste en begrijpelijke informatie over de mogelijkheid van schuldhulpverlening verstrekken. Niet alleen als burgers hier om vragen, maar ook uit zichzelf. Burgers mogen er voorts op vertrouwen dat zij in de gemeenten waar zij woonachtig zijn, tijdig toegang krijgen tot een loket of klantenservice waar zij zich kunnen aanmelden voor schuldhulp. Tot slot moeten burgers altijd in de gelegenheid worden gesteld hun hulpvragen in een persoonlijk (aangemeld)gesprek toe te lichten zonder dat eerst aan bepaalde vereisten moet worden voldaan, zoals het overleggen van de administratie.

Eerder onderzoek van de ombudsman¹⁸ liet zien dat nog steeds niet iedereen met problematische schulden de weg naar de gemeentelijke schuldhulpverlening weet te vinden. Ook zijn er nog altijd groepen mensen die zich wel bij het juiste loket melden, maar om verschillende redenen voortijdig in het toelatingsproces afhaken, bijvoorbeeld omdat gemeenten drempels opwerpen door van te voren al (te) veel informatie op te vragen, of door deelname aan workshops verplicht te stellen.¹⁹

Voor mensen in de schulden kunnen die, op het eerste gezicht niet onredelijke eisen, net die drempel zijn waardoor zij hun schuldhulpvraag niet doorzetten. De Nationale ombudsman heeft de deelnemende gemeenten gevraagd hoe zij het toegangsproces tot schuldhulpverlening hebben ingericht, of zij mensen de mogelijkheid bieden hun (schuld) hulpaanvragen in een persoonlijk gesprek toe te lichten en in hoeverre hier voorwaarden aan worden gesteld (en zo ja welke dit zijn). In dit hoofdstuk wordt hier nader op ingegaan.

3.2 De aanmelding

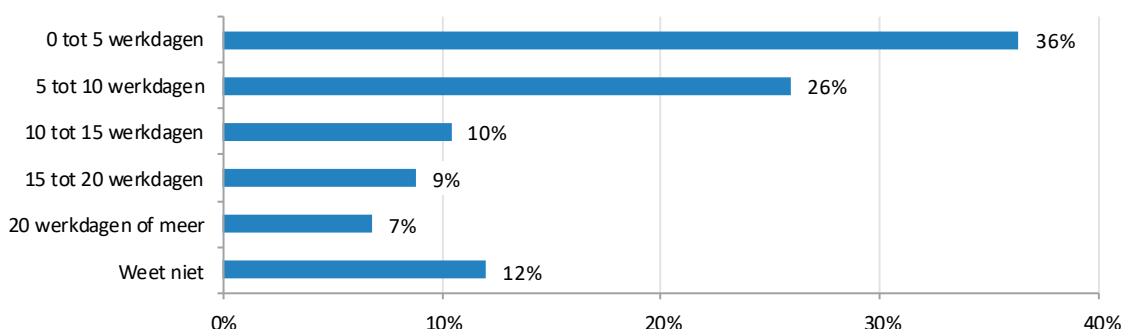
De Wgs schrijft voor dat binnen vier weken na aanmelding voor schuldhulp een eerste gesprek plaatsvindt waarin de hulpvraag van de burger met financiële problemen wordt vastgesteld. Zoals uit tabel 3 blijkt voldoet 19% van de gemeenten niet aan deze termijn of kan niet aangeven binnen welke termijn het eerste gesprek plaatsvindt.²⁰

¹⁸ Zie de rapporten "*Burgerperspectief op schuldhulpverlening*" en "*Een open deur?*"

¹⁹ Uit "*Een open deur?*" bleek dat een relatief hoog percentage aanvragers niet komt opdagen bij deze workshops. Waarschijnlijk houdt schaamte en weerstand hen tegen om de stap naar deze bijeenkomsten te maken.

²⁰ Bij de 81% van de gemeenten waar wel binnen de wettelijke termijn het gesprek kan plaatsvinden, werd niet per se op alle beschikbare locaties (zie volgende sub paragraaf) die termijn gehaald. Bij de analyse is gekeken of binnen de gemeente bij tenminste één van de beschikbare locaties voor het persoonlijk (aangemeld)gesprek aan de termijn werd voldaan.

Tabel 3 Binnen hoeveel werkdagen kan het persoonlijke (aanmeld)gesprek plaatsvinden?

3.2.1 De locatie(s) van het eerste (aanmeld)gesprek²¹

In "Een open deur" werd beschreven dat mensen telefonisch, aan de balie of digitaal een eerste (aanmeld)gesprek kunnen aanvragen. Dit kan soms rechtstreeks bij de gemeente (of het daaronder vallende wijkteam), soms via een welzijnsorganisatie die als voorportaal dient. In veel gemeenten kunnen burgers bij meerdere loketten²² terecht voor een persoonlijk aanmeldgesprek. Bij 84,4% van de gemeenten kunnen burgers in ieder geval terecht bij één (centraal) loket van de gemeente of van de schuldhulpverlening, zie tabel 4. De helft van de gemeenten, waaronder dus tevens gemeenten die een centraal loket hebben, biedt de mogelijkheid om ook langs te komen op een decentrale locatie zoals een gebieds- of wijkteam. Soms gaat het om een inloopsprekeuur, soms moet hiervoor eerst een telefonische afspraak worden gemaakt. Bij 44,1% van de gemeenten is (tevens) een aanmeldgesprek bij de burger thuis mogelijk.

Tabel 4 Waar kunnen burgers terecht voor een persoonlijk? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Locatie van het aanmeldgesprek	Beschikbaarheid locatie
Bij de burger thuis	44,1%
Bij één of meer decentrale locaties, zoals bijvoorbeeld een (sociaal) wijkteam	50,6%
Bij één (centraal) loket bij de gemeente of één specifiek schuldhulpverleningsloket	84,4%
Anders, namelijk	24,2%

Uit het onderzoek is niet gebleken of de gemeenten die het huisbezoek als mogelijkheid aanbieden, standaard een huisbezoek afleggen of dat dit alleen op verzoek of onder voorwaarden mogelijk is. Tijdens de rondetafelbijeenkomst waren de meningen verdeeld of een aanmeldgesprek bij de aanvrager thuis wel in alle gevallen de meest laagdrempelig locatie is. Een open en goed gesprek op een (de)centrale locatie kan óók laagdrempelig zijn, zo werd door enkele deelnemers opgemerkt. Bovendien heeft het afleggen van huisbezoeken een flinke impact op de capaciteit die de gemeente beschikbaar heeft. Anderen lieten weten altijd op huisbezoek te gaan en dat dit door aanvragers

²¹ Ten behoeve van dit onderzoek maakte de ombudsman onderscheid tussen een eerste (aanmeld)gesprek en een intakegesprek. Een persoonlijk (aanmeld)gesprek kan in sommige gevallen van status wijzigen in een intakegesprek wanneer direct uit de omstandigheden blijkt dat iemand in aanmerking komt voor een traject.

²² Via een huisbezoek, via de wijk- of gebiedsteams of bij een loket van de gemeente of schulddienstverlening.

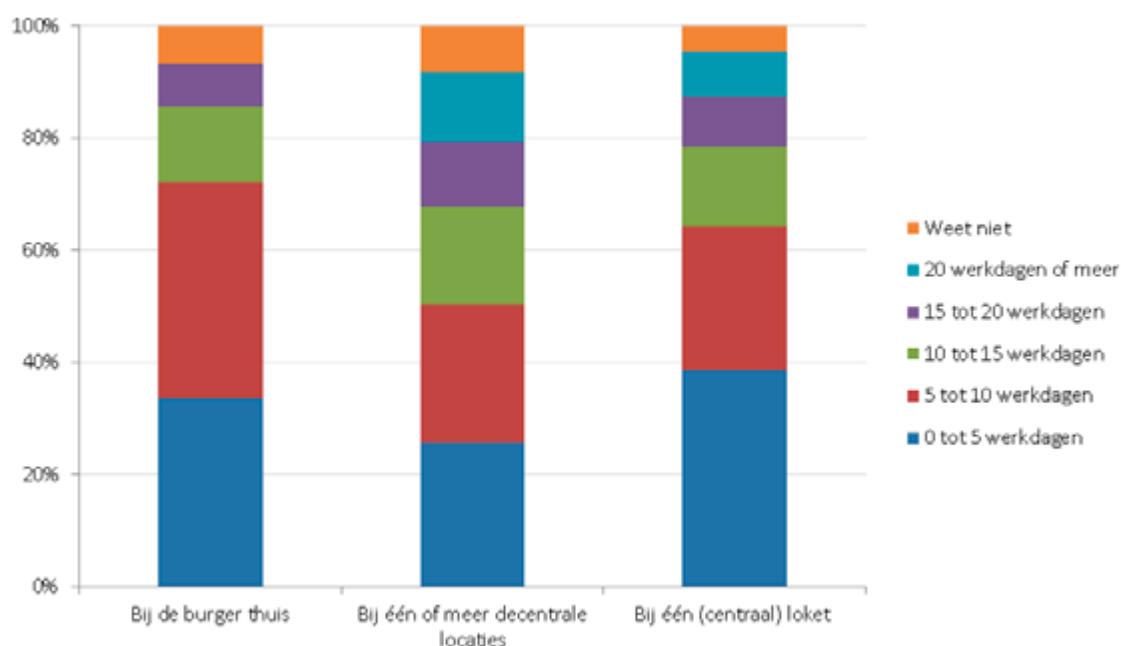
werd gewaardeerd. Alle deelnemers aan het rondetafelgesprek waren het er overigens wel over eens dat een huisbezoek altijd mogelijk moet zijn.

(..) vaak wordt een aanmeldgesprek ook een melding voor schulddienstverlening. Daarnaast hebben wij als gemeente (...) een laagdrempelig financieel spreekuur (...) daardoor zijn de lijnen erg kort en laagdrempelig voor inwoners.

3.2.2 Tijdigheid aanmelding per locatie

Als het gaat om de tijdigheid van aanmelding per locatie (zie tabel 5), dan blijkt dat burgers relatief het snelst een gesprek kunnen krijgen bij hen thuis (huisbezoek) of bij een 'centraal' loket van de gemeente of van de uitvoerder van de gemeentelijke schuldhulpverlening.²³ Een gesprek vindt het minst snel plaats bij het sociale wijkteam.²⁴ Toen dit punt tijdens het rondetafelgesprek ter sprake kwam werd gesuggereerd dat het in een bepaalde wijk tijdelijk druk kan zijn waardoor er wachttijden kunnen ontstaan. Als een gemeente werkt met een centraal aanmeldpunt dan kan de aanwezige capaciteit beter worden benut.

Tabel 5 Tijdigheid van aanmelding per locatie

Tijdens het rondetafelgesprek lieten gemeenten voorts weten dat de termijn waarbinnen iemand terecht kan voor een eerste (aanmeld)gesprek eveneens afhangt van de grootte van een gemeente en de 'economische' problemen binnen een gemeente. Want als er meer mensen zich met financiële problemen melden, worden wachttijden in de regel langer.

²³ Sommige gemeenten hebben de uitvoering van de schuldhulpverlening uitbesteed aan een lokale organisatie of Kredietbank.

²⁴ Ook wel aangeduid als 'decentraal loket'.

3.3 Een persoonlijk (aanmeld)gesprek zonder voorwaarden

De ombudsman vindt het belangrijk dat gemeenten burgers, die zich voor schuldhulp melden, de gelegenheid bieden in een persoonlijk gesprek²⁵ uit te leggen wat hun (financiële) situatie is, zonder hieraan voorwaarden te stellen. In sommige gemeenten wordt eerst (telefonisch) een afspraak gemaakt voor een persoonlijk (aanmeld)gesprek waarin een burger zijn financiële situatie kan toelichten.²⁶ In andere gemeenten kunnen mensen gewoon binnenlopen op een inloopsprekkuur of benaderen gemeenten mensen proactief. Een bekend voorbeeld van een proactieve aanpak van schulden is het landelijke programma "Schouders Eronder".²⁷

3.3.1 Een persoonlijk gesprek: altijd face-to-face?

Uit de reacties van de gemeenten op de enquête blijkt dat in bijna alle gemeenten een persoonlijk gesprek tot de mogelijkheden behoort (97%). Het is echter de vraag in hoeverre dit altijd 'face-to-face' gebeurt en op welk moment in het aanmeldings- en toelatingsproces. Zo geeft een gemeente expliciet aan dat er bij aanmelding bij de ketenpartner in de schuldhulpverlening, een welzijnsorganisatie, weliswaar een persoonlijk gesprek plaatsvindt, maar dat de aanmelding bij de afdeling schuldhulpverlening altijd op basis van een telefoongesprek gebeurt. Ook is het bij die gemeente niet duidelijk in welke fase van het aanmeldingsproces dat wordt gedaan.

De meeste verzoeken voor schuldhulpverlening worden telefonisch gedaan. In het telefoongesprek wordt gelijk aangegeven of iemand in aanmerking komt voor schuldhulpverlening. Bij de uitnodiging voor het aanmeldgesprek wordt schriftelijk bevestigd dat iemand tot de doelgroep behoort. De enige voorwaarden zijn boven de 18 en inwoner van onze gemeente. Dit betekent dat wij bijna altijd minstens 1 gesprek met een klant hebben.

Enkele gemeenten meldden tijdens het rondetafelgesprek dat zij in de loop van 2017 ertoe zijn overgegaan om altijd met de aanvrager een face-to-face gesprek te voeren in plaats van een telefoongesprek en dat zij daar goede ervaringen mee hebben. Ook in de beantwoording van de vragenlijst viel op dat sommige gemeenten dit jaar meer lijken inzetten op het voeren van face-to-face gesprekken.

We investeren fors in persoonlijk contact en in het lokale netwerk. Dat is niet altijd goed in cijfers uit te drukken.

3.3.2 Voorwaarden vooraf?

Uit "Een open deur?" bleek dat gemeenten in een zo vroeg mogelijk stadium een inschatting proberen te maken of iemand in aanmerking komt voor schuldhulpverlening. Daarom vragen zij

²⁵ Ten behoeve van dit onderzoek maakt de ombudsman onderscheid tussen een eerste 'face-to-face'-(aanmeld)gesprek en een intakegesprek. Het intakegesprek is bedoeld om formeel te kunnen besluiten of en zo ja, voor welk schuldhulpverleningstraject de aanvrager in aanmerking komt.

²⁶ Er zijn gemeenten die een dergelijk persoonlijk (aanmeld)gesprek een 'informatie- en adviesgesprek' noemen.

²⁷ "Schouders Eronder" is een samenwerkingsverband van Divosa, Landelijke Cliëntenraad, NVVK, Sociaal Werk Nederland en de VNG (www.schouderseronder.nl).

burgers - voordat een eerste aanmeldgesprek plaatsvindt - financiële informatie te overleggen of deel te nemen aan een workshop. Maar hiermee werpen ze, al dan niet bewust, drempels op. En dat strookt niet met het uitgangspunt van de Nationale ombudsman dat gemeenten burgers altijd de gelegenheid bieden hun schuldhelpvraag mondeling toe te lichten zonder hieraan voorwaarden te stellen. Ten behoeve van dit onderzoek legde de ombudsman gemeenten dan ook expliciet de vraag voor in hoeverre zij voorwaarden stellen voordat een persoonlijk (aanmeld)gesprek kan plaatsvinden. Uit de antwoorden kwam naar voren dat bijna 80% van de deelnemende gemeenten geen nadere voorwaarden stelt aan het (aanmeld)gesprek.

Als gemeente proberen wij zoveel mogelijk maatwerk te leveren en te kijken naar de mogelijkheden. Om onze toegang zo laagdrempelig mogelijk te houden is iedereen welkom voor een informatie- en adviesgesprek. In 2017 hebben 139 burgers zich bij ons gemeld. Slechts 7 personen zijn niet verschenen op dit gesprek. Het feit dat wij geen voorwaarden stellen om in aanmerking te komen voor dit gesprek is volgens ons de reden van het hoge opkomstpercentage.

Ongeveer 20% van de gemeenten stelt een of meer voorwaarden aan een burger voordat deze op een eerste (aanmeld)gesprek kan komen. In de meeste gevallen gaat het, naast het overleggen van het identiteitsbewijs, om het overleggen van een overzicht of een ingevuld formulier waaruit de financiële situatie van die burger blijkt.

Tabel 6: Stelt de gemeente voorwaarden aan de burger voordat het persoonlijk (aanmeld)gesprek kan plaatsvinden?

Voorwaarden	%
Nee	79,8%
Ja, namelijk (meerdere antwoorden mogelijk)	20,2%
Ja, de burger dient vooraf gegevens en bewijsstukken over de financiële situatie te overleggen	7,1%
Ja, de burger dient een aanmeldingsformulier in te vullen waaruit de financiële situatie blijkt	9,2%
Ja, de burger dient eerst deel te nemen aan een workshop (financiële planning)	7,3%
Ja, de burger dient zich altijd via een DigiD-aanvraagformulier aan te melden	1,2%
Ja, er mag geen sprake zijn van een weigeringsgrond	1,2%
Ja, anders	11,3%
Totaal	100%

Ook deelname aan een workshop wordt door sommige gemeenten verplicht gesteld voordat de aanvrager daadwerkelijk een gesprek kan hebben over zijn schuldhelpvraag. In zo'n workshop leert de aanvrager bijvoorbeeld zijn administratie te ordenen; met het oog op de toekomst maar ook handig voor de gemeente die de financiële situatie moet beoordelen. Sommige gemeenten gaven expliciet aan dat een aanmeldgesprek ook plaatsvindt als niet aan bepaalde vooraf gestelde voorwaarden is voldaan.

We vragen om de bewijsstukken mee te nemen. Mocht dat nog niet gelijk mogelijk zijn dan kan het gesprek wel doorgaan.

In het rapport "Een open deur?" constateerde de ombudsman dat gemeenten hierover naar de burger toe niet altijd even duidelijk waren. Zo vroeg een aantal gemeenten burgers een uitgebreide vragenlijst in te vullen en bewijsstukken mee te nemen naar het aanmeldgesprek, maar zij vermeldden daar niet bij dat die stukken geen noodzakelijke voorwaarde waren voor het laten doorgaan van het eerste gesprek. Sterker nog, soms werd zelfs in de uitnodigingsbrief expliciet vermeld dat het gesprek *niet* kon doorgaan als de aanvrager de gevraagde spullen niet bij zich had, terwijl in de praktijk daar een stuk coulanter mee werd omgegaan. Aanvragers kunnen dus, soms ten onrechte, afgeschrikt worden door de strenge toon in de uitnodigingsbrief, terwijl dit dus niet per se nodig is.

3.4 Resumerend

Het beeld dat uit de enquête naar voren komt, als het gaat om de vraag in hoeverre gemeenten een laagdrempelige en toegankelijke schuldhulpverlening bieden, is positief in die zin dat een groot deel van de gemeenten:

- ☑ de mogelijkheid biedt een persoonlijk aanmeldgesprek te hebben (97%);
- ☑ het eerste gesprek binnen twee weken (72%) of vier weken (81%) na eerste aanmelding voert.²⁸
- ☑ beschikt over meerdere locaties waar het eerste gesprek kan plaatsvinden. Bij 44% van de gemeenten bestaat de mogelijkheid het eerste gesprek bij de aanvrager thuis te hebben;
- ☑ geen voorwaarden vooraf stelt aan het eerste gesprek (80%).

Hierbij moet wel de kanttekening worden gemaakt dat niet duidelijk is:

- ☑ of dat persoonlijke gesprek altijd 'face-to-face' plaatsvindt;
- ☑ op welk moment in het aanmeldings- en toelatingsproces dat gesprek plaatsvindt en of de gemeenten die het huisbezoek als mogelijkheid aanbieden, standaard een huisbezoek afleggen of dat dit alleen op verzoek of onder voorwaarden mogelijk is.

²⁸ In de Wgs is vastgelegd dat de maximale wachttijd vier weken is (in een crisissituatie geldt een termijn van drie dagen). De definitie van wachttijd is echter, blijkens de wetsevaluatie Wgs uit 2016, niet eenduidig. Sommigen gemeenten zien de periode tussen de eerste aanmelding tot aan het intakegesprek als de wachttijd. Andere gemeenten zien als wachttijd: de periode tussen eerste aanmelding tot aan het afgeven van de beschikking tot toelating of afwijzing (blz. 51 wetsevaluatie Berenschot maart 2016).

4. Hebben gemeenten oog voor het belang van de burger?

4.1 Inleiding

Gemeenten dienen zich in hun communicatie met potentiële aanvragers en bij de inrichting van de toelatingsprocedure te realiseren dat burgers met problematische schulden veel stress ervaren en een beperkt 'doenvermogen' hebben.²⁹ Hun zelfredzaamheid in deze fase wordt vaak overschat.³⁰ Eén van de uitgangspunten van de Nationale ombudsman voor het garanderen van een brede toegang tot schuldhulpverlening is, dat gemeenten bij de benadering van schuldenaren rekening houden met de kwetsbare positie waarin zij zich in bevinden. Hij verwacht dan ook dat gemeenten burgers een helpende hand bieden wanneer blijkt dat zij het niet zelf kunnen. Speciale aandacht moet er zijn voor burgers die niet of niet meteen kunnen voldoen aan de voorwaarden om voor gemeentelijke schuldhulpverlening in aanmerking te komen. Denk bijvoorbeeld aan het zelfstandig verzamelen van de benodigde informatie. Om mensen met schulden mee te krijgen in een schuldhulpverleningstraject, is het belangrijk dat de gemeente mensen in begrijpelijke taal uitlegt wat van hen verwacht wordt. Ook is van belang dat zij, zeker in het eerste contact, te maken hebben met medewerkers die tenminste beschikken over basiskennis van de schuldhulpverlening.

Het moet voor burgers volstrekt duidelijk zijn welke gegevens en bewijsstukken verzameld moeten worden om in aanmerking te kunnen komen voor schuldhulpverlening en wie daar zo nodig bij kan helpen. Gemeenten stellen zich dan ook proactief op en zorgen ervoor dat niet-zelfredzame burgers ondersteund worden. Dreigen mensen om wat voor reden dan ook voortijdig uit te vallen dan zetten gemeenten een extra stap om ervoor te zorgen dat zij binnenboord blijven. Het rapport "Een open deur?" liet zien dat gemeenten soms moeite hebben een evenwicht te vinden tussen het garanderen van een brede toegang tot schuldhulpverlening met een hulpvaardige houding én de schuldenaar wijzen op zijn eigen verantwoordelijkheid. Beschikbare tijd en capaciteit spelen hierin een rol. De ombudsman stelde dat een uitnodigende houding in 'kleine' dingen kan zitten zoals een iets minder formele toonzetting en een persoonlijker benadering waardoor mensen in deze kwetsbare fase over de streep worden gehaald om zich aan te melden dan wel de aanmelding door te zetten.³¹

In dit hoofdstuk wordt beschreven in hoeverre gemeenten aanvragers van schuldhulp in de kritieke beginfase na de aanmelding bij de hand nemen. Ook komt de uitval tijdens de aanmeld- en intakefase in dit hoofdstuk aan de orde alsmede de vraag wat gemeenten doen als burgers na een eerste contact niets meer van zich laten horen.

4.2 Administratie op orde brengen en verzamelen van bewijsstukken

De meeste gemeenten geven schuldenaars na de eerste aanmelding de opdracht mee om de eigen administratie op orde te brengen en gegevens en documenten te verzamelen. Pas als de administratie (enigszins) geordend is en voldoende bewijsstukken aangeleverd zijn, beslist de gemeente of iemand in aanmerking komt voor schuldhulpverlening. Meestal zijn aanvragen voor schuldhulpverlening lang niet compleet bij de eerste melding. Er ontbreken vaak bewijsstukken,

²⁹ Over het (gebrek aan) doenvermogen is uitgebreid gerapporteerd door de WRR in "Weten is nog geen doen" uit 2017.

³⁰ Dit constateerde de ombudsman in zijn rapport "Burgerperspectief op schuldhulpverlening" uit 2016.

³¹ Zie het rapport "Een open deur?" blz. 27.

zoals een actueel overzicht van de openstaande schulden. Veelal moet de administratie nog geordend worden.³² Zoals inmiddels in verschillende onderzoeken is beschreven³³ ervaren mensen met problematische schulden veel stress waardoor het hun niet lukt om zelfstandig alle gevraagde informatie te verzamelen. Het is dan de vraag hoe gemeenten er voor zorgen dat aanmelders niet voortijdig afhaken en dat de informatie die nodig is voor de beoordeling, toch aangeleverd wordt. Daarom heeft de ombudsman gemeenten gevraagd wat zij doen wanneer blijkt dat een burger niet in staat is de vereiste gegevens en bewijsstukken aan te leveren. Uit de enquête blijkt dat de meeste gemeenten burgers dan verwijzen naar partijen die kosteloos helpen (94%). Dit kunnen vrijwilligers (zoals Schuldhulpmaatje of Humanitas) of professionele partijen zijn.

Afhankelijk van de situatie doe je als casemanager SDV soms iets meer en soms verwijst je eerder door naar derden voor gratis hulp. Maatwerk wordt er geleverd.

Wat opvalt is dat 52,5% van de gemeenten die de vraag hebben beantwoord aangeeft (ook) door te verwijzen naar familie of vrienden voor hulp. De ombudsman vroeg de deelnemers aan het rondetafelgesprek in hoeverre dat realistisch is. De deelnemers bleken hier verschillend tegenaan te kijken. Sommigen zien de ondersteuning door familie als welkome en nuttige steun in de rug. Anderen verwijzen liever door naar professionals of vrijwilligers omdat een familielid of vriend onvoldoende onafhankelijk en zakelijk kan zijn. Eén deelnemer gaf aan dat de rol van vrienden of familie beperkt is. Vaak is er bij de schuldenaar sprake van schaamte, onvermogen of geen netwerk, waardoor de hulp van vrienden en familie geen realistische optie is. Overigens zagen de meeste deelnemers van het rondetafelgesprek het niet als eerste verantwoordelijkheid van de gemeente om de aanvrager zelf te helpen met het verzamelen van gegevens en bewijsstukken, maar wel om hulp aan te reiken door middel van inschakeling van derden. Dit bleek ook uit de enquête: slechts 30% van deze gemeenten biedt burgers zelf een helpende hand.

Bij een klein aantal stukken (bijvoorbeeld 3 stukken) gaan we zelf verzamelen met de klant.

Burgers worden ook verwezen naar bewindvoerders, boekhouders (vooral bij ex-ondernemers) of workshops waar hulp wordt geboden en een aantal aanvragers onder deskundige begeleiding wordt geholpen de aanvraag in orde te maken en benodigde stukken te verzamelen.

"Indien blijkt dat iemand structureel niet in staat blijkt zelf de administratie op orde te maken, wordt indien nodig doorverwezen naar beschermingsbewind."

4.3 Uitval tijdens de aanvraagprocedure (aanmeld- én intakefase)

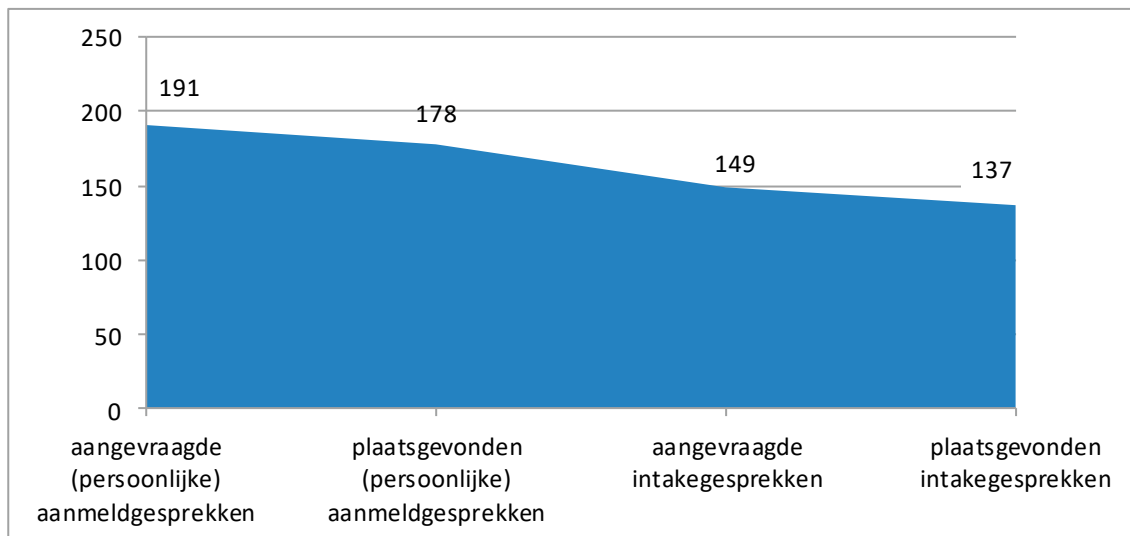
Uit eerdere onderzoeken komt naar voren dat er een aanzienlijk verschil is tussen het aantal geregistreerde eerste meldingen enerzijds en het aantal aanmelders dat uiteindelijk een schuldhulpproduct krijgt aangeboden anderzijds. Bij de gemeenten die betrokken waren bij het

³² Zo constateerde de ombudsman zelf ook tijdens het bestuderen van schuldhulpdossiers in het kader van het onderzoek "Een open deur?"

³³ Het rapport "Schaarste. Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen", Mullainathan en Shafir, (2013) en het rapport "Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid", WRR, 24 april 2017.

onderzoek dat leidde tot het rapport "Een open deur?" viel naar schatting 30% tot 50% van het aantal mensen dat zich aanvankelijk voor schuldhulp had gemeld, af.³⁴ Dit beeld wordt bevestigd door de uitkomsten van dit onderzoek: een aanzienlijk deel van de aanvragers komt namelijk niet toe aan een intakegesprek. Tabel 7 geeft het gemiddeld aantal mensen per gemeente weer dat in 2017 een (eerste) aanmeldgesprek heeft aangevraagd (en hoeveel van dit aantal uiteindelijk een intakegesprek heeft gehad).

Tabel 7 Hoeveel mensen hebben zich aangemeld en met hoeveel mensen vindt een intakegesprek plaats?

Per gemeente werden er in 2017 gemiddeld 191 aanmeldgesprekken gepland. Daarvan vonden er gemiddeld 178 plaats (uitval van 9% ten opzichte van de aanmelding). Vervolgens werden er gemiddeld 149 intakegesprekken per gemeente gepland (uitval van nog eens 13% na het aanmeldgesprek). Daarvan hebben er uiteindelijk gemiddeld 137 plaatsgevonden (uitval van nog eens 6%). Een uitvalpercentage van in totaal 28%. Met name in de fase, vóór en ná het aanmeldgesprek en vóór het intakegesprek vindt de uitval plaats. Tijdens het rondetafelgesprek gaven de deelnemers aan dat schuldenaren er soms ook zelf voor kiezen om het intakegesprek niet aan te gaan, omdat ze liever een andere vorm van hulp willen of opzien tegen de voorwaarden voor deelname aan een schuldhulpverleningstraject. Op de vraag van de ombudsman in hoeverre gemeenten proberen mensen die er zelf voor kiezen om af te haken toch 'binnen te halen', lieten de deelnemers van het rondetafelgesprek weten dat het uiteindelijk de keuze is van de aanmelder of hij zijn aanvraag door wil zetten.

Een kanttekening die de ombudsman plaatst bij de cijfers uit bovenstaande tabel (7) is dat gemeenten de aanmeldgesprekken niet altijd registreren. Daardoor blijft de uitval in die fase deels onzichtbaar. Zie in dit verband ook de constatering in het Evaluatierapport:³⁵

³⁴ Doordat gemeenten aanmelders niet consequent registreren zijn er helaas geen landelijke en betrouwbare cijfers beschikbaar over het aantal mensen dat zich aanmeldt en hoeveel van hen uiteindelijk niet in de schuldhulpverlening terecht komen (door afwijzing en uitval).

³⁵ "Evaluatierapport Wet gemeentelijke schuldhulpverlening", Berenschot, maart 2016.

"Ruim de helft (53%) van de gemeenten geeft in de enquête aan een voorselectie toe te passen in de toegang tot schuldhulpverlening. Bij die voorselectie valt een wisselend percentage af (gemiddeld ongeveer de helft). Vervolgens vindt bij een deel van de gemeenten ook selectie plaats bij de formele aanvraag waarbij die gemeenten aangeven dat daarbij ca 10-20% afvalt."

Ook uit het onderzoek van de Inspectie SZW³⁶ bleek slechts 47% van de responsgemeenten alle eerste contacten met hulpvragers te registreren. Bij 49% van de gemeenten gebeurt dit bij sommige contacten wel en bij sommigen niet. De overige 5% registreert de eerste contacten helemaal niet.³⁷ Gelet op deze percentages zou het goed kunnen zijn dat het aantal aangevraagde (persoonlijke) aanmeldgesprekken en daarmee het uitvalpercentage hoger ligt dan de 28% die volgt uit de enquête. Immers, de intakegesprekken zullen over het algemeen vaker geregistreerd worden dan de eerste aanmeldgesprekken, waarmee het aantal van 137 plaatsgevonden intakegesprekken per gemeente nauwkeuriger zal zijn dan het gemiddelde aantal aangevraagde persoonlijke aanmeldgesprekken per gemeente.

Tot 1-9-2017 kreeg de inwoner na de telefonische aanmelding een aanvraagformulier toegestuurd. Nadat deze was ingevuld en geretourneerd, volgde een intakegesprek. Vanaf 1-9-2017 wordt bij een aanmelding direct een gesprek gepland. Tijdens het gesprek worden de werkwijze en de mogelijkheden toegelicht. Als de inwoner dat wenst kan direct een aanvraag worden ingediend en volgt een intakegesprek. Na het intakegesprek volgt een beslissing met een beschikking. Onze ervaring na 6 maanden: de uitval tussen aanmelding en daadwerkelijke aanvraag was voor 1-9-2017 ongeveer 25%. Nu is dat nog slechts 7% (dus inwoners die niet naar het aanmeldgesprek komen ook niet na enkele pogingen tot contact).

De ombudsman realiseert zich dat het voortijdig uitvallen ook in de persoon van de aanvrager kan liggen, zoals het tot inzicht komen dat hij andere hulp nodig heeft, bijvoorbeeld beschermingsbewind. Of het terugdeinzen voor de lange duur en de ingrijpende consequenties van een schuldbemiddeling zoals het moeten verkopen van de auto. De burger in financiële problemen blijft een eigen verantwoordelijkheid houden als het gaat om het wel of niet doorzetten van de aanvraag. Maar als mensen eenmaal de moed hebben verzameld om zich te melden, dan weten gemeenten vanaf dat moment dat die mensen financiële problemen hebben of ervaren. De ombudsman vindt dat gemeenten met die wetenschap een extra verantwoordelijkheid hebben om in die fase een extra stap te zetten om de burger in financiële problemen binnen te halen en houden. Zij moeten niet teveel uitgaan van de zelfredzaamheid van de burger.

4.4 No show

Met het bovenstaande hangt nauw samen het feit dat een deel van de aanmelders uiteindelijk niet verschijnt bij het eerste (aanmeld)gesprek of het daaropvolgende intakegesprek. De ombudsman heeft gemeenten de vraag voorgelegd hoe zij omgaan met mensen die niet verschijnen op een eerder gemaakte afspraak.

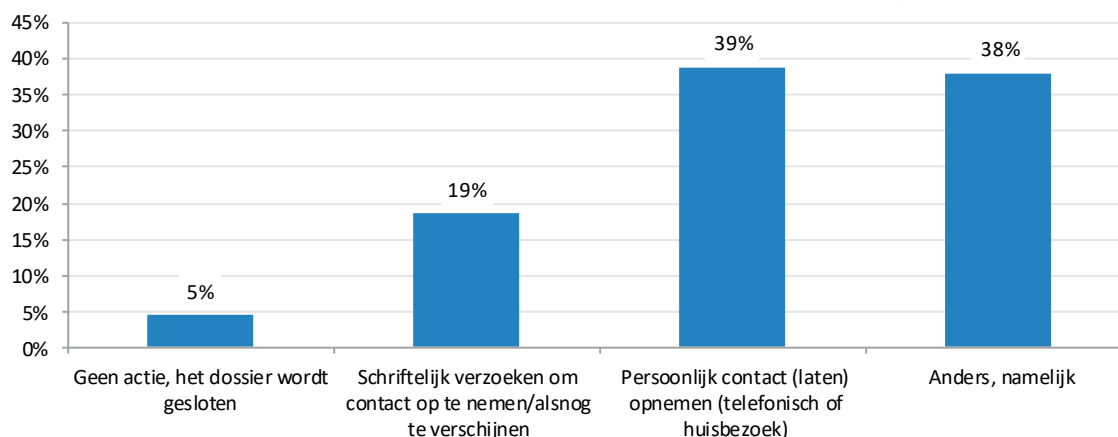
³⁶ Rapport "Toegankelijkheid schuldhulpverlening 2017", Inspectie SZW, december 2017.

³⁷ Dit laatste (soms of helemaal niet registreren) gebeurt vooral bij het sociaal wijkteam, de balie van het stadhuis en bij het maatschappelijk werk.

4.4.1 Wat als de burger niet verschijnt op aanmeldgesprek?

Tabel 8 laat zien dat 39% van de gemeenten bij een 'no show' persoonlijk contact opneemt met de aanmelder via een huisbezoek of telefonisch. 19% stuurt een brief. Van de gemeenten die de vraag met 'anders' hebben beantwoord (38%) zegt ongeveer de helft zowel schriftelijk als persoonlijk contact op te nemen. Ook wordt door deze gemeenten de verwijzer, het sociaal wijkteam of maatschappelijk werk ingelicht over de *no show*.

Tabel 8 Welke actie onderneemt de gemeente als burger niet verschijnt op een aanmeldgesprek?

Al met al probeert 77% van de gemeenten op één of andere manier zelf contact te leggen met de aanvrager. Een aantal gemeenten merkt op dat zij voor het aanmelden gebruik maken van een inloopsprekuren of 'open spreekuren'. Omdat voor zo'n spreekuur geen afspraak hoeft te worden gemaakt is er in deze gemeenten eigenlijk geen sprake van *no show* bij het aanmeldgesprek.

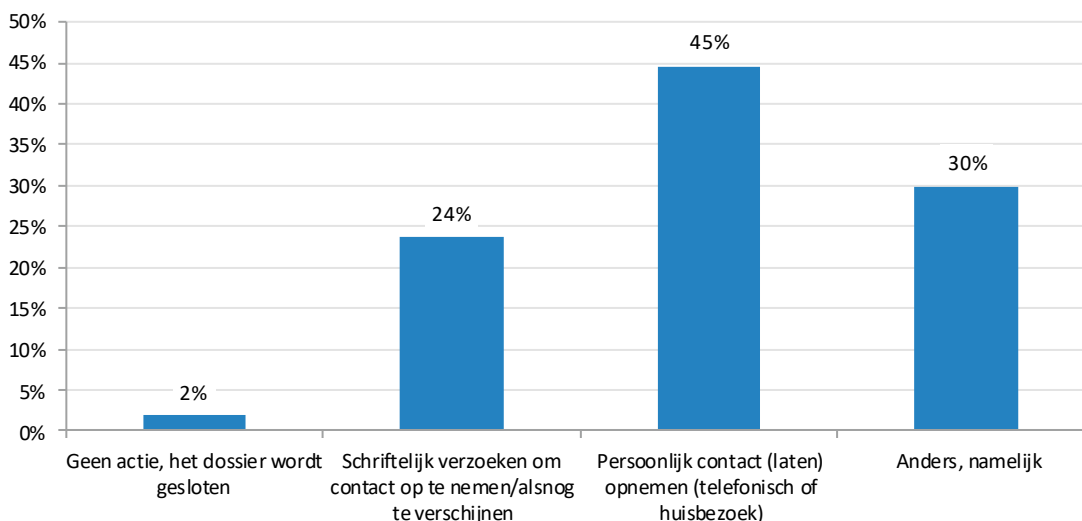
4.4.2 Wat als de burger niet verschijnt op het intakegesprek?

Als een schuldenaar na het aanmeldgesprek een intakegesprek laat inplannen voor verdere beoordeling van zijn schuldhulpaanvraag komt het ook voor dat hij niet verschijnt. Bij een *no show* in deze fase is er veelal sprake van een combinatie van telefonisch en schriftelijk contact vanuit de gemeenten, ook afhankelijk van de situatie (zie tabel hieronder). Tabel 9 laat zien dat bijna de helft van de gemeenten (45%) zegt persoonlijk contact op te nemen en dat 24% dit schriftelijk doet. De gemeenten die 'Anders' hebben geantwoord, nemen vrijwel ook allemaal contact op met de aanvrager (persoonlijk, telefonisch of schriftelijk).

Benaderen per telefoon, brief, mail. Bij zorgen rijden wij langs.

Een enkele gemeente neemt contact op met de verwijzende instantie. Er zijn echter ook gemeenten die bij *no show* direct een negatieve beschikking afgeven en dus geen extra stap zetten om de burger in financiële problemen binnen te halen en houden.

Tabel 9 Welke actie onderneemt een gemeente als burger niet verschijnt op een intakegesprek?

Het beeld dat op dit punt uit de enquête naar voren komt is dat gemeenten bij het niet verschijnen op een intakegesprek iets actiever zijn in het contact zoeken met de aanmelder dan bij het niet verschijnen op een (persoonlijk)aanmeldgesprek.

4.5 Aanwezigheid (basis)kennis schuldhulpverlening

Soms klagen burgers bij de Nationale ombudsman over de kwaliteit van de dienstverlening van de gemeentelijke schuldhulpverlening. Deze klachten zijn divers. Soms gaan ze over de informatieverstrekking en de professionaliteit waarmee gewerkt wordt, soms gaan ze over de bejegening. Toen bij eerder onderzoek van de ombudsman dit punt tijdens een rondetafelgesprek met deskundigen aan de orde kwam, werd aangegeven dat er meer geïnvesteerd moest worden in de deskundigheid van de wijkteams.³⁸ Ook de Transitiecommissie Sociaal Domein³⁹ en de Inspectie SZW⁴⁰ rapporteerden dat ongeveer een derde van de door haar bevraagde gemeenten eraan twijfelt of de decentrale aanmeldpunten (lees: wijkteams) voldoende deskundigheid in huis hebben. Veel hulpvragen die aan wijkteams worden voorgelegd zijn van financiële aard. Daarom is kennis van schuldenproblematiek en van financiële zaken van groot belang. Medewerkers van het wijkteam, die vragen op allerlei 'levensgebieden' krijgen voorgelegd, hebben deze specifieke financiële kennis niet altijd in huis. Hierdoor bestaat de kans dat schuldproblemen onvoldoende gesignaleerd worden en niet of pas in een te laat stadium worden onderkend of worden opgepakt. Voor (tijdige) herkenning van schuldproblemen is het dus van essentieel belang dat er in wijkteams medewerkers zijn die beschikken over specifieke kennis op het terrein van schuldenproblematiek of hier makkelijk toegang tot hebben via korte lijnen met schuldhulpverleners.

38 Rapport Nationale ombudsman, "Burgerperspectief op schuldhulpverlening, een onderzoek naar de ervaringen van burgers met gemeentelijke schuldhulpverlening", pagina 58 (Rapport 2016/050), 11 mei 2016.

39 Overigens concludeerde ook Transitiecommissie Sociaal Domein dat lang niet alle wijkteamprofessionals beschikken over de kennis die nodig is om de schuldsituatie die zij tegenkomen adequaat op te pakken, zie Transitiecommissie Sociaal Domein, vierde rapportage TSD: "Eén sociaal domein", 25 februari 2016.

40 Rapport "Toegankelijkheid schuldhulpverlening 2017", Inspectie SZW, december 2017.

De ombudsman heeft gemeenten de vraag voorgelegd in hoeverre een aanvrager een aanmeldgesprek krijgt met een medewerker die (basis)kennis van schuldhulpverlening heeft. Als iemand zijn aanmeldgesprek bij het centrale loket van de gemeente heeft of tijdens een huisbezoek, dan blijkt in bijna alle gevallen (95,4% respectievelijk 92,3%) het gesprek gevoerd te worden door een medewerker met (basis)kennis van schuldhulpverlening. Uit de enquête blijkt voorts dat gemeenten de aanwezigheid van iemand met (basis)kennis tijdens het eerste gesprek bij een decentrale locatie zoals een wijkteam in 81,8% van de gevallen kan 'garanderen'

Tabel 10 Aanwezigheid van basiskennis bij aanmeldgesprek

Locatie van het aanmeldgesprek	Altijd	Vaak	Soms	Nooit	Totaal
Bij de burger thuis	92,3%	5,7%	1,7%	1,9%	100,0%
Bij één of meer decentrale locaties, bijv. een (sociaal) wijkteam	81,8%	13,2%	4,9%	0,0%	100,0%
Bij één (centraal) loket van de gemeente of schuldhulpverleningsinstelling	95,4%	3,0%	1,0%	0,5%	100,0%
Anders, namelijk	96,6%	1,7%	1,7%	0,0%	100,0%

In "Een open deur?" rapporteerde de ombudsman, op basis van gesprekken met gemeenten, dat goede afstemming, korte lijnen en overleg tussen de wijkteams en de gemeentelijke schuldhulpverleners een vereiste zijn om de hulpvrager goed te kunnen bedienen. De aan dat onderzoek deelnemende gemeenten erkenden dat die samenwerking soms nog wel eens te beperkt is met het risico dat schuldproblemen onvoldoende of te laat gesignaleerd worden. Of dat er te laat wordt doorverwezen naar de gespecialiseerde schuldhulpverlener. Verschillende gemeenten lieten de ombudsman tijdens dat onderzoek weten de samenwerking tussen wijkteams en gemeenten ten behoeve van een betere kennisdeling te willen intensiveren. Uit het onderzoek van de Inspectie SZW van december 2017 bleek slechts 49% van de gemeenten er zeker van te zijn dat er voldoende kennis van zaken aanwezig was bij de aanmeldloketten. Een deel van de respondenten wist het niet en de overige 33% van de gemeenten antwoordde dat de aanwezige kennis onvoldoende was.⁴¹ Ook in andere publicaties wordt het ontbreken van een garantie op aanwezigheid van voldoende kennis van schuldenproblematiek als knelpunt beschreven.

Deelnemers aan het rondetafelgesprek dat in het kader van dit onderzoek werd georganiseerd, lieten op een verdiepende vraag van de ombudsman weten het beeld van het onvoldoende aanwezig zijn van basiskennis van schuldhulpverlening bij wijkteams, deels te herkennen. De meeste gemeenten vinden dat basiskennis bij de meeste wijkteammedewerkers aanwezig is of dat zij tot die kennis toegang hebben via screeningsinstrumenten, scholing of een gespecialiseerde collega van de gemeentelijke schuldhulpverlening. Voorwaarde is wel dat er tussen de generalisten en specialisten korte lijnen zijn en dat deze ook gebruikt worden. Daarnaast moeten de wijkteammedewerkers hun kennis van schuldhulpverlening en de doorverwijzingsmogelijkheden binnen hun gemeente actueel houden, zodat ze goed uitgerust zijn voor hun taak als eerste contact voor de burger met schuldenproblematiek.

⁴¹ Rapport "Toegankelijkheid schuldhulpverlening 2017", Inspectie SZW, december 2017.

4.6 Resumerend

Als het gaat om de vraag of gemeenten oog hebben voor het belang van de burger komt uit de enquête een redelijk positief beeld naar voren. De meeste gemeenten:

- verwijzen aanvragers, indien nodig, door voor ondersteuning bij het op orde brengen van hun administratie en het verzamelen van gegevens en bewijsstukken (94%);
- proberen contact te leggen met een aanvrager die niet op een afspraak verschijnt (95 tot 98%; afhankelijk of het om een aanmeld- of intakegesprek gaat);
- laten het aanmeldgesprek voeren door een medewerker met basiskennis van de schuldhulpverlening (in 80 tot 95% van de gemeenten; afhankelijk van de aanmeldlocatie).

Desondanks is er een uitvalpercentage van bijna 30%, als het gaat om het aantal aanmeldingen voor een eerste gesprek en het aantal intakegesprekken dat uiteindelijk heeft plaatsgevonden. Gemeenten wijzen als mogelijke verklaring op de keuze die de aanvrager zelf (om verschillende redenen) maakt om een aanvraag niet door te zetten. Verder valt op dat veel gemeenten naar familie of vrienden verwijzen voor hulp bij het verzamelen van gegevens en bewijsstukken.

5. MAKEN GEMEENTEN EEN REDELIJKE AFWEGING?

5.1 Inleiding

De Nationale ombudsman verwacht dat gemeenten bij de beoordeling of een burger in aanmerking komt voor schuldhulpverlening verschillende belangen tegen elkaar afwegen voordat zij een beslissing nemen. De uitkomst hiervan mag niet onredelijk zijn. Bij de beoordeling van een aanvraag voor schuldhulp houden gemeenten rekening met individuele omstandigheden van de schuldenaar én met de belangen van de schuldeisers. Er wordt *altijd* een individuele afweging gemaakt, óók wanneer toelatingseisen en weigeringsgronden aan de orde zijn. Burgers mogen volgens de ombudsman verwachten dat hun individuele situatie uitgangspunt is bij de beoordeling of zij voor hulp en ondersteuning in aanmerking komen. Het is de vraag of dit altijd gebeurt. In "Een open deur?" constateerde de Nationale ombudsman dat gemeenten weigeringsgronden soms zo absoluut formuleren, dat er geen ruimte lijkt te zijn voor een afweging van de individuele omstandigheden en belangen. En een weigeringsgrond 'zonder afweging' komt neer op een categoriale uitsluiting. Dat is nadrukkelijk niet de bedoeling van de wet.⁴² Maar ditzelfde rapport maakte ook melding van een positieve ontwikkeling. Sommige weigeringsgronden leken niet meer - of minder strikt dan voorheen - te worden toegepast. En andere weigeringsgronden waren inmiddels uit de beleidsregels verdwenen. In deze enquête heeft de ombudsman opnieuw, maar nu aan een veel groter aantal gemeenten gevraagd naar de rol van de weigeringsgronden in het beleid en in de uitvoering. In dit hoofdstuk komt aan de orde of gemeenten met weigeringsgronden werken. En zo ja, welke weigeringsgronden zij in hun beleid hebben opgenomen, welke zij in de praktijk toepassen en welke zij soms uit coultance juist niet toepassen.

5.2 Weigeringsgronden in beleid

Het merendeel van de gemeenten (circa 66%) geeft aan dat zij bij de beoordeling van een aanvraag schuldhulpverlening met weigeringsgronden werken. De andere gemeenten (34%) doen dat niet.

Daarnaast is onze werkwijze erop gericht om iedereen te helpen met een passend aanbod. In die zin wijzen we ook niemand af, waardoor we geen afwijzende beschikking afgeven. Mensen krijgen soms wel andere ondersteuning dan waar zij in eerste instantie op hadden gerekend. Dit is ook de reden waarom wij geen categoriale weigeringsgronden hanteren: elke inwoner met financiële problemen kan met ons in gesprek.

5.2.1 Zelfstandigen met actief bedrijf⁴³

Tabel 11 laat zien dat de doelgroep waarvoor gemeenten het vaakst (ruim 43%) een weigeringsgrond in het beleid opnemen *de zelfstandige ondernemer met een actief bedrijf* is (ingeschreven bij de Kamer van Koophandel). Tijdens het rondetafelgesprek werd opgemerkt dat het aantal zelfstandigen de laatste jaren enorm gegroeid is en daarmee is het risico op problematische

⁴² Een uitzondering daarop vormt de groep vreemdelingen die niet rechtmatig in Nederland verblijft: artikel 3 lid 4 Wgs.

⁴³ Hieronder verstaat de Nationale ombudsman zelfstandigen met een actief en levensvatbaar bedrijf, met of zonder personeel. Ook bij bedrijven mét personeel kan het vanuit het oogpunt van maatschappelijke kosten nuttig of noodzakelijk zijn dat de gemeente schuldhulpverlening inzet of inhuurt. Dat moet per geval afgewogen worden. De ombudsman is van mening dat zelfstandigen mét of zonder personeel niet zonder nadere afweging uitgesloten mogen worden van schuldhulpverlening. In dit rapport gebruikt de ombudsman de term 'zelfstandigen' om deze doelgroep aan te duiden.

schulden gestegen. De indruk bestaat dat deze doelgroep niet of te laat om schuldhulp vraagt. En als er om schuldhulp wordt gevraagd, is een specifieke aanpak en vakkennis een vereiste.

5.2.2 Fraudeschulden en recidivisten

Ook mensen met fraudeschulden (39,7%) en recidivisten die binnen twee jaar terugkomen (37,1%) worden in het beleid het meest genoemd als doelgroepen aan wie de toegang tot schuldhulpverlening geweigerd kan worden. Voor deze twee doelgroepen wordt in het beleid de toegang aanzienlijk vaker belemmerd dan de cijfers van de Inspectie SZW⁴⁴ aangeven. De Inspectie mat een percentage van 20% voor mensen met fraudeschulden en 21% voor schuldhulprecidivisten. Bijna 16% van de gemeenten hebben in hun beleid opgenomen om personen met een niet-verwijtbare 'fraudeschuld' te weigeren. Zij gaan er blijkbaar van uit dat fraudeschulden nooit meegenomen kunnen worden in een schuldregeling. Ook heeft 8,6% van de gemeenten als beleid dat zij recidivisten niet toelaten ongeacht hoe lang geleden de recidive zich heeft voorgedaan. Deze beleidsregel kan in voorkomende gevallen, bijvoorbeeld bij recidive van langer dan vijf jaar geleden, uitwerken als een onredelijke weigering. In het rapport 'Knellende schuldenwetgeving' wordt gepleit voor maximering van de uitsluitingstermijn voor zowel recidive (maximaal drie tot vijf jaar) als voor fraudeschulden (maximaal vijf jaar).⁴⁵ De ombudsman is van mening dat gemeenten zich in ieder geval zouden moeten beperken tot een maximale uitsluitingstermijn van vijf jaar ingeval van opzet/grove schuld (bij fraudeschulden) of ingeval van grote verwijtbaarheid (bij recidive). In andere gevallen zouden de gemeenten per geval kunnen bepalen wat een redelijke uitsluittermijn is,

5.2.3 Overig

Gemeenten noemen nauwelijks het hebben van een eigen woning met overwaarde of het hebben van een niet-regelbare schuld of faillissement als weigeringsgrond in het beleidsplan. Een aantal gemeenten somt nog andere weigeringsgronden op dan de, bijna vijftien, in de enquête opgenomen weigeringsgronden. Het gaat dan vooral om varianten op de in de enquête genoemde weigeringsgronden. Deze gemeenten maken daarbij de kanttekening dat 'altijd maatwerk mogelijk is'.

⁴⁴ Rapport "Toegankelijkheid schuldhulpverlening 2017", Inspectie SZW, december 2017 blz. 23.

⁴⁵ Rapport "Knellende schuldenwetgeving", Jungmann, Madern, Van Geuns en Moerman, juli 2018, blz. 27.

Tabel 11 Welke weigeringsgronden worden voor de toelating tot de schuldhulpverlening gehanteerd? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Weigeringsgrond	%
Zelfstandigen met actief bedrijf (inschrijving Kamer van Koophandel)	43,7%
Personen met fraudeschuld(en), ontstaan door opzet of grove schuld	39,7%
Personen die korter dan 2 jaar geleden schuldhulpverlening ontvingen (hieronder valt ook het WSNP traject)	37,1%
Personen die geen stabiel of toereikend inkomen hebben	21,9%
Personen met fraudeschuld(en), ook wanneer deze niet is ontstaan door opzet of grove schuld	15,9%
Personen die langer dan 2 jaar geleden schuldhulpverlening ontvingen (hieronder valt ook het WSNP traject)	15,2%
Personen bij wie de financiële afwikkeling van de echtscheiding nog niet is afgerond.	14,6%
Personen die al eerder schuldhulpverlening (hieronder valt ook het WSNP traject) ontvingen ongeacht hoe lang geleden dit was	8,6%
Onderliggende problematiek (dakloos, verslaafd, weigerachtigheid)	6,6%
Verwijtbare schulden (criminaliteit, onjuiste gegevens geleverd)	3,9%
Personen met een eigen woning met overwaarde	3,3%
Faillissement, niet regelbare schuld	1,3%
Anders, namelijk	10,6%

5.3 Het toepassen van weigeringsgronden in de praktijk

De Nationale ombudsman heeft de gemeenten gevraagd hoe vaak zij in 2017 een aanvraag hebben afgewezen en welke weigeringsgronden daarbij werden gebruikt. Op de vraag hoeveel aanvragen schuldhulpverlening uit 2017 op basis van een weigeringsgrond geheel werden afgewezen, kon twee derde (67%) van de gemeenten die weigeringsgronden hanteren, geen exact aantal geven. Een derde (33%) van de gemeenten kon wel aangeven hoeveel aanvragen op basis van een weigeringsgrond waren afgewezen. Over alle responsgemeenten te samen werd in dat jaar gemiddeld 6% van de aanvragen na de intake afgewezen op basis van een weigeringsgrond.

5.3.1 Zelfstandigen met actief bedrijf

De weigeringsgronden die het vaakst in het gemeentelijke beleid zijn opgenomen worden in de praktijk veelal ook het vaakst toegepast. Het duidelijkst is dit te zien bij de groep zelfstandigen met een actief bedrijf in 2017. 21% van de gemeenten geeft aan dat in 2017 de meest toegepaste weigeringsgrond "zelfstandigen met actief bedrijf" is.

5.3.2 Fraudeschulden

Na de zelfstandigen werden in 2017 fraudeschulden (door opzet of grove schuld) het vaakst genoemd als veel toegepaste weigeringsgrond. In rapport "Een open deur?" stelde de ombudsman vast dat fraudeschulden (met opzet of grove schuld en jonger dan vijf jaar) bij de onderzochte gemeenten niet in aanmerking kwamen voor een schuldregeling, maar wel voor andere vormen van schuldhulp. Het nu gemeten percentage (van 13%) duidt er waarschijnlijk op dat deze laatste

doelgroep bij 87% van de gemeenten wel terecht kan voor de lichtere vormen van schuldhulpverlening maar niet voor de schuldregeling met finale kwijting.

5.3.3 Recidivisten

Recidivisten (die korter dan twee jaar daarvoor schuldhulp hadden ontvangen) eindigden als vierde in onderstaande tabel. Door 11,3% van de gemeenten werd deze weigeringsgrond genoemd als veel toegepaste weigeringsgrond. Dit percentage is laag in verhouding tot de mate waarin de gemeenten deze weigeringsgrond in het beleid hebben opgenomen (37%).

5.3.4 De eigen woning met of zonder overwaarde

Het bezit van een eigen woning (afgezien van de vraag of de woning overwaarde heeft of niet) wordt door geen enkele gemeente genoemd als weigeringsgrond. Het hebben van een eigen woning mét overwaarde werd door slechts door 2% van de gemeenten genoemd als veel toegepaste weigeringsgrond in 2017. In het geval van overwaarde zal zelden sprake zijn van toelating tot een schuldregeling met een schone lei als einddoel (schuldbemiddeling of saneringskrediet). Schuldeisers zullen immers in principe niet akkoord gaan met een schuldregeling als de overwaarde in de woning niet wordt aangewend voor aflossing van de schulden. Daarom is het waarschijnlijk dat in deze gevallen alleen stabilisatie of budgetbeheer wordt aangeboden.

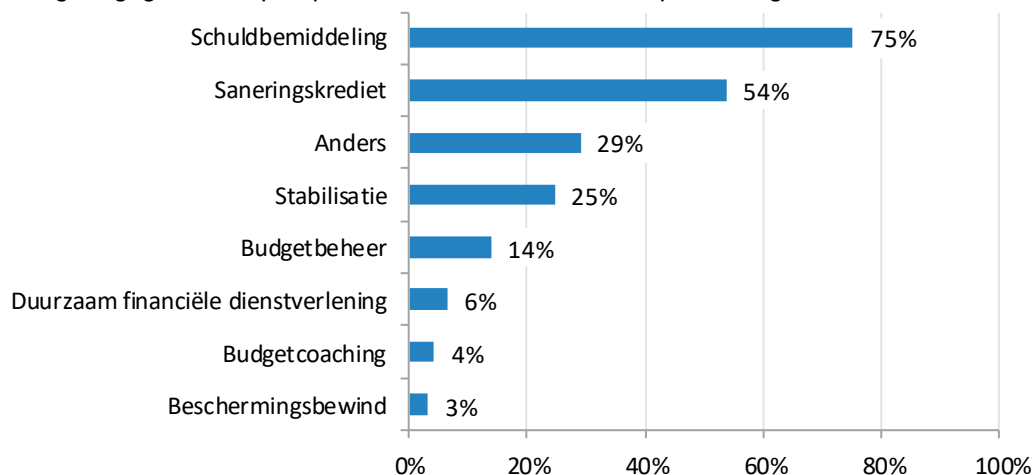
Tabel 12 Wat waren in 2017 de meest toegepaste weigeringsgronden voor het afwijzen van een aanvraag? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Weigeringsgrond	%
Zelfstandigen met actief bedrijf (inschrijving Kamer van Koophandel)	20,5%
Personen met fraudeschuld(en), ontstaan door opzet of grove schuld	13,2%
Personen die geen stabiel of toereikend inkomen hebben	12,6%
Personen die korter dan 2 jaar geleden schuldhulpverlening ontvingen (hieronder valt ook het WSNP-traject)	11,3%
Personen bij wie de financiële afwikkeling van de echtscheiding nog niet is afgerond	10,6%
Personen die al eerder schuldhulpverlening (hieronder valt ook het WSNP traject) ontvingen (schuldhulp-recidivisten), ongeacht hoe lang geleden die schuldhulpverlening werd verleend	2,6%
Personen met een eigen woning met overwaarde	2,0%
Personen die langer dan 2 jaar geleden schuldhulpverlening ontvingen (hieronder valt ook het WSNP traject)	2,0%
Personen met fraudeschuld(en), ook wanneer deze niet is ontstaan door opzet of grove schuld	1,3%
Personen met een eigen woning ongeacht of de woning overwaarde heeft of niet	0,0%
Anders, namelijk	64,2%

5.4 Weigeringsgronden op bepaalde vormen van schuldhulpverlening?

Wordt een weigeringsgrond daadwerkelijk toegepast, dan wordt de aanvrager bij 38% van de gemeenten volledig uitgesloten van alle vormen van schuldhulpverlening. In dat geval krijgt hij dus geen enkele vorm van schuldhulpverlening. Bij de andere 62% van deze gemeenten heeft de toepassing van een of meer weigeringsgronden alleen gevolgen voor bepaalde vormen van schuldhulpverlening.

Grafiek 13 Weigeringsgronden op bepaalde vormen van schuldhulpverlening⁴⁶

Zoals bovenstaande tabel laat zien komen burgers met name niet meer in aanmerking voor schuldbemiddeling, het saneringskrediet en, in iets mindere mate, de stabilisatie als een weigeringsgrond in hun situatie van toepassing is. Een traject naar een 'schone lei' is dan veelal uitgesloten. Voor de toegang tot wat 'lichtere vormen' van schuldhulpverlening, zoals budgetbeheer, duurzaam financiële dienstverlening en budgetcoaching worden de weigeringsgronden minder vaak gebruikt. Het voorgaande onderstreept nog eens het belang dat gemeenten bij de toepassing van weigeringsgronden de individuele omstandigheden en belangen goed in kaart brengen en zorgvuldige afwegingen maken.

5.5 Voorbijgaan aan een weigeringsgrond (coulance)

Gemeenten die weigeringsgronden in hun beleidsplan opgenomen hebben, passen deze niet altijd strikt toe in de praktijk. Blijkbaar wordt in deze gevallen een individuele afweging gemaakt. Tabel 14 geeft weer in welke gevallen gemeenten in 2017 burgers toch toelieten tot schuldhulp, ondanks het feit dat er op de situatie van de aanvrager één of meer weigeringsgronden van toepassing waren.

Vanuit ons dienstverleningsconcept verlenen wij maatwerk. we proberen iedereen te helpen, of een alternatief te bieden. Bij fraudeschulden waarbij sprake is van voorwaardelijke opzet zijn we strenger, maar zelfs dan leveren we maatwerk en zoeken we de beste oplossing.

⁴⁶ De vraag luidde: "Weigeringsgronden zijn alleen van toepassing op één of meer specifieke vormen van schuldhulpverlening, namelijk: (meerdere antwoorden mogelijk)."

5.5.1 Zelfstandigen met actief bedrijf

Bij de beoordeling van aanvragen in 2017 werd niet vaak voorbij gegaan aan de weigeringsgrond 'zelfstandigen met een actief bedrijf'. Slechts 15% van de gemeenten geeft aan dat in 2017 voornamelijk coulance werd verleend bij zelfstandigen met een actief bedrijf. Hoewel de weigeringsgrond 'zelfstandige met een actief bedrijf' in 2017 het vaakst werd genoemd in het beleid én het vaakst werd toegepast⁴⁷, maken gemeenten - in tegenstelling tot de andere veel voorkomende weigeringsgronden - in veel mindere mate een uitzondering op deze weigeringsgrond. Zij lijken op dit onderdeel strikt vast te houden aan het formele beleid. Deze uitkomst strookt met de bevindingen uit het rapport "Een open deur?" Ook in dat onderzoek bleek dat vooral zelfstandigen met een actief en nog levensvatbaar bedrijf categoriaal en zonder nadere beoordeling worden uitgesloten, namelijk in zes van de elf gemeenten.⁴⁸

5.5.2 Fraudeschulden en recidive

21% van de gemeenten vermeldt dat zij voornamelijk bij fraudeschulden (ongeacht of deze zijn ontstaan door opzet en grove schuld) en bij recidive een uitzondering maken op de formele weigeringsgronden. In het rapport "Een open deur" kwam al naar voren dat tien van de elf gemeenten aanvragers niet meer op voorhand uitsloten van schuldhulpverlening als er een fraudeschuld in het schuldenpakket zat. Gemeenten kijken meer dan vroeger naar de mate van verwijtbaarheid van de fraudeschuld. De Inspectie SZW concludeerde eind vorig jaar dat ongeveer 42% van de gemeenten in 2016 of 2017 wijzigingen had aangebracht in de beleidsregels van de toegang. In de meeste gevallen zijn enkele weigeringsgronden afgeschaft. Er wordt vaker gekeken naar de individuele situatie van de burger.

Kortom, het beeld dat de enquête laat zien is dat de weigeringsgrond fraudeschulden mét opzet/grove schuld niet heel vaak (meer) door gemeenten wordt toegepast (13%). Deze doelgroep kan bij de gemeente waarschijnlijk alleen terecht voor lichte vormen van schuldhulp en niet voor een schuldregeling (met schone lei). Overigens geeft slechts 1% van de gemeenten aan dat de meest voorkomende uitzondering wordt gemaakt voor "personen met fraudeschulden zónder opzet/grove schuld". Dat bevestigt vooral dat deze formele weigeringsgrond nauwelijks voorkomt (zie tabel 12). Daarnaast gingen relatief veel gemeenten (30%) voorbij aan de weigeringsgrond voor mensen die korter dan twee jaar geleden schuldhulpverlening ontvingen.⁴⁹

In "Een open deur?" lieten de in dat onderzoek betrokken gemeenten aan de ombudsman weten dat de uitsluitingstermijnen voor recidivisten korter zijn geworden en dat gemeenten hier minder strikt aan vasthielden. Met andere woorden, recidivisten (korter dan twee jaar geleden) worden in het beleid vaak genoemd bij de weigeringsgronden (37%) maar in de praktijk blijkt dat relatief weinig gemeenten (11%) korte termijn recidive noemen als meest toegepaste weigeringsgrond. Dat is onder andere te verklaren uit het relatief hoge percentage gemeenten (31%) dat toch een individuele afweging maakt en coulance betracht.

⁴⁷ Zie tabellen 11 en 12.

⁴⁸ Bij de toegang tot schuldhulpverlening gaat het in eerste instantie om een actief bedrijf. De levensvatbaarheid moet dan nog bepaald worden. De vraag is echter of zelfstandigen altijd een levensvatbaarheidstoets krijgen of dat zij op basis van het hebben van een actief bedrijf al geweigerd worden.

⁴⁹ Hieronder begrepen het Wsnp-traject.

5.5.3 Ontbreken van een stabiel inkomen of stabiele situatie

Uit de antwoorden op de vragenlijst blijkt voorts dat in 2017 21% van de gemeenten het ontbreken van een stabiel of toereikend inkomen noemt als weigeringsgrond waarbij men genegen is coulance te betrachten. Ook de nog niet financieel afgewikkelde echtscheiding was bij 18% van de gemeenten geen reden om schuldhulpverlening te weigeren. In die gevallen bieden gemeenten overigens meestal alleen voorlopige of lichte ondersteuning aan.

Als de scheiding nog niet is afgerond kan schuldsanering niet worden toegepast omdat de hoogte van de schuld nog niet kan worden vastgesteld. Daar wij iedereen willen helpen bieden wij tot die tijd duurzame financiële dienstverlening aan totdat de schuldsanering kan worden gestart.

Zoals eerder aangegeven bij tabel 12 is bij 13% van de gemeenten het ontbreken van een stabiel inkomen een van de belangrijkste redenen in 2017 tot weigering van een schuldhulpverleningsaanbod. Uit tabel 14 blijkt tegelijkertijd dat op deze weigeringsgrond juist ook relatief vaak een uitzondering wordt gemaakt. 21% van de gemeenten geeft aan dat in geval sprake is van een instabiel inkomen, toch een uitzondering wordt gemaakt op de beleidsregels. Deze hoge cijfers (zowel weigering als coulance) laten vermoedelijk zien dat een instabiel inkomen relatief vaak voorkomt.

5.5.4 De eigen woning

15% van de gemeenten laat weten dat in 2017 met name coulance is betracht bij burgers met een eigen woning (ongeacht of deze wel of niet overwaarde heeft). Dit is opvallend omdat geen enkele gemeente deze weigeringsgrond formeel in het beleid zegt te hebben opgenomen (zie tabel 11). Mogelijk duidt dit op een 'oude' beleidsregel die niet meer actief wordt toegepast maar formeel nog wel van kracht is. Enkele gemeenten (3%) geven aan dat zij in 2017 met name coulance hebben toegepast bij aanvragers met een eigen woning mét overwaarde. De woning met overwaarde is wel bij verschillende gemeenten als weigeringsgrond in formeel beleid vastgelegd.

Tabel 14 Op welke weigeringsgronden passen gemeenten coulance toe?⁵⁰
(Meerdere antwoorden mogelijk)

Weigeringsgrond	%
Personen die korter dan 2 jaar geleden schuldhulpverlening ontvingen (hieronder valt ook het WSNP traject).	30,6%
Personen die geen stabiel of toereikend inkomen hebben.	21,0%
Personen met fraudeschuld(en), ook wanneer deze niet is ontstaan door opzet of grove schuld.	21,0%
Personen met fraudeschuld(en), ontstaan door opzet of grove schuld.	19,4%
Personen bij wie de financiële afwikkeling van de echtscheiding nog niet is afgerond.	17,7%
Personen met een eigen woning ongeacht of de woning overwaarde heeft of niet.	14,5%
Zelfstandigen met actief bedrijf (inschrijving Kamer van Koophandel)	14,5%
Personen die al eerder schuldhulpverlening (hieronder valt ook het WSNP traject) ontvingen (schuldhulp- recidivisten), ongeacht hoe lang geleden.	12,9%
Personen die langer dan 2 jaar geleden schuldhulpverlening ontvingen (hieronder valt ook het WSNP traject).	8,1%
Personen met een eigen woning met overwaarde.	3,2%
Personen met fraudeschuld(en), ook wanneer deze niet is ontstaan door opzet of grove schuld	1,3%
Anders, namelijk	19,3%

5.6 Resumerend

Uit dit onderzoek komt naar voren dat twee derde van de gemeenten weigeringsgronden voor de verschillende doelgroepen in beleid heeft opgenomen. Een derde van de gemeenten heeft dat niet. In de praktijk wordt in circa 6% van de aanvragen de toegang tot schuldhulp ontzegd op basis van een weigeringsgrond. Bovendien blijkt dat regelmatig toch schuldhulp wordt verleend wanneer sprake is van één of meer weigeringsgronden. Blijkbaar wordt in die gevallen een individuele afweging gemaakt en toch (een lichte vorm van) schuldhulpverlening toegekend. Deze afwijking van het beleid doet zich het vaakst voor bij personen die korter dan 2 jaar geleden schuldhulpverlening ontvingen, die geen stabiel inkomen hebben of die fraudeschulden hebben. Voor de groep zelfstandigen wordt veel minder vaak een uitzondering op het beleid gemaakt. Opvallend is verder dat 66,9% van de gemeenten de toepassing van weigeringsgronden in 2017 heeft moeten schatten en daar dus geen exacte cijfers van heeft.

⁵⁰ De vraag luidde: "In die gevallen dat u ondanks de aanwezigheid van een weigeringsgrond een burger in 2017 toegang verleende tot schuldhulpverlening: welke weigeringsgronden betrof het voornamelijk (meerdere antwoorden mogelijk)?"

6. ZIJN GEMEENTEN TRANSPARANT EN BETROUWBAAR?

6.1 Inleiding

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om op een aanvraag voor schuldhulpverlening een besluit te nemen en dit in een beschikking mee te delen aan de aanvrager.⁵¹ De ombudsman verwacht dat gemeenten een duidelijk, gemotiveerd en op schrift gesteld besluit aan burgers verstrekken, zodat het voor hen gemakkelijk te begrijpen is wat er is besloten en wat dit betekent. Gemeenten laten in hun beslissing eveneens weten dat iemand de mogelijkheid heeft bezwaar te maken. Ook geven zij daarbij aan op grond van welke feiten deze beslissing is genomen en op welke wijze er rekening is gehouden met de belangen van de burgers. Als burgers om wat voor reden dan ook, niet aanmerking komen voor schuldhulp, dan zoeken gemeenten actief naar andere middelen en mogelijkheden. Bij een afwijzing verwijzen gemeenten burgers actief en 'warm' door of bieden een alternatief. De ombudsman vindt dit belangrijk omdat anders de (financiële) problemen van burgers te veel oplopen waardoor zij in hun bestaanszekerheid kunnen worden bedreigd. In "Een open deur?" signaleerde de Nationale ombudsman dat de in dat onderzoek betrokken gemeenten niet altijd de beslissing tot toelating of weigering vastlegden in een beschikking. Een deel van de aanvragen werd informeel afgewezen waarmee de burger rechtsbescherming werd onthouden. Daarnaast liet de kwaliteit van de beschikkingen soms te wensen over: afwijzende beschikkingen werden onvoldoende gemotiveerd en in toekennende beschikkingen vermeldde gemeenten niet altijd welke vorm van schuldhulp zij toekenden.

In dit hoofdstuk komt aan de orde hoe en op welk moment in de procedure gemeenten de aanvragers op de hoogte stellen van het besluit tot toelating of weigering. En in hoeverre zij het besluit toelichten en motiveren.

6.2 De afwijzende beslissing

Het belang van een schriftelijk beschikking is dat de schuldhulpaanvrager duidelijk krijgt uitgelegd waarom de gemeente zijn aanvraag heeft afgewezen, hoe hij daartegen bezwaar en beroep kan instellen en waar hij eventueel terecht kan voor verdere hulp. Als hij hierover advies wil vragen aan derden kan hij de beschikking meenemen en bespreken. Kortom: de beschikking zorgt voor duidelijkheid en rechtszekerheid.

6.2.1 Hoe informeren gemeente de aanvrager over de afwijzende beslissing?

Als een aanvraag wordt afgewezen, doet 67% van de gemeenten dit schriftelijk met een beschikking. De overige gemeenten (33%) doen dat mondeling. Een aantal gemeenten gaf in toelichting hierop aan, dat ze een afwijzing zowel mondeling als schriftelijk meedelen aan de aanvrager:

Burgers worden formeel (middels een beschikking) op de hoogte gesteld van ons besluit op hun aanvraag. Vooraf krijgen burgers ons besluit al toegelicht in een mondeling gesprek.

Overigens signaleerde de Inspectie SZW in haar rapport⁵² dat minder gemeenten in 2017 een beschikking afgaven dan in 2016. Er was een lichte daling van 72% in 2016 naar 67% in 2017. Dit

⁵¹ Conform de regels van de Algemene wet bestuursrecht.

⁵² Rapport "Toegankelijkheid schuldhulpverlening 2017", Inspectie SZW, december 2017.

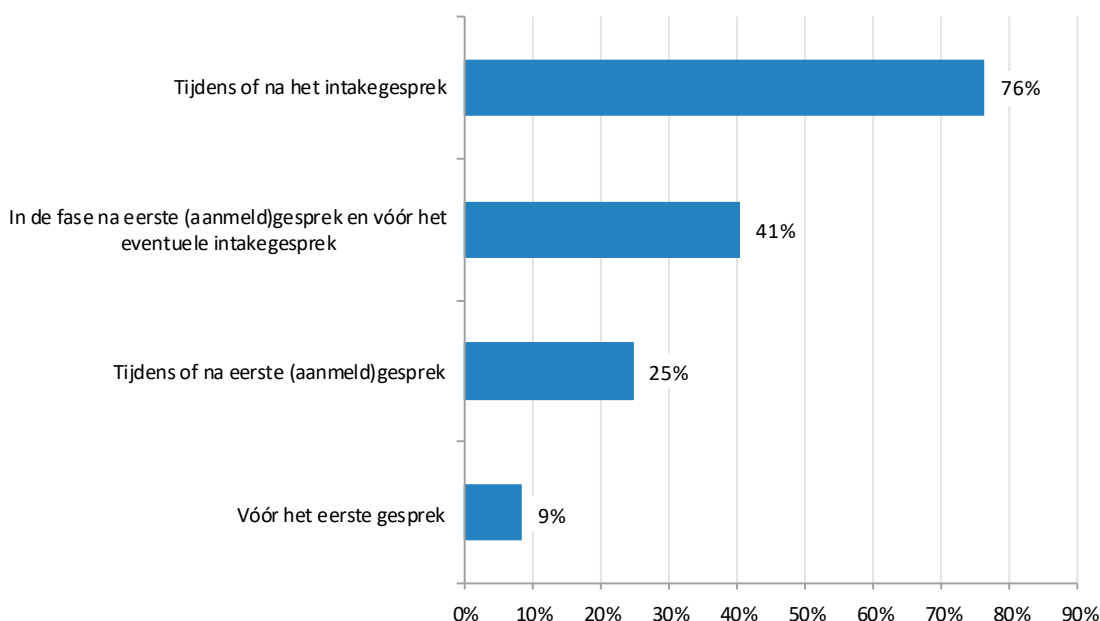
betrof zowel negatieve als positieve beschikkingen die na het intakegesprek werden genomen. Het is de ombudsman niet duidelijk of er sprake is van een neerwaartse trend. Tijdens het rondetafelgesprek gaven enkele deelnemers desgevraagd aan dat zij de beschikking niet het meest geschikte instrument vonden om de aanvrager op de hoogte te stellen van het toelatingsbesluit. Zij benadrukten vooral het belang van een mondelinge toelichting op de beschikking.

6.2.2 Moment van informeren over de afwijzende beslissing

Vaak is het een combinatie. Tijdens het gesprek wordt duidelijk als het aan de orde is dat iemand niet in aanmerking komt. Dit bespreken we tijdens het gesprek en bevestigen we tevens per brief op het moment dat er een aanvraag ligt. We stemmen de communicatie af op de wijze waarop deze binnen komt.

Tabel 15 laat zien dat de meeste gemeenten (76%) een aanvraag voor schuldhulpverlening afwijzen *tijdens of na het intakegesprek*; het gesprek waarin de aanvraag en de algehele schuldsituatie wordt besproken met de aanvrager. Daarnaast deelt een flink aantal gemeenten de afwijzing (ook) al in een eerder stadium mee. 41% van de gemeenten deelt de afwijzing mee in de fase ná het aanmeldgesprek en vóór het eventuele intakegesprek. 25% van de gemeenten deelt de afwijzing (ook) al *tijdens of na* het eerste (aanmeld)gesprek mee, dus als de aanvrager zich voor het eerst meldt met een hulpvraag. En bij 9% van de gemeenten wordt *voorafgaand* aan het eerste (aanmeld)gesprek (ook) al aan de aanvrager meegedeeld dat hij niet in aanmerking komt voor schuldhulp. Uit de antwoorden op de enquête is niet op te maken om welke situaties het hier gaat. Het kan hier gaan om het niet voldoen aan een basisvoorwaarde (ingeschreven staan in die gemeente of de leeftijd van minimaal 18 jaar). Maar het kan ook gaan om een afwijzing op voorhand waarin een weigeringsgrond zonder nadere afweging wordt toegepast (bijvoorbeeld bij een zelfstandige met actief bedrijf). In het onderzoek dat resulteerde in het rapport "Een open deur?" heeft de ombudsman dit soort afwijzingen veelvuldig gezien.

*Tabel 15 Wanneer wordt aan de burger medegedeeld dat zijn aanvraag voor schuldhulp is afgewezen?
(Meerdere antwoorden mogelijk)*

6.2.3 De informatie in de afwijzende beschikking

Vrijwel alle gemeenten die een afwijzende beschikking sturen zeggen hierin een toelichting of motivering te geven en daarnaast de bezwaarclausule te vermelden. Een aantal gemeenten geeft aan dat zij in de toelatingsbeslissing verwijst naar het plan van aanpak zoals dit in het intakegesprek is besproken.⁵³ Ondanks deze antwoorden op de enquête blijft het voor de ombudsman de vraag of gemeenten in de concrete gevallen een goede motivering in de schriftelijke beschikking geven en of het de aanvrager voldoende duidelijk is waarom zijn aanvraag is afgewezen. Deze twijfel komt voort uit de bevindingen van het rapport "Een open deur?" In dit onderzoek kwam de Nationale ombudsman namelijk een aanzienlijk aantal standaardbeschikkingen tegen zonder deugdelijke motivering.⁵⁴

De naam en het telefoonnummer van de behandelend medewerker van de gemeenten worden bijna altijd (91,3%) opgenomen in de afwijzing. Tijdens het rondetafelgesprek werd opgemerkt dat het niet per se de behandelend medewerker hoeft te zijn die in de beschikking wordt vermeld. Enkele deelnemers vonden het juist beter als een andere medewerker de toelichting zou geven. Deze zou in voorkomende gevallen het besluit ambtshalve kunnen toetsen en eventueel een herziening kunnen initiëren.

6.2.4 Alternatief bij weigering schuldhulp?

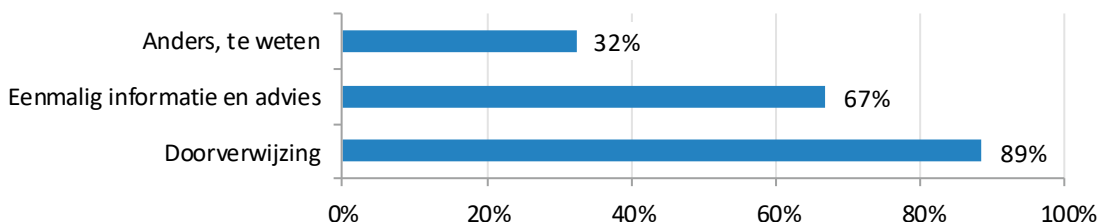
Bijna alle gemeenten die weigeringsgronden hebben opgenomen in hun beleidsplan en deze eveneens in de praktijk toepassen, zeggen bij weigering van schuldhulpverlening de aanvrager een alternatief aan te bieden of hem door te verwijzen. Slechts drie gemeenten geven aan dit niet te

⁵³ Zie verder onder 6.3.

⁵⁴ Tijdens dit onderzoek werden 730 schuldhulpdossiers bestudeerd.

doen. Het alternatief dat zij bieden bestaat vooral uit doorverwijzing en, in iets mindere mate, in het eenmalig geven van informatie en advies.

Tabel 16 Vervolgvrage: Bieden gemeenten die niet in aanmerking komen voor schuldhulpverlening vanwege een weigeringsgrond een alternatief? Ja, namelijk:

Gemeenten benoemen de volgende alternatieven: helpen bij het treffen van een 100%-betalingsregeling, begeleiding via maatschappelijk werk en/of andere partijen, hulp door een professionele derde partij en meerdere informatie en adviesgesprekken. Een gemeente meldt:

Ligt aan de situatie, maar in de meeste gevallen wordt iemand op de een of andere manier wel geholpen.

6.3 De toekennende beschikking

Ook bij toekenning van de aanvraag is een schriftelijke beschikking van groot belang. In die beslissing wordt de toelating schriftelijk bevestigd en – als het goed is - welke vorm van schuldhulp de gemeente hem gaat verlenen. Dat biedt rechtszekerheid en duidelijkheid: de aanvrager heeft op papier welke schuldhulp hem is toegekend en (eventueel) welke voorwaarden daarvoor gelden.

6.3.1 Hoe informeren gemeenten de aanvrager over de toekennende beslissing?

Wanneer een aanvraag voor schuldhulpverlening wordt toegekend, gebeurt dat in 83% van de gevallen schriftelijk. In 17% van de gevallen gebeurt dit mondeling. Het percentage gemeenten dat positieve beschikkingen stuurt (83%) ligt daarmee een stuk hoger dan het percentage gemeenten dat afwijzende beschikkingen stuurt (67%). Terwijl rechtsbescherming bij negatieve beschikkingen van groot belang is, wordt deze juist bij die beschikkingen minder goed gewaarborgd.

Bij het in behandeling nemen van de aanvraag wordt dit mondeling besproken en vervolgens wel schriftelijk bevestigd, maar ik denk niet dat je bevestiging kunt zien als een formele beschikking. We kiezen vaak voor een mail, of voor het opnemen van het vervolg in het plan van aanpak.

Enkele gemeenten geven geen schriftelijke beschikking af als de aanvraag schuldhulp wordt toegekend. Eén van hen motiveert dit als volgt:

Wij kiezen ervoor om alleen beschikkingen af te geven als we NIET met de burger verder in traject kunnen gaan. Als je een beschikking afgeeft bij wel, dan moet je gaan specificeren met alle consequenties van dien, daar je vaak na de intake nog maar een gedeelte van de info hebt. Burgers komen gaandeweg het begeleidingstraject vaak met veel nieuwe info, nieuwe vragen, andere uitkomsten etc. Dan zou je telkens nieuwe beschikking af moeten geven, waardoor het wel een heel bureaucratisch tijdrovend geheel wordt, wat allemaal ten koste van de tijd gaat die je voor je klanten nodig hebt.

Volgens de bevindingen van de Inspectie SZW gaven in 2017 beduidend minder gemeenten een toekenningsbeslissing af dan in het jaar daarvoor het geval was. Een daling van 71% in 2016 naar 58% in 2017. Opvallend is dat 5% van de gemeenten al vóór het eerste gesprek met de burger laat weten dat hij in aanmerking komt voor schuldhulpverlening.

Vaak is het een combinatie. Tijdens het gesprek wordt duidelijk als het aan de orde is dat iemand niet in aanmerking komt. Dit bespreken we tijdens het gesprek en bevestigen we tevens per brief op het moment dat er een aanvraag ligt. We stemmen de communicatie af op de wijze waarop deze binnen komt.

De ombudsman is positief verrast over het hoge percentage (83%) toekenningsbeschikkingen. In "Een open deur?" constateerde hij dat sommige gemeenten tijdens het aanmeldingsgesprek een (standaard) beschikking afgeven met de mededeling dat iemand is toegelaten tot de schuldhulpverlening,⁵⁵ ondanks dat in een latere fase kan blijken dat de aanvrager niet (verder) geholpen wordt. Formeel is de aanvrager dan toegelaten tot schuldhulp, ook al gaat het in dat geval uitsluitend om een eenmalig adviesgesprek ('informatie en advies'). De gemeente heeft dan formeel gezien (een vorm van) schuldhulp verleend, maar feitelijk komt het erop neer dat zij de aanvrager nauwelijks schuldhulp heeft geboden en diens aanvraag eigenlijk heeft afgewezen. Deze gevallen kunnen de cijfers van het percentage toegelaten personen mogelijk vertekenen.

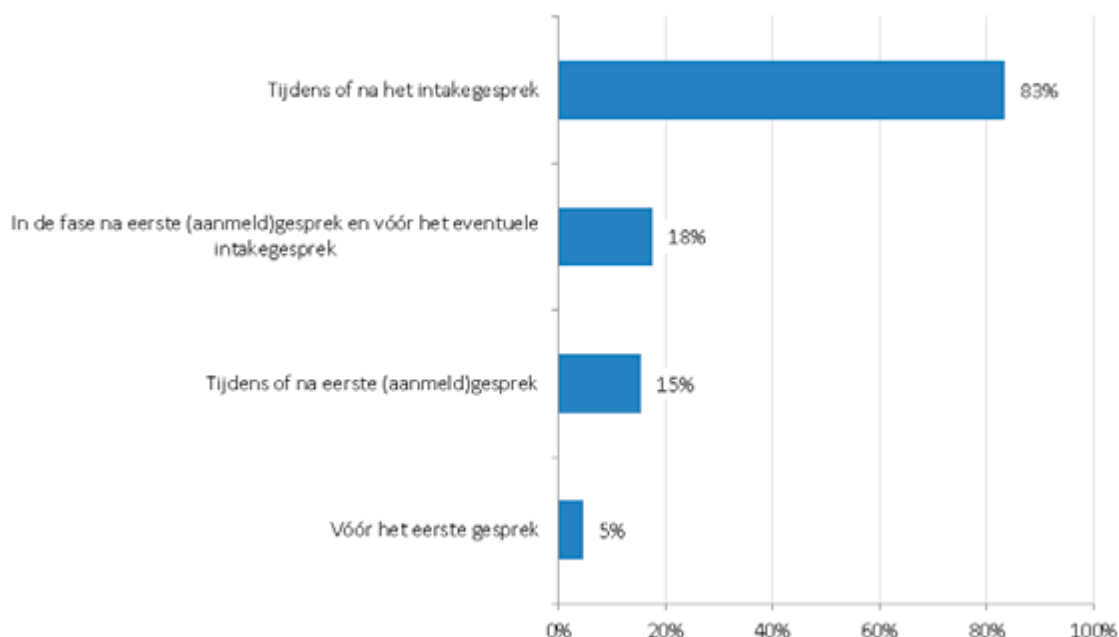
6.3.2 Moment van informeren over toekennende beslissing

De grote meerderheid van gemeenten (83%)⁵⁶ deelt na het intakegesprek mee of de aanvrager wel of niet tot de schuldhulpverlening wordt toegelaten. Slechts 15% respectievelijk 18% van de gemeenten deelt dit (ook) mee in het eerste (aanmeld)gesprek of na het aanmeldgesprek (maar vóór het intakegesprek). De meeste gemeenten delen de toelating dus op een later moment mee dan een afwijzing. De verklaring hiervoor zal waarschijnlijk zijn dat voor een toelating meer zaken uitgezocht moeten worden (zoals gegevens, bewijsstukken, motivatie aanvrager).

⁵⁵ Zie het rapport "Een open deur?"

⁵⁶ Deze 83% is een andere dan de 83% uit 6.3.1.

Tabel 17 Wanneer wordt aan de burger medegedeeld dat op zijn aanvraag positief is besloten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

6.3.3 De informatie in de toekennende beschikking

Het gros van de gemeenten (67%) informeert de aanvrager in de beschikking over de vorm van schuldhulpverlening die hij krijgt aangeboden. Een derde (33%) van de gemeenten vermeldt dit niet. Dit beeld komt grofweg overeen met het beeld uit het rapport "Een open deur?" Daarin stelden vier van de elf onderzochte gemeenten dat de aangeboden soort schuldhulp in de beschikking niet werd genoemd of – als deze wel genoemd werd – dat daar tegen geen bezwaar mogelijk was. In de toekenningsbeschikkingen vermeldt 94% van de gemeenten de naam en het telefoonnummer van de behandelend medewerker. Een kleine 6% van de gemeenten doet dit niet.

6.4 Resumerend

Dit onderzoek laat zien dat niet alle gemeenten de beslissing op de aanvraag schriftelijk aan de aanvrager meedelen. 33% van de gemeenten deelt de afwijzende beslissing uitsluitend mondeling mee. 17% van de gemeenten deelt de toelatingsbeslissingen slechts mondeling mee. In die gevallen ontvangt de aanvrager geen schriftelijke motivering van de beslissing en wordt hij niet schriftelijk gewezen op de mogelijkheid van bezwaar en beroep. Het percentage gemeenten dat positieve beschikkingen stuurt (83%) ligt hoger dan het percentage gemeenten (67%) dat afwijzende beschikkingen stuurt. Juist bij negatieve beschikkingen is het van groot belang dat de rechtszekerheid wordt gewaarborgd. Persoonlijk contact en een gesprek over de beslissing juicht de ombudsman toe, maar daarbij is een schriftelijke beschikking een absoluut minimumvereiste vanuit het oogpunt van rechtszekerheid. Positief is, dat de naam en het telefoonnummer van de behandelend medewerker van de gemeenten bijna altijd in de beschikkingen worden opgenomen. Daarmee heeft de aanvrager een directe ingang, als er bij hem vragen of onduidelijkheden zijn naar aanleiding van die beslissing.

7. Conclusie Nationale ombudsman

7.1 Inleiding

In de tweede helft van 2017 stelde de Nationale ombudsman een onderzoek in naar de wijze waarop gemeenten de toegang tot de schuldhulpverlening hebben ingericht en in hoeverre zij daarin drempels opwerpen. Het betrof een onderzoek onder tien Nederlandse gemeenten en één gemeenschappelijke regeling. Het onderzoek werd op 19 januari 2018 afgerond met de publicatie van het rapport "Een open deur?"

Een van de belangrijkste conclusies van dat rapport was dat gemeenten aan burgers niet altijd een laagdrempelige en brede toegang tot schuldhulp bieden en dat de toegang op een aantal punten verbeterd kan worden. In dat rapport formuleerde de Nationale ombudsman vier uitgangspunten die – vanuit de burger bekeken – een brede toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening moeten garanderen. Omdat de Nationale ombudsman landelijk in kaart wilde brengen in hoeverre in Nederlandse gemeenten burgers een laagdrempelige en toegankelijke schuldhulpverlening bieden, stelde hij een vervolgonderzoek in. Hij deed dit door een vragenlijst uit te zetten onder 298 gemeenten.⁵⁷ Deze vragenlijst is gebaseerd op de in "Een open deur?" geformuleerde uitgangspunten. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies beschreven.

7.2 Niet meten is niet weten

Het is bekend dat over het totaal aantal aanmeldingen voor gemeentelijke schuldhulpverlening nauwelijks landelijke cijfers bestaan. De oorzaak is gelegen in het feit dat gemeenten het toegangsproces verschillend hebben ingericht en op uiteenlopende momenten en op verschillende wijzen registreren (of helemaal niet). Hierdoor kunnen gegevens moeilijk bij elkaar worden gevoegd of met elkaar worden vergeleken. Omdat gemeenten geen eenduidige definities hanteren van aanmeldingsfasen, is het moeilijk om representatieve uitspraken te doen over (landelijke) cijfers over bijvoorbeeld instroom, uitstroom en doorlooptijd.⁵⁸

Tijdens dit onderzoek bleek dat de individuele gemeenten niet altijd beschikken over exacte cijfers. Het viel de ombudsman in het bijzonder op dat bijna de helft van de deelnemende gemeenten bij een aantal concreet geformuleerde vragen geen exacte cijfers kon reproduceren. Zo moest 48% van de gemeenten op vragen van de ombudsman hoe vaak burgers in 2017 een persoonlijk aanmeldgesprek hebben aangevraagd en hoeveel aanmeldgesprekken daadwerkelijk hebben plaatsgevonden, de aantallen schatten. Op de vraag hoeveel aanvragen schuldhulpverlening op basis van een weigeringsgrond geheel werden afgewezen kon 67% van de gemeenten die weigeringsgronden hanteren, geen exacte aantallen overleggen.

⁵⁷ Waarvan 251 hebben gerepsondeerd. Een responspercentage van 84%.

⁵⁸ Voor indicatieve cijfers is men veelal aangewezen op deelbronnen van meerdere partijen, zoals de NVVK, gemeenten en Kredietbanken. Alhoewel er op basis van de beschikbare cijfers geen concrete uitspraken gedaan kunnen worden, kan met behulp van de inventarisatie van deze cijfers wel een schatting worden gemaakt van het aantal aanmelders per jaar. Het zou gaan om tussen de 90.500 en 124.000 huishoudens.⁵⁸ Het is echter niet vast te stellen hoeveel huishoudens die zich met problematische schulden hebben gemeld bij de gemeenten, uiteindelijk in aanmerking komen voor schuldhulp.

Gemeenten droegen voor het niet kunnen overleggen van exacte cijfers verschillende verklaringen aan, zoals de uitbesteding van de schuldhulpverlening aan een externe uitvoerder die niet of anders registreert en het gebruik van verschillende systemen die de verschillende onderdelen van de toelatingsprocedure registreren. Ook blijken er verschillen te bestaan tussen de definities die de gemeente hanteert voor bijvoorbeeld aanmeldgesprekken en de definities die de wijkteams gebruiken. Tot slot gaf een aantal gemeenten aan in 2017 of 2018 van (registratie)systeem te zijn veranderd, waardoor exacte cijfers niet beschikbaar waren.

De ombudsman maakt zich zorgen over het gebrek aan harde cijfers dat in de wereld van de schuldhulpverlening al jaren bestaat. Deze cijfers (zoals over de in- en uitstroom en de geboden soorten hulpverlening) geven zicht op de aard en omvang van de schuldhulpverleningspraktijk en daarmee op de effectiviteit en toegankelijkheid van de schuldhulpverlening door de gemeente. Met behulp van cijfers kan worden nagegaan of de burger met schulden in de praktijk goed geholpen wordt en dus of de gemeente voldoet aan de zorgplicht die zij op grond van de Wgs voor deze kwetsbare doelgroep heeft. Voor de gemeenteraden zijn cijfers een hulpmiddel, zo niet voorwaarde om toezicht te kunnen houden op de uitvoering van het beleid dat zij op grond van de Wgs hebben opgesteld ten behoeve van de integrale schuldhulpverlening, dat door de colleges moet worden uitgevoerd. De ombudsman ziet hier ook een taak voor de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid - als stelselverantwoordelijke - om samen met het werkveld minimumeisen op te stellen ten aanzien van de te registreren gegevens door gemeenten.

7.3 Conclusies

Uit de antwoorden die gemeenten op de enquête hebben gegeven komt over het algemeen een positief beeld naar voren als het gaat om de toegankelijkheid van de schuldhulpverlening. Een groot deel van de gemeenten staat open en is toegankelijk voor nieuwe aanvragers. Degene die zich aanmeldt kan meestal binnen twee weken, op een centrale of decentrale locatie bij hem in de buurt, in een face-to-face-gesprek zijn schuldproblemen bespreken. Verder hebben gemeenten oog voor de niet-zelfredzame burger. Als deze het moeilijk vindt om zijn financiële administratie goed te organiseren en/of alle benodigde gegevens en bewijsstukken te verzamelen, krijgt hij bij vrijwel alle gemeenten hulp aangeboden of wordt hij daarnaar doorverwezen. En als de aanvrager niet komt opdagen probeert de schuldhulpverlener contact op te nemen met de aanvrager. Volgens gemeenten heeft de schuldhulpverlener die het eerste gesprek voert altijd basiskennis van de schuldhulpverlening. Of gemeenten zich redelijk opstellen bij de beoordeling van de aanvraag is moeilijk te bepalen. Het lijkt er wel op dat weigeringsgronden minder vaak en minder strikt worden toegepast dan voorheen. Dit kan erop duiden dat gemeente vaker een individuele afweging maken. Waarschijnlijk bieden gemeenten, zeker als het gaat om recidive en fraudeschulden (tijdelijk) lichtere vormen van schuldhulp aan. In de beschikkingen wordt vrijwel altijd de contactgegevens van een (behandelend) ambtenaar opgenomen. Dat is positief.

Uit de reacties van gemeenten op de enquête maakt de ombudsman op dat gemeenten een positieve ontwikkeling hebben doorgemaakt. Alles wijst erop dat gemeenten zich in de afgelopen periode meer bewust zijn geworden van ongewenste drempels en uitvalrisico's in de gemeentelijke schuldhulpverlening en daar actie op ondernomen hebben. Toch ziet de ombudsman – naast zijn waardering voor bovengenoemde positieve ontwikkelingen - ook nog enkele aandachtspunten.

7.3.1 Nog steeds vallen (te veel) mensen voortijdig uit in het toegangsproces

Uit het onderzoek van de ombudsman blijkt dat met bijna 30% van de mensen die zich voor schuldhulpverlening hebben aangemeld, geen intakegesprek plaatsvindt. In de fase tussen het aanmeldgesprek en de intake blijken nog veel mensen om verschillende redenen af te haken dan wel uit te vallen. Vanwege de gebrekkige of zelfs ontbrekende registratie is de grote onbekende factor hier dat het aantal aanmeldingen voor een eerste gesprek mogelijk (veel) hoger ligt. Als dat zo is, ligt ook het uitvalpercentage na de eerste aanmelding (veel) hoger. Daarnaast is het de vraag wat er gebeurt met de uitvallers. Immers, bij de meeste van hen zullen de financiële problemen in de tussentijd niet opeens zijn opgelost. De ombudsman vindt het van groot belang dat deze groep uitvallers zoveel mogelijk 'in beeld blijft' bij de schuldhulpverlening of bij de maatschappelijke dienstverlening. Schuldproblemen gaan binnen een gezin immers vaak samen met andere maatschappelijke problemen (zoals armoede, werkloosheid, ziekte, opvoedingsproblemen). Het niet aanpakken van de schuldproblemen heeft vaak grote gevolgen voor het gezin maar ook brengt ook grote maatschappelijke kosten met zich mee voor de samenleving. Een laagdrempelige, integrale en vroegtijdige aanpak van schulden is zowel voor de betreffende gezinnen als de maatschappij lonend. De Nationale ombudsman is van oordeel dat in deze toelatingsfase, waarin mensen het meest kwetsbaar zijn voor uitval, gemeenten mede op basis van een deugdelijke registratie die extra stap moeten zetten om deze groep schuldenaren binnen te halen en binnen te houden. Hij wil gemeenten dan ook oproepen te kijken naar de oorzaken van grote uitval tussen aanmelding en intakegesprek. Tevens roept hij gemeenten op om zich verantwoordelijk te voelen en zich actief op te stellen om te voorkomen dat burgers weglopen of afhaken.

7.3.2 Voor zelfstandigen is de schuldhulpverlening nog onvoldoende toegankelijk

Helaas blijkt uit de resultaten van de enquête dat het voor groot aantal zelfstandigen met een actief en levensvatbaar bedrijf nog steeds moeilijk is om binnen te komen bij gemeentelijke schuldhulpverlening. Terwijl er sinds enkele jaren een trend lijkt te zijn om steeds minder weigeringsgronden in het beleid en in de uitvoering te hanteren, blijft voor deze groep de deur op slot. De ombudsman maakt zich hier al langere tijd zorgen om. En niet alleen de ombudsman. Ook in de politiek⁵⁹ en binnen 'het veld'⁶⁰ groeit het besef dat gemeenten deze doelgroep moeten toelaten tot de schuldhulpverlening en niet langer slechts naar de kredietverlening in het kader van het Besluit Bijstand voor zelfstandigen doorverwijzen. Dat is een belangrijke en historische breuk met de bedoeling van de wetgever bij invoering van de Wgs, namelijk dat "*de gemeentelijke schuldhulpverlening niet toegankelijk kan zijn voor zelfstandigen met een nog functionerende onderneming*."⁶¹ De ombudsman verwacht van gemeenten dat zij de toegang tot schuldhulpverlening voor zelfstandigen op korte termijn zullen verbeteren. Het is daarbij niet genoeg dat alleen de bekendheid van de toegang tot en de kredietverlening vanuit de Bbz wordt verbeterd. De ombudsman vindt het dringend noodzakelijk dat gemeenten gespecialiseerde schuldhulp aan zelfstandigen gaan inhuren of zelf gaan aanbieden. Zelfstandigen met een levensvatbaar bedrijf moeten – net als andere burgers – de kans krijgen om via een schuldregeling of een andere vorm van schuldhulp een nieuwe start te maken.

⁵⁹ Antwoord op Kamervragen van staatssecretaris Van Ark, 25 juni 2018, Antwoord 2 (kenmerk 2018-0000102847).

⁶⁰ Jaarverslag NVVK, [toelichting op de cijfers](#).

⁶¹ Memorie van Toelichting Wgs, Kamerstuk 32 291, nr. 3 (blz. 9).

7.3.3 Burgers ontvangen nog niet altijd een gemotiveerde beschikking op een aanvraag

Dit onderzoek laat tevens zien dat nog niet alle gemeenten de afwijzende of toekennende beslissing op de aanvraag schriftelijk aan de aanvrager meedelen. Met name de rechtsbescherming bij negatieve beschikkingen is van groot belang en die wordt nog te weinig gewaarborgd. Hierdoor wordt een aanzienlijke groep burgers de noodzakelijke rechtsbescherming uit het bestuursrecht onthouden. De Inspectie SZW signaleerde ook al dat in 2017 minder gemeenten een (negatieve of positieve) beschikking afgaven dan in 2016. Dit is in de ogen van de ombudsman een onwenselijk ontwikkeling. Persoonlijk contact en een gesprek over de beslissing juicht de ombudsman toe, maar een schriftelijke beschikking is vanuit het oogpunt van rechtszekerheid een absoluut minimumvereiste. Burgers moeten ook op een later moment nog eens terug kunnen lezen wat hun gemeente heeft beslist op de aanvraag. Bij een mondelinge mededeling vanuit de gemeente heeft de burger die mogelijkheid niet. Het blijft voor de ombudsman de vraag of gemeenten - ook in de gevallen dat zij een beschikking afgeven - een goede motivering geven waarmee het de aanvrager voldoende duidelijk wordt waarom zijn aanvraag is afgewezen of toegekend. De resultaten van de enquête bevestigen voor de ombudsman dat nog een aanzienlijk deel van de Nederlandse gemeenten zich moet realiseren dat de rechtsbescherming van de burger prevaleert boven de wens om als gemeente 'beschikkingsarm' te werken. Er ligt dus nog een taak voor gemeenten om er voor te zorgen dat iedere aanvrager van schuldhulpverlening kan nalezen of hij wel of niet recht heeft op gemeentelijke schuldhulpverlening en waarom hij wel of niet recht heeft op die hulp.

7.4 Oproep

Gelet op de resultaten van dit onderzoek roept de Nationale ombudsman gemeenten op om:

- Beter te registeren. Cijfers geven zicht op de aard en omvang van de schuldhulpverleningspraktijk en daarmee op de effectiviteit en toegankelijkheid van de schuldhulpverlening aan de burger. Met behulp van cijfers kan worden nagegaan of de burger met schulden in de praktijk goed geholpen wordt en dus of de gemeente voldoet aan de zorgplicht die zij op grond van de Wgs voor deze kwetsbare doelgroep heeft
- Te kijken naar de oorzaken van en de oplossingen voor de uitval in het toegangsproces, met name na een eerste melding en tussen de aanmelding en het intakegesprek. Zijn de oorzaken bekend, dan kan gekeken worden hoe deze verholpen kunnen worden opdat burgers met schulden hulp krijgen en hun (financiële) problemen niet verder toenemen.
- Zich proactief en 'inclusief' op te stellen om te voorkomen dat burgers afhaken. De vraag die gemeenten zich moeten stellen is, of zij een extra stap kunnen zetten om burgers met schulden nadat deze zich hebben gemeld, binnen te halen en vervolgens binnen te houden.
- De toegang tot schuldhulpverlening voor zelfstandigen op korte termijn te verbeteren, niet alleen door een actievere verwijzing naar de Bbz, maar ook door daarnaast gespecialiseerde schuldhulp voor zelfstandigen aan te bieden of in te huren. Zelfstandigen met een levensvatbaar bedrijf moeten - net als andere burgers - de kans krijgen om via een schuldregeling of een andere vorm van schuldhulp een nieuwe start te maken.

🗨️ Burgers altijd een beschikking met een deugdelijke motivering te verstrekken. Het moet voor burgers duidelijk zijn waarom zij wel of niet recht hebben op hulp. Ook vanuit het oogpunt van rechtsbescherming is een gemotiveerde beschikking een absoluut vereiste.

Daarnaast geeft de Nationale ombudsman gemeenteraden in overweging zich te laten informeren door het college van burgemeester en wethouders over de resultaten van de eigen gemeenten en de vraag voor te leggen of en zo ja welke stappen er gezet gaan worden naar aanleiding van dit rapport.

Bijlage 1: Het beoordelingskader

De beoordelingscriteria in dit kader zijn gebaseerd op de in het rapport "Een open deur?" geformuleerde uitgangspunten. Dit beoordelingskader is ten behoeve van het onderzoek 'opgehangen' aan de drie fasen die de Nationale ombudsman in het toegangsproces onderscheidt: de aanmeldfase, de intakefase en de beoordelingsfase. Na de opsomming van de beoordelingscriteria vindt u hieronder de resultaten voor uw gemeente of gemeenschappelijke regeling.¹ De Nationale ombudsman heeft deze gebaseerd op de verstrekte antwoorden op de enquête.

1. De aanmeldfase²

Bij het persoonlijk aanmeldgesprek onderscheidt de Nationale ombudsman vijf aspecten die hij afzonderlijk beoordeelt:

- De Nationale ombudsman vindt dat gemeenten burgers altijd een vrijblijvend persoonlijk (aanmeld)gesprek moeten aanbieden waarin hij zijn hulpvraag kan toelichten.
- De Nationale ombudsman vindt het noodzakelijk dat dit gesprek laagdrempelig is. Laagdrempelig betekent in dit geval dat:
 - a. de burger bij voorkeur op een decentrale locatie³ terecht kan; en
 - b. een dergelijk gesprek snel kan plaatsvinden, bij voorkeur binnen vijf werkdagen na de eerste aanmelding.
- De Nationale ombudsman verwacht dat dit gesprek namens de gemeente wordt gevoerd door iemand met (basis)kennis van het schuldhulpverleningsproces.
- Aan een dergelijk gesprek zijn geen voorwaarden verbonden. Dit betekent onder andere dat het gesprek ook plaatsvindt als op voorhand duidelijk is dat de gemeente geen enkele vorm van schuldhulp zal verlenen.⁴
- Wanneer de burger niet op de gemaakte afspraak voor het persoonlijk aanmeldgesprek verschijnt, onderneemt de gemeente in ieder geval nog een poging om persoonlijk contact (via telefoon of huisbezoek) op te nemen met de burger en hem opnieuw te motiveren en uit te nodigen voor een gesprek.

¹ De vragen in de vragenlijst hadden betrekking op 2017.

² In sommige gemeenten wordt dit persoonlijk (aanmeld)gesprek een informatie- en adviesgesprek genoemd. In dit onderzoek maakt de Nationale ombudsman onderscheid tussen een eerste persoonlijk face-to-face (aanmeld)gesprek en de intakefase.

³ Hieronder wordt ook een huisbezoek verstaan.

⁴ De volgende voorwaarden vindt de Nationale ombudsman wel redelijk. De aanvrager moet:

- ingezetene zijn van die gemeente;
- 18 jaar of ouder zijn;
- rechtmatig in Nederland verblijven (artikel 3 lid 4 Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening).

Resultaten van uw gemeente:

Enquêtevraag	Antwoord	Beoordeling
Waar kan een burger in uw gemeente terecht voor een persoonlijk (aanmeld)gesprek?		
Binnen hoeveel werkdagen kan dit persoonlijke (aanmeld)gesprek plaatsvinden?		
Wordt dit persoonlijk (aanmeld)gesprek gevoerd door iemand met (basis)kennis van het schuldhulpverleningstraject in de gemeente?		
Stelt u voorwaarden aan de burger voordat het persoonlijk (aanmeld)gesprek kan plaatsvinden?		
Wat doet u wanneer de burger van het persoonlijke (aanmeld)gesprek niet verschijnt op het gesprek?		

2. De intakefase⁵

Bij de intakefase onderscheidt de Nationale ombudsman de volgende twee aspecten die hij beoordeelt.

- Wanneer de burger niet op de gemaakte afspraak voor een gesprek verschijnt onderneemt de gemeente in ieder geval een poging om persoonlijk contact (via telefoon of huisbezoek) op te nemen. Doel hiervan is om het contact met de burger te herstellen en hem te motiveren en uit te nodigen voor een gesprek.
- Als blijkt dat een burger tijdens het intakegesprek niet in staat is om de vereiste gegevens en bewijsstukken te verzamelen en aan te leveren dan biedt de gemeente in ieder geval aan dat hij hierbij wordt geholpen (al dan niet via een vrijwilliger of particuliere partij).

⁵ De intakefase bestaat meestal uit meerdere gesprekken waarin informatie wordt verzameld over de financiële positie en persoonlijke omstandigheden van de schuldenaar. Vaak eindigt deze fase met een intakegesprek.

Resultaten van uw gemeente:

Enquêtevraag	Antwoord	Beoordeling
Wat doet u wanneer de burger niet verschijnt op het intakegesprek?		
Wat is (zijn) de consequentie(s) wanneer blijkt dat de burger niet in staat is de vereiste gegevens en bewijsstukken aan te leveren die nodig zijn om een schuldhulpvraag in behandeling te nemen?		

3. De beoordelingsfase⁶

Bij de beslissing tot toelating/afwijzing onderscheidt de Nationale ombudsman zeven aspecten, die hij afzonderlijk beoordeelt:

- De Nationale ombudsman vindt het belangrijk dat gemeenten die weigeringsgronden in hun beleid hebben opgenomen daar terughoudend mee omgaan door in elk geval de individuele omstandigheden mee te wegen bij de beoordeling. Wanneer gemeenten weinig weigeringsgronden hebben of weigeringsgronden soepel toepassen, is de kans groter dat er meer aandacht is voor de individuele omstandigheden van de burger. De kans op toelating tot de schuldhulpverlening wordt hierdoor in beginsel groter.⁷
- Als er weigeringsgronden worden gehanteerd, dan mogen deze alleen gelden voor de toelating tot een schuldregeling (saneringskrediet en schuldbemiddeling). Bij andere vormen van schuldhulpverlening (zoals budgetbeheer, budgetcoaching, duurzaam financiële dienstverlening of stabilisatie) worden geen weigeringsgronden toegepast.
- De ombudsman vindt het belangrijk dat burgers die niet in aanmerking komen voor enige vorm van schuldhulp een alternatief wordt geboden dan wel naar een andere vorm van begeleiding of ondersteuning worden doorverwezen.
- Wanneer een gemeente de toegang tot schuldhulp om wat voor reden dan ook ontzegt, gebeurt dit altijd (ook) schriftelijk en wordt het besluit goed gemotiveerd.
- In deze afwijzende beschikking vermeldt de gemeente de bezwaarclausule alsmede de naam van de behandelend medewerker met diens naam en contactgegevens (telefoonnummer of emailadres). Dit kunnen ook de contactgegevens zijn van een andere medewerker(s). Voorwaarde is wel dat die andere medewerker de beslissing kan toelichten.
- Wanneer een burger wordt toegelaten tot schuldhulp dan gebeurt dit altijd schriftelijk. In deze toelatingsbeschikking staat vermeld welke vorm van schuldhulp de gemeente aanbiedt. De gemeente mag hiervoor ook verwijzen naar het overeengekomen plan van aanpak.
- Ook vermeldt de gemeente in deze beschikking de naam en contactgegevens van de behandelend medewerker of van de medewerker die de beslissing kan toelichten.

⁶ In deze fase wordt – meestal – na een intakegesprek - formeel besloten of, en zo ja voor welke vorm van schuldhulpverlening de aanvrager in aanmerking komt.

⁷ De toegankelijkheid hangt niet alleen af van het aantal weigeringsgronden. Sommige gemeenten hanteren misschien zeven weigeringsgronden en gaan daar heel soepel mee om terwijl andere gemeenten met bijvoorbeeld vier weigeringsgronden veel minder soepel zijn.

Resultaten van uw gemeente:

Enquêtevraag	Antwoord	Beoordeling
Wordt bij de beoordeling van de aanvraag gewerkt met weigeringsgronden? Zo 'ja' zijn de gronden van toepassing op alle vormen van schuldhulpverlening of alleen op schuldbemiddeling of saneringskrediet?		
Biedt u mensen die NIET in aanmerking komen voor schuldhulpverlening vanwege een weigeringsgrond, een alternatief?		
Hoe wordt aan de burger medegedeeld dat zijn/ haar aanvraag voor schuldhulp is afgewezen?		
Vermeldt u altijd in de beschikking tot afwijzing de bezwaarclausule?		
Hoe wordt aan de burger medegedeeld dat zijn/ haar aanvraag voor schuldhulp is toegewezen?		
Vermeldt u altijd in de beschikking tot toelating welke vorm van schuldhulpverlening u aanbiedt?		

de Nationale ombudsman
Postbus 93122
2509 AC Den Haag
Telefoon (070) 356 35 63
www.nationaleombudsman.nl

Uitgave van Bureau Nationale ombudsman, september 2018

Aan de gemeenteraad

Datum : 21 januari 2020
Zaaknummer : 434488
Contactpersoon : Margriet Snijders
Telefoonnummer : 026 3774812

Onderwerp: Contourennotitie Regio Arnhem-Nijmegen

Geachte voorzitter en leden,

Wij bieden u hierbij de Contourennotitie Regio Arnhem-Nijmegen aan met de bijbehorende aanbiedingsbrief van de stuurgroep Versterking Regionale samenwerking.

Wij hebben er in onze collegevergadering van 21 januari 2020 mee ingestemd om deze contouren te gebruiken als basis voor de uitwerking van definitieve voorstellen voor een regionaal visiedocument, een regionale agenda en een gewijzigde gemeenschappelijke regeling.

Wij bieden u deze contourennota ter bespreking aan, met het aanbod van de stuurgroep de notitie en het verdere proces toe te lichten in een raads(commisie)bijeenkomst. De stuurgroep wil de opbrengsten van de besprekingen in de verschillende raden, betrekken bij het opstellen van de definitieve voorstellen.

Inleiding

In het afgelopen jaar hebben wij u eerder via raadsbrieven geïnformeerd over het proces versterking regionale samenwerking Arnhem-Nijmegen.

De eerste [raadsinformatiebrief](#) ontving u kort na 16 april 2019. De 18 colleges van B&W in de regio Arnhem-Nijmegen hebben toen besloten een proces te starten om de regionale samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen te versterken. Er is hierna een stuurgroep ingesteld onder voorzitterschap van burgemeester Van Riswijk van de gemeente Zevenaar. Begin september heeft u over dit onderwerp een tweede [raadsinformatiebrief](#) ontvangen. Deze brief ging over het plan van aanpak van dit proces, dat door de stuurgroep was opgesteld en waarover de colleges positief hadden besloten.

Het versterkingsproces is hierna in volle vaart van start gegaan. Er is een kwartiermaker benoemd, een projectteam gevormd en er is op verschillende manieren verkend - onder meer tijdens radenbijeenkomsten en collegeontmoetingen - wat er nodig is om de samenwerking in de regio te versterken. Een aantal van u heeft aan deze radenbijeenkomsten deelgenomen. Ook is nog eens goed onder woorden gebracht welke noodzaak en urgentie regioversterking heeft. Het moet iets opleveren

Datum : 21 januari 2020
Zaaknummer : 434488
Pagina : 2

voor onze inwoners, het moet ons als colleges en raden steviger aan het stuur zetten op de regionale opgaven.

In de contourennotitie wordt deze urgentie als volgt geschetst. Versterking van de regionale samenwerking is nodig vanwege een dubbele urgentie: slagkracht organiseren voor de grote opgaven die op de regio afkomen én het tot stand brengen van een transparante en democratisch gelegitimeerde regionale besluitvorming.

De regio heeft een bleek profiel en benut haar potenties onvoldoende. Tegelijkertijd komen er grote opgaven op de regio af die een aanpak vereisen die boven de lokale gemeenten uitstijgt. De opgaven en ambities voor deze regio zijn zodanig groot en veelomvattend dat ze om een meer integrale en krachtiger besturing vragen.

Onze regio groeit door toenemende inwoneraantallen, waarbij tegelijkertijd kwalitatieve welvaartsontwikkeling achterblijft. We zijn onvoldoende in beeld bij provincie, Rijk en Europa. Er is een grote urgentie om de problemen van werkloosheid, economische groei, huisvesting en bereikbaarheid te lijf te gaan. Gezamenlijke inzet is noodzakelijk om iedereen werk en huisvesting te kunnen bieden en tegelijkertijd de regio bereikbaar te houden; de regio duurzaam, energieneutraal en circulair te maken en te zorgen voor het behoud van onze leefomgeving en ontspannen leefkwaliteit. Veel van deze opgaven zijn gemeentegrensoverschrijdend. We hebben elkaar hiervoor nodig. De huidige regionale samenwerking heeft te weinig slagkracht op deze grote regionale opgaven.

Tegelijkertijd is versterking van de samenwerking voor ons alleen mogelijk als dat ook leidt tot versterking van de betrokkenheid en zeggenschap van de democratische organen. Op dit moment is er voor raden en colleges weinig zicht en grip op de regionale agenda. Er zijn ook amper mogelijkheden voor democratische controle en verantwoording. De regionale samenwerking moet voorzien worden van een slimme, effectieve en begrijpelijke werkstructuur, die voldoende slagkracht geeft om de ambities en opgaven gezamenlijk goed verder te brengen, met oog voor de rollen van de colleges en raden van de 18 regiogemeenten. Ook moet binnen de werkstructuur het belang en de inbreng van de triple helix-partners een goede plek krijgen.

De stuurgroep Versterking Regionale Samenwerking heeft, een notitie gemaakt met daarin de contouren van een vernieuwde samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen, waarmee aan de genoemde urgenties tegemoet wordt gekomen.

Contourennotitie Regio Arnhem-Nijmegen

Doelstelling is om in samenwerking met de 18 regiogemeenten en de betrokken triple helix partners te komen tot een versterkte samenwerking op schaal van de regio Arnhem-Nijmegen.

De stuurgroep zal de Contourennotitie gebruiken als uitgangspunt voor de verdere uitwerking van de definitieve voorstellen en zal daarbij opmerkingen en suggesties uit de genoemde besprekingen graag

meenemen. De raden worden aan het einde van dit proces, in april, gevraagd te besluiten over een voorstel met daarin opgenomen een nieuwe visie, agenda en sturing/werkwijze voor regionale samenwerking voor de 18 regiogemeenten.

Consequenties

In het kort worden de volgende uitgangspunten in de Contourennotitie genoemd:

- Een nieuwe regionale samenwerking met een scherpere profilering en lobby, met een heldere visie en ambitie die aansluit bij de agenda van hogere overheden en maatschappelijke partners.
- Geen extra bestuurslaag, geen overdracht van raadsbevoegdheden, geen zware organisatie.
- Wel een nieuwe transparantie: de individuele raden kunnen zelf beslissen over de opgaven waar ze aan deelnemen en het budget en mandaat dat daarbij wordt verleend.
- Wel een nieuwe slagvaardigheid: een programmatische aanpak, waarin per opgave ruimte en mandaat wordt gegeven aan samenwerkende partners om een welomschreven opdracht tot uitvoering te brengen.
- Een bestuur en een klein regiobureau dat de samenwerking binnen de opgaven regisseert en faciliteert.

De hoofdlijnen van deze notitie zijn gepresenteerd en besproken tijdens de RegioOntmoet bijeenkomst op 10 januari jongstleden met een afvaardiging vanuit de colleges uit de 18 regiogemeenten.

De contourennotitie begint met een samenvatting die de contouren uiteenzet van de nieuwe werkwijze, regionale opgaven en visie. Uitgangspunt bij de nieuwe werkwijze is zoals gezegd de opgavegerichte samenwerking, waarin concrete opgaven in een jaarlijks programma worden vastgesteld en vanuit de gemeenten worden voorzien van afdoende middelen en een helder mandaat, zodat regionaal portefeuillehouders daarop slagvaardig kunnen handelen. De raden van individuele gemeenten kunnen intekenen op deze opgaven. In de verdere uitwerking wordt er voor gezorgd dat dit proces van opgaveformulering zorgvuldig is aangehaakt op de planning- en controlcycli van de 18 gemeenten zodat colleges en raden tijdig en weloverwogen kunnen besluiten over opgaven en middelen.

Financiën

Dit voorstel heeft op zichzelf geen financiële gevolgen. Zoals gezegd zal de opbrengst van die gesprekken verwerkt worden in een concreet raadsvoorstel, dat de stuurgroep op 31 maart 2020 via de 18 colleges zal inbrengen. In dat voorstel zal ook een paragraaf worden opgenomen over het beschikbaar stellen van middelen en menskracht en wat dit betekent voor een bijdrage per gemeente naar rato van het inwonertal.

Proces

De stuurgroep nodigt de colleges en de gemeenteraden in de aanbiedingsbrief uit om de Contourennotitie te bespreken als zijnde uitgangspunt voor het verdere uitwerkingsproces en vervolgens de stuurgroep op de hoogte te stellen van suggesties en aandachtspunten.

Datum : 21 januari 2020
Zaaknummer : 434488
Pagina : 4

De stuurgroepleden en de kwartiermaker voor het versterkingsproces sluiten graag aan bij de behandeling in de colleges en gemeenteraden om daar te voorzien in een toelichting en met elkaar in gesprek te gaan. De opbrengst van die gesprekken zal verwerkt worden in een concreet raadsvoorstel, die de stuurgroep op 31 maart 2020 via de 18 colleges zal inbrengen. Dat voorstel zal vervolgens een uitgewerkt visiedocument, een regionale agenda en een wijziging van de gemeenschappelijke regeling bevatten. Het komen tot een versterkte regionale samenwerking is een delicaat proces. Om tijdens dit proces tot goede en afgewogen keuzes te komen voor versterking van de regio Arnhem-Nijmegen, is commitment van alle colleges en gemeenteraden in de regio een belangrijke randvoorwaarde. Het spreekt verder vanzelf dat ook de triple helixpartners vertegenwoordigd in de Economic Board deelnemen aan deze ontwikkeling.

Voor het vervolg zijn de volgende acties voorzien:

- Doorgeleiding naar de gemeenteraden voor bespreking in februari/ maart
- Verwerking opbrengsten besprekingen raden
- Vaststelling definitieve voorstellen voor uitgewerkt **visiedocument**, een **regionale agenda** en wijziging van de **gemeenschappelijke regeling** door stuurgroep rond 1 april
- Doorgeleiding via colleges naar de gemeenteraden ter besluitvorming in april/mei/juni

Voor de bespreking in de Contourennotitie in de raden zullen apart afspraken worden gemaakt via de griffiers.

Communicatie

Deze raadsinformatiebrief wordt (met grotendeels dezelfde inhoud) tegelijkertijd verzonden naar alle 18 regiogemeenten, zodat alle raden gelijktijdig en gelijkluidend zijn geïnformeerd.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)

- Aanbiedingsbrief stuurgroep versterking regionale samenwerking
- Contourennotitie Regio Arnhem-Nijmegen d.d. 11 januari 2020

Aan de gemeenteraad

Datum : 6 maart 2018
Zaaknummer : 224796
Contactpersoon : Astrid Sleiderink
Telefoonnummer : 026 3774772

Onderwerp: Toegang schulddienstverlening

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de inhoud van deze brief over de toegang van de schulddienstverlening in Arnhem.

Inleiding

In de raadsvergadering van 29 januari 2018 heeft wethouder Elfrink de toezegging gedaan u schriftelijk te informeren over de toegang tot de schulddienstverlening in Arnhem. Deze toezegging deed hij bij beantwoording van vragen van de heer Coenders (Groen Links) en mevrouw De Vries (PvdA) naar aanleiding van het rapport 'Een open deur?' van de Nationale Ombudsman. Zij wilden weten hoe de toegang in Arnhem geregeld is en wat gebeurd is met de resultaten en aanbevelingen van Bureau PENG over de uitvoering van de schulddienstverlening door sociale wijkteams.

Toegang schulddienstverlening

Wat zijn de belangrijkste aanbevelingen van de Nationale Ombudsman?

De Nationale Ombudsman geeft aan dat het belangrijk is dat de toegang tot de schuldhulpverlening zo open mogelijk is. Hij heeft gemeenten naar aanleiding van zijn onderzoek de volgende aanbevelingen gedaan:

- Ga naar een burger met problematische schulden toe en breng in een face-to-face-gesprek in kaart wat diens persoonlijke situatie is.
- Sluit geen doelgroepen op voorhand uit. Verzamel voor het nemen van een beslissing alle relevante informatie, kijk naar de omstandigheden van de schuldhulpvrager en weeg de verschillende belangen tegen elkaar af. Zorg ervoor dat de uitkomst niet onredelijk is.
- Geef op iedere aanvraag een duidelijke, begrijpelijke, goed gemotiveerde beslissing op schrift, zodat burgers weten waar zij aan toe zijn en hun rechtsbescherming gewaarborgd is.

Toegang in Arnhem voldoet aan de belangrijkste aanbevelingen van de Nationale Ombudsman

Arnhem voldoet aan de belangrijkste aanbevelingen van de Nationale Ombudsman. Wijkcoaches gaan desgevraagd naar de inwoner toe en brengen in een keukentafelgesprek in kaart wat diens persoonlijke

Datum : 6 maart 2018
Zaaknummer : 224796
Pagina : 2

situatie is. Er worden in Arnhem geen doelgroepen op voorhand uitgesloten. De enige voorwaarde is dat men Arnhemmer moet zijn van 18 jaar of ouder. De schulddienstverlening is ook toegankelijk voor ondernemers en ZZP-ers. In alle situaties wordt gekeken wat de beste oplossing is voor financiële problemen. Hierbij maken de wijkcoaches gebruik van de 'Arnhemse route voor financiële oplossingen'. Arnhemmers krijgen altijd een beschikking bij toelating tot de schulddienstverlening (de specialistische voorzieningen bij Rijnstad en PLANgroep). In Mijn Plan/Ons Plan staat informatie opgenomen over de afspraken die gemaakt zijn.

Het college herkent de conclusie van de Nationale Ombudsman dat schulddienstverlening een ingewikkeld proces is, waar gedurende de rit de schulden nog verder kunnen oplopen en waarbij het einde helaas lang niet altijd een geslaagde schuldregeling is. Ook in Arnhem. We kijken in alle gevallen wat wel mogelijk is en we zoeken naar de beste oplossing. Dit is goed belegd bij de partners die in onze stad de schulddienstverlening gezamenlijk uitvoeren: sociale wijkteams, Rijnstad en PLANgroep. Omdat het zo ingewikkeld is om wat aan schulden te doen als deze hoog zijn opgelopen, zet het college in Arnhem actief in op preventie en vroegsignalering. Met het project Vroeg Eropaf! gaan we actief op zoek naar mensen met betalingsachterstanden. In een vroeg stadium is meer mogelijk. De sociale wijkteams zijn verantwoordelijk voor de nazorg in dat traject.

Aanbevelingen van bureau PENG

Ongeveer een jaar na de start van de sociale wijkteams heeft Bureau PENG onderzoek gedaan naar de uitvoering van de schulddienstverlening bij de sociale wijkteams. U bent daarover in maart 2016 geïnformeerd met een raadsbrief [documentnummer 2016.0.014.648/KD]. De belangrijkste conclusie van het onderzoek van bureau PENG was dat de schulddienstverlening goed belegd is bij de sociale wijkteams. Daarnaast werd geconcludeerd dat er individuele verschillen waren tussen coaches, wat invloed heeft op de totale kwaliteit van de dienstverlening. De zwakkere scores werden over het algemeen veroorzaakt door een gebrek aan kennis. Om dit te verbeteren is ingezet op het verbeteren van het kennisniveau van de coaches en op omgaan met een gebrek aan kennis. In november 2016 bent u geïnformeerd over de vorderingen hiervan binnen de sociale wijkteams [documentnummer 2016.0.058.230/KD]. De conclusie was toen dat de sociale wijkteams de adviezen uit het onderzoek van Bureau PENG goed opgevolgd en uitgevoerd hebben.

Wat voor kwaliteitsmaatregelen hebben sociale wijkteams na november 2016 ondernomen?

- **NVVK-lidmaatschap.** In november 2016 berichtten wij u dat de NVVK-audit voor de sociale wijkteams in de pen zat. Zoals opgenomen in de beleidsnota doorontwikkeling Armoedeagenda en Schulddienstverlening van juni 2016 verwachten we van alle partijen die in Arnhem (een deel van) de schulddienstverlening uitvoeren, dat zij NVVK-gecertificeerd zijn. Hiermee bieden we een garantie voor onze inwoners en schuldeisers voor uniformiteit en kwaliteit. De sociale wijkteams hebben in de tussentijd een audit gehad van de NVVK voor hun aanstaande lidmaatschap. Daar is een aantal (technische) herstelpunten uitgekomen. De sociale wijkteams geven aan dat deze herstelpunten nagenoeg gerealiseerd zijn, zodat NVVK-lidmaatschap in zicht is. Een afspraak voor een nieuwe audit staat gepland in maart 2018.

- **Cijfers voor monitoring.** Als opdrachtgever hebben we de wens geuit dat er meer cijfers beschikbaar komen over hulp bij financiële problemen, zoals aanmeldingen schulddienstverlening en doorlooptijden, zodat er beter zicht is op de kwaliteit van de dienstverlening. Er zijn alleen cijfers beschikbaar over de inzet van specialistische voorzieningen bij Rijnstad en PLANgroep vanuit de sociale wijkteams. Andere cijfers zijn vooralsnog niet beschikbaar.
- **Op peil houden kennis.** Binnen de wijkteams is voortdurend aandacht voor op peil brengen en bijhouden van kennis van (nieuwe) wijkcoaches op het gebied van schulddienstverlening. Nieuwe coaches worden getraind door de aandachtsfunctionarissen. In alle teams zitten aandachtsfunctionarissen met de expertise schulddienstverlening/omgaan met financiële problemen. Teamleiders sturen erop dat alle coaches actief gebruik maken van de kennis van deze aandachtsfunctionarissen. De aandachtsfunctionarissen delen hun kennis binnen het team. Zij zijn de vraagbaak voor collega's met een andere achtergrond dan schulddienstverlening. Daarnaast weten coaches de expertise van Rijnstad en PLANgroep te vinden. Aandachtsfunctionarissen scholen zich voortdurend bij. Dit doen ze door het volgen van cursussen en workshops of het bijwonen van congressen, maar ook door periodiek als aandachtsfunctionarissen bij elkaar te komen en kennis en ervaringen uit te wisselen en casuïstiek te bespreken. Dit jaar wordt een training ingekocht om de kennis over schulden en financiële problemen voor alle wijkcoaches op basisniveau te houden.
- **Aandacht voor financiële zelfredzaamheid.** Binnen de teams is veel aandacht voor het signaleren van financiële problematiek en de inschatting van de zelfredzaamheid van de inwoner op het gebied van financiën. Als een inwoner het niet zelf kan, helpt een coach om een overzicht te krijgen of vraagt hulp van het eigen netwerk van de inwoner of van bijvoorbeeld Humanitas of SWOA of de vrijwillige budgetcoaches van Rijnstad. De coach maakt ook een inschatting of een inwoner zelfstandig aankomt bij Rijnstad en gaat anders mee. Er is extra aandacht voor statushouders en alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV-ers). Daarvoor is verbinding met Nidos en Vluchtelingenwerk. De wijkcoach werkt volgens het principe 'zo licht als kan zo zwaar als nodig'. De coach is aanhoudend om de hulp te geven die nodig is en tracht zo grotere problemen, zoals huisuitzetting, te voorkomen.
- **Aandacht voor proces.** Regelmatig wordt gekeken waar verbeteringen in het proces mogelijk zijn. Hier staan alle partijen die een deel van de schulddienstverlening uitvoeren in Arnhem voor open, zeker ook de sociale wijkteams.
- **Nieuwe samenwerkingsverbanden.** Op wijkniveau wordt geïnvesteerd in samenwerkingsverbanden met bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, die sociale wijkteams in positie zetten bij betalingsachterstanden. Ook de samenwerking met sociaal raadslieden krijgt steeds beter vorm. Zo gebeurt het dat sociaal raadslieden werken op de locatie van de sociale wijkteams. Of de sociale wijkteams open spreekuur draaien op de locatie van sociaal raadslieden. Daarnaast weten de sociale wijkteams en teams leefomgeving elkaar goed te vinden. Vaak zitten ze op dezelfde locatie.
- **Betere vindbaarheid van sociale wijkteams.** De sociale wijkteams merken dat steeds meer inwoners en organisaties het wijkteam weten te vinden om in een vroeg stadium te doen wat nodig is

Datum : 6 maart 2018
Zaaknummer : 224796
Pagina : 4

op onder meer financieel gebied. Dan gaat het naast corporaties en sociaal raadslieden om onder andere de Energiebank, de financieel cafés, formulierenbrigade, de kerken en de diaconie.

Conclusie toegang schulddienstverlening

Het onderzoek van de Nationale Ombudsman zien we als bevestiging dat de toegang van de schulddienstverlening in Arnhem goed belegd is bij de sociale wijkteams. Na het onderzoek van Bureau PENG hebben de sociale wijkteams niet stilgezeten. Zij hebben de NVVK-certificering in gang gezet. De wijkteams beseffen dat het een continu proces is om de individuele coaches op het gewenste en benodigde kennispeil te brengen en houden. Zij hebben daarbij aandacht voor financiële zelfredzaamheid. Door gebruik te maken van een breed netwerk en goede samenwerking met verschillende partners en partijen in de stad weten de coaches samen met de inwoner de juiste keuzes te maken en de best passende ondersteuning in te zetten: niet te zwaar, maar ook zeker niet te licht: doen wat nodig is!

Signalen dat er drempels worden opgeworpen bij sociale wijkteams, bijvoorbeeld dat er geen hulp zou zijn als mensen overzicht moeten krijgen van hun inkomsten, uitgaven en schulden, zijn bij het college niet bekend. Als er concrete voorbeelden zijn, waarbij niet de juiste hulp op het juiste moment wordt geboden, horen het college, de betrokken beleidsambtenaren, de teamleiders/bestuurders en de coaches van de sociale wijkteams dit graag. Deze casuïstiek is van cruciaal belang om van te leren.

Hoogachtend

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris,

de burgemeester,

Aan de gemeenteraad

Datum : 22 maart 2016
Uw kenmerk : 2016.0.017.967/KD
Zaaknummer : 2016-03-00606
Contactpersoon : Sella Meijs
Telefoonnummer : 026-3774931

Onderwerp: Onderzoek uitvoering schulddienstverlening
Sociale Wijkteams

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de het onderzoeksrapport naar aanleiding van de audit, uitgevoerd door bureau PENG naar de uitvoering van schulddienstverlening in de sociale wijkteams.

Inleiding

De uitvoering van de eerste fasen van de schulddienstverlening is sinds ruim een jaar belegd bij de sociale wijkteams. Het college hecht eraan dat deze dienstverlening dicht bij de mensen plaatsvindt. Verder vindt het college het van groot belang dat de kwaliteit van de dienstverlening goed is. Daar heeft het college dan ook onderzoek naar laten doen. Veel gaat goed, zo luidt de conclusie. Maar er zijn ook nog zaken te verbeteren. Daar kunnen de teams mee aan de slag.

Deze verbeterpunten zijn en/of worden doorgevoerd. Het college gaat de uitvoering van schulddienstverlening dit najaar opnieuw monitoren.

Doel van de audit die eind 2015 is uitgevoerd, was het verkrijgen van een scherp beeld van het handelen van coaches in de praktijk bij vragen rond financiën (waar doen ze het goed en wat kan beter). Zodat, indien nodig, passende interventies gedaan kunnen worden om coaches te blijven toerusten voor hun taak en de juiste dienstverlening aan inwoners van onze stad te garanderen.

Centrale onderzoeksvraag in de audit

Doen de wijkcoaches in het kader van schulddienstverlening, de juiste dingen op het goede moment? Dit betekent dat financiële problematiek wellicht zelf of met behulp van het netwerk kan worden opgelost, of dat toeleiding naar de juiste vervolgstap nodig is.

Conclusie van het rapport

Bij het onderzoek is gebleken dat de onderzoeksvraag bevestigend kan worden beantwoord: 'gemiddeld gezien scoren de teams een voldoende'. Het rapport spreekt van 'meerwaarde van de wijkteams die zichtbaar wordt in de brede generalistische uitvraag; de initiële vraag van de inwoner blijkt vaak niet de werkelijke vraag te zijn'.

Desondanks is er ook ruimte voor verbetering. Op pagina 22 wordt het volgende vermeld: 'Het is niet verwonderlijk dat, een jaar na de aftrap, er nog verbeterpunten aanwezig zijn. Men kan zelfs stellen dat het bijzonder is dat er al zoveel bereikt is'. Er zijn individuele verschillen te zien bij de coaches. Dit heeft

Datum: 22 maart 2016
Ons kenmerk: 2016.0.017.967/KD
Pagina: 2

invloed op stabiliteit van de kwaliteit. De zwakkere scores worden over het algemeen veroorzaakt door een gebrek aan kennis. Zonder de juiste achtergrondkennis wordt niet op essentiële zaken doorgevraagd, worden niet de juiste berekeningen gemaakt, wordt niet de juiste specialistische voorziening ingezet en kan ook geen correct beeld over schulddienstverlening aan de inwoner worden gegeven. Om dit te verbeteren is het van belang om het kennisniveau van de coaches te vergroten maar ook om er ervoor te zorgen dat coaches beter kunnen omgaan met een gebrek aan kennis.

Bevinding vanuit wijkteams over audit

De bevindingen uit het onderzoeksrapport sluiten grotendeels aan bij de waarnemingen van de teamleiders en eenheidsmanager en is daarmee herkenbaar. Het rapport geeft voldoende informatie om vervolgenterventies in gang te zetten. De audit geeft vertrouwen in het generalistisch werken en de haalbaarheid van het op peil brengen en houden van expertise.

Consequenties, maatregelen

Om individuele verschillen te verminderen en daardoor de stabiliteit van de kwaliteit van dienstverlening aan inwoners van onze stad te waarborgen, zijn de volgende acties in gang gezet:

1. Scholingsinterventie op het gebied van op crisis en problematische schulden door aandachtfunctionarissen financiën in alle teams. Deze medewerkers hebben allen een achtergrond in schulddienstverlening en houden/brengen de eigen kennis en die van hun collega's op peil. (voorjaar 2016).
2. In het najaar 2015 is het instrumentarium schulddienstverlening doorontwikkeld. Coaches werken sinds 01-01-2016 met de nieuwste versie. ('Arnhemse route voor financiële oplossingen').
3. Interventie op Mijn Plan / Ons Plan, met daarin aanscherping op goed registreren van doelen en afspraken i.v.m. beslistermijnen (concreet en met data) (voorjaar 2016).
4. Intervisie met daarin aandacht voor gespreksvaardigheden (januari 2016 gestart). Door spiegeling wordt de coach zich bewust van de grenzen van de eigen professionaliteit. Een coach kan beter aangeven iets niet te weten dan een (niet passende of contraproductieve) actie in te zetten. Dit wordt specifiek meegenomen door de intervisiebegeleiders.
5. Extra training kennis en vaardigheden bij financiële problemen voor coaches en teamleiders (voorjaar 2016). Deze training wordt opgezet en ingericht in samenwerking met de aanbieders op het gebied van schulddienstverlening.
6. De aandachtfunctionarissen financiën nemen individueel met alle coaches uit het eigen team dossiers door m.b.v. het huidige instrumentarium (voorjaar 2016). Doel hiervan is om mee te kijken of coaches de juiste dingen op het juiste moment doen, directe kennis over te brengen en het in kaart brengen van onderdelen waarop extra training / ondersteuning nodig is bij de betreffende coach. Aandachtfunctionarissen financiën bespreken de uitkomsten met hun teamleider.
7. Extra coaching en sturing op kwaliteit door teamleiders via werkbijeenkomsten en voortgangsgesprekken.

Wijkteams Arnhem

EEN ONDERZOEK NAAR DE ACTIVITEITEN VAN WIJKCOACHES
VOOR INWONERS MET FINANCIËLE PROBLEMEN

Laura van Dongen

BUREAU PENG | LAURA VAN DONGEN ADVIES | IN OPDRACHT VAN GEMEENTE ARNHEM

Inhoud

Samenvatting	3
Onderzoeksopzet en leeswijzer	4
1. Het wijkteamkader	5
2. Juridisch kader schuldhulpverlening	7
<i>Aanvraag</i>	7
<i>Besluit</i>	8
3. Uitvoeringskaders schuldhulpverlening	9
<i>Aanmelding</i>	9
<i>Intake</i>	9
Inventarisatie	9
Analyse	11
Advies	11
4. Praktijk: observeren gesprekken	12
<i>Deelvraag 1: Regie op financiën</i>	12
<i>Deelvraag 2: Aandacht voor gedrag</i>	13
<i>Deelvraag 3: Gestructureerd vervolgactiviteiten inzetten</i>	15
<i>Deelvraag 4: Kennis van financiële componenten en berekening van problematische schuldsituatie</i>	17
<i>Deelvraag 5: Aandacht voor achterliggende problematiek ten behoeve van integrale schuldhulpverlening</i>	19
<i>Deelvraag 6: Juiste vervolgactie en toeleiding</i>	20
Conclusies en aanbevelingen	22

Samenvatting

In de afgelopen maanden is onderzocht of de wijkteams de inwoners van Arnhem op de juiste manier ondersteunen bij financiële problematiek en of deze ondersteuning op het juiste moment plaatsvindt. Om een antwoord op deze vraag te krijgen, zijn de relevante theoretische kaders bestudeerd en heeft observatie bij veertig gesprekken plaatsgevonden.

De wijkteams zijn op 1 januari 2015 gestart en zijn momenteel ongeveer een jaar onderweg. Bij het onderzoek is gebleken dat de brede uitvraag in keukentafelgesprekken een meerwaarde biedt, nu de oorspronkelijke vraag van de inwoner niet altijd de werkelijke vraag blijkt te zijn. Coaches ondersteunen inwoners bij het verhelderen van hun vraag en het opstellen van een eigen Plan. Inwoners benaderen coaches erg open, wat ervoor zorgt dat ook onderwerpen waarop een taboe kan rusten bespreekbaar zijn. Bijvoorbeeld over verslavingsproblematiek wordt open en eerlijk verteld. De informatie die daarmee wordt verzameld, is dan ook erg waardevol.

Het wijkteamkader is helder opgesteld en biedt handvatten om tot een gestructureerd proces te komen. Bij het onderzoek is gebleken dat het wijkteamkader voor de hulp bij financiële problematiek nog niet volledig aansluit op het juridisch kader en het uitvoeringskader van branche-organisatie NVVK. De interpretatie van definities als aanvraag, intake en besluit is nog niet uniform. Het zou verstandig zijn om hierover heldere afspraken te maken. Bij de inzet van specialistische voorzieningen bestaat momenteel de kans dat er dubbel werk verricht moet worden. De taak aanmelding en intake wordt door de wijkteams niet zodanig uitgevoerd dat een specialistische voorziening direct kan worden ingezet. Hierbij zal er nog een nieuw intakegesprek noodzakelijk zijn. De benodigde hulpverlening kan daardoor niet direct worden opgestart.

Bij het onderzoek is gebleken dat de wijkteams op vijf van de zes onderzochte punten ruim voldoende scoren. Coaches scoren sterk op:

- het achterhalen van achterliggende problematiek
- signaleren van psychosociale, psychische, psychiatrische en verslavingsproblematiek
- het activeren van inwoners
- het toeleiden naar specialistische voorzieningen waarbij wordt voorkomen dat de inwoner zijn verhaal volledig opnieuw moet vertellen

Op het onderdeel kennis van de financiële componenten en berekeningen in het kader van schuldhelpverlening is een verbeter slag noodzakelijk. Opvallend is dat de scores van de individuele coaches ver uit elkaar liggen. De kwaliteit is hiermee onstabiel en dat brengt risico's met zich mee op het gebied van rechtsgelijkheid voor inwoners. De individuele verschillen doen zich voor verspreid over de zes onderzochte punten.

Naar aanleiding van dit onderzoek zijn aanbevelingen gedaan op het gebied van:

- Stabiele kwaliteit
- Afstemming juridisch kader en wijkteamkader
- Regie door kwetsbare inwoners en stabiele situaties

Onderzoeksopzet en leeswijzer

De gemeente wil graag weten hoe de wijkteams functioneren op het gebied van financiële problematiek. Daartoe is de volgende centrale vraag opgesteld:

Centrale vraag

Doen de wijkcoaches in het kader van schulddienstverlening, de juiste dingen op het goede moment, zodanig dat financiële problematiek zelf of met behulp van het netwerk kan worden opgelost of (indien noodzakelijk) toeleiding naar de juiste vervolgstap plaats vindt?

Om de centrale vraag te beantwoorden zijn zes deelcriteria opgesteld waarmee gemeten wordt of de coach op het juiste moment de juiste dingen doet.

1. Door de wijkcoach wordt onderzocht of de inwoner eigen regie kan voeren op de financiële huishouding, dat wil zeggen dat er inzicht is in de eigen administratie en het eigen budget. Indien wordt vastgesteld dat dit inzicht onvoldoende aanwezig is, worden stappen ondernomen om dit inzicht te verkrijgen.
2. De wijkcoach is in staat om het gedrag te achterhalen, dat achter de financiële problemen schuilgaat en maakt dit bespreekbaar zodat (op termijn) gedragsverandering kan plaatsvinden.
3. Er worden contactmomenten afgesproken waarbij de klant aantoont dat gestelde doelen zijn gerealiseerd (bijvoorbeeld zijn de financiële problemen onder controle, is begeleiding is bij een ketenpartner ingezet?).
4. Er is een berekening gemaakt op basis waarvan bepaald wordt of er sprake is van een problematische of niet problematische schuldenlast.
5. De wijkcoach erkent de belemmeringen die achterliggende problematiek kunnen vormen voor verdere schuldhulpverlening.
6. De wijkcoach weet welk vervolgproduct ingezet kan en moet worden en zorgt voor een zorgvuldige toeleiding.

Het voldoen aan deze criteria wordt gemeten aan de hand van 25 indicatoren. Per indicator kunnen 1,2,3 of 4 punten behaald worden. Het puntenaantal is afhankelijk van het al dan niet vertonen van het gedrag in combinatie met de effectiviteit van de interventie / vertoonde gedraging.

In Arnhem zijn verspreid over de acht wijkteams gesprekken geobserveerd door de onderzoeker. Deze gesprekken varieerden van startgesprekken tot vervolgesprekken tot slotgesprekken. Bij nagenoeg alle gesprekken was vooraf de inschatting dat er sprake was van financiële problematiek. Inwoners zijn voorafgaand aan het bezoek op de hoogte gebracht van het onderzoek en er is om toestemming gevraagd. De onderzoeker is geen deelnemer geweest in gesprekken en heeft een observerende rol ingenomen.

In dit onderzoeksrapport volgt eerst een beschouwing van het wijkteamkader, de juridische en overige kaders waarmee de wijkteams in het kader van schuldhulpverlening te maken hebben. Hierbij wordt de vergelijking gemaakt van de theorie en de Arnhemse praktijk. Vervolgens wordt gerapporteerd over de geobserveerde gesprekken. Het onderzoeksrapport eindigt met conclusies en aanbevelingen.

1. Het wijkteamkader

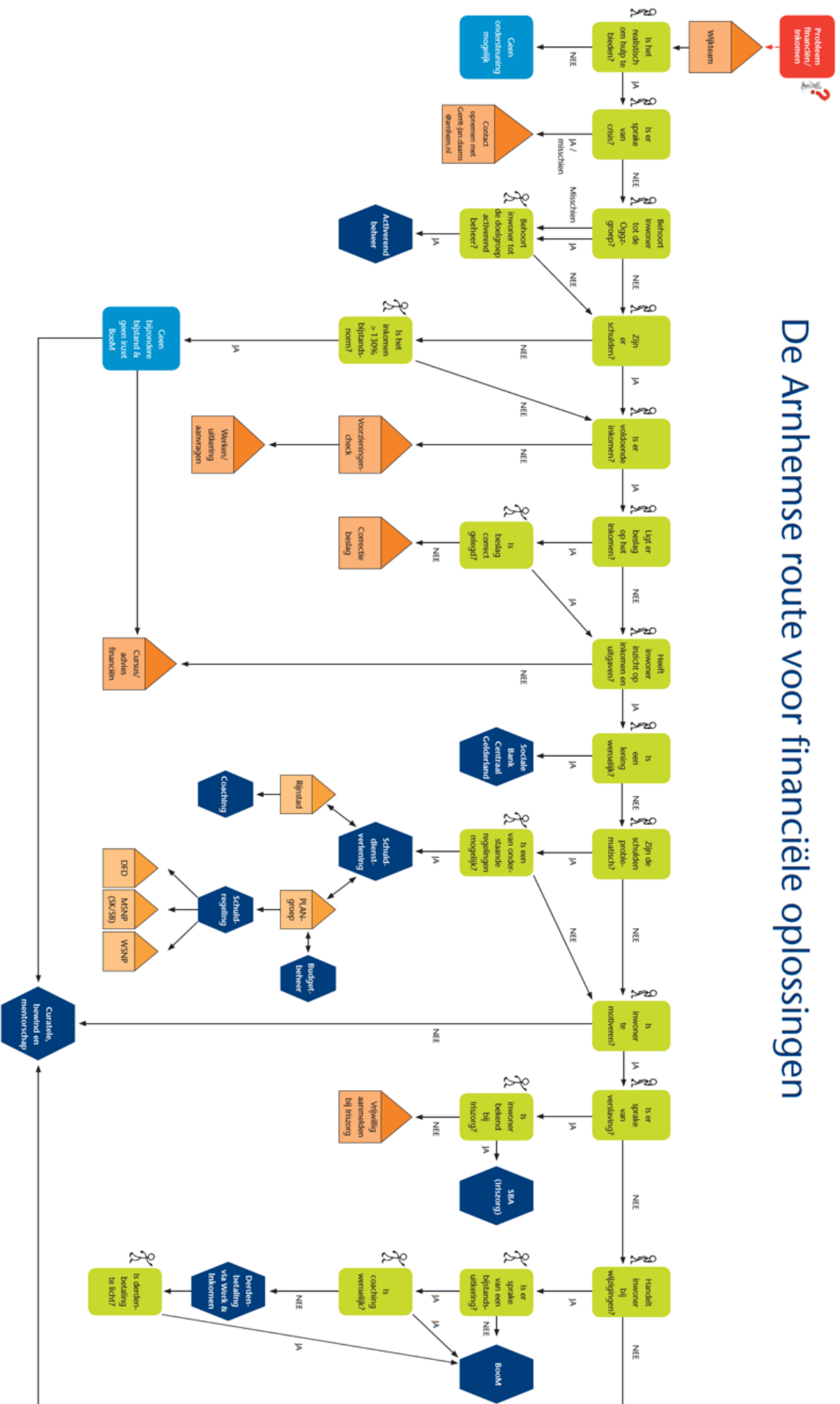
De wijkteams in Arnhem voeren in het kader van schuldhulpverlening de taak aanmelding en intake uit. Na een eerste gesprek waarin een brede uitvraag plaatsvindt (het keukentafelgesprek), vinden een of meer vervolggesprekken plaats. Indien noodzakelijk kan de wijkcoach de inwoner overdragen aan Rijnstad of het Budget Advies Centrum (BAC) voor het schuldhulpverleningstraject. De wijkcoaches hebben hierdoor een voorbereidende taak in het totale proces van schuldhulpverlening.

De wijkcoaches zijn generalisten met verschillende achtergronden. Binnen ieder team zijn een of meerdere coaches met kennis op het specifieke terrein van schuldhulpverlening aanwezig. Zij worden superusers genoemd. De generalisten kunnen met de superusers overleggen indien zij vragen hebben.

De wijkteams kennen een eerste gesprek (keukentafelgesprek) waarin de vraag wordt verhelderd. Wijkcoaches hanteren een brede uitvraag op meerdere leefdomen. Indien wordt vastgesteld dat er sprake is van problemen op het financiële vlak, vindt er meestal een vervolggesprek plaats om inzicht in de problematiek te krijgen. Hulpvragen worden geregistreerd in een klantvolgsysteem en er wordt gebruik gemaakt van “Mijn plan, Ons plan” om tot een stappenplan te komen waarmee de gewenste eindsituatie bereikt kan worden. De gemeente is bezig om het systeem en daarmee het plan via DigiD direct voor inwoners digitaal toegankelijk te maken.

De wijkteams kunnen doorverwijzen naar Rijnstad voor stabilisatie en naar het BAC voor het treffen van schuldregelingen. Het BAC wordt vervangen door Plangroep. Naast curatieve schuldhulpverlening zijn er allerhande ondersteunende faciliteiten beschikbaar, zoals het ordenen van administratie, beantwoorden van sociaal juridische vragen, berekenen en corrigeren beslagvrije voet. De wijkcoaches zetten waar nodig deze ondersteunende voorzieningen in conform het onderstaande processchema.

De Arnhemse route voor financiële oplossingen

2. Juridisch kader schuldhulpverlening

Sinds 1 juli 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) in werking getreden. Met de komst van deze wet is schuldhulpverlening een wettelijke taak van gemeenten geworden. Ook heeft met de komst van de Wgs het bestuursrecht zijn intrede gedaan bij het uitvoeren van schuldhulpverlening. Het bestuursrecht brengt onder andere met zich mee dat er besluiten genomen moeten worden over toelating, weigering en beëindiging van schuldhulpverlening. Tegen deze besluiten is bezwaar en beroep mogelijk. Ook is het van belang dat besluiten tijdig worden genomen. Indien een tijdige beslissing uitblijft, kan een dwangsom worden verbeurd. In dit hoofdstuk bekijken we het proces van schuldhulpverlening door een juridische bril.

Aanvraag

De schuldhulpverlening start juridisch gezien met de aanvraag. De Algemene wet bestuursrecht (Awb) zegt dat de aanvraag het verzoek van een inwoner is om een besluit¹. De hoofdregel is dat aanvragen schriftelijk worden gedaan, tenzij de materiële wetgeving, in dit geval de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, anders bepaalt². De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening lijkt op dit punt af te wijken. De Wgs spreekt niet van een aanvraag maar van een verzoek en een verzoeker³. Er is sprake van een verzoek tot schuldhulpverlening indien de verzoeker zich wendt tot het college. Zich wenden tot is niet nader gedefinieerd waardoor de Wgs lijkt aan te geven dat de aanvraag vormvrij is. Daarnaast dient schuldhulpverlening laagdrempelig en breed toegankelijk te zijn, wat het standpunt dat de aanvraag vormvrij is, ondersteunt.

Vertaald naar de situatie in Arnhem betekent dit dat de aanvraag al kan plaatsvinden bij het maken van de eerste afspraak via het programma Timeblockr of het algemene telefoonnummer. In dit stadium kan de inwoner immer reeds aangeven hulp bij schulden of financiële problemen te willen. Dit kan gezien worden als zich wenden tot het college met het verzoek tot schuldhulpverlening. In andere situaties zal pas bij het eerste gesprek (tijdens de brede uitvraag) blijken dat er sprake is van een verzoek tot schuldhulpverlening. In beide situaties kan gesteld worden dat het aanvraagmoment plaatsvindt in het kader van contact met het wijkteam. We zullen op dit onderwerp terugkomen in de conclusies en aanbevelingen.

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening stelt dat gemeenten het eerste gesprek waarin de hulpvraag wordt vastgesteld laten plaatsvinden binnen vier weken na het verzoek (maximale wachttijd). In geval van crisissituaties, dient deze termijn maximaal drie werkdagen te bedragen⁴. Het is daarmee ook vanuit juridisch oogpunt van belang om bij het verzoek vast te stellen of er sprake is van een crisissituatie. Daarnaast dient de verzoekdatum te worden geregistreerd om bijvoorbeeld de beslistermijn te bewaken. In principe moet binnen acht weken na het verzoek een besluit worden genomen⁵. Deze beslistermijn is (onder meer) te verlengen als voor het te nemen besluit noodzakelijke informatie ontbreekt⁶.

¹ Artikel 1:3 lid 3 Awb

² Artikel 4:1 Awb

³ Kamerstukken 32 291, nr. 3

⁴ Artikel 4 lid 1 Wgs

⁵ Artikel 4:13 Awb

⁶ Artikel 4:5 Awb

Besluit

Het besluit in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening ziet op de toelating dan wel weigering van de schuldhulpverlening of voor lopende schuldhulpverleningstrajecten op de beëindiging daarvan⁷. Dit betekent dat bij een verzoek tot schuldhulpverlening dient te worden vastgesteld of de inwoner kan worden toegelaten tot schuldhulpverlening of dat er weigeringsgronden van toepassing zijn. Met het afgeven van de toelatingsbeschikking ontstaat het recht op schuldhulpverlening. De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening biedt binnen dit recht de ruimte aan de gemeente om tot maatwerk te komen. Het aanbod kan bijvoorbeeld verder worden uitgewerkt in een Plan van Aanpak waarbij de verplichtingen in een schuldregelingsovereenkomst of budgetbeheerovereenkomst kunnen worden opgenomen.

Het afgeven van beschikking is een taak van het College van B&W. Zij kunnen deze taak echter mandateren aan ambtenaren of aan externe organisaties⁸. Hiervoor zal een mandaatbesluit genomen moeten worden.

Samenvattend: De wijkteams functioneren als poort en krijgen te maken met verzoeken schuldhulpverlening. Deze verzoeken zijn vormvrij en kunnen worden aangemerkt als een aanvraag. Het is van belang de aanvraagdatum te registreren in verband met het waarborgen van de maximale wachttijd en beslistermijn. Op de aanvraag moet een toelatings- of weigeringsbeschikking volgen. Deze taak ligt bij het college en kan via een mandaatbesluit worden gemandateerd aan ambtenaren of externe organisaties.

⁷ Kamerstukken 32 291, nr. 3

⁸ Artikel 10:3 Awb

3. Uitvoeringskaders schuldhulpverlening

Naast de wettelijke kaders hanteren veel gemeenten en schuldhulpverlenende instanties de richtlijnen van de NVVK. Het volgen van deze richtlijnen is geen wettelijke verplichting, de wetgever laat in de Memorie van toelichting bij de Wgs deze verantwoordelijkheid bij de betrokken partijen liggen. De NVVK geniet als branchevereniging het vertrouwen van schuldeisers, het hanteren van de NVVK-richtlijnen kan daarmee bijdragen aan een positieve samenwerking met schuldeisers en ketenpartners. In dit hoofdstuk schetsen we de geobserveerde werkwijze van de wijkteams in het licht van de NVVK-richtlijnen. Aangezien de wijkteams een taak verrichten in het kader van aanmelding en intake, beperken we ons hier tot deze onderdelen van de NVVK-richtlijnen.

Aanmelding

Volgens de NVVK-richtlijnen⁹ heeft de aanmelding als doel de hulpvraag van de inwoner te registreren. De aanmelding leidt tot informatie die noodzakelijk is voor de vervolgstap. Dit kan een intake of crisisinterventie zijn. De inwoner wordt geïnformeerd over de vervolgstappen en over de wachttijd tot het intakegesprek plaats vindt.

In de gemeente Arnhem voeren de wijkteams de aanmeldingsfase grotendeels conform de NVVK-richtlijnen uit. De hulpvraag wordt geregistreerd en de inwoner wordt geïnformeerd over vervolgstappen. Er is beperkt aandacht voor het signaleren van crisissituaties. Er wordt in het keukentafelgesprek niet structureel gevraagd of er sprake is van een dreigende ontruiming, of afsluiting van gas, water en elektra. Bij inzet van een specialistische voorziening is de wachttijd niet bekend.

Intake

Binnen de intake vinden volgens de NVVK-richtlijnen de activiteiten inventarisatie, analyse en advies plaats. We behandelen hierna de drie onderdelen.

Inventarisatie

In de NVVK-richtlijnen is vastgelegd welke gegevens moeten worden geïnventariseerd. Bij het observeren van de gesprekken met de wijkcoaches is gebleken dat nog niet alle gegevens worden geregistreerd. In de onderstaande tabel is weergegeven welke gegevens nu al door de coaches worden vastgelegd en welke gegevens wel geregistreerd moeten worden, maar nog niet (altijd) worden vastgelegd.

Gegevens die conform NVVK-richtlijnen dienen te worden geregistreerd:	Mate van registratie door wijkcoach	Toelichting:
Datum waarop begonnen wordt met de inventarisatie		
Algemene gegevens van de klant en eventuele partner inclusief burgerlijke staat		
Inkomsten (soorten inkomsten)		
Uitgaven		Voor de vaste lasten is voldoende aandacht. Voor de overige uitgaven is minder aandacht, terwijl deze vaak bespreekbaar moeten worden gemaakt om het budget sluitend te krijgen.

⁹ Module Aanmelding en intake NVVK – openbaar via www.nvvk.eu

Vermogens- en schuldposities		Schulden worden door de klant benoemd en niet geverifieerd aan de hand van documenten. Voor vermogen is geen aandacht.
Berekening Vrij te laten bedrag (VTLB) conform Recofa-rapport		Er wordt geen gebruik gemaakt van vrij beschikbare VTLB calculator
Oorzaken van financiële problemen		
Hulpvraag van de klant		
Werkervaring en opleidingsniveau		Deze gegevens zijn van belang om het perspectief op inkomensverbetering richting schuldeisers te schetsen, deze gegevens worden incidenteel geregistreerd in de brede uitvraag.
Afloscapaciteit of het aflosbedrag		Door het gebrek aan berekening van het vrij te laten bedrag, kan ook geen inschatting van de afloscapaciteit worden gemaakt.
De persoonlijke omstandigheden, achterliggende problematiek en de motivatie van de klant om mee te werken aan de oplossing van het probleem		
Flankerende hulpverlening die de klant al ontvangt of al ontvangen heeft; in eerdere trajecten in de schuldhulpverlening of Wsnp		Het eerder gebruik van schuldhulpverlening wordt niet structureel uitgevraagd. Indien het ter sprake komt, vragen coaches hier wel op door.

Aan het einde van de intakefase moeten deze gegevens bekend zijn als gekozen wordt voor instrumenten die door een NVVK-lid kunnen worden ingezet om een schuld duurzaam op te lossen of te stabiliseren. Tijdens de inventarisatie moeten bewijzen worden verzameld voor de volgende gegevens:

- algemene gegevens van de klant en eventuele partner, inclusief burgerlijke staat;
- inkomsten (soorten inkomsten);
- uitgaven;
- vermogens- en schuldposities.

In Arnhem hebben coaches instrumenten ter beschikking om een schuldenoverzicht en een budgetplaatje van inkomsten en uitgaven te maken. De algemene gegevens van de klant worden wel geregistreerd, maar niet altijd van bewijsstukken voorzien. Bijvoorbeeld; een akte van huwelijkse voorwaarden is, indien van toepassing, een belangrijk bewijsstuk voor verdere schuldhulpverlening.

Samenvattend: In Arnhem dragen de wijkcoaches bij aan de inventarisatie die tijdens de intake moet plaatsvinden. Op drie onderdelen vindt geen registratie plaats, op drie andere onderdelen vindt onvoldoende structureel registratie plaats en op de overige zes onderdelen vindt voldoende tot goede registratie plaats. Naast registreren moeten ook bewijsstukken worden verzameld. Dit komt weinig aan de orde in gesprekken. De registratie is van belang om te bepalen wat het juiste vervolgproduct is. Bij het ontbreken van informatie ontstaat vertraging in het proces van schuldhulpverlening of wordt in het slechtste geval niet het juiste vervolgproduct ingezet.

Analyse

Tijdens de analyse vindt volgens de NVVK-richtlijnen onderzoek plaats naar de hulpvraag, de schulden en de onderliggende problematiek. Hierbij moet rekening worden gehouden met landelijke, regionale en lokale relevante afspraken met betrekking tot schuldhulpverlening en de lokale sociale kaart. In Arnhem doen de wijkcoaches voldoende aan analyse bij financiële problematiek. Zij inventariseren de hulpvraag en de onderliggende problematiek en stellen de klant in staat om zelfstandig tot inventarisatie van de schulden te komen. De wijkcoaches zijn goed op de hoogte van de lokale afspraken en sociale kaart.

Advies

In het onderdeel Advies wordt een advies geformuleerd dat de stappen beschrijft die noodzakelijk zijn om te komen tot een duurzame oplossing of stabilisatie van de schuld. Een advies is maatwerk en beschrijft het (de) instrument(en) die ingezet worden om een duurzame oplossing of stabilisatie van de schuld(en) te bereiken. Het advies moet volgens de NVVK-richtlijnen minimaal bestaan uit:

- Overzicht van geregistreerde gegevens;
- Analyse, inclusief een berekening van het VTLB;
- Advies over de keuze voor één of meer vervolgstappen in het schuldhulpverleningsproces:

Het advies tot het volgen van één of meer vervolgstappen in het schuldhulpverleningsproces moet voorzien zijn van een plan van aanpak. Het plan van aanpak moet in tweevoud ondertekend worden. Na de ondertekening start de uitvoering van het plan van aanpak.

In Arnhem wordt gewerkt met aanmeldformulieren waarin de hulpvraag (mijn Plan, ons Plan), achtergrond en eventuele bijzonderheden van de inwoner zijn opgenomen. Ook is aandacht voor eerder gebruik van schuldhulpverlening. Dit is een goede eerste aanzet om tot een Plan van Aanpak te komen dat direct voor de specialistische schuldhulpverlening bruikbaar is. Met de huidige aanmelding voor de specialistische schuldhulpverlening ontbreken nog relevante gegevens zoals:

- Opleiding, werkervaring, activiteiten als ondernemer, toekomstperspectief inkomensverbetering
- Beperkingen op psychosociaal of psychiatrisch gebied, verslavingsproblematiek
- Activiteiten en leeftijd inwonende (meerderjarige) kinderen in verband met kostgeldverplichting
- Vermogen, zoals auto, sieraden, onroerend goed in het buitenland, koopsommen, levensverzekeringen etc.

Ook kan het Plan van Aanpak benut worden om de inwoner inzicht te geven in de doorlooptijden.

Samenvattend: In Arnhem wordt het advies dat volgens de NVVK-richtlijnen binnen de intake moet worden afgegeven in grote mate uitgevoerd door de wijkcoaches. Zij stellen een Plan op (Mijn plan, ons plan) waarin de hulpvraag wordt vastgelegd en waarin de vervolgstappen worden geregistreerd. Het Plan van aanpak binnen de schuldhulpverlenende instelling zal echter uitgebreider zijn en meer nadruk leggen op financiële gegevens. Het is de vraag in hoeverre Mijn plan, ons plan in combinatie met de informatie uit het aanmeldformulier daadwerkelijk kan fungeren als Plan van aanpak zoals bedoeld in de NVVK-richtlijnen. Door het verschil in taakopvatting (wat behelst de taak aanmelding en intake) loopt de inwoner het risico bij inzet van een specialistische voorziening nogmaals in een intakefase te komen of mogelijk zelfs een andere uitslag te krijgen op basis van de gegevens die binnen de schuldhulpverlenende instelling worden verzameld. Het proces verloopt langer dan nodig omdat dubbel werk wordt verricht. Of de verwachtingen van de inwoner blijken achteraf niet juist te zijn. De motivatie kan hiermee onder druk komen te staan.

Praktijk: observeren gesprekken

Naast het bestuderen van de toepasselijke kaders heeft de onderzoeker 40 gesprekken verdeeld over 8 wijkteams bijgewoond. Bij deze gesprekken is alleen geregistreerd in welke wijk het gesprek plaatsvond, omwille van de vertrouwensband met de coach en de privacy van de inwoner.

De gesprekken werden grotendeels gevoerd door coaches zonder een achtergrond op het gebied van schuldhulpverlening. Bij een beperkt aantal gesprekken was de wijkcoach een superuser, een coach met specialistische kennis op het gebied van schuldhulpverlening. De geobserveerde gesprekken werden dus over het algemeen gevoerd door coaches zonder specialistische achtergrondkennis. In dit hoofdstuk worden de vooraf opgestelde deelvragen beantwoord aan de hand van de observaties in de gesprekken.

Deelvraag 1: Regie op financiën

Bij de eerste deelvraag staat het inzicht in de eigen financiën en daarmee het in staat zijn om op eigen regie de financiën te voeren centraal. Hierbij is het volgende deelcriterium geformuleerd:

Door de wijkcoach wordt onderzocht of de inwoner eigen regie kan voeren op de financiële huishouding, dat wil zeggen dat er inzicht is in de eigen administratie en het eigen budget. Indien wordt vastgesteld dat dit inzicht onvoldoende aanwezig is, worden stappen ondernomen om dit inzicht te verkrijgen.

In de bijgewoonde gesprekken zijn de volgende gedragingen geobserveerd om tot een beeld te komen van de werkwijze van de wijkcoaches op dit onderdeel:

Indicatoren	Score	Toelichting
De wijkcoach kan beoordelen of de administratie voldoende is geordend om het overzicht te behouden	8,2	De wijkcoaches hebben aandacht voor de staat van de administratie en wijzen op het belang hiervan. Indien nodig wordt ondersteuning geregeld.
De wijkcoach kan beoordelen of een budgetplan klopt en realistisch is	6,5	Inkomsten en uitgaven worden op hoofdlijnen uitgevraagd. In sommige teams krijgt de inwoner een format om zelf een budgetplan op te stellen. De werkwijze is niet uniform.
De wijkcoach kan indien noodzakelijk ondersteuning inschakelen bij het ordenen van de administratie	7,0	De wijkcoaches kunnen hulp inschakelen bij de administratie. Wanneer hulp wordt ingeschakeld verschilt per persoon.
De wijkcoach kan indien noodzakelijk samen met de inwoner een budgetplan opstellen	6,4	Het format voor een budgetplan wordt soms bij de inwoner achtergelaten (op papier of digitaal). Incidenteel wordt het budgetplan met de inwoner opgesteld.
De wijkcoach maakt financiële keuzes en besparingsmogelijkheden bespreekbaar zonder gemaakte keuzes te veroordelen.	6,6	

De wijkcoaches laten zien op bovenstaande vijf punten een ruime voldoende te scoren. De hoogste scores worden behaald op de onderdelen die zijn gerelateerd aan de administratie. Op het opstellen

van budgetplannen worden lagere (maar voldoende) scores behaald. Coaches hebben niet structureel aandacht voor het uitgavenpatroon van de inwoner. Inkomsten en uitgaven worden niet geverifieerd aan de hand van actuele stukken zoals rekeningoverzichten of uitkeringsspecificaties. Bij de observaties valt op dat het inkomen door coaches belangrijk wordt gevonden om een indicatie te krijgen van het wel of niet voldoen aan het criterium problematische schuld. Het budgetplan is echter met name bedoeld om te kijken of er een stabiele financiële inkomenssituatie aanwezig is op basis waarvan verdere schuldhelpverlening mogelijk is. Om deze reden is ook de uitgavenkant relevant.

Op het onderdeel administratie hanteren coaches een uiteenlopende aanpak. Enkele coaches controleren de aanwezige papieren, de meeste coaches nemen genoeg met de uitspraak van de inwoner dat de administratie op orde is. Het valt op dat er geen overeenstemming lijkt te bestaan over het begrip geordende administratie. Tijdens de gesprekken wordt weinig gekeken naar de ordening van de administratie. Regelmatig wordt de vraag gesteld of de inwoner het moeilijk vindt om de administratie bij te houden. Inwoners geven hier geen direct antwoord op. Men zou verwachten dat er naast het stellen van vragen gelet wordt op andere signalen, zoals de staat van documenten (in een map, of los in een la), hoe snel een inwoner gevraagde documenten kan vinden of vragen over financiën kan beantwoorden. Ondanks dat veel inwoners op deze punten toch moeite lijken te hebben met administratie, is in de bijgewoonde gesprekken geen hulp ingeschakeld bij het ordenen van administratie.

Het bespreken van gemaakte financiële keuzes is vaak een lastig onderdeel in gesprekken. Hierbij dient een zorgvuldig evenwicht te worden gezocht tussen het bespreken van problemen in het uitgavenpatroon zonder de gemaakte keuzes te veroordelen. De wijkcoaches laten zien dat zij over het algemeen de keuze volledig bij de inwoner laten, ook al ontstaan hierdoor financiële problemen.

Samenvattend: Coaches hebben voldoende aandacht voor de staat van de administratie en hebben voldoende basiskennis voor het opstellen van een budgetplan. De score op deze deelvraag is een 6,9 gemiddeld. Voor administratie is meer aandacht dan voor het budget. Door meer aandacht voor het budget kan sneller worden gewerkt aan een voor schuldhelpverlening benodigde stabiele financiële situatie. Er wordt weinig gebruik gemaakt van documenten om bedragen te verifiëren. Tussen coaches zitten grote verschillen in het inschakelen van hulp bij administratie en het bespreekbaar maken van een bovenmatig uitgavepatroon.

Deelvraag 2: Aandacht voor gedrag

Schulden zijn zelden enkel een financieel-technisch probleem. Het gedrag van de inwoner is een belangrijke factor bij het laten ontstaan van schulden. Om tot duurzame oplossingen te komen, is het van belang dat er inzicht bestaat in het gedrag van de inwoner en dat dit gedrag bespreekbaar kan worden gemaakt. Hierbij is het volgende deelcriterium geformuleerd:

De wijkcoach is in staat om het gedrag te achterhalen, dat achter de financiële problemen schuilgaat en maakt dit bespreekbaar zodat (op termijn) gedragsverandering kan plaatsvinden.

In de bijgewoonde gesprekken zijn de volgende gedragingen geobserveerd om tot een beeld te komen van de werkwijze van de wijkcoaches op dit onderdeel:

Indicatoren	Score	Toelichting
De wijkcoach kent de verschillende ontstaansoorzaken van (problematische) schulden	8,7	Door de open gespreksvoering komen de oorzaken van de schuldenproblematiek snel boven water. De wijkcoaches herkennen de verschillende oorzaken en handelen hier naar.
De wijkcoach vraagt door en vat samen om achter het probleem-achter-het-probleem te komen	8,7	De brede uitvraag brengt met zich mee dat er een goed beeld ontstaat van de vraag achter de vraag. De wijkcoaches vragen goed door indien er zaken onduidelijk zijn.
De wijkcoach kan het gedrag benoemen en bespreken met de inwoner, op een zodanige wijze dat de inwoner over het eigen gedrag gaat nadenken	6,5	De wijkcoaches nemen een luisterende houding aan en staan naast de inwoner. De beperking van deze houding is dat (probleem)gedrag meestal niet bespreekbaar wordt gemaakt op een zodanige wijze dat er verandering gaat plaatsvinden.
De wijkcoach kan de inwoner motiveren en coachen om het gedrag te veranderen	8,1	De wijkcoaches maken regelmatig gebruik van complimenten en gebruiken dit middel ook opnieuw gewenst gedrag te stimuleren.

De wijkcoaches scoren goed op het achterhalen van achterliggende problematiek. Deze scores hangen vooral samen met een structurele brede uitvraag en een goede gesprekstechniek. Ook valt op dat veel inwoners zich zodanig op hun gemak voelen dat zij uit eigen beweging zorgwekkend gedrag bespreken. De meeste coaches zijn in staat om ondanks de methodiek van de brede uitvraag een open gesprek met de inwoner aan te gaan en lopen alle onderwerpen op een natuurlijke wijze na door middel van samenvatten en doorvragen. Voordeel van deze werkwijze is dat inwoners over het algemeen erg open zijn in de gesprekken met de coaches en meer informatie geven dan een regulier gesprek in een spreekkamer met een schuldhelpverlener.

Het bespreekbaar maken van probleemgedrag vinden coaches vaak lastig. Wellicht ligt de oorzaak hiervan in het spanningsveld tussen de benodigde vertrouwensband en de benodigde confrontatie. Coaches proberen door het geven van complimenten inwoners te motiveren. Ook wordt gebruik gemaakt van gesprekstechnieken als de "droomvraag". Het opstellen van Mijn Plan Ons Plan is een belangrijk instrument om te werken aan gedragsverandering en hier wordt wel voldoende gebruik van gemaakt. Dit instrument werkt echter alleen als de inwoner reeds gemotiveerd is om aan zijn probleem te werken en is minder geschikt als inwoners (nog) niet klaar zijn om aan het eigen gedrag te werken. Om inwoners "in beweging" te krijgen en te motiveren om het gedrag te veranderen zouden ook andere technieken kunnen worden ingezet, zoals het benoemen van probleemgedrag of het confronteren van de inwoner met de gevolgen van het eigen gedrag.

Samenvattend: coaches hebben veel aandacht voor gedrag, de gemiddelde score op dit onderdeel is een 8,0. Hierbij gelden het signaleren van problematiek en vraagverheldering als zeer sterke kwaliteiten van de coaches. Coaches kunnen inwoners motiveren om actie te ondernemen, hiertoe wordt een positieve insteek gebruikt waarbij het geven van complimenten veelvuldig voorkomt. Coaches maken minder gebruik van technieken om gedragsverandering te bewerkstelligen.

Ter illustratie

Een inwoner meldt zich aan met een opvoedkundig probleem. Bij doorvragen in het eerste gesprek blijkt er ook een financieel probleem te zijn. Nu vindt het tweede gesprek plaats. Het gaat erom dat de inwoner zelf bewindvoerder is van iemand uit haar naaste omgeving en dat de inwoner zonder toestemming geld heeft geleend van deze persoon. Ze moet dit nu terugbetalen. Naast deze vordering zijn er ook nog andere schulden. Door de penibele situatie is de houding van de coach zeer bepalend voor het verloop van dit tweede gesprek. Door de open en niet veroordelende houding van de coach ontstaat een open sfeer waarin de inwoner vertrouwelijke dingen durft te vertellen.

Deelvraag 3: Gestructureerd vervolgactiviteiten inzetten

Indien een probleem wordt geconstateerd zal de coach samen met de inwoner tot vervolgstappen moeten komen. Het omzetten van goede intenties in concrete acties is van belang om tot een eindresultaat te komen. Hierbij is het volgende deelcriterium opgesteld:

Er worden contactmomenten afgesproken waarbij de klant aantoont dat gestelde doelen zijn gerealiseerd (bijvoorbeeld zijn de financiële problemen onder controle, is begeleiding is bij een ketenpartner ingezet?).

In de bijgewoonde gesprekken zijn de volgende gedragingen geobserveerd om tot een beeld te komen van de werkwijze van de wijkcoaches op dit onderdeel:

Indicatoren	Score	Toelichting
De wijkcoach betreft de inwoner bij het maken van vervolgafspraken	8,3	We zien een tweedeling tussen coaches die sturend optreden bij het uitzetten van vervolgafspraken en coaches die hierbij de inwoner leidend laten zijn.
De wijkcoach kan afspraken SMART formuleren	8,0	Coaches kunnen goed aangeven wat er moet gebeuren (specifiek). Niet altijd wordt aangegeven wanneer de vervolgstap moet plaatsvinden (tijdgebonden) of wat het resultaat zou moeten zijn (meetbaar)
De wijkcoach kan de inwoner activeren om activiteiten te ondernemen	8,8	Coaches zijn duidelijk in wat er moet gebeuren om tot een gewenst einddoel te komen. Ook worden veel complimenten gegeven over reeds behaalde stappen.
De wijkcoach controleert of de inwoner de afspraken begrijpt	7,9	Coaches stellen controlevragen of sturen de inwoner om zaken op te schrijven. Hierdoor wordt meestal duidelijk dat de inwoner de informatie wel of niet heeft begrepen.

Bij het gestructureerd werken aan oplossingen laten coaches zien dat ze zeer goed in staat zijn in het activeren van inwoners. De coaches geven de klant in alle gevallen vervolgoopdrachten, waardoor inwoners onder eigen regie aan oplossingen kunnen werken.

In de gesprekstechnieken is nog verbetering aan te brengen, op het onderdeel SMART formuleren van afspraken. Inwoners vragen regelmatig wat nu precies de bedoeling is en wat wanneer moet gebeuren. Door het niet SMART formuleren van afspraken, loopt de coach het risico dat de inwoner niet tijdig de juiste stappen zet. Coaches controleren voldoende of de inwoner de afspraken begrijpt. Bijvoorbeeld het vragen of de inwoner de afspraken wil opschrijven of het vragen naar de mening van de inwoner over de gemaakte afspraken, zijn goede methodes om te controleren of de inwoner de gegeven informatie of gemaakte afspraken heeft begrepen.

Sommige coaches hebben de neiging om sturend op te treden bij het uitzetten van vervolgactiviteiten, terwijl een gedeeld plan waarbij gezamenlijk vervolgstappen worden bedacht waarschijnlijk meer effectief is door een groter draagvlak bij de inwoner. We zien hier een beeld van volledige scores of de minimale score. De goede score op onderdeel a is hiermee met name te danken aan een aantal coaches die deze vaardigheid zeer goed beheersen en niet een algemeen beeld.

Samenvattend: De wijkcoaches scoren goed op het gestructureerd inzetten van vervolgactiviteiten. De gemiddelde score op dit onderdeel is een 8,3. Opvallend zijn de grote individuele verschillen op dit onderdeel. Meer aandacht kan besteed worden aan het meetbaar en tijdgebonden maken van afspraken.

Ter illustratie

In een vervolggesprek blijkt dat de inwoner al bij de administratiecursus is geweest. Zijn situatie is veranderd doordat zijn partner is vertrokken naar een ander onderkomen. De relatie bevindt zich in een onduidelijke situatie. De inwoner is bezig met werk en opleiding en zoekt hierin naar wegen om te bewandelen. De coach geeft toe nog weinig te weten van financiën, dit zal ze later oppakken met een collega. De opstelling van de wijkcoach geeft een gevoel van teamvorming: “we weten allebei niet hoe we dit nu moeten oplossen, maar ik help jou je vragen helder te krijgen en ga het voor je uitzoeken met mijn collega’s”

Ter illustratie

Aan het einde van een vervolggesprek vraagt de wijkcoach nog naar de mogelijkheden voor vloerbedekking op de slaapkamer van de dochter. Hij vindt het een ontwikkelingsbedreigende situatie dat zij niet over een eigen kamer kan beschikken. Wijkcoach geeft aan dat zij hiervoor bijzondere bijstand kunnen aanvragen bij de gemeente en dat zij dan waarschijnlijk een bedrag toegekend zullen krijgen voor vloerbedekking, maar dan wel in de vorm van een lening. Zij benoemt dat inwoners er rekening mee moeten houden dat de gemeente dit meteen zal gaan verrekenen als zij een aanvullende PW uitkering of een volledige PW uitkering zullen gaan ontvangen van de gemeente. Mevrouw ziet dit niet zitten en wil dit niet doen. Wijkcoach benoemt dat zij dan afhankelijk zijn van stichtingen die wellicht een bedrag als gift willen verstrekken. Inwoners geven aan dat zij hiervoor al een aanvraag hebben gedaan bij Stichting de Dullerd, maar dat dit is afgewezen. De andere wijkcoach vraagt zich af waarom. Dit weten de inwoners niet. De andere wijkcoach gaat hierover contact opnemen met de Dullerd.

Deelvraag 4: Kennis van financiële componenten en berekening van problematische schuldsituatie

Om de juiste specialistische voorziening te kunnen bepalen voor inwoners met financiële problemen is gedegen kennis van relevante inkomsten, uitgaven, vermogensbestanddelen en soorten schulden noodzakelijk. Bijvoorbeeld om te kunnen berekenen of er sprake is van een problematische schuldsituatie, maar ook om te kunnen bepalen of een schuldregeling tot de mogelijkheden behoort. Voor dit onderdeel is het volgende deelcriterium opgesteld:

Er is een berekening gemaakt op basis waarvan bepaald wordt of er sprake is van een problematische of niet problematische schuldenlast.

In de bijgewoonde gesprekken zijn de volgende gedragingen geobserveerd om tot een beeld te komen van de werkwijze van de wijkcoaches op dit onderdeel:

Indicatoren	Score	Toelichting
De wijkcoach heeft inzicht in relevante inkomsten en uitgaven	6,1	Coaches verifiëren nauwelijks inkomsten en uitgaven. Hierdoor blijven zaken als beslag, boetepremie voor de zorgverzekering en overige uitgaven onduidelijk. Ook meer bijzondere vormen van inkomen zoals alimentatie en kostgeld roepen vaak nog vragen op.
De wijkcoach heeft inzicht in relevante vermogensbestanddelen	4,3	Het onderwerp vermogen komt niet aan de orde in gesprekken. Ook indien er aanleiding is om aan te nemen dat er vermogen is, wordt dit niet verder besproken. Voorbeelden zijn erfenissen en vermogen in het buitenland.
De wijkcoach kan een globaal schuldenoverzicht opstellen of een opgesteld overzicht op juistheid beoordelen	5,1	Schulden worden geïnventariseerd aan de hand van een schatting van de inwoner of de inwoner wordt geacht alle schuldeisers na te bellen voor een overzicht. Een middenweg waarbij een globaal schuldenoverzicht aan de hand van de laatste correspondentie wordt gemaakt, wordt niet gezocht.
De wijkcoach kan aan de hand van inkomen, uitgaven, vermogen en schulden inschatten of er sprake is van een problematische schuldsituatie	4,7	Gezien de beperkte informatie op bovenstaande punten is de schatting niet met voldoende zekerheid te maken. Vooral de eerste afweging (schulden minus vermogen) wordt niet gemaakt.

De score op inzicht in inkomsten en uitgaven is een matige voldoende, de scores op de andere onderdelen zijn onvoldoende. Hierdoor lopen de coaches het risico dat hun adviezen niet correct zijn en dat een verkeerde vervolgstap wordt gezet. Doordat wijkcoaches vaak naar andere instanties verwijzen, kunnen verkeerde keuzes achteraf worden rechtgezet waardoor geen ernstige fouten te verwachten zijn. Wel kunnen trajecten langer duren of kan de motivatie van de inwoner onder druk komen te staan doordat onterecht verwachtingen zijn gewekt.

Tijdens het onderzoek werd geconstateerd dat coaches onvoldoende kennis hebben van relevante inkomsten en de problemen die hiermee samenhangen. Voorbeelden zijn alimentatieverplichtingen, looncessie en kostgeld. In de meeste situaties wordt informatie niet geverifieerd aan de hand van loonstroken en uitkeringsspecificaties, hierdoor heeft de coach bijvoorbeeld geen inzicht in beslag. Bij 2

gesprekken is inzicht verkregen in de juistheid van de ontvangen toeslagen, de overige coaches besteden hier niet direct aandacht aan.

Coaches vragen nauwelijks naar vermogen. De indruk ontstaat dat zij er van uit gaan dat inwoners met schulden per definitie niet over vermogen beschikken. In de bijgewoonde gesprekken bleek echter een inwoner vermogen in het buitenland te hebben, een inwoner had nog een vordering op de ex-partner en verschillende inwoners bezaten een auto. Bij slechts een gesprek is de waarde van de auto ter sprake gekomen. Bij de overige inwoners is niet verder doorgevraagd op deze vermogenssignalen.

Om inzicht te krijgen in de schuldenproblematiek is een globaal schuldenoverzicht van belang. Een coach liet de inwoner zelf een overzicht opstellen. Bij de overige inwoners is vaak wel naar de hoogte van de schulden gevraagd, maar niet naar de aard van de schulden of welke schuldeisers er waren. Dit kan van belang zijn voor de keuze van de vervolgstap. Bijvoorbeeld boetes bij het CJIB vergen andere oplossingen dan het krediet bij het postorderbedrijf. Door het gebrekkige beeld van alle bovengenoemde onderdelen is het niet mogelijk om een goede inschatting te maken van de schuldenproblematiek. De berekening met betrekking tot het wel of niet aanwezig zijn van een problematische schuldsituatie zal in veel gevallen achteraf juist blijken, nu alleen wordt gekeken naar het inkomen en de hoogte van de schulden. Desondanks is een bredere benadering van belang om een zorgvuldige inschatting te kunnen maken.

Samenvattend: De wijkcoaches hebben een matige kennis van financiële componenten en kunnen hierdoor niet altijd een juiste berekening maken van de schuldsituatie. De gemiddelde score op dit onderdeel is een 5,1. Conform het gedachtegoed van de wijkteams ligt een hoge mate van verantwoordelijkheid bij de inwoner, terwijl voor een juiste calculatie onafhankelijke gegevens benodigd zijn. Meer aandacht voor vermogensbestanddelen en kennis van schuldsoorten zal bijdragen een hogere score op dit onderdeel.

Ter illustratie

We komen bij een inwoner voor een keukentafelgesprek de eerste hulpvraag was niet geheel duidelijk. Het blijkt dat het gaat om een inwoner met een verstandelijke uitdaging die met de begeleider op ons wacht. De inwoner heeft een begeleider en zijn zus is de curator. De inwoner heeft vragen over de regiopas en de valiespas o.a. om te kunnen reizen. Door de brede kennis en ervaring van de coach kan zij zeer goed inspelen op het niveau van de inwoner en door door te vragen komen ook het budgetplan aan de orde en de nodige vragen die het mogelijk maken te bepalen of er nog andere (financiële) problemen zijn. De inwoner en de begeleider zijn zeer tevreden over de benadering en werkwijze. Diverse ketenpartners komen aan de orde voor de andere levensgebieden. Er worden concrete afspraken gemaakt (SMART) en het vervolg van het traject wordt besproken. Het netwerk van partners is bij deze voor alle partijen verbreed.

Deelvraag 5: Aandacht voor achterliggende problematiek ten behoeve van integrale schuldhulpverlening

In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is het bieden van integrale schuldhulpverlening verplicht gesteld. Dat wil zeggen dat gemeenten als regievoerder niet slechts aandacht moeten hebben voor de financiële kant van schuldenproblematiek, maar ook voor de problemen die samengaan of ten grondslag liggen aan schulden. Schuldhulpverlening kan alleen tot een duurzaam resultaat leiden indien ook de schuldenproblematiek integraal wordt benaderd en naast het treffen van schuldregelingen ook gewerkt wordt aan bijvoorbeeld aanwezige verslavingsproblematiek.

Bij dit onderdeel is het volgende deelcriterium opgesteld:

De wijkcoach erkent de belemmeringen die achterliggende problematiek kunnen vormen voor verdere schuldhulpverlening.

In de bijgewoonde gesprekken zijn de volgende gedragingen geobserveerd om tot een beeld te komen van de werkwijze van de wijkcoaches op dit onderdeel:

Indicatoren	Score	Toelichting
De wijkcoach herkent signalen van bijvoorbeeld verslaving, psychosociale problematiek, psychiatrische problematiek	9,1	De wijkcoaches hebben veel aandacht voor problematiek die een belemmering kan vormen voor schuldhulpverlening.
De wijkcoach kan het signaal richting de inwoner benoemen op een zodanige wijze dat de achterliggende problematiek bespreekbaar wordt gemaakt.	6,7	Het bespreekbaar maken van de achterliggende problematiek gaat meestal zonder moeite omdat de inwoner zelf open over zijn situatie is. Wanneer deze informatie niet vanuit de inwoner komt, is het voor sommige coaches lastig om de problematiek bespreekbaar te maken.
De wijkcoach kan flankerende hulpverlening inschakelen	5,0	Het beroep op zelfredzaamheid en eigen kracht is groot. In de meeste situatie is reeds flankerende hulp ingeschakeld, maar wanneer dit niet het geval is, zet de coach weinig ondersteuning in, ondanks dat dit zou gelopen om de belemmering voor het schuldhulpverleningstraject op te lossen.
De wijkcoach weet wanneer achterliggende problematiek geen belemmering (meer) vormt voor verdere schuldhulpverlening.	5,9	Achterliggende problematiek wordt door de meeste coaches niet als een belemmering voor verdere schuldhulpverlening gezien, alhoewel er een stabiele situatie nodig is om de kans op een geslaagd traject te vergoten.

Het onderdeel integrale schuldhulpverlening kent een diffuus beeld van scores. Het herkennen van signalen van achterliggende problematiek gaat de wijkcoaches zeer goed af en zij kunnen deze problematiek ook voldoende bespreekbaar maken. Vervolgens ontstaan er bij de benodigde vervolgedraging, namelijk het inschakelen van flankerende hulp of het constateren dat er geen hulp

meer noodzakelijk is onvoldoende scores. Coaches zien problematiek en bespreken dit, maar hebben moeite om hier actie op te ondernemen. Het is onduidelijk waarom niet wordt doorgepakt.

Het past binnen de visie van wijkteams om pas te spreken van een probleem als de inwoner dit zelf als een probleem ervaart, bij schuldhulpverlening dient echter onafhankelijk te worden vastgesteld of de inwoner een (financieel) probleem heeft en welke problematiek daar aan ten grondslag ligt. Deze constatering is relevant voor de slagingskans van het minnelijk schuldentraject en is ook een vraag die bij toelating tot het wettelijk schuldentraject zeker gesteld wordt. Voor inwoners die willen werken aan het financiële probleem, zal dus ook gesproken moeten worden over de acties die nodig zijn op het gebied van achterliggende problemen. Uiteraard kan de wijkcoach dan de keuze om hulp te zoeken wel bij de inwoner laten, mits de inwoner op de hoogte is van de gevolgen van het niet zoeken van hulp voor de schuldhulpverlening.

Samenvattend: Wijkcoaches hebben veel aandacht voor achterliggende problematiek. De signalen worden bespreekbaar gemaakt, maar niet altijd opgevolgd door het inschakelen van flankerende hulp. De noodzaak van stabiele achterliggende problematiek voor verdere schuldhulpverlening wordt matig onderkend, De gemiddelde score voor dit onderdeel komt, ondanks een zeer hoge score voor signalering van achterliggende problematiek, uit op een 6,7.

Ter illustratie

Een inwoner is door scheiding en ontruiming in de problemen gekomen. Het keukentafelgesprek vindt plaats bij de vrienden waar de inwoner woont. Hier gaat de coach in op de directe schulden terwijl de voorliggende problemen nog enorm zijn. Zo is er geen stabiele woonsituatie (adres). De administratie is niet aanwezig en een budgetplan is niet aan de orde. De hele situatie is instabiel en de coach biedt aan om een ordner te gaan regelen voor de inwoner.

Een voorbeeld waarbij financiën en schulden nog niet aan de orde zijn. Er wordt geconstateerd dat er geen sprake is van een crisis maar er wordt niet aan verwachtingsmanagement gedaan. Ook worden alle levensgebieden onvoldoende uitgevraagd. Hier zou de coach kunnen doorverwijzen naar ketenpartner om enige stabiliteit in de situatie van de inwoner te creëren op sociaal, emotioneel en maatschappelijk gebied.

Deelvraag 6: Juiste vervolgactie en toeleiding

De wijkcoaches vormen toegang tot specialistische voorzieningen. Op het gebied van financiële problematiek zijn dat bijvoorbeeld de stabilisatietrajecten van Rijnstad en de schuldregelingen bij het Budget Advies Centrum (BAC). Om een juiste vervolgstap te kunnen zetten, is inzicht in de inhoud van trajecten nodig, kan de wijkcoach uitleg geven over deze trajecten en is de coach in staat om de toeleiding zo vorm te geven dat de inwoner niet van voor af aan zijn verhaal hoeft te vertellen.

Hierbij is het volgende deelcriterium gesteld:

De wijkcoach weet welke specialistische voorziening ingezet kan en moet worden en zorgt voor een zorgvuldige toeleiding.

In de bijgewoonde gesprekken zijn de volgende gedragingen geobserveerd om tot een beeld te komen van de werkwijze van de wijkcoaches op dit onderdeel:

Indicatoren	Score	Toelichting
De wijkcoach kent de inhoud van de specialistische voorzieningen zodanig dat een passende voorziening kan worden ingezet bij de situatie	6,4	Specialistische voorzieningen worden niet altijd zorgvuldig ingezet, in sommige situaties is de vervolgstap nog te vroeg en in sommige situaties duurt het contact langer dan nodig voordat verwijzing plaatsvindt.
De wijkcoach kent de voorwaarden en beperkingen van de specialistische voorzieningen, zodanig dat er geen belemmeringen meer zijn om de vervolgstap te starten.	5,8	Coaches hebben niet voldoende aandacht voor en zicht op belangrijke zaken als fraudevorderingen, recidive, vermogen en beperkingen van achterliggende problematiek om op het juiste moment de juiste verwijzing te doen.
De wijkcoach kan het vervolg aan de inwoner uitleggen op een zodanige wijze dat de inwoner een juiste verwachting van het vervolg heeft	7,8	De coaches weten goed hoe vervolgtrajecten in elkaar zitten en communiceren helder over de vervolgstappen.
De wijkcoach kan een specialistische voorziening inzetten, zodanig dat de inwoner niet zijn volledige verhaal opnieuw hoeft te vertellen.	9,2	Door het vastleggen van informatie in het systeem is er een duidelijk beeld van de inwoner en de inwoner wordt geactiveerd om zoveel mogelijk gegevens te verzamelen om hier geen tijd in te verliezen.

Bij het inzetten van vervolgstappen en vervolgproducten blijkt dat er (nog) beperkte kennis is van de praktijk van schuldhulpverlening. Dit blijkt uit matige scores op de eerste twee onderdelen. Bijvoorbeeld een inwoner die niet zelfredzaam is door een taalprobleem en onvoldoende kennis van financiën krijgt de keuze tussen beschermingsbewind of een project met begeleiding op deze punten. Bij enige weerstand wordt de keuze voor schuldhulpverlening toegevoegd, terwijl dit traject voor deze inwoner niet zonder ondersteuning mogelijk is. Bij andere inwoners is geen duidelijk beeld van de financiële situatie, waardoor een verwijzing naar schuldhulpverlening mogelijk niet passend is. De vraag rijst wat de meerwaarde van de gesprekken met de wijkcoach is, op het moment dat de schuldhulpverlener alles nog in kaart moet brengen en mogelijke belemmeringen nog niet in beeld zijn gebracht.

Samenvattend: De wijkcoaches scoren een ruimte voldoende (7,3) op het onderdeel vervolgstap en toeleiding. De score wordt in hoge mate beïnvloed door de prettige warme overdracht waarbij voldoende informatie over de inwoner wordt overgedragen zodat deze niet wederom zijn verhaal hoeft te vertellen. De inzet van specialistische voorzieningen verloopt weinig gestructureerd en is niet geüniformeerd, het is afhankelijk van de individuele coach of er een voorziening wordt ingezet en zo ja welk product.

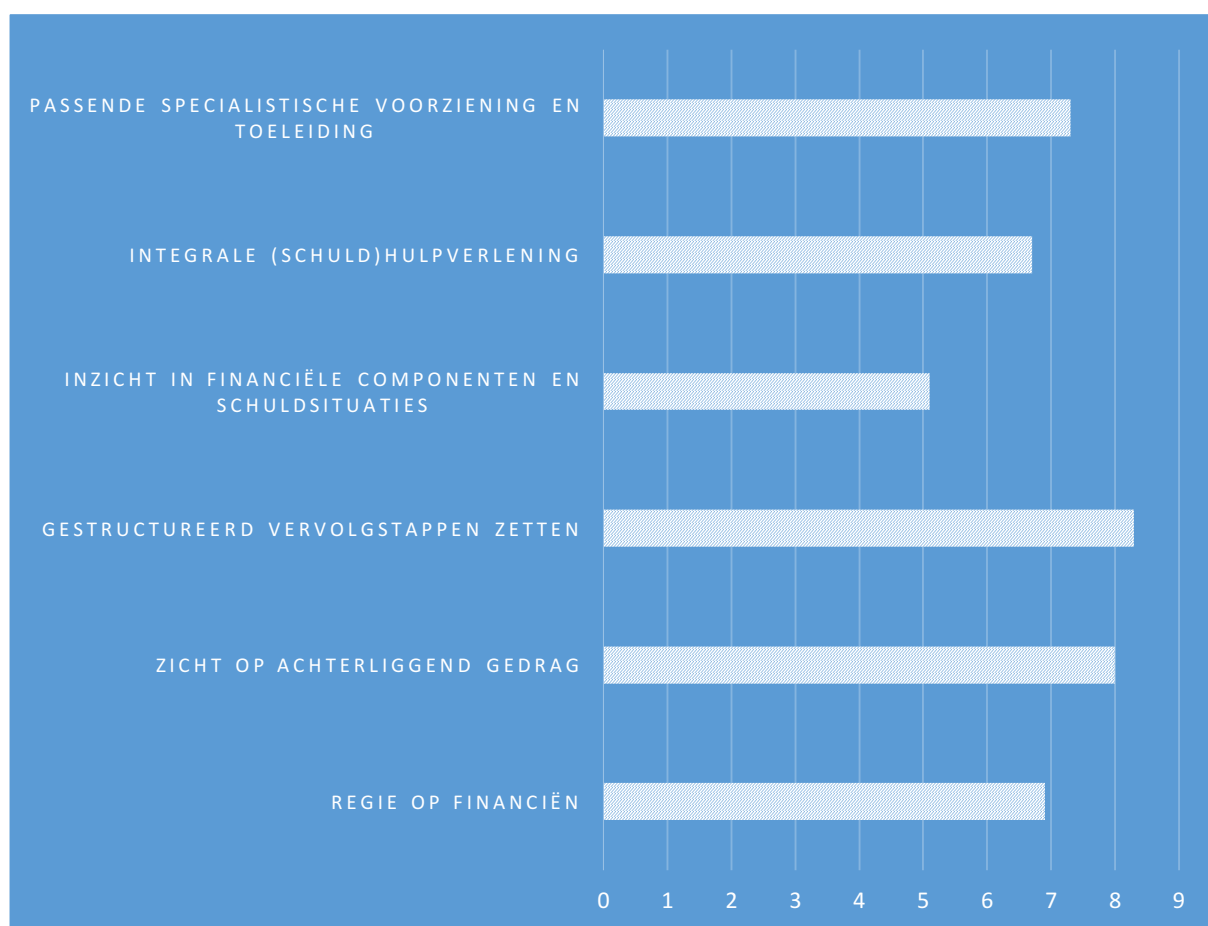
Conclusies en aanbevelingen

De wijkteams zijn op 1 januari 2015 gestart en nu ongeveer een jaar onderweg. De onderzoeker heeft veertig gesprekken bijgewoond en hierdoor een organisatie gezien die zich enorm ontwikkeld en die zich elke dag wil verbeteren om de inwoners van Arnhem optimaal te ondersteunen.

De wijkteams hebben te maken met zeer complexe situaties. Een aanmelding gaat gepaard met summiere informatie en dat betekent dat een wijkcoach in de meest complexe situaties terecht kan komen zonder voorkennis of voorbereiding. Dit vergt naast goede gesprekstechnieken, veel kennis op verschillende terreinen en het vermogen om snel te kunnen schakelen. Daarnaast is het van belang dat de wijkcoach de inwoner zoveel mogelijk eigen regie laat behouden. Het is niet verwonderlijk dat, een jaar na de aftrap, er nog verbeterpunten aanwezig zijn. Men kan zelfs stellen dat het bijzonder is dat er al zoveel bereikt is.

Indien we de scores die zijn behaald in de geobserveerde gesprekken vertalen naar een antwoord op de centrale vraag, *doen de wijkcoaches in het kader van schulddienstverlening, de juiste dingen op het goede moment, zodanig dat financiële problematiek zelf of met behulp van het netwerk kan worden opgelost of (indien noodzakelijk) toeleiding naar de juiste vervolgstap plaatsvindt*, dan kunnen we de onderzoeksvraag van een bevestigend antwoord voorzien.

Dit bevestigend antwoord is zichtbaar in de onderstaande grafiek. Op de zes benodigde kwaliteiten wordt in vijf gevallen een ruime voldoende gescoord. Desondanks is er ook nog ruimte voor verbetering zichtbaar.

In het onderstaande figuur zijn samenvattend de tops en tips opgenomen. De onderbouwing en aanbevelingen wordt hierna gegeven.

Tops

- Vraaggerichte aanpak: De wijkcoaches weten door de brede uitvraag het werkelijke probleem in beeld te krijgen.
- Vertrouwen: De wijkcoaches hebben een vertrouwensband met de inwoner waardoor inwoners meer dan gebruikelijk openheid van zaken geven. Wijkcoaches benaderen inwoners met respect en positiviteit.
- Brede kennis: De coaches vormen met elkaar een enorme kennisbron, waardoor de meest complexe vragen van een antwoord kunnen worden voorzien.

Tips

- Zorg dat de verschillende kaders meer op elkaar aansluiten om de kwaliteit op juridisch gebied, bedrijfsvoering en klantgerichtheid te waarborgen.
- Blijf investeren in opbouw van kennis en vaardigheden. Schuldhelpverlening verandert nog iedere dag en het dienstverlenende, zakelijke aspect vraagt om uitbreiding van gesprekstechnieken.
- Durf te vragen! Het vergt lef om toe te geven dat je kennis mist, maar het is geen schande als de wijkcoach niet direct alle antwoorden heeft. Het is wel een probleem als adviezen gebaseerd zijn op onvolledige kennis zonder een specialist te raadplegen.

Stabiliteit in kwaliteit

Bij de gevoerde gesprekken is gelet op 25 aspecten waarbij een score van 1 tot 4 kon worden gehaald. Hierdoor is per gesprek een score mogelijk. Uit de scores van de individuele gesprekken blijkt dat er grote onderlinge kwaliteitsverschillen tussen de coaches zijn waar te nemen, de eindcijfers variëren van 3,8 tot 10 voor de individuele gesprekken. Bij de gesprekken waar een onvoldoende is gescoord valt op deze score wordt veroorzaakt doordat de coach onjuiste vervolgstappen zet op basis van onvolledige informatie. Op de volgende indicatoren lopen de scores erg uiteen:

- De wijkcoach kent de inhoud van de specialistische voorzieningen zodanig dat een passende voorziening kan worden ingezet bij de situatie.
- De wijkcoach kan het signaal richting de inwoner benoemen op een zodanige wijze dat de achterliggende problematiek bespreekbaar wordt gemaakt.
- De wijkcoach kan beoordelen of een budgetplan klopt en realistisch is

Ter illustratie

Een inwoner geeft een signaal af over vermogen in het buitenland. Hier wordt niet op doorgevraagd. De inwoner krijgt een specialistische voorziening (traject bij Rijnstad). Het vermogen kan ervoor zorgen dat er geen problematische schulden aanwezig zijn.

Ter illustratie

Een inwoner die zijn post niet open maakt, brieven niet begrijpt en zelf geen wijzigingen kan doorgeven voor zijn recht op uitkering en toeslagen wordt gewezen op de mogelijkheid van beschermingsbewind. De inwoner staat hier negatief tegenover. De inwoner mag van de coach vervolgens kiezen: of beschermingsbewind of inzet van specialistische schuldhulpverlening. Voor de schuldhulpverlening is een stabiele situatie noodzakelijk. Schuldhulpverlening is geen alternatief voor beschermingsbewind, deze voorzieningen gaan vaak gepaard in complexe situaties bij inwoners die niet in staat zijn zelf regie op hun financiën te voeren.

Op wijkteamniveau zijn de verschillen minder groot, de gemiddelde scores liggen dicht bij elkaar. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de kwaliteit over het algemeen op orde is, maar het wel afhankelijk is van welke individuele coach bij de inwoner betrokken is om te bepalen of de juiste dingen op het juiste moment worden gedaan. Uit het oogmerk van het rechtszekerheidsbeginsel en het gelijkheidsbeginsel zijn dergelijke grote kwaliteitsverschillen niet wenselijk.

Op het gebied van kennis van de financiële aspecten van schuldhulpverlening en de juridische zaken rondom schuldhulpverlening is nog veel winst te behalen. Bij financiële aspecten kan worden gedacht aan kennis over vermogensbestanddelen, maar ook over welke inkomsten relevant zijn voor schuldhulpverlening of de verplichting om kostgeld te vragen aan meerderjarige kinderen. De benodigde aanpalende juridische kennis betreft bijvoorbeeld het afronden van een eigen onderneming, rechten en plichten bij alimentatie, huwelijksrecht en beslagrecht. In een gesprek werd bijvoorbeeld een akte van cessie aangezien voor een beslaglegging, waardoor de inwoner het advies kreeg om correctie van de beslagvrije voet aan te passen, in plaats van in gesprek te gaan met de cessionaris.

Ook bij het invullen van het budgetoverzicht valt op dat niet alle coaches alert zijn op het correct ontvangen van alle inkomensondersteunende voorzieningen. Hierbij geldt dat te weinig ontvangen niet goed is, maar ook bij het ontvangen van (bijvoorbeeld) te veel toeslagen een probleem wordt veroorzaakt. De inwoner bouwt immers iedere maand een nieuwe schuld op. In de documentatie van de wijkteams wordt wel verwezen naar programma's zoals Berekenuwrecht of Nibud, maar inwoners werden hier tijdens de geobserveerde gesprekken niet op gewezen.

Aanbeveling:

De scores van de individuele coaches liggen ver uit elkaar. Zwakke scores worden over het algemeen veroorzaakt door gebrek aan kennis. Zonder de juiste achtergrondkennis wordt niet op essentiële zaken doorgevraagd, worden niet de juiste berekeningen gemaakt, wordt niet de juiste specialistische voorziening ingezet en kan ook geen correct beeld over schuldhulpverlening aan de inwoner worden gegeven. Om dit te verbeteren is het van belang om het kennisniveau van de coaches te vergroten, maar ook ervoor te zorgen dat coaches beter kunnen omgaan met een gebrek aan kennis. Het is immers onmogelijk dat iedere coach van alle wet- en regelgeving op de hoogte is. Niet alle coaches stappen makkelijk naar een superuser bij vragen, zij willen de inwoner graag direct helpen en geven niet aan dat zij het antwoord niet paraat hebben. Gelukkig zijn sommige coaches hier wel toe in staat. Zij durven zich kwetsbaar op te stellen en geven toe niet de benodigde kennis te hebben. Ze gaan naast de inwoner staan en maken er een gezamenlijke zoektocht van. De inwoner voelt zich gesteund en de coach loopt niet het risico verkeerde informatie te geven.

Om tot een stabiele kwaliteit te komen, zijn de volgende zaken van belang:

- Probeer inzicht te krijgen in het huidige kennisniveau van de individuele coach en train waar nodig bij.
- Bouw verschillende verplichte stappen in het proces in, zoals een voorzieningencheck.
- Blijf aandacht houden voor intervisie om van elkaar te leren en tot een gelijkwaardig niveau te komen.
- Leer coaches omgaan met situaties waarin zij niet direct een antwoord weten. Er zijn verschillende coaches die hier een voorbeeldfunctie in kunnen vervullen.

Brede uitvraag en doorlooptijden

In de bijgewoonde gesprekken wordt direct de meerwaarde van de wijkteams zichtbaar in de brede uitvraag. De initiële vraag blijkt vaak niet de werkelijke vraag van de inwoner.

Ter illustratie:

Achter een verzoek tot toelating tot de Voedselbank blijkt het verhaal van een jongeman in psychische nood schuil te gaan, die begeleiding nodig heeft om passende hulpverlening te vinden, aan zijn eigenwaarde en daginvulling te werken. In een gezin met een vraag voor begeleiding blijkt een arbeidsconflict in een familiebedrijf te spelen.

De brede insteek van de wijkteams heeft hier duidelijk voordelen ten opzichte van “verkokerde” hulp- en dienstverlening. De wijkcoaches beheersen allen voldoende gesprekstechnieken om deze brede uitvraag goed vorm te geven en worden hierbij ondersteund door instrumenten zoals Mijn Plan - Ons Plan.

Bij de brede uitvraag wordt niet in alle bijgewoonde gesprekken aandacht besteed aan de aanwezigheid van crisissituaties. Het is zowel vanuit juridisch oogpunt als vanuit dienstverlenend oogpunt noodzakelijk om snel in te grijpen als er een crisissituatie zich voordoet. De brede uitvraag brengt ook met zich mee dat vaak meerdere gesprekken nodig zijn om tot inzet van een specialistische voorziening te komen. Tussen de afspraken verstrijken vaak een á twee weken, waardoor deze eerste fase meerdere weken in beslag neemt. In deze weken wordt wel aan vraagverheldering gewerkt en wordt voorbereidend werk gedaan. Het is de vraag in hoeverre deze voorbereiding de benodigde tijd bij instanties als BAC en Rijnstad heeft verminderd of dat met de komst van de wijkteams de totale doorlooptijd voor inwoners met schulden juist is toegenomen. Voor veel inwoners duurt het schuldhelpverleningstraject al (te) lang. Zo lang er geen regeling is (dit vergt toch al vaak enige maanden), mogen schuldeisers door blijven gaan met invorderingsmaatregelen.

In principe vindt de intake voor het traject schuldhelpverlening plaats in de wijkteams. Als we kijken naar wat de NVVK verstaat onder intake en de activiteiten die in deze fase behoren plaats te vinden, dan zien we dat wijkcoaches meer gegevens moeten registreren, zoals de schuld- en vermogenspositie, een VTLB-berekening moeten maken en daarmee ook het aflosbedrag berekenen. Verder moeten niet alleen deze gegevens worden geregistreerd, maar moeten ook voldoende bewijsstukken worden verzameld. Momenteel is de registratie en gegevensverzameling onvoldoende om te kunnen spreken van een intake in termen van de NVVK. Het gevolg is dat deze werkzaamheden door Rijnstad of BAC moeten plaatsvinden. Zij zullen ook nog een apart Plan van Aanpak moeten opstellen nu de aanmelding bij deze organisaties onvoldoende input levert om tot een voor schuldhelpverlening geschikt Plan van Aanpak te komen. Het traject loopt hierdoor onnodig vertraging op.

Aanbeveling

Door de brede uitvraag zijn vaak meerdere gesprekken noodzakelijk voordat een specialistische voorziening kan worden ingezet. Bij een crisissituatie zal snel moeten worden ingegrepen, het is dus belangrijk dit te signaleren. Het voeren van meerdere gesprekken kan noodzakelijk zijn om de situatie van de inwoner goed in beeld te krijgen. Het is belangrijk dat deze gesprekken ervoor zorgen dat het verdere schuldhulpverleningstraject sneller of eenvoudiger kan verlopen. Het risico bestaat dat werkzaamheden dubbel moeten worden gedaan als de overdracht van de wijkteams naar de uitvoerders van de specialistische voorzieningen niet op elkaar aansluiten.

Om dubbele werkzaamheden te voorkomen, zijn de volgende zaken van belang:

- In alle gevallen aandacht te hebben voor mogelijke crisissituaties
- Een parallel traject te kunnen opstarten waarbij aan acute problematiek gewerkt wordt en tegelijkertijd gekeken wordt naar een duurzame oplossing voor de lange termijn en gevoel te ontwikkelen wanneer een dergelijk parallel traject noodzakelijk is.
- Samen met de uitvoerders van specialistische voorzieningen af te stemmen waar de taak van de wijkteams ophoudt en hun dienstverlening begint en duidelijke randvoorwaarden voor inzet van specialistische voorzieningen af te spreken (welke informatie moet bekend zijn en wat kan ook nog later?).

Juridisch kader en wijkteamkader

Het juridisch kader van schuldhulpverlening wordt gevormd door de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De wijkteams opereren binnen het Wijkteamkader. Uit de bestudeerde documenten in combinatie met de observaties is gebleken dat niet consequent de juridische kaders worden gevolgd. Zo bestaat er onduidelijkheid over het begrip aanvraag, intakegesprek en besluit. In de gemeente worden beschikkingen op aanvraag afgegeven. Dat is een begrijpelijk standpunt uit oogpunt van vermindering van regeldruk en administratieve lastenverlichting, maar uit oogpunt van rechtszekerheid wel een aandachtspunt. Wijkcoaches hebben niet allemaal werkervaring bij een bestuursorgaan, waardoor er weinig inzicht is in het eigen handelen in relatie tot het bestuursrecht of de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Doordat coaches geen beschikkingen hoeven op te stellen, is het ook moeilijk om hier gevoel voor te ontwikkelen.

Ter illustratie:

In de praktijk levert dit bijvoorbeeld een probleem op bij een gehuwd echtpaar waarbij slechts een van de partners aanwezig is en schuldhulpverlening wenst. De hulpvraag van de echtgenoot is hierdoor niet in beeld en ook zijn gebrek aan toestemming vormt een belemmering voor inzet van specialistische schuldhulpverlening.

Aanbevelingen:

Het is van belang dat coaches op de hoogte zijn van de spelregels waarmee iedere gemeente te maken heeft. Zij vertegenwoordigen immers de gemeente Arnhem en horen dus ervoor te zorgen dat zij minimaal voldoen aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, met als belangrijkste het rechtszekerheidsbeginsel, het motiveringsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel. Verder moet geen onduidelijkheid bestaan over vaste ijkpunten in het proces van schuldhulpverlening, zodat inwoners binnen een redelijke termijn een besluit op hun aanvraag kunnen verwachten, maar ook aan de bel kunnen trekken als termijnen overschreden dreigen te worden. Wanneer definities duidelijk zijn en registraties plaatsvinden, kan ook beter worden gestuurd op termijnen.

Om de processen beter op elkaar te laten aansluiten en meer structureel te voldoen aan het juridisch kader, zijn de volgende zaken van belang:

- Maak coaches bekend met de basisbeginselen van het bestuursrecht zodat zij zich bewust zijn in welk veld zij opereren.
- Leg vast wanneer er sprake is van een aanmelding/aanvraag en registreer dit moment zorgvuldig voor termijnbewaking.
- Leg vast wanneer sprake is van een intakegesprek, nu de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening voorschrijft dat de wachttijd wordt gemeten vanaf het moment van aanmelding tot het intakegesprek.
- Geef per definitie een beschikking af over het recht op toegang tot schuldhulpverlening. Dit dient de rechtszekerheid maar vormt voor inwoners ook een bewijs dat zij bekend zijn bij gemeentelijke schuldhulpverlening waardoor sommige schuldeisers meer geduld betrachten.
- Zorg dat er inzicht komt in doorlooptijden van specialistische voorzieningen. Inwoners hebben al langere periode contact met het wijkteam voordat een specialistische voorziening wordt ingezet. Het is belangrijk dat er geen gat ontstaat in de ondersteuning en dat de inwoner gemotiveerd blijft. De gemeente is ook wettelijk verplicht om inzicht te geven in de doorlooptijden omdat dit de motivatie ten goede komt.

Kwetsbare inwoners, regie en stabiele situaties

De wijkcoaches hebben te maken met kwetsbare inwoners. Zeker inwoners met financiële problemen zijn vaak het overzicht in hun situatie kwijtgeraakt. Het gebrek aan overzicht in combinatie met aanwezige achterliggende problematiek (psychische problemen, licht verstandelijke beperkingen, verslavingen) zorgt ervoor dat inwoners vaak niet meer in staat zijn om volledig de eigen regie te voeren. Bij de observaties is gebleken dat wijkcoaches in nagenoeg alle gevallen de inwoner zelf aan de slag zetten met de administratie met als enige hulpmiddel een formulier voor de inkomsten en uitgaven en een in te vullen schuldenoverzicht. Dat gebeurde ook bij inwoners die op dat moment niet eens de post meer open maakten. Het stimuleren en activeren van inwoners is een belangrijk onderdeel van het wijkteamkader, maar kan ook tot overvragen van kwetsbare inwoners leiden.

Soms zijn de achterliggende problemen zo groot dat er nog geen ruimte is om aan de financiële problemen te werken. Coaches hebben soms moeite om in te schatten wanneer er sprake is van een voldoende stabiele situatie om effectief een schuldhulpverleningstraject in te gaan.

Ter illustratie:

Een inwoner zonder vaste woonplaats die met ernstige psychische problemen kampt kan niet garanderen dat hij 36 maanden voldoende voor zijn schuldeisers kan sparen. Sommige coaches hebben hier al wel gevoel voor ontwikkeld, bijvoorbeeld voor een inwoner die net twee weken gestopt was met drugsgebruik werd geen specialistische schuldhulpverlening ingezet.

Aanbevelingen

Om tot een oplossing van problematische schulden te kunnen komen, kan onderscheid worden gemaakt tussen mensen die niet kunnen en die niet willen. Voor mensen die niet kunnen is de gevraagde eigen regie vaak een stap te ver. Het overvragen van deze inwoners kan leiden tot demotivatie of zelfs zorgmijdend gedrag. Bij mensen die hun post niet open maken moet niet als eerste de opdracht worden gegeven om dit voortaan wel te doen; belangrijker is te achterhalen waarom dit niet meer is gedaan. Het kan helpen om inwoners eerst te ontzorgen om weer in een veilige situatie te komen, voordat de eigen regie weer wordt aangesproken.

Om tot een zorgvuldig beroep op de eigen regie te komen, zijn de volgende zaken van belang:

- Aandacht te hebben voor de niet-willers en de niet-kunners.
- Controleer of inwoners een kleine taak ter plaatse kunnen uitvoeren om inzicht te krijgen in de huidige capaciteiten van de inwoner.
- Neem de tijd om zaken samen te ordenen.
- Besef dat inwoners die al langdurig met financiële problemen kampen vaak niet meer de capaciteit hebben om weer op eigen kracht het overzicht over de geldzaken terug te krijgen.
- Kies voor tijdelijk ontzorgen om vanuit een stabiele situatie weer de eigen regie op te bouwen.
- Besteed tijdens intervisie aandacht aan het begrip stabiele situatie, nu een stabiele situatie noodzakelijk is voor een succesvol schuldhulpverleningstraject.

Sterke punten per wijkteam

Om het lerend vermogen tussen de wijkteams te bevorderen is in de onderstaande tabel weergegeven welk team het meest gescoord op elk van de onderzochte componenten.

De wijkcoach kan beoordelen of de administratie voldoende geordend is om het overzicht te behouden	Presikhaaf
De wijkcoach kan beoordelen of een budgetplan klopt en realistisch is	Noord-Oost
De wijkcoach kan indien noodzakelijk ondersteuning inschakelen bij het ordenen van de administratie	Noord-West
De wijkcoach kan indien noodzakelijk samen met de inwoner een budgetplan opstellen	Rijkerswoerd, Vredenburg, Kronenburg
De wijkcoach maakt financiële keuzes en besparingsmogelijkheden bespreekbaar zonder gemaakte keuzes te veroordelen	Arnhemse broek, Centrum, Spijkerviertel
De wijkcoach kent de verschillende ontstaansoorzaken van problematische schulden	Schuytgraaf, Elderveld
De wijkcoach vraagt door en vat samen om achter het probleem probleem te komen	De Laar, Elden
De wijkcoach kan het probleemgedrag benoemen en bespreken met de inwoner op een zodanige wijze dat de inwoner over het eigen gedrag gaat nadenken	Noord-West
De wijkcoach kan de inwoner motiveren en coachen om het gedrag te veranderen	De Laar, Elden
De wijkcoach betreft de inwoner bij het maken van vervolgafspraken	Noord-West
De wijkcoach kan afspraken smart formuleren	Noord-West
De wijkcoach kan de inwoner activeren om activiteiten te ondernemen	Malburgen, Immerloo, 't Duifje
De wijkcoach controleert of de inwoner de afspraken begrijpt	Malburgen, Immerloo, 't Duifje
De wijkcoach heeft inzicht in relevante inkomsten en uitgaven	Presikhaaf
De wijkcoach heeft inzicht in relevante vermogensbestanddelen	Rijkerswoerd, Vredenburg, Kronenburg
De wijkcoach kan een globaal schuldenoverzicht opstellen of een opgesteld overzicht op juistheid beoordelen	De Laar, Elden

De wijkcoach kan aan de hand van inkomen, uitgaven, vermogen en schulden inschatten of er sprake is van een problematische schuldsituatie	Rijkerswoerd, Vredenburg, Kronenburg
De wijkcoach herkent signalen van verslaving, psychosociale problematiek en psychiatrische problematiek	Presikhaaf
De wijkcoach kan het signaal richting de inwoner benoemen op een zodanige wijze dat de achterliggende problematiek bespreekbaar wordt gemaakt	Presikhaaf
De wijkcoach kan flankerende hulpverlening inschakelen	Rijkerswoerd, Vredenburg, Kronenburg
De wijkcoach weet wanneer achterliggende problematiek geen belemmering meer vormt voor verdere schuldhelpverlening	Noord-Oost
De wijkcoach kent de inhoud van de vervolgproducten zodanig dat een bij de situatie passende vervolgstap kan worden gezet	Noord-West
De wijkcoach kent de voorwaarden en beperkingen van de vervolgproducten, zodanig dat er geen belemmeringen meer zijn om de vervolgstap te zetten.	Noord-Oost
De wijkcoach kan het vervolg aan de inwoner uitleggen op een zodanige wijze dat de inwoner een juiste verwachting van het vervolg heeft	De Laar, Elden
De wijkcoach kan een juiste verwijzing maken, zodanig dat de inwoner niet zijn volledige verhaal opnieuw hoeft te vertellen.	Presikhaaf

Aan de gemeenteraad

Documentnummer 2016.0.023.949

Zaaknummer 2014-1001623

ONDERWERP: Doorontwikkeling armoedebeleid en schulddienstverlening

Voorstel

0. In te stemmen met de beleidsnota m.b.t. de doorontwikkeling armoedeagenda en schulddienstverlening

1a. In te stemmen met de beweging van individuele aanspraak naar maatwerkvoorziening bestaanszekerheid.

1b. Hiertoe voorbereidingen te treffen voor implementatie in 2017 en een pilot te starten in 2016.

2a. In te stemmen met de nieuwe vorm van de schoolkostenregeling.

2b Hiervoor afspraken te maken met Stichting Leergeld Arnhem voor minimaal twee schooljaren.

3. Een aanpak te ontwikkelen à la Vroeg Eropaf om financiële problemen/schulden in een vroeg stadium te signaleren en aan te pakken

4. Gemeentelijke schulddienstverlening ook aan te bieden voor ondernemers en ZZP-ers.

5. In te stemmen met de maatregel inzake de implementatie van gedeeltelijke kwijtschelding afvalstoffenheffing met ingang van 2018, zodat inkomsten en uitgaven van de armoedeagenda op termijn weer in balans komen.

Inleiding

Eind 2014 is de armoedeagenda 2015 - 2018 vastgesteld, waarin een rapportage over de voortgang van de ontwikkelopdrachten is toegezegd. Daarnaast is een actualisatie van het beleids- en uitvoeringsplan schulddienstverlening nodig, omdat de looptijd van de huidige plannen eindigde in 2015. Daarom bieden wij u hierbij de beleidsnota doorontwikkeling armoedeagenda en schulddienstverlening aan.

Beoogd effect

Financiële problemen en armoede maken de kans om mee te doen in onze maatschappij kleiner. Daarom zetten we met nadruk in op voorkomen hiervan en een armoedebeloid waarmee we met de juiste middelen een grote groep Arnhemmers en vooral kinderen bereiken. De nieuwe maatregelen die worden voorgesteld hebben waar mogelijk een preventief karakter en hebben tot doel de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten.

Argumenten

0. Met de u voorliggende beleidsnota wordt invulling gegeven aan de wens tot een actualisatie van het beleid rondom armoede en schulden.

1 De maatwerkvoorziening vergroot betrokkenheid inwoner en past goed bij 'van wijken weten'.

Door implementatie van frontlijnsturing geven we ruimte aan de professionals in de sociale wijkteam om maatwerk te leveren. We verwachten dat de maatwerkoplossingen de betrokkenheid van de inwoner en effectiviteit van de ingezette middelen vergroten.

2.1 De nieuwe schoolkostenregeling werkt preventief en versterkt het maatschappelijk middenveld.

Door de nieuwe regeling ontstaat meer dan voorheen een maatschappelijk speelveld waarin partijen elkaar kunnen versterken. Hierdoor is het mogelijk dat gezinnen met financiële problemen eerder worden gesignaleerd en verdieping van de problematiek kan worden voorkomen.

3.1 Door in samenwerking met diverse maatschappelijke partners te zetten op vroegsignalering worden financiële problemen in een vroeg stadium gesignaleerd en mogelijk problematische schulden voorkomen.

3.2 De belangrijkste inners van de vaste lasten werken hierin mee.

Het gaat hier om de corporaties Volkshuisvesting, Portaal en Vivare, maar ook landelijke schuldeisers als Menzis, NUON en Vitens. BKR helpt binnen de wettelijke kaders bij de prioritering van de doelgroep. VGGM, Rijnstad en gemeente zijn ook deelnemer.

3.3 Na een definitief 'go' voldoen we aan de opdracht zoals gesteld in het amendement van eind 2011. En het amendement is hiermee dan afgedaan.

4.1 Op dit moment zijn ondernemers uitgesloten van gemeentelijke schulddienstverlening.

Met deze werkwijze bieden we aanbod op het gebied van schulddienstverlening aan een groep die hiervoor vaak tussen wal en schip viel.

4.2 Ondernemers en ZZP-er kunnen gebruik maken van reeds beschikbaar aanbod, dat goed op elkaar is afgestemd.

Hiervoor ontwikkelen we een 'routekaart' zodat alle verwijzers de ondernemers kunnen leiden naar het best passende aanbod.

5. Maatregel implementatie gedeeltelijke kwijtschelding afvalstoffenheffing in 2018 past bij implementatie van het principe 'de vervuiler betaalt'.

Het college en de raad hebben aangegeven het principe van 'de vervuiler betaalt' interessant te vinden. Voorlopig op de keuze om dit principe in te voeren, wordt nu het omgekeerd afval inzamelen over de stad uitgerold.

Bij het principe van 'de vervuiler betaalt' past geen volledige kwijtschelding, aangezien dan de financiële prikkel ontbreekt om afval beter te gaan scheiden.

Nu de ontwikkelingen in het armoedebestrijd vragen om financiële maatregelen, heeft het de voorkeur een maatregel te nemen die past in lijn met aanpalend beleid. Zodoende stelt het college voor met ingang van 2018 een gedeeltelijke kwijtschelding te implementeren.

Kanttekeningen

1 Bij de maatwerkvoorziening bestaanszekerheid blijft een stevige backoffice noodzakelijk.

Met de ontwikkeling naar een maatwerkvoorziening bestaanszekerheid wordt het mogelijk de budgetten voor Bijzondere Bijstand (BB) en Individuele Inkomensvoorziening (IIT) op een andere wijze in te zetten. Bij de uitvoering van de huidige regelingen gaat het om grote hoeveelheden werkprocessen en dit zou een zware administratieve belasting kunnen vormen voor de frontlijnmedewerkers, die hierdoor minder tijd hebben voor contact met inwoners.

Om die reden is een goede administratieve ondersteuning van de frontlijnmedewerkers nodig. Daarnaast is het denkbaar dat niet alle aanvragen per definitie via de frontlijn lopen, maar direct door de backoffice kunnen worden afgehandeld. Hiermee gaan we in de pilotfase experimenteren.

2. Door de nieuwe schoolkostenregeling verschuiven verantwoordelijkheden naar scholen en ouders.

Door in te stemmen met de nieuwe schoolkostenregeling komt meer verantwoording te liggen bij scholen. Wanneer deze niet mee willen doen aan het programma inzake de schoolkosten - waar Stichting Leergeld en de gemeente bij betrokken zijn - dan kan dat inhouden dat de school geen middelen ontvangt voor de financiële ondersteuning van de eigen leerlingen. Hiervan zijn de ouders vervolgens de dupe. Het is vervolgens aan de ouders om dit aan te kaarten bij de school, hier kan Stichting Leergeld een ondersteunende rol bij spelen.

De verwachting is echter dat scholen mee willen werken aan de nieuwe schoolkostenregeling. Tijdens de eerste verkennende gesprekken met scholen blijkt dat het onderwerp bij scholen leeft en scholen openstaan voor kennisdeling. Om die reden verwachten we niet dat de bovenstaande situatie zich voordoet, maar vragen Stichting Leergeld wel om dit goed te monitoren.

3. Het amendement dateert al van 2011 en wordt nu pas uitgevoerd.

In de loop der tijd zijn diverse initiatieven ontwikkeld om te komen tot vroegsignalering en preventie van schulden en financiële problemen. Inmiddels is de tijd rijp om te komen tot een Arnhemse aanpak à la Vroeg Eropaf. Na een definitief 'go' deze zomer is het amendement afgedaan.

4. Ondernemers zijn een speciale doelgroep die een andere aanpak nodig hebben.

De dienstverlening voor ondernemers met schulden én een levensvatbaar bedrijf wordt m.n. aangeboden vanuit Bureau Zelfstandigen van W&I. Als er sprake is van een opgeheven onderneming, komt de voormalige ondernemer in aanmerking voor de reguliere schulddienstverlening.

5 Implementatie van het principe 'de vervuiler betaalt' staat nog niet vast.

Dit jaar nog zal de invoering van het 'de vervuiler betaalt principe' (het zogenaamde Diftar systeem) in een raadsvoorstel nader worden uitgewerkt. De verwachting is dat dit systeem wordt geïntroduceerd, aangezien het een logisch vervolg is na de uitrol van het omgekeerd inzamelen.

Financiën

In hoofdstuk 3 van de beleidsnota zijn enkele stappen gezet.

1. In de eerste paragraaf wordt het financieel resultaat 2015 weergegeven.
2. Op basis van ervaringen uit 2015 en prognoses voor 2016 is een begroting 2016 opgesteld, mét en zónder het effect van de intensivering (businesscase) BooM.
3. Vervolgens is een meerjarig perspectief weergegeven, waarin de effecten van de intensivering van BooM en de indexatie zijn verwerkt.
4. Ten slotte is een voorstel gedaan waarin de armoedebegroting op termijn sluitend wordt gemaakt.

Bij het zetten van de bovenstaande stappen is een aantal zaken financiële zaken besloten:

1. Met de nieuwe begroting 2016 ontstaan nieuwe meerjarige financiële kaders, zie hiervoor tabel 2 uit de beleidsnota.
2. Het college stelt voor om de bedragen genoemd in tabel 4 van de beleidsnota incidenteel op te vangen en mee te nemen in de gemeentebrede begroting.
3. Met ingang van 2017 een indexatie toe te passen in lijn met het coalitieakkoord, waardoor het budget vanaf 2017 met € 187.000 wordt verlaagd.
4. Met ingang van 2018 een structurele verschuiving in het armoedebeleid toe te passen van €761.000 en deze verschuiving mogelijk te maken door implementatie van een gedeeltelijke kwijschelding afvalstoffenheffing. Voor 2017 is het verwachte tekort op de armoede-agenda meegenomen in het financieel beeld in de Perspectiefnota 2017-2020 en zal verwerkt worden als een incidenteel nadeel ten laste van de algemene middelen in de MJPB 2017-2020.

Uitvoering

Diverse afspraken met aanbieders en partners zijn al gemaakt. Hun input is, waar nodig, verwerkt.

Voor de doorontwikkeling naar de maatwerkvoorziening bestaanszekerheid start na accordering een werkgroep. Hierin zullen naast gemeentelijke stakeholders ook de sociale wijkteams en enkele partners uit het Armoedepact worden uitgenodigd.

Communicatie

Zoals hierboven beschreven zijn de diverse partners en betrokkenen hierin goed aangesloten, betrokken en geïnformeerd gedurende het proces. Na besluitvorming worden zij hierover geïnformeerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Beleidsnota doorontwikkeling armoedeagenda en schulddienstverlening
- Evaluatie Budgetondersteuning op Maat (incl. oplegger)

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van

27 juni 2016

Documentnummer

2016.0.023.949

Zaaknummer

2014-10-01623

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 26 april 2016, Cluster Beleid en Regie, nummer: 2016.0.023.948 ;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

In te stemmen met de beleidsnota m.b.t. de doorontwikkeling armoedeagenda en schulddienstverlening en akkoord te gaan met de volgende deelbesluiten:

1. In te stemmen met de beweging van individuele aanspraak naar maatwerkvoorziening bestaanszekerheid. Hiertoe voorbereidingen te treffen voor implementatie in 2017 en een pilot te starten in 2016.
2. In te stemmen met de nieuwe vorm van de schoolkostenregeling. Hiervoor een contract af te sluiten met Stichting Leergeld Arnhem voor minimaal twee schooljaren.
3. Een aanpak te ontwikkelen à la Vroeg Eropaf om financiële problemen/schulden in een vroeg stadium te signaleren en aan te pakken
4. Gemeentelijke schulddienstverlening ook aan te bieden voor ondernemers en ZZP-ers.
5. In te stemmen met de maatregel inzake de implementatie van gedeeltelijke kwijtschelding afvalstoffenheffing met ingang van 2018, zodat inkomsten en uitgaven van de armoedeagenda op termijn weer in balans komen

De griffier,

De voorzitter,

Beleidsnota doorontwikkeling Armoedeagenda en Schulddienstverlening

Gemeente Arnhem

22 maart 2016

Inhoudsopgave	pagina
Inleiding	2
H 1 Doorontwikkeling armoedebeleid	
1.1 Algemene ontwikkelingen armoedebeleid	3
1.2 Ontwikkelingen Beschermingsbewind en ontwikkelopdracht BooM	4
1.3 Naar een maatwerkvoorziening bestaanszekerheid	5
1.4 Ontwikkelopdracht Schoolkostenregeling	6
1.5 Overige ontwikkelopdrachten	8
H 2 Actualisatie activerende schulddienstverlening	
2.1 Activerende schulddienstverlening in Arnhem	9
2.2 Uitvoering activerende schulddienstverlening	9
2.3 Vroegsignalering en preventie financiële problemen	11
2.4 Werken volgens de NVVK-modules	11
2.5 Schulddienstverlening voor ondernemers	12
H 3 Financiën	
3.1 Financiën armoedebeleid 2015	13
3.2 Meerjarige begroting armoedebeleid	14
3.3 Maatregel	17
Bijlagen:	
1 Arnhemse Schulddienstverleningsladder	
2 NVVK-modules	
3 Opdracht aan gemeenten vanuit Wet gemeentelijke schuldhelpverlening	

Inleiding

Eind 2014 is de [Armoedeagenda 2015 - 2018](#) vastgesteld, waarin een rapportage over de voortgang van de ontwikkelopdrachten is toegezegd. Daarnaast is een actualisatie van het beleids- en uitvoeringsplan schulddienstverlening benodigd, omdat de looptijd van het vorige plan eindigde in 2015. Om die reden bieden we u de beleidsnota doorontwikkeling Armoedeagenda en Schulddienstverlening aan.

Inhoudelijk staan we stil bij de stand van zaken rondom de ontwikkelopdrachten uit de armoedeagenda, met speciale aandacht voor de doorontwikkeling van het project Budgetondersteuning op Maat (BooM) en een nieuwe maatwerkvoorziening bestaanszekerheid. Op het snijvlak van het beleid rondom armoede en schulden maakt het college zich grote zorgen over de ontwikkelingen rondom beschermingsbewind. In 2015 heeft de grootste kostenstijging tot nu toe plaatsgevonden. Steeds meer middelen, die bedoeld zijn voor armoedebestrijding, komen via de bijzondere bijstand terecht bij commerciële bureaus die in bepaalde gevallen onvoldoende aandacht hebben voor de financiële zelfredzaamheid van hun klanten. Het college isoleert het probleem rondom beschermingsbewind en investeert in doorstroom en uitstroom van klanten uit beschermingsbewind, met als doel de financiële zelfredzaamheid - waar mogelijk - te versterken.

Daarnaast gaan we dieper in op de ontwikkelingen rondom schulddienstverlening. Zo'n anderhalf jaar voor Koning Willem Alexander in zijn eerste troonrede sprak over de 'participatiesamenleving', had Arnhem in 2012 al de activerende schulddienstverlening vastgesteld. Uitgangspunt hierbij was werken aan en naar financiële zelfredzaamheid, met als belangrijk instrument: de schulddienstverleningsladder. Op dit moment kunnen we constateren dat de visie achter de activerende schulddienstverlening en de aanpak met behulp van de schulddienstverleningsladder (zie bijlage 1) nog zeer actueel is en goed blijkt uit te werken. Reden om het huidige beleids- en uitvoeringsplan slechts te actualiseren en aan te vullen naar aanleiding van recente ontwikkelingen en wijzigingen.

In de doorontwikkeling van de armoedeagenda (en daarmee ook de schulddienstverlening) zijn twee financiële aspecten van belang. Ten eerste de financiële resultaten voor 2015 en een meerjarige doorkijk. Ten tweede de investering die nodig is in het project BooM, om de kostenontwikkeling rondom bijzondere bijstand voor beschermingsbewind te beïnvloeden. Beide komen aan bod in de voorliggende beleidsnotitie.

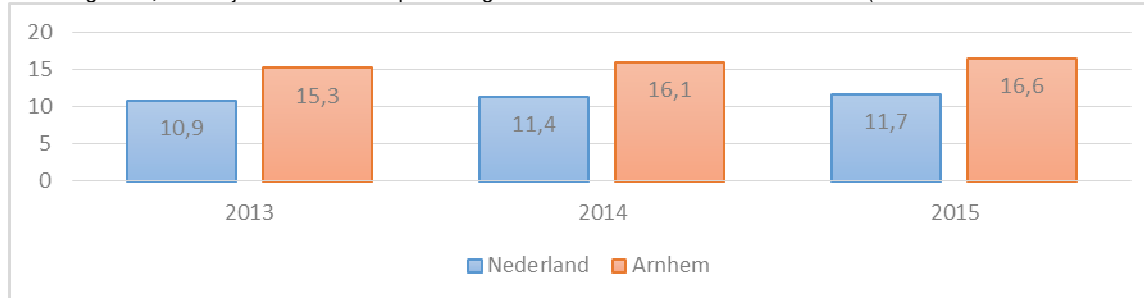
Daarnaast willen we, in tegenstelling tot het verleden, schulddienstverlening ook toegankelijk maken voor ondernemers. Vooralsnog gaan we ervan uit dat dit door de juiste inzet van de beschikbare instrumenten budgettair neutraal kan, maar daarvoor kunnen we nu geen garantie geven. Vooral ZZP'ers en kleine ondernemers zijn een kwetsbare groep, die met een steuntje in de rug een doorstart kunnen maken of verder kunnen worden geholpen.

HS 1 Doorontwikkeling armoedebeleid

1.1 Algemene ontwikkeling armoede

De belangrijkste ontwikkelingen rondom het armoedebeleid voor 2015 zijn gevat in ontwikkelopdrachten. Hierop gaan we in, nadat we kort hebben stilgestaan bij de stand van zaken met betrekking tot armoede in Arnhem. Ondanks de licht positieve economische ontwikkelingen in Nederland is het aantal huishoudens met lage inkomens toegenomen in 2015.

Staafdiagram 1, Landelijke en Arnhemse percentages huishoudens met inkomen tot 110% (bron: minimascan Stimulansz)

Arnhem kent ruim 40% meer huishoudens met een inkomen onder de 110% van het sociaal wettelijk minimum dan gemiddeld in heel Nederland. Daarnaast is de werkloosheid onder laagopgeleiden en allochtonen in Arnhem wat hoger dan gemiddeld in Nederland. De verwachting is dat de huidige licht positieve economische ontwikkelingen de komende jaren pas positief effect gaan hebben op de werkgelegenheid.

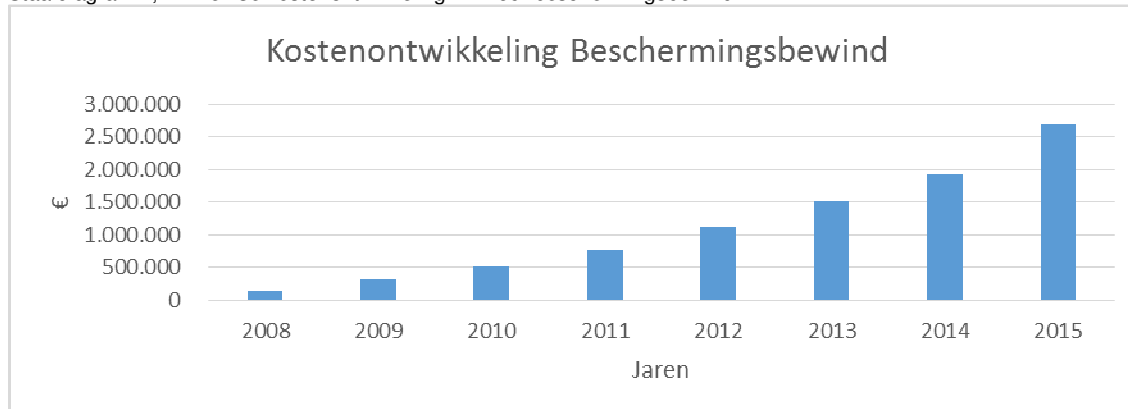
1.2 Ontwikkelingen Beschermingsbewind en ontwikkelopdracht BooM

De ontwikkelopdracht Budgetondersteuning op Maat (BooM) is opgenomen in de Armoedeagenda 2015 - 2018 en had tot doel te komen tot een effectief instrument om de stijgende kosten voor beschermingsbewind te beteugelen. In de evaluatie van BooM (zie bijgevoegde stukken raadsvoorstel) komt naar voren dat het instrument een passend en goedkoper alternatief vormt voor beschermingsbewind. Het belangrijkste hierbij is dat meer aandacht wordt besteed aan het werken naar financiële zelfredzaamheid.

Ontwikkelingen beschermingsbewindkosten

In 2015 heeft een dramatische kostenstijging plaatsgevonden. Onderstaande grafiek geeft hier inzicht in. In hoofdstuk 3 gaan we in op de businesscase, waarmee we verwachten tot een succesvolle interventie te komen op deze ontwikkeling. De kosten voor 2015 zijn een prognose op basis van de uitgaven tot en met oktober 2015.

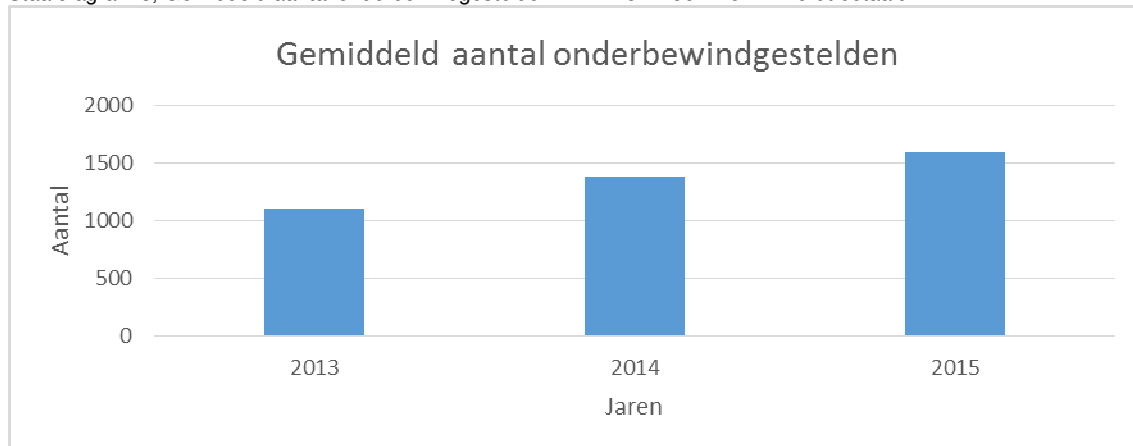
Staafdiagram 2, Arnhemse kostenontwikkeling BB voor beschermingsbewind

De kostenstijging van 2014 naar 2015 is dramatisch (van ca. 1,9 mln naar ca. 2,7 mln). De verklaring voor deze kostenstijging is vooral de aanpassing van het tarief voor beschermingsbewind (m.n. schuldenbewind) in 2015. Het tarief wordt landelijk vastgesteld en hierop hebben gemeenten geen invloed.

Het aantal onder beschermingsbewind gestelde Arnhemmers voor wie de gemeente bijzondere bijstand (BB) betaalt is het afgelopen jaar gestegen, maar lijkt in de tweede helft van 2015 te stabiliseren. Onderstaande staafdiagram geeft de ontwikkeling de afgelopen 3 jaar weer, waarbij duidelijk wordt dat de stijgende kosten niet enkel kunnen worden verklaard door stijgende aantallen.

Staafdiagram 3, Gemiddeld aantal onderbewindgestelden in Arnhem voor wie BB wordt betaald

Arnhemse lobby

In 2015 ontvingen gemiddeld ongeveer 1600 Arnhemmers bijzondere bijstand voor beschermingsbewind. Gedurende het jaar lijkt een stabilisatie van het aantal te hebben plaatsgevonden. Hiervoor zijn twee verklaringen:

- Er is veel tijd en energie geïnvesteerd in de bewustwording van intermediairs, zoals de sociale wijkteams en Rijnstad. Er wordt in toenemende mate verwezen naar de pilot BooM en niet (meer) automatisch naar beschermingsbewind. Tevens wordt de nieuwe rol van de wijkteams in relatie tot de schulddienstverlening steeds duidelijker.
- Gedurende het jaar is maatregel 1 (aanpassen criteria bijzondere bijstand voor beschermingsbewind) uit de armoedeagenda ingevoerd en zijn door de uitvoerende afdeling Aanvullend Inkomen controles ingezet op het bestand.

De bovenstaande ontwikkeling kunnen we doorzetten, zodat een structurele reductie van het aantal onderbewindgestelden kan worden gerealiseerd. Hiervoor investeert het college in BooM, aangezien de pilot van onvoldoende omvang is (zie hoofdstuk 3, businesscase BooM).

Landelijke lobby

Het afgelopen jaar is stevig vorm gegeven aan de landelijke lobby. De problematiek staat hoog op de agenda van het ministerie SZW, VNG, Divosa en G32. Naar aanleiding van gesprekken tussen de VNG-commissie en staatssecretaris Klijnsma heeft het ministerie [een tweede \(verdiepend\) onderzoek](#) laten doen naar beschermingsbewind. Het ministerie SZW komt in de ogen van de VNG en Divosa nog onvoldoende in actie, zie de [reactie VNG en Divosa op het rapport](#). Dit heeft mogelijk te maken met belangenverschillen tussen de ministeries SZW en V&J. Tevens lijken verschillende Kamerleden het probleem rondom beschermingsbewind te erkennen, zoals ook blijkt uit de [motie](#) inzake beschermingsbewind die recent tijdens de begrotingsbehandeling SZW is aangenomen.

Op alle bovenstaande acties hebben Arnhemse bestuurders en ambtenaren al dan niet via VNG, G32 of Divosa invloed uitgeoefend. Tevens heeft Arnhem ook via de media aandacht gevraagd voor de problematiek, zoals blijkt uit diverse publicaties en het optreden van wethouder Elfrink tijdens een speciale uitzending inzake beschermingsbewind in Reporter Radio op Radio 1.

1.3 Naar een Maatwerkvoorziening Bestaanszekerheid

Tijdens de raadsactiviteit op 9 november 2015 is met een deel van de Arnhemse raadsleden van gedachten gewisseld over de mogelijkheden rondom meer maatwerk in het minimabeleid. Aan de hand van cases hebben we met elkaar ontdekt dat we het minimabeleid kunnen gebruiken ter versterking van de bestaanszekerheid van mensen in Arnhem.

In 2017 willen we dat de Individuele Inkomenstoeslag (IIT) en de bijzondere bijstand (BB) veel meer dan voorheen gaan aansluiten op de leefwereld van mensen. De huidige regelingen IIT en BB gaan uit van een juridische aanspraak en niet van een praktische oplossing. We willen graag dat in de komende jaren meer aandacht ontstaat voor de betrokkenheid van inwoners bij de oplossing die we als gemeente bieden en verwachten daarmee dat het effect van de ingezette middelen ook groter is.

Het college wil in lijn met het programma 'Van Wijken Weten' dat beter dan nu gekeken wordt naar oplossingen die niet op zichzelf staan. Zo kan maatwerk alleen het gewenste effect hebben wanneer 'cross-overs' worden gemaakt tussen verschillende vormen van dienstverlening en zorg waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Dus hoe kan een investering in bestaanszekerheid bijdragen aan kostenreductie op andere terreinen in de toekomst? Deze beweging is mogelijk wanneer we frontlijnsturing toepassen op de genoemde onderdelen van het minimabeleid én de investering onderdeel is van een totaalplan, inclusief eventuele begeleiding.

Voor maatwerk is het van belang dat de keuze kwalitatief goed wordt onderbouwd door de betrokken frontlijnmedewerker en hiervoor zal een passende methodiek moeten worden ontwikkeld, zo kan willekeur worden voorkomen. Maatwerk is natuurlijk niet in alle gevallen nodig en de gemeente blijft wettelijk verplicht om bijzondere bijstand te verlenen in bepaalde situaties. Om die reden verwacht het college dat naast de besluitvorming en creativiteit vanuit de frontlijnsturing ook een stevige backoffice nodig blijft voor het verwerken en afhandelen van aanvragen.

In de armoedeagenda 2015-2018 is de ontwikkelopdracht IIT opgenomen. Het college stelt voor om deze ontwikkelopdracht uit te breiden naar ontwikkelopdracht 'Maatwerkvoorziening Bestaanszekerheid'. De IIT heeft maatwerk als doelstelling, maar uitvoeringstechnisch blijkt vanuit de huidige regeling onvoldoende vorm te kunnen worden gegeven aan maatwerk. Dit komt doordat een langdurig laag inkomen een voorwaarde is voor recht op een IIT, deze doelgroep vaak een behoorlijke afstand tot de arbeidsmarkt heeft en in veel gevallen niet ondersteund wordt door het cluster W&I. Het cluster W&I richt zich voornamelijk op inwoners die een wat grotere kans hebben op de arbeidsmarkt. Wanneer het budget van de IIT wordt ingezet in de maatwerkvoorziening, geeft dit de mogelijkheid voor wijkteams om wel meer maatwerk te leveren.

Pilot maatwerkvoorziening bestaanszekerheid 2016

Het college stelt voor om in de loop van 2016 een pilot te starten waarin één of enkele sociale wijkteam(s) in samenwerking met partners uit het Armoedepact aan de slag gaan met de ontwikkeling van een nieuwe methodiek. Middelen voor deze pilot halen we incidenteel uit het budget Armoedepact, aangezien hier extra ruimte in zit door beperkte uitgaven in 2015. Op basis van deze ervaringen ontwikkelen we een nieuwe werkwijze die we vanaf 2017 breder kunnen gaan uitrollen.

Beslispunt:

- In te stemmen met de beweging van individuele aanspraak naar maatwerkvoorziening bestaanszekerheid.
- Hiertoe voorbereidingen te treffen voor implementatie in 2017 en een pilot te starten in 2016.

1.4 Ontwikkelopdracht Schoolkostenregeling

In de armoedeagenda 2015 - 2016 is de ontwikkelopdracht schoolkostenregeling opgenomen omdat deze voorziet in ondersteuning van gezinnen met een beperkt inkomen die tegen hoge schoolkosten aanlopen. Het college hecht waarde aan deze regeling en heeft daarom voorgesteld de schoolkostenregeling door te ontwikkelen en het gereserveerde budget te handhaven. Het college is echter wel van mening dat de regeling meer dan voorheen dient bij te dragen aan de oplossing van de problemen rondom hoge schoolkosten in vooral het voortgezet onderwijs.

Voor de nieuwe schoolkostenregeling is gezien het bovenstaande een tweetal uitgangspunten geformuleerd. De nieuwe schoolkostenregeling:

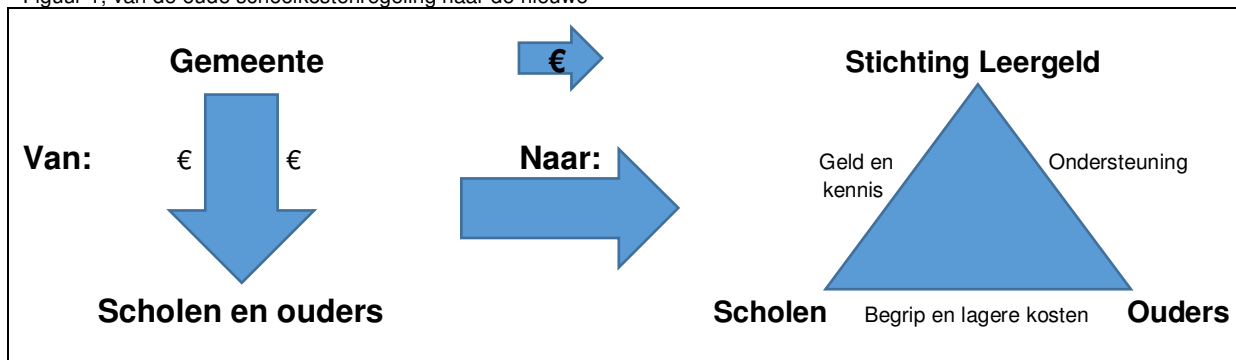
- moet bijdragen aan een betere verbinding tussen maatschappelijk middenveld, sociale wijkteams, scholen en betrokken ouders;
- heeft - naast financiële ondersteuning van ouders met schoolgaande kinderen - ook een preventieve doelstelling. Signalen van financiële problemen bij gezinnen moeten sneller zichtbaar worden, zodat vroegtijdige interventie mogelijk wordt. In bepaalde gevallen kan worden verwezen naar wijkteams of kan door de inzet van een budgetcursus worden voorkomen dat financiële problemen groter worden.

Voor de schoolkostenregeling 2016-2017 zijn we op zoek gegaan naar een oplossing die enerzijds past in de nieuwe juridische kaders én invulling geeft aan de bovenstaande twee uitgangspunten. Om die reden zijn we in gesprek gegaan met de meest natuurlijke partner in het maatschappelijk middenveld op het gebied van schoolkosten: Stichting Leergeld Arnhem. We hebben St. Leergeld gevraagd mee te denken over oplossingen voor een nieuwe schoolkostenregeling en zijn tot een voorstel gekomen waarin ook de gewenste preventieve aspecten zijn meegenomen.

Hoe ziet de nieuwe schoolkostenregeling eruit?

Het voorstel is om een nieuw speelveld te creëren. Zoals in figuur 1 staat weergegeven, wordt in de huidige schoolkostenregeling een financiële bijdrage overgemaakt door de gemeente aan scholen. Hiermee verlagen de scholen vervolgens de schoolkosten voor kinderen met een GelrePas.

Figuur 1, van de oude schoolkostenregeling naar de nieuwe

Bij de uitvoering van de nieuwe schoolkostenregeling speelt Stichting Leergeld een belangrijke rol.

- De stichting vraagt scholen om mee te doen met de schoolkostenregeling nieuwe stijl. De school kan aangeven hier gebruik van te willen maken, onder voorwaarde dat de school deelneemt aan een nog te ontwikkelen programma.
- Het programma wordt georganiseerd door Stichting Leergeld in samenwerking met de gemeente Arnhem en heeft tot doel de verbinding met en tussen scholen te versterken. De vraag hierbij is hoe we scholen kunnen ondersteunen en stimuleren om bij de beleidsontwikkeling rondom schoolkosten rekening te houden met gezinnen die het niet breed hebben. We willen hiermee de dialoog tussen scholen over slimme oplossingen faciliteren.
- Stichting Leergeld heeft veel ervaring met ondersteuning aan gezinnen met een beperkt budget. Met de uitvoering van de schoolkostenregeling kan de stichting integraal vormgeven aan een ondersteuningspakket. Daarnaast kunnen signalen over financiële problemen bij gezinnen eerder worden opgepikt, waarmee een meer preventieve werking uitgaat van het beleid.

- Ten slotte heeft de stichting aangegeven dat voor een aantal gezinnen die zij in de praktijk tegenkomen de kennis en kunde inzake budgetteren ontbreekt. Hierdoor blijven deze gezinnen tegen financiële problemen aanlopen en blijven ze afhankelijk van hulpverlening. In dergelijke gevallen zou een budgetcursus, die toegespitst is op het gezinsleven, een goed middel kunnen zijn om de zelfredzaamheid te vergroten. De stichting wil deze cursus in samenwerking met andere partijen in Arnhem ontwikkelen.

De gemeente faciliteert het proces door:

- Het beschikbaar stellen van het budget voor de schoolkostenregeling (€ 234.000) aan Stichting Leergeld, onder voorwaarde dat:
 - Maximaal 10% van het budget wordt ingezet voor uitvoeringskosten;
 - Maximaal €10.000 kan worden gebruikt voor de inzet van budgetcursussen;
 - Het overige bedrag in overleg met gemeente Arnhem wordt toegekend aan de scholen die deelnemen.
- Het aanleveren van een financiële verdeelsleutel op basis van een match tussen Arnhemse kinderen met een GelrePas en het leerlingenbestand. Zodat Stichting Leergeld in staat wordt gesteld om tot een objectieve verdeling van de middelen te komen.

De afspraken gelden voor minimaal de twee schooljaren 2016-2017 en 2017-2018. Jaarlijks wordt de nieuwe regeling geëvalueerd en op basis daarvan kan worden gezien of de nieuwe invulling ook het gewenste effect heeft.

Twee aandachtspunten voor de uitvoering van de nieuwe schoolkostenregeling zijn het jaarlijkse uitbetalingsmoment aan scholen en de contactmomenten met de scholen (timing van het programma). Het uitbetalingsmoment wordt bij de 'oude' regeling vaak als ongelukkig getypeerd. Doordat matching van de bestanden pas in november mogelijk is, wordt vaak pas in januari / februari uitbetaald. Vaak zijn de rekeningen dan al verstuurd. Dit kunnen we oplossen door bij de nieuwe regeling aan te sluiten op de zogenaamde t-1 systematiek. Dit houdt in dat de bestandsmatching van het voorgaande jaar leidend wordt voor de uitbetaling.

De t-1 systematiek biedt ook voor het programma de mogelijkheid veel eerder in het jaar met scholen in contact te treden over de schoolkostenregeling van het daaropvolgende jaar. Eventuele beleidsaanpassingen rondom de schoolkosten zijn dan nog mogelijk.

De nieuwe regeling doet een appel op de scholen, maar biedt hierbij ook een ontwikkelperspectief. De gemeente en St. Leergeld staan op dit punt in contact met enkele scholen en betrekken de scholen bij de uitwerking van de regeling, de uitvoeringsafspraken en de invulling van het programma.

Beslispunt:

- In te stemmen met de nieuwe vorm van de schoolkostenregeling.
- Hiertoe afspraken te maken met Stichting Leergeld Arnhem voor minimaal twee schooljaren.

1.5 Overige Ontwikkelopdrachten

In de armoedeagenda zijn naast BooM en de IIT ook enkele andere ontwikkelopdrachten opgenomen waar kort bij wordt stilgestaan.

Ontwikkelopdracht Digitale informatie en dienstverlening minimabeleid

In mei 2015 is het nieuwe integrale zaaksysteem live gegaan. De afdeling Aanvullend Inkomen, verantwoordelijk voor de uitvoering van het armoedebeleid, is koploper in het gebruik en de inrichting van het zaaksysteem. Zo zijn alle aanvraagformulieren en het intakeproces reeds opgenomen in het systeem. Recent is ook de archieffunctie in het zaaksysteem ingericht waardoor voor een aantal zaken de archivering geautomatiseerd plaatsvindt.

Een belangrijk ontwikkelpunt is het koppelvlak tussen het zaaksysteem en het systeem voor de uitbetaling van uitkeringen (zoals bijzondere bijstand). Wanneer deze koppeling wordt gerealiseerd kan het proces nog strakker en efficiënter worden neergezet. De verwachting is dat deze koppeling in de tweede helft van 2016 kan worden geïmplementeerd.

In de tussentijd is het onderzoek gestart om te komen tot de businesscase 'GelrePas 100% digitaal' De doelstellingen hiervan zijn:

- doorlooptijd van aanvraagproces verkorten en zo veel mogelijk automatiseren;
- eenmalige pas voor meerjarig gebruik;
- geautomatiseerde verwerking van declaraties participanten;
- administratieve lasten verminderen voor participanten en gemeente.

We verwachten in het voorjaar van 2016 met het uitwerken van de businesscase te kunnen beginnen, de uitkomst hiervan verwachten we in het najaar van 2016.

Tijdens de behandeling van de MJPB 2016-2019 is door de wethouder een toezegging gedaan inzake onderzoek naar mogelijkheden om de GelrePas uit te besteden, zoals ook met de Upas (de GelrePas van Utrecht) is gedaan. Hiervoor is een offerte opgevraagd. De offerte is afgezet tegen de huidige uitvoeringskosten en hieruit is gebleken dat externe uitvoering een stuk duurder is. Om die reden zet het college niet in op een externplaatsing, maar handhaaft de beweging naar meer digitalisering en een verbetering van de informatievoorziening.

Ontwikkelopdracht maatwerkvoorzieningen CZG

Met de [raadsinformatiebrief tegemoetkoming meerkosten CZG](#) (22 september 2015) is invulling gegeven aan deze ontwikkelopdracht.

Ontwikkelopdracht uitvoering Studietoeslag

De studietoeslag heeft uitvoeringstechnisch zijn plek gevonden in de werkdienstverlening van cluster Werk en Inkomen. Vooral nog blijkt het aantal aanvragen beperkt, maar door de geleidelijke instroom vanuit de Wajong en de instroom vanuit het speciaal onderwijs verwachten we dat het aantal gaat toenemen de komende jaren.

2. Actualisatie activerende schulddienstverlening

2.1 Activerende schulddienstverlening in Arnhem sinds 2012

In de zomer van 2012 nam de Tweede Kamer de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) aan. In deze kaderwet staat opgenomen dat de gemeenteraad steeds voor een periode van vier jaar een plan vaststelt waarin het beleid en de werkwijze staan opgenomen hoe de gemeente omgaat met inwoners met schulden. Het huidige Arnhemse plan voldoet aan deze eisen.

De Wgs wordt op moment van schrijven geëvalueerd. Vooral naar doeltreffendheid en effecten van de wet in de praktijk. Het evaluatierapport wordt voor 1 juli 2016 aangeboden aan de Tweede Kamer. Met onze actualisatie lopen we hierop vooruit.

De huidige wettekst ten aanzien van de verantwoordelijkheid van de gemeenteraad is terug te vinden in bijlage 3 (evenals de relatie met de wet bestuursrecht).

Zo'n anderhalf jaar voor Koning Willem Alexander in zijn eerste troonrede sprak over de 'participatiesamenleving', had Arnhem al de activerende schulddienstverlening vastgesteld (zie 'Activerende schulddienstverlening, meerjarenbeleidsagenda 2012-2015' en 'Uitvoeringsplan 2012-2015, Activerende schulddienstverlening').

Uitgangspunt hierbij was werken aan en naar financiële zelfredzaamheid, met als belangrijk instrument: de schulddienstverleningsladder. Van schuldhulpverlening naar schulddienstverlening dus. We nemen geen verantwoordelijkheden over, maar bieden door een goede dienstverlening en maatwerk, handvatten en oplossingsrichtingen. Dit doen we samen met de Arnhemmer met schulden. Na de vaak lange trajecten kunnen onze inwoners zelf hun financiën op orde houden en zijn ze dus financieel zelfredzaam. Al dan niet met hulp van familie of vrienden. Dat biedt oplossingen voor de lange termijn, zonder afhankelijk te zijn van een hulverlener. Op dit moment kunnen we constateren dat de visie achter de activerende schulddienstverlening en de aanpak met behulp van de schulddienstverleningsladder (zie bijlage 1) nog zeer actueel is en goed blijkt uit te werken. Reden om het huidige beleids- en uitvoeringsplan slechts te actualiseren en aan te vullen naar aanleiding van recente ontwikkelingen en wijzigingen.

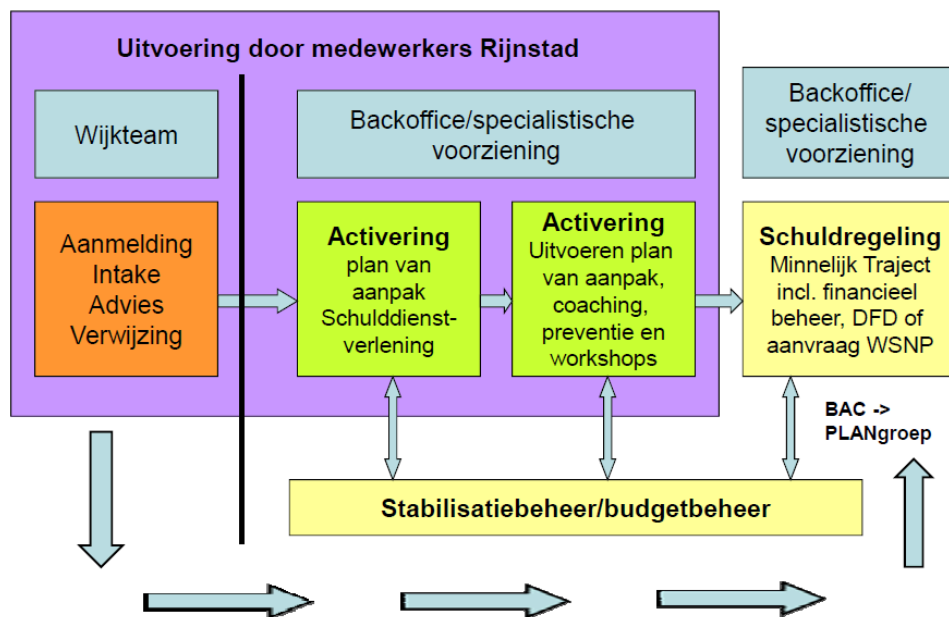
Streven is in elk geval om altijd te zorgen voor maatwerk. Arnhemmers met financiële problemen en schulden zijn vooral gebaat bij de best passende dienstverlening. Dat kan ook bestaan uit een combinatie van het bestaande aanbod (denk hierbij bijvoorbeeld aan de inzet van budgetbeheer tijdens de stabilisatiefase om rust te creëren).

De schulddienstverlening is er voor alle Arnhemmers met (problematische) schulden vanaf 18 jaar. Het is dus van groot belang dat we deze onmisbare dienstverlening voor onze inwoners goed toegankelijk aanbieden en organiseren. De wijkteams spelen hierin een belangrijke rol. Zij zijn de eerste vraagbaak en signaleren in een zo vroeg mogelijk stadium eventuele problemen.

2.2 Uitvoering activerende schulddienstverlening

Eind 2014 ging de gemeenteraad akkoord met het voorstel om de uitvoering van de activerende schulddienstverlening extern te plaatsen. In de loop van 2015 zijn de verschillende taken overgedragen aan de nieuwe partners.

Schematisch weergegeven ziet dit er zo uit:

Voor het activerende deel is begin 2015 een overeenkomst gesloten met Rijnstad: deze partner levert de fte en daarmee medewerkers met als achtergrond schulddienstverlening voor de wijkteams. Daarnaast draagt Rijnstad als specialistische voorziening zorg voor de NVVK-module stabilisatie (activering). Hiervoor staat in de regel vier maanden met een uitloop met nog eens maximaal vier maanden. De wijkteams zijn verantwoordelijk voor de eerste twee modules: aanmelding & intake en informatie, advies & verwijzing. Deze modules worden over het algemeen in maximaal drie maanden doorlopen. Als sprake is van crisis (dreigende huisuitzetting, afsluiting elektra e.d.) zorgen de wijkteams ervoor dat binnen drie werkdagen actie is ondernomen.

Het financieel-technische deel van de schulddienstverlening wordt sinds 1 januari 2016 uitgevoerd door PLANGroep. Deze landelijke organisatie is vanaf die datum verantwoordelijk voor de schuldbemiddeling en -regeling, budgetbeheer als onderdeel van de schuldregeling, Duurzame Financiële Dienstverlening (DFD) en de aanvragen Wsnp (Wet schuldsanering natuurlijke personen). Het gemeentelijke Budgetadviescentrum (BAC), dat deze diensten tot en met eind 2015 uitvoerde, heeft voor overdracht van alle klanten, taken en dossiers naar PLANGroep gezorgd.

Alle partijen werken nauw samen in het belang van de inwoners. Met de wijkcoach als centrale regisseur en vaste aanspreekpersoon voor de Arnhemmer. Er zijn dan ook goede (werk)afspraken gemaakt over de overdracht van dossiers en dus vooral klanten. Op deze manier komt de huidige uitvoering van de schulddienstverlening tegemoet aan de wensen, verwachtingen en werkwijze vanuit Van Wijken Weten.

Alle partijen die een rol hebben bij de schulddienstverlening leveren twee maal per jaar de afgesproken managementinformatie ten aanzien van (kwaliteit) geleverde producten en diensten, gehaalde resultaten, aantallen ondersteunde Arnhemmers, wijze van overdracht en samenwerking, doorlooptijden enz. Deze informatie is de basis voor eventueel bijstellen van het beleid en/of werkafspraken.

De uitvoering van de schulddienstverlening in Arnhem voldoet, zoals eerder gesteld, aan de eisen zoals gesteld in de Wgs en aan de modules zoals opgesteld door de NVVK.

De werkwijze is gewijzigd, maar de doelstellingen en de opdracht zijn onveranderd. De juiste dienstverlening en advisering aan Arnhemmers met financiële problemen staat voorop. En het belangrijkste doel is werken aan financiële zelfredzaamheid. Zie hiervoor ook de eerder ontwikkelde Arnhemse Schulddienstverleningsladder (Bijlage 1).

Daarom starten we met een beter aanbod/advies voor ondernemers en een integrale aanpak ten aanzien van vroegsignalering.

2.3 Vroegsignalering en preventie financiële problemen

Voegsignalering en preventie van financiële problemen betekent niet wachten tot het vijf voor twaalf is, maar al actie ondernemen om half twaalf!

Werken aan financiële zelfredzaamheid en het oplossen van schulden zijn een belangrijke taak van de gemeente. Voor de lange termijn is veel te verwachten van vroegsignalering en preventie.

Eind 2011 heeft de gemeenteraad bij de behandeling van de Contourennota meerjarenbeleidsplan Werken naar Vermogen een amendement aangenomen met het volgende dictum: "Toe te voegen als methodiek voor aanpak schuldhulpverlening de "Vroeg Eropaf"-aanpak, zoals die in Amsterdam toegepast wordt". Kern van de aanpak is het zo vroeg mogelijk en actief benaderen van huurders met een betalingsachterstand van 2 maanden. Het is een aanpak van woningcorporaties, maatschappelijk werk en de gemeente.

De stuurgroep van het Meldpunt Ontruiming (corporaties, VGGM, Rijnstad, gemeente) neemt nu het voortouw in het beantwoorden van de vraag of en op welke wijze de 'Vroeg Eropaf'-aanpak wordt ingevoerd. Dat gebeurt in samenwerking met o.m. ook energie- en waterleverancier en zorgverzekeraar). Na vaststelling van de onderzoeksvraag, start naar verwachting tweede kwartaal 2016 het onderzoek. Naast dat gekeken wordt naar het succes van de aanpak, krijgt vooral ook de financiering aandacht.

Doel is om te komen tot een gemeentebrede aanpak à la Vroeg Eropaf met alle betrokken partners in de stad en interne signaleerders vanuit bv. Werk & Inkomen en Invordering. BKR wordt benaderd omdat zij ons kunnen helpen bij de prioritering van de doelgroep, die bezocht gaat worden. Op deze manier worden financiële problemen bij inwoners in een vroeg stadium gesignaleerd en wordt hen hierbij passende ondersteuning geboden.

In het eerste kwartaal van 2016 verwachten we definitief uitsluitsel over de uitvoering van deze aanpak inclusief de rollen en verantwoordelijkheden van de diverse partners hierin en de bekostiging. Na een definitief 'go' hebben we voldaan aan de opdracht zoals gesteld in het bovengenoemde amendement en kan het daarmee worden afgedaan.

Beslispunt:

- Een aanpak te ontwikkelen à la Vroeg Eropaf om financiële problemen/schulden in een vroeg stadium te signaleren en aan te pakken.

2.4. Werken volgens de NVVK-modules

Eind 2014 zijn de aangepaste NVVK-modules vastgesteld door de Algemene Ledenvergadering. Deze modules maken duidelijk welke handelingen en stappen de NVVK-leden uitvoeren en volgen in hun dienstverlening aan mensen met financiële problemen. Dit biedt overzicht en houvast voor klanten, schuldeisers en schulddienstverleners, die door de modules weten wat op welk moment van hen wordt verwacht.

De modules vormen samen met de Gedragscode de belangrijkste basis voor de audit waarmee de kwaliteit en uniformiteit van de dienstverlening van de NVVK-leden wordt gewaarborgd. We verwachten van alle partijen die in Arnhem (een deel van) de schulddienstverlening uitvoeren, dat zij NVVK-gecertificeerd zijn. Hiermee bieden we een garantie voor onze inwoners.

De NVVK-modules inclusief alle tekst en uitleg zijn te vinden op de website van de NVVK (zie ook bijlage 2 en <http://www.nvvk.eu/schuldhulpverlening/modules>.)

2.5 Schulddienstverlening voor ondernemers

Ook al trekt de economie weer aan, (zelfstandige) ondernemers, onder wie vele zelfstandigen zonder personeel (ZZP'ers) ondervinden nog steeds de gevolgen van de crisis. Ondernemers met financiële problemen vormen een grote risicogroep.

Bureau Zelfstandigen van de cluster Werk & Inkomen heeft een specifiek aanbod voor inwoners van Arnhem met een eigen bedrijf, zowel voor startende als gevestigde ondernemers.

Tot nu toe waren deze ondersteuning en diverse tegemoetkomingen (vanuit het reguliere armoedebeleid) het enige dat Arnhem beschikbaar had voor deze groep inwoners. Bij schulden kwamen zij niet in aanmerking voor de algemene schulddienstverlening (conform de wet gemeentelijke schuldhulpverlening), omdat deze alleen was bedoeld voor inwoners zonder bedrijf. Het is moeilijk de relatie tussen privé- en bedrijfsschulden los van elkaar te zien, omdat de ondernemer met de inkomsten uit het bedrijf zijn/haar kosten voor het levensonderhoud betaalt. Dit vraagt om goed onderzoek en afstemming. In Arnhem gaan we ervan uit dat alle inwoners van 18 jaar of ouder een beroep moeten kunnen doen op schulddienstverlening. En daarmee dus ook de inwoners van onze stad die een eigen bedrijf hebben.

Ondernemers kunnen om diverse redenen te maken krijgen met financiële problemen. Op dit moment is voor hen geen eenduidig en goed bereikbaar aanbod schulddienstverlening beschikbaar en zij dreigen wellicht tussen wal en schip te raken. Ondernemers zullen zich bij financiële problemen niet snel zelf melden bij een wijkteam. Toch geldt ook hier dat we er allemaal bij gebaat zijn dat de problemen zo vroeg mogelijk worden gesignaleerd en opgelost om te voorkomen dat een onderneming failliet gaat, met alle (vaak nog grotere) financiële én maatschappelijke gevolgen van dien. Hen moet dus goed de juiste weg worden gewezen.

Grof gesteld gaat het om drie groepen ondernemers:

1. de groep ondernemers die niet in aanmerking komt voor de financiering via de regeling Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004 omdat de ondernemer (samen met de partner) een te hoog inkomen heeft;
2. de groep ondernemers die in aanmerking komt voor financiering via de regeling Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004;
3. de groep ondernemers die niet in aanmerking komt voor de regeling Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004 omdat de ondernemer (samen met inkomen van de partner) onvoldoende inkomen behaalt en het bedrijf op het punt staat van 'omvallen'.

De laatste groep kan hiermee een beroep doen op de reguliere schulddienstverlening.

Op dit moment proberen we vanuit diverse terreinen ondernemers in armoede te bereiken en ondersteunen (zie hiervoor ook het eerder gestuurde raadsvoorstel 'ZZP'ers in armoede'). Het bestaande Bureau Zelfstandigen en de wijkteams spelen een belangrijke rol in het tijdig signaleren, adviseren en verwijzen van ondernemers in hun verzoek voor hulp bij het oplossen van de schuldensituatie. Waar kan een ondernemer terecht, welk aanbod is geschikt en wanneer kan een ondernemer in aanmerking komen voor een reguliere schuldregeling of een schuldregeling via een bedrijfskrediet op basis van de regeling Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004.

We gaan er vooralsnog van uit dat we dit aanbod binnen de huidige dienstverlening en binnen beschikbaar budget kunnen realiseren. Mocht dit beroep op dienstverlening onverwacht groot zijn, dan moeten we de bekostiging opnieuw bezien.

Beslispunt:

- Gemeentelijk schulddienstverlening ook aan te bieden voor ondernemers en ZZP'ers.

Hoofdstuk 3 Financiën

3.1 Financiën armoedebeleid 2015

In de armoedeagenda 2015-2018 zijn enkele maatregelen genomen met als doelstelling de uitgaven in lijn te brengen met het beschikbare budget. Vier van de vijf maatregelen hebben het gewenste financiële effect gehad. De maatregel m.b.t. het terugdringen kosten beschermingsbewind is niet behaald, zoals reeds benoemd in paragraaf 1.2 is er veel inzet gepleegd op de lobby rondom de beschermingsbewindproblematiek. Dit heeft echter (nog) niet het gewenste financieel effect opgeleverd. In de volgende paragraaf (3.2) gaan we dieper in op de interventie die het college nodig acht om de kosten voor beschermingsbewind terug te dringen.

De kosten van bijzondere bijstand voor beschermingsbewind zijn in 2015 toegenomen met ca. € 0,8 mln. In 2014 gaven we € 1,9 mln uit, in 2015 naar verwachting € 2,7 mln. Deze kostenstijging is voor het grootste deel te wijten aan de tariefstijging die landelijk is vastgesteld. Zogezegd is het college zeer ontstemd over de wijze waarop gemeenten door rijksbeleid worden gedwongen kosten te maken, zonder de wettelijke middelen te hebben om deze ontwikkeling te beïnvloeden.

Het armoedebeleid staat in 2015 wederom onder druk door oplopende kosten voor beschermingsbewind. In de Turap is nog melding gemaakt van een tekort van 1,3 mln. Het gebruik van de regelingen Tegemoetkoming Meerkosten CZG en de CZG-CAZ blijven echter achter op de verwachtingen. De verklaring voor deze afwijking is gelegen in het feit dat de regelingen een gedeelte van de doelgroep nieuw zijn. We verwachten wel dat het gebruik van deze nieuwe regelingen in 2016 zal toenemen.

Tevens lijkt de kostenstijging van bijzondere bijstand voor beschermingsbewind in de tweede helft van 2015 af te nemen, al dan niet door de inzet van BoOM en maatregelen 1 en 4 uit de armoedeagenda. Hierdoor is de kostenontwikkeling op de bijzondere bijstand minder negatief dan in de Turap opgenomen.

Het tekort op de oude regelingen en de overschotten op de CAZ, GelrePas en Studietoelage zijn naar verwachting incidenteel van aard.

Gezien het bovenstaande - en zoals zichtbaar wordt in onderstaande tabel - komt het resultaat van het armoedebeleid 2015 uit op een tekort van € 200.000.

Tabel 1, Financiële prognose 2015

	Omschrijving	Begroting 2015	Realisatie 2015	Resultaat 2015
1	Bijzondere Bijstand	€ 2.505.000	€ 4.431.000	€ (1.926.000)
	oude regelingen (ldt en ekkt 2014)		€ 89.000	€ (89.000)
2	Tegemoetkoming Meerkosten CZG	€ 544.000	€ 281.000	€ 263.000
3	Collectieve Aanvullende Ziektekosten	€ 562.000	€ 477.000	€ 85.000
4	Formulieren Brigade	€ 203.000	€ 200.000	€ 3.000
5	Kwijtschelding	€ 2.150.000	€ 2.181.000	€ (31.000)
6	Maaltijdvoorziening	€ 108.000	€ 63.000	€ 45.000
7	Minimabeleid Gelrepas	€ 1.051.000	€ 893.000	€ 158.000
8	Reductie Peuterspeelzalen	€ 46.000	€ 16.000	€ 30.000
9	Schoolkostenregeling	€ 234.000	€ 223.000	€ 11.000
10	Stadsagenda Arnhem omarmt	€ 53.000	€ 53.000	€ -
11	Rentevoordeelrekening	€ 5.000	€ 3.000	€ 2.000
12	Arnhemse Jeugd Doet Mee	€ 26.000	€ 17.000	€ 9.000
13	Individuele Inkomensvoorschot (IIT)	€ 1.266.000	€ 969.000	€ 297.000
14	CZG-CAZ	€ 1.900.000	€ 1.024.000	€ 876.000
15	Budget Ondersteuning Op Maat (BOOM)	€ 50.000	€ 52.000	€ (2.000)
16	Individuele Studietoelage	€ 64.000	€ 7.000	€ 57.000
17	Armoedepact	€ 50.000	€ 38.000	€ 12.000
	Totaal	€ 10.817.000	€ 11.017.000	€ (200.000)

3.2 Meerjarige begroting armoedebeleid

Het college heeft als doelstelling een sluitende meerjarige armoedebegroting te realiseren, maar ziet ook in dat de kostenstijgingen rondom beschermingsbewind het armoedebeleid dreigen uit te hollen. Om die reden stelt het college voor een splitsing te maken tussen het armoedebeleid en de kosten voor beschermingsbewind. Zo isoleren we het probleem en kunnen we het gericht aanpakken.

In onderstaande tabel is de nieuwe armoedebegroting weergegeven exclusief de kosten voor beschermingsbewind. De begroting is op basis van ervaringen uit 2015 en geprognosticeerde kosten voor 2016 opgesteld. Met name de CZG-CAZ regeling is lager begroot dan in 2015. Het gebruik van de regeling verloopt volgens planning, maar er wordt vrijwel geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid bijzondere bijstand aan te vragen voor vergelijkbaar anders verzekerden, hierdoor is in 2016 minder budget nodig dan in 2015 begroot.

Tabel 2. Begroting Armoedebeleid 2016, zonder kosten bijzondere bijstand voor beschermingsbewind / bewindvoering

nr.	Omschrijving	Begroting 2015	Begroting 2016	Prognose uitgaven 2016
1	Bijzondere Bijstand, inc. Bewindv.*	€ 2.505.000		
	Bijzondere Bijstand, ex. Bewindv.*		€ 1.640.000	€ 1.640.000
2	Tegemoetk. Meerkosten CZG	€ 544.000	€ 444.000	€ 444.000
3	Coll.Aanvullende Ziektekosten	€ 562.000	€ 562.000	€ 562.000
4	Formulieren Brigade	€ 203.000	€ 203.000	€ 203.000
5	Kwijtschelding	€ 2.150.000	€ 2.180.000	€ 2.180.000
6	Maaltijdvoorziening	€ 108.000	€ 60.000	€ 60.000
7	Minimabeleid Gelrepas	€ 1.051.000	€ 1.051.000	€ 1.051.000
8	Reductie Peuterspeelzalen	€ 46.000	€ 30.000	€ 30.000
9	Schoolkostenregeling	€ 234.000	€ 234.000	€ 234.000
10	Stadsagenda Arnhem omarmt	€ 53.000	€ 53.000	€ 53.000
11	Rentevoordeelrekening	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
12	Arnhemse Jeugd Doet Mee	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000
13	Individuele Inkomens toeslag (IIT)	€ 1.266.000	€ 1.266.000	€ 1.266.000
14	CZG-CAZ	€ 1.900.000	€ 1.300.000	€ 1.300.000
15	BooM	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
16	Individuele Studietoelage	€ 64.000	€ 140.000	€ 140.000
17	Armoedepact	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
	Totaal	€ 10.817.000	€ 9.294.000	€ 9.294.000

* Met bewindvoering worden de kosten inzake beschermingsbewind bedoeld.

In totaal is een armoedebudget van € 11.020.000 beschikbaar in 2016. Dat betekent dat er na de splitsing armoedebeleid en beschermingsbewind een bedrag van € 1.724.000 beschikbaar is voor de kosten voor beschermingsbewind. Zonder interventie staat hier het volgende meerjarig kostenperspectief tegenover:

Tabel 3, meerjarig kostenperspectief beschermingsbewind afgezet tegen beschikbaar budget

	Uitgaven beschermingsbewind	Beschikbaar budget	Tekort
2016	€ 3.155.000	€ 1.724.000	€ 1.431.000
2017	€ 3.315.000	€ 1.724.000	€ 1.591.000
2018	€ 3.485.000	€ 1.724.000	€ 1.761.000
2019	€ 3.655.000	€ 1.724.000	€ 1.931.000

Voor het bovenstaande kostenperspectief inzake beschermingsbewind zijn aannames gedaan. Ten eerste gaan we ervan uit dat het aantal mensen onder beschermingsbewind toeneemt met 100 per jaar. Ten tweede rekenen we de 150 inwoners die in 2016 al in BooM zouden zitten mee in het bovenstaande kostenperspectief voor beschermingsbewind. Zónder intensivering van het project zouden deze inwoners namelijk terugvallen op beschermingsbewind.

Het college neemt geen genoegen met het bovenstaande perspectief en heeft besloten de pilot Boom te intensiveren, zodat de kosten voor beschermingsbewind structureel worden teruggedrongen. Hiervoor is een businesscase ontwikkeld.

Businesscase Boom

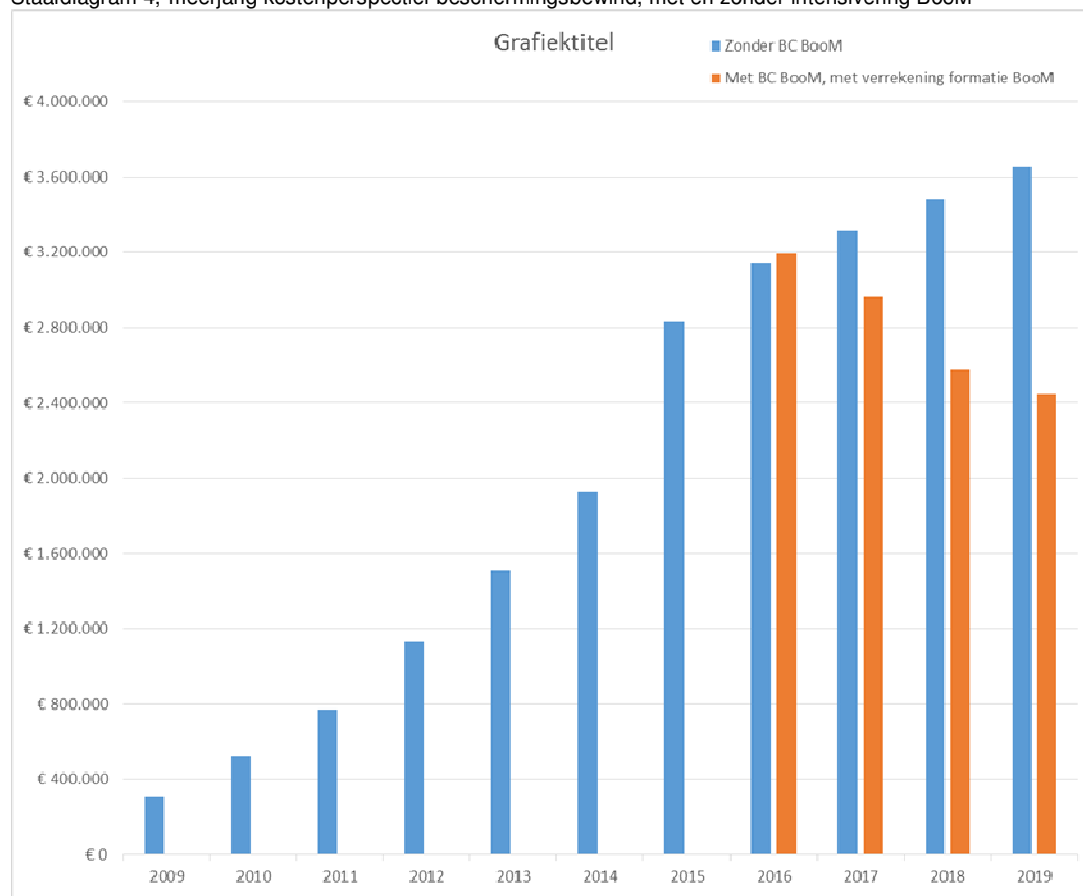
De pilot Boom heeft aangetoond een passend alternatief te kunnen zijn voor beschermingsbewind. Zie hiervoor ook de bijgevoegde Evaluatie. In 2015 betaalden we voor ongeveer 1600 inwoners de kosten voor beschermingsbewind. In 2015 kostte één jaar beschermingsbewind gemiddeld € 1.700. Dit leidt ook tot de genoemde beschermingsbewindkosten van € 2,7 mln.

Het college heeft de ambitie om het aantal inwoners voor wie de gemeente bijzondere bijstand betaalt voor de beschermingsbewindkosten terug te dringen tot 1000. Dit houdt in dat we voor 600 mensen een alternatief gaan aanbieden in de vorm van budgetbeheer en coaching. Want uitstroom uit beschermingsbewind kan in veel gevallen alleen wanneer Boom wordt ingezet. Op basis van een eerste marktverkenning verwachten we dat budgetbeheer al dan niet in combinatie met coaching richting financiële zelfredzaamheid mogelijk moet kunnen zijn voor ca. € 1.000 per jaar. Naast de focus op uitstroom uit beschermingsbewind behoudt Boom een poortwachtersfunctie, hiervoor zijn reeds relaties met verwijzers gelegd. Ten slotte verwachten we ook doorstroom vanuit Boom naar lichtere alternatieven en wordt de toeleiding naar schulddienstverlening versterkt.

We verwachten uiteindelijk gemiddeld 750 deelnemers voor Boom, waarvoor we ca. € 1.000 per jaar investeren. Om die reden trekt het college structureel € 750.000 uit voor de doorontwikkeling van Boom. Waarbij we verwachten dat door de opstart in 2016 niet het gehele bedrag nodig is, maar €600.000.

In onderstaand staafdiagram is de te verwachten kostenontwikkeling van beschermingsbewind weergegeven mét en zónder de intensivering van Boom.

Staafdiagram 4, meerjarig kostenperspectief beschermingsbewind, met en zonder intensivering Boom

Naast het kostenperspectief heeft het college met deze maatregel het belang van mensen voor ogen. Het instrument beschermingsbewind is voor een deel van de gebruikers namelijk te zwaar en draagt in die gevallen niet of nauwelijks bij aan de financiële zelfredzaamheid. Boom is voor deze doelgroep een meer passend instrument.

We hebben de doelstelling om deze vorm van dienstverlening zo snel mogelijk extern te plaatsen, in lijn met de Arnhemse doorontwikkeling naar regiegemeente. We creëren dus geen nieuwe afdeling, maar een project dat gemakkelijk kan doorontwikkelen naar een overname door een marktpartij. Om die reden maken we in de aanloop gebruik van externe arbeidskrachten.

De business case heeft een inverdien effect en de kosten gaan voor de baten uit. Uiteindelijk is de verwachting dat met de structurele investering van € 750.000 in 2019 nog maar € 1,7 mln nodig is voor beschermingsbewind / bewindvoering. Het college verwacht in de jaren tot 2019 meer dan de genoemde € 1,7 mln uit te geven aan beschermingsbewind en is voornemens deze kosten niet ten laste te laten komen van het armoedebudget. Het gaat om de volgende bedragen:

Tabel 4, uitgaven beschermingsbewind > € 1,7 mln

Jaar	Bedrag
2016	€ 742.500
2017	€ 510.000
2018	€ 127.500

In onderstaande tabel is het meerjarig financieel perspectief weergegeven voor het armoedebudget, met de businesscase Boom. De bedragen zoals genoemd in bovenstaande tabel 4 zijn daarin niet verwerkt, omdat deze bedragen niet gedekt worden vanuit het armoedebudget. Deze bedragen neemt het college mee in de gemeentebrede begroting voor 2017 e.v.

Tabel 4, meerjarige begroting, inclusief businesscase Boom

	2017	2018	2019	2020
Omschrijving	Budget	Budget	Budget	Budget
1 Bijzondere Bijstand	€ 1.640.000	€ 1.640.000	€ 1.640.000	€ 1.640.000
2 Tegemoetkoming Meerkosten CZG	€ 444.000	€ 444.000	€ 444.000	€ 444.000
3 Collectieve Aanvullende Ziektekosten	€ 562.000	€ 562.000	€ 562.000	€ 562.000
4 Formulieren Brigade	€ 203.000	€ 203.000	€ 203.000	€ 203.000
5 Kwijtschelding	€ 2.145.000	€ 2.145.000	€ 2.145.000	€ 2.145.000
6 Maaltijdvoorziening	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000
7 Minimabeleid Gelrepas	€ 1.051.000	€ 1.051.000	€ 1.051.000	€ 1.051.000
8 Reductie Peuterspeelzalen	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
9 Schoolkostenregeling	€ 234.000	€ 234.000	€ 234.000	€ 234.000
10 Stadsagenda Arnhem omarmt	€ 53.000	€ 53.000	€ 53.000	€ 53.000
11 Rentevoordeelrekening	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
12 Arnhemse Jeugd Doet Mee	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000
13 Individuele Inkomenstoeslag (IIT)	€ 1.266.000	€ 1.266.000	€ 1.266.000	€ 1.266.000
14 CZG-CAZ	€ 1.300.000	€ 1.300.000	€ 1.300.000	€ 1.300.000
15 Budget Ondersteuning Op Maat (BOOM)	€ 750.000	€ 750.000	€ 750.000	€ 750.000
16 Individuele Studietoelage	€ 292.000	€ 355.000	€ 355.000	€ 355.000
17 Armoedepact	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ -
Totaal exclusief bewindvoering	€ 10.111.000	€ 10.174.000	€ 10.124.000	€ 10.124.000
18 Bewindvoeringskosten	€ 1.700.000	€ 1.700.000	€ 1.700.000	€ 1.700.000
Totaal Armoedebudget	€ 11.811.000	€ 11.874.000	€ 11.824.000	€ 11.824.000
Tekort o.b.v. budget	€ (599.000)	€ (599.000)	€ (574.000)	€ (574.000)
Indexatie	€ (187.000)	€ (187.000)	€ (187.000)	€ (187.000)
Totaal tekort	€ (786.000)	€ (786.000)	€ (761.000)	€ (761.000)

Ondanks de investering blijft helaas sprake van een structureel tekort op het armoedebeleid. Om die reden stelt het college een maatregel voor, zodat inkomsten en uitgaven met elkaar in balans worden gebracht.

Indexatie

In het coalitieakkoord is afspraak W4 opgenomen: "Het budget voor armoedebeleid in de begroting wordt bepaald door het begrote budget in het voorgaande jaar te vermeerderen of te verminderen met de procentuele toe- of afname van het aantal huishoudens met een laag inkomen (op basis van landelijke ramingen van het CBS/SCP)."

In de armoedebegroting van 2015 is geïndexeerd met € 175.000. Dit bedrag is in 2016 blijven staan. Deze keuze heeft het college gemaakt, omdat er anders een negatieve indexatie zou zijn geweest.

Het indexcijfer voor de budgetten 2017 komt - op basis van de cijfers "Armoede en Sociale uitsluiting 2015" - uit op een correctie van € 187.000. Dit komt door positieve ramingen van de Nederlandse armoedeontwikkelingen. Hierdoor dient de + € 175.000 te worden vervangen door een - € 12.000. Per saldo een correctie van € 187.000.

3.3 Maatregel

Ten eerste dient te worden opgemerkt dat met de presentatie van de begroting zoals opgenomen in tabel 2 reeds financiële verschuivingen hebben plaatsgevonden. De begroting is gebaseerd op ervaringen uit 2015 en verwachtingen voor 2016.

Ten tweede is een aanvullende structurele budgetverschuiving nodig in het armoedebeleid van €761.000. Deze moet met ingang van 2017 worden gerealiseerd.

Het college is ongelukkig met de ontwikkelingen rondom beschermingsbewind, waardoor wederom interventies op het armoedebeleid nodig zijn. Met de inzet van BooM en de lobby richting het rijk zet Arnhem in op een kentering van deze ontwikkeling. Wanneer het rijk besluit tot reparatie van dit falende beleid en middelen toevoegt aan de beschikbare gelden voor het minimabeleid, zal het college deze middelen inzetten ten gunste van het minimabeleid / BooM.

Het college stelt voor over te gaan tot een gedeeltelijke kwijtschelding van de afvalstoffenheffing. Op dit moment ontvangt iedere Arnhemmer met een inkomen op of onder de 100% van het sociaal wettelijk minimum volledige kwijtschelding van de gemeentelijke heffing. In praktijk gaat het vooral om kwijtschelding van de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

In totaal is in 2015 voor € 1,65 mln aan afvalstoffenheffing kwijtgescholden. Wanneer hier € 761.000 op wordt gekort, dan blijft voldoende budget over om 54% van de afvalstoffenheffing kwijt te schelden.

De vervuiler betaalt

In juni 2015 is het nieuwe afvalstoffenplan door uw raad vastgesteld. Hierin is - vooruitlopend op de introductie van een '*de vervuiler betaalt principe*' - een gefaseerde uitrol van het '*omgekeerd inzamelen*' voorgesteld. In de perspectiefnota 2017-2020 stelt het college voor om sneller dan gepland het gesprek te voeren over de implementatie van het '*de vervuiler betaalt principe*' (het zogenaamde Diftar systeem). Dit systeem kan dan in 2018 worden geïmplementeerd.

Bij de introductie van een '*de vervuiler betaalt principe*' past geen volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing. Vooruitlopend op de introductie van dit principe stelt het college voor om in plaats van een gehele kwijtschelding van de afvalstoffenheffing over te gaan op een gedeeltelijke kwijtschelding.

Beslispunt

- In te stemmen met de implementatie van een gedeeltelijke kwijtschelding van de afvalstoffenheffing met ingang van 2018.

Bijlage 1

Arnhemse Schulddienstverleningsladder

Resultaat

Ik ben geschikt voor een schuldregeling

Ik ben aantoonbaar stabiel

Ik pak mijn probleem aan

Ik heb minimale stabiliteit

Ik ben aantoonbaar stabiel en kan een aanvraag doen voor een schuldregeling

7. Ik geef niet meer uit dan ik heb en maak geen nieuwe schulden
6. Ik betaal zoveel als mogelijk af aan mijn schuldeisers

5. Ik zet mij in – eventueel samen met partner – om extra inkomen te verwerven
4. Ik snijd waar mogelijk in mijn uitgaven

3. Ik betaal (z.s.m. weer) de belangrijkste vaste lasten (huur, gas, water, licht, zorg)
2. Ik maak gebruik van de inkomensondersteunende voorzieningen
1. Ik heb er voor gezorgd dat schuldeisers correct beslag leggen

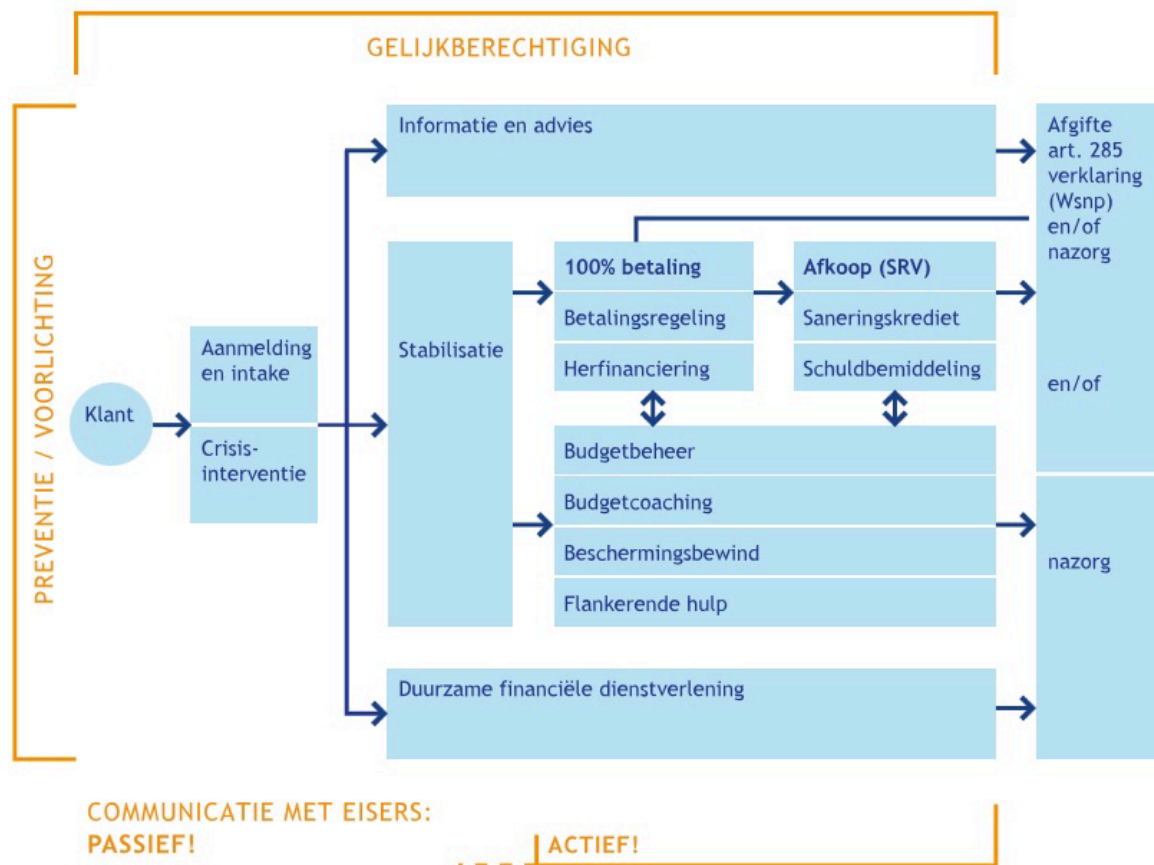
In de activerende schulddienstverlening staat niet het oplossen van de schulden centraal, maar de vraag hoe iemand weer financieel sterker / zelfredzaam wordt (minimaal stabiel). De cliënt krijgt een reëel beeld van wat hij/zij moet doen (de stappen op de ladder) voordat een afspraak met schuldeisers (schuldregeling) mogelijk is. Voor ontbrekende kennis en vaardigheden kan de cliënt o.a. gebruik maken van coaching en workshops. De activerende schulddienstverlening levert zo een bijdrage aan behoud van een baan, het kunnen afronden van een opleiding, het weer meedoen aan sociale activiteiten, het voorkomen van huisuitzetting etc.

Rol van de schulddienstverlener

De schulddienstverlener heeft meer een coachende rol en laat de cliënt zoveel als mogelijk zelf de stappen zetten. De schulddienstverlener helpt de klant om zicht te krijgen op dat wat nodig is, geeft workshops, geeft de kaders aan (wat kan wel en wat niet) en helpt de cliënt om te reflecteren op bereikte resultaten.

Bijlage 2

NVVK-modules

Bijlage 3

Opdracht aan gemeenten vanuit Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

"Artikel 2. Plan

1. De gemeenteraad stelt een plan vast dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan de inwoners van zijn gemeente.
2. De gemeenteraad stelt het plan telkens voor een periode van ten hoogste vier jaren vast. Het plan kan tussentijds gewijzigd worden.
3. Het plan bevat de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren beleid betreffende integrale schuldhulpverlening en het voorkomen dat personen schulden aangaan die ze niet kunnen betalen.
4. In het plan wordt in ieder geval aangegeven:
 - a. welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen;
 - b. welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd;
 - c. het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft met betrekking tot de in artikel 4, eerste lid, genoemde periode, en
 - d. hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.
5. In het plan kan de gemeenteraad aangeven onder welke voorwaarden het college de verzoeker verplicht over een basisbankrekening te beschikken."

Onze huidige plannen voldoen aan deze eisen.

Relatie Wet gemeentelijke schuldhulpverlening-Algemene wet bestuursrecht

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) regelt procedurele zaken als aanvragen, bezwaar en beroep. Omdat de Wgs van schulddienstverlening een publiekrechtelijke taak heeft gemaakt, is daardoor de Awb van toepassing geworden op deze dienstverlening. Daarom kunnen inwoners sinds de Wgs is ingegaan bijvoorbeeld in bezwaar tegen de beëindiging van een traject. Dit is meer van invloed op de uitvoering dan het beleid. De uitvoering moet meer op papier zetten en registeren, soms een bepaalde termijn in acht nemen, af en toe een herinnering sturen. Dit wordt in Arnhem ondervangen door te werken door de landelijk vastgelegde en recent vernieuwde NVVK-modules (inclusief doorlooptijden). Beleid gaat over de producten die de gemeente aanbiedt en de voorwaarden die we hiervoor hanteren voor deelname. Dus over de inhoud en niet over de procedure.

Instemmen Visie Schulddienstverlening

Zaaknummer: 412058

Portefeuillehouder: M. Louwers

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievoolgers de heer Elfrink (SP), mevrouw Andeweg (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Hutten (CDA), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Jansen (ChristenUnie), de heer Van Butselaar (Arnhem Centraal), de heer L. de Groot (Partij voor de Dieren) de heer Van Plateringen (Arnhemse Ouderenpartij), mevrouw Navis (GroenLinks).

Niet aanwezig: PVV en DENK-Verenigd Arnhem.

Overige aanwezigen: mevrouw Louwers (wethouder), mevrouw Buunk (ambtenaar), mevrouw Hermesen (ambtenaar).

Rondetafelgesprek

De volgende organisaties hebben gebruik gemaakt van de gelegenheid om in te spreken: Mevrouw Bakker namens de Adviesraad Werk en Inkomen, mevrouw Sleurink namens de Stichting Leergeld Arnhem, de heer Amezrine namens AM-Supportteam, de heer Kolf namens Presikhaaf University. Tijdens het rondetafelgesprek is met betrekking tot de visie schulddienstverlening onder andere aandacht gevraagd voor de gevolgen van life-events voor kinderen en ruimte voor (extra) voorzieningen, de rol van het gevoel van schaamte en de bespreekbaarheid van het onderwerp, de overgang naar 18+ en voorlichting, laagdrempelige informatievoorziening die aansluit bij de belevingswereld van jongeren (digitalisering, anonimiteit), outreachend werken, de psychologische en fysieke gevolgen van het hebben van schulden (stress, angst, ziekte). Eventuele schriftelijke bijdragen zijn aan de stukken toegevoegd.

Meningsvormend 1 Verloop

De wethouder beantwoordt vragen van de raadskamer over onderwerpen als toegankelijkheid, de rol van de gemeente als schuldeiser, het voorkomen van terugval, de koppeling met life-events, vroegsignalering en preventie, registratie en monitoring, de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de moties "Meer schulden voorkomen" (19M19) en "Geen definitieve aanbesteding schuldhulpdienstverlening zonder integrale visie" 19M78 (vooral m.b.t. de audit) en technische en voorwaardelijke belemmeringen.

De leden van de raadskamer willen van de wethouder wanneer de uitvoeringsagenda gereed is en of deze aan de raad wordt voorgelegd.

De wethouder deelt mee dat er volgende week een raadsbrief komt over de rol van de gemeente als schuldeiser in reactie op de motie 19M19. Ten aanzien van de uitvoeringsagenda wordt in februari gestart met de eerste bijeenkomst waar ook de gemeenteraad voor wordt uitgenodigd.

De wethouder zegt toe terug te zullen komen op de vraag over de uiterste verschijningsdatum en tijdspad voor de uitvoeringsagenda.

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, informatieve en meningsvormende (1) bijeenkomst 4 december 2019

Conclusie

De voorzitter stelt met instemming van de raadskamer vast dat de meningsvorming (1) nog niet kan worden afgerond, deze wordt een volgende keer voortgezet. De behandeling zal worden voortgezet bij de beantwoording door de wethouder van de vragen van de fracties van de CDA, VVD, D66 en SP.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

M.S. Loor

Memo

Datum : 11 december 2019

Aan : Gemeenteraad

Van : Wethouder Martien Louwers

Betreft : Informatie naar aanleiding van raadsbespreking van de Visie Schulddienstverlening

Aanleiding

Tijdens de bespreking van de Visie Schulddienstverlening in de raad van 4 december jl. heeft wethouder Louwers toegezegd informatie te verstrekken over de planning van de Uitvoeringsagenda en openstaande moties. In dit memo (en de bijlage) wordt hierop kort ingegaan.

Planning concretisering van de Visie met de Uitvoeringsagenda en afdoening moties en amendementen

In bijlage 1 vindt u een overzichtje van planning rondom de Uitvoeringsagenda, en de afdoening van moties en amendementen.

Om de Visie te concretiseren, wordt in februari 2020 een bijeenkomst met raadsleden en ketenpartners georganiseerd. In deze bijeenkomst wordt input opgehaald voor de Uitvoeringsagenda. We starten hiermee een interactief proces om de agenda te vullen. Hierbij worden tevens afspraken gemaakt over wie welke acties trekt, welke concrete resultaten behaald moeten worden, en welke prioriteiten in 2020 gesteld worden. Deze acties richten zich vooral op;

- preventie en vroegsignalering
- een groter bereik van Arnhemmers met financiële vragen en/of problemen
- alle Arnhemmers sneller schuldenvrij
- een duurzaam resultaat

In mei is de Uitvoeringsagenda gereed en uw raad ontvangt hierover in juni nader bericht.

In de raadsbrieven die volgens de planning naar uw raad verstuurd worden, wordt ingegaan op de verbeteringen die we gaan doorvoeren voor de jongeren en de ondernemers/ZZP-ers en de rol van de gemeente als schuldeiser.

Bijlage 1: informatie voor de raad over schulddienstverlening

Tijdens de meningsvormende tafel op 4 december jl. kwamen enkele vragen over de planning van de uitvoeringsagenda en de afhandeling van verschillende moties aan de orde. Hieronder een overzicht van de onderwerpen die in de komende maanden ook de raadsagenda raken. De voornaamste inzet in komende periode is de uitvoeringsagenda. Dit vormt de kapstok voor alle uitvoering.

Onderwerp	Planning
Uitvoeringsagenda schulddienstverlening Vertaling van visie naar concrete acties. Onderverdeeld naar de sporen: A. Preventie en vroegsignalering B. Het vergroten van het bereik C. Meer en sneller perspectief bieden D. Nazorg Om de uitvoeringsagenda op te stellen doorlopen we de volgende stappen: • bijeenkomst met partners om input op te halen (raadsleden ontvangen een uitnodiging) • verwerken van de input tot 1^e concept / terugleggen concept voor aanvullingen en verbeteringen / definitieve 1^e versie • uitvoeringsagenda ter informatie naar de raad (inclusief toelichting op werkwijze en vervolg)	 Februari 2020 Gereed mei Juni
Plan voor ondernemers en ZZP-ers met schulden Draagt bij aan spoor B en C van de uitvoeringsagenda • uitwerking aanbeveling rapport Rekenkamer	Raad informeren: februari 2020
Aanpak jongeren met schulden en optimaliseren werkwijze JPF Draagt bij aan spoor A,B,C, D van de uitvoeringsagenda	Raad informeren over stand van zaken: januari-februari 2020
Onze eigen rol als schuldeiser, aanpassen beslagvrije voet, aanpassen debiteurenbeleid Draagt bij aan spoor A en C van de uitvoeringsagenda • Afdoen motie Meer schulden voorkomen (19M19)	Raad informeren: december 2019
Werken Loont (voorstel voor bieden van financiële stabiliteit door een voorspelbaar inkomen en de vereenvoudiging van administratieve processen) Draagt bij aan spoor A, C en D van de uitvoeringsagenda	Raad informeren: december 2019

* de motie 'Ruimer baan voor Vroeg Eropaf' is op 1 oktober afgedaan (Raadsbrief 'Evaluatie Vroeg Eropaf')

* de motie 'Geen definitieve aanbesteding SDV zonder visie wordt afgedaan met vaststelling van de visie 'Zij aan zij: schuldenvrij'.

* Amendement: schulden voorkomen: middelen worden ingezet conform 'Evaluatie Vroeg Eropaf' (uitbreiding crediteuren, doorontwikkeling vroegsignalering)

Beste leden van de gemeenteraad en wethouder,

Afgelopen woensdag was ik aanwezig bij de bespreking visie schuldhelpverlening

Helaas was ik niet op tijd op de hoogte van de mogelijkheid om mij als spreker aan te melden, anders had ik dat zeker gedaan.

Graag zou ik alsnog per e-mail mijn inbreng hebben, met name omdat er vragen zijn gesteld waarop ik denk ik goed antwoord zou kunnen geven. Mogelijk dat ik nog een onderwerp vergeet, ik geef graag nadere toelichting aan wie dat wil, schriftelijk of mondeling. Mijn contactgegevens staan onderaan dit bericht.

Ik ben inwoner van Arnhem en ben zelf ervaringsdeskundige in armoede en schulden. Ik ben echter ook werkzaam bij Vroeg Eropaf in Arnhem. Daarnaast werk ik als ervaringsdeskundige bij Movisie en ik ben een van de Ambassadeurs van de landelijke campagne Komuitjeschuld van het ministerie van SZW. Vanuit deze achtergrond wil ik graag mijn steentje bijdragen aan het debat. Ik doet dit op persoonlijk initiatief.

technische belemmeringen:

Ondernemer: Een veelvoorkomende technische belemmering is als het een ondernemer zich meldt voor schuldhelp. Ondernemers worden nog altijd niet meegenomen in het reguliere Schuldhelptraject. Bij de help die ondernemers wel krijgen is een groot deel van de eerste fase van schuldhelpverlening niet opgenomen. Er zijn wel plannen om dit te gaan doen, ik hoop van harte dat ZZP-ers en mensen met een eenmanszaak of VOF gelijk behandeld worden met andere burgers met schulden. Dat betekent kosteloze schuldhelp direct vanaf het begin van aanmelding.

Fraudeschulden zijn ook een technische belemmering. Helaas komt het regelmatig voor dat het harde oordeel fraude valt in gevallen waar het op zijn minst twijfelachtig is in hoeverre de inwoner bewust bepaalde stappen heeft genomen of juist nagelaten. Zie bijvoorbeeld de fraudegevallen met kinderopvangtoeslag. De gemeente zou met name in samenwerking met het UWV en belastingdienst veel leed, maar ook kosten kunnen besparen door hier goede afspraken over te maken.

Onregelbare schulden zoals bijvoorbeeld schadevergoedingsschulden die in zijn geheel terugbetaald zullen moeten worden. Hierbij zou er veel meer nadruk moeten liggen op het regelen van overige schulden bijvoorbeeld door sanering om zo de druk van stress te verminderen en deelname aan de samenleving te bevorderen.

Uitval uit een schuldregeling waarbij over een bepaalde periode niet opnieuw aanspraak gemaakt kan worden op een schuldregeling. In deze gevallen zou veel beter gekeken moeten worden in hoeverre er daadwerkelijk sprake is van uitval door eigen toedoen en onwil. Mensen aan hun lot overlaten en laten verzinken in uitzichtloosheid lijkt mij niet de bedoeling.

Betwiste schulden waarbij iemand het niet eens is met het verschuldigde bedrag of zelfs een gehele schuld. Zolang er een beroep, of rechtszaak loopt is toegang tot de schuldregeling niet mogelijk. Gedurende deze periode zou een mate van begeleiding bij de financiën vaak wel wenselijk zijn, zeker indien er sprake is van grote stress.

Lopende echtscheiding is een belemmering omdat er nog een verdeling van bezittingen en schulden moet plaatsvinden. In de aanloop naar de echtscheiding zou er al gewerkt kunnen worden aan de toekomstige situatie zodat het daaropvolgende schuldhulpproces veel sneller kan verlopen.

Aangifte belastingen, zonder dat alle aangiftes gedaan zijn worden mensen ook niet toegelaten tot een schuldregeling. Dat kan een probleem zijn indien er bijvoorbeeld geen boekhouding meer is over afgelopen jaren. Het betreft hier vaak een onmogelijke taak omdat ook communicatie met de belastingdienst lastig is.

Technische belemmeringen zorgen ervoor dat de problemen lang voortduren en zeer verergeren door met name stress. Ook al is de gemeente niet de veroorzaker van de belemmering, de gemeente betaald vaak uiteindelijk wel de rekening. Kosten van schuldhulp, wijkteam, vroegsignalering (als is dat vaak laat in dergelijke gevallen) en ondersteuningstraject rond gezin en gezondheid.

De gemeente zou veel assertiever als gesprekspartner moeten optreden om de belemmeringen aan te kaarten en weg te nemen. Ook rond wettelijke belemmeringen kan de gemeente zich veel duidelijker uitspreken over de gevolgen hiervan.

Daarnaast zou het mogelijk moeten worden dat mensen toegelaten worden tot een schuldhulptraject als de verwachting is dat de belemmering wegegnomen wordt zodat het proces van schulphulp versneld kan worden.

Ten derde is bij veel van deze situaties een vorm van vaste begeleiding zeer welkom en behulpzaam. Het voorkomt verergering van de situatie en als er uiteindelijk schuldhulp mogelijk is, is een groot deel van het werk al gedaan. Deze laagdrempelige hulp was er in de vorm van de vrijwilligers van Coaches Financieel Sterk. Dit project heeft echter geen financiering gekregen vanuit de gemeente in 2020. Een vorm van goedkope laagdrempelige, langdurige ondersteuning voor inwoners met financiële problemen lijkt mij toch zeer wenselijk als je ergere problemen wenst te voorkomen.

Financiële problemen door toedoen gemeente

Er is ook gesproken over mensen die in problemen door toedoen gemeente. Er kwamen niet veel voorbeelden ter tafel maar die zijn er zeker wel:

Op dit moment help ik bijvoorbeeld een jong vrouw die al 2 jaar in een traject van de WSNP zit. Over een jaar is ze schuldenvrij indien ze het jaar vol maakt. Mevrouw is een jaar geleden via mij bij de afdeling Werk van de Gemeente aangemeld voor ondersteuning in het vinden van werk. Dit wilde ze erg graag. Dat is ook gelukt. Mevrouw heeft last van problemen met haar Geestelijke Gezondheid, dit is ook bekend bij de afdeling werk en het was onderdeel van hetgeen besproken is. Nu een jaar later heeft mevrouw opnieuw contact met mij gezocht. In de periode dat de WSNP aanving heeft mevrouw een tijd in de ziektewet gezeten. Omdat ze een periode nog geen ziektewet uitkering heeft ontvangen heeft mevrouw een bijstandsuitkering van de gemeente ontvangen. Pas zeer lange tijd later heeft UWV alsnog een bedrag overgemaakt aan mevrouw. Mevrouw had inmiddels te kampen met flinke problemen met haar Geestelijke Gezondheid, is hiervoor ook onder behandeling en ook de afdeling werk was hiervan op de hoogte. Mevrouw heeft in die tijd niet het verband gezien tussen de betaling door UWV en de in een veel eerder stadium ontvangen bijstand. Op dit moment vordert de gemeente de teveel ontvangen uitkering terug en er is inmiddels beslag gelegd op het inkomen van mevrouw. Het gaat om in totaal ongeveer € 3000,- Indien deze invordering wordt doorgezet zal

mevrouw haar traject in de WSNP niet kunnen afmaken. Het is bij de gemeente afdeling Werk bekend dat mevrouw op dit moment een WSNP traject doorloopt, dat de Geestelijke gezondheid zwak is en dat doorvoeren van het beslag grote gevolgen heeft voor mevrouw en haar toekomst. Hoe kan het dat een andere afdeling (invordering neem ik aan) op geen enkele manier mee kan werken aan een oplossing voor een inwoner die duidelijk van goede wil is maar ook duidelijk veel drempels te overwinnen heeft. Niet alleen staat haar toekomst en welzijn op het spel, er is ook een groot risico dat dit leidt tot hoge kosten voor de gemeente. Begeleiding wijkteam, schuldhulp, terugval in bijstand e.d.

Een ander geval is een net gescheiden moeder met inwonende kinderen. Mevrouw ontvangt een bijstandsuitkering maar ook een bijdrage van haar ex-echtgenoot. Afdeling inkomen stelt vragen naar aanleiding van de bijdrage van haar ex en wil deze bijdrage als inkomen bestempelen en aftrekken van de uitkering. Daarom wordt de uitkering stop gezet. Na tussenkomst vanuit Vroeg Eropaf wordt er alsnog een voorschot verleent van € 500 wat veel te weinig is. In contact met de ambtenaar van de afdeling Inkomen leg ik uit dat de bijdrage van de ex-echtgenoot een bedrag aan gemist kindgebonden budget en zorgtoeslag is die mevrouw misloopt omdat de scheiding nog niet is uitgesproken. In het geheel wordt mevrouw zwaar onder druk gezet en voelt mevrouw zich behandeld als een fraudeur terwijl het de gehele tijd al duidelijk is waarover het gaat en dat er even tijd nodig is om aan te tonen dat de bedragen kloppen. Uiteindelijk heeft mevrouw zelfs een advocaat in de hand moeten nemen om de situatie recht te zetten. Dit terwijl er notabene hulpverlening van Vroeg eropaf betrokken is. Deze mevrouw wil overigens graag zelf haar verhaal doen aan de gemeente ambtenaren om duidelijk te maken wat de gevlogen zijn van de aanpak door de gemeente.

Nog een geval is een mevrouw die na een gesprek met de afdeling Werk ook daadwerkelijk aan de slag is gegaan. Ze heeft een schoonmaakbaan gevonden voor 2 uur per dag. Dit heeft haar echter in de problemen gebracht. Ten eerste ontvangt mevrouw haar loonstrook achteraf. Aanvullende bijstand wordt pas betaald nadat de loonstrook is ingeleverd. Dit betekent dat pas rond de 15^e van de volgende maand de aanvullende uitkering wordt overgemaakt. Omdat het inkomen van mevrouw laag is vanwege het lage aantal gewerkte uren betekent dit dat mevrouw een achterstand oploopt op alle vaste lasten. Waarom er niet meteen geregeld wordt dat mevrouw een voorschot ontvangt indien duidelijk is dat ze deels is gaan werken begrijp ik niet. Uiteindelijk heb ik dat vanuit Vroeg Eropaf met de Gemeente moeten regelen. Maar dit is nog niet alles. Mevrouw moest namelijk omdat zij ging werken ook een loonheffingsverklaring invullen. Hiervoor is zij naar haar werkgever gegaan en heeft daar hulp gevraagd bij het invullen. Omdat het gebruikelijk is om de loonheffingskorting van toepassing te verklaren op het hoogste inkomen heeft deze werkgever dit ook zo geadviseerd. Niet wetende dat de gemeente een ander beleid hanteert waarbij de loonheffingskorting niet van toepassing is op de uitkering indien er naast de uitkering gewerkt wordt. Een logische vergissing met grote gevolgen. Omdat de loonheffingsverklaring niet juist is ingevuld wordt, zonder dat mevrouw dat doorheeft, de uitkering tijdelijk stopgezet. Hier kwam ze pas achter toen ik vanuit Vroeg Eropaf naar de gemeente heb gebeld om te vragen waarom de uitkering zo laat kwam. Ook in dit geval ziet de ambtenaar waarmee ik gesproken heb niet in dat er vanuit de gemeente ook zelf een rol licht om dit soort zaken te voorkomen of burgers beter te assisteren.

Alle drie deze voorbeelden zijn van 2019, en het gaat om een algehele manier van denken over burgers en over de eigen rol als ambtenaar die echt fundamenteel anders zal moeten wil je inderdaad zorgen dat Arnhemmers zonder grote zorgen over schulden door het leven moeten.

Ervaringsdeskundigen:

Er is ook gesproken over de campagne Komuitjeschuld en het betrekken van ervaringsdeskundigen.

Als ambassadeur van de landelijke campagne van het ministerie van SZW heb ik ook bij de gemeente Arnhem aangegeven dat ik omdat ik in Arnhem woon graag meewerk aan een bijdrage aan de campagne in Arnhem. Mij is verteld dat de campagne alleen lichte steun kreeg in 2019 omdat er te weinig tijd was om het goed te organiseren. Alleen op social media en op de gemeentepagina zijn er enkele uitingen rond de campagne verschenen. Op mijn aandringen om in navolging van andere gemeenten in 2020 de campagne groter en breder op te pakken kreeg ik te horen dat de aandacht uitgaat naar de nieuwe visie op schuldhulpverlening en uitwerking hiervan. Waarom het oppakken van de campagne hier niet mee kan samengaan ontgaat mij. Het momentum van de campagne en aandacht voor het belang van het onderwerp om tot verlaging van schaamte te komen gaan gelijk op lijkt mij.

Ten tweede heeft de gemeente aan inwoners met ervaring met schulden om inbreng gevraagd. Een hele mooie stap in de goede richting. Ik wil er wel graag op wijzen dat alleen vragen om input maar een kleine stap is. Als gemeente kun je veel meer gebruik maken van de ervaringskennis door ervaringsdeskundigen ook te laten meedenken over de inhoudelijke vormgeving van het beleid. Zorg voor een terugkoppeling over wat je als gemeente wil gaan doen met de input van ervaringsdeskundigen en bespreek samen of de gekozen plannen ook inderdaad plannen zijn die aansluiten op de problemen van de burger.

Dank voor uw aandacht, ik geef indien nodig graag nog meer toelichting.

Marc Mulder
m.mulder@rijnstad.nl
06-11776859

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, meningsvorming 1 bijeenkomst 11 december 2019

GEMEENTE
Arnhem

Instemmen Visie Schulddienstverlening

Zaaknummer: 412058

Portefeuillehouder: M. Louwers

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers de heer Elfrink (SP), mevrouw Andeweg (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Hutten (CDA), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Jansen (ChristenUnie), de heer Van Butselaar (Arnhem Centraal), de heer Van Plateringen (Arnhemse Ouderen Partij), mevrouw Navis (GroenLinks).

Niet aanwezig: PVV, Partij voor de Dieren, DENK-Verenigd Arnhem.

Overige aanwezigen: mevrouw Louwers (wethouder).

Tijdens de raadskamerbespreking op 4 december 2019 heeft de wethouder toegezegd terug te zullen komen op de vraag over de uiterste verschijningsdatum en tijdpad voor de uitvoeringsagenda. De wethouder heeft een memo aan de raad gestuurd met de toegezegde informatie over de uitvoeringsagenda en de openstaande moties.

Voortzetting meningsvormend 1

De wethouder doet tijdens de bespreking de volgende toezeggingen:

- De wethouder zegt toe de raad zo snel als mogelijk te informeren over de verwachtingen en registratiegegevens van het nieuwe datasysteem gekoppeld aan een technische bijeenkomst.
- De wethouder zegt toe om ervaringsdeskundigen/heid en de afdeling Werk en Inkomen aan elkaar te koppelen.
- De wethouder zegt toe om na de implementatie de gehele nieuwe werkwijze te gaan auditen.

De fractie van D66 kondigt een drietal amendementen aan met betrekking tot:

1. het Jongerenperspectieffonds
2. het vereiste van een stabiele woonsituatie
3. de snelheid waarmee hulp wordt geboden

Conclusie

De voorzitter stelt vast dat de fracties van de SP, D66, VVD, Arnhemse Ouderenpartij en ChristenUnie een voortzetting van de meningsvorming 1 wensen. Het raadsvoorstel zal in januari 2020 opnieuw meningsvormend 1 worden geagendeerd.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

R. Maref

BEHANDELRESULTAAT

Raadsvoorstel, (vervolg) meningsvorming 1 bijeenkomst 15 januari 2020

GEMEENTE
Arnhem

Instemmen Visie Schulddienstverlening

Zaaknummer:

412058

Portefeuillehouder:

M. Louwers

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievoorgangers mevrouw Dobbe (SP), mevrouw Andeweg (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Hutten (CDA), mevrouw De Vries (PvdA), de heer Jansen (ChristenUnie), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Wiggers (Arnhemse Ouderen Partij), mevrouw Navis (GroenLinks).

Niet aanwezig: PVV, Partij voor de Dieren, DENK-Verenigd Arnhem.

Overige aanwezigen: mevrouw Louwers (wethouder).

Voortzetting meningsvorming 1

De wethouder doet tijdens de bespreking de volgende toezeggingen:

- De wethouder zegt toe in de uitvoeringsnota voorbeelden op te nemen die wederkerigheid in zich hebben en ook een relatie hebben met werk;
- De wethouder zegt toe dat het niet beschikken over een stabiele woonsituatie in Arnhem geen reden is om iemand niet te accepteren in een schuldregelingstraject.

Diverse fracties kondigen moties en amendementen aan (Arnhemse Ouderen Partij, PvdA, GroenLinks, ChristenUnie, D66, CDA, SP en ArnhemCentraal).

Conclusie

De voorzitter stelt vast het voorstel kan worden doorgeleid naar de fase meningsvorming 2.

Verwachte datum van voortzetting van behandeling is 5 februari 2020. Aanleveren moties en amendementen uiterlijk op vrijdag 31 januari a.s.

Verwachte datum van besluitvorming is 19 februari 2020.

De griffier,

J. Kersten

De voorzitter,

R. Maref

Instemmen Visie Schulddienstverlening

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.: 19 februari 2020

Zaaknummer: 412058

Portefeuillehouder: M. Louwers

Aan de gemeenteraad,

5 februari 2020

Aanwezig: de raadsleden/fractievoorgangers de heer Verheij (PVV), de heer Hutten (CDA) tot 21.40 uur, de heer Van Plateringen (AOP), mevrouw De Vries (PvdA), mevrouw Kalthoff (VVD), mevrouw Andeweg (D66), de heer Jansen (ChristenUnie), de heer Van Butselaar (Arnhem Centraal), mevrouw Navis (GroenLinks), de heer Elfrink (SP).

Niet aanwezig: Partij voor de Dieren, DENK-Verenigd Arnhem.

Verder aanwezig: mevrouw Louwers (portefeuillehouder)

Verloop

De volgende amendementen en moties zijn besproken:

1. motie "Professionele beschermingsbewindvoerder" (20M11) van de fractie Arnhemse Ouderen Partij
2. amendement "De eigen rol van vrijwilligers in de schulddienstverlening" (20A01) van de fracties van de ChristenUnie en D66
3. amendement "Gezinnen met kinderen in de basisschoolleeftijd" (20A09) van de fractie ChristenUnie
4. motie "Aanpak malafide incassobureaus" (20M10) van de fractie ChristenUnie
5. amendement "Lobby voor uitbreiden toegang tot WSNP" (20A10) van de fractie D66
6. motie "Preventie - bijna 18 jaar - voorbereiden op financiële zelfstandigheid" (20M20) van de fractie D66
7. motie "Maak schulden inzichtelijk zodat het schuldhulptraject zsm kan worden opgestart" (20M21) van de fractie D66
8. motie "Help Arnhemse inwoners met de toegang tot de wettelijke schuldsanering (Wsnp)" (20M22) van de fractie D66
9. motie "Niet terugvorderen bestuurlijke boete als onderdeel minnelijke schuldregeling" (20M23) van de fractie D66
10. motie "Laagdrempelige schulddienstverlening. Zoek mensen met schulden op!" (20M24) van de fractie D66
11. motie "Maak schulden voor vrouwen in de vrouwenopvang niet erger" (20M25) van de fractie D66
12. motie "Kansen en perspectief voor jongeren met schulden!" (20M26) van de fractie D66
13. amendement "Toegankelijkheid als waarde" (20A12) van de fractie GroenLinks
14. motie "Fonds met inleg van particuliere organisaties" (20M27) van de fracties PvdA, Arnhemse Ouderen Partij en D66.

15. motie "Aandacht schept beweging" (20M28) van de fracties PvdA en Arnhemse Ouderen Partij
16. motie "Geen stress geen schuld" van de fractie D66
17. motie "Mensen met een bijstandsuitkering die schulden hebben zijn gebaat bij een integrale aanpak" van de fractie D66

Op basis van de toezegging van de portefeuillehouder trekt D66 het amendement "Lobby voor uitbreiden toegang tot WSNP" (20A10) in.

Als gevolg van de bespreking en toezegging zal de fractie van de ChristenUnie zich beraden op het intrekken van de motie "Aanpak malafide incassobureaus" (20M10).

De fracties van de PvdA en D66 gaan zich beraden over een gecombineerde motie m.b.t. de moties "Aandacht schept beweging" (20M28) en "Geen stress geen schuld".

Toezeggingen

1. De wethouder zegt toe om punt 1 en 2 van het dictum van de motie "Aanpak malafide incassobureaus" van de ChristenUnie over te nemen.
2. De wethouder zegt toe om uitbreiding c.q. coulance van toegang tot een wettelijk schuldhulptraject te verwerken in een bredere lobbybrief aan het Rijk.
3. De wethouder zegt toe om uit te zoeken of het besluit over de volledige aanvraag bij een bijstandsuitkering binnen drie weken wordt genomen en komt hierop terug bij de raad.

Overige wijzigingsvoorstellen

De fractie van de SP zal (een drietal) moties indienen met betrekking tot het vaststellen door de gemeenteraad van de uitvoeringsagenda, de kostendelersnorm en coulance bij fraude.

De fractie van de VVD overweegt een motie met betrekking tot het nieuwe debiteurenbeleid in relatie tot wederkerigheid.

Conclusie

De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase is afgerond. Het voorstel wordt met instemming van de raadskamer doorgeleid naar de besluitvormende fase.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

C. Prinsen

Titel/onderwerp: **Zienswijzebrief Begroting en Kaders 2021 VGGM**

Raadsadviseur: B. Kranenborg

Telefoonnr: 3775956 bas.kranenborg@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Patrick van Hoof
Portefeuillehouder:	Bgm Marcouch/ Weth van der Zee	Telefoonnr:	3775984
		E-mailadres:	patrick.van.hoof@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend (1)		
Toelichting	Het college biedt de raad het voorstel: "Zienswijzebrief Begroting en kaders 2021 VGGM" aan, om vast te stellen. Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) Op basis van art. 35 van de WGR biedt de VGGM aan de raden van de deelnemende gemeenten de gelegenheid zienswijzen kenbaar te maken over de ontwerpbegroting. M.i.v. dit jaar heeft de VGGM de planning voor de kaderbrief / begroting gewijzigd. Deze worden nu eerder in het jaar aan de gemeenten aangeboden. Het DB van de VGGM verwacht de reactie van de gemeenten voor 4 maart 2020. Voorstel In het raadsvoorstel wordt ingegaan op de begroting voor de verschillende thema's van de VGGM, zoals crisisbeheersing, Brandweer en Publieke gezondheid. Bij alle thema's zijn ontwikkelingen gaande, die financiële onzekerheden met zich meebrengen. Daarnaast heeft de VGGM eenmalig de begroting met € 1,5 mln. omlaag gebracht, wat een verlaging voor Arnhem van de jaarlijkse bijdrage betekent van € 327.000,--.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de volgende fase in het besluitvormingsproces: meningsvorming (2) of de besluitvormende fase.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. Het betreft een meningsvormende behandeling (M1). <u>Met ingang van 15-1-20 in het behandeladvies van de M1 fase aangepast:</u> 1. Een eerste korte ronde meningen Alle woordvoerders leggen kort - bijvoorbeeld in maximaal een halve minuut - hun (voorlopige) standpunt over het voorstel uit. Is men sowieso voor of tegen, heeft men nog prangende vragen over delen van het voorstel waarvan het standpunt afhangt, etc. Interrupties zijn niet toegestaan. 2. Reactie van de portefeuillehouder De portefeuillehouder reageert kort – bijvoorbeeld in maximaal 3 minuten – op de standpunten van de woordvoerders en heeft de gelegenheid enige toelichting op het voorstel te geven. Interrupties zijn niet toegestaan. 3. Discussie in vrije vergaderorde Woordvoerders en portefeuillehouder discussiëren met elkaar over het voorstel, er kunnen vragen gesteld worden en toezeggingen worden gedaan. Interrupties zijn toegestaan. 4. Afronding in een korte ronde De bespreking wordt afgerond met een korte ronde langs alle woordvoerders waarin zij aangeven hoe zij de verdere behandeling van het voorstel voor zich zien. 5. Conclusie voorzitter raadskamer De voorzitter herhaalt de gedane toezeggingen en formuleert op basis van de inbreng		

	van de woordvoerders de conclusie over de verdere behandeling van het voorstel. Uitkomst van de Meningsvormende (M1) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.			
Bijlagen				
Raadsvoorstel "Zienswijzebrief Begroting en Kaders 2021 VGGM"				
Bijlage 1 - Aanbiedingsbrief VGGM				
Bijlage 2 - Begroting en Kaders 2021 VGGM				
Bijlage 3 - Concept Zienswijzebrief				

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 431965

Onderwerp: Zienswijzebrief Begroting en Kaders 2021 VGGM

Voorstel

1. De reactie op de stukken van VGGM middels de zienswijzebrief voor 4 maart kenbaar te maken aan de VGGM.

Inleiding

Jaarlijks biedt VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden) de kaders en de begroting voor het komende jaar aan. Dit om de gemeenteraden van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten in staat te stellen een zienswijze uit te brengen.

Alle raadsleden zijn via de griffies van de deelnemende gemeenten door VGGM uitgenodigd voor centrale bijeenkomsten begin februari 2020 om raadsleden over de inhoud te informeren voorafgaand aan de inhoudelijke besprekingen in de raden.

In de wet is vastgelegd dat gemeenteraden voorafgaand aan de vaststelling van sommige stukken eerst uitgenodigd moeten worden om een zienswijze kenbaar te maken. Op andere stukken is weer een 'in overleg treden met'- bepaling van toepassing. En op weer andere stukken is geen verplichting tot 'contact'. Voor het begrotingstraject behoren raden actief bevraagd te worden op een zienswijze.

Hieronder wordt ingegaan op aangeboden stukken en de reactie van ons college hierop.

Vanuit VGGM is de planning van de verdere behandeling daarna:

- 11 maart 2020 financiële commissie
- 25 maart 2020 Dagelijks Bestuur
- 9 april 2020 Algemeen Bestuur.

Beoogd effect

De raad te faciliteren in het formuleren van een zienswijze op de stukken van de VGGM.

Argumenten

1.1 Begroting en Kaders 2021

De begroting van VGGM bestaat uit verschillende thema's. Per thema zal hieronder worden ingegaan op de voorgestelde kaders en de consequenties daarvan voor de begroting 2021. Het is natuurlijk bijzonder uitdagend om überhaupt veel duidelijkheid te kunnen scheppen omdat 2020 zelf pas net is begonnen.

Crisisbeheersing

- Eind 2019 zijn diverse planvormen geactualiseerd en is er voor de komende 4 jaar een duidelijk kader neergezet. Voorbereiding op deze besluitvorming is reeds in mei 2019 langs de gemeenteraden gegaan.
- Evaluatie Wet Veiligheidsregio's. De evaluatiecommissie brengt uiterlijk eind 2020 haar onderzoeksrapport uit. *Het is nog onbekend welke beleidsmatige en financiële consequenties hier uit voort komen.*
- Er worden geen majeure beleidsontwikkelingen voorzien met betrekking tot crisisbeheersing / bevolkingszorg.
- Er wordt wel gesignaleerd dat de GHOR en gemeenten met elkaar in gesprek moeten over de toenemende evenementenadvisering. *Het is nog onbekend welke beleidsmatige en financiële consequenties hier uit voort komen.*

Brandweer

- Het Brandweerbeleidsplan is ook in 2019 vastgesteld nadat het eerder in 2019 aan de gemeenteraden is aangeboden. In dit plan zijn de risico's met betrekking tot de continuïteit / inzet van brandweervrijwilligers al benoemd. Deze paraatheid brandweer in relatie tot beschikbaarheid vrijwilligers levert een uitdaging op. *Mogelijk financieel effect nog onbekend.*
- Project repressieve organisatie Arnhem-Ede. *Mogelijk financieel effect nog onbekend.*
- Investeringsschema brandweer (structurele vervanging voertuigen en materialen). Het huidige budget is onvoldoende om in overeenstemming met het dekkings- en materieelplan alle vervangingen te kunnen uitvoeren. *Nog onduidelijk hoe dit opgelost gaat worden en wat de eventuele financiële consequenties zijn.*

Publieke gezondheid

Voor het programma GGD worden een aantal beleidsontwikkelingen en ambities genoemd. Door onduidelijkheden ten aanzien van de concrete uitwerking van door het Rijk aangekondigde maatregelen, konden de genoemde beleidsontwikkelingen nog niet financieel worden doorvertaald in de onderliggende begroting. Wel worden een aantal risico's genoemd. Het betreft de volgende:

Er is onzekerheid ten aanzien van de gunning met betrekking tot de aanbesteding van de medische arrestantenzorg en forensisch onderzoek door de Nationale Politie. Gemeld wordt ook dat er als gevolg van de forse toename van het aantal bloedonderzoeken een grote druk is op het piket van de forensisch artsen. De landelijke invoering van FMEK (Forensisch Medische Expertise Kindermishandeling) leidt tot een intensievere samenwerking tussen Veilig Thuis en Forensische Geneeskunde.

Binnen het onderdeel jeugdgezondheidszorg is van belang te melden dat minister De Jonge in het landelijke actieprogramma Kansrijke Start heeft aangekondigd om het product 'prenatale huisbezoek' op te nemen in de Wet publieke gezondheid. Daardoor krijgen gemeenten een wettelijke verantwoordelijkheid om prenatale huisbezoeken voor kwetsbare zwangeren en gezinnen in te kopen bij de jeugdgezondheidszorg. Evenals andere gemeenten in de regio, koopt Arnhem nu reeds, uit eigen middelen, prenatale huisbezoeken in bij VGGM in het kader van het lokaal maatwerk. Deze inkoop zal dan (mogelijk worden uitgebreid en) worden overgeheveld naar het regionale aanbod.

In 2020 en 2021 zullen wijzigingen worden aangebracht in het Rijksvaccinatieprogramma; dit in navolging op de brief ter zake van staatssecretaris Blokhuis van VWS (nov. 2018). Deze wijzigingen hebben invloed op het volume van vaccinaties en de wijze waarop VGGM invulling geeft aan het de uitvoering van het RVP. In 2020 speelt tevens een landelijke verkenning en herijking van de inrichting en uitvoering van het RVP.

Kanttekeningen en risico's

- 1.1 De begroting 2021 schetst diverse veranderingen / ontwikkelingen waaraan bepaalde risico's kleven, maar waarvan de exacte financiële impact voor de gemeente Arnhem nog moeilijk te bepalen is. Het betreft de volgende zaken:

Algemeen

- Uitgangspunt van VGGM bij het formuleren van de ambities is dat deze passen binnen de bestaande financiële uitgangspunten / kaders.
- De begroting is vooralsnog opgesteld op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2019 in plaats van 1 januari 2020. Vanwege de inwonersgroei zal dit nog tot een aanpassing en stijging van de gemeentelijke bijdragen leiden;
- De nacalculatie op de gehanteerde loon- en prijsindexatie vindt met 1 jaar vertraging plaats. Deze nacalculatie kan mogelijk tot een verhoging van de kosten leiden en daarmee tot een hogere bijdrage van de gemeente Arnhem;
- Incidenteel wordt in ieder geval voor 2021 het kader verlaagd van VGGM met € 1,5 mln. Uit de begroting 2021 is niet eenduidig te herleiden of dit bedrag ook voor 2022 geldt. Mogelijk dat de benchmark (zie hierna) hierop meer inzichten geeft, zodat duidelijk wordt dat deze aanpassing structureel financieel vertaald kan worden.
- Via een benchmark wordt de komende tijd door VGGM bekeken wat de gewenste omvang en kwaliteit moet zijn van de aan VGGM opgedragen taken en een daarbij passende realistische begroting. De gemeente Arnhem onderstreept het belang van deze ontwikkeling (het in samenspraak met de gemeente kijken naar de eigen organisatie).
- Ook de verdeelsleutels van de diverse onderdelen worden geëvalueerd (brandweer, GGD inclusief JGZ). *Het is nog onbekend wat deze evaluatie financieel gaat betekenen voor Arnhem.*
- Kwetsbaarheid in opbouw van het personeelsbestand (vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt). Risico bestaat hier dat continuering van de taken van VGGM in het geding komen.

Publieke gezondheid

De financiële consequenties van diverse landelijke ontwikkelingen ten aanzien van de forensische geneeskunde kunnen nog niet worden ingeschat.

De inwerkingtreding per 1 januari jl. van de Wet verplichte ggz leidt mogelijk tot bijstelling per 1-1-2021 van een deel van de uitvoeringstaken van VGGM in dezen.

Voor de inkoop van het product 'prenataal huisbezoek' zal het Rijk structureel middelen beschikbaar stellen (naar verwachting per 1 januari 2021). Hoe de verdeling van deze gelden over de GGD-regio's zal plaatsvinden is nog onduidelijk.

De huidige bekostigingsafspraken tussen VGGM en gemeenten met betrekking tot het Rijksvaccinatieprogramma eindigen per 1-1-2021. Nieuwe afspraken hieromtrent worden voorbereid in 2020.

Samengevat

Met kennisneming van de bovenvermelde ontwikkelingen en de risico's als hierboven toegelicht, kan het college aan de raad de overweging meegeven om in te stemmen met de begroting VGGM en geen aanvullende zienswijze kenbaar te maken

Financiën

De begroting 2021 van VGGM wordt eenmalig met een totaalbedrag van € 1,5 miljoen verlaagd. Voor de totale Arnhemse bijdrage betekent dit een verlaging van € 327.000.

Zoals hierboven al opgemerkt zijn voor diverse ontwikkelingen de impact en daarmee de consequenties nog niet (financieel) inzichtelijk te maken. Daarmee lopen de deelnemende gemeenten het risico dat de aangekondigde korting alsnog niet gerealiseerd wordt.

Uitvoering

Door gebruik te maken van de concept reactie om vervolgens vanuit de gemeenteraad een zienswijze te kunnen aanbieden aan VGGM is het mogelijk om de termijn van 4 maart 2020 te halen.

Communicatie

Vanuit de raad zal een reactie per brief worden verzonden aan VGGM voor 4 maart 2020.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Aanbiedingsbrief VGGM
- Begroting en Kaders 2021 VGGM
- Concept Zienswijzebrief

Besluit van

Zaaknummer

431965

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 januari 2020, nummer: 431965;

gelet op artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;

besluit:

1. De reactie op de stukken van VGGM middels de zienswijzebrief voor 4 maart kenbaar te maken aan de VGGM.

De griffier,

De voorzitter,

Gemeenteraden en Colleges van deelnemende gemeenten in de regio
Gelderland-Midden

Datum 19 december 2019
Ons kenmerk 191219-0072
Contactpersoon Eric van Neerrijnen
Telefoonnummer 088 355 51 35
E-mailadres eric.van.neerrijnen@vggm.nl

Onderwerp Aanbiedingsbrief Conceptbegroting en kaders 2021

Geachte leden van de Raad, leden van het College,

Op grond van artikel 35 Wet Gemeenschappelijke Regelingen worden de raden van de deelnemende gemeenten uitgenodigd hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen bij het Dagelijks Bestuur van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. Het Dagelijks Bestuur voegt deze zienswijze bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het Algemeen Bestuur op 8 april 2020 a.s. ter vaststelling wordt aangeboden.

In het algemeen bestuur van juni 2019 is het voorstel planning en control geaccordeerd. Dit brengt enkele wijzigingen met zich mee met betrekking tot de tijdslijnen voor de kaderbrief / begroting 2021. De gemeenteraden krijgen de gelegenheid om een zienswijze uit te brengen op de kaders/ begroting 2021. Graag horen wij ook van u hoe u denkt over deze gewijzigde aanpak.

Het Dagelijks Bestuur hoopt uw reactie vóór 4 maart 2020 te hebben ontvangen.

Informatiebijeenkomst

Ter voorbereiding van de inhoudelijke bespreking in uw vergadering organiseert VGGM begin februari 2020 twee informatiebijeenkomsten voor raadsleden. De uitnodiging hiervoor zal begin januari 2020 separaat worden verzonden.

Alle achterliggende documentatie is vanaf eind december 2019 openbaar toegankelijk via de volgende link: www.vggm.nl/raadsinformatieronde

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
het Dagelijks Bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden,

Anton Slofstra
directie

Begroting 2021

BEGROTING & KADERS 2021

VERSIE TBV CONSULTATIE COLLEGES EN GEMEENTERADEN

18 december 2019

1. Inleiding

Met deze begroting en kaders stuurt het bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden op zowel de inhoudelijke als de financiële kaders, taken en activiteiten voor het jaar 2021.

Meerdere gemeenten hebben te kennen gegeven uitdagingen te zien om raden te betrekken bij de prioritering van taken die zijn belegd bij gemeenschappelijke regelingen, zoals VGGM. Om die reden zijn in 2019 verbetervoorstellen gedaan ten aanzien van de planning & control cyclus. Deze voorstellen hebben ertoe geleid dat de kaders en de concept begroting gelijktijdig zijn opgesteld en ter consultatie aan de gemeenteraden worden aangeboden ter besluitvorming.

Deze begroting en kaders worden vervolgens bij de colleges van B&W alsmede bij de gemeenteraden geconsulteerd. Met de opbrengst van deze consultatie kan in april 2020 vervolgens besluitvorming rondom de begroting 2021 in het Algemeen Bestuur plaatsvinden.

Deze begroting 2021 bevat eveneens de begroting 2020 zonder wijzigingen. Een aantal belangrijke afspraken die kunnen leiden tot begrotingswijzigingen zijn op dit moment niet afgerond. Een gewijzigde begroting 2020 wordt voor de zomer van 2020 opgesteld, tezamen met de voortgangsrapportage over de eerste 5 maanden van 2020. Besluitvorming over de gewijzigde begroting 2020 wordt samen met de resultaatbestemming over 2019 na de zomer genomen.

In 2019 heeft eveneens een evaluatie plaatsgevonden van de programmastructuur, leidend tot een nieuwe programma-indeling. De verschillende programma's zijn vervolgens opgebouwd op basis van pijlers waarbinnen vergelijkbare doelen worden nagestreefd. De programmastructuur is:

Programma crisisbeheersing

- Multi taken
- Bevolkingszorg
- Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie bij in de Regio (GHOR)

Programma brandweezorg

- Operatie
- Risicobeheersing
- Meldkamer

Programma GGD

- Algemene Gezondheidszorg
- Jeugdgezondheidszorg
- Monitoring & Advies

Programma Ambulancezorg

- Mobiele Zorg
- Zorgcoördinatie

Programma bedrijfsvoering

Op basis van deze programma indeling wordt de volgende begroting voorgesteld:

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Programma Crisisbeheersing	3.436	4.009	4.072	4.080	4.080	4.107	4.107
Programma Brandweezorg	32.965	34.200	35.617	36.170	36.170	36.647	36.647
Programma GGD	22.318	24.140	25.123	24.728	24.537	25.323	25.323
Programma Ambulancezorg	19.111	20.483	20.918	20.918	20.918	20.918	20.918
Programma Bedrijfsvoering	15.204	15.929	16.321	16.129	16.129	16.129	16.129
Lasten	93.034	98.761	102.052	102.024	101.833	103.123	103.123
Gemeentelijke bijdrage	56.092	56.422	60.693	61.058	61.058	62.378	62.378
Lokaal aanbod	3.892	6.762	5.742	5.542	5.542	5.742	5.742
BDUR	6.613	7.042	6.495	6.495	6.495	6.495	6.495
Zorgverzekeraars	19.367	21.062	21.062	21.062	21.062	21.062	21.062
Overige baten	8.761	6.626	7.015	7.015	7.015	7.015	7.015
Baten	94.725	97.914	101.007	101.172	101.172	102.692	102.692
Resultaat voor bestemming	1.691	-847	-1.044	-852	-661	-432	-432
Mutatie reserves	-254	847	1.044	852	661	432	432
Resultaat na bestemming	1.437	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	1.437	0	0	0	0	0	0

In de bijlagen zijn ontwikkelingen in de gemeentelijke bijdragen gepresenteerd.

In hoofdstuk 2 zijn de beleidsontwikkelingen, ambities, doelstellingen, risico's, lasten en dekkingsbronnen per pijler beschreven. Voor de pijler multi taken en voor het programma brandweertzorg zijn de ontwikkelingen en ambities gebaseerd op de in 2019 vastgestelde beleidsplannen 2020-2023. Uitgangspunt bij het formuleren van de ambities is dat deze passen binnen de bestaande financiële uitgangspunten. Deze financiële uitgangspunten zijn opgenomen in hoofdstuk 3. In technische zin hebben 2 aanpassingen plaatsgevonden omdat een aantal gegevens nog niet beschikbaar zijn. Deze aanpassingen betreffen :

- De begroting is gebaseerd op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2019 in plaats van 1 januari 2020.
- De nacalculatie op de indexatie vindt met 1 jaar vertraging plaats.

Geconstateerd wordt dat gemeenten momenteel financiële tekorten hebben en aan verbonden partijen wordt gevraagd mee te bewegen in deze financiële uitdaging. In deze begroting wordt voorgesteld om gezamenlijk het huishoudboekje van VGGM door te lichten aan de hand van een toetsing aan het wettelijk kader en een vergelijking te maken met andere organisaties. Met de uitkomst van deze benchmark kan het gesprek worden gevoerd over de gewenste omvang en kwaliteit van de aan VGGM

opgedragen taken. Omdat de huidige verdeelsleutel brandweer is gebaseerd op de historische inbreng en eerder besloten is om de verdeelsleutel JGZ te herijken wordt eveneens voorgesteld om de verdeelsleutels te evalueren. Voor de tussentijd wordt voorgesteld om het financieel kader incidenteel voor 2 jaar met € 1,5 mln te verlagen. Deze voorstellen zijn nader uitgewerkt in paragraaf 3c.

De belangrijkste risico's voor VGGM hebben betrekking op arbeidsontwikkelingen en de continuering van taken opgedragen door derden. De risico's zijn nader uitgewerkt in paragraaf 4.1.

Deze begroting en kaders bevatten niet de doelstellingen, taken en ontwikkelingen voor de Stichting Veilig Thuis, welke onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van VGGM valt. Met de bestuurlijke portefeuillehouders is afgesproken om voor de zomer van 2020 een separate begroting 2021 voor deze stichting op te stellen. In deze begroting kunnen dan de ontwikkelingen van Veilig Thuis over de eerste maanden van 2020 worden betrokken.

Om de leesbaarheid van de begroting te verbeteren en deze aan te vullen met prestatie indicatoren is het de ambitie om de begroting volgend jaar te presenteren in een online omgeving.

Inhoudsopgave

1.	INLEIDING.....	2
2.	ONTWIKKELINGEN	5
2a.	Programma Crisisbeheersing	5
2b.	Programma Brandweerzorg	10
2c.	Programma GGD	18
2d.	Programma Ambulancezorg	27
2e.	Programma Bedrijfsvoering	30
3.	FINANCIËN.....	33
3.1	Nominale ontwikkelingen	33
3.2	Verdeelsleutels	33
3.3	Evaluatie taken & verdeelsleutels.....	33
3.4	Investeringsplan	36
3.5	Effect op lopende begrotingsjaar 2020	36
3.6	Financiële begroting	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.	PARAGRAFEN.....	37
4.1	Weerstandvermogen en risicobeheersing.....	37
4.2	Onderhoud kapitaalgoederen	39
4.3	Financiering	39
5.	PLANNING EN CONTROL CYCLUS	41
	BIJLAGE 1: ONTWIKKELINGEN IN GEMEENTELIJKE BIJDAGEN	42
	BIJLAGE 2: SPECIFICATIE GEMEENTELIJKE BIJDRAGE PER GEMEENTE	45
	BIJLAGE 3: GEPROGNOTISEERDE BALANS	48
	BIJLAGE 4: RESERVES EN VOORZIENINGEN	49
	BIJLAGE 5: MEERJAREN INVESTERINGSPLAN 2010 – 2024	50
	BIJLAGE 6: TAAKVelden	51

2. Ontwikkelingen

2a. Programma Crisisbeheersing

Het programma crisisbeheersing valt uiteen in de pijlers multi taken, bevolkingszorg en GHOR. Voor

het programma crisisbeheersing zijn geen overkoepelende doelstellingen en risico's opgenomen. Voor de aansluiting met de totale begroting zoals opgenomen in paragraaf 3.7 is wel een financieel totaaloverzicht opgenomen.

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Multi	2.266	2.199	2.193	2.196	2.196	2.200	2.200
GHOR	942	1.269	1.316	1.321	1.321	1.330	1.330
Bevolkingszorg	229	541	563	563	563	576	576
Lasten	3.436	4.009	4.072	4.080	4.080	4.107	4.107
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	3.037	3.255	3.679	3.686	3.686	3.713	3.713
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	953	1.107	1.107	1.107	1.107	1.107	1.107
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	294	81	81	81	81	81	81
Baten	4.284	4.442	4.866	4.874	4.874	4.901	4.901
Resultaat voor bestemming	848	433	794	794	794	794	794
Mutatie reserves	-357	361	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	491	794	794	794	794	794	794
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	491	794	794	794	794	794	794

2a.1 Pijler multi

Binnen de veiligheidsregio wordt samengewerkt tussen gemeenten, politie, defensie, waterschap en andere partijen bij de uitvoering van taken op het terrein van brandweezorg, rampen- en crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening, openbare orde en veiligheid. Binnen de pijler multi zijn de bestuurlijke en operationele activiteiten opgenomen die betrekking hebben op de samenwerking.

In 2019 is het beleidsplan veiligheidsregio voor 2020 tot en met 2023 met betrekking tot de multidisciplinaire taken vastgesteld. Dit beleidsplan beschrijft de ontwikkelingen in het risicoprofiel, wat het continueren van het huidige beleid in houdt en de thema's waarop komende jaren extra op wordt ingezet. Deze thema's zijn: rol van de veiligheidsregio, samenwerking, kwaliteit en informatievoorziening.

Evaluatie Wet Veiligheidsregio's

De Wet veiligheidsregio's wordt geëvalueerd. In de zomer van 2019 is hiertoe een evaluatiecommissie ingesteld. De evaluatie is van belang om zicht te krijgen op het functioneren van het stelsel zoals beschreven in de Wet Veiligheidsregio's, zowel ten aanzien van de bestuurlijke als operationele componenten. Het gaat daarbij om de realisatie van efficiënte en kwalitatief hoogwaardige brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, bevolkingszorg, rampenbestrijding en

crisisbeheersing onder bestuurlijke regie. De evaluatiecommissie heeft tot taak de doeltreffendheid en de effecten van de Wet Veiligheidsregio's en onderliggende regelgeving in de praktijk te onderzoeken en daarbij ook te bezien of de huidige wet bruikbaar is in het licht van actuele en toekomstige dreigingen, maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in de crisisbeheersing. Het is de bedoeling dat de evaluatie zo wordt uitgevoerd dat deze inzicht biedt in wat goed werkt, waar er verbetermogelijkheden zijn, en wat bij knelpunten de oplossingsrichtingen zijn. De evaluatiecommissie brengt uiterlijk eind 2020 haar onderzoeksrapport uit. Het is nog onduidelijk welke beleidsmatige en financiële consequenties voortkomen uit deze evaluatie.

Nieuwe Meldkamer Oost Nederland

In het traject van de meldkamer ontwikkeling in Oost Nederland vragen twee punten de komende tijd extra aandacht. Als de wetswijziging in gaat gedurende 2020 en de meldkamer Oost Nederland operationeel wordt gedurende 2022 dan is er een tussenliggende periode van 25 maanden waarvoor landelijk afspraken gemaakt moeten worden over verantwoordelijkheden, beheer en financiën.

Begin 2019 zijn afspraken gemaakt om de verantwoordelijkheid voor het meldkamerbeheer per 1 januari 2020 over te dragen. Dit betekent dat de huidige (systeem)beheerders die in dienst zijn bij VGGM overgaan naar de politieorganisatie (nieuwe werkgever). Onduidelijkheid over de overgang is

voor deze beheerders een onzekere factor. Gesprekken met de politieorganisatie hierover zijn momenteel volop gaande.

Gelijktijdig met de overdracht van het beheer is landelijk afgesproken dat de totale budgetten van de meldkamer van brandweer en ambulancedienst worden overgeheveld naar de landelijke meldkamerorganisatie onder beheer van de politie. Dat betekent een afroaming van de BDUR per 1 januari 2020 en op landelijk niveau overdracht van het beheerbudget voor de ambulancemeldkamer.

De kosten die VGGM in de periode tot aan het operationeel zijn van de meldkamer Oost Nederland maakt voor de taken die niet worden overgeheveld zullen naar verwachting groter zijn dan het resterende budget. Dit bedrag wordt als maximaal 200.000 per jaar voor de jaren 2020 en 2021 verwacht. Voor deze lasten is vanuit het resultaat over het boekjaar 2019 een bestemmingsreserve gevormd. Over het exacte bedrag kan een nadere schatting worden gemaakt nadat de gesprekken met de politieorganisatie zijn afgerond. De verwachting is dat de financiële kaders voor 2022 en de jaren

daarna wél dekkend zijn voor de uitvoering van de operationele meldkamertaken als gevolg van schaal efficiëntie in het operationeel proces.

Veiligheidsinformatiecentrum

Op dit moment is de (multi) informatievoorziening ten behoeve van opschalingsituaties basaal ingericht. De 5 Veiligheidsregio's die vanaf 2022 samenwerken in de Meldkamer Oost Nederland hebben gezamenlijk informatievoorziening en informatie delen als een belangrijk thema voor de nieuwe meldkamer benoemd. Meer (achtergrond) informatie uit de eigen systemen en uit de systemen van partners op de meldkamer kan de (gezamenlijke) aanpak sterk verbeteren.

De politie kent al haar RTIC (Real-Time Intelligence Center) op de meldkamer. De veiligheidsregio's zijn soortgelijke ontwikkelingen gestart en de RAV's gaan voorzien in één functionaris, die de informatiespil is tussen haar eigen operationele proces en haar samenwerking partners in de meldkamer. Deze ontwikkelingen worden aan elkaar verbonden met als doel om, binnen de wettelijke kaders, elkaar zo actueel mogelijk van informatie te voorzien.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Multi	2.266	2.199	2.193	2.196	2.196	2.200	2.200
Lasten	2.266	2.199	2.193	2.196	2.196	2.200	2.200
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	2.604	2.552	2.546	2.548	2.548	2.553	2.553
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	62	43	43	43	43	43	43
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	92	0	0	0	0	0	0
Baten	2.758	2.595	2.589	2.592	2.592	2.596	2.596
Resultaat voor bestemming	491	396	396	396	396	396	396
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	491	396	396	396	396	396	396
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	491	396	396	396	396	396	396

2a.2 Pijler bevolkingszorg

Gemeenten hebben als onderdeel van het openbaar bestuur een algemene zorgplicht voor hun inwoners en vervullen daarmee een essentiële rol in de crisisbeheersing. De activiteiten kunnen worden verdeeld naar de volgende taken: crisiscommunicatie, acute bevolkingszorg en (preparatie) nafase. In 2018 heeft het algemeen bestuur besloten om de regionale

bevolkingszorgactiviteiten te versterken binnen VGGM. In 2019 is dit besluit geïmplementeerd. In 2020 wordt gewerkt volgens de nieuwe afspraken en het nieuwe beleid. In 2021 evalueren we de nieuwe samenwerkingsovereenkomst die de gemeenten sluiten. De evaluatie wordt ter vaststelling aangeboden aan het Algemeen Bestuur. Voor 2021 zijn geen andere beleidswijzigingen voorzien.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Bevolkingszorg	229	541	563	563	563	576	576
Lasten	229	541	563	563	563	576	576
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	129	254	636	636	636	650	650
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	53	0	0	0	0	0	0
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	75	0	0	0	0	0	0
Baten	257	254	636	636	636	650	650
Resultaat voor bestemming	28	-287	73	73	73	73	73
Mutatie reserves	-357	361	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	-329	73	73	73	73	73	73
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	-329	73	73	73	73	73	73

2a.3 Pijler GHOR

De GHOR draagt zorg voor de coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crisis. Ook adviseert de GHOR gemeenten, andere overheden en organisaties op dat gebied.

Voor 2021 zijn de volgende beleidsmatige ontwikkelingen te benoemen.

informatie-uitwisseling ten tijde van crisis

In 2020 wordt toegewerkt naar netcentrisch werken in de geneeskundige keten. In 2021 is verdere doorontwikkeling noodzakelijk. Daarnaast is het nodig het proces informatie uitwisseling te verbinden met het te ontwikkelen permanent toestandsbeeld capaciteit in de zorgketen.

Permanent toestandsbeeld acute zorg

Nog steeds is sprake van een toenemende druk op de beschikbaarheid van de acute zorg door enerzijds krapte op de arbeidsmarkt en anderzijds een verhoogde vraag naar acute zorg als gevolg van een toename van kwetsbare burgers in de thuissituaties en een steeds ouder wordende groep ouderen. De verwachting is dat deze situatie de komende jaren niet alleen aanhoudt maar ook in ernst en frequentie toe zal nemen. Om (zorg- en maatschappelijke) risico's die hierdoor kunnen ontstaan, op tijd te

signaleren is het van belang een continu inzicht te hebben in de beschikbaarheid van acute zorg. De ketenpartners in de acute zorg kunnen op basis van deze informatie afgestemd op elkaar handelen. Het realiseren van een permanent toestandsbeeld wordt via de AMvB ROAZ bij de acute zorgpartners belegd. De GHOR moet hierop aansluiten en mee ontwikkelen om ten tijde van rampen en crisis uitvoering te kunnen geven aan haar (wettelijke) taak.

Het openbaar bestuur kan op basis van hetzelfde toestandsbeeld zo nodig haar rol nemen als het gaat om (mogelijke) effecten die leiden tot verstoring van de openbare orde en veiligheid.

Toenemende evenementenadvisering

De veiligheidsregio signaleert een toename van risicovolle evenementen. Dit geeft extra druk op de adviserende en voorbereidende rol van de veiligheidsregio. In de komende periode zal de veiligheidsregio en de vergunningverlener (gemeenten) gezamenlijk zich hierop moeten voorbereiden.

De Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen draagt zorg voor de coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crisis. Ook adviseert de GHOR gemeenten, andere overheden en organisaties op dat gebied.

Doelenboom

GHOR			
Regie op voorbereiding van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	Zorginstellingen zijn zich bewust van hun rol en eigen verantwoordelijkheid binnen de zorgketen	- Actuele schriftelijke afspraken met acute- en publieke zorgpartners.	Zorgpartners zijn voorbereid op geneeskundige hulpverlening in geval van rampen en crises
Advisering van andere overheden en organisaties op het gebied van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises	Adviseert over crisisbeheersing (het optreden tijdens rampen en crises of (dreigende) verstoring van de zorg continuïteit)	Adviseren en bieden van ondersteuning aan partners in de zorgketen om hun zorg continuïteit te garanderen	Alle zorgorganisaties kunnen zorg verlenen onder alle omstandigheden, ook tijdens rampen en crises.
	Adviseert over risicobeheersing (het voorkomen van rampen en crises)	Bijdragen aan multidisciplinaire advisering over evenementen en infrastructurele projecten aan gemeenten, andere overheden en bedrijven (mede in relatie met de nieuwe Omgevingswet)	Beperken gezondheidsschade voor inwoners van GM
Het 24/7 in staat zijn om tijdens rampen en crises de geneeskundige hulpverlening te coördineren, aan te sturen en te registreren.	24x7 paraatheid van kwalitatief hoogstaande crisisorganisatie	- Crisisorganisatie die voldoet aan toetsingskader inspectie J&V - Werven en selecteren nieuwe crisisfunctionarissen - beschikbaar hebben van gekwalificeerde crisisfunctionarissen - OTO plan; uitvoeren van activiteiten voor ontwikkeling en blijvende vakbekwaamheid. - Materieel (vervoer, communicatiemiddelen en kleding) permanent op orde	Efficiënt en effectief optreden van de crisisorganisatie tijdens rampen en crises.
	Verbinden van de geneeskundige hulpverlening met openbare orde en veiligheid tijdens crises of rampen.	- informatiemanagement t.b.v. instellingen (m.b.v. GHOR 4all en LCMS) - realiseren van een systeem tbv informatie uitwisseling in de zorgketen in het kader van rampenbestrijding en crisisbeheersing.	
	Visie zelfredzaamheid GHOR en Veiligheidsregio ten uitvoering brengen	- Netwerk bouwen - Analyseren van kwetsbare groepen - Bieden van handelingsperspectieven tijdens rampen en crisis - Adviseren van sociale netwerk en zorginstelling rondom verminderd zelfredzamen. - Samenwerking met andere disciplines - Visie zelfredzaamheid toepassen in oefeningen. -	
In de voorbereiding op en tijdens rampen en crises is er specifiek aandacht voor niet of verminderd zelfredzamen. Er wordt daar waar mogelijk gebruikt gemaakt van de veerkracht van de bevolking.	Voorkomen en beperken van gezondheidsschade van burgers als gevolg van crises, rampen en zware ongevallen.	- inzetten Psychosociale Hulpverlening, Medische milieukunde, Infectieziekten, gezondheidsonderzoek indien nodig. - OTO toepassen/ vakbekwaam houden van betrokken functionarissen. procedures crisisorganisatie op orde brengen c.q. houden	Verminderd zelfredzamen worden zo goed mogelijk ondersteund tijdens rampen en crises. Er wordt tijdens een ramp en crises, daar waar mogelijk, een beroep gedaan op zelfredzame burgers t.b.v. de groep verminderd en niet zelfredzame burgers
Het doelmatig en doeltreffend inzetten van publieke gezondheidstaken	Ondersteunen van bevoegd gezag bij incidenten met (mogelijke)maatschappelijke onrust	- adviseren van bevoegd gezag en inzetten hulpverlening bij incidenten met (mogelijke) maatschappelijke onrust.	- Burgers ontvangen de meeste adequate hulp.
			- Beperken gezondheidsschade
			- Burgers ontvangen de meest adequate hulp.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
GHOR	942	1.269	1.316	1.321	1.321	1.330	1.330
Lasten	942	1.269	1.316	1.321	1.321	1.330	1.330
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	304	449	497	502	502	511	511
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	839	1.064	1.064	1.064	1.064	1.064	1.064
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	127	81	81	81	81	81	81
Baten	1.270	1.594	1.641	1.646	1.646	1.655	1.655
Resultaat voor bestemming	328	325	325	325	325	325	325
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	328	325	325	325	325	325	325
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	328	325	325	325	325	325	325

2b. Programma Brandweezorg

De brandweerorganisatie voert de taken uit op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing zoals omschreven in de Wet Veiligheidsregio's. De brandweer voert daarnaast de multidisciplinaire coördinatie uit in de voorbereiding van de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Het programma valt uiteen in 3 pijlers, namelijk operatie, risicobeheersing en meldkamer.

In 2019 is het beleidsplan brandweer voor 2020 tot en met 2023 vastgesteld. Dit beleidsplan beschrijft de speerpunten in relatie tot ontwikkelingen die op de brandweer afkomen. Deze speerpunten zijn: Vrijwilligheid en paraatheid, risicogerichtheid en meldkamer Oost Nederland.

Voor de periode 2020-2023 wil Brandweer Gelderland-Midden zorgen voor een toekomstbestendige, slagvaardige organisatie met een sterke risicogerichte informatiepositie die anticipeert op maatschappelijke ontwikkelingen. Daarmee willen wij een belangrijke bijdrage te leveren aan een (brand)veiligere samenleving. De prestaties blijven op het afgesproken niveau, waarbij de minimumeisen uit de wet worden

gerespecteerd. Bij de opkomsttijden voldoet de regio niet 100% aan de wettelijk eis. Dit is in de praktijk ook niet haalbaar. Brandweer Nederland werkt aan een nieuwe systematiek, die mogelijk ook voor Gelderland-Midden nieuwe normen met zich mee kan brengen.

Brandweer Gelderland-Midden investeert in haar mensen; zowel in de beroeps en vrijwillige brandweermensen, alsook in de crisisorganisatie en zet deze mensen en het benodigde materieel optimaal en kostenbewust in om de samenleving van dienst te zijn.

Beleidsuitgangspunten regionaal:

- Aanwijsbeleid bedrijfsbrandweer 2018
- Handhavingsbeleid industriële veiligheid 2018
- Visie Basisbrandweezorg 2014
- Visie Uitruk op maat 2014
- Visie Paraatheid 2014
- Visie Specialistische taken 2014
- Visie Brandveilig Leven 2014
- Dekkingsplan 2017

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Onvoorspelbaarheid financiële consequenties project Repressieve beroepsorganisatie Arnhem en Ede-Centrum	Reserveren extra financiële middelen voor personele en materiele aanpassingen
Paraatheid brandweer onder druk als gevolg van afnemende beschikbaarheid vrijwilligers en gevolgen invoering WNRA. Een afnemende beschikbaarheid van vrijwilligers leidt eveneens tot een grotere instroom van nieuwe vrijwilligers. Dit leidt tot hogere opleidingskosten.	Vanuit Brandweer Gelderland-Midden vroegtijdig inspelen op maatschappelijke verandering en landelijke ontwikkelingen van de arbeidsmarkt en het toepassen van een strategische personeelsplanning
Gevolgen 20-jarigenbeleid beroepsbrandweermensen repressieve dienst	Personeelsplanning afstemmen door in- doorstroom en uitstroombeleid
Vergrijzing samenleving en uitbreiding participatiemaatschappij waardoor minder zelfredzame mensen langer zelfstandig wonen	Landelijke gedragsbeïnvloeding risicogroepen, woningcorporaties, verzekeraars, zorgaanbieders e.d., versterken samenwerking met externe partijen en inzet van innovaties die bijdragen aan brandveiligheid
Verscherping milieu regels en invoering milieuzones voor diesel (brandweer)voertuigen met mogelijke versnelde afschrijving wagenpark met bijkomende extra financiële gevolgen	Vroegtijdig anticiperen vanuit investeringsschema en incorporeren in vervangingsschema wagenpark
Beperking capaciteit bluswater vanuit reguliere drinkwatervoorziening door aanpassing waterleidingnetwerk	Aanschaf tankwagens voor borging bluswatercapaciteit brandweer
Extra kosten door afkopen contracten waterleidingbedrijven en verwijderen brandkranen	Vroegtijdig voldoende financiële middelen reserveren. Op de lange termijn reductie kosten onderhoud en beheer brandkranen

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Operatie	27.080	28.358	30.122	30.675	30.675	31.252	31.252
Risicobeheersing	3.963	4.012	4.012	4.012	4.012	4.012	4.012
Meldkamer	1.922	1.830	1.482	1.482	1.482	1.382	1.382
Lasten	32.965	34.200	35.617	36.170	36.170	36.647	36.647
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	35.645	36.503	38.268	38.820	38.820	39.397	39.397
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	5.458	5.635	5.088	5.088	5.088	5.088	5.088
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	1.182	983	983	983	983	983	983
Baten	42.286	43.122	44.339	44.891	44.891	45.468	45.468
Resultaat voor bestemming	9.321	8.922	8.722	8.722	8.722	8.822	8.822
Mutatie reserves	0	107	307	307	307	207	207
Resultaat na bestemming	9.321	9.028	9.028	9.028	9.028	9.028	9.028
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	9.321	9.028	9.028	9.028	9.028	9.028	9.028

2b.1 Pijler operatiën

De activiteiten met betrekking tot operatiën hebben betrekking op het (voorbereiden op) het bestrijden van brand en verlenen van hulp bij ongevallen.

Landelijke agenda brandweezorg 2018-2022

In de landelijke agenda brandweezorg wordt een aantal ontwikkelopgaven benoemd waar Brandweer Nederland de komende jaren zich op richt. In de kern komt het hierbij neer op de volgende ontwikkelopgaven: innovatief samenwerken, risicogericht werken, voor elke taak de juiste maat, vakmanschap versterken, vitale medewerker en organisatie.

Deze landelijke ontwikkelopgaven sluiten goed aan bij de vier kernwaarden die tot uiting zullen komen in het beleidsplan brandweer 2020-2023: Verbinding, Vertrouwen, Vakmanschap en Vitaliteit.

Project Repressieve beroepsorganisatie Arnhem en Ede-Centrum

Het project repressieve beroepsorganisatie Arnhem en Ede-Centrum passen binnen het speerpunt paraatheid van vrijwilligheid uit het beleidsplan brandweer 2020-2023. De uitrukposten Arnhem-Noord, Arnhem-Zuid en Ede-Centrum worden beroepsmatig bemenst. Bij de regionalisering is bewust gekozen om de beroepsorganisatie niet te harmoniseren. Dit leidt tot het gevolg dat binnen VGGM verschillend wordt omgegaan met arbeidsvoorwaarden en loopbaanbeleid. Daarnaast spelen maatschappelijke ontwikkelingen een rol alsmede in wetgeving (o.a. uitspraak Europese hof inzake arrest Matzak), leiden tot:

- Risico in relatie tot de paraatheid voor de post Ede-Centrum;
- Overschrijdingen van de Arbeidstijdenwet;
- Onder-/overbelasting van medewerkers met invloed op werkplezier;

- Een minder efficiënte organisatie;
- Daarmee is de huidige repressieve organisatievorm voor Arnhem en Ede-Centrum niet passend voor de toekomst. Afgelopen jaar is onderzocht op welke wijze bovenstaande knelpunten kunnen worden opgelost en hoe de beroepsorganisatie kan worden geharmoniseerd. Om de kwaliteit van de brandweezorg volgens het dekkingsplan te garanderen is een belangrijk en urgent aandachtspunt het continueren van de paraatheid voor de uitrukpost Ede-Centrum. Om deze paraatheid te continueren wordt geadviseerd om op korte termijn over te gaan tot een 24 uren bezetting in Ede-Centrum. De kosten die hiermee gepaard gaan bedragen circa € 1,5 miljoen structureel. Besluitvorming om te komen tot een 24 uren bezetting is nog niet genomen.

Paraatheid brandweer in relatie tot beschikbaarheid vrijwilligers

Paraatheid brandweer in relatie tot beschikbaarheid vrijwilligers past binnen het speerpunt paraatheid van vrijwilligheid uit het beleidsplan brandweer 2020-2023. Binnen de regio zijn er drie posten met beroeps brandweerpersoneel, de andere 38 posten werken met vrijwilligers, die op basis van vrije instroom opkomen. Geïnterviewd is welke piketregelingen er binnen de regio zijn ter borging van de paraatheid. Deze regelingen worden gezien in het licht van het vrije instroomprofiel en de gewenste situatie. De gewenste situatie is ook weer afhankelijk van de beschikbaarheid van vrijwilligers, met name overdag en in vakantieperiodes. Dit onderwerp is meegenomen in het beleidsplan Brandweer Gelderland-Midden 2020-2023. Landelijk is onlangs een "programmaplan Vrijwilligheid" opgesteld. Aanleiding hiervoor was de aankondiging van het kabinet in het regeerakkoord om voor onderzoek middelen vrij te maken (4x 0,5 mln).

Deze landelijke ontwikkelopgaven sluiten goed aan bij de vier kernwaarden die tot uiting zullen komen in het beleidsplan brandweer 2020-2023: Verbinding, Vertrouwen, Vakmanschap en Vitaliteit.

In-, doorstroom- en uitstroombeleid

In-, doorstroom en uitstroombeleid past binnen het speerpunt paraatheid van vrijwilligheid uit het beleidsplan brandweer 2020-2023. Gesignaleerd wordt dat de tijd dat een vrijwilliger verbonden is aan de organisatie korter wordt. De uitstroom is opgelopen van circa 5% in 2012 naar circa 9% nu. Dit brengt paraatheidsrisico's met zich mee alsmede tekorten op het opleidingsbudget. Daarnaast is het zogenaamde 20-jarigenbeleid een belangrijke ontwikkeling: brandweermensen mogen niet langer dan 20 jaar hun bezwarende functie uitoefenen. De werkgever begeleidt hen naar een passende functie na deze 20 jaar. Dit geldt voor mensen die vanaf 2006 in dienst getreden zijn.

Doel is te komen tot vastgesteld beleid met betrekking tot instroom, doorstroom en uitstroom van repressief personeel (zowel vrijwillig als beroeps) met daarbij een implementatieplan. Het proces van werving en selectie valt hier buiten.

Van aanbod naar vraag gestuurd oefenen

Op dit moment oefenen de eenheden van Brandweer Gelderland-Midden volgens de landelijke leidraad oefenen. Dat betekent dat alle eenheden min of meer hetzelfde programma afwerken. Inmiddels zijn ook landelijke brancherichtlijnen oefenen beschikbaar, die de eenheden meer ruimte geven om te oefenen op basis van de risico's in hun omgeving. Ook vragen onze eenheden zelf om het oefenen gericht te organiseren op basis van de incidenten en risico's die zij in hun werk tegenkomen en ervaren. Het van tijd tot tijd checken van het niveau van vakbekwaamheid van de collega's vormt een onderdeel van deze brancherichtlijnen. Zo kunnen individuele collega's, maar ook ploegen op basis van de resultaten van deze profchecks effectiever oefenen. In 2019 hebben we positieve ervaringen opgedaan met een pilotuitvoering van de profcheck. We zullen de komende jaren de profchecks vaker inzetten en zorgvuldig het proces en de resultaten volgen.

De overgang van aanbod (leidraad) naar vraag gestuurd (brancherichtlijn) oefenen is een grote (cultuur)verandering en vergt meerdere jaren. Het is op dit moment nog niet duidelijk is hoe groot de benodigde financiële en personele inspanningen zijn om deze overgang te voltooien.

Innovatie in oefenen

In samenwerking met collega (buur-)regio's wordt in 2020-2021 bij wijze van proef op beperkte schaal ervaring opgedaan met een Virtual Reality oefenprogramma. Doel hiervan is te kunnen bepalen welke (meer)waarde virtueel oefenen biedt ten opzichte van de huidige werkwijze. Daarbij wordt ook gekeken naar condities, consequenties en middelen. Een businesscase zal gestoeld zijn op

kwaliteit, kosten en inspanningen. Op basis daarvan volgt beoordeling en besluitvorming over een eventuele structurele invoering en toepassing van VR-oefenprogramma's binnen Brandweer Gelderland Midden.

Wagenpark personenvoertuigen in relatie tot duurzaamheid

Het wagenpark van de brandweer bestaat momenteel voornamelijk uit dieselvoertuigen. De maatschappelijke aandacht voor duurzaamheid en de daarmee gepaard gaande ontwikkeling van milieuzones leidt er toe dat ook VGGM nadenkt over een transitie naar een meer duurzame oplossing voor haar personenvoertuigen. De ontwikkeling op het gebied van alternatief aangedreven personenauto's gaan snel. Het is te verwachten dat op het moment van her-aanbesteding van het huidige wagenpark (voorzien vanaf eind 2020) voldoende aanbod is aan emissie loze personenauto's. De prijs van emissie loze voertuigen ligt op dit moment echter een stuk hoger dan de prijs van met fossiele brandstof aangedreven voertuigen. Het ligt in de lijn der verwachting dat deze prijzen op het moment dat het aanbod toeneemt zullen dalen, er is echter geen zekerheid op dat gebied. Op basis van het huidige budget en afschrijvingstermijnen is vervanging naar emissie loze personenwagens nog niet mogelijk. Op het moment van aanbesteden zullen we een nieuwe analyse maken en onderzoeken of het verlengen van de afschrijvingstermijnen een deel van de oplossing kan geven.

Investeringsschema

Bij de regionalisering van de brandweer is een omvangrijk investeringsprogramma vastgesteld waarmee onder meer de structurele vervanging van voertuigen en materialen is geborgd (ca 50 mln). Het vervangingsschema is zodanig dat de afgelopen jaren geld "over" bleef in de wetenschap dat over enkele jaren een omslagpunt zal ontstaan waarna in een beperkt aantal jaar daarna een "tekort" resteert. Bovendien is duidelijk geworden dat veel maar niet alle structurele vervangingen zijn ondergebracht in het investeringsprogramma. Dit betreft veelal materieel boven de sterkte. Hierdoor is het huidige budget te kort om in overeenstemming met het dekkings- en materieelplan alle vervangingen te kunnen uitvoeren. Het tekort is mogelijk op te lossen door een reductie van de specialistische voertuigen. Besluitvorming hierover zal in 2020 plaatsvinden.

Bluswatervoorziening

De primaire bluswatervoorziening (brandkranen) behoort tot de infrastructuur van Vitens in het kader van drinkwatervoorziening. De kwaliteit van drinkwater is hierbij het primaire belang wat soms op gespannen voet staat met voldoende bluswater. De tendens is dat de brandweer steeds minder afhankelijk wordt van de primaire bluswatervoorziening vanuit brandkranen en meer gebruik maakt van andere voorzieningen zoals tankwagens. Op de lange termijn reduceert hiermee

ook de kosten van onderhoud en beheer van brandkranen.

Blusschuim

Ten behoeve van brandbestrijding wordt onder andere gebruik gemaakt van fluorhoudend

blusschuim. Dit fluorhoudend blusschuim is milieu belastend en om die reden wordt gezocht naar een minder milieu belastend blusmiddel. Hiervoor wordt aansluiting gezocht bij landelijke ontwikkelingen om in de toekomst over te kunnen stappen.

Doelenboom

Wat willen we bereiken		Wat gaan we er voor doen	Wat is het beoogd maatschappelijk effect
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestatie 2021-2024	
Effectief optreden bij brand en andere incidenten	Personeel in staat stellen op een professionele en veilige manier te werken	- Landelijke agenda brandweezorg, innovatief samenwerken, risicogericht werken, voor welke taak de juiste maat, vakmanschap versterken, vitale medewerkers en organisatie. Kernwaarden Brandweer Gelderland-Midden, verbinding, vertrouwen, vakmanschap en vitaliteit - Paraatheid brandweer in relatie beschikbaarheid vrijwilligers (aansluiting bij landelijk programmaplan vrijwilligheid) - In-doorstroom- en uitstroombeleid - Project Repressieve beroepsorganisatie Arnhem-Ede-Centrum - Van aanbod naar vraag gestuurd oefenen - Innovatie in oefenen (interregionaal VR-programma) - Blijven investeren in het creëren van een veilig en gezond arbeidsklimaat voor repressieve medewerkers	Minder schade en slachtoffers bij brand en andere incidenten De burger weet wat hij wel, maar ook wat hij niet van de brandweer mag verwachten
	Verbeteren en vervangen van middelen en materieel nodig voor brandbestrijding en andere acute hulp	- Wagenpark in relatie tot duurzaamheid, onderzoeken mogelijkheid gefaseerd overgaan naar duurzaam wagenpark - Overgang van primaire bluswatervoorziening (reguliere drinkwatersysteem) naar alternatieve bluswatervoorziening in eigenbeheer (tankwagens). - Innoveren van informatie-uitwisseling in de veiligheidsketen (bijv. met behulp van geo-informatie, Live-OP, LCMS) - Innovatie op materieel en materiaal in te bedden in onze organisatie. Het gaat hier met name om landelijke ontwikkelingen die ook voor Brandweer Gelderland-Midden van meerwaarde zijn	
	Verbeteren van processen voor dagelijkse brandweezorg en hulpverlening	- Uitruk op maat, waar gewenst doorvoeren van flexibelere repressieve organisatie met behoud van slagkracht - Kennisdeling (landelijk en regionaal) op basis van kenniscentrum, evaluaties en de resultaten van incidentgegevens - Structureel evalueren van brandweerinzetten, incidentgegevens en deze resultaten omzetten in betere werkwijzen - Toewerken naar operationele grenzen, als vervanger van vaste regiogrenzen - Toewerken naar gebiedsgerichte opkomsttijden, in plaats van (nu nog) wettelijke verplichte objectgerichte opkomsttijden (project Rembrand) - Voorbereiding en implementatie van een gezamenlijke meldkamer Oost5	

2b.2 Pijler Risicobeheersing

De activiteiten van risicobeheersing zijn gericht op een gezonde en veilige leefomgeving door de realisatie van: minder branden, minder slachtoffers en minder schade.

Impact omgevingswet en visie risicogerichtheid

De impact omgevingswet en visie risicogerichtheid past binnen het speerpunt risicogerichtheid uit het beleidsplan brandweer 2020-2023. De nieuwe Omgevingswet beoogt een veilige en gezonde fysieke leefomgeving te bereiken en in stand te houden. Na de decentralisaties in het sociaal domein bereiden gemeenten zich voor op deze decentralisatie binnen het fysieke domein. Door deze wetwijziging en de door de Raad van directieuren Veiligheidsregio's, Raad van Regionaal Brandweercommandanten en Raad van directieuren Publieke Gezondheid vastgestelde visie 'De beweging van risicobeheersing naar risicogerichtheid in 2020: Samen zorgen voor échte coproductie!', veranderen de advies- en toezichtrol op het gebied van een gezonde en (brand)veilige leefomgeving. Het heeft de voorkeur om in vroegtijdig stadium aan tafel te zitten zodat de brede scope van veiligheids- en gezondheidsaspecten meegenomen kunnen worden in omgevingsvisies, -plannen en de verdere uitwerking hiervan in de fysieke leefomgeving. In het licht van preventie en het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen is de leefomgeving immers een belangrijke "knop" waaraan gedraaid kan worden. Daarnaast wordt steeds meer van de brandweer gevraagd om flexibel in te spelen op de maatschappelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld ondermijning en illegaliteit. Om ook in de toekomst toegevoegde waarde te hebben investeert de brandweer in de vaardigheden en kennis van medewerkers. De specialist die op afstand plannen en vergunningen beoordeelt, ontwikkelt zich tot een adviseur die zijn rol en inbreng afstemt op de fase in het proces en de betrokken (maatschappelijke) partners. Meer "risicogericht werken" betekent ook voorbereid zijn op complexere vraagstukken (zoals de energietransitie). Naast inhoudelijke expertise vraagt dit communicatieve vaardigheden, overtuigingskracht en samenwerking in netwerken. Ook wordt aangesloten op een ander digitaal-stelsel en informatiehuizen. Middels een programma speelt de brandweer in op de bovengenoemde ontwikkelingen. In 2020 wordt aan het AB van VGGM goedkeuring gevraagd om dit programma tot uitvoering te brengen. In het programma zullen meerdere scenario's worden voorgelegd, waarin de effecten op het budgetair kader van VGGM zijn meegenomen.

Onze omgeving en die van onze partners verandert. Om die reden willen wij een andere rol innemen binnen ons netwerk. Deze verandering leidt tot een andere kijk naar de omgeving en een andere kijk naar onze afdeling door onze partners. Onze langetermijnvisie is om door onze omgeving gezien te worden als expertisecentrum. Het expertisecentrum vervult de behoefte van onze omgeving aan betrouwbare informatie over brand- en omgevingsveiligheid. Zowel van de publieke als private partijen. Als expertisecentrum hebben wij een sterke informatiepositie en komen onderzoek, innovatie, samenwerking (tussen private en publieke partijen), onderwijs, voorlichting en evaluatie van incidenten bij elkaar.

Landelijke herijking Brandveilig Leven

Brandweer Nederland heeft op basis van nieuwe visies en onderzoeken vier speerpunten benoemd voor de toekomst. Zo worden risicogroepen gestructureerd geanalyseerd, wordt op Brandveilig Leven gestuurd door beïnvloeders, worden innovaties gestimuleerd en er wordt geïnvesteerd in de kennis en kwaliteit van het eigen personeel.

Deze speerpunten staan de komende jaren centraal en worden uitgewerkt in concrete acties. Vanuit deelnemende gemeenten is aangegeven dat de risicogroep ouderen bijzondere aandacht verdient. De herijking gaat ervan uit dat de brandweer een goede informatiepositie heeft, maar andere partijen de grootste invloed hebben, zoals gemeenten, verzekeraars, zorgaanbieders, woningbouwcorporaties, cliëntenraden en media. Zij worden volgens de herijking nadrukkelijker ingezet. Dit vergt een andere benadering. Daarnaast is één van de speerpunten dat gedragsbeïnvloeding alleen onvoldoende is en ook ingezet wordt op innovaties die bijdragen aan brandveiligheid.

In 2019 is gestart met het opstellen van een programmaplan Brandveilig Leven, in 2020 zal dit worden afgerond en geïmplementeerd. In het programmaplan wordt beschreven hoe we de eigen medewerkers nadrukkelijker in kunnen zetten om het gedachtegoed te verspreiden, met innovatieve producten die hierbij ondersteunen. Daarnaast wordt beschreven hoe we andere partijen, zoals gemeenten, verzekeraars, zorgaanbieders, woningbouwcorporaties, cliëntenraden en media nadrukkelijker in kunnen zetten.

Doelenboom

Wat willen we bereiken		Wat gaan we er voor doen	Wat is het beoogd maatschappelijk effect
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestatie 2020-2023	
Brandveilige samenleving door minder slachtoffers, minder branden en minder schade	Bewustzijn creëren over (brand)veiligheid bij burgers, bedrijven en (zorg)instellingen.	• Zorgen dat brandveiligheid een integraal onderdeel is van het gemeentelijk integraal veiligheidsplan • Samenwerking met betrokken gemeenten en woningcoöperaties continueren en uitbreiden, zowel voor domeinen wonen, onderwijs en zorg • Voorlichtingssessie in de wijk na een woningbrand • Bedrijven en (zorg)instellingen voeren zelf een brandveiligheidscontrole uit waarmee zij zicht krijgen in het eigen brandveiligheidsniveau • Met gemeenten de rookmelderdichtheid bevorderen en het bewustzijn van de gevaren van koolmonoxide vergiftiging vergroten	Een grotere (brand) veiligheid en een groter veiligheidsgevoel in de samenleving.
	Bijdragen aan brandveiligheid van bedrijven en hun omgeving	• Inzetten Risico Analyse Monitor, waarbij naast bouwkundige zaken en omgevingseffecten ook nadrukkelijke de organisatorische kant worden meegenomen. • Inspelen op en uitvoering geven aan de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging Bouwen	
	Samenwerking met omgevingsdiensten continueren	• Uitvoering geven aan het gezamenlijk uitvoeringsprogramma	
	In beeld hebben van de brandrisico's in een brandrisicoprofiel	• Door ontwikkelen van het brandrisicoprofiel	
Omgevingsrechtproof maken van organisatie	Een toekomstbestendige brandweerorganisatie, die meebeweegt met de maatschappelijke ontwikkelingen en optimaal kan inspelen op de vragen die spelen	• Proactief bijdragen aan een integrale en samenhangende benadering van risico's door het bevoegd gezag met als resultaat een veiliger en gezonder fysieke leefomgeving • Bewegen van regel- naar risicogericht werken zodat we door differentiatie van risico's en vanuit onze specifieke deskundigheid ons kunnen richten op het bevorderen van de fysieke veiligheid bij (vooral) complexe risico's in de samenleving.	Een gezonde en veilige leefomgeving

Wat mag het kosten

[illegible]

2b.3 Pijler meldkamerfunctie

De meldkamerfunctie past binnen het speerpunt Meldkamer Oost-Nederland uit het beleidsplan brandweer 2020-2023.

De activiteiten met betrekking tot de meldkamer hebben betrekking op het ontvangen van noodmeldingen van burgers of professionals en het alarmeren van eenheden in de regio.

De meldkamer activiteiten worden vanaf 2022 gezamenlijk met de Veiligheidsregio's Gelderland Zuid, Noord en Oost Gelderland, IJsselland en Twente uitgevoerd vanuit de nieuw te realiseren

meldkamer Oost Nederland in Apeldoorn. De activiteiten in 2021 zijn erop gericht om deze samenwerking mogelijk te maken, binnen de huidige financiële budgetten. De ambitie is om tot één functionerende meldkamer voor de provincies Gelderland en Overijssel te komen, waarbij één veiligheidsregio de betrokken medewerkers in dienst neemt. Door de samenwerking zijn schaalvoordelen te behalen, welke deels zijn overgedragen aan het Rijk en deels worden ingezet voor kwalitatieve verbeteringen. De belangrijkste verbetering betreft de wijze waarop invulling gaat worden gegeven aan de rol van calamiteiten coördinator.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Meldkamer	1.922	1.830	1.482	1.482	1.482	1.382	1.382
Lasten	1.922	1.830	1.482	1.482	1.482	1.382	1.382
1.1 Crisisbeheersing en brandweer							
Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	1.386	1.447	900	900	900	900	900
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	713	515	515	515	515	515	515
Baten	2.099	1.962	1.415	1.415	1.415	1.415	1.415
Resultaat voor bestemming	178	132	-68	-68	-68	32	32
Mutatie reserves	0	0	200	200	200	100	100
Resultaat na bestemming	178	132	132	132	132	132	132
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	178	132	132	132	132	132	132

2c. Programma GGD

Het programma GGD bevat de activiteiten gericht op de gezondheid beschermende en gezondheid bevorderende maatregelen voor de bevolking of specifieke groepen daaruit, waaronder het voorkomen en het vroegtijdig opsporen van ziekten. Het programma valt uiteen in 3 pijlers, namelijk algemene gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en monitoring & advies. Voor alle pijlers is het moderniseren van het klantcontact een speerpunt.

Moderniseren klantcontact

Er komt meer regie bij de klant. Het doel waar we aan werken is dat klanten ons als GGD weten te vinden op een manier en het moment dat zij willen en nodig hebben. Als GGD zorgen we ervoor dat we blijven aanpassen op de wensen van de klant.

Dit betekent dat:

1. de klant inzicht heeft in het eigen dossier (n.a.v. veranderende wetgeving die naar verwachting in juli 2020 ingaat)

2. de klant zelf zijn afspraken kan inplannen bij enkele afdelingen van de GGD
3. feedback van klanten wordt gevraagd om continue te leren van de wensen van de klant en onze processen hierop aan te passen
4. de klant informatie kan krijgen in de door hem/haar gewenste vorm. De JGZ gaat aan de slag met 24/7 bereikbaarheid en de inzet van niet-face-to-face contacten naast of in plaats van reguliere contacten.

In 2020 wordt de website van VGGM vernieuwd en in de zomer van 2020 wordt een start gemaakt met de aanpassing van de telefooncentrale. Dit wordt afgerond in 2021.

De kosten die gepaard gaan met deze modernisering worden door reallocatie gedekt vanuit de exploitatie.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Onvoldoende (deskundig) personeel	Wettelijke taken uitvoeren maar geen nieuwe taken uitvoeren Duurzame inzet bevorderen Max. inzetten in opleiden medewerkers Herwaardering van functies
Implementatie nieuwe registratie- en archiefsystemen (organisatiebreed)	Tijdelijke medewerkers inhuren voor ondersteuning bij werkzaamheden tijdens implementatie
Uitval ICT-voorzieningen	Noodplan met laptops Overstappen op 2 ^e server
Vervallen of overhevelen naar gemeentefonds van ASG regeling	Aangesloten blijven op landelijke ontwikkelingen Voldoen aan prestatie afspraken ASG-regeling
Dalende incidentie en op middellange termijn mogelijk onvoldoende bevoegd en bekwaam personeel (mn artsen)	Visie op toekomstbestendige organisatie van TBC opstellen i.s.m. GGD NOG en GGD GLZ
Wmo toezicht wordt niet deels gecontracteerd of onvoldoende afgenomen.	Personeel inzetten op andere soorten toezicht (KO, T&P etc.)
Onduidelijk of er een aanbesteding komt van de Medische arrestantenzorg en of de GGD de zorgverlening behoudt-	ZZP'ers minder of niet meer inzetten (niet bij GGD) Bij daling inkomsten ook daling kosten. Aantrekken nieuw personeel of extra opleiden tot forensisch arts van bestaand personeel.
Ketenpartners komen afspraken niet na op het gebied van voorbereid zijn op rampen en crises	- OTO afspraken ketenpartners - Zorgcontinuïteit bij ketenpartners georganiseerd - Evaluatie convenanten en werkafspraken met ketenpartners
Onvoldoende capaciteit evenementenadvies	Continuïteit binnen afdeling geborgd.
Evenementadviezen worden niet overgenomen/opgevolgd	Middels een goede relatie met vergunningverlener, gemeenten overtuigen van toepassen advies t.b.v. vergunningverlening.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
7.1 Volksgezondheid							
Jeugdgezondheidszorg	14.792	16.272	17.176	16.826	16.644	17.287	17.287
Algemene gezondheidszorg	5.836	6.119	6.212	6.158	6.158	6.285	6.285
Monitoring en Advies	1.690	1.748	1.736	1.745	1.736	1.750	1.750
Lasten	22.318	24.140	25.123	24.728	24.537	25.323	25.323
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	17.276	16.664	18.747	18.551	18.551	19.267	19.267
Lokaal aanbod	3.892	6.762	5.742	5.542	5.542	5.742	5.742
BDUR	81	81	81	81	81	81	81
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	5.398	4.190	4.145	4.145	4.145	4.145	4.145
Baten	26.648	27.696	28.714	28.319	28.319	29.234	29.234
Resultaat voor bestemming	4.330	3.556	3.591	3.591	3.782	3.911	3.911
Mutatie reserves	-7	380	346	346	155	25	25
Resultaat na bestemming	4.323	3.936	3.936	3.936	3.936	3.936	3.936
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	4.323	3.936	3.936	3.936	3.936	3.936	3.936

2c.1 Pijler algemene gezondheidszorg

De activiteiten behorend tot de algemene gezondheidszorg dragen bij aan de opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's met inbegrip van gezondheidsbevordering, preventieve maatregelen op het gebied van infectieziekte bestrijding en houden van toezicht op specifieke doelgroepen.

Nota volksgezondheid

Aan de hand van de VTV en input van o.a. VNG, diverse ministeries, gemeenten en GGD-en stelt de minister van VWS een landelijke nota volksgezondheid vast. Deze bevat landelijke prioriteiten op het gebied van PG. De landelijke nota zal een looptijd hebben van 2020 – 2023. De landelijke prioriteiten bieden gemeenten aanknopingspunten voor lokaal beleid. De landelijke nota wordt in maart 2020 verwacht.

In de nota worden vier vraagstukken geprioriteerd:

1. Gezondheid in de fysieke en sociale omgeving
2. Gezondheidspotentieel benutten
3. Druk op het dagelijks leven bij jeugd en volwassenen
4. Vitaal ouder worden

De GGD heeft inmiddels een ambtelijke werkgroep geïnitieerd om samen met de gemeenten te verkennen op welke wijze Gelderland-Midden regionaal kan bijdragen aan deze opgaven.

Ontwikkelingen in het domein fysieke leefomgeving

Opgaven waar we als maatschappij voor staan zijn klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit en de energietransitie. Deze opgaven introduceren nieuwe veiligheids- en/of gezondheidsrisico's. VGGM investeert in het domein overstijgend adviseren van gemeenten, zodat zij een integrale afweging kunnen maken. Hiertoe leggen we verbindingen binnen

VGGM (gezondheid en (brand)veiligheid) en buiten VGGM (Omgevingsdiensten, ruimtelijke ordening, sociaal domein). Ook de omgevingswet introduceert nieuwe instrumenten (o.a. omgevingsvisie en -plan) en stuurt aan op het herzien van processen. Uitgangspunt is dat in toekomst meer ruimte is voor interactie en inbreng van inwoners en initiatiefnemers. Dit vraagt andere wijze waarop deskundigen van VGGM hun kennis inbrengen in ruimtelijke orderingsprocessen en hun adviezen verwoorden.

Forensische Geneeskunde

Het takenpakket Forensische Geneeskunde bestaat uit diverse onderdelen: lijkschouw, euthanasie, medische arrestantenzorg, forensisch medisch onderzoek bij o.a. zedenzaken en forensisch medische expertise kindermishandeling. Op bijna alle onderdelen zijn er ontwikkelingen die consequenties hebben voor de uitvoering en daarmee het takenpakket zoals dat nu wordt uitgevoerd. Er is onzekerheid over een mogelijke aanbesteding van medische arrestantenzorg. In het bovenregionaal samenwerkingsverband met de vijf oostelijke regio's wordt gezamenlijk gereageerd op de ontwikkelingen.

In 2019 is een forse toename van het aantal bloedonderzoeken geconstateerd. De afname van deze bloedonderzoeken is voornamelijk in de avond- en nachturen, waardoor de druk op het piket van de forensisch artsen sterk toeneemt.

De landelijke invoering van FMEK leidt tot intensievere samenwerking tussen Veilig Thuis en Forensische Geneeskunde.

Samenvattend, er zijn diverse landelijke ontwikkelingen die consequenties hebben voor de organisatie van de forensische geneeskunde in Nederland. Concrete oplossingsrichtingen zijn nog

niet bekend. Daarmee zijn ook de organisatorische en financiële consequenties ongewis.

TBC

De expertise van TBC-artsen en verpleegkundigen komt onder druk te staan door de dalende incidentie in Nederland. Daarnaast is de uitstroom van specialistische artsen groot en de instroom beperkt. Eind 2019 moet het plan gereed zijn om een toekomstbestendige TBC-zorg neer te zetten. Dit plan is opgesteld met de drie GGD-organisaties in Gelderland en in verbinding met de ziekenhuizen. Vanaf 2020 worden stappen gezet om dit plan uit te voeren en de TBC-zorg toekomstbestendig neer te zetten.

Toezicht op WMO-instellingen

In 2019 is de GGD als toezichthouder aangewezen door de 11 gemeenten aan de oostkant van de regio (incl. Wageningen). Voor de gemeenten aan de westkant van de regio was de GGD al toezichthouder. In 2020 zal een pilot van start gaan voor proactief toezicht. De resultaten worden eind 2020 verwacht en vanaf 2021 zal het proactief toezicht structureel geïmplementeerd worden.

Zorg en Veiligheid

Sinds de decentralisaties zijn gemeenten verantwoordelijk voor passende zorg en ondersteuning van haar inwoners. In de praktijk zien we dat complexe casuïstiek vraagt om een integrale, casusgerichte (keten)benadering en zowel zorg- als veiligheidsaspecten bevat. Denk aan personen met verward gedrag, kindermishandeling en huiselijk geweld. De komende periode staat in het teken van een aantal ontwikkelingen.

- Makkelijker in beeld hebben welke andere hulpverleners betrokken zijn bij mensen met een kwetsbaarheid zoals verward gedrag, zodat er beter en sneller kan worden doorverwezen en/of een integraal plan van aanpak kan worden opgesteld. Dit wordt vanaf januari 2020 mogelijk met hulp van 'Sluis GM'. In 2020 wordt in de gemeenten Arnhem en Ede een pilot uitgevoerd. De resultaten van de pilots vinden hun weerslag in adviezen ten behoeve van 2021 en verder.
- Per 1 januari 2020 treedt Wet verplichte ggz in werking. Op dit moment vindt uitwerking van

een deel van de uitvoeringstaken door VGGM plaats. Het ligt voor de hand het wettelijk vereiste regionale overleg Wvvgz in verbinding te brengen met de sturing Zorg & Veiligheid. In 2020 wordt ervaring opgedaan met de uitvoering van de Wvvgz. Dit kan leiden tot bijstelling per 1 januari 2021.

- In 2020 worden concrete pilots gestart rond het meldpunt niet-acuut (project met subsidie ZonMw, looptijd 1.10.2019 – 1.3.2020 en doorloop naar 31.9.2020). binnen dit project wordt de verbinding gelegd met het meldpunt acuut en de meldfunctie Wvvgz. Consequenties voor 2021 zijn nog niet bekend.
- Per 1 januari 2021 vindt de decentralisatie van Maatschappelijk Opvang en Beschermd Wonen plaats. Dit leidt tot verschuivingen in verantwoordelijkheden en financiering van centrumgemeenten naar regiogemeenten. Consequenties voor (regionale) visie, capaciteit, werkprocessen en rollen van o.a. VGGM voor 2021 zijn nog niet bekend.

Bovenstaande ontwikkelingen raken de taak en positie van het team OGGZ binnen GGD Gelderland-Midden.

Daarnaast is er een wetsvoorstel Regulering Sekswork in de maak. Voorstel m.b.t. vergunningstelsel prostitutie wordt waarschijnlijk in 2020 ingediend. Onderdeel van het aanvragen van een vergunning is een 'zelfredzaamheidsgesprek'. Voor de uitvoering hiervan wordt aan de GGD gedacht.

Sturing Zorg & Veiligheid

In het Algemeen Bestuur van VGGM d.d. 30.10.2019 heeft een voorstel voorgelegd met als doel gemeenten beter in positie te brengen om de regie op de brede zorg- en veiligheidsthema's zo goed en tevens zo lokaal mogelijk te organiseren. In 2020 worden adviezen opgeleverd bestaande uit een analyse van het themagebied Zorg en Veiligheid en de wijze waarop een bestuurlijk overleg vormgegeven kan worden. Daarnaast zal separaat een traject worden gestart ten aanzien van de governance en positionering van Veilig Thuis.

Doelenboom

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties	Maatschappelijk effect
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Signaleren en bestrijden van infectieziekten + monitoren vaccinatiegraad	- Afhandelen van meldingen van infectieziekten - Preventieve activiteiten om infectieziekten te voorkomen - Voorlichting en advies over hygiëne en gezondheid - Bijdragen aan kennisontwikkeling en activiteiten t.b.v. antibioticaresistentie en infectiepreventie	Beperken verspreiding besmettelijke infectieziekten en daarmee verminderen ziektelast
	Opsporen van TBC en behandelen van patiënten	- Screening TBC - Consulten TBC - Behandeling actieve en latente TBC - Bron- en contactopsporing - Preventie/voorlichting	
	Het bevorderen en beschermen van risicogroepen tegen soa's	- Screening op SOA - Consulten Soa en Sense - Consulten PrEP (i.o.) - Behandeling SOA - Bron- en contactopsporing - Voorlichting aan jongeren en risicogroepen - Preventieve activiteiten	
	Beschermen van reizigers en voorkomen van verspreiding ziekten bij terugkeer	- Reizigersconsulten - Groepsvaccinaties (bedrijven, zorginstellingen e.d.) - Vaccinaties op maat (i.o.) - Voorlichting risicogroepen	
	Beschermen van inwoners tegen gezondheidsrisico's en bevorderen van een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag	- (Pro)actief adviseren over gezondheidsrisico's op gebied van milieu en RO - (Pro)actief adviseren over hoe de inrichting van de leefomgeving de gezondheid kan bevorderen - Adviseren over gezondheidsrisico's van gevaarlijke stoffen (koude en warme fase) - Ondersteunen van gemeenten bij invoering Omgevingswet en borging van gezondheid in omgevingsvisies en -plannen om gezondheid hierin te borgen - Voorlichting over o.a. asbest, eikenprocessierups, gewasbeschermingsmiddelen kwik, hitte, houtkachels en windmolens	Een gezonde en veilige leefomgeving voor de inwoners van Gelderland-Midden
	Voorkomen van dakloosheid sociaal kwetsbare inwoners	- Meldpunt Ontruiming - Meldpunt vroegsignalering voor risicovolle schulden - Meldpunt dreigende waterafsluiting (Vitens)	Voorkomen van verdere teloorgang, ontruiming of overlast en het toeleiden (van zorgmijders) naar zorg, dan wel organiseren van hulpverlening
	Cliënten maatschappelijke opvang in beeld hebben en waar nodig toeleiden naar passende hulpverlening	- Intake (dreigend) dak- en thuisloze individuen en gezinnen - Verpleegkundig spreekuur dak- en thuislozen - Passende begeleiding organiseren voor bezoekers Spoorhoek Arnhem	
	Bieden van kennis en ondersteuning aan inwoners, gemeenten en partners bij multi-problematiek	- Centraal meldpunt OGGZ - Meldpunt Onverzekerdenzorg - Project Woonhygiëne	

		- (pro) actief adviseren over verbeterpunten ketensamenwerking	
	Bevorderen afstemming en samenwerking keten	- Beheren Verwijsindex	Bevorderen 1 gezin – 1 plan (voorkomen langs elkaar heen werken hulpverleners)
	Uitvoeren forensisch geneeskundige zorg	- Lijkschouw bij vermoeden van niet-natuurlijke dood en bij euthanasie.	Zorgen dat politie en OM op de hoogte zijn (van vermoedens) van niet-natuurlijke dood
		- Uitvoeren forensisch medisch onderzoek bij incidenten, huiselijk geweld, zedenzaken, kindermishandeling, etc. - Afname testen t.b.v. alcohol- en drugscontroles politie - Opstellen letselbeschrijvingen	Onderzoeken en beschrijven van letsels t.b.v. onderzoek politie en OM
		- Uitvoeren medische arrestantenzorg - Adviseren van politie (insluitadviezen e.d.)	Bieden van medische zorg aan arrestanten
	Monitoren van de gezondheid van de inwoners van Gelderland-Midden	- elke 4 jaar een gezondheidsmonitor uitvoeren onder jongeren, volwassenen en ouderen om de gezondheidstoestand te beschrijven - Integrale rapportages opleveren op basis van cijfers vanuit de monitors, vanuit JGZ en vanuit andere afdelingen van VGGM - Adviseren over de trends in die worden gezien in de monitoring - Het doen van verdiepend onderzoek en analyses op eigen initiatief en op verzoek van gemeenten en ketenpartners	Bijdragen aan een beeld van de gezondheid van inwoners van Gelderland-Midden en bijdragen aan goed onderbouwde gezondheidsbeleidsbesluiten van gemeenten
Het houden van toezicht	Uitvoeren van toezicht op de kinderopvang	- Uitvoeren van jaarlijkse onderzoeken bij kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en gastouderbureaus - Uitvoeren van onderzoek bij aanvraag nieuwe opvanglocatie - Uitvoeren onderzoeken bij gastouders - Uitvoeren overige onderzoeken bij KDV, BSO, GOB en GO	Toezien op een veilige en kwalitatief goede omgeving voor kwetsbare groepen (kinderen, cliënten, etc.) en gemeenten adviseren t.b.v. handhaving
	Uitvoeren van toezicht op jeugdverblijven /internaten	- Deelname aan landelijke pool en uitvoeren onderzoek bij jeugdverblijven/internaten in Oost-Nederland	
	Uitvoeren toezicht op WMO-instellingen	- Onderzoek (laten) doen bij aanbieders van Wmo ondersteuning en begeleiding waar sprake is van calamiteiten. - Inspecties uitvoeren bij aanbieders van Wmo ondersteuning en begeleiding (dagbesteding, begeleid en beschermd wonen, ambulante zorg, PGB e.d.)	
	Uitvoeren toezicht op vergunde bedrijven	- Inspecties uitvoeren en adviseren van • ondernemers in de tatoeage, permanente make-up en piercingbranche • (tijdelijke) huisvesting van vluchtelingen en statushouders • seksbedrijven	Toezien op de hygiënevoorwaarden en gemeenten adviseren t.b.v. vergunningverlening

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
7.1 Volksgezondheid							
Algemene gezondheidszorg	5.836	6.119	6.212	6.158	6.158	6.285	6.285
Lasten	5.836	6.119	6.212	6.158	6.158	6.285	6.285
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	2.982	2.488	2.625	2.651	2.651	2.699	2.699
Lokaal aanbod	1.558	2.327	2.327	2.247	2.247	2.327	2.327
BDUR	81	81	81	81	81	81	81
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	3.240	3.065	3.020	3.020	3.020	3.020	3.020
Baten	7.861	7.961	8.053	7.999	7.999	8.126	8.126
Resultaat voor bestemming	2.025	1.841	1.841	1.841	1.841	1.841	1.841
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	2.025	1.841	1.841	1.841	1.841	1.841	1.841
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	2.025	1.841	1.841	1.841	1.841	1.841	1.841

2c.2 Pijler jeugdgezondheidszorg

De activiteiten behorend tot de jeugdgezondheidszorg zijn het op systematisch wijze volgen en signaleren van gezondheid bevorderende en – bedreigende factoren, het vroegtijdige opsporen van en preventie bieden aan specifieke stoornissen alsmede het actief zorgdragen voor vaccinaties.

In 2019 verscheen een publicatie van het Nederlands Jeugd Instituut over het gebruik van de jeugdzorg in Nederland. De daarin vertolkte zienswijze sluit aan bij de zienswijze die binnen VGGM in ontwikkeling is voor het meerjarenplan 2022-2024. Het zorggebruik is in de loop der jaren sterk gegroeid: kreeg twintig jaar geleden ongeveer 1 op de 27 kinderen en jongeren jeugdzorg, nu is dat 1 op de 8. De groei zwakt wel enigszins af, maar het zorggebruik is nog steeds hoog. Het essay beschrijft drie hoofdoorzaken van deze groei.

- Ontwikkelingen in het opgroeien en opvoeden van kinderen.** Psychosociale problematiek lijkt niet toe te nemen, wel het aantal echtscheidingen, prestatiedruk en problematisch social-media gebruik. Maar er is ook een hoge geluksnorm, gewone obstakels worden benaderd als een probleem, er is veel aandacht voor allerlei risicofactoren en beschermende factoren blijven onderbelicht. Dat alles wekt de indruk dat opgroeien en opvoeden een moeilijke onderneming is.
- Het nieuwe stelsel.** De overheveling van de jeugdzorg naar de gemeenten (2015) leidde tot de opgave om het zorggebruik te verminderen door een transformatie van het stelsel. Maar gemeenten hebben weinig invloed op de instroom via belangrijke verwijzers naar de jeugdzorg: artsen en rechters. Tevens blijkt uit

recente cijfers dat ook gemeenten een stevige bijdrage leveren aan de hogere instroom.

- Hoge verwachtingen over en tegelijkertijd de beperkte stand van de kennisontwikkeling van de preventie en de jeugdzorg.** Professionals lijken veiligheidshalve vaak te kiezen voor de inzet van zorg, terwijl de resultaten van die zorg beperkt bewezen zijn.

Extra geld om de groei van het zorggebruik op te vangen is niet voldoende. Er is zelfs een risico dat extra geld de groei in stand houdt. Om een beter functionerend stelsel te krijgen zijn een aantal zaken nodig namelijk versterking van de basis (gedeelde visie); versterking van preventie; verbetering eerstelijns; intensieve hulp met duurzame effecten en focus op aanpak belangrijkste maatschappelijke vraagstukken.

Wat kan de Jeugdgezondheidszorg betekenen:

De jeugdgezondheidszorg geeft alle toekomstige ouders een steuntje in de rug, signaleren vroegtijdig hechtingsproblemen of schoolziekteverzuim en grijpt in met bewezen effectieve maatregelen. De jeugdgezondheidszorg volgt bijna alle kinderen in Nederland op meerdere momenten in hun leven. Zij adviseren, stellen ouders gerust of verwijzen door waar nodig. Zij voeren het goede gesprek over vaccineren, gezonde voeding of gezond gedrag. Zij investeren in het gewone opgroeien en opvoeden, in het normaliseren en demedicaliseren. De jeugdgezondheidszorg werkt samen met basisvoorzieningen en eerstelijns zorg, aan preventie en gelijke kansen voor alle kinderen.

Kansrijke Start

Kansrijke Start kent drie sporen voor, tijdens en na de zwangerschap. Nu Niet Zwanger (NNZ) is een interventie die past binnen het eerste spoor (vóór de zwangerschap). De doelstelling van NNZ is het

vergroten van de regie op een kindervens en het daarmee voorkomen van ongeplande en ongewenste zwangerschap bij kwetsbare (potentiële) ouders. In 2019 is gemeente Arnhem gestart met deelname aan het landelijke programma. De inhoudelijk coördinator die casuïstiek oppakt, is werkzaam bij de GGD. In 2020 wordt het pilottraject geëvalueerd en worden aanbevelingen geformuleerd voor het al dan niet structureel neerzetten van deze voorziening. Binnen de JGZ focust men zich met name op het derde spoor. Een van de aandachtspunten hierbij is de vraag hoe binnen de JGZ weer meer nadruk gelegd kan worden op de kerntaak 'ondersteunen van ouders bij het opvoeden en opgroeien van kinderen door normaliseren'. Hierbij kan bijv. gedacht worden aan vormen waarbij ouders en jongeren contactmomenten niet meer individueel maar in groepsverband aangeboden krijgen. Minister de Jonge heeft in het actieprogramma Kansrijke Start aangekondigd 'het prenatale huisbezoek' (PHB) op te willen nemen in de WPG. Dat betekent dat gemeenten een wettelijke verantwoordelijkheid krijgen om prenatale huisbezoeken voor kwetsbare gezinnen in te kopen bij de jeugdgezondheidszorg. Voor de uitvoering van deze taak zal het Rijk structureel 3,5 miljoen beschikbaar stellen. De wetswijziging, die hiervoor noodzakelijk is zal naar verwachting minimaal een jaar in beslag nemen waardoor implementatie niet eerder wordt verwacht dan per 1 januari 2021. Hoe verdeling van de gelden over de 25 GGD-regio's zal plaatsvinden is nog een onduidelijk. Hiervoor worden nu diverse scenario's ontwikkeld. Afhankelijk van de definitie van kwetsbaarheid zal de inzet van

prenatale huisbezoeken de huidige kosten voor gemeenten verdubbelen (5% van alle geboortes krijgen een PHB) of vervelvoudigen (alle eerste kinderen krijgen een huisbezoek). Nu wordt het PHB door alle 15 regiogemeenten ingekocht als lokaal aanbod.

Rijksvaccinatieprogramma 0-26 jaar

In navolging op de brief van staatssecretaris P. Blokhuis 'Verder met Vaccineren', van november 2018, worden er ook in 2020 en 2021 wijzigingen aangebracht in het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Deze wijzigingen hebben directe invloed op het volume van vaccinaties en de wijze waarop VGGM invulling geeft aan het de uitvoering van het RVP. In 2020 betreft dit tenminste: structurele inbedding van de Meningokokken ACWY vaccinatie voor 14 jarigen, invoering van de Rotavirus vaccinatie voor risicozuigelingen (8%) en start met vaccineren van spijtoptanten tot 26 jaar. Voor 2021 staat het verschuiven van de HPV naar 9 jaar en het aanbieden van de HPV aan jongens op de agenda. Daarmee samenhangend vindt een grote inhaalcampagne van de tussenliggende cohorten plaats. Wellicht leidt dit ook tot verschuivingen van de huidige 9-jaarsprikken voor BMR en DTP. Ook wordt er gesproken over invoering van een griepvaccinatie voor 0-2 jarigen. De huidige bekostigingsafspraken met gemeenten eindigen per 1-1-2021. Nieuwe afspraken hieromtrent worden in 2020 voorbereid. Tevens speelt in 2020 een landelijke verkenning en herijking van de inrichting en uitvoering van het RVP.

Doelenboom

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties	Maatschappelijk effect
Veilig en gezond opgroeien van alle kinderen en jongeren in Gelderland-Midden	Uitvoeren basispakket JGZ	- Aanbieden van contactmomenten conform Landelijk Professioneel Kader en professionele richtlijnen	Creëren van een gezonde en veilige basis voor alle kinderen, met gelijkwaardige kansen in de maatschappij
	Aanbieden van extra zorg voor kinderen en jongeren met extra zorgbehoeften	- Aanbieden van extra contactmomenten	
Proactief inspelen op behoeften van gemeenten, ouders en jongeren op het gebied van jeugd gezondheidszorg	Uitvoeren lokaal aanbod JGZ	- Aanbieden zorg op maat - Differentiatie in aard, frequentie en discipline van contactmomenten	
Optimale start voor alle kinderen	Aanbieden van zorg op maat in eerste 1000 dagen van het kind	- Uitvoeren pre- en perinataal aanbod - o Prenataal huisbezoek - o Voorzorg - o Stevig Ouderschap (pre- en postnataal) - o Samen Starten - Participatie JGZ preventieagenda - Participatie Kansrijke Start	
Bevorderen gezondheid van 'nieuwkomers' in onze gemeenten	Uitvoeren Publieke Gezondheidszorg voor asielzoekers (PGA)	- JGZ 0-18 jarigen - IZB-preventie en –bestrijding - THZ - Tbc-preventie en –bestrijding - Gezondheidsbevordering	

		- Individuele seksuele gezondheidszorg en preventie van soa/hiv - Afstemming en participatie in de lokale zorgketen	
Optimale vaccinatiegraad van kinderen en jongeren	Minimaal 95% van kinderen en jongeren (WHO norm) is gevaccineerd conform RVP	- Uitvoeren Rijksvaccinatieprogramma	Voorkomen van betreffende infectieziekten op individueel- en populatieniveau
Behouden en verstevigen van de unieke kennispositie op het gebied van jeugdgezondheid	Informeren en adviseren van gemeenten over gezondheidsbeleid	- Opstellen Integrale Jeugdrapportage - Gezondheidsmonitor - o Kindmonitor - o Jeugdmonitor	Input leveren voor gemeentelijke beleidsontwikkeling
Sluitend aanbod van preventieve en gespecialiseerde zorg	Samenwerking in sociaal domein versterken	Deelname in netwerkoverleggen en lokale coalities	- Optimaal aanbod van zorg voor alle kinderen en jongeren - Voorkomen van versnippering van aanbod

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
7.1 Volksgezondheid							
Jeugdgezondheidszorg	14.792	16.272	17.176	16.826	16.644	17.287	17.287
Lasten	14.792	16.272	17.176	16.826	16.644	17.287	17.287
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	13.461	13.325	15.223	14.994	14.994	15.645	15.645
Lokaal aanbod	2.298	4.435	3.415	3.295	3.295	3.415	3.415
BDUR	0	0	0	0	0	0	0
Zorgverzekeraars	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten	2.088	1.088	1.088	1.088	1.088	1.088	1.088
Baten	17.847	18.847	19.726	19.376	19.376	20.147	20.147
Resultaat voor bestemming	3.055	2.575	2.550	2.550	2.732	2.860	2.860
Mutatie reserves	-7	310	335	335	153	25	25
Resultaat na bestemming	3.048	2.885	2.885	2.885	2.885	2.885	2.885
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	3.048	2.885	2.885	2.885	2.885	2.885	2.885

2c.3 Pijler Monitoring & Advies

De activiteiten binnen de pijler Monitoring & Advies zijn gericht op het systematisch vergaren van gezondheidsinformatie binnen de regio in brede zin, het analyseren van deze informatie en gemeenten adviseren naar aanleiding van gesignaleerde ontwikkelingen.

Gezondheidsmonitor 2020

In het najaar van 2020 zal de vierjaarlijkse gezondheidsmonitor worden uitgevoerd. In elke gemeenten worden inwoners van 19 jaar en ouder door middel van een steekproef geselecteerd om een vragenlijst in te vullen over hun gezondheid en welzijn. Gemeenten kunnen er lokaal voor kiezen om de steekproef op te hogen zodat informatie op wijk- of kernniveau beschikbaar komt. De GGD is hierover in gesprek met de ambtenaren PG.

Doelenboom

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd effect?
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties	Maatschappelijk effect
Het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid	Monitoren van de gezondheid van de inwoners van Gelderland-Midden	- elke 4 jaar een gezondheidsmonitor uitvoeren onder jongeren, volwassenen en ouderen om de gezondheidstoestand te beschrijven - Integrale rapportages opleveren op basis van cijfers vanuit de monitors, vanuit JGZ en vanuit andere afdelingen van VGGM - Adviseren over de trends in die worden gezien in de monitoring - Het doen van verdiepend onderzoek en analyses op eigen initiatief en op verzoek van gemeenten en ketenpartners	Bijdragen aan een beeld van de gezondheid van inwoners van Gelderland-Midden en bijdragen aan goed onderbouwde gezondheidsbeleidsbesluiten van gemeenten

Wat mag het kosten

[illegible]

2d. Programma Ambulancezorg

Het programma ambulancezorg heeft tot taak om acute zorg te verlenen aan zieken en gewonden. Het programma is opgedeeld in 2 pijlers, namelijk zorgcoördinatiecentrum en mobiele zorg.

Wetgeving ambulancezorg

De ordening van de ambulancezorg is sinds 2013 geregeld in de Tijdelijke wet ambulancezorg (Twaz). Deze wet is van tijdelijke aard en was oorspronkelijk bedoeld met een looptijd tot 1 januari 2018. Omdat het niet is gelukt om voor 1 januari 2018 een nieuwe regeling ambulancezorg op te stellen werd de Twaz met drie jaar verlengd tot 1 januari 2021. De tijdelijke wet loopt af en moet per 1 januari 2021 vervangen zijn. In de zomer van 2019 is een voorstel naar de Tweede Kamer verzonden door de minister van Medische Zaken en Sport met contouren voor nieuwe wetgeving van de ambulancezorg. De minister wil de continuïteit, permanente beschikbaarheid en goede kwaliteit van de ambulancezorg behouden. Daarom wil hij de huidige aanbieders van ambulancezorg voor onbepaalde tijd een aanwijzing geven. De continuïteit van de

ambulancesector is erbij gebaat om de ambulancediensten een aanwijzing te geven voor onbepaalde tijd. De minister VWS verwijst naar de ontwikkeling van een kwaliteitskader ambulancezorg dat moet bijdragen aan breed gedragen kwaliteitsnormen en indicatoren voor de ambulancezorg.

Samenwerking met Gelderland-Zuid

Met buurregio Ambulancezorg Gelderland-Zuid is de samenwerking de afgelopen jaren toegenomen. Zo wordt er vanaf medio november gewerkt met een gezamenlijke meldkamer in Arnhem, is er een voorstel ingediend voor een gezamenlijke materialencommissie en verzorgen beide regio's gezamenlijk de scholing vanaf één locatie. In 2020 wordt verkend op welke onderwerpen Ambulancezorg G-M en G-Z vanaf 2021 nog meer kunnen samenwerken.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Onvoldoende (gekwatificeerd) personeel	- Duurzame inzetbaarheid bevorderen; maximaal opleiden van nieuwe medewerkers - Ambulancebijstandsplan - Inhuur derden - Efficiënter scholing geven zodat opgeleid personeel beschikbaar wordt in de paraatheid
Sluiting (delen) locaties	- Andere locaties/opkomstplaatsen bepalen in overleg met de brandweer. - Meldkamer: 'fall-back' naar andere regio.
Uitval ICT-voorzieningen	Meldkamer: Uitwijkplan lokaal en landelijk hanteren.
Wetsverandering, verlichte aanbesteding?	- Sectoraal afstemmen koers wetswijziging. - Vooraf nadenken over inrichting 'verlichte' aanbesteding.
Tekort materialen/middelen	Tijdelijk overhevelen materiaal naar andere post.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
7.1 Volksgezondheid							
Zorgcoördinatie	2.006	1.623	1.622	1.622	1.622	1.622	1.622
Mobiele zorg	17.105	18.861	18.322	19.296	19.296	19.296	19.296
Lasten	19.111	20.483	19.943	20.918	20.918	20.918	20.918
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	134	0	0	0	0	0	0
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	175	174	174	174	174	174	174
Zorgverzekeraars	19.367	21.062	21.062	21.062	21.062	21.062	21.062
Overige baten	1.360	937	1.371	1.371	1.371	1.371	1.371
Baten	21.035	22.173	22.608	22.608	22.608	22.608	22.608
Resultaat voor bestemming	1.924	1.690	2.664	1.690	1.690	1.690	1.690
Mutatie reserves	-337	0	-975	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	1.587	1.690	1.690	1.690	1.690	1.690	1.690
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	1.587	1.690	1.690	1.690	1.690	1.690	1.690

2d.1 Mobiele zorg

Beschikbaarheid

Spreiding- en beschikbaarheidskader RIVM
Ieder jaar berekent het RIVM voor de ambulancesector het aantal diensten dat de regionale ambulancevoorzieningen op de weg moet staan. De dekking voor een gebied is gebaseerd op standplaatsen en gaat uit van het principe van 'open grenzen' en de bereidheid van regio's om elkaar incidenteel te helpen bij zorgvragen in grensgebied van twee regio's. In het actieplan ambulancezorg staat aangegeven dat het huidige Landelijke Referentiekader Spreiding- en Beschikbaarheid verder kan worden verbeterd. Ook knelpunten rondom structurele en incidentele burenhulp in grensgebieden van regio's worden daarmee opnieuw bekeken. In 2020 zullen verdere stappen worden gezet met een herijking van het Spreiding- en

Beschikbaarheidskader van het RIVM, dat vanaf 2021 van kracht zal zijn.

Standplaatsen

Wijzigingen in demografie, nieuwe infrastructuur en nieuwbouw van woningen maken dat Ambulancezorg G-M de plaatsing van haar ambulanceposten wil herzien, zodat de meest optimale dekking in de regio wordt bereikt. In 2019 zijn eerste stappen gezet met het in kaart brengen van de dekking van de regio vanaf de huidige standplaatsen en zijn alternatieven verkend voor nieuwe locaties. In 2020 zullen verdiepende gesprekken plaatsvinden met betreffende gemeenten en zorgverzekeraars om duidelijkheid te krijgen over andere locaties die een bijdrage leveren aan de dekking van de regio.

Doelenboom

Nota Goede ambulancezorg	Wat willen we bereiken?		Wat gaan we ervoor doen?	Wat is het beoogd maatschappelijk effect?
	Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties	
Bereikbare en beschikbare zorg	De patiënt kan 24/7 de ambulancedienst bereiken	De patiënt voorzien van tijdige ambulancezorg	- A1 binnen 15 min - A2 binnen 30 min - In absolute aantallen meer ritten op tijd in 2020 dan in 2019	De patiënt zo snel mogelijk naar de juiste zorg leiden.
Bereikbare en beschikbare zorg	De juiste zorg op de juiste plek door de juiste zorgverlener op het juiste moment	In 2025 wendt de patiënt met een acute zorgvraag zich tot het regionale loket voor de acute zorg.	Opzetten zorgcoördinatiecentrum	Ongeacht de zorgvraag van een patiënt komt, hij/zij wordt geholpen door de juiste zorgverlener.
Patiënt centraal	De patiënt weet waar de ambulancedienst voor staat.	Potentiële patiënten richten zich met de juiste zorgvraag tot de ambulancezorg	Patiëntervaringen worden ingezet in het optimaliseren van de zorgverlening	De zorgverlening is patiëntgericht.
Veiligheid	Veilige zorgverlening	Leveren van zorg in een veilige werkomgeving	Certificering informatie-beveiliging behaald	Veiligheid patiënt optimaal gewaarborgd.
Professionaliteit en professionele standaard	Leveren van goede ambulancezorg	Ambulancezorg G-M houdt zich aan landelijke richtlijnen en wetgeving voor goede ambulancezorg	- Medewerkers zijn optimaal (bij)geschoold - Er is inzicht in de vaccinatiestatus van medewerkers - Doen van VIM meldingen - Alle medewerkers zijn bevoegd en bekwaam - Klachten worden binnen 31 dagen teruggekoppeld aan de klager.	De patiënt ontvangt hoge kwaliteit van zorg.
Professionaliteit en professionele standaard / samenwerken	Verantwoorde ambulancezorg bij rampenbestrijding en crisis-beheersing	Werken volgens GGB	Deelname aan Multirealistisch Oefenen en TECC door alle medewerkers van de rijdende dienst.	Medewerkers optimaal getraind in het verlenen van grootschalige geneeskundige hulpverlening
Samenwerken	Meerwaarde voor de keten van acute zorg door kennisdeling en samenwerking met partners binnen de sector	Knelpunten in acute zorg dienstverlening zoveel mogelijk voorkomen	- Doen van meldingen kindermishandeling en huiselijk geweld bij Veilig Thuis. . - Participeren in ROAZ overleggen - Meldingen over ketenpartners bespreken en verbeterafspraken maken	Doelmatige, goed afgestemde keten van diensten op het gebied van acute en opgeschaalde gezondheidszorg

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
7.1 Volksgezondheid							
Mobiele Zorg	17.105	18.861	19.296	19.296	19.296	19.296	19.296
Lasten	17.105	18.861	19.296	19.296	19.296	19.296	19.296
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	0	0	0	0	0	0	0
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	62	62	62	62	62	62	62
Zorgverzekeraars	17.746	19.415	19.416	19.416	19.416	19.416	19.416
Overige baten	1.346	925	1.360	1.360	1.360	1.360	1.360
Baten	19.154	20.402	20.838	20.838	20.838	20.838	20.838
Resultaat voor bestemming	2.049	1.541	1.541	1.541	1.541	1.541	1.541
Mutatie reserves	-337	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	1.712	1.541	1.541	1.541	1.541	1.541	1.541
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	1.712	1.541	1.541	1.541	1.541	1.541	1.541

2d.2 Zorgcoördinatie

Meldkamerdomein

In het voorjaar van 2019 is het onomkeerbare besluit genomen om de gemeenschappelijke meldkamers van Gelderland-Zuid en Gelderland-Midden samen te voegen op de meldkamer in Arnhem. Per eind 2019 zullen ook de meldkamers ambulancezorg van Gelderland-Zuid en Gelderland-Midden vanaf één locatie in Arnhem hun meldkamerfunctie vervullen. Deze samenvoeging maakt het mogelijk om in beperkte mate voor te sorteren op ontwikkelingen in het kader van zorgcoördinatie en samenwerking met HAP's en ProPersona. 2020 staat in het teken van de voorbereidingen die in 2021 moeten leiden tot uitvoering van een project zorgcoördinatie op schaal van Gelderland-Zuid en Gelderland-Midden. Bovendien gaat de ontwikkeling van de LMS-locatie in Apeldoorn door en is het voor Ambulancezorg G-M van belang om daar ook in 2021 bij aangesloten te blijven.

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
7.1 Volksgezondheid							
Zorgcoördinatie	2.006	1.623	1.622	1.622	1.622	1.622	1.622
Lasten	2.006	1.623	1.622	1.622	1.622	1.622	1.622
7.1 Volksgezondheid							
Gemeentelijke bijdrage	134	0	0	0	0	0	0
Lokaal aanbod	0	0	0	0	0	0	0
BDUR	113	112	112	112	112	112	112
Zorgverzekeraars	1.620	1.647	1.646	1.646	1.646	1.646	1.646
Overige baten	14	12	12	12	12	12	12
Baten	1.881	1.771	1.770	1.770	1.770	1.770	1.770
Resultaat voor bestemming	-125	148	148	148	148	148	148
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	-125	148	148	148	148	148	148
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belasting	-125	148	148	148	148	148	148

2e. Programma Bedrijfsvoering

Het programma bedrijfsvoering is ondersteunend aan de andere programma's en bestaat uit de activiteiten met betrekking tot personeel & organisatie, financiën, control, Informatie Management, ICT, facilitaire ondersteuning, inkoop, juridische zaken en communicatie.

Uitgangspunten die worden gehanteerd:

- Ondersteunend aan het primair proces, binnen wet- en regelgeving en de inhoudelijke kaders die door het bestuur zijn gesteld
- Functioneren binnen financiële kaders die samenhangen met de bestuurlijk vastgestelde begroting
- Functionerend binnen de door de organisatie gebruikte kwaliteitssystemen
- Werken op basis van informatie delen en toegankelijkheid, waarbij digitalisering – met als randvoorwaarde een goede borging van aspecten van informatieveiligheid en privacy – actief wordt opgepakt
- Duurzame bedrijfsvoering gericht op het tegengaan van verspilling van grondstoffen en energie
- Duurzame inzetbaarheid van medewerkers

Modernisering van de bedrijfsvoering

In 2019 is een plan uitgewerkt om de bedrijfsvoering te versterken. De sector heeft de ambitie om te komen tot een meer integrale advies- en serviceverlening. Dit wordt gedaan door middel van een aantal aanpassingen in de huidige werkwijze en functies. Zo krijgen de sectoren bijvoorbeeld een eigen adviesteams, bestaande uit strategisch adviseurs voor de aandachtsgebieden HRM, informatie en financiën. Om de betrouwbaarheid en gebruiksvriendelijkheid van (stuur)informatie te verbeteren werken deze disciplines nauw samen in een back-office. Ook worden processen en procedures waar mogelijk geautomatiseerd waarbij zelf service een meer nadrukkelijke rol krijgt. In 2020 / 2021 wordt dit plan uitgevoerd.

Versterking informatievoorziening

Net als voor veel andere organisaties wordt een sterke informatiepositie steeds belangrijker. Zowel ten behoeve van de interne organisatie als ten behoeve van de externe adviesrol aan gemeenten en andere partners is een verdere versterking van de informatievoorziening nodig. Hierbij gaat het onder meer om versterking op het gebied van de operationele regie op ICT systemen, specialistisch

advies op het gebied van geo-informatie en extra capaciteit voor informatiearchitectuur.

VGGM is een brede organisatie en heeft in de loop van de jaren veel informatie verzameld. Daarnaast verzamelt zij jaarlijks informatie door het uitvoeren van de GGD-taken. Gemeenten ontvangen meerdere rapportages over haar inwoners. VGGM streeft ernaar om deze informatie zo integraal mogelijk te analyseren en aan te bieden. In bijvoorbeeld de integrale jeugdrapportages zijn de cijfers van de verschillende afdelingen (o.a. JGZ, Maatschappelijke zorg en Ambulancezorg) van VGGM gebundeld. Hiermee zijn verbanden tussen cijfers beter zichtbaar, zodat lokale aangrijpingspunten geformuleerd kunnen worden en gemeenten beter geadviseerd worden.

Op het gebied van informatievoorziening heeft VGGM drie ambities voor 2021:

- Het nog breder (Publieke Gezondheid/Brandweer) ontsluiten en verbinden van onze gegevens. Analyseren vanuit BI, datascience en epidemiologie. De informatie in een dashboard interactief beschikbaar maken voor gemeenten (en ketenpartners). De kennis delen met dezelfde partners.
- VGGM-data verbinden met landelijk beschikbare data en, in samenwerking met gemeenten, lokale data om zo goed mogelijk te kunnen analyseren op het gebied van Publieke Gezondheid en Veiligheid
- Het door ontwikkelen van de gezondheidsmonitoring. De respons loopt terug, dit is een landelijk fenomeen. Nieuwe manieren van monitoring zijn nodig. De twee ambities hiervoor dragen hieraan bij. Maar ook zijn we, met universiteiten en gemeenten, in gesprek over nieuwe methoden om inwoners te bevragen. Zoals panelonderzoek en andere manieren van kwalitatief onderzoek, liefst zo lokaal mogelijk. Hiermee wordt de monitoringsrol versterkt en sluit beter aan bij de behoefte van gemeenten om zo lokaal mogelijk informatie te verzamelen en kennis beschikbaar te hebben. Ook sluit deze manier aan bij het vormgeven van de monitoring van de lokale preventieakkoorden waarin bijvoorbeeld ook programma's als JOGG en GIDS monitoren. Samen met de gemeenten formuleren we handelingsperspectieven om nog verder te ondersteunen bij de monitoring van het regionaal en gemeentelijk publieke gezondheidszorg beleid.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
Door omgevingsontwikkelingen wegvallende inkomsten: ontvlechting, teruglopende subsidies e.d.	Sturen op mogelijkheden van taakverbreding, bevorderen employability en flexibiliteit
Uitval ICT en elektriciteit	Uitvoering geven aan beheersmaatregelen uit continuïteitsplan
Onvoldoende (deskundig) personeel	Continue monitoren

Ontoereikend niveau van informatiebeveiliging	• Implementeren van privacybeleid overeenkomstig de Algemene Verordening gegevensbescherming (AVG), het beheren van een privacyregister en de medewerkers op een actieve manier bewust maken van de do's en don't's bij het werken met gevoelige persoonsinformatie • Focus houden op het melden van incidenten met lekken van persoonsgegevens volgens de Wet op de datalekken • Vaststellen van een beleidsplan informatiebeveiliging binnen de landelijke norm voor VR's (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten en NEN 7510) en uitvoering geven aan de noodzakelijk geachte beheersmaatregelen om de beveiliging van de binnen de organisatie aanwezige informatie te borgen. Dit kan kosten met zich meebrengen, waarvoor geen voorziening in de begroting aanwezig is
---	--

Doelenboom

Wat willen we bereiken		Wat gaan we er voor doen	Wat is het beoogd maatschappelijk effect
Strategisch doel	Operationeel doel	Prestaties 2020 - 2023	
Doelmatige, doeltreffende en verantwoorde organisatie	Stroomlijnen en digitaliseren registratieve en administratieve processen voor betere en snellere informatievoorziening	• Het vereenvoudigen en digitaliseren van processtappen en procedures • Terugbrengen formatie administratie als gevolg van digitalisering	Betaalbare overheid met een verantwoorde bedrijfsvoering en gewenste dienstverlening op adequaat niveau
	Meer voor minder	• Realiseren inkoopvoordelen • Doelmatig beheren en gebruiken van alle gebouwen die de VGGM gebruikt	
	Duurzaam ondernemen	• Voorkomen van verspilling van grondstoffen en energie • Verduurzaming van het wagenpark • Inkoop/gebruik van duurzame en verantwoorde materialen • Invoeren e-facturering	
Gezonde financiële huishouding	Adequaat budgetteren en transparant verantwoorden	• Optimaal inzetten van beschikbare gelden voor het realiseren van de doelen van de organisatie • Transparant verantwoorden over bestedingen	Verantwoorde besteding van gemeenschapsgeld
	Realiseren van voldoende financiële weerstand	• Jaarlijks actualiseren van het risicoprofiel in relatie tot het vastgestelde reservebeleid	
Kwaliteit van de externe (bestuurlijke) informatie en communicatie verhogen	Voldoen aan de archiefwetgeving voor digitalisering	• Vernieuwing Document Management Systeem en herinrichting digitaal archief	Een goede en transparante besturing van de organisatie en het in verbinding zijn met de relaties van de organisatie (gemeenten, ketenpartners, burgers, bedrijven) door middel van informatie-uitwisseling
	Tevredenheid bestuursorganen/ raden over de opgeleverde informatie	• Door vormgeving en digitalisering toegankelijk maken van beleids- en verantwoordingsdocumenten • Directie en medewerkers van de VGGM onderhouden en bestendigen op ambtelijk en bestuurlijk niveau goede contacten met de gemeenten. De raadsinformatieavonden, netwerkdagen en gesprekken met stakeholders zijn terugkerende initiatieven	
	Tijdige, rechtmatige en juiste informatie delen met ketenpartners en burgers	• Informatie beschikbaar stellen conform de standaard voor veiligheidsregio's (Veiligheidsregio Referentie Architectuur) • Planmatig realiseren van een samenhangend informatiestelsel (met elkaar verbinden van registraties) • Implementeren van het vastgestelde beleid voor informatiemanagement	
Goed werkgeverschap	Realiseren duurzaam inzetbaar personeel en gevarieerd medewerkersbestand	• Investeren in leiderschap (gericht op kwaliteit werkrelaties, ontwikkeling talent en duurzame inzetbaarheid personeel)	Een organisatie die een afspiegeling vormt van de maatschappij, met medewerkers die

3. Financiën

Voor het opstellen van de bestuursbegroting 2021 is de vertreksituatie de jaarschijf 2020 zoals opgenomen in de bestuursbegroting 2020.

De financiële beschouwingen bevat de volgende onderwerpen:

- Nominale ontwikkelingen: ontwikkelingen vanaf de vaststelling van de programmabegroting 2019 en de prijs- en loonindexering.
- Investerings
- Effect op het lopende begrotingsjaar 2020
- Financiële begroting

3.1 Nominale ontwikkelingen

De door het Algemeen Bestuur vastgestelde systematiek voor loon- en prijscompensatie bestaat uit een voorcalculatie voor 2021 en een nacalculatie over 2019.

- In de voorcalculatie van de begroting 2021 wordt uitgegaan van de raming van het CPB in de Macro Economische Verkenning 2020 (hierna: MEV). In de MEV (september 2019) wordt voor de collectieve sector rekening gehouden met een loonkostenstijging in 2019 van 2,8% en hogere materiele kosten van 1,6%. Een doorkijk voor 2021 wordt in de MEV niet opgenomen. Om die reden is de verwachte stijgingen voor 2021 gebaseerd op de verwachte stijging voor 2020.
- In de nacalculatie van de begroting 2021 wordt volgens de afspraken de werkelijke loonkostenontwikkeling in 2019 (het zogenaamde inhaaleffect) vastgesteld op basis van het Centraal Economisch Plan 2020 (CPB maart 2020). In de begroting 2019 is rekening gehouden met een loonkostenontwikkeling van 2,7% en 1,4% voor prijsontwikkeling.

Aangezien de CPB cijfers te laat beschikbaar stellen we voor om voor de nacalculatie eenmalig de meest recente MEV prognoses te hanteren. In deze prognoses zijn de percentages voor 2019 respectievelijk 3,2% en 1,5%. Dit betekent een nacalculatie van 0,5% op de lonen en 0,1% op de prijzen.

Bij het opstellen van de begroting 2022 vindt vervolgens een nacalculatie plaats op basis van de werkelijke prijsstijgingen zoals deze over 2019 zijn gerealiseerd.

- Als de voor- en nacalculatie worden gecombineerd dan bedraagt de indexatie voor loon 3,3% en voor prijzen 1,7%.
- Uitgangspunt bij het toepassen van bovenstaande systematiek is dat 70% van de begrote kosten betrekking hebben met personeel en 30% op materieel.

3.2 Verdeelsleutels

Gemeentelijke bijdragen aan brandweertaken

In het Algemeen Bestuur is de financieringsstructuur van de brandweer vastgesteld. De basis hiervan vormt het oorspronkelijk ingebrachte budget. De totale kosten worden verdeeld over de deelnemende gemeenten naar rato van hun oorspronkelijke inbreng.

Gemeentelijke bijdragen aan GGD, GHOR en bevolkingszorgtaken

De financiering van het basispakket voor GGD taken, de GHOR taken en bevolkingszorgtaken wordt middels een inwonerbijdrage verdeeld over de deelnemende gemeenten. Specifiek voor het basisaanbod van de jeugdgezondheidszorg 0-4 jarigen wordt uitgegaan van het aantal inwoners 0-18 jarigen.

Volgens de gemeenschappelijke regeling wordt het aantal inwoners is gebaseerd op de situatie per 1 januari voorafgaand aan het begrotingsjaar (voor 2021 dus per 1 januari 2020). Deze cijfers zijn echter te laat beschikbaar. We stellen dan ook voor om met ingang van de begroting 2021 de inwoneraantallen van een jaar eerder (dus per 1 januari 2019) te hanteren.

De uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma wordt op basis van gemaakte afspraken verrekend op basis van de bedragen die voor deze verantwoordelijkheid zijn opgenomen in het gemeentefonds.

Aanvullende pakketten worden op basis van maatwerkafspraken bij de betreffende gemeente in rekening gebracht.

3.3 Evaluatie taken & verdeelsleutels

De bestuurders van VGGM constateren dat gemeenten momenteel financiële tekorten hebben en vragen partners / verbonden partijen mee te bewegen in deze financiële uitdaging. Hierbij wordt nadrukkelijk aangegeven dat de bestuurders een discussie willen voeren over de scope van activiteiten ten laste van de gemeentelijke budgetten. Bijvoorbeeld door gezamenlijk het huishoudboekje van VGGM door te lichten aan de hand van een toetsing aan het wettelijk kader en een vergelijk te maken met andere organisaties. Met de uitkomst van deze benchmark kan aansluitend het gesprek worden gevoerd over de gewenste omvang en kwaliteit van de aan VGGM opgedragen taken. Voor de tussentijd wordt voorgesteld om het financieel kader incidenteel met € 1,5 mln te

verlagen, met name op de loonkosten. Dit is mogelijk omdat door de krappe arbeidsmarkt het personeelsverloop groter is dan normaal, leidend tot (incidentele) voordelen op salariskosten.

Daarnaast hebben de bestuurders gevraagd naar een moment om de verdeelsleutel brandweer te evalueren. Bij het overdragen van de brandweertaak en de bijbehorende budgetten ten tijde van de regionalisering zijn hier geen concrete afspraken over gemaakt. Hierdoor is de huidige bijdrage nog gebaseerd op de oorspronkelijke brandweerbudgetten, terwijl de brandweertaak inmiddels gebaseerd is op een regionaal dekkingplan. Een evaluatie van de verdeelsleutel is passend na afronding van het gesprek over de kerntaken. De periode tot aan de evaluatie kan dan gebruikt worden om het historisch perspectief te schetsen, verschillende in het land gebruikte modellen te bespreken en te bezien op welke wijze een overgangperiode georganiseerd kan worden. Na besluitvorming over de kerntaken en verdeelsleutels kan een aangepast structureel kader worden gepresenteerd.

Het bestuur van VGGM heeft de ambitie om de begroting 2022 te baseren op bovenstaande besluiten. Op basis van de verwachte doorlooptijd is het de verwachting dat de begroting en kaders voor 2022 niet eerder dan begin april 2021 beschikbaar zijn voor consultatie bij colleges en raden.

Incidentele korting voor begrotingsjaar 2021

Gemeentelijke bijdrage

VGGM heeft afgelopen jaren een positief resultaat gerealiseerd. Dit positieve resultaat is met name veroorzaakt door het incidentele voordeel op de kapitaallasten die een meerjarig karakter hebben. Op basis van het investeringsplan verdampen deze voordelen grotendeels vanaf begrotingsjaar 2023. Voor 2021 bedraagt het voordeel op de kapitaallasten naar verwachting circa € 250.000 (€75.000 PG en € 175.000 BRW). In 2018 en 2019 is een eveneens een onderbezetting op diverse afdelingen ontstaan door arbeidsmarktkrapte. Deze krapte leidt ertoe dat personeelsverloop is toegenomen. Nieuw aangetrokken medewerkers worden veelal met groeipotentieel ingeschaald, waarbij de voorganger veelal in de eindschaal werd betaald. Dit leidt tot financiële voordelen. De krappe arbeidsmarkt leidt er tevens toe dat vacatures minder snel worden ingevuld waardoor functies in voorkomende gevallen enkele maanden niet zijn vervuld en een financieel voordeel ontstaat. Op basis van de huidige arbeidsmarkt is het de verwachting dat het personeelsverloop zich komende jaren voortzet. Voor 2021 bedraagt het verwachte voordeel op de personeelsbegroting circa € 750.000 (1,5% van personele lasten gefinancierd uit de gemeentelijke bijdrage).

Afgelopen jaren is de omvang van aanvullende diensten en subsidies, waaronder het lokaal aanbod

voor de jeugdgezondheidszorg, toegenomen. De samenhangende activiteiten worden met derden verrekend tegen de integrale kostprijs. Deze kostprijs bevat eveneens een opslag voor overhead. Deze opslag wordt niet altijd volledig omgezet in (structurele) uitgaven. Over 2018 en naar verwachting over 2019 wordt hierdoor een aanzienlijk resultaat op deze activiteiten gerealiseerd. Anderzijds staat de lopende dienstverlening onder druk, bijvoorbeeld de dienstverlening publieke gezondheid voor asielzoekers en eenmalige landelijke vaccinatieprogramma's. Op basis van deze ontwikkelingen verwachten wij voor 2021 een lager positief resultaat op de aanvullende diensten. Voor 2021 schatten we dit resultaat in op circa € 300.000. Overigens merken wij op dat deze besparing alleen mogelijk is bij een ongewijzigde afname van andere aanvullende diensten en subsidies. Het voorstel is om in de begroting voor 2021 bovenstaande posten van in totaal € 1,3 mln incidenteel af te ramen op de bijdragen brandweer, GGD en JGZ.

Lokaal maatwerk

Aanvullend hebben gemeenten de mogelijkheid om te sturen op het lokaal aanbod jeugdgezondheidszorg. De totale omvang van dit lokaal aanbod bedraagt in 2019 circa € 2,0 mln. Rekening houdend met de overeengekomen afbouwregeling van 4 jaar is het realistisch te veronderstellen dat 5% tot 15% sturing op de omvang van het lokaal aanbod mogelijk is. Dit leidt dan tot een besparingsmogelijkheid op de begroting van € 100.000 - € 300.000. In de begroting 2021 van VGGM zullen we uitgaan van een besparing van € 200.000 op het lokaal aanbod jeugdgezondheidszorg.

Samenvattend is de korting als volgt verwerkt in de begroting 2021:

	In € x 1.000
Personeelslasten	
- Crisisbeheersing	28
- Brandweertzorg	402
- GGD	320
Subtotaal	750
Budgettaire ruimte op activa	
- Brandweertzorg	75
- GGD	175
Subtotaal	250
Resultaat op subsidie activiteiten	
- GGD	300
Lokaal aanbod	
- GGD	200
Totaal	1.500

In de bijlage 1 Gemeentelijke Bijdrage is de korting per specifiek zichtbaar gemaakt.

Bekostigingsonderzoek in relatie tot taken

VGGM heeft een brede scope aan taken en bijbehorende activiteiten. Gemeenten vragen aan VGGM mee te bewegen met de financiële spanning waarin zij zich momenteel bevinden. Het is echter complex om eenduidig aan te geven welke activiteiten minder kunnen, nu mogelijk te ruim zijn ingericht en/of inefficiënt worden uitgevoerd. Om die reden is het voorstel om in 2020 een benchmark onderzoek uit te laten voeren door een externe partij. Het resultaat van dit benchmark onderzoek is een beschrijving van de huidige activiteiten, de kwaliteit van deze activiteiten, de verwijzing met het (wettelijk) kader, de wijze waarop deze zijn georganiseerd, een benchmark van deze activiteit met een aantal andere regio's (VR en/of GGD) en een risico-evaluatie met analyse van het weerstandvermogen. Op basis van dit onderzoek ontstaat voor de gemeenten een beter inzicht in de taken van VGGM, de wijze waarop deze taken worden uitgevoerd en de samenhangende kwaliteit alsmede de wijze waarop andere GR-en dit hebben vormgegeven.

Het voorstel is om voor dit benchmark onderzoek de financiële commissie als begeleidingsgroep te benoemen. De rol van deze begeleidingsgroep is vervolgens om de scope van de opdracht te bepalen, de voortgang van het onderzoek te bewaken en een eerste duiding van de resultaten te maken.

Realistische bekostiging

Op basis van de resultaten uit het benchmark-onderzoek kunnen de bestuurders aansluitend het gesprek voeren over de basistaken van VGGM, de bijbehorende structurele kosten, risico's en weerstandsvermogen. De themadag in november 2020 staat dan (mede) in het teken van dit gesprek om te komen tot een keuze in taken en bijbehorende dekking.

Verdeelsleutels en herijking gemeentefonds

Voor zowel de jeugdgezondheidszorg als voor Veilig Thuis is afgesproken om in 2020 de bestaande verdeelsleutels te evalueren. In het Algemeen

Bestuur van juni 2019 is eveneens gevraagd wanneer de verdeelsleutel brandweer wordt geëvalueerd.

Voor deze laatste verdeelsleutel zijn in het verleden geen afspraken gemaakt ten aanzien van een eventuele evaluatie. Deze verdeelsleutel vloeit voort uit de inbreng die de gemeenten in het verleden aan de brandweer leverden. Deze inbreng is tot op heden niet ter discussie gesteld, omdat de verwachting bestond dat de financiering van de brandweer mogelijk landelijk getrokken zou worden. We constateren dat momenteel eveneens een onderzoek loopt naar de verdeling van het gemeentefonds over de gemeenten. Doelstelling is om met ingang van 2021 tot een aanpassing van de rekenregels van het gemeentefonds te komen. Dit brengt komend jaar een onzekerheid voor gemeenten mee ten aanzien van de structurele financiering. Daarnaast brengt de evaluatie van het gemeentefonds, het benchmark-onderzoek en het aansluitende gesprek mogelijk input voor het verdeelvraagstuk.

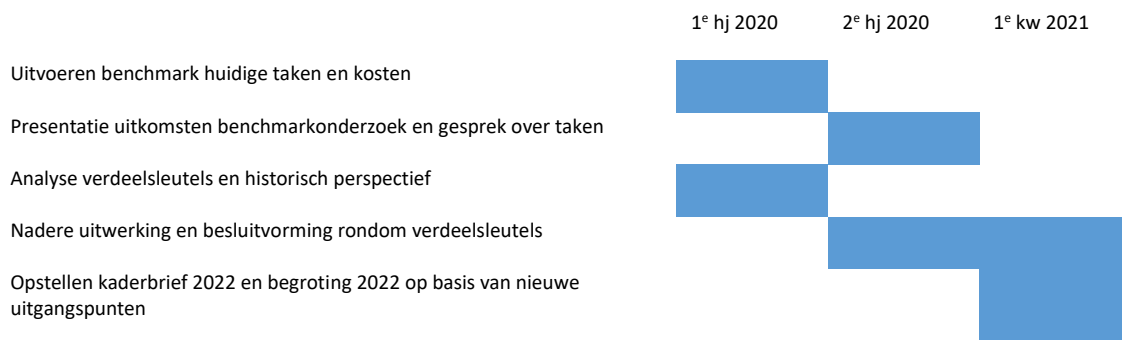
Ten aanzien van de evaluatie van de verdeelsleutels is het voorstel om:

- In 2020 verschillende verdeelsleutelmodellen, uitgangspunten en overgangsmoedellen te verkennen alsmede het historische perspectief te schetsen en het bestuur hierover periodiek te informeren;
- De themadag in november 2020 (mede) in het teken stellen van de verdeelsleutels om te komen tot uitgangspunten en een plan van aanpak voor nadere uitwerking;
- Aansluitend voorstellen uit te werken op basis van de uitkomsten van de themadag en de uitkomsten van de bespreking van het hiervoor genoemde benchmark-onderzoek.

Het voorstel is om ook voor het verdeelvraagstuk de financiële commissie als begeleidingsgroep te benoemen. De rol van deze begeleidingsgroep is om de scope van de evaluatie te bepalen, de voortgang van de evaluatie te bewaken en een eerste duiding van de resultaten te maken.

Tijdspad

De activiteiten onder ad 2, 3 en 4 zijn volgt in de tijd te plaatsen:

3.4 Investerings

Investerings zijn uitgaven waarvan het economisch nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Investerings worden geactiveerd op de balans en worden afgeschreven op basis van de economische levensduur van de investering. De kapitaallasten (rente en afschrijving) komen ten laste van de programma's en moeten worden gedekt binnen de baten en lasten van de programmabegroting. Als onderdeel van deze

Programmabegroting 2021 is het MJIP 2020 - 2024 geactualiseerd.

Geplande vervangingsinvesteringen zijn beoordeeld op nut en noodzaak en er is, voor zover mogelijk, beoordeeld of de opgenomen vervangingsbedragen toereikend zijn. Dit leidt tot fluctuatie van investeringsvolumen in de verschillende jaren. De geplande investeringen worden opgenomen in de meerjarige inkoopkalender, zodat de ondersteuning op het gebied van inkoop hierop afgestemd kan worden.

In de periode 2020-2024 is de prognose dat voor € 35,2 miljoen wordt geïnvesteerd. De totale waarde van de materiële vaste activa wordt per eind 2024

geraamd op € 36,8 miljoen. In bijlage 4 is een detailoverzicht van het investeringsplan opgenomen.

3.5 Effect op lopende begrotingsjaar 2020

De concept begroting 2021 is simultaan met de afdelingsplannen en bijbehorende afdelingsbegrotingen voor 2020 opgesteld. Ook zijn een aantal belangrijke afspraken met mogelijke gevolgen op de begroting 2020 per begin december 2019 niet afgerond. Als voorbeeld wordt het toekennen van het ambulancebudget voor 2020 door de zorgverzekeraars genoemd. Om deze reden zijn op dit moment geen begrotingswijzigingen voor 2020 in deze begroting 2021 verwerkt.

Deze afdelingsplannen zijn gebaseerd op de gemeentelijke bijdragen per programma zoals afgesproken in de begroting 2020. Eventuele additionele activiteiten en bijbehorende lasten dienen gedekt te worden met additionele bijdragen van derden. Voor eventuele belangrijke effecten op de lasten en dekkingsbronnen wordt voor de zomer 2020 een gewijzigde begroting opgesteld, welke samen met de tussentijdse cijfers ter besluitvorming wordt aangeboden.

4. Paragrafen

4.1 Weerstandvermogen en risicobeheersing

Reservebeleid

De Veiligheidsregio houdt gewenst reserveniveau aan, dat uitgaat van de situatie dat de gemeenten een deel van het risicodragerschap voor hun rekening nemen. Met deze reserve wordt ervan uitgegaan dat te verwachten risico's goed zijn op te vangen.

Risico's

Hieronder is een inventarisatie van de belangrijkste risico's opgenomen.

Risico's voor heel VGGM

Arbeidsmarkt

De krappere arbeidsmarkt maakt het moeilijk om medewerkers en vrijwilligers te vinden. Het risico bestaat dat de formatie niet op orde is en afgesproken prestaties om die reden niet kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast nemen kosten om leemtes in de planning te ondervangen met tijdelijke inhuur van medewerkers toe en is de inspanning die geleverd wordt om verloop van medewerkers op te vangen groot. Dit noopt de organisatie om haar arbeidsmarktstrategie te evalueren en te zoeken naar alternatieve mogelijkheden om (tijdelijk) personeel aan te trekken.

Bestuurlijke verantwoordelijkheid

De Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden valt onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van VGGM. Er is geen sprake van financiële verwevenheid tussen de stichting en de gemeenschappelijke regeling. De financieringsstromen en vermogensbestanddelen blijven in de toekomst strikt gescheiden. Dit beperkt de risico's voor de gemeenschappelijke regeling.

Programma brandweezorg

Groot onderhoud brandweerkazernes

Ten tijde van de regionalisering van de brandweer is de bestuurlijke keuze gemaakt de kazernes niet over te dragen aan de veiligheidsregio en in eigendom te laten van de gemeenten. Drie argumenten speelden daarbij een rol:

- Voor gemeenten vertegenwoordigen de kazernes een maatschappelijk en/of economische belang;
- VGGM wil zich te beperken tot het uitvoeren van de kerntaken en daar valt het beheer van onroerend goed niet onder. Liever maakt VGGM gebruik van de vastgoedkennis die bij gemeenten aanwezig is;
- De ontvlechting van de kazernes is niet eenvoudig omdat er op veel plaatsen sprake is

van complicerende factoren zoals gedeeld gebruik met andere gemeentelijke diensten en/of nog af te wikkelen investeringen in nieuw en verbouw.

In de lijn van bovenstaande keuze is het budget voor de kapitaallasten en het groot onderhoud bij de gemeente achtergebleven. In het budget voor de brandweer zijn de gebruikerslasten opgenomen (denk aan schoonmaakkosten, energie, klein onderhoud, etc.). VGGM heeft in de jaarrekening een onderhoudsreserve gevormd voor het groot onderhoud dat door de gebruiker moet worden uitgevoerd.

Rechtspositie vrijwilligers brandweer

De invoering van de Wet normalisering rechtsposities ambtenaren is beoogd per 1 januari 2020. Een onverkorte invoering heeft waarschijnlijke grote ongewenste effecten voor, met name, de vrijwilligers bij de brandweer. Om deze reden is voor veiligheidsregio's uitstel van één jaar verleend om de gevolgen in kaart te brengen en met alternatieve voorstellen te komen.

In de brandweerkamer wordt samen met de Ministers de mogelijkheid verkend de vrijwilligers uit de Wnra te houden.

Afbouw financiering omgevingsveiligheid

De provincie Gelderland heeft afgelopen jaren indirect een jaarlijkse financiering van € 89.000 verstrekt ten behoeve van het opbouwen van expertise rondom omgevingsveiligheid. De provincie heeft laten weten deze financiering voor 2019 te gaan verlagen en na 2020 stop te zetten. Mogelijk worden deze middelen overgeheveld naar het gemeentefonds. Gemeenten kunnen dan afspraken maken om de expertise rondom omgevingsveiligheid na 2020 voort te zetten.

Financiering inzet 25kv

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu versterkt een jaarlijkse bijdrage van € 324.000 om VGGM in staat te stellen expertise toe te passen bij het optreden bij spoorwegincidenten op de Betuweroute, met name gerelateerd aan de 25kv bovenleiding. In 2020 wordt een besluit verwacht ten aanzien van de continuering van deze vergoeding.

Programma GGD

Projecten Medische Milieukunde

VGGM participeert in de Europese projecten en de projecten in de Academische Werkplaats. Voor deze projecten vindt afrekening aan het einde van de looptijd plaats. Dat betekent dat tussentijds geen financieel resultaat in de exploitatie zichtbaar wordt. Tussentijds wordt binnen VGGM vastgesteld of kosten die zijn gemaakt ook subsidiabel zijn. Dat is een toets op de rechtmatigheid. Bij afronding van een project kan het wel zo zijn dat VGGM hogere

kosten heeft moeten maken door in het bijzonder meer capaciteit voor een project in te zetten. Dat is een vraagstuk van doelmatigheid.

Bedrijfsvoeringsrisico's MZ

De afdeling Maatschappelijke Zorg (MZ) kent een aantal bedrijfsvoering risico's waaronder de kwetsbaarheid in de opbouw van het personeelsbestand. Binnen de specialistische functies is sprake van een vergrijzing van het personeelsbestand. Tevens is het vanwege de krapte op de arbeidsmarkt voor met name deze specialistische functies een uitdaging om de juiste mensen aan te trekken. Hierdoor kan de continuïteit van de werkzaamheden in gevaar komen.

Naast deze uitdaging bestaan onzekerheden ten aanzien van de inkomsten door (mogelijke) veranderingen in wet- en regelgeving en overige (externe) ontwikkelingen. Zo bestaat onzekerheid ten aanzien van de gunning met betrekking tot de aanbesteding van de arrestantenzorg en forensisch onderzoek door de Nationale Politie. Tevens is er nog geen volledige duidelijkheid ten aanzien van de taak WMO toezicht. De activiteiten met betrekking tot Aanvullende Seksuele Gezondheid worden gefinancierd door het RIVM, de regeling is geëvalueerd en vooralsnog is deze ongewijzigd gebleven.

Functiewaardering

Landelijk blijken er verschillen te zijn tussen de inschaling van verpleegkundigen. In een aantal organisaties zijn verpleegkundigen 1 schaal hoger ingedeeld dan bij VGGM. Dit leidt tot het risico van uitstroom van verpleegkundigen naar andere GGD organisaties. Het aanpassen van de functiewaardering leidt tot grote financiële effecten voor de organisatie.

Daarnaast is er een grote groep werknemers die na de overgang van STMG en Icare in dienst zijn gekomen bij de Stichting PG. Zij vallen hiermee onder een andere CAO dan de medewerkers van VGGM. Binnen de organisatie geeft dit onwenselijke verschillen. Het uitfasen van de Stichting heeft echter een grote financiële impact op de organisatie.

Lokaal aanbod JGZ

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van zowel de jeugdgezondheidszorg als voor preventie en jeugdhulp op basis van de Jeugdwet. JGZ-organisaties zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor de primaire invulling van het JGZ-aanbod.

De JGZ richt zich op het vroegtijdig signaleren, geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding. Hiermee kan de eigen kracht van kinderen, jongeren en ouders worden versterkt en (indien mogelijk) kunnen ervaren problemen worden genormaliseerd. Preventie en lichte ondersteuning kunnen zwaardere hulp mogelijk voorkomen. Dit basispakket JGZ valt onder de Wpg.

Om bovenstaand te realiseren kopen gemeenten

naast het wettelijk (regionale) deel van de JGZ ook gemeentelijk lokaal aanbod in.

Met ingang van 1 januari 2019 is de uitvoering van het RVP een taak welke onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van gemeenten valt. Hiermee wordt de samenhang tussen de uitvoering van het RVP en de Jeugdgezondheidszorg versterkt.

Sedert 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de Jeugdzorg. De overheveling van de jeugdzorg naar gemeenten is gepaard gegaan met een flinke bezuiniging. Afgelopen jaren zien we bij bijna alle gemeenten een stijging van het aantal jeugdigen die gebruik maken van de jeugdzorg. Dit leidt in toenemende mate tot overschrijding van gemeentelijke budgetten en tekorten.

De insteek een verschuiving te creëren naar meer preventieve en informele zorg heeft tot heden voor gemeenten onvoldoende opgeleverd. In de regio Gelderland Midden hebben voor 2020 al diverse gemeenten aangegeven gedwongen te zijn met een lager budget te moeten volstaan zo ook voor de JGZ en de financiering van het regionale- en van het lokale aanbod.

Publieke gezondheid Asielzoekers

Sedert maart 2019 heeft COA laten weten dat zij middels een aanbestedingstraject op zoek is naar een opdrachtnemer die landelijk de jeugdgezondheidszorg (JGZ) aan kan bieden aan alle kinderen van 0 tot 18 jaar die onderdak genieten bij het COA. Uitsluitel over deze aanbesteding wordt eind 2019 verwacht.

COA heeft aangegeven dat er een afbouwregeling van maximaal 6 maanden van toepassing is mocht de gunning niet gunstig uitvallen. Binnen JGZ-VGGM wordt momenteel 1,5 FTE ingezet voor het verrichten van de Publieke Gezondheid Asielzoekers.

Het niet gunnen van de JGZ-werkzaamheden betekent dat dekking op deze inzet wegvalt.

Programma Bedrijfsvoering

ICT ontwikkelingen

ICT ontwikkelingen in de samenleving gaan momenteel snel. Stakeholders hebben een navenant hogere verwachting van de mogelijkheden alsmede van een tijdige en juiste informatie-ontsluiting. Daarnaast stoppen leveranciers de ondersteuning van oudere ICT applicaties.

De komende jaren worden om deze redenen diverse bedrijfsvoeringssystemen up-to-date gebracht en met elkaar gekoppeld. De kosten van implementatie en van vernieuwde licenties nemen sterk toe. Deze kosten kunnen niet in alle gevallen worden terugverdiend in de primaire of ondersteunende processen. In voorkomende gevallen zullen keuzes moeten worden gemaakt.

Weerstandsvermogen

Aan de hand van de zogenaamde “kans x effect”-methode wordt jaarlijks een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstands-capaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Het eigen vermogen van VGGM is beperkt. Het streven is de algemene reserve op het in 2015 vastgestelde niveau van € 1.453.000 te consolideren. In het kader van het financiële onderzoek zoals beschreven in hoofdstuk 3 wordt in 2020 dit niveau opnieuw geëvalueerd.

Solvabiliteit

Naast een buffer tegen optredende risico's, wordt eigen vermogen benut voor de financiering van investeringen. Investerings worden ook gefinancierd met vreemd vermogen (leningen). Een gezonde verhouding tussen vreemd en eigen vermogen (solvabiliteit) draagt bij aan een doeltreffende en efficiënte vervulling van de publieke functie van de VGGM. Deze solvabiliteit wordt uitgedrukt in een ratio. De ratio per 1 januari 2020 is naar verwachting 9,1% (per eind 2018: circa 16,7%). Voor een overheidsorganisatie is dit een redelijke waarde.

Netto Schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlasten t.o.v. de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. De netto schuldquote van 35% blijft ruim onder dit gestelde maximum.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een veiligheidsregio heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Structurele uitgaven en inkomsten zijn binnen de VGGM in evenwicht.

4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen welke een meerjarig nut hebben ten behoeve van de productie. In de volksmond worden deze vaak investeringen genoemd. Het gaat daarbij veelal om zaken die na de eerste aanschaf regelmatig onderhoud vergen. Binnen de VGGM zijn de belangrijkste kapitaalgoederen de crisis- en hulpverleningsvoertuigen, de beschermende kleding, de (inrichting van) kazernes en panden en ICT middelen.

- Crisis- en hulpverleningsvoertuigen worden jaarlijks gekeurd en veelal onderhouden op basis van de kilometerstand. Wanneer gebreken tussentijds worden geconstateerd, vindt direct onderhoud plaats. Vervanging van de voertuigen is opgenomen in het Meerjareninvesteringsplan. Het onderhoud is opgenomen in de begroting.
- Beschermende kleding wordt direct na een incident geïnspecteerd. Bij schade vindt reparatie of vervanging plaats. Voor vervanging en onderhoud is budget beschikbaar in de begroting.
- Eind 2013 zijn de kazernes Bommel, Dieren, Harskamp, Doorwerth, Pannerden en Valburg van gemeenten overgenomen door VGGM. De kazerne Doorwerth is in voorgaande jaren weer terug verkocht aan de gemeente Renkum. De andere kazernes zullen komende jaren worden terug verkocht. De overige kazernes zijn in eigendom en in beheer van de deelnemende gemeentes.
- Voor de gebouwen in eigendom van de VGGM, met name ten behoeve van de ambulancezorg, zijn meerjarenonderhoudsplannen beschikbaar.

4.3 Financiering

Algemeen

Wet fido

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal beheren. Die regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), en gelden ook voor gemeenschappelijke regelingen als de VGGM. Hoeveel geld gemeenten en provincies mogen lenen, is afhankelijk van de hoogte van de begroting. De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld ze mogen lenen voor een periode van maximaal 1 jaar. De renterisiconorm schrijft voor hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar.

- Gemeenten en provincies mogen liquide middelen aanhouden bij de schatkist (schatkistbankieren). Hier krijgen ze een rentevergoeding voor. De VGGM hanteert de volgende doelstellingen op gebied van financiering:
- Beschikbaar hebben van voldoende liquiditeiten om de vastgestelde plannen te kunnen uitvoeren
- Beheersen van de risico's die zijn verbonden aan de financieringsfunctie, zoals renterisico en debiteurenrisico
- Minimaliseren van de kosten van geldleningen
- Verkrijgen en handhaven van toegang tot de financiële markten.

Renterisico kort en langlopende financiering

Kasgeldlimiet

De door het Rijk opgelegde kasgeldlimiet beperkt het risico van stijgende rentelasten voor de kortlopende financiering. De limiet beperkt de maximale omvang van de gemiddelde korte schuld (< 1 jaar) per kwartaal tot 8,2% van de totale lasten van de programmabegroting. Voor 2021 bedraagt de limiet 8,3 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op de langlopende financiering. De norm bevordert de spreiding van de looptijd van de kapitaalmarktleningen (looptijd lening > 1 jaar) door de omvang te beperken van de leningen waarvoor de rente in een bepaald jaar moeten worden aangepast. Het rijk heeft de maximale omvang van leningen met een renteaanpassing vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Voor de VGGM komt dat neer op een bedrag van € 20 miljoen. In 2020 en 2021 zal naar verwachting € 16 miljoen moeten worden gefinancierd, dat ruimschoots onder de gestelde norm ligt.

Financiering

Voor het uitoefenen van de treasuryfunctie is inzicht nodig in de huidige en toekomstige kasstromen.

Deze kasstromen bestaan uit:

1. De kasstroom uit operationele activiteiten (de exploitatie)
2. De kasstroom uit investeringen
3. De kasstroom uit financieringsactiviteiten (aflossingen en stortingen van aangetrokken geldleningen)

Het inzicht hierin wordt verkregen door het regelmatig actualiseren van onze liquiditeitsplanning. Hierbij zijn de ontvangsten en uitgaven volgens de programmabegroting en het investeringsplan het uitgangspunt.

Op basis van het meerjarige investeringsplan (zie bijlage 4) en de in 2019 afgesloten meerjarige lening van € 15 miljoen wordt geen liquiditeitstekort verwacht.

Renteomslag en financieringsresultaat

Voor vergelijkbaarheid tussen overheidsorganisaties, schrijft de BBV de manier van bepalen van de renteomslag voor. Voor de VGGM bedraagt de renteomslag 0,5%.

5. Planning en control cyclus

Op hoofdlijnen kan de planning & control cyclus voor begrotingsjaar 2021 als volgt worden geschetst:

Wanneer	Wat	Wie
December 2019	Bespreken kaderbrief & ontwerp-begroting 2021	Dagelijks Bestuur
Jan – mrt 2020	Consultatie kaderbrief & ontwerp-begroting 2021	Colleges van B&W en gemeente raden
Maart 2020	Bespreken zienswijze en begroting 2021	Financiële Commissie en Dagelijks Bestuur
April 2020	Bespreken zienswijze en vaststellen begroting 2021	Algemeen Bestuur
september 2021	Bespreking begrotingswijzigingen	Fin cie, Dagelijks Bestuur en Algemeen bestuur
Maart 2022	Bespreking jaarrekening 2021	Financiële Commissie en Dagelijks Bestuur
April 2022	Bespreking en vaststellen jaarrekening 2021	Algemeen Bestuur

Bijlage 1: Ontwikkelingen in gemeentelijke bijdragen

a. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage Veiligheid

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader van de brandweer.

In € x 1.000	2020	2021	2022	2023	2024
Begroting t-1	38.924	40.524	41.077	41.077	41.635
Mutatie met bevolkingszorg	-166	-	-	-	-
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)	1.766	1.130	P.M.	P.M.	P.M.
Specifieke afspraken	-	-19	-	-	-
Incidentele korting (§ 3c)	-	-558	-	558	-
Meerjarenbegroting 2019-2023	40.524	41.077	41.077	41.635	41.635

De loon- en prijscompensatie is berekend door 3,3% te nemen van k€ 28.367 (70% van k€ 40.524) en 1,7% van k€ 12.157 (30% van k€ 40.524).

De specifieke afspraken hebben betrekking op de verkoop van de brandweerkazerne Harskamp aan de gemeente Ede. Hierdoor dalen de exploitatielasten van VGGM en stijgen deze voor de gemeente Ede. Om die reden wordt de gemeentelijke bijdrage aangepast, leidend tot een budget neutrale transactie voor beide partijen.

b. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader bevolkingszorg:

In € x 1.000	2020	2021	2022	2023	2024
Begroting t-1	-	636	636	636	649
Mutatie met brandweer	166	-	-	-	-
Voorstel bevolkingszorg	447	-	-	-	-
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)	21	13	P.M.	P.M.	P.M.
Mutatie inwoneraantallen	-	-	P.M.	P.M.	P.M.
Incidentele korting (§ 3c)	-	-13	-	13	-
Meerjarenbegroting 2019-2023	636	636	636	649	649

De loon- en prijscompensatie is berekend door 3,3% te nemen van k€ 445 (70% van k€ 636) en 1,7% van k€ 184 (30% van k€ 636).

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 0,92. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2019.

c. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage GGD

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader gemeentelijke bijdrage GGD:

In € x 1.000	2020	2021	2022	2023	2024
Begroting t-1	9.373	9.891	9.987	9.987	10.167
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)	432	276	P.M.	P.M.	P.M.
Mutatie inwoneraantallen	86	-	P.M.	P.M.	P.M.
Incidentele korting (§ 3c)	-	-180	-	180	-
Meerjarenbegroting 2019-2023	9.891	9.987	9.987	10.167	10.167

De loon- en prijscompensatie is berekend door 3,3% te nemen van k€ 6.924 (70% van k€ 9.891) en 1,7% van k€ 2967 (30% van k€ 9.891).

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 14,45 voor het basispakket. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2019.

d. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage JGZ

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader Publieke Gezondheid:

In € x 1.000	2020	2021	2022	2023	2024
Begroting t-1	8.036	8.333	8.040	8.040	8.565
Loon- en prijscompensatie (§ 3a)	367	232	P.M.	P.M.	P.M.
Mutatie inwoners	-70	-	P.M.	P.M.	P.M.
Incidentele korting (§ 3c)	-	-525	-	525	-
Meerjarenbegroting 2019-2023	8.333	8.040	8.040	8.565	8.565

De loon- en prijscompensatie is berekend door 3,3% te nemen van k€ 5.833 (70% van k€ 8.333) en 1,7% van k€ 2.499 (30% van k€ 8.333).

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 57,56 per jeugd inwoner. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2019.

e. Budgettair kader gemeentelijke bijdrage RVP

De genoemde ontwikkelingen in hoofdstuk 2 en hoofdstuk 3 hebben de volgende consequenties op het budgettair kader Publieke Gezondheid:

In € x 1.000	2020	2021	2022	2023	2024
Begroting t-1	-	1.310	1.318	1.318	1.342
Rijksvaccinatieprogramma ⁽²⁾	1.321	-	-	-	-
Loon- en prijscompensatie ⁽³⁾ (§ 3a)	-	32	P.M.	P.M.	P.M.
Mutatie inwoners	-11	-	P.M.	P.M.	P.M.
Incidentele korting (§ 3c)	-	-24	-	24	-
Meerjarenbegroting 2019-2023	1.310	1.318	1.318	1.342	1.3423

De loon- en prijscompensatie is berekend door 3,3% te nemen van k€ 917 (70% van k€ 1.310) en 1,7% van k€ 393 (30% van k€ 1.310).

Bovenstaande opstelling leidt tot een inwonerbijdrage van € 9,43 per jeugd inwoner. Deze inwonerbijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per 1 januari 2019.

f. Verdeling van gemeentelijke bijdragen naar programma's

VGGM verdeelt onder 5 categorieën haar te ontvangen bijdragen van de gemeente, namelijk Veiligheid, Bevolkingszorg, GGD, Jeugdgezondheidszorg en Rijksvaccinatieprogramma. De aansluiting tussen deze bijdragen en de verschillende programma's is als volgt:

In € x 1.000	Gemeentelijke bijdragen					Totaal
	Veiligheid	BZ	GGD	JGZ	RVP	
<i>Crisisbeheersing</i>						
- Multi	2.256		292			2.548
- Bevolkingszorg		636				636
- GHOR			502			502
Subtotaal crisisbeheersing	2.256	636	794			3.686
<i>Brandweezorg</i>						
- Operatie	33.583					33.583
- Risicobeheersing	5.238					5.238
Subtotaal brandweezorg	38.821					38.821
<i>GGD</i>						
- Algemene gezondheidszorg			2.651			2.651
- Jeugdgezondheidszorg			5.635	8.040	1.318	14.993
- Monitoring & advies			907			907
Subtotaal GGD			9.193	8.040	1.318	18.553
Totaal	41.077	636	9.987	8.040	1.318	61.058

Bijlage 2: Specificatie gemeentelijke bijdrage per gemeente

a. Gemeentelijke bijdrage Veiligheid

De verdeling van het budgettair kader Veiligheid is gebaseerd op de oorspronkelijke inbreng. Op basis van de begroting 2021 is de bijdrage per gemeente voor 2021 als volgt:

In € x 1.000	Begroting 2020	Loon en prijs- compensatie	Incidentele korting	Specifieke afspraken	Kader 2021
Arnhem	11.752	331	-163		11.920
Barneveld	3.646	102	-50		3.698
Doesburg	717	20	-10		727
Duiven	835	23	-11		847
Ede	6.563	183	-90	-19	6.637
Lingewaard	1.991	55	-27		2.019
Nijkerk	2.829	79	-39		2.869
Overbetuwe	2.223	62	-31		2.254
Renkum	1.798	50	-24		1.824
Rheden	2.724	77	-38		2.763
Rozendaal	80	2	-1		81
Scherpenzeel	487	14	-6		495
Wageningen	1.628	43	-24		1.647
Westervoort	841	25	-10		856
Zevenaar	2.410	64	-34		2.440
Totaal	40.524	1.130	-582	-19	41.077

De specifieke afspraken hebben betrekking op de verkoop van de brandweerkazerne Harskamp aan de gemeente Ede. Hierdoor dalen de exploitatielasten van VGGM en stijgen deze voor de gemeente Ede. Om die reden wordt de gemeentelijke bijdrage aangepast, leidend tot een budget neutrale transactie voor beide partijen.

b. Gemeentelijke bijdrage Bevolkingszorg

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage voor bevolkingszorg is gebaseerd op een tarief van € 0,92 per inwoner. Op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2019 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Begroting 2020	Loon en prijs- compensatie	Incidentele korting	Kader 2021
Arnhem	147	3	-3	147
Barneveld	53	1	-1	53
Doesburg	10	0	0	10
Duiven	23	0	0	23
Ede	106	2	-2	106
Lingewaard	43	1	-1	43
Nijkerk	40	1	-1	40
Overbetuwe	44	1	-1	44
Renkum	29	1	-1	29
Rheden	40	1	-1	40
Rozendaal	2	0	0	2
Scherpenzeel	9	0	0	9
Wageningen	36	1	-1	36
Westervoort	14	0	0	14
Zevenaar	41	1	-1	41
Totaal	636	13	-13	636

c. Gemeentelijke bijdrage GGD

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage GGD is gebaseerd op een tarief van € 14,45 per inwoner. Op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2019 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Begroting 2020	Loon en prijs- compensatie	Incidentele korting	Kader 2021
Arnhem	2.279	64	-42	2.301
Barneveld	830	23	-15	838
Doesburg	160	4	-3	161
Duiven	362	10	-7	365
Ede	1.656	46	-30	1.672
Lingewaard	665	19	-12	672
Nijkerk	614	18	-11	621
Overbetuwe	680	19	-12	687
Renkum	448	12	-8	452
Rheden	624	17	-11	630
Rozendaal	24	0	0	24
Scherpenzeel	142	5	-3	143
Wageningen	555	15	-10	560
Westervoort	214	6	-4	216
Zevenaar	639	18	-12	645
Totaal	9.891	276	-180	9.987

d. Budgettair kader bijdrage JGZ

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage GGD is gebaseerd op een tarief van € 57,56 per jeugdinwoner. Op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2019 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Begroting 2020	Loon en prijs- compensatie	Incidentele korting	Kader 2021
Arnhem	1.811	51	115	1.747
Barneveld	893	24	56	861
Doesburg	110	3	7	106
Duiven	293	8	18	283
Ede	1.521	43	96	1.468
Lingewaard	566	16	36	546
Nijkerk	580	17	37	560
Overbetuwe	622	18	39	601
Renkum	333	8	20	321
Rheden	457	13	29	441
Rozendaal	22	1	1	22
Scherpenzeel	138	4	9	133
Wageningen	353	9	22	340
Westervoort	164	4	10	158
Zevenaar	470	13	30	453
Totaal	8.333	232	-525	8.040

d. Budgettair kader bijdrage RVP

De verdeling van de gemeentelijke bijdrage RVP is gebaseerd op een tarief van € 9,43 per jeugdinwoner. Op basis van het aantal inwoners per 1 januari 2019 is de bijdrage per gemeente als volgt:

In € x 1.000	Begroting 2020	Loon en prijs- compensatie	Incidentele korting	Kader 2021
Arnhem	284	6	4	286
Barneveld	140	3	2	141
Doesburg	17	0	0	17
Duiven	46	1	1	46
Ede	239	5	4	240
Lingewaard	89	3	2	90
Nijkerk	91	3	2	92
Overbetuwe	98	3	3	98
Renkum	52	1	0	53
Rheden	72	2	2	72
Rozendaal	4	0	0	4
Scherpenzeel	23	0	0	23
Wageningen	55	1	1	55
Westervoort	26	2	1	27
Zevenaar	74	2	2	74
Totaal	1.310	32	-24	1.318

e. Aantallen inwoners

Het aantal inwoners per 1 januari 2019 zoals gehanteerd in deze kaderbrief is als volgt te specificeren:

	per 1 januari 2018		per 1 januari 2019	
	Aantal 0-18 jarigen	Aantal inwoners	Aantal 0-18 jarigen	Aantal inwoners
Arnhem	30.404	157.277	30.355	159.265
Barneveld	14.967	57.358	14.961	57.971
Doesburg	1.989	11.326	1.850	11.148
Duiven	5.109	25.446	4.917	25.332
Ede	25.538	114.620	25.504	115.710
Lingewaard	9.636	46.383	9.493	46.475
Nijkerk	9.735	42.323	9.731	42.943
Overbetuwe	10.625	47.493	10.434	47.543
Renkum	5.717	31.323	5.585	31.302
Rheden	7.688	43.495	7.653	43.640
Rozendaal	345	1.577	374	1.654
Scherpenzeel	2.319	9.754	2.304	9.873
Wageningen	5.933	38.380	5.911	38.774
Westervoort	2.809	15.022	2.746	14.944
Zevenaar	8.043	43.411	7.872	44.639
	140.857	685.188	139.690	691.213

Bijlage 3: Geprognoseerde balans

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Activa							
Vaste activa							
Materiele vaste activa							
Grond	767	767	698	698	33	33	33
Gebouwen	7.914	7.718	6.407	6.011	4.360	4.114	3.826
Vervoermiddelen	17.282	19.526	20.763	23.418	22.298	22.479	21.332
Bedrijfsmiddelen	10.146	13.992	12.033	11.621	10.242	8.617	11.650
	36.108	42.004	39.901	41.749	36.934	35.242	36.841
Financiële vaste activa							
Waarborgsommen	18	18	18	18	18	18	18
Totaal vaste activa	36.126	42.022	39.919	41.767	36.952	35.260	36.859
Vlottende activa							
Voorraden	43	43	43	43	43	43	43
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar							
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	974	974	974	974	974	974	974
Vordering op stichting PG	0	0	0	0	0	0	0
Overige vorderingen	4.519	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
	5.493	3.974	3.974	3.974	3.974	3.974	3.974
Liquide middelen							
Banksaldi	34	34	34	34	34	34	34
Kas	1	1	1	1	1	1	1
	35	35	35	35	35	35	35
Overlopende activa							
Vooruitbetaalde posten	2.054	2.054	2.054	2.054	2.054	2.054	2.054
Totaal vlottende activa	7.625	6.106	6.106	6.106	6.106	6.106	6.106
Totaal activa	43.751	48.127	46.025	47.873	43.058	41.366	42.965
Passiva							
Vaste passiva							
Eigen vermogen							
Algemene reserves	1.453	1.453	1.453	1.453	1.453	1.453	1.453
Bestemmingsreserves	4.478	4.569	3.642	2.907	2.362	2.010	1.785
Gerealiseerd resultaat	1.437	0	0	0	0	0	0
	7.368	6.022	5.095	4.360	3.815	3.463	3.238
Voorzieningen	3.324	2.336	1.835	1.367	1.110	1.110	1.110
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van een jaar of langer							
Onderhandse leningen	9.534	6.408	18.448	16.402	15.286	15.000	15.000
Overige leningen	4.909	4.909	4.909	4.909	4.909	4.909	4.909
	14.443	11.317	23.357	21.311	20.195	19.909	19.909
Totaal vaste passiva	25.135	19.676	30.288	27.038	25.121	24.482	24.257
Vlottende passiva							
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar							
Overige kasgeldleningen	4.500	18.952	6.237	11.335	8.437	7.385	9.208
Banksaldi	0	0	0	0	0	0	0
Overige schulden	9.069	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
	13.569	23.952	11.237	16.335	13.437	12.385	14.208
Overlopende passiva							
Verplichtingen in het begrotingsjaar opgebouwd die in het volgende begrotingsjaar tot betaling komen	1.907	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Overige vooruitontvangen bedragen	3.141	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
	5.047	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
Totaal vlottende passiva	18.616	28.452	15.737	20.835	17.937	16.885	18.708
Totaal passiva	43.751	48.127	46.025	47.873	43.058	41.366	42.965
Totaal	0	0	0	0	0	0	0

Bijlage 4: Reserves en voorzieningen

Algemene reserves

Bedragen x € 1.000	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Verwachting ultimo		
	31-12-2019	2020	2020	31-12-2020	2021	2021	31-12-2021	2022	2023	2024
Algemene reserve	1.453	0	0	1.453	0	0	1.453	1.453	1.453	1.453
Totaal	1.453	0	0	1.453	0	0	1.453	1.453	1.453	1.453

Bestemmingsreserves

Bedragen x € 1.000	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Verwachting ultimo		
	31-12-2019	2020	2020	31-12-2020	2021	2021	31-12-2021	2022	2023	2024
Aanvaardbare kosten Ambulancezorg	834	0	0	834	0	0	834	834	834	834
Aanvaardbare kosten CPA	31	0	0	31	0	0	31	31	31	31
Onderhoud kazernes-gebruikersdeel	906	0	100	806	0	100	706	696	596	496
Activa brandweer Ede	614	0	100	514	0	100	414	314	214	114
Arbeidshygiene brandweer	205	0	0	205	0	0	205	205	205	205
Bevolkingszorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Informatietechnologie rampenbestr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve JGZ	1.058	0	310	748	0	310	438	128	0	0
Onderhoud consultatiebureau's	229	0	25	204	0	25	179	154	129	104
Reserve ICT	192	0	192	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Contactcentrum GGD	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Meldkamer Brandweer	500	0	200	300	0	200	100	0	0	0
Reserve Meldkamer Brandweer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	4.569	0	927	3.642	0	735	2.907	2.362	2.010	1.785

Voorzieningen

Bedragen x € 1.000	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Toevoeging	Onttrekking	Saldo	Verwachting ultimo		
	31-12-2019	2020	2020	31-12-2020	2021	2021	31-12-2021	2022	2023	2024
Voorziening afbouw BMI	885	0	315	570	0	315	255	0	0	0
Voorziening personeelsaangelegenheden	318	0	175	143	0	143	0	0	0	0
Voorziening PLB-RAV	1.110	0	0	1.110	0	0	1.110	1.110	1.110	1.110
Voorziening KOD	24	0	11	13	0	11	2	0	0	0
Totaal	2.336	0	501	1.835	0	469	1.367	1.110	1.110	1.110

Bijlage 5: Meerjaren investeringsplan 2010 – 2024

Uitgangspunten voor het meerjaren investeringsplan zijn:

- Vervanging van huidige materieel op basis van verwachte levensduur
- Realiseren van het regionale materieelplan ten behoeve van het regionale dekkingsplan

Een deel van het te vervangen is ten tijde van de regionalisering om niet of tegen een lage waarde verkregen. In het budget van VGGM is rekening gehouden met de toekomstig hogere afschrijvingen. Voor 2018 bedroeg deze budgettaire ruimte € 948.000. Als gevolg van de geplande investeringen in 2019 en 2020 loopt deze budgettaire ruimte in 2020 terug naar circa € 179.000.

Om de investeringen in 2019 van circa € 16,2 miljoen mogelijk te maken resteert een liquiditeitstekort van circa € 9,0 à € 10 miljoen welke middels aan te trekken leningen/kapitaal aangevuld zal moeten worden.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Programma Gezondheid						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	284	0	100	5	0	296
Voertuigen	0	0	0	0	66	0
Totaal programma Gezondheid	284	0	100	5	66	296
Programma Brandweezorg						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	291	64	6	40	28	780
Voertuigen	4	0	0	0	41	1.301
Totaal programma Brandweezorg	294	64	6	40	69	2.081
Programma Crisisbeheersing						
Bouwkundige aanpassingen	0	0	0	0	0	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	2.770	938	1.495	1.046	499	2.017
Voertuigen	5.052	3.255	5.957	1.245	1.255	286
Totaal programma Crisisbeheersing	7.822	4.193	7.453	2.291	1.753	2.303
Programma Ambulance zorg						
Bouwkundige aanpassingen	145	0	0	0	80	0
ICT middelen	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsmiddelen	1.705	237	96	166	19	983
Voertuigen	271	1.038	0	813	2.113	647
Totaal programma Ambulance zorg	2.121	1.275	96	979	2.211	1.630
Programma Bedrijfsvoering						
Bouwkundige aanpassingen	370	0	0	254	0	0
ICT middelen	2.218	660	1.662	1.035	960	2.942
Bedrijfsmiddelen	497	214	185	162	24	208
Voertuigen	75	0	0	0	0	0
Totaal programma Bedrijfsvoering	3.160	873	1.847	1.451	984	3.150
Totaal investeringen	13.682	6.405	9.502	4.765	5.082	9.460

Bijlage 6: Taakvelden

Bedragen x € 1.000	Realisatie 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Volksgezondheid	47.683	41.429	6.254	49.869	44.623	5.246	51.446	46.166	5.280	50.926	45.646	5.280
Crisisbeheersing en brandweer	46.570	36.401	10.169	47.564	38.209	9.355	49.342	39.826	9.516	49.765	40.249	9.516
Treasury	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	472	15.204	-14.732	481	15.929	-15.449	481	16.321	-15.841	481	16.129	-15.649
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	94.725	93.034	1.691	97.914	98.761	-847	101.269	102.314	-1.044	101.172	102.024	-852
Mutatie reserves	0	254	-254	847	0	847	1.044	0	1.044	852	0	852
Resultaat	94.725	93.288	1.437	98.761	98.761	0	102.314	102.314	0	102.024	102.024	0

Bedragen x € 1.000	Raming 2022			Raming 2023			Raming 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Volksgezondheid	50.926	45.455	5.472	51.842	46.241	5.601	51.842	46.241	5.601
Crisisbeheersing en brandweer	49.765	40.249	9.516	50.369	40.754	9.616	50.369	40.754	9.616
Treasury	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	481	16.129	-15.649	481	16.129	-15.649	481	16.129	-15.649
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	101.172	101.833	-661	102.692	103.123	-432	102.692	103.123	-432
Mutatie reserves	661	0	661	432	0	432	432	0	432
Resultaat	101.833	101.833	0	103.123	103.123	0	103.123	103.123	0

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM):

verzorgt Ambulance, Brandweer, GGD en GHOR voor de gemeenten van Gelderland-Midden.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Postbus 5364

6802 EJ ARNHEM

T 0800 8446 000

E info@vggm.nl

I www.vggm.nl

Dagelijks Bestuur Veiligheids- en
Gezondheidsregio Gelderland-Midden
T.a.v. dhr. A. Slofstra
Postbus 5364
6802 EJ Arnhem

Datum :
Zaaknummer : 431965
Contactpersoon : Patrick van Hoof
Telefoonnummer : 026 3775984

Onderwerp: Reactie op aangeleverde stukken VGGM

Geachte bestuur,

Wij hebben uw stukken ontvangen waarmee u ons verzoekt om een zienswijze.

Hieronder treft u onze reactie aan.

In het algemeen kan gesteld worden dat het gebaar, om op voorhand een korting door te voeren, te waarden is. Uit de begroting 2021 is niet eenduidig te herleiden of de korting van €1,5 mln ook voor 2022 geldt. Mogelijk dat de benchmark hierop meer inzichten geeft, zodat duidelijk wordt dat deze aanpassing structureel financieel vertaald kan worden. Daarnaast hebben veel van de gesignaleerde ontwikkelingen een nog niet in te schatten effect op de budgetten.

Er wordt waardering uitgesproken voor het tijdig signaleren van die ontwikkelingen en het zou ook erg gewaardeerd worden wanneer, zodra de effecten inzichtelijk worden, onze raad hierover tijdig wordt geïnformeerd. Dit maakt het in de financieel spannende tijden mogelijk om beter te anticiperen op eventuele onverhoopte wendingen.

Met bovenstaande reactie hebben wij voldaan aan uw verzoek.

Wij gaan er vanuit dat onze bijdrage bij de verdere behandeling en in de finale besluitvorming wordt meegewogen.

Hoogachtend,

De griffier,

De voorzitter,

Vaststellen Zienswijzebrief Begroting en Kaders 2021 VGGM

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.: 19 februari 2020

Zaaknummer: 431965

Portefeuillehouder: Burgemeester A. Marcouch en wethouder Dhr. R. van der Zee

Aan de gemeenteraad,

6 februari 2020

Verloop

Op 5 februari heeft de raadskamer de Zienswijzebrief begroting en Kaders 2021 VVGM besproken (meningsvorming 1). I.v.m. de planning van de VGGM zal de raad voor 4 maart over dit onderwerp besluiten.

Aanwezige woordvoerders:

De heer G. Visser (PvdA), de heer R. Maref (VVD), de heer P. Van Iperen (D66), de heer A. Tujeehut (AOP), de heer G. van der Laak (AC), mevrouw M. Dolsma (GroenLinks) en mevrouw N. Nede (CU). De fracties van de PVV, SP, CDA, Denk/VA en PvdD waren niet aanwezig. Verder aanwezig: Burgemeester A. Marcouch en wethouder R. van der Zee.

Toezeggingen

Er zijn geen toezeggingen gedaan.

Moties en amendementen

De fractie van de VVD heeft een motie aangekondigd met als strekking Arnhem ook als 'veilige stad' te gaan branden.

De fractie van Arnhem Centraal overweegt een amendement in te dienen m.b.t. de heroverweging van de korting. De fractie van GroenLinks overweegt over hetzelfde issue een motie in te dienen.

Conclusie

De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase 1 is afgerond. Met instemming van de raadskamer wordt het voorstel doorgeleid naar de besluitvormende fase van 19 februari.

De raadsadviseur,

K.M. Vons

De voorzitter,

J. van Loo